

શાહનામું

વૌલ્યુમ ફર્કું.

કર્તા
મા. ન. કુટાર
દ. ન. કુટાર.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૪૯૯ વર્ગાંક

પુસ્તકના નામ ૨૧૧૨૧૧૫

વિષય ૧૧૩૧૦૧૩

અનામે ઈજદ

મહાન શાએર ફિદોસી તૂસીનું

શાહનામુ

ગુજરાતી હુરફે તમામ અયતો તથા તેનો તરજુમો.

અસી રન્જ બોરુદમ દરીન્ સાહે સી
અજમ એન્દહુ કરુદમ અદીન્ પારૂસી
તો ઈન્સા દોરૂધો ફસાનહુ મદાન્
અયકૂસાન્ રવેશ દર અમાનહુ મદાન્
અદીન્ નામહુ અર ઉમ્મહા બોગ્જરહુ
બેઆનહુ હરાન્ કસ કે દારહુ અરહુ
(ફિદોસી)

“ તીસ વરસ તલક રન્જ બેચીઓ મોટા
સુતો મુલક ધરાનનો કીધો છવતો
તું નો બાણતો એહને જુડી કાંઠાંનીઓ
કે એકજ રીતનો નહી હતો આ જમાનો
ગુજરાતો વરસ પર વરસ બેશુમાર
પણ વાંચશે આ કેતાબ ઇનસાન અકલદાર ”
(મનસુખ)

વૉલ્યુમ ૬ હું.

અનાવનાર

માહીયાર નવરોજી કુટાર.

ફરામર્ગ નવરોજી કુટાર.

અંબઈ.

શાહનામા પ્રેસ.

સને ૧૨૮૫ ચહદજીઈ.

સને ૧૯૧૬ ઈસવી.

ગુજરાત વિધાપીઠ પ્રેસ
૨૦ ૧૮૮૮
૨૦ ૧૮૮૮

૬૪૮૮

Registered under the Government of India's Act XXV of 1867

આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં એક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરેલું છે

આ પુસ્તક “ધી શાહનામા પ્રેસ” મુંબઈ કોટ ફ્રીયર રોડ કારવાર સ્ટ્રીટ
માણેકલ રૂસ્તમલ કંટ્રાક્ટર બીલ્ડીંગ નંબર ૫૦-૬૨ માં એર્વેઠ
ફરામર્ઝ નવરોલ કુટારે પોતાને માટે છાપી
વ ત્યાંથીજ પ્રગટ કીધું છે.

THE
SHAHNAMAH OF FIRDAUSI.

ITS FULL TEXT & ITS TRANSLATION (in Gujarati)

BY
MAHIAR NAVROJI KUTAR
AND
FARAMARZ NAVROJI KUTAR

“ Bináhá-i-ábád gardad kharáb
Zi bárán o az tábish-i-áftáb
Pai afgandam az nazm-i-kákh-i-baland
Koh az bád o bárán niyábad gazand. ”

(FIRDAUSI.)

“The homes that are the dwellings of to-day
Will sink 'neath shower and sunshine to decay
But storm and rain shall never mar what I
Have built—the palace of my poetry. ”

(WARNER.)

VOL. VI.

Bombay.

SHAHNAMAH PRESS,

1916

(All rights reserved.)

" No other great poet ever imposed such strict limitations on himself or so sternly adhered to them as did Firdausi. He put himself at the mercy of his authorities and where they fail him, as they do sometimes in this portion of the Shahnama, he makes no attempt TO INVENT INCIDENTS, but leaves a blank and passes on. This is a proceeding for which the poet should be praised rather than blamed."

(WARNER)

ભગરસાથ ટોળામાં ગરીબ હાલતમાં જન્મ લઈ

પોતાનાં આપબળથી આગળ વધી

આખા નવસારી કસ્ટોનાં ખૂણેખૂણામાં

‘તાતા શેઠ’ ને નામે પ્રખ્યાત થઈ ગયલા

મહૂંમ શેઠ નોશોરવાનજી રતનજી તાતા

૩ જેઓએ

નવસારીની સમસ્ત અન્બુમનની એક દુખમાની અતિ અગત્યની હાજત દૂર કરી

ત્યાંના અધોરનાન છોકરાઓને ધર્મની કેળવણી આપી

કેળવાયલા અધોરનાનો બાહેર પાડવા માટે

એક ધાર્મિક ખાતુ સ્થાપી,

તેમજ

અરથોસ્તી છોકરીઓની કેળવણી માટે કાળજી કરી

એક કન્યાશાળા સ્થાપી,

જ્યાં ધાર્મિક ક્રિયા કામો કરવાનાં મકાનની હાજત

ત્યાં તેવું પવિત્ર મકાન બંધાવ્યું કરી

પોતાની દઉલતનો સદ્ઉપયોગ કર્યો,

તેમજ જે શેઠે

સૂઝરેલી દુન્યામાં ‘શાહ વેપારી’ તરીકે બાણીતા થયલા

અને ઉદ્યોગ હુનરના વધારાને માટે

૩૦ લાખની પાદશાહી સખાવત કરી ગયલા

મહૂંમ શેઠ જમશેદજી નોશોરવાનજી તાતા

જેવા મહાન બેટાને જન્મ આપ્યો હતો

અને જે શેઠના નળીરાને

પોતાના ભગર ટોળાના અધોરનાનોમાં

‘પહેલા સર’ થવાનું માન મળ્યું છે,

તેવા એક લાયક નરનાં અશો રૂઢને

મોટાં માન સાથે

આ વૈદ્યુત અમો અર્પણ કર્યું હિથે.

સાંકળિયું.

સફે

સફે

કથાસુસર.

લોહરાસપતું કથાસુસરના ગુમ થવા વિષે વાકેફ થવું ... ૧
લોહરાસપ.
 લોહરાસપની પાદશાહી એકસો વીસ વર્ષ હતી. લોહરા-
 સપતું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું શેહર વસાવવું. ૪
 ગુસ્તાસપતું ગુસ્તો કરી બાપની નજદીકથી જવું રહેવું
 અને જરીરતું તેને પાછો લઇ આવવું. ... ૫
 ગુસ્તાસપતું બાપની આગળથી પાછું રસાઇને રમ
 ચાલી જવું ૧૦
 ગુસ્તાસપતું નદી ઓળંગી જવું અને તેનું રમમાં પહોંચવું
 અને મુકલેસીને લીધે તે મુલકમાં ધધાની શોધમાં
 રખડવું ૧૧
 ગામડાંના પટેલનું ગુસ્તાસપને પોતાને ધર લઇ જવું .. ૧૪
 કથસરની છોકરી કતાબૂન સાથની ગુસ્તાસપની સગાઈનું
 બેચાન ૧૫
 મીરીનનું કથસર પાસેથી તેની બીજી બેટીનું માગવું. ... ૧૮
 ગુસ્તાસપતું ફારૂનનાં જંગલમાં વરને મારવું. ... ૨૨
 અહરન રમીનું કથસર પાસેથી ત્રીજી બેટીનું માગવું. ... ૨૫
 ગુસ્તાસપતું સફીલાના પહાડ ઉપર અજદહાને મારી નાખવું. ૨૮
 ગુસ્તાસપતું રમના કથસરની નજદીક મયદાનમાં હોનર
 બતાવવું ૩૨
 કથસરનું ખંડણી માગવા માટે એલ્યાસ ઉપરનું નામ. ૩૪
 એલ્યાસનું ગુસ્તાસપના હાથ ઉપર લડાઈમાં પકડાઈ જવું. ૩૭
 કથસરનું લોહરાસપ પાસેથી ઈરાનની ચોથાઈ માગવી ... ૩૮
 જરીરતું કથસર ઉપર લોહરાસપનો પયગામ લઈ જવું. ૪૦
 ગુસ્તાસપતું જરીરને મળવું અને તેની સાથે લોહરાસપની
 નજદીક જવું અને તેની પાસેથી ઈરાનનું તાજ અને
 તખ્ત મેળવવું ૪૨
ગુસ્તાસપ.
 ફિદોસીનું શાએર દફીઝીને ખાબમાં બેવું અને તેની
 ખાહેશથી તેનાં બેઠેલાં હજાર બચત પોતાનાં શાહ-
 નામા મધ્યે દાખલ કરવાં ૪૬
 ગુસ્તાસપની પાદશાહી એકસો વીસ વર્ષની હતી. લોહરા-
 સપતું બદખમાં ખોદાની બદગીમાં મશગૂલ થવું
 અને ગુસ્તાસપતું તખ્તે બેસવું. દફીઝી શાએરે
 લખેલી તવારીખ. ૪૭
 અરતોશ્તનું ઝાહેર થવું અને ગુસ્તાસપ, લોહરાસપ અને
 તમામ ઈરાની સરદારોએ તેની દીન એખ્તયાર કરવી ૫૧
 તુરાનના પાદશાહ અર્નરસપતું ગુસ્તાસપે અરતોશ્તી દીન
 એખ્તયાર કરવા વિષે વાકેફ થવું અને તેની ઉપર
 નામુ લખવું. ૫૪
 ગુસ્તાસપ તરફનો અર્નરસપનાં નામાનો જવાબ. ... ૬૦
 અર્નરસપતું ગુસ્તાસપની લડાઈ માટે લશ્કર લઈ જવું ... ૬૩
 ગુસ્તાસપતું અર્નરસપની લડાઈ માટે લશ્કર એકઠું કરવું. ૬૪
 સેતારાની ચાલ પ્રમાણે લડાઈનું શું શેવટ આવશે તે

બાબત ગુસ્તાસપનું ભમાસપને પૂછવું... ... ૬૫
 ગુસ્તાસપ અને અર્નરસપનું એક બીજાની લડાઈ માટે
 લશ્કર ગોઠવવું. ૭૦
 ઈરાની સરદારો અર્દશીર, શીરૂય, શીદરૂપ, ગેરામી,
 નીવઝાર અને જરીરનું માર્યું જવું. ૭૨
 અસ્ફંદિયારનું બીદેરફશને મારવું અને અર્નરસપનું નાસી
 જવું. ૭૮
 ગુસ્તાસપનું બદખમાં પાછું ફરવું અને તેનું અસ્ફંદિ-
 યારને દાના અરતોશ્તની દીન ઝાહેર કરવા માટે
 હુન્યાની આસપાસ મોકલવું. ૮૫
 ગુસ્તાસપનું ગુરજમની બદગીથી અસ્ફંદિયાર ઉપર બદ-
 ગુમાન થવું અને તેને બંદીખાને મોકલવું. ... ૮૮
 ગુસ્તાસપનું અરતોશ્તી દીન ફેલાવા માટે ગાબુલેસ્તાન જવું. ૯૩
 અર્નરસપનું અસ્ફંદિયારના બંદ થવા વિષે અને ગુસ્તા-
 સપનું ગાબુલેસ્તાન તરફ જવા વિષે વાકેફ થવું
 અને અર્નરસપનું લશ્કર એકઠું કરવું ૯૪
 દફીઝીની લખેલી તવારીખનું પુરું થવું, ફિદોસીનું પોતાની
 તવારીખ ઉપર પાછું આવવું, દફીઝીના લખાણ
 ઉપરના ટીકા અને શાહ મહમૂદની સેતાયેશ. ... ૯૬
 અર્નરસપનું બદખ ઉપર લશ્કર લઈ જવું અને લોહરા-
 સપનું માર્યું જવું ૯૮
 ગુસ્તાસપની બાચડીનું ગાબુલેસ્તાન જવું અને લોહરા-
 સપના માર્યા જવા વિષે તેને વાકેફ કરવું ... ૧૦૧
 ગુસ્તાસપનું ગાબુલેસ્તાનથી બદખ તરફ લશ્કર લઈ આવવું
 અને તુર્કી પાદશાહ અર્નરસપ સાથની તેની લડાઈ ૧૦૨
 ગુસ્તાસપનું પહાડ ઉપર પનાહ પકડવું અને ભમાસપને
 પોતાની મદદ માટે અસ્ફંદિયારને બોલાવવા
 મોકલવું. ૧૦૪
 અસ્ફંદિયાર અને ભમાસપની એક બીજા સાથની વાતચિત. ૧૦૭
 અસ્ફંદિયારનું ભમાસપની સાથે ગુસ્તાસપની નજદીક જવું. ૧૧૧
 અર્નરસપ અને અસ્ફંદિયારની લડાઈ, અસ્ફંદિયારનું ફતેહ
 પામવું અને અર્નરસપનું નાસી જવું ... ૧૧૭
 ગુસ્તાસપનું અસ્ફંદિયારને પોતાનું તખ્ત અને તાજ
 બક્ષેશ કરવાનાં વચન સાથ અર્નરસપની લડાઈ
 માટે ઉસ્કેરવું. ૧૨૧
 અસ્ફંદિયારનાં હક્તખાનની દાસ્તાનની શુરૂઆત. મહ
 મૂદની તારીફમાં. ૧૨૨
 પહેલું મકાન—અસ્ફંદિયારનું બે વરૂઓને મારવું. ... ૧૨૪
 બીજું મકાન—અસ્ફંદિયારનું સિંહોને મારવું. ... ૧૨૮
 ત્રીજું મકાન—અસ્ફંદિયારનું અજદહાને મારવું. ... ૧૩૦
 ચોથું મકાન—અસ્ફંદિયારનું ભદ્રગર અજરતને મારવું. ૧૩૨
 પાંચમું મકાન—અસ્ફંદિયારનું સીમુર્ગને મારવું. ... ૧૩૫
 છઠું મકાન—અસ્ફંદિયારનું બર્ફમાંથી પસાર થવું ... ૧૩૯
 સાતમું મકાન—અસ્ફંદિયારનું નદી ઓળંગી પસાર થવું
 અને કર્ગસારને મારી નાખવું. ૧૪૦

સાંકળિયું.

	સફે
અસ્ફંદિયારનુ વેપારી વેસમાં ર્ધનદેઝમાં દાખેલ થયું. ૧૪૪	૧૪૪
અસ્ફંદિયાર આગળ તેની બહેનોનુ આવવુ અને તેને આગળવુ ૧૪૭	૧૪૭
અસ્ફંદિયારનુ ર્ધનદેઝ છતી લેવું અને અર્જસ્પને મારી નાખવું. ૧૫૦	૧૫૦
અસ્ફંદિયારનુ અર્જસ્પના બેઠા કોઢરમને પકડવું અને તેને ફાંસીએ ચઢાવવું ૧૫૬	૧૫૬
અસ્ફંદિયારનુ ગુસ્તારપ ઉપર કુતેહમદીની બાબતનુ નામુ લખવું ૧૫૭	૧૫૭
અસ્ફંદિયારના નામાનો જવાબ અને તેનું ઈરાન પાછુ ફરવું. ૧૫૮	૧૫૮
અસ્ફંદિયાર અને રસ્તમની દાર્સ્તાનની શુરઆત. ... ૧૬૨	૧૬૨
અસ્ફંદિયારનું પોતાના બાપ પાસેથી પાદશાહીનું માગવું ૧૬૫	૧૬૫
ગુસ્તારપનો અસ્ફંદિયારને જવાબ ૧૬૭	૧૬૭
કતાખ્તનુ પોતાના બેઠા અસ્ફંદિયારને શીખામણુ આપવું ૧૭૦	૧૭૦
અસ્ફંદિયારનું રસ્તમને બાધી લાવવા માટે કાબુલેસ્તાન તરફ જવું. ૧૭૨	૧૭૨
બહમનનું અસ્ફંદિયારના પયગામ સાથ રસ્તમની નજદીક આવવું. ૧૭૩	૧૭૩
રસ્તમ તરફથી અસ્ફંદિયારના પયગામનો જવાબ અને બહમનનું પાછુ ફરવું ૧૮૦	૧૮૦
રસ્તમનું અસ્ફંદિયારને બેવા માટે હીરમંદ નદીના કિનારા સુધી જવું ૧૮૩	૧૮૩
અસ્ફંદિયારનું રસ્તમને એસ્તેકબાલ જવું અને રસ્તમનુ તેની આગળથી ઝાલની નજદીક પાછું ફરવું ... ૧૮૪	૧૮૪
અસ્ફંદિયારે પેશ્તન સાથ રસ્તમ માટે મરસહત કરવી અને તેને મેહમાનદારી માટે નહીં બોલાવવુ ... ૧૮૮	૧૮૮
રસ્તમનું પોતાને મેહમાનીમાં નહીં બોલાવવા માટેની ફર્યાદ કરવા અસ્ફંદિયારની નજદીક ફરીથી જવું અને અસ્ફંદિયારે માફી માગવી ૧૮૯	૧૮૯
અસ્ફંદિયારનું રસ્તમની બુન્યાદને અપમાન કરવું અને પોતાની બુન્યાદની તારીફ કરવી. ૧૯૨	૧૯૨
રસ્તમનો અસ્ફંદિયારને જવાબ અને પોતાની બુન્યાદ અને કામની તારીફ ૧૯૩	૧૯૩
અસ્ફંદિયારે રસ્તમની નજદીક પોતાની પેહલવાની અને બુન્યાદની તારીફ કરવી ૧૯૫	૧૯૫
રસ્તમે અસ્ફંદિયારની નજદીક પોતાની પેહલવાનીની તારીફ કરવી ૧૯૭	૧૯૭
અસ્ફંદિયારે ખાણની તૈયારી કરાવવી અને રસ્તમ સાથ મય પીવે અને એક બીબ સાથ વાતચિત્ત કરવી ૨૦૧	૨૦૧
રસ્તમ અને અસ્ફંદિયારનું ડેરા સાથે વાત કરવું અને રસ્તમનું પોતાનાં મેહલમાં પાછું ફરવું ... ૨૦૫	૨૦૫
રસ્તમનુ પોતાના મેહલમાં પાછું ફરવું અને ઝાલ તથા અવારેહને લા અનેલી હકીકત કહેવી . ૨૦૮	૨૦૮

	સફે
અસ્ફંદિયાર સાથે રસ્તમની લડાઈ ૨૧૧	૨૧૧
રસ્તમ અને અસ્ફંદિયારનાં લશ્કરનું એકમેક સાથે લડવું અને અસ્ફંદિયારના બેઠાએ નૂશઆઝર અને મેહરનૂશનુ માર્યું જવું. ૨૧૪	૨૧૪
રસ્તમનુ અસ્ફંદિયાર આગળથી પહાડના શિખર ઉપર નાસી જવું. ૨૧૭	૨૧૭
રસ્તમનું આવવી કાલની લડાઈનો કોલકરાર કરી અસ્ફંદિયારની લડાઈમાંથી પાછુ ફરવું. ૨૧૯	૨૧૯
અસ્ફંદિયારનું પોતાના બેઠાએ ઉપર રૂદન કરવું અને તેઓનાં શબની પેટી ગુસ્તારપની નજદીક મોકલવી ૨૨૦	૨૨૦
રસ્તમનું મેહલમાં પહોંચવું અને ઝાલનુ સીમુર્ગથી એલાજ શોધવે. ૨૨૪	૨૨૪
રસ્તમે “ગઝ”નાં ઝાડની ડાંખણી લઈને સીમુર્ગની સૂચના પ્રમાણે તેનો તીર બનાવવો. ... ૨૨૬	૨૨૬
રસ્તમનુ પાછુ લડાઈમાં જવું અને અસ્ફંદિયારનુ માર્યું જવું. ૨૨૭	૨૨૭
મરતી વખતે અસ્ફંદિયારે પોતાનાં મનની ખાહેશ રસ્તમને કહી જવી અને બહમનને તેને સોંપી જવું .. ૨૩૩	૨૩૩
પેશ્તને અસ્ફંદિયારની શબપેટીને ગુસ્તારપની નજદીક લઈ જવી અને તેને ઠપકો આપવો. ... ૨૩૭	૨૩૭
બહમન માટે અને પોતાની માફી માટે ગુસ્તારપ ઉપર રસ્તમનું નામુ ૨૪૧	૨૪૧
ગુસ્તારપ તરફથી રસ્તમનાં નામાનો જવાબ અને બહમનને પાછું બોલાવવું ૨૪૨	૨૪૨
સુલ્તાન મહમૂદની તારીફ શગાદના ફરેબથી રસ્તમના માર્યા જવાની દાર્સ્તાનની શુરઆત. ... ૨૪૪	૨૪૪
શગાદનુ પયદા થયું અને ઝાલનું તેને કાબુલના પાદશાહની નજદીક મોકલવું અને તેનું કાબુલના પાદશાહની બેટીને પરણવું... .. ૨૪૫	૨૪૫
શગાદનુ કાબુલના પાદશાહને રસ્તમને મારવા માટે યુક્તિ દેખાડવી ૨૪૭	૨૪૭
રસ્તમનુ શગાદના ફરેબથી કાબુલમાં જવું ૨૪૯	૨૪૯
કાબુલના પાદશાહનુ શેકારગાહમાં ખાડા બોલાવવું અને રસ્તમનું તેમાં પડવું ૨૫૦	૨૫૦
રસ્તમનુ શગાદને મારવું અને રસ્તમ તથા અવારેહનું મરી જવું. ૨૫૩	૨૫૩
ઝાલનું રસ્તમ અને અવારેહના માર્યા જવા માટે વાકેફ થવું અને તેઓનાં શબની પેટી ફરામઝે લઈ આવવી અને તે લારોને દખ્ખામા મૂકવી ... ૨૫૪	૨૫૪
રસ્તમના ઠીના માટે ફરામઝે લશ્કર લઈ જવું અને તેનું કાબુલના પાદશાહને મારી નાખવું. ૨૫૭	૨૫૭
ગુસ્તારપે પોતાનુ પાદશાહી તખ્ત બહમનને સોંપી આપવું અને તેનું મરણ પામવું. ૨૫૯	૨૫૯

દીબાઓ.

ખનામે જહાન આફ્રીન યક્ ખોદાય
કે ઊ હસ્તે ખાશદ હમીશહુ ખબય

પાક યઝદાન કે જે સાહેબ ગેતી અને મીનો આલમને હસ્તીમાં લાવનારો છે અને તેમાં આકૃતાબ, માહુતાબ અને ઇન્સાન જેવાં બેમૂલ ગઉહરોનો મૂકનારો છે. તેજ એકલો એક સાહેબ છે કે જે હુમેશનો છે અને હુમેશનો રહેવાનો. કુલ દુન્યાના શાહો, અમીરો અને દાનાઓ તેજ સાહેબનાં કર્મીન હેઠળ છે. તમામ જેહાનની પર્વરેશીનો કરનાર ખોદાતાલાબ છે. તે સાહેબનાં નામની મદદથી દરેક મુશ્કેલ કામો આસાન થાય છે, તેવા બક્ષેશ કરનાર દાદગર દાદારનાં નામની મદદથી આ અમારું છઠું પુસ્તક તમામ વાંચક વર્ગની હુઝૂર મેલવાની રજા લઇએ છિયે. આ પુસ્તક બાહેર પાડવામાં અમોને જે મુશ્કેલીઓ નડે છે, તે દર વખત વધતીને વધતીજ જાય છે. તો પણ તે સાહેબ ઉપર સખૂરી એજતેયાર કરી અમો અમારું કામ નિયમિત રીતે કરતા જઇએ છિયે. અમો આશા રાખતા હતા કે આ વાંદ્યુમ બાહેર પાડવા આગમચ હાલમાં ચાલતી ભયંકર લડાઇનું વાદળ વીખરાઈ જશે અને અમારું કામ સેહલું થઈ પડશે, પણ આ અમારી આશા નિષ્ફળ ગઈ છે અમારાં કામમાં મુશ્કેલી વધતીજ જાય છે. આવી મુશ્કેલી છતાં આ અમારાં કામની કદરશેનાસી કરનારા ગ્રહસ્થાની દિલસોઝીથી અમોને રાહત મળે છે અને તે માટે તે સાહેબોનો આભાર બાહેર કર્યે છિયે અને આ પુસ્તકમાં આવેલી આપણા મહાન પયગમ્બર સાહેબ અશો ઝરતોશ્તની બાબત ઉપર ટુંકમાં બે બોલ બોલવાની રજા લઇએ છિયે.

ખોદા હર કેરા દર જહાન આફ્રીદ
ઝરાતોશ્તરા અઝ હમહુ ખરુગુઝીદ

કદીમ ઇરાની તવારીખના મોટા મોટા અબ્યાસીઓ જ્યારે ઇરાનના આ મહાન પુરૂષની ઝિંદગીનો અહવાલ ખાતેરી ભરેલી રીતે લખી શક્યા નથી, ત્યારે અમોએ ખુલ્લે ખુલ્લું કહી દેવું જોઈએ કે આ બાબત ઉપર લખાણ કરતાં અમારી નાકેસ કલમ જોઈએ એટલો ઇન્સાફ આપી શક્તિ નથી.

ભઈ કે ઓકાખ પર બેરીઝદ
અઝ પશ્શએ લાઘરી એ ખીઝદ

આપણા પાક પયગમ્બર સાહેબ અને દુન્યાના સર્વથી શ્રેષ્ઠ મહાન પુરૂષ વિષે શાએર ફિર્દોસીએ કાંઈજ લખ્યું નથી, એ એક મોટી અફસોસની વાત છે. પણ તેનું કારણ મઝકૂર શાએર એવું આપે છે, કે દક્કીરી નામનો શાએર મારા સ્વપ્નામાં આવી કર્મીવી ગયો કે “પાદશાહ ગુશ્તાર્પના રાજઅમલની તવારીખની એક હઝાર ફાર્સી બયત જે મેં લખી છે, તે તારી તવારીખમાં દાખેલ કરજે.” શાએર ફિર્દોસીએ દક્કીરીની બાહેશને માન આપી તેની જોડેલી આસરે હઝાર બયત પોતાના શાહનામા અંદર દાખેલ કીધી છે. દક્કીરીની હઝાર બયત પુરી થતાં તે બયતોની રચના અને તેમાં સમાયેલી બાબત વિષે નુકતેચીનીના થોડાક શબ્દો લખી ફિર્દોસી પોતાની નિરાશી બાહેર કરે છે. એવી મતલબથી કે મઝકૂર બયતમાં આવેલી બાબત વધારે સારી રીતે લખાવી જોઈતી હતી. પણ ચારો નહીં હોવાથી ખામોશી પકડવી પડી. આપણે કહીશું કે જે ફિર્દોસી પોતે એ બાબત હાથ ધરતો તો તે ઉપર ઘણું સાડું લખાણ કરતો, એટલુંજ નહીં પણ પયગમ્બર સાહેબે ફેલાવેલી દીન ઉપર ઘણું અજવાળું પડતો. કારણકે કદીમ ઇરાની પાદશાહોનાં દક્તરખાનામાં જે જુઝવો હતા

તેમાં તેમજ જે જીવોને એકઠા કરી કદીમ તવારીખ નવેશ દાનેશવર દેહકાને ખાસ્તાન નામુ રચ્યું હતું તેમાં આ મહાન પયગમ્બર વિષે શું લખાયલું હતું તે આપણે જાણી શકતે.

ત્યારે આ મહાન શાએરનાં લખાણની ગયર હાજેરીમાં આજ સૂધી ઇરાન, હિંદુસ્થાન, યૂરોપ અને અમેરિકાના વિદ્વાનોની કલમથી જે લખાયલું છે અને લવિખ્યમાં જે લખાણ થશે, તે ઉપરજ વાંચનારી આલમને સન્તોષ પકડવો પડશે. ખરૂં છે કે એ લખનારાઓનાં લખાણથી ઝરતોસ્તી દીનની ખૂણી થોડે ઘણું દરજ્જે જગ-આશકારા થઈ છે અને કદાચ હવે પછી વધારે અને વધારે ઝરતોસ્તી દીનના ગુણદોષ ઝાહેરમાં આવશે. પણ આ દાના પવિત્રાત્માની જન્મભૂમિ કઈ, કયા ઝમાનામાં તેવણ હયાતી ભોગવી ગયા? તે ચોકસપણે હજી જણાયું નથી. જન્મભૂમિ અને ઝમાનાની ચોકસ ખબરની આશા જે રાખે તે માત્ર હવે જેઠ ઠેકાણેથી રાખી શકાય. તે બેમાંનું પહેલું અને ઘણું આશાવંત ઠેકાણું કદીમ ઇરાનીઓના મહાન જ્યોતિષી હકીમ જામરુપ, કે જેણે પણ ઝરતોસ્તી દીન કબૂલ કીધી હતી અને જે પાદશાહ ગુસ્તાસ્પની દરબારમાં વડા વઝીરનો દરજ્જે ધરાવતો હતો તેનાં દખ્ખાવાળી જગ્યાનાં ખંડિયરો છે. ત્યાં પયગમ્બર સાહેબના ઝમાના અને જન્મ ભૂમિની ચોકસ ખબર મેળવવા શોધખોળ કરવા કરાવવાનું ઘણું ઝરતું છે અને એ ચોકસ ખબર મેળવવાનો સંભવ ત્યાંજ રહે છે.

જૂની તવારીખ જાણવાને શોધીન બનેલો આજના ઝમાનાનો પ્રખ્યાત ચીતારો “ફેરસત” પોતાની “આસારે અજમ” (Ruins of Persia) નામની ચોપડીમાં લખે છે કે “ઇરાન સરઝમીનના ફાર્સના ઇલાકામાં આવેલાં ‘ખેઝર’ નામનાં પરગણાનાં રાનની નઝદીકમાં આવેલાં ‘કેરાદહ’ નામનાં ગામડાંથી એક માઈલને છેટે હકીમ જામરુપનું દખ્ખુ આજે આપણી નજરે આવે છે.” ફેરસત લખે છે કે “જામરુપના દખ્ખાવાળી જગ્યા, એક ટેકડી ઉપર આવેલી છે. તે ટેકડી ઉપર સાત ફીટ લાંબી સમચોરસ ચૂના અને પથ્થરની બાંધેલી એક ઘણીજ મઝબૂત જગ્યા છે. તે સમચોરસ મઝબૂત જગ્યાની નીચે અને ટેકડીનાં ભિતરમાં જામરુપે પોતાનું શય મૂકવા માટે દખ્ખુ બાંધેલું છે.” ત્યારે સવાલ પૂછી શકાય કે જામરુપે પોતાનાં શય મૂકવા માટેની જગ્યા ટેકડીનાં ભિતરમાં શું કામ બાંધી હશે? અને તેની ઉપર વળી આવી સંગીન મઝબૂત જગ્યા લોકોની નજર અને ધ્યાન ચૂકાવા કાંચ બાંધી હશે? કેટલાક દૂર અંદરો આ બાબત એવો જોલાસો કરે છે, કે મઝફર દખ્ખામાં જામરુપનાં શયને મૂકવામાં આવ્યું હતું એટલુંજ નહીં, પણ તે દખ્ખાની અંદર કોઈ બીજી એલાહેદી છૂપી જગ્યાએ ઝરતોસ્તી દીનની આખાં મોઅતેબર સાહિલ્યની કેતાબો અને જૂની તવારીખને લગતી કેતાબો અને વળી તે સાથે જામરુપે પોતે લખેલી જ્યોતિષ વિદ્યાને લગતી તેમજ તે ઝમાનામાં જણાયેલી બીજી અનેક વિદ્યાઓની કેતાબો જાળવી રાખવામાં આવી હોવી જોઈએ. જ્યોતિષ જ્ઞાનના બળે ચોકસ અનુમાનો કાઢી ચોકસ ઝમાના સૂધી મઝફર કેતાબોના સંગ્રહને જાળવી રાખવા માટે કોઈ વિજ્ઞાની રીત પ્રમાણેની ગોઠવણ ત્યાં કરી રાખેલી હોવી જોઈએ. અમારૂં નાકેસ મત એ છે, કે જે આપણા પયગમ્બર સાહેબના અહવાલની અને ઝરતોસ્તી મઝહ્યસ્ની દીનનાં સાહિલ્યની ખરી હકીકત લવિખ્યમાં મળવા પામે તો કેથેથી નહીં પણ જામરુપ હકીમનાં દખ્ખાવાળી જગ્યાનાં ખંડિયરોમાંથીજ મળી આવશે.

પયગમ્બર સાહેબની જન્મભૂમિની, તેવણ સાહેબની હયાતીના ઝમાનાની અને તેવણે ફેલાવેલા ધર્મની શોધખોળ ચલાવવા લાયક બીજી જગ્યા બદખ શેહર છે, જ્યાં “નઉબહાર” નું સર્વથી પુરાણું આતશકદેહ હતું તેમજ “મેહર ખર્જીન” નામના વગર કાઠીએ રોશન રહેતા પયગમ્બર સાહેબે પોતાના ધર્મના મોઅજેઝ તરીકે પાદશાહ ગુસ્તાસ્પને ભેટ આપેલા આતશને તેજ શેહરમાં ગાદીનેશીન કરવામાં આવ્યા હતા. બદખમાંજ ઝરતોસ્તી મઝહ્યસ્ની દીન પહેલીવાર રેવાજ પામી હતી. અને ત્યાંજ પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ અને તેનાં આખાં કુટુંબે ઝરતોસ્તી મઝહ્યસ્ની દીનનો સ્વીકાર

કર્યો હતો. પુરાણા બદખનો માત્ર ચોથોજ ભાગ હાલ વસાયેલો છે અને બાકીના ત્રણ ભાગ વચરાન પડેલા છે. એ વચરાન પડેલા ભાગોમાં ખોદકામ કરી શોધખોળ ચલાવવાથી પયગમ્બર સાહેબના ઝમાના અને જન્મભૂમિ તેમજ તેવણના મઝહુબ ઉપર કાંઈ વધારે અજવાળું પડવાની આશા રહે છે. યુરોપ કે અમેરિકાનો કોઈ પણ મુસાફર બદખનાં ખંડિયરો તપાસવા આવ્યો હોય એવું આપણે બહુતા નથી. બદખનાજ ખંડિયરો હજી તપાસ્યા વગરનાં પડેલાં છે.

ઝાદખૂમે ઝરતોશ્ત—પયગમ્બર સાહેબની જન્મભૂમિ.

પાર્સી રેવાયતો પ્રમાણે પયગમ્બર ઝરતોશ્ત સાહેબની જન્મભૂમિ “રય” નામની જગ્યા કહેવાય છે. પણ આજે તો “રય” એક મોટા ઇલાકાનું નામ છે. તેનાં મુખ્ય શેહરનું નામ બૂના વખતમાં કહાય “રય” હોય અને ત્યાં પયગમ્બર સાહેબનો જન્મ થયો હોય. વંદીદાદની પહેલી પર્ગદમાં નાની મોટી સોળ જગ્યાઓનાં નામ આપેલાં છે તેમાં “રઘ” નામની ખારમી જગ્યા જે લખાયેલી છે તેને પાછળથી “રય” નામ મળેલું જણાય છે. ગ્રીક ભાષામાં એને (Rhagae) લખેલું છે. પણ જેમ ચઉદમી જગ્યા “વરેન” વિષે વંદીદાદમાં વધારે ખુલાસો આપવામાં આવ્યો છે, કે ત્યાં ફરીફૂનનો જન્મ થયો હતો તેમ આ “રઘ” (રય) વિષે ખુલાસો આવતો નથી કે તેમાં પયગમ્બર ઝરતોશ્ત સાહેબનો જન્મ થયો હતો. જો વંદીદાદમાં લખાયેલું મળી આવતે કે “રય” માં ઝરતોશ્ત સાહેબનો જન્મ થયો હતો તો પછી જન્મભૂમિના ચોક્કસપણાને કાંઈ શક રહેતેજ નહીં. બૂના વખતમાં “રઘ” નો ઇલાકો એટલો મોટો હતો કે તે મધ્યે બદખ, બદખશાન અને વાખાનના ઇલાકાઓ પણ સમાઈ જાય છે. એ ઇલાકાના વિસ્તાર વિષે લખતાં એક લખનાર કહે છે કે ત્યાં ૮૦ લાખ ઘર હતાં. વળી એ ઇલાકા ઉપર અનેકવાર લયાનક લડાઈઓની અને ધરતીકમ્પની આફતો આવેલી છે. કહેવામાં આવ્યું છે કે ચન્ગેઝખાનના ફિસાદ દરમિયાન શાહ-ઝાદાઓ, સરદારો, શ્રીમંતો અને ખીજા મોઅતેબર માણસો લગભગ સાત લાખની સંખ્યામાં માર્યા ગયા હતા. અમીર તયમૂરે લંગના રાજઅમલમાં લડાઈથી જે ખરાબી થઈ હતી તે પછી રયનો ઇલાકો આગળી આખાદી મેળવી શક્યો નથી. રયના ઇલાકાનું મોટું શેહર આજે તેહરાન છે, જે આગળા વખતમાં માત્ર એક ગામડું હતું. જ્યારે આવા મોટા ઇલાકાનું નામ “રય” હતું ત્યારે તે ઇલાકામાંની કઈ જગ્યા પયગમ્બર સાહેબની જન્મભૂમિ હતી તે કહેવું ખરેખર મુશ્કેલ છે પણ “શત્રો-ઇહુએ અધરાન” નામનું પહલવી પુસ્તક એ બાબત ઉપર કાંઈક અજવાળું પાડે છે. ત્યાં “આમુઈ” નામનાં શેહરને ઝરતોશ્તનાં શેહર તરીકે જણાવેલું છે. અને એ “આમુઈ” તે “રય” ના મુલકની નઝદીકમાં આવેલું “આમુલ” શેહર હોવું જોઈએ. ત્યારે આ ઉપરથી દીસે છે એવણનું શેહર “રય” પ્રગણામાં આવેલું “આમુલ” શેહર હોવું જોઈએ.

વળી કેટલાંક પહલવી પુસ્તકો પ્રમાણે પયગમ્બર સાહેબનો જન્મ મિડિયામાં આઝર બાયબનનાં મુલકમાં થયો હતો. તેમજ કોઈ પહલવી પુસ્તક “રઘ” અથવા “રય” ને એવણ સાહેબની જન્મભૂમિ જણાવે છે. આ હેરફેર જગ્યાનો ખુલાસો એક લખનાર એમ જણાવે છે “રય” શેહર એવણનાં માતાનું વતન હતું, જ્યારે આઝર બાયબનમાં એવણનાં બાપનું ઘર આવ્યું હતું તેથી એવણને અવારનવાર એ બેહુ શેહરના જણાવ્યા છે. કેટલાક ફાર્સી લખનારા આપણા મહાન પયગમ્બર સાહેબને “હકીમ ઝદોશ્તે બદખી” કહી ગયા છે. અને તેઓની પૂઠે ચાલી યુરોપના એક લખનાર તેવણને Bactrian sage એટલે બેકત્રીયાનો ડાહ્યો પુરૂષ કહી ગયો છે. પણ એ નામ બદખમાં પહેલવહેલી ઝરતોશ્તી માઝદયસ્ની દીન રેવાજ પામી હતી તે ઉપરથી પણ કહાય આપવામાં આવ્યું હોય. તેમજ વળી અમોએ લખ્યું છે કે રયના ઇલાકામાં બદખનો ઇલાકો પણ સમાઈ ગયો હતો, તો આ વિચાર પણ નાપાયદાર નહીં કહેવાય કે પયગમ્બર બદખના વતનદાર

હોય. વળી બીજાઓ એવણુને “બદ્ધશી” એટલે બદ્ધશાનના વતનદાર કહી ગયા છે. જે વિચારમાં પણ કાંઈ વુલ્લૂં હોય એમ લાગે છે. કારણકે “મેહુર ખર્જીન” નામનો વગર કાઠીએ બળતો આતશ, ખોદા તરફથી લાવેલી પોતાની દીનના મોઝજેઝા તરીકે પાદશાહ શુસ્તારુપને ભેટ આપ્યો હતો તે પાછલા વિચારને ટેકો આપે છે. આ બાબત ખોલાસાવાર અત્રે આગળ આપી છે, જેથી દાનેશાંદ વાંચનારાઓને તે ઉપર વિચાર કરવાને બની આવશે.

આ બુદ્ધા બુદ્ધા વિચારો ઉપરથી અગો એવો સાર ખેંચ્યે છિયે કે આપણા પાક પયગમ્બર ઝરતોશ્ત સાહેબનો જન્મ “રય” ના મોટા ઇલાકામાં આવેલા બદ્ધશાનનાં પ્રાન્તમાં અથવા તે પ્રાન્તનાં મુખ્ય શેહુરમાં થયેલો હોવો જોઈએ અને ત્યાંથી બદ્ધમાં પાદશાહ શુસ્તારુપ આગળ આવી પોતાની લાવેલી દીન ઝાહર કીધેલી હોવી જોઈએ.

અશો ઝરતોશ્તનો સને.

દરેક મહાન પુરુષોનું વૃત્તાંત લખવું, એ ગમે એવા મહાન અભ્યાસી માટે પણ એક વિકટ કામ થઈ પડે છે, પણ ખસૂસ કરીને એક મહાન પયગમ્બરનાં નામ અને કામ સાથે પાછલા ઝમાનામાં એટલી છૂટ લેવાય છે, કે કુદરતી રીતેજ હેરફેર અહવાલો તેનાં નામ સાથે જોડાય છે અને તેજ સમયે તેવા મહાન નરોના જન્મ દિવસ અને હસ્તી સંબંધી વાંધા ઉઠે છે અને થોડાક ઉપર ટપકેના કહેવાતા વિદ્વાનો તે ઉપરથી એમજ લઈ પડે છે, કે તેવો કોઈ શખસ જન્મ પામ્યો હતોજ નહીં.

અશો ઝરતોશ્ત સાહેબનાં નામ, જન્મ, કાર્ય, ધર્મ વગેરેના સંબંધમાં જેટલું હેરફેર ખોલાયું અને લખાયું છે તેટલું બીજા કોઈ પણ મહાન પુરુષના સંબંધમાં બાણતા નથી. અશો ઝરતોશ્તનો જન્મ દિવસ નક્કી કરવામાં ઘણાક યૂરોપિયન વિદ્વાનો તેને વધતામાં વધતો ઈ. સ. પૂર્વે ૫૦૦ થી ૧૦૦૦ વર્ષ ઉપર મૂકે છે. સમય કે તેઓનાં ધર્મ પુસ્તક બાઈબલ પ્રમાણે હુન્યાની હસ્તી ઈ. સ. પૂર્વે ૧૦૦૦૦ થી વધુ નથી. આ ખોટા ખેયાલને વળગી રહી તેઓ ઇરાનની તવારીખ મિડયન અને એકિમિન્યન અમલથીજ ગણે છે અને ક્યાનિયન વગેરે આગળા વંશો યાતો ખેયાલી કદપના ગણે છે અથવા તેને હખામની વંશ સાથ મરડી મચીને એક કરવાની કોશેશ કરે છે. વળી કેટલાક ડાહ્યા પુરુષો તેને Myth અને Fictitious personage યાને ખેયાલી કદપના શક્તિનો શખસ ગણવાની ખેહયાઈ કરે છે. પણ આજે Geology, Anthropology, philology, numeralogy વગેરેની મદદથી પુરવાર થયું છે કે હુન્યાની શુરુઆત કાંઈક હઝારો વર્ષ અગાઉની છે.

બીજો સમય ઈ. સ. પૂર્વે ૫૦૦ થી વધુનો નહીં ગણવાનો એ છે કે મિડિયન, હખામની, એસીર્યન વગેરે અમલો જે પાર્સી તવારીખને મગરૂરી અને દીપક આપે છે, તેવાઓથી મહોમ્મદન લખનારાઓ સદાંતર અબાણુ રહ્યા હતા. ઇરાનનું સાહિત્ય સિફદર અને ઓમર ખલીફા જેવા બેકદર અને અનુની ફતેહ કરનારાઓએ બાળીને નાશ કર્યું હતું. અથવા તો વીખેરી નાખ્યું હતું અને તેથીજ થોડાક અપવાદ સિવાય એ વંશોની તવારીખ આપણને મળી શક્તિ નથી. ક્યાની વગેરે વંશો બાજતર ઝમીનના હતા કે જે ઝમીન મોહમ્મદનોના દઉરથી બચી ગઈ હતી. અને તેથીજ આપણને ક્યાની વંશ સૂધીની લગભગ સંપૂર્ણ તવારીખ મળે છે, પણ અનુની ફતેહ કરનારાઓએ પાર્સ અને દક્ષિણ પશ્ચિમ ઇરાન ઉપર ઝબરો દઉર અને દસ્ત પાંથર્યાથી ત્યાંની તવારીખ લગભગ સઘળી નાશ પામી હતી, સિવાય કે જે કાંઈ થોડું ઘણું Jews, Greeks, Egyptians વગેરે પશ્ચિમની તે વખતની દુશ્મન પ્રજાઓનાં પુસ્તકોમાંથી મળે છે.

એટલું ધ્યાન પુગાડવા જોગ છે કે હાલના વિદ્વાનો કરતાં આગળા યૂનાની અને રોમન લખનારાઓ અશો ઝરતોશ્ત સાહેબનો ઝમાનો વધારે પુરાણો ગણે છે. એરીસ્ટોટલ, પ્લેટો, પ્લીની

અને ખુદ્દાર્ક જેવા મહાન વિદ્વાનો અશો અરતોસ્તનો અમાનો ઈ. સ. પૂર્વે ૬૦૦૦ વર્ષ ઉપર જણાવે છે. વળી હેર્મિપસ, યુડોક્સ અને ડાયોજનીસ લેઆર્ટીસ જેવા વિદ્વાનો એથી પણ વધુ પુરાણો અમાનામાં અરતોસ્ત સાહેબને મેલે છે. જ્યારે એથી ઉલટું કોઈક વિદ્વાનો એવણને પીથાગોરાસના ઉસ્તાદ તરીકે માને છે અને તેથી ઈ. સ. પૂર્વે ૬૦૦ વર્ષ જણાવે છે.

જેમ આગળા વિદ્વાનોમાં એવણ સાહેબના સને વિષે મતફેર હતો, તેવીજ રીતનો મતફેર હાલના વિદ્વાનોમાં પણ છે. કેટલાક વિદ્વાનો ક્રિહોસીનાં શાહનામા અને કેટલાંક પહુલવી લખાણો ઉપરથી એવું અનુમાન કરે છે, કે એવણ સાહેબનો અમાનો ઈ. સ. પૂર્વે ૭૦૦ વર્ષ ઉપર હોવો જોઈએ. જ્યારે કેટલાકો તો એથી પણ નજદીકના અમાનામાં એટલે લગભગ ઈ. સ. પૂર્વે ૩૦૦ વર્ષ ઉપર મેલે છે. થોડાક યૂરોપિયન રકોલરો તેનો અમાનો સાધરિસ, દારાયસ, પીથાગોરાસ, કોમ્પુસ્યસ, ગોતમબુદ્ધ વગેરેના અમાનાની નજદીક મેલે છે. ત્યારે આ ઉપરથી માલૂમ પડે છે કે કેટલીક સદીઓ થયાં આ બાબત ઉપર તકરાર ચાલે છે, તો પણ હજી કોઈ પણ નક્કી શેવટ ઉપર આવી શક્યું નથી. અત્રે એક ચીજ ખાસ નોધવા જોગ છે, કે જેમ હાલમાં એ સવાલ ચરવાય છે, તેમ ખુદ હિંદુસ્તાનમાં આજથી લગભગ ૪૦૦ વર્ષ ઉપર પણ એજ સને બાબત ખુદ પાર્સીઓમાં પણ એ સવાલે અગત્યનું રૂપ પકડેલું હોવું જોઈએ. હાલમાં ફાર્સી છાપેલાં શાહનામામાં એક બચત નીચે પ્રમાણે મળે છે.

ગુજસ્તહુ બરાન્ સાલેયાન્ ફૂ હઝાર્
ગર્ અયદુન્ કે બરતર્ નેયામદ શુમાર્

આ બચતમાં ક્રિહોસી ખુદલું જણાવે છે, કે આ પાદશાહ ગુસ્તાર્પનાં રાજઅમલની તવારીખને (કે જેમાં અરતોસ્ત સાહેબ થઈ ગયા હતા) આજથી ૨૦૦૦ વર્ષ ઘણાજ તો થયાં હોય, વધુ નહીં. એટલે ક્રિહોસીના અમાનાથી જો આ ૨૦૦૦ વર્ષ ગણીએ તો લગભગ આજે ૩૦૦૦ વર્ષ અશો અરતોસ્ત સાહેબને થઈ ગયાને થયાં.

પણ હવે છાપેલાં શાહનામાની કોપીઓને બદલે આપણે જો હાથે લખાયેલાં પુરાણાં કલમી શાહનામા જોઈએ છીએ તો આ ઉપર જણાવેલાં બચતમાં “ફૂ હઝાર્” ને બદલે “શશ્ હઝાર્” એટલે છ હઝાર વર્ષ મળે છે. આ કલમી શાહનામાઓ લગભગ ૪૦૦ વર્ષના જૂના લખાયેલાં છે. ત્યારે આ ફેરફારની મતલબ શું? આનો ખુલાસો બે રીતે સમજવી શકાય. એક તો એ કે દરેક જૂની અસલ કોપીઓમાં “શશ્ હઝાર્” યાને છ હઝારજ હોય. ખુદ ક્રિહોસીની પોતાની મતલબ પણ “છ હઝાર”જ લખવાની હોય, પણ પાછળથી બીજા મોહમ્મદન લખનારાઓએ ફેરવીને “ફૂ હઝાર” એટલે બે હઝાર કર્યાં હોય, કારણકે તેઓને કદાચ આ “છ હઝાર” અતિશયોક્તિ ભરેલાં લાગ્યાં હોય. યાતો પોતાના પયગમ્બરની નજદીકના અમાનામાં આપણા પયગમ્બરને લાવવાને માટે આ પ્રમાણે ફેરફાર કર્યો હોય.

બીજો ખુલાસો એવી રીતે થઈ શકે કે જૂના શાહનામામાં ૪૦૦ વર્ષની આગમચના એટલે પાંચસો સાતસો વર્ષ ઉપર લખાયેલાં શાહનામામાં “ફૂ હઝાર” હોય અને ખુદ ક્રિહોસીએ પણ “ફૂ હઝાર” લખ્યું હોય, પણ તે લોકોના વખતમાં પણ આ સવાલ નીકળ્યો હોય અને તેઓને આ ભૂલ માલૂમ પડી હોય કે પયગમ્બર સાહેબનો અમાનો ૨૦૦૦ વર્ષ નહીં પણ લગભગ પાંચથી છ હઝાર વર્ષના હોવો જોઈએ તેથી તેઓએ પોતાના વખતમાં લખાયેલા શાહનામામાં “ફૂ હઝાર” ને બદલે “શશ્ હઝાર્” કર્યું હોય. આ બે ખુલાસા ઉપલાં હેરફેર બચતને માટે થઈ શકે.

બીજા થોડાક વધુ પુરાવાઓ આપી અમો એવું દેખાડવાની કોશિશ કરીશું કે અશો અરતોસ્તનો અમાનો ઘણો નજદીકનો નહીં પણ પુરાણો હોવો જોઈએ. બેબીલોનની તવારીખ લખનાર બેરોસસ

પ્રમાણે ઈ. સ. પૂર્વે ૨૦૦૦ વર્ષ ઉપર બેબીલોન ફતેહ કરનાર એક કુદુરનખુનતા તથા ઝરતોશ્ત નામો ધરાવતો હોતો કે જેના પછી બીબા સાત તેવાજ નામ ધરાવતા પાદશાહો ત્યાં રાજ્ય કરી ગયા હતા.

હોરમઝદ રાસામ વગેરે બાણીતા Archaeologists તોએ સુસા, નીનીવે, બેબીલોન વગેરેનાં ખોદ-કામ excavations કરતાં તવારીખ ઉપર ઘણુંક અજવાળું નાખ્યું છે. ખીલારોડી તખ્તીઓએ પુરવાર કર્યું છે, કે સાઈરસ, દારાયસ વગેરે મહાન શેહનશાહો ખરેખર રાજ્ય કરી ગયા હતા. અને તેથી જૂની તકલીલી દલીલ જે ક્યાની અને હખામની વંશને એક ગણતા હતા, તેને ફટકો પડ્યો છે.

છેલ્લી શોધખોળોએ પુરવાર કર્યું છે, કે સુમીર અને અખોદ નામના ઝરતોશ્તી અને આર્ય આચાર વિચાર અને રાહ રીતી ધરાવનાર ટોળાઓ પહેલવહેલાં બેબીલોન, નીનીવે વગેરે ઠેકાણે રાજ્ય કરી ગયા હતા. અને તેજ ટોળાઓ પાછળથી ખાદ્દયન સાયન્સ અને સાહિત્યના કર્તા થઈ પડ્યા હતા. તેઓની ભાષા અવસ્તાને ઘણીક મળતી આવે છે અને અવસ્તાનું બગડેલું રૂપ પુરવાર થાય છે. આ ટોળાઓનો ઝમાનો ઈ. સ. પૂર્વે ૮૦૦૦ થી ૧૦૦૦૦ પુરવાર થાય છે. એ વિષય ઉપર આપણાં શેહરના બાણીતા ઇરાનની તવારીખના અથાગ અભ્યાસી મીં પાલનજી બરઝેરજી દેશાઈએ સને ૧૯૦૮ માં એક વિદ્વતા ભર્યો લેખ “બેબીલોન લેખોની શોધ” ઉપર લખ્યો છે. અગર અવસ્તાનું અપભ્રંશ ઈ. સ. પૂર્વે ૮૦૦૦ થી ૧૦૦૦૦ વર્ષનું હોય તો ખચીત તેના કર્તા અશો ઝરતોશ્ત સાહેબ તેની આગમ્યના મુસ્તકીમ રીતે સિદ્ધ થાય છે.

ઘણાક યૂરોપિયન વિદ્વાનોએ અવસ્તાને સંસ્કૃતની વડી બેહેન કહી છે અને એક વિદ્વાને તો ઋગ્વેદનો hymn meter ને ઝરતોશ્તના ગાથા ઉપરથી લીધેલા દર્શાવે છે. વળી હિંદુ શાસ્ત્રમાં અસુરોને દેવોના વડિલ ભાઈઓ તરીકે ઓળખ્યા છે. ઋગ્વેદમાં અવસ્તાનાં ઝાહેર ક્યાની નામો સ્પષ્ટ વર્ણવ્યાં છે જે સર્વ દેખાડે છે કે અવસ્તાનો ઝમાનો યાને ઝરતોશ્તનો ઝમાનો ઋગ્વેદની આગમ્યનો હોતો. કારણકે વીસ્તારપ જે ઝરતોશ્તનો મદદગાર પાદશાહ હોતો તેનું નામ ઋગ્વેદમાંથી સિદ્ધ થાય છે અને તેના દુશ્મન અર્બસ્પ, જેને વેદમાં વખાણ્યો છે તેનું વર્ણન કાંઈક આગળા વખતની ટુંક નોંધ માફક ઋગ્વેદમાં જળવાઈ રહેલું છે.

Euphony અને philology ના કાયદા પ્રમાણે પણ અવસ્તાની ભાષા વેદની ભાષા કરતાં પુરાણી પુરવાર થાય છે. આપણુ સર્વ બાણે છિયે કે થંડીના મુલકમાંથી હિંદુ લોકો પંબળ અને હિંદુસ્તાનના દક્ષિણ ભાગોના લગાર ગર્મ મુલકમાં આવી વસ્યા હતા. હવે થંડીના મુલકમાં કકડતી ટાઢને લીધે કુદરતીજ ‘હ’, ‘હુ’, ‘હા’ એવા ઉચ્ચાર અને ઉદગાર મોંમાંથી ખાહેર પડે છે. જ્યારે ગર્મીના મુલકમાં ‘સુ’, ‘સ’, ‘હીસ’ જેવા ઉદગારો અને ઉચ્ચારો અત્યંત ગર્મીને લીધે મોંમાંથી નીકળે છે. હવે જો અવસ્તા અને સંસ્કૃત શબ્દો જેવા કે ‘હિન્દુ’-‘સિન્ધુ’, ‘હર્સવધતિ’-‘સર્સવધતિ’, ‘અહુર’-‘અસુર’ ‘મિથ્ર’-‘મિત્ર’ વગેરે સ્પષ્ટ રીતે દેખાડે છે કે ‘હ’ ઉદગારવાળી અવસ્તા ભાષા વધારે પુરાતન છે. ભાષાશાસ્ત્રીઓ પ્રમાણે પણ સ્વર (Vowels), વ્યંજન (Consonants) ની પહેલાં ઉમ્મત થયલા છે. અને મૂળાક્ષર જોડા અક્ષરની પહેલાં હસ્તીમાં આવ્યા છે. હવે અવસ્તામાં સ્વર અને મૂળાક્ષર સંસ્કૃત કરતાં વધુ પ્રમાણમાં માલૂમ પડે છે, જે જણાવે છે કે તે ભાષા સંસ્કૃતની વડી બેહેન છે.

ફર્વદ્દીન યશ્ત જે અવસ્તામાં ઘણું પાછલું લખાણ છે તેમાં એક નાઈધ્યાઓંધો ગઓતેમનું એક ધર્મગુરૂ સાથની તકરારનું ખંડન આવે છે. હવે આ નામ શમ્સુલ ઓદમા દસ્તૂર દારાખ સંબંધી ઋગ્વેદનાં એક કર્તા ગોતમના છોકરા નોંધસ સાથ સરખાવે છે. હવે દન્તકથા પ્રમાણે

એક ઝરતોસ્ત્ર નામના વડા ધર્મગુરુ (ઝરથુશ્ટ્રોતેમો) સાથે વ્યાસ અને ચંદ્રગાય (શંકરાચાર્ય) નામના હિંદના વિદ્વાન પુરૂષોએ તકરાર કરી અને ઝરતોસ્ત્રી ધર્મ કબૂલ કર્યો હતો. હવે આપણે જાણ્યે છીએ કે ઋગ્વેદના ચાર કર્તાઓ વ્યાસ, શંકરાચાર્ય, ગોતમ અને તેનો છોકરો નોઘસ છે. વળી અજાયબી એ છે કે ઋગ્વેદમાં અસુરા લોકોને દેવોના વડા ભાઈઓ તરીકે વખાણ્યા છે. અને અસુરાનો અર્થ ત્યાં Gods ની sonso માં છે, જ્યારે ત્યાર પછીના વેદોમાં અસુરા લોકોને ખૂરા ચીતાર્થી છે. આ સર્વ ખુદ્દુ દેખાડે છે કે ફર્વહીન યશ્તની થોડુંક આગમચ ઋગ્વેદના લખનાર પંડિત પ્રાદ્યણેને તેઓની નઝદીકના ઝરતોસ્ત્રી વડા દસ્તૂર સાથે ધર્મ સંબંધી વાદવિવાદ ચાલ્યો હશે અને તે પંડિતોને ઝરતોસ્ત્રી ધર્મની સરસાઈ માલૂમ પડ્યાથી એક Compromise તરીકે ઋગ્વેદ લખવાનું સૂઝ્યું હશે, કે જેની ભાષા, એખારતબંધી, સઘલી અને Meter ને hymn પાછલી સંસ્કૃત કરતાં અવસ્તા અને ગાથાને વધારે મળતી આવે છે. પેલા મહાન હિંદુ ભાષાશાસ્ત્રી સેંટઝેવીયર્સ કેલેજના સંસ્કૃત પ્રોફેસર મર્ડૂમ રાબરામ ભાગવત મેહુર યશ્ત વિષે લખતાં ખુદ્દાં દિલથી ઠામ ઠામ અવસ્તા શબ્દોને વધારે ચોખ્ખા અને શુદ્ધ ગણે છે અને સંસ્કૃત ઉચ્ચારને પાછળથી અવસ્તાનો અપભ્રંશ થયેલો લખે છે. જેમ કે તેવણ અવસ્તા “મિથ્ર” ને સંસ્કૃત “મિત્ર” કરતાં વધારે ચોખ્ખો આર્થ સપ્દ ગણે છે “Mithra is thus the Avestic, Mitra the Vedic, Mihr the classical form, both the Vedic and the classical appear to be formed from the Avestic; the Vedic dropping the aspiration, while the classical drop the dental sound”

મીં બાળગંગાધર તિલકે Arctic Home of the Vedas ની ચોપડીમાં મૂખ્ય આધાર વેદ કરતાં અવસ્તા ઉપર એટલા માટે રાખ્યો છે, કે અવસ્તામાં ખસૂસ કરીને વંદીદાદમાં જે ભૂગોળ અને તવારીખ સંબંધી જ્ઞાન ખુદ્દુ અને સિલસિલાબંધ અને અસલ હાલતમાં મળે છે, તેવું વેદમાંથી મળતું નથી. કારણકે વેદની ભૂગોળ સિંધુ નદીથી શુરૂ થાય છે, પણ વંદીદાદમાં હપ્ત હિંદુનું મકાન લગભગ છેલ્લું વર્ણવ્યું છે, જે પણ આડકતરી દલીલ પુરી પાડે છે કે અવસ્તા વેદ કરતા જૂના છે. અને વેદનો ઝમાનો ઈ. સ. પૂર્વે ૩૦૦૦ ઉપર વર્ષનો ગણાય છે, તો અસલ અવસ્તા અને તેનો કર્તા કેટલો પુરાણો હોવો જોઈયે ?

વહી કાલીઈલનાં Hero and Hero worship માં તેમજ ખીજ કેટલાક લખનારાઓના કહેવા પ્રમાણે ઘણા આગળા વખતની તવારીખ દન્તકથાના ભેગથી અને અનહદ માન પામવાથી દેવતાઈ વાર્તામાં ફેરવાઈ જાય છે. એજ કારણને લીધે નોર્વેનો ‘ઓડીન’ એક પુરૂષ હોવા છતાં એક God તરીકે ગણાયો છે, અને ગ્રીસના અને રોમના હીરેકલીસ, પર્સીયસ, હર્ક્યુલીસ, રોમુલ્સ રેમ્સ વીગેરે મહાન ભાગ લજવી ગયલા માનવીઓ ઝમાનાઓ વહી જવાથી દેવતા અથવા દેવતાઈ પુરૂષો તરીકે ગણાઈ ગયા છે. અને તવારીખ અને દન્તકથાની ભેગમભેગથી છખરડા થયા છે. તેજ પ્રમાણે વેદ ઘણા પાછલા કાળમાં લખાયાથી આગળા ઝમાનાના કયાની અને પીશદાદી મહાન પુરૂષોને વેદમાં દેવતાઈ સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું છે અને અસલ તવારીખ શુભ થઈ કથા કહાણીએ જગ્યા લીધી છે. જેમ કે પીશદાદી જમશીદ અને કયાની કયખુસરૂ તે વેદનો દેવતા ચમદેવ અને સુસવસ વગેરે. આ સર્વ દેખાડે છે કે ખુદ પહેલા વેદ ઋગ્વેદની પણ કાંઈક સેંકડો ઝમાના આગમચ પીશદાદી અને કયાની ઝમાનો હતો, કે જેમાં કયાની વીશ્વારૂપના વખતમાં અશો ઝરતોસ્ત્ર સાહેબ જન્મ્યા હતા. હવે ઋગ્વેદ, સામવેદ, અજુર્વેદ, અથર્વવેદ એ ચાર વેદો મહાન સ્કોલરોના કહેવા પ્રમાણે ઈ. સ. પૂર્વે ૩૦૦૦ થી ૫૦૦૦ સૂધીમાં લખાયા હતા. જ્યારે છેલ્લા અવસ્તા જેવા કે વંદીદાદ અને ફર્વહીન યશ્ત જે લગભગ પાછલા વખતના અવસ્તા છે તે ઋગ્વેદની લગભગ નઝદીકના ઝમાનાની જણાય છે, ત્યારે ખચીતજ અશો ઝરતોસ્ત્રનો ઝમાનો ઈ. સ. પૂર્વે ૫૦૦૦ વર્ષની પણ આગમચ મૂકી શકાય. ખુદ વંદીદાદના “સૂતકો” વેદના ઝમાનામાં લખાયેલાં સંસ્કૃત સૂતકો કરતાં વધારે strict અને stiff માલૂમ પડે છે. જ્યારે વખતના વહેવા સાથે સંસ્કૃત સૂતકોમાં થોડીક છૂટછાટ મેલી છે.

જોન મારશલ, ડા० સ્પુનર અને ડા० સ્ટાઈન જેવા મહાન શોધકો અને excavators એ ઉત્તર હિંદ અને મધ્ય એશિયામાં તેક્ષીલા, પાતલીપુત્ર, ખોતન વગેરે ખાતેનાં ખોદકામોથી સિદ્ધ કર્યું છે કે પાર્સી ધર્મનો પ્રસાર હિંદુ, જઘન, બુદ્ધીસ્ટ વગેરેની ઉપર કાંઈક મુદત થઈ થતો આવ્યો છે. ડા० સ્પુનર તો રૈયલ અશિયાટીક જર્નલના બે અંકોમાં ખાસ આર્ટીકલથી પુરવાર કરે છે, કે ચંદ્ર-ગુપ્ત, અશોક, ગોતમ બુદ્ધ વગેરે સર્વ ઝરતોશ્તી આચાર વિચારના હતા. તે કહે છે કે મહાભારતના અસુરામાયાના મેહલો તેજ પાતલીપુત્રના ખોદી કઢાયલા મેહલો છે, કે જે ચંદ્રગુપ્ત કે જેને એક પરદેશી તરીકે હિંદુ શાસ્ત્રમાં નોંધ્યો છે તેનો બંધાવેલો છે અને જે પરસીપોલીસની નકલ છે; અને “અસુરા” શબ્દ તેનાજ કહેવા પ્રમાણે અસ્લી ઇરાનિયનો માટે હિંદુ લોકો લગાર તુચ્છકારથી વાપરતા હતા. મહાભારતમાં જરાસંગા નામના બહાદુર કૌરવ પક્ષનાનું વર્ણન કરતાં પાંડવ યુદ્ધિષ્ઠિર આગળ ઋષિ વૈસંપાયન અસુરા લોકોની હિંદ મધ્યેની જાહોજલાલીનું લખ્યાણ વર્ણન આપતા ખુદ કૃષ્ણ અને તેના મામા કૃત્સ વગેરેને તેમજ પાંડવ કૌરવના વડિલોને પણ અસુરા કહે છે. વળી યજુર્વેદ અને અથર્વવેદ પણ ઝરતોશ્તી અસર તળે લખાયાનું અનુમાન ડા० સ્પુનર જેવો વિદ્વાન કરે છે.

આ સઘળી ઉપલી શહાદત ઉપરથી આપણે કહી શક્યે કે જે સઘળા વેદો ઝરતોશ્તી અસર તળે લખાયા હોય અને તે વેદ જે લગભગ ઈ. સ. પૂર્વે ૪ થી ૫ હજાર વર્ષના પુરાણ હોય, તો અસલ અવસ્તા અને તેના કર્તા આપણા વજશૂર સાહેબ કેટલા પુરાણ હોવા જોઈયે?

ખીજ એક વિદ્વાન લેખક મી० મેહરજીભાઈ કુકાએ એક વિષય “સ્પીગલ મેમોરિયલ વૉલ્યુમ”માં લખ્યો છે, તેમાં ઇરાની અને ઇજીપ્ટની ભાષા અને રાહરીતીઓની સરખામણી કરી છે; તે ભાષા અને રાહરીતીઓની સરખામણી કરી એવું અનુમાન કરે છે કે ઇજીપ્શિયનો જે “હોર” દેવતાની પૂજા કરે છે તે કોઈજ નહીં પણ ઇરાનીઓનો “હવર” યાને સૂર્ય છે. અને એ “હોર”ની પૂજા ઇરાનીઓએ ઇજીપ્ટમાં દાખેલ કરી હતી, અને એ પૂજા ઘણીજ જૂની છે. ઇજીપ્ટનો ધર્મ અને તવારીખ લગભગ ઈ. સ. પૂર્વે ૫ થી ૬ હજાર વર્ષ ગણાય છે. વળી ઘણાં ઇજીપ્શિયન શબ્દો અવસ્તાને મળતા આવે છે. અગરજો અવસ્તાનું અપભ્રંશ ઈ. સ. પૂર્વે ૫ હજાર વર્ષનું હોય તો ખુદ અસલ અવસ્તા કેટલા જૂના હોવા જોઈયે? અને ત્યારે આપણા પયગમ્બર સાહેબનો ઝમાનો કેટલો પુરાણો હોવો જોઈયે?

એરીસ્ટોક્ષેનસ (Aristoxenus) અને હાઇપોલાઇટસ (Hypolytus) જેવા વિદ્વાનોએ અશોક ઝરતોશ્તને પીથાગોરાસ (Pythagoras) ના ઉસ્તાદ તરીકે જણાવ્યા છે અને તેથી તેવણ સાહેબનો ઝમાનો ઘણો નઝદીક મેલે છે. પણ તેનો ખુલાસો પણ સેહલાઈથી કરી શકાશે. એ તો સાબેત થયલી ખીના છે કે દુન્યામાં એક કરતાં વધુ “ઝરતોશ્ત” નામના માણસો થઈ ગયા હતા. તેવો કોઈ એક ઝરતોશ્ત પીથાગોરાસનો ઉસ્તાદ થયો હોય તેથી તેઓએ પાછલા ઝરતોશ્તને અથવા તો અશોક ઝરતોશ્ત પછી તેમણે કામ ચલાવનારા વડા ધર્મગુરૂઓ જેને અવસ્તામાં “ઝરથુશ્ત્રોતેમો” કહ્યા છે, તેવા એક ઝરથુશ્ત્રોતેમોના હાથે પીથાગોરાસે તાલીમ લીધી હોય તેથી આ ભૂલ થયલી હોવી જોઈયે.

આ “અશોક ઝરતોશ્તનો સને” વાળાં મથાલાં હેઠળ લગાર લખ્યાણથી કેટલીક દલીલો આપી અમોએ પુરવાર કરવાની કોશેશ કરી છે કે અશોક ઝરતોશ્તનો ઝમાનો કેટલાક વિદ્વાનો કહે છે તેમ ઘણો નઝદીકનો નહીં પણ ઘણો પુરાણો હોવો જોઈયે.

મઝદસ્પની ઝરતોશ્તી દીન.

વજશૂરે વજશૂરાન ઝરતોશ્ત સાહેબના જન્મની ઘણીક સદી આગમય “મઝદસ્પની” એટલે “ખોદાપરસ્તી” દીન ઇરાનવેજમાં હતી. જે દીન “મઝદસ્પની પઓઈયોંતકેષી” દીનને નામે

ઓળખાયલી હતી. લોકો પવિત્ર આતશને, ખુરશીદને અને માહતાબને નૂરી કેળ્લા તરીકે ગણી તેઓને નમન કરી ખોદાતાલાની પરસ્તેશ કરતા હતા. પણ પાદશાહ તેહમૂરસની હુકમત દરમિયાન ધરિનના લોકોને પોતાનો મન માનતો ધર્મ પાળવા છૂટ મળવાથી લોકો બેલગામ થયા હતા. તેા જો કે પાદશાહ પેહલવાનોએ અને દાનેશમંદ શખ્સોએ “મઝહયસ્ની” દીન તજી દીધી હતી નહીં. “મઝહયસ્ની” દીન લોકોને પાછી આપવા માટે પાદશાહ જમશીદને ઇશ્વરપ્રેરણા થઈ હતી. પાદશાહ જમશીદે કાંઈ ધર્મ સંબંધી કેશેશ કરી હતી ખરી, પણ દેશને વધારવા અને સૂધારવા પાછળ તેમજ વિદ્યા હોનર પાછળ વધારે રોકાયલો રહેવાથી લોકોનાં ધર્મ ઉપર બેઈતુ ધ્યાન આપી શક્યો નહીં હતો. જ્યારે લોકોએ મઝહયસ્ની દીન ઉપરથી પોતાનો એયતેકાદ ઘટાડીને “દઝ્યેવયસ્ની” એટલે કે બુતપરસ્તી, તરફ તેઓ વધારે ઢળતા ગયા ત્યારે અશો અરતોશત સાહેબને ખોદાતાલાએ આ દુન્યામાં જન્મ આપ્યો અને તેવણુ સાહેબની મારફતે “મઝહયસ્ની” દીન ધરિનમાં નવેસરથી રેવાજ પામી, જે દીન “મઝહયસ્ની અરતોશતી દીન” ને નામે આશ્કારા થઈ.

“મઝહયસ્ની પચોઈચોતકપી” દીનને વખશૂર સાહેબે રદ નહીં કીધી હતી, પણ તે બૂની દીનને નાબૂદ થતી અટકાવીને તેને કાયમ કરવા માટે તે દીનને એક એવો નવો સંગીન લેખાસ પેહિરાવ્યો અને તેની દાનાઈ, ખૂબી અને મોટાઈ એટલી તો વધારી મેલી કે તે બૂની “મઝહયસ્ની” દીન “અરતોશતી” દીનને નામેજ ઓળખાવા લાગી. પયગમ્બર સાહેબની મઝહયસ્ની દીન અદના તેમજ આલાને, ભણેલાઓને તેમજ અભણેાને, વિદ્યાભ્યાસીઓને વિજ્ઞાનીઓને અને હોનરમંદોને, પાદશાહોને તેમજ પેહલવાનોને એક સરખી રીતે પસંદ પડતી થઈ પડી હતી. એ દીનનો ફેલાવો માત્ર ધરિન દેશમાંજ નહીં, પણ આખા અફઘાનિસ્તાનમાં, સીસ્તાનમાં, હિંદના પશ્ચિમ ભાગોમાં, અરબેસ્તાનના ચોકસ ભાગોમાં અને ખીજી ઘણીક જગ્યાઓમાં તે દીન ફેલાઈ હતી. ધરિનના હુકીમ બમારપ જેવા મહાન ફિલ્સૂફ અને ચંચગાય જેવા હિંદના ડાહ્યા પુરૂષ અરતોશતી મઝહયસ્ની દીનના સાહિત્યમાં આંગળી મૂકવા જેવી નર્મ જગ્યા શોધી કાઢી શક્યા નહીં હતા, બદલે તેઓ આ ફરેશતાઈ ખરલતના તેમજ અદલુત અને અસાધારણ બુદ્ધિબળવાળા મહાન પુરૂષના ચેલા બની તેવણુ સાહેબે આપેલી દીન અને તેની ક્રિયાઓના હિમાયતી બન્યા હતા. તેમજ તે દીન ફેલાવાનાં કામમાં વખતનો, અરનો અને બનનો ભોગ આપવા તૈયાર થઈ રહ્યા હતા. સર્વશક્તિમાન, સર્વવ્યાપક અને સર્વજ્ઞ અહુરમઝહની હસ્તેની બાબત, ઇશ્વરીજ્ઞાનની બાબત, જીવાત્માના અમરપણુંની બાબત, આ દુન્યાની માણસ બતની શારીરિક ઝિંદગીની બાબત, પેલી દુન્યાની માણસ બતની આત્મારૂપી ઝિંદગીની બાબત, કરણીના બદલાની બાબત, આરોગ્યતાના કાયદા કાનુનોની બાબત અને જ્યોતિષવિદ્યા વગેરેની અનેક બાબત આપણા પયગમ્બર સાહેબે એક એવું મોટું સાહિત્ય ધરિનીઓને આપી ગયા હતા કે તેવણુની પછી થઈ ગયલા આ દુન્યાના મહાન પુરૂષો તેવણુની ખરાબરી કરી શક્યા નથી, બદલે આ ગંબીર સાહિત્યની પાછળથી ખરાબી થવા છતાં જે થોડાક સંબંધ વગરના વાક્યોની એક સારી જેવી સંખ્યા હાથમાં બચી રહી છે તેની અને તેમાં જે જે ઇશારાઓ આવેલા છે તેની ખરાબરી પણ સૂધારામાં આગળ વધેલા આજના ઝમાનામાં કોઈ કરી શકતું નથી. હા, ખીબ ધર્મવાળાઓએ અરતોશતી સાહિત્યનો જેવો બેઈથે તેવો અવ્યાસ નહીં કરેલો હોવાથી પોતાના ધર્મના સ્ત્રેષ્ટપણુની તારીફ કરી અરતોશતી સાહિત્યને અનેકવાર અજ્ઞાનપણુમાં કલંક લગાડતા આવ્યા છે ખરા, પણ જેઓએ અરતોશતી ધર્મના સાહિત્યના અભ્યાસ સાથે ખીબ ધર્મનાં મળતત્વનો અભ્યાસ કીધો છે તેઓ ખીબ ધર્મો મધ્યે દાનાઈનાં એવાં કોઈ ગોહરો શોધી કાઢી શક્યા નથી કે જે તેને અરતોશતી ધર્મના સાહિત્યમાં ફપષ્ટ કે અધ્યાહાર નહીં જડ્યાં હોય. દાખેલા તરીકે ખ્રીસ્ટી ધર્મવાળો પોતાની એક કેતાબમાં લખે છે કે “No one, until he (Christ) appeared, ever pointed out that there was no difference between actual transgression and the wish to transgress. He tells us that sins of the heart are equally punishable with the commission of an offence” પણ જેઓ અરતોશતી ધર્મના હુમત, હૂખત,

હુવર્ષ અને હુશમત, હુજૂત અને હુજૂવર્ષના કલામોના અર્થથી અને તેઓની શરેહથી વાકેફ છે, તેઓ તો ઝટ કહી દેશે કે ઇસુ ખ્રીસ્તના આ કહેણ તો ઇરાનના મહાન વખશૂર સાહેબ કાંઈક સદીઓ આગમ્યના કહી ગયા છે. ઇરાનના, ખદકે એમ કહિયે કે તમામ દુન્યાના આ મહાન પુરૂષની તારીફના સખુનો દરેક ઝમાનામાં દરેક દેશના ડાહ્યા પુરૂષોને મોઢેથી એટલી મોટી સંખ્યામાં ખોલાયા છે અને હવે પછી પણ ખોલતા રહેશે કે જો તે સર્વ તારીફના સખુનોનો સંગ્રહ કરવામાં આવે તો તે એક કેતાબ ભરાય. અત્રે એકજ ફકો આપીને અમારા દાનેશમંદ હુમદીનોને ટુંકમાં સમજી દેવાની એવ્તેમાશ કરીશું.

Should we indeed in a future world be permitted to hold high converse with the great departed, it may chance that in that Bactrian sage, who lived and taught almost before the dawn of history, we may find the spiritual patriarch to whose lessons we have owed such a portion of our intellectual inheritance that we might hardly conceive what human belief would be now had Zoroaster never existed "

આપણા વખશૂર ઇશ્વરીદૂત (Apostle) હતા

અને તેવણનો ધર્મ ઇશ્વરોક્ત (Revealed religion) હતો.

અવસ્તાના જે જુઝવો આપણા હાથમાં જળવાઈ રહેલા છે, તેઓ “પેરેસત્ ઝરથુશ્ત્રો અહુરેમ્ મઝ્દામ્” અને “આઅત્ અઓત્ અહુરો મઝ્દાઓ” ના સંખ્યાબંધ વાક્યો ધરાવે છે. અને તેજ કહી આપે છે કે આપણા પયગમ્બર સાહેબે જે દીન આપી હતી તે મધ્યે સઘળી ઇશ્વરપ્રેરણાજ હતી. પણ વળી આપણા પાક ગાથાના કલામોમાં તો એક એવો મઝબૂત ઇશારો મળી આવે છે કે જેથી આપણને વગર અચકાવે કહેવાને બની આવે છે કે આપણા વખશૂર ખરા ઇશ્વરદૂત (God's apostle) હતા. અને તેઓ ઉપર “વહીએ આસ્માની” ઉતરી હતી. તે ઉપરથી તેવણનો શીખાડેલો ધર્મ ઇશ્વરોક્તજ હતો તેમાં કાંઈ શક નથી. વોહુક્ષત્ર હાના ૧૨ માં ફકામાં ખુદલું લખાણ આવ્યું છે કે “ઝરથુશ્ત્રેમ્ સ્પિતામેમ્ હ્યત્ અહ્મી ઉઝરઓસ્ત્ અસ્તો.” એટલે (ખોદાના) મોકલેલા (પયગમ્બર) નો ખુલાંદ દરજ્જો ભોગવતા સપેતમાન ઝરતોક્ત.

મઝકૂર વાક્ય વાંચીને આપણુ સર્વને ખુશી થવાનું ખરેખર કારણ મળે છે, કે આપણા પયગમ્બર સાહેબ ખોદાના મોકલાવેલા પયગમ્બર હતા. જેવા પયગમ્બરને અંગ્રેજીમાં God's apostle અને અરબી લાષામાં “રસૂલ” કહેવામાં આવે છે. વળી અહુનવત ગાથાના બીજા હાના આઠમાં ફકામાં દાદાર હોરમઝદ પોતે કહે છે કે,

“તે રાખ્સ કે જેણે એકલાએ મારી શીખામણો સામળી તેમજ જે રાખ્સ મને આ દુન્યામા જણાયેલો છે તે સપેતમાન ઝરતોક્ત છે, જે પોતે હોરમઝદની મારફતે રાસ્તીનો ફેલાવો કરવા માટે અને દુન્યાની ખરી ફર્જો ઝાઢેર કરવા માટે ખાહેશ રાખે છે, એટલા માટે તેને હુ ખોલવાની ફસાહત આપું છું ”

એ સિવાય બીજા અવસ્તામાં પુષ્કળ ફકા મળે છે જેથી પુરવાર થાય છે કે આપણો ધર્મ Revealed religion છે.

આપણા પયગમ્બર સાહેબે ફેલાવેલી દીનમાં ક્રિયા કામની મોટી અગત્ય.

જે ધર્મમાં ક્રિયા કામ ફર્માવવામાં આવેલું છે, તે સર્વ ધર્મો પાળવાનું કામ બિંકટ હોય છે. તે બિંકટપણાથી લોકોને ધર્મ અણુ ગમતો થઈ પડે છે, તે વાત ખરી છે. પણ સાથે સાથે વળી બાણી નેમ્મયે કે ખોદાની પિછાન ક્રિયા વગર આવતી નથી, ક્રિયા વગર ખોદા તરફની માણસની ફર્જ

બળ લવાતી નથી અને ક્રિયા વગર આ દુન્યવી ઝિંદગીમાં જોદાને મેળાપ થતો નથી. ક્રિયા વગરનો ધર્મ સુકકો લુખ્ખો હોય છે અને રફતે રફતે નાસ્તિકપણાના વિચાર માણસોનાં મનમાં પય-વસ્ત થઈ જોદાતાલાની હસ્તીને ઇન્કાર આવે છે. પરિણામમાં રાબ, પ્રબ અને દેશની ખરાબી અને પાયમાલી થાય છે. ક્રિયા સાથના ધર્મની અસર ચમત્કારિક હોય છે. જોદાની હસ્તીનો એકરાર લોકોમાં પાછો લાવે છે. જો કે ક્રિયા સાથના ધર્મ પાળવાના બિકટપણાથી અરબોના હુમલા પછી ઇરાનીઓએ ઝરતોસ્તી દીન તણ દીધી. પણ સાથે યાદ રાખવાનું છે કે તેજ દીનની ક્રિયાની ખૂબીથી હિંદ સરઝમીનમાં આવી વસેલા પાર્સી ઝરતોસ્તીઓ ફરી એકવાર દુન્યામાં ઉગી નીકળ્યા અને ઝરતોસ્તી દીનને નાબૂદ થતી બચાવી લીધી. એટલુંજ નહીં પણ તે દીનને વગર હકૂમતે દુન્યાની ચારે બાજુએ આશકારા કીધી. ત્યારે ક્રિયાજ કરામત કરે છે, ક્રિયાજ એકીન વધારે છે અને ક્રિયાજ જોદાની દોસ્તીનો ગાંઠ મઝબૂત કરે છે. સ્પેન્તોમત ગાથાના ૪ થા હાના ૮ માં ફકા ઉપરથી ખુદલું દેખાય છે, કે આપણા પયગમ્બર સાહેબને જોદાતાલા સાથ જે મેળાપ થયો હતો તે ફકો એવું સાબેત કરે છે કે જેઓ ક્રિયાને કોટલું અને ફિલ્સૂફીને માવો કહે છે તેઓ ખરા નથી. તે ફકો એમ કહે છે કે ક્રિયા સાથની બંદગીથીજ જોદાને મળી શકાય છે.

અવસ્તા—“મત વાઓ પદાર્થશ યા ક્રત્વતા ઇજ્યાઓ પધરિ-જસાર્થ મજદા ઉરેતાનજસ્તો, યત વાઓ અપા અરેદ્રખ્યાઆ નેમંઘહા અત વાઓ વઘહેઉશ મંતઘહો હુનરેતાતા.”

અર્થ—નમન્ટાર્થી બન્ને હાય બ્રિયા ધરીને ઓ હોરમઝદ! તારી તરફના જગઝાહેર સખુનોથી રેલછેલ થતાં જગર સાથ તને હું મળીશ રાસ્તીથી ક્રિયાની ભેટ સાથની બદગીથી અને નેક મનસ્વીની ખૂબીથી, ઓ હોરમઝદ! તને અને તનેજ હું ખચીત પહોંચીશ.

વળી વહિશ્તોયશ્ત ગાથાના બીજા ફકામાં પણ આઝુ છે કે કયવીશ્તાર્પે અને ક્રેશોસ્તરે દીનના એદમ અને ક્રિયા સાથની આરાધનાઓ ઉપર એતેકાદ રાખ્યો હતો.

પયગમ્બર સાહેબે કયવીશ્તાર્પને દીન કબૂલ કરતાં આપેલી બે અદભુતકારી ભેટ.

આપણા વખશૂર સાહેબની નિસ્ખતમાં એક નહીં પણ અનેક ચમત્કારિક બનાવો બનેલા ઇરાની રેવાયતોમાં લખાયલા છે. પણ જેમ પયગમ્બર સાહેબે લાવી આપેલા દીનના કલામો અવસ્તા લાપામાં બોલિયે તો “અગુસ્તા વચાઓ” (એટલે કદી નહીં સાંભળેલા કલામો) હતા. તેમજ કયવીશ્તાર્પ જે વખતે ઝરતોસ્તી મઝદયસ્વી દીન કબૂલ કીધી હતી તે વખતે આપણા પયગમ્બર સાહેબે તે પાદ-શાહને કદી નહીં જોયલી બે અદભુતકારી ભેટો આપી હતી. આ બેમાંની એક ભેટ “મેહુર ખર્જીન” નામનો આતશી ગોળો હતો, જે કાઠી બળતણ વગર હમેશે રોશન રહેતો હતો. અને બીજી ભેટ “સર્વે કેશ્મર” નામનું ઝાડ હતું જેનાં પાદડાં દકીકી શાએર લખે છે તેમ એક ચમત્કારિક લેખ હતો કે,

નેવેશ્તહુ ખરૂ આન ઝાહ સર્વે સેહી
કે બેખીરૂ ગુશ્તાર્પ દીને બેહી

જો આ અદભુત કામો આપણને સમજ નહીં પડે અને આપણી અકલને આજેઝ કરે તેને “મોઅજેઝા” કહેવામાં આવે છે. જોદાના વલી અને પયગમ્બર જેવા મહાન પુરૂષો પોતાની પ્રબળ શક્તિથી જે કામો કરે અને જે કહેણો કહે તે જો આપણી સાદી અકલમાં આવી નહીં શકે તો તેમાં કંઈ અબજ થવા જેવું નથી. આપણા વખશૂરની આ બન્ને ભેટો ખરે મોઅજેઝાજ કહેવાય છે. છતાં વિદ્યા હુનરમાં આગળ વધેલા આજના ઝમાનામાં જોદાતાલાની પયદાશોમાં આપણે જેને અગ્નિ (Fire) કહિયે છિયે, તે વસ્તુ બળતણ વગર ધૂમાડા વગર બળતી રહે, એ લગાર માનવાને કઠણ લાગે છે. પયગમ્બર સાહેબે લાવી આપેલી “મેહુર ખર્જીન” નામનો આતશ જો ખરો આતશ હતો, એટલે કે જે વસ્તુને

અંગ્રેજીમાં Fire અને ગુજરાતીમાં અગ્નિ કહિયે છિયે તે વસ્તુ હતી, તો કહ્યા વગર ચાલતું નથી કે તે આતશ કાઠી મેલવાથીજ બળતો રહેલો હોવો જોઈએ અને તેમાંથી ધૂમાડો પણ નીકળતો હોવો જોઈએ. પણ આપણને તો કહેવામાં આવે છે, કે તે વગર કાઠીએ રોશન રહેતો હતો, ધૂમાડો જેવું તેમાં કાંઈ હતુંજ નહીં અને હાથમાં ધરવાથી હાથને ઇંઝા થતી હતી નહીં. ત્યારે તે તો નહીં સમજ પડે એવી વાત થઈ અને તે પયગમ્બર સાહેબનો મોઝજેઝો કહેવાય અને ખરી વાત છે કે તેને શકની નજરે જોવું મુનાસેબ નથી. માટે તેને “દલીલે શરાઈઅ” (proving by divine law) ઉપર છોડયે. જો મઝહૂર “મેહુર ખર્જીન” ની ખરેખરી આ ખાસીયત હતી, તો “દલીલે ઉર્ફી” અને “દલીલે અકલી” (proving by common law and law of reason) ની રૂયે આપણે વગર અચકાવે કહીશું કે તે “મેહુર ખર્જીન” આતશ અગ્નિ (Fire) નહીં પણ કેઈ બીજીજ વસ્તુ હતી. બદખ્શાન બૂના ઝમાનામાં બદખ પ્રાંતનો એક ભાગ ગણાતો હતો. તેમાં લાલ (એટલે માણેક) ની કીમતી પથ્થરની ખાણો ઘણી હતી અને હજી પણ છે. એ કીમતી રત્નો ચઢતા ઉતરતા રંગના અને વધતી ઓછી કીમતનાં પાંચ સાત જાતના થાય છે. એ રત્નોમાં સર્વથી ઉત્તમ જાતને “લઅલે રોમાની” અથવા “લઅલે અનારી” કહે છે. અને તે જાતનાં લાલમાં સર્વથી સ્પેષ પથ્થરને “ગઉહરે શખ ચરાગ” અથવા “ગઉહરે શખ અકૂઝ” કહેવામાં આવે છે. રંગ અને ચળકાટમાં આતશના ગાંગરા સમાન હોય છે. વળી તેની મોટી ઉમદા ખાસીયત તો એ છે, કે તે પોતાનો ચળકાટ રાતે અંધારામાં પણ આવે છે. અંધારી રાતે આ ગઉહર સિવાય હીરો, માણેક, કે મોતી કેઈ પણ રત્ન ચળકતાં નથી. ગઉહરે શખ અકૂઝ કમચાળ છે ખરો, પણ આજેખી બદખ્શાનની ખાણમાંથી કેઈ કેઈ વખત તે મળી આવે છે. આપણા વજૂરે ઇરાનીને આજના ઇરાન અને અફઘાનિસ્તાનના વિદ્વાનો “હકીમ ઝહોશ્તે બદખી” અથવા “હકીમે બદખી” (Bachman saga) ને નામે ઓળખે છે. આ બુઝોર્ગી નરને, કેટલાકો માને છે કે હદથી ઝેવાદા મોટા કદનો અદભુત “ગઉહરે શખ અકૂઝ” હાથ લાગેલો હોવો જોઈએ. તે ગઉહરનું કદ “શુતોમોર્ગ” (Ostrich) નાં ઇંડાં જેટલું ધારવામાં આવેલું છે. દિવસે તેમજ રાતે તેનો “શેઆઅ” (Light) એટલો બધો હતો કે દૂરથી જે શખસ તેને જોતો હતો તે શખસ તેને આતશનો બળતો ગાળો સમજતો હતો. તે ઉપર કાઠી કે બળતણ મૂકવામાં આવતું હતુંજ નહીં. કારણકે તે કાંઈ ખરેખરો આતશ નહીં હતો. હાથમાં ધરતાં ગર્મને બદલે થંડોજ લાગતો હતો. કારણકે તે તો એક કીમતી ગઉહર હતું. આવું મોટું અને આવું ઝળકતું અદભુત રત્ન તો ખચીત અમૂલ્યજ હોય. જો તે વેચાય તો તેની કીમત લાખો રૂપ્યાથી થાય. પયગમ્બર સાહેબને અવસ્તા કહે છે તેમ પૈસાની લાલચ હતીજ નહીં. તેવણ તો દેશમાંથી અને દુન્યામાંથી દયવચરની નાબૂદ કરી મઝહ્યસ્ની ધર્મ ચાલુ કરવા માગતા હતા. દીનની બુઝોર્ગી અને સતની કેઈ નિશાની તેવણને દેખાડવાની હતી. અસાધરણ ચળકાટવાળી ખોદાતાલાની આ મહાન પયદાયેશને ખોદાઈ નૂરની નિશાની તરીકે આ ગઉહર પાદશાહ ગુસ્તાસ્પને ભેટ આપ્યું હતું. ઇરાનના ઇસ્લામી વિદ્વાનો એજ કારણથી આપણા મહાન પયગમ્બર સાહેબના મુખારક નામને “ઝર” (સોનું) અને “દુશ્ત” (દુશ્મન) એ બે શબ્દોનું બનેલું માને છે. અને કહે છે કે તે મહાન પુરૂષ દુન્યાની દલિલ કે દુન્યાનાં માનની દરકાર રાખતા હતા નહીં. ઇશ્વરજ્ઞાન અને ઇશ્વરપ્રેરણા મેળવવા માટે દુન્યાની જાનજામાંથી ફરેગ થઈ પહાડ ઉપર એકાંતવાસ થઈ ખોદા તરફ ચિત્ત રાખતા હતા. અને ઇશ્વરપ્રેરણા ઇશ્વરજ્ઞાન મળવા સાથેજ મઝહ્યસ્ની દીન ખરહુક છે, એમ બદકના મન ઉપર મઝબૂત અસર કરવા માટે આવાં નૂરમંદ ગઉહરની બક્ષેશ પણ તેવણ ઉપર ખોદાએ ઉતારેલી જણાય છે.

“મેહુર ખર્જીન” નામના આતશના આ ખોલાસાથી આપણા પયગમ્બર સાહેબની બુઝોર્ગી અને દીનની મોઝતેખરી ઓછી થતી નથી તેમજ તે ખોલાસો આપણા મહાન પયગમ્બરને મોઝજેઝાનાં માનથી ખાતેલ કરતો નથી. આપણે કહીશું કે આ ખોલાસો વજૂર સાહેબની મોટાઈમાં

વધારોજ કરે છે. કારણકે દુન્યાની શુરૂઆતથી તે આજ સૂધી કોઇયે નહીં સાંભળેલી, નહીં જોયેલી અને કોઇને નહીં હાથ લાગેલી ચમત્કારિક વસ્તુ આપણા પયગમ્બર સાહેબને ખોદાતાલાએ બક્ષી હતી. એટલે આપણે કહીશું કે આપણા વખતે શરૂ થયેલા ખોદાતાલાના મોતા વલી હતા અને તેવણ ખરાજ ભાગ્યશાળી હતા. “ગઉહરે શબ અફૂઝ” યૂરોપ દેશનાં લોકોથી કાંઈ અણબધુ નથી. અંગ્રેજીમાં Carbuncles કહે છે. અંગ્રેજી શબ્દ કોશમાં તેનો ખોલાસો નીચે પ્રમાણે આપેલો છે:—

“Carbuncles (diminutive of Carbo, coal), a beautiful gem of a deep red colour, with a mixture of scarlet, founded in the East Indies. It is usually found pure, of an angular figure. Its ordinary size is one-fourth to two-thirds of an inch; when held up to the sun, it loses its deep tinge, and becomes exactly of the colour of a burning coal”

અમારા હમદીન વાંચનારાઓ આ અંગ્રેજી ફકા ઉપરથી સમજી લેશે કે આ મેહુર ખર્જીનના આતશી ગોળા વિષે જે ખોલાસો આજના ઇસ્લામી વિદ્વાનો આપે છે તે કાંઈ વુજૂહ વગરનો નથી. “દલીલે ઉર્ફી” અને “દલીલે અકલી” ની રૂયે તપાસતા કાંઈક અમારી ખાતેરી થાય છે, કે “મેહુર ખર્જીન” નામનો આતશી ગોળો ખરેખરે બળતો આતશ નહીં પણ અસાધારણ મોટાં કદનો “ગઉહરે શબ અફૂઝ” હતો, જે ભવિષ્યમાં આ ખોલાસો ખરો ઠરશે, તો અશો ઝરતોશ્ત પયગમ્બર સાહેબની જન્મભૂમિ બદખનાં પુરાતન પ્રાંતમાં આવેલા બદખશાનમાંજ નક્કી થશે. મેહુર ખર્જીનના નૂરી કેપ્લાની રેવાયતો આપણે ભૂલી ગયા નથી, કે તે આતશ (૧) વગર કાઠી મેલવે રોશન દેખાતો હતો. (૨) તે કેઈ પણ પ્રવાહી પદાર્થથી ખુઝાતો હતો નહીં. (૩) હાથમાં ધરતા હાથ બળતો હતો નહીં. (૪) તૂરાની અર્બસ્તે તે આતશ ઉપર ગોર્જનો ફટકો મારી તેના ચાર ટૂકડા કર્યા હતા. (૫) તે ચારે ટૂકડા કેથે ગુમ થયા હતા. રેવાયતની આ સર્વ બિગતો મઝફૂર “ગઉહરે શબ અફૂઝ” થીજ ખરી ઠરે.

મેહુર ખર્જીનનો આતશી ગોળો ખરો આતશ નહીં હતો છતાં તેને આપણે આતશ ગણી નૂરી કેપ્લાનું નામ આપ્યું તેનું કારણ નહીં સમજ પડે તેમ નથી. ફાર્સી ઝબાન અલંકારી છે અને અલંકારી શબ્દોથી ભરપુર છે. ઇન્સાનને, જાનવરને, જીવજંતુને વસ્તુને અને તેઓમાંના કેટલાક ગુણોને ‘આતશ’, ‘આદર’ અથવા ‘આઝર’, સામ, કાઝિસ, નૂર અને એવાંજ બીજાં આતશી નામોની ઉખા મળેલી આપણે ફાર્સી સાહિત્યમાં વારંવાર વાંચ્યે છિયે. ટુંકું કરવા માટે નીચે લખેલાં થોડાંક નામો દાખેલા તરીકે રજૂ થઈ શકે છે—‘નૂશાદર’ અથવા ‘નૂશાઝર’ (નવસાગર Salammoniac), ‘કેર્મે શબતાબ’ (યાગિયો કીડો glow-worm), ‘સમન્દર’ (આતશની ગર્મી સેહેવે તેવું જાનવર Salamander), ‘આઝર કયવાન’, ‘આઝર ખર્જીન’, ‘આદર’, ‘આઝર’, ‘સામ’, ‘કાઝિસ’ (માણસોનાં નામો), ‘આતેશે ખેશ્મ’ (ગુસ્સાનો આતશ fire of anger), ‘નૂરે મોહુખ્ખત’, ‘આતેશે મોહુખ્ખત’ (light of fire of love) વગેરે.

“સર્વે કેશ્મર.”

આપણા વખતે શરૂ થયેલા ખોદાતાલાએ બક્ષી હતી તે ‘સર્વે કેશ્મર’ નામનું ઝાડ હતું. તે ઝાડનો ચમત્કાર પણ કાંઈ મેહુર ખર્જીનના નૂરી ગોળા જેવોજ હતો. કહેવામાં આવ્યું છે કે તે ઝાડનાં પાદડાં ઉપર એક લેખ હતો કે “ઓ ગુસ્તાસ્પ આ ભલી દીન કબૂલ કરજે” જે ઝાડને ફાર્સીમાં ‘સર્વ’ કહે છે તે ઝાડનાં પાદડાં એવાં નથી આવતાં કે તે ઉપર કોઈ લેખ લખાય. ત્યારે આપણે કહીશું કે તે ફાર્સી ‘સર્વ’ અથવા ગુજરાતી ‘સરોવર’નું ઝાડ નહીં હશે, તે કોઈ બીજુંજ ઝાડ હશે. અને ‘સર્વ’ ખોલ માત્ર ઝાડના

અર્થેજ વપરાયો હશે. તે ઝાડનાં પાદડાં પોહાળાં હોવાં જોઈએ અને તે ઉપર સીઆહી કે કોઈ બીજા પ્રવાહિ પદ્ધતિથી લેખ લખાયલો નહીં હોવો જોઈએ. પણ તે ઝાડનાં પાદડાં ઉપર તેની જાળી જેવી રંગો કુદરતથી એવી રીતે ગોઠવાયલી હોવી જોઈએ કે પયગમ્બર સાહેબ જેવા મહાન ખારીકખીન પુરૂષે ફાર્સીં યા અવસ્તાના અક્ષરોના આકારો સાથે તે પાદડાંની નસોનું મળતાપણું જોઈ તેમાંથી મઝકૂર લેખનો ફકો ઉપજાવી કાઢી પાદશાહને તેમજ લોકોને સમજાવેલો હોવો જોઈએ. અર્વાચીન ઝમાનામાં પણ ઝાડનાં પાદડાં ઉપરની રંગોને અરખી અક્ષરો સાથનું મળતાપણું જોઈ કોઈ વાક્ય ગોઠવી કાઢેલો આપણા સાંભળ્યામાં આવે છે. માટે ‘સર્વે કેશ્મર’ને મોઅજેઝ તરીકે માનવાની ‘દલીલે શરધ્વિ’ ઉપર તકરાર નહીં ચલાવતાં ‘દલીલે અકલી’ વડે આપણે કહી શક્યે મઝકૂર ‘સર્વે કેશ્મર’ હસ્તી લોગવી ગયલું હોવું જોઈએ. અને તેનાં પાદડાંની જાળીવાળી નસો ઉપરથી “ઓ ગુશ્તારુપ આ ભલી દીન કબૂલ કરજો” એવો લેખ વંચાઈ શકાયો હોય. આ બીજી ભેટને રેવાયત લખનારાઓએ પોતાનાં મનની કલ્પનામાંથી ઉપજાવી કાઢી હોય એમ ભાસતું નથી.

દુન્યાના આ સર્વથી મોટા અને સર્વથી પહેલા ઇસ્વરપ્રેરણા મેળવનારા, ખોદા તરફથી નેમા-યલા, મઝદયસ્ની દીન ઇરાનના લોકોને આપીને દયવયસ્નીને તોડી નાખનારા મહાન પુરૂષની તારીફ તઉસીકમાં ફાર્સીં ભાષામાં જોડાયલી એક નાની કવિતા આપી આ બાબત ખત્મ કર્યે છે.

દોઆ અય ઝરાતોસ્તે એસ્પન્તમાન્
દોઝ્દે ખોદા ખર્ તો અય પાકુ જાન્

એ હસ્તીએ દાદારે હર્ ફૂ જેહાન્
પયામી એ બહુરે કેહાને મેહાન્
તો આવર્દી અય પીરે રઉશનુરવાન્
એકર્દીં ઝમીન્ પાકુ અઝ અહુરીમનાન્
ખઈરાન્ તો દાદી ચુ દીને બેહી
ખર્ તાકુત આન્ આકુતાબે મેહી
એ રૂયે ઝમીન્ યુમ શુહ આન્ ઠાસ્તી
ફોરૂધી બહુર જાય અઝ રાસ્તી
એહી બાબો મામી કે ઈન્ પૂર ઝાહ
એહી આન્ ઝમાનહાએ બા દીનો દાહ

પુનુક પાદશાહી કે દર્ અસરે ઊ
ખુરે દીન બેતાબીહ ખર્ કસરે ઊ
ખુશા પીરુવાની કે નાઝન્હ અઝ
પરસ્તન્દએ બી નેયાઝ અન્હ અઝ

ચુ દીનત બખૂબી નેયારમ સોઝ્હ
ફેરેસ્તમ અરહત હઝારાન્ દોઝ્હ
હઝારાન્ દોઝ્દે હઝારાન્ સલામ
અનૂશહુ રવાનમ બમીન્ સુદામ

એસ્પન્તમાન ખાન્દાનના (પયગમ્બર) ઝરાતોસ્ત! અમે તારી આરાધના કર્યે છીએ-ઓ પવિત્ર જનના વખ્શર! ખોદાતાલાની રૈહમત તારી ઉપર સદા રહેજે!

ઓ ઉમદા મનશક્તિ ધરાવનાર યુઝર્ગ સાહેબ! દુન્યાના અફના અને આલા લોકો માટે બેહુ જેહાનના પયદા કરનાર દાદારની હસ્તીને પગયામ તેં લાવી આપ્યો અને એહરેમનની ખસ્લતનાં ઈન્સાનથી દેશને પાક કીધો.

તેં જ્યારે ભલી મઝદયસ્ની દીનને ઇરાન સરઝમીનમાં ફેલાવી-લ્યારે તે દેશ ઉપર કીર્તિનો આકુતાબ પ્રકાશવા લાગ્યો.

આખા દેશમાંથી અસત્યતા નાખૂદ થયું-અને દરેક જગ્યાએ સત્યતાની રાશની પ્રકાશવા લાગી.

ધન્ય છે તે બાપ અને માને કે જેઓએ આવા સપૂતનો જન્મ આપ્યો-ખરે તેજ બાળ્યરાણી ઝમાનો કે જેમાં ઝરાતોસ્તી દીન અને તેના કાયદા અમલમાં આવ્યા.

ખરો નસીબવાન તે પાદશાહ કે જેના રાજમેહલ ઉપર ધર્મના આકુતાબે પોતાના કિરણો ફેંક્યાં.

ખુશહાલ રહેજે તે બંદગી કરનારાઓ કે જેઓ તેની દીનમાં રહેવા નેજ મોટાઈ સમજે છે-અને તેનાજ શિક્ષણથી “ખોદાએ બીનેયાઝ” ના પરસ્તાર બની રહ્યા છે.

તારી લાવેલી દીનની સેતાયેશ હું પરેપુરી ગાઈ શકતો નથી-માત્ર તારાં પાક રૂહ ઉપર હઝારો દોઆ યુઝર્ગ છું.

તને હઝારો દોઆ અને સલામ કરી કહું છું કે તારું પાક રૂહ બેહેશ્તમા સદા ખુશહાલ રહેજે!

પયગમ્બર સાહેબનો જન્મ, મરણ અને ખાન્દાન.

પાદશાહી ખાન્દાનના આ મહાન પયગમ્બર સાહેબે મુખારક ફર્વદીન મહિનાના ખોરદાહ રોઝે આ દુન્યામાં જન્મ લઈ પોતાની આખી પવિત્ર અને ભલી ઝિંદગી કુલ ઈન્સાન જાતને ખોદાઈ માર્ગ દેખાડવાનાં કામમાં ખત્મ કરી દય દાદાર મહિનાના ખુરશીહ રોઝે ૭૭ વર્ષની ઉંમરે આ ફાની જેહાનમાંથી મીનેઈ આલમમાં પોતાનો હમેશનો મુકામ કર્યો હતો.

પયગમ્બર સાહેબના બાપનું નામ “પોઉરૂશસ્પ” અને માનું નામ “દોગદ્વય” હતું. મમા-વાનું નામ “ઋહિસવા” (ફરહરવા) હતું. તેમજ મોહરદારનું નામ “હવોવિ” હતું. તેવણ સાહેબને છ ફર્જદ થયાં હતાં, જેમાં ૩ છોકરા અને ૩ છોકરી. વડા છોકરાનું નામ “ધસિતવાસ્” હતું, જેવણ અરતોશ્તી દીનના વડા દસ્તૂર તરીકે નિમાયા હતા અને પોતાના બાપની સાથે દીન ફેલાવવાનાં કામમાં ધણીક મદદ કરી હતી. ખીજા છોકરાનું નામ “ઉર્વતતનર” હતું અને જેવણ દેશમાં ખેતીવાડી ફેલાવવાનાં કામમાં આગેવાની ભર્યો ભાગ લીધો હતો. ત્રીજા બેટાનું નામ “હવરે ચિથ્ર” અથવા “પુરશીદ ચેહર” હતું, જેવણ માટે રેવાયત કહે છે કે તેવણ લશ્કરના સેનાપતિ બની પાદશાહ ગુસ્તાસ્પના છોકરા પેશૂતન સાથે “કન્ગદેઝ” માં રહ્યા હતા. તેવણ સાહેબની છોકરીઓનાં નામ “ફેની, થિત અને પોઉરૂચિસ્તિ” હતું. પયગમ્બર સાહેબના કાકાનું નામ આરાસ્તિ હતું, જેવણનો છોકરો મધદિયોમાહ નામનો હતો જેણે અરતોશ્તી દીન પહેલી અંગીકાર કરી હતી. પયગમ્બર સાહેબના ૪ ભાઈઓ હતા જેમાં બે વડા હતા જેઓનાં નામ “રતુશ્તર” અને “રન્ગુશ્તર” હતાં. તેમજ બે નાના ભાઈઓનાં નામ “નોતરીગા” અને “નીવાનુશ” હતાં. પયગમ્બર સાહેબ અરતોશ્ત પીશદાહ પાદશાહ ફરીદૂનની અઉલાદથી ઉતરી આવેલા હતા.

“અરથુશ્તર” નામનો અર્થ.

પયગમ્બર સાહેબનું નામ જો જન્મતાંને વાર અપાયું હોય તો તેવણ સાહેબનાં શરીરના બાંધા રંગ રૂપ ઉપરથી અપાયું હોય. અશીશવંધ યસ્તના ૨૨ માં ફકામાં અશીશવંધ ઇજદ બોલે છે કે “સીરો અહિ અરથુશ્તર, હુકેરેતો અહિ સ્પિતમ, હ્વસૂસ્વો દરેધો-બાઝાઉશ્.” એટલે આ અરતોશ્ત! તું સોહામણો છે. આ સ્પિતમ! તું સારા બાંધાનો છે. તું સુંદર જાંગ અને ટેટાં ધરાવે છે તેમજ લામ્બા હાથ ધરાવે છે.

મઝકૂર અવસ્તા ઉપરથી અનુમાન કાઢી શકાય કે પયગમ્બર સાહેબનાં માબાપે તેવણનો સારો બાંધો, સોનેરી બાલ અને સોહામણો ચેહરો જોઈ “અરથુશ્તર” (અરથ-સોનેરી અને ઉશ્તર-ઊંટ) એટલે “સોનેરી ઊંટ” નું નામ આપ્યું હોય. જો તેવણ સાહેબની નેક ખસ્લતને લીધે પાછળથી આ નામ એટકાબ તરીકે લોકોએ આપ્યું હોય તો તે વધારે બંધબેસતું છે. વંદીદાદની ૧૯ મી પર્ગઈના ૬ ઠૂા ફકામાં જણાવે છે કે ખૂરી પયદાયેશના અંધ્રેમધન્યુશે ખીજવાઈને પાછું કહ્યું કે “ઓ અશો અરતોશ્ત! મારી પયદા કીધેલી ચીઝોનો તું નાશ ના કરતો તું તારી માને પેટે અવ-તરેલો પોઉરૂશસ્પનો બેટો છે. તું લલી મઝદયસ્ની દીનને ધિક્કાર. જેમ દેશના ધણી ‘વધધન’ ને મેં બખ્શેશ આપી હતી તેમ તને મળશે.”

પણ એજ પર્ગઈના ૭ માં ફકામાં જણાવે છે કે આપણા પયગમ્બર સાહેબે અંધ્રેમધન્યુશની આવી રીતની લાંચને ધિક્કારી કાઢી હતી. અને દીન ફેલાવાનાં ભલાં કામમાં જીવને જોખમે ઉસ્તવારીથી કમર બાંધી દરેક મુશ્કેલીની સામે થઈ તે કામને સરન્જામ ઉતાર્યું હતું. આ ઉપરથી તેવણ સાહેબને “અરદોશ્ત” એટકાબ પાછળથી મળ્યો હોય એમ લાગે છે. “અરદોશ્ત” શબ્દ “અર” સોનું અને “દોશ્ત” દુશ્મન એ બે શબ્દોનો બનેલો છે. આજના ઇરાનના ભણેલા ઇસ્લામીઓ “અરદોશ્ત” શબ્દનો અર્થ એજ રીતે સમજાવે છે.

ઇરાન દેશના કેટલાક વિદ્વાનો આપણા વખશૂર સાહેબને “આઝરે બુત તરાશ” ના છોકરા એબ્રાહીમ ખલીલ તરીકે ઓળખે છે. વળી કેટલાકો તેવણને “એબ્રાહીમ અરદોશ્ત” નાં નામે

ઝોળખે છે અને કહે છે કે આ મહાન પુરૂષતું નામ “બહરામ” હતું, જે પાછળથી એપ્રાહીમનાં રૂપમાં બદલાયું છે અને તેવણને “ઝરદોસ્ત” નો એટકાબ મળ્યો હતો. કારણકે સોતું રૂપું કે દઉલત દુન્યા તેવણ લેતા હતા નહીં.

અંગ્રેજ લખનારાઓ એવણને Zoroaster એટલે “ચળકતો સેતારો” કરી જણાવી ગયા છે. બેશક કે આ નૂરમંદ સેતારો કાંઈકે હજારો વર્ષ થયાં પોતાનાં પ્રકાશનાં કિરણો આ ક્ષાની દુન્યામાં પાંથરી ગયો છે, જેનો પ્રકાશ હજી સૂધી આ દુન્યામાં અને તે પણ સૂધરેલા ઝમાનામાં કાયમ રહ્યો છે અને હમેશે કાયમ રહેશે. શેવટે આ વિષય સમાપ્ત કરતાં અશો હોરમઝદની હુઝૂરમાં હોઆ ગુઝારીશું,

કે આખાહ બાદા બેહી દીને બાય
હમહુ દાદો ફરમનિા આધને બાય
બરાન્ નીક પયશઅરે પાકુઝાહ
એ મહુયારો હમ અશ ફરામરૂઝ બાહ
દોરુદો દોઆહા હજારાન્ હજાર
સલામો સેતાયેશ સના બી શુમાર

મુ'બઈ રોજ ૧ લો માહ ૬ ઠો સને ૧૨૮૫ યઝદજેદી.

માહીયાર નવરોજ કુટાર.

ફરામર્ઝ નવરોજ કુટાર.

શાહનામ એ ફિદોસી.

ગુજરાતી હુરકે તમામ બચતો તથા તેનો તરબુમો.

વૉલ્યુમ ૬ ઠું.

આગાહી યાત્રતને લોહરાસ્પ અઝ
નાપદીદ શુદને કયખુસરવ.

લોહરાસ્પનું કયખુસરના ગુમ થવા
વિષે વાકેફ થવું.

યુ લોહરાસ્પ આગાહી શુદ અઝ કારે શાહ
એ લશકર કે બૂદનહ બા ઊ બરાહ
નેશસ્ત અઝ બરે તખ્ત બા તાજે ઝર
બરકુતનહ ગોદાને ઝરૂરીન્ કમર
નેશસ્તનહ હરકસ કે પુરમાયહ બૂદ
વઝાન્ નામદારાન્ ગેરાન્ સાયહ બૂદ
નેગહ કરૂદ લોહરાસ્પ બર પાએ ખાસ્ત
બખૂબી બેયારાસ્ત ગોકૂતારે રાસ્ત
બઆવાઝ ગોકૂત અય સરાને સેપાહ
શનીદહ હમહ પન્દો અન્દર્જે શાહ
હરાન્ કસ કે અઝ તખ્તે મન્ નીસ્ત શાહ
નદારહ હમી પન્દે ખુસ્રવ બયાહ
બમન્ હરૂએ ફરૂહો ગોકૂત આન્ કુનમ
બેકૂશમ બનીકીઓ ફર્માન્ કુનમ
શુમા નીઝ અઝ અન્દર્જે ઊ દસ્ત બાઝ
મદારીદો અઝ મન્ મદારીદ રાઝ
ગુનહુગાર ખાશહ બયઝદાન્ કસી
કે અન્દર્જે શાહાન્ નખાહહ બસી
બદ નીકૂ અઝીન્ હરૂએ દારીદ યાહ
સરાસર બમન્ બર બેબાયહ કુશાહ
ચુનીન્ દાઢ પાસોબ વરા પૂરે સામ
કે ખુસ્રવ તોરા શાહ બોદસ્ત નામ
પઝીરોફૂતહ અમ પન્દો અન્દર્જે ઊય
નેયાબહ ગુઝર પાએ અઝ મર્જે ઊય

પાદશાહની સાથે ગયલા લશ્કરના કહેવા ઉપરથી—જ્યારે લોહરાસ્પ
કયખુસરના કામથી વાકેફ થયો,

ત્યારે તે સોનેરી તાજ પેહેરી તખ્ત ઉપર બેઠો—અને સોનેરી કમર-
બદ બાંધલા પેહલવાનો તેની આગળ આવ્યા.

દરેક ખાન્દાની શખ્સે તથા વળી તેઓમાંના જેઓ મોટા મરતબો
ધરાવતા હતા તેઓએ પોતાની બેઠક લીધી.

જ્યારે લોહરાસ્પે એ બેયુ ત્યારે તે ઉભો થયો—તેણે સારી લાગણી
સાથ સાચી વાત બોલવા માડી

તે મોટેથી બોલ્યો કે “એ લશ્કરના સરદારો!—તમેએ પાદશાહની
નસીહત અને જતી વખતની શીખામણો સાંભળી છે.

જે કોઈ કે મારા રાજઅમલથી ખુશદાલ નથી—તે શખ્સ ગોયા પાદ-
શાહ કયખુસરની નસીહત યાદ રાખતો નથી

મને પાદશાહે જે કાંઈ ફર્માવ્યું છે અને કહ્યું છે તે હું કરીશ—હું
નેક્રીનીજ કોરોશ કરીશ અને તેનું ફર્માન બળ લાવીશ

તમે! પણ તેની જતી વખતની શીખામણથી હાથ પાછો—બેચતો
ના અને પોતાની ખાનગી મસલહતો મારેથી છૂપાવતા ના

જે શખ્સ પાદશાહોની નસીહત ખાનમા રાખતો નથી—તે ખોદાની
નઝરમાં ગુનેહગાર કહે છે

મોટે મોટે મોટા તમારા મનમા જે કાંઈ સારા માથા વિચાર હોય—
તે સધળા તમેએ મને જણાવી દેવા બેઠયે”

ત્યારે સામના બેઠા ડાલે તેને એ પ્રમાણેનો જવાબ આપ્યો—કે
“કયખુસરએ તારું નામ ‘પાદશાહ’ તરીકે લીધું છે,

તો મે તેની સલાહ અને નસીહત કબૂલ રાખેલી છે—તે સલાહની
સીમમાંથી મારો પગ બાહર જવાનો રસ્તો મેળવશે નહીં

તો શાહીઓ મા યક્ષસરહ કેહતરીમ
 એ રાયો એ કર્માને તૂ તુઝરીમ
 મનો રાસ્તેમા ઝાણી હરકે હસ્ત
 એ મેહરે તો હરગેચ નશર્મ હસ્ત
 હરાનકસ કે ઊ ભેચ ખરીન્ રહ યુવહ
 એ નીકી વરા દસ્ત ફૂતહ યુવહ
 યુ લોહરાસ્પ ગોકૂતારે દસ્તાન્ શનીહ
 ખરૂ ઊ આફીન્ કહે દર ખરૂ કશીહ
 યુનીન્ ગોકૂત કચ દાહ વચ રાસ્તી
 મખાદા શુમારા કમો કાસ્તી
 કે ચઝદાન્ શુમારા બદાન્ આફીહ
 કે રન્ને બહીહા શવહ નાપહીહ
 જહાનદાર નીક અખતરો નીક રચ
 શુમારા સેપોરહ આન્ ઝમાન્ નીમરચ
 ૨ કુનૂન્ પાદશાહી ભેચ આન્ હરચે હસ્ત
 બેગીરીહ અદાન્ કે ખાયહ બદસ્ત
 મરા બા શુમા ગન્જ અખરીદહ નીસ્ત
 તનો દુદહો પાદશાહી યકીસ્ત
 બગુદરચ ગોકૂત આનચે દારી નેહાન્
 બેચ અચ દેલ અચ પહુલવાને જેહાન્
 બદ ગોકૂત યુદરચ મન્ ચક તનમ
 કે બી ગીવો બહુરામો બી બીજનમ
 બેગોકૂત ઇનો ભમહ એ સર તા બપાય
 બેદરરીહ ચીનીઓ રૂમી કબાય
 બઆઝાદગાન્ પીર યુદરચ ગોકૂત
 કે ફરોખ કસી કશ યુવહ આકુ ભેકૂત
 દેરીહ આન્ હમહ પાકુ ફર્જન્દે મન્
 દેરીહ આન્ હમહ ખૂબ દેલબન્દે મન્
 દેરીહા ગવા ગીવે રૂઈનતાના
 જહાનબૂયો શરશીરઝન્ બીજના
 યુ અચ દરહ આન્ દુદહ આમહ બબૂશ
 યુનીન્ ગોકૂત બા નાલહો બા ખોરશ
 ખરૂ આનમ કે દસ્તાન્ સરાસર બેગોકૂત
 અચ મન્ નદારમ સખુન્ દર નેહોકૂત
 ૩ યુનાનમ કે બા શાહ ગોકૂતમ તુખાસ્ત
 બદીન્ પાયહ બેન્વેશ્ત અહીદી દુરોસ્ત
 તો શાહીઓ મા કેહતરાને તો ઈમ
 બગીતી એ કર્માનખરાને તો ઈમ
 હમહ મેહતરાન્ ખાન્દહ આફીન્
 બકર્માન્ નેહાદહ સર ખરૂ ઝમીન્
 એ ગોકૂતારે ઈશાન્ દેલશ તાઝહ ગશ્ત
 બેબાલીદો ખરૂ હીગર અન્દાઝહ ગશ્ત
 યુ અન્દાઝએ કારે ખુદરા રોનાખત
 યકી તાજે ઝરીને નવરા બેસાખત
 યુઝીદશ યકી રૂએ ફરખોન્દહ તર
 કે તા ખરૂ નેહહ તાજે શાહી બસર
 યુનાન્ ચૂન્ ફરીદને ફરોખ નેજાહ
 મહે મેહુરગાન્ તાજ ખરૂ સર નેહાહ
 બદાન્ મેહુર માહો યુઝીન્ રચ મેહુર
 કે ઝી રાસ્તી રફત મેહુરે સેપેહુર

તું પાદશાહ છે અને અમો સધળા તારા નોકર છિયે-તારા વિચાર
 અને કર્માનથી અમો કદી પણ બાહર જઇશું નહીં
 હું તેમજ રસ્તમ અને જે કોઈ ઝાણુલ ઝમીનના બીબ નામદારો છે-
 તેઓ તારી મોહબતથી કદી પણ હાથ ધોરો નહીં
 જે કોઈ કે આ તારી મોહબતનો માર્ગ છેડી બીજો માર્ગ ધરાવતો
 હશે-તેના હાથ નેકી કરવાથી કોતાહ બનશે”

ન્યારે લોહરાસ્પે દસ્તાનની આ વાત સાંભળી-ત્યારે તેની ઉપર દુઆ
 કરી તેની સાથ બગલગીરી કીધી

પછી તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “તમારી હદારતા અને રાજબક્તિનો
 અવાલ આવતો ના!

કારણકે ખોદાતાલાએ તમોને એટલા માટેજ પયદા કર્યા છે-કે
 મૂસીબત અને ખૂરાઈ દેશમાંથી તમારે હાથે નાખદ થાય

નેક સેતારેના અને નેક તોલેના જેહાનના પાદશાહ કયખુસરએ-
 આખા નીમરઝના ઇલાકાની સ્વતંત્રતા તો તમોને આપી છે

હવે તે ઇલાકાની તેમજ બીજી જે પણ જગ્યા હોય તેની સત્તા
 નેઇયે તેટલી તમારા હાથમા લેવો

મારો કે તમારો ખત્રાનો વેહે ચીને જુદો પડ્યો નથી-શરીરે, ખાન્દાને
 અને હકૂમતે આપણે એકઠા એકજ છિયે”

પછી તેણે યુદ્ધને કહ્યું કે “આ જેહાનના પેહલવાન! તુ જે કાઈ
 તારા દિલમા છપું રાખતો હોય તે કહી દે”

ત્યારે યુદ્ધે તેને જવાબ દીધો “હું એકલો રહી ગયો છું અને મારા
 ગીવ, બેહરામ અને બીજાન વગરનો થઈ ગયો છું”

એટલું બોલી તેણે પોતાના પગથી તે માથા સૂધીનો ચીની અને
 રૂમી લેખાસ ચીરી નાખ્યો

પછી તે છુટ્ટા યુદ્ધે સધળા પેહલવાનોન કહ્યું-કે બાન્ધશાળી તેજ
 શખસ ગણુ ગ કે જે ખાકમા મળી ગયો હોય

અફસોસ! તે મારા સધળા નેક ફર્જદેનો-અફસોસ! તે મારા સધળા
 ખૂબસૂરત બેટાઓનો

અફસોસ! આ મારા રોઈનતન પેહલવાન ગીવ!-અને આ મારા
 જેહાન શોધનારા અને તલ્લારના મારનારા બેટા બીજાન! તારો અફસોસ!”

ન્યારે તે પોતાના કુટુંબ કબીલાના દુ બધી ઉસ્કેરાઇ ગયો-ત્યારે
 રડતા રડતા મોટેથી ઝમ પાડીને બોલ્યો,

કે “જે સધળું ઝાલે કહ્યું તે હું કમલ કરે છું-પાદશાહથી કાઠિપણ
 વાત છપી રાખીશ નહીં

પાદશાહ કયખુસરને પ્રથમ મે કહ્યું છે, તે હાલ પણ કમલ રાખુ છું-
 એ બાબતનુ એક વાજબી રીતનુ કરારનામું પણ લખાયું છે

તું પાદશાહ છે અને અમો તારા નોકર છિયે અને આ દુન્યામા
 તારોજ હોકમ માનનારા છિયે”

પછી સધળા સરદારોએ પાણુ પાદશાહ ઉપર દુઆ કીધી-અને તેના
 હોકમ ઉપર પોતાના સર ઝમીન ઉપર મૂક્યા

તેઓના કહેવાથી તેનું ફિલ ખુશી થઈ ગયું-અને ખુશીથી તે રૂલી
 ગયો અને આગળા વિચારો તદ્દન જુદીજ રીતે ફેરવાઈ ગયા

ન્યારે તેણે પોતાની પાદશાહીનું કામ અદાઝાસર ભેયુ-ત્યારે એક
 નવું સોનેરી તાજ બનાવ્યું

તેણે એક ધણોજ મુબારક દહાડો પસદ કીધો-કે જે દહાડે તે
 પાદશાહી તાજ પોતાના સર ઉપર મૂકે

જેમકે મુબારક યુન્યાદના ફરીદને-મેહરંગાનના જશનના મહિનામાં
 માથે તાજ મૂક્યું હતું,

તેમ તે મેહર મહિનો અને નાખીયા મેહર રોઝે આરમાન ઉપર
 આક્રતાબ તુલા રાશિમાં બંધ છે તે દિવસે

બેચારસત્ત અચવાને કથાપ્રસન્નવી
બરૂ અકૂપ્ત ઈરાન બદાન અચ નવી
ચુનીનસત્ત ગીતી ફરાજો નેશીખ
ચકી શાહમાન હીમરી બા નેહીખ
જહાનરા ચુનીનસત્ત આઇનો સાન
બેગર્દ હમીન ધાન બદીન જીન બદાન
અચ શાહમાની વચ દરૂમન્દ
બેબાયહ ગુસ્તર અચ બેચો ચૂનો ચન્દ
અજીન કારે પ્રસન્ન ચુ બીરૂન શદીમ
ચુએ કારે લોહરાસપ બાચ આમદીમ
કુતૂન તાલો અવરગે લોહરાસપ શાહ
બેચારાયમો બરૂ નેશાનમ બગાહ
બપીરૂજીએ શહૂરયારે બલન્દ
કચ્ચસત્ત ઉમ્મીદો બીમો ગજન્દ

બનીકી રસાનહ દેલે ફૂસ્તાન
ગજન્દ આયહ અચ વય બનારાસતાન
બદીન પીરૂ બા દાનેશ ઊ મેહૂરબાન
કે બરૂ આફ્રીનશ ગુશાયહ બબાન
અગર બન્ગ દારહ એ તરખી સોખન
બરહ બન્ગે ઊરા શરાબે કોહન
ચુ પીરી દરૂ આયહ એ નાગહ બમરૂહ
જવાનશ કુનહ બાફમે સાલબરૂહ
બબાહહુ દરૂન ગઊહરૂ આયહ પદીહ
કે ફર્જાનહુ ગઊહરૂ પ્રુવહ યા પલીહ
કેરા ફૂમ શુહ પોરતો બાલાશ પસત
બકચવાન બરહ સરૂ ચુ શુહ નીમ મસત

ચુ બદદેલ પ્રુરહ મરૂહ ગર્દહ દેલીરૂ
ચુ રૂબહુ પ્રુરહ ગર્દહ આન વુન્દ રીરૂ

અબા આન કે ગઊહરૂ તો આરી પદીહ
દરે બસતહરા પ્રુહ તો બારી કલીહ

તેણે કથાપ્રસન્નના મેહલને પોતાની તાજપોશીને માટે સજ્જાયાઈ-અને
ઈરાન દેશ નવેસરથી ગળકી રહ્યો.

આ કુન્યા એવીજ ચઢતી અને પડતીબાળી છે-ન્યારે એક જણ
પુરાહાલ અને છે ત્યારે બીજે ધારતીમાં આવી પડે છે.

અમાનાની ટેવ અને રીત એવીજ હોય છે-તેની ઉપરથી આની ઉપર ૪
અને આની ઉપરથી તેની ઉપર ફરતો રહે છે.

કોઈ તેનાથી ખુશી તો કોઈ દુઃખી હોય છે-શું, કેમ અને કેટલા
એવા સવાલો કરવાનું આપણને છોડી દેવું નેધયે.

ન્યારે આપણે કથાપ્રસન્નના રાજઅમલની તવારીખથી ફારંગ થયા છિયે-
ત્યારે લોહરાસપના રાજઅમલ ઉપર આવ્યે છિયે

હવે હું લોહરાસપ શાહનાં તાજ અને તખ્તને-આરાસતા કરીશ અને,
તેને હવે તખ્ત ઉપર બેસાડીશ.

પ્રસન્ન મરતબાના અને કુતેહમન્દ પાદશાહ સુલ્તાન મહમૂદની મદદથી
તે તવારીખ લખવાનું ચાલુ કરીશ-કે જેની બક્ષેરા મેળવવાની આપણને
આશા રહે છે તેમજ તેની સજાની ધારતી રહે છે

બયરબાહ દોસ્તોનું તે બહુ કરે છે-અને દગાબોર ફુરમોને
મારે છે

મુજ ધરડા તવારીખનવેસ ઉપર તે સદા મેહરબાન રહે છે-કારણકે
તે તેના સદગુણોની તારીફ કરવામાં પોતાની અબાન બોલે છે

લખનારનાં લખાણમાં ન્યારે અમાનાના દુઃખથી અમક રહેતી નથી
અને જામ આવે છે-ત્યારે તે જાખને ભૂનો શરાબ દૂર કરે છે

ન્યારે એક માણસ ઉપર એકાએક ખૂટાપો આવી પડે છે-ત્યારે તેને
ધણું વધેના ભૂનો શરાબ પાછો જવાન કરી શકે છે.

શરાબથી વળી માણસની બુન્યાદ દેખાઈ આવે છે-કે તે નેક બુન્યાદથી
ઠતરેલો છે કે બે બુન્યાદ માણસ છે

જે એક માણસની પીઠ વાંકી વળેલી હોય છે અને તેનું શરીર પહ- પ
ડાયલું હોય છે-છતાં જો તે શરાબ પીને અડધો છાકટ થાય છે, ત્યારે
પોતાનું માથું શનિશ્વર સેતારાને લગાડવા નીકળે છે

ન્યારે કોઈ હિંચકારો માણસ શરાબ પીએ છે ત્યારે તો તેની અસરમાં
તે બહાદુર મર્દ જેવો બની જાય છે-જે કોહહુ શરાબ પીએ તો તે વિકાળ
સિંહ જેવું બને છે

ઓ શરાબ ! તું પીનારની બુન્યાદ ઉપાડી પાડી આવે છે-મુરકેલીઓને
પ્રલવાની ચાવી પણ વુજ છે

લોહરાસ્પ*

પાદશાહીએ લોહરાસ્પ સદો ખીસ્ત
સાલ ખૂદ્ અર તખ્ત નેશસ્તને
લોહરાસ્પ વ સાખતને
શારસાન.

લોહરાસ્પની પાદશાહી એકસો વીસ
વર્ષ હતી. લોહરાસ્પનું તખ્ત
ઉપર ખેસવું અને તેનું
શેહર વસાવવું.

થુ લોહરાસ્પ બેશસ્ત અર તખ્તે આજ
ખસર અર નેહાદ આન દેલઅકૂચ તાજ
જહાનઆફીનરા સેતાયેશ ગેરેકૂત
નેયાયેશ વરા દર ફેઝાયેશ ગેરેકૂત
થુનીન્ ગોકૂત કચ દાવરે દાદ પાકુ
પુર ઉમીદ ખારીદ આ તસેઈ ખાકુ
નેગારન્દએ અર્ખે ગર્દન્દહુ ઊસ્ત
ફેઝાયન્દએ ફરરએ બન્દહુ ઊસ્ત
થુ દયાઓ ફૂલો ઝમીન્ આફીદ
ખુલન્દ આસ્માન્ અચ ખરશ અર કશીદ
યકી તીચ ગદાનો દીગર બલય
બબુખેશ નદાદશ નેગારન્દહુ પાય
થુ અઉગાન્ ફલકુ મા થુ યૂ દરૂમેયાન્
બેરન્જમ અચ દસ્તે સૂદો એયાન્

૬ તો શાહાન્ દેલો મરુખ અન્ગાલે તીચ
નેશસ્તહુ થુ શીરે એયાન્ પુર સેતીચ

ન્યારે લોહરાસ્પ હાથીદાંતાનાં તખ્ત ઉપર બેઠો-અને દિલ રોશન કરનાર તાજ પોતાનાં સર ઉપર મેલ્યું,
ત્યારે તેણે ખોદાતાલાની સેતાયેશ કીધી-અને તેની નિયાયેશ કરવામાં વધારો કીધો

પછી તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “તમે પાક દાદગર દાવરથી-આશાવંત રહેજો અને તે સાહેબનો ડર અને ભય તમારા દિલમાં રાખજો કારણકે તેજ સાહેબ આ ફરતા આસ્માનનો ચીતારનારો છે-તેમજ આપણુ બધાઓના દબદબાનો વધારનારો તેજ સાહેબ છે જ્યારે તે સાહેબે દર્યા, પહાડ અને ઝમીન પચદા કીધી-ત્યારે તેની ઉપર તે ખુલ્લુ આસ્માનને ફેલાવ્યું

એકને ઝડપથી ફરતુ રાખ્યું છે અને બીજને સ્થીર પચદા કીધી છે-ખોદાએ તેને ગતિમાં રહેવાના પગ બંધેશ કર્યા નથી

આસ્માન યોગાન (રમતની લાકડી) મિસાલ છે અને ઝમીન અને આસ્માનની વચ્ચે આપણે દડા જેવા છિયે-અને એ રમતની હાર જીતથી આપણે કુખ ભોગવ્યે છિયે

ઓ મર્દ! તું ખુશહાલ બેઠો છે પણ તીક્ષ્ણ પગ સાથે વિકાળ સિંહ જેમ લટવા બેસે તેમ મોત તૈયાર બેઠું છે.

* અવસ્તાનો “અઉર્વત્અસ્પ” અને પહલવીનો “લોહરાસ્પ” ફાર્સી પુસ્તકો એ કાણુનો છાકરો તે ખુદહુ જણાવતા નથી, પણ પહલવી ખુન્દહિશન પ્રમાણે એ કયકોબાદના નખીરા કયપીસીના નખીરા અઉઝવનો છાકરો હતો. અવસ્તામાં એને ફકત ગુસ્તાસ્પના બાપ તરીકેજ ઓળખાવ્યો છે કેટલાક ફાર્સી તવારીખ નવેસો એને કાઊસના બાઈ અઉર્વન્દશાહનો છાકરો લખે છે લોહરાસ્પની માતુ નામ “તનનાઝ” જણાવે છે, જેણી કયકોબાદના છાકરા કયઆરશની છાકરી થતી હતી લોહરાસ્પ માટે બીજાં ફાર્સી પુસ્તકો જણાવે છે કે તે જવાનીમાજ ખોદાની બદગીમા એકાતવાસ ઝિદગી ગુઝારતો હતો અને એની પરહીઝગારીથી કયખુસર અંબઈ ગયો હતો અને તેથીજ તેને પોતાનો જયનેશીન કરી ગયો હતો ફિર્દોસી અને બીજાઓ લખે છે તેમ ઝાલ, રસ્તમ અને ઈરાનના બીજા સરદારો એને રાજગાદી મળેલી જોઈ નારાઝ થયા હતા, આ પાદશાહ સ્વભાવે ધણો પાછો હતો અને વેર વીસરતો નહીં હતો અપરાધિઓને જરાપણ દયા દેખાડતો ન હતો ઝાલ તેમજ રસ્તમ અને તેનાં કુટુંબીઓ સાથે દ્વેષભાવ રાખતો હતો. કારણકે ઈરાનની રાજગાદીને ઝાલ અને રસ્તમની મદદ મળતી બંધ પડી હતી. પાછળથી અસ્ફરદિયાર અને રસ્તમની તેમજ બહમન અને ફરામઝની લડાઈનું બી ગોચા લોહરાસ્પ વાવી ગયો હતો બદખ શેહરની આબાદીમાં લોહરાસ્પે ધણો વધારો કર્યો હતો અને ત્યાંના “નઉબહાર” નામના આતશકહેલને ઉત્તમ રીતે આરાસ્તા કર્યું હતું તે હમશે બદખ શેહરમાજ રહેતો હતો તેથી તેને લોકો “લોહરાસ્પે બદખી” કરીને કહેતા હતા એના રાજ અમલમાં મિસર અને સીરિયાના મુલકો પાછા નવેસરથી ઈરાનના તાબામાં આવ્યા હતા આ પાદશાહને બે છાકરા ગુસ્તાસ્પ અને ઝરીર નામના હતા એણે શાહનામા મૂજબ ૧૨૦ વર્ષ રાજ્ય કર્યું હતું પહલવી પુસ્તકો પણ એનાં રાજ્યનાં ૧૨૦ વર્ષ જણાવે છે

એ આજે ફેજની બચકૂચ શવીમ
ખનાદાનીએ ખીશ ખરતુ શવીમ
અઝીન્ તાજે શાહીઓ તખ્તે ખુલ્લું
નજૂયમ ભેજ અજ દાદો આરામો પન્દ

મગર બહુરૂ માન ઝીન્ સરાએ સેપન્જ
નેયાયદ હમલ્ડ કીનો નકીનો રન્જ
મન્ અજ પન્દે કયખુસલ અફઝૂન્ કુનમ
એ દેલ્ડ કીનહો આજ ખીઝન્ કુનમ

ભેસાઝીદ વજ દાદ ખાશીદ શાહ
તાન્ આસાનો અજ કીન્ મગીરીદ યાદ
મેહાને જહાન્ આઝીન્ ખાન્દન્
વરા શહૂર્યારે ઝખીન્ ખાન્દન્
ગેરાનમાયલુ લોહરારૂપ આરામ યાકૂત
ખેરદ માયહો કામે પેદરામ યાકૂત
વઝાન્ પસ ફેરેતેતાદ કંસહા બઝમ
બહેરો બઝીનો બઆખાદ બૂમ
એ હર મરૂ હર કંસ કે દાના ખુદન્
બહર કારે નીફ તવાના ખુદન્
એ હર કેશવરી બર ગેરેકૂતન્ શહૂ
રસીદન્ ચકૂસર બદરગાહે શાહૂ
બેબૂદન્ બીકાર ચન્દી બબદખ
એ દાનેશ ચશીદન્ હર શૂરો તલખ
ચકી શારૂસાની બરઆવરૂદ શાહૂ
પુર અજ બરઝનો ફૂયો ખાઝારૂગાહૂ
બહર બરઝની જાએ જશને સદલ્ડ
હમલ્ડ ગેરૂદ બર ગેર્દે આતેશકદલ્ડ
ગકી આઝરી સાખત બરઝીન્ ખનામ
કે ખુદ બા ખુઝાર્ગીઓ બા ફરૂરો કામ

મટે લોભ લાલચ આપણે છાડી દઇએ-અને આપણાં અજ્ઞાનપણાનો
એકરાર કર્યો.

આ પાદશાહી તાજ અને ખુલ્લું તખ્તથી (એટલે આપણાં રાજ-
અમલથી)-ઇન્સાફ, સુલેહશાન્તિ અને ડહાપણ સિવાય બીજું કંઈ વધારે
મેળવવા માંગીશું નહીં.

કે જેથી આ ત્રણ પાંચ દિવસની દુન્યામાં-લડાઇ, બદલુઆ અને
દુઃખ આપણા નસીબે આવે નહીં.

જેવી રીતે રાજઅમલ ચલાવાની કયખુસરૂએ મને નસીબત કરી છે
તેનાં કરતાં હું વધારે સારો રાજઅમલ ચલાવીશ-મનમાંથી કીના અને
લોભના વિચાર કાઢી નાખીશ

મટે તમે સતોષ પકડજો અને મારા ઇન્સાફથી ખુશી થજો-સુખી
રહેજો અને વેર કઝિયાને યાદ કરતા ના”

એ સખુનો સાભળી સધળા જેહાનના સરદારોએ તેની ઉપર દુઆ
કીધી-અને તેને દુન્યાનો પાદશાહ કહ્યો.

હવે મહાન લોહરારૂપે આરામ મેળવ્યો-તેમજ ડહાપણનો ખઝાનો
અને ખુશીની મુરાદ મેળવી

પછી તેણે રમ, હિંદ, ચીન અને બીજા આબાદ મુલકોમાં માણસો
મોકલ્યાં.

જેથી દરેક મુલકમાં જે કોઇ કે વિદ્વાનો હતા-અને સારાં કામે
કરવાને શક્તિમાન હતા,

તેઓ પોતાના મુલકમાંથી રવાના થઈ-સધળા પાદશાહની દરગાહમાં ૭
આવ્યા

તેઓ કંઈ પણ કામ કરવા વગર થોડાક વખત બદખ શેહરમાંજ
રહ્યા-અને પોતાનાં જ્ઞાનથી તે શેહરનો સારો માથો અનુભવ મેળવ્યો

પછી તેઓની મદદથી પાદશાહે મોહલ્લા, ગલી અને મોટાં બાઝાર
સાથનું એક શેહર વસાવ્યું

અને મોહલ્લે મોહલ્લે “જશને સદેહ” કરવાની જગ્યા બનાવી-તે
સધળી જગ્યાઓ આતશકદેહની આસપાસ આવેલી હતી

તેણે “બઝીન” નામનું આતશકદેહ બાંધ્યું-જે તેની મરજી મૂજબ
મોદુ કીર્તિમાન મુકામ હતું.

રૂસ્તને ગુશ્તારૂપ અજ પીશે પેદર
બખેશમ્ વ બાઝ આવદને
ઝરીર ઝિરા.

ગુશ્તારૂપનું ગુસ્સો કરી બાપની નઝદીકથી
જતું રહેવું અને ઝરીરનું તેને
પાછો લઈ આવવું.

હો કર્જન્દ બૂદશ ખસાને હો માહૂ
સજાવારે શાહીઓ તખ્તો કોલાહૂ
ચકી નામ ગુશ્તારૂપ દીગર ઝરીર
કે ઝીર આવરીદી સરે નરૂરૂ શીર
ગુજશતહૂ બહર દાનેશી અજ પેદર
એ લશ્કર બમદી બર આવદલ્ડ સર
દુ શહૂઝાદલ્ડ ખુદ નઝદે લોહરારૂપ નીજ
બનઝદીકે લોહરારૂપ હરૂદ અઝીજ

લોહરારૂપના માહતાબની સૂરતના પાદશાહીને તેમજ તખ્ત અને
તાજ લાયકના બે બેટા હતા

એક “ગુશ્તારૂપ” નામનો અને બીજો “ઝરીર” નામનો હતો-કે
જેઓ નર સિંહનાં સર પણ નીચે લાવતા હતા

તેઓ દરેક ડહાપણમાં પોતાના બાપ કરતાં વધુ હતા-અને મદાન
ગીમાં તેઓએ સધળા લશ્કરમાંથી પોતાનાં સર ઉઠાવેલાં હતાં.

લોહરારૂપની દરબારમાં બીજા બે શાહઝાદા* હતા-જેઓ લોહરારૂપના
માનિતા હતા

* આ શાહઝાદાઓ ફિર્દોસી આગળ કહે છે તેમ પાદશાહ કાબિસની છાકરીના છાકરાઓ હતા અને તેઓ મિનોચેહર
અને તસ એટલે નવદરની ઓલાદથી ઉતરી આવેલા હતા તેઓને લોહરારૂપ પોતાના છાકરાઓ કરતાં વધારે ચાહતા હતા
અને અદેખાઇથી ગુશ્તારૂપ પોતાના બાપનું રાજ છાડી પરદેશ ગયો હતો.

હો શાહે સરઅક્રાએ ફૂ નીકુપય
નખીરૂ જહાનદારે કાઠીસે કય
હમાન હરૂ અચ દુખતે કાઠીસ યૂહ
એ તોખમે મેનૂએહુરે અચ તૂસ યૂહ
સરઅક્રાચ નાખી હો ગોઈ દેલીર
કે હરૂગેચ નખૂદન્હ અચ જન્મ સીર
બદીશાન યુદી જાને લોહરાત્પ શાહ
વઝીશાન નકદી એ ગુશ્તાર્પ યાહ
અજાન કાર ગુશ્તાર્પ નાશાહ યૂહ
કે લોહરાત્પરા સર પુર અચ બાહ યૂહ
ચુનીન તા બર આમહ બરીન રૂચા
પુર અચ હરૂ ગુશ્તાર્પ અચ શહૂર્યાર
ચુનાન યુદ કે દર પારસ યક રૂચ તખત
નેહાદન્હ જીરે ગુલઅક્રશાન ફેરખત
બેકરૂહ લોહરાત્પ તા મેહુતશાન
બેરકૂતન્હ ચન્દી એ લશકર સરાન
બખાન બર યકી જામે મય ખાસ્તન્હ
દેલે શાહે ગીતી બેચારાસ્તન્હ
ચુ ગુશ્તાર્પ મય ખુરૂહ બરૂપાય ખાસ્ત
ચુનીન ગોકૂત કય શાહ બા દાદે રાસ્ત
ખશાહી નેશસ્તે તો કખન્દહ બાહ
હમાન જાવેદાન નામે તૂ જન્દહ બાહ
તોરા દાહ યજ્ઞદાન કોલાહો કમર
હેગર તાજે કયખુસ્તવે દાહગર
કુનૂન મન યકી બન્દહ અમ બર દરત
પરસ્તન્દએ અકૂસરો અખતરત
નદારમ કસીરા બમદાને મરૂહ
કે પીશે મન આયહ બરૂએ નખરૂહ
મગર રોસ્તમે જાલે સામેસવાર
કે બા ઊ નસાજહ કસી કાઝાર
ચુ ખુસ્તવ એ ગીતી પુર અન્દીશહુ ગશત
તોરા દાહ તાજે ખુહ અન્દર ગુજશત
ગર અયદૂન કે હસ્તમ એ આઝાદગાન
મરા નામ કુન તાજે તખતે કયાન
ચુનીન હમ યુવમ પીશે તૂ બન્દહ વાર
હમી ખાશમો ખાનમત શહૂર્યાર
બગુશ્તાર્પ ગોકૂત અય પેસર ગૂશ દાર
કે તુન્દી ન ખૂખ આયહ અચ નામદાર
ચુ અન્દર્મે કયખુસ્તવ આરમ બયાહ
તો બેશનવ મગર સર ન પીચી એ દાહ
મરા ગોકૂત આન દાહગર શહૂર્યાર
કે ગર ખવ યુવહ પીશે બાધે બહાર
૧૦ અગર આખ યાબહ બનીરૂ શવહ
હમહ બાહ અચ પુર એ આહૂ શવહ
જવાની હનૂચ ઈન યુલન્દી મજૂય
સખુનરા બેસન્ને બઅન્દાજહુ ગૂચ
ચુ ગુશ્તાર્પ બેશનીહ દેલ પુર એ દરૂહ
બેચામહ એ પીશે પેદર રૂએ જરૂહ
હમી ગોકૂત બીજાનગાનશ નવાચ
ચુનીન ખાશો બા જાદહ હરૂગેચ મસાચ

તેઓ બને ભૂચી પદવીના અને મુબારક પગલેના હતા-તેઓ પાદ-
શાહ કચકાઠીસના નખીરા હતા.

તેઓ બને કાઠીસની છાકરીના છાકરા હતા-તેઓ મિનોએહર અને
વસના તોખમથી ઉતરેલા હતા

બને સરકરાચ નાખીયા બહાદુર પેહલવાનો હતા-જેઓ કદીબી
લડાઈથી ધરાતા ન હતા

તેઓથી લોહરાત્પનો છવ ખુશહાલ રહેતો હતો અને તેઓને લીધે
તે ગુશ્તાર્પને જાણે યાદ કરતો હતો નહીં

લોહરાત્પના તે કામથી ગુશ્તાર્પ નારાચ રહેતો હતો-કારણકે લોહરા-
ત્પનું સર મગર બન્યું હતું

એ પ્રમાણે વખત વીતવા લાગ્યો-અને ગુશ્તાર્પ લોહરાત્પથી વધુ
દિલગીર થતો ગયો.

હવે એમ બન્યું કે એક દહાડે પાર્સમાં કૂલથી ભરેલા ઝાડ હેઠળ
પાદશાહી તખત મૂકવામાં આવ્યું

અને લોહરાત્પે કમવ્યુ જેથી ખુઝાગે અને લશ્કરમાંથી કેટલાક સર-
દારો ત્યા ગયા.

અને ત્યા ખાણા ઉપર તેઓએ મયની જામે મગાવી-એવી રીતે
તે જ્હાનના પાદશાહનું દિલ તેઓએ ખુશ કીધું

જ્યારે ગુશ્તાર્પે પણ મય પીમે ત્યારે ઉઠીને ઉભો થયો-અને એમ
ખાલ્યો કે “ઓ સાચા ઇન્સાફ સાચના પાદશાહ !

તારું ગાદી ઉપર બેસવું મુબારક હોલે !-તેમજ હમેશો તારું નામ
કાયમ રહેલે !

તને પાક યજ્ઞદાને કોલાહ અને કમરબદ તેમજ દાહગર પાદશાહ
કયખુસરેનું તાજ આપ્યું

હાલ હું તારા ફરવાજા ઉપરનો એક બદો છું-અને તારા તાજ
અને નેક સેતારાનો પૂજનારો છું

હું કોઈને પણ એવો મદાને મદ નથી જોતો-કે જે લડાઈને દહાડે
મારી સામે આવી શકે

સિવાય કે સામે સવારના ઝાલનો રસ્તમ-કે જેની સાથે કોઈ પણ
લડી શકતું નથી

જ્યારે પાદશાહ કયખુસર આ હુન્યાથી ક ટાળી ગયો-ત્યારે તને તાજ
આપ્યું અને પોતે ચાલી ગયો

હવે જો કે હું અમીરી ખાન્દાન ધરાઉ છું-તો આ કયાની તાજ
અને તખત પણ મારે નામે કરી મૂક

તે છતા પણ હું તારો તાબેદાર રહીશ-જેમ છક તેમજ રહીશ અને
તનેજ પાદશાહ કહીશ ”

ત્યારે લોહરાત્પ ખાલ્યો કે “ઓ બેટા તું સાંભળ-કે નામદારી
ભરેલો મદ તુન્દી કરે તે સારી નહી કહેવાય

હું પાદશાહ કયખુસરની શીખામણ કહી સભળાઉં છું-તે તું સાંભળ
જેથી કદાચ તું તારૂં સર ઇન્સાફની રાહથી ફેરવશે નહીં

મને તે દાદગર પાદશાહે કહેલું છે-કે અગર કૂલના બાગ આગળ
જંગલી ધાસ ઉગેલું હોય,

અને જો તેને પાણી મળે તો તે ઝોરાવર થાય-અને તે તમામ બાગને
તેથી અયબ લાગે.

હવે તું જવાન છે માટે એટલી બધી મોટી ઈચ્છા ના રાખ-અને
જે સખુનો બોલે તે વિચારીને અઠાઝાસરજ બોલ ”

જ્યારે ગુશ્તાર્પે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે દર્દ ભરેલાં દિલે-અને ફિક્કે
એહરે ખાપની નઝદીકથી ચાલી ગયો

અને એમ બોલતો ગયો કે “તું તો પારકાઓનેજ નવાચ્યા કર-
બસ એમજ કર અને પોતાના છાકરા સાથે કદી પણ એવું કરતો ના ”

એ લશ્કર વરા ખૂદ સી સહ સવાર
હમણ ગોર્ડા શાયેસ્તએ કાઝાર
ફેરફ આમદો કેહુતરાનરા બેખાન્દ
હમણ રાએ ફેલ પીશે ઈશાન્ બેરાન્દ
કે ઈમશખ હમણ સાએ રફતન્ કનીફ
ફેલો દીદહુ ઝીન્ બારગહુ બરકનીફ
યકી ગોકૂત અઝીશાન્ કે રાહત કુળસ્ત
થુ બરુદારી આરામગાહત કુળસ્ત
ચુનીન્ દાહ પાસોખ કે દર હેન્દવાન્
મરા શાહુ દારહ બરઉશાન્ રવાન્
યકી નામહુ દારમ મન્ અજ શાહે હેન્દ
નેવેશતહુ એ શુકે સેયહુ બર પરન્દ
કે ગરુ ઝી મન્ આઈ યકી કેહુતરમ
એ ફમીનો પયમાને તુ તુઝરમ
થુ શખ તીરહુ શુહ બા સેપહુ બર નેશસ્ત
હમી રફત બૂશાનો ગોર્ડા બદસ્ત
બશખગીર લોહરાત્રી આગાહુ શુહ
ધમી ગરતો શાદીશ કૂતાહુ શુહ
એ લશ્કર જહાનદીદગાનરા બેખાન્દ
હમણ ગોકૂતની પીશે ઈશાન્ બેરાન્દ
બેખીનીફ ગોકૂત ઈન્ કે ગુસ્તાત્રેપ કંરુફ
ફેલમ કંરુફ પુર દર્દો સર પુર એ ગરુફ
બેપર્વદમશ તા બર આવરુફ યાલ
શુહ અન્દર જહાન્ સરખસર બીહમાલ
બદાન્ ગહુ કે ગોકૂતમ કે આમદ બખાર
એ બાધે મન્ આવારહુ શુહ મીવહુદાર
બેગોકૂતો પુર અન્દીશહુ બેન્શસ્ત દીર
બેકરુમુફ તા પીશે ઊ શુહ ઝરીર
બદ ગોકૂત બુઝીન્ એ લશ્કર હઝાર
સવારાને ગોરુફ અજ દરે કાઝાર
બેરવ તીજ બર સુએ હેન્દસ્તાન્
મખાદા બરો ખૂમે ભદ્દસ્તાન્
સુએ રમ ગોસ્તહુમે નઉદર બેરકૂત
સુએ ચીન્ ગોરાજહુ ગોરાઝીફ તફૂત
જહાનબુય ગુસ્તાત્રેપ પુર આએ ચશમ
હમી રાન્દ પીશ અન્દરૂન્ પુર એ બશમ
હમી તાખત તા પીશે કાબુલ રસીફ
દરખતો ગુલો સખજહો આખ દીફ
બદાન્ ભએ બોરુરમ ફેરફ આમદન્દ
બેખુદન્દ યફ રૂઝો દમ બર જદન્દ
હમણ ફેહુસારાન્શ નખ્ચીર ખૂદ
બભુય આખહા ચુન્ મયો શીર ખૂદ
શમે તીરહુ મય ખાસ્ત અજ મયગુસાર
બેમોદન્દ શમઅ અજ દરે ભુયબાર
થુ બેકૂખત અજ તીરહુ ગીતી ફેરફ
બેરકૂતન્દ અઝાન્ બીશહુ બા બાઝો યજ
હમી તાખત તીજ અજ પસે ઊ ઝરીર
બભઈ ઝમાની નેયાસૂફ દીર
થુ આવાઝે અરપાન્ બર આમદ એ રાહ
બેરકૂતન્દ ગોર્ડાન્ એ નખ્ચીરુઆહ

તેની પાસે લશ્કરમાંના ત્રણસો સવારો હતા-જેઓ સધળા પેહલ-
વાનો અને લડાઇને લાયકનાજ હતા.

તેણે ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતરી પોતાના નોકરોને તેડયા-અને પોતાનાં
દિલનો સધળો ભેન તંઓની નજદીક કહ્યો

અને બોલ્યો કે “આજ રાતે ઉપડવાની તૈયારી કરો-હવે દરબાર
તરફથી તમે તમાર દિલ અને આખ બન્ને દૂરજ રાખજો.”

તેઓમાથી એક બોલ્યો કે “તું ક્યાં જવા ચાહે છે?—આ જગ્યાથી
ઊઠાત્રી કરી ક્યા રહેવા ભય છે?”

ત્યારે તેણે જવાબ આપ્યો કે “મને હિન્દુઓનો રાજ મોટી ખુશી
સાથે મેહમાન તરીકે રાખશે

તે હિંદના પાદશાહ તરફનું એક નામુ જે તેણે કસ્તુરીની સીઆહીથી
રેશમી કપડા ઉપર લખ્યું છે તે મારી પાસે છે

તેમા લખ્યું છે કે જે તુ મારી તરફ આવે તો હું તારો એક ૧૧
નોકર છું-હું તારા હોકમથી અને વચનથી ઉલટો ચાલીશ નહીં”

ન્યારે રાત અધારી થઈ ત્યારે તે લશ્કર સાથ સવાર થયો-અને
હાથમાં ગોર્ડા લઈ ગુસ્તા ભરેલા ચાલવા લાગ્યો

સવારના પોહોરમા લોહરાત્રીને એ વાતની ખબર પડી-જેથી તે
ગમગીન બન્યો અને તેની ખુશહાલી બધ પડી થઈ

તેણે લશ્કરમાથી અનુભવી સરદારોને બોલાવી મ ગાળ્યા-અને તેઓની
આગળ તમામ વાત કહી

તે બોલ્યો કે “આ ગુસ્તાત્રેપ શુ કીધુ તે તમે જુઓ-તેણે માર
દિલ દર્દ ભરેલું અને સર ધૂળ ભરેલું કીધું છે

મે તેને મોટો થયો ત્યા સૂધી પર્વેશ કયો-અને તમામ દુન્યામાં
તે એક બેડી વગરનો મર્દ બન્યો

અને જે વખતે કે એ એમ વિચાર્યું કે હવે આ માર્ડ ઝાડ ફળવત
બન્યુ તેજ વખતે તે માર્ડ ફળવત ઝાડ મારા બાગમાથી ગુમ થઈ ગયું.”

એમ બોલી તે લાગ્યો વખત વિચારમાનો વિચારમાજ બેસી રહ્યો-
પછી તેણે ફર્માવ્યું જેથી ઝરીર તેની નજદીક ગયો.

તેને પાદશાહે કહ્યું કે “તુ લશ્કરમાથી એક હઝાર લડાઇને લાયકના
પેહલવાન સવારો ચુટી કાઢ

અને તે સવારોને રોતાબ હિન્દુસ્તાન તરફ ઉતાવળો લઈ ભ-
ભદ્ગરોના મુલકનો ખોદા નાશ કરજો!”

તેવીજ રીતે નૌદરનો છોકરો ગોસ્તહમ રમ તરફ ગયો-અને ચીન ૧૨
તરફ ગુરાઝેહ રોતાબ ચાલ્યો

હવે પેલી તરફ જેહાન બેય ગુસ્તાત્રેપ આસુભરી આપ્યોએ-ગુસ્તા-
માનો ગુસ્તામાજ આગળ વધ્યો જતો હતો

એવી રીતે તે ક ખુલ નજદીક આવી પહોચ્યો ત્યાં સૂધી ચાલ્યા કીધો-
ન્યા તેણે ઝાટપાન, ફળફળાદી, લીલોતરી અને પાણીનો ઝરો ભેયો

તે ખુશી ભરેલી જગ્યાએ તેઓ ઉતર્યા-તેઓ એક દહાડો થોભ્યા
અને આસાયેશ લીધી

તેને મોટે તમામ પહાડો રોકારથી ભરેલા હતા-અને નદીના પાણી
મય અને દૂધની મિસાલના હતા

અધારી રાત છતાં તેણે શરાબદાર પાસે શરાબ મંગાવ્યો-અને
પાણીના ચશમા આગળ બેઠક કરવા મીલુખતિએ લાવી સળગાવી

ન્યારે દુન્યાને રોશન કરનાર આકાશ પહાડ ઉપરથી રોશન થયો-
ત્યારે તેઓ બાજ પક્ષી અને શિકારી કુતરા લઈ જગલમાંથી બાહર પડયા.

પેલી તરફ ઝરીર પણ તેની પછાડી રોતાબીથી દોડતો હતો-તે
રસ્તામા કેયે પણ જરાએ થોભ્યો નહીં.

ન્યારે દૂરના રસ્તા ઉપરથી ઘોડાઓનાં પગલાના આવાજ આવ્યા-
ત્યારે સવારો શિકારનાં જંગલમાંથી બાહર નીકળી આવ્યા

- શુ બેન્હાઈ ગુસ્તાસ્પે ગૂશ અન્દરાન્
શુનીન્ ગોક્ત ખા નામવર્ મેહુતરાન્
૧૩ કે ઈન્ જોશ અઆવાએ અસ્પે ઝરીર
નમાનહ કે ઊ દારહ આવાએ શીર
અતનહા નેયામદ ગર ઊ આમદસ્ત
કે ખા લશકરી જગ્ગુલ્ આમદસ્ત
હનૂશ અન્દરીન્ યુહ કે ગર્હે બેનકૂશ
પદીહ આમદો પીલ પયકર હેરકૂશ
ઝરીરે સેપહુયુહ બપીશે સેપાહુ
શુ બાદે દમાન્ અન્દર આમદ એ રાહુ
શુ ગુસ્તાસ્પેરા દીહ ગેયાન્ બેરકૂત
પેયાદહુ બદૂ રૂય બેન્હાઈ તકૂત
જહાન્આઝીનરા સેતાયેશ ગેરેકૂત
બપીશે બેરાદર નેયાયેશ ગેરેકૂત
ગેરેકૂતહ મરૂ ચકૂ દેગરૂ કેનારૂ
બેરકૂતહ ગેયાન્ દર આન્ મરૂઘઝારૂ
એ લશકરૂ હરાન્ કસ કે યુહ પીશરવ
વરા ખાન્દી શાહુ લોહુરાસ્પે ગવ
બેખાન્દો નસદીકૂ બેશાન્દહ
એ હર જાએગાહી સખુન્ રાન્દહ
શુનીન્ ગોક્ત અઝીશાન્ યકી નામવર્
અગુસ્તાસ્પે કય ગોર્હે ઝરીરૂ કમરૂ
૧૪ સેતારહુરીનાસાન્ અશ ઈરાન્ ગોરૂહુ
હરાન્કસ કે દીદીમ દાનેશ પેજૂહુ
અઅખતરૂત ગૂચન્દ કયખુસવી
અશાહી બરાન્ પાયગહુ બરૂ શવી
કુનૂન્ કેહુતરે શાહે હેન્દસ્તાન્
બેખાશી નખાશીમ હમદસ્તાન્
અઝીશાન્ કસી નીસ્ત યઝદાન્પરસ્ત
યકી હમ નદારહ ખા શાહુ દસ્ત
નેગરૂ તા પસન્દ આયહ અન્દર બરહ
કુળ રાએરા શાહુ ફર્માન્ બરહ

ન્યારે ગુસ્તાસ્પે તે આવાજ સાંભળ્યો-ત્યારે પોતાના નામવર સર-
દારને એ પ્રમાણે કહ્યું,

કે “આ ઝરીરના થોડા સિવાય બીજાને આવાજ-લાગતો નથી કારણકે
તેનોજ સિંહના જેવો સાદ છે

જે તેજ આવતો હશે તો તે કાંઈ એકલો આવે નહીં-બલકે એક
લડાયક લશ્કર સાથે આવતો હશે”

હજુ તો તે એમ ઝાલતોજ હતો તેટલામાં કાળી ધૂળ-ઉડવા માંડી
અને હાથીની સૂરત સાથેનો ઝુડો દેખાયો

તે રાહમાથી સરદાર ઝરીર લશ્કરની હરોલમાં ચિતાળી કરતો
આવી લાગ્યો.

ન્યારે તેણે ગુસ્તાસ્પને જોયો ત્યારે તે પેચાદો થઈને રડતો-રડતો
તેની સામે ગયો,

તેણે ખોદાતાલાના શુકાના કીધા-અને પોતાના બાધ ગુસ્તાસ્પ
આગળ નમન કર્યું

તેઓએ એક બીજાને બગલગીરી કીધી-અને રડતા રડતા પેલી
જગ્યા તરફ ગયા

પછી લશ્કરમાંથી જે કોઈ કે સરદાર હતા અને જેઓને પાદશાહ
લોહરાસ્પ બહાદુર પેહલવાન તરીકે યોદ્ધાવતો હતો,

તેઓને યોદ્ધાઓ અને પાસે બેસાડ્યા-અને દરેક બાબતની વાત
ચલાવી

તેઓમાંથી એક નામવરે ગુસ્તાસ્પને કહ્યું કે “ઓ સોનેરી કમર-
બદલાળા પેહલવાન!

ઈરાની તુલ્ખીઓમાના જેઓને કે અમે ધણા કાબેલ સમજીએ છિયે,

તેઓ તારા નસીબ માટે કહે છે કે ‘તુ પાદશાહ કયખુસર જેવોજ
નસીબવાન છે-અને પાદશાહી કરવામાં તુ તેનાજ મરતબા જેવો થશે’

હવે તુ હિંદુસ્તાનના રાજાને તાબેદાર થઈ રહે તે બાબતમાં અમે
તારી સાથે મળતા થતા નથી.

તેઓમાંથી કોઈ પણ યજ્ઞાનપરસ્ત નથી-તેથી તેઓમાનો એકપણ
તુ પાદશાહ સાથે કદી મળતો થવાનો નથી

વિચાર કર અને કહે કે આ વાત અકલ કબૂલ કરશે-કે તું બલિષ્ઠનો
ઈરાનનો પાદશાહ, હિંદુ રાજાનો* તાબેદાર અને?

* આગળા વખતમાં જેમ દરેક મુલકના રાજાઓ ચોક્કસ નામે ઓળખાતા હતા, તેમજ આ “રાય” તે હિંદુસ્તાનના
રાજાને નામે ઓળખાતો હતો રૂમના પાદશાહને “કયસર” અને ચીનના પાદશાહને “ખાકાન” અથવા “ફગફૂર” કહેતા
હતા “ખાકાન” બોલ તુર્કી છે ખરો પણ હાલ અરબી શબ્દ તરીકે વપરાય છે અને અરબી કાયદા મૂજબ તેનું બહુ વચન
પણ કરે છે (બહુ વચન “ખવાઝીન”) એ શબ્દનો અર્થ તુર્કીમાં “પાદશાહ” થાય છે

“ફગફૂર” અથવા “ફગફૂર” બે શબ્દોનો બનેલો છે એક લખનાર એને “ફધ” મૂર્તિ અને “પૂર” છાકરો કરીને
સમજાવે છે તારતરી દેશના લોકો આગળ મૂર્તિપૂજક હતા અને એક પાદશાહે પોતાના છાકરાને તારતરીમાં પૂજતી મૂર્તિને
અર્પણ કર્યો હતો તે ઉપરથી તારતરીના પાદશાહના છાકરાને “ફગફૂર” કરી કહેતા હતા પણ વધારે ખરો યોદ્ધાસો આપણને
આ રીતે મળે છે, કે “ફગફૂર” બોલનો ખરો ઉચ્ચાર “ફગફૂર” છે અને તે અરબીમાં વપરાતા તેના બે અક્ષર “ફ” માં
બદલાઈ ગયા છે અસલ બોલ “બેગપૂર” છે. તારતરીમાં અમીર ઉમ્રાઓના નામને છેડે “બેગ” નો એલકાબ લગાડવામાં
આવે છે જેમકે “હુઝુનબેગ” નામના એક તારતાર સરદારના નામ ઉપરથી તુર્કેસ્તાનના લોકોને આજે “હઝબક” કરીને
પણ કહેવામાં આવે છે આ ઉપરથી ખુલ્લું માલુમ પડી આવે છે કે તારતરીના પાદશાહના છાકરાને એટલે કે તારતરીના
શાહઝાદાને “બેગપૂર” કહેતા હતા જે શબ્દ પાછળથી અરબીમાં વપરાવા લાગ્યાથી “ફગફૂર” અથવા “ફગફૂર” થયો છે.
તારતરીનાં ભસ્કની સરદારી હમેશા પાદશાહના છાકરાને કદીમ ઝમાનામાં મળતી હતી કયખુસર સાથેના તારતરીના પાદશાહની
લડાઈનું વર્ણન આપતા ફિદૌંસી “ખાકાને ચીન” અને “ફગફૂર” બંને બોલ વાપરે છે, ત્યાં તેની સમજ એજ કે “ખાકાન”
પાદશાહને માટે ફિદૌંસી વાપરે છે અને “ફગફૂર” તારતરીના સેનાપતિને માટે વાપરે છે, જે તારતરીના પાદશાહને
છાકરોજ હોય છે, ‘ચીન’ શબ્દ તારતરીના દેશને માટે છે જેને હાલ Chinese Tartary કહે છે. અસલ મુલક ચીનને

તોરા અચ પેદર સરખસર નીકુઇસ્ત
નદાનમ કે આઝોરદન અચ બહુરે ચીસ્ત
ચુ બેશનીહ ગુશ્તારપ બેગરીસ્ત ઝાર
બેબારીહ અચ હીદહ ખૂન ખર કેનાર
પસ આનગાહ ગોકૂતા કે અચ નામખૂય
નદારીમ નચદે પેદર આખરૂય
બકાઊસેયાન દારહ ઊ નીકવી
બુઝોર્ગીઓ હમ અકૂસરે ખુસવી
મરાઓ તોરા નચદે ઊ બાએ નીસ્ત
બેહુ. અચ બન્દગી કર્દનશ રાએ નીસ્ત
એ બહુરે તો મન બાચ ગર્દમ કુનૂન
એ લોહરાસપ દારમ દેલી પુર એ ખૂન
અમર તાબે ઈરાન સેપારહ બમન
પરસ્તેશ કુનમ ચૂન બુતાનશ શમન
વગરનહુ નબાશમ બદરગાહે ઊય
નગર્દહ દેલમ રઉશન અચ માહે ઊય
બબાઈ શવમ કમ નયાબન્દ નીચ
બલોહરાસપ માનમ હમહુ મર્જી ચીચ
બેગોકૂત ધનો બરગસ્ત અઝાન મરૂઝાર
બેયામહ બરે નામવર શહુર્યાર
ચુ બેશનીહ લોહરાસપ બા મેહુતરાન
પઝીરહુ શુદશ બા સેપાહી ગરાન
જહાનખૂય રૂએ પેદર દીહ બાચ
ફેરહ આમહ અચ અરપો બોર્દશ નમાચ
વરા તન્ગ લોહરાસપ દર ખર ગેરેકૂત
બદાન પૂએશ આસાયેશ અન્દર ગેરેકૂત
કે તાબે તો તાબે સરે માહુ બાહ
એ તો હીવરા દસ્ત કૂતાહુ બાહ
કે હચમાન બેયામૂઝદત રાહે બહ
ચુ દસ્તુરે બહ દર બરે શાહે બહ
એ શાહી મરા નામે તાજસ્તો તખ્ત
તોરા મેહુરે પયમાનો ફમાનો બખ્ત

વરા ગોકૂત ગુશ્તારપ કય શહુર્યાર
મનમ ખર દસ્ત ચૂન યકી પીશકાર
અગર કમ કુની બહુ ફમાન કુનમ
બપયમાને તૂ દેલ ગેરઉગાન કુનમ
બુઝોર્ગીન કે બૂદન્દ બા ઊ બરાહુ
બેરકૂતન્દ શાદાન બઅયવાને શાહુ
બેયારાસ્ત અયવાને ગઉહર નેગાર
નેહાદન્દ બાનો મયે ખુશગુવાર
યકી જશન કર્દન્દ કચ ચર્ખે માહુ
સેતારહુ બેબારીહ ખર પીશગાહુ
ચુનાન શુહ એ મસ્તી કે હર મેહુતરી
નેહાદન્દ અચ શુલ બસર અકૂસરી

તારી સાથની બાપની વર્તણુક તો સઘળી બલીજ છે-ત્યારે હું બહુતો
નથી કે એમ દુઃખી થવાનું તને કારણ શું છે ?”

ન્યારે ગુશ્તારપે એ રીતનું સાંભળ્યું ત્યારે તે ધણો રડયો-અને
પોતાના બેબાબા તેણે આંખમાંથી આસુ વરસાવ્યાં.

પછી તે બોલ્યો કે “ઓ નામ શોધનાર બાઈ!-આપણે બાપની
નજદીક કરી પણ આખર ધરાવતા નથી.

તે તો બસ કાઝીસની ઓલાદનાઓનું બહું કરવા બેઠો છે-મોટાઇ
તેઓનેજ આપે છે અને પાદશાહી તાજ પણ તેઓનેજ બક્ષવાનો છે.

તેની આગળ તારો કે મારો મરતબો હવે રહ્યો નથી-માટે પારકા
રાજની તાબેદારી કરવા કરતાં વધારે સારી સલાહ હું જોતા નથી

એકે લોહરાસપ તરફથી માત્ર દિલ તો દુઃખીજ છે-છતાં હવડાં હું ૧૫
તારે ખાતેરજ પાછો ફર છું.

અગર તે ઈરાનનું તાજ મને સોંપશે-તો જેમ ખુતપરસ્તો પૂતળાંની
પૂજા કરે છે તેમ હું તેની પૂજા કરીશ

નહીં તો હું તેની દરબારમા રહેવાનો નથી-અને તેનો માહતાબ
જેવો ચેહરો જોવાથીજ દિલ ગેરાન થવાનું નથી

હું એવી જગ્યાએ જતો રહીશ કે જ્યાં કોઈ મને શોધી શકશે નહીં-
સઘળો મુલક અને ખજાનો લોહરાસપ માટે રહેવા દઇ જઈશ.”

એટલું કહી તે પેલી જગ્યાએથી પાછો ફર્યો-અને નામવર પાદશાહની
નજદીક આવ્યો

ન્યારે લોહરાસપે એ સાંભળ્યું ત્યારે તે સરદાર અને એક મોટાં
લશ્કર સાથ તેને એસ્તેકબાલ ગયો

જ્યારે તે જહાન શોધનાર બેઠાએ ફરી બાપનો ચેહરો જોયો-ત્યારે
તે ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો અને તેને નમન કર્યું

લોહરાસપે તેને ચાંપીને કાઠી કીધી-અને તેની ઓઝરખાહી કરીને
સતોષ મેળવ્યો

અને બોલ્યો કે “તારા માથાનું તાજ ઓ બેઠા! માહતાબનાં માથાનાં
તાજ જેવું થશે!-એહરેમન તારી ઉપર ફાવતો ના!

જે એહરેમન તને ઊધે રસ્તે ચાલવાને સમજાવે છે-જેમ ખૂરો વઝીર
ખૂરા પાદશાહને ખૂરી સલાહ આપે છે તેમ તે તને ખૂરી સલાહ આપે છે

પાદશાહી તાજ અને તખ્તના ધણીનું નામ મને મળ્યું છે ખરું- ૧૧
પણ રૈયતની વફાદારી અને રાજભક્તિ અને સત્તા તેમજ ખુશદ સેતારો
ખોદાએ તને બક્ષેલો છે”

ગુશ્તારપે તેને કહ્યું કે “ઓ પાદશાહ!-તારી દરબારમા હું એક
નોકર મિસાલ છું.

અગર તુ મારો મરતબો ધટાડે તોપણ હું તને તાબેદારજ રહીશ-
તારી તરફ વફાદારજ રહીશ તેને માટે મારો જીવ પણ ગિરવી આપીશ”

પછી જે બુઝોર્ગી કે તેની સાથે સકરમાં હતો-તેઓ ખુશહાલ દિલે
પાદશાહના મેહલમા ગયા.

તેણે પોતાનો ગોહર જડિત મેહલ ત્રણગાર્થી-ખાણાના ખુમચા
ગોઠવાયા અને લેહઝતદાર મય રેડાયો.

તેઓએ એક એવી તો ખુશીની મજલેસ કીધી કે ચંદ્રનાં આસ્માન
ઉપરથી-તે જશની જગ્યાએ સેતારા વરસવા લાગ્યા

તેઓ મયથી એવા તો મસ્ત બન્યા કે દરેક સરદાર-ફૂલનાં તાજ
પોતાને માથે મૂક્યાં

તાબેનો હતો ધણીક વખત ફાર્સી લખનારાઓ Chinese Tartary ના પાદશાહને માટે “ફગફૂર” અને “ખાકાન” બંને
શબ્દ વાપરે છે ફર્કોસી પણ કોઈ વેળા “ફગફૂર” તો કોઈ વેળા “ખાકાન” વાપરે છે. જ્યાં બંને સાથે વાપરે છે, ત્યાં
“ખાકાન” પાદશાહને માટે અને “ફગફૂર” સેનાપતિને માટે વાપરે છે

બેરૂતનો યુગ્મશત ચન્દી ખરીન
નદીહ આન જવાન અચ પેદર આફ્રીન

૧૭ બકાઊસેયાન બૂદ લોહરાસ્પ શાહ
હમીશહુ એ કયખુસાવશ બૂદ યાદ
હમી રીખત ગુસ્તાસ્પ અચ દરૂદ ખૂન
હમી ગોકૂત હરૂચૂનહુ આ રહૂનમૂન
બૂદ ગોકૂત હરૂચૂનહુ કૂશમ બશય
નેયારમ હમી ચારએ ઇન બબય
અગર આ સવારાન શવમ મેહૂતરી
ફેરેસ્તાહ પેદર નીચ આ લશકરી
બચારહુ એ રહુ આચ ગદાનદમ
બસી ખાહેશો પન્હહા રાનદમ
થુ તનહા રવમ નગ્ દારમ હમી
એ લોહરાસ્પ દેલ તનગ્ દારમ હમી
દેલે ઊ બકાઊસેયાનસ્ત શાહ
નેયાબહુ ગુઝર મેહુરે ઊ બર નેજાહ
થુ તનહા રવમ ચૂન કુનહુ ખાસ્તાર
એ દાનહ કે મન ચૂન શુદમ શહૂરચાર

ત્યાર પછી તેઓ સઘળા વીખરાઈ ગયા અને એ ઉપર પણ કેટલોક
વખત નીકળી ગયા-હજી પણ ગુસ્તાસ્પે પોતાના બાપ તરફથી કરી
મેહરબાની ઉતરતી જોઈ નહીં

હજી પણ લોહરાસ્પ કાઊસના નખીરાઓ ઉપરજ ખુશહાલ હતો-અને
હમેશે તે કયખુસરનીજ યાદ કરતો હતો

એ જોઈ હજી પણ ગુસ્તાસ્પ દુઃખથી આંસુ પાડતો હતો-અને
પોતાના સલાહકાર સાથે દરેક બાબતની મસ્લહત કરતો હતો.

ગુસ્તાસ્પે તેને કહ્યું કે “હુ ગમે એટલી ડહાપણબરી યુક્તિઓ કરું છું-
છતાં આ વાતનો કરો ઉપાય મારે હાથ આવતો નથી.

જે હુ મારા સવારોને લઈ જતો રહુ છું-તો બાપ પણ લશકર સાથ
કોઈ સરદારને મોકલશે

જે મને અનેક યુક્તિઓ અને ચારાથી ડાહીડાહી શીખામણ અને
આજેઝીથી મારે રસ્તેથી પાછો ફેરવશે

હવે જે હુ એકલોજ નીકળી પડુ છુ તો મને શમીવું પડે છે-અને
વળી લોહરાસ્પથી વધારે દુઃખી બનું છુ

તેનો જીવ કાઊસની ઔલાદના શાહઝાદાઓને જોઈનેજ ખુશ રહે છે-
પોતાની ઔલાદ ઉપર તેનો વહાલ આવતોજ નથી

તેથી જે હુ એકલો ચાલી ભડું તો પાદશાહ મને કેમ પાછો
બોલાવી શકશે? અને કેમ બજારો કે હુ કેમ નારી ગયો?”

બાજુ બખાસ્તહુ રૂસ્તને ગુસ્તાસ્પ
અજૂ પીરો પેદર બરૂમ.

ગુસ્તાસ્પનું બાપની આગળથી પાછું
રસાઇને રમ ચાલી જવું.

શમે તીરહુ શખ્દીએ લોહરાસ્પી
બેયાવરૂદ આ ઝીને ગુસ્તાસ્પી
બેપૂરીહુ જરૂબકૂતે ચીની કબાય
એ તાજ અન્દર આવીખત પરે હોમાય
અચ ઈરાન સુએ રૂમ બેન્હાહ રૂય
પેદર ગાહુ બૂચે પેસર રાહુબૂચ

૧૮ પેદર ચૂન એ ગુસ્તાસ્પ આગાહુ શુહ
બપીચીદો શાદીશ કૂતાહુ શુહ
જરીરો હમહુ બેખદાનરા બેખાન્હ
એ ગુસ્તાસ્પ ચન્દી સુખુનહા બેરાન્હ
બદીશાન ચુનીન ગોકૂત ઝીન શીરૂમરૂદ
સરે તાજદારાન દર આરહુ બગરૂદ
એ બીનીદો ઇનરા એ દર્માન કુનીહ
નશાયહ કે ઇન બર દેલ આસાન કુનીહ
ચુનીન ગોકૂત મૂબેહ કે અચ નીકૂબખત
ગેરામી બમદાન યુવહ તાજે તખત
થુ ગુસ્તાસ્પ ફર્જન્હ કસરા નખૂદ
ન હરૂગેચ કસ અચ નામદારાન શનૂદ
તોરા પાદશાહી અચ ઊ શુહ ફેચૂન
એ બીમશ હમહુ દુશ્મનાન સર નેચૂન
એ હરૂસ બેખાયહ ફેરેસ્તાહ કસ
દેલાવર ખુએગેનિ ફર્યાહ રસ

અધારી રાતને વખતે લેહરાસ્પના “શખ્દીઝ” નામના ઘોડા ઉપર
ગુસ્તાપનુ ઝીન બાધીને લાવવામા આવ્યો

પછી ગુસ્તાસ્પે ચીન દેશનો કસબી પોશાક પહેચે-એને હોમા
પક્ષીના પીઠ ખોસેહુ તાજ સર ઉપર મૂક્યુ

હવે તેણે ઈરાન છોડી રૂમ તરફ ચાહુ મૂક્યું-બાપ તાજ તખત હાથમા
રાખી મૂકવા વિચાર કરતો હતો અને ઊકરો દૂર દેશાવર ચાલી જવાના
વિચારમા હતો

જ્યારે ગુસ્તાસ્પની વાતથી તેનો બાપ વાકેફ થયો-ત્યારે તે દુઃખી
થયો અને તેની ખુશહાલી બધ પડી ગઈ

તેણે ઝરીર અને બીબા ફનેશમદોને બોલાવ્યા-અને ગુસ્તાસ્પ માટે
ઘણુક બોલ્યો

તેઓને એ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યો કે “આ નર સિદ્ધ જેવો ઊકરો-
લડવામા એવો છે કે બલાબલા પાદશાહોનાં માર્યાં કાપી ધૂળમા નાખે

માટે એ બાબતમા તમારો શુ વિચાર છે તમે શું સલાહ આપો
છો?-એ બાબતને તમે હલકી જેવી ના ગણતા?”

ત્યારે પેલા દાનાઓમાથી એક જણ બોલ્યો કે “ઓ નેક બખત
પાદશાહ! તાજ અને તખત બહાદુર માણસોને ઘણાજ વહાલાં હોય છે

ગુસ્તાસ્પના જેવુ ફર્જ કોઈ બીબને ત્યા થયું નથી-કે કોઈ નામદારે
તેવુ પયદા થયલું કદી સાબળ્યુ પણ નથી

તારી પાદશાહીનો વધારો તેનાથીજ થયો છે-તેનીજ ધારતીથી તારા
સઘળા દુશ્મનોના સર ઊઘા પડ્યાં છે

માટે ઝરતને વખતે કામ લાગે એવા બહાદુર અમીરોને તારે ચો
તરફ રવાના કરી દેવા જોઈયે.

અરુ ઊ આરુ મદદ તો એકૂતી મકુન
હોનરુ જુથો આ આરુ એકૂતી મકુન
કે તાજે કયાન ચુન તો બીનદ બસી
નમાનદ હમાન મેહુરે ઊ અરુ કસી
બગુસ્તારપ દેહુ ઝીન જહાન લશકરી
બેનેહુ અરુ સરશ નામદાર અકુસરી
એરુ આરુ પહુલવાન રોસ્તમે નામદાર
બગીતી ન બીનીમ ચુન ઊ સવાર
બબાલાઓ ફરહંગો દીદારે હુશ
ચુનુ નામવરુ નીચ નશનીદ ગુશ
ફેરેતેતદ લોહરાસ્પ ચન્દી મેહાન
બબેરેતન ગેરેકૂતશ બગેરે જહાન
બેરકૂતદો નઉમીદ આરુ આમદન્દ
કે આ અખતરે દીરુસાચ આમદન્દ
નેહુલેશ બદાન અખશે લોહરાસ્પ બૂદ
ધમો રન્જે તન બહુરે ગુસ્તારપ બૂદ

અને જો તે પાછો ફરે તો તું બખીલાઈ ના કરતો-તેની સાથ તદ-
બીરથી કામ લેજે અને લોભ ના કરતો

કારણ આ કયાની તાજ તારી માફક ધણા જણુ જોશે-તેમજ તેની
માથા મેહરબાની કાઈ એકજણુ ઉપરજ ધણો વખત સૂધી નહીં રહેશે.

તું ઈરાન દેશનું તમામ લશ્કર ગુસ્તારપને હવાલે કર-અને તેનાં
માથા ઉપર કીર્તિનું તાજ મેલ.

નામદાર રસ્તમ પેહલવાન સિવાય-તેના જેવો કોઈ પણ સવાર અમે ૧૬
જહાનમાં કેથે પણ જોતા નથી.

કદમાં તેમજ દાનાઈમાં તથા ખૂબસૂરતીમાં અને હુશ્ચારીમાં-તે નામ-
દારના જેવો કોઈ કાને પણ સાંભળ્યો નથી”

ત્યારે લોહરાસ્પે વિદ્વાન ગુબૂમીએને તે કયા ગયો છે તે સેતારાઓની
ચાલ ઉપરથી શોધી કાઢવા ચોકદયા.

તેઓ શોધવા ગયા ખરા પણ નાઉમેદ થઇને પાછા આવ્યા-કારણકે
તેના મોઢો ધણા નળળા છે અમ જોઈ આવ્યા

તે ઉપરથી લોહરાસ્પનાં નસીબમાં કપકો આવ્યો-દેહનું દુઃખ અને
દિલગીરી ગુસ્તારપના ભાગ્યમા હતી

ગુઝરતને ગુસ્તારપ અઝ દર્યા વ
રસીદનશ્ બરમ્ વ અઝ બીન-
વાઈ તલાશે પીશાલ્વરી
દર આન મર્જ.

ગુસ્તારપનું નદી ઓળંગી જવું અને તેનું
રમમાં પહોચવું અને મુલ્લેસીને
લીધે તે મુલકમાં ધંધાની
શોધમાં રખડવું.

થુ ગુસ્તારપ નઝદીકે દર્યા રસીદ
ચેયાદહુ શુદો બાખ્યાહશ બેદીદ
ચકી પીરહુ સર બૂદ હીશય નામ
જવાનમદો બીદારો આ ફરે કામ
અરુ ઊ આકીન કરુદ ગુસ્તારપ ગોકૂત
કે આ જાને પાકત બેરદ આદ જોકૂત
અચ ઈરાન ચકી નામજૂયમ દબીર
બેરદમદો રઉશન દેલો યાદ ગીર
બકશતી બરીન આબ ગરુ બુઝરમ
સેપાસી નેહી જાવેદાન અરુ સરમ
બદ ગોકૂત શાયેસ્તઈ તાજરા
દેગરુ જઉશનો બૂદો તારાજરા
કુનુન રાચ બુકુશાયો આ મન બગૂય
અઝીન સાન બદર્યા ગુઝરતન મજૂય
મરા હદયહુ બાયદ દેગરુ ગોકૂત રાસ્ત
તારા રાયો રૂએ દબીરી કુળસ્ત
એ હીશય બેરનીદ ગુસ્તારપ ગોકૂત
કે અચ તૂ મરા નીસ્ત ચીઝી નેહોકૂત
એ મન હરુએ ખાહી નદારમ દેરીલ
અઝીન અકુસરો અરેપો દીનારો તીલ
એ દીનારુ લખતી બહીશય દાદ
અઝાન હદયહુ શુદ મરુદ ગીરન્દહુ શાદ

જ્યારે ગુસ્તારપ દર્યા નઝદીકે આવી પહોચ્યો-ત્યારે તે ઘોડા ઉપરથી
ચેયાદો થયો અને લાના વાપરવેરો ઉધરાવનારાયે તેને જોયો.

તે એક બુકો “હીશય” નામનો હતો-જે ઉદાર દિલનો, હોશ્યાર,
નૂરી ચેહરાનો અને ભાગ્યશાળી રખસ હતો

ગુસ્તારપે તેની ઉપર દોઆ કરી કહ્યું-કે “તારા પાક જીવ સાથ
હઠાપણુ જોડાયણું હોજે !

હું ઈરાનનો એક હઠાપણુ બરેલો, ચાલાક દિલનો અને યાદદારત
શક્તિવાળો નામીચો મુન્શી છું”

જો તું મને હોડીમા બેસાડી પેલે પાર ઉતારશે-તો હમેશ સૂધી
તારો આભાર મારી ઉપર રહી જશે”

ત્યારે પેલાએ જવાબ દીધો કે “તું તો તાજ, બખતર, લોહાંની ર૦
ટોપી અને લૂટ ચલાવવાને લાયકનો દેખાય છે.

મોટે હવે જે કાઈ તારો ભેદ હોય તે મને કહીદે અને મને એવી
રીતે ઉડાનીને પાર ઉતરવાનો વિચાર છોડી દે.”

વળી તે ખુલ્લે ખુલ્લું બોલ્યો કે “મને તો કાંઈ બક્ષેશ જોઈયે-મુન્શી-
પણાની રીત કે ડોળ તારામા કયાં છે ?”

જ્યારે ગુસ્તારપે હીશયથી એવી વાત સાંભળી ત્યારે તે બોલ્યો-કે
“મને તારીથી કોઈ પણ વાત છપાવવી નથી

આ તાજ, તલવાર, ઘોડો કે દીનારમાથી-તું જે કાંઈ મારી પાસે
માંગશે તે હું તને આપીશ”

પછી તેણે પોતાના દીનારમાથી થોડાક હીશયને આપ્યા-તે હદયાથી
પેલો દીનાર લેનારો મંદ ધણો ખુશી થયો.

- એ કશી સખુક આદ્યાન અરુકશીદ
જહાનભૂયરા સુએ ખુશી કશીદ
યકી શારસાન ખુદ અરુમ અન્દરુન
સે ફસંગ આલાએ શહરશ ફેજુન
અરુ આવર્દઈ સહમ નાએ ખુજારુગ
નેશસ્તાનગહે કયસરાને સુતોરુગ
સુ ગુસ્તાસ્પ આમદ અદાન શારસાન
હમી જોરેત નઈ દરાન કારુસાન
- ૨૧ હમી ગશત ચક્ર હકૂતહુ દરુ ગેદે રૂમ
હમી કારુ જોરેત અન્દરુ આખાદ ખૂમ
થુ ચીઝી કે ખૂદશ બેખુદો બેદાદ
હમી રકૂત નાશાદો લખ પુરુ એ દાદ
થુ દરુ શહરે આખાદ અન્દી બેગશત
અચ અયવાન બદીવાને કયસરુ ગુજશત
બઓરકેકુ ચુનીન ગોકૂત કય દસ્તગીર
એ ઈરાન યકી નામ ભૂયમ દબીર
બરીન કારુ આશમ તોરા ચારુમન્દ
એ દીવાન કુનમ હરુએ ખાયહ પસન્દ
દબીરાન કે ખૂદન્દ દરુ ખારુગાહુ
હમી કરુદ હરુયકુ બદીગરુ નેગાહુ
કઝીન કેલકે પૂલાદ ગેચાન શવહ
હમાન રૂએ કેતાસ બેચાન શવહ
યકી ખારહુ ખાયહ બઝીરશ બલન્દ
બખાજુ કમાનો બઝીન અરુ કમન્દ
બખાવાજુ ગોકૂતન્દ મારા દબીરુ
નખાયહ એ ઈદરુ રહે ખીશ ગીરુ
થુ બેશનીદ ગુસ્તાસ્પ દેલ પુરુ એ દરુદ
એ દીવાન બેચામદ દો રોખસારહુ ઝરુદ
૨૨ યકી આહ સરુદ અચ જોગરુ અરુ કશીદ
અસુએ ગલહુદારે કયસરુ કશીદ
જવાનમરુદરા નામ નસ્તારુ ખૂદ
દેલીરો બેરુમન્દો હોશ્યારુ ખૂદ
બનઝહીકે નસ્તારુ ચૂનુ શુદ ફરાજ
અરુ ઊ આઝીનુ કદો બોદશ નમાજ
નેગહુ કરુદ ચૂપાનો બેન્વાખતશ
બનઝહીકીએ ખીશ બેન્શાખતશ
એ મદી બદુ ગોકૂત બા મન્ બેગૂય
કે હમ શાહુ ખૂધઓ હમ શાહુ રૂય
ચુનીન દાદ પાસોખ કે અચ નામદારુ
યકી કુરુરહુ તાઝમ દેલીરો સવારુ
મરા ગરુ બેદારી બકારુ આયમત
બરન્જો બખદ નીજ ચારુ આયમત
બદુ ગોકૂત નસ્તારુ અઝીનુ દરુ બેગરુદ
તો ઈદરુ ધરીબીઓ બીપાય મરુદ
બેચાખાનો દર્યાઓ અસ્પાન યલહુ
બનાઆશના ચૂનુ સેપારમ ગલહુ
થુ બેશનીદ ગુસ્તાસ્પ ઘમગીન બેરકૂત
હમી પૂરેત અરુ તનશ ગોકૂતી બેકકૂત
- ૨૩ હમી ગોકૂત હરુકસ કે દર્દ પેદરુ
બેભૂયદ અઝીનુ બહતરુ આયહ પેસરુ

અને તરત તેણે કિસ્તી ઉપર સઠ ચઠાવ્યા-અને જેહાનના શોધનારા ગુસ્તાસ્પને પેલે પાર લઈ ગયો.

હવે રૂમના ઈલાકામાં એક જિલ્લો હતો-જેનાં પાયતખ્ત શેહરની લગભગ ત્રણ ફરસંગ જેટલી હતી.

તે મહાભારત જગ્યા ફરીફૂનના છોકરા સહમે વસાવી હતી-અને મહાન કયસરોનું પાતખ્ત ત્યાજ હતું.

જ્યારે ગુસ્તાસ્પ તે શેહરમાં આવ્યો-ત્યારે તે ઉઘોગી શેહરમાં પોતાનાં રહેઠાણ માટે એક જગ્યા શોધવા લાગ્યો.

તે એક અઠવાડિયાં સૂધી રૂમ શેહરમાં ભટકતો ફર્યો-તે આખાદ શેહરમા લોકો પાસે કાંઈ કામ ધધો માગવા લાગ્યો.

જ્યારે તેની પાસેની જે કાંઈ ચીઝો હતી તે ખાદ અચાઈ ગઈ-ત્યારે તે દિલગીર બની નીસારો નાખતો ભટકવા લાગ્યો.

તે આખાદ શેહરમાં થોડોક વખત ફર્યો પછી એક વખતે રૂમના કયસરના મેહલ તરફથી તેની દરબારમા આવ્યો.

ત્યાની દરબારના વડા વઝીરને જળને કહ્યું કે “ઓ મદદગાર!-હું ઈરાન દેશનો નામીઓ મુન્શી છું”

મુન્શીપણુમા હું તને મદદ કરીશ-અને દરબારમાં તને મનગમતું કામ કરીશ”

દરબારના તમામ મુન્શીઓ એકબીજાનુ મો જોવા લાગ્યા અને બોલ્યા,

કે “આ માણસથી પોલાદી કલમ રડશે-અને કાગઝ પણુ બળવા લાગશે

એ માણસને ખેસવા માટે એક મોટો ઘોડો બેઠયે-અને એની બાજુ ઉપર કમાન અને ઝીન ઉપર કમન્દ હોવી બેઠયે (એટલે એ કાંઈ મુન્શી નથી)

પછી તેઓ મોટેથી બોલી ઉઠ્યા કે “અમોને મુન્શી-બેઠયો નથી માટે અહીંથી તું તારો રસ્તો પકડ”

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે એ સાંભળ્યું ત્યારે તે દર્દભર્યા દિલે-અને ફિક્કા પડેલા ગાલ સાથ કચેરીમાંથી બાહરે નીકળ્યો.

તેણે પોતાના જીવરમાથી એક સર્દ હાથ મારી-અને કયસરના ગોવાળિયા તરફ ગયો.

તે જવાન મદંતુ નામ “નસ્તાર” હતું-તે બહાદુર, ડહાપણુવાળો અને ચાલાક હતો.

જ્યારે તે નસ્તારની નઝદીક ગયો-ત્યારે તેની ઉપર દોઆ કરી નમન કર્યું.

ગોવાળિયાએ તેને જોયો અને આવકાર આપ્યો-અને પોતાની નઝદીક તેને ખેસાડ્યો.

પછી પૂછ્યું કે “તું કેણુ મદં છે તે મને કહે-કારણુ કે તું પાદશાહી ખરલતનો અને પાદશાહી ચેહરાનો લાગે છે”

ત્યારે ગુસ્તાસ્પે તેને જવાબ દીધો કે “ઓ નામદાર!-હું એક ઘોડો દોડાવનારો બહાદુર ચાણુક સવાર છું

જે તું મને રાખશે તો હું તને કામ લાગીશ-આફત અને સંકટ વખતે તારો મદદગાર થઈ પડીશ”

નસ્તારે તેને કહ્યું કે “અહીંથી તું પાછો ફર-તું તો એક પારકા દેશનો માણસ જણાય છે અને તારો મદદગાર પણુ નથી

અહીં જ ગલ છે, દર્યો પણુ છે અને વળી ઘોડાઓ છૂટા ફરે છે-માટે તું જેવા ઓળખાણુ વગરનાને મારા ઘોડા કેમ સોપું?”

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે એ સાંભળ્યું ત્યારે ગમગીન થઈ પાછો ફર્યો-બહુ કે તેના શરીર ઉપરની ચામડી ફાટી જતી હતી

તે એમ બોલવા લાગ્યો કે “જે કોઈ પોતાના બાપને દુઃખી કરે છે તેના છોકરા ઉપર એથી પણુ વધુ ખરાબી આવી પડે છે.”

અઝાન્ જાએમહુ તીચ પચ બરુ ગેરેકૂત
રહે સારુઆનાને કચસરુ ગેરેકૂત
યકી આફીન્ કરુહ બરુ સારુઆન્
કે બીદાર બાદીઓ રઉશનુરવાન્
મેરહમન્દ ચૂન્ રૂએ ગુશ્તારુ દીરુ
પઝીરહુ શુદો જાએમહુશ ગુઝીરુ
સબુક સાચ ગુસ્તારુ ગુસ્તારુની
બિયાવરુહ ચીઝી કે બુહ ખર્દની
ચુનીન્ ગોકૂત ગુશ્તારુ બા સારુઆન્
કે અચ યારે ફીરુએ રઉશનુરવાન્
મરા હેહુ યકી કારવાને શુતરુ
ચુ રાય આયદત મોઝહે મા હમ બેબરુ
બરુ ઊ સારુઆન્ ગોકૂત કચ શીરુમરુહ
નઝીબહુ હમી બરુ તો ઈન્ કાર કરુહ
બચીઝી કે મારાસ્ત કચસરુ કુની
હમાન્ બેહુ કે આહન્ગે કચસરુ કુની
તોરા બીનેયાઝી દેહા જીન્ સબુન્
જોચ આહન્ગે દરુગાહે કચસરુ મકુન્
વગરુ રાહુ દરેસ્ત દારમ હયુન્
પસન્દીદો મરુમે રહુનમુન્
બરુ ઊ આફીન્ કહે બરુગશ્ત અચુચ
પુરુ અચ ધમ સુએ શહુર બેન્હાહ રૂચ
શુહ આન્ દરુહા બરુ દેલશ બરુ ગરાન્
બેયામહુ બબાઝારે આહન્ગરાન્
યકી નામ્બરુ બુહ બુરાબુ નામ્
પસન્દીદહુ આહન્ગરી શાહકામ
હમી કરુહ ઊ નઅલે અસ્પાને શાહુ
વરા નચુદે કચસરુ બુદી દસ્તગાહુ
વરા યારે શાગેરુહ બુહ સીઓ પન્જ
એ પુતકો એ આહન્ રસીદહુ બરન્જ
બદુકકાન્શ બેન્શસ્ત ગુશ્તારુ દીરુ
શુહ આન્ પીશહુવરુ અચ નેશસ્તન્શ સીરુ
બદુ ગોકૂત આહન્ગરુ અચ નીકુબુચ
એ દારી બદુકકાને મા આરુચુચ
બદુ ગોકૂત ગુશ્તારુ કચ નીકુબુચ
નપીચમ સરુ અચ પુતકુ વચ કારે સખત
મરા ગરુ બેદારી તો યારી કુનમ
બરીન્ પુતકો સેન્દાન્ સવારી કુનમ
ચુ બેશનીહ બુરાબુ અચ ઊ દારેતાન્
બશાગેર્દી અશ ગશ્ત હમદારેતાન્
ગરાન્માયહુ બૂઈ બઆતેશ બેતાકૂત
ચુ શુહ તાકૂતહુ સુએ સેન્દાન્ શેતાકૂત
બગુશ્તારુ દારુહ પુતકે ગરાન્
બરુ ઊ બન્જુમન્ ગશ્તહુ આહન્ગરાન્
બેઝહુ પુતકો બેશસ્ત સેન્દાનો બુચ
અચ ગશ્ત બાઝારુ પુરુ ગોકૂતબુચ
બેતસીઈ બુરાબો ગોકૂત અચ જવાન્
બજખમે તો સેન્દાન્ નદારુહ તવાન્
ન સન્ગો ન આતેશ ન સેન્દાનો દમ
ચુ બેશનીહ ગુશ્તારુ ચુ શુહ દેઝમ

પછી ત્યાંથી તે ઝડપમાં આગળ વધ્યો-અને કચસરના બંટવાળાઓનાં
ટેકાણા તરફ ગયો.

ત્યાં જઈ બંટવાળાઓના ઉપરીને કુઆ કીધી-કે “તું ચાલાક મનનો
અને શેશન છવનો રહેજે.”

પેલા ડાહ્યા સારવાને જ્યારે ગુશ્તારુપનો ચેહરો ભેયો-ત્યારે તેને
લેવા આગળ વધ્યો અને લાવી બેસાડયો.

તેણે ટુરત બિસ્તરે બિછાવ્યો-અને જે કાંઈ ખાવાનું હતું તે લાવ્યો.

પછી ગુશ્તારુ પેલા સારવાનને કહ્યું-કે “ઓ શેશન રવાનના
ફતેહમંદ હોસ્ત.”

મને એક બંટનો કાફલો સોંપી આપ-અને જેટલો તને ગમે એટલો
પગાર મને આપજે.”

ત્યારે સારવાને જવાબ આપ્યો કે “ઓ શેરમંદ!-તને આડું હલકું
કામ કરવું શોભે નહીં.

જે અવસ્થામાં કે અમો છિયે તે અવસ્થામાં તું કેમ જિંદગી ગુઝા-
રશે?-મનાં કચસરને મળવાનો વિચાર કરે તો વધારે બેહતર

તે ઝરજ તને તારી વાતથી હાજત વગરનો બનાવશે-માટે તું કચ
સરની દરવાહ સિવાય બીજો વિચાર ના કર.

જોકે કચસરનો મેહલ અહીંથી દૂર છે તોપણ મારી પાસે એક સરસ ૨૪
સાંદણી છે તથા રસ્તો દેખાડનાર માણસ પણ છે.”

ત્યારે ગુશ્તારુ તેનો ઉપકાર માન્યો અને ત્યાંથી પાછો ફર્યો-તે ગમ
ભરેલો શેહર તરફ ચાલ્યો.

આ આફતોથી તેનું દિલ ભારી થયું હતું-એવી રીતે તે લૂહારવાડમાં
આવી પુન્ન્યો.

ત્યાં એક બુરાબ નામનો વખણાયેલો લૂહાર હતો-જેણે પોતાનો
લૂહારનો પેશો ધણી ખુશીથી પસંદ કરેલો હતો.

તે પાદશાહના ઘોડાઓને નાલ મારતો હતો-અને તે કચસર નજદીક
વગવસીલો ધરાવતો હતો.

તેના પાત્રીસ મદદનીસ અને ચેલાઓ હતા-જેઓ હથોડા અને
લોખડના કામમાં ધડાયેલા હતા.

તેની કુકાન ઉપર ગુશ્તારુ ધણેક વખત સૂધી બેસી રહ્યો-તેના
એમ બેસી રહેવાથી પેલો ધંધાદારી લૂહાર કતાળી ગયો.

અને બોલ્યો કે “ઓ ભલા માણસ.-તું મારી કુકાનમાંથી શું
લેવાની ખાહેશ રાખે છે?”

ત્યારે ગુશ્તારુ તેને કહ્યું કે “ઓ નેકબખ્ત!-હું હથોડા અને સખ્ત
મેહનત કરવાથી પાછો હતું તેવો નથી

જો તું મને રાખશે તો હું તને મદદ કરીશ-અને આ હથોડા અને
એરણુ ઉપર સખ્ત મેહનત કરીશ.”

જ્યારે બુરાબે તેની વાત સાંભળી-ત્યારે તેણે પોતાના ચેલા તરીકે ૨૫
રાખવા કમ્બલ થયો.

પછી તેણે એક ભારી મોટો ગોળો આતશમાં ગર્મ કરવા મૂક્યો-
અને જ્યારે તે ગર્મ થઈ રહ્યો ત્યારે તેને એરણુ ઉપર શિતાબ લાવી મૂક્યો.

પછી ગુશ્તારુપને એક ભારી હથોડો આપ્યો-અને તેની આસપાસ
સઘળા લૂહારો એકઠા થયા.

ગુશ્તારુ હથોડો માર્યો જેથી એરણુ તેમજ પેલો લોખંડનો ગોળો
લાંછ નાખ્યો-હવે લૂહારોનાં આખા ખાઝારમાં તેની ચર્ચ થવા લાગી.

એ જોઈ બુરાબ બીધો અને ગુશ્તારુપને કહ્યું કે “ઓ જવાન!-
તારા ભારી ફટકાથી એરણુ પણ ટકી શકતું નથી

તેમજ પથર કે આતશ કે એરણુ કે ધમન કશું ટકી શકવાનું નથી”-
જ્યારે ગુશ્તારુપે એ સાંભળ્યું ત્યારે તેથી ગમગીન થઈ ગયો.

બેચ-દાખા પુત્રો બેશુદ્ધ ગુર્જનહુ
 ન રૂએ પુરેશ યુદ્ધ ન ભાએ બનહુ
 નમાનહ બકસ રૂએ સખતીઓ ર-જ
 ન આસાનીઓ શાહમાનીઓ ગ-જ
 બદ્ધ નીક્રુ બર મા હમી યુગરહ
 નબાશહ દેજમ હર કે દારહ ખરહ
 હમી બૂદ ગુસ્તાસ્પ દેલ દરહમહ
 ખોડશાનો ભૂશાન એ ચર્ખે બલનહ
 ૨૬ નેયામહ એ ગીતીશ ભેચ અહૂર બહૂર
 યકી રૂસ્તા દીહ નઝદીકે શહૂર
 દેરખ્તો ગુલો આબહાએ રવાન
 નેશસ્તનગહે શાદે મદે જવાન
 દેરખ્તી ગશન સાયહુ દર પીશે આખ
 નેહાન ગશતહુ જૂ અશમએ આકૂતાખ
 બદાન સાયહુ બેશસ્ત મદે જવાન
 પુર અચ દરહ પીચાનો તીરહુ રવાન
 હમી ગોકૂત કય દાવરે કેદેગાર
 ધમ આમહ મરા બહુરહુ અચ રૂચગાર
 ન બીનમ હમી અખતરે ખીશ બહ
 નદાનમ ચેરા બર સરમ બહ રસહ

તેણે હથોડો નાખી દીધો અને બૂખોજ ચાલી ગયો-તેની પાસે
 ખાવાનું કે કંઠારાની જગ્યા કશું પણ ન હતું.

કાઠની ઉપર સખતીનો કે મેહનતનો વખત હમેશો રહેતો નથી-તેમજ
 સુખચેન પુરણીપુશહાલી કે ધન ફોલત પણ કાંઈ હમેશો રહેતી નથી

બહુ કે બહુ એ સધળું આપણા ઉપરથી પસાર થઈ જાય છે-પણ જે
 કાંઈ ડહાપણવાળો માણસ હોય છે તે કોઈ પણ રીતે ગમગીન બનતો નથી.
 હવે ગુસ્તાસ્પ ધણોજ દુઃખી થયો-અને ભુલંદ આરમાન સાથે
 ધણોજ ખીજવાયો.

દુન્યામા તેને હિન્સે એહર સિવાય બીજું કાંઈ આવ્યું નહીં-તેણે
 શેહરની નઝદીકમાજ એક ગામડું જોયું.

જ્યાં ઝાડપાન અને ફલફળાદી તેમજ વેહેતા પાણીના ઝરાં જોયા-
 તે જવાન મદેને ખેસવા માટે એક પુશહાલ જગ્યા હતી

તે પાણીના ઝરા આગળ એક મોટું છાયાવાળું ઝાડ હતું-જેની
 છાયાથી આકૂતાબના કિરણ ઢંકાઈ ગયલા હતા

તે ઝાડના છાયામા જવાનમદે ગુસ્તાસ્પ ખેડો-તે દુ ખી બનેલો અને
 ઉદાસ હતો

તે એમ બોલતો હતો કે “ઓ ઇન્સાફી સાહેબ!-ઝમાનાની ચાલથી
 મારે બાગે દુ ખજ આવ્યું છે.

મારા ગ્રહ ખરાબ હોય એમ પણ હું જોતો નથી-ત્યારે હું નથી
 ભણતો કે મારે માથે આ આકૂતો કા આવી પડે છે?”

ખોદને કદખોદાએ દેહુ ગુસ્તાસ્પરા અખાનએ ખુદ.

—:—

યકી નામવરૂ જાન પસન્દીદહુ દેહુ
 ગુજરુ કરુહ બર વય કે ઊ બૂદ મેહુ
 વરા દીહ બા દીદગાન પુરુ એ ખૂન
 બઝીરે જનખ દસ્તે કર્દેહુ સુતૂન
 બદ્ધ ગોકૂત કય રાહ મદે જવાન
 ચેરાઈ પુરુ અચ દરો તીરહુ રવાન
 અગરુ ઝીદરુ આઈ બઅચવાને મન
 યુવી શાહ ચક્રચન્દ મેહુમાને મન
 ૨૭ મગરુ કીન ધમાન બરુ દેલત કમ શવહ
 સરે તીરે મેઝગાનત બી નમ શવહ
 બદ્ધ ગોકૂત ગુસ્તાસ્પ કય નામભૂય
 નેજાદે તો અચ કીસ્ત બા મન બેગૂય
 ચુનીન દાહ પાસોખ વરા કદખોદાય
 કઝીન પુસેશ અકુનૂ તોરા ચીસ્ત રાય
 મન અચ તોખમે શાહુ આફેરીદને ગોરહ
 કે ઇન તોખમહુ અન્દર જહાન નીસ્ત ખોરહ
 ચુ બેશનીહ ગુસ્તાસ્પ બદાશત પાય
 હમી રકૂત બા નામવરુ કદખોદાય
 ચુ આન મેહુતરુ આમહુ ચુએ ખાને ખીશ
 બમેહુમાન બેયારાસ્ત અચવાને ખીશ
 બસાને બેરાદરુ હમી દાશતશ
 ઝમાની બનાકામ તુઝાશતશ
 ઝમાનહુ બરીન નીચ ચન્દી બેગશત
 બરીન કારુ બરુ માહેયાન બરુ ગુજશત

ગામડાંના પટેલનું ગુસ્તાસ્પને પોતાને ધર લઈ જવું.

— ૦ —

તે સુફર ગામડામાથી એક નામદાર શખ્સ કે જે ત્યાનો વડો હતો
 તે ગુસ્તાસ્પ આગળથી પસાર થયો

તેણે ગુસ્તાસ્પને આસુ ભરેલી આખો સાથ જોયો-કે જેણે પોતીકો
 હાથ હડપચી ઉપર ટેકવ્યો હતો

તેને કહ્યું કે “ઓ ઉદાર દિલના જવાન મદે!-તુ શા માટે એવો
 દુ.ખી અને સીઆહ જીવનો બન્યો છે?”

જે તુ અહીંથી મારે ધરે આવશે-અને જે તું થોડો વખતજ મારે
 મેહમાન રહેશે,

તો કદાચ આ તારા દિલ ઉપરનો ગમ ઓછો થશે-અને તારી
 આંખના પાપલુનાં પાણી સૂકારો”

ગુસ્તાસ્પે તેને કહ્યું કે “ઓ નામદાર!-પહેલાં તું મને કહે કે તારી
 બુન્યાદ કોણ શખ્સથી છે?”

પેલા ધણીએ તેને એવો જવાબ દીધો-કે “તને હમણાં એવી રીતની
 પૂછપરછ કરવાનું શું કામ છે?”

હું બહાદુર પાદશાહ ફરીદૂનના ખાન્દાનથી છું-કે જે ખાન્દાન દુન્યામા
 હલકું ગણાતું નથી”

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે એ સાલગચું ત્યારે તેણે જવા માટે પગ ઉઠાવ્યા-
 અને પેલા નામદાર સાહેબ સાથે ચાલતો થયો

જ્યારે તે સરદાર પોતાને ધર જઈ પહોંચ્યો-ત્યારે પેલા મેહમાનને
 માટે પોતાનો ચોરડો આરાસ્તા કીધો

અને તેને પોતાના ભાઈની માફક રાખ્યો-તેને જરાપણુ દિલગીર
 થવા દીધો નહીં.

એ પ્રમાણે કેટલોક લખન વીટી ગયો-અને એ વાતપર મહિનાના
 મહિના પસાર થઈ ગયા

દાસ્તાને પયવન્દે ગુસ્તાસ્પ ખા
કતાખૂન દોખતરે કયસર.

કયસરની છોકરી કતાખૂન સાથની
ગુસ્તાસ્પની સગાઈનું બેયાન.

ચુનાન બૂદ કયસર બહાનબૂદ અરાય
કે ચૂન દોખતરે ઊ રસીદી બલથ
ચુ ગશતી બલન્દ અખતરે ભોફત બૂય
બેદીદી કે આમદશ હંગામે શૂય
યકી ગેરૂદ કદી બકાખ અન્બુમન
બુઝોર્ગનો ફર્જાનહો રાએઝન
હરાન કસ કે બૂદી મર ઊરા હમાલ
વઝાન નામદારાન બર આબદેલૂ યાલ
બકાખે પેદર દોખતરે માહૂરૂય
બેગશતી બરાન અન્બુમન ભોફત બૂય
પરસ્તેતન્દ બૂદી બગેરૂદ અન્દરશ
કે મર્દુમ નદીદી બલન્દ અફસરશ

પસે પર્દએ કયસર આન રૂઝગાર
સે દોખતર બુદશ ચૂન ગુલ અન્દર બહાર
બખાલાએ દીદારે આહેસ્તેગી
બરાયે બરાને બશાયેસ્તેગી
યકી બૂદ મેહુતર કતાખૂન બનામ
બેરૂદમન્દો રઉશનદેલો શાફકામ
કતાખૂન ચુનાન દીદ યક શખ બખાખ
કે રઉશન શુદી કેશવર અચ આફતાખ
યકી અન્બુમન મરૂદ પયદા શુદી
બઅન્બુહે મર્દુમ સુરયયા શુદી
હરાન અન્બુમન બૂદ બીગાનઈ
ધરીબી દેલ આઝેદેલ ફર્જાનઈ
બખાલાએ સર્વે બદીદાર માહૂ
નેશસ્તેતનશ ચૂન બર સરે ગાહૂ શાહૂ

યકી દસ્તેલૂ દાદી કતાખૂન બદૂય
અચ બેસ્તદી દસ્તએ રંગો બૂય
બશખૂગીર ચૂન બર દરીહ આફતાખ
સરે નામદારાન બર આમદ એ ખાખ
યકી અન્બુમન કંરૂદ કયસર બુઝોર્ગ
હરાન કસ કે બૂદ અચ બુઝોર્ગ સુતોર્ગ
બરાન અન્બુમન શાહ બેન્શાન્દન્દ
વઝાન પસ પરીએહૂરૂરા ખાન્દન્દ
કતાખૂન બેશુદ બા પરસ્તાર શસ્ત
યકી દસ્તએ તાજહૂ નર્ગેસ બદસ્ત
હમી ગશત અન્હાન કે આમદ સોતુહ
પસન્દશ નેયામદ યકી બાન ગોરૂહ
અચ અયવાન પસે પર્દેલૂ બેહાદ રૂય
બશમાનો ગેર્યાનો દેલ ભોફત બૂય
હમાનબૂદ ઝમીન ગશત ચૂન પરેરે બાલ
ચુનીન તા સર અચ ફૂલે બરૂદ અરાલ

તે વખતમાં રૂમના કયસરનો એવો ધારો હતો-કે જ્યારે પણ તેની
છોકરી ઉમરમા આવતી,

અને જ્યારે તેણી બાગ્યશાળી થઇ પરલુવાને લાયકની થતી-અને
કયસર ભેતો કે તેણી હવે ખાવંદને લાયક થઇ છે,

ત્યારે તે પોતાના મેહલમાં બુઝોર્ગ અને દાનાઓ તથા સલાહકારી- ૨૮
ઓની એક મજલેસ મેળવતો.

જેમા મજબૂત બાધાના બહાફર માલુસોમાંના જેઓ તેણીની સાથે
પરલુવાના ઉમેદવારો હતા તેઓને એકઠા કરતો.

અને બાપના મેહલમાં તેની માહતાબ જેવી છોકરી પોતાનો વર
પસંદ કરવા તે મજલેસમાં ફરતી

પણ તેણીની આસપાસ બાંદીઓ એવી રીતે ફરતી હતી-કે કોઈ
તેણીનું કીમતી તાજ વટીક ભેધ શકતુ નહીં હતું (એવી રીતે ખાવંદ
પસંદ કરવાનો અસલથી રવાજ હતો)

હવે તે વખતે (યાને લોહરાસપના વખતમાં) કયસરના ઝમાનામાં-
વસંતના ખીલેલા ગોલાખ જેવી ખૂબસૂરત ત્રણ બેટીઓ હતી.

તેણીઓ કદમાં, ખૂબસૂરતીમાં, નર્મસિમા, ડહાપણમાં, શર્માળપણમાં
અને ફરેક બાબતમાં લાયક હતી

તેઓમાંની એક વડી “કતાખૂન” નામની હતી-જેણી ડહાપણવાળી,
ઉદાર દિલની અને ખુશમિઝાજની હતી

તે કતાખૂને એક રાતના ખાખમા ભેળું-કે “ભણે પોતાનો આખો
મુલક આફતાખની રોશનીથી ઝગઝગી રહ્યો છે

પરલુવાના ઉમેદવારોની મજલેસમાં એક મર્દ એવો નીકળી આવ્યો-
કે આખા ટાળામા તે પર્વીન સેતારા જેવો દીપી નીકળતો હતો.

પણ તે મજલેસમા તે એક પારકા દેશનો માલુસ જણાતો હતો-
દુઃખી દિલનો પણ ડહાપણવાળો મુસાફર તે હતો

જે કદમા સરોવરના ઝાડ જેવો સીધો અને ચેહરામાં માહતાબ જેવો ૨૯
ખૂબસૂરત હતો-તેની બેસવાની ઢબ એવી હતી કે ભણે પાદશાહ તખ્ત
ઉપર બેઠો હોય

તે શખ્સને કતાખૂને ભણે ફલનો તોરો આપ્યો-અને તેણીની પાસેથી
તે તોરો તેણે ખુશીથી લીધો”

હવે જ્યારે સવાર પડતા સૂરજ ઉગ્યો-અને સઘળા નામદારોનાં સર
ખાખમાથી બેદાર થયા

ત્યારે કયસરે જે કોઈ કે અમીરો અને પેહલવાનો હતા તેઓની એક
મોટી મજલેસ ભેગી-કીધી

તે સઘળાઓને તે મજલેસમા ખુશહાલ બેસાડ્યા-અને ત્યાર પછી
પેલી પરીએહૂરને બોલાવી

કતાખૂન પોતાની સાઠ બાંદીઓ સાથે ત્યાં આવી-તેણીના હાથમા
નર્ગેસના તાજા ફૂલનો એક તોરો હતો

તેણી ત્યાં એટલી તો ફરવા લાગી કે ફરતા ફરતા થાકી ગઈ-તોપણ
ત્યાં ભેગા થયલામાથી કોઈ પણ શખ્સ પસંદ પડ્યો નહીં

હવે તેણી તે ઓરડામાથી પોતાના ઓરડામા પાછી ફરી-ચાલતી
ચાલતી તેણી રડતી હતી અને વર રોધી કાઢવા ઈન્તેઝાર હતી

તેવામાં દુન્યાની સપાટી કાગડાની પાંખ જેવી કાળી બની ગઈ (યાને
રાત પડી)-જ્યારે પહાડની શિખર ઉપરથી ખુરશીદનો ચેરાગ પાછો રોશન થયો,

બેફરમૂદ કયસર કે અચ કેહુતરાન
અફમ અન્દરૂન માયહુવર મેહુતરાન
૩૦ બેયાયન્દ ચક્રસર અકાખે બલન્દ
બદાન તા કે બાશહ બખૂબી પસન્દ
ચુ આગાહી આમહ બહર મેહુતરી
બહર નામદારીઓ હર કેહુતરી
બહરગાહે કયસર નેહાદન્દ રૂય
બહરમીહ હરયક પુર અચ રંગો બૂય
હમાન મહે નીક અગુશ્તારપ ગોફત
કે તા અન્દ હર ખાનહ બાશી નેહોફત
બેયા તા મગર કાખો ગાહે મેહી
બેબીની દેલત ગર્દહ અચ ધમ તેહી
ચુ ગુશ્તારપ બેશીન્દ બા ઊ બેરફત
અઅયવાને કયસર બરામીહ તફત
અપયગૂલઈ શુહ ફેરફ અચ મેહાન
પુર અચ દરહ બેન્શસ્ત ખસ્તહુ રવાન
બેરફતન્દ બીદાર દેલ અન્દગાન
કતાબૂનો ગુલરોખ પરસ્તન્દગાન
હમી ગશ્ત બર ગેર્દ અયવાને ખીશ
પસશ બેખ્રદાનો પરસ્તાર પીશ
ચુ અચ ફર ગુશ્તારપરા દીહ ગોફત
કે આન ખાખ સર બર કશીહ અચ નેહોફત
૩૧ બદાન નામવર નામદાર અફસરશ
હમાનગહુ બેયારસ્ત ફરોખ સરશ
ચુ દસ્તૂરે આમૂસગરશ બેદીહ
હમ અન્દરૂ જમાન પીશે કયસર દવીહ
કે મર્દી ગુઝીન કરહ અઝાન અન્બુમન
બબાલા ચુ સર્વેસહી દર અમન
બરોખ ચૂન ગુલેસ્તાનો બા ચાલો કેફત
કે હરકસ બેબીન્દ બેમાનહ શેગેફત
તો બૂઈ મગર ફરરએ ઇંજદીસ્ત
વલીકેન નદાનીમ ઊરા કે કીસ્ત
ચુનીન દાહ પાસોખ કે દોખ્તર મખાહ
કે અચ પર્દહ અયખ આવરહ બર નેઝાહ
અગર મન સેપારમ બફ દોખ્તરમ
અનગ્મ અન્દરૂન પરત ગર્દહ સરમ
હમ ઇન્શાઓ આનરા કે ઊ બર ગુઝીહ
અકાખ અન્દરૂન સર બેયાયહ યુરીહ
સોકુફ ગોફત કીન નીસ્ત કારે ગરાન
કે પીશ અચ તો બુદન્દ અન્દીન સરાન
તો બા દોખ્તરત ગોફતી અખાચ બૂય
નગોફતી કે શાહી સરફરાચ બૂય

ત્યારે કયસરે હોકમ કીધો કે “૩મ દેશની રૈયતમાંથી બેબો શ્રીમન્ત રોઢિવાઓ હોય,

તેઓ સર્વ કયસરના પાદશાહી મેહલમાં આવે-કે બેથી કરીને તેણી સારી રીતે વરની પસ દગીનું કામ બબવે”

ન્યારે દરેક સરદારો અને નામદારોને તેમજ દરેક ગરીબ માણસોને ખબર પડી,

ત્યારે સધળાઓ બની થનીને હમેદ બરેલા કયસરની દરબાર તરફ ચાલ્યા.

હવે પેલાજ બલા માણસે ગુશ્તારપને કહ્યું-કે “તું કયાં રૂઢી ધરમા બરાઈ રહેશે?

ચાલ આવ, કફાય તે મોટા મેહલ અને તખ્ત બેયાથી તારાં દિલનો થોડાક ગમ ઓછો થશે”

ન્યારે ગુશ્તારપે એ સાંભળ્યું ત્યારે તે તેની સાથ ગયો-અને કયસરના મેહલમા ખુશહાલ થતો શિતાબીથી ચાલ્યો.

ત્યા તે મોટા લોકોથી છક નીચી જગ્યાએ એક ખૂણામા જઈ-દિલગીર અને દુઃખી છવે બેઠો

કતાબન તેમજ તેણીના બાહોરા નોકરો અને ગોલાબને ચેહરેની દાસીઓ સર્વ દરબારમા ગયા

તેણી પોતાના મેહલમા સધળે આસપાસ ફરવા લાગી-તેણીની આગળ પેલી દાસીઓ હતી અને પાછળ પેલા દાનાઓ હતા.

ન્યારે તેણીએ દૂરથી ગુશ્તારપને બેબો ત્યારે બોલી-કે “હવે મારા સ્વપ્નાનો ભેદ ખુલ્લો ગયો”

તુરત તેણીએ પેલા નામવર નામદાર મહે (ગુશ્તારપ) ના માથાં ઉપર તાજ મૂકી તેનું મુબારક સર સળગાવું

ન્યારે તેના ઉઠાપણ શીખવનાર વઝીરે એ પ્રમાણે બેયું-ત્યારે તે તુરત કયસરની નજદીક દોડી ગયો

અને બોલ્યો કે “તેણીએ તે મજલેસમાંથી એક મહેને પસદ કીધા છે-ને કદમાં બાગમાના સરોવર જેવો સીંધા છે

ચેહરામા તે ખીલેલા બાગની મિસાલનો અને ગર્દન તેમજ ખભાં એવા છે-કે જે કોઈ ને બેય છે તે અજબ રહે છે

તું કહે કે ગોયા તે એક બોહાતાલાનુ નૂરજ છે-તોપણ અમે બાલુતા નથી કે તે પોતે કાણ છે?”

ત્યારે કયસરે તેને જવાબ દીધો કે “કોઈના પણ ધરમા એવી છોકરી ના હોતી” કે જે પોતાના ખાન્દાનને અયખ લગાડે

જે હું મારી બેદી તે બેગનાને આપુ છું-તો શર્મિન્દગીએ કરી માર માથુ નીચુ પડે છે

મોટે એ બેદીને તેમજ પેલો કે જેણીએ તેને પસદ કર્યો તેને-આપણા મેહલમાજ ગર્દન મારવા બેધયે”

પેલા વઝીરે* કયસરને કહ્યું કે “કતાબૂનનું વર પસદ કરવાનું કામ કાંઈ બોદું થયું નથી-કારણકે તારી આગળ ધણાક મોટા માણસો બેઠેલા હતા.

અને તે તારી બેદીને કહ્યું કે ‘તું વર પસદ કરી લે’-તે એમ નહીં કહ્યું હવું કે ‘તું કોઈ નામદાર શાહઝાદાને પસદ કરીને લેજે’

* એ શબ્દનું અસલ ફાર્સી “કેસુફ” છે જેનો સાધારણ અર્થ “વડો પાદરી” થાય છે પણ ફ્રિદોસીની એ શબ્દ વાપરવાની મતલબ કાંઈ વડા પાદરી તરીકેની નથી પણ વડા વઝીર તરીકેની છે કારણ કે એ “કુસોફ” અસલમાં યૂનાની શબ્દ Episcopos છે અને તેનો અસલ અર્થ “બીબો” (એટલે હાથ નીચેનાઓ) ઉપર નજર રાખનાર” થાય છે મૂસા તેમજ ઈસાના ધર્મની આગમય એ બોલ “વડા વઝીર” ને મોટે વપરાતો હતો અને ફ્રિદોસીએ તેજ અર્થે આ હેકાયતમાં વાપર્યો છે ન્યારે મૂસવી અને ઈસવી ધર્મ દાખેલ થયો ત્યારે મઝફર શબ્દ “કેસુફ” ઉપરથી એક બીબો બોલ નીકળ્યો છે, જે Bishop છે જેનો અર્થ “વડો પાદરી” થાય છે

કુતૂબ જોતો હતો કે આમદશ ખસે
તો અચ્ચ રાહે ચઢ્યાન સરતરા મકે
ચુનીન બૂદ રસે નેયાગાને વૃ
સરકરાએ દીનદાર પાકાને વૃ
બરુ આધને ઈન્ શુદ પચ અકુમ્બદુ રમ
તો રાહી મગીર અન્દર આખાદુ રમ
દુમાયુન નખાશદ ચુનીન બુદ મગૂય
બરાહી કે હરગેચ નરકૂતી મપૂય
ચુ બેરનીફ કચસર બરાન બર નેહાદ
કે દોખતે ગેરામી બગુશ્તારપ દાદ
બદ્ ગોકૂત બા ઊ બેરવ હમ ચુનીન
નેયાબી એ મન બન્ને તાલો નેગીન
ચુ ગુશ્તારપ આન દીદ ખીરદુ બેમાન્દ
જહાનઆફીનશ ફરાવાન બેમાન્દ
ચુનીન ગોકૂત બા દોખતે સરકરાચ
કે અચ પર્વરીદુ બનાએ નેયાચ
એ ચન્દીન સરો અકુસરે નામદાર
ચેરા કરુદ રાયત મરા ખાસ્તાર
ધરીબી હમી બર ગુઝીદી કે ગન્જ
નેયાબીએ બા ઊ બેમાની બરન્જ
અઝીન સરકરાજાન હમાલી બેભૂય
કે ખાશદત નચ્દે પેદર આખરુચ
કતાબુન બદ્ ગોકૂત કચ બદ્ગમાન
મશવ તીચ બા ગર્દેશો આસ્માન
ચુ મન બા તો ખુર્સન્દ આશમ બખખત
તો અકુસર ચેરા ભૂધયો તાલો તખત
બેરકૂતન્દ અચ અચવાને કચસર બદ્દરુદ
કતાબુનો ગુશ્તારપ બા બાદે સરુદ
બનચ્દીકે આન મર્દે દેહકાન શુદન્દ
દેહમ બશતહો બારે પીઆન શુદન્દ
સરાઈ બેપદખત મેહુતર બદ્દેહ
એ ગુસ્તર્દનીહા બેમારુદ આન એ બેહ
ચુનીન ગોકૂત બા શૂયો બન કદબોદાય
કે ખુર્સન્દ ખાશીદો ફર્ખેન્દુ રાય
ચુ આન દીદ ગુશ્તારપ કરુદ આફીન
બરાન મેહુર્યાન મેહુતરે પાકૂદીન
કતાબુન બી અન્દાબદુ પીરાયદુ દાશત
એ ચાકૂતો હર ગઉહરી માયદુ દાશત
ચકી ગઉહરી અચ મેયાન બર ગુઝીદ
કે ચરમે બેરદ નીચ ચૂનાન નદીદ
બેમાર્દન્દ નચ્દીકે ગઉહરોનાસ
પઝીરિકૂત અચ અન્દાબદુ બીરુન સેપાસ
બહા દાદ ચાકૂતરા શશ હબાર
એ દીનદાર બર આનએ આયદ બકાર
બરીદન્દ ચીઝી કે શાયેસ્તદુ બૂદ
બદાન રૂય ચીઝી કે બાયેસ્તદુ બૂદ
અજાન માયદુ કામદ હમી ઝીસ્તદ
ગહી શાદમાન ગાહુ બેગરીસ્તદ
હમદુ કારે ગુશ્તારપ નખચીર બૂદ
હમદુ રૂય બા તર્કીશો તીર બૂદ

હવે ન્યારે તેણીએ પોતાને પસંદ પડતો વર શોધી કાઢ્યો છે-ત્યારે ૩૨
હવે તું ખોદાઇ રાહથી તારું સર ના ફેરવ.

તારા સરકરાચ અને પાક દીનદાર નેયાગાનેની એવીજ રસમ ચાલુ
રહી હતી

વર પસંદ કરવાનું કામ રમમા ચાલતી આવેલી રીત પ્રમાણે થયું
છે-આપણા આખાદ દેશમાં નવી રસમ ના કાઢ

તું એમ ના બોલ, તારું આ બોલવું મુબારક નથી જે રસ્તે કે તું
કદી પણ ગયો નથી તે રસ્તે તું ના જ

ન્યારે કચસરે એવી રીતનું સાબળું ત્યારે તેણે ઠરાવ કીધો-કે
“પોતાની પ્યારી બેટી ગુશ્તારપનેજ આપવી બેધયે”

પછી કચસરે પોતાની બેટીને કહ્યું કે “તું ગુશ્તારપ સાથ એમની એમજ
જ-તું મારી તરફથી ખજાનો, તાજ કે વીટી કાંઈ પણ મેળવી શકશે નહીં”

ન્યારે ગુશ્તારપે એવી રીતે બેધુ ત્યારે તે અન્યબીમાં પડયો-અને
ખોદાતાલાની ધણીક યાદ કીધી

પછી તેણે પેલી સરકરાચ છોકરીને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “ઓ લાડ
અને નાજમાં ઉછરેલી છોકરી!

આટલા બધા સરદારો અને તાજવાળા નામદારોમાંથી મનેજ પસંદ
કરવાનો તારો વિચાર કેમ થયો?

તેં એક મુસાફરને પસંદ કીધો છે કે જેનીથી તું કાંઈજ ખજાનો-
મેળવશે નહીં અને તેની સાથ કુઃખમા રહેશે

માટે તું આ સઘળા સરકરાઓમાંથી કોઈ તારો સાથી શોધી કાઢ- ૩૩
કે જેથી તારા બાપની આગળ તારી આબર કાયમ રહે”

ત્યારે કતાબુને તેને કહ્યું કે “ઓ મારે માટે બદ્ગુમાન થનાર શખ્સ!
તું આસ્માનની ગર્દેશથી ગુસ્સે ના થા

ન્યારે હજી તારીથી તેમજ તારાં નસીબથી સતોષી છું-ત્યારે તું
શા માટે કોલાહલ, તાજ, અને તખ્ત શોધે છે?”

હવે કતાબુન અને ગુશ્તારપ ઊડા નીસાસા સાથ-કચસરના મેહલ
માંથી કુઃખ બરેલા બાહર પડયા

તેઓ ગમગીન થયલાં અને રડતા કક્લતા-પેલા ગામના વડાની
નજદીક ગયાં

ત્યારે પેલા વડાએ ગામમાંજ તેઓ માટે એક ઘર તૈયાર કીધુ-અને
તેની પાસે જે કાંઈ સાડાં ચોટવા પાંચરવાનું હતું તે ત્યા લઇ ગયો

પછી પેલા ધણીએ તે માટી બેચરને કહ્યું કે “તમે ખુશહાલ રહેજો
અને મુબારક ડહાપણવાળા બનજો!”

ન્યારે ગુશ્તારપે એ બેધુ ત્યારે તે મેહરબાન પાક દીનના વડાને
આબાર માન્યો

કતાબુન પાસે કાંઈ અસંખ્ય ધરેણું હતો-માણેક અને બીજાં દરેક
જાતના મોતીનો જથ્થો હતો

તે સઘળામાંથી તેણીએ એક મોતી કે જેનું કોઈ બાહોશ ઝવેરીની
આખોએ પણ બેધુ નહીં હતું તેવું ચુટી કાઢ્યું

તે નજ તેઓ એક ઝવેરી પાસે લઇ ગયા-જેણે તેની ધણીજ તારીફ ૩૪
કરી તે સ્વીકાર્યું

તે ચાકૂતની કીમત છ હજાર સોનાના દીનાર આપ્યા કે હાલ જે
કાંઈ આવે તે કામ લાગે

તેમાંથી તેઓએ જે ચીજોની ઝરત હતી તેમજ જે ચીજો કે બેધતીજ
હતી તે ખરીદ કીધી

આ આવેલી પુછ ઉપર હવે તે લોકો ગુજરાન કરવા લાગ્યાં-ધડીકમા
તેઓ હસ્તા અને ધડીકમાં તેઓ રડતાં હતાં

ગુશ્તારપનું સઘળું કામ શિકાર કરવાનું હતું-તેનો સઘળો વખત
તીરના લાયરા અને તીર સાથેજ જતો હતો

ચુનાન ખુદ કે રૂઝી એ નખ્ખીરૂગાહ
મરુ ઊરા બહીશ્ય ખરૂ ખૂદ રાહ
એ હરૂગૂતહી અન્હ નખ્ખીરૂ દાશત
હમી રાન્નો તર્કશ પુરુ અચ્છ તીરૂ દાશત
હમહ હરૂએ ખૂદ અચ્છ ખુઝોગીનો ખોરૂદ
હમ અચ્છ રાહ નચ્છીકે હીશ્ય ખોરૂદ
ચુ હીશ્ય દીદશ પેચાદહુ દવાન
પઝીરહુ શુદશ શાદો રહીશનરવાન
બઝીરશ એચુરેતરૂદ ગુરેતર્દની
બેચાવરૂદ ચીઝી બરશ ખર્દની
૩૫ બેચાસૂદ ગુરતારેપ ચીઝી બેખરૂદ
બેચામહ બનચ્છે કતાખૂન ચુ ગરૂદ
ચુ ગુરતારેપ હીશ્યરા ફરેત કંરૂદ
બદાનેશ વરા ચૂન પયો પૂરેત કંરૂદ

ચુ રફતી બનખ્ખીરે આહુ એ શહુર
અઝાનહા બહીશ્ય દાદી દો બહુર
દેગર બહુરઈ મેહુતરે દેહુ ખુદી
હરાન કસ કે ચૂ રેતા મેહુ ખુદી
ચુનાન શુદ કે ગુરતારેપ બા કહુબોદાય
યકી શુદ બેખુદી બઆરામો રાય

એક વખત એવું બન્યું કે એક દહાડો રોકારથી પાછા ફરતાં-વાપર
વેરા લેનારા હીશ્ય તરફ તેનું જવાનું થયું.

દરેક ભતના શિકાર મારેલા તેની પાસે હતા-તે ઘોડો હાંકતો હતો-
અને તીરનો બાયરો ભરેલો હતો.

જે નાના મોટા રોકારો તેની પાસે હતા તે સખળા-હીશ્યની નચ્છીક
લઈ ગયો.

જ્યારે હીશ્યે તેને જોયો ત્યારે ખુશહાલ અને ઉત્સાહ ભરેલો તેને
એરેતેકબાલ લેવા દોડયો,

તેણે તુરત તેની આગળ બેસવાનું પાથર્યું-અને તેની ઉપર તેની પાસે
જે કાંઈ ખાવાનું હતું તે લાવી મૂક્યું.

ગુરતારેપે જરા વીસામો લીધો અને કાઈકે ખાધું-અને પંછી કતા-
ખૂનની નચ્છીક ઉતાવળે પાછો ફર્યો.

ગુરતારેપે હીશ્યને પોતાનો દોસ્ત કરી લીધો-અને પોતાના ઉહાપણથી
તેને પોતાનાં શરીરનાં સ્નાયુ અને ચામડા (ઢાકણ) જેવા બનાવી દીધો
(એટલે બચના વખતમા કામ આવે તેવો બની મિત્ર બનાવ્યો.)

જ્યારે પણ તે શેહરમાથી હરણના રોકાર માટે જતો-ત્યારે તે કીધેલા
રોકારમાથી બે ભાગ હીશ્યને આપતો હતો

અને બીજો એક ભાગ પેલા ગામના વડાને અથવા તેની પછી તેવાજ
કોઈ ગામડાના બીજા વડાને આપી આવતો હતો

એવું થયું કે રફતે રફતે ગુરતારેપ પેલા ઘરના માલિક (ગામના વડા)
સાથ-ખાવાપીવામા, ફરવાહરવામા અને મસ્લહતમાં પણ એક થઈ ગયો.

ખાસ્તને મીરીન દોખતરે દોબુમ
અજ્ કયસર.

મીરીનનું કયસર પાસેથી તેની બીજી
બેટીનું માંગવું.

યકી રૂમીઈ ખૂદ મીરીન બનામ
સરફરાઝ બા ગન્નો બા રાયો કામ
ફેરેસ્તાહ નચ્છીકે કયસર પયામ
કે મન સરફરાઝમ બગન્નો બનામ
બમન દેહુ દેલઅન્નામ દોખતરૂતરા
બમન તાઝહુ કું નામો અફસરૂતરા
બદ ગોફૂત કયસર કે મન ઝીન સેપસ
નજૂયમ બરીન રૂય પયવન્દે કસ
કતાખૂનો આન મર્દ નાસરફરાઝ
મરા દાશતન્હ અચ્છ ચુનીન કાર બાચ
૩૬ કુંદૂન હરૂકે નજૂયહ એ ખીશીએ મન
વગરૂ સર ફરાઝહ બપીશીએ મન
યકી કાર બાયફૂશ કર્દન ખુઝોરૂ
કે ખાનદશ ઈદરૂ ખુઝોગીન ચુતોરૂ
હમ ઊ દર જહાન નામદારી ખુવહ
મરા દર જહાન નીચ ચારી ખુવહ
બગીતી નબાશહ ફેલીરી ચુ ઊય
બમદાનગી નરૂહ શીરી ચુ ઊય
શવહ તા સરે ખીશીએ ફારફૂન
બશ્યહ દેલો મધએ દરેતશ બખૂન

એક “મીરીન” નામનો રૂમી હતો-જે સરફરાઝ દોલતમંદ, ઉહાપણ-
વાળો અને સુખી હતો.

તેણે કયસરની નચ્છીક એવો પયગામ મોકલ્યો-કે “હું ધન દોલત
અને ઈઝઝત આબરૂમા સરફરાઝ થયેલો શખ્સ છું.”

માટે તારી વહાલી દીકરીને મને આપ-અને તેમ કરીને તારા નામ
અને તાજને ઝેમ આપ.”

કયસરે તેને કહેવાડ્યું કે “હું હવે પાછળથી-એવી રીતે કોઈની પણ
સગાઈ કરવાનો નથી

કતાખૂન અને પેલા નાલાયક મર્દ-મને એવું કામ કરવાથી અટકાવ્યો છે.

હવે જે કોઈ કે મારી સાથ સગપણ કરવાનો વિચાર કરે-અથવા
મારી આગળ તે પોતાનું સર ખુલ્લું કરવા માગે,

તો તેને એક મોટું કામ કરવું જોઈશે-કે જોઈ અહીંના ખુઝોગી તેને
મોટો ગણે

અને તે પોતે પણ ફુન્યામા એક નામદારી ભરેલો શખ્સ હોય-
અને મારા દેશમા તે મારો મદદગાર થાય

તેમજ ફુન્યામા તેના જેવો કોઈ બહાદુર નહીં હોય-અને તેના જેવો
મદદાનગીમા કોઈ સિદ્ધ નર પણ નહીં હોય

તેવો મર્દ ફારફૂનનાં જંગલ સૂધી જાય-અને ત્યાં તે પોતાનું શરીર,
મગજ અને હાથને લોહીમા ધોય

યકી ગોરૂ બીનહ બકેદારે પીલ
તને અમદહા દારો જુરે નીલ
સરૂ દારો નીશ હમચૂન ગરાચ
નેયામહ શુદન પીલ પીરાશ ફરાચ
બરૂ આન બીરાહ બરૂ નુગરહ નરૂ શીર
ન પીલો ન બલો ન મરૂ રેલીર
હરાન કસ કે બરૂ વય બેદરૂદી પૂરેત
મરા બાશહ ઊ ચારો દામરો ફૂરેત
ચુનીન ગોરૂત મીરીન બરીન આહ બૂમ
જહાનઆફીન તા પય અકૂગન્દ રૂમ
નેયાગાને મા બેચ બગેરૂ ગરાન
નકેન્દ પયકારૂ બા મેહૂતરાન
કુનૂન કયસરૂ અચ મન એ બૂચહ હમી
ચુનીન બા મન અચ કીનહ બૂચહ હમી
મન ઈન ચારહ અકુનૂન બબચ આવરમ
એ હરૂ ચૂનહ પાકીજહ રાય આવરમ
બેયામહ બબચવાન પસન્દીદહ મરૂદ
એ હરૂચૂનહ અન્દીશહા યાહ કંરૂદ
નબેસતહ બેયાવરૂ બેન્દાહ પીશ
હમાન અખતરે તાલબો સાલે ખીશ
ચુનાન દીહ કંદરૂ ફલાન રૂચગાર
અચ ઈરાન બેયાયહ યકી નામદાર
બદરેતશ બરૂ આયહ સે કારે ગરાન
કઝાન બાચ માનન્દ રૂમી સરાન
યકી આન કે દામારે કયસરૂ શાવહ
હમ ઊ બરૂ સરે કયસરૂ અકૂસરૂ શાવહ
પદીહ આયહ અચ રૂમે કેશવરૂ હો દહ
કે હરૂ કસ રસહ અચ બદે દહ બબહ
શાવહ હરૂ હો બરૂ દરેતે ઊ બરૂ હલાક
એ હરૂ ચૂરમન્દી નેયાયદશ બાક
એ કારે કતાબૂન ખુદ આગાહ બૂદ
કે બા ગોરૂદ ચુકતારેપ હમરાહ બૂદ
એ હીશયો આન મેહૂતરે નામબૂચ
કે હરૂદ બરૂ ઊ આવરીદન્દ રૂચ
બેયામહ બનચહીકે હીશય તકૂત
બદ્દ યાહ કંરૂદ આન ચુખુનહા કે રકૂત
વઝાન અખતરે ફીલસૂફાને રૂમ
શેગેકૂતી કે આયહ બદાન મરૂ બૂમ
બદ્દ ગોરૂત હીશય કેમરૂચ શાહ
બરે મા હમી બાશ બા મેહૂરો દાહ
કે આન મરૂદ કચ વય તો દાદી નશાન
યકી નામદારેત અચ સરૂકશાન
બનખીરૂ દારહ હમહુ રૂચ રાય
ન અન્દીશહ અચ તખતે ખાવરૂ બોદાય
યકી દય નેયામહ બનચહીકે મન
કે ખુરૂમ નશુદ ઝાને તારીકે મન
બેયાયહ હમ અકુનૂન એ નખીરૂગાહ
બમા બરૂ બુવહ બીચુમાનીશ રાહ
મય આવરો રામેશગરે બૂચો રંગ
નેશસ્તન્દ બા જામે જરૂરીન અબબૂ

ત્યા તે એક હાથીનાં જેવું વરૂ બેરો-કે જે તનમા અઝદહા જેવું
અને કોવતમાં નેલ નહીના જેવું છે
તેને બે દાત છે અને તે છુડના જેવા તિશ્તુ છે-હાથી પણ તેની
સામે જવાની હિમત કરતો નથી.

તે જંગલમાંથી સિંહનર, હાથી, બબ જનવર કે બહાદુર મરૂ કાઈથી
પણ પસાર થઈ-રાકાવું નથી

જે કોઈ રાખસ કે તેના બદન ઉપરનું ચામડું ફાડી કાઢે-તેજ
રાખસ મારો મદદગાર તેમજ જમાઈ અને દોસ્ત થઈ રહેશે.”

ત્યારે મીરીન એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “જ્યારથી બોદાતાલાએ આ
રૂમ રોહરને પાયો નાખ્યો, ત્યારથી આ મારી જન્મબૂમી ઉપર,

મારા નેયાગાનોએ ફરમનના લશ્કરના સરદારો સાથે મારી ગોઝ સાથ ૩૬
લડવાનું જ કામ કીધું છે

હવે કયસર મારી પાસે આ શું કરાવવા માગે છે?-મારી સાથના
માત્ર વેરબાવથીજ એ મને એવી રીતનું કહેવાડે છે.

ત્યારે હું પણ એનો ઉપાય કરું છું-અને હરેક તરફની સારી સલાહ
મેળવું છું

તે ભલે માણસ પોતાના મેહલમાં આવ્યો-અને એ વાતનો દરેક
રીતે વિચાર કીધો

પછી તેણે પોતાનું વર્ષકળ અને ટપકા તેમજ બીજાં નુબૂમને લગતાં
લખાણો લઈ આવી પોતાની સામે મૂક્યાં.

તેમા તેણે એવી રીતે બેચું કે “અમુક વખતે-ધરાનથી એક નામ
દારી ભયે શખસ આવી લાગશે

જેના હાથે ત્રણ મહાભારત કામે થશે-જેથી કરીને રૂમ દેશના
સંધળા સરદારો અખવાણ પડી જશે

અંતે એકે તે કયસરને જમાઈ થશે-તેમજ તે કયસરના સર ઉપરનું
તાજ બનશે

તેમજ આ સરખમીનમા બે જંગલી જનવરો પયદા પડશે-અને તે
બૂરા જનવરોથી દરેક જણને નુકસાન પહોંચશે

તે બન્ને જનવરો પેલા ધરાનીના હાથ ઉપર માર્યા જશે-કોઈ પણ
ઝોરાવર માણસથી તે બીવાનો નથી.”

હવે મીરીન પોતે કતાબૂની વાતથી વાકેફ હતો-કે તેણી બહાદુર ૩૮
ચુસ્તાસ્પની સાથી બની હતી.

તેમજ હીશય અને ગામના વડાની વાતથી પણ તે વાકેફ હતો-જે
બન્ને ચુસ્તાસ્પની તરફેનમાં હતા.

તેથી મીરીન શેતાબ હીશયની નજદીક આવ્યો-અને જે કાંઈ વાતો
બની હતી તે તેને કહી સંભળાવી

તેમજ રૂમના ફીલસૂફાએ તે સરખમીન ઉપર શું શું અબચબીઓ
ઝાહેર થવાની છે તેની જે આગાહી કીધી હતી તે પણ કહી.

ત્યારે હીશયે તેને કહ્યું કે “આજનો દહાડો તો તું દોસ્તી અને
માયા મેહરબાનીના હકમાં અત્રે થોભ.

કારણકે જે મરૂને મારે તું કહે છે-તે તો સંધળા બહાદુર માણસો
માનો એક નામદારી ભરેલો બહાદુર છે

તે આખો દહાડો રોકારમાજ ચુંતાયલો રહે છે-અને તે ખાવરના
મુલકના પાદશાહના તખ્તની કસી દરકાર કરતો નથી

તે માત્ર ગઈ કાલેજ મારી નજદીક આવ્યો નથી-તેથી મારું દુ.ખી
દિલ ખુશહાલ થયું નથી.

જેથી તે હમણા રોકારથી આવતોજ હશે-બેરાક કે તેનો રસ્તો
આપણી આગળથીજ છે”

પછી તે મય લઈ આવ્યો અને રામેશગરની તેમજ બીજી રગરાગની
તેયારી કીધી-અને હાથમા સોનેરી શરાબની બમ લઇને તેઓ બેઠા.

- ૩૯ બદાન ગહુ કે શુદ્ધ જામે મય બરુ ચહાર પદીદ આમદ અચ દૂર ગદે સવારુ થુ હીશયો મીરીન બેદીદન્દ ગરુદ પઝીરહુ શુદ્ધદશ બદરતે નબરુદ થુ મીરીન બેદીદશ બહીશય ગોકૂત કે ઇનરા અગીતી કસી નીસ્ત બેકૂત બદીન શાખો ચાલો બદીન દસ્તબારુદ એ તોખમી યુવદ નામબરુદાર ગોરુદ યુએર્ગસ્તો બા ફરુરએ ઇજદીસ્ત બેરુદમન્દો દાનાઓ દૂર અચ બદીસ્ત બદુ ગોકૂત હીશય ડીન રાદ મરુદ દેલે શીરુ દારદ બદરતે નબરુદ હોનરુદા એ દીદારે ઊ યુએર્ગદ હમાન શમો આઝાદગીઓ ખરુદ થુ ગુશ્તારપ તન્ગ આમદ ઇન હરુદો મરુદ પેચાદહુ બેરુદતન્દ બરુસાને ગરુદ બેબાઈન્દ ઊરા અઝાન રાહે ખીશ સેતાયેશ કુનાન તા બબુનગાહે ખીશ નેશસ્તી બરુ આરાસ્ત બરુ પીશે આબુ થકી ખાને નવ ખાસ્ત અન્દરુ શેતાબુ
- ૪૦ મય આવરુદ બા મયગુસારાને નવ નેશસ્તી નવ આઇનો ચારાને નવ થુ રોખ લઅલ શુદ્ધ અચ મયે લઅલ ફામ બગુશ્તારપ હીશય ગોકૂત અચ હમામ મરા બરુ ઝમીન દૂસ્ત ખાની હમી ભેચ અચ મન્ કસીરા નદાની હમી કુનૂન સુએ મન્ ઠરુદ મીરીન પનાહુ થકી નામદારસ્ત બા દસ્તગાહુ દબીરસ્ત બા દાનેશો હુશમન્દ બેગીરહુ શુમારે સેપહુરે બલન્દ સખુન ગુચદ અચ ફીલસૂફાને રૂમ એ આબાદો વયરાને હરુ મઝો બૂમ હમ અચ ગઉહરે સલમ દારદ નેઝાદ પેદરુ બરુ પેદરુ નામ દારદ બયાદ બનઝદીકે ઊથસ્ત શમશીરે સલમ કે બૂદી હમહુ સાલ દરુ ઝીરે સલમ દેલીરસ્તો અરુપ અફુગોનો ગોરુદ ગીરુ ઓકાબુ અન્દરુ આરદ એ ગરુદુન બતીરુ બરીન નીચ ખાહુદ કે બીશી કુનદ અબા કયસરે રૂમ ખીશી કુનદ
- ૪૧ બકયસરુ સખુન ગોકૂતો પાસોખ શનીદ એ પાસોખ હમાના દેલશ બરુ દમીદ કે ઊ ગોકૂત દરુ બીશયે ફાસ્ફૂન થકી ગોરુદ ચાબી બસાને હયૂન અગરુ કોશતહુ ગદ્દ બદરતે તો ગોરુદ તો બાશી બરુમ ઇર્માની યુએર્ગ જહાનદાર બાશીઓ દામાદે મન્ ઝમાનહુ બખૂબી દેહદ દાદે મન્ કુનૂન ગરુ તો ઇનરા કુની દસ્ત પીશ મનત બન્દહુ અમ વીન સરકુરાચ ખીશ

ન્યારે તેઓ ચાર સલામતીઓ લઇ ચૂક્યા-કે દૂરથી તે સવારના આવવાની ધૂળ ઉડવા લાગી.

ન્યારે હીશયે અને મીરીને ધૂળ ઉડતી ભેઈ-ત્યારે તેઓ તેને મય-દાનમાં એસ્તેકબાલ ગયા.

ન્યારે મીરીને ગુશ્તારપને ભેથે ત્યારે હીશયને કહ્યું-કે “કુન્યામાં એનો ભેડયો કોઈ પણ હશે નહીં.

આવા હાથ પગ આવી ગઈને અને આવાં કૌવત સાથનો એ કોઇ ઝર ખાન્દાની નામીયો પેહલવાન છે.

તે મોટાઇવાળો અને ખોદાઈ ઝળકાટ સાથનો છે-વળી તે ડહાપલુ-વાળો અને દાનેશમંદ તેમજ બદીથી દૂર રહેનારો લાગે છે.”

હીશયે તેને કહ્યું કે “આ અમીરી ખવાસનો મદ-લડાઇનાં મય દાનમાં સિદ્ધ બેવી હિમ્મત ધરાવે છે.

તેના દેખાવ કરતાં પણ તેના સદગુણો બેવા કે શમખિપણું, સભ્યતા અને ડહાપલુ ધણા ચઢિયાતા છે.”

ન્યારે ગુશ્તારપ નઝદીક આવી લાગ્યો ત્યારે આ બન્ને મદો-પેચાદ થઇ શિતાબી કરતા તેની સામે ગયા

તેઓ તેને તે માર્ગમાથી તેની વખાણુ ગાતા પોતાનાં મકાન સૂધી લઇ ગયા

અને નદીને કિનારેજ એક બેઠક બનાવી-અને જલ્દીથી નવી વાળીનું ખાણું મગાવ્યું.

હીશય નવા શરાબ પીનારાઓ આગળ શરાબ લાવ્યો અને પેલો નવો સરદાર ગુશ્તારપ નવા દોસ્તો સાથ બેઠો,

ન્યારે લાલ રંગના શરાબથી તેનો ચેહરો લાલ થયો-ત્યારે હીશયે ગુશ્તારપને કહ્યું કે “આ પેહલવાન!

તું મને કુન્યામાં પોતાના તરીકે ગણે છે-અને મારા સિવાય તુ કોઈ બીબને ઓળખતો નથી

પણ આ મીરીન જે હાલ મારી પનાહમાં આવ્યો છે-તે દબદબાવાળો એક નામદાર મદ છે

તે એક બાહોશ લેખક છે અને વળી વિદ્વાન છે-તેમજ તે ખુલ્લું આસ્માનની ચાલની ગણત્રી પણ કરે છે

તે રૂમના કીલસૂફાની તવારીખ ભણે છે-તેમજ કુન્યાના દરેક વયરાન અને આબાદ દેશની વાત ભણે છે

તે સલ્મની ઓલાદથી ઉતરી આવેલો છે-અને પેઢી દર પેઢી સધળાં નામો યાદ રાખે છે

હાલ તેની પાસે સલ્મની તે તલવાર છે કે જે હમેશે સલ્મની પાસેજ રહેતી હતી

તે બહાદુર છે અને અઝો ઘોડેસવાર છે તેમજ પેહલવાન પકડનારો પણ છે-અને પોતાના તીરે કરી આસ્માન ઉપરથી ઓકાબ પક્ષીને નીચે લાવે છે.

તે પોતાનો દરબજો હજી વધારવા ચાહે છે-અને રૂમના કયસર સાથ સગપણ કરવાની ઇચ્છા ધરાવે છે.

આથી તેણે કયસર ઉપર પયગામ મોકલાવ્યો અને તેનો જવાબ સાબળ્યો-પણ તેના જવાબથી તું ભણુ કે તેનું દિલ ઉસ્કેરાઇ આવ્યું છે.

કારણકે તેણે એવું કહેવાડિયું કે ‘ફાસ્ફૂનના જંગલમાં-સાઢણી બેઠું એક મોટું વર તને મળશે

જે તે વર તારા હાથ ઉપર માર્યું બન્ય-તો તુ આખા રૂમ દેશનો મોટો મેહમાન ગણાશે

તુ રાજગાદી ઉપર આવશે અને મારો જમાઈ પણ થશે-અને મારા રાજઅમલમાં મને મોટો લાભ થશે

હવે જો તું એ કામ કરવા ઉપર તારો હાથ લગાવે-તો હું તારો ગોલામ થઇ રહું અને આ નામદાર તારો સગો બને”

બહુ ગોઠત ગુસ્તારૂપ આરી રવારૂત
બેગૂંઈ કીન બીશહુ અકૂનૂન કુભરૂત
બેગૂનહુ દદી બાશહુ અન્દર જેહાન
કે તસેન્દ અજૂ કેહુતરાનો મેહાન
બહુ ગોઠત હીશૂય કીન નરૂરહુ ગોરૂગ
સરશ બરૂતર અરૂત અજ હયૂની સુતોરૂગ
દો દન્દાને ઊ હમયુ દન્દાને પીલ
દો અરમશ તબરૂખૂનો અર્મશ યુ નીલ
સુરોવહાશ ચૂન આબૂનૂસી ફરરૂપ
યુ ખેશમ આવરહુ યુગરૂનહુ એ અરૂપ

અઝીન જા બસી નામવરૂ મેહુતરાન
બેરૂકૂતનહુ બા ગોરૂજહાએ ગરાન
અઝાન બીશહુ નાકામ બાજ આમદન્દ
પુરૂ અજ નગૂ દેલ પુરૂ ગુદાજ આમદન્દ
ગરૂ આયહુ બદરૂતે તો ઇન કારૂ કરૂહ
સરૂત બરૂ ફેઝાઈ એ મદાને મરૂહ
બહુ ગોઠત ગુસ્તારૂપ કાન તીધે સલ્મ
બેયારીદો અરૂપી સરૂકૂરાઝો ગરૂમ
હમી અબૂદહા ખાનમ ઊરા ન ગોરૂગ
તો ગોર્ગી મદાન આન હયૂની સુતોરૂગ
યુ બેશનીહ મીરીન અઝાન જા બેરૂકૂત
સુએ ખાનએ ખીશ તાઝીહ તકૂત
અજ આખુરૂ ગુઝીન કરૂહ અરૂપી સેયાહુ
ગેરાનમાયહુ ખકૂતાનો રૂમી કોલાહુ
હમાન માયહુવરૂ તીધે અલ્માસ ગૂન
કે સલ્મ આખ દાદશ બજહુરો બખૂન
બસી હફયહુ બુઝીહ બા આન એ ગન્જ
એ યાકૂતો ગઉહરૂ હમહુ પન્જ પન્જ
યુ ખુરૂશીહ પીરાહને કીરહુ ગૂન
બેદરૂરીહ વજ પદહુ આમહુ બેરૂન
જહાનબૂય મીરીન એ અયવાન બેરૂકૂત
બેયામહુ બનઝદીકે હીશૂય તકૂત
એ નખ્ખીરૂ ગુસ્તારૂપ કાન સૂ કશીહ
નેગહુ કરૂહ હીશૂયો ઊરા બેદીહ
અઝાન અરૂપો શરૂશીરૂ ખીરહુ શુદન્દ
યુ નઝદીક આમહુ પઝીરહુ શુદન્દ
યુ ગુસ્તારૂપ આન હફયહા બેગઝીરૂહ
હમાન અરૂપો તીલ અજ મેયાન બરૂ ગુઝીહ
દેગરૂ ચીઝ બખૂશીહ હીશૂયરા
બેયાશરૂત જાને જહાનબૂયરા
બેખૂશીહ ગુસ્તારૂપ ખકૂતાન યુ ગરૂહ
બઝીરૂ અન્દર આવરૂહ અરૂપે નબરૂહ
બખાજૂ કમાનો બઝીન બરૂ કમન્દ
સવારી સરૂઅકાઝો અરૂપી બલન્દ
બેશુદ તીલ હીશૂય બા ઊ બરાહુ
જહાનબૂય મીરીને ફર્યાહુખાહુ
યુનીન તા લબે બીશએ ફારૂકૂન
બેરૂકૂતનહુ પૂયાનો દેલ પુરૂ એ ખૂન

ત્યારે ગુસ્તારૂપે તેને કહ્યું કે “હા, કબૂલ છે-તમે લોકો મને કહો
કે તે જંગલ હાલ કઈ જગ્યાએ છે ?

વળી આ દુન્યામાં એવું તે શું ફાડીખાનારૂં જનવર છે-કે બેનાથી
નાના અને મોટા બીહે છે ?”

હીશૂએ તેને કહ્યું કે “તે એક બચકર જનવર છે-જેનું માથું મોટી
સાંઠણીના કરતાં પણ વધારે ઊંચું છે

તેના બંને હાંતો હાથીનાં હાંત જેવા લાગ્યા છે-તેની બંને આંખો
લાલ ચંદનના રંગની છે અને તેનું ચામડું ગુલીનાં રંગનું છે.

તેનાં મોંમાંનાં બંને હાંતો જાણે કાળા આખૂસના પેઢિયાં હોય તેમ
દેખાતા હતા-જ્યારે તે ગુસ્તામાં આવતું હતું ત્યારે ઘોડાનાં શરીરમાંજ
બોકીને આરપાર કાઢતું હતું.

આ અમારા દેશમાંથી ધણાક નામીયા સરદારો-ભારી ગોઝ સાથે ૪૨
ગયા હતા,

પણ તેઓ તે જંગલમાંથી નાસુરાદ થઈ, શર્મિદગી ભરેલા અને
નાતવાન દિલના બનીને પાછા આવ્યા

જે આ મુશ્કેલ કામ તારે હાથે બર આવે-તો તું મદાને મદોમાંથી
તારૂં સર પુલદ કરે”

ત્યારે ગુસ્તારૂપે તેઓને કહ્યું કે “તમે પેલી સલ્મની તલવાર-તેમજ
એક નામીયો અને તેજ ચાલનો ઘોડો મારી આગળ લઈ આવો

તું તે એક મોટી સાંઠણી જેવડા જનવરને વડ ના સમજ-હું તેને
વડ નહીં પણ અઝદહા કહુ છું.”

મીરીને જ્યારે એવું સાલજ્યુ ત્યારે તે ત્યાંથી ગયો-અને શેતાબ
પોતાના ઘર તરફ દોડ્યો

પોતાના તબેલામાંથી તેણે એક કાળો ઘોડો ચુટી કાઢ્યો-તેમજ એક
ક્રીમતી બખૂતર અને રૂમી કોલાહ લીધી.

તેમજ પેલી અલ્માસના રંગની ક્રીમતી તલવાર-કે જેને સલ્મે લોહીનું
અને એહરુનું પાણી પાયહું હતું તે પણ લીધી.

તેની સાથે ખઝાનામાંથી પુષ્કળ હફયો પણ લીધો-સઘળાં યાકૂત અને
ગોહરમાંથી પાંચ પાંચ નામીયાં નંગ લીધાં.

જ્યારે ખુરૂશીદે કાળા રંગનું પેહેરણ-ફાડી નાખીને પદોમાંથી બાહરે
નીકળ્યો,

ત્યારે જહાનબેય મીરીન મેહલમાંથી બાહરે પડ્યો-અને શેતાબ ૪૩
હીશૂયની નઝદીક આવ્યો.

ગુસ્તારૂપ પણ શિકાર કરીને તે તરફજ આવતો હતો-હીશૂએ નેગાહ
કરી તેને આવતો જોયો,

પછી જ્યારે તે નઝદીક આવ્યો ત્યારે તેઓ તેને સામા લેવા ગયા-
તેઓ પેલો ઘોડો અને તલવાર જોઈ અજબ રહ્યા

જ્યારે ગુસ્તારૂપે તે સઘળો હફયો જોયો-ત્યારે તેમાંથી પેલો ઘોડો
અને તલવાર પસદ કીધી

બાકીની સઘળી ચીઝો હીશૂએ આપી દીધી-અને તે જહાન બેયલા
જીવને ખુશહાલ કીધો.

હવે ગુસ્તારૂપે શિતાબીથી બખૂતર પેહેર્યું-અને લડાયક ઘોડા ઉપર
સવાર થયો.

તેણે પોતાની બાજુ ઉપર કમાન લટકાવી અને ઝીન ઉપર કમંદ મેલી-
જેવો તે એક સરફરાજ સવાર હતો તેવોજ તેનો એક મદદગાર ઘોડો પણ હતો.

તેની સાથે રાહ દેખાડવા માટે હીશૂય તેમજ પેલો દાદ ચાહનારો
જહાનબેય મીરીન શિતાબી કરતા ગયા.

એ પ્રમાણે તેઓ દોડતા અને ખૂન લચ્યાં દિલે ફારૂકૂનનાં જંગલની
હદ સુધી જઈ પુગ્યા.

કેશતને ગુસ્તાસ્પ ગોર્ગરા દર બીશએ ફાસ્કૂન.

યુ નઝદીકુ શુહ બીશહો ભએ ગોર્ગ
બેતર્સીફ મીરીન એ ગોર્ગે સુતોર્ગ
૪૪ અગુસ્તાસ્પ બેન્મૂદ અંગોસ્તે રાસ્ત
કે આન અબ્દહાશ નેરીમન કુભસ્ત
અઝ બાઝ ગસ્તન્દ હરફ બદરફ
પુર અઝ ખૂન દેલો દીદહ પુર આબે અરફ
ચુનીન ગોકૂત હીશય કાન સરફરાઝ
ચુનાન શુહ કે નીઝશ ન બીનીમ બાઝ
દેરીઘ આન બરો બાઝયો યાલે બિય
દેરીઘ આન દેલો ઝરો ગૂપાલે બિય
યુ ગુસ્તાસ્પ નઝદીકે આન બીશહુ શુહ
દેલો રઝમસાઝશ પુર અન્દીશહુ શુહ
ફેરફ આમહ અઝ બારએ સરફરાઝ
અપીશે જહાનવાર બોર્દશ નમાઝ
હમી ગોકૂત કય પાફ પર્વેગાર
ફેરફન્દએ ગર્દશે રૂઝગાર
તો બારી બરીન દહ મરા દસ્તગીર
બેઅખશાય બર બને લોકુશસ્પ પીર
અગર બર મન ઇન અબ્દહાએ બુઝોર્ગ
કે ખાનહ વરા નાબેરફમન્દ ગોર્ગ
હમી દસ્ત યાબહ બમન બર બખૂન
સરે બખતે મન અન્દર આરહ નેચૂન
૪૫ બેદર પાદશહુ ચૂન બખર બેસ્તવહ
બોર્ડશાન શવહ બાન સેપસ લુલ્લવહ
બેમાનહ બરીન દરફ ચૂન બીહશાન
બહર સૂ બોર્ડશાનો બૂયા નશાન
વગર મન શવમ ઝીન દરે બહ સોતૂહ
નમાનમ મન અઝ શરૂમ પીશે ગોર્ડહુ
બેગોકૂત ઇનો બર બારગી બર નેશસ્ત
બોર્ડશાનો શરૂશીરે સહમી બદસ્ત
કમાની બખાઝ બજેહુ બર દરૂન
હમી રફૂત બીદાર દેલ પુર એ ખૂન
એ રહુ ચૂન બતગ્ય અન્દર આમહ સવાર
બેધુરરીફ બરસાને અબરે બહાર
યુ ગોર્ગ અઝ દરે બીશહુ બિરા બેદીફ
બોર્ડશી બઅબરે સેયહુ બર કરીફ
બેદરરીફ રૂએ ઝમીનરા બઅગ્ય
અબર ચૂનએ શીરો જગી પલગ્ય
યુ ગુસ્તાસ્પ આન અબ્દહાશ બેદીફ
કમાનરા બેમાલીહો અન્દર કરીફ
યુ બાહ અઝ બરશ તીર બારાન ગેરેકૂત
કમાનરા યુ અબરે બહારાન ગેરેકૂત
૪૬ દહ અઝ તીરે ગુસ્તાસ્પી બસ્તહુ શુહ
દેલીરીશ બા દરફ પયવસ્તહુ શુહ

ગુસ્તાસ્પનું ફાસ્કૂનનાં જંગલમાં વરને મારવું.

જ્યારે તે જંગલ અને વરની જગ્યા નઝદીકે આવી-ત્યારે મીરીન તે અબરફસ્ત વરથી બીવા લાગ્યો.

તેણે ગુસ્તાસ્પને જમણી આગળાએ કરી તે અબ્દહાનું રહેઠાણ ક્યા છે તે દેખાડયું.

અને પછી તેઓ બન્ને જણા લોહીથી ભરેલાં હિલે અને ફિકાં આસુ' ભરેલી આંખે દુઃખ સાથે પાછા ફર્યા.

હીશય એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “આ સરફરાઝને માટે કદાચ એમ પણ બને કે તેને પણ આપણે પાછા લેવા પામ્યે નહીં અફસોસ! તેની આવી છાતી, બાઝ અને ગર્દનનો!-અફસોસ! તેની હિરમત, કૌવત અને તેના ભારી ગોર્ડનો!”

હવે જ્યારે ગુસ્તાસ્પ પેલા જંગલની નઝદીકે ગયો-ત્યારે તેનું બહા દુર દિલ ફિકમાં પડ્યું.

તે પોતાના અસીલ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને પાક ખોદા તાલાની હુઝરમા નિયાયેશ કરતો ઉભો.

તે બેલવા લા-યો કે “આ પાક પરવરદેગાર! તું અમાનાની ગર્દશને રોશન કરનારો છે

આ ફાડી ખાનાર બનવરની લડાઈમાં તું મારો મદદગાર રહેજો-અને મારા ઝંઢકે બાપ લોહરાસ્પના બન ઉપર બક્ષેશ કરજો

અગર જો આ મોટો અબ્દહા કે જેને નાવાકેફ લોકો વર તરીકે ઓળખે છે તે મારા ઉપર,

ફાવી જઈ મારે ખૂન રેડશે અને મારે નસીબ બિધુ' વાળશે,

અને ઇરાનનો પાદશાહ મારો બાપ જ્યારે સાબળશે-ત્યારે તે આકુલ બ્યાકુલ થઈ ફેકેફેક રડશે અને ત્યાર બાદ તે નચિન્તાઈથી બિધારો નહીં અને એ દુઃખને લીધે તે ગાડાની મિસાલ રહેશે-અને રડતો કકલતો દરેક જગ્યાએ મારી નિશાન શોધતો ફરશે

વળી જો હું આ નાપાક બનવરથી ડરી જઈ પાછો ફરું-તો પછી હું શર્મનો માર્યો લોકોની નઝદીકે ઉભો રહી શકીશ નહીં.”

એટલું બોલી તે પોકાર કરતો સદમની તલવાર હાથમા લઈ પોતાના ઘોડા ઉપર સવાર થયો

તે ચિલ્લો ચઢાવેલી કમાન બાઝ ઉપર લટકાવી-ખૂન ભરેલા હિલે હુશ્યારી રાખીને આગળ ચાલવા લાગ્યો.

જ્યારે તે બહાદુર સવાર પેલા વરના રસ્તાની છેક નઝદીકે આવી લાગ્યો-ત્યારે તેણે એક બહારની મોસમના વાદળની મિસાલ પોકાર કર્યો

જ્યારે તે જંગલમાની ઝાડીમાથી વરએ તેને લેયો-ત્યારે તેણે પણ કાળા વાદળ સૂધી પુગે એવો એક પોકાર માર્યો

અને સિહ કે વિકાળ ચિત્તાની માફક પોતાના પભ વડે ઝમીનની સપાટી ખોદવા લાગ્યું

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે તે અબ્દહાને લેયો-કે તુરત કમાનને સરખી કરીને ખેચી લેઈ.

અને વગર દીલે તેની ઉપર તીરનો વરસાદ વરસાવવા લાગ્યો-તેની કમાન બહુ વસંત રેતુનાં વાદળાં માફક હતી

ગુસ્તાસ્પના તીરથી તે મૂછ બનવર ઝખ્મી થયું-અને ઝખ્મનાં દુઃખમાં તેના હિરમત આમેઝ થઈ ગઈ (એટલે દુઃખથી હિરમત હારવા લાગ્યું).

બેચોક્કતાદો અરુ ખાસ્તે અચ્છ જાએ ગોરૂખ
બેચામહ અસાને હયને સુતોરૂખ
સફળ ચૂન બવચનાન અપીશે અન્દરૂખ
તન અચ્છ જખમ પુર હોઈ દેલ પુર એ ખૂન
ચુ નચ્છદીકે અરુખ અન્દરૂખ આમહ એ રાહ
સફળી બેઝહ અરુ સુરીને સેચાહ
કે અચ્છ ખાયહ તા નાફે ઊ અરુ દરીહ
જહાનબૂય તીલ અચ્છ મેચાન અરુ કશીહ
બેચામહ બકેદારે દરૂન્દહ શીરૂ
ચુનાન ચૂન યુવહ સાએ મદે દેલીરૂ
પેચાંદહ બેઝહ અરુ મેચાને સરથ
બહ નીમ શુહ પોસ્તો ચાલો અરથ
જહાનબૂય ચૂન ગોરૂખ અફૂગન્દહ દીહ
હમી બીબે કીન અચ્છ દેલશ કન્દહ દીહ
બેચામહ અપીશે ખોદાવન્દે રહ
ખોદાવન્દે હરુ દાનેશો નીકો બહ
હમી આફીન ખાન્દ અરુ કેદંગારૂ
કે અચ્છ આફીનન્દએ રૂચગારૂ
તોઈ રાહ ગુમ કર્હરૂ રહુતમાય
તોઈ અરુતરો દાહગરૂ ચકુ ખોદાય
હમહ કામે પીરૂઝી અચ્છ નામે તોસ્ત
હમહ ફરૂરો દાનાઈ અચ્છ કામે તોસ્ત
ચુ અરૂગશ્ત અઝાન જાએગાહે નમાચ
બેકન્દ આન દો દન્દાન કે બૂદશ દરાચ
વઝાન બીશહ તનહા સરુ અન્દરૂ કશીહ
હમી રફૂત તા પીશે દયાં રસીહ
બરે આખ હીશૂયો મીરીન બદરહ
નેશસ્તહ જખાનહા પુર અચ્છ ચાહ કરૂહ
સખુન શાન એ ગુસ્તાસ્પ બૂદો એ ગોરૂખ
કે ઝારા સવારા દેલીરા સુતોરૂખ
કે અફૂનૂન બરચમે યુઝોરૂખ અન્દરસ્ત
પુર અચ્છ ખૂન બચાબાલે ગોરૂખ અન્દરસ્ત
ચુ ગુસ્તાસ્પ આમહ પેચાંદહ પદીહ
પુર અચ્છ ખૂનો રોખ ચૂન ગુલે શન્બલીહ
બેદીદન્દ વચ્છ જાએ અરુખાસ્તહ
બઝારી ખોરૂશીદન આરાસ્તહ
બઝારી ગેરેકૂતન્દશ અન્દરૂ કેનારૂ
રોખાન જહો મેઝગાન ચુ અખરે બહારૂ
કે ચૂન રફૂત બા ગોરૂખ પચકારે તૂ
દેલે મા પુર અચ્છ ખૂન એ કેદારે તૂ
બહ ગોફૂત ગુસ્તાસ્પ કય નીકરાય
અરૂમ અન્દરૂન નીસ્ત તરૂસ અચ્છ ખોદાય
કઝીનસાન ચકી અચ્છહાએ દેલીરૂ
બકેશ્વર બેમાનહ તા સાલે દીરૂ
અરુ આયહ જહાની શવહ ચૂ હલાકૂ
એ કયસરૂ મરૂ ઊરા એ ચકુ સુસ્ત ખાકૂ
અશમ્શીરે સહમશ જદમ અરુ દો નીમ
સરૂ આમહ શુમારા હમહ તસો બીમ
શવીહ ઈન્ શેગેકૂતી બેબીનીહ ગરૂમ
કે અરુ અચ્છહા ચૂન દરીદસ્ત અરૂમ

તે વર પડી ગયું અને પાછું ઉછળી ઉછું થયું—અને એક મોટી સાંઢણીની માફક ધસી આવ્યું

તેણે સાબરનાં શિંગડાં માફક બંને દાંત આગળ કીધેલા હતા—તેનું શરીર તીરના અખમથી દુઃખી અને ખૂન ભરેલું બનેલું હતું

જ્યારે તે જનવર દોડતું ઘોડાની નજીક આવ્યું ત્યારે તેણે પોતાનાં દાંત ઘોડાનાં કુલાંમાં ખોસી દીધા.

જેથી તે ઘોડાની ગાળાથી તે દુઃખી સૂધીનો ભાગ ચીરાઈ ગયો—તેમ થવાથી ગુસ્તાસ્પે મેચાનમાથી તલવાર ખેંચી.

અને એક હથિયારબદ દિલાવર મદે હોય અથવા ફાડી ખાનાર સિંહ હોય તેમ તે ધસી ગયો.

અને ઘોડા વગર પગે ચાલતો તલવારનો એક ફટકો તેનાં માથાંની વચ્ચેવચ્ચે માથે—જેથી તેની પીઠ, ગર્દન અને છાતીના બે ટુકડા થઈ ગયા.

જેહાનબેય ગુસ્તાસ્પે જ્યારે પેલાં વરને મૂવેલું પડેલું જોયું—તેમજ તેનાં દિલમાથી કીનાની જડ ઉખડી ગયલી જોઈ,

ત્યારે ગુસ્તાસ્પ તે દાના સાહેબની હુકૂમમાં બદગી માટે આવ્યો—કે જે સાહેબ દરેક જ્ઞાન અને બલા બૂડાનો જલ્દનારો છે

તે એ પ્રમાણે ખોદાતાલાની નજીક દુઆ કરવા લાગ્યો—કે “ઓ અમાતાના પયદા કરનાર સાહેબ !

રાહ ભૂલી ગયેલા શખ્સનો રેહનુમા તુજ છે—તુજ સર્વથી ચંદિયાતો ૪૭ અને ઇન્સાફનો કરનાર એકલો એક ખોદા છે

તારાજ નામની મદદથી સઘળી મુશાદો પાર પડે છે અને કુતેહમંદી મળે છે—સઘળો દબદબો અને હઠાપણ તારીજ ઇચ્છાથી હોય છે”

જ્યારે બદગીની જગ્યાએથી પાછો ફર્યો—ત્યારે પેલા વરનાં બંને દાંતો કે જે લાગ્યા હતા તે તોડી લીધા

અને તે જ ગલમાથી એકલો આગળ ચાલ્યો—એ પ્રમાણે તે ચાલતો દર્યાની નજીક આવી પહોંચ્યો.

જે દર્યા આગળ હીશૂય અને મીરીન દુઃખી દિલે એજ બાબતની યાદ કરતા બેઠેલા હતા

તેઓ ગુસ્તાસ્પ અને વરનીજ વાતો કરતા હતા—અને બોલતા હતા કે “ઓ મોટા બહાદુર સવાર ! અફસોસ !

કે હાલ તું એક અખરદસ્ત લડાઈમાં ગુંતાયલો છે—અને લોહીમાં ખર ડાયલો વરની ચુંગાલમાં ફસેલો છે.”

એવામા જ્યારે ગુસ્તાસ્પ લોહીમાં લપેટાયલો અને ફિક્કા પડી ગયેલા ચેહરા સાથ પેચાદો આવતો તેઓને દેખાયો,

ત્યારે તેને જોતાજ તેઓએ મોટીથી રડવાનું શરૂ કર્યું અને પોતાની જગ્યાએથી ઉઠી ઉભા થયા

તેઓએ તેને ફિક્કે ચેહરે અને બહારની મોસમનાં વાદળની માફક આંસુ પાડતી આંખોએ રડતા રડતાં બગલગીરી કીધી

અને પૂછ્યું કે “વર સાથની તારી લડાઈ કેવી નીવડી ?—તારાં કામની ૪૮ ધાસ્તીએ કરી અમારા દિલ ગમ ભરેલા બન્યા હતાં”

ગુસ્તાસ્પ બોલ્યો કે “ઓ નેક વિચારના શખ્સો !—રૂમ દેશમાં ખોદાની ધાસ્તી કોઈમા નથી,

કે આવા એક હિમ્મતવાન અઝદહાને વર્ષોનાં વર્ષો સૂધી પોતાના મુલકમા જીવતો રહેવા દીધો છે

જે આવતાં જતાં માણસોનો નાશ કરે છે—અને તેને મનસે શું કયસર કે શું એક મુઠ્ઠી ખાક સરખીજ છે

પણ મે સદમની તલવારથી તેના બે ટુકડા કર્યા છે—હવે તમે લોકોની બીક અને ધાસ્તી મટી ગઈ છે.

તમે જાઓ અને જાણો તે ગર્મ છે તેટલાંજ એ અભયબી જુઓ—કે તે અઝદહાનાં તન ઉપરનું ચામડું મેં કેવી રીતે ફાડી કાઢ્યું છે ?

યકી જન્મહુ પીલ અરેત યુઈ અપૂરેત
હમહુ બીશહુ બાલાઓ પહુનાએ ઊરેત
બદાન્ બીશહુ રકૂતન્હ હરૂ ફૂ હવાન્
એ ગોકૂતારે ઊ શાહો રઉશન્રવાન્
બેદીદન્હ ગોર્ગી બકેદારે પીલ
અથન્બાલે શીરાનો હમ રન્ગે નીલ
અરૂ ઊ કંદેહુ જખમી એ સરૂ તા મેયાન્
એ યકૂ પૂરેત કંદેહુ હો શીરે મેયાન્
૪૬ બસી ખાન્દન્હ આન્ જમાન્ આફીન્
બદાન્ ફરૂરહુમન્હ આફીનાએ જમીન્
બકેલ શાહ અઝાન્ બીશહુ ખાજ આમદન્હ
બરે શીરે જન્ગી ફરાજ આમદન્હ
બસી હફયહુ આવરૂહ મીરીન્ બરશ
બદાન્ સાન્ કે ઊ હીહ અન્દરૂબરશ
બજેજ દીગરૂ અરેપી નપેઝરેકૂત અજૂય
વઝાન્જા સુએ ખાનહુ બેન્હાહ રૂય
થુ આમદ એ દર્યા અઝારામે ખીશ
કતાબૂને બીના હેલશ રકૂત પીશ
બદૂ ગોકૂત જઉશન્ કુળ યાકૂતી
કંઝ ઈદરૂ બનખન્ડીરૂ બેશ્તાકૂતી
થુનીન્ દાહ પાસોખ કે અજ શહુરે મન્
બેયામદ યકી માયહુદારૂ અન્બુમન્
મરા હફયહુ ઈન્ જઉશનો તીધો ખૂહ
બેદાદન્હો અન્દી એ ખીશાન્ હોરૂહ
કતાબૂન્ મય આવરૂહ હમચૂન્ ગોલાખ
હમી ખુરૂહ બા શૂય તા ગાહે ખાખ
બેખોકૂતન્હ શાદાન્ હો શાહી ગેરાય
જવાન્ મરૂહ હરૂદમ બેજેરેતી એ ભય
૫૦ બેદીદી બખાખ અન્દરૂન્ રજમે ગોરૂ
બકેદારે નરૂ અબ્દહાએ સુતોરૂ
કતાબૂન્ બદૂ ગોકૂત એમશખ એ યૂહ
કે હજમાન્ બેતર્સી થુનીન્ નાબેસૂહ
થુનીન્ દાહ પાસોખ કે મન્ બખે ખીશ
બેદીદમ બખાખ અન્દરૂન્ તખે ખીશ
કતાબૂન્ બેદાનેરેત ફરા નેજાહ
એ શાહી યુવહ યકૂ દેલો યકૂ નેહાહ
યુઝોર્ગરેતો બા ઊ નગૂયહ હમી
બકયસરૂ યુઝોર્ગી નબૂયહ હમી
બદૂ ગોકૂત યુસ્તારૂ કય માહુરૂય
સહી કંદેહો સીમીન્ બરો યુશ્કૂયૂય
બેયારાએ તા મા બઈરાન્ રવીમ
અજ ઈદરૂ બજાએ હેલીરાન્ રવીમ
બેબીની બરો યૂમે ફરૂખન્દહુરા
હમાન્ શાહે બા દાહો બખશન્દહુરા
કતાબૂન્ બદૂ ગોકૂત ખીરહુ મગૂય
બતીઝી થુનીન્ રાહુ રકૂતન્ મન્બૂય
થુ ઝીદરૂ બઈરાન્ નેહી રૂયરા
હમઆવાજ કુન્ પીશ હીશૂયરા
૫૧ મગરૂ યુઝરોનદ બકશતી તોરા
જહાન્ તાઝહુ શૂહ ચૂન્ યુઝશતી તોરા

તેનાં બદનનાં ચામડાંમાં તે એક મસ્ત હાથી મિસાલ પડેલો જણાય
છે-તેનાં શરીરની લખાઈ અને પોહોળાઈએ ફરી જંગલ ભરાઈ ગયું છે.”
તેની આ વાત સાંભળી પેલા બન્ને શખસો ખુશહાલ અને હસટ
ભર્યા તે જંગલ તરફ દોડતા ગયા
ત્યાં તેઓએ હાથીની મિસાલનું એક વર પડેલું જોયું-જેની સિંહ
જેવી ચુંગાલ હતી અને તે ગુલીનાં રંગનું હતું.
તેનાં શરીર ઉપર માથાંથી કમર સુધીનો એક ઝખમ કાપેલો હતો-
એક ચામડામાંથી બે વિકાળ સિંહોને જુદા પાડેલા હતા.
તેજ વખત તેઓએ તે ઝમીન ઉપરના ખોરેહવાળા આકૃતાબ યુસ્તારૂ
ઉપર ધણીક આફીન કીધી
પછી તેઓ તે જંગલમાંથી, ખુશહાલ દિલે પાછા ફર્યા-અને પેલા
લડાયક સિંહ યુસ્તારૂ નઝદીક આવ્યા
હવે મીરીન તેને માટે તેને લાયકનો ધણો સરખો હફયો લઈ
આવ્યો
પણ તેની અંદરથી તેણે એક બીજા ઘોડા સિવાય બીજું કશું કબૂલ
કર્યું નહીં-અને તે જગ્યાએથી પોતાના ઘર તરફ ચાલુ મૂક્યું
ન્યારે તે પેલા દર્યા આગળથી પોતાના આસપેશનાં મકાને પાછો
ફર્યા-ત્યારે ચાલક દિલની કતાબૂન તેની આગળ આવી
અને બોલી કે “તુ તો અહીંથી રોકાર કરવા ગયો હતો અને આ
બખ્તર તે કયાથી મેળવ્યું?”
તેણે જવાબ આપ્યો કે “મારા વતનમાંથી-એક મોન્બાદાર ટોળી
આવી લાગી છે
તેઓએ આ બખ્તર, તલવાર અને લોઢાની ટોપીનો હફયો મને
આપ્યો અને મારા સગાઓ તરફથી કુઆ સલામ પણ પુચાડી છે.
પછી કતાબૂન ગોલાખ જેવી ખુશખોવાળો મય લઈ આવી-અને
પોતાના ધણી સાથે મોડી રાત સૂધી બેસીને પીધો
હવે બન્ને સુખી ધણી ધણિયાણી આરામથી સૂતા-પણ પેલો જવાન
મદદ ધડી ધડી ઝખમીને ઉઠવા લાગ્યો
કારણ તે સ્વપ્નામાં મોટા અઝદહા જેવડા વર સાથેની પોતાની
લડાઈ વારંવાર ભેતો હતો.
કતાબૂન બોલી કે “આજે રાતે તને શુ થયું હતું-કે ધડી ધડી નકામે
બીલા કરતો હતો?”
યુસ્તારૂે તેણીને એમ જવાબ દીધો કે “મે મારા ખુલેલાં નસીબને
અને મારાં તખ્તને ખાબમા જોયું છે.”
હવે કતાબૂન સમજી ગઈ કે “એ કોઈ શાહી ખાન્દાનનો, ખરા
અતઃકરણનો અને ખરા ભતિ સ્વભાવનો માણસ છે
ખરેખર તે જિયા ખાન્દાનનો છે, પણ તે વાત કયસરને કહેતો નથી
અને તેની પાસેથી મોટાઈ પણ માગતો નથી”
પછી યુસ્તારૂે તેને કહ્યું કે “ઓ માહતાબને ચેહરેની-સીધાં સરેવર
જેવાં કદની, રૂપેરી છાતીની અને કસ્ટુરીની સુગંધની ઓરત!
ચાલ, તુ તૈયારી કર કે આપણે ઈરાન જઈએ-અને અહીંથી તે
બહાદુર મદોની બુમીમાં જઈ રહિયે
તુ ત્યાંની મુબારક સરઝમીનને-તેમજ ઇન્સાફી અને ઉફર દિલના
પાદશાહને પણ ઓળખશે”
કતાબૂને તેને કહ્યું કે “તુ એવું ગાડું ગાડું ના બોલ-અને ઉતાવળ
કરી આવી મુસાફરી કરવાની વાત ના શોધ
જે તું અહીંથી ઈરાનજ જવા માગતો હોય-તો પહેલા હીશૂયની
સલાહ લેજે,
કે જ્યો તે તને વહાણમાં બેસાડીને લઈ ભય-જયારે તુ ત્યાં પહોંચયો
ત્યારે તારો જીવ ખુશ થશે

મન ઈદર મિમાનમ અરન્ને દરાચ
નદાનમ કે કય બીનમત નીચ ખાચ
અનારકૂતલુ દર ભમલુ ગેચાન્ શુદન્દ
અબી આતેશ અચ દરુદ મેચાન્ શુદન્દ
અ અચ અરૂખ મેકૂખત ગદન્દલુ રીદ
જવાનાને બીદાર દેલ પુર ઉમીદ
અજાન્ ભમએ નરૂમ અખસ્તિન્દ
એ હર ગૂનએ ગોકૂતન્ આરાસ્તન્દ
કે તા ચૂન્ રવદ અર સરે મા સેપેહરૂ
અતુન્દી ગેરાયદ જહાન્ ગર અમેહરૂ
વજાન્ રૂએ ચૂન્ આદ મીરીન્ મેરકૂત
અનચદીકે કયસર ખરામીદ તકૂત
ચુનીન્ ગોકૂત કય નામદારે બુએરૂ
અપાયાન્ રસીદ આન્ બેયાન્હાએ ગેરૂ
હમલુ બીશલુ સરૂ તા સરૂ આન્ અમદહાસ્ત
તો નીચ અર શેગેકૂતી બેબીની રવાસ્ત
બેયામદ દમાન્ કરૂદ આહન્ગે મન
ચકી ખન્જરી યાકૂત અચ અન્ગે મન
એ સરૂ તા મેયાનશ અદ નીમ ગસ્ત
દેલે દીવ અજાન્ અખ પુર બીમ ગસ્ત
બેબાલીદ કયસર એ ગોકૂતારે બીચ
અર અકૂખત પેચ્ચેમોદલુ રોખસારે બીચ
મેફરૂમૂદ તા ગાવે ગરૂદન્ અરન્દ
વજાન્ ભએગલુ ગેરૂ ગૂન્ બીરૂન્ અરન્દ
મેરકૂતન્દો દીદન્દ પીલી બેયાન્
અખન્જરૂ બુરીદલુ એ સરૂ તા મેયાન્
ચુ બીરૂન્ કરીદન્દ અચ મરૂદજારૂ
મેલર્જીદ ગોકૂતી હમી ફૂલુસારૂ
જહાની નજારલુ અદીદારે ગેરૂ
એ ગેરૂ આન્ બેયાન્ નરૂદલુ દીવી સુતેરૂ
ચુ કયસર મેદીદ આન્ તને પીલે મસ્ત
એ શાદી હમી દસ્ત અર અદ અદસ્ત
હમાન્ રૂચ કયસર સેકુકૂરા બેખાન્દ
અઅયવાનો દોખતરૂ અમીરીન્ રસાન્દ
નેવેશતન્દ નામલુ અહરૂ મેહૂતરી
સેકુખાઓ બેત્રીકે હર કેરવરી
કે મીરીને શીરૂ આન્ સરકૂરાએ રૂમ
એ ગોર્ગે દેલાવરૂ તેહી કરૂદ બૂમ

પણ હું તો અહીંજ કંટાળા ભરેલાં દુઃખમાં સબડિયા કરીશ-અને કાણુ જાણે હું તને પાછો પણ ક્યારે જોઈશ ?”

હજી તે ઈશાન તરફ રવાના નહીં થયા હતા તે છતાં તે બંને બિછાનામાં પડયાં પડયા રડિયા ક્રીધાં-અને આતશ વગરજ દુઃખથી તેઓ બળિયા ક્રીધાં.

બ્યારે ફરતો સૂર્ય આસ્માન ઉપરથી પ્રકાશ્યો-ત્યારે તે ચાલાક દિલનાં બંને જવાનો ઉમેદ ભરેલાં

પોતાનાં નર્મ બિછાના ઉપરથી ઉડયાં-અને હરેક તરેહની વાતો કરવા લાગ્યાં

કે “જોઈયે હવે આસ્માનનું ચક્ર આપણે માથે કેવી રીતે ફરશે-અમાનો આપણી ઉપર ગજબ વરસાવશે કે માયા મેહરબાની દેખાડશે ?”

હવે પેલી તરફ મીરીન શિતાબી કરતો કયસરની નજદીક ખુશહાલ દિલે ગયો

અને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “ઓ બુઝર્ગ નામદાર પાદશાહ !-પેલાં વરથી થતા નુકસાનોનો છેડો આવ્યો છે.

સધળું જ ગલ એક નાકેથી બીજા નાકાં સુધી તે અઝદહાએ કરી ભરાઈ ગયું છે-માટે તું પણ તે અન્યથા જોય તો ઠીક.

પહેલા તો તે દોડતું મારી તરફ ધસી આવ્યું અને મારી ઉપર હરોએ ક્રીધો-પણ તેજ વખત તેણે મારે હાથનો તલવારનો એક ફટકો ખાધો.

તે અખથી પેલાં દેવની શિકલના વરૂં ફિલ દેહરાત ભરેલું બની- પર માથાંથી તે કમર સુધી ચીરાઈ બે દૂકડા થઈ ગયું છે”

કયસર તેની આ વાત સાંભળી હરખાઈ ગયો-અને તેના કરમાઈ ગયલા બંને ગાલો પાછા ખીલી નીકળ્યા

પછી તેણે ગાડી બલ લઈ જઈ તે વરને પેલા જંગલમાંથી બાહર લઈ આવવા ફરિવ્યું.

તે લોકો ગયા અને ત્યાં તેઓએ તલવારના અખે કરી માથાંથી તે પગ સુધી ચીરાઈ ગયલો એક મસ્ત હાથી જોયો.

જ્યારે તે જંગલમાંથી તેઓએ તેને બાહર ખેંચી કાઢ્યું-ત્યારે તું કહે કે પહાડ પણ ધુજવા લાગ્યો.

તે મુલકનાં સધળા લોકો તે વરને જોવા માટે નીકળી પડયાં-તે વર શું હતું ? જાણે એક બચંકાર અબરદસ્ત નર દેવજ હતા

જ્યારે કયસરે તે મસ્ત હાથીનાં જેવું તન જોયું-ત્યારે તે ખુશહાલીથી તાળી પાડવા લાગ્યો

પછી કયસરે તેજ દહાડે વડા વજીરને પોતાના મેહલમાં બેલાવી પોતાની બેટી મીરીને સોંપી આપી.

પછી દરેક મોટાઓ ઉપર નામા લખ્યાં-દરેક ઇલાકાના હાકેમ ઉપર તથા ત્યાના લશ્કરના સરદાર ઉપર નામા લખી મોકલ્યાં

કે “રૂમના પેલા સરકૂરાજ સિંહ મીરીને-બચકર વરથી આપણો મુલક પાક ક્રીધો છે”

ખાસ્તને અહરન્ દોખતરે સેવુમ
અચ્ચ કયસર.

અહરન રૂમીનું કયસર પાસેથી ત્રીજ
બેટીનું માગવું.

એ મીરીન ચકી બૂદ કેહુતરૂ અસાલ
એ ગોદાને રૂમી અર આવદલુ ચાલ
ગવે પુર મનેશ નામે બી અહરના
એ તોખમે બુઝર્ગને રૂઈનતના

હવે મીરીનથી નાની ઉમરનો એક સખસ હતો-જે રૂમ શેહરના પડ પેહલવાનોમાં ઘણો નામીયો હતો

તે હહાપણુ ભરેલા પેહલવાનનું નામ “અહરન” હતું-જે ત્રાંખાં જેવુ શરીર ધરાવનારા બુઝર્ગોનાં ખાન્દાનથી ઉતરી આવેલો હતો.

ફેરેસ્તાઈ નચ્છીકે કયસર પયામ
કે અય નામવર મેહુતરે નીકુનામ
એ મીરીન્ બહર ગઉહરી યુઝરમ
અગળે બતીધા હોનર બરુતરમ
અમન્ હેહુ કુનૂન્ દોખતરે કેહુતરત
અમન્ તાઝહુ કુન્ કેશવરે અકુસરત
ચુનીન્ દાહ પાસોખ કે પયમાને મન્
શનીદી મગર બા જહાન્બાને મન્
કે દામાહ મુઝીનહુ ઈન્ દોખતરમ
એ રાહે નેયાગાને ખુદ યુઝરમ
ચુ મીરીન્ યકી કાર બાયહત કરૂહ
વઝાન્ પસ તો ખાશી મરા હમ્બઅરૂહ
બહુલે સકીલા યકી અશ્દહાસત
કે કેશવર હમહુ સાહહુ જૂ દર બહાસત
અગર કમ કુની અશ્દહારા એ રૂમ
સોપારમ બત્ત દોખતરે ગળે બૂમ
૫૪ કે હમતાએ આન્ ગોર્ગે શીર અવજનસત
દમે અહુરે ઊ દામે અહુરીમનસત
ચુનીન્ દાહ પાસોખ કે ફર્માન્ કુનમ
બદીન્ આરૂજ્ જાન્ ગેરઉગાન્ કુનમ
બયારાન્ ચુનીન્ ગોકૂત કીન્ બખ્તે ગોરૂજ
નખુદ ભેચ અશરશીરે મર્દી સુતોરૂજ
એ મીરીન્ કય આયહ ચુનીન્ કાર કરૂહ
નદાનહુ હમી કયસર અચ મરૂહ મરૂહ
શવમ જૂ બેપુસમ બેગૂચ મગર
એ ચારહુ એ કરસત આન્ ચારહુગર
બેશુદ તા બઅયવાને મીરીન્ ચુ ગરૂહ
પરસતનહુ રકૂતો આગાહુ કરૂહ
નેશસતનગહી દાશત મીરીન્ કે માહુ
અગરૂદ્દન્ નદારહુ ચુનાન્ જાએગાહુ
જહાન્ગીર બા કબરે કુન્દાવરી
યકી અકુસરી બરુ સરશ કયસરી
પરસતનહુ ગોકૂત અહુરને પીલતન્
બેયામહુ હમી બા યકી અન્બુમન્
નેશસતનગહી સાખત શાયેસતહુ તરુ
બેરકૂત આન્ કે ઊ બૂહ બાયેસતહુ તરુ
૫૫ અચ અન્બુહુ ખાલી શુદ આન્ જાએગાહુ
નમાનહુ ઈચકસ ભેચ ખોદાવન્દે ગાહુ
ચુ મીરીન્ બેદીદશ બબરુ દરુ ગેરેકૂત
પરસતીદને મેહુતર અન્દરુ ગેરેકૂત
બઅયવાને મીરીન્ નમાનહુ કરસ
દો મેહુતર નેશસતનહુ બરુ તખ્તો બસ
બહુ ગોકૂત અહુરન્ કે બા મન્ બેગૂચ
એ હરૂચત બપુસમ તો કચ્છી મળૂચ
મરા આરૂજ્ દોખતરે કેહુતરસત
કુળ ફરમા સરૂઅસર મેહુતરસત
ચુ ગોકૂતમ બપાસોખ ચુનીન્ ગોકૂત બાચ
કે બરૂ ફેહુ બા અશ્દહા રચમ સાચ
અગર બાચ ચૂઈ તો ઈન્ રચમે ગોરૂજ
તોઈ મરૂ મરા રહુતમાઈ બુઝોરૂજ

તેણે કયસરની નચ્છીક પયગામ મોકલ્યો-કે “ઓ નામવર નેકનામ સરદાર!

હું મીરીનથી બુન્યાદમાં, ખજાનામાં, તલવાર મારવામાં અને ફરેક હોનરમાં હું વધારે ચઢિયાતો છું”

મઠે હવે મને તારી નાની બેટી આપ-અને મારાથી તારો મુલક અને તાજ શોભા બરેહું કર.”

ત્યારે કયસરે તેના જવાબમાં કહેવાડિયું કે “કદાચ તેં પણ સાંભળ્યું હશે કે ખોદાતાલા આગળ મેં સજગન્દ લીધા છે,

કે આ મારી છોકરી પોતાનો વર પસંદ નથી કરવાની-હું મારા વડિલોની રસ્મ છોડી દઉં છું.”

તારે પણ મીરીનની માફક કોઈ એવુંજ માહમારત કામ કરવું ભેધયે-અને ત્યારેજ તું મારો બરાબરિયો થઈ શકશે.

સકીલા નામના પઢાડ ઉપર એક અશ્દહા છે-કે જેણે રૂમ દેરાને ધણાંક વર્ષો થયાં આફતમાં નાખ્યો છે

જે તું રૂમના મુલકમાંથી તે અશ્દહાની પીડાને નાખૂદ કરે-તો હું તને મારી બેટી, ખજાનો અને મુલક પણ બહુ

કારણકે તે પણ પેલા સિંહોને પછાડનારા વરની બરાબરનો છે-તેનો એહરી કુંકાડો એહરેમનનોજ ફાટો છે”

અહરને તેને પાછો એવો જવાબ કહેવાડ્યો કે “હુ તારો હોકમ બા લાવીશ-અને આ તારી ઈચ્છા ઉપર મારો જીવ પણ અર્પણ કરીશ”

પછી તે પોતાના દેસતો આગળ એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “વરને મારેલો પેલો ફટકો-કોઈબહાદુર મર્દની તલવારના ફટકા સિવાય બીજાનો હોયજ નહીં.

મીરીનથી આવું કામ કેમ બની શકે?-આપણે કયસર સધળાં માણસોમાથી બહાદુર મર્દને બિદકુલ પિંછાની શકતો નથી

મઠે હું તેની આગળ ભઠં અને પૂછું કે તે યુક્તિબાજ મર્દ કેવી યુક્તિ કરી હતી? કદાચને તે મને કહેશે”

એમ કહી તે શિતાબી કરતો મીરીનના મેહલ સુધી ગયો-એક નોકર ગયો અને મીરીનને તેના આવવાથી વાકેફ કીધો

મીરીને પોતાની બેઠક એવી તો સણગારી રાખી હતી કે માહતાબ પણ આરમાન ઉપર પોતીકી જગ્યા તેવી રાખતો હતો નહીં.

તે જોહાન જીતનાર મીરીને પેહલવાની બખતર પેહેર્યું હતું-અને માથાં ઉપર એક કયસરે આપેલું તાજ મેલ્યું હતું.

બિદમતગારે જઇને કહ્યું કે “પીલતન અહરન પોતાનાં કેટલાંક માણસો સાથ આવ્યો છે”

ત્યારે મીરીને એક ઉત્તમ બેઠક તૈયાર કરી-અને તે લાયક જગ્યાએ અહરન આવ્યો

તે જગ્યા નોકર ચાકરોથી ખાલી થઈ-અને ઘર ધણી સિવાય ત્યાં કોઈ બીજો રહ્યું નહીં

ત્યારે મીરીને તેને બેસ્યો ત્યારે તેની સાથ બગલગીરી કીધી-અને તેની આગતા સ્વાગતા કરવા માડી

મીરીનનાં અયવાનમા કોઈ બીજાં માણસો રહેલાં નહીં હતાં-બસ પેલા બન્ને સરદારોજ તખ્ત ઉપર બેઠા

હવે અહરને તેને કહ્યું કે “હું તને જે કાંઈ પૂછું તે મને બરાબર કહેજે, ભૂલું ના બોલતો

મારી ખાહેશ કયસરની નાની બેટી કે જે તમામ રૂમની સરદાર જેવી ગણાય છે, તેને હાથ કરવાની છે.

ત્યારે મેં તેણીને મઠે માંચું મોકલ્યું ત્યારે મને એવો જવાબ આપ્યો-કે ‘તું પહેલા પેલા પઢાડ ઉપર અશ્દહા સાથ લડાઈ કર.’

મઠે જો તું મને પેલાં વર સાથની લડાઈનો ખરો અહવાલ કહે-તો તું મારો એક મોટો મદદગાર થઈ પડે”

શુ ભેરીની મીરીન એ અહરન સખુન
 બેપીચીદો અન્હીશહ અકૂગન્હ યુન
 કે મરુ કારે આન નામદારે જવાન
 બઅહરન નયૂયમ નમાનહ નેહાન
 સરે માંયએ મર્હુમી રાતેતીરત
 એ તારીઓ કશી બેઆયહ ગેરીરત
 બેગૂયમ મગરુ કાન નબર્હહ સવાર
 નેહહ અશ્દહારા સરુ અન્દરુ કેનાર
 કે અહરન યુવહ મરુ મરા યારો પોરત
 નદારહ મગરુ બાહ દુશમન બમેરત
 બરુ આરીમ ગરુહ અશ્દ હેલે એકુ સવાર
 નેહાન માનહ ઇન રાશ્ત્ર યકુ ફરુગાર
 બઅહરન યુનીન ગોકૂત ગરુ કારે ગોરુગ
 બેગૂયમ શુ સઉગન્હ યાબમ યુએરુગ
 કે ઇન રાશ્ત્ર હરુગેશ્ત બરુગે બશાબ
 નગૂઈ કુશાહહ નદારી હો લખ
 બેપુરુહ અહરન આન સખત સઉગન્દે ઊય
 બેપેચરેકૂત સરુતાસરુ આન પન્દે ઊય
 શુ કેતાસરા ભમઈ ખામહુ કરુહ
 બહીશ્તય મીરીન યકી નામહુ કરુહ
 કે અહરન કે દારુહ એ કયસરુ નેહાહ
 જહાનભૂય બા ગન્ને બા ખુદે દાહ
 બેઆહહ એ કયસરુ હમી દોખતરશ
 કે માન્દરત અઝીન દોખતરાન કેહુતરશ
 હમી અશ્દહા દામે અહરન કુનહ
 બેકૂશહ સરશરા કે બી તન કુનહ
 બેયામહ બનઝદીકે મન આરહુભૂય
 કુશાહહ શુહ આન રાશ્ત્રહા પીશે ઊય
 અઝાન ગોર્ગો આન રશ્ત્રમ દીદહ સવાર
 બેગોકૂતમ હમહુ હરુએ આમહ બકાર
 યુનાન હમ કે કારે મરા કરુહ ખૂખ
 કુનહ બીયુમાન કારે ઇન મરુહ ખૂખ
 હો તનરા બરીન ખૂમ મેહુતર કુનહ
 હો પુરુશીદરા બરુ સરુ અકૂસરુ કુનહ
 સેતહ અહરન આન નામહુ અશ્દ આરહુભૂય
 બનઝદીકે હીશ્તય બેન્હાહ રૂય
 શુ અહરન બનઝદીકે દર્યા રસીહ
 જહાનદીદહ હીશ્તય પીશશ દવીહ
 અશ્દ ઊ બેરતહ આન નામએ હેલ પસન્હ
 બરુ ઊ આકીન હર્દો યુકૂશાહ બન્હ
 બન્હ ગોકૂત હીશ્તય કશ્ત દુસ્તાન
 નદાની કે વયરાન શવહ યુસ્તાન
 યકી નામદારે ધરીમો જવાન
 ફેદા કર્હહ દરુ પીશે મીરીન રવાન
 કુનૂન ગરુ કુનહ જન્ગે નરુ અશ્દહા
 બકૂશીશ મગરુ બુ નેયાબહ રહા
 બમન ગોકૂતનો કારુ દરુ દસ્તે ઊરત
 સખુન ગોકૂતને નીકુ હરુભ નેકૂસ્ત
 તો એમશાબ બહીન મીશ્તબાન રાય કુન
 બેનહુ શમઓ દર્યા હેલ આશાય કુન

જ્યારે મીરીને અહરનની વાત સાંભળી-ત્યારે તે ગભરાયો અને વિચારવા લાગ્યો,

કે “ને હું” પેલા નામદારી બરેલા જવાનની કારકીરદી-આ અહરનને નહીં કહીશ તેથી કાઈ તે છપી રહેવાની નથી.

અસલ ખરું માણસાધપણું તો સચ્ચાઈજ છે-અસત્યતા અને ભૂકાં ઉપર આપણને અકસોસ કરવો જોઈયે

માટે હું તેની ખરેખરી વાત કહી દઉં કે કદાચ તે દિલાવર સવાર- ૫૬ પેલા અશ્દહાનું સર કાપી તેની ગોદમાં મૂકે.

કે જેથી કરીને આ અહરન મારો દોસ્ત અને મદદગાર બને-અને મારા દુશ્મનના હાથમાં ખાલી પવન સિવાય બીજું કાંઈ રહે નહીં.

ત્યાર પછી અમે બન્ને જણા મળી પેલા સવારની પંજુ ગર્દ કાઢી નાખીશું-એટલે આ બેદ એક લાગ્યા ઝમાના સૂધી છપોજ રહેશે”

એમ વિચારી તેણે અહરનને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “વરનાં કામની વાત તો હું તને ત્યારેજ કહું કે જ્યારે હું પહેલાં તારી પાસેથી સખત સોગન્દ લઉં.

કે આ બેદ રાતે કે દિવસે કોઈબી વખતે કદી પણ-તું કોઈને કહે નહીં અને તારા બન્ને હોઠ ખોલે નહીં”

ત્યારે અહરને તેના કલા પ્રમાણે સખત સોગન્દ લીધા-અને તેની તમામ વાત કબૂલ કીધી

જ્યારે કશમે કાગઝને સીઆહીનો ભમે પેહેરાવ્યો-ત્યારે તે નામુ મીરીને હીશ્તય ઉપર લખી મોકલ્યું,

કે “અહરન નામનો સરદાર જે પાદશાહી ખાન્દાનનો છે-લડાયક, દલેલતમદ, ખાનારખીનાર અને સખાવત કરનાર છે

તેણે કયસરની છોકરી સાથ પરણવા માંચું છે-કયસરની છોકરીઓમાં નાની છોકરી હજી પરણવાની બાકી રહી છે.

પણ કયસર અહરન માટે અશ્દહરૂપી છટકુ માંડે છે-કે જો તે અશ્દ હહાને મારી નાખવા માટે કોરોશ કરે તો તેનું પોતાનું સર તન વગરનું”

એ ઉપરથી તે મારી પાસે તેનો એલાજ શોધવા આવ્યો-અને તેની ૫૭ આગળ આપણો સધળો બેદ ખુલ્લો થયો છે.

પેલાં વર અને પેલા લડાયક સવાર વિષે-જેટલું તેને કામ લાગે તેટલું સધળું કહ્યું છે.

અને જેવી રીતે કે તેણે મારું કામ સરન્નમ ઉતાર્યું-તેવીજ રીતે બેશક તે આ મર્હનું કામ પણ સરન્નમ ઉતારશે.

એમ કરી તે બન્ને જણને આપણા યુલકમાં સરદાર બનાવશે-અને તે બન્ને આક્રતાબ જેવાંનાં સર ઉપર તાજ મુકશે”

પછી અહરને તે યુક્તિબાજ પાસેથી પેલું નામુ લીધું-અને હીશ્તયની નઝદીકે ચાલવા માડ્યું

જ્યારે અહરન પેલા દર્યાની નઝદીકે પહોંચ્યો-ત્યારે અનુભવી હીશ્તય તેની સામે દોડી આવ્યો.

તેની પાસેથી તે દિલપસન્દ નામુ લીધું-તેના ઉપર હુવા કીધી અને તે ઉપેડ્યું.

હીશ્તયે તેને કહ્યું કે “શું” તું બણતો નથી કે આપણા દોસ્તાથીજ આપણો બાગ વચરાન થયો છે?

એક પરદેશી જવાન નામદારે-મીરીન માટે પોતાનો જીવ ફિદા કીધો હતો

પણ હવે જો તે પેલા નર અશ્દહા સાથ લડાઈમાં ઉતરશે-તો ગમે એટલી કોરોશ કીધા છતાં પણ તે તેના હાથથી બચી શકવાનો નથી.

મારે માન કહેવાનું છે પણ કામ બળવવાનું મારા દોસ્તાના હાથમાં ૫૮ છે-સારા શખ્તો ખોલવા દરેક જગ્યાએ અને પ્રસંગે નેકળ કહેવાય.

આજની રાત મુજને તારો મેઝબાન કરવાનો વિચાર કર-અહિંયાંજ ચેરાગ મૂક અને તારૂં મન મોહું કર

થુ ફર્દા બેયાયદ અબે નામજૂય
 બેયૂયમ બદ્દ હરૂએ યૂઈ બેયૂય
 બશમઅ આબે દયા બેયારાસ્તન્દ
 ખુરેશહા બેયુદન્દે મય ખાસ્તન્દ
 થુનીન્ તા સફીદહુ એ યાફતે અરૂદ
 બરૂ આમદ્ બરીન્ ગુરખદે લાજવરૂદ
 એ દયા બેહીદ અહુરને નામદાર
 કે પયદા શુદ અચ દૂર ગર્દે સવાર
 બહીશ્ય ગાફત આમદ્ આન્ શીરમરૂદ
 શુદ અચ અરૂદ ફએ જમીન્ લાજવરૂદ
 થુ તન્ અન્દરૂ આમદ્ પેયાદહુ દવાન્
 પખીરહુ શુદન્દેશ હે રઉશનરવાન્
 ફેફદ આમદ્ અચ અરેખ જન્ગી સવાર
 મયેા ખુદની ખાસ્ત અચ નામદાર
 હમી તીચ યુકશુદ હીશ્ય લખ
 કે શાદી કુન્ અચ નામવરૂ ફએ શખ
 નેગહુ કુન્ બરીન્ ગોઈ કયસરૂ નેજાદ
 કે ગરૂદને ગર્દાન્ બદ્દયસ્ત શાદ
 હમ અચ તોખમએ કયસરાનસ્ત નીચ
 હમશ ફરૂદે ગન્ગે નામસ્તો ચીચ
 બદામદીએ કયસરૂ આમદ્શ રાય
 હમી ખાહદ ઇન્ કારૂરા રહુતમાય
 થુન્ નીસ્ત જોચ કયસરાનરા હમાલ
 જવાનીસ્ત બા ફરૂદે બા ખુર્ગે યાલ
 હમી ખાહદ ઇન્ નામવરૂ સરૂફરાચ
 કે બાશદ બઆરામ બા બી બનાચ
 અચ ખાસ્ત ચક્ર હોખ્તો પાસેખ શનીદ
 કુનૂન્ ચારઈ દીગરૂ આમદ્ પદીદ
 હમી બુયદશ અબ્દહા ગીરૂ ખાશ
 પસ અચ ખીરીએ કયસરૂ આઝીરૂ ખાશ
 બપીરો ગેરાન્માયબાન્ ફએ શખ
 બજોચ નામે મીરીન્ નદારદ બલખ
 હરાન્ ઠસ કે બી હસ્ત જીબાએ તખ્ત
 બેખાહદ કે માનદ બદ્દ નામે બખ્ત

કાલે જ્યારે તે નામદાર પેહલવાન આવે-ત્યારે હું તેને કહીશ અને તું
 પણ દુરેસ્ત લાગે તેમ કહેજે.”

પછી તેઓએ મીનબત્તિથી દયાનાં પાણી રોશની ભરેલાં કીખાં-ખાણું
 ખાધું અને મય મંગાવી તે પીધા.

એમ કરતાં જ્યારે અર્ધ યાફત (આફતાબ) માંથી લાજવર્દી આસ્માન
 ઉપર સવારની રોશની ઝાહેર આવી,

ત્યારે નામદાર અહરને દયા આગળથી જોયું-કે “દૂરથી એક સવારની
 ધૂળ ઝાહેર થઈ છે”

તુરત તેણે હીશ્યને કહ્યું કે “પેલો શેરમર્દ આવી લાગ્યો છે-અને
 તેની ધૂળથી આ જમીનની સપાટી સીઆદ બની છે.

જ્યારે તે છેક નઝદીક આવ્યો ત્યારે તેઓ બન્ને ખુશી થતા પેયાદા
 દોડતા તેને એસ્તેકબાલ ગયા.

તે લડાયક સવાર ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને નામદાર હીશ્ય
 પાસે શરાબ તથા ખાણું માગ્યું

હીશ્ય તુરત બોલ્યો-કે “ઓ નામવર સવાર!-તું રાત અને દહાડો
 ખુશહાલીજ કરતો રહેજે.”

તું આ કયસરનાં ખાન્દનના પેહલવાન ઉપર નઝર કર-કે જેનાથી
 ફરતું આસ્માન પણ ખુશહાલ રહે છે.

એ પણ કયસરની અકલાદનાઓથીજ ઉતરી આવેલો છે-તેમજ વળી
 દબદબો, ખજાનો, નામદારી વગેરે સર્વ ઝીંઝો ધરાવે છે

એનો પણ કયસરનો જમાઈ થવાનો વિચાર થયો છે-અને એ કામમા
 તે કોઇ પોતાનો મદદગાર માગે છે

પોતે કયસર સિવાય કોઇ તેનો હરીફ નથી-તે દબદબા ભરેલો બુલંદ
 કદ અને ગર્દન સાથેનો એક જવાન મર્દ છે

એ નામવર સરફરાચ એવું ચાહે છે-કે તે ઓકરી સાથ આરામ અને
 સુખથી રહે

તેણે કયસરની પાસેથી તે ઓકરીની માંગણી કીધી અને તેનો જવાબ
 પણ સાંભળ્યો-હવડા તેણે વળી એક બીજો ચારો ઝાહેર કર્યો છે

કયસર તેને કહે છે કે ‘પહેલે અઝદહાને માર-અને પછી કયસરની
 સાથ સગાઇ કરવાની તૈયારી કર’

તે કયસર મોટા દરજ્જાવાળા લોકો આગળ મીરીનના નામ સિવાય
 બીજું કોઈનું પણ નામ પોતાની ઝબાન ઉપર લેતો નથી

જે કોઈ તાજ અને તખ્તને લાયકનો હોય છે-તે હમેશે એવુંજ
 ઈચ્છે છે કે તેનું નેકનામ અને બુલંદ નરતીબ લાગે. વખત સૂધી ચાલે”

કોશતને ગુસ્તાસ્પૂ અબ્દહારા

બકૂહે સઝીલા

ગુસ્તાસ્પનું સઝીલાના પહાડ ઉપર

અઝદહાને મારી નાખવું.

યકી ખુરૂચ ફેહસ્ત અચ ઈદરૂ ન દૂર
 હમહુ ભાએ ખુરૂદન ખુદો કામે સૂર
 ૧૦ યકી અબ્દહા બરૂ સરે તીધે ફેહ
 અચ બી મર્દમે ફમ ચકસરૂ સોતૂહુ
 હમી ઝાસ્માન્ ઠર્ગસ અન્દરૂ કશદ
 એ દયા નેહ-ગે દેજમ બરૂ કશદ
 હમી ફેદે અહુરશ બેસૂહદ જમીન્
 નખાનદ બદાન્ મરૂચ ચરૂખ આઝીન્

હવે તે બોલ્યો કે “અહીંથી નઝદીકમાંજ એક બુલંદ પહાડ છે-જ્યાંની
 સધળી જગ્યા એક વખત પાણીપીણી અને મોજમઝાદને લાયકની હતી.

તે પહાડના મથાલાં ઉપર હાલ એક અઝદહા આવી વસ્યો છે-જેનાથી
 રમનાં તમામ માણસો બેઝાર બન્યાં છે.

તે આસ્માન ઉપરથી હડતા ગીદને પોતાના ફમમાં ખેંચી લે છે-અને
 દયામાંથી ભારી મગરમચ્છને બાહેર ખેંચી કાઢે છે.

તેના ઝેહરી કુંકાડા સધળી જમીનને બાળી નાખે છે-તે જમીન ઉપર
 આસ્માન પણ દુઆ કરતું નથી

અરુ ઊ કોશતલુ આયદ બદસ્તે તો અરુ
શોકૂતી શવદ દર જહાન્ સરુઅસરુ
અમરુ ચાવરત પાકુ ચઝહાન્ યુવદ
અકામે તો ખુરશીદ અદાન્ યુવદ
અરીન્ યુએ બાલાઓ ઇન્ ઝૂરે દસ્ત
કુની અબ્દહારા અશમ્શીર પસ્ત
અુ ગુસ્તારપ ગોકતારે હીશ શનીદ
દરાન્ કારે ઊ બૂદનીહા બેદીદ
બદ્ ગોકત રવ ખન્જરી કુન્ દરાઝ
યકી દસ્તલુ બાલાશ ચુન્ ખન્જુ બાઝ
એ હરુ સૂશ માનદે દન્દાને મારુ
સનાની અરુ ઊ રસ્તલુ અરુ સાને ખારુ
હમી આખુ દાદલુ બઝલુર અન્દરુન્
ખતીઝીઓ રન્જ આહતશ આખુગુન્
યકી ખારહો ગોઝો અર્જસ્તવાન્
અરન્દ આવરે ભમએ ખુસ્તાન્
અફમીને ચઝહાને પીઝુઅખત
નેગુન્ અન્દરુ આવીઝમશ અઝ દેરખત
મેશુદ અહુરનો હરુએ ગુસ્તારપ ખાસ્ત
બેયાવરુદ ચુન્ કારુહા ગસ્ત રાસ્ત
એ દયા ખઝીન્ અન્દરુ આવરુદ પાય
બેરફતન્દ ચારાન્શ બા ઊ એ ભય
અુ હીશુય ફૂલે સકીલા બેદીદ
અઅ-ગુસ્ત બેન્મૂદો દમ અરુ કશીદ
અુ ખુરશીદ અરુ અદ સનાન્ અઝ ફરાઝ
ખુદો અહુરન્ અઝ રાહુ ગસ્તન્દ બાઝ
જહાનભૂય દર પીશે આન્ ફૂલુ બૂદ
કે આરામે આન્ મારે નસ્તૂલુ બૂદ
જવાન્ પીશે ઝીન્ અન્દરુ આવીખત તરુ
અહેલ કંરુદ આસાન્ દમે મારો મરુ
હમી રફત ગુસ્તારપ તા પીશે ફૂલુ
યકી નઅરલુ અદ કમ્દહા શુદ સોતૂલુ
અુ આન્ અબ્દહા બોઝે ઊરા બેદીદ
અદમ સુએ ખીશશ હમી દરુ કશીદ
અરુ ઊ તીરુ ખારીદ હમચુન્ તમરુ
ચુનાન્ ચુન્ બેરીઝદ એ ગુલનારુ અરુ
અુ તન્જ અન્દરુ આમદ અરશ અબ્દહા
હમી બેસ્ત મદે જવાન્ ઝૂ રહા
સપુક ખન્જરુ અન્દરુ હહાનશ નેહાદ
એ દાદારે નીકી દેહેશ કંરુદ યાદ
બેઝદ તીઝ દન્દાન્ અરાન્ ખન્જરશ
હમલુ તીઝહા શુદ અકામ અન્દરશ
હમી રીખત ઝૂ ઝલુર તા ગસ્ત સુસ્ત
અઝલુરો અખુન્ ફૂલુ ચકુસરુ મેશુસ્ત
અશમ્શીરુ બોરુદ આન્ ઝમાન્ દસ્ત રીરુ
બેઝદ અરુ સરે અબ્દહાએ દેહીરુ
હમી રીખત મલ્લશ અરુ આન્ સન્ગે સખત
એ અરપ અન્દરુ આમદ ગવે નીકુઅખત
બેકન્દ અબ્દહારા દો દન્દાન્ ગુબેસ્ત
વઝાન્ ભ બેયામદ સરો તન્ બેરીસ્ત

એ તે તારા હાથ ઉપર માર્યા ભય-તો તમામ જેહાનમાં અભયબી ફેલાય.

એ પાક ચઝહાન તારો મદદગાર થાય-અને ખોરશીદ તારી સુરાદ પ્રમાણે ફરતો રહે,

તો આ તારા દબદબા, યુલ્લંદ કદ અને હાથનાં કૌવતથી-તું તલવાર વડે તે અબ્દહાને મારી શકશે "

ન્યારે ગુસ્તારપે હીશયની વાત સાંભળી-ત્યારે તેનું કામ પાર પાડવાનો સંભવ તેને માલુમ પડયો.

પછી તેને ગુસ્તારપે કહ્યું કે "તું ભ, એક લાખ્યું ખન્જર તૈયાર કર-અને તેનો હાથો હાથનાં આંગળાં મિસાલ બનાવજે.

તેની ચારે તરફ સાપનાં દાંત મિસાલ-એકકો લાલો ભણે લાખો કાંટા ઉગી નીકળ્યો હોય તેમ બેસાડજે.

તે લાલાઓને ઝેહરનું પાણી પાળે-તે લાલાઓનું લોખંડ તેઝી અને રંગમાં પાણી મિસાલ બનાવજે.

એક ઘોડો, એક ગોઝ અને ઘોડાને ઢાંકવાનું અખતર લાવ-એક તલ ૧૧ વાર અને એક પાદશાહી પોશાક લઈ આવ

ખોદાના હોકમથી અને મારાં કુતેહમંદી બરેલાં નસીબની ચારીથી-તે અબ્દહાને મારીને ઝાડ સાથે બાંધીને બંધો લટકાવીશ."

એ સાંભળી અહરન ગયો અને જે કાંઈ યીઝો ગુસ્તારપે માંગી હતી-તે લઈ આવ્યો. ન્યારે ગુસ્તારપે તે સધળું કામ બરાબર થયલું ભેયું, ત્યારે તે દયા આગળથી ઘોડા ઉપર સવાર થયો-અને તેના દોસ્તો પલુ તેની સાથે તે જગ્યાની રવાના થયા

ન્યારે હીશએ તે સકીલાનો પહાડ ભેયો-ત્યારે પોતાની આંગળીએ કરી તે ગુસ્તારપને દેખાડયો અને પોતે ત્યાંજ થોભ્યો

ન્યારે આફતાબે બિયાઈએથી પોતાનાં કિરલુ ફેંક્યાં-ત્યારે તે પોતે અને અહરન બન્ને જલુ તે રાહમાંથી પાછા ફર્યા

લડાયક ગુસ્તારપ પેલા પહાડ આગળ થોભ્યો-કે ન્યાં તે બદ ખસ્લત અબ્દહાનો વસવાટ હતો

તે જવાને ઝીનની આગળ પોતાની લોખંડી ટોપી લટકાવી-અને અબ્દહાના કુંડાડાની અને પોતાના માર્યા જવાની ફિક મનમા રાખી નહીં.

ગુસ્તારપ પેલા પહાડની છેક નઝદીક સૂધી ગયો-પછી તેણે એક પોકાર માર્યા કે બેથી તે અબ્દહા પલુ ગાબરો પડયો.

ન્યારે અબ્દહાએ તેનું ભયું કદ ભેયું-ત્યારે તે તેને પોતાના દમે કરીને પોતાની નઝદીક ખેચવા લાગ્યો.

પલુ દુરત ગુસ્તારપે જેમ કરા વરસે અને દાડમનાં ઝાડનાં પાતરાં ૬૨ ખરે તેમ તીરનો વરસાદ તેની ઉપર વરસાવા માડયો

ન્યારે પેલો અબ્દહા છેક તેની નઝદીક આવ્યો-ત્યારે તે જવાન મદે તેનાથી પોતાનો છટકારો મેળવવાનો માર્ગ શોધવા લાગ્યો.

તેણે દુરતજ નેકી પહોંચાડનાર ખોદાતાલાને યાદ કરીને પેહું તૈયાર કરેલું ખજર તેનાં મોઢાંમા ખોસી દીધું.

ત્યારે તે અબ્દહાએ તેનાં પેલાં ખજર ઉપર પોતાનાં તિક્ષન દાંત માર્યા-જેથી સધળા લાલા તેનાં તાળવામાં ભોકાઈ ગયા.

પેલા હથિયારથી તેનાં મોંમાંથી તે નબળો પડી ગયો ત્યાં સૂધી ઝેહર વેહેવા લાખ્યું-તેનાં ઝેહર અને લોહીએ કરી સધળો પહાડ ભિંભળ ગયો.

તેજ વખત તે સિંહ નરે પોતાની તલવાર ઉપર હાથ નાખ્યો-અને તે દેલાવર અબ્દહાનાં સર ઉપર મારી.

જેથી તેનું ભેલું પેલા સખત પહાડ ઉપર નીકળી પડયું-હવે નેકઅખત પેહેલવાન ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો

તેણે પહેલાં તે અબ્દહાનાં બન્ને દાંતો લીધા-પછી ત્યાંથી આવીને તેણે પોતાનું સર અને સધળું તન ધોધું.

ખોડશાન બિલ્લીદ ખરૂ ખાકુ ખરૂ
ખપીશે ખોદાવને પીરૂચખરૂ
કે ઊ દાદશ આન દસ્તગાહે ખુઝોરૂ
ખરૂ આન ગોગો આન અઝદહાએ સુતોરૂ
૧૩ હમી ગોકૂત લોહરાસે઼ ફરૂરોખ જરીરૂ
શુદ્દ અચ તનેા જાને ગુસ્તાસેપ સીરૂ
ખરૂચો ખખચો ખગાહે શરાખ
હમાના ન બીનદ મારા ખખાખ
ખજેચ રન્જો સખતી ન બીનમ એ દહુરૂ
પરાગદહુ હરૂ જાએ તયારેા જહુરૂ

ગરમ એન્દગાની દેહદ કેઈગારૂ
કે બીનમ યધી રૂએ આન શહુરૂયારૂ
બિચૂચમ કે ખરૂ મન એ આમદ એ તખ્ત
હમી તખ્ત જોસ્તમ કે ગુમ ગશ્ત ખખ્ત

પુરૂ અચ આખ રોખ ખારગી ખરૂ નેશસ્ત
હમાન ખખજે આખદાદહુ ખદસ્ત
ચુ નચદીકે હીશયો અહરન રસીદ
હમાન યાદ કરૂદ આન રોગેકૂતી કે દીદ
ખદીશાન ચુનીન ગોકૂત કીન અઝદહા
ખરીન ખખજે તીચ શુદ ખીખહા
શુમા અચ દમે અઝદહાએ ખુઝોરૂ
પુરૂ અચ ખીમ ખૂદીદ વચ કારે ગોરૂ
મરા કાઝરે દેલાવરૂ સરાન
સરકૂરાચ ખા ગોરૂહાએ ગરાન
૧૪ ખસી સખ્ત આયદ એ જન્ગે નેહગ
કે અચ જઈ દર્યા ખરૂ આયદ ખખખ
ચુનીન અઝદહા મન ખસી દીદહુ અમ
કે અચ રચમે ઊ સરૂ ન પીચીદહુ અમ
શનીદદહુ હીશયો અહરન સોખન
અઝાન નવ ખગોકૂતારો દાનેશ કોહન
હમ અન્દરૂ જમાન આન દો ગદન ફરાચ
બેરકૂતદો બોદદ પીશશ નમાચ
ખગુસ્તાસેપ ગોકૂતદ કચ નરૂરૂ શીરૂ
કે ચુન તો નઝાયદ એ માદરૂ દેલીરૂ
ખોદાએ જહાન મરૂ તોરા ખાદ યારૂ
કે મારા એ જૂરે તો શુદ રાસ્ત કારૂ
ખેયાવરૂદ અહરન ખસી ખારતહુ
ગરાનમાયહુ અસ્પાને આરાસ્તહુ
યધી તીચ ખેશરોકૂતો અસ્પે સમન્દ
કમાનીઓ દહુ ચૂખહુ તીરો કમન્દ
ખહીશૂય દાદ આન દેગરૂ હરૂએ ખૂદ
એ દીનારૂ વચ જામએ નાબેસ્દહુ
ચુનીન ગોકૂત ગુસ્તાસેપ ખા સરૂકશાન
કઝીન કસ નખાયદ કે યાખદ નશાન
૧૫ ન અચ મન કે નરૂ અઝદહા દીદહુ અમ
હમ આવાએ આન ગોરૂ બેશનીદહુ અમ
વઝાન જાએગહુ શાદો ખોરૂમ બેરકૂત
ખસુએ કતાખૂન ખરામીદ તકૂત

અને ફતેહમંદી આપનારા ખોદાવાલાની હુઝૂરમાં-તે પોકારતો ખાક
ઉપર લોટયો.

કારણકે તેજ સાહેબે તેને પેલાં વરૂ અને આ બચકર અઝદહા ઉપર
ફતેહમંદ થવાને આવું અખરૂ કૌવત બક્ષેશ કર્યું હતું.

તે ખોલતો હતો કે “યોહરાસેપ અને મુખારક જરીર તો-ગુસ્તાસેપનાં
તન અને જાનથી ધરાયલા થઈ ગયા છે

શું લડાઈમાં કે શું ખુશીની મજલેસમાં કે શું શરાબની મજલેસમાં-
ખરેખર મને સ્વપ્નામાં પણ યાદ કરતા નહીં હશે

જે કે દુન્યામાં દરેક જગ્યે એહર અને તેનો એલાજ ખન્ને
પડેલાં છે-છતાં મારાં નસીબમાં આ દુન્યામાં રન્જ અને દુઃખ સિવાય
હુ કંઈ જોતો નથી

જે તે કેરદેગાર મને લાગ્બી જિંદગી બક્ષે-અને હુ એક મરતબે તે
પાદશાહનો મુખારક ચેહરો જોઈશ,

તો હું તેને કહીશ કે તખ્ત મેળવવા જતાં મારી ઉપર શું શું
આકૃત આવી પડી?—જેવો હું તખ્ત શોધવા લાગ્યો કે તેવજ મારું
નસીબ ફરી બેઠું.”

એટલું બોલી તે આસુ બરેલા ચેહરાએ પોતાના ઘોડા ઉપર સવાર
થયો-તેના હાથમા પેલીજ પાણી પાયલી તલવાર હતી.

જ્યારે તે હીશય અને અહરનની નચદીક આવી પુગ્યો-ત્યારે તેણે
જે અજબબી જોઈ હતી તે સધળી કહી સંભળાવી.

તેણે તેઓને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “પેવો અઝદહા-આ તેઝી ખંજર
આગળ નિષ્કળ થઈ પડયો

તમો લોકો આ મોટા અઝદહાના કુફાડાથી-અને વરના કામથી
ધાસ્તી બરેલા બની ગયા હતા

પણ મને તો મારી ગોઝ ધરાવનારા દેલાવર સરકૂરાચ સરદારોની
લડાઈ,

આવા ઊડા દર્યામાથી લડાઈ કરવા બાહેર નીકળતા મગરમચ્છોની
લડાઈ કરતા ધણી સખ્ત લાગે છે

એવા અઝદહા તો મેં ધણા જોયા છે-કે જેઓની લડાઈથી મેં કદી
પણ મારૂં સર ફેરવ્યું નથી”

જ્યારે હીશય અને અહરને પેલા બોલવામા અને ડહાપણમા એક
ખુઝોગે જેવા જવાનની વાત સાંભળી,

ત્યારે તુરત તે બન્ને ગદન ફરાચ શખ્સોએ-તેની આગળ જઈને પોતાનાં
સર નમાવ્યા.

તેઓએ ગુસ્તાસેપને કહ્યું કે “ઓ નર સિદ પેહલવાન!-તારા જેવો
ખહાદુર કોઈ પણ માતા જણશે નહીં

દુન્યાનો સાહેબ ખોદાતાલા તારો મદદગાર હોજો!-કે તારા આવા
મારી કૌવતથી અમારું કામ સરન્જામ થતયું છે”

પછી તેને માટે અહરન પુષ્કળ ખજાનો અને સણગારેલા કીમતી
ઘોડાઓ લઈ આવ્યો

તેમાથી ગુસ્તાસેપે એક તલવાર અને એક ઊંચી ખુન્યાદનો ઘોડો-
એક કમાન અને દશ તીર તેમજ એક કમદ કબૂલ કીધી.

ખાકી દીનાર અને કોરાં કપડાના તાકા વગેરે જે કાઈ બીજું હતું
તે સધળું હીશયને આપ્યું.

પછી ગુસ્તાસેપે પેલા સરદારોને કહ્યું-કે “એવું નહીં થાય કે આ
વાતની કાંઈને ખબર પડે

મારે માટે કોઈ નહીં જાણે કે મેં અઝદહા જોયો છે-તેમજ પેલાં
વરનો આવાજ મેં સાંભળ્યો છે”

પછી તે ત્યાંથી કતાખૂન તરફ ખુશી ખુરમી સાથે રોતાબી કરતો ગયો.

એણે અહરને ગાવો ગરૂન એમણે
તને અમ્મદા કેલુતરાનરા સેપોરૂ
કે ઈનરા અદરુઆલે કયસરૂ અરીફ
અપીશે બુઝોગાને લશકરૂ અરીફ
બુદ અચ પીશે ગાવાને ગરૂન બેરૂત
અનચદીકે કયસરૂ અરામીફ તકૂત
અમ્મ અન્દરૂ આગહી ચાકૂતન્દ
જહાનદીદગાન તીચ એશતાકૂતન્દ
બુ ગાવ અન્દરૂ આમદ એ હામૂન અકૂલૂ
બોરૂશ અન્દરૂ આમદ મેયાને ગોરૂલૂ
અઝાન અખમે આન અમ્મદહાએ દેઝમ
કચ ઊ બુદ અરૂ ગાવો ગરૂન સેતમ

હમી આમદ અચ ચરૂખ બાંગે ચકાવ
તો તોકૂતી નદારૂ હમી ગાવ તાવ
હરાન કચ કે આન અખમે શમ્શીરૂ હીફ
બોરૂશીદને ગાવો ગરૂન શનીફ
હમી ગોકૂત કાન અખમે અહૂરીમનરેત
ન શમ્શીરે ન અન્નરે અહૂરનરેત
હમ આનગાલૂ કયસરૂ એ અયવાન બેરાન્દ
બુઝોગાને ફર્જાનગાનરા બેખાન્દ
અદાન અમ્મદહા અરૂ ચકી જશન કંરૂ
એ શખગીરૂ તા શુદ જહાન લાજવરૂ
બુ ખુરશીફ બેન્દહા અરૂ ચરૂખ તાજ
અકેદારે અરૂ આખ શુદ રૂએ સાજ
ફેરેત્તાફ કયસરૂ સોફૂકરા બેખાન્દ
અરે ખીશ અરૂ તખતે અરૂરીન નેશાન્દ
એ બેત્રીફ વચ બસલ્લીકાને શાફૂરૂ
હરાન કચ કશ અચ મરૂકૂમી બુદ બહૂરૂ
અપીશે સફૂખા શુદન્દ અન્બુમન
જહાનદીદા કયસરૂ બદ રાએઝન
અઅહૂરન સેપોર્દન્દ પસ દોખતરશ
અદરૂરીએ મેહૂરબાન માદરશ
અચ અયવાન બુ મરૂકૂમ પરાગન્દ શુદ
દેલે નામવરૂ કાન સખુન અન્દરૂ શુદ
બુનીન ગોકૂત કેમરૂચ રૂએ મનરેત
બલન્દ આરેમાન દેલ ફરૂએ મનરેત
કે હમ ચૂન દો દામાદે મન દર જહાન
ન બીન્દ કસી અચ કેહાનો મેહાન
નબેશતન્દ નામલૂ અહરૂ મેહૂતરી
કુબ દાશતી તખત આ અકૂસરી
કે નરૂ અમ્મદહા બા સરૂઅફાચ ગોરૂગ
તબલૂ શુદ અદરેતે દો મદ સુતોરૂચ

હવે અહરન જધને ગાડું બલ લઈ આવ્યો-અને પેલા અમ્મદહાનું શરીર પોતાના નોકરોને સોંપ્યું.

અને તેઓને હોકમ કીધો કે “એને કયસરની દરગાહમાં લશ્કરના સરદારોની નજદીક લઈ જાઓ.”

પછી પોતે ગાડાં બલોની આગમચ કયસરની નજદીક રોતાબી કરતો ગયો.

૩મ રોહરમાં હવે સધળે ઠેકાણે આ વાત ફેલાઈ ગઈ-જેથી સધળા અનુભવી માણસો ઉતાવળ કરતા ત્યાં ગયા.

જ્યારે મયદાનમાંથી પહાડ ઉપર તે ગાડું અને બેલ આવ્યા-ત્યારે તેમાં બેઠેલા માણસો ધારતીથી બૂમ પાડી ઉઠ્યાં.

તે બચકર અમ્મદહા અને તે ઉપર પડેલા અખમ બેધને તેઓ બૂમ પાડી ઉઠ્યાં-તે અમ્મદહાને જેથી લઈ જતાં બેલ અને ગાડાને મોટી મુસીબત પડી.

ચકાવ પક્ષીની કિડિયારી મિસાલ તે અમ્મદહાના બારથી પેડાંને આવાજ નીકળતો હતો-ગોચા બલને તે ખેંચવાની શક્તિ હતીજ નહીં.

જે કોઈ શખસ કે પેલો તલવારનો અખમ ભેટો-અને ગાડાંના બલને પોકાર સાબળતો.

તે એમ બોલતો હતો કે “આ કાંઈ અહરનની તલવાર અને ખજરનો ૬૬ અખમ નહીં હોય પણ કોઈ એહરેમનનો અખમ છે.”

કયસર પણ તુરતજ પોતાના મેહલમાંથી બાહર આવ્યો-અને બુઝોગો તેમજ દાનાઓને બોલાવી મંગાવ્યા.

અને સવારથી દુન્યા અંધારી થઈ ત્યાં સૂધી તે અમ્મદહાના માથાં જવા ઉપર એક ખુશહાલીની મજલેસ કીધી.

બીજે દહાડે જ્યારે ખુરશીદે આસ્માન ઉપર રેશનીનું તાજ ચઢાવ્યું-ત્યારે અંધારી દુન્યાની સપાટી ઉપર સોનેરી ઢાળ ચઢિયો.

કયસરે વડા વઝીરને તેડાવી મંગાવ્યા-અને પોતાની નજદીક સોનેરી તખત ઉપર બેસાડયો.

લશ્કરના સરદારો અને રોહરનાં મોટાં માણસો તથા બીજાં સર્વ માણસો જેઓ સદચ્છી હતા,

તેઓ સધળા વડા વઝીર આગળ એકઠા મળ્યા-તે વઝીર ધડાયલો અનુભવી હતો અને કયસર તેની સલાહ લેતો હતો.

પછી સધળાઓએ તે છોકરીને તેની વહાલી માતાની પર્વાનગીથી અહરનને સોંપી આપી.

હવે જ્યારે કયસરના મેહલમાંથી સધળા લોકો વીખરાઈ ગયા-ત્યારે નામવર કયસરનું દિલ આ બનાવથી ગોચા જીવતું થયું.

તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “આજનો દિવસ ખરેખરોજ મારો દિવસ છે-અને આ બુલદ આસ્માન પણ મારાં દિલને રેશન કરનારું બન્યું છે.

કારણકે દુન્યામાં મારા બંને જમાઈ જેવા-શું મોટા કે નાનામાંથી ૬૭ કોઈ ભેરો નહીં.

પછી દરેક સરદારો કે જેઓ તાજ તથા તખત ધરાવનારા હતા તેઓ ઉપર નામા લખવામાં આવ્યાં,

કે પેલો નર અમ્મદહા અને ઝોરાવર વર બંને-બે દિલાવર પેહલ વાનોના હાય ઉપર માર્યા ગયાં છે.”

હોનર નમૂદને ગુસ્તાસ્પુ દર મય-
દાન પીશે કયસરે રમ્.

ગુસ્તાસ્પનું રમના કયસરની નઝદીક
મયદાનમાં હોનર બતાવવું.

યકી મન્જરી બુદ અમયવાને ખીશ
અર આવદેહુ ચૂન તખ્તે રખશાને ખીશ
અમયદાન શુદન્દી હો દામારે ઊય
બેયારાસ્તન્દી દેલે શાહે ઊય
બતીરો અથઊગાને જખમે સનાન
અહર દાનેશી ગરૂદ કંદેહુ અનાન
હમી તાખ્તન્દી ચપો દરેતે રાસ્ત
તો ગોકૂતી સવારી બરીશાન સઝારેત
ચુનીન તા અર આમદ બરીન રૂઝગાર
બેયામદ કતાબૂને આમૂઝગાર
અગુસ્તાસ્પ ગોકૂત અય નેશસ્તહુ દેઝમ
એ દારી અઅન્દીશહુ દેલેરા અધમ
અરમ અચ બુઝેગોનું હો મેહુતર બુદન્દ
કે બા તાલો બા ગન્જે અકૂસર બુદન્દ

૬૮ યકી આન કે નર અબ્દહારા બેકાશ
ફરાવાન બલો દીદો નન્મૂદ પોશ
દેગર આન કે અર ગોરૂ મેહરીદ પૂસ્ત
હમહુ રમ ચકૂસર અર આવાએ ઊસ્ત
અમયદાને કયસર અનગો નબરૂદ
હમાન ખાસ્માન અન્દર આરન્દ ગરૂદ
નઝારહુ શવ આન બા કે કયસર બુવદ
મગર અર દેલત રન્જ કમતર બુવદ
બદ ગોકૂત ગુસ્તાસ્પ કય ખૂબુએહુર
એ કયસર મરા કય બુવદ યાદો મેહુર
તોરા બા મન અચ શહુર બીરૂન કુનદ
ચુ બીનદ મરા મરૂદમી ચૂન કુનદ
વલીકેન તોરા ગરૂ ચુનીનસ્ત રાય
ન પીચમ એ રાયે તો અથ રહુતમાય
બેકૂરૂદ તા અર નેહાદન્દ ઝીન
અર અરેપી કે અન્દર નવદેહુ જમીન
બેયામદ અમયદાને કયસર રસીદ
હમી બુદ તા જખમે અઊગાન બેદીદ
અઝીશાન યકી ચૂયો અઊગાન બેખાસ્ત
મેયાને સવારાન દર અન્દાખ્ત રાસ્ત

૬૯ અર અન્ગીખ્ત આન ખારગીરા એ ભય
યલાનરા હમહુ સુસ્ત શુદ દરેતો પાય
અમયદાન યકી નીચ ચૂયશ નદીદ
શુદ અચ જખમે ઊ દર હવા નાપદીદ
સવારાન કુલ ચૂએ ઊ યાકૂતી
અથઊગાન ઝદન હીચ નેશ્તાકૂતી
શુદન્દ આન જમાન રૂમેયાન અરૂદ રય
હમહુ પાકુ બા ધુલધુલો ગોકૂતચૂય
કમાન અર ગેરેકૂતન્દ તીરે બદગ
બેરકૂતન્દ અન્દી સવારાને જન્જ

તેના મેહલમાં એક ઝરખો બાધેલો હતો-જે તેનાં તખ્ત મિસાલ
બપકાદાર દેખાવનો હતો

ત્યાં તેના બન્ને જમાઇઓ મયદાનમાં ઉતરી-તેનાં ખુશહાલ દિલને
રીજવતા હતા

તીર કમાનના, ચઢગાન બાઝીના, બાલાની લડાઈના અને બીજા અનેક
હોનરોમા તે બન્ને સવારો ઘોડો દોડાવતા હતા

ડાબી અને જમણી બાજુએ ઘોડો દોડાવતા હતા-ગોયા સવારી કર-
વાનું કામ તેઓનેજ હાજરું હતું.

એ પ્રમાણે એ ઉપર કેટલોક વખત નીકળી ગયો-અને એક દિવસ
ડહાપણ શીખવનારી કતાબૂત આવીને

ગુસ્તાસ્પને કહ્યું કે “ઓ મારા દિલગીર યઈ બેઠેલા ખાવદ”-તું
શા માટે તારા દિલને અદેશા ભર્યું બનાવી ગમગીન રાખે છે?

આ રમ સરઝમીનમાં બુઝેગોમાંથી તાજ, તખ્ત અને ખઝાના
સાથના બે સવારો છે

જેઓમાંથી એક જણે પુખ્ત બચ જેવા છતાં પાછો હડયા વગર
પેલા નર અઝદહાને મારી નાખ્યો

બીજો શખ્સ તે છે, કે જેણે વરના બદન ઉપરથી ચામડું ઉપેડી
કાઢી આખા રમ રોહરની વાખવાખી મેળવી

હાલ તેઓ બન્ને જણા કયસરનાં મયદાનમાં પોતાના નામ અને
કીર્તિ વધારવા માટે આસ્માન સૂધી ધૂળ ફડાવે છે

માટે જ્યાં કયસરનો અખાડો છે ત્યાં તું પણ તે તમારો જેવા ભ-
કે જેથી કદાચ તારા દિલમાંતું દુઃખ ઓછું થાય”

ત્યારે ગુસ્તાસ્પે તેણીને કહ્યું કે “ઓ મારી ખૂબસૂરત મોહરદાર!-
કયસર કયા મને યાદ કરે અને મારી ઉપર મોહબત દેખાડે?

જે માણસ તને મારી સાથ રોહરમાંથી બાહર કાઢી મૂકે-તે માણસ
જ્યારે મને ભેય ત્યારે મારી સાથ સહુકઈ કેમ વાપડે?

તે છતા પણ ઓ મારી રેહતુમા ચોરત! તારો જો એમજ વિચાર
છે તો હું તારા તે વિચારથી ફરીશ નહીં”

પછી તેણે એક રાહ માપનારા ઘોડા ઉપર ઝીન બાધવાનો હોકમ
આપ્યો.

હવે તે કયસરના મયદાનમાં આવી પુગ્યો-અને ચોગાન બાઝીના
ફટકા જેવા લાગ્યો

પછી તેણે તેઓ પાસેથી એક દડી અને ચોગાનની લાકડી માગી-
અને તે દડી સવારોની વચ્ચે સીધી ફેંકી.

અને ટુરત ત્યાંથી પોતાનો ઘોડો ડપડાવ્યો-એ ભેદ સધળા પેહલ-
વાનોના હાથપગ સુસ્ત થઇ ગયા

મયદાનમાંતું એક જણ પણ તેની દડી ભેઈ શક્યું નહીં-તેના ફટકાથી
તે દડી બળે હવામા ગુમ થઈ ગઇ

જે સવારોને તેણે ફેંકેલી દડી મળતી હતી-તેને તેઓ ચઢગાન વડે
મારવા દોડી શકતા હતા નહીં

તેજ વખત સધળા રૂમીઓ ફિક્કા પડી ગયા-અને સધળાઓ રોર
બકોર અને ચકચાર કરવા લાગ્યા

ત્યાર પછી કેટલાક લડાયક સવારો પોતાના હાથમાં કમાન અને
ખંદગી તીર પકડી બાહર પડ્યા

શુ આન હીં પસ ગોરૂં ગુસ્તાસે ગોફૂત
કે અફૂન હોનરૂં નખાયફ નેહોફૂત
ભેયફૂં ગન્દ ઘઉંમાન કમાન બર ગેરફૂત
ઝેહો તીર ઊ દસ્તે બર સર ગેરફૂત
નેગફૂં કંરૂં કંચસર બરાન સરફૂરાં
બરાન ચન્ગો યાહો રેકીબે દરાં
બેપુસફૂં હો ગોફૂત ઇન સવાર અચ કુભસ્ત
કે અન્દીન બેપીચફૂં ચપો દસ્તે રાસ્ત
સરફૂરાં ગોદાંન અસી દીદફૂં અમ
સવારી બદીનચૂનફૂં નશીદફૂં અમ
બેખાનીફૂં તા ચૂ બેપુસેમ કે કીસ્ત
ફેરેશતફૂંસ્ત યા નામબૂચ આદમીસ્ત
બેખાન્દફૂં ગુસ્તાસેપરા પીશે બિય
બેપીચીફૂં બને બદઅન્દીશે બિય
અગુસ્તાસે ગોફૂત અચ નબદફૂં સવાર
સરે સરફૂરાંન અફૂસરે કાઝાંર
એ નામી અમન ચૂયો શહૂરો નેઝાં
વરા ઝીન સચુન હીચ પાસોબ નદાં
ચુનીન ગોફૂત કાન ખાર પીગાનફૂં મરૂં
કે અચ શહૂર કંચસર વરા ફૂર કંરૂં
શુ દામાફૂં ગસ્તમ એ શહૂરમ બેરાન્દ
કસ અચ દફૂતરશ નામે મન બર નખાન્દ
એ કંચસર સેતમ બર કંતાબૂન રસીફૂં
કે મહે ધરીબ અચ જહાન બર ગુઝીફૂં
નરફૂત અન્દરાન ભેચ બઆઇને ખીશ
અઝાન રાસ્તી ખારી આમદશ પીશ

અબીશફૂં દરૂં આન બેયાનગાર ગોરૂં
અફૂં અન્દરૂં અબદહાએ સુતોરૂં
સરાનશાન એ જખમે મન આમદ બપાય
બદીન કાર હીશય યુદ રહુતમાય
કે દન્દાનહા શાન બખાને મનસ્ત
હમાન જખમે અન્જર નેશાને મનસ્ત
એ હીશય કંચસર બેપુસફૂં સોખન
નવ અસ્તે ઇન ન ગસ્તસ્તે કારી કોહન
શુ બેશનીફૂં કંચસર અચ ખીરફૂં માન્દ
હમાનગાફૂં હીશયરા પીશ ખાન્દ
શુ હીશય શુદ પીશ દન્દાન બેબોરૂં
ગુઝશતફૂં સુબુનહા બર ઊ બર શુમેરૂં
અપૂએશ બેયારાસ્તે કંચસર જખાન
બદ ગોફૂત બીદાં રફૂત અચ જવાન

કુનૂન આન ગેરામી કંતાબૂન કુભસ્ત
મરા ગર સેતમગારફૂં ખાની રવાસ્ત
એ બીરીને અફૂરન બર આસોફૂતો ગોફૂત
કે હરગેચ નમાનદ સચુન દર નેહોફૂત
હમાનગાફૂં નેશસ્ત અચ બરે બાદપાય
અપૂએશ બેયામદ બરે પાફૂં રાય
બેફૂરૂં કંચસર કે ખાદેમ બેહેલ
હમફૂં નામબૂદાર પુર્કે બેગેલ

ન્યારે પેહલવાન ગુસ્તાસે એવું ભેયું ત્યારે તે બોલ્યો-કે “હવે હોનરો છપાવા ભેધે નહીં”
તેણે યોગાન નાખી દીધી અને કમાન, તાંત અને તીર બેંચકી.

ન્યારે કચસરની નજર તે સરફૂરાં ઉપર તેમજ તેની ચુંગાલ, ખભાં અને લાંબી રેકાબ ઉપર પડી,
ત્યારે તેણે પૂછપરછ કીધી અને બોલ્યો કે “આ સવાર ક્યાંથી આવ્યો કે-કે જે આટલી બધી ઝડપથી ડાબા જમણી ફરતો ફરે છે?
મેં ધણુક સરફૂરાં પેહલવાનો ભેયલા છે-પણ એવી રીતનો સવાર તો મેં સાંભળ્યો પણ નથી.

તેને મારી આગળ બોલાવો, હું પૂછું તો ખરો કે તે કોણ છે-કોઈ ૭૦ ફરેસ્તો છે આ કોઈ નામદારી શોધનારો આદમી છે?”

એ ઉપરથી ગુસ્તાસેને તેની નજીક તેડી લઈ ગયા-તેના દુશ્મનોના છવ તેથી દુઃખવા લાગ્યા

કચસરે ગુસ્તાસેને કહ્યું કે “ઓ લડાયક સવાર!-ઓ બહાદુરોના વડા અને લડવૈયાઓનાં તાબા!

તાંરે નામ શું છે, તાંરે શેહર કયું છે અને તાંરે ખાન્દાન કોણનું છે તે મને કહે?”-ગુસ્તાસે તે સઘળી બાબતોના કાંઈ પણ જવાબ આપ્યો નહીં, પણ એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “હું તેજ કંગાલ પરદેશી છું-કે જેને કચસરે શેહરમાંથી બાહર કાઢી મૂક્યો છે.

ન્યારે હું તેનો જમાઈ થયો ત્યારે મને શેહરમાંથી હાંકી કાઢ્યો-અને તેનાં દફતરમા કોઈ હવે મારું નામ લેતું નથી

કચસર તરફથી કતાબૂન ઉપર ઝુલ્મ ગુઝર્યા છે-કારણકે તેણીએ સઘળા લોકોમાંથી એક પરદેશીને પસંદ કીધો

અને તેમ કીધામાં તેણીએ પોતાની ચાલતી આવેલી શહ રમ સિવાય બીજું કશું કીધું નથી-અને તે વાજબી કામ કરવાથી તેણીની સાથે કંગાલિયત આવી પડી છે

હવે તું બજા કે જંગલમાંનું નારાકારક વર-અને પહાડ ઉપરનો પેલો ઝોરાવર અઝદહા,

તે બનેનાં સર મારા જખમથીજ ભોંચ ઉપર પડ્યાં છે-એ કામમાં હીશય મારો રેહતુમા હતો.

વળી તેઓનાં દાંત પણ મારાજ ઘેરમાં મોબૂદ છે-તેમજ તેઓ ૭૧ ઉપરનો તલવારનો જખમ એજ મારી નિશાની છે.

ગમે તો કચસર હીશયને એ વાત પૂછી ભેય-કારણકે આ કામ હજી તુરતજ અનેહું છે કાંઈ ધણો વખત ગયો નથી.”

ન્યારે કચસરે ગુસ્તાસેની વાત સાંભળી ત્યારે અજબ રહ્યો-અને તુરતજ હીશયને પોતાની છેક નજીક તેડ્યો.

ન્યારે હીશય તેની આગળ ગયો ત્યારે પેલાં દાંત પણ સાથે લઈ ગયો-અને સઘળી બનેલી વાતો કચસરને કહી સંભળાવી.

ત્યારે તુરતજ કચસરે માફી માગવા માટે પોતાની જખાન બોલી-ગુસ્તાસેને કહ્યું કે “ઓ બહાદુર જવાન! મારી તરફથી તને ધણોજ ગયરઈન્સાફ થયો છે

હવે મારી ખારી કતાબૂન ક્યાં છે?-જે તું મને ઝુલ્મગાર કહેતો તે વાજબી છે”

પછી મીરીન અને અહરન બંને બજા ઉપર તે ગુસ્સે થયો અને બોલ્યો-કે “એક સાચી વાત કહી પણ છપી રહેતી નથી.”

હવે તુરત તે ઘોડા ઉપર સવાર થયો-અને માફી માટે પાક વિચારની કતાબૂન આગળ આવ્યો

કચસરે પોતાની સાથે એગેલ શેહરની ખૂબસૂરત ટુર્કી ચાળીસ દાસી બોને પણ આવવા ફમાવ્યું.

કે તા હોખતરશરા અભય આવરન્હ
દશન કાર પાકીઝહ રાય આવરન્હ
૭૨ બેયાવરુદ્દ હોખતર અઅયવાને ખીશ
થુ બેશનાખત ઊરા અપયમાને ખીશ
અહોખતર થુનીન્ ગોફત પસ શહુરયાર
કે અય પાક પયવન્દે બેહુ રૂઝગાર
તોઈ દર જહાન્ મર મરા ચશમે રાસ્ત
અભેચ તૂ ફેલમ આરુઝઈ નખાસ્ત
બેપુર્સી અઝીન્ ભેફતો અઝખાઝે ખીશ
મગર ખર તો પયદા કુનહ રાઝે ખીશ
કે આરામો શહુરો નેઝાદશ કુભસ્ત
વગરુનહ નઝૂયહ અમા ગોફતે રાસ્ત
થુનીન્ દાહ પાસોખ કે પુર્સીદમશ
ન ખર દામને રાસ્તી દીદમશ
નઝૂયહ હમી પીશે મન્ રાઝે ખીશ
નેહાન્ દારહ અચ હર કસ આવાઝે ખીશ
ઝે હરુઅશ બેપુર્સમ નઝૂયહ તમામ
ફરોખઝાહ ગૂયહ કે હસ્તમ અનામ
ગુમાનમ કે હસ્ત અચ નેઝાદે યુઝોરુગ
કે પખીશભૂયસ્તો મદ સુતોરુગ
વઝાન્ ભાઝેગહુ સૂઝે અયવાન્ યુઝસ્ત
સેપહુર અન્દરીન્ નીચ અન્દીન્ બેગસ્ત
૭૩ થુ ગુસ્તાસ્પ અખસ્ત અચ આમદાહ
સરે પુર ખેરહ સૂઝે કયસર નેહાહ
થુ કયસર વરા દીહ ખામુશ બેમાન્હ
અરાન્ નામવર તખ્તે ઝરરીન્ નેશાન્હ
કમર ખાસ્ત અચ ગન્જો અન્ગુસ્તરી
યકી અફસરી પુર ગોહર કયસરી
બેબૂસીદો પસ ખર સરે ઊ નેહાહ
ઝે કારે યુઝસ્તહ હમી કરહ યાહ
થુનીન્ ગોફત આ હર કે યુહ યાહગીર
કે ખીદાર ખાશીહ અરુનાઓ પીર
ફરોખઝાહરા જુઝલહુ ફર્માન્ અરીહ
ઝે ગોફતારો કેદારે ઊ યુઝરીહ
વઝાન્ આગહી શુહ બહર કેશવરી
બહર પાહશાહીઓ હર મેહુતરી

કે તેઓ તેની છાકરીને મેહલમાં લાવે-અને તેણીને લઈ આવતી વખતે માન ઇઝત આપે.

તે પોતાની છાકરીને મેહલમાં લઈ આવ્યો-અને બ્યારે તેણીને પોતાના કરાવ ઉપર ઉત્તુવાર ભેઈ,

ત્યારે પાદશાહે પોતાની બેટીને કહ્યું-કે “ઓ ભાગ્યશાળી પવિત્ર નાર!

હુન્યામાં તુંજ મારી જમણી આંખ છે-તારા સિવાય મારું દિલ ખીભ કોઈની ખાહેશ કરતું નથી.

તું તારા પોતાના સાથી અને ખાવંદને પૂછી બે-કદાચને પોતાનો ભેદ હવે તને કહેશે

કે તેનું ધરખાર અને શેહર કયુ છે અને તેની બુન્યાદ કોણુ છે-નહીં તો તે અમેને તો ખરી વાત કહેશેજ નહીં”

ત્યારે તેણીએ એવો જવાબ આપ્યો કે “મે તેને પૂછ્યું-પણ તેને રાસ્તીની દામન ઉપર જતાં મેં ભયો નહીં.

તે પોતાનો ભેદ મારી નઝીક પણ નથીજ કહેતો-તે દરેક જણથી પોતાની વાત છપી રાખે છે.

હુ તેને જેખી કાઠ પૂછુ છુ તેનો ખુલ્લો જવાબ નથી આપતો-ફક્ત એટલુજ કહે છે કે ‘મારું નામ ફરોખઝાહ છે’

હુ ધારું છુ કે એ ‘કોઈ’ ઊંચી બુન્યાદનો છે-કારણકે તે લડાઇનો શોકીન અને બહાદુર મદ છે”

પછી કયસર પોતાના ઓરડા તરફ ગયો-અને એ ઉપર પણ કેટલોક વખત નીકળી ગયો.

ગુસ્તાસ્પ એક સવારે જેવો ઉઠ્યો-તેવોજ ઉઠાપણુ બરેલાં સરે કયસર તરફ ગયો.

જ્યારે કયસરે તેને ભયો ત્યારે ખામોશ રહી-તેને પોતાના નામદારી ભર્યાં સોનેરી તખ્ત ઉપર બેસાડ્યો.

અને તેણે ખઝાનામાથી કમરબંદ, વીતી-અને એક ગોહર જડિત કયસરી તાજ મગાવ્યું.

પછી તેને ચુમ્બન કરી તેના સર ઉપર પેલુ તાજ મૂક્યું-અને તેણે કરેલા બહાદુરી ભર્યાં કામોની ધણીક વખાણ કરવા લાગ્યો.

પછી સધળા તાબેદારોને કહ્યું-કે “ઓ જવાન તેમજ બુદ્ધા મદો! તમો ધ્યાન રાખજો

અને તમો સધળા ફરોખઝાહનું ફર્માન બાંધવજો-અને તેના હોકમનો અનાદર કરતા ના.”

એ હોકમની ખબર દરેક સુલકના દરેક પાદશાહને અને દરેક સર-દારને મળી

નામએ કયસર અએલ્યાસ
અખાસ્તને ખાઝ.

કયસરનું ખંડણી માગવા માટે
એલ્યાસ ઉપરનું નામું.

અકયસર ખખર બૂદ નઝદીક તરુ વઝીશાન્ બુદશ રૂઝ તારીક તરુ અમર્જે ખખર મેહુતરુ એલ્યાસ બૂદ કે પૂરે જહાન્દીદહુ મેહુરાસ બૂદ અએલ્યાસ કયસર યકી નામહુ કરહ તો ગોફતી કે ખૂન્ ખર સરે ખામહુ કરહ

કયસરની ઘણી નઝદીકનો મુલક “ખખર” નો હતો-અને ત્યાંનાં લોકોથી તે હમેશો દુઃખી રહેતો હતો.

ખખરના મુલકનો સરદાર “એલ્યાસ” નામનો હતો-કે જે જેહાનના અનુભવી મેહરાસનો બેટો થતો હતો.

તે એલ્યાસ ઉપર કયસરે એક નામું લખ્યું-ગોયા કલમને સીઆહીને બદલે લોહીમાં બોળી હતી.

કે ચન્દી બાઝાસૂસ ખુદી ખઝરુ
કુનૂન રૂએ શાહીત આમહુ બસરુ
કુનૂન સાવ બેઠેરેતો બાઝે ગરાન
ગેરુમાન અઝાન મરુઝ ચન્દી સરાન
વગરનહુ ફરોખઝાહ ચૂન પીલે મરુત
બેયાયહ કુનહુ રૂએ કેશવરુ ચુ દરેત
ચુ એલ્યાસ અરુખાન્દ આન નામહુરા
ખઝહુરુ આખ અરુ ઝહ સરે આમહુરા
ચુનીન દાહ પાસોખ કે ચન્દીન હેનરુ
નખૂદી અરુમ અન્દરુન પીશતરુ
અગરુ મન નખાહમ હમી બાઝે રુમ
શુમા શાહ આશીદ અઝાન મઝે ખૂમ
ચુનીન ફેલ ગેરુકીદ અઝીન ચક્ર સવારુ
કે નઝદે શુમા યાકૂત ઊ ઝીનહારુ
ચુનાન દાન કે ઊ દામે અહુરીમનરેત
વગરુ ફેલે આહન હમાન ચક્ર તનરેત
તો ઊરા બરીન જન્ગ રન્ગહુ મકુન
કે મન બા દરાઝી નમાનમ સખુન
ફેરેરેતાહહુ અરુગરુત માનન્દે બાહ
પયામશ બકયસરુ સરાસરુ બેદાહ
બેપીચીહ કયસરુ એ ગોઠૂતારે ઊય
અરુઆરોઠૂતો બેશકરેત બાઝારે ઊય
સખુન ચૂન બમીરીનો અહુરુન રસીહ
એ એલ્યાસો આન દામ ફૂ ગુરેતરીહ
ફેરેરેતાહ મીરીન બકયસરુ પયામ
કે ઇન્ અઝદહા નીરેત કાયહ બદામ
ન ગોઝરેત કચ ચારહુ બીબન શવહ
વઝ આહુદને ઝહુરુ પીચાન શવહ
ચુ એલ્યાસ દરુ જન્ગ બરમ આવરહ
જહાનબૂયરા ખૂન બચશમ આવરહ
નેહુ કુન કુનૂન કાન સઝાવારુ મરુહ
અઝૂ અન્દ પીચહ બદરેત નખરુહ
ધમી ગરુત કયસરુ એ ગોઠૂતારુ શાન
બેપેઝ્ઝોરુહ અઝાન તીરહુ બાઝારુ શાન
ફરોખઝાહરા ગોઠૂત પુરુમાયઈ
સરે રૂમરા હમચુ પીરાયઈ
ચુનાન દાન કે એલ્યાસ શીરુઅવજન્રેત
કે અરેપ અઠૂગનો પીલો રૂઈનતનરેત
અગરુ તાવ દારી બજગશ બેગૂચ
બકજી મલૂચ અન્દરીન આખરૂચ
અગરુ જન્ગે ઊરા નદારી તો પાય
બેસાઝીમ બા ઊ યકી ખૂખ રાય
બચર્ખી એ રહુ બાઝ ગદાનમશ
સખુન બા હઝીનહુ અરુ અકુશાનમશ
બહુ ગોઠૂત ગુરુતારેપ કીન બેરેતબૂચ
ચેરા બાયદો ઇન્ હમહુ ગોઠૂતબૂચ
ચુ મન બારહુ અન્દરુ નેશાનમ બખાકુ
નદારમ એ મઝે ખઝરુ હીચ બાકુ
વલીકેન નખાયહ કે રૂએ નખરુહ
એ મીરીનો અહુરુન યુવહ યાહ કરુહ

કે “લાગો વખત સૂધી તે ખઝરનો મુલક બુદમથી પચાવી પાડયો ૭૪
છે-પણ હવે તારા ખુશીના દિવસનો અંત આવ્યો છે.

હવે તને મોટી ખંડણી મોકલવી જોઈયે-અને વળી તારા મુલકના કેટ-
લાક ઉઘાઓને તારા કોલ પાળવાની ખાતેરી માટે મારે ત્યાં મોકલી આપ.
જો તેમ નહીં કરો તો મસ્ત હાથી મિસાલ-ફરોખઝાહ આવીને તારા
મુલકને વચરાન કરી નાખશે.”

જ્યારે એલ્યાસે તે નામુ વાંચ્યું-ત્યારે તેણે કલમની નોકને ઝેહરનાં
પાણીમાં બોળીને,

એવો જવાબ દીધો કે આટલો બધો હોનર-આગળ તો રૂમ રોહરમાં
નહીં હતો.

હું રૂમ પાસે ખેરાજ નથી લેતો એજ તમે લોકોને પોતાને ઘેરેબારે
ખુશ રહેવાને પુરતું છે

એક સવાર ઉપર તમે લોકો આટલા બધા ઉકમાઈ ગયા છો-કે જો
આવી તમે લોકો પાસે ઠરીઠામ થયો છે

પણ યાદ રાખજો કે ગમે તો તે એહરેમનની જલ કાં ન હોય-
અથવા પહાડજ કાં ન હોય તો પણ તે એક એકલોજ છે

માટે તું તેને એ લડાઈની તકલીફ ના આપ-હું પોતેજ કશી ઢીલ
કરવાનો નથી ”

પેલો કાસેદ પવનની મિસાલ પાછો ફર્યો-અને તેનો સઘળો પયગામ
કયસરને પુગાડયો.

કયસર એ સાંભળી પોતા ઉપર મરોડાયો-તે ગુસ્સે થયો અને તેની ૭૫
સઘળી મઝાહ ઉડી ગઈ

જ્યારે એલ્યાસની અને તેણે પાંચરેલા ફાંદાની ખબર મીરીન તથા
અહરનને પહોંચી,

ત્યારે મીરીને કયસર ઉપર પયગામ મોકલી કહેવાડિયું-કે “આ
કાઈ અઝદહા નથી કે તે ફાંદામા આવી જશે.

તેમજ તે કાઠ વર નથી કે તદખીરથી ફસી જઈ બેબન બનશે-
અથવા તો ઝેહરમાં લપેટાઈ અછાડ પછાડ કરશે

જ્યારે એલ્યાસ લડાઈમાં ગુસ્સે થશે-ત્યારે તારા જવાન્યાની આંખો-
માથી આસુ પડશે.

હવે તું જો કે એજ બહાદુર થોડો-લડાઈના મયદાનમા તેની સામે
કેવો ધરધરી જશે ? ”

કયસર તેઓની વાતથી ગમગીન થયો-તેઓની તે ખૂરી નિષ્ઠાથી
હુઃખી થયો

તેણે ફરોખઝાહને કહ્યું કે “તું મોક્કાદાર છે-અને રૂમ સરઝમીનના
એક સણુગાર માફક છે

તુ બણુ કે તે એલ્યાસ સિદ્ધને છતનારો છે-તેમજ સવારોને નાખ-
નારો, હાથી જેવો ઝોરાવર અને રૂઘનતન છે

માટે જો તુ તેની સાથે લડાઈ કરવાની તાકત ધરાવતો હોય તો મને
કહીદે-બહુ ખોલીને અમરો બડાઈ ના શોધતો.

જો તુ તેની લડાઈની તાકાત નહીંજ રાખતો હોય-તો આપણે તેની ૭૬
સાથે ધ્યાન પુગાડીને કામ લઈયે

હું મીડાસથી તેને તેના કામથી પાછો ફેરવીશ-અને ચોથાઈ તથા
સારા સખુનોથી વધાવી લઈશ.”

ત્યારે ગુસ્તાસે તેને કહ્યું કે “તને આટલી બધી જોસ્તજો અને આ
સઘળી પૂછપરછ શા માટે જોઈયે ?

જ્યારે હું મારો ઘોડો તેના મયદાનમાં ડપટાવીશ-ત્યારે હું ખઝરના
મુલકની કશીએ પરવા કરીશ નહીં.

પણ લડાઈને વખતે આપણે મીરીન કે અહરન સાથે કાંઈ પણ રીતની
વાત કરવી ઘટતી નથી

કે ઈશાન્ બરખમ અન્દરુન દુશ્મની
બર આરન્દ કમ્બીઓ અહુરીમની
થુ લશ્કરુ બેયાયહ એ મર્જ ખજરુ
નેગહુબાને મન્ બાશ બા ચકુ પેસરુ
બનીરુએ પીરુઅરુ ચકુ ખોદાય
થુ મન્ બા સેપાહુ અન્દરુ આયમ એ ભય
ન એલ્યાસ માનમ ન બા ઊ સેપાહુ
ન અન્દાન્ બુઝોર્ગીઓ તખ્તો કોલાહુ
કમરુબન્દ ગીરમ્સો અચ પોસ્તે ઝીન્
બઅબરુ અન્દરુ આરમ જનમ બરુ જમીન્
૭૭ હેગરુ રુચ ચૂન્ બરુ દમીદ આકૂતાબ
થુ અરુરીન્ સેપરુ મીનમુદ અન્દરુ આબ
એ સૂએ ખજરુ નાએ રૂધન્ બેખાસ્ત
હમી ગરુહ બરુ શુદ અબુરુશીદ રાસ્ત
સરકુરાચ કયસરુ બુશ્તારુપ ગોકૂત
કે અકુનુન્ બુદા કુન્ સેપાહુ અચ નેહોકૂત
થુ બુશ્તારુપ અચ શહુરુ ખીરુન કશીદ
ગવાનો ચલાનરા બહામુન્ કશીદ
હમી રકૂત બા ગોર્જએ ગાવસારુ
થુ સર્વે બલન્દ અચ લબે ભૂયબારુ
હમી ભેસ્ત બરુ દશત ભએ નબરુદ
એ હામુન્ બઅબ્રુ અન્દરુ આવરુદ ગરુદ
થુ એલ્યાસ દીદ આન્ બરો યાલે બીય
થુનાન્ ગર્દેશે ગોર્જે ગૂપાલે બીય
સવારી ફેરેસ્તાદ નચ્લીકે બીય
કે બેક્રીબહ આન્ રાએ બારીકે બીય
બેયામહ બદ્દ ગોકૂત કય સરકુરાચ
એ કયસરુ બદીન્ સાન્ તો અન્દી મનાચ
કઝીન્ લશ્કરુ અકુનુન્ સવારશ તોઈ
બહારશ તોઈ નામદારશ તોઈ

૭૮ બચકુ સુ ગેરાય અચ બેયાને દો સકુ
એ દારી થુનીન્ બરુ લખ આવર્દહુ કકુ
કે એલ્યાસ શીરસ્ત રુએ નબરુદ
બઅબ્રુ અન્દરુ આરદ એ શરશીરુ ગરુદ
અગરુ હફયહુ બાહી વરા ગન્જ હસ્ત
મસાય અચ પયે ચીચ બા રન્જ દસ્ત
એ ગીતી ગુઝીન્ કુન્ ચકી બહુરહી
તો બાશી દરાન્ બહુરહુ દરુ શહુરહી
હમત યારુ બાશમ હમત કેહુતરમ
કે હરુગેચ એ પયમાને તૂ ગુઝરમ
બદ્દ ગોકૂત બુશ્તારુપ ઝીન સરુદ ગશ્ત
સુબુનહા એ અન્દાજહુ અન્દરુ બુઝશ્ત
તો કર્દી બદીન્ દાવરી દસ્ત પીશ
કુનુન્ બાચ ગશ્તી એ ગોકૂતારે ખીશ
સથુન્ ગોકૂતન્ અકુનુન્ નેયાયહ બકારુ
ગહે જન્ગો આવીઝેશે કાઝારુ
ફેરેસ્તાદહુ બરુ ગશ્તો આમહ થુ બાહ
હમી કરુદ પાસોબ બએલ્યાસ યાહ

કારણકે તેઓ લડાઈમાં દુશ્મની, ખોટો માર્ગ અને શયતાનીયતપણ્ વાપડશે.

માટે જ્યારે ખઝરના મુલકથી દુશ્મનનું લશ્કર આવી લાગે-ત્યારે તું પોતાના એક બેટા સાથે મારી પીઠ પછાડી મને સંભાળનાર તરીકે રહેજે. ફતેહમંદી આપનાર એકલા એક ખોદાનાં બક્ષેલાં કૌવતની મદદથી-જ્યારે હું લશ્કર સાથે તેઓ ઉપર ધસારો કરીશ, ત્યારે એલ્યાસ કે તેનું લશ્કર, કે તેની ગમે એટલી મોટાઈ, કે તેનું તખ્ત અને કોલાહ કાંઈ પણ રહેવા દઇશ નહીં. હું તેનો કમરબંદ પકડીશ અને ઝીન ઉપરથી ઊંચકી-આસ્માન ઉપર ઉછાળી ઝમીન ઉપર પટકીશ.”

ખીજે દહાડે જ્યારે સૂર્ય પ્રકાશ્યો-અને પાણીમાં તેની સોનેરી ઢાળનો પડછાયો પડ્યો,

ત્યારે ખઝરના મુલક તરફથી પિત્તળની કરનાયના આવાજ ઉડ્યા-અને ધૂળ આફતાબ સૂધી સીધી ઉડવા લાગી

સરકુરાચ કયસરે બુશ્તારુપને કહ્યું-કે “તું” પણ હવે લશ્કરને બાહર કાઢે”

જ્યારે બુશ્તારુપે શેહરમાંથી પોતાનું લશ્કર બાહર પાડ્યું-અને સધળા પેહલવાનો અને બહાદુર મદેને મયદાનમાં કાઢ્યા,

ત્યારે તેણે નદી કિનારે ઉગેલા એક યુલ્દ સરૌવરના ઝાડની માફક-હાથમાં ગાયત્રી સૂરતનો ગોર્જ પકડી ચાલવા માંડ્યું

તેણે તે મયદાનમાં પોતાની લડાઈની જગ્યા પસંદ કીધી-અને તે મયદાનમાંથી વાદળ ઉપર ધૂળ ઉડાડવા લાગ્યો.

જ્યારે એલ્યાસે તેની છાતી, ગર્દન અને તેનો ગોર્જ ફેરવવાનો હોનર ભેગો,

ત્યારે તેણે તેની તિફલુ બુદ્ધિને ફરેબ આપવા માટે એક સવારને તેની નઝદીક મોકલ્યો

તે સવારે આવી તેને કહ્યું કે “ઓ સરકુરાચ પેહલવાન !-તું” કયસર ઉપર એટલો બધો મગર ના રહે

કારણકે આ તેના લશ્કરમાંથી હાલ ફક્ત તુંજ તેનો લડાયક સવાર દેખાય છે-તેનો બરેબરો બહાર તુંજ છે અને તેનો એક નામદાર પણ તુંજ રહેલો છે

માટે તું લશ્કરની બન્ને સફ વચ્ચેથી એક તરફ ખસી જત-તું” મોં ઉપર કંઈ લાવી એટલો બધો ગુસ્સો શા માટે રાખે છે ?

કારણકે એલ્યાસ લડાઈ વખતે એક બરેબરો સિદ્ધ છે-અને તે પોતાની શરોરે કરી આસ્માન સૂધી ધૂળ ઉડાડે છે

ને તને કાઈ હથેલો નેહતો હોય તો તેની પાસે ખઝાનો ભરેલો તૈયાર છે-માટે તું તેવી ચીજો મેળવવા માટે તારા હાથને તકલીફ ના આપ. જે જગ્યા નને ગમે તે પસંદ કરી લે-અને ત્યાંનોજ તું શાહ બનશે.

હું” પણ તારો દોસ્ત અને તાબેદાર થઈ રહીશ-અને કદી પણ તારા હોકમથી ફરીશ નહીં”

બુશ્તારુપે તેને કહ્યું કે “હવે તો ઘણું અસુર” થઈ ગયું છે-અને એ વાત બહુ લાગે પુગી ગઈ છે

તેજ આ ઝધડા ઉપર પહેલવહેલાં તારો હાથ લગાવ્યો-અને હવે તુંજ પોતાના બોલવાથી ફરી ભય છે.

હવે તારી એવી વાતો કરવી કાંઈ કામ લાગવાની નથી-હવે તો લડાઈ અને લડાઈમાંજ જોડાવાનો વખત આવ્યો છે”

પેલો કાસેદ પાછો ફર્યો અને ઝડપથી ત્યાં આવી-એલ્યાસને તે સધળો જવાબ કહ્યો.

શુ ખુરશીદ શુદ્ધ અરુ સરે ફરૂ અરુદ
નમાન્દ આન્ અમાન્ ફરૂગારે નખરુદ
શખ આમદ ચકી પદ્મો આખનુસ
ભેખૂશીદ અરુ મેહુરએ સન્દરુસ

એવામાં ન્યારે પહાડને મથાળે સૂર્ય અસ્ત પામ્યો-ત્યારે તેવા
હન્ગામમાં લડાઈ કરવાનો વખત ખાકી રહ્યો નહીં.
રાત પડી અને તેણે પોતાના ચંદુસ નેવા મેહુરા ઉપર એક કાળો ૭૯
બુખે ઢાંક્યો

ગેરેખૂતારુ શુદ્ધને એલ્યાસુ બદસ્તે
ગુસ્તાસ્પ દરુ જન્ગ.

એલ્યાસનું ગુસ્તાસ્પના હાથ ઉપર
લડાઈમાં પકડાઈ જવું.

શુ ખુરશીદ અચ પદ્મો આગાહુ શુદ્ધ
એ બુખે કમાન્ અરુ સરે ગાહુ શુદ્ધ
ભેખુદ કેરવરે રૂમ ચૂન્ સન્દરુસ
એ હરુ સુ અરુ આમદ દમે નાયો ફરુ
અકાચાકુ અરુખારેત અચ હરુદો રૂચ
એ ખૂન્ શુદ્ધ હમહુ રઝમગહુ હમચુ બૂચ
ભેયામદ સખુકુ કચસરુ અચ મયમનહુ
દો દામાદરા કરુદ પીરો ખનહુ
અખરુ મયસરહુ પૂરે કચસરુ સકીલ
અખરુ મયમનહુ કચસરો ફરુદો પીલ
દેહાદેહુ અરુ આમદ એ હરુદ સેપાહુ
તો ગોકૂતી અરુ આવીખત ખા શીદ માહુ
ભેખુખીદ ગુસ્તાસ્પ અચ પીરો સકુ
નેહંગી ખઝીરુ અચદહાઈ ખકકુ

યુનીન્ ગોકૂત એલ્યાસ ખા અન્બુમન્
કે કચસરુ અઝાન્ ખાહુ ખાહુ એ મન્
કે અરુ દરુ યુનીન્ અચદહા ખાશદશ
અઝીરા યુનીન્ રાયહા ખાશદશ
શુ ગુસ્તાસ્પ એલ્યાસરા દીદ ગોકૂત
કે અકુનૂન્ હોનરુહા નખાયદ નેહોકૂત
અરુ અન્ગીખતન્દ અરેપુ હરુદ સવારુ
અખા નીઝહો તીરે જઉશન્ ગુઝારુ
અઝાન્ લશકરુ એલ્યાસ બુઝાશત શરેત
કે ગુસ્તાસ્પરા ઝાન્ ભેગીરુદ બદસ્ત
ભેઝહ નીઝહુ ગુસ્તાસ્પ અરુ જઉશનશ
ભેખરેત આન્ઝમાન્ કાઝારી તનશ
ભેયકુખન્દશ અચ અરેપુ અરુસાને મરેત
ભેયાઝીદો ભેઝેકૂત દરેતશ બદસ્ત
એ પીરો સવારાન્ કશાનશ ભેમોરુદ
શુ તન્ગ અન્દરુ આમદ અકચસરુ સેપોરુદ
ભેયાવરુદ લશકરુ ખપીરો સેપાહુ
ખકેદારે ખાહુ અન્દરુ આમદ એ રાહુ
અઝીશાન્ એ માયહુ ભેકોશતો ગેરેકૂત
જહાની ખદ્દ માન્દહુ અન્દરુ શેગેકૂત
શુ રૂમી પસ અન્દરુ હમઆવાઝ ગશત
નેગહુ કરુદ ગુસ્તાસ્પ ખુદ અચ ગશત

ન્યારે ખુરશીદ પરદામાંથી બાહર નીકળ્યો અને ધન રાખિના ઉપર ચઢ્યો.

ત્યારે રૂમનો મુલક ચંદુસની માફક થયો-એ તરફથી કરનાય અને નગારાના આવાઝ ઉઠ્યા

ખન્ને તરફથી હથિયારોના ઝળ પડવાના આવાઝ થવા લાગ્યા-અને લડાઈનું મથાન ભણે લોહીની વહેતી નદી માફકનું બન્યું

હવે તુરત કચસરે આવીને લશકરની જમણી તરફથી-પોતાના ખન્ને જમાઇએને ખસેડી લશકરી અસ્ખાખની તપાસ ઉપર રાખ્યા

પોતાના બેટા સકીલને ડાહી તરફ ગોકૂતો-અને જમણી તરફ કચસર પોતે નગારાં અને હાથીઓ સાથ ઉભો

ખન્ને લશકરમાંથી ધરપકડના આવાઝ નીકળ્યા-તું કહે ગોયા આફ-તાબ સાથ માહતાબ વળગી પડ્યો

હવે ગુસ્તાસ્પ લશકરની સફ આગળથી બાહર પડ્યો-તે મગરમચ્છ નેવા ઘોડા ઉપર સવાર હતો અને હાથમાં એક અઝદહાની મિસાલનો નેઝા પકડેલો હતો

એ ભેઈ એલ્યાસે પોતાના લશકરને કહ્યું-કે “કચસર મારી પાસેથી એટલાજ માટે ખેરાજ માગે છે,

કે આના નેવો એક અઝદહા તેની દરબારમાં છે-અને તેની ઉપરથીજ એને એવા વિચારો ઉત્પન્ન થયા છે.”

ન્યારે ગુસ્તાસ્પે એલ્યાસને ભેથો ત્યારે બોલ્યો-કે “હવે મારા હોનરો ૮૦ હપાવી રાખવા નહીં ભેઈથે”

પછી ખન્ને સવારોએ નેઝા અને ખખ્તર વિધનારા તીરે લઇને ઘોડા ઉપડાવ્યા

સામેનાં લશકરમાંથી એલ્યાસે નેવી પોતાની કમંદ ખુલ્લી કીધી-કે તેથી કરીને ગુસ્તાસ્પને પકડી લીધે,

તેવોજ ગુસ્તાસ્પે તેનાં ખખ્તર ઉપર એક નેઝા માર્યો-અને તુરતજ તેના લડાયક શરીરને વિધી નાખ્યું.

અને તેને ઘોડા ઉપરથી એક છાકટ માણસની માફક નીચે નાખ્યો-પછી તેણે પોતાનો હાથ લાગ્યો કરી તેનો હાથ પકડ્યો.

અને લશકર આગળથી તેને ખેંચતો લઈ ગયો-ન્યારે તે પોતાનાં લશકરની નઝદીક આવ્યો ત્યારે એલ્યાસને કચસરને સોંપી આપ્યો.

પછી પોતે લશકર લઇ દુરમનનાં લશકર સામે ધસ્યો-અને શિતાબી કરતો ત્યાં આવી લા-યો.

તે લશકરમાંથી તેણે સંખ્યાબંધ મારી નાખ્યા તેમજ કયદ પકડ્યા-એવી તેની બહાદુરીથી સંધળું લશકર અજબ રહ્યું.

પછી ન્યારે રૂમી લશકર સંધળું તાબે થયું-ત્યારે ગુસ્તાસ્પે તે ભેળું અને પોતે પાછો ફર્યો.

અરે કયસર આમહ સેપહુ તાખતહુ
અપીરૂઝીઓ ગર્દન અક્રાખતહુ
૮૧ શુ કયસર બેદીદશ કે આમહ એ શહુ
એ શાહી પેચાદહુ શુદશ બા સેપાહુ
સરે અરમે આન નામવર યુસહુ દાહ
જહાનઆફીનરા બસી કરૂદ યાહ
વજાન બયગહુ બાચ ગશતહુ શાહ
સેપહુહુ કોલાહે મેહી બર નેહાહ
હમહુ રૂમ બા હદયહો બા નેસાર
બેરફતહુ શાદાન અરે શહુરુયાર

અને પોતાનાં લશ્કરને સાથે દોડાવીને તે ક્તેહમંદી સાથ ગર્દન
ઢંકાવીને કયસરની નજદીક આવ્યો.
જ્યારે કયસરે તેને આવતો જોયો-ત્યારે તે ખુશહાલીથી લશ્કર સાથ
તેની સામે પેચાદો યધને ગયો.
અને તે નામવરનાં સર અને આંખને બોસા દીધા-અને ખોદાતાલાને
ધણેક ચાદ કીધો.
ત્યાંથી તેઓ ખુશહાલ પાછા ફર્યા-તે સરદારે ખુરોર્ગીની કોલાહ
પોતાનાં સર ઉપર મેલી
સથળા રૂમ રોહરના લોકો હદયા અને નેસાર લઇને-ખુશહાલ થતાં
પાદશાહની નજદીક ગયા

ખાસ્તને કયસર બાએ ધરિાન અઝ લોહરાસ્પ.

બરીન નીચ યુગ્મજશ અન્દી સેપેહુર
અદેલ દર હમી દાશત નન્મુહ એહુર
અગુશતારપ કયસર યુનીન ગોકૂત બાચ
કે અચ નામવર મેહુતરે સરૂફરાચ
બર અન્દીશ બા ઈન્ સખુન દર ખરહ
કે અન્દીશએ ઝીન્ સખુન નુગ્મરહ
અધરાન ફેરેસ્તમ ફેરેસ્તાદઈ
જહાનહીદએ પાકુ આબાદઈ
અલોહરાસ્પ ગૂચક કે નીમી જેહાન
તો દારી બઆરામો ગન્જે મેહાન
અગર બાચ બેફરેસ્તી અચ મર્જે ખીશ
બેબીની સરે માયહો અર્જે ખીશ
૮૨ વગરનહુ સેપાહી ફેરેસ્તમ એ રૂમ
કે અચ નઅલ પચદા ન બીની તો યૂમ
યુનીન ગોકૂત ગુશતારપ ઝીન રાએ તોસ્ત
અમાનહુ બઝીરે કફે પાએ તોસ્ત
ચકી નામવર બૂદ કાલુસ નામ
બેરહમહો બા દાનેશો રાયો કામ
બેખાન્હ આન બેરહમન્હરા નામદાર
કચ ઈદર બેરવ તા દરે શહુરુયાર
બેગૂચશ કે ગર બાએ ધરાન હેહી
અફર્મીન ગેરાઇઓ ગર્દન નેહી
અધરાન બેમાનમ અતૂ તાને તખ્ત
જહાનદાર ખાશીઓ પીરૂચ અખત
વગરનહુ હમ અકૂનૂન સેપાહી ગરાન
હમ અચ રૂમો અચ દશ્તે નીહલુવરાન
નેગહુ કુન કે બર ખીઝહ અચ દશ્ત ધવ
ફરેખજાઈ પીરૂચ શાન પીશરવ
હમહુ યૂમ તાન પાકુ વયરાન કુનમ
કુનામે પલંગાનો શીરાન કુનમ
ફેરેસ્તાદહુ આમહ બકેદારિ બાહ
પુર સરશ બેરહ બૂદો દેલ પુર એ દાહ

કયસરનું લોહરાસ્પ પાસેથી ધરિાનની ચોથાઈ માગવી.

એ બનાવ ઉપર પણ કેટલોક વખત વીટી ગયો-અને અમાનાએ પણ
પોતાના દિલની વાત છપીજ રાખી
વળી એક દિવસે કયસરે પાહુ ગુશતારપને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “ઓ
નામવર સરફરાચ સરદાર!
હુ કહુ છું તે વાતનો દાનેશમદી સાથે વિચાર કરજે-કારણકે એ
વાતમા ઊડા વિચારની અર છે
હું એક સથળા અનુભવવાળો અમીર કાસેદ તરીકે ધરાન મોકલવા
ચાહું છું
કે જે જઇને લોહરાસ્પને કહે કે તુ કરારને જીવે અડધી જેહાનની
પાદશાહી તેમજ આગળા ખુરોર્ગીનો ખજાનો ધરાવે છે
જે તુ પોતાના મુલકનુ ખેરાજ મને મોકલશે-તો તારી મોટાઈ અને
ખજાનો ચાલુ રહેશે
નહીં તો હુ રૂમના મુલકમાંથી એટલું તો લશ્કર મોકલીશ-કે જેના
ધોડાઓની નાલથી ધરાન દેશની સથળી અમીન ઢકાઇ જશે”
એ સાબળી ગુશતારપ બોલ્યો કે “જેમ તારો વિચાર-અમાનોજ તારા
પગ તળે દબાયલો છે”
ત્યારે એક કાલુસ નામનો નામદારી ભરેલો શખ્સ હતો-જે અકલમદ,
ડહાપણુવાળો, વિચારવત અને મુરાદ પામેલો હતો
તે ડાહ્યા માણસને નામદાર કયસરે બોલાવી કહ્યું-કે “તું અહીંથી
ધરાનના પાદશાહની દરબારમા બ
તેને કહે કે “જે તું ધરાનની ચોથાઈ મને આપે-મારો હોકમ
કમૂલ કરે અને મારી સામે તારી ગર્દન નમાવે,
તો હુ તારે ધરાનનું તાજ અને તખ્ત એમનું એમ રહેવા દઉં-
જેથી તું પાદશાહ તરીકે કાયમ રહેશે અને ક્તેહમંદ અખતનો કહેવારો.
નહીં તો રૂમના તેમજ દશ્તે નેઝાવરાનના મુલકમાંથી હું એક ભારી
લશ્કર તુરતજ લઈ આવીશ
જેઘ લેજે, તેઓના લડાઇનો પોકાર મચદાનમાંથી નીકળશે-તેઓનો
સરદાર ક્તેહમદ ફરોખઝાદ આવશે
હું તારો તમામ મુલક સદંતર વચરાન કરીશ-અને ત્યાં ચિત્તા અને
સિહોનું રહેડાણુ બનાવીશ”
પેલો કાસેદ પવનની માફક શિતાબી કરતો ત્યાં આવી લાવ્યો-તેનું
સર ડહાપણુથી ભરેલું અને તેનું દિલ ઇન્સાફી ભરેલું હતું.

થુ આમહ બનજદીકે શાહે યુઝોરુ
બેદીહ આન દરો બારુઆહે સુતોરુ
થુ આગાહી આમહ બસાલારે બારુ
બરામાન બેયામહ બરે શહુરુયારુ
કે પીરે જહાનનીદઈ બરુ દરસ્ત
હમાના ફેરેસ્તાદએ કયસરસ્ત
સવારીસ્ત બા ઊ બસી નીજહુદારુ
હમી બારુ બુયહ બરે શહુરુયારુ
થુ બેશનીહ બેન્શસ્ત બરુ તખ્તે આજ
બસરુ બરુ નેહાહ આન દેલઆરાય તાજ
યુઝોર્ગાને ઈરાન હમહુ ઝીરે તખ્ત
નેશસ્તનહ શાદાન દેલો નીકુખખ
બેકરુમુદ તા પદેહુ બરુદાશતનહ
ફેરેસ્તાદહુરા શાહ યુઝાશતનહ
થુ આમહ બનજદીકે તખ્તશ કરાજ
બરુ ઊ આફીનુ કહોં બોદેશ નમાજ
પયામે ગેરાનમાયહુ કયસરુ બેદાહ
ફેરેસ્તાદહુ ખુદ બા ખેરહ બુદો દાહ
બેગોકૂત આનએ કયસરુ બદુ ગોકૂતહુ બુદ
બદાન સાનુ કે ગોકૂતારુ બેશનોકૂતહુ બુદ
ધમી શુદ એ ગોકૂતારે ઊ શહુરુયારુ
બરુ આરોકૂત બા ગર્દેશો રુઝગારુ
ગેરાનમાયહુ બઈ બેયારાસ્તનહ
મયો રુદો રામેશગેરાનુ બાસ્તનહ
ફેરેસ્તાદ બરુબકૂત ગુસ્તર્દની
એ પૂશીદનીહાઓ અજ બર્દની
બહીનગૂનહુ બેન્વાખ ઊરા બબજમ
તો ગોકૂતી કે નશનીહ પયધામે રજમ
શખ આમહ બઅન્દીશહુ પીઆનુ બેબોકૂત
તો ગોકૂતી કે બા દર્દો ધમ બુદ બેકૂત
થુ ખુરશીહ બરુ તખ્તે બરુરીનુ નેશસ્ત
શબે તીરહુ રોખરા બનાયુનુ બેબસ્ત
બેકરુમુદ તા રકૂત પીશશ બરીરુ
સંયુનુ ગોકૂત હરુગૂનહુ બા શાહુ દીરુ
બશબુગીરુ કાલુસરા પીશ બાહ
એ કયસરુ કરાવાનુ સુયુનહા બેરાહ
એ બીગાનહુ અયવાનુ બેપર્દાખતનહ
ફેરેસ્તાદહુરા પીશ બેન્શાખતનહ
બદુ ગોકૂત લોહરાસપ કય પુરુ બરુદ
મબાદા કે બાનુ બેજ ખેરહ પર્વરહ
બેપુર્સમ તોરા રસ્ત પાસોખ યુઝારુ
અબરુ બેબરદી કામે કબૂલી મખારુ
નબુદ ઈનુ હોનરહા બરુમ અન્દરુનુ
યુદી કયસરુ અજ દસ્તે શાહાનુ અબુનુ
કુનુનુ ઊ બહરુ કેશવરી બાખ બાહુ
ફેરેસ્તાદો બાહુ હમી તખ્તો બાહુ
થુ એલ્યાસરા ફે બમર્જે બખરુ
બધી બુદ બા ફરુરો પખાશખરુ
બેગીરહ બેબદહ હમી બા સેપાહુ
બહીનુ નામ બેસ્તનુ કે બેમુદ શહુ

ન્યારે યુઝોર્ગ પાદશાહની નજદીક તે આવી પહોંચ્યા-ત્યારે તેણે તે ૮૩
બુલંદ દરગાહ બેઠ

ન્યારે દરબારના વડાને તેના આવ્યાની ખબર પડી-ત્યારે તે ધીમી
ચાલથી ચાલીને પાદશાહની નજદીક આવ્યો.

અને બોલ્યો કે “એક દુન્યા બેથેલો યુદ્ધો દરવાઝા ઉપર ઉભો છે-
તું પાદશાહ વાકેફ થા કે તે રૂમના કયસરને એલથી છે.”

તેની સાથ બીબ નેઝા ધરાવનારાઓની એક દૂકડી છે-અને તે
એલથી તું પાદશાહ નજદીક આવવા માટે પરવાનગી માગે છે.”

ન્યારે લોહરાસપે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે હાથીદાંતનાં તખ્ત ઉપર
બેઠો-અને સર ઉપર પેલું દિલપુશ કરનારું તાજ મૂક્યું.

ખુશહાલ દિલે અને નેકબખ્તી સાથ ઇરાનના તમામ યુઝોર્ગો પાદ
શાહના તખ્ત આગળ બેઠા

પછી પાદશાહે હોકમ કીધો જેથી પરદો ઉઠાવી લીધો-અને પેલા
એલચીને ખુશહાલ અદર આવવા દીધો.

ન્યારે તે તેનાં તખ્તની નજદીક આવ્યો-ત્યારે તેની ઉપર દુઆ
કરીને તેને નમન કર્યું.

તે એલચી પોતે ડહાપણવાળો અને ઇન્સાફી હતો-તેણે મોટા દર-
ગજના કયસરનો પયગામ તેને આપ્યો

અને જે કાંઈ કયસરે તેને કહ્યું હતું તેમજ તેણે જેવી રીતનું સાંભળ્યું
હતું તે સધળું પાદશાહને કહ્યું

પાદશાહ તેની એ વાતથી ગમગીન બન્યો-અને ઝમાનાની ગર્દેશ ૮૪
સાથ ગુસ્તે થયો.

પછી તેને માટે એક સુંદર જગ્યા તૈયાર કરાવી-અને ત્યાં મય,
તખ્તુરા અને રામેશગેરાને બોલાવી.

સોનેરી ભરતકામનાં બિહાના અને આઢવાના તેમજ દરેક ખોરાકની
ચીજો ત્યાં મોકલાવી આપી.

ખુશહાલીની મજલેસ ભરીને તેને એવો તો નવાજ્યો-કે બહુ પાદ-
શાહે લડાઇને પયગામ સાંભળ્યોજ નહીં હોય.

પણ રાત પડતાં પાદશાહ વિચારમાને વિચારમાંજ દુઃખી થતાં બંધાઇ
ગયો-ગોયા દર્દ અને ગમ એજ તેના સોહબતી થઈ પડ્યા

ન્યારે સીઆહ રાતના ચેહરાને નખથી ઝખ્મી કરીને આક્રાંતબ
પોતાનાં સોનેરી તખ્ત ઉપર બેઠો.

ત્યારે પાદશાહે ફર્માવ્યું જેથી અરીર તેની આગળ ગયો-અને તેણે
ધણે વખત સૂધી પાદશાહ સાથે બધી વાતચિત કીધી.

પછી સવારે પાદશાહે કાલુસને પોતાની નજદીક બોલાવી મંગાવ્યો-
અને તેણે કયસર સંબંધી ધણીક વાતો કીધી.

પછી પારકા લોકોથી તે અયવાન ખાલી કરી-પેલા એલચીને પોતાની
નજદીક બેસાડ્યો.

લોહરાસપે તેને કહ્યું કે “ઓ દાનાઈ ભરેલા શખ્સ! તારો જીવ
ડહાપણુ સિવાય બીબ કશાથી પર્વરેશ ના થતો!

હું તને પૂછું તેના તું રાત જવાબ દેજે-અને જો તું દાનેશમંદ ૮૫
હોય તો ભૂકાની ખાહેશ કરતાજ ના.

આગળ રૂમમાં એવા હોનરો તો નહીં હતા-અને કયસર બીબ પાદ-
શાહના હાથ હેઠળ તાબેદાર થઈ રહેતો હતો

પણ હાલ, તો તેણે દરેક મુલક પાસે ખેરાજ લેવા-કાસેદો મોકલી
આપ્યા છે અને દરેકનાં તખ્ત અને તાજ લેવા માંગે છે

એલ્યાસ કે જે ખજરનાં મુલકનો એક દબબવાવાળો અને લડાયક
પેહલવાન હતો, તે જવાને

લશ્કર સાથ બાંધીને કચક પકડે-એવી નામદારી શોધવાનો માર્ગ
કયસરને કોણે દેખાડ્યો?”

ફેરેન્તાદહુ ગોફત અય ખેરફમન્દ શાહ
અમર્જે ખજર મન્ શુદમ ખાશ ખાહ
અપયધમ્બરી રન્જ બોર્દમ ખસી
નપુર્સીફ અઝીન્ ખારહુ અચ મન્ ઠસી
વલીકેન્ મરા શાહુ અન્દાન્ નવાખત
કે ગર્દન્ અકમ્બી નખાયફ ફરાખત
સવારી અનચ્છીકે ઊ આમદસ્ત
કે અચ બીશહા શીર્ ગીરફ અદસ્ત
અમર્દાન્ બેખન્દહુ હમી ફઝે રચમ
હમહુ બમ ખાહફ અહન્ગારો અચમ
૮૧ અચમો અખચમો અચ્છે રોકાર
જહાન્બીન્ નદીદસ્ત ચૂન્ ઊ સવાર
અફ દીફ પુરમાયહુ તર દેખતરશ
કે બૂદી ગેરામી તર અચ અફસરશ
નેશાની શુદસ્ત ઊ અચમ અન્દરૂન્
કે નર અમ્દહા શુદ અન્ગશ અબૂન્
ચકી ગોરૂપ દીગર ચુ પીલી અદસ્ત
કે કયસર નેયારસ્ત અઝાન્ ચુ યુજસ્ત
બેચકુઅહો દન્દાને ઊરા બેકન્દ
વચ્ચ કેશવરે રમ શુદ બીગઝન્દ
અફ ગોફત લોહરાસ્પ કય રાસ્તચૂચ
કેરા માનફ આન્ મર્દે પખાશબૂચ
ચુનીન્ દાફ પાસોખ કે બાદી તુખેસ્ત
અચ્છેરે ઝરીરસ્ત ચૂઈ દુરેસ્ત
અખાલાઓ દીદારો ફર્હન્ગો રાય
ઝરીરે ફેલીરસ્તો ગૂઈ અભય
ચુ બેશીફ લોહરાસ્પ બોફશાફ ચેહુર
અદાન્ મર્દે રમી બેગુસ્તરફ મેહુર
ફરાવાન્ વરા અફરહો અર્દહુ દાફ
ઝે દરગાહુ અર ગશ્ત પીફઝો શાફ
૮૭ અફ ગોફત અકુનૂન્ અકયસર બેગૂચ
કે મન્ ખા સેપાહુ આમદમ જન્ગબૂચ
અગર મરૂ તોરા અન્દએ ઝીરુદસ્ત
રસીદસ્ત અઝાન્ મરૂએ ખુસ્તવપરસ્ત
બેદાન્ કાન્ ગુરીઝન્દહુ અન્દહુ મરાસ્ત
અદાન્ બ કે ઊચસ્ત અન્દહુ મરાસ્ત
ફેરેન્તાદહુ ઊ ગુસી કરૂફ પીશ
અયારાન્શ અર હફયહા દાફ બીશ
સરે પીર અઝાન્ આગહી શુદ જવાન્
ચુ મોર્દહુ કે દર તન્શ ચાખફ રવાન્

ત્યારે એલચીએ કહ્યું કે “ઓ કહાપણુ ભરેલા પાદશાહ !-ખજરના મુલકમાં પણ ચોથાઈ લેવા હુંજ ગયો હતો.

હું એલચીપણુમાં ધણીગમ રખડયો છું-પણુ કોઇયે મને એવી રીતને સવાલ પૂછ્યો ન હતો.

પણુ તું પાદશાહે મને એટલો તો નવાઝ્યો છે-કે કોઇ પણ ભૂદી વાતથી મારે ગર્દન હઠાવવી નહીં બેઇયે.

તેની પાસે હાલમાં એક સવાર આવ્યો છે-કે જે જંગલોમાંથી સિંહને પોતાના હાથમાં પકડે છે

હાઇને દહાડે તે મદનેમદેને હસી કાઢે છે-અને ખુશહાલીની મજલેસને વખતે સઘળી શરાબની ભભોળ માગે છે.

શું લડાઈમાં કે શું ખુશીની મજલેસમાં કે શું શિકારને દહાડે-તેના જેવો એક પણ સવાર કોઈની આખોએ ભેજો નથી.

ક્યસરે પોતાની સર્વથી ચઢતા દરજ્જવાળી છોકરી કે જે તેને પોતાનાં કીનતી તાજ કરતાં પણ વધારે પ્યારી હતી તે તેને નેકાહમાં આપી છે.

તે આખા રૂમ દેશમાં પ્રખ્યાત થઇ ગયો છે-કારણકે તેની લડાઈમાં પેલો નર અઝદહા માર્યો ગયો છે

વળી બીજી એક હાથીના જેવું કદાવર વર ત્યાંના જંગલમાં હતું-કે જેને સખબે ક્યસર તે જંગલમાંથી પસાર થઇ શકતો ન હતો.

તેને પણ તેણે મારી નાખી તેના બે દાંત ઉપેડી કાઢ્યા-અને તેનાથી રૂમનો મુલક ધાસ્તી વગરનો બન્યો.”

લોહરાસ્પે તેને કહ્યું કે “ઓ સાચું બોલનારા શખ્સ !-તે લડાયક મર્દ કોણના જેવો લાગે છે ?”

ત્યારે પેલા એલચીએ જવાબ દીધો કે “એક મરતબે પહેલાં તેને ભેતાંજ-તું કહે ગયા તે ચેહરામાં ખરેખર ઝરીર જેવોજ લાગે છે.

કદમાં અને દેખાવમાં તેમજ દાનાઇ અને કહાપણુમાં-બહુ બીજે ઝરીરજ હશે છે”

જ્યારે લોહરાસ્પે એવું સાબબુ ત્યારે તેનો ચેહરો ખીલી નીકળ્યો-તે રમી મર્દ ઉપર તેણે ધણી માયા દેખાડી.

તેને પુછળ પૈસાની થેલી તેમજ ગોલાઓ આપ્યા-પછી તેણે તેની દરબારમાંથી ફતેહમદ અતે ખુશહાલ પાછું ફરવાની તૈયારી કીધી

લોહરાસ્પે તેને કહ્યું કે “હવે તું ક્યસરને જઇને કહે-કે હુંજ લશ્કર લઈ તારી તરફ લડાઈ કરવા માટે આવી લાગુ છું

અગર મારા ગોલાઓમાંથી કોઇ આ મારા વફાદાર મુલકમાંથી તારી પાસે આવી ગયો છે,

તો યાદ રાખજે કે તે નાસી ગયલો મારોજ ગોલામ છે-અને જ્યાં કહે તે જવતો રહેશે ત્યાં તે મારોજ ગોલામ છે”

પછી તે એલચીને પોતાની આગળથી રવાના કીધો-અને તેના સાથી એને ધણીક હડયો બક્ષેશ આપ્યો.

તે ખુટ્કો પાદશાહ પેલા એલચીએ આપેલી ખબરથી જેમ એક મૂલેલાં માણસનાં શરીરમાં પાછો જવ આવે તેમ તે જવાન બની ગયો

બોર્દને ઝદીર પયામે લોહરાસ્પ
અકયસર.

ઝરીરનું ક્યસર ઉપર લોહરાસ્પનો
પયગામ લઈ જવું.

પુર અન્દીશહુ બેનશસ્ત લોહરાસ્પ દીર
બેફરૂદ તા પીશે ઊ શુદ ઝરીર
અફ ગોફત કીન્ બેચ બેરાદસ્ત નીસ્ત
અદીન્ ચારહુ બેશ્તાઓ ઈદર મઈસ્ત

લોહરાસ્પ ધણે વખત સૂધી વિચાર કરતો બેઠો-પછી તેણે ફર્માવ્યું
જેથી ઝરીર તેની પાસે ગયો.

ઝરીરને કહ્યું કે “એ શખ્સ તારા ભાઈ સિવાય કોઈ બીજો નથી-
માટે તું આ કામના ચારાને માટે તુરત જ અને અહીં હશે ન રહે.

દેરબ આલરી કાર ગદ્દ તખાલ્લ મયાસાથો અરપે દેરબી મખાલ્લ મેખર તખ્તો ખાલાઓ અરીનલ્લ કફશ હમાન તાજ આ કાવેયાની દેરકશ મન ઇન્ પાદશાહી અર ઊરા દેહમ ન ઝીન અર સરશ અર સેપાસી નેહમ તો ઝીદર બેરવ તા હલખ ચારહુલ્લય સેપહુરા ભેજ અચ જન્મ ચીઝી મગૂય અરીરે સેતૂદલ્લ ખલોહરાસપ ગોફત કે ઇન્ રાચ બીરુન કુનમ અચ નેહોફત અર ઊયરેત કમીનઅરો મેહુતરેત વરા હર કે મેહુતર યુવલ કેહુતરેત બેગોફત ઇનો અર સાખત દર હાલ કાર યુઝીલ્લ યહી લશકરી નામદાર નખીરલ્લ યુઝોગીનો આઝાદગાન એ કાઝીસો ચૂદઝે કશ્વાદગાન એ તોખમે અરેપ આન કે બૂદન્દ નીચ યુ બહુરામો શીરઅવજનો રીવનીચ નખીરલ્લ સરકુરાએ ગીવે દેલીર જહાનગીર શીરચહો અરુદશીર હો શીરે ગેરાનમાયલ્લ બીજન્ નેહાદ હો ગોરદે સરકુરાએ ફ પાકુઝાદ હમી રફત હર મેહુતરી આ દો અરેપ ગોરાઝાન્ બેકેદરે આઝરુગોરાસપ નેયાચૂદ કરા તા બમઝે હલખ જહાન્ શુદ પુર અચ શૂરો સેન્જો જલખ દેરકશે હુમાયુન્ અર અકાખતન્દ સરાપદેહો બચમહા સાખતન્દ યુ આમહ બનચદીકે દયાએ રમ સેપાહશ ગેરફતલ્લ હમલ્લ દરેતો યૂમ બદાન્ રૂદ તાઝાન્ સેપાલ્લ આલરીહ હમી તા શખ અચ રૂદ લશકર કશીહ અરીરે સેપહુલ્લ સેપહુ અરુનેશાન્દ બખહુરામે ગદ્દનકશો ખુદ બેરાન્દ બસાને કસી ફ પયામી બરહ વયા નચદે શાહાન્ ખરામી બરહ અઝાન્ વીજગાન્ પન્જ તનરા બેબોરહ કે બૂદન્દ આ મલ્લો હોશયારો ગોરહ યુ નચદીકે દરગાહે કયસર રસીહ એ દરગાહ સાલારે ખારશ બેદીદ અકાખ અદરીન્ બૂદ કયસર દેહમ ખેરહમન્દ યુસ્તાસપ આ ઊ બહમ વરા આગહી દાદ સાલારે ખાર કે આમહ બદરગલ્લ અરીરે સવાર યુ કયસર શનીહ ઇન્ સખુન્ ખાર દાદ અઝાન્ આમદન્ ગશત યુસ્તાસપ શાહ અરીર અન્દર આમહ યુ સર્વે બલન્દ નેસરેત અચ બરે તખ્તે આન્ અરુજમન્દ એ કયસર બેપુર્સીદો પૂએશ ગેરફત ખરાન્ રમીયાન્ અર ફેરુએશ ગેરફત

ભે તું દીલ કરો તો આ કામ ખરાબ થશે-મોટે બિલ્કુલ વાર ના લગાર અને ડાકચોખી મોટે પલ્લ ના થોભ.

તું તખ્ત, સવારીનો થોડો સોનેરી બેડો તેમજ તાજ અને કાવેયાની ઝુડો લઇ બ

હું આ પાદશાહી તેને આપી દઈશ-અને તેમ કરી તેની ઉપર કાંઈ ઉપકાર કરીશ નહીં

તું અહીંથી હલખ સૂધી કોઇ તાલમેલ કરતો બ-આપણાં લશ્કરને ૮૮ લડાઈ કરવા જઇયે છિયે એમ કહેવા સિવાય બીજી વાત કરતો ના”

ત્યારે વખાણ પામેલા અરીરે લોહરાસપને કહ્યું-કે “હું એ ખાતમી મેળવીશ

ભે તે યુસ્તાસપ હરી તો તે સરદાર તેમજ તાબેદાર બન્નેજ છે-અને તેના જે સરદારો છે તે તો તાબેદારોજ છે.”

એટલું કહી તેણે ટુરતજ સધળી તૈયારી કરવા માહી-એક નામદારી ભરેલું લશ્કર ચુટી કાઢ્યું.

પાદશાહ કાઝિસ અને કરાવાદના ડોકરા ચૂદઝના મહાન નખીરાઓ અને નામીયા સરદારો,

તેમજ વળી જે કોઈ કે અરસપના ખાન્દાનના હતા-જેવા કે સિંહને ઝેર કરનાર બેહરામ અને રીવનીઝ,

બહાદુર ગીવના સરકુરાઝ નખીરા-જેહાન છતનાર શીરચ અને અર્દશીર,

જે બન્ને નામીયા સિંહો બીઝનની તોખમના સરકુરાઝ અને પાકઝાદ પેહલવાનો હતા,

તે સધળા સરદારો દરેક જણ બમે થોડા સાથે શખીને આઝર-ગોરાસપની માફક શિતાબી કરતા ચાલતા થયા

તેઓ હલખના મુલકમાં જઈ પુગ્યા ત્યાં સૂધી કોઇયે પલ્લ વીસામે લીધો નહીં-કુન્યા લશ્કરના પોકાર, ઘંટના આવાઝ અને થોધાટથી ભરાઇ ગઈ

તેઓએ ત્યાં મુઆરક ઝુડો દબો કીધો-અને મોટા નાના તમ્બુઓ ૮૬ ટોક્યા

જ્યારે તેઓ રમના દર્યા આગળ આવી પહોંચ્યા-ત્યારે તે લશ્કરે ત્યાંનું તમામ મયદાન અને રોહર થેરી લીધું.

એ પ્રમાણે તે નદી સૂધી દોડતો લશ્કર લઈ આવ્યો-અને રાતોરાત તે લશ્કર નદી પસાર કરી ગયું.

હવે ત્યાં સરદાર અરીરે લશ્કરને થોભાવ્યું-અને બહાદુરી ભર્યા બેહરામને તે સોંપીને પોતે જવા તૈયાર થયા

તે જેમ કોઇ પયગામ લઈ જતો હોય-અથવા પાદશાહોની નઝદીક ખુશહાલી ભરેલી ખબર લઈ જતો હોય તેમ,

પોતાના લશ્કરમાંના ખાસ લોકોમાંથી જેઓ ચાલાક, હોશયાર અને બહાદુર હતા તેવા પાંચ શખસ સાથે લઇને ચાલ્યા.

જ્યારે અરીર કયસરની દરગાહ આગળ આવી પહોંચ્યા-ત્યારે દર-ખારમાંથી તેના વડા અખલદારે તેને આવતો જોયો.

હવે કયસર પોતાના મેહલમા ડહાપણ ભરેલા યુસ્તાસપની સાથે ચિન્તાતુર બેઠેલો હતો

પેલા દરખારના વડાએ જઈ તેને ખબર આપી-કે “સવાર અરીર આપણી દરગાહમાં આવ્યો છે”

જ્યારે કયસરે આ સખુન સાંભળ્યા ત્યારે ફાપેલ થવાનો હોકમ આવ્યો-યુસ્તાસપ અરીરના આવવાથી ધણી ખુશહાલ થયા

હવે અરીર ખુલ્લ સરોવરની માફક અદર આવ્યો-અને કયસરનાં ૬૦ તખ્તની નઝદીક બેઠો.

તેણે કયસરની ખબર અંતર પૂછી તેની માફી માહી-તેમજ ત્યાંના સધળા રમીઓની તારીફ કીધી.

અહીં ગોઠત કચસર ફરોખઝાદરા
નપુર્સી નદારી અહેલ દાદરા
અકચસર થુનીન ગોઠત ફરોખ ઝરીર
કે ઇન્ અન્દુરા અન્દગી ગત સીર
ગુરીઝાન બેયામહ અદરગાહે શાહ
કુનૂન યાકુતરત અન્દરીન પાયગાહ
થુ ગુશ્તારપ બેશનીહ પાસોખ નદાહ
હમાના બેયામહથ ઇરાન બયાહ
થુ કચસર શનીહ ઇન્ સપુન ઝાન જવાન
પુર અન્દીશહ શુદ મહે રઉશનરવાન
કે શાયહ બુદન કીન સપુન ફે બેગોઠત
બલેશ રાસ્તી નીસ્ત અન્દર નેહોઠત
અકચસર એ લોહરાસ્ત પયગામ હાહ
કે ગર દાદગર સર બેપીચહ એ દાહ
નેયાબહ અહર ભએ આરામગાહ
અગર તો બેપીચી અઝાન રસ્તો રાહ
૬૧ નેશસ્તનગહે મન અરમસ્તો અસ
અઈરાન નમાનીમ બેસ્ચાર કસ
તો ઝીદર બેરવ ગવ બેયારાય જગ
સપુન ચૂન શનીદી નખાયહ દેરગ
ન ઇરાન અહર ગસ્તો એકયાસ મન
કે સર અર કશીદી તો ઝાન અન્બુમન
થુનીન દાહ પાસોખ કે મન જગરા
બેયાઝમ હમી હર ઝમાન અન્ગરા
તો અકુનૂન ફેસ્તદાઈ બાચ ગરહ
બેસાઝીમ મા નીચ ભએ નખરહ
એ કચસર થુ બેશનીહ ફરોખ ઝરીર
ધમી શુદ એ પાસોખ નેયાસુહ દીર

કચસરે તેને કહ્યું કે “તું ફરોખઝાદને માટે તો-કાંઈ પૂછતોજ નથી તું તારું દિલ ઇન્સાફ બરેલું રાખતો નથી.”

ત્યારે મુખારક ઝરીરે કચસરને કહ્યું-કે “એ તો એક ગોલામ છે ને નોકરી કરવાથી ધરાઈ જઇને,

તું પાદશાહની દરગાહમાં નાસી આવ્યો છે-અને હવડાં એવી રીતનો દરજ્જો પામ્યો છે.”

જ્યારે ગુશ્તારપે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તેણે કાંઈ પણ જવાબ દીધો નહીં-પણ ખરેખર તેને ઇરાન યાદ આવી ગયું.

જ્યારે કચસરે તે જવાનથી આવી વાત સાંભળી-ત્યારે તે ખુશહાલ જવનો મહે વિચારમાં પડ્યો,

કે “ને કાંઈ સપુન કે તેણે કહ્યું તે કદાચ ખનવા ભેગ પણ હોય-એનાં દિલમાં રાસ્તી સિવાય તો બીજું કાંઈ હાગતું નથી.”

પછી ઝરીરે કચસરને લોહરાસ્તનો પયગામ પુગાડ્યો-કે “ને એક દાદગર પાદશાહ ઇન્સાફથી પોતાનું સર ફેરવે છે,

તો તે પાદશાહને કાંઈ પણ ઠેકાણે આસાપેશની જગ્યા મળતી નથી-તેથી ને તું પણ આ ચાલતી આવેલી રાહ રસ્તથી પોતાનું સર ફેરવશે,

તો તું એમજ ભણુ કે મારી બેઠક તારાં રૂમમાં થયેલી છે-હુ ઇરાનમાં થોડાજ જણને રાખી સધળાને અહીં લાવીશ

એ બહાદુર મહે! તું ચાલ લડાઈની તૈયારી કર-જ્યારે મારા સપુનો સાંભળ્યા છે ત્યારે હવે દીલ કરવાનો વખત નથી

ઇરાન તે કાંઈ ખતર અને હું તે કાંઈ એકયાસ નથી-કે તે અહીંના લોકો સાથ સર ઠકાવ્યું છે.”

કચસરે એવો જવાબ દીધો કે “હુ તો લડાઈ માટે દરેક વખતે મારી ચુંગાલ લખાવેલીજ રાખું છું”

હાલ તું એલચી તરીકે હોવાથી પાછો ફર-અમે પણ લડાઈની જગ્યા તૈયાર કર્યે છીએ.”

જ્યારે મુખારક ઝરીરે કચસરથી એવું સાંભળ્યું-ત્યારે તે જવાબથી પોતે ગમગીન થયો અને ત્યાં વધુ વખત થોભ્યો નહીં

દીદને ગુશ્તારપ્ ઝરીરરા વ હમ્-
રહશ્ શુદન્ પીશે લોહરાસ્પ્
વ યાપ્તને તાબે તખ્તે
ઇરાન્ અઝ્ ઊ.

—:૦:—

થુ અરખાસ્ત કચસર અગુશ્તારપ્ ગોઠત
કે પાસોખ ચેરા માન્દી અન્દર નેહોઠત
અહીં ગોઠત ગુશ્તારપ્ મન પીશ અઝીન
કે બૂદમ બરે શાહે ઇરાન ઝમીન
હમહુ લશકરે શાહો ઝાન અન્બુમન
હમહુ આગહન્દ અચ હેનરહાએ મન
હમાન બેહુ કે મન સુએ ઇશાન શવમ
બેગુચમ હમહુ ગોઠતહા બેશનવમ
૬૨ અર આરમ અઝીશાન હમહુ કામે તૂ
દેરફશાન કુનમ દર જહાન નામે તૂ
અહીં ગોઠત કચસર તો દાના તરી
અરીન્ આરજહા તવાના તરી

ગુશ્તારપનું ઝરીરને મળવું અને તેની સાથે
લોહરાસ્તની નઝદીક જવું અને
તેની પાસેથી ઇરાનનું તાજ
અને તામ્ મેળવવું.

—:૦:—

જ્યારે તે ગયો ત્યારે કચસરે ગુશ્તારપને કહ્યું-કે “તે પેલાને કાંઈ પણ જવાબ કેમ નહીં આપ્યો?”

ગુશ્તારપે તેને કહ્યું કે “હું અહીં આવવા આગમજ-ઇરાન સર અમીનના પાદશાહની આગળ હતો

તે પાદશાહનું તમામ લશ્કર તેમજ ત્યાના લોકો-માર તમામ હોનરોથી વાકેફગાર છે

તેથી હું એજ વાજબી ધારું છું કે હું તેઓની તરફ ભઠું-અને સધળી વાતો કહું અને તેઓનો જવાબ સાંભળું.

તેઓથી તારી સધળી ખાહેશ બર લાઉં-અને તેમ કરીને જહાનમાં તારું નામ પ્રકાશિત કરું.”

કચસરે તેને કહ્યું કે “તું વધારે સમજી છે-અને આ સધળી ખાહેશ પાર પાડવા માટે તુંજ શક્તિમાન છે”

થુ બેસીદ ગુસ્તાસ્પે ગોફતારે ઊય નેશસ્ત અચ્ચ બરે બારએ શહૂબૂય બસર અફસરે બાદપાઈ બીરૂ બેયામદ બનચદે બેરાદરૂ જરીરૂ થુ લશકરૂ બેહીદન્દ ગુસ્તાસ્પેરા સરકૂરાચ તરૂ પૂરે લોહરાસ્પેરા પેયાદહુ હમહુ પીરો ઊ આમદન્દ પુરૂ અચ્ચ દરો પુરૂ આબૂ રૂ આમદન્દ હમહુ પાફૂ બોઈદન્દ પીશશ નમાચ કે ફૂતાહુ શુદ રન્જહાએ દરાચ હમ આનગહુ બેયામદ બપીશશ જરીરૂ પયાદહુ બેબૂદો શુદ અચ્ચ રચમ સીરૂ ગેરામીશરા તન્ગ દરૂ બરૂ ગેરેફૂત થુ બુકૂશાદ લખ પૂજેશ અન્દરૂ ગેરેફૂત નેશસ્તન્દ બરૂ તખ્ત બા મેહુતરાન્ બુઝોગને ઈરાનો કુન્દઆવરાન્ જરીરે બુજસ્તહુ બગુસ્તાસ્પે ગોફૂત કે બાદી હમહુ સાલહુ બા તખ્ત બેફૂત પેદરૂ પીરહુસરૂ શુદ તો બરૂના હેલી એ દીદારે પીરાન્ ચેરા બુઝેલી બપીરી વરા બખ્ત બન્દાન્ શુદસ્ત પરસ્તન્દએ પાફૂ ચચ્દાન્ શુદસ્ત ફેરેસ્તાહ નચ્દીકે તૂ તાબે ગન્જ સજદ ગરૂ નદારી કુનૂન્ તન્ બરન્જ થુનીન્ ગોફૂત કીરાન્ સરાસરૂ તોરાસ્ત સરે તખ્ત બા તાબે લશકરૂ તોરાસ્ત એ ગીતી યકી કુન્જ મારા બસસ્ત કે તખ્તે મેહીરા બેચ્ચ અચ્ચ મા કસસ્ત બેરાદરૂ બેયાવરૂદ પુરૂમાયહુ તાજ હમાન્ ચારહો તઉકૂ બા તખ્તે આજ થુ ગુસ્તાસ્પે તખ્તે પેદરૂ દીદ શાહ નેશસ્ત અચ્ચ બરશ તાજ બરૂ સરૂ નેહાદ નબીરહુ જહાનદારે કાઊસે કય એ બૂદઝંયાન્ હરૂકે બુદ નીકૂપય થુ બહુરાસો શહૂપૂરો ચૂન્ રીવનીચ કસી ફે સરકૂરાચ બૂદન્દ નીચ સેપહદારૂ શાચ અરૂદશીરે હેલીરૂ કે બુદ પૂરે બીજન્ ગવી શીરૂગીરૂ બશાહી બરૂ ઊ આફીન્ બાન્દન્ વરા શહૂરૂયારે જમીન્ બાન્દન્ બેબૂદન્ બરૂ પાય બસ્તહુ કમરૂ હરાન્ કસ કે બૂદન્દ પખાશિઅરૂ થુ ગુસ્તાસ્પે દીદ આન્ હેલી રાયો કામ ફેરેસ્તાહ નચ્દીકે કયસરૂ પચામ કચ ઈરાન્ હમહુ કામે તો રાસ્ત બસ્ત સુબુનહા એ અન્દાઝહુ અન્દરૂ ગુઝસ્ત હમી ચશમ દારહુ જરીરે સેપાહ કે આઈ તો તનહા દરીન્ બચ્ચઅપાહ હમહુ સરૂબસરૂ બા તો પચમાન્ કુનીમ રવાનહા બરેફૂસ્ત ગેરઉગાન્ કુનીમ

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે તેની એવી વાત સાંભળી-ત્યારે તે ઝડપી ચાલના થોડા ઉપર સવાર થયો,

અને પોતાના બાઇ જરીરની નજદીક આવ્યો-તેનાં સર ઉપર તાજ હતું અને રાત હેકળ એક થોડો હતો.

જ્યારે સધળાં લશકરે લોહરાસ્પના ધણાજ કીર્તિવંત બેઠા ગુસ્તાસ્પને જોયો,

ત્યારે તેઓ તેને સધળા કુન્જ બરેલા તેમજ આંસુ બરેલા ચેહરાએ પેયાદા લેવા આવ્યા.

સધળાઓએ તેની આગળ નમન કીધું-કારણ તેઓની જાગ્યાણ મેહનત ઓછી થઇ ગઈ.

તુરતજ જરીર તેની પાસે આવ્યો-જે પેયાદો થયલો હતો અને લડાઇ કઝીયાથી ધરાઈ ગયલો હતો.

ગુસ્તાસ્પે પોતાના ખ્યારા બાઇને ચાંપીને કોટી કીધી-અને જ્યારે તેણે બોલવાનું શરૂ કર્યું ત્યારે પહેલાં તેની માફી માગી.

પછી બંને બાઇઓ ઈરાનના સરદારો, બુઝોગી અને પેહલવાનો સાથ તખ્ત ઉપર બેઠા

મુબારક જરીરે ગુસ્તાસ્પને કહ્યું-કે “તું” સધળાં વર્ષ તખ્ત સાથેજ ૬૩ બેઠાયલો રહેજો !

બાપ બુદો થયો છે અને તું જવાન દિલ્લો છે-તું બુદો બાપના દીદારથી શા માટે વેગળો રહે છે ?

બુદોપામાં તેનું નસીબ ખીલ્યું છે-અને તે પાક ચઢાનની પરસ્તેશ કરનારો બન્યો છે

તેણે તારે માટે તાજ અને ખત્રાનો મોકલી આપ્યો છે-માટે હવે તારાં બંદનને મેહનતમાં રાખવું ઘટવું નથી

તેણે કહેવાડિયું છે કે હવે તમામ ઈરાન તારજ છે-તાજ સાથનું તખ્ત અને સધળું લશકર તારજ છે

મને તો હવે આ જહાનનું એક ખૂલ્લુંજ બસ છે-કારણકે આ મહાન તખ્તનો માર્લેક મારા સિવાય કોઇ બીજોજ લાયક છે

તારો લાઈ તારે માટે કીમતી તાજ તેમજ હાથીદાંતનાં તખ્ત સાથે હાર અને સાંકળી લાવ્યો છે”

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે પોતાના બાપનું તખ્ત જોયું ત્યારે તે ખુશહાલ-તેની ઉપર બેસી પોતાનાં સર ઉપર તાજ મૂક્યું.

પાદશાહ કાઊસના નબીરા-તેમજ ચૂફઝનાં ખાન્દાનના સધળા મુબારક કદમના નબીરાઓ કે જે ત્યાં હતા,

જેવાકે બેહરામ, શાપૂર અને રીવનીચ-તેમજ બીબ જે કોઈ કે સરકૂરાજો હતા,

કે જોઓનો સરદાર સિંહને પકડનાર પેહલવાન બીઝનનો ડાઝરો ૬૪ બહાદુર અર્દશીર હતા,

તે સધળાઓએ તેની ઉપર પાદશાહ તરીકેની કુઆ કીધી-તેમજ તેને કુન્યાનો પાદશાહ ઝાહેર કીધો.

અને જે કોઈ કે લડાયકો હતા-તેઓ કમર બાધીને તેની આગળ ઉભા રહ્યા

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે તેઓનો એવી રીતનો દિલગુરદો, ડહાપણ અને ખાહેરા જોઇ-ત્યારે તેણે કયસરની નજદીક પચગામ મોકલ્યો,

કે “ઇરાન તરફની તારી તમામ મુરાદ બર આવી છે-અને સધળી વાતો પાયાં કરતાં પણ વધુ સારી રીતે થઈ છે

જરીર અને ઈરાની લશકર એટલીજ આશા કરે છે-કે તું” એકસોજ તેઓની ખુશહાલીની મજલેસમાં આવે,

તો અમે સધળા તારી સાથે કોલકશાર કર્યે-અને અમારા બન તારી મોહબતમાં ગેરફતાર કર્યે

ગરત રન્જ નાયક ખરામી બદરત
કે કારે જમાનહુ બકામે તો ગરત
ફેરેસ્તાદહુ ચુન નચ્હે કયસરુ રસીહ
બદરત આમદો સાએ લશ્કરુ બેદીહ
બેગોકૂત આનચે પયધામે ગુસ્તાસ્પૂ બૂહ
કે ઊ મેહુતરીન પૂરે લોહરાસ્પૂ બૂહ
૬૫ બેશુહ શાહ કયસરુ એ ગોકૂતારે ઊય
ચુ ગુલ બરુ શેગોકૂત આનદો રોખસારે ઊય
હમાનગહુ નેશરત અચ બરે બાહપાય
ચુ બાદે ખજાન અન્દરુ આમદ એ બાય
હમી રાન્હ તા નચ્હે ઇશાન રસીહ
બનચ્હે દેલીરાને ઇરાન રસીહ
ચુ ગુસ્તાસ્પૂરા દીહ બરુ તખ્તે આજ
નેહાદહુ બસરુ બરુ એ પીરુજહુ તાજ
બરા દીહ ગુસ્તાસ્પૂ બરુ પાચે ખાસ્ત
એ ફર્માનખરાન ચૂહ બાલાએ ખાસ્ત
બેદાનેસ્ત કયસરુ કે ગુસ્તાસ્પૂ ઊસ્ત
ફેરુજાન્દએ તખ્તે લોહરાસ્પૂ ઊસ્ત
ફેરાવાનશ બેસ્તૂદો બોદશ નમાચ
વજાન બા સુએ તખ્ત રકૂતન્હ બાચ
વજાન કહએ ખીશ પૂએશ ગેરેકૂત
બેપીચીહ અજાન રુચગારે શેગોકૂત
બેપેચરોકૂત ગોકૂતારે ઊ શહુરુયારુ
હમાનગહુ ગેરેકૂતશ સરુ અન્દરુ કેનારુ
બહુ ગોકૂત ચુન તીરહુ ગદંહ હવા
ફેરુજીદને શમઅ બાશહ રવા
૬૬ બરે મા ફેરેસ્ત આન કે મારા ગુઝીહ
કે ઊ દર્દો રન્જે ફેરાવાન કશીહ
બેશુહ કયસરે રન્જે તશ્વીરુ બોરુહ
બસી નીચ બરુ બૂએ બહુ બરુ શુમેરુહ
બસૂએ કતાબૂન ફેરેસ્તાહ ગન્જ
યકી અકૂસરે સુખો ચાકૂત પન્જ
બોલામો પરસ્તારે રૂમી હજારુ
યકી તઉક પુરુ ગઉહરે શાહુવારુ
એ દીબાએ રૂમી સુતુરુવારુ પન્જ
યકી ફીદસૂફી નેગહુબાને ગન્જ
ફેરેસ્તાદહુ નચ્દીકે ગુસ્તાસ્પૂ બોરુહ
યકાયકુ બગન્બૂરે ઊ બરુ શુમેરુહ
સેલીહો દેરમ દાહ લશ્કરુશરા
હમાન નામદારાને કેશવરુશરા
હરાન કસ કે બૂહ ઊ એ તોખમે બુઝોરુ
વગરુ તીલજન નામદારી સુતોરુ
યકાયકુ સરાનરા હમહુ હદયહુ દાહ
દરે ગન્જહારા હમહુ બરુ કુરોહ
અબા ઇન બસી આકીન ગુસ્તરીહ
બરાન ફેરુ જમાનો જમીન આકીહ
૬૭ કતાબૂન ચુ આમદ બનચ્દીકે શાહ
ધવે ફેસ બરુખાસ્ત અચ બારુખાહ
સેપહુ સૂએ ઇરાન બરુકૂત ગેરેકૂત
હવા ગરુદે અરખાન નેહોકૂત ગેરેકૂત

એ તને તકલીફ નહીં પડતી હોય તો તું અમારાં મયદાનમાં પધાર-
કારણકે જમાનાનું કામ તારીજ મુરાદ માફક બન્યું છે”

ન્યારે તે કાસેદ કયસરની નઝદીક પહોંચ્યો-ત્યારે મયદાનમાં આવતાં
તેણે લશ્કરની તૈયારી થતી જોઈ

પેલા કાસેદે જે કાંઈ ગુસ્તાસ્પને પયગામ હતા તે કયસરને કહ્યો-
અને કહ્યું કે “તે તો લોહરાસ્પના વડો બેટો હતો”

તેની વાત સાંભળી કયસર ખુશી થઈ ગયો-અને તેના બંને ગાલ
ગોલાબનાં ફૂલની માફક ખીલ્યા.

તેજ વખત તે ઘોડા ઉપર સવાર થયો-અને ચોમાત્રાના પવનની
માફક ત્યાંથી નીકળ્યો.

તે એવી રીતે ઘોડો દોડાવતો પેલા ઈરાની બહાદુરની નઝદીક
આવી પહોંચ્યો.

ન્યાં તેણે ગુસ્તાસ્પને હાથીફાંતનાં તખ્ત ઉપર પીરોજાનું તાજ માથાં
ઉપર મેલીને બેઠેલો જોયો.

ન્યારે ગુસ્તાસ્પે તેને જોયો ત્યારે તે પોતાના હાથ નીચેનાઓ વચ્ચેથી
બેઠેલો ઉઠીને ઉભો થયો.

હવે ન્યારે કયસરે બજ્યું કે “તેજ ગુસ્તાસ્પ છે-અને લોહરાસ્પના
તખ્તનો રોશન કરનારો તેજ છે,”

ત્યારે તેની ધણીક તારીફ કરીને નમન કીધું-પછી તેઓ ત્યાંથી તખ્ત
તરફ પાછા ફર્યા.

કયસરે પોતાનાં કીધેલાં કામની માફી માગી-અને આ અબજબી
ભર્યાં જમાના માટે દિલગીર થયો.

પાદશાહ ગુસ્તાસ્પે તેની સઘળી વાત કબૂલ કીધી-અને તેનું સર
બગલમા લીધું.

ગુસ્તાસ્પે તેને કહ્યું કે “ન્યારે રાત પડે-ત્યારે બત્તિ સળગાવવી
જોઈયે

માટે જેણીએ મને પસદ કીધો તેણીને મારી પાસે મોકલજે-કારણ
મારે લીધે તેણીએ ધણું દુઃખ અને પીડા વેડી છે”

હવે કયસર ત્યાંથી ગયો અને સાથે દુઃખ અને શર્મિદગી પણ લેતો
ગયો-તેને પોતાની ભૂડી ખાસીયત માટે પણ પુષ્કળ બળાપો થયો.

પછી તેણે કતાબૂન માટે કેટલોક ખજાનો મોકલ્યો-જેમાં એક જવાહિર
જડિત તાજ અને પાંચ માણેક,

એક હજાર રૂમી ગોલામો અને બાકીઓ-પાદશાહોને લાયકના ગોહર
બરેલી એક સાકળી,

પાંચ બેંટ બરીને રૂમી રેશમી કપડાં મોકલ્યાં-એ સઘળા ખજાનાની
સલાજ માટે એક બાહોશ શખ્સને સાથે મોકલ્યો.

પેલા એલચી તે ગુસ્તાસ્પની નઝદીક લઈ ગયો-અને સઘળું તેના
ખજાન્યોને સોંપી આપ્યું.

તેના લશ્કરને તેમજ તેના મુલકના નામદારોને હથિયાર અને પૈસાની
થેલીઓ આપી.

વળી જે કોઈ કે બુઝોર્મી બરેલી તોખમના હતા તથા તલવાર માર-
નારા મોટા નામદારો હતા,

તેઓ માટે ખજાનાનો દરવાજો ખોલી-સઘળા સરદારોને હદયા
બક્ષેશ કર્યા.

એ સાથ તેણે જમાનો અને જમીનના પયદા કરનાર ખોદાતાલા ઉપર
ધણીક દુઆ કીધી.

એવી રીતે ન્યારે કતાબૂન પાદશાહની આગળ આવી પુગી-ત્યારે
ઈરાની દરબારમાંથી નગરાંના આવજા ઉઠ્યા.

સઘળાં લશ્કરે ઇરાન તરફ ચાલુ મૂક્યું-ઘોડાઓની ધૂળે કરીને
આસ્માન પણ ઢંકાઈ ગયું,

શુ કયસર હો મન્ગલ બેયામહ બરાહ
અનાને તગાવર બેપીચીફ શાહ
બસઉમદ અઘાન મરૂ અરુકાશતશ
બખાહેશ સુએ રૂમ યુગાશતશ
બદ્દ ગોકૂત તા એન્દહ અમ બાએ રૂમ
નખાહમ કે શાદમ બદાન મર્જો બૂમ
બરુ ઊ કરૂફ કયસર બસી આફીન
બેમાલીફ રોખ પીરો ઊ બરુ અમીન
વઝાન બએગહ શુદ સુએ રૂમ બાઅ
શહનસાહ તાઝાન બરાહે દરાઅ
હમી રાન્દ તા સુએ ઈરાન રસીફ
બનઅદીકે શાહે દેલીરાન રસીફ
શુ લોહરાસ્ય બેશનીફ કામદ અરીરુ
બેરાદરશ ગુસ્તાસ્ય આન નરૂરુ શીરુ
પચીરહુ શુદશ બા હમહુ મેહુતરાન
બુઝાગાને ઈરાનો કુન્દઆવરાન
ફેરૂફ આમદ અઅ અસ્ય ગુસ્તાસ્ય બૂદ
બરુ ઊ આફીન કર્જો શાદી નમૂદ
શુ દીદશ પેસરુ બબરુ દરુ ગેરેકૂત
એ જઉરે ફલકુ દસ્ત બરુ સરુ ગેરેકૂત
એ રહુ ચૂન બઅથવાને શાહી શુદન્દ
શુ બુરુશીફ દરુ બુર્જે માહી શુદન્દ
બદ્દ ગોકૂત લોહરાસ્ય અઅ મન મબીન
સુનીન બૂદ રાએ જહાનઆફીન
નબેશતહુ સુનીન બુદ મગરુ બરુ સરત
કે પરુપતહુ માનદ એ તૂ કેશવરત
બદ્દ શાદમાન ગસ્ત લોહરાસ્ય શાહ
મરુ ઊરા નેશાન્દ અઅ બરે તખ્તો ગાહુ
બેબૂસીદો તામશ બસરુ બરુ નેહાદ
હમી આફીન કર્જો બૂ ગસ્ત શાદ
બદ્દ ગોકૂત ગુસ્તાસ્ય કય શહરુયાર
મબીનાદ બી તૂ મરા રૂઅગાર
તોઈ શહરુયારે મનત કેહુતરમ
સરે બખતે દુશમન હમી બેસ્પરમ
હમહુ નીકુ ખાદા સરન્ભમે તૂ
મખાદા કે ખાશીમ બી નામે તૂ
કે ગીતી નમાનદ હમી બરુ કર્સી
શુ માનદ બતન રન્જ યાબદ બસી
સુનીનસ્ત ગયહાને નાપાયદાર
દરુ ઊ તોખમે બદ્દ તા તવાની મકાર
ચકી રૂઅ મરૂદ આરુઅમદે નાન
દેગરુ રૂઅ બરુ કેશવરી મરૂઅબાન
હમી ખાહમ અઅ દાદગરુ ચકુ ખોદાય
કે અન્દાન બેમાનમ બગીતી બબાય
કે ઈન નામએ શહરુયારાને પીશ
બેપચવન્દમ અઅ બૂબુ ગોકૂતારે પીશ
અઘાન પસ તને નામવરુ ખાફરાસ્ત
સખુનઅૂય બાન મખાદને ખાફરાસ્ત

ન્યારે કયસર બે મન્ગલ સૂધી તેની સાથ રાહમાં આવ્યો-ત્યારે પાદશાહે તેના ઘોડાની લગામ પાછી ફેરવી.

સહગન્દ અને નૂવા કોલકરારો સાથ તેને ઇરાનની હદમાંથી પાછો ફેરવ્યો-અને તેની મરજી પ્રમાણે તેને રૂમ જતો મેલ્યો.

તેણે કયસરને કહ્યું કે “હું જીવતો છું ત્યાં સૂધી રૂમની ચોથાઈ-કદી પણ લઈશ નહીં કારણકે હું એ મુલકથી ધણો ખુશહાલ બન્યો છું.”

ત્યારે કયસરે તેની ઉપર ધણીક દુઆ કીધી-તેમજ તેની આગળ અમીન ઉપર પોતાનું મોહું મસબૂતું

અને ત્યાંથી રૂમ તરફ પાછો ફર્યો-રોહન્શાહ ગુસ્તાસ્ય લાગ્બી મન્ગલ ઉપર દોડવા લાગ્યો

એ પ્રમાણે ઘોડા હાંકતો તે ઈરાન તરફ દલેરના પાદશાહની નજીક આવી પુગ્યો

ન્યારે લોહરાસ્યે સાંભળ્યું કે “અરીર પોતાના નરેશોની મિસાલના લાઇ ગુસ્તાસ્ય સાથ આવ્યો છે,”

ત્યારે તે સધળા સરદારો, ઈરાનના બુઝાગો અને પેહલવાનો સાથ તેને એસ્તેકબાલ ગયો

દુરત ગુસ્તાસ્ય ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને તેની ઉપર દુઆ ૯૮ કરી ખુશહાલી બતાવી

ન્યારે તેણે બેટાને જોયા ત્યારે તેને બગલમાં પકડ્યો-અને આરમાનના ઝુલ્મથી બળાપો કરવા લાગ્યો.

પછી રાહમાંથી ન્યારે તેઓ પાદશાહી મેહલ તરફ ગયા-ત્યારે જેમ આફતાબ મીન રાશિમાં દાખેલ થાય તેમ તેમાં દાખેલ થયા.

લોહરાસ્યે તેને કહ્યું કે “આ જે કાઈ તે ‘ખમ્બુ’ તે મારા તરફથી થયલું ના સમજતો પણ ખોદાતાલાનોજ એવા હોકમ હોવો જોઈયે.

તારાં નસીબમાં કદાચ એમજ લખાયલું હશે-કે તું પોતાનો મુલક છોડી દેશવટો લે.”

પછી પાદશાહ લોહરાસ્ય તેનાથી ધણોજ ખુશહાલ બન્યો-અને તેને પોતાનાં તખ્ત ઉપર બેસાડ્યો.

તેને બોસા લઈ તેનાં સર ઉપર તાજ મેલ્યું-તેની ઉપર બલી દુઆ કીધી અને તેનાથી ખુશહાલ થયા.

ગુસ્તાસ્યે તેને કહ્યું કે “ઓ પાદશાહ !-તારી હયાતી વગર અમાનો મને રહેવા દેતો ના !

તું પાદશાહ છે અને હું તારો નોકર છું-તારા દુશ્મનનાં નસીબની નોક મારા પગ તળે કચડીશ

તારું તમામ રોવટ નેક હોજો !-હમેશે તારું નામ બરકાર રહેજો !

કારણકે આ દુઆ કોઈ રાખ્શા ઉપર કાયમ રહેતી નથી-અને જેટલો ૯૯ વખત તે રહે છે તેટલો વખત તે બહુ દુઃખી થાય છે”

(ફિદોઈસી કહે છે કે) આ નાપાયદાર દુઆ એવીજ રીતની છે-તેમાં તું તારાથી બને ત્યાં સૂધી બદીનાં બી ના રોપતો.

એક દહાડો કોઈ મદ્દ એક કકડા રોટલીનો મોહતાબમંદ રહે છે-ન્યારે બીજો દહાડો તે એક મુલક ઉપર પાદશાહ બને છે.

હું દાદગર એકલા એક ખોદાગી એજ માયું છું-કે “દુઆમાં હું એટલોજ વખત કાયમ રહું,

કે આ આગળ પાદશાહોની તવારીખ-સારી એખારતે લખી હું પુરી કરું.

અને ત્યાર બાદ માફ બદન ખાકમાં જઈ પડે-અને આ તવારીખ લખનાર આત્મા અસલ પાકરૂહી ઝરાને જઈ મળે.

ગુરુતારપૂ.

બખાબુ દીદને ફેદઉસી દકીકી
શાએરરા વ બદખાસ્તે ઊ
આવદને હઝાર અયતશ
દર શાહનામહ.

ફિદોસીનું શાએર દકીકીને* ખાબમાં બેહું અને
તેની ખાહશથી તેનાં બેહેલાં હઝાર
અયત પોતાનાં શાહનામા
મધ્યે દાખેલ કરવાં.

શુનાન દીદ ગુચદહુ યકુ શબુ બખાબુ
કે યકુ ભમે મય દારતી ચુન ગોલાબુ
દકીકી એ ભઈ પદીદ આમદી
બર આન ભમે મય દારતાનુહા જદી
બફેદઉસી આવાજ દાદી કે મય
મખુર બેહુ બઆધને કાઊસે કય
કે શાહી ગુઝીદી બગીતી કે અખત
બહુ નાઝદા તાબે દીહીમે તખત

આ બયત લખનારે (ફિદોસીએ) એક રાતે સ્વપ્નામાં એહું બેહું-
કે તેની પાસે ગુલાબી “મય”ની એક ભમ ભરેલી હતી
તેવામાં કેથેથી શાએર દકીકી આવી પુગ્યો-અને તે “મય”ની
ભમ વિષે વાત કરવા લાગ્યો
ફિદોસીને મોટે સાદે કહેવા લાગ્યો કે “કયકાઊસના ઝમાનામા
જેમ મય પીતા હતા તે સિવાય બીજી રીતે મય પીતાજ ના
કારણકે તારા મુરખી તરીકે એક એવા પાદશાહને આ દુન્યામાં
પસંદ કીધો છે કે જેનાથી નસીબ મગરર થયું છે અને પાદશાહી કેલાહ
અને રાજપાટ પહુ મગરર થઈ રહ્યા છે
તે દેશોને જીતનાર શેહનશાહ મહમૂદ છે જેના ખઝાનાનો કાયદો
દરેક શખ્સને મળી ચૂક્યો છે.

૧૦૦ શેહનશાહ મહમૂદ ગીરદહુ શહુર
એ ગાજશ બહુર કસ રસાનીદહુ બહુર

* શાએર દકીકીનું આખું નામ “હરતાહ મન્સૂર બેન અહમદ” હતું. તે કયાંનો વતનદાર હતો તે ચોક્કસ નથી, પણ
એહું લાગે છે કે તે સમકુળના જન્મેલા હતા અને મોટા થઈને તુમ (આજના મરહૂમ) શેહરમા આવી વસ્યા હતા, જ્યાં ફિદોસી
સાથ એળખાણ થઈ હતી એ જો કે શાએરીમા પહેલા વર્ગનો શાએર નહીં હતો, તોપણ તેનાં બયતો મીઠાસથી નિરાળાં
નહીં હતા ગુરુતારપના રાજઅમલના એક હઝાર બયતો જે દકીમ ફિદોસીએ પોતાના શાહનામામા દાખેલ કર્યા છે તે સિવાય
બીજા બયતો ધણાંજ થોડાં નરર પડે છે

મઝહૂર શાએર દકીકી વિષે ફેટલાકેએ ઉતાવળા બની એહું અનુમાન કર્યું છે કે તે અરતોસ્તી હતો. પણ તે વિચાર અમોને
સરાસર ગલત લાગે છે તે અરતોસ્તી નહીં હતો, “જદીફુલ એસ્લામ (નવો થયેલો મુસલમાન) પણ નહીં હતો. તે તો
બાપે દાદે એસ્લામી હતો, પણ જેમ ફિદોસી, હાફેઝ, ખાકાની વગેરે બીજા શાએરો કદીમ ઇરાની શેહનશાહતના તેમજ કદીમ
મઝહૂરની દીનના વખાણનારા હતા, તેમજ શાએર દકીકી અરતોસ્તી શેહનશાહત અને તે મધ્ય રેવાજ પામેલી મઝહૂરનીદી નને
વખાણનારા હતા. જેઓ ઉતાવળા અનુમાન હપર આવી જઈને મઝહૂર શાએરને અરતોસ્તી કહે છે, તેઓને તેમ કહેવાને એક
કારણ મળેલું જણાય છે અને તે એ કે વસત રતુનું વર્ણન આપવા તેણે એક નાની કવિતા લખી છે જે મધ્યે શેવટે બે બયત આ
મતલબના તે લખતો જણાય છે કે:—

દકીકી ચાર ખસ્લત દુસ્ત દારહ—બગીતી અચ હમહુ ખૂબીઓ ઝેસ્તી,
લાએ યાફત રંગો નાલએ અન્—શરાબે લઅલો કીશે ઝદોહેસ્તી.

અર્થ—દકીકીને દુન્યાની ભલી ખૂંડી યોગમાંની ચાર ચીઝ ગમે છે. (૧) ખૂબસૂરત સ્ત્રી પુરૂષોના માણેકના રંગના હોઠ.
(૨) મોરચગનો મધુર આવાજ. (૩) ઝગઝગતો લાલ શરાબ અને (૪) અરતોસ્તી ધર્મ.

પણ જેઓએ ઇરાનના એસ્લામી શાએરોના કાવ્યનો ઊંડો અભ્યાસ કરેલો હોય છે, તેઓ કહી શકશે કે મઝહૂર બયતોને
મળતા અનેક લખાણો એસ્લામી શાએરોએ લખ્યાં છે, પણ તેઓ સર્વ એસ્લામીજ હતા દકીકી શાએરનું આખું નામજ
કહી આપે છે કે તે એસ્લામીજ હતો, એસ્લામી મઝહૂબમાંજ જન્મેલો હતો અને તેજ મઝહૂબમાં ગુરર પામ્યો હતો.

અમ્મ એન્ડ્રુ તા સાહે હસતારો પન્જ
બેકાહદશ રન્જે બેબાહદશ મન્જ
વઝાન પસ અચીન અન્ડર આરહ સેપાહ
હમહુ મેહુતરાન અર કુશાયન્દહુ રાહ
નેયાયદશ ગોકૂતન કંસીરા દુશૈશ
હમહુ તાજે શાહાનશ આયદ અમૈશ
અહીન નામહુ અર અન્દ બેશ્તાકૂતી
કનૂન હરબેહુ જુસ્તી હમહુ યાકૂતી
અઝીન ખારહ મન્ પીશ ગોકૂતમ સખુન
અમર ખાચ યાબી અખીલી મકુન
એ ગુસ્તાસ્પે અર્જસ્પ અયતી હઝાર
બેગોકૂતમ સર આમહ મરા રૂઝગાર
ગરાનમાય નસરે શહુન્શહુ રસહ
રવાને મન્ અમ્મ ખાહુ અર મહુ રસહ
પઝીરોકૂતમ આન ગોકૂતે ઊરા અખાબ
અખૂબીઓ નર્મીશ દાદમ જવાબ
કે મન્ હમ અપીરો તો ખાહમ રસીહ
અઝીન શર્ખતમ હમ બેબાયદ અશીહ
કુનૂન મન્ બેગૂયમ સુખુન હ બેગોકૂત
મનમ એન્દહુ ઊ ગસ્તાહુ ખા ખાહુ બેકૂત

આજથી પંચાસી વર્ષ સૂધી-કંગાલિયતપણું ધરીને આબાદી વધે છે.

વળી બીજું એ કે ચીન (તારતરી) માં તેવું લશ્કર દાખલ થયો-અને ત્યાંના સરદારો તેને માટે દાખલ થવા દેરાના ફરવાડા ખુલ્લા મૂક્યો.

તેને ખૂંદ બોલવાને કોઇ દુરોસ્ત વિચારો નહીં-અને ત્યાંના પાદ-શાહોનાં તાજ તેના હાથમાં આવશે (એટલે તે દેશને તે છતી લેશે).

આ શાહનામુ લખવા માટે તું એ કે અધીરો થયો હતો-પણુ હવે જે તારી ખાહેશ હતી તે સધળી પુરી પડી છે.

એજ તવારીખી બાબત ઉપર આગળ મેં લખાણુ કર્યું છે-તે એ તને મળી આવે તો મારો અદેખો થતો ના.

પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ અને તરાની સરદાર અર્જસ્પની તવારીખના એક હઝાર બયત-મેં બનાવેલા હતાં તેટલામાં મારી ઝિંદગીનો છેડો આવ્યો.

એ તે કીમતી બયતો શેહન્શાહ મહમૂદ આગળ તારી મારફતે પુગી જશે-તો મારું રવાન દુન્યાની સપાટી ઉપરથી ચંદ્રના આસ્માને જઈ મળેલું કહેવાશે.”

સ્વપ્નામાં મેં તેવું કહેલું કબૂલ રાખ્યું-અને બહી બલાઈથી અને ધીરથી મેં તેને જવાબ આપ્યો,

કે “હું” પણ તારી આગળ હવે પહોંચી જઈશ-મોતવું સંબંધ મને પીવાનુજ છે”

હવે જે બયતો તેણે લખી છે તે અત્રે લખુ છું-હું જીવતો છું પણ ૧૦૧ તેવું શરીર માટી સાથે મળી ગયું છે

પાદશાહીએ ગુસ્તાસ્પ યક્ સદ્ વ
બીસ્ત સાલ ખૂદ રખતને લોહરાસ્પ
અબલખ અપરસ્તેશે યઝદાન વ
અર તખ્ત નેશસ્તને ગુસ્તાસ્પ
અમ્મ ગોઝતએ દકીકી શાએર.

ગુસ્તાસ્પની* પાદશાહી એકસોને વીસ વર્ષની
હતી. લોહરાસ્પનું બદખમાં ખોદાની બંદગીમાં
મશગૂલ થવું અને ગુસ્તાસ્પનું તખ્તે
બેસવું. દકીકી શાએરે
લખેલી તવારીખ.

શુ ગુસ્તાસ્પરા દાહ લોહરાસ્પ તખ્ત
ફેરફ આમહ અમ્મ તખ્તો અર અસ્ત રખત
અબલખે ગુઝીન શુહ અર આન નઉબહાર
કે યઝદાન પરસ્તાન ખુદ આન રૂઝગાર

ન્યારે લોહરાસ્પે ગુસ્તાસ્પને રાજ્ય સોંપ્યું-ત્યારે તે તખ્ત ઉપરથી નીચે આવ્યો અને ગૂંચેશીન ધવાની તેયારી કીધી.

સોહામણાં બદખ શેહરમાં “નઉબહાર” નામનાં આતશકહેદમાં તે જઈને બેઠો-કારણકે તે વખતનાં યઝદાન પરસ્ત લોકો

* અવસ્તાનો “વીસ્તાસ્પ” અને પહલવીનો “વિસ્તાસ્પ.” અવસ્તામાં તેમજ પહલવીમાં પણ એને લોહરાસ્પનો ઓકરો જણાવ્યો છે આવાં યશ પ્રમાણે એ પાદશાહ નવદરનાં ખાન્દાનને હતા. ફાર્સી લખનારા પ્રમાણે એની માનું નામ “આઝહદ” હતું. જેણી નવદરના ઓકરા ગોસ્તહમની ઓકરી હતી. ગુસ્તાસ્પની બાયઝીનું નામ અવસ્તા મૂળજ “હુતઓસ” હતું, પણ ફિદૈસી તેની રાણીનું નામ “કતાબત” જે રૂમના કચસરની ઓકરી હતી જેણીને બીજા લખનારા “કતાયૂન” તરીકે લખી ગયા છે તે જણાવે છે. આ નેકબખ્ત પાદશાહના વખતમાં વખ્શરે વખ્શરાન પાક ઝરતોસ્ત સાહેબ ઝાહેરમાં આવ્યા હતા અને મઝદયસ્ની દીન, જે રફતે રફતે ઈરાન દેશમાંથી નાબૂદ થતી ચાલી હતી તેને સૂધારે વધારે કરી નવેસરથી પાછી ચાલુ કરી હતી. આ પાકહીન પહેલવહેલાં આ પાદશાહે કબૂલ કરી હતી અને ઈસ્તાખ્ર શેહરમાં જઈને અંદ અવસ્તાના બાર હઝાર બોલુમ સોનેરી દસ્તખતે લખાવી ઈરાન દેશની ચારે બાજુએ તેને ફેલાવે કયેા અને ત્યાંનાં લોકોને પાછા મઝદયસ્ની દીનમાં લાવ્યો. આખા ઈરાન દેશમાં અને ખસૂસ કરીને આઝર બાઈબનના ઉલ્લાકામાં સંખ્યાબંધ આતશકહેદ તેણે બંધાવ્યાં હતાં. આ પાદશાહની ઝિંદગીની શુરઆત જેવી કમનસીબી ભરેલી હતી તેવીજ રીતે તેનો ખૂદાપો પણ ગમગીનીમાં પસાર થયો હતો. આ પાદશાહના અનેક બેટાં ધર્મની લડાઈમાં માર્યા ગયા હતા.

મરાન ખાનહુરા દાસ્તાંદી શુનાન
કે મરૂ મકુકહુરા તામેયાન ઇન્ જમાન
બહાન ખાનહુ શુદ શાહે યસદાન પરસ્ત
ફેરફ આમહ આનહાએ હયકલ બેખસ્ત
નેશસ્ત અન્દર આન ખાનએ બાકીન
પરસ્તેશ હમી કરૂફ રોખ બરૂ જમીન
ખોદારા પરસ્તીદન આધાશ કરૂફ
દરે દારો દાનેશ બહુ બાશ કરૂફ

બેખસ્ત આન દરે બાકીન ખાનહુરા
નહેસ્ત અન્દર આન ખાનહુ બીગાનહુરા
બેપૂશીહ ભમહુ પરસ્તેશ પલાસ
ખેરફરા બહાન ગૂનહુ બાયહુ સેપાસ
બેયકૂગન્દ યારહુ ફેરફેસ્ત મૂય
સુએ દાવરે દાદગરૂ કરૂફ ફૂય
૧૦૨ હમી બૂદ સી સાલ પીશશ બપાય
બદીનસાન પરસ્તીહ બાયહુ ખોદાય
નેયાયેશ હમી કરૂફ ખુરશીદરા
શુનાન ચૂન કે છુદ રાહુ જમશીદરા
એ રૂએ ગુજસ્તહુ શહે નામદાર
હમી બેસ્ત આમોર્જેશ અશ કેહેગાર
શુ ગુસ્તાસ્પ બરૂ શુદ બતખતે પેદર
કે ફરે પેદર દાસ્ત બખતે પેદર
બસરૂ બરૂ નેહાદ આન પેદર દાદહુ તાજ
કે જીબન્દહુ બાશહુ બઆઝાદહુ તાજ
મનમ ગોફત યસદાન પરસ્ત-દહુ શાહુ
મરા ઇજહે પાકુ દાહુ ઇન્ કોલાહુ
બહાન દાહુ મારા કોલાહે બુઝોરૂ
કે બીઝન કુનીમ અશ રમહુ મીશ ગોરૂ
સુએ રાહે યસદાન બેયાઝીમ અગ્
બરૂ આઝાદહુ ગીતી નદારીમ તગ્
સુ આધને શાહાન બલય આવરીમ
બહાનરા બદીને ખોદાય આવરીમ
યકી દાહુ ગુસ્તારૂફ કશ દાહે બિય
અબા ગોરૂ મીશ આબુ ખુર્દી બબૂય
૧૦૩ પસ અશ દુખ્તારે નામવરૂ કયસરા
કે નાહીદ છુદ નામે આન દુખ્તરા
કતાબૂનશ બાન્દી ગેરાનબાયહુ શાહુ
દો ફર્જન્દ આમહ શુ તાબન્દહુ માહુ
યકી નામવરૂ ફરૂશખ એસ્ફન્દેયાર
શહે કાઝીરી નબર્હે સવારૂ

તે આતશકહેદને જેમ આજે અરખો મકાને માને તેમ માનતા હતા

તે આતશકહેદમાં તે યજ્ઞાન પરસ્ત પાદશાહ ગયા-અને ત્યાંજ
હતારો કીધો અને બંદગીનો પટો બાધ્યો.

તે પરસ્તેશ કરવાનાં ધરમાં જઈ બેઠો-અને હમીન ઉપર માથું મેલી
બંદગી કરતો હતો.

જેવો તે ખોદાની પરસ્તેશ કરવા લાગ્યો-કે ઇન્સાફ અને દાનેશનો
દરવાજો તેની ઉપર ખુલ્લો થઈ ગયો (એટલે બંદગીથી તેને હવે ઇન્સાફ
અને ડહાપબૂના વિચાર આવવા લાગ્યા)

તે આતશકહેદના દરવાજા બદ કીધા-અને પારકા માણસોને લા
આવવા નહીં દીધા

બંદગી કરતા તે જનનો પોશાક પેહેરતો હતો-ખરેજ સારી અકલનો
આભાર માનવો.

તેણે કાકમાઠ છોડી દીધો અને માથાં મોદાના બાલ વધારી દીધા-
અને દાદગર દાવરની તરફ ચિત્ત લગાડ્યું

ત્રીસ વર્ષ સુધી તે ખોદાની બંદગીમાં જ્યો રહ્યો હતો-ખરેખર
ખોદાની પરસ્તેશ એવી રીતે કરવી ભેધયે

જેમ શાહ જમશીદની રીત હતી-તેમ તે ખુરશીદને નમન કરતો હતો

તે નામદાર પાદશાહ આગળ કીમેલા ગુનાહની માફી ખોદા પાસે
માગતો હતો.

ગુસ્તાસ્પ પોતાના બાપના જેવોજ દબદબો અને બાપના જેવુંજ
મોટું નસીબ ધરાવતો હતો તે જ્યારે બાપનાં તખ્ત ઉપર બેઠો,
ત્યારે બાપે આપેલ તાજ માથે પેહેર્યું-અલબત્ત તાજ શાહઝાદા
એનેજ શોભે છે

પછી તે બોલ્યો કે “હુ પાક યજ્ઞાનની પરસ્તેશ કરનારો પાદશાહ
હુ-મને પાક ખોદાતાલાએજ આ તાજ આપ્યું” છે

તે સાહેબે અમેને એટલા માટેજ આ મહાન તાજ આપ્યું છે-કે
મેંતાંનાં ટોળામાથી અમે વરને દૂર રાખ્યે

યજ્ઞાનના રસ્તા તરફજ અમે પોતાનો હાથ લગાવી રાખીશું-
અને નેક લોકો ઉપર કશું પણ સંકટ પડવા દઈશું નહીં

આગળ પાદશાહોની ચાલતી આવેલી રાહ રસ્ત મુજબજ અમે સધળું
બલ લાવીશું-અને ખુરા લોકોને ખોદાતાલાની દીનની રાહ ઉપર લાવીશું”

પછી તેણે પોતાનો ઇન્સાફ એવા સરસ ફેલાવ્યો કે તેના ઇન્સાફે કરી
વરની સાથે મેદા એક એવારે પાણી પીવા લાગ્યાં

હવે નામવર કયસરની બેઠી-કે જે બેઠીનું નામ “નાહીદ” હતું,

પણ તેણીને તેનો બાપ મોટા ફરજનનો કયસર “કતાબૂન” કરીને બોલાવતો
હતો-તેણીને ત્યાં જળકાટ ભરેલા માહતાબની મિસાલના બે બેટાઓ પચા થયા.

એક નામવર મુબારક અસ્ફન્દિયાર* -કે જે લડાઈને લાયકનો શાહ
ઝાદો અને જગી સવાર હતો

* અવસ્તાનો “સ્પેન્તો ફાત” અને પહલવીનો “સ્પેન્દાદ” આ શાહઝાદો ગુસ્તાસ્પનો વડો છોકરો હતો. તે બંને
કદાવર, બહાદુર અને મોટો લડવૈયો હતા, જેથી જોહાન પેહલવાન રસ્તમ મિસાલ એ શાહઝાદાને પણ “તહસ્તન” નો એલકાબ
આપ્યો હતો. જે વખતે એના બાપે ઝરતોસ્ત્રી દીન અંગીકાર કરી તેજ વખતે એણે પણ દીન સ્વીકારી હતી એટલેજ નહીં
પણ ઈરાની શેહન્શાહતની ચારે બાજુએ ફરી વળીને તે સધળે કેકાણે ઝરતોસ્ત્રી દીનનો ફેલાવો કર્યો હતો. યૂનાનીઓ સાથે મોટી
લડાઈ કરી યૂનાન દેશને માત કર્યો હતો. ખુતપરસ્તીનો મોટો દુશ્મન થઈ લાગ્યો હતો. દુન્યાની ભૂતી તવારીખ જે આપણા હાથમાં
થોડી જળવાઈ રહી છે તેમાથી માલુમ પડી આવે છે કે દુન્યામાં સર્વથી પહેલો “ખુતરોકન” (Iconoclast) ચાને ખૂર્સ-
બંજકનો એલકાબ એ શાહઝાદાએ મેળવ્યો હતો.

આ શાહઝાદો “રૂઝતન” એટલે મંત્રાંની દેહવાળો કરીને કેટલાંક પહલવી તેમજ ફાર્સી પુસ્તકો જખાવે છે. “ઝરતોસ્ત્ર

પેશ્તાનુ હેઝરુ ગોઠે શમ્શીરુઅન
શહે નામખદારે હશકરુ શેકનુ

ખીજે તલવારનો મારનારો પેહલવાન પેશ્તાનુ||-કે જે હશકરની સફ
તોડનાર નામ ઉઠાવનાર શાહઝાદો હતો.

નામા ” પ્રમાણે પયગમ્બર સાહેબે આ શાહઝાદાને પોતાની પવિત્ર ક્રિયા કરેલું દાઝમ ખવાડવાથી એ “રૂઝનતન” બન્યો હતો. પણ આપણે નાખીચો તવારીખનવેસ હકીમ ફિરોસી રસ્તમ અને અસ્ફંદિયારની લડાઈમાં જણાવે છે કે જ્યારે રસ્તમ અસ્ફંદિયારનાં હથિયારથી ઝખ્મી થયો ત્યારે સીમોર્ગને તેડાવી તેનો એલાજ શોધ્યો ત્યારે સીમોર્ગ કહે છે કે:—

એરા રઝમ જોસ્તી એ એસ્ફંદેયાર
કે ઊ હસ્ત રૂઝનતનો નામદાર
મરુ ઊરા એરેહુ આનુ કે અન્દરુ ખરુ અસ્ત
હમ અચ દસ્તે ઝહેરિશ્તે પયગમ્બરુ અસ્ત
અગુસ્તાસ્પ દાદસ્ત આનુ ઝહેરિશ્ત
નદરુહ વરા તીરો જુબીનો એસ્ત

“તે અસ્ફંદિયાર સાથે શા માટે લડાઈ શોધી?—કારણકે તે રૂઝનતન અને વળી નામદારી ભરેલો છે

તેનાં બદન ઉપર જે ખાસ બખ્તર છે-તે પયગમ્બર અસ્તોશતને હાથનું છે

અસ્તોશત પયગમ્બરે તે ગુસ્તાસ્પને આપેલું છે-તે બખ્તરને તીર, છટલાલડી કે બાલો વિધી થકી નથી”

કહે છે કે જે વળા અસ્તોશતી દીન ઇરાનમાં અને તેની આસપાસના દેશોમાં ફેલાવવાનું કામ અસ્ફંદિયારે માથે લીધું તે વખતે પયગમ્બર સાહેબે તે લડવૈયાનું શરીર પગથી તે માથાં સુધી ટંકાય એવી રીતનું એક કાંસાનું બખ્તર બનાવી તેને પેહરાવ્યું અને તેની ઉપર માથવાણીમા ખોદાતાલાના આશીર્વાદ ઉતારી તેને તે કામમાં ફતેહ ઈચ્છી હતી તે લડવૈયાને એવા માટે આંખો આગળ તે બખ્તરને તારની બળી હતી કેાઇ પણ તીર, સમ્શીર, બાલો કે ગોઝ તે બખ્તરને કાપી કે ભાંજી શકતાં ન હતાં આ બખ્તર પેહરાનારને તે કાંસાનાં બખ્તર ઉપરથી “રૂઝનતન”નો એલકાબ મળ્યો હતો. અસ્ફંદિયારની દેહ કાંઈ કાંસાંની નહીં હતી, પણ આવી ભતનાં કાસાંનાં બખ્તરને લીધેજ તેને “રૂઝનતન” કહેતા હતા

જેમ એના બાપ ગુસ્તાસ્પે લોહરાસપ પાસેથી ધરાનની ગાદી માગી હતી, તેમજ અસ્ફંદિયારે ગુસ્તાસ્પ પાસે ઇરાનનું તખ્ત માગ્યું હતું. ગુસ્તાસ્પે તે નહીં આપતા અનેક બહાના કાઢ્યાં જેમાં શેવટે રસ્તમના હાથ બાંધીને ઇરાન લાવવાની માંગણી કીધી જે પણ તે તાબેદાર શાહઝાદાએ કબૂલ કીધી. ગુસ્તાસ્પની ખાતેરી હતી કે રસ્તમ કદી પણ બંધાઇને આવનાર નથીજ તેમજ જમાસ્પે તેને કહ્યું હતું કે તેનું મોત રસ્તમને હાથેજ છે તે છતાં તેને ઝાણુલ મોકલ્યો. રસ્તમે તેને ધણી સમજાવ્યો કે હું તારી સાથે આઈ અને તને પાદશાહી આપું, પણ નહીં

બગીતી ચુનાનુ દાનુ કે રોસ્તમ મનમ
ફાઝાન્દએ તોખમે નયરમ મનમ
નેગહુદારે શાહાને ઇરાનુ મનમ
અહરુ બાય પોશ્તે દેલીરાનુ મનમ
તો તકુચે ચુનીનુ અરુ જવાની મકુનુ
એ પીરે જહાનહીદહુ મેશનવ સખુનુ
મકુનુ આનુએ ગુસ્તાસ્પ ગૂચદ હમી
કે ઊ શહે દાનેશ નપૂચદ હમી
બેખાહદ અહેલ મર્ગે એસ્ફંદેયાર
કે ફરૂમુદ આ રોસ્તમશ કાઝારુ
ન બીનદ અખાબુ ઊ કે અરુ મનુ નેજન્દ
રસદ અચ તો એ મનુ શવમ પાય બન્દ
મકુનુ અચ પેસરુ મેશનવ અચ મનુ દુરોસ્ત
કે ગુસ્તાસ્પ ખુદ દુશ્મને બને તોસ્ત
બજાએ પેદરુ મરુ તોરા ઝાલ બસ
એ રોસ્તમ હમાનુ ગોઝો ગૂખાલ બસ
અઈરાનો તૂરાનુ તોરા શહુ કુનમ
એ તૂ દસ્તે બહાહુ ફૂતહુ કુનમ
મનુ અચ ફૂદી તા શુદસ્તમ કોહનુ
બહીનુઅનહુ અચ કસ નબોઈમ સોખનુ
કે ગૂચદ બેરવ દસ્તે રોસ્તમ બેખન્દ
ન બન્દ મરા દસ્ત અર્મે બહન્દ

“તું એમ જાણુ કે દુન્યામાં હું રસ્તમ છું-નરીમાનનાં ખાન્દાને રોશન કરનારો છું.

ઇરાનના પાદશાહોનો નેગહબાન છું-અને તેઓના પેહલવાનોનો દરેક ઠેકાણે મદદગાર છું.

તું આ તારી જવાની ઉપર ભરોસો ના કર-અને આ અનુભવી યુદ્ધાની વાત સાંભળ.

અને જે કાંઈ ગુસ્તાસ્પ કહે તે તું કરવા તૈયાર ના થા-કારણકે તે ડહાપણના માર્ગ ઉપર નથી ચાલતો.

તે પોતાનાં દિલમાં તો તું અસ્ફંદિયારનું મોતજ માગે છે-કારણકે તેણે તેને રસ્તમ સાથે લડાઈ કરવા કમીવ્યું

પણ તે સ્વપ્નામાં પણ જોરો નહીં કે તારા હાથથી મને ઈઝા પુગે અને હું કચદ પકડાઈ.

એ છાકરા! એવું ના કર અને હું ખરેખરજ કહું છું તે સાંભળ-કે ગુસ્તાસ્પ પોતેજ તારો કત્તો દુશ્મન છે

માટે તારા બાપની જગ્યાએ મારો ઝાલ બસ છે-તેમજ મુજ રસ્તમથી તારા દુશ્મનો સામે આ ભારી ગોઝ બસ છે

હું તને ઇરાન તેમજ વરાન દેશનો પાદશાહ બનાઉ-અને તારીથી તારા દુશ્મનના હાથ કેતાહ કરું

મારાં બચપણથી તે હાલ હું બુદ્ધો થયો છું ત્યાં સુધીમાં-એવી રીતના સખુનો કાંઈયે પણ મને કલા નથી.

કે જેમ ગુસ્તાસ્પ કહે છે કે ‘તું બ, અને રસ્તમના હાથ બાંધ’-પણ મારા હાથ બુલદ આસ્માનબી બાંધી શકશે નહીં.”

આવી રીતની સમજાવટ છતાં અસ્ફંદિયાર સમજ્યો નહીં અને રસ્તમ સાથે લડાઈ કરી લડાઈમાં પેલાં એઝમતી બખ્તરની

॥ (આ નોટ માટે જુઓ પાનું ૫૦).

શુ ગીતી બરાન્ શાહે નવ રાત્ર શુદ્ધ
ફરીફૂને દીગર હમી ખારત શુદ્ધ
શાહાને જહાનશ હમલૂ બાઝો સાવ
બેદાદ-દો બર ખુદ ગેરફતહ તાવ
બગીતી નમાન્ અઝ યકી નામવર
કે નામહ બદગીલ્હ બસ્તહ કમર
બહર મરૂઝ બેન્શાન્ યક મરૂઝબાન્
બદાન્ તા નસાઝન્ કસરા એયાન્
બહર કેશરી નામે શુસ્તારપ ખૂદ
કે પૂરે શહ-શાહે લોહરારપ ખૂદ
જહાન્ સરખસર ગશત ઊરા રેહી
કઝાન્ રૂએ દીદન્ યકસર બેહી
૧૦૪ ગુઝીનેશ બેદાદન્ શાહાન્ હમલૂ
બપીશશ દેલે નીક્રખાહાન્ હમલૂ
મગર શાહ અર્જસ્પે તૂરાન્ ખોદાય
કે દીવાન્ બુદન્દી બપીશશ બપાય
ગુઝીનેશ નપેઝરફતો નશીદ પન્દ
અગર પન્દ નશીદ અઝ દીદ બન્દ
અઝ બેસ્તદી નીઝ હરસાલ બાઝ
એરા દાદ બાયદ બહા માલ સાઝ

ન્યારે દેશનો રાજઅમલ તે નવા પાદશાહ ઉપર કાયમ થયો-ત્યારે
ગયા તે બીએ ફરીફૂન પાદશાહ પથદા થયો હોય એમ લાગ્યું.

દુન્યાના બીબ પાદશાહોએ તેને ખંડણી આપવાનું માથે લઇને
ચોથાઈ આપવા લાગ્યા.

દુન્યામાં એક પણ એવો નામવર નહીં રહ્યો-કે જે તાબેદારીની કમર
બાંધીને તેની દરગાહમાં નહીં આવ્યો હોય.

તેણે દરેક મુલકમાં એક એક હાકેમ મુકરર કીધો-કે જેથી કરીને
બીબઓ કોઇને કશું તુકસાન પુગાડે નહીં.

દરેક મુલકમાં શુસ્તારપ કે જે શેહ-શાહ લોહરારપનો બેટો હતો
તેનીજ સત્તા ફેલાઈ.

તમામ જેહાન તેની તાબેદાર બની-કારણકે તેની તરફથી સધળાઓએ
ભલાઈજ ભેઈ.

સધળા પાદશાહો તેને ઠેરવેલી ખંડણી આપતા હતા-અને તેની
હુઝૂરમાં તેના રાજબક્ત યદ રહેતા હતા.

તૂરાન દેશના વડા પાદશાહ અર્જસ્પ સિવાય (સધળાઓએ ખંડણી
કબૂલ કરી હતી)-કારણકે તેની ખેદમતમાં દેવોએ કમર બાંધી હતી.

તેણે તેની ચોથાઈ કબૂલ નહીં કીધી અને તેની સલાહ માની નહીં
ત્યારે તેને સજા થઈ

તે વળી શુસ્તારપ પારેથી ખંડણી માગતો હતો-પણ હવે ખંડણી
તરીકે પૈસા કે માલ કે અરબાબ શા માટે આપવો બેઘયે ?

મદદથી અરફંદિયારને કાંઇ તુકસાન નહીં પહોંચ્યું, પણ ફરતમ ઝખ્મી થયો. તેણે સીમોર્ગને બોલાવી પોતાનો ચારો શોધ્યો

બદ્દ ગોકૂત સીમોર્ગ કઝ રાહે મેહૂર
બિગૂયમ હમી બા તો રાઝે સેપેહૂર
કે હર કસ કે ખૂને યલ એરફન્દેયાર
બેરીઝદ વરા બેરકરદ રૂઝગાર
હમાન્ નીઝ તા એદલૂ બાશદ એ રન્જ
રહાઈ નેયાબદ નમાનદશ ગન્જ

અર્થ—સીમોર્ગે તેને કહ્યું કે “હું તને મોહબતને ખાતેર આ ફરતાં આસ્માનનો ભેદ કહું છું કે જે કોઈ શખ્સ અરફંદિયાર
પેહલવાનનું ખૂન રેડશે તેને ઝમાનો પાયમાલ કરી નાખશે. ન્યાં સૂધી તે જીવતો રહેશે ત્યાં સૂધી તે દુઃખી થશે અને તેનો
ખઝાનો પણ કાયમ રહેશે નહીં.”

અફસોસ ! કે તેમજ બન્યું. આ શાહઝાદાના ફરતમના હાથ ઉપર માર્યા જવા પછી ખરેજ ફરતમની તેમજ તેનાં
ખાન્દાનની પાયમાલી થઈ.

॥ અવસ્તાનો “પેશોતન” તેમજ પહલવીનો “પેશોતન” આ શાહઝાદો શુસ્તારપનો બીબે છોકરો થાય. એણે ઝરતોસ્તી
દીન ફેલાવાના કામમાં ધણી મદદ આપી હતી પોતાના ભાઈ અરફંદિયાર સાથે લડાઈમાં સામેલ થયો હતો. આ શાહઝાદો
વડા દસ્તર તરીકે પણ ઓળખાતો હતો. એને માટે ફાર્સી તેમજ પહલવી પુસ્તકો જણાવે છે કે તે “અમર્ગ” હતો. ઝરતોસ્ત
બેહરામનાં ઝરતોસ્ત નામા પ્રમાણે પયગમ્બર સાહેબે એ શાહઝાદાને પોતાની ક્રિયા કરી ઇબ્નેહૂ દૂધ પાધું તેથી તે “અમર્ગ”
બન્યો. આ બાબતને અવસ્તાએ વિસ્તારપ થત પલ્લુ ટેકો આપે છે કે “અયરક અમર્ક બવાહિ થય પેશોતનુશ” પાઝંદ
નીરગોમાં એને “પેશોતન વિસ્તારપાન” તરીકે ઓળખાવ્યો છે.

પયદા શુદને ઝડોઈશ્ત વ ગુઝીદને
ગુસ્તાસ્પ વ લોહરાસ્પ
વ હમગી સરદારોને
ધરિન્ કીશે ઊરા.

ઝરતોશ્તનું* ઝાહેર થવું અને ગુસ્તાસ્પ,
લોહરાસ્પ અને તમામ ધરિની
સરદારોએ તેની દીન
એખતયાર કરવી.

યકી પાક પયદા શુદ અન્દર જમાન
બદરેત અન્દરશ મજમરે ઊરેયાન
ખુબસ્તહ પયો નામે ઊ ઝરૂહોશ્ત
કે અહરીમને બદ કુનેશરો એકેશ્ત
બશાહે જહાન ગોકૂત પયધમ્બરમ
તોરા સૂએ યજ્ઞદાન હમી રહુબરમ
યકી મજમર આતેશ બેયાવરૂહ બાજ
બેગોકૂત અજ બેહેશ્ત આવરીદમ ફરાજ
જહાનઆફ્રીન ગોકૂત બેપઝીર ઇન્
નેગહ કુન બહીન આસ્માનો અમીન
કે બી ખાકો આબશ અરઆબર્દહુ અમ
નેગહ કુન બદ તાશ ચૂન કર્દહુ અમ
નેગર તા તવાનહ ચુનીન કર્દહુ કસ
મગર મન કે હસ્તમ જહાનદારો બસ
ગર અયદૂન કે દાની કે મન કર્દમ ઇન્
મરા ખાન્દ બાયદ જહાનઆફ્રીન
એ ગૂયન્દહુ બેપઝીર બેહુ દીને ઊય
બેયામૂજ અજ રાહો આધને ઊય
નેગર તા એ ગૂયદ બરાન કાર કુન
બેરદ અરગુઝીન ઇન્ જહાન ખાર કુન
બેયામૂજ આધને દીને બેહી
કે બી દીન ન ખુબસ્ત શાહનશેહી
ચુ બેશનીદ અજ શાહે બેહુ દીને બેહુ
પઝીરોકૂત અજ દીનો આધને બેહુ
નબર્દહુ બેરાદરશ ફરરોખ ઝરીર
કુલ અન્દહુ પીલ આવરીદી બઝીર
પેદરશ આન શહે પીર ગશતહુ બબલખ
કે ગીતી બેલશ અન્દરૂન બૂદ તલખ
શુદહુ ઝારો બીમારો બી તાબો તૂશ
બનઝદીકે ઊ ઝરૂર હમતાએ નૂશ

સરાને બુઝોર્ગ અજ હમહુ કેશ્વરાન
પેઝેકાનો દાનાઓ કુન્દાવરાન
હમહુ સૂએ શાહે અમીન આમદન્દ
બેબસ્તન્દ કુશ્તી બહીન આમદન્દ
પહીદ આમદ આન ફરરએ ઇંજહી
બેરકૂત અજ દેલે બદ્દેગાલાન બહી

તેના જમાનામાં એક પાક પહીંઝગાર શખ્સ ઝાહેરમાં આવ્યો-તેના
હાથમાં અગરનું ધૂપદાન પકડેલું હતું.

તે મુબારક કદમનો હતો અને તેનું નામ “ઝરતોશ્ત” હતું-કે જેણે
બદકેફર એહરેમનનો નારા કર્યો હતો

તેણે જેહાનના પાદશાહને કહ્યું કે “હું પયગમ્બર છું-અને તને
પાક યજ્ઞદાન તરફ જવાનો રસ્તો દેખાડનારો છું”

ત્યાર બાદ તે એક આતશ મેલેલું ધૂપદાન લાવ્યો-અને બોલ્યો કે
“આ આતશ તારી આગળ બેહેશ્તમાથી લાવ્યો છે.”

જેહાનના પયદા કરનાર ખોદાતાલાએ તને કહેવાડ્યું છે કે ‘આ તું
કબૂલ કર-અને આ આસ્માન તેમજ અમીન તરફ નેગાહ કર

કે મેં તેને માદી અને પાણી વગર બનાવ્યાં છે-તું વિચાર કર કે
મેં તેને કેવી રીતે પયદા કર્યું?

તું જો કે હું જે દુન્યાને પયદા કરનાર સાહેબ છું તેના સિવાય ૧૦૫
આવી રીતનું કોઈ બનાવી શકશે?

જ્યારે તારી ખાતેરી થાય કે મેંજ એ સધળું રચ્યું છે-ત્યારે ફક્ત
મનેજ દુન્યાનો રચનાર ખોદાતાલા સમજવો જોઈયે

તું આ પયગામ કહેનાર શખ્સની બહી દીન કબૂલ કર-અને તે
શખ્સ તરફથી તેની બહી રાહ રીતી શીખી લે.

તે જે કાંઇ કહે તેની ઉપર તું ધ્યાન આપજે અને તે પ્રમાણે અમલ
કરજે-તું ડહાપણજ એખતયાર કરજે અને આ કમીની દુન્યાને તુઝ સમજજે

તું આ બહી દીનની રાહ રસ્મ શીખી લે-કારણકે દીન ધર્મ વગર
પાદશાહી કારોબાર સારી રીતે ચાલી શકે નહીં”

જ્યારે તે બધા પાદશાહે તેની બેહતર દીનની વાતો સાંભળી-ત્યારે
તેણે તેની બહી દીન અને તેની સધળી રાહ રસ્મ કબૂલ કીધી

તેમજ તેનો લડાયક બાઈ મુબારક ઝરીર-કે જે મસ્ત હાથીને નીચે
નાખતો હતો તેણે પણ કબૂલ કીધી

તેનો બાપ પાદશાહ લોહરાસ્પ કે જે હવે બલખમા બુઢો થયો હતો-
અને જેને મનસે દુન્યા સધળી કડવી ઝેહર જેવી થઈ પડી હતી

જે દુઃખથી રડતો, બીમાર અને કાંઈ પણ સક્તિ કે ઝોર વગરનો
થઈ પડ્યો હતો-અને જેની આગળ ઝેહર કે મીઠું મધ બન્ને સરખાજ
હતું તેણે પણ કબૂલ કીધી

તમામ મુલકના બુઝર્ગ સરદારો-હકીમો, દાનાઓ અને પેહલવાનો,

સધળા જેહાનના પાદશાહની નઝદીક આવ્યા-અને પોતાની કમર ૧૦૬
ઉપર ફરતી બાધી ઝરતોશ્તી દીન કબૂલ કીધી.

ત્યારે પેલો ખોદાઈ જળકાઠ ઝાહેર થયો-અને બદવિચારના શખ્સોનાં
દિલમાંથી બહી જતી રહી

* અવસ્તાનો “ઝરતુશ્ત્ર” પહલવીનો “ઝરતોશ્ત” અને બીજાં ફાર્સી પુસ્તકો પ્રમાણે “ઝરતોશ્ત” અવસ્તા, પહલવી તેમજ ફાર્સી પુસ્તકો એના બાપનું નામ “પોડરશસ્પ” જણાવે છે, જ્યારે તેની માતું નામ ફાર્સી તેમજ પહલવી પુસ્તકો “કુઢો” આપે છે આ મઝદયસ્ત્રની દીન સંઘવન કરનાર મહાન પયગમ્બર વિષે અમો આ પુસ્તકના દીબાચામાં પુરતું બોલ્યા છીયે.

રહે છુત પરસ્તી પરાગન્દહુ શુદ્ધ
અયચ્છદાન્ પરસ્તી પુર આગન્દહુ શુદ્ધ
પુર અચ્છ નૃદે ઈજહ બેયુદ્ધ દખ્ખહા
વચ્છ આહુદગી પાકુ શુદ્ધ તખ્ખહા

પચ્છ આઝાદહુ ગુસ્તારપ્ અરુ શુદ્ધ અગાહુ
ફેરેસ્તાહુ હરુ ચ્છ અકેશ્વરુ સેપાહુ
પરાગન્દહુ ગેદે જહાન્ મૂબદાન્
નેહાહુ અચ્છ અરે આઝરાન્ ગુમ્બદાન્
ગુમ્બદાન્ આઝરે મેહુરુ ખર્જીન્ નેહાહુ
અકેશ્વરુ નેગરુ તા એ આઈન્ નેહાહુ
કે આન્ મેહુરુ ખર્જીન્ બી દૂદ બૂદ
ગુનઉવરુ ન અચ્છ હીજમો ઊદ બૂદ
યકી સર્વે આઝાદહુરા ઝરૂહોહેશ્ત
ખર્જી સર્વે આઝારુ અન્દરુ બેકેશ્ત
નબેશ્તહુ અરુ આન્ ઝાદ સર્વે સોહી
કે બેખર્જીરુ ગુસ્તારપ્ દીને બેહી

૧૦૭ ગવા કરુદ અરુ સર્વે આઝાદરા
ચુનીન્ ગુસ્તારાનહુ ખેરુદ દાદરા
ચુ અન્દી અરુ આમહુ અરુ ઈન્ સાલેયાન્
બેયુદ્ધ સરુવ આલા સેતખ્ખશ મેયાન્
ચુનાન્ ગશ્ત આઝાદ સર્વે બલન્દ
કે અરુ ગેદે ઊ અરુ નગશ્તી કમન્દ
ચુ આલા અરુ આવરુદ બેચ્ચારુ શાખ
બેકરુદ અચ્છ અરે ઊ યકી ખૂખ કાખ
બેહલ રશ આલાઓ પહુના બેહલ
નકરુદ અચ્છ યુનહુ અન્દરુ ઊ આબો ગેલ
ચકુ અયવાન્ અરુ આવદેશ અચ્છ ઝરે પાકુ
જમીનશ હમહુ સીમો અખ્ખરુશ પાકુ
અરુ ઊ અરુ નેગારીહુ જમશીદરા
પરસ્તાન્દએ માહો ખુરશીદરા
ફરીદુન્ અખા ગોર્જએ ગાવસારુ
બેકરુદહુ કદન્ અરાન્ જા નેગારુ

સધળી છુત પરસ્તીની રૂઢિ નાખુદ થઈ-અને ચઝદાન પરસ્તીની શહ
ઉપર સધળા તત્પર બન્યા.

ગુર પામેલાંઓનાં હારા મેલવાનાં દખ્ખા મધ્યે છુત પરસ્તીના
અધકારને બદલે ઈઝદી નૂર પ્રકાશવા લાચુ-લોકોની અહલાદ ગુનાહની
નાપાકીમાથી પાક થવા લાગી

પછી અમીરી બુન્યાદનો ગુસ્તારપ તખ્ત ઉપર બેઠો-તેણે સધળા
મુલકમા એ તરફ લરકર મોકલી આપ્યું

તેમજ દુન્યામાં સધળે દીનના ફેલાવા માટે મોખેદોને વીખેરી
નાખ્યા-આતશકદેહો ઉપર ગુમ્બદો બધાવ્યા.

સર્વથી પહેલાં “મેહર ખર્જીન*” નામના આતશને તખ્તનેશીનુ ક્યેઈ-
મુલકમાં હવે કેવી દીન રેવાજ પામી તે ઉપર ધ્યાન ધર.

આ મેહર ખર્જીન આતશ ધૂમાડા વગરનો હતો-અને કાઠી તેમજ
ખુરખો વગર રૌશન રહેતો હતો,

અસ્તોસ્ત પયગમ્બરે રૂઢી અસરથી નિરાળાં રહેતા એક “સર્વજ”
નામના ઝાડને-તે આતશકદેહના દરવાઝા ઉપર રોપ્યું

તે સીધાં અને રૂઢી અસરથી નિરાળાં રહેતા ઝાડનાં પાદડા ઉપર આ
લેખ લખેલો હતો-કે “ઓ ગુસ્તારપ! આ બલી દીનને કબૂલ કરજે,”

તે “આઝાદ સર્વ” ને ખોદાતાલાએ દીનનાં ખરાંપણાની ખાતેરી
આપવા પયદા કર્યું હતું-નેક વિચાર શક્તિ આવી રીતે ઈન્સાફ આપે છે.

જ્યારે એ ઉપર કેટલાક વધેઈ નીકળી ગયા-ત્યારે તે સર્વજુ ઝાડ
ધણું બિચું થયું-અને તેનો ઘેરાવો પલ્લુ ઝખરે થયો

તે બુલદ આઝાદ સર્વ એટલું તો મોટું થયું-કે તેનાં થડની આસ-
પાસ એક કમદ પલ્લુ ફરી વળતી નહીં હતી

જ્યારે એ સર્વની ઘણીજ લાગ્બી લાગ્બી ડાંખળીઓ વધી-ત્યારે
ગુસ્તારપે તેની આસપાસ એક સુદર ઇમારત બાધી.

તે ચાળીસ ગઝ લાગ્બી અને ચાળીસ ગઝ પોદોળી ઇમારત બાધી-
તે ઇમારત બાધવામા પાણી કે મટોડું વાપર્યું હતું નહીં

પલ્લુ ખાલેસ સોનાથીજ તે એક મેહલ બાંધી-જેની ભોમ સધળી
રૂપાની બનાવેલી અને ખાક અગમરની હતી

તે મેહલ ઉપર માહતાબ અને ખુરશીદની નેચાયેશ કરતો પાદશાહ
જમશીદનો ચીતાર ચીતારાવ્યો.

તેમજ ગાયના માથાવાળા ગુઝ સાથ પાદશાહ ફરીદુનનો ચીતાર
પલ્લુ ચીતારવા કમળ્યું.

* આ “આદર ખર્જીન” નામના આતશ માટે બીજાં ફાર્સી તેમજ પહલવી પુસ્તકો જણાવે છે કે તે હમેશે કાઠી અને
સુખડ વગર રૌશન રહેતો હતો અને તે આતશ બેહેશ્તમાથી પયગમ્બર સાહેબ પોતાની સાથ લઈ આવ્યા હતા જ્યારે તેવણ
ગુસ્તારપની દરબારમા લાવ્યા ત્યારે તે આતશ ગુસ્તારપ, પેશ્તન, જમારપ વગેરે સર્વ સરદારોને હાથમાં આપ્યો હતો તો પલ્લુ
કોઇના હાથને કાંઈ પલ્લુ ઇઝા થઈ ન હતી

આ આતશને ગુસ્તારપે “રએવન્ત” નામના પહાડ ઉપર એક બુલદ આતશકદેહ બંધાવી ત્યાં રૌશન ક્યેઈ હતો બુન્દહિશન
પ્રમાણે આ રએવન્દ કોહ કે જોને “પોસ્તે વિસ્તારપના” પલ્લુ કહેતા હતા તે ખોરાસાનમા આવ્યો હતો.

જ આ સર્વના ઝાડ માટે “દખેસ્તાન” વગેરે કેતાબોમાં જે અહવાલ આપ્યા છે, તેનો સાર હુંકમાં આપ્યે છિયે. કહે
છે કે આ ઝાડ રોપ્યાને એક હઝાર ચારસો પચાસ વર્ષ થયા પછી ઇસ્લામી પાદશાહ “સુતવકેકે અખ્યાસી” નામનો હતો
તેની આગળ બીજાઓએ તે ઝાડના ફેલાવા અને રોકેલા વિસ્તાર વિષેની વાતો કહી, જે ઉપરથી તે પાદશાહનો એવો વિચાર
થયો કે મારે પોતે જતે એ ઝાડ જોડું પલ્લુ ત્યાં જવાનો માર્ગ બહુજ દૂર હતો તે ઉપરથી જઈ શકાય નહીં ત્યારે તે નામીયાં
ઝાડને કાપી મગાવી નજરે જોવાનો પોતે હોકમ આપ્યો ત્યાનાં લોકોએ તે નહીં કાપવાનો અને તેના બહલામાં મારો એટલો
અર ખઝાનો આપવા માન્યો કારણકે તે ઝાડ નીચે હઝારો ગોરપદો અને માણસો આસપેશ લેતાં હતાં અને તે ઝાડ ઉપર
હઝારો પક્ષીઓએ માળા બાંધ્યા હતા, પલ્લુ પેલા પાદશાહે તે ના કબૂલ કરી ઝોર બુદમથી તે કપાવી મંગળ્યું તેને કાપતાં
હઝારો માણસો કામે લાગ્યા હતા અને હઝારો રૂપાનો ખર્ચ થયો હતો હવે તે ઝાડને કાપી લાવતાં તે પાદશાહનાં શેહરથી એક મંઝેલ
દૂર તે ઝાડ રહેલું એટલામા તે પાદશાહને કોઈ કારણ માટે તેના ગોલામોએ રાતે મારી નાખ્યો જેથી તે ઝાડ જોવા પામ્યો નહીં.

હમણું મેહનશાનરો અશાનુ જા નેગારેત
નેમરુ તા શુનીન કામગારી કે દાશત
શુ નીકું શુદ્ધ આનુ નામવરુ-કાખે અરુ
બદીવારુહા અરુ નેહાદશ ગોહરુ
અગેઈશ ચકી ખારએ આહનીન
નેશરેત અન્દરુ કરુદ શાહે અમીન
શુ ચકુચન્દ ગાહી અરુ આમહ અરુ ઇન્
દેરખી પદીહ આમહ અન્દરુ અમીન
અજ અચવાને અસ્તારપ તા પીરો કાખ
દેરખી ગશાનુ બુદો બેસારુ શાખ
હમણું અર્જે ઊ પદો ખારશ ખરુદ
કસી ફે શુનાનુ અરુ ખુરુદ કચ મરુદ
ફેરેસ્તાહ હરુ સુ અકેરવરુ પયામ
કે ચુનુ સર્વે કેશમરુ અગીતી કુદામ
એ મીનો ફેરેસ્તાહ જી મનુ ખોદાય
મરા ગોહુત અગીનુ જા અમીનો અરુ આય
કુનુનુ બુમ્બલુ ઇન્ પન્દે મનુ બેશનવીહ
પેયાદહુ શુએ સર્વે કેશમરુ રવીહ
બેગીરીહ ચકુસરુ રહે અરુદોહોશત
અસુએ બુતે ચીનુ અરુ આરીહ પોશત
અમોઝો ફેરે શાહે ઇરાનેયાનુ
બેખ-બીહ કુશતી હમણું અરુ મેયાનુ
અઆધને પીશીનગાનુ મન્ગરીહ
બદીનુ સાયએ સરુવબુનુ બેચવીહ
શુએ ગુન્બદે આજરુ આરીહ રૂય
અફમીને પચઘરખરે રાસ્તગૂય
અચમદાનુ કે હરુગેજ ન બીનહ બેહેશત
કસી ફે નદારુદ રહે અરુદોહોશત
પરાગન્દ ગોહુતારુશ અન્દરુ બેહાનુ
શુએ નામદારાનો સુએ મેહાનુ
હમણું તાજદારાનુ અફમીને ઊય
શુએ સર્વે કેશમરુ નેહાદન્દ રૂય
બેહેશતીશ ખાનુ અરુ નદાની હમી
ચેરા સર્વે કેશમરુશ ખાની હમી
ચેરા કશ નખાની નેહાલે બેહેશત
કે ચુનુ સર્વે કેશમરુ અગીતી કે કેશત
પરસ્તેશ કંદહુ શુદ્ધ અગીશાનુ બેહેશત
બેખસ્ત અન્દરુ ઊ દીવરો અરુદોહોશત
શુ અન્દી અરુ આમહ બરીનુ રૂઝગારુ
ખુજસ્તહુ શુદ્ધ આનુ અખતરે શહુરુયારુ
અશાહે જહાનુ ગોહુત અરુદોહોશત પીરુ
કે દરુ દીને મા ઇન્ નખાશહ હમીરુ
કે તુ ખાખ બેહુદી ખસાલારે ચીનુ
ન અન્દરુખુરુ આયહ અઆધનો દીનુ
નખાશમ બરીનુ નીજ હમદાસ્તાનુ
કે શાહાને મા દરુ ગહે બાસ્તાનુ
અવુકીનુ નદાદસ્ત કસ ખાઓ સાવ
અઈશાનુ નબુહ શાનુ હમી તુરો તાવ
બેપેશરુકુત અસ્તારપ ગોહુતા કે નીજ
નફમીયમશ દાદનુ અજ ખાખ ચીજ

તેજ પ્રમાણે સઘળા પાદશાહોના ચીતાર પણ ત્યાં ચીતારવામાં આવ્યા-
તું વિચાર કર કે એવી શક્તિ બીજે કયો પાદશાહ ધરાવતો હતો ?

ન્યારે તે નામાકિત સોનેરી મેહલ સુન્દર રીતે તૈયાર થયો-ત્યારે
તેની દીવરો ઉપર સઘળાં ગોહરો જડાવ્યાં.

તેની આસપાસ એક લોઢાંની દીવાર ભરી લીધી-અને બેહાનનો ૧૦૮
પાદશાહ ત્યાં રહેવા લાગ્યો.

ન્યારે એ ઉપર થોડાક વખત પસાર થયો-ત્યારે તે અમીનમા પેહું
સર્વ એક બુલદ ઝાડ તરીકે ઉગી નીકળ્યું.

અસ્તારપની દરબાર આગળથી તે તેના રહેવાના મેહલ સુધી-પોખાલ
ચડવાળું અને સંખ્યાબધ ડાંખળીવાળું તે ઝાડ ફેલાયું હતું.

તેનાં પાંદડાં નસીહતથી ભરેલા હતાં અને તેના કૂળ દાનાઈ વધાર-
નારાં હતાં-એ કોઈ આવાં કૂળ ખાય તે જલદીથી કેમ મરે ?

તેણે દરેક મુલકમાં ચો તરફ પચગામ મોકલ્યો-કે “કેશમરના બેવું
સર્વનું ઝાડ દુન્યામાં બીજે કયે કયા છે ?

એ મારે માટે બેહેશતમાથી ખોદાતાલાએ મોકલ્યું છે-અને મને કહ્યું
છે કે ‘દુન્યામાથી તું બેહેશતમાજ આવશે.’

માટે તમે સઘળા આ મારી શીખામણ સાંભળો-અને આ કેશમરના
સર્વ તરફ પેયાદા થઇને ચાલ્યા આવો.

તમે સઘળાઓ હવે ચીન દેશની મૂર્તિઓ તરફ તમારી પીઠ ફેરવીને
અરતોસ્તી દીનની રાહ પકડો

ધરાનીઓના પાદશાહના દબદબા અને ઝળકાટની બરક્તથી-તમે
સઘળા કમર ઉપર કુશતી બાંધો

આગળા વડિલોની રાહ રસ્ત ઉપર હવે તમે ઝાંઝુ ધ્યાન ના
આપો-અને આ છાયાવાળાં સર્વનાં ઝાડને વચનથી બધાઓ.

રાસ્ત બોલનાર પચગમ્બરનાં ફર્માન મૂળખ-આતશકંદેહના ગુરખદ ૧૦૬
તરફ તમારાં મોં ફેરવો

હું ખોદાના કસમથી કહું છું કે જે કોઈ અરતોસ્તી ધર્મ એખતેયાર
નહીં કરશે તે કહી પણ બેહેશત બેવા પામશે નહીં”

તે પાદશાહનો આખી રીતનો પચગામ સઘળી દુન્યામા નામદારો
અને પાદશાહો વચ્ચે ફેલાઇ ગયો.

તેના ફર્માનથી તમામ તાજદાર પાદશાહોએ-કેશમરના સર્વ તરફ
ચાલવા માંડ્યું.

જે તું સમજ ન શકતો હોય તો તેને બેહેશતનું ઝાડ કરીને કહે-
શા માટે તું તેને કેશમરનું સર્વ કહે છે ?

તું તેને શા માટે બેહેશતનો રોપો નથી કહેતો ?-કારણકે કેશમરના સર્વ
બેવું ઝાડ આ દુન્યામાં કોણે રોપ્યું છે ?

એ પ્રમાણે ખોદાની પરસ્તેશ કરવાની જગ્યા એક બેહેશત બેવી દેખાવા
લાગી-કારણકે પચગમ્બર અરતોસ્તે તે જગ્યાએ દયવચસનીનો અટકાવ કર્યો હતો

એ ઉપર કેટલોક વખત પસાર થયો-અને પાદશાહનો સેતારો
ઝળકતો થયો.

બુઝાર્જ અરતોસ્ત પચગમ્બરે બેહાનના પાદશાહ અસ્તારપને કહ્યું-
કે “આ વાત આપણી દીનમાં વાજબી નહીં કહેવાય,

કે તું ચીનના સરદારને ખંડણી આપે-એ વાત આપણા રૈવાજ અને
દીનને અનુસરતી નથી.

હું એ વાત ઉપર એટલા માટેજ એકમત નથી થતો-કે આગળા ૧૧૦
અમાનામાં આપણા પાદશાહોએ

તુર્કીઓને કોઈ પણ ભતની બેરાજ અને ખંડણી આપી નથી-
કારણકે ધરાનીઓની સામે થવાની તેઓને તાકત કે શક્તિ હતીજ નહીં.”

અસ્તારપે તેવું કહેલું કબૂલ કીધું અને બોલ્યો કે “હું ખંડણી
તરીકે કાંઈ પણ આપવાનો હોકમ કરીશ નહીં.”

આગાહી યાત્રતને અર્જસ્પૂ શાહે
તૂરાન અઝ બરગુઝીદને ગુશ્તાર્પૂ
દીને ઝરદોશ્ત વ નામઝ
નેવેશતનું બદ્.

તૂરાનના પાદશાહ અર્જસ્પનું* ગુશ્તાર્પે
ઝરતોશ્તી દીન એખ્તયાર કરવા વિષે
વાકેઝ થવું અને તેની ઉપર
નામું લખવું.

૬૬૭

૫૨ આગાહી શુદ્ધ નરુશ્ત્ર દીવી અઝીન
હમ અન્દર ઝમાન શુદ્ધ સુએ શાહે ઝીન
બદ્ ગોકૂત કય શહુરયારે જેહાન
જેહાન ચક્રસરહ અઝ કેહાનો મેહાન
બલ આવરીદન્દ કુર્માને તૂ
નેયાયદ કસી પીશે પયકાને તૂ
મગર પૂરે લોહુરાસ્પ ગુશ્તાર્પ શાહ
કે આરદ હમી સૂએ તુર્કાન સેપાહ
બેકરુદ આરકારા હમહુ દુશ્મની
અબા ચૂન તો શહુ કરુદ અહુરીમની
મરા સદ્દ હઝારાનૂ સવારસ્ત બીશ
હમહુ ગરુ બેખાહી બેયારમત પીશ
બેયા તા શયીમ અઝ પયે કારે બીય
નેગર તા નતસર્ફી એ પયગારે બીય
૧૧૧ શુ અર્જસ્પ મેશનીદ ગોકૂતારે દીવ
ફેરુદ આમદ અઝ ગાહુ તુર્કાન બેદીવ
અઝ અન્દહુ બી સુસ્તો બીમાર શુદ્ધ
એ શાહે જેહાન પુર એ તીમાર શુદ્ધ
૫૨ આનુગહુ હમહુ મુબેદાનૂરા બેખાન્દ
શનીદહુ સંયુત પીશે ઇશાન મેરાન્દ
બેદાનીદ ગોકૂતા કઝ ઇરાન ઝમાન
મેશુદ ફરુએ ઇજદે પાકુ દીન
ચકી પીર પીશ આમદશ સરસરી
બધીરાન બદઅવીએ પયગમ્બરી
હમી ચૂયદ અઝ આરમાન આમદમ
એ નરુદે બેદાએ જેહાન આમદમ

૫૪૧ આ વાતથી એક નર દેવ વાકેઝ થયા-તેજ વખત તે ઝીનના
પાદશાહ તરફ ગયા.

અને તેને કહ્યું કે “ઓ જેહાનના પાદશાહ!-દુન્યાના સઘળા નાના
કે મોટાએ

તારું કુર્માન બલ લાવ્યા છે-કોઈ પણ શામ્સ તારા તીરના પયકાન
સામે આવી શકતો નથી

સિવાય કે લોહુરાસ્પનો બેટો પાદશાહ ગુશ્તાર્પ કે જે તૂરાનીઓ
તરફ લશ્કર લાવવાની તૈયારી કરે છે

તેણે સઘળી પોતાની દુશ્મની આહેર કીધી છે-અને તુજ જેવા પાદ-
શાહ સાથ તેણે એહરેમનનું કામ કીધું છે.

મારી પાસે લાખથી પણ વધુ સવારો છે-અગર તું ચાહતો હોય
તો સઘળા તારી નઝદીક લઈ આવ

ચાલ આપણુ તેના કામની તૈયારી કર્યે-સંભાળજે તુ તેની લડાઈથી
જરાપણુ ડરતો ના”

જ્યારે અર્જસ્પે પેલા એહરેમનની વાત સાંભળી-ત્યારે તે તુર્કીઓનો
શાહ તખ્ત ઉપરથી નીચે ઉતર્યો

તે તેની ધાસ્તીથી સુસ્ત અને બીમાર થયો-અને જેહાનના પાદશાહ
ગુશ્તાર્પથી ગમ ભરેલો બન્યો

૫૪૧ તેજ વખત તેણે તમામ ફાનેશ્મ દોને બોલાવી મંગાવ્યા-અને
તેઓ આગળ સાંભળેલી વાત કહી સંભળાવી

તે બોલ્યો કે “તમેા નહોા કે ઇરાન સરઝમીનથી-પાક દીનનો
ખોદાઈ ઝળકાટ જતો રહો છે

ઇરાન દેશમા પયગમ્બરીનો દાવો કરનારો-કોઈ બતબત વગરનો
ધરડો માણસ આવ્યો છે

તે કહે છે કે ‘હુ આરમાન ઉપરથી ઉતરી આવ્યો છું-જેહાનના
પયદા કરનાર ખોદાતાલાની નઝદીકથી આવ્યો છું

* અવસ્તાનો “અરેજત્ અરપ” અને પહલવી બુન્દહિશ્નનો “અફરપ” એ કોણનો છેકરો તે અવસ્તા તેમજ ફાર્સી પહલવી પુસ્તકો ચોક્કસ જણાવતા નથી. અવસ્તામાં તેમજ અથાહગારે ઝરીરાનમા “ખ્યચોન” ના સુલકનો જણાવ્યો છે બુદ્ધને કાતેઅવાળો અને અક્રાસિયાબના નબીરા તરીકે ઓળખાવે છે, ત્યારે કદાચ એ જેહનનો છેકરો હોવો જોઈએ. શાહનામા પ્રમાણે ગુશ્તાર્પ એને ચોથાઈ આપતો હતો ત્યારે કદાચ એવું અનુમાન થાય છે કે પાદશાહ કયયુસર પછી ઝાલ અને રૂસ્તમની મદદ ઇરાનની રાજગાદીને મળતી બધ પડી તે ઉપરથી આ તૂરાની અર્જસ્પે ઇરાનીઓને દખરાવી ચોથાઈ કબૂલ કરાવી હોય અથવા જેમ રશિયન તુર્કસ્તાન અને હિન્દુસ્તાનની વચ્ચે અફઘાન અમીરને બ્રીટીશ સરકાર તરફથી નાણાંની મદદ આપવામાં આવે છે તેમ દેવની ખસ્લતના જગલી લોકોના ધસારાનો અટકાવ કરવા માટે પાદશાહ ગુશ્તાર્પ તૂરાની અર્જસ્પને નાણાંની મદદ આપતો હોવો જોઈએ કે ઇરાનની હદમા જંગલી લોકો ધસી નહીં આવે. જ્યારે પયગમ્બર સાહેબે આવી ચોથાઈ બધ કરાવી અને દીનની બાબતમાં મોટો ઝઘડો ઉઠયો ત્યારે અર્જસ્પ ઇરાન દેશ ઉપર ચઢાઈ લઈ આવ્યો. જે વખતે અસ્ફંદિયારને તેના બાપે કયદ કર્યો હોવાથી ઇરાનીઓએ શિકસ્ત ખાધી અને બુઝર્ગ પાદશાહ લોહુરાસ્પ માર્યો ગયો. તેમજ ગુશ્તાર્પની બન્ને છેકરીઓને પકડી પોતાના “રૂધનદેમ” નામના કિલ્લામાં લઈ જઈ કયદ કરી પાછળથી જ્યારે ગુશ્તાર્પે અસ્ફંદિયારને કયદમાંથી છાડ્યો ત્યારે તેણે પેલા કિલ્લામાં હફતખાનને રસ્તે જઈ અર્જસ્પને મારી પોતાની બન્ને બહેનોને છાડવી લાવ્યે.. આવા ચર્ચત પ્રમાણે એણે ગુશ્તાર્પ, ઝરીર અને ઇરાન દેશને તારાજ કરવાની ખાહેશ જણાવી હતી પણ તે મળી હતી નહીં.

ખોદાબન્દશ દીદમ અન્દર બેહેસ્ત
મરૂ ઇન્ અન્દરેત્તા હમરૂ ઊ નેવેસ્ત
અફઝળ દરૂ દીદમ અહરીમના
નેચારેત્તમથ ગસ્ત પીરામના
પસ આનગહુ ખોદાબન્દમ અચ અહરે દીન્
ફેરેસ્તાફ નચ્દીકે શાહે અમીન્
સરે નામદારને ઇરાન્ સેપાહુ
ગરાનમાયહુ ફર્જનહે લોહરાસ્પ શાહુ
કે ગુસ્તાવેપ ખાનહુ ઇરાનેયાન્
બેઅસ્તથ ચકી કુશ્તી ઊ અરૂ મેયાન્
બરાદરૂ નીચ આન્ સવારે રેલીરૂ
સેપહુદારે ઇરાન્ કે નામથ ઝરીરૂ
હમરૂ પીરો ઊ દીન્ પેચ્હુ આમદન્દ
વઝાન્ પીરહુ ભદ્ર સોતુહુ આમદન્દ
ગેરેફતન્દ અચ સરૂઅસરૂ દીને ઊય
નહાન્ શુદ પુર અચ રાહો આધને ઊય
નેશસ્ત અન્દર ઇરાન્ બપયધમખરી
નેગારી ચુનીન્ ચાફહો સરૂસરી
ચકી નામહુ બાયહુ નેવેસ્તન્ કુતૂન્
સુએ આન્ અહહુ સરૂ એ ફર્મીન્ બેરૂન્
બેબાયહુ દાદન્ બરી ખાર્તાહુ
કે નીફ યુવહુ દાદહુ નાખાર્તાહુ
મરૂ ઊરા બેગોફતન્ કઝીન્ રાહે એસ્ત
બેગદો બિતરૂ અચ ખોદાએ બેહેસ્ત
મરૂ આન્ પીરે નાપાકુરા ફૂર કુન્
અરૂ આધને મા અરૂ ચકી સરૂ કુન્
ગરૂ અચફૂન્ કે બેપઝીરહુ આન્ પન્દે મા
નસાયહુ હમી પાએ ઊ બન્દે મા
વરૂ અચફૂન્ કે નપઝીરહુ અચ મા સુખન્
કુનહુ તાઅહુ આધને કીને કોહન્
સેપાહે પરાગન્દહુ બાચ આવરીમ
ચકી ખૂબ લશ્કરૂ ફરાચ આવરીમ
અઈરાન્ શવીમ અચ પસે કારે ઊય
નમાનીમ દરૂ કેશ્વર આસારે ઊય
બેરાનીમ અચ પીરો ખારશ કુનીમ
બેબન્દીએ એન્દહુ બદારશ કુનીમ
હમરૂ સરૂઅસરૂ ખાન્દન્દ આફીન્
અરૂ આન્ શાહુરૂયારે અમોને અમીન્
ચુનીન્ ગોફત હરૂકસ અઅર્જરેપ શાહુ
કે બીરાહુ ગસ્તસ્ત ગુસ્તાવેપ શાહુ

મેં ખોદાને બેહેસ્તમાં ભેયો છે-આ અંદ અવસ્તા સધળા તેણે લખ્યા છે.

વળી એહરેમનને મેં દોઝખમાં ભેયો છે-પણ હું તેની પાસે જઇ શક્યો નહીં.

ત્યાર પછી ખોદાતાલાએ અને દીનના ફેલાવા માટે-વું જેહાનના ૧૧૨ પાદશાહની નઝદીક મોકળ્યા.

ઇરાની લશ્કરના નામદારોનો સરદાર-અને પાદશાહ લોહરાસ્પનો ખ્યારો બેટો,

કે જેને ઇરાનીઓ ‘ગુસ્તાવેપ’ કરીને કહે છે-તેણે પોતાની કમર ઉપર પેલાની આપેલી એક કુશ્તી બાંધી છે.

તેમજ તેનો લાઇ જે બહાદુર સવાર-અને ઇરાની લશ્કરનો સેપહ-સાલાર છે જેનું નામ ‘ઝરીર’ છે,

તેઓ સધળા તેની નઝદીક દીન શીખવા આવ્યા છે-અને તે બુદ્ધા બદૂમરના ફરેબથી આજેજ બની ગયા છે.

અને સધળાઓએ તેની દીન કબૂલ કરી છે-જેથી કરીને તમામ જેહાન તેનીજ દીનના રીત રેવાજથી ભરાઈ ગઇ છે.

એક બેતુફ્ફ હલકો ટોંગી માણસ-ઇરાનમાં પચગબર થઈ બેઠો છે.

હવે મને પેલા મારાં ફર્માનથી સર ફેરવી બેઠેલા ગુસ્તાવેપ ઉપર એક નામુ લખવું જોઈયે.

તેને આપણે ધણેક માલ બેટ તરીકે આપવો જોઈયે-માંવ્યા વગર આપવું વધારે સારું લાગશે.

તેને કહેવું જોઈયે કે ‘આ બૂરી રાહથી પાછો ફર અને બેહેસ્તના સાહેબ ખોદાતાલાનો ડર કર.’

પેલા નાપાક બુદ્ધાને તારી આગળથી દૂર કર-અને આપણી આગળી રીત પ્રમાણેજ સધળી ખુરાખુરાહાલી કર.’

જે તે આપણી આ શીખામણ કબૂલ કરી લેશે-તો આપણી બેઠીના બંદ તેના પગ ઉપર નહીં પડશે.

પણ જો તે આપણી વાત કબૂલ નહીંજ કરશે-અને બંદો કીનો ૧૧૩ પાછો નવેસરથી તોડો કરશે,

તો આપણું પોતાનું વીખેરી નાખેલું લશ્કર પાછું ભેગું કરીશું-અને એક ચુનન્દું લશ્કર એકહું કરીને

તેનાં આવાં બેહુદા કામની પૂઠ પકડી ઇરાન ઉપર હુમ્લો લઇ જઇશું-અને તે મુલકમા કેથે પણ તેની કશી નિશાન રહેવા દઇશું નહીં.

આપણુ આગમચથી હરલો લઈ જઇ તેને ખુવાર કરી નાખીશું-અને તેને કયદ પકડીને જીવતો ફાંસીએ ચઢાવીશું.”

એવું સાંભળી સધળાઓએ તે ઝમાના અને જેહાનના પાદશાહ ઉપર દુઆ કીધી.

અને દરેક રાખસ પાદશાહ અર્જસ્પને એ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા-કે “શાહ ગુસ્તાવેપ ગુમરાહ બન્યા છે.”

* અવસ્તાનો “અઘરિવધરિ” અને પહલવીનો “ઝરીર” અવસ્તા તેમજ પહલવીમાં પણ એને લોહરાસ્પનો છાકરોજ કહે છે. આ શાહઝાદો ગુસ્તાવેપથી નાનો હતો, પણ ધણો સમન્થ અને બહાદુર હતો. એણે પણ ઝસ્તાશી દીનના ફેલાવા અર્થે ધણી મહદ આપી હતી અને પોતાના લાઈ ગુસ્તાવેપ સાથે ઇરાની પાદશાહ અર્જસ્પની લડાઈમાં એણે મુખ્ય ભાગ લીધો હતો. રોબર્ટ ઇરાની સરદાર બીદરફશના હાથ ઉપર માર્યો ગયો હતો. આ શાહઝાદાનો એક છાકરો “નસ્વર” (અવસ્તાનો બસ્ત-વધરિ) નામનો હતો. જેણે પોતાના બાપનો કીનો બીદરફશ ઉપર લઈ તેને મારી નાખ્યો હતો.

આ શાહનામાની તવારીખમાં ફિદોસીએ લખેલી ઇરાની અર્જસ્પ અને ઝરીરની લડાઈની હાસ્તાન પહલવી પુસ્તક “અચાહ-ગારે ઝરીરાન” માં સમળી મળતી આવે છે, જે ઉપરથી બુદ્ધા માલુમ પડે છે કે આ તવારીખ લખવામાં ફિદોસીએ મુખ્ય આધાર પહલવી પુસ્તકોનોજ લીધો છે.

અરીન્ ઇસ્તાદન્દ ગોદાને ચીન્
 હો તન્ નીચ્ કઈન્દ અઝીશાન્ ગુઝીન્
 યકી નામે ઊ બીદેરકૂરો ખુઝોરુ
 ગવી પીર બદ્દઓ સીનહુ સુતોરુ
 દેગર બદ્દઈ નામે ઊ નામખાસ્ત
 કે હરગેચ્ દેલશ્ત જોચ્ તખાહી નખાસ્ત
 યકી નામહુ બેન્વેસ્ત ખૂબો હઝીર
 સુએ નામવર ખુસ્તવે દીન્ પઝીર
 ૧૧૪ ગુબોસ્તીન્ બનામે ખોદાએ જેહાન્
 રોનાસન્દએ આશકારો નેહાન્
 નેવેસ્તમ મન્ ઇન્ નામહે શાહુવાર
 ચુનાન્ ચુન્ બુવદ્ દરખુરે શહુરયાર
 સુએ ગોદે ગુસ્તાસ્પ શાહે અમીન્
 સઝાવારે ગાહુ આન્ કયે ખાફીન્
 ગુઝીનો મેહીન્ પૂરે લોહુરાસ્પ શાહુ
 ખોદાવને ગીતી નેગહુદારે ગાહુ
 અચ્ અર્જસ્પ સાલારે ગોદાને ચીન્
 સવારે જહાન્ગીરો ગોદે ગુઝીન્
 નબેસ્ત અન્દર આન્ નામએ ખુસ્તવી
 નેફ્ આફીન્ બર ખતે પયધવી
 કે અચ નામવર પૂરે શાહે જહાન્
 ફોરજન્દએ તખ્તે શાહાન્શહાન્
 સરત સખ્ષ ખાદો તનો બન્ દુરેસ્ત
 મખાદત્ કયાની કમરગાહુ સોસ્ત
 બકામે તો ખાદો સેપહુરે બલન્દ
 એ અચમે બદાનત્ મખાદો ગઝન્દ
 શનીદમ કે રાહી ગેરેકતી તખાહુ
 બખુદ ફોરે રઉશન્ બેકઈ સેયાહુ
 ૧૧૫ બેયામદ્ યકી પીર મર્દમ ફેરીખ
 તોરા દેલ પુર અચ્ બીમ કઈ નેહીખ
 સખુન્ ગોફત્ અચ્ ફૂઝો અચ્ બેલેસ્ત
 બદેલત્ અન્દરુન્ તોખમે એફતી બેકેસ્ત
 તો ઊરા પઝીરોફતીઓ દીન્શરા
 બેયારાસ્તી રાહો આઈન્શરા
 બેયકૂગન્દી આઈને શાહાને ખીશ
 ખુઝોર્ગીને બીતી કે બૂદન્દ પીશ
 તબહુ કઈ આન્ પહુલવી કીશરા
 ચેરા નન્ગરીદી પસો પીશરા
 તો ફર્જન્દ આની કે ફર્જોન્દહુ શાહુ
 બદ્દ દાદ તાજ અચ્ મેયાને સેપાહુ
 બર આરન્દએ ઊર્મચ્દ મેહીન્
 નેગારન્દએ આસ્માનો અમીન્
 તોરા બર ગુઝીદ્ અચ્ ગુઝીનાને ખીશ
 એ જમરીદેયાન્ મર તોરા દાસ્ત પીશ
 ચુનાન્ હમચ્ કયખુસ્તવે કીનહુબુચ
 તોરા બીશ બૂદ્ અચ્ કયાન્ આબુરુચ
 ખુઝોર્ગીઓ શાહીઓ ફર્ખન્દગી
 તવાનાધઓ ફરે઼ જીબન્દગી
 ૧૧૬ દેરકૂશાનો પીલાને આરાસ્તહુ
 અસી લશ્કરો ગન્જે પુર આસ્તહુ

પછી એ કામ ઉપર ચીનના સઘળા પેહલવાનો તૈયાર થયા-અને પોતપોતામાંથી તેઓએ બે જણને ચુટી પણ કાઢ્યા.

તેઓમાંના એકનું નામ ખુઝોર્ગ “બીદેરકૂશ” હતું-જે એક મઝબૂત હિમ્મતવાળો બુદ્ધો બદ્દગર પેહલવાન હતો.

બીબનું નામ “નામખાસ્ત” હતું જે પણ બદ્દગર હતો-બલ્કે જેનું દિલ ખરાબી સિવાય બીબું કંઈ કદી પણ આહતું નહીં હતું.

પછી તે દીન કબૂલ કરનારા નામવર પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ ઉપર-એક ખૂબી ભરેલું અને સારી રીતનું નામુ લખ્યું.

તે નામાની શુરૂઆત જેહાનના પયદા કરનાર ખોદાતાલા કે જે ગ્રાહેર અને ખાતેનનું સઘળું બજાનાર છે તે સાહેબનાં નામથી કીધી

કે “આ પાદશાહી નામુ મેં લખ્યું છે-જેમ પાદશાહોને ઘટે તેમ લખ્યું છે.

દેશના પાદશાહ બહાદુર ગુસ્તાસ્પ જોગ-તખ્તને લાયકના નેકબખ્ત પાદશાહ જોગ

શાહ લોહરાસ્પના વડા અને ભલા છોકરા-દેશના ધણી અને ઇરાનની રાજગાદીની સબાળ લેનાર જોગ

લખનાર ચીનના પેહલવાનોને સરદાર અર્જસ્પ-તે દેશને જીતનારો નામીયો બહાદુર પેહલવાન”

પછી તે પાદશાહી નામામાં તારતરી ભાષામાં ગુસ્તાસ્પ ઉપર ભલી દુવાઓ કીધી હતી

કે “ઓ દેશના પાદશાહ લોહરાસ્પના નામવર બેટા!-ઓ આગળા શેહન્શાહોના તખ્તને ઝળકાટ ભરેલાં બનાવનાર!

તું હમેશે જવાન રહેજે અને તારૂં તન અને બન તનફૂરોસ્તી ભર્યો હોજે!-તારી કયાની કમર કદીપણ સુસ્ત પડતી ના!

બુલદ આસ્માન પણ તારીજ મુરાદ માફ્ ફરેતો રહેજે!-તને ખૂશ-ઓની ખૂરી નઝરથી કંઈ પણ નુકશાન પુગતુ ના!

મેં એવું સાબળ્યું છે કે તે એક ખરાબી ભર્યો માર્ગ પકડ્યો છે-અને બજી જેછને તે પોતાનો રૌશન દહાડો સીઆહ બનાવ્યો છે.

હાલ એક માણસોને ફરેબ દેનારો કંઈ બુદ્ધો તારી પાસે આવ્યો છે-અને તારાં દિલને ધાસ્તી અને ગભરાટ ભરેલું કીધું છે

તેણે તારી આગળ જેહેશ્ત અને દોઝખની મોટી મોટી વાતો કરી છે-અને તારા દિલમાં કીનાના બી વાવ્યાં છે

તે તેને પયગમ્બર તરીકે સ્વીકારી તેની દીનને કબૂલ કીધી છે-અને તેની રાહ રસ્મને તે સજુગાર આપ્યો છે

તે દુન્યાના ખુઝોર્ગ પાદશાહો કે જેઓ તારા પોતાનાજ વડિલો હતા તેઓની રીત રેવાએ અમીન દોસ્ત કર્યા છે

તે પાદશાહી દીન આઈનેને નાખૂદ કીધી છે-શા માટે આગળ પાછળનો વિચાર નહીં કર્યો?

તું તેજ શખ્સનો બેટો છે કે જેને મુબારક પાદશાહ કયખુસરએ સઘળાં લશ્કર વચ્ચેથી પસંદ કરીને પોતાનું તાજ બખ્શોશ કર્યું.

સર્વથી મોટો ખોદાતાલા જે દુન્યાનો પયદા કરનાર છે-તેમજ આસ્માન અને અમીનોના પયદા કરનાર છે,

તેણે પોતાના માનીતાઓમાંથી તને પસંદ કર્યો-અને પાદશાહ જમ-શીદની અલ્લાહના શાહઝાદાઓ કરતાં તને વધારે ગણ્યો.

અને તેથીજ કરીને કીનો લેનાર પાદશાહ કયખુસરની માફ્-બીબ પાદશાહોમાંથી તારી કીર્તિ વધારે ફેલાઇ.

ખુઝોર્ગી, રાજપાટ, મુબારક નસીબ-કોવત, દબદબો, સજુગાર,

જુંડાઓ, ચારાસ્તા કરોલા હાથીઓ-પુષ્કળ લશ્કર અને તમામ ચીઝોથી ભરેલો કીમતી ખઝાનો,

હમણે બૂદત અથ નામવર શહુરયાર
 હમણે મેહુતરાન મર તોરા ફરેતદાર
 હમી તાકૂતી અર જહાન ચકુસરહ
 થુ ઉર્દીએશેત આકૂતાબ અચ અરહ
 એ ગીતી તોરા દાદ શાહી ખોદાય
 મેહાનત હમણે પીશ બૂદહ બપાય
 નકર્દી ખોદાયે જહાનરા સેપાસ
 નબૂદી બદીન પર્વરી રહુ શેનાસ
 અજાન પસ કે ચકુદાન તોરા માહુ કરહ
 ચકી પીર જાહુત બી રાહુ કરહ
 થુ આંગાહીએ ઈન્ સુએ મન્ રસીદ
 બરુએ સફીદમ સેતારહુ બેદીદ
 નેવેશતમ ચકી નામએ ફરેત વાર
 કે હમ ફરેત બૂદમત હમ નીકુ યાર
 થુ નામહુ બેખાની સરો તન્ બેશય
 ફેરીબન્દહુશ નીચ મન્માય રય
 મરાન્ બન્દહા અચ મેયાન્ બાચ કુન્
 બશાદી મયે રઉશન્ આઘાચ કુન્
 મયકુગન્ તો આધને શાહાને ખીશ
 બુઝોગીને ગીતી કે બૂદન્દ પીશ
 અર અચદુન્ કે બેપઝીરી ઈન્ નીકુ પન્દ
 એ તુર્કીન્ બજાનત નેયાયહ ગજન્દ
 જમીને કશાનીઓ તુર્કીનો ચીન્
 તોરા બાશહ આન હમથુ ઇરાન જમીન્
 બતૂ બપશમ ઈન્ નામવર ગન્જહા
 કે આવદહુ અમ ગેરહ બા રન્જહા
 નેકુ રન્ગ અરપાને બા સીમો અર
 બએસ્તામહા દર નેશાન્દહુ ગોહર
 ઘોલામાન ફેરેસ્તમત બા ખાસ્તહુ
 નેગારાન્ અબા જઅદે આરાસ્તહુ
 વર અચદુન્ કે નપઝીરી ઈન્ પન્દે મન્
 બેસાઈ ગેરાન્ આહનીન્ બન્દે મન્
 બેયાયમ પસે નામહુ તા ચકુ હો માહુ
 કુનમ સરુબસર કેશવરતરા તબાહુ
 બેયારમ સેપાહી એ તુર્કીનો ચીન્
 કે બુન્ગાહુ શાન્ અર નતાબહુ જમીન્
 બેઅન્બાજમ ઈન્ ફદે જયહુન્ બચુશ્ક
 બચુશ્ક આબે દર્યા કુનમ પાકુ બુશ્ક
 બેસૂજમ નેગારીદહુ કાબે તોરા
 એ બુન્ અર કનમ બીખો શાબે તોરા
 જમીન્ તાન્ સરાસર બેસૂજમ હમણુ
 તાના તાન્ બનાવકુ બેદુજમ હમણુ
 અચ ઇરાનેયાન્ હર કે મર્દસ્ત પીર
 કુનમ શાન્ દરાન્ જા ચકાયકુ અસીર
 અઝીશાન્ નેયાયહ ફેઝુની બહા
 કુનમ શાન્ હમણુ સરુ એ તનહા બુદા
 જનો ફૂદકાન્દા બેયારમ એ પીશ
 કુનમ શાન્ હમણુ બન્દહુ દરુ શહુકે ખીશ
 જમીન્ તાન્ હમણુ પાકો વચરાન્ કનમ
 દેરખતાન્ અબા બીખ તાન્ અર કનમ

એ સધળુ એ નામવર પાદશાહ! તારી પાસે હતું-તેમજ સધળા
 મુલકના પાદશાહો તારા દોસ્ત બનેલા હતા.

અને જેમ અર્દેબિહેસ્ત મહિનાનો આકૃતાબ મેષ શશિમાંથી પ્રકાશે
 છે-તેમ તું તમામ દુન્યામાં પ્રકાશ આપતો હતો.

ખોદાતાલાએ તને તમામ દુન્યાની પાદશાહી બક્ષી હતી-અને તારી
 ખેદમતમાં તમામ સરદારો ઉભા રહેલા હતા.

છતાં તેં જેહાનના પચદા કરનારના શુકાના નહીં કીધા-અને આ
 પર્વરેશ કરનારી દુન્યામાં નેક માર્ગ લીધો નહીં.

ખોદાએ તને પાદશાહ બનાવ્યા પછી-એક બુદ્ધા જાહુગરે તને ગુમ-
 રાહ કીધો છે.

જ્યારે આ વાતની ખબર મને પહોંચી-ત્યારે જાણે ધોળેદીસે મને
 સેતારા દેખાવા લાગ્યા.

માટે મેં દોસ્તોને છાજતું એક નામુ લખ્યું છે-કારણ હું તારો એક
 દોસ્ત તેમજ નેક મદદગાર થઈ રહેલો છું.

જ્યારે તું આ માટે નામુ વાચે ત્યારે તારું સર અને તન ધોષ
 પવિત્ર બનજે-અને પેલા કંગારાને તું તારું મોઢું દેખાડતોજ ના.

તેમજ પેલા કમરે બાધેલા પટા (ફરેશી) ને પાછો કાઢી નાખજે-
 અને તે ખુશલાક્ષીમાં ઝળકતો શરાબ પીવા માંડજે.

તુ આગળ પાદશાહો કે જેઓ દુન્યાના મહાન બુઝોગો હતા ૧૧૭
 તેઓની રાહ રસ્ત તર્ક ના કર

જે તું આ મારી બલી શીખામણ કબૂલ કરશે-તો તુર્કીઓથી તારા
 બનને કાંઈ પણ નુકસાન પુગશે નહીં

અને કશાની, તુર્કી અને ચીનનો મુલક-ધરાન ઝમીનની માફક તારોજ
 થઈ રહેશે.

તેમજ આ કીમતી ખજાનો કે જે મે બારી મેહનતોથી એકઠો
 કીધો છે તે તને આપીશ

શોના રૂપાથી સણુગારેલા સુંદર રંગના ઘોડા-જેઓની લગામ સધળી
 ગોહર જરિત છે.

તે સધળા ખજાના સાથ ગોલામો તથા સુદર બુદ્ધાવાળી બાંદીઓ
 પણ મોકલી આપીશ

પણ જે તું આ મારી શીખામણ કબૂલ નહીં કરશે-તો તું મારા
 બારી લોહાના બખ્સા સખડશે.

હું આ નામાની પછાડી એક બે મહિનામાં આવી પુગીશ-અને તારા
 તમામ મુલકને પાવમાલ કરી નાખીશ.

તુર્કસ્તાન તથા ચીનથી એટલું લશ્કર લાવીશ-કે ઝમીન પણ તેઓના
 તખ્તબુઓના ભાર ખમી શકશે નહીં

તરાન દેશની કસ્તુરી જેવી પમરતી માદીથી જયહુન્ નદીને પુરી
 નાખીશ-અને તે માદીથીજ તે નદીના પાણીને સધળા સૂકવી નાખીશ

તારા આરાસ્તા કરેલા મેહુલને બાળી નાખીશ-અને તારાં ફર્શદોની ૧૧૮
 બુન બેખ ઉખેડી નાખીશ.

તારા તમામ મુલકને સધળો સળગાવી મૂકીશ-અને તમે સધળાઓના
 બદનને મારા તીરે કરી વિધી નાખીશ

ધરાનીઓમાંથી જે કોઈ કે બુદ્ધાઓ હશે-તેઓ સધળાને હું તે
 જગ્યામા કબ્ર કરીશ

તેઓની કાઈ ધણી કીમત નહીં આવશે-તેથી હું તેઓના સર તનથી
 જુદા કરાવીશ

બેરાં અને છાકરાઓને ત્યાંથી લઇ જઇશ-અને તે સધળાને મારાં
 રોહરમા ગોલામ બનાવીશ

તમે લોકોના મુલકની તમામ ઝમીન સાફ અને વચરાન કરી નાખીશ-
 અને ઝાડોને જડથી ઉખેડી નાખીશ.

એગોકૂતમ હમહુ ગોકૂતની સરખસર
 તો અરુકુ અન્દરીન પન્દ નામહુ નેગર
 શુ પદાખત અચ નામહુ દસ્તુરે શાહ
 અપીશે હમહુ મેહુતરાને સેપાહ
 ફરાજશ નવદર્દિદા કર્દશ નેશાન
 બેદાદશ બદાન પીરે ભદ્ર ફેશાન
 એખાન્દ આનજમાન નચદે ખુદ નામખાસ્ત
 ફેગર બીદેરકુશ આન કે ઊ નામ ખાસ્ત
 ૧૧૮ કે ગુસ્તાસ્પે લોહુરાસ્પે શહુરા એગુય
 કઝીન સાન એ રીઝી હમી આખુરુય
 ગર ઇન્ ગોકૂતે મન્ સરખસર એશનવી
 બદાન પીરુ બા દીને બદ નચરવી
 એયારી એસુઝી વરા પીશે ખીશ
 ફેગર બારહુ તાઝહુ કુની કીશે ખીશ
 ગર અહુરીમનસ્ત ઊ એ ના સાઝગાર
 અદસ્તુરુ ચુયશ વરા પીશમ આર
 હમહુ મુબેદાનો રદાનરા એખાન
 અઆધને ઇશાન એયારાએ ખાન
 એકમય તા પીશે ઇશાન દબીરુ
 એખાનદ મરુ ઇન્ નામએ દેલપઝીરુ
 અઝદોહુશત ચુયદ કે ઇનરા જવાબ
 અઅર્જસ્પ એન્વીસ હમ દરુ શેતાબ
 એયાવરુ તો હુજ્જત બરીન્ દીને ખીશ
 કે તા મન્ કશમ રુય અચ દીને ખીશ
 શુ ખુરહાન એબીનમ બદ્ર એચવમ
 બગર બીહુદહુ બાશદ આન નશનવમ
 અચીઝી કે ચુયદ અપીશત હોરુદ
 નેમરુ તા નગીરદ દેલત ઝાન્ ફેરુદ
 ૧૨૦ એ મન્ એશનવ ઇન્ રાસ્ત નીફે સખુન્
 તો બર પાદશા પાદશાહી મકુન્
 નેગરુ તા નદારી વરા રાસ્તગુય
 કે ઇનરા ન બીનમ હમી આખુરુય
 બલેચ અરુકુ ચીઝી નદારદ અમેશત
 અસ અસ્ત ઇન્ કે ચુયદ મનમ અરુદહોશત

નેગુનશ હમી એન્દહુ બર દાર કુન્
 મગુયશ અઝાન્ નીચ બા કરસ સખુન્
 ફેરેસ્તાદબાનરા બરહુ કરુદ વુદ
 શેતાબીદ ગોકૂતા અમાનન્દે ફદ
 અહમરાહુ શાન્ કરુદ સી સદ સવારુ
 હમહુ જગલૂયાને અન્જરુ ગુઝારુ
 એકરુમુદ શાન્ ગોકૂત એખદ અવીદ
 અઅયવાને ઊ બા હમ અન્દરુ શવીદ
 શુ ઊરા એબીનીદ બર તખ્તગાહુ
 કુની આન જમાન ખીશતનરા હેતાહુ
 બર આધને શાહાન્ નમાજશ બરીદ
 અપીશે પસે તખ્તે ઊ મગરીદ
 શુ હરુદ નેશીનીદ દર પીશે ઊય
 સુએ તાએ તાબન્દહુ દારીદ રુય

બસ જે કાંઈ મને કહેવું હતું તે સઘળું મેં કહ્યું છે-તું હવે આ
 શીખામણ ભર્યાં નામા ઉપર ઊંઠો વિચાર કરજે.”

જ્યારે પાદશાહનો વઝીર નામુ લખી પરવાયે-લ્યારે લશ્કરના તમામ
 સરદારોની સામે,

તેને બીડ્યું અને તે ઉપર પોતાની મોહર કાઢી-અને તે પેલા ભદ્ર
 ચલાવનાર છુટ્ટાને આપ્યું.

તેજ વખતે તે “નામખાસ્ત” ને અને બીજે બીદેરકુશ કે જે પોતાનું
 નામ કાઢવા ચાહતો હતો તેને તેડીને

કહ્યું કે “તું પાદશાહ લોહરાસ્પના બેઠા ગુસ્તાસ્પને કહેજે કે એવી
 રીતે તું શા માટે પોતાની આખર ખોય છે ?

જે તું આ મારી સઘળી વાત સાંભળશે-તો તું તે બૂરી દીનના
 છુટ્ટાની ખાહેશ કરશેજ નહીં.

તેને તું પોતાની સામે તેડાવી બાળી મૂક-અને પોતાની ભૂલી રાહ
 રસ્મને પાછી તાઝી કર.

જે તે એહરેમન જેવો અને નાલાયક હોય-અને તને તાબે નહીં થાય
 તો તેના વઝીરને કહેજે કે તેને (અસ્તોસ્તને) મારી આગળ લાવ

તમામ મોબેદો અને સરદારોને બોલાવજો-અને તેઓની રીત પ્રમાણે
 ખાણ્ગીની તેયારી કરજે.

પછી હોકમ કરજે કે નવીસદો. તેઓની સામે-આ માફ દિલપઝીર
 નામુ વાંચે

પછી અસ્તોસ્તને આ મારા નામાનો જવાબ શિતાબીથી મુજ અર્જસ્પ
 ઉપર લખવા કહેજે

તું આ પોતાની દીનની સામેતીમાં કાંઈ દલીલ દેખાડજો-કે જેથી હું
 પોતાના કીનાથી પાછો ફરું.

જે કાંઈ સાચી દલીલ લાવશે તો હું તે કબૂલ કરીશ-અને જે કાંઈ
 બેહુદી વાત હશે તો હું તે સાંભળવાનો નથી.

સંભાળજે તે જે કાંઈ તારી આગળ ભૂલું બોલે તેથી તારાં દિલને
 ખુશહાલ ના બનાવતો

આ મારી તરફના સઘળા સાચા અને સારા સખુનો તું સાંભળ-
 અને તું મુજ પાદશાહ ઉપર સત્તા ચલાવવા ના આવ.

સંભાળજે તું તેને સાચા માણસ તરીકે ના સમજતો-હું તેનામાં
 કોઈ આખર ઇજ્જત જોતો નથી.

તે કહે છે કે હું અદોસ્ત છું, તેજ બસ પુરતું છે (એટલે ફરેબથી કહે
 છે કે હું “અદોસ્ત” યાને દલતને ધિક્કારનાર છું. માટે એટલા ઉપરથીજ
 સમજ લેવાનું કે તે કગારો છે)

તેને જીવતા જીવત ઊંધે મરતક ફાંસીએ લટકાવી દેજો-અને એ
 બાબતમા તું કોઈ સાથ કાંઈ પણ વાત કરતો ના”

પછી તે-કસિદોને દુરત રવાના કર્યા-અને તેઓને તેણે હોકમ કીધો
 કે “ધ્રમાડાની મિસાલ શિતાબીથી જજો”

તેઓની સાથ ખજર મારનારા લડાયક ત્રણસો સવારો આપ્યા.

તેઓને ફર્મિયું કે “તમે બન્ને ડહાપણથી વર્તજો-અને તેના મેહ-
 લમાં તમે સાથેજ દાખેલ થજો.

જ્યારે તમે તેને તખ્ત ઉપર બેઠેલો જોવ-લ્યારે દુરતજ બન્ને જણ
 વાંકા વળજો.

અને પાદશાહોને ઘટે તેવી રીતે તેને નમન કરજો-અને તેનાં તખ્તની
 આસપાસ નજર ના નાખતા.

જ્યારે તમે બન્ને જણા તેની સામે બેસો-લ્યારે તેનાં ઝળકતાં તાજ
 તરફજ નજર રાખજો.

એઘૂઈ પયધામે ફરેખશરા
અઘૂ ગૂશ દારીહ પાસેખશરા
અ પાસેખશરા સરખસર બેશનવીહ
અમીનરા બેખૂસીદો બીરૂ રવીહ
શુદ અઘૂ પીશે ઊ કીનહુવર બીદેરફર
સુએ બહમે નામી કશીદશ દેરફર
અમા યારે ઊ ખીરહુ સર નામખાસત
કઘૂ બેફગનહ આન કે ઊ નામ ખાસત

અ અઘૂ શહુરે તૂરાન બહબખ આમદંદ
બદખાહે ઊ બર પેયાદહુ શાદંદ
પેયાદહુ બેરફતંદ તા પીશે ઊય
બદાન આસતાનહુ નેહાદંદ રૂય
અ રૂય બેદીદંદ બર ગાહુ બર
અ ખુરશીહ બૂદ અઘૂ બરે માહુ બર
નેયાયેશ નમૂદંદ ચૂન બંદગાન
બપીશે કયાન શાહે ફખંદગાન
બદાનશ આન નામએ ખુસ્તરી
નેવેશતહુ બર ઊ બર બતે પયધવી
અ શાહે જહાન નામહુરા બાઝ કરૂદ
બર આશીફતો પીચીદન આધાઝ કરૂદ
બેખાંદ આન અમાન જૂદ જમારપરા
કુલ રહૂનમૂન બૂદ ગુરુતારપરા
ગુઝીનાને ઇરાને એરપહુબદાન
મેહાને જહાનદીદહો મૂબદાન
બેખાંદ આન હમહુ મૂબેદાન પીશે ખીશ
બેયાવરૂદ વસ્તાઓ બેહાદ પીશ
પયખઅરશરા ખાંદો મૂબદશરા
ઝરીરે ગુઝીદહુ સેપહુબદશરા
ઝરીરે સેપહુબુદ બેરાદરશ બૂદ
કે સાલારે ગોદાને લશકરશ બૂદ
જહાન પહુલવાન બૂદશ આન રૂઝગાર
કે ફંદકે બુદ એરફંદેયારે સવાર
સેપહુદારે લશકર નેગહુદારે કાર
પનાહે જહાન બૂદો પોશતે સવાર
જહાન અઘૂ બદાન વીજહુ ઊ દાશતી
બરઝમ અંદરૂન નીજહુ ઊ દાશતી

તેને મારો મુખારક પયગામ પુગાડજો-અને તે જે જવાબ આપે તે ૧૨૧
કાન ધરી સબાજો

જ્યારે તમે તેનો પુરેપુરો જવાબ સાંભળો-ત્યારે અમીન ચૂમીને
બાહરે નીકળજો”

હવે કીનેવર બીદેરફર તેની આગળથી ગયો-અને પ્રખ્યાત બહબ
શેહર તરફ પોતાનો ઝુડો લઈ ચાલ્યો

બેલુકક “નામખાસત” નામના સોહબતી સાથે તે ગયો-કે જેથી
કરીને જે કાઈ તેને મારીને નેકનામી મેળવવા આવે તેને, તેની મદદથી
મારીને ઝમીન ઉપર નાખે

જ્યારે તૂરાન શેહરથી તેઓ બહબમા આવ્યા-ત્યારે તેની દરગાહ
આગળ પોડા ઉપરથી નીચે ડાલ્યા

અને પેયાદા થઈને છેક તેની નજદીક સૂધી ગયો-અને તેના
તખત નીચે પોતાના મો મૂક્યા.

જ્યારે તેઓએ એક ઝળકતાં તખત ઉપરથી તેનો ચેહરો જોયો-ત્યારે
તેઓને અંમ લાગ્યું કે માહતાબ આગળ જાણે ખુરશી બેઠેલો છે

તેજ વખત તે મુખારક લોકોના કયાની પાદશાહની નજદીક-તાબેદાર
ગોશ્વમીની માફક તેઓએ નમસ્કાર કર્યા

અને પેલુ પોતાના પાદશાહનું નામુ જે ટુર્કી હરફે લખેલું હતું તે
તેને આપ્યું.

જ્યારે જ્ઞાનના પાદશાહે તે નામુ ખુલ્યું-ત્યારે ગુરુસે થયો અને
પોતા ઉપર મરેડાવા લાગ્યો

તુરતજ જમારપ* કે જે ગુરુતારપનો સલાહકાર હતો તેને બોલાવ્યો ૧૨૨

તેમજ ઇરાનના પસંદ કીયેલા દાનાઓ, સરદારો-અનુભવી ખુઝાગો
અને મોખેદોને બોલાવ્યા

તે સમય મોખેદોને પોતાની નજદીક તેડ્યા-અને અવસ્તાની કેતાબ
મંગાવી પોતાની આગળ મૂકી

તેણે પોતાના પયગમ્બરને, મોખેદોને અને તેના પસંદ કીયેલા સેપહ-
સાલાર ઝરીરેને બોલાવ્યા

સેપહસાલાર ઝરીરે તેનો બાઇજ થતો હતો-કે જે તેનાં લશ્કરના પેહલ-
વાનેનો સરદાર હતો

તે વખતે ઝરીરે તેનો જ્ઞાન પેહલવાન ગણતો હતો-કારણકે સવાર
અસ્કંદિયાર હજી નાનો છોકરો હતો

તે લશ્કરનો સરદાર અને લડાઈનું સધળું કામ તપાસનારો હતો-
તેમજ દેશનો નેગહબાન અને લશ્કરનો મદદગાર હતો

તે ખરા લોકોથી જ્ઞાનને સાફ રાખતો હતો-અને લડાઈની અંદર
તે સારી રીતે નેજાનો ઉપયોગ કરી જાણતો હતો.

* અવસ્તાનો “જમારપ” તેમજ પહલવીનો પણ “જમારપ” એના બાપનું નામ “હમૂય” હતું જેને અવસ્તામા “હવોવ” (ગાથામા “હવોવ”) કહેલો છે એ ધણો દાના અને વિદ્વાન શાખસ હતો એ પાદશાહ ગુરુતારપનો વડો વઝીર હતો અસ્તોશ્તી દીન જે પયગમ્બર સાહેબ અશો અસ્તોશ્તે ફેલાવી તેના પહેલો સ્વીકાર કરનાર એ હતો ગાથામાં પણ એને “હકીમ જમારપ” (દે જમારપા) કહેલો છે. ફાર્સી પુસ્તકો પણ એને “જિનાન જતમમાં સર્વથી દાના” તરીકે જણાવે છે કારણકે તેણે પયગમ્બર સાહેબ તરફથી પુનુ શિક્ષણ મેળવ્યું હતું સર્વ લખનારાઓએ એને ‘હકીમ’ નો સર્વથી ચઢતો અલકાબ આપ્યો છે બલિયથ કહેનાર અને સેતારાઓની ગણતરી કરનાર એના જેવો બીજો કોઈ થયો નથી “જમારપી” નામની આગાહી કરનારી કેતાબ જે ફાર્સી ભાષામા રચાયેલી છે તે એની બનાવેલી છે એની બાહોશીને લીધેજ એણે અસ્તોશ્તી દીન ફેલાવવામા મોટી મદદ આપી હતી. એ જેટલો દાના હતો એટલોજ બહાદુર પણ હતો એણે ધણીક લડાઈઓ બહા-દુરીથી કરી હતી આ વાતને અવસ્તામા આવાં યસ્તથી ટુકા મળે છે એ મોખેદાન મોખદે અસ્કંદિયારનું મોત રસ્તમના હાથ ઉપર છે, એમ આગમચથી જણાયું હતું. અસ્તોશ્ત નામા પ્રમાણે પયગમ્બર સાહેબે જમારપને પોતાનું ક્રિયા કરેલું કૂલ સુધારવાથી “આગાહમદ” થયો હતો

- થુનીન ગોઠૂત ગુસ્તાસ્પ આ મેહુતશાન
 બુઝોગાને ધરાનો કુંદ આવશાન
 કે અર્જસ્પ સાહારે વુકાનો ચીન
 ચકી નામહુ ઈસ્તેત્રી ઝી મન્ થુનીન
- ૧૨૩ બદીશાન નમૂદ આન બુબુનહાએ એસ્ત
 કે નચ્દીકે ઊ શાહે વૂરાન નેવેસ્ત
 એ બીનીહ ગોઠૂતા બદીન અન્દરૂન
 એ ગૂઈફ ફર્જમે ધન્ કારૂ થુન
 એ નાબુશ બુવહ ફસ્તી બા કસી
 કે માયહુ નદારહ એ દાનેશ બસી
 મન્ અચ તોખમએ ધરજે પાકુઝાહ
 વય અચ તોખમએ તૂરે ભફ નેઝાહ
 એગુનહુ બુવહ દરૂ મેયાન આશતી
 વલીકેન મરા બૂદ પેન્દાશતી
 કસી કશ બુવહ નામે નીફ બસી
 સખુન બાયદશ ગોઠૂત બા હરૂ કસી
 હમાનગહુ કે ગોઠૂત ઈન્ સખુન શહુરયાર
 ઝરીરે સેપહદારે એસ્ફંદેયાર
 કશીદન્દ શમ્શીરે ગોઠૂતન્દ અગરૂ
 કસી બાશહ અન્દરૂ જહાન્ સરૂબસરૂ
 કે નપસન્દહ ઊરા બપયધમ્બરી
 સરૂ અન્દરૂ નેયારહ બફર્માન્ બરી
 નેયાયહ બદરૂગાહે ફરૂખોન્દહ શાહુ
 ન બન્દહ મેયાન પીશે ઝીબન્દહ ગાહુ
 ૧૨૪ નગીરહ અબૂ રાહો દીને બેહી
 મરૂ ઈન્ દીને બેહુરા નબાશહ રેહી
 બશમ્શીરૂ જાન્ અચ તનશ બરૂ કનીમ
 સરૂશરા બદારે બરીન બરૂ કુનીમ

પછી ગુસ્તાસ્પે તે સરહારીને, ધરાનના બુઝોગાને અને પેહલવાનોને
 એ પ્રમાણે કહ્યું,

કે “વુકસ્તાન અને ચીનના સરહાર અર્જસ્પે-મારી ઉપર આવી
 રીતવું એક નામુ લખ્યું છે.”

પછી બૂરા અબુનો કે વૂરાનના પાદશાહે તેને લખ્યા હતા તે તેઓને
 બતાવ્યા

અને બોલ્યા કે “આ કામમાં તમારો શું વિચાર છે તમે શું
 કહો છો, એવું શેવટ શું આવશે ?

જે રાખસ પાસે ડહાપણનો ખઝાનો ધણો નહીં હોય તેવા રાખસની
 દોસ્તી કેટલી નાખુશ હોય છે ?

હું પાક દીનના એરચની અલ્લાહથી ઉતરી આવેલા છું-અને તેની
 અલ્લાહ બદ્દગર વૂરાની તોખમથી છે

તો પછી અમે બન્ને વચ્ચે દોસ્તી તે કેમ હોઈ શકે ?-તો ને કે
 મને તેની સાથે સલાહ રાખવીજ પડતી હતી

જે રાખસ ધણોજ નેકનામ હોય-તેણે દરેક સાથે બોલચાલનો વહેવાર
 રાખવોજ જોઈયે”

પાદશાહ જેવો આ સખુન કહી રહ્યો કે વૂરાત અરીર અને અસ્ફંદિયાર

તલવાર ખેચીને એ પ્રમાણે બોલ્યા કે “અગર-તમામ જેહાનમાં
 કોઈ પણ એવો રાખસ હોય,

કે જે અસ્તોસ્તને પયગમ્બર તરીકે કબૂલ નહીં કરે-અને તેનું ફર્માન
 બળ નહીં લાવે

અને વું મુબારક પાદશાહની દરગાહમાં તે નહીં આવે-અને આ
 દબબા લઈ તખ્તની ખિદમતમાં કમર નહીં બાંધે.

અને તેની નેક રાહ અને બલી દીન કબૂલ નહીં કરે-અને આ બલી
 દીનનો નોકર નહીં બને,

તો અમે તલવારથી તેના તનમાંથી જીવ કાઢી નાખીશું-તેનાં સરને
 જીવી કીધેલી ફાંસીએ લટકાવીશું”

પાસોખે નામએ અર્જસ્પ અચ ગુસ્તાસ્પ.

—:૦:—

સેપહદારે ઈરાન કે નામશ ઝરીરૂ
 નબહહુ દેલીરી ચુ દરૂન્દહુ શીરૂ
 બશાહે જહાન્ ગોઠૂત અય નામદાર
 ચુ દસ્તૂર બાશહ મરા શહુરયાર
 કે પાસોખ કુનમ જાહુ અર્જસ્પરા
 પસન્દ આમહ ઈન્ શાહે ગુસ્તાસ્પરા
 હલા ગોઠૂત બરૂ ખીઝો પાસોખશ કુન
 નગાહે તગીનાને બલ્લોખશ કુન
 ઝરીરે ગેરાનમાયહુ એસ્ફંદેયાર
 ચુ જામાસ્પ દસ્તૂરે ફરૂખોન્દહ કારૂ
 એ પીશશ બેરકૂતન્દ હરૂ સે બહમ
 શુદહુ રોખ પુરૂ અચ ચીનો દેલહા દેજમ
 નેવેશતન્દ નામહુ બઅર્જસ્પે એસ્ત
 હમ અન્દરૂબુરે આન કુજા ફે નેવેશત

ગુસ્તાસ્પ તરફનો અર્જસ્પના નામાનો જવાબ.

—:૦:—

ઈરાનનો સેપહસાહાર કે જેનું નામ ઝરીર હવું-અને જે ફાંસીખાનાર
 સિંહની માફકનો બહાદુર લડવૈયો હતો,

તેણે જેહાનના પાદશાહને પાછુ કહ્યું કે “ઓ નામદાર !-જે મને
 વું પાદશાહ તરફથી પર્વાનગી મળે,

તો જાદગર અર્જસ્પનાં નામાનો જવાબ લખુ”-આ વાત પાદશાહ
 ગુસ્તાસ્પને પસન્દ આવી

તેણે કહ્યું કે “હા, જાક અને બલ્લોખના લડવૈયાઓને સજા કરવા
 અને ધડો આપવાનો જવાબ અર્જસ્પ ઉપર લખ”

ત્યારે ઝરીર અને ઊંચી બુન્બાદનો અસ્ફંદિયાર-તેમજ મુબારક કામ
 કરનાર વઝીર જમાસ્પ,

તે ત્રણે જણ તેની આગળથી એકઠા બાહેર ગયા-તેઓનાં મોં કર
 ચલી ભરેલાં અને દિલ દિલગીર થયેલાં હતાં

તેઓએ બૂરા અર્જસ્પ ઉપર નામુ લખ્યું-જેવું તેણે લખ્યું હતું તેને
 લાયકનોજ જવાબ લખ્યો.

હરીરે સેપહુલુદ ગેરેકૂતશ બદલેત
 ચુનાન હમ કુશાદહુ બેગોદશ ન બલેત
 સુએ શાહુ બોદો બરુ ઊ બરુ બેખાન્દ
 જહાન્દાર ગુસ્તાવ ખીરહુ બેખાન્દ
 એ દાના સેપહુલુદ હરીરે સવાર
 એ બખારેપ વચ પૂરશ એરેકન્દેયાર
 બેબલેતો નેવેશત અચ બરશ નામે ખીશ
 ફેરેસ્તાદગાનરા બેખાન્દ પીશ
 બેગીરીહુ ગોકૂતા બરે ઊ બરીહુ
 મગરુ જીન્ સેપસ રાહે મન્ નરેપરીહુ
 અગરુ નીરેતી અન્દરુ અરતાઓ અન્દ
 ફેરેસ્તાદહુરા જીન્દાર અચ ગઅન્દ
 અજીન્ આખ બીદાર તાન્ કર્દખી
 હમહુ એન્દહુ બરુ દાર તાન્ કર્દખી
 બદાન્ તા બેદાનેરેતી આન્ નાબકાર
 કે ગર્દન્ નેયાઅન્દ અબા શહુરુયાર
 બેચન્દાખત નામહુ બેગોકૂતા ગરીહુ
 હમીનરા સુએ તુરક બદ્દ બરીહુ
 બેચુદહુ હુશત ફરાચ આમદહુસ્ત
 બખુનો બખાકત નેયાચ આમદહુસ્ત
 અદહુ બાદ બર્દન્તો ખસ્તહુ રવાન્
 બખાક અન્દરુ રીખતહુ ઉસ્તુખાન્
 બદય માહુ અચદ્દન્ કે ખાહુ બોદાય
 બેપૂશમ બુઝોરુ આહનીનહુ કબાય
 બતુરાન્ અમીન્ અન્દરુ આરમ સેપાહુ
 કુતમ કેશવરે કરુસારાન્ તબાહુ
 સખુન્ ચુન્ બસરુ બોરુ શાહે અમીન્
 સેપહુલુદશરા ખાન્દો કરુદ આફીન્
 સેપોદશ બદ્દ ગોકૂત બદાર શાન્
 અચ ઈરાનો ઈન્ મરુચ બુઝારુ શાન્
 ફેરેસ્તાદગાને સેપહુદારે ચીન્
 એ પીશે જહાન્દાર શાહે અમીન્
 બેરકૂતન્દ હરુદ શુદહુ ખાકુસારુ
 જહાન્દાર શાન્ રાન્દહો કરુદ ખારુ
 અચ ઈરાને ફરુરેખ બખલ્લોખ શુદન્દ
 વલીકેન્ બખલ્લોખ ન ફરુરેખ શુદન્દ
 ચુ અચ દૂર દીદન્દ અચબાને શાહુ
 અદહુ બરુ સરશ બરુ હેરકૂશે સેયાહુ
 ફેરુદ આમદન્દ અચ અમદહુ સોતુરુ
 શોકસ્તહુ હેલો ચરમહા ગશતહુ ફરુ
 પેયાદહુ બેરકૂતન્દ તા પીશે ઊય
 સેયહુ શાન્ રવાનો શુદહુ અરુદ રૂય
 બેદાદન્દશ આન્ નામએ શહુરુયાર
 બખાસોખ નેવેશતહુ હરીરે સવાર
 બેકરુમુદ ખાન્દન્ દખીરાનશરા
 એ તુરાન્ જવાનાનો પીશાનશરા
 દખીરાનશરા ગોકૂત નામહુ તુખેસ્ત
 સશસરુ બેખાનીહુ બરુ મન્ દુરેસ્ત
 દખીરશ મરુ આન્ નામહુરા બરુકુશાહ
 બેખાન્દશ બરુ આન્ શાહે પચધુ નેઝાહ

અને તે નામ બીડયા વગરનું બુલ્લું હાથમાં લઇને સરદાર હરીરે

પાદશાહની પાસે લઇ ગયા અને તેની આગળ વાંચ્યું-પાદશાહ ૧૨૫
 ગુસ્તાવ એ સાંભળી અજબ રહ્યા.

દાનાઈ ભરેલા સેપહસાહાર બહાદુર સવાર હરીરથી-તેમજ બખાર-
 સ્પથી અને પોતાના છાકરા અસ્ફંદિયારથી અજબ થયા.

પછી તે નામા ઉપર પોતાની સહી કરીને બીડ્યું-અને પેલા એલચી-
 ઓને પોતાની નજદીક બોલાવ્યા

અને બોલ્યો કે “આ લેઓ અને તેની પાસે લઈ જાઓ-હવે પછી
 કદાચ તમે મારા રસ્તા ઉપર પગ મૂકશો નહીં.

અગર જંદ અવસ્તામાં એલચીને ઇજા દેવાની ખાસ મના ન હતે,

તો હું તમોને આ ખાખથી ભચત કરતે-અને તમે સધળાને જીવતા
 ફાંસીએ ચઢાવતે.

જેથી તે નાપેકાર ભણતે-કે પાદશાહ સામે કોઈ ગર્દન બંધકતું
 નથી”

તેણે તે નામુ ફેંકી દીધું અને બોલ્યો કે “લેઓ એ પેલા બદ્દગર
 વરાની પાસે લઈ જાઓ

તેને કહેલે કે તારું મોત નજદીક આવ્યું છે-અને તને લોહીમાં અને
 ખાકમાં પડવાની ખાહેશ થઇ છે

તારી ગર્દન તુટેલી અને જન ઝખ્મી હોલે!-અને તારા હાડકાં
 ખાકમાં ફટા પડેલાં હોલે!

જે જોદા ચાહરે તો દય મહિનામાં હું લોદાંતું ભારી બખતર ૧૨૬
 પેહેરીશ

અને વરાન દેશ ઉપર ચઢાઇ કરીશ-અને કર્ગસારને મુલક તારાજ
 કરીશ”

બ્યારે જહાનના પાદશાહે પોતાનું બોલવું પુરું કીધું-ત્યારે પોતાના
 સરદારને બોલાવી તેની વખાણ કીધી

અને પેલા કાસેદોને તેને સોપી આપી બોલ્યો કે “એ લોકોને
 ઈરાન સર અમીનની સરહદથી બાહર પહોંચાડ”

પછી ચીનના સરદારના એલચીઓ-દેશની નેજબાની કરનાર પાદ-
 શાહ આગળથી,

બન્ને કમીના બનીને પાછા ફર્યા-પાદશાહે તેઓને હાંકી કાઢ્યા અને
 ધિકાર સાથે પાછા ફેરવ્યા

તેઓ મુબારક ઈરાન દેશથી અલ્લોખ શેહરમાં જઈ પુગ્યા-પણ
 શેહરમાં તેઓ કશી ઇજ્જત પામ્યા નહીં

જેવા તેઓએ દુરથી પાદશાહને મેહલ જોયા-કે જેની ટોચ ઉપર
 કાળો ઝુંડો ઉડતો હતો,

તેવાજ તેઓ તેજ ચાલતા ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યા-તેઓનાં દિલ
 તુટેલાં અને આખો ગોચા આંધળી બની હતી

તેઓ પેચાદા થઈ તેની નજદીક ગયા-તેઓના જીવ સીઆહ બનેલા
 અને ચેહરા ફિકા પડેલા હતા.

પેહું પાદશાહ ગુસ્તાવનું નામુ કે જે દિલાવર સવાર હરીરે જવા- ૧૨૭
 બમાં લખ્યું હતું તે તેને આપ્યું.

તેણે તે નામુ વરાનના જવાન તેમજ બુઝોગોની વચ્ચે વાંચી સહ-
 ળાવા મુન્શીઓને આપ્યું

તે મુન્શીઓને કહ્યું કે “પહેલાં આ નામુ-તમે મારી નજદીક સપહું
 બરાબર વાંચી જાઓ”

એક મુન્શીએ તે નામને જોધ્યું-અને તે પચગની અકલાદના પાદ-
 શાહની નજદીક વાંચ્યું.

નેવેશતહ દર આન નામએ શહરુયાર
સર આહંગે મદાન નખદહ સવાર
રસીહ આન નેવેશતહ ફેરમાયહ વાર
કે બેવેશતહ બૂદી બરે શહરુયાર
શનીદીમ મા ઇન સુખનહા કુંભ
નબૂદી તો મર ગોકૂતનશરા સજા
ન બેવેશતની બુદ ન બેનૂદની
ન બરખાન્દની બુદ ન બેનૂદની
ચુનીન ગોકૂતહ બૂદી તો તા અન્હ ગાહ
સુએ કેશવરે ખુરમ આરમ સેપાહ
ન ફ માહ બાયહ હમી નહ અહાર
કે મા બુદ બેયારીમ શીરાને કાર
૧૨૮ તો બર ખીશતન બર મઅકૂબ રન્જ
કે મા બુદ કુશાદીમ દરહાએ ગન્જ
બેયારીમ ગોદાન હઝારાન હઝાર
હમહ કાર દીદહ હમહ નામદાર
હમહ ઈરજી જાદએ પહુલવી
ન અકારેયાબીઓ ન પયધવી
હમહ શાહ એહરે હમહ માહરૂય
હમહ રારત બાલા હમહ રારતગૂય
હમહ અચ દરે પાદશાહીઓ ગાહ
હમહ અચ દરે ગન્જે તાજે સેપાહ
હમહ નીજહારાનો શમશીરજન
હમહ લશકર આરાયો લશકર શેકન
હમહ નીજહ બર દસ્તો બારહ બઝીન
નબેશતહ હમહ નામે મન બર નેગીન
હમહ દીનપઝીરે હમહ હુશયાર
હમહ અચ દરે ચારહો બૂશવાર
સુ દાનન્હ કમ ફસ બર પીલ બસ્ત
સુમે અસ્પે ઈશાન કુંદહ ફહ પસ્ત
જહાન શાન નફરસુદહ અચ રન્જે આચ
હમહ શીરગરે હમહ રઝમસાચ
૧૨૯ સુ જહીશન બેપૂશન્હ ફેરે નખરહ
એ અર્મે બરીન બુઝરાનન્હ ગરહ
બઝીન અન્દરૂ ગશતહ ચૂન ફહ સખત
સરે ફહ અઝીશાન શુદહ લખત લખત
અઝીશાન દો ગોર્દે ગુઝીદહ સવાર
ઝરીરે સેપહદારે એસ્ફન્દેયાર
સુ ઈશાન બેપૂશન્હ જાહન કબાય
બખુરશીદો માહ અન્દરૂ આરન્હ પાય
સુ બર ગર્દન આરન્હ ફખન્દહ ગોરૂચ
હમી તાબહ અચ ગોરૂચ શાન ફરૂરે ગોરૂચ
સુ ઈશાન બેધસ્તન્હ પીશે સેપાહ
તોરા કરહ બાયહ બધશાન નેગાહ
બખુરશીદ માનન્હ બા તાજે તખત
હમી તાબહ અચ એહરૂ શાન ફરૂરે બખત
ચુનીનમ ગવાનન્હ એસ્પહુબદાન
ગુઝીદહ પસન્દીદહ અમ મૂબદાન
તો જયહૂન મઅખબાર હરગેચ બમુશક
કે મન બર કુશાયમ દરે ગન્જે ખુશક

તે પાદશાહી નામામા બહાદુરોના સેપહસાહાર દિલાવર સવાર
ઝરીરે લખ્યુ હટ,

કે “પાદશાહને લખેલુ તાર નીચ લખાણથી બરેલુ નામુ પુચ્યું.”

અમોએ તે સામળ્યુ અને તને આવા ઝખુનો કે બોલવાજ લાયક
નહી હતા

તે લખવા લાયક કે ઝાહર કરવા લાયક, વાચવા લાયક કે સમજવા
લાયક નહી હતા

તે અમ લખ્યુ છે કે ‘થોડાજ વખતમાં તે ખુશહાલી બરેલી સર
ઝમીન ઉપર હુ લશકર લઈ આવીશ’

પણ અંગાને બે કે ચાર મહિના બેઠતા નથી-કારણકે તારી સામે
અમો પોતેજ લડાયક સિહો લઈ આવ્યે છિયે

તુ પોતે એ તઃલીફ ના લે-કારણકે અમોએ પોતેજ ખઝાનાના
ફરવાજા ખુદ્યા કર્યા છે

અને હઝારો હઝાર નામદાર અનુભવી લડાયકો લઈને આવ્યે છિયે

જે સધળા એરંચની પેહલવાની નરલના છે કાંઈ અક્રાસિયાબ કે
વરાની અહલાદના નથી

જે સધળા પાદશાહી ચેહરેના અને માહતાબને માતા છે-સધળા
સીધા કદના અને રાસ્ત બોલનારા છે

સધળા પાદશાહીને લાયકના તેમજ તખતને લાયકના છે-સધળા
ખઝાના, તાજ અને લશકરને લાયકના છે

સધળા નેઝા રાખનારા અને તલવાર મારનારા છે સધળા લશકરના
સરદારો અને લશકરને શિકસ્ત આપનારા છે,

સધળાઓના હાથમા નેઝા અને ઝીન સાથના થોડા છે-જે સધળાની
મોહર ઉપર માફ નામ કાતરાયલુ છે

સધળા મઝહયરની દીન કમલ કરનારા અને દહાપણવાળા છે-તેઓ
સધળા જવાહેરોના સલુગારને લાયકના છે

જ્યારે તેઓ બળુશો કે મ હાથી ઉપર નગાર બાંધ્યુ છે-ત્યારે
તેઓના થોડાઓની નાવ પહાડને પણ તોડી પારશે

લોભના રન્જથી દુન્યાએ તેઓને ધસી નાખ્યા નથી-તેઓ સધળા
સિહ પકડનારા અને લડાઈ કરનારાજ છે

જ્યારે તેઓ લડાઈને દહાડે બખ ૧૨ પેહરે છે ત્યારે બુલદ આસ્માનથી
પણ બચે ગર્દ ઉડતી રે છે

ઝીન ઉપર તેઓ પહાડની માફ સખત થઈ બચ છે-અને પહાડની
ટોચ તેઓથી કડકે કડકા થઈ બચ છે

તેઓમાથી બે પસદ કીયલા પેહલવાન સવારો-સરદાર ઝરીર અને
અસ્ફન્દિયાર છે

જ્યારે તેઓ લોહાનુ બખતર પેહરે છે-ત્યારે આફતાબ અને માહ-
તાબને પણ પગ હેઠળ લાવે છે

જ્યારે તેઓ માથા બાજનારો ગોર્ડ પોતાની બાજ ઉપર મૂકે છે-
ત્યારે તે ગોર્ડથી તેઓનો જબદબો અને દમામ વધારે રોશન બને છે

જ્યારે તેઓ લશકરની હરોલમા આવીને હમા રહે-ત્યારે તેઓ ઉપર
તારે નજર કરવી બેધયે,

કે તેઓ તાજ અને તખત સાથે ખુરશીદની મિસાલ ઝળકે છે-અને
તેઓના ચેહરા ઉપરથી બોહાઈ નૂર અને નેક નસીમો પ્રકાશે છે

એવીજ રીતના મારા પેહલવાનો અને સરદારો છે-તેમજ મારા
ચુંદી કાઢેલા અને પસદ કીયેલા દાનાઓ પણ છે

મોટે તું જયહૂન નદીને કસ્તુરી જેવી તારતરની માટીથી ભરવાની તરફી
લેતો ના-કારણકે હુ પોતેજ તે નદી પુરવાને માટીની વખાર બોલનાર છું.

અમર તાલે તીલમ બળયહૂન રસહ
વગર બાહે ગોર્જમ બહામૂન રસહ
બહામૂન દરૂન પીલ ગેયાન શવહ
બળયહૂન દરૂન આખ બેયાન શવહ
બરૂએ નબરૂહ અરૂ બેખાહહ ખોદાય
બરૂમ અન્દરૂ આરમ સરત ઝીરે પાય

અગર મારી તલવારનો તાપ જયહૂન નદીમાં પુગરી-અથવા મારા
ગુર્જનો સપાટો જંગલમાં પહોંચે,
તો જંગલમાં હાથીઓ રડતા થશે-અને જયહૂન નદીનાં પાણી ૧૩૦
ઉકળી આવશે.

અગર ખોદાતાલા ચાહશે તો લડાઇને દહાડે-લડાઇનાં મયદાનમાં હું
તારું સર પગ તળે કચડીશ.”

લશ્કર કશીદને અર્જસ્પ બળગે ગુસ્તાસ્પ.

અર્જસ્પનું ગુસ્તાસ્પની લડાઈ માટે લશ્કર લઈ જવું.

ચુ સાહાર અઝીન ઝૂનહૂ નામહૂ બેખાન્દ
ફેરૂદ આમહૂ અચ તખ્તો ખીરહૂ બેખાન્દ
સેપહૂણુશરા ગોર્જત ફર્દા પગાહૂ
બેખાન્ અચ હમહૂ પાદશાહી સેપાહૂ
તગીનાને લશ્કર ગુઝીનાને ચીન
બેરૂતન્દ હરૂસ અતૂરાન્ અઝીન
બેરાદરૂ યુદ્ધ ઊરા હો અહૂરીમનાન્
યકી કોહૂરમો દીગરૂ અન્દીમીન્
બેદાદન્દ શાન્ ફસો પીલો ફેરૂશ
બેયારાસ્તાહૂ ઝુર્ખો જર્હો બેનકૂશ
બદીશાન્ બેખખીદ સીસહ હઝારૂ
ગવાને ગુઝીદહૂ નબર્દહૂ સવારૂ
દરે ગન્જ યુકૂશાહો રૂઝી બેદાદ
બેજહૂ નાએ રૂઈન્ યુનહૂ બરૂ નેહાદ
સયુકૂ ખાન્દ કોહૂરમ બેરાદરૂશરા
બદ્દ દાદ યકૂ દરેત લશ્કરૂશરા
બઅન્દીમીન્ દાદ દરેતે ફેગરૂ
યુદ્ધ અન્દરૂ મેયાનહૂ બેખસ્તાહૂ કમરૂ
યકી ટુરૂકૂ યુદ્ધ નાએ ઊ ગોરૂગસારૂ
ગુઝસ્તાહૂ બરૂ બરૂ બસી રૂઝગારૂ
સેપહૂશ બદ્દ દાદો એરેપહૂબદી
તો ગોર્જતી નદાનહૂ હમી બેચ બદી
એ અહૂરીમને બદ્દકુનેશ યુદ્ધ બતરૂ
બળગૂ અન્દરૂન યુદ્ધ સેલાહશ તબરૂ
શબો રૂઝ કારેશ યુદ્ધ સૂખતન્
હમીન્ નામ બાદાફરૂહી તૂખતન્
બેરાદરૂશરા આન્ કે યુદ્ધ બીદેરૂશ
બેદાદશ યકી ગોરૂગ પયકરૂ ફેરૂશ
યકી નામ બૂદશ બશારો દેલીરૂ
પેયાદહૂ બેરૂતી બરે નરૂરે રીરૂ
સેપહૂ દીદહૂબાન્ ફર્દશો પીશરૂ
ફેરૂશશ કશીદન્દો શુદ્ધ પીશે ફ

યકી ટુરૂકૂ યુદ્ધ નાએ ઊ ફૂશીબ
બસાકહૂ ફેરેસ્તાહૂ ટુર્કીન્ બદીબ

એવી રીતનું નામ વાંચીને સરદાર અર્જસ્પ-અજબ રહી તખ્ત
ઉપરથી નીચે ઉતર્યા

તેણે પોતાના સેપહસાલાને હોકમ કીધો કે “આવતી કાલે સવારે-
આખી સલ્તનતનું લશ્કર ભેડું કર.”

તે ઉપરથી લશ્કરના બહાદુરો અને ચીનના ઝુંડી કાઢેલા પેહલવાનો
ચો તરફથી વરાન અમીનમાં આવી પુગ્યા.

અર્જસ્પના બે એહરેમન જેવા ભાઈ હતા-એક કોહરમ નામનો અને
બીજો અન્દીમીન નામનો હતો.

તેઓને નગારાં, હાથી તેમજ રાતા, પીળા અને આરમાની રંગના
આરાસ્તા કરેલા ઝુંડા આપ્યા.

તેઓને ત્રણ લાખ પસદ કીધેલા પેહલવાનો અને બહાદુર સવારો
સોંપ્યા.

તેણે ખઝાનાનો દરવાઝો ખુલ્લો અને લશ્કરને પગાર આપ્યો-
પિત્તળની કરનાય વગડાવી સર સામન લાધ્યા.

તેણે ટુરત પોતાના ભાઇ કોહરમને બેલાવ્યા-અને લશ્કરની એક
ખાત્રુ તેને સોંપી.

બીજી ખાત્રુ અન્દીમીનને આપી-અને પોતે કમર બાંધીને લશ્કરની ૧૩૧
કલબગાહમાં ઉભો રહ્યો.

એક ટુર્કી કે જેનું નામ ગોર્જસાર હતું-અને જેની ઉપર પુષ્કળ
ઝમાના વહી ગયા હતા.

અને ગોયા તે ખૂરાઈ કરવા સિવાય બીજું કશું બાણુતોજ ન હતો-
તેને આવાં લશ્કરની સરદારી આપી.

તે ખૂરા કરતુકના એહરેમનથી પણ વધુ ખૂરા હતો-લડાઈમાં તેણે
હથિયાર કુહાડી હતી

રાત અને દિવસ તેણે કામ આગ લગાડવાનું હતું-અને ગુનાહનો
બદલો મેળવવામાંજ તે નામદારી સમજતો હતો,

તેનો ભાઇ કે જે બીદેરૂશ નામનો હતો-તેને વરૂની આકૃતિવાળો
એક ઝુંડો આપ્યો.

એક ખશારા નામનો બહાદુર હતો-કે જે પેયાદો નરેરોની સામે
જતો હતો,

લશ્કરની આગળ જઈને ફરમનના આવી પુગવાની ખબર આપનારનો
આધો તેને આપ્યો-તેનાં માણસો તેનો ઝુંડો બાહર લાવ્યા અને તે
દીદહૂબાની કરવા પહાડ તરફ ચાલ્યા.

એક ફૂશદેવ નામનો ટુર્કી હતો-જેને ટુર્કીના પાદશાહે લશ્કરની
પછવાડે રાખ્યો.

નેમહુદાર ગોકૂતા તો પોરતે સેપાહુ
ગરુ અથ મા કસી બાથ ગદ્દ એ રાહુ
૧૩૨ હમાનુ બ કે બીનીશ બરુ બથ કુશ
નેગરુ તા દરુ આનુ બ નબુત્તીદત હુશ
દેગરુ બૂહ તુર્કીઓ નામશ તબહુ
બહુ ગોકૂત મીદાર કલમે સેપહુ
બહીસાનુ હમી રકૂત બા તીચ બશમ
પુરચ બૂત બુદશ દેલ પુરચ આબુ ચશમ
હમી કરુહ ધારત હમી સૂખત કાખ
દેરખતાનુ હમી કન્હ બા બીબો શાખ
દરુઆવરુહ લશકરુ બઈરાનુ જમીન
શહે કાકુરાનુ દેલ પુરુ આગન્દહુ કીન

અને કહ્યું કે “તું લશકરની પછાડી સાવચેત રહેજે-અને બે કાઈ આપણા લશકરમાંથી પાછળે રતે પાછો ફરે, તેને જે જગ્યાએ તું બેચ તેજ જગ્યાએ મારી નાખજે-સંભાળજે તે જગ્યાએ ગફલતી ના કરતો”

બીજો એક તુર્કી જેનું નામ તબેહ હતું-તેને કહ્યું કે “તું લશકરની કલ્બગાહ સભાળ.”

અવી રીતની ગોઠવણ સાથે તે ખૂત ભરેલા દિલે અને આસુ ભરી આંખે ધણેજ ગુસ્સામાં આગળ ચાલવા લાગ્યો

રાહમાં તે લૂટ ચલાવતો હતો અને મકાનો બાળી નાખતો હતો-તેમજ ઝાડોને જડ અને ડાળી સાથે ઉખેડી નાખતો હતો

એ પ્રમાણે તે કાફરાનો પાંદશાહ કીના ભરેલા દિલે ધરાનું જમીન ઉપર લશકર લઈ આવ્યો

ગેદ્ આત્મને ગુસ્તાસ્પુ લશકરુ
બજનગે અર્જસ્પુ.

ગુસ્તાસ્પનું અર્જસ્પની લડાઈ માટે
લશકર એકઠું કરવું.

થુ આગાહી આમહ બગુસ્તાસ્પ શાહુ
કે સાલારે તુકાનો ચીન બા સેપાહુ
બેયારાસ્ત બુત્તીદન અચ બાએ ખીશ
બશારો દેલીરશ ફેરેસ્તાહ પીશ
સેપહુબુદશરા ગોકૂત ફદા પગાહુ
બેયારાય પીલાનુ બેયાવરુ સેપાહુ
સુએ મરુદદારાનશ નામહુ નેવેશત
કે ખાકાને હેહુઝાહ મદી બેહેશત
બેયાધહ ચકુસરુ બદરુગાહે મન
કે બરુ મરુચ બુગાશત બદખાહે મન
૧૩૩ થુ નામહુ સુએ રાહ મદાન રસીહ
કે આમહ જહાનુબૂય દુશમન પદીહ
સેપાહી બેયામહ બદરુગાહે શાહુ
કે અન્દાનુ નબુહ બરુ જમીનુ બરુ ગેયાહુ
એ બહુરે જહાનુદારુ શાહે કેયાનુ
બેબસ્તન્હ ગોદાને ગીતી મેયાનુ
બદરુગાહે ખુસ્તવ નેહાદન્હ રૂય
હમહુ મરુદદારાનુ બકુમીને ઊય
નેયામહ બરીનુ બરુ બસી રૂચગારુ
કે આમહ બદરુગાહુ હજારાનુ હજારુ
ફરાચ આમહુ બૂહ મરુ શાહુરા
કંઠ નામદારી નેહુ બાહુરા
બલશકરુગાહુ આમહ સેપહુરા બેદીહ
હરાનુ કસ કે શાયેસ્તહુ બુહ બરુ ગુઝીહ
અઝાનુ શાહમાનુ ગશત ફર્ખેન્દહુ શાહુ
હેલશ ગશત ખીરહુ એ અન્દાનુ સેપાહુ
દેગરુ રૂચ ગુસ્તાસ્પ બા મૂબદાનુ
રદાનો ખુઝોગાનો એસ્પહુબદાનુ
નેશસ્તે સેગાલીહ અચ હરુ દરી
બેખખશીહ હરુગાહુ બરુ હરુ સરી

જ્યારે પાંદશાહ ગુસ્તાસ્પને ખબર મળી કે “તુર્કીઓ અને ચીનનો પાંદશાહ લશકર સાથે

તૈયારી કરીને પોતાના મુલકથી ઉપડી ચૂંચ્યો છે અને ફિલાવર ખશારાને આગળથી રવાના કર્યો છે”

ત્યારે તેને પોતાના મેપસાવારને હોકમ કીયો કે “આવતી કાલે સવારે-હાથીઓ તૈયાર કરીને લશકર બાહરે પાડ”

તેણે દેશની સરહદ તપાસનારા વડાઓ ઉપર નામા લખ્યા કે “પેલા મૂળ ખાકાને એક મર્દને ખબર મેળવવા છોડો મેલ્યા છે

તમે સધળા મારી દરગાહમાં આવો-કાસબુકે મારા દુશ્મને ઈરાનના મુલક ઉપર લશકર કીનાર્યું છે”

જ્યારે પેલા સરદારો તરફ નામા પહોંચ્યા-કે “દેશ છતનારો દુશ્મન ચડી આવ્યો છે”

ત્યારે પાંદશાહની દરબાર આગળ એટલું લશકર ભેગુ થયું-કે જેનાં જેટલું જમીન ઉપર ઘાસ પછુ નહીં હતું

દેશની સભાળ કરનાર કયાની પાંદશાહ માટે-દુન્યાના પેહલવાનોએ કમર બાધી

તેના હોકમ પ્રમાણે સવળા જમીનદારો શાહી દરબાર તરફ ચાલ્યા

ધણાજ થોડા વખતમાં હઝારો હઝાર સેપાહો પાંદશાહની દરગાહમાં આવી લાગ્યા

તે નામદારી ભરેલા નેકબાહ કયાની પાંદશાહની નજદીક સધળા એકા થયા

હવે પાંદશાહ લશકરગાહમાં આવ્યો અને લશકરને તપાસ્યું-તેઓમાંથી જે કોઈ કે લાયક હતા તેઓને ચુડી કાઢ્યા

તે મુઆરક પાંદશાહ તેથી પુરાહાલ થયો-અને આટલાં બધા લશકરથી તેનું દિલ અચરત બન્યું

બીજે દહાડે ગુસ્તાસ્પ દાનાઓ, સરદારો, ખુઝોગો અને સેપહ-સાલારો સાથે

મસ્લહત કરવા બેઠો અને દરેક બાબતનો વિચાર કીધો-પળેપળ દરેક સરદારને બક્ષેશ કરવા લાગ્યો

કુશાહ આન હરે ગન્ગે પુર કર્દહુ જમ
બેદાહ ઊ સેપહુરા હો સાલહુ દેરમ
ચુ ફૂઝી બેખશીદો જહશન બેદાહ
બેઝહ નાયો ફૂસો બુનહુ બર નેહાહ
બેફૂરૂહ બોઈન બપીરો સેપાહુ
દેરફૂરો હુમાયુને ફોર્મેનહુ શાહુ
ચુએ રચમે અર્જસ્પ લશકરુ કરીહ
સેપાહી કે હરુગેચ ચુનાનુ કસ નહીહ
એ તારીકીએ ગઈ અસ્પો સેપાહુ
કસી ફૂએ રહશન નહીદો ન માહુ
એ બસ બાંગે અસ્પાનો બાંગે ખોરુશ
હમી નાલએ ફૂસ નરનીહ ગૂશ
દેરફૂશાને બેસ્પાર અક્રાશતહુ
સરે નીઝહુ અચ અચ બુઝાશતહુ
ચુ રેસ્તહુ દેરખત અચ બરે ફૂફૂસારુ
ચુ બીશહુ નયસ્તાનુ બવકુતે બહારુ
અઝીનુ સાનુ બફર્માને ગુસ્તાસ્પ શાહુ
એ કેશવર બકેશવર હમી શુહ સેપાહુ

તેણે તે જમશીદના ભરેલા ખજાનાનો ફરવાઝો ખોલ્યો-અને લશકરને ૧૩૪
બમે વર્ષનો પગાર આપ્યો.

જ્યારે પગાર બક્ષી રહ્યો અને હથિયારો આપી ચૂક્યા-ત્યારે કરનાય
અને નગરાં વાઝ્યાં અને અસ્ખાબ લાદ્યો.

મુબારક પાદશાહનો સબકતો ઝુઝો-લશકરની હરોલમાં લઈ જવાનો
દોઝમ કીધો.

તેણે અર્જસ્પ સાથે લડવા માટે લશકર બેચુ-કાઇયે કહી પણ એવું
લશકર બેચું હતું નહીં.

ઘોડા અને લશકરની ઉડેલી ધૂળના અધારાંએ કરીને-કાઇયે રાશન
દિવસ કે રાતે ચંદ્ર કશું બેચું નહીં.

ઘોડાઓના પુષ્કળ ખખાર અને લડાઈના પોકારને કીધે-નગરાંના
આવાજ કાને પડતા ન હતા.

પુષ્કળ ઝુડા બીંચે પકડેલા હતા-નેઝાઓની નોક ગોચા વાહળાંમાંથી
પસાર થઈ ગઈ હતી.

તે નેઝા બંધે પહાડને મથાળે ઉગેલાં ઝાડ હોય-અથવા વસંત
રૂઝમા બરેના વન ઉઝ્યાં હોય એવા લાગતા હતા.

એ પ્રમાણે પાદશાહ ગુસ્તાસ્પના ફર્માનથી-એક સરઝમીનથી બીજી
સરઝમીન તરફ લશકર ચાલવા માડ્યું.

પુર્સીદને ગુસ્તાસ્પ અઝ જમાસ્પ
અન્નમે કારે જન્ગ અઝ
રુએ શુમારે સેતારહા.

સેતારાની ચાલ પ્રમાણે લડાઈનું શું શેવટ
આવશે તે બાબત ગુસ્તાસ્પનું
જમાસ્પને પૂછવું.

ચુ અચ બહમે નામી બજયહુન રસીહ
સેપહુદારુ લશકરુ ફેરફે આબરીહ
બશુહ શાહુરુયારુ અચ મેયાને સેપાહુ
ફેરફે આમહ અચ અસ્પો બરુ શુહ બગાહુ
બેખાન્દ આનુ જમાનુ શાહુ જમાસ્પરા
કુલ રહુનમૂન યૂહ ગુસ્તાસ્પરા
સરે મૂબેદાનુ બૂદો શાહે રદાનુ
અરાધે બુઝોર્ગીનો એસ્પહુબદાનુ
ચુનાનુ પાકુ દીન બૂદો પાકીઝહુ જાનુ
કે બૂદી બરુ ઊ આશકારા નેહાનુ
સેતારહુરોનાસી ગેરાનુમાયહુ બૂહ
અબા ઊ બદાનેશ કેરા પાયહુ બૂહ
બેપુર્સીદ અચ શાહો ગોકૂતા ખોદાય
તોરા દીને બેહુ દાદો પાકીઝહુ રાય
ચુ વૂ નીસ્તે અન્દર જહાનુ હીથ કસ
જહાનદારુ દાનેશ તોરા દાદો બસ
બેબાયહત કર્દન એ અખતરુ શુમારુ
બેચૂઈ હમહુ મરુ મરા ફૂએ કારુ
કે ચૂન બાશહ આધાઝો ફર્માને જન્ગ
કેરા બીશ બાહા દરીન જા દેરન્ગ
નેયામદશ બુશ પીરુ જમાસ્પરા
બરુએ દેઝમ ગોકૂત ગુસ્તાસ્પરા

જ્યારે નામીયાં બહમ શેહરથી જયહુન નહીં આગળ તે લશકર જઈ
પહોંચ્યું-ત્યારે તે સરદારે લશકરને ત્યાં થોભાવ્યું.
પાદશાહ લશકરની વચ્ચેથી પસાર થઈ ગયો-અને તે ઘોડા ઉપરથી ૧૩૫
નીચે ઉતરી તખ્ત ઉપર બેઠો.

તેજ વખત પાદશાહે જમાસ્પને જાલાબ્યા-કે જે ગુસ્તાસ્પનો સલાહ
કાર હતો.

તે મોબેદોનો સરદાર અને સરદારોનો શાહ હતો-બુઝોર્ગી અને
સેપહસાલારોનો ચેરાગ હતો.

તે એટલો બધો પાક દીનવાળો અને પવિત્ર આત્માનો હતો-કે
અમે એવી છપી વાતો તેની આગળ ઝાહેર થઈ જતી હતી.

તે ધણેજ કાબેલ ગુબૂમી હતો-ઉડાપણમાં તેની બરાબર કોણ પુગી
રાકવું હતું?

પાદશાહે તેને પૂછ્યું કે “ખોદાતાલાએ-તને બધી દીન તેમજ પવિત્ર
ઉડાપણ બક્ષેશ કર્યું છે.

હુઆમા તારા જેવો બીજો કોઈજ નથી-ખોદાતાલાએ બંધે સધળી
અકલ બસ તનેજ આપી છે.

માટે તને સેતારાની ગણતરી કરવી બેઠયે-અને તેમ કરીને આ કામ
માટે સધળું મને કહે,

કે લડાઈની શરૂઆત કેમ થશે અને શેવટ શું આવશે?-કોણ અહિંયાં
વધારે પાયદારી કરશે?”

એ સાંભળી બૂદો જમાસ્પ દિલગીર થયો-તેણે ગમ ભરેલા ચેહરાએ
ગુસ્તાસ્પને કહ્યું,

૧૩૬ કે અય કાશી ઈજદે ફાદગર
નદાદી મરા ઈન્ ખેરફ વીન્ હોનર
મરા ગર નખૂદી ખેરફ શહૂરયાર
નકદી એ મન્ બૂદની ખારેતાર
બેગૂયમ મન્ ઈન્ વર નગૂયમ બશાહ
કુનહ મર મરા શાહે શાહાન્ તબાહ
મગર બા મન્ અચ દાફ પયમાન્ કુનહ
કે નય ખુદ કુનહ બહ ન ફર્માન્ કુનહ
જહાન્દાર ગોકૂતા ખનામે ખોદાય
ખીન્ નામે દીન્આવરે પાકુરાય
ખાતને જરીર આન્ નખદે સવાર
ખાતને ગેરાન્માયહુ એરફદેયાર
કે નહુ હરુગેજત રૂએ હુશમન્ કુનમ
ન ફર્માયમત બહ ન ખુદ મન્ કુનમ
તો હરુચ અન્નીન્ કાર દાની બેગૂય
કે તૂ ચારહુ દાનીઓ મન્ ચારહુ જૂય
ખેરફમન્ ગોકૂત અય ગેરાન્માયહુ શાહ
હમીશહુ ખતૂ તાજહુ ખાદા કોલાહ
બેદાન્ અય નખદેહુ કયે નામજૂય
ચુ રચમ આવરફ રૂએ ગોદાન્ બરુચ
૧૩૭ બહાન્ગહુ કુબ બાન્ગો વયલહુ કનન્હ
તો ચૂઈ હમહુ ફૂફરા બરુ કનન્હ
બપીશ અન્દર આયન્હ મદાને મરુહ
હવા તીરહુ ગદેહુ એ ગદે નખરુહ
જહાન્ બીની આન્ ગાહુ ગશતહુ કબૂહ
જમીન્ પુર એ આતેશ હવા પુર એ ફૂહ
વજાન્ જખમે આન્ ગોરુહાએ ગરાન્
ચુનાન્ પુતકો પૂલાદે આહનગરાન્
ખમઘર અન્દર ઓકૂતહુ તરન્ગા તરન્ગ
હવા બરુ કુનહ નાલએ બૂરે ખન્ગ
શેકસ્તહુ શવહ અર્થે ગરુફનહા
દેરકૂશાન્ બેયાલાયદ અચ ખૂનહા
બસી બી પેદર ગશતહુ બીની પેસર
બસી બી પેસર ગશતહુ બીની પેદર
ખુખોસ્તીન્ કઈ નામદાર અરુહશીર
પેસર શહૂરયાર આન્ નખદેહુ દેલીર
બપીશ અકૂગનહ તાજેયાન્ અરુપે ખીશ
બખાકૂ અકૂગનહ હરુકે આયદશ પીશ
પેયાદહુ કુનહ તુરકૂ ચન્દાન્ સવાર
કચ અખતર નખાશહ મર આન્રા શુમાર
૧૩૮ વલીકેન્ સરન્જામ કશતહુ શવહ
નેકૂ નામશ અન્દર નવશતહુ શવહ
પચ અચ વય ચુ શીદસ્પ ફર્જન્દે શાહ
બકીનશ કુનહ તીચ અરુપે સેયાહુ
દેજમ ગદેહો તીધરા બરુ કશહ
બેતાજહુ બસી અરુપો મર્દુમ કશહ
સરન્જામ બખતશ કુનહ ખાકૂસાર
બરહુનહુ શવહ આન્ સરે તાજદાર
બેયાયદ પસ આન્ગાહુ ફર્જન્દે મન્
બેખરતહુ સેયાન્ બરુ સેયાન્ બન્દે મન્

કે “દાદગર દાદારે મને આવી દાનાઇ અને હોનર નહીજ આપ્યો
હતે તો કેવું સાર થતે ?

અગરજે મને એવું ડહાપણુ નહીજ હતે તો તું પાદશાહ મને
બલિય મારે પૂછતોજ નહી

છતા હુ કહીશ, કારણકે જો હું નથી કહેતો-તો શેહનશાહ મને
પાયમાલ કરી નાખશે

પણ પાદશાહ મને ઇન્સાફની રાહ વચન આપે-કે તે પોતે મારી
સાથ ખરાઈ નહી કરે તેમજ તે કરવા માટે કોઇને ફર્માવે નહી ”

પાદશાહે જવાબ દીધો કે “ખોદાના નામના કસમથી-આ પાક
વિચારના પયગંબરના નામના કસમથી,

આ બહાદુર સવાર ઝરીના જીવના કસમથી-તેમજ સરદાર
અસ્ફિયારના જીવના કસમથી કહું છું,

કે હુ કદી પણ તારી સાથે અફાવત કરીશ નહી-તને તુકસાન પહોં-
ચાડવા કોઇને કહીશ નહી અને હુ પોતે પણ તુકસાન કરીશ નહી

માટે તું એ બાબતમા જે કાંઇ બાણતો દોષ તો કહે-કારણકે તું
ઉપાય બાણારો અને હુ ઉપાય શોધનારો છું ”

ત્યારે દનેશમદ મળાસ્પે કહ્યું કે “આ ખુદાજ પાદશાહ !-હમેશે
તાજ તાજ તારા સર ઉપર કાયમ રહેજે !

ઓ નામ શોધનારા બહાદુર પાદશાહ ! તું બણ કે જ્યારે બન્ને
તરફના શેહલવાનો આમન સામન લડાઇ કરશે,

જે વખતે કે તેઓ પોકાર અને લડાઈની બૂમો પાડશે-તે વખતે તું
એમજ સમજશે કે તેઓ સઘળા પહાડનેજ ઉખેડી નાખે છે

જ્યારે મદાને મદદ આગળ વધશે અને લડાઈની ધૂળથી હવા
સીંચાહ થશે,

તે વખતે દુન્યા ચારમાની રંગની બનેલી અને ઝમીન આતશથી
ભરેલી તેમજ હવા ધૂમાડાથી ભરેલી તું જોશે

જેમ લૂહાડો મોટા હથોડા વડે પોલાહ ઉપર ફટકા મારે છે તેમ
તે ભારી ગોઝેના ફટકાથી

લડવૈયાઓના ભેગ છુદાતા જશે અને તપડીરિયા રંગના તેમજ
સફેદ ઘોડાઓના ખખારના હવામાં પડયા પડશે.

અરખાળના ગાડાઓના ચક્રો પણ ભાની જશે-અને જુડાઓ પણ
લોહીમા ખરડાશે

ઘણાક બેટા બાપ વગરના થયલા જોશે અને ઘણાક બાપો બેટા
વગરના થયલા જોશે

પહેલા નામદાર શાહઝાદો અર્દશીર જે તું પાદશાહનો છેાકરો
બહાદુર લડવૈયો છે,

તે પોતાનો ઘોડો હરોલમા ઉપડાવશે અને જે કાંઈ કે તેની સામે
આવશે તેને ખાતમા નાખશે

તે એટલા બધા તુર્કી સવારોને ઘોડા ઉપરથી બધા નાખશે-કે
સેનારાઓની ચાલથી પણ તેની ગણતરી થઈ શકે નહી

પણ શેનદે તે માર્યા જશે-અને તેની કીર્તિ ખતમ થઈ જશે

પછી તું પાદશાહનો બેટો શીફસ્પ-તેના ક્રીનામા પોતાનો કાળો ઘોડો
ઉપડાવશે

તે બહુજ ગુસ્સા ભરેલો થશે અને તલવાર ખેંચશે-તે ઘણાક હમ્લા
કરશે અને દુશ્મનના ઘણાક માણસ મારી નાખશે.

પણ શેનદે તેનું પણ નસીમ બંધુ વળશે-અને તે તાજ પેહેરેહુ
માથુ ઉઘાડું થશે

પછી મારો બેટો તેજ વખત કમર ઉપર મારો કમરબદ બાંધીને
આવશે

અખર કીને શીદરપ કૃર્જંદે શાહ
 ચુ શેરતમ બેયાયહ બેયાને સેપાહ
 બસી નામદારનો ગોદાને ચીન
 કે આન શીર ગોદ અકૂગનહ બર ઝમીન
 બસી રંજ બીનહ બરખમ અન્દરૂન
 શહે ખુસ્તવાનરા બેગૂયમ કે ચૂન
 દેરકૂશો ફેરૂંજંદએ કાબેયાન
 બેયકૂગનહ બાશનહ ઈરાનેયાન
 ગેરામી કે બીનહ એ અરપ અન્દરૂન
 દેરકૂશી હોમાયૂન પુર અચ ખાકો ખૂન
 દર આયહ અજાન પોશતે અરપશ બગીર
 બેગીરહ દેરકૂશો બર આરહ દેલીર
 બયકૂ દરેત શશીરો દીગર દેરકૂશ
 બેગીરહ દરાનહ દેરકૂશો બેનકૂશ
 અઝીનસાન હમી અકૂગનહ દુશ્મનાન
 હમી બર કનહ જાને અહૂરીમનાન
 એ નાગાહ દુશ્મન બશશીરે તીચ
 યકી દરેતે જી અકૂગનહ અચ સેતીચ
 ગેરામી બદ્દાન બેગીરહ દેરકૂશ
 બેદારહ બદ્દાન દેરકૂશો બેનકૂશ
 બયકૂ દરેત દુશ્મન કુનહ નાપદીહ
 શેગેકૂતી તર અચ કારે જી કસ નદીહ
 યકી તુરક તીરી જનહ બર સરશ
 બખાકૂ અન્દર આરહ સરો અકૂસરશ
 પસ આઝાદહ નરેતૂર પૂરે ઝરીર
 બપીશ અકૂગનહ અરપ ચૂન નરરહ શીર
 ચુ આયહ સરનજામ પીચૂ બાચ
 બરે દુશ્મનાન દરેત કદહ દરાચ
 બેયાયહ પસ આન બર યુઝીદહ સવાર
 પેસર શહૂરયારે જહાન નીવઝાર
 અજાન દુશ્મનાન બેકૂગનહ શરેત મરહ
 તુમાયહ યકી પહૂલવી દરેતમરહ
 સરનજામ તુકાન બતીરશ જનહ
 તને પીલવારશ બખાકૂ અકૂગનહ
 બેયાયહ પસ આન નરરહ શીરે દેલીર
 નબહહ સવારી કે નામશ ઝરીર
 બપીશ અન્દર આયહ ગેરેકૂતહ કમહ
 નેશરતહ અખર અરપે તાઝી સમહ
 અખા જહીશને ઝર દુરોખશાન ચુ માહ
 બદ્દ અન્દરૂન ખીરહ ગરતહ સેપાહ
 બયકૂ રૂચ ગોદાને લશકર હઝાર
 બેબન્દહ ફેરેતહ બરે શહૂરયાર
 બહર જા કે બેન્દહ હમાન શાહ રૂચ
 હમી રાનહ અચ ખૂને બદ્દખાહ જૂય
 ન એરેતહ કસ આન પહૂલવી શાહૂરા
 સોતૂહ આવરહ શાહે ખરખાહૂરા
 પસ અકૂગનહ બીનહ બુઝોરૂ અરૂશીર
 સેયહ ગરતહ રેખસારો તન ચૂન ઝરીર
 બેચેયહ બકૂ ઝારો ગદ્દ નેજનહ
 બર અગીઝહ આન તાઝી અરપે સમહ

તે તું પાદશાહના બેટા શીદરપનો કીનો લેવા માટે-ફરતમની માફક
 દુશ્મનનાં લશ્કરની વચ્ચે આવશે
 ધણીક નામદારો અને ચીનના પેહલવાનોને-તે સિંહ જેવો પેહલવાન
 ઝમીન ઉપર નાખશે
 તે પેહલવાન લડાઈમાં પુષ્કળ રંજ ભેરો-અને તું પાદશાહોના
 પાદશાહને કહું કે જ્યારે
 કાવેયાની ઝળકતો ઝુડો-ઈરાનીઓ ઝમીન ઉપર નાખી દેશે,

અને ગેરામી પોતાના થોડા ઉપરથી-તે મુબારક ઝુડો ખાક અને
 ખૂનમાં પડેલા ભેરો,
 તેવોજ તે થોડાની પીઠ ઉપરથી નીચે ઉતરશે-અને ઝુડો બેચકી ૧૩૬
 લેશે એ તે બહાદુર મદ પાછો ઉભો કરશે
 અને તે જગ્યાએ એક હાથમાં તલવાર અને બીજા હાથમાં ખુનકૂશ
 રંગનો ઝુડો પકડી રાખશે
 એવી રીતે પણ તે કેટલાક દુશ્મનોને નીચે નાખશે-અને એહર-
 મનોના છવ ઉપેડી કાઢશે
 એવામા એકાધક દુશ્મન કીના બરેલી રીતે-તેના એક હાથ તેઝી
 તલવારથી કાપી નાખશે
 તે છતા પણ ગેરામી તે ઝુડો પોતાના ફાતમા પકડી રાખશે-અને
 તે આરમાની રંગનો ઝુડો પોતાના ફાતમાં પકડી રાખીને પણ,
 એકજ હાથે દુશ્મનોનો નાશ કરશે-તેના આવા અભયબી ભરેલાં
 કામ કરતા વધુ અભયબી ભર્યું કામ કાઢ્યે બેયુ' હશે નહીં.
 તેવામા એક તુર્કી તેનાં સર ઉપર તીર મારશે-અંત તેનું માથું અને
 તાજ અને ખાકમાં નાખશે,
 પછી ઝરીરનો બેટો ઉમરાવઝાદો નરતૂર-નરેશોરની મિસાલ હરોલમાં
 થોડો ઉપટાવશે.
 અને જ્યારે શેવટે તે દુશ્મનો ઉપર હાથ લગાવી ફતેહમંદી સાથ
 પાછો ફરશે,
 ત્યારે તેની પાછળ પસદ કીધેલો સવાર તું જેહાનના પાદશાહનો
 બેટો નીવઝાર બાહર પડશે
 અને તે પોતાનો પેહલવાની હાથ બતાવીને-દુશ્મનોના સાઠ મદોને ૧૪૦
 મારશે
 પણ શેવટે તુર્કીઓ તેને તીરથી મારશે-અને તેનું હાથી જેવું તન
 ખાકમા નાખશે
 તે દિલાવર નરેશોરની પાછળ પેલો બહાદુર સવાર કે જેનું નામ
 ઝરીર છે તે બાહર પડશે
 તે પોતાના હાથમા કમદ પકડી કાળા અરબી થોડા ઉપર સવાર
 થઈ હરોલમા આવશે
 સોનેરી અખતર સાથ માહતાબ મિસાલ પ્રકાશતો આવશે-દુશ્મનનું
 લશ્કર તેને ભેધ અભયબ થશે
 તે એક દહાડામા તુર્કી લશ્કરના એક હઝાર પેહલવાનો-કયદ કરી
 પાદશાહની નઝદીક મોકલી આપશે
 જે તરફ કે શાહઝાદો મોહું કરશે-તે તરફ દુશ્મનોના લોહીની નદી
 વહેતી કરશે
 તે પેહલવાની શાહઝાદાની સામે કોઈ ઉભું રહી શકશે નહીં-અને
 તે શાહઝાદો તખ્તમાં બેઠેલા તુરાની પાદશાહને આજેઝ કરશે
 પછી તે મહાન અર્ફશીરને ખૂંચેલા પડેલા ભેરો-જેના એહરો કાળો
 પડી ગયેલો અને શરીર પીળું પડી ગયલું હશે
 તે તેના ઉપર ઘણા રડશે અને ગમ ભરેલો થશે-પછી પોતાનો કાળો
 અરબી થોડો ઉપટાવશે.

૧૪૧ બાકાન નેહફ રૂય બા ખેરમે તીચ
તો ગૂઈ નદીદસ્ત હરગેચ ગુરીચ
ચુ અન્દર મેયાન બીનફ અર્જસ્પરા
સેતાયેશ કુનફ શાહે ગુસ્તાસ્પરા
સરે દુશ્મનાન સરખસર ખર દરફ
એ ગીતી સુએ હીથ કસ નગરફ
હમી ખાનફ ઊ અન્દે અરુહસ્પરા
બયસદાન સેપોઈહુ કઈ પોસ્પરા
સરનભમ ગઈફ ખર ઊ તીરફ અખત
બુરીદહુ શવફ આન ગુઝીદહુ દેરખત
બેયાયફ યકી નામે ઊ બીદેરફશ
સુએ નીઝહુ દારો દેરફરો બેનફશ
નેયારફ શુદન પીરો ગોઈ ગુઝીન
નેશીનફ બરાહે વય અન્દર કમીન
બેબન્દફ ખર ઊ રાહુ ચૂન પીલે મસ્ત
યકી તીધે અહર આખ દાદહુ બદસ્ત
ચુ શાહે જહાન બાચ ગઈફ એ રચમ
તો ગૂઈ કે બીરૂન બરામફ એ બચમ
બેચન્દાઅફ આન ગુરફ તીરી ખર ઊય
નેયારફ શુદન આશકારા બચય

૧૪૨ અખર દસ્તે આન બીદેરફરો પલીફ
શવફ શાહે આઝાદગાન નાપદીફ
બતુકાન બરફ બારહો ઝીને ઊય
કે આહફ બેબસ્ત આન અમાન ઝીને ઊય
પસ ઇન્ લશકરે નામદારે બુઝર્ગ
બદુશમન દર ઓકૂતનફ ચૂન શીરો ગોરુ
હમી ખર અન્દ ઇન્ બરાન આન બરીન
એ ખૂને યલાન સુરખ ગઈફ અમીન
યલાનરા બેબારાફ હમહુ રૂએ અરફ
હમહુ લર્જહુ ઓકૂતનફ બમદાને મરફ
ખર આયફ બખુરશીફ ગઈ સેયાહુ
નબીનફ કસ અચ ગરફ ખુરશીફો માહુ
ફેરફે સરે નીઝહો તીરો તીધ
બેતાબફ ચુનાન ચૂન સેતારહુ એ મીધ
પસ આન બીદેરફરો પલીફ સેતારુખ
બપીશ અન્દર આયફ ચુ દરુન્દહુ ગોરુ
હમાન તીધે અહર આખ દાદહુ બદસ્ત
હમી તાઝફ ઊ બારહુ ચૂન પીલે મસ્ત
બદસ્તે વય અન્દર ફરાવાન સેપાહુ
તબહુ ગઈફ અચ ખર ગુઝીનાને શાહુ

૧૪૩ બેયાયફ પસ આન ફરશખ એરફન્દેયાર
સેપાહુ અચ પસે પોસ્તો યચદાનશ યાર
અખર બીદેરફશ અકૂગનફ રસ્તખીચ
અચ ભમહુ પુર ખૂનો ભન પુર સેતીચ
મર ઊરા યકી તીધે હેન્દી અનફ
એ ઝીન નીમએ તનશ ઝીર અકૂગનફ
બેગીરફ પસ આન આહનીન ગોરુશ
બેતાબાનફ આન ફરહો બોરુશ
બચકુ હમહુ અચ ભય શાન બુઝસેલફ
ચુ બુઝસ્તે શાન ખર અમીન કય હેલફ

અને ખાકાન તરફ ધણે ગુસ્તાબર જશે-તું કહે ગોયા નાસવું તો
તેણે કદી પણ બેયુજ નહીં હશે

જ્યારે તે લશ્કરની વચ્ચે અર્જસ્પને જશે ત્યારે તે પાદશાહ ગુસ્તા-
સ્પની સેનાયેશ કરતો,

દુશ્મનોની સંખ્યા સફ તોડી નાખશે-અને તે લોકોમાંથી કોઇની
તરફ કાંઈ જોશેજ નહીં.

તે પોતાની પાદશાહી પીઠ ખેદાતાલાને સોંપીને-અસ્તોસ્ત પચમખરની
અહ અવસ્તા પડશે

પણ શેવટે તેનું નસીબ પણ સીઆહ બનશે-અને તે નામીચ કાઠ
કપાઈ જશે

કાણુકે એક બીદેરફશ નામનો રાખસ તે નેઝો ધરાવનાર અરીર
તેમજ તેના આસ્માની રગના ઝુંડા તરફ આવી લાગશે.

પણ તે પસંદ કીધેલા પેહલવાન આગળ જવાની હિમ્મત કરી શકશે
નહીં-તેથી તે તેના માર્ગમાં કમીનગાહ કરી બરાઇ બેસશે.

અને પોતાના હાથમાં એક ઝેહરી પાણી પાયલી તલવાર રાખી-
મસ્ત હાથીની મિસાલ તેનો માર્ગ રોકશે.

જ્યારે જેહાનનો શાહ અરીર ગોયા ખુશીની મજલેસમાંથી પાછો
ફરતો હોય તેમ લડાઈથી પાછો ફરશે.

ત્યારે તે ટુર્કી તેની રૂબરૂ નહીં જઇ શક્તાં-તેની ઉપર એક તીર ફેંકશે.

અને એ પ્રમાણે તે પલીદ બીદેરફશના હાથ ઉપર-બહાદુર લોકોનો
શાહઝાદો ગુમ થશે.

તે તેનો ઘોડો અને ઝીન ટુર્કીઓ પાસે લઇ જશે-કોણ તે વખતે
તેનો કોનો લેશે ?

પછી આ તરફનું અબરદસ્ત નામીચ લશ્કર દુશ્મન ઉપર સિંહ અને
વરૂની માફક તુટી પડશે

અને એકમેક ઉપર મારવા મડી જશે-પેહલવાનોના લોહીથી અમીન
રાતી થશે

સંખ્યા પેહલવાનોના ચેહરો ફિક્કા પડી જશે અને મદાને મદો
ધુળવા પડશે.

લશ્કરની ઉઠેલી ધૂળ ખુરોફ સૂધી પુગશે અને ધૂળને લીધે કોઇ
આકૃતાબ કે માહતાબને જોઈ શકશે નહીં

નેત્રાની નોક તેમજ તીર અને તલવારનો ચળકાટ-જેમ વાદળમાંથી
સેનારા ચળકે તેમ ચળકશે

પછી તે ઝોરાવર પલીદ બીદેરફશ ફાડીખાનારાં વરૂની માફક હરોલમાં
આવશે.

જેના હાથમાં પેલીજ ઝેહરી પાણી પાયલી તલવાર હશે-અને મસ્ત
હાથીની મિસાલ ઘોડો ડપડાવશે

તેના હાથ ઉપર પાદશાહના પસંદ કીધેલા લશ્કરમાંનું ધણુક લશ્કર
માહુ જશે

પછી મુબારક અરફુદિયાર આવશે-જેની પછાડી લશ્કર હશે અને
તેનો નેગેહખાન પાક ચઢાવ બનશે

તે બીદેરફશ ઉપર રસ્તાખેઝ બરપા કરી મૂકશે-તેની સાથ લડતાં
તેનાં કપડાં લોહીથી ખરડાશે, તો પણ તેનું દિલ તો લડાઈમાંજ રહેશે.

તે તેને હિંદી તલવારનો એક ફટકો મારશે-અને તેનું અંધુ શરીર
ઘોડાના ઝીન ઉપરથી નીચે નાખશે.

પછી પોતાના હાથમાં લોહાંના ભારી ગોઝ પકડશે-અને પોતાનો
અળકાટ તથા દબલો રોશન કરશે.

એક હમ્લામાં તેઓને તોડી પાડશે-જ્યારે અમીન ઉપર તોડી પાડે
ત્યારે તેઓને કેમ જતા મૂકે ?

બનઉકે સરે નીચું શાન બરુ અનહ
તબહુ શાન કુનહ પાકો બેમાનનહ
ચુરીચહ સર-ભમ સાહારે ચીન
એ એરક-દેયાર આન કઈ બાદીન
બતૂરાન નેહહ રૂએ બુગરીખતહ
સોકતેહ દેહો દીદહા રીખતહ
બેયાબાન ગુઝારહ બઅન્દકુ સેપાહ
શવહ શાહ પીરુએ દુશમન તબાહ
બેદાન અથ ગુઝીદહ સરે બુઅવાન
કે મન હરુએ ગોકૂતમ નબાશદ બેચ આન
ન બીની એ મન ચકુ સખુન બીરો કમ
તો બીન પસ મકુન રૂએ બરુ મન દેજમ
મન ઇનરા કે ગોકૂતમ નગોકૂતમ મગર
બકમનત અથ શાહે ફીરુચગર
બજાન પસ કે પુર્સીદ ફોર્ખન્દહ શાહ
અજાન જર્ફ દયાઓ તારીકુ ચાહ
નહીદમ કે બરુ શાહ બેન્હેકૂતમી
વગરનહ મન ઇન રાચ કય ગોકૂતમી
બુ શાહે જહાનદાર બેરનીદ રાચ
બરુ આન બુશએ તખત બુખીદ બાચ
એ દસ્તશ બેચાકૂતાહ જરૂરીનહ ગોરુચ
તો ગોકૂતી બેરકૂતશ હમહ ફરુરે બોરુચ
બરુચ અન્દર બોરૂતાહો બીહુશ બસ્ત
નગોકૂતશ સખુન નીચ બામૂશ બસ્ત
બુ બાચ આમદશ હુશ શહે શહુરુયાર
ફેરુદ આમદ અચ તખતો બેરીસ્ત બાર
એ બાયદ મરા ગોકૂત શાહીઓ ગાહ
કે રૂઝમ હમી બસ્ત બાહદ સેયાહ
હમી રકૂત બાહન્દ માહાને મન
દેહીરો : સવારાનો શાહાને મન
એ બાયદ મરા પાદશાહીઓ બખત
તવાનાઇઓ લરકરો તાબે તખત
કે બા આન કે બરુ મન ગેરામી તરન્દ
ગુઝીને સેપાહનો નામી તરન્દ
હમી રકૂત બાહન્દ અચ પીરો મન
એ તન બરુ કનન્દ ઇન દેહો રીરો મન
બભામરુપ ગોકૂત બરુ ચુનીન અસ્ત કાર
બહ-ગામે રકૂતન સુએ કાઝાર
નખાહમ નબર્દહ બેરાદરૂમરા
ન સૂઝમ દેહો પીરે માદરૂમરા
નકમીયમશ નીચ રકૂતન બરુચમ
સેપહુરા સેપારમ બકરુરેખ ગોરુચમ
કયાન જાદબાન બા જવાનાને મન
કે હરુચકુ ચુનાન ચુન તને ભને મન
બેખાનમ હમહ સરખસર પીરો ખીશ
નપૂશમ એરેહુ શાન નેશાનમ બપીશ
એચુનહ રસદ નઉકે તીરે બદન્ચ
બરીન આરેમાન બરુ શુદહ હુહો સન્ચ
બેરદમન્દ ગોકૂતા બશાહે જમીન
કે અથ નીકૂખુ શાહે બા બાદીન

તેઓને બાવાની નજરથી બચાવી લેશે-અને તેઓનો સહતર નારા
કરી પરાગદે કરી નાખશે

રોવટે ચીનનો સરદાર કીર્તિ બરેલા કયાની અસ્ફંદિયાર આગળથી
નાસી જશે

તે તુટેલાં દિવે અને બીંબયલી આંખોએ નસીને ટરાન તરફ મોં કરશે.

તે થોડાંજ લરકર સાથ જંગલ પસાર કરી જશે-અતે પાદશાહ
ફતેહમંદ થશે અને દુશમન પાયમાલ થશે.

ઓ પાદશાહોના પસંદ કરેલા સરદાર!-યાદ રાખજે કે મેં જે કાંઈ
કહ્યું છે તે સિવાય બીજું કાંઈ થશે નહીં.

આ મારી વાતથી એક સખુન પણ તું કમ એવાદા ભેરી નહીં-માટે ૧૪૪
હવે પછી તું મારી ઉપર ગુસ્સા બરેહું મોં ના કરતો

ઓ ફતેહમંદ પાદશાહ! મેં આ જે કહ્યું છે તે તારા હોકમ વગર
કહ્યું નથી

તું મુખારક પાદશાહે આ બિડા દર્દા અને અંધારી ખાધ માટે
પૂછ્યા પછીજ

તું પાદશાહથી કાંઈ પણ હુવાવવાનું દુરોસ્ત બેયું નથી-નહીં તો
આ હુયો ભેદ હું શા માટે કહેતો ?”

જ્યારે બેદાનદાર પાદશાહે આ બેદની વાતો સાંભળી-ત્યારે તે
તખતનાં ખૂણ ઉપર અદેલાઇ પડયો.

તેના હાથમાંથી સોનેરી ગોઝ પડી ગયો-તું કહે ગોચા તેનો તમામ
દબાવો અને ઝળકાટ જતો રહ્યો

તેણે મોઢું નીચે નાખી દીધું અને બેહોશ થઈ ગયો-તે મૂંગો થઇ
જઈ એક બોલ પણ ન બોલ્યો

જ્યારે પાદશાહોના પાદશાહ પાછો હોશમાં આવ્યો-ત્યારે તે તખત
ઉપરથી નીચે ઉતરીને ઝર ઝાર રડવા લાગ્યો

તે બોલ્યો કે “જ્યારે મારો દહાડો એમ સીઆહજ થવાનો છે,
તો આ પાદશાહી અને તખત મને શું કામ લાગવાનું છે ?

મારા માહતાબ ચેહરેના બેશીઓ, બહાદુરો, સવારો અને શાહ-
ઝાદાઓ માયંજ જવાના છે,

તો મને આ પાદશાહી, આ નસીબો તેમજ આવું કૌવત, લરકર, ૧૪૫
તાજ અને તખત શા માટે ભેળયે ?

કારણકે જેઓ મને ધણાજ ખ્યાર છે-જેઓ લરકરના પસંદ કાવેલા
અને ધણા નામદારો છે,

તેઓ તો સધળા મારી આગળથી જતા રહેશે-અને આ મારું જામી
થયહું અંતઃકરણ મારા દિલમાંથી ઉખેડી કાઢશે”

પછી તેણે ભમારપને કહ્યું કે “જે એમજ બનવાનું છે-તો લડાઈ
ઉપર જતી વખતે,

હું મારા બહાદુર લાઇને બોલાવીશ નહીં-અને મારી ખુફી માનું
દિલ બાળીશ નહીં

હું તેને લડાઈમાં જવાનોજ હોકમ આપીશ નહીં-અને સધળું લરકર
મુખારક ગોરઝમને સોંપી આપીશ

મારા જવાન બેશીઓ સાથ કયાની બુન્ચાદનાઓ-કે જેઓ સધળા
મારાં તન અને બન જેવા વહાલા છે,

તે સધળાઓને હું મારી આગળ બોલાવીશ-તેઓને બખતર પેહરેવા
નહીં દઈશ અને મારી આગળજ બેસાડી રાખીશ

તો પછી ખંદગી તીરેની નકક આ આસ્માન કરતાં પણ બંધા
પહાડ અને ટેકડીઓ ઉપર કેમ પુગી શકશે ?”

ત્યારે ફાનેરમંદ ભમારપે બેદાનના પાદશાહને કહ્યું-કે “ઓ તારીફ
લાયકના નેક ખરેસતના પાદશાહ !

૧૪૬ ગરુ ઈશાન નખાશનું પીશે સેપાહુ
નેહાદહુ બસરુ બરુ એ આહનુ કોલાહુ
કે આરહુ શુદન પીશે ગોહાને ચીન
કે બાચુ અવરહુ ફરુએ પાકુ દીન
તો ઝીન બાકુ બરુખીજો બરુ શવ બગાહુ
મકુન ફરુએ પાદશાહી તબાહુ
કે રાજે ખોદાઈસ્તો ઝીન આરહુ નીસ્ત
ખોદાવને ગીતી સેતમગારહુ નીસ્ત
અચ અન્હુ પુરુદન નખાશદત સુદ
કુભ બૂદની બૂદો ઇન કારુ બૂદ
મકુન ફેલતરા બીસ્તરુ ઝીન નેઝહ
તો દાહે જહાનુઆઝીન કુન પસનહ

અગરને એ લોકો લોઢાની કોલાહ સર ઉપર મેલીને લશ્કરની હરોલ
નહી રહેશે,

તો ચીનના પેહલવાનોની સામે ખીન્તુ કોણુ જશે ?-અને પવિત્ર
દીનનો દબદબો કોણુ બળવી રાખશે ?

તુ આ ખાક ઉપરથી ઉઠ અને પાછો તખ્ત ઉપર બેસ-તારો પાદ
શાહી દબદબો એવી રીતે ખરાબ ના કર.

કારણુ એતો ખોદાઈ બેદ છે અને એમા કોઇનો કરો એલાજ નથી-
ફુન્યાનો સાહેબ કાઈ જુલમગાર નથી

ફિલગીર થવામા કાઈ તને કાયદો થવાનો નથી કારણુકે આ બનાવ
એ બનવાનો છે તે બન્યા વગર રહેશે નહી

તુ તારા દિલને વધારે ગમગીન ના બનાવ-અને ખોદાતાલાનો ઇન્સાફ
કબજ રાખ "

આરાસ્તને ગુસ્તાસ્પુ વ અર્જસ્પુ
લશ્કરુરા બજંગો ચક્રદીગર.

ગુસ્તાસ્પ અને અર્જસ્પનું એક બીજની
લડાઈ માટે લશ્કર ગોઠવવું.

એદાદશ બરી પન્હો બેરનીહ શાહુ
ચુ પુરુશીફૂ ગૂન ગશ્તો બરુ શુદ બગાહુ
નેશસ્ત અચ બરે ગાહુ બેન્હાહ દેલ
બરચમે જહાનુબૂચ શાહે એગેલ
અચ અન્દીશએ દેલ નેયામદશ ખાખ
બરચમે નબર્દશ ગેરેકૂતહુ રોતાખ
ચુ બમાસ્પે ગોકૂતશ સપીદહુ દમીહ
ફેરુધે સેતારહુ શુદહુ નાપદીહ
૧૪૭ અઝાન બ ખરામીહ તા રચમગાહુ
ફેરુહ આવરીહ આન ગુઝીદહુ સેપાહુ
બગાહી કે બાહે સપીદહુ દમાન
બકાખ આરહુ અચ બાલુ બૂએ ગુલાન
ફેરેસ્તાહુ બરુ હરુ સુએ દીદહુબાન
ચુનાન ચૂન બુદ આધને અઝાદગાન
બેયામદ સવારીઓ ગોકૂતશ બશાહુ
કે શાહા બનચ્છીકી આમદ સેપાહુ
સેપાહીસ્ત અચ શહૂરુચારે ઝમીન
કે હરુગેચ ચુનીન નામદ અચ તુકે ચીન
બનચ્છીકીએ મા ફેરુહ આમદનહ
બફુહો દરો દશત બઈમહુ ઝદનહ
સેપહુદાર શાન દીદહુબાન બરુ ગુઝીદ
ફેરેસ્તાહો દીદહુ બદીદહુ રસીદ
પરા આઝાદ ગુસ્તાસ્પ શાહે દેલીર
સેપહુબુદશરા ખાન ફરુશેખ જરીર
ફેરુશી બદ દાહો ગોકૂતા બેતાચ
ગેયારાય પીલાનો લશ્કરુ બેસાચ
સેપહુબુદ બેશુદ લશ્કરશ રાસ્ત કંરુહ
હમહુ રચમે સાઝારે ચીન ખાસ્ત કંરુહ

બમાસ્પે ધણીક શીખામણુ દીધી અને પાદશાહે તે સાબળી-તે
પુરોદના જેવો રૌશન બની પાછો તખ્ત ઉપર બેઠો

જ્યારે તે તખ્ત ઉપર બેઠો ત્યારે ચેગેલના જેહાનબેચ પાદશાહ સાથે
લડાઈ કરવાનુ નક્કી થીયુ

તેને દિલના વિચારને લીધે રાત્રે બેઘ ન આવી તેને હવે લડાઈને
લડાઈનીજ ઉતાવળ પડી

જ્યારે બમાસ્પે તેને સેતારાની રૌશની ગુમ થઇને સવાર પડવા
માટે કહ્યું,

ત્યારે ત્યાથી તે પોતાનુ ચુટી કાઢેલુ લશ્કર બાહરે કાઢી લડાઈના
મયદાન તરફ ચાલ્યો

એ વખતે કે બામદાદની લેહેજી ગુલાબની સુગંધ ધર તરફ લઈ
આને છે,

તે વખતે ઈરાનીઓની રાહ રસ્મ મૂજબ તેણે ચો તરફ જમ્સૂસો
છોડયા

તેવામા એક સવારે આવીને પાદશાહને કહ્યું-કે “ઓ પાદશાહ !
ફુરમનનુ લશ્કર નઝદીક આવી લા-ચુ” છે

ઓ જેહાનના પાદશાહ ! એવકુ મોહુ’ એ લશ્કર છે કે એતુ’ તો
તુકેસ્તાન અને ચીનથી કહી પણ આવ્યુ’ નથી.

તેઓ આપણી નઝદીક આવી ઉતર્યા છે-તેઓએ પહાડ, ખીણ અને
જ ગલમા તમ્બુ ઠોકયા છે

તેઓના સરદારે પણ ચોક્કીબાન ચુટી કાઢીને-મોકલ્યા હતા અને તે
બેહુની નજર એક થઇ છે”

પછી બીચી બુન્યાદના બહાદુર પાદશાહ ગુસ્તાસ્પે-પોતાના મુખારક
સરદાર ઝરીરને બોલાવ્યા.

તેને ખુડો આપ્યો અને કહ્યું કે “દોડ-હાથીઓ ગોઠવ અને લશ્કરને
તૈયાર કર

સરદાર ગયો અને તેણે લશ્કર બરાબર ગોઠવ્યુ-સધબાઓ ચીનના
રાહાર સામે લડવા તત્પર થયા

બેદાદશ જહાનદાર પન્જહ હઝાર
સવારે ગુઝીદહુ અએનેકેયાર
અફ દાહ યકુ દસ્ત અઝાન લશ્કરશ
કે શીરી દેલશ બૂદો પીલી બરશ
દેગર દસ્ત લશ્કરશરા હમયુનીન
સેપાહી બેયારાસ્ત બૂબો ગુઝીન
અપૂરે ગેરામી સેપોરહ આન સેપાહ
કે શીરે બેયાન બૂદો હમતાએ શાહ
કુળ શાહ શીદસ્પ આન્દીશ નામ
સરકુરાએ ગર્દનકરી શાહકામ
ચુ પન્જહ હઝાર અચ સવારે દેલીર
સેપહુયુદશરા દાહ ફરૂરખ ઝરીર
અફ દાહ લશ્કર મેયાને સેપાહ
કે ઊ બૂદ સાલારો હમતાએ શાહ
પસે પોશ્તે લશ્કર બનસ્તૂર દાહ
ચરાધે સેપહુદારે ફરૂરખ નેજાહ
ચુ લશ્કર બેયારાસ્ત બર શુહ બહુ
ધમી ગશ્તહુ અચ રન્જે ગશ્તહુ સોતહુ
નેશસ્તહુ બર આન ખૂખ તાબન્દહુ ગાહ
હમી કરૂહ અઝાન ના બલશ્કર નેગાહ
પસ અર્જસ્પ શાહે સવારાને ચીન
બેયારાસ્ત લશ્કરશરા હમયુનીન
બુદા કરૂહ અચ બહુખી સહ હઝાર
જહાન આચમૂદહુ નબદહુ સવાર
ફેરસ્તાહ શાન નચ્દે આન બાદેરકુશ
કે ફૂસે મેહી દાશ્ત ઝરીન ફેરકુશ
અફ દાહ યકુ દસ્ત અઝાન લશ્કરશ
કે શીરે યઝહુ નામદી હમ બરશ
દેગર દસ્તરા દાહ બર કરૂચસાર
બેદાદશ સવારે ગુઝીન સહ હઝાર
મેયાન ગાહે લશ્કરશરા હમયુનીન
સેપાહી બેયારાસ્ત બૂબો ગુઝીન
બેદાદશ બદાન નદ્દએ ખીશ કામ
કુળ નામ્બારસ્ત અચ દેલીરાનશ નામ
બુદો સહ હઝારાન સવારે ગુઝીન
નમૂદહુ હમહુ દર જહાન દસ્તે ધીન
નેગાહશ હમી દાશ્ત પોશ્તે સેપાહ
હમી કરૂહ હરૂસ બલશ્કર નેગાહ
પેસર દાશ્તશ યકુ ગેરાનમાયહુ મરૂહ
જહાનુદીદહો સરકુરાએ નબરૂહ
સવારે ગેરાનમાયહુ નામશ કેહરૂમ
રસીદહુ બસી બર સરશ સદો ગરૂમ
મરાન પૂરે ખુદરા નેગહુદાર કરૂહ
બદાન લશ્કર આરાઓ સાલાર કરૂહ
ચુ અન્દર ગુઝશ્ત આન શબો ગશ્ત રચ
બેતાબીદ ખુરશીદે ગીતી ફરૂચ
બઝીન બર નેશસ્તહુ હરૂહ સેપાહ
હમી દીદ અઝાન ફૂહ શુશ્તારપ શાહ
ચુ અચ ફૂહ દીદ આન શહે બાઝીન
કે અન્દર નેશસ્તહુ ગોદાન બઝીન

પાદશાહે પસંદ કીધેલા પચાસ હઝાર સવાર અસ્ફંદિયારને આપી, ૧૪૮

તે લશ્કરની એક બાજુ તેને સોપી આપી-કારણકે તેની સિંહ જેવી
હિમ્મત અને હાથી જેવી છાતી હતી

તેજ પ્રમાણે લશ્કરની ખીલ બાજુ ઉપર-સારા અને ચુદી કાઢેલા
સવારોની એક દૂકડી તૈયાર કરી,

તે દૂકડી પોતાના વહાલા બેટાને સોપી-કે જે મરત સિંહ અને
પાદશાહની બરાબરિયા હતો.

જે સરફરાઝ ગર્દનકશ અને ખુશહાલી બચા બેટાને પાદશાહ શીદ
સ્પને નામે બોલાવતો હતો

વળી પચાસ હઝાર બહાદુર સવાર-પોતાના સેપહસાલાર મુબારક
ઝરીને આપ્યા

અને તેને લશ્કરની વચ્ચે જગ્યા આપી-કારણકે તે લશ્કરનો સરદાર
અને પાદશાહનોજ નેડિયો હતો.

લશ્કરની પછાડીની જગ્યા તેણે નસ્તૂરને આપી-કે જે મુબારક તોખમના
સરદાર ઝરીનો છોકરો હતો.

એ પ્રમાણે જ્યારે તે લશ્કર ગોઠવી ચૂક્યો ત્યારે તે પહાડ ઉપર
ગયો-તે ગમ અને મેહનતથી થાકી અને લથડી ગયો હતો

તે સુદર ઝળકાટ ભરેલા તખ્ત ઉપર બેઠો-અને ત્યાંથી પોતાના
લશ્કરની તપાસ કરવા લાગ્યો.

પછી ચીનના સવારોના પાદશાહ અર્બસ્પે-પણ પોતાના લશ્કરને ૧૪૯
તેવીજ રીતે ગોઠવ્યું

તેણે પોતાના લશ્કરમાંથી જેહાનના અનુભવી લડાયક એક લાખ
બહુખી સવારો જુઝા કાઢ્યા

અને તેઓને પેલા બીદેરકુશની નજીક મોકલી આપ્યા-કે જેની પાસે
મોટું નગર અને સોનેરી ઝુડો હતો

અને લશ્કરની એક બાજુ તેને સોપી-કે જેની નજીક છટ્ટેલા સિંહ
પણ આવી શકતો ન હતો.

ખીલ બાજુ કર્ગસારને સોપી-અને તેને એક લાખ પસંદ કીધેલા
સવાર આપ્યા.

લશ્કરના મધ્ય ભાગને માટે પણ તેણે એજ પ્રમાણે સારા પસંદ
કીધેલા સવાર તૈયાર કર્યા

અને તે આપમતલબી જાદૂગરને કે જેનું નામ બહાદુરોની અદર
“નામખાસ્ત” કરી હતું તેને સોપી આપ્યા

અને પોતે એક લાખ ચુદી કાઢેલા સવારો-કે જે સધળાઓ દુન્યામાં
ધીનાનો હાથ બતાવી ચૂક્યા હતા,

તે લઇ લશ્કરની પછાડીની તરફ નેગેહબાની માટે રહ્યો-કે જ્યાંથી તે
સધળે નજર કરી શકે

તેનો એક નામીયો બેટો હતો-કે જે અનુભવી અને લડાઇમાં સર
ફરાઝ થયેલો હતો.

તે નામીયા સવારનું નામ કોહરમ હતું-તેણે દુન્યાની લીલી સૂકી ૧૫૦
ધણી ભેઈ હતી

પોતાના લશ્કરને સલાળવાનું કામ તેને આપ્યું અને તેની ગોઠવણ
અને સરખારીનું કામ તેને સોપ્યું

જ્યારે તે રાત પસાર થઈ ગઇ અને દિવસ ઉગ્યો-દુન્યાને રોશન
કરનાર આકાશના પ્રકાશના લાગ્યો,

ત્યારે બંને લશ્કર ઘોડા ઉપર સવાર થયા-એ સધળું પેલા પહાડ
ઉપરથી પાદશાહ શુશ્તારપ બેતો હતો

જ્યારે પહાડ ઉપરથી તે તારીફ લાયકના પાદશાહે બેયુ-કે “પેહલ
વાનો ઝીન ઉપર સવાર થયા છે,”

એયહુ રન્ગ બેહુઝાદશ પીશ ખાસ્ત
કે ગોકૂતી કોહ બીસ્તૂનસ્ત રાસ્ત
ખર ઊ ખર ફેમન્દહ ખરુસ્તવાન
ખર ઊ ખર નેશસ્ત આન ખવે પહુલવાન

ત્યારે સીઆહ રગ બેહુઝાદ ઘોડાને મ ગાવ્યો-કે જે નહો બેહુલ
બીસ્તૂનનો પહાડજ હતો
તે ઘોડા ઉપર પાખર નાખવામાં આવી-અને તે ઉપર તે બહાદુર
ગુસ્તારૂપ સવાર થયો

કોશતહુ શુદને અર્દશીરુ વ શીરુ વ
શીદસ્પુ વ ગેરામી વ નીવઝારુ
વ ઝરીરુ સરદારાને ધરાનુ.

ધરાની સરદારો અર્દશીર, શીરય, શીદસ્પ,
ગેરામી, નીવઝાર અને ઝરીરનું
માથું જબું.

શુ સફુહાએ ગોદાન બેયારાસ્તન્હ
ચલાન હમનબદાન હમી ખાસ્તન્હ
બેકર્દન્હ ચકુ તીર ખારાનુ નુખોસ્ત
ખસાને તગર્મે બહારાનુ દુરોસ્ત
બેરૂત આકૂતાખ અચ જહાન નાપહીદ
એ દાનહ કંસી કાનુ શેગેકૂતી નદીદ
૧૫૧ બેપૂરીદહુ શુદ અશમએ આકૂતાખ
એ પચકાનહાએ હેરકૂશાન શુ આખ
તો ગોકૂતી હવા અખર દારદ હમી
વઝાન અખર અકમાસ ખારદ હમી
વઝાન ગોરુદારાનો નીઝહુવરાનુ
કે મીતાખતન્હી બરીનો બરાન
હવા ઝીન જહાન બૂદ શખૂનુ શુદહુ
ઝમીન સરૂખસર પાકુ પુર ખૂન શુદહુ
બેયામહ નુખોસ્ત આન સવારે દેહીરુ
પુસે શહુરુયારે જહાન અરુશીરુ
ખઆવરુદગહુ રકૂત ચૂન પીલે મસ્ત
તો ગોકૂતી મગરુ તૂસે એસ્પહુયુદસ્ત
બદીન સાન હમી ગશત પીશે સેપાહુ
નખુદ આગહુ અચ ખખશે ખુરશીદો માહુ
બેયામહ યકી નાવકશ ખર હયુન
તને પાકશ આલુદહુ શુદ પુરુ એ ખૂન
એ ખૂર અન્દરુ ઓકૂતાહ ખુસવ નેગૂન
તને શાહુવારશ પુરુ અચ ખાકો ખૂન
દેરીહ આન નેકુ રૂએ તાખાનુ શુ માહુ
કે ખાઝશ નદીદ આન બેરુદમન્હ શાહુ
૧૫૨ બેયામહ પસ આઝાદહુ શીરુ શુ ગરુદ
દેલશ ગશત પુરુ ખૂનો રૌખસારહુ ઝરુદ
ખપીશ અન્દરુ આમહ બદસ્ત અન્દરા
ખઝહુરુ આખદાદહુ યકી ખન્જરા
ઘેરીથી ખરુ આવરુદ ખરુ સાને શીરુ
ખસી દુશમન આવરુદ ચૂન ખૂર ઝીરુ
અખરુ ઝીને આન શાહુઝાદહુ સવારુ
બેકોશત અચ સવારાને દુશમન હઝારુ
ખહુઆમએ ખાચ ગશતનુ એ જન્ગ
કે રૂએ ઝમીનુ કર્દહુ યુદ રન્ગ રન્ગ

જ્યારે બન્ને તરફના પેહલવાનોની સફ તૈયાર થઈ ત્યારે પેહલવાનોએ
પોતાના હમનબદો માગ્યા.
પહેલા તો તેઓએ બહારની યોસમમાં કરાં પડે તેવોજ આખાદ એક
તીરનો વરસાદ વરસાવવા માડયો.
ગોયા આકૂતાખ જેહાનમાથી ગુમ થઈ ગયો-જે કોઈએ કે એવી
અન્યબી નહીં જોઈ હોય તે શુ જાણે ?
પાણી મિસાલ ચળકતા તીરના પચકાનોથી-ગોયા ખુરશીદનો પૂરી
અશ્મે ઢંકાઈ ગયો.
ગોયા હવામાં વાદળા ચઢી આવ્યા હતા-અને તેમાથી તીર વર-
સતા હતા
વળી ગોર્ડ રાખનારા અને બાલા ધરાવનારા આમણસામણુ હર્યો
કરવાથી
આ જેહાનની હવા રાતને રંગની બની ગઈ હતી-અને તમામ
ઝમીન લોહીથી ભરાઈ ગયલી બની હતી
પહેલા જેહાનના પાદશાહનો બેટો-બહાદુર સવાર અર્દશીર બાહોર
પડયો
તે લડાઈગાહમાં મસ્ત સિંહની મિસાલ ગયો-કદાચને તુ એમજ
કહે કે ગોયા સેપહસાલાર રાજ આવ્યો છે
તે એ પ્રમાણે લશ્કર સનમુખ ફરવા લાગ્યો-પણ આકૂતાખ અને
માહતાખ તરફથી મળનારા હિસ્સાની તેને ખબર હતી નહીં
તેની કમર ઉપર એક તીર લાગ્યો-જેથી તેનું પાક તન લોહીથી
ભરાઈ ગયું
તે શાહઝાદો ઘોડા ઉપરથી નીચે પડ્યો-તેનું શાહી તન ખાક અને
લોહીમાં ખરડાયું.
તે માહતાખની મિસાલના શાહઝાદાનો અફસોસ !-કે જેને તે દાનેશ-
મંદ પાદશાહે ફરીથી પાછો જોયોજ નહીં
પછી જોયો બુન્ધાદનો શીર શિતાબીથી આવી લાગ્યો-તેનું દિલ લોહી
ભરેલું અને ચેહરો ફિક્કો થયલો હતો
પોતાના હાથમાં-એક ઝેહરી પાણી પાયલી તલવાર ધરી આગળ
ધસ્યો
તેણે સિંહની મિસાલ એક પોકાર માર્યો-અને ઘણાક દુશ્મનો ગોર
ખરની માફક નીચે નાખ્યા
તે માર્યો ગયલા શાહઝાદાના ઝીનામાં દુશ્મનના સવારામાંથી એક
હઝાર સવાર મારી નાખ્યા
પણ લડાઈથી પાછો ફરતી વખતે-કે જ્યારે તેણે ઝમીનની સપાટી
લોહીથી રંગેરંગી કરી મૂકી હતી,

ભેયામહ યકી તીરથ અન્દર કંકા
ભેયોકૂતાહ આન શાહજાહહુ એ પા
દેરીશ આન નબર્હહુ ગેરાનમાયહુ ગોરુહ
કે ના દીદહુ બાજ આન પેદરુશ ભેમોરુહ
ભેયામહ પસથ બાજ શીદરપ શાહુ
કે માનન્દએ શાહુ બુદ હમયુ માહુ
યકી ખારઈ બરુ નેશરતહુ ચુ નીલ
બતમ હમયુ આહુ બતમ હમયુ પીલ
બઆવરુમહુ રકૂતો નીલહુ બેકાસત
ચુ લખતી બેગર્દીહ નીલહુ બેદાસત
બેગોકૂતા કુદામરત કોહરમ સુતોરુમ
કુલ પચકરશ પચકરે બઝો ગોરુમ
ભેયામહ યકી દીન ગોકૂતા મનમ
કે બા ગોસનહુ રીરુ દન્દાન બનમ
બનીલહુ બેમશતહુ હરુહ ચુ બાહ
બેહહુ વરુકરશ નીલએ શાહજાહ
એ અરપ અન્દર આબરો બુકીહ સરુશ
બખાકુ અન્દર અકૂમહ બરૂનીન કમરુશ
હમી ગસત દર પીશે ગોદાને ચીન
બસાને યકી ફૂહુ બરુ પોસતે ઝીન
હમાના ચુનુ નીચ દીદહુ નદીહ
એ ખૂબી કુલ બૂદ ચરમશ રસીહ
યકી વરુક તીરી બરુ બરુ કુશાહ
શુદ આન બુમરી શાહજાહહુ બખાહ
દેરીશ આન શહે પર્દીદહુ બનાચ
શુદહુ રૂએ ઊ બાખ ના દીદહુ બાજ
ભેયામહ પસ અજ સરુવરાને સેપાહુ
પુસે તહુમ ભમારપ દરેતરે શાહુ
નબર્હહુ સવારી ગેરામીશ નામ
બમાનન્દએ પૂરે દરેતાને સામ
યકી અર્ઘ બરુ નેશરતહુ સમન્દ
નેકુ ગામજન બારએ બી ગજન્દ
બપીશે સરે ચીતેયાન ઈસ્તાહ
બોદાવન્દે દાદારશ કંરુદ યાહ
કુદામરત ગોકૂત અજ શુમા શીરુ દેલ
કે આયહુ ચુએ નીલએ ભાનુ ગુસેલ
કુલ બારાહ આન બહુઈ ખીશકામ
કુલ નામ ખારેત અજ હજારાનશ નામ
બેરકૂત આન જમાન પીશે ઊ નામખારેત
બરાન અરપ ગોકૂતી કે ફૂહીરેત રારેત
બેમશતહુ હરુહ સવારે દેલીરુ
બગુર્ઝી બનીલહુ બશરેરીરો તીરુ
ગેરામી ગવી બૂદ બા જૂરે શીરુ
નતાબીહ બા ઊ સવારે દેલીરુ
ગેરકૂત અજ ગેરામી નબર્હહુ ગુરીશ
કે જૂરે કયાન દીરો બુરન્દહુ તીશ
ગેરામી બશરીહ બા બેરએ તીશ
દેલ અજ ઈનએ બરેતમાન પુરુ સેતીશ
મેયાને સફે દુશમન અન્દર ફેતાહ
પસ અજ દામને ફૂહુ બરુખારેત બાહ

ત્યારે એક તીર તેની બોથીમાં આવી પડયો-અને તે શાહજાદો નીચે પડયો.

અફસોસ ! તે બહાદુર નામીયા પેદલવાનનો અફસોસ !-કારણકે તે મરી ગયો અને બાપને ફરી ભેવા પામ્યાજ નહોં.

તેની પછાડી શાહજાદો શીદરપ આવ્યો-કે જે પાદશાહની માફક માહતાન ભેવો હતો.

તે નીલને રંગના એક ઘોડા ઉપર બેઠેલો હતો-જે દોડવામાં હરણની મિસાલનો અને તનમા હાથીની મિસાલનો હતો.

તે લડાઈના મયદાનમાં ગયો અને નેઝા ફેરવવા માંડયો-જ્યારે તે ઘોડાક વખત ત્યા ફર્યો ત્યારે તે પગી નેઝા ફેરવવાનો છાડી દઈ,

તે બોલ્યો કે “બહાદુર કોહરમ કોણુ છે ?-કે ભેનો ચેહરો બખ ૧૫૩ ભનવર અને વરૂની ગૂરત ભેનો છે.”

ત્યારે એક એહરેમન ભેવો મઈ ધસી આવ્યો-અને બોલ્યો કે “તે હં કું-હુ બૂ’યા સિંહને પચુ કરડી ખાકે કું,”

પછી બન્ને જમ્બા શિતાબી કરતા નેઝાની લડાઈ કરવા લાગ્યા-શાહજાદા શીદરપે તુર્કીને એક નેઝા માર્યો.

અને તેને ઘોડા ઉપરથી ઊંચકી લઈ તેનું સર કાપી નાખ્યું-અને તેનો સોનેરી કમરબદ ખાકમાં નાખ્યો.

પછી ભણે, એક પહાડ ઘોડાના ઝીન ઉપર બેઠો હોય તેમ બેસીને-તે ચીનના પેદલવાનોની સન્મુખ ફરવા લાગ્યો.

ખરેખર તેના ભેવો ખૂબસૂરત તો કોઈ આખે પણ ભેયો નહોં હતો-તેની ખૂબસૂરતીએ ફરી સધળાની આખો બેચાયલી હતી.

તેવામાં એક તુર્કીએ તેની ઉપર એક તીર ફેંકયો અને તે પાદશાહી બુન્યાનના શાહજાદો માર્યો ગયો.

તે લડાઈના ઉધરેલા શાહજાદાનો અફસોસ !-તે માર્યો ગયો અને તેનો ચેહરો બાપે ફરી ભેયોજ નહોં.

પછી લરકરના સરદારોમાંથી પાદશાહના વઝીર ભમારપનો બાહદુર બેઠો બાહેર પડયો.

તે બહાદુર સવારનું નામ ગેરામી હતું-જે સામના હસ્તાનના બેટા રતનમ ભેવો હતો.

તે એક ભૂરા રંગના ઘોડા ઉપર સવાર હતો-જે દોડવામાં સરસ ૧૫૪ અને અયબ વગરનો એક ઘોડો હતો.

તે ચીનાઓની સફ આગળ આવી ઉભો-અને પયદાના કરનાર સાહેબને યાદ ધીવો.

પછી તે બોલ્યો કે “તમારાંમાંથી શેરદિલ કોણુ છે-જે મારા આ છવ લેનારા નેઝાની સામે આવે ?

ક્યા છે પેલો છદ્દી ભદ્રમર-કે જેણે હજારો નામવરોમાંથી નામ મેળવ્યું છે ?”

તેજ વખતે નામખારત તેની સામે ગયો-તું કહે ગોચા ઘોડા ઉપર એક ખરેખર પહાડજ બેઠો હતો.

બન્ને બહાદુર સવારો ગોર્ઝ, નેઝા, તલવાર અને તીરથી લડાઈ કરવા લાગ્યા.

ગેરામી સિંહનું ઝોર ધરાવનારો એક પેદલવાન હતો-જેની સામે પેટો દિશાવર સવાર ટકી રાક્યો નહોં.

તે ગેરામીનું ક્યાની ઝોર અને કાપનારી તલવાર બેજ તેની લડાઈથી નાસવા લાગ્યો.

ત્યારે ગેરામી બહુજ ગુસ્સા સાથ આગળ ધર્યો-તેનું દિલ માર્યો અલ્લાઓનો કીનો લેવા માટે લડાયક બન્યું હતું.

તે દુશ્મનની સફની વચ્ચે જઈ પડયો-પછી પહાડની દામનમાંથી પવન નીકળ્યો.

૧૫૫ સેપાહ અચ હો સૂ દર હમ આવીખત-હ
 યકી ગરૂં તીરહુ અર અંગીખત-હ
 બદાન શરશ અન્દર મેયાને સેપાહ
 અઝાન અખે શરશીરે અઈ સેપાહ
 બેયાકૂતાહ અચ દસ્તે ઈરાનેયાન
 હેરફેરે ફેફ્ફાન્દએ કાવેયાન
 ગેરામી બેદીહ આન હેરફેરે યુ નીલ
 કે અફગન્દહ યૂહ અન્દર અચ પોસ્તે પીલ
 ફેફ્ફા આમરો અર ગેફેકૂતશ એ ખાકુ
 બેયાકૂશાન્દ અચ ખાકો બેસ્તોરૂહ પાકુ
 યુ ઊરા બેદીહન્દ ગોદાને ચીન
 કે આન નીઝએ નામદારે યુઝીન
 અઝાન ખાકુ બદશિત બેસ્તુદે બોરૂહ
 બગેદશ ગેફેકૂત-હ મદાને ગોરૂહ
 બગેદશ એ હરૂસ હમી તાખત-હ
 બશરશીરૂ દસ્તશ બેયાન્દાખત-હ
 હેરફેરે ફરીફૂન બદન્દાન ગેફેકૂત
 હમીહફ બયકુ દસ્ત ગોરૂસ અચ રોફેકૂત
 સરન્જામે કારશ બેકોશત-હ ઝારૂ
 બદાન ગરૂમ ખાકશ ફેગન્દ-હ ખારૂ
 ૧૫૬ ફેરીલ આન નબદહ સવારે દેલીરૂ
 કે બાઝશ નદીહ આન બેરફમન્દ પીરૂ
 બેયામહ હમ આન ગાહુ નસ્તૂરે શીરૂ
 નબદહ કયાન્જાદહ પૂરે ઝરીરૂ
 બેકોશતશ બસી દુશ્મનાન બીશુમારૂ
 કે આતીખતહ યૂહ અચ પેદર કાઝારૂ
 સરન્જામ અરૂમશત પીઝો શાહ
 બપીરો પેદર બાચ શુહ ઇસ્તાહ
 બેયામહ પસે ઊ યુઝીદહ સવારૂ
 પુસે શહૂરયારે જહાન નીવઝારૂ
 બઝીરૂ અન્દરૂન તીસરવ શૂલકી
 કે નાયહ યુનાન અચ હઝારાન યકી
 બેયામહ બદાન તીરહુ આવરૂહગાહ
 બઆવાચ ગોફૂત અચ યુઝીદહ સેપાહ
 કુદામસ્ત મરૂહ અચ શુમા નામદારૂ
 જહાન્દીદહો ગોદો નીઝહુ યુઝારૂ
 બપીશ આયદમ યૂહ નીજહુ બદસ્ત
 કે દર પીશ તાન મદે મરૂહ આમદસ્ત
 સવારાને ચીન પીરો ઊ તાખત-હ
 અર અફગન્દનશરા હમી સાખત-હ
 ૧૫૭ સવારે જહાન નીવઝારે દેલીરૂ
 યુ પીલે દેખઆગાહો દરન્દહુ શીરૂ
 હમી ગશત અર ગેઈ ગોદાને ચીન
 તો ગોફૂતી હમી દર નવદેહ અમીન
 બેકોશત અચ ગવાને જહાન શસ્ત મરૂહ
 હમહુ પર્વરીદહુ બગેઈ નબરૂહ
 પસ અન્જામશ આમહ યકી તીરે ચરૂખ
 યુનીન આમદહુ બૂદશ અચ ચરૂખ અરૂખ
 બેયાકૂતાહ અચ આન શૂલકે ખૂખ રન્ગ
 બેમોદેઈ બેરફૂત ઇન્ત અન્જામે જન્ગ

અને બંને તરફનું લશ્કર એકે સાથે આગી પડ્યું-અને એકે સીઆહ ગઈ હતી.

બંને લશ્કરો વચ્ચે ચાલતી લડાઈના પોકારને લીધે-તેમજ તલવારોના અખતે લીધે અને સીઆહ ધૂળને લીધે, ઇરાનીઓના હાથમાથી કાવેયાની રાશન ઝુટો પડી પડ્યો.

ગેરામીએ તે આસ્માની રંગનો ઝુટો કે જે હાથીની પીઠ ઉપરથી પડી ગયો હતો તે જોયો,

તેવોજ તે ઘોડા ઉપરથી નીચે લતયો અને ખાકમાથી તેને ઠડાવી-તે ઉપરથી ખાક પખોડી અને સઘળો સાફ કીધો.

ત્યારે ચીનના પેહલવાનોએ તેને જોયો-કે “તે પસદ કીધેલા નામદાર લોકોનો ઝુટો,

તેણે ઝમીન ઉપરથી ઠડાવ્યો અને તેને સાફ કરીને લઈ ગયો”-ત્યારે પેહલવાન મદેઈએ તેને ઘેરી લીધો.

તેઓએ તેની આસપાસ ચો તરફથી હમ્બો કીધો-અને તલવારથી તેનો એક હાથ કાપી નાખ્યો.

હવે તેણે પેલો પાદશાહ ફરીફૂનનો ઝુટો પોતાના દાતમા પકડ્યો અને આ અજબ ધયલા રાખ્સ! તેણે બીજે હાથે તેઓને ગોઠું કરી મારવા લાગ્યો.

તોપણ તેના એવા કામની શેવટે તો તેઓએ તેને કાર મારી નાખ્યો-અને તેને તપી ગયલી ખાક ઉપર ખુવાર નાખ્યો.

અફસોસ! તે બહાદુર લડાયક સવારનો-કે જેને તે યુદ્ધ દાનેશમંદ જમારપે પાછો જોયોજ નહોતો.

તેજ વખત બહાદુર કયાની અઢલાનો ઝરીરો બેટો સિંહ મિસાલનો નસ્તર બાહેર પડ્યો.

તેણે અસંખ્ય દુશ્મનોને કાર કીધા-કારણકે તે પોતાના બાપ પાસેથી લડાઈનો હોનર શીખ્યો હતો.

શેવટે તે ક્તેહમદ અને ખુરાહાલ પાછો ફર્યો-અને બાપની સામે પાછો જઈ હતો.

તેની પછી જેહાનના પાદશાહનો બેટો નામીચો સવાર નીવઝાર આવ્યો.

તે એક તેજ ચાલના જલદ ઘોડા ઉપર સવાર હતો-કે જેનો ઘોડો હઝારોમાથી એક પણ નીકળે નહોતો.

તે પેલા લય ભરેલા લડાઈના મથદાનમા આવ્યો-અને મોટેથી પોકાર્યો કે “ઓ પસદ કીધેલા સિપાહો!

તમોમાથી અનુભવ મેળવેલો, બહાદુર અને નેઝો મારનારો ફોણ નામદાર મદે છે?

તે શેતાબ મારી નઝદીકમા હાથમા નેઝો લઈને આવે-કારણકે તમારી સામે એક મદાને મદે આવ્યો છે.”

ત્યારે ચીનના સવારોએ તેની ઉપર હમ્બો કીધો-અને તેને નીચે નાખવા માટે તદબીરો કરવા લાગ્યા.

જેહાનનો નામીચો સવાર બહાદુર નીવઝાહ-છેડાયલા હાથી અને ફાડી ખાનાર સિંહની મિસાલ,

ચીનના પેહલવાનોની આસપાસ ફર્યો ગયા તે સઘળી જગ્યા ફરી વળ્યો.

અને વખણાયલા પેહલવાનોમાંથી સાઠ મદે કે જેઓ સઘળા લડાઈની ધૂળમાંજ પળાયલા હતા તેઓને માયાં

પણ પછી શેવટે તેની ઉપર મોટી કમાનોનો એક તીર આવી પડ્યો-શું કરે? આસ્માન તરફથી તે એવુંજ નસીબ લાવેલો હતો.

તે ખૂબસૂરત તેડી ઘોડા ઉપરથી નીચે પડ્યો-તે મરણ પામ્યો અને આ તેની લડાઈનું શેવટ આવ્યું.

દેરીલ આન સવારે ગેરાનમાથલું શીર
કે અફમન્દલું શુદ્ધ રાયગાન ખીરલું ખીર
કે હમયૂન પેદર ખૂદ હમતાએ ઊય
દેરીલ આન નેકુ રૂથો બાલાએ ઊય
થુ કોશ્તલું શુદ્ધ આન ખૂબ ચેહરલું સવાર
એ ગોદાન અગેદેશ હમરાન હમર
અહરૂ ગૂશઈ અરૂ હમ આવીખતન્દ
એ રૂએ જમીન ગરૂદ અંગીખતન્દ
અરૂ આમહ બરીન રૂએ ગોદાન દો હકૂત
કઝીશાન સવારી જમાની નખકૂત
જમીનહા પુર અચ અસ્તહો કશ્તલું શુદ્ધ
સરાપદેહા નીચ અરૂ અસ્તલું શુદ્ધ
દરો દસ્તહા શુદ્ધ હમલું લાલલું યૂન
અદસ્તો એયાબાન હમી રકૂત ખૂન
દો હકૂતલું અરૂ આમહ બરીન રૂએગાર
કે હચમાન હમી તીચ તરૂ ગશ્ત કાર
અપીશ અન્દર આમહ જરીરે દેલીર
સમન્દે યુએરૂ અન્દર આવદેહુ ઝીર
અલશકરૂઅલે દુશમન અન્દર ફેતાહ
થુ અન્દર ગેયા આતેશે તીએ બાહ
હમી કોશ્ત અઝીશાનો મીખાખનીહ
અરે ઊ નએસ્તાહ હરૂ કશ એદીહ
થુ અર્ભરૂપ દાનેસ્ત કાન પૂરે શાહ
અસી નામદારાન કે કદેશ તબાહ
બદાન લશકરે ખીશ આવાજ દાહ
કે અરૂ દાહ ખાહીહ અલ્લુખ બખાહ
દો હકૂતલું અરૂ આમહ બરીન અરૂ દેરગ
ન ખીનમ હમી રૂએ ફર્નમે જગ
એકદેહુ ગોદાને ગુસ્તાવેપ શાહ
અસી નામદારાને લશકરૂ તબાહ
કુનૂન અન્દરૂ આમહ એયાન તાન જરીર
થુ ગોરૂગે દેખઆગાહો દરરન્દલું શીર
અકોશ્તશ હમલું પાકૂ મદાને મન
સરકૂરાએ તુકાનો ગોદાને મન
યકી ચારહૂ બાયહ સેગાલીદના
વગરૂનલું રહે તુરૂક માલીદના
કે ઈન ગરૂ બેદારહ જમાની ચુનીન
ન અર્ભરૂપ માનહ ન અલ્લુખ ન ચીન
કુદામસ્ત મરૂદ અચ શુમા નામ ખાહ
કે આયહ પહીહ અચ એયાને સેપાહ
યકી મરૂદવારી બરામહ અપીશ
ખનીદલું કુનહ દરૂ જહાન નામે ખીશ
મરૂ ઊશ દેહમ દોખતરે ખીશરા
સેપારમ બદૂ લશકરે ખીશરા
સેપાહશ નદાન્દ પાસેખશ બાચ
બેતર્સીદલું યુદ્ધ લશકરશ આન ગોરાચ
જરીરે સેપહલું ચુનાન પીલે મસ્ત
હમી કોશ્ત શાનો હમી કરૂદ પસ્ત
હમી કોશ્ત શાન હરૂ સુઈ ઝીરે પાય
સેપહલારે ઈશાનો ગોદાન બેદાય

અફસોસ ! તે અમીરી ખવાસના સિંહ જેવા સવારનો-કે જે બેહુદી
રીતે ફેાકટનો-માથે ગયો.

કે જે બાપના જેવાજ હતો-અફસોસ ! તે ખૂબસૂરત ચેહરાનો અને
તેનાં બુલ્લ કદનો

ન્યારે તે ખુશ ચેહરાનો સવાર મારે ગયો-ત્યારે તેની આસપાસના
હઝારો હઝાર પેહલવાનો,

દરેક ખૂણે ખૂણે વળગ્યા-અને જમીનની સપાટી ઉપરથી ભારી ગર્જ
કઠાની.

એ પ્રમાણે એ પેહલવાનોની લડાઈ બે અઠવાડિયાં સુધી ચાલુ રહી-
તેઓમાંથી એક પણ સવાર થોડો વખત સૂતો નહીં.

લડાઈ કરવાની જગ્યા અખ્મીઓથી અને માથાં ગચલાઓથી ભરાઈ ૧૫
ગજ હતી-અલ્લે મોટા તમ્બુઓ પણ તેઓથી ચીકાર ભરાઈ ગયા હતા.

તમામ પહાડોની ખીણ અને જંગલ લાલાને રંગના બન્યા-મયદાન
અને જંગલમાં લોહી વેહેતું થયું.

એ વાત ઉપર બે હકૂતા પસાર થયા-છતાં લડાઈ તો વધતીને વધ-
તીજ ચાલી

હવે બહાદુર ઝરીર એક નામીયા થોડા ઉપર સવાર થયેને લડાઈમાં
આવ્યો.

અને જેમ ધાસમાં રાશન થયેલો આતશ અને પવન બન્ને આવી
પડે-તેમ તે દુશ્મનની છાવણીમાં પડયો

તે તેઓને કાપી નાખતો હતો અને ઊધમાં મોકલતો હતો-જે કોઈ
શખ્સ કે તેને જોતો તે તેની સામે ઉભો રહી શકતો નહીં હતો.

ન્યારે અર્ભરૂપે ભણ્યું કે “તે પાદશાહના બેટાએ-ધણીક નામદારાને
નાશ કરી નાખ્યા,”

ત્યારે તેણે પોતાના લશ્કરને આવાજ માર્યો કે “શું તમે અલ્લુખ
રોહર બરખાહ કરવા માગો છો ?

આ કટાળા ભરેલી લડાઈ કરતાં બે અઠવાડિયાં થઈ ગયાં છે-છતાં
હજી હું લડાઈનું રોવટ જોતો નથી.

પાદશાહ ગુસ્તાવના પેહલવાનોએ આપણાં લશ્કરના ધણીક નામ-
દારાને બેલન કર્યા છે.

અને હવે ગુસ્તા ભરેલાં વરૂ અને ફાટી ખાનારા સિંહની માફક ૧૫
ઝરીર તમે વચ્ચે આવી પડ્યો છો

તેણે સંવળા મારા બહાદુર મદાને, તુર્કી સરકૂરાઓને અને મારા
પેહલવાનોને મારી નાખ્યા છે

હવે આપણને કાંઈ ઉપાય કરવાનો વિચાર કરવો જોઈએ-નહીં તો
અહીંથી પાછો તુર્કસ્તાનનો રસ્તો લેવો જોઈએ.

કારણકે અગર એ થોડો વખત પણ એવીજ લડાઈ ચલાવશે-તો
શું અર્ભરૂપ કે અલ્લુખ રોહર કે ચીન કાંઈ પણ બાકી રહેવા દેશે નહીં

તમારામાંથી કોણ એવો કીર્તિ ચાહનારો બહાદુર મદાને છે ? કે જે
લશ્કરની વચ્ચેથી બહોર આવે

જો એક શખ્સ મદાને મદાની માફક, આગળ વધે-અને જોહાનમાં
પોતાનું નામ મશહૂર કરે,

તો તેને હું મારી બેટી આપીશ-અને મારું પોતાનું લશ્કર પણ તેને
સોંપીશ”

તેનાં લશ્કરે તેને પાછો જવાબ આપ્યોજ નહીં-કારણકે તેનું લશ્કર
તે પેલા જુડ મિસાલ છેડાયેલા ઝરીરથી ધારતી ખાઈ ગયું હતું.

સેપહસાહાર ઝરીર મસ્ત હાથીની મિસાલ-તેઓને મારતો હતો અને
ખુવાર કરતો હતો.

તે ઈરાનના સરદાર અને પેહલવાનોનો સાહેબ એ પ્રમાણે તેઓને
ચો તરફ પગ હેઠળ કચડતો હતો.

૧૬૦ ચુ અર્જુન દીઠ આન ચુનાન ખીરહુ શુદ્ધ
કે રૂએ સંપ્રદેશ હમી તીરહુ શુદ્ધ
રેખર ખારહુ ગોહૂત અય યુગ્મેર્ગને ચીન
તગીનાનો શાહનો ગોદાને ચીન
નખીનીહ ખીશાનો પયવસ્તગાન
નખીનીહ નાલીદને ખસ્તગાન
ખઝીરે પયે આન કે હસ્ત આતશી
કે સામીશ ગોર્જસ્તો તીર આરશી
કે તાફકશ બેચુહા હમી હસ્તરમ
કુતૂન ખર ફેરહા હમી કેશરમ
કુદામસ્ત મરુદ અચ શુમા ચીરહુ દસ્ત
કે બીરુ શબદ પીશે આન પીલે મસ્ત
હરાન હે બદાન ગોરુદ કોશ ચાહદા
સર ઊરા અઝાન ખારહુ બેદાહદા
યકી ગન્ને પુરુ જરુશ બેસ્પારમશ
કેલાહુ અચ બરે ચરુખ યુગ્મારમશ
હમીદુન નદાહ ઇચ કસ પાસોખશ
બેચુદ ખીરહો જરુદ ચૂન શુદ્ધ રોખશ
સો ખાર ઇન સુચુનહા બદીશાન બેખાન્દ
ચુ પાસોખ નેયામદશ પાસોશ બેખાન્દ
૧૬૧ બેયામદ પસ આન બીદેરકુશે સુતોરુ
પક્ષીદી સગી જાદુઈ પીર ગોરુ
ખઅર્જુન ગોહૂત અય યુગ્મેર્ગ આકૂતાખ
ખખીખો ખયુન હમચુ અક્રાસેયાખ
ખપીશે તો આબદમ ઇન જાને ખીશ
સેપરુ કર્દમ ઇન જાને શીરીન ખપીશ
શબમ પીશે ઇન પીલે આરોહૂતહુ મસ્ત
ખર અચદુન કે ચાખમ ખરીન પીલ દસ્ત
ખખાકુ અકૂગનમ પીશે ઇન શહુરુયાર
ખમન બેદહા ઇન લશકરે બીશુમાર
અચ શાહ શુદ્ધ શાહો કરુદ આઝીન
બેદાદશ બદ ખારએ ખીરો ઝીન
હમાન તીરે જૂખીને જહૂર આબદાર
કે ખર આહનીન ફૂલુ કર્દા ગોઝાર
શુદ્ધ આન જાદુઈ બેસ્ત નાપાકુ તન
ખનજહે જરીરુ આન સરે અન્બુમન
ચુ અચ ફૂર દીદશ ખરાન સહુમો ખરમ
પૂર અચ ખાકુ રીરો પુર અચ ખરુદ ચરમ
ખદસ્ત અન્દરુન ગોરુચ ચૂન સામે યલ
ખપીશ અન્દરુન કોશતહુ ચૂન ફૂલુ તલ
૧૬૨ નેયારસ્ત રૂતનશ દર પીશ રૂય
એ પેન્હાન હમી તાખત ખર ગેર્દે ઊય
એ પેન્હાન બદાન શાહુઝાહુ સવાર
બેય-દાખત જૂખીને જહૂર આબદાર
યુગ્મારહુ શુદ્ધ અચ ખુસેવી જઉશનશ
ખખૂર તરુ શુદ્ધ આન શહુરુયારી તનશ
બેયોહૂતાહ બસ્ત અન્દરુન શહુરુયાર
દેરીલ આન જવાન શાહુઝાહુ સવાર
ફેરહ આમદ આન બીદેરકુશે પક્ષીદ
સેલીલસ હમહુ પાકુ બીરુન કશીદ

ન્યારે અર્જુન એ પ્રમાણે બેચુ' ત્યારે તે એવો અજબ થયો કે તેનો રોશન દહાડો તેની આંખોમાં અધારો થયો.

તે બીજી મરતબે બોલ્યો કે "ઓ ચીનના યુગ્મેર્ગ, બહાદુર શાહ ઝાદાઓ, પાદશાહો અને ચીનના પેહલવાનો!

તમે તમારા ખેશીઓ અને સગાઓને જોતા નથી-અને તે ઝખ્ખી થયલાઓના પોકાર સાંભળતા નથી?

જેના પગ તળે ચાનશ હોય-અને જેના ગોઝ સામના જેવો અને તીર આરેશ તીર અડ ઝના જેવો હોય,

જેના કુકાડો મારા લશકરને બાળી નાખે છે-અને હવે મારા મુલકને પાણી સળગાવી મૂકે

તમારામાથી કોણ મર્દ એવો પરાક્રમી છે કે જે પેલા મસ્ત હાથીની સામે ભય?

જે કોઈ શખ્સ કે તે પેહલવાનોને મારનારા ઝરીર ઉપર હર્યો કરી-તેને ઘોડા ઉપરથી નીચે નાખશે,

તેને હુ મોનાથી બરેલો એક ખઝાનો આપીશ અને તેની કોલાહ આસ્માનથી પહોંચી ચઢાવીશ"

તે છતાં પહોંચી તેને પાછો જવાબ દીધો નહીં તે ગભરાયો અને તેનો ચેહરો ફિક્કો પડી ગયો

તેણે ત્રણ વખત એજ શબ્દો લશકરને કહ્યા પહોંચી તેને જવાબ નહીં મળ્યો ત્યારે તે મૂંઝો રહ્યો

પછી શેવટે પેટોજ ઝોરાચર બીદેરકુશ કે જે એક જહૂગર પક્ષીદ કુતરો અને યુદ્ધા વગી મિસાલનો હતો તે બાહર પડ્યો

તેણે અર્જુનને કહ્યું કે "ઓ યુગ્મેર્ગ બરેલો આકૂતાખ!-તુજ અક્રાસિયાખ જેવા નામીયા પાદશાહનુ યુન બેખ ધરાવે છે

હુ તારી નજદીક મારો પોતાનો જીવ લઈ આવ્યો છું-મેં આ મારો માંડો જીવ તારી સામે ઢાલ તરીકે ધર્યો છે

હુ આ ગુસ્સે થયલા મસ્ત હાથીની સામે જહુ' છું-જે હું આ મસ્ત હાથી ઉપર ફતેહ પામું,

અને તેને તું પાદશાહની સન્મુખ ખાકમા નાખું-તો પછી તું મને આ અસન્મુખ લશકર સોંપજે"

ત્યારે તેનાથી પાદશાહ ધણી ખુશી થયો અને તેની તારીફ કીધી-તેને પોતાનો ઘોડો અને ઝીન આપ્યું

તેમજ તીર અને ઝેહરી પાણી પાયલો નેઝો આપ્યો-કે જે લોહાને પહાડ પહોંચી નાખતો હતો

પછી તે નાપાક તનનો ખૂરો જહૂગર લશકરના સેપહસાહાર ઝરીરની નજદીક ગયો

પહોંચી જ્યારે દૂરથીજ તેણે ધાસ્તી બરેલો અને ગુસ્સામાં આવેલો તેમજ ધૂળથી ભરાયલી દાદી અને આંખ સાથેનો બેચો,

તેમજ તેના હાથમા પેહલવાન સામના જેવો ગોઝ બેચો-અને તેની આગળ પહાડ જેવડો મૂવેલાઓનો ઢગલો પડેલો બેચો,

ત્યારે તેની સામે જવાની તે હિમ્મત કરી શક્યો નહીં-પહોંચી ભરાઈ જપાઇને તેની આસપાસથી હર્યો કરવા લાગ્યો.

અને ખૂણામાં ભરાઈનેજ તે બહાદુર શાહઝાદા ઉપર-પોતાનો ઝેહરી પાણી પાયલો નેઝો ફેંક્યો

જે તેનું પાદશાહી બખતર વિંધી પસાર કરી ગયો-અને તેનું પાદ-શાહી તન લોહીથી ખરડાઈ ગયું

તે શાહઝાદો ઘોડા ઉપરથી નીચે પડ્યો-અકસોસ! તે જવાન શાહ ઝાદા સવારનો અકસોસ!

પછી તે પક્ષીદ બીદેરકુશ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને તેનાં તમામ હથિયારો ઢતારી લીધાં

સુએ શાહ અર્ધશત અરપો કમરુશ
 ફેરફાર નેક્ર અક્રસરે પુર ગોહરુશ
 સેપાહશ હમહુ ખાન્ન અર્ધશતનહ
 ફેરફાર અચ ખરે પીલ ખુલ્લાશતનહ
 શુ ગુસ્તાવ અચ ફેલ સર બેનરીફ
 ખમરુ અન્દરુન માહે ગોર્દાન નહીફ
 ગુમાની ખમર ગોર્દાન કાન્ ગોર્દા માહુ
 કે રફશન જુદી જુ હમીશહુ સેપાહુ
 નખર્દહુ બેરાદરુમ ફરુશખ જરીર
 કે શીરે એયાન્ આવરીદી ખઝીર
 ફેગન્દસ્ત અચ અરપ વચ તાખતન્
 બેમાન્દનહ ગોર્દાન વચ અન્દાખતન્
 નેયાયહુ હમી ખાન્ગે મેહુ બાદગાન્
 મમરુ કોશતહુ શુફ શાહે આબાદગાન્
 હયની બેતાઝીફ તા રચમગાહુ
 ખનચદીઝીએ આન્ ફેરફાર સેયાહુ
 બેબીનીફ કાન્ શાહે મન્ ખૂન્ શુદસ્ત
 કે અચ દાધે બીલે પુર અચ ખૂન્ શુદસ્ત
 બદીન્ અન્દરુન બુદ શાહે જહાન્
 કે આમહુ યકી ખૂન્ બે દીદહુ ચકાન્
 બેશાહે જહાન્ ગોર્દાન માહે તોરા
 નેગહુદારે તાબે સેપાહે તોરા
 જહાન્ પડુલખાન્ આન્ જરીરે સવાર
 સવારને પુર્કશ બેકોશતનહ ઝાર
 સરે બાદુઆને જહાન્ બીદેરફુશ
 મરુ બેરા બેયકુમન્દો બોર્દુ આન્ ફેરફાર
 શુ આગાહીએ કોશતને બી રસીફ
 બેશાહે જહાન્ મર્ગી આમહુ પદીફ
 હમહુ બમહુ તા પાએ બેદરીફ પાકુ
 બદાન્ તાબે બોર્દુમ બેપાશીફ ખાકુ
 ચુનીન્ ગોર્દાન દાન્દહુ બમારુપર
 એ ગૂયમ કુનૂન શાહે લોહરુસરુપર
 એ ગૂનહુ ફેરેન્તહુ ફેરેન્તમ અદરુ
 એ ગૂયમ બરાન્ પીરુ ગસ્તહુ પદરુ
 એ ગૂયમ એ ઠર્મ નેગારે તોરા
 કે બોર્દુ આન્ નખર્દે સવારે તોરા
 ફેરીલ આન્ બે શાહુબાદહુ ફેરીલ
 શુ તાખન્દહુ માહુ અન્દરુન શુદ ખમીલ
 બેયારીફ ગુલખૂને લોહરુસરુપી
 નેહીફ અચ બરશ ઝીને ગુસ્તાવેપી
 બેયારુસ્ત મરુ બેસ્તને કીન્શર
 ખવર્ઝીફને દીનો આઈન્શર
 જહાન્ દીદહુ ફેરુર ગોર્દાન બેપાય
 બકીનહુ શુદન્ મરુ તોરા નીસ્ત રાય
 બેફર્મને ફેરુરે દાનાએ રાય
 ફેરુર આમહુ અચ અરપો બેન્શસ્ત ખાચ

તેનો ઘોડો, કમરખંદ, સુંદર ઝુડો અને ગોહરથી મહેલ તાજ
 પોતાના પાદશાહની નજીક લઈ ગયો.

ત્યારે તેનાં તમામ લશ્કરે ખુશહાલીનો પોકાર ઉઠાવ્યો-અને ઝુડાને
 હાથી ઉપરથી બેંચે ધર્યાં.

ન્યારે ગુસ્તાવે પહાડને મધ્યોથી નજર કીધી-ત્યારે તે હડી રહેલી
 ધૂળમાં તેને પેહલવાનોનો માહતાબ ઝરીર દેખાયા નહીં.

તે બોલ્યો કે “મને કિંક લાગે છે કે પેલો માહતાબ જેવો પેહલ
 વાન-કે જેનાથી લશ્કર હમેશે ઉત્સાહ ભરેલું રહેલું હવું.”

તે મારો મુખારક બાધ બહાદુર ઝરીર-કે જે મસ્ત સિંહને નીચે
 લાવતો હતો,

તેને ઘોડા ઉપરથી નીચે નાખ્યો છે અને તેથીજ તુરાની પેહલવાનો ૧૬૩
 હમ્મે કરવાથી અને સવારોને નીચે નાખવાથી અટકી ઉભા છે.

તે બીજી ખુન્યાદના શાહઝાદાનો પોકાર સંભળતો નથી-તેથી કદાચ
 તે ખાન્દાની શાહઝાદો માર્યા ગયો હોય,

મોટે તમે એક સાંઠણી સવાર લડાઈગાહમાં તે કાળા ઝુડાની
 નજીક દોડાવો.

અને જુઓ કે તે મારા પાદશાહી બાધને કેવો હાલ થયો છે?-
 કારણકે તેના ગમને લીધે મારું દિલ ઝખ્ખી થયું છે.”

હજુ તો દેશનો પાદશાહ ગુસ્તાવ એ પ્રમાણે કહેતો હતો એટલામાં
 આંખમાંથી આંસુ વરસાવતો એક શખ્સ આવી,

તે જેહાનના પાદશાહને કહ્યું કે “તારાં તાબે તખ્ત અને લશ્કરની
 સંભાળ કરનાર માહતાબ જેવો

બહાદુર સવાર જેહાન પેહલવાન ઝરીરને-પુર્કી સવારોએ ખુબારી
 સાથ મારી નાખ્યો છે

જેહાનના બદૂમરોના સરદાર બીદેરફુરો-તેને નીચે નાખ્યો છે અને
 પેલો પ્રખ્યાત ઝુડો લઈ ગયો છે.”

ન્યારે ઝરીરના માર્યા ગયાની ખબર મળી-ત્યારે જેહાનના પાદ
 શાહનું બહુ મોતજ આવી લાગ્યું.

તેણે પગ સૂધીનાં તમામ કપડાં ફાડી નાખ્યાં-અને તે ખુશહાલી
 ભરેલાં તાજ ઉપર ધૂળ છાંટી.

તેણે આગાહી બહુનાર બમારુપને કહ્યું-કે “હવે હું પાદશાહ ૧૬૪
 લોહરુસરુપને શું કહીશ?

હું ત્યાં કેવી રીતે એલચી મોકલું-અને તે ખુફા બાપને શું કહેવડાઉં?

હું તેને શું કહીશ કે મેં તારા બેટાને શું કીધું? તે લડાયક સવારને
 કોણે મારી નાખ્યો?

અકસોસ! તે શાહઝાદા પેહલવાનનો અકસોસ! કે જે ગળકતા
 માહતાબની મિસાલ વાદળમાં ઝૂપાઈ ગયો છે

હવે તમે લોહરુસરુપનો ગુલખૂને ઘોડો લઈ આવો-અને તેની ઉપર
 ગુસ્તાવનું ઝીન બાંધો.”

પોતાના બાઈ ઝરીરનો કીનો લેવા તે તૈયાર થયો-મઝદબરની દીન
 અને રસ્મને અમલમાં મેલવા તૈયાર થયો.

પણ અનુભવી વઝીર બમારુપે તેને કહ્યું કે “જરા થોભ-તને કીનો
 લેવા દોડી જવું વાજબી નથી.”

ત્યારે ધૂપી વાતોનો બહુનાર દાના વઝીરના કહેવાથી-તે ઘોડા ઉપરથી
 નીચે ઉતર્યો અને પાછો તખ્ત ઉપર બેઠો.

કોશતને એસ્કન્દેયાર ખીદેરશ્શરા વ ગુરીખતને અર્જરપ્.

પસ આગાહી આમહ અએસ્કન્દેયાર
કે કોશતહ શુહ આન શાહુઝાદહ સવાર
પેદરૂત અઝ ઘમે ઊ બેકાહફ હમી
કુનૂન કીને ઊ ખાસ્ત ખાહફ હમી
૧૬૫ મેવે નામવર દરેત અર દરેત જહ
ચુનીહા કુનહ ગોઠૂત હ-ગામે અહ
થુ ઊશ અરઝમ અન્દરૂન દીદમી
હમીશહ અઝીન્ રૂઝ તર્સીદમી
દેરીધા સવાશ ગવા મેહુતરા
કે અખતત બુદા કરૂહ તાજ અઝ સરા
કે કોશત આન શહે પીલે નરેતૂર
કે કન્દ અઝ અમીન્ આહનીન્ ફૂર
દેરકૂશ પસે લશકરે ભાએ ખીશ
બેરાદરૂશ દાદો ખુદ રકૂત પીશ
અકબ્બ અન્દર આમહ મેયાનરા બેઅસ્ત
ગેરકૂત આન દેરકૂશ હોમાયન્ અદસ્ત
બેરાદરૂશ ખુદ પન્જ ઝીબાએ ગાહ
હમહ નામદારાને હમતાએ શાહ
હમહ ઇસ્તાદન્દ દર પીશે ઊ
કે લશકર શેકસ્તન્ ખુદી કીશે ઊ
અઆઝાદગાન્ ગોઠૂત પોશતે સેપાહ
કે અય નામદારાને પૂરાને શાહ
નેગર તા એ ગૂયમ નેકૂ બેશનવીહ
અદીને ખોદાએ જહાન્ બેઝવીહ
૧૬૬ બેદાનીહ શાહાન્ કે રૂઝીસ્ત ઇન્
કે બહ દીન્ પદીહ આયહ અઝ પાકૂ દીન્
નેગર તા નતર્સીહ અઝ મર્ગે ચીઝ
કે કસ બી અમાનહ નમોદેસ્ત નીઝ
વગર કોશત ખાહફ હમી રૂઝગાર
એ નીકૂ તર અઝ મરૂ દર કાઝાર
શુમા અઝ પસે કોશતગાન્ મન્ગરીહ
મન્હુઈ કયાદો સર મશમરીહ
નેગર તા નબીનીહ યુઝીખતન્
નેગર તા નતર્સીહ અઝ આવીખતન્
સરે નીઝહારા અરઝમ અકૂગનીહ
અમાની બેકૂશીદો મદી કનીહ
અગર કાર અન્દીહ ફર્માને મન્
બેમાનહ બદીન્ કાહબુદ જાને મન્
શવહ નામતાન્ દર જહાન્ દર યુએરૂઝ
બેમરીહ હમહ લશકરે પીર ગોરૂઝ
બદીન્ અન્દરૂન બુદ એસ્કન્દેયાર
કે બાગે પેદરૂશ આમહ અઝ ફૂરસાર
કે અય નામદારાને ગોઠૂત મન્
હમહ મર મશ ચૂન્ તનો જાને મન્

અસ્કન્દિયારનું ખીદેરશને મારવું અને અર્જરપનું નાસી જવું.

હવે અસ્કન્દિયારને ખબર પડી-કે “પેલો શાહઝાદો સવાર ઝરીર
માર્ગે ગયો છે

અને તારો ખાપ તેના ગમથી પીગળતો જાય છે-અને હવે પોતે
તેનો ક્રીનો લેવાની ખાહેશ કરે છે.”

એવું માલળી તે નામવર પેહલવાન અફસોસ કરતો હાથે હાથ
અફાડતો હતો-અને બોલતો હતો કે “બૂરો વખત આવાં ધણાક કામો કરશે.
જ્યારે હું તેને લડાઈમાં ઉતરેલો જોતો હતો-ત્યારે હમેશો એજ દહા-
ડાની મને ધારતી રહેતી હતી

ઓ સવાર! ઓ પેહલવાન! ઓ સરદાર! અફસોસ! કે તારાં
નસીબે તારા સર ઉપરથી તાજ જુદું કીધું.

કોણે તે લડાયક હાથી જેવા શાહઝાદાને મારી નાખ્યો-કોણે તે
લોઢાંના પહાડને અમીન ઉપરથી ઉઘેડી નાખ્યો?”

પછી તેણે પોતાનો ઝુડો અને લશ્કરની પછાડીને ભાગ તેમજ
પોતાની જગ્યા-પોતાના ભાઈને આપીને પોતે આગળ ગયો.

તે કલબગાહમાં પુઝ્યો અને કમર બાધી-અને પેલો મુબારક ઝુડો
હાથમાં પકડ્યો.

અસ્કન્દિયારના તખ્તને શોભાવે એવા પાંચ ભાઈઓ હતા જે સધળા
નામદારો અને પાદશાહની બરાબરના હતા.

તેઓ સધળા તેની હુઝૂરમાં ઉભા-કારણકે લશ્કરને શિકસ્ત આપવાનો
તેઓનો ધર્મજ હતો

તે ઊંચી બુન્યાદનાએને ઈરાની લશ્કરના મદદગાર અસ્કન્દિયારે કહ્યું-
કે “ઓ નામદારો અને પાદશાહના બેઠાઓ!

જુઓ, હું શું કહું છું તે તમે સારી રીતે સાંભળો-અને દુન્યાના
પયદા કરનાર સાહેબની દીન ઉપરજ તમારી ખાહેશ રાખો.

ઓ શાહઝાદાઓ! તમે જાણો કે આ એક એવો દહાડો છે-કે
જ્યારે પાક મઝદયસ્તની દીન વચ્ચે બૂરી દીન નીકળી આવી છે

સંભાળજો, તમે મોતથી કે બીજા કોઈ પણ ચીજથી ડરતા ના-
કારણકે કોઈ કવખતે મરતુજ નથી.

અને જો અમાનો મારીજ નાખવા ચાહો-તો લડાઈમાં મરવા કરતાં
વધુ કીર્તિવાળું મોત બીજું કયું છે?

તમે આ માર્યાં ગથલાઓની તરફ જોતાજ ના-અને તેઓના સરની
ગણતરી કરતાજ ના તેમજ કોઈની મદદની પણ રાહ જોતા ના.

જુઓ, તમે નાસી જવાનો વિચાર રાખતાજ ના-તેમજ લડવાથી
બીહતા પણ ના.

તમારા નેઝાઓની નોક લડાઈમાંજ લખાવેલી રાખજો-એક વખત
મઝબૂત કોરોશ કરજો અને મદનગી દેખાડજો.

જો તમે મારા કહેવા પ્રમાણેજ કામ બજાવશો-તો આ મારાં
કાલ્પદ્રમાં મારો જાન સલામત રહેશે.

અને સધળી દુન્યામાં તમારું નામ વખાણ પામશે-તેમજ પેલાં
બુદ્ધાં વડે અર્જરપનું લશ્કર પાંચમાલ થશે.”

અસ્કન્દિયાર એમ બોલતો હતો એવામાં પહાડ ઉપરથી તેના બાપનો
આવાજ આવ્યો,

કે “ઓ મારા નામદારો અને પેહલવાનો!-તમે સધળા મારાં તન
અને જાન જેવા છો

મતર્સીંહ અજ નીઝહો તીરો તીલ
કે અજ બપ્પા મા નીરત રૂએ ગુરીલ
બહીને ખોદાયો ગવ એસ્કેન્દેયાર
બહીને જરીર આન ગેરામી સવાર
કે અકૂનુ ફેરૂદ આમદ અન્દર બેહેશત
કે મન સૂએ લોહરારપ નામહુ નેવેશત
પત્રીરોહતહુ અમ મન અઝાન શાહે પીર
કે ગરૂ બપ્પા નીકમ બુલહ દરેતગીર
કે ચૂન બાજ ગર્દમ અઝીન રજમગાહુ
બએસ્કેન્દેયારમ હેહમ તાએ બાહુ
સેપહુરા હમહુ બરૂ પેશતન હેહમ
વરા બુઝવી તાજ બરૂ સરૂ નેહમ
ચુનાન ચૂન પેદર દાહ શાહી મરા
હેહમ હમચુનાન તાએ શાહી વરા
ચુ એસ્કેન્દેયાર આન ગવે પીલતન
ખોદાયન્દે અવરગો બા સહમ તન
અઝાન ફેરૂ બેરનીહ બાન્ગે પેદર
બઝારી બપીશ અન્દર અકૂગન્દ સરૂ
અરામીદો નીઝહુ બથબથ અન્દરૂ
ઝે શર્મે પેદર સરૂ ફેગન્દહુ નેચૂન
યકી દીઝઈ બરૂ નેશરેતહુ બલન્દ
બસાને યકી દીવ બરેતહુ ઝે બન્દ
બદાન લશકરે દુરમન અન્દરૂ ફેતાહ
ચુનાન કન્દરૂ ઓકૂતહુ બગુલ બરૂ બાહ
હમી કોશત અઝીશાનો સદૂ મીચુરીહ
ઝે બીમશ હમી મોરૂહ હરૂ કશ બેદીહ
ચુ નરેતૂરૂ પૂરે જરીરે સવાર
ઝે બીમહુ બરામીહ ઝી અરેપહાર
યકી અરેપ આસુદએ તીચરવ
જહન્દહુ યકી બૂરૂ આગન્દહુ બવ
બેયારાનેત બર્ગુરેતુવાન બરૂ ફેગન્દ
બેફેનાકૂ બરેત આન કયાની કમન્દ
બેપૂરીહ જઉશન બરૂ ઊ બરૂ નેશરેત
બમચદાન બરામીહ નીઝહુ બદરેત
અઝાન સૂ અરામીહ તા રજમગાહુ
ચુએ બાએ કોશતહુ હમી બેરેત રાહુ
હમી તાખત આન બારહુરા તીચ કંરૂહ
હમી આખત કીનહુ હમી કોશત મરૂહ
અજ આઝાદબાન હરૂકે દીદી બરાહુ
બેપુર્સીદી અજ નામહારે સેપાહુ
કુલ ઊકૂતાહુરેત ગોઠૂતી જરીર
પેદરૂમ આન નબર્દહુ સવારે હેલીર
યકી મરૂહ બુહ નામે ઊ અરૂશીર
સવારી ગેરાનમાયએ ગોરૂગીર
બેપુર્સીંહ અજ રાહુ ફર્હન્દે બોરૂહ
ચુએ બાબ કશ રાહુ બેન્મૂહ ગોરૂહ
ફેમન્દેત ગોઠૂતા મેયાને સેપાહુ
બનચદીકીએ આન ફેરૂશી સેપાહુ
બેરવ ચૂહ કાનલ ફેતાદેત ઊય
મમરૂ બાજ બીનીશ યકુબારહુ રૂય

તમે નેઝા, તીર, અને તલવારથી જરાપણ ખીતા ના-કારણકે આપણાં ૧૬૭ નસીબમાં નાસી જવાનું (હારી જવાનું) નથી લખેલું.

હું ખોદાઈ દીનના અને પેહલવાન અસ્ફંદિયારના કસમથી-તેમજ તે ખારા સવાર ઝરીરના આત્માના,

કે જે હમણા બેહેરતમાં જઈ પુચ્યો છે તેના કસમથી કહું છું-કે મેં લોહરારપ ઉપર નામુ લખ્યું છે

અને મેં તે બુઢા પાદશાહને કબૂલાત આપી છે-કે બે-માર્ગે નેક નસીબ મને મદદગાર થશે,

તો જ્યારે હું આ લડાઈમાંથી પાછો ફરીશ-ત્યારે આ માર્ગે તાજ અને તખ્ત મારા અસ્ફંદિયારને સોંપી દઈશ.

સંપણુ લશ્કર પેશતનને હવાલે કરીને-પાદશાહી તાજ તેને (અસ્ફંદિયારને) આપીશ,

જેથી રીતે બાપે મને પાદશાહી આપી-તેવીજ રીતે હું તેને પાદશાહી તાજ આપીશ”

જ્યારે તે તખ્તના સાહેબ ઝોરાવર બદનના પીલતન પેહલવાન અસ્ફંદિયારે

પેલા પઢાડ ઉપરથી એવી રીતેના બાપનો પોકાર સાંભળ્યો-ત્યારે તેણે અફસોસ સાથે માથું નીચું નાખ્યું.

અને હાથમાં નેઝો લઈ બાપની શર્મ કરતો નીચી મુઠ્ઠાએ આગળ વધ્યો

અને પછી તે બંદમાથી છૂટેલા એક દેવની માફક એક બુલહ ઘોડા ૧૬૮ ઉપર સવાર થયો

અને જેમ ગુલાબના પાદડાં ઉપર તોફાની પવન ફુકે-તેમ તે દુરમ નના લશ્કરની અદર જઈ પડ્યો

તે તેઓને એવી રીતે મારી નાખતો અને સર કાપી નાખતો હતો-કે જે કોઇ તેને ભેતો તે ધાસ્તીથીજ મરી જતો હતો.

જ્યારે સેપહસાહાર ઝરીરનો છાકરો નસ્તૂર પલુ-પોતાના તખ્તમાથી ઘોડાના રખેવાળ આમળ ગયો.

અને એક આસુદો, તેજ ચાલનો, સારી રીતે-કુદનારો અને ભરેલાં કુલાનો ઘોડો,

તેણે તૈયાર કરાવ્યો અને તે ઉપર પાંખર નાખી-અને કયાની કમદ શિકારખંદ ઉપર બાધી

તેણે બખ્તર-ગેહરું અને તે ઉપર સવાર થયો હાથમા નેઝો પકડીને મચદાનમા ગયો.

ત્યાથી તે લડાઈમાહ સૂધી આવ્યો-અને પોતાના માથાં ગચલા બાપ તરફનો રસ્તો શોધવા લાગ્યો

તે ઘોડાને તેજ કરીને ટોડાવતો હતો-અને કીનાની તલવાર બેચી બહાદુર મહેને મારી નાખતો હતો.

નામીયા શખ્સોમાથી જે કોઈ તેને રસ્તામા મળતા-તેને લશ્કરના સેપહસાહાર ઝરીર મઠિ પૂછતો હતો.

તે કહેતો હતો કે “મારો બાપ તે બહાદુર લડાયક સવાર ઝરીર ૧૬૯ કયા પડ્યો છે?”

એક શખ્સ બેચી બુન્ચાદનો, પેહલવાનોને પકડનારો, બહાદુર સવાર અફશીર નામનો હતો,

તેની પાસેથી તે ઝરીરના નાના બેટાએ માર્ગ પૂછ્યો-ત્યારે તે પેહલવાને તેને પોતાના બાપ તરફનો રસ્તો બતાવ્યો.

તે બોલ્યો કે “લશ્કરની વચ્ચે પેલા કાળા કુંડાની નજીક ઝરીર પડેલો છે

જે જગ્યાએ તે પડેલો છે ત્યાં ઘું જલદીથી જ-કે કદાચ એક વખત ઘું તેનો ચેહરો બેઈ સકશે.”

પસ આન શાહનાદહુ અરુઆગીખત ખૂર
હમી કોશ્ત મરો હમી કુરૂ શર
હમી તાખતશ તા ખરે ઊ રસીદ
ચુ ઊરા બદાન ખાકુ કોશ્તહુ બેદીદ
બેરકૂતશ દેહો હુશ વચ પોરતે ઝીન
ફેગન્ અચ બરશ ખીરતન અરુ હમીન
હમી ગોફતશ અથ માહે તાખતને મન
આરાધે દેહો દીદહો જાને મન
બદાન રજો સખતી બેપર્દી અમ
કુનૂન ચૂન કે રકૂતી બકેરપર્દી અમ
તોરા તા સેપહુ દાદ લોહુરાનેપ શાહ
બચુરાનેપરા દાદ ગાહો કોલાહ
હમી લશકરે કેશવર આરાનેતી
હમી રચમરા ખારૂ ખારેતી
બકામત બગીતી અરુ અકાખત નામ
શુદી કોશ્તહો ના રસીદહુ બકામ
શવમ ઝી બેરાદરૂત ફરખોદહુ શાહ
ફેરૂ આય ગુચમ અઝીન ખૂબ ગાહ
કે અચ તૂ ન ઈન બહ સજાવારે ઊય
બેરવ ઝીનશ અચ ફરમતાન બાચ જૂય
હમી બરીનસાન હમી ખૂદ દીર
પસ આન ખારગી અન્દર આવરૂદ ઝીર
હમી રકૂત બા બાગ તા પીરી શાહ
કે બેનશતહુ ખૂદ અચ ખરે ખૂબ ગાહ
શહે ખુશવાન ગોફત કય જાને બાબ
બેરા કુદઈ દીદગાનરા પુરુ આબ
કયાનહાદહુ ગોફત અથ જહાનદાર શાહ
બેરવ ઝીનએ બાબે મન બાચ બાહ
કે માન્દેત શાહમ બરાન ખાકુ ખુરક
સેયહુ રીરી ઊ પર્વરીદહુ બચુરક
ચુ અચ પૂર બેરનીદ શાહ ઈન સખુન
સેયાહશ બેયુદ રૂએ રઉશન જે યુન
જહાન અરુ જહાનદાર તારીક શુદ
તને પીલવારીશ ખારીક શુદ
બેયારીદ ગોફતા સેયાહે મરા
નખર્દહુ કબાઓ કોલાહે મરા
કે એમરૂચ મન અચ પયે ઝીને ઊય
બેરાનમ જે ખૂને યજાન ચન્દ જૂય
યકી આતેશ અન્દાજમ અન્દરુ જહાન
કચ ઈન જા બચવાન રસદ ફૂદે આન
ચુ ગોદાન બેદીદન્ અઝાન રચમગાહ
અઝાન તીરહુ આવરૂદમાહે સેપાહ
કે ખુશવ પરીચીદશ આરાનેતન
હમી રકૂત ખાહ બકીન ખારેતન
નખારીમ ગોફતન્ હમદાસ્તાન
કે શાહન્શહો કુદખોદાએ જહાન
બરચમ અન્દરુ આયદ બકીન ખારેતન
બેરા બાયદ ઈન લશકરુ આરાનેતન
ગેરાનમાયહુ દરેતૂર ગોફતશ બશાહ
નખાયદત રકૂતન બદાન ઝીનહુઆહ

પછી તે શાહઝાદાએ લોકોને મારનો અને પોકાર કરતો ઘોડો
ડપટાવ્યો.

એ પ્રમાણે તે તેની નઝદીક પહોંચ્યો ત્યાં સૂધી ઘોડો ડપટાવ્યો
કીધો-ન્યારે તેણે ઝરીને તે ખાક ઉપર મૂલેલો જોયો,
ત્યારે તેની હિમ્મત અને હોશ સમજી જતો રહ્યો અને ઘોડાનાં
ઝીન ઉપરથી-બાપની નઝદીક ઝમીન ઉપર પડી ગયો.

અને એ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યો કે “ઓ મારા ગ્રજકતા માહતાબ !
ઓ મારા દિલ, આખ અને જનના ચેરામ !

તે રજ અને સખતી બેચી મને મોટો કીધો-અને હવે ન્યારે તું
ચાલી ગયો ત્યારે મને કોણને સોંપી ગયો ?

ન્યારથી તને પાદશાહ લોહરાને લશકર સ્વાધીન કર્યું અને ચુસ્તા
રખે તખ્ત અને તાજ આપ્યું,

ત્યારથી તું લશકર અને મુવકને સજુઆરલાજ રાખેનો રહ્યો-અને
ધાની ઉલટ સાથ ખાહેશ કરતો રહ્યો.

તે તારી ખાહેશ પ્રમાણેજ દુન્યામાં તારૂ નામ ઉઠાવ્યું છે-તે જ્યાં
પણ તું પોતાની મુરાદે પુન્યા વગરજ માર્યો ગયો છે.

હુ તારા બાધ મુખારક પાદશાહની નઝદીક જઈશ-અને કહીશ કે તું
તારાં ખૂબસૂરત તખ્ત ઉપરથી નીચે આવ,
કે તારાથી તેના હકમા આવેા વધર ઈન્સાફ થવો નહીં જોઈયે-હુ
અને બાધનો કીનો દુશ્મનો ઉપર લે.”

એ પ્રમાણે તેણે ધણો વાર સૂધી રૂદન કર્યાં કર્યું પછી તે પાછો ખાડા
ઉપર સવાર થયો.

અને પોકાર કરતો કરતો છેક પાદશાહ કે જે પોતાના સુદર તખ્ત
ઉપર બેઠેલો હતો ત્યાં તેની નઝદીક સૂધી ગયો,

જેથી પાદશાહોના પાદશાહે તેને કહ્યું કે “ઓ બાપના જીવ ! ત
શા મટે આંખોને આસુ ભરેલી કીધી છે ?”

ત્યારે શાહઝાદાએ જવાબ કીધો-કે “ઓ જેહાન ધરાવનાર પાદ
શા !-તું જા અને મારા બાપનો કીનો પાછો લે

ગરજુકે મારો પાદશાહ બાપ કે જેની કાળી દાઢી કરેતુરીથી પર્વરેશ
થયલી હતી તે સૂકી ખાક ઉપર પડેલો છે.”

ન્યારે પાદશાહે તે બેઠાના આવા સખુન સાંભળ્યા ત્યારે તેનો રોશન
રોઝ જડમૂળથી સીઆહ બન્યો.

તે પાદશાહ ઉપર જેહાન અધારી થઇ ગઇ-તેનું હાથીની મિસાલનું
તન ખારીક બની ગયું.

તે બોલ્યો કે “મારો કાળો ઘેડો, મારૂ લડાઇનું બખ્તર અને
કોલાહ લાવો,

કે હુ આજે ઝરીરતા કીનામા કેટલાક પેહલવાનોના લોહીની નદી
ચલાવીશ.

દુન્યામાં હુ એક એવી મોટી આગ લગાડીશ કે જેનો ધૂમાડો શનિ.
ચંચર સેતાશ સૂધી પહોંચી જશે.”

ન્યારે તે લશકરની સીઆહ થયલી લડાઈખાદમાથી પેહલવાનોએ જોયું,

કે “પાદશાહે પોતે કમર બાધવાનો એરાદો કર્યો છે-અને બાધનો
કીનો લેવા પોતે જવા ચાહે છે,”

ત્યારે તેઓ બોલ્યા કે “અમે એ વાતમા મળતા થતા નથી કે
શ હોનો શાહ અને દેશનો માલિક

પોતે કીનો લેવા મટે લડાઈના ઉતરે-જે તેમજ હોય તો પછી
આ લશકર ગોઠવવાનું કામજ શું છે ?”

ખુઝર્ગી ભરેલા વઝીર જમારે પણ પાદશાહનાં કહ્યું-કે “તને તે
કીનાની જગ્યામા જવું નહીં જોઈયે

બનતેતુર જેહુ બારધ બર નેશતેત
મર ઊરા સુએ રચમે દુશ્મન ફેરતેત
કે ઊ આબરહ બાચ કીને પેદર
અઝાન કશ તો બાચ આબરી ખૂબતર
બેદાદથે બદ શાહુ બેહુઝાદરા
સેયહુ જઉશને ખૂદે પૂલાદરા
પેસર શાહે કોશતહુ મેયાનરા બેબરત
સેયહુ રન્ગ બેહુઝાદરા બર નેશતેત
બરામીહ તા દર મેયાને સેપાહુ
નેશતેતહુ બરાન ખૂબ રન્ગે સેયાહુ
બપીરો સફે દુશ્મનાન ઈતેતહુ
હમી બર કરીહ અચ બેગર સરહ બાહ
મનમ ગોફત નતેતુર પૂરે ઝરીર
પઝીરહુ નેયાયહ મરા નરહુ શીર
કુભ બાશહ આન બદુએ બીદેરકુશ
કે ઊ દારહ આન કાવેયાની દેરકુશ
થુ પાસેખ નદાદન્દ આઝાદરા
બરઅન્ગીખત શબરન્ગ બેહુઝાદરા
બેકોશત અચ તગીનાને લશકર બરી
પઝીરહુ નેયામહ મર ઊરા કસી
વઝાન સુએ દીગર ગવ એરેકન્દેયાર
હમી કોશત શાન બીમરે બી શુમાર
બઝખે સેપહુયુહ નયુહ પાયદાર
એ યક બૂદ પીશશ એ ફૂ એહુ હઝાર
બેયકુગન્દ દર ઝીરે અરેપથ એ બર
એ તનહા બુદા કરહ બેરેયાર સર
થુ સાલારે ચીન હીહ નતેતુરરા
કયાન તોખમહો પહુલવાન પૂરરા
બલશકર બેગોફત ઈન કે શાયહ બદન
કઝીન સાન હમી નીહહ બાયહ બદન
બેકોશત અચ તગીનાને મન બી શુમાર
મગર ગશત એહુઝ ઝરીરે સવાર
કે નજરે મન આમહ ઝરીર અચ નુબેરત
બહીસાન હમી તાખત બારહુ દુરેતેત
કુભ બાશહ આન બીદેરકુશ યુઝીન
હમ અકૂનુન સુએ મનશ બાનીહ હીન
બેયામહ હમ અન્દર હમાન બીદેરકુશ
ગેરેકુતહુ બદરત આન દેરકુશ બેનકુશ
નેશતેતહુ બરાન બારએ ખુજવી
બેપૂશીદહુ આન જઉશને પહુલવી
બરામીહ તા નજરે નતેતુર શાહુ
ચરાધે હમહુ લશકરે પૂરે શાહુ
ગેરેકુતહુ હમાન તીધે અહુર આબદાર
કે અકૂગન્દહુ યુહ ઝી ઝરીરે સવાર
બેગરતહુ હરહુ બરામીશીરે તીર
સરે બદુઆન તુકે પૂરે ઝરીર
પસ આગાહુ કર્દન્દ અઝાન કાઝાર
પુસે શાહુરા ફરેખ અરેકન્દેયાર
હમી તાખતથ તા બહીસાન રસીહ
સરે બદુઆન થુન મર ઊરા બેહીહ

તું નતેતુરનેજ પોતાને બેસવાને ઘોડો આપ-અને તેને દુશ્મનની ૧૭૨ સાથે લડવા મોકલ.

કારણકે તું કીને લે તેના કરતાં એ પોતાના બાપને કીને લે તે વધારે સારું.”

તેથી પાદશાહે તેને પોતાનો બેહુઝાદ ઘોડો, કાથું બખતર અને પોલાદની ટોપી આપી.

ત્યારે તે માથાં ગયલા શાહઝાદાના બેઠાએ પોતાની કમર બાંધી-અને કાળા રંગના બેહુઝાદ નામના ઘોડા ઉપર સવાર થયો.

તે કાળા ખૂબસૂરત રંગના ઘોડા ઉપર બેસીને-લશ્કરની સફ વચ્ચે ગયો.

તે દુશ્મનોની સફ સામે જઈ ઢોલો-તેણે જગરથી એક સફ હાથ ખેંચી.

અને બોલ્યો કે “હું ઝરીરનો બેટો નતેતુર હું-મારી સામે નરેશીર પણ આવી શકતો નથી.

પેલો બદુગર બીદેરકુશ ક્યાં છે-કે બે કાવેયાની ઝુડો લઈ બેઠો છે?”

ન્યારે તેઓએ નતેતુરને કાંઈ જવાબ નહીં આપ્યો-ત્યારે તેણે શબ-રંગ બેહુઝાદ ઘોડાને ડપડાવ્યો.

તેણે લશ્કરના બહાદુરોમાંથી ધણીકાને માથાં-તો પણ તેની સામે કોઈ આવ્યું નહીં

હવે બીજી તરફ પેહલવાન અરકુન્દિયાર-પણ તેઓનાં અગણિત અને ૧૭૩ બેશુમાર જણને મારી નાખવા લાગ્યો.

તે સરદારના ફટકાની સામે કોઈ ટકી શક્યું ન હતું-તેની સામે થું એક બે શખ્સ કે એક હઝાર શખ્સ એક સરખાજ હતો.

તેણે ધણીક સર તનથી જીતી કરી-પોતાના ઘોડા નીચે નાખ્યાં.

ન્યારે ચીનના સરદાર અર્ભસ્પે કયાની તોખમના અને પેહલવાન ઝરીરના બેટા નતેતુરને જોયો,

ત્યારે તેણે પોતાના લશ્કરને કહ્યું કે “એમજ બનવું જોઈએ-કે એને પણ એવીજ રીતે નેઝા મારવો જોઈએ.

એણે મારા બહાદુરોમાંથી બેશુમારને મારી નાખ્યા છે-કદાચ બહાદુર સવાર ઝરીર પાછો જીવતો થયલો લાગે છે,

કે બે ઝરીર પહેલા મારી સામે આવ્યો હતો-તે પણ તદ્દન એજ માફ ઘોડો ફેંકતો હતો.

ક્યાં છે પેલો નામીયો બીદેરકુશ?-હમણા તુરત તેને મારી નઝદીક બોલાવો.”

તેજ વખત પેલો આસ્માની રંગનો ઝુડો હાથમાં પકડીને બીદેર-કુશ આવ્યો.

તે ઝરીરના પાદશાહી ઘોડા ઉપર સવાર થયલો હતો-અને તેનુંજ પેહલવાની બખતર પેહેરેલું હતું.

તે દમામમોનો દમામમાંજ સધળાં લશ્કરના ચેરાજ શાહઝાદા નતેતુર ૧૭૪ શાહની નઝદીક આવી લાવ્યો.

તેણે પેહીજ એહરી પાણીવાળી તલવાર હાથમાં લીધી હતી-કે બે તેણે બહાદુર સવાર ઝરીર તરફ ફેંકી હતી

પછી બદુગરોનો સરદાર તુર્કી બીદેરકુશ અને ઝરીરનો બેટો નતેતુર-બન્ને જણ તલવાર અને તીર સાથે લડાઈ કરવા મંડ્યા.

હવે લોકોએ એ બન્ને જણની લડાઈની બબર પાદશાહના બેટા યુબારક અરકુન્દિયારને પુગાડી,

તેઓ તે ઘોડો ડપડાવ્યો તેઓની નઝદીક આવી પહોંચ્યો-ન્યારે અરકુન્દિયારને પેલા બદુગરોના સરદાર બીદેરકુશ જોયો,

બરૂ અકૂનું અરેપ અચ મેયાને નબરૂદ
 ચુ દાનેરેત કશ બરૂ સરૂ ઓકૂતાદ મરૂદ
 બેયનદાપ્ત આન બહુર ખુદહુ બહુચ
 મગરૂ કશ કુંદ તીરહુ રખશનદહુ રય
 નેયામદ બરૂ ઊ તીધે બહુર આબુહારૂ
 ગેરૂકૂતશ હમાન તીધ શાહે સવારૂ
 અદશ પહલવાની ચકી બરૂ જેગરૂ
 ચુનાન કચ હેગરૂ સૂ બેરૂન કરૂદ સરૂ
 એ બારહુ નેચૂન અન્દરૂ ઓકૂતાદો મોરૂદ
 બેદીહ આન કયાનહાદહુ કીન દસ્તબોરૂદ
 ૧૭૫ ફેરૂદ આમદ અચ બારહુ એસ્ફંદેયારૂ
 સેલીહે ઝરીરૂ આન ગવે નામદારૂ
 અઝાન બાદએ પીરૂ બીરૂન કશીદ
 સરશરા એ તન નીમહુ અન્દરૂ બુરીદ
 નેકૂ રન્ગ અરેપે ઝરીરે દેરૂકશ
 બેબોદો સરે બી હોનરૂ બીદેરૂકશ
 સેપાહે કઈ બાગૂ બદાશતનહુ
 હમહુ નઅરહુ અચ ચરૂખ બુગઝાશતનહુ
 કે પીરૂચ શુદ શાહો દુશમન ફેગનહુ
 બેરૂકૂતો બેયાવરૂદ અરેપે સમનહુ
 શુદ આન શાહુઝાદહુ સવારે દેલીરૂ
 સુએ શાહુ બોરૂદ આન સમનદે ઝરીરૂ
 સરે પીરૂ બાદ નેહાદશ અપીશ
 કોશનદહુ બેગોકૂત ઈનત આઇનો કીશ
 ચુ બાચ આવરીદ આન ગેરાનમાયહુ કીન
 બરૂ અરેપે ઝરીરી બરૂ અકૂનું જીન
 બરામીદ તા બાચ આવરૂદગાહુ
 બસેહુ બહુરહુ કરૂદ આન કયાની સેપાહુ
 અઝાન બહુરહુરે અનસ્તૂર દાદ
 ગવે લશકરૂ અકૂએ ફરૂરેખ નેઝાદ
 ૧૭૬ ફેગરૂ બહુરહુરા બા બેરાદરૂ સેપોરૂદ
 બુઝોગાને ઈરાનો મદાને ગોરૂદ
 સેવુમ બહુરહુરા સુએ ખુદ બાચ દાશત
 કે ચૂન અએ ધુરનદહુ આવાચ દાશત
 ચુ નસ્તૂરે ગદેનકશે પાકૂ તન
 ચુ નૂશઆઝરૂ આન પહલવે રચમ જન
 હમીદન બેઅસ્તનહુ પયમાન બરીન
 કે ગરૂ તીધે દુશમન બેબુરૂદ જમીન
 નગદીમ એનહુ અઝીન જન્ગ બાચ
 નદારીમ અઝીન બહુકુનાન ચન્ગ બાચ
 બઝીન બરૂ બેઅસ્તનહુ તન્ગ ઉસ્તુવારૂ
 બેગોકૂતનદો રકૂતનહુ ઝી કાઝારૂ
 ચુ ઈશાન ફેગનદહુ અરેપ અચ મેયાન
 ગવાનો જવાનાને ઈરાનેયાન
 હમહુ યકૂસરૂ અચ ભાએ બખાસ્તનહુ
 જહાનશ બબઉશન બેયારાસ્તનહુ
 અઝીશાન બેકોશતનહુ ચન્દાન સવારૂ
 કઝાન તન્ગ શુદ ભાએ આન કાઝારૂ
 ચુનાન ખૂન હમી રકૂત બરૂ ફેહો દસ્ત
 કઝાન આસેયાહા બખૂન દરૂ બેગશત

ત્યારે તુરત તેણે લડાઈ વચ્ચેથી પોતાનો ઘોડો ફેરવ્યો-અને ન્યારે તેણે બપુયું કે તેના સર ઉપર તે બહાદુર સરદાર આવી પડયો છે, ત્યારે પોતાનું એઢરી પાણીવાળું હથિયાર તેની તરફ ફેંક્યું-કે કદાચ તેનો અળકતો ચેહરો સીઆહ કરે.

પણ તે એઢરી પાણીવાળી તલવાર તેને લાગી નહીં-પછી બહાદુર શાહઝાદાએ પેલીજ તલવાર જીલી લઈ,

તે વડે એક પેહલવાની ફટકો તેના જીગર ઉપર એવો માર્યો કે જેથી તેની નોક બીજી તરફથી બાહરે નીકળી આવી

બીદેરૂકશ ઘોડા ઉપરથી ઊઘે પડયો અને મરી ગયો-તેની બહાદુરી કેવી છે તે પેલા કયાની શાહઝાદા નસ્તૂરે જોઈ

પછી અસ્ફંદિયાર ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને તે નામદાર પેહલવાન ઝરીરુનું બખતર,

પેલા ખુદ્દા ભદ્રગરનાં આંગ ઉપરથી બાહરે કાઢ્યું-અને તેનાં અડઠા થયલા શરીર ઉપરથી તેનું સર કાપી કાઢ્યું

હવે તેણે ઝરીરનો સુદર રંગનો ઘોડો, કાવેયાની ઝુડો-અને બેહુનર બીદેરૂકશનું માથું લઈને ચાલવા માડ્યું

જેથી કયાની લશ્કરે પોકાર ઠાઠવ્યા-જે સંધળા પોકારો આસ્માન ઉપરથી પણ પસાર થવા લાગ્યા

કે “શાહઝાદો ફતેહમદ થયો અને દુશ્મન ઊધો પડયો-તે માર્યો ગયો અને કાળો ઘોડો પાછો લાવવામા આવ્યો”

તે દિલાવર બહાદુર શાહઝાદો ચાલ્યો-અને પેલો ઝરીરનો ઘોડો પાદશાહની તરફ લઈ ગયો

તેણે તે ખુદ્દા ભદ્રગરનું માથું તેની નઝદીક ખૂંક્યું-અને બોલ્યો કે “ઓ ખૂની! જો આ તારી રીત અને રસ્તો”

ન્યારે સરદાર અસ્ફંદિયાર કીનો લઈ ચૂક્યો-ત્યારે પાછું ઝરીરના ઘોડા ઉપર ઝીન નાખ્યું

અને પાછો લડાઈગાહમાં ગયો તેણે કયાની લશ્કરના ત્રણ હિસ્સા કીધા.

તેમાથી એક હિસ્સો મુબારક બુન્યાદના લશ્કર સણગારનાર નસ્તૂરને સોપ્યો

ઈરાનના બુઝોગો અને બહાદુર મદોનો-બીજો હિસ્સો પોતાના ભાઈ પેશતનને સોપ્યો,

ત્રીજો હિસ્સો પોતાની પાસેજ રહેલા દીધો-કે જે લશ્કર ગરજતા વાદળ માફક પોકાર કરતું હતું

પછી પાક તનના બહાદુર નસ્તૂર-અને અસ્ફંદિયારના છોકરા લડાયા પેહલવાન નૂશઆઝરે,

એ પ્રમાણેના કોલકાર કર્યા-કે “અગરજો દુશ્મનની તલવાર ઝમીનને પણ કાપી નાખે,

તોયે આપણે આ લડાઈથી જીવતા પાછા ફરવું નહીં-અને દુશ્મનોને હાથમાથી છટકી જવા દેવા નહીં”

એવો કરાર કરી તેઓએ ઝીનના પટા મઝમૂત બાંધ્યા અને લડાઈમાં ઉતર્યા

ન્યારે તેઓએ ઈરાની પેહલવાનો અને જવાનો વચ્ચેથી પોતાના ઘોડા લડાઈમા ઝોકાવ્યા,

ત્યારે તે સંધળાઓએ પણ ગોચા તમામ જેહાનને બખતરથી સણગારીને પોતાની જગ્યાથી આગળ ધસ્યા

તેઓએ દુશ્મનોમાથી એટલા બધા સવારોને મારી નાખ્યા-કે જેથી તે લડાઈની જગ્યા સાકડી બની

પહાડ અને મયદાનમા એટલું બધું તો લોહી વહેતું હતું-કે પાણીથી ચાલતી ચમ્પીઓ લોહીના ધોધથી ફરવા લાગી.

થુ અર્જુન આન્ દીઠ આમહ અપીશ
અબા નામદારનો મદાને ખીશ
ગવે ગોરૂ કોશ નીજહુ અન્દર નેહાહ
અરૂ આન્ નરૂહ દીવાને પયધુ નેહાહ
હમી દૂખત શાન્ સીનહા તા અપોશત
થુનીન્ તા ખસી સરૂકશાન્શા બેકોશત
થુ દાનેરત ખાકાન્ કે માન્દહુરત પસ
નેયારહ શુદન્ પીશે ઊ નીજ કસ
સેપહુ ભુરખ ભુરખાન્ શુદો ખાજ ગશત
હમી ખૂદ તા રૂઝ અન્દર ઝુઝશત
હમાન્ગાહુ અન્દર ગુરીજ ઇન્તાદ
બેશુદ રૂયશ અન્દર બેયાખાન્ નેહાહ
પસ અન્દર નેહાદન્દ ઇરાનેયાન્
ખદાન્ લશકરે ખીમરે ચીનેયાન્
બેકોશતન્દ અઝીશાન્ ગે હરૂઝ ખસી
નખખશુદ શાન્ અજ રોગેકૂતી કસી
થુ તુકાન્ બેદીદન્દ કર્જરેપ રૂઝત
હમી આમહ અજ હરૂઝુએ તીધે તફૂત
હમહ સરૂકશાન્ ખુદ પેયાદહુ શદન્દ
અપીશે ગવ એરેકુન્દેયાર આમદન્દ
કમાન્હાએ તુર્કી બેચન્દાખતન્દ
કખાએ નખદા બેઝન્ આખતન્
અઝારીશ ગોઠૂતન્દ અગરૂ શહૂરયાર
દેહદ અન્દગાન્દા ખલન્ ઝીન્હાર
ખદીન્ અન્દર આઇમો પુરેશ કુનીમ
હમહ આઝરાન્દા પરરેતેશ કુનીમ
પસ આઝાદગાન્ ઇન્ સખુન્દા ખનીજ
ન ખદાશતન્દ ઇચગુન્હુ અચીજ
બેકોશતન્દ અઝાન્ નામદારાન્ ખસી
નમાન્દ અજ યુઝોગાન્દા ઇશાન્ કસી
અઝીશાન્ બેકોશતન્દ અન્દાન્ સેપાહ
કુલ રહૂમત આવરૂહ ઝૂશ્તારપ શાહ
અઝાન્ પસ થુ બેશનીહ આવાએ ઝાર
ખલનો ખલન્ દાહ શાન્ ઝીન્હાર
ખદાન્ લશકરે ફરૂરોખ આવાજ દાહ
ગવે પીલતન્ શાહે ખુલવ નેહાહ
કે અથ નામદારાને ઇરાનેયાન્
બેગદાહ અઝીન્ લશકરે ચીનેયાન્
કુનૂન્ ઇન્ સેપાહે અદૂ ગશત પરત
અઝીન્ પસ ગે કોશતન્ બેદારીહ દસ્ત
કે ખસ ખારો ઝારદો ખીયારહુ વાર
દેહીહ ઇન્ સગાન્દા ખલન્ ઝીન્હાર
બેદારીહ દસ્ત અજ ગેરેકૂતન્ કુનૂન્
મખન્દીહ કસરા મરીઝન્ ખૂન્
મતાઝીદો ઇન્ કોશતગાન્ મરપરીહ
બેગદાહ આન્ અસ્તગાન્ બેશમરીહ
મગીરીહ શાન્ અહુરે જાને ઝરીરૂ
અરૂ અરપાને જગી મપાઇહ દીરૂ
થુ લશકરૂ શનીદન્દ આવાએ ઊથ
શુદન્દ અજ અરે અસ્તગાન્ ખાજ ઊથ

જ્યારે એર્જુન પે તે બેધુ ત્યારે પોતાના નામદારો અને બહાદુર મદો ૧૭૭
સાથ બાહોર પડયો.

તે પેહલવાનેને મારનાર પેહલવાન અસ્ફંદિયારે તારતર યુન્ધાદના
લડાયક દેવો ઉપર નેઝો તાકયો.

અને તેઓની છાતી અને પીઠ વિધી નાખવા લાગ્યો-એ પ્રમાણે
તેણે ધણક બહાદુરોને કાર માર્યા.

જ્યારે ખાકાને બધુ કે “તે પાછળ પડયો છે-અને કાંઈ તેની
આગળ જઈ શકતુ નથી.”

તેમજ પોતાનું લશ્કર પડયું પાસું શોધવા લાગ્યું છે, ત્યારે તે પાછો
ફર્યો-અને દિવસ અસ્ત પામવાની શહ બેતો ઉભો.

ત્યાર પછી તુરત તેણે નાસી જવાની તૈયારી કરી-તે ગયો અને
જંગલ તરફ પોતાનું મોં કયું.

ત્યારે ઈરાનીઓએ તે બેશુમાર ચીની લશ્કરની પછાડી ઝોકાવ્યું.

અને તેઓમાંથી ધણકોને ચો તરફથી કાપી નાખ્યા-પણ અજબ
બેવી વાત કે કોઈયે તેઓ ઉપર દયા દેખાડી નહીં.

જ્યારે તુર્કીઓએ બેધુ કે અર્જુન નાસી ગયો-અને ચો તરફથી
તેઝી તલવાર ચાલતીજ બંધ છે,

ત્યારે સધળા બહાદુરો પોતે પેયાદા થઈ-પેહલવાન અસ્ફંદિયારની
નજદીક આવ્યા.

તેઓએ તુર્કી કમાનો ફેંકી દીધી-લડાઇનું બખ્તર કાઢી નાખ્યું. ૧૭૮

અને રડી પડીને તેને કહ્યું કે “અગરબે તું પાદશાહ-અમો ખંદા-
એને જીવતદાન બક્ષે,

તો અમો સધળાઓ તારી દીનમાં દાખલ થઈએ અને તે ધર્મની તાલીમ
લઈએ-તેમજ સધળાઓ આતશના કેપ્લા આગળ ખોદાની પરરેતેશ કરિયે.”

પણ તે નામદારોએ તેઓની એ વાત બિલકુલ સાંભળી નહીં.

અને તે નામદારોમાંથી તેઓએ ધણકોને માર્યા-તે લોકોના નામીયા
શખ્સોમાંથી કોઈ પણ બાકી રહ્યું નહીં.

તેઓમાંથી એટલી મોટી સંખ્યાને કતલ કરી-કે ઝૂશ્તારપશાહને દયા
આવી.

જ્યારે તેઓને રડવાનો પોકાર તેણે સાંભળ્યો-ત્યારે તેઓને જીવત-
દાન બંધ્યું.

તે શાહઝાદા પીલતન પેહલવાન અસ્ફંદિયારે-તે કીર્તિવંત લશ્કર
ઉપર આવાજ માર્યો,

કે “ઓ ઈરાની નામદારો!-હવે તમે આ ચીનાઈ લશ્કર આગળથી
પાછા ફરો.

હવે જ્યારે ફુરમનનું લશ્કર ખુવાર થઈ પડ્યું છે-ત્યાર પછી તેઓને
મારી નાખવાથી તમારા હાથ પાછા રાખો.

કારણકે તેઓ પુષ્કળ ખુવાર, રડતા અને બીચારાઓની માફક બન્યા ૧૭૯
છે-એ કુતરાઓને હવે તમે જીવતદાન બક્ષો.

હવે તેઓને કથદ પકડવાથી તમારા હાથ ખાંચો-કોઈને ના બાંધો
અને ખૂનરેજ બંધ કરો.

હવે તેઓની પૂઠ ના પકડો અને મૂવેલાંઓને પ.ચમાલ ના કરો-
તમે પાછા ફરો અને ઝખ્ખી થયેલાંઓની ગણતરી કરો.

ઝરીના જાનને ખાતર તેઓને હવે વધુ ના પકડો-અને લડાયક
ધોરા ઉપર વધુ વખત બેસી ના રહો.”

જ્યારે લશ્કરે તેનો આવાજ સાંભળ્યો-ત્યારે પોતાના ઝખ્ખીઓ
તરફ ફર્યા.

બલકશર ગહે ખુદ ફેરફાર આમદન્દ
બપીરુચ ગશતન્ તબીરહુ ઝદન્દ
હમહુ શખ નખોકૂતન્દ અચ ખુરરમી
કે પીરુચ ખુદ શાન્ રોસ્તમી
હુ અન્દરુ ગુજશત આન્ શમે તીરહુ ગૂન્
બદસ્તો બેયાબાન્ હમી રકૂત ખૂન્
કયે નામવર બા સરાને સેપાહ
બેયામહ બહીદારે આન્ રજમગાહ
હમી આતેશે તીચ અકૂખતન્દ
તને દુશમન્ અચ કીને હેલ સૂખતન્દ
૧૮૦ હમી ગેઈ આન્ કોશતગાન્ બર બેગશત
કેરા દીદ બેચીસ્તો અન્દરુ ગુજશત
બેશદરુશરા દીદ કોશતહુ બજારુ
બઆવરુદગહુ બર દર અકૂખતન્દ ખારુ
ચુ ઊરા ચુનાન્ બારે કોશતહુ બેદીદ
હમહુ બમએ ખુસ્તવી બર દરીદ
ફેરફાર આમદ અચ શલકે ખૂખ રન્ગ
બરીશે ખુદ અન્દરુ ઝદહુ હરદો અન્ગ
હમી ગોકૂતશ અચ શાહે ગોદાને બદખ
હમહુ બેદગાની બેકદર્દમ તદખ
દેરીધા નેગારા મેહા ખુસ્તવા
નબદહુ સવારા ગુજીદહુ ગવા
સેતુને મના પદએ કેશવરા
બરાધે જહાન્ અકૂસરે લશકરા
ફરાચ આમદં બર ગેરેકૂતશ બે ખાકુ
બદસ્તે ખુદશ રૂચ બેસ્તોરુદ પાકુ
બતાખૂતે બરીરુશ અન્દરુ નેહાદ
તો ગોકૂતી બરીરુ અચ ખુનહુ ખુદ નજાદ
ગવ આઝાદગાન્ બા જવાનાને ખીશ
બતાખૂતહા અન્દરુ અકૂખતન્દ પીશ
૧૮૧ બેકરુખુદ તા કોશતગાન્ બેશમરન્દ
કસીરા કે બસ્તહુસ્ત બીરુન્ બરન્દ
બેગશતન્દ બર ગેઈ આન્ રજમગાહ
બદસ્તો બકૂહો બેયાબાનો રાહ
અચ ઈરાનેયાન્ કોશતહુ ખુદ સી હજારુ
હજારે સદો શરેતો શશ નામદારુ
હજારે ચેહલ નામવરુ બસ્તહુ ખુદ
કે અચ પાએ પીલાન્ બેરુન્ જસ્તહુ ખુદ
વજાન્ દુશમનાન્ કોશતહુ ખુદ સદ હજારુ
અજાન્ હશત સદ સરુકશો નામદારુ
રેગરુ બસ્તહુ ખુદ સેહ હજારે હોવીસ્ત
ચુનાન્ બએ બહ તા તવાની મઈસ્ત

તેઓ પોતાની છાવણીમાં પાછા ફર્યા-અને ફતેહમંદ થવા માટે નગારાં વગાડ્યાં.

તેઓ ખુશગામીને લીધે આખી રાત સૂતા નહીં-કારણકે તેઓને ભયે રસ્તમને મળે એવી ફતેહ મળી હતી.

જ્યારે તે અધારી રાત પુરી થઈ ગઈ-અને હજુ મયદાન અને જગલમા લોહી તો વહેતુજ હતું.

ત્યારે નામવર પાદશાહ પોતે લશ્કરના સરદારો સાથ તે લડાઈગાહ તપાસવા માટે આવ્યો.

તેઓએ એક મોટી આતશની ચેહ સળગાવી-અને દિલ્લમાંના કીના સાથ દુશમનના શરીર બાળી નાખ્યા.

પછી પાદશાહ પોતાનાં મૂવેલાંઓની આસપાસ ફરવા લાગ્યો જે કોઇને કે તે ઓળખતો એટલે રડતો અને એ પ્રમાણે આગળ વધતો હતો.

એમ કરતા જ્યારે તેણે પોતાના બાઇને ખુવારી સાથ મૂવેલાં ભેયો-કે જેને લડાઈગાહમા ખુવાર નાખેલો હતો.

જ્યારે પાદશાહે તેને એવી ખરાબ રીતે મૂવેલો ભેયો-ત્યારે તેણે તમામ પાદશાહી કપડા ફાડી નાખ્યાં.

તે ખૂબસૂરત ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને બંને હાથે પોતાની દાદી પીખી.

તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “ઓ બદખના પેદલવાનોના શાહગાદા!-મારી સથળી જિંદગાની તે કડવી કીધી છે.

અફસોસ! ઓ સલુગાર પામેલા! ઓ સરદાર! ઓ શાહગાદા!-ઓ બહાદુર સવર! ઓ પસંદ કીધેલા પેદલવાન!

ઓ મારા સ્થબ! ઓ મુલકના બચાવનાર! ઓ દુન્યાના રોશન ચેરાગ! અને ઓ લશ્કરના તાજ! તારો અફસોસ!”

પછી તેની નજદીક જઈ તેને ખાક ઉપરથી ઉઠાવ્યો-અને તેનું મોઢું પોતાના હાથે સધળું સાફ કીધું.

પછી તેને સોનેરી તાજપતમાં મૂક્યો-ગોચા કરીર પોતાના ખાન્દાન માથી પથદાજ નહી થયો હતો.

પેદલવાનગાદાઓને અને પોતાના જવાન શાહગાદાઓને-શબ મેલવાની પેટીમા મૂકીને આગળ મોકલી દીધા.

પછી તેણે માર્યા ગયલાઓની ગણતરી કરવા-અને જે કોઈ કે જખમી હોય તેઓને બાહેર કાઢવાના હોકમ આપ્યો.

તેઓ તે લડાઈગાહની આસપાસ મયદાન, પહાડ, જંગલ અને રસ્તાઓમા ફર્યા.

ઈરાની લશ્કરમાથી ત્રીસ હજાર સિપાહો અને એક હજાર એકસોને છાસટ સરદારો માર્યા ગયા હતા.

એક હજાર ચાળીસ નામવરો જખમી થયા હતા-કે જેઓ હાથીઓના પગ તળેથી છૂટાતા બચી ગયા હતા.

દુશમનોના એક લાખ સવારો માર્યા ગયા હતા-જેમા આઠસો પેદલવાનો અને નામદારો હતા.

અને બીજા ત્રીસ હજાર અને બસો જખમી થયા હતા-તું એવી રીતની બરી જગ્યાએ બને ત્યા સૂધી ના ઉભો રહે.

બાઝ ગશતને ગુસ્તાસ્પ અબદખૂ
વ ફેરેસ્તાદનશ્ એસ્કન્દેયારા અ-
ગેઈ જહાન્ બરાએ હવીદા
કદને દીને ઝરદોશતે હકીમ.

ગુસ્તાસ્પનું બદખમાં પાછું ફરવું અને તેનું
અસ્કન્દિયારને દાના ઝરતોશતની દીન
ઝાહેર કરવા માટે દુન્યાની
આસપાસ મોકલવું.

કંથે નામબદાર ફરખોન્દે શાહ
સુએ ગાહ બાઝ આમદ અઝ રઝમગાહ
બનરેતૂર ગોકૂતા કે ફદા પગાહ
સુએ કેશવરે નામવર કશ રોપાહ
ગુજીદે સેપહુજુહ હમ અઝ આમદાહ
બેઝદ ફૂએ લશકર બુનહુ અર નેહાહ
અઈરાન ઝમીન બાઝ કદન્દ રૂય
હમહુ ચીરહુ દેલ ગશતહો રઝમબૂય
મશાન્ બસ્તગાનરા બેબોન્દ નીઝ
નહેશતન્દ અઝાન્ બસ્તહો કોશતહુ ચીઝ
અઈરાન ઝમીન બાઝ બોર્દન્દ શાન્
બદાના ગેઝેશાન્ સેપોર્દન્દ શાન્
ચુ રઉશન્ શુદશ બાઝ રૂઝે બેનકૂશ
અપૂરશ સેપોર્દ આન્ હોમાયુન્ હેરકૂશ
સેપહુરા બનરેતૂરે ફરખોન્દે દાહ
અબમરા ચુનીન્ બૂદ આધનો દાહ
બેદાદશ કે આઝાદગાન્ દહુ હઝાર
સવારે જહાનબૂય નીઝહુ ગુઝાર
બેકૂરૂદો ગોકૂતા અય ગવે નીઝહુ બાઝ
યકી તા બરે શાહે તુકીન્ બેતાઝ
બઆયાસો બલ્લેખ હમી અર ગુઝર
બેકોશ હર કે યાબી બકીને પેદર
કે હરૂચશ બેબાયેસ્ત બૂદશ બકાર
બેદાદશ હમહુ બી મરે બી શુમાર
હમાનગાહુ નરેતૂર બોર્દ આન્ સેપાહુ
ચુ શાહે જહાન્ અઝ બરે તખ્તો ગાહુ
નેશસ્તો કઈ તાજ અર સર નેહાહ
સેપહુરા હમહુ યકૂસરહુ બાર દાહ
દરે ગ-જ બુકૂશાહ વઝ બારેતહુ
સેપહુરા હમી કદશ આરાસ્તહુ
સરાનરા હમહુ શહૂરહા દાહ નીઝ
કતીરા નહેશત ઈચ ના દાદહુ ચીઝ
કેશ પાદશાહી સઝા બુદ બેદાહ
કેશ પાયહુ બાયેસ્ત પાયહુ નેહાહ
ચુ અન્દરૂબરે કાર શાન્ દાહ સાઝ
સુએ બાનહા શાન્ ફેરેસ્તાહ બાઝ
બરામીહ અર ગાહો બારહુ બેબસ્ત
બગાહે શહનશાહી અન્દર નેશસ્ત
બેકૂરૂદ તા આઝર અકૂષતન્દ
અર ઊ ઊરે હેન્દી હમી ચુખતન્દ

હવે નામાને હઠાવનાર મુબારક ક્યાની પાદશાહ-તે લડાઈગાહમાંથી
પોતાનાં તખ્ત તરફ પાછો આવ્યો.

તેણે નસ્તૂરને હોકમ કીધો કે “કાલે સવારે-આપણા નામદારી ભરેલા
મુલક તરફ લશકર બેચલે”

જે ઉપરથી તે પસંદ કીધેલા સરદારે બામદાદમાં-નગાર ઠોક્યું અને
લશકરે અરબાબ લાધ્યો.

સધળાઓ ગાલેખ દિલનાં અને લડાઈ શોધનારા બનીને-પોતાની
ધરાન સરઝમીન તરફ પાછાં મો ક્યાં.

તેઓ કોઈબી મૂવેલા કે ઝખમી થયેલાઓને છોડી નહીં ગયા-પણ ૧૮૨
સધળા ઝખમીઓને પોતાની સાથે લેતા ગયા.

તેઓને પાછા ઈરાન ઝમીન લઈ જઈને-બાહોશ તબીબોને સોંપી
આપ્યા.

જ્યારે તે પાદશાહનો સીઆહ રોઝ પાછો રોશન થયો-ત્યારે તેણે
ઝરીના છોકરાને મુબારક ઝુંડો સોંપ્યા (યાને બાપની જગ્યા તેને આપી).
મુબારક ચેહરેના નસ્તૂરને લશકરની સરદારી આપી-કારણકે ઈરાની
ઓનો એવેજ રવાજ હતો.

તેને નામીયા લશકરીઓમાંથી દશ હઝાર નેઝા મારનારા લડાયક
સવાર આપ્યા.

તેને હોકમ આપ્યો અને બોલ્યો કે “ઓ નેઝાના હોનર બલુનાર
પેહલવાન!-તું તુર્કીઓના પાદશાહની સામે ન

આયાસ અને ખલ્લેખ શેહરમાંથી પસાર થા-અને જે કોઈ તને
મળે તેઓને તારા બાપના કીનામા મારી નાખ”

પછી જે કાઈ ચીઝ કે તેને ભેદ્યે અને તેના કામમા આવે તેવી હતી-
તે સધળી ચીઝો બેશુમાર અને બેહદ તેને આપી.

તેજ વખત નસ્તૂર તે લશકર લ્યાંથી લઈ ગયો-હવે જ્યારે જેહાનનો
પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ તખ્ત ઉપર

બિરાજ્યો અને ક્યાની તાજ પોતાના સર ઉપર મેલ્યુ-અને લશકરની
ફરી એરવાર મુલાકાત લીધી.

તેણે ખઝાનાનો દરવાઝો ખુલ્લો અને તે ખઝાનાથી-લશકરને સણ ૧૮૩
ગારવા માડ્યું.

તેમજ તેણે સધળા સરદારોને શેહરોની બક્ષેશ આપી-કોઈને પણ
કશું આપ્યા વગરનો રહેવા કીધો નહીં.

જે કોઈને પાદશાહી ઘટાસ્ત હતી તેને પાદશાહી બક્ષેશ કીધી-અને
જેઓને મરતબો ઘટતો તેઓને મરતબો પણ આપ્યો.

જ્યારે તેઓની મેહનતના પ્રમાણમા તેઓને બલ્લેખ આપ્યો-ત્યારે
તેઓને પોતપોતાને ઘર પાછા મોકલ્યા.

પછી ખાનગી મસ્લહતને વાસ્તે તે શેહનશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી એક આતશ પરથી રોશન કીધો-તેની ઉપર
હિન્દી અગર બાળવા માંડ્યું.

જમીનથી બેઠઈન્દ અચ્છ અરૂરે પાકું
હમણું હીજમથી ઊઠો અન્નપૂરથી પાકું
હમણું કારે ઊરા અન્નપૂરથી કંઈ
પસથી ખાને ગુસ્તાસ્પી નામ કંઈ
બેફરૂમ્ હ તા અરૂ દરે ગુસ્તાસ્પી
નેહાદન્દ જામાસ્પી મુબદથી
સુએ કારુદાનાથ નામણું નેવેશત
કે મારા ખોદાવન્દ યાકું નહેશત
૧૮૪ શખાને સેયણું તીરણું માનું રૂચ કંઈ
કે માનું અરૂ હમણું કામ ફીરૂચ કંઈ
બનકીનું શુદ્ધ અર્જસ્પ મા ખાકીનું
કે દાનદુ ગુનીનું જોય જહાનુઆકીનું
સુ પીરૂગીએ શાહુ તાનું બેશનવીદ
ગુજીની અઆજરૂપરસ્તાનું દેહીદ
સુ આગાહુ શુદ્ધ કયસરૂ આનું શાહે રૂમ
કે ફરૂદાખ શુદ્ધ આનું શાહે અર્જસ્પ શૂમ
ફેરેસ્તાહુ ફેરેસ્તાહુ ખા ખાસ્તાહુ
ધોલામાનો અસ્પાને આરાસ્તાહુ
શહે અર્જસ્પાનો શાહાને હેન્દ
ગુજીનેશ ખોદાદન્દ શાહાને સેન્દ
ગવે નામઅરૂદારો બેહુ રૂચગારૂ
નેશસ્તાહુ બતખતે કંઈ નામદારૂ
ગુજીનાને કેશ્વરૂશરા ખારૂ દાહ
બુઝોગાનો શાહાને મેહુતરૂ નેજાહ
એ પીશ અન્દરૂ આમહુ ગવ એસ્ફન્દેયારૂ
બદસ્ત અન્દરૂ ગોર્જીએ ગાવસારૂ
નેહાદહુ અસરૂ અરૂ કયાની કોલાહુ
અગીરે કોલાહથી હમી તાકૂત માહુ
૧૮૫ બેએસ્તાહુ દરૂ પીશે વય બન્દહુ વશ
સરૂ અકૂગદહો દસ્ત કંઈહુ અકશ
સુ શાહે જહાનુ રૂએ ઊરા બેદીદ
એ જાનો જહાનથી હમી અરૂ ગુજીદ
બેખન્દીદો ગોકૂત અય યલ એસ્ફન્દેયારૂ
હમી આરૂ નાયદત કાઝારૂ
યલે તીગજનું ગોકૂત ફર્માનું તોરાસ્ત
કે તુ શહૂરૂગીઓ ગયહાનું તોરાસ્ત
કયે નામવરૂ તાજે અરૂનીશ દાહ
દરે ગન્જહારા અરૂ ઊ અરૂ કુશાહ
હમણું કારે ઇરાનું મરૂ ઊરા સેપોરૂદ
કે ઊરા બુદી પહુલવી દસ્તબોરૂદ
દેરૂશી બદ દાહો ગન્જો સેપાહુ
હનૂજત નશુદ ગોકૂત હન્જામે ગાહુ
બદ ગોકૂત પાયત બગીનું અન્દરૂ આરૂ
હમણું કેશ્વરાનું બદીનું અન્દરૂ આરૂ
અજાનું શહૂરૂહા બુતપરસ્તાનું બેકોશ
પસ આતેશકંદહુ કું અઆધનો હોશ
બેશુદ તીલજનું ગોરૂદ કોશ પૂરે શાહુ
બગેઈ હમણું કેશ્વરાનું ખા સેપાહુ
૧૮૬ અરૂમો બહેન્દસ્તાનું અરૂ બેગશત
એ હયાઓ તારીકી અન્દરૂ ગુજસ્ત

તે કેબલાની બેકક (આફરગાન્યું) ખાલેસ સોનાની બનાવી હતી-અને
તે ઉપર બાળવાની કાઠી અગરની અને તેની અંદરની રાખ અંબરની હતી.
તે આતશકદેહનું સધળું કામ સુન્દર રીતે બળ લાવવામાં આવ્યું-
અને ત્યાર બાદ તેનું નામ “આતશકદેહ ગુસ્તાસ્પી” કરીને રાખ્યું.
તે આતશકદેહના વડા દસ્તુર તરીકે હકીમ જામાસ્પને નિમવાનું
ફર્માન લખ્યું.
તેણે પોતાના આમીલો અને હાકેમો ઉપર નામુ લખીને જણાવ્યું-
કે “ખોદાતાલાએ અમારે હાથે બેહુદા કામ નથી કરાવ્યાં.
અમારી કાળી અધારી રાત રોશન રોઝમાં ફેરવાઈ ગઈ છે-અને
અમારી સધળી મુરાદમાં અમોને ફતેહ મળી છે
અર્જસ્પ ઉપર લખાવત આવી અને અમો ઉપર ખોદાના આશીર્વા
ઉતર્યા છે-ફુન્યાને પચદા કરનાર સાહેબને એ વાત રોશન છે
ન્યારે તમો તમારા પાદશાહની ફતેહના સમાચાર સાંભળો-ત્યારે
આતશકદેહની ખેદમત કરનારા મોખેદોને બક્ષેશ આપજો.”
ન્યારે રૂમનો પાદશાહ કયસર એ વાતથી વાકેફ થયો-કે “પાદશાહ
ગુસ્તાસ્પ ફતેહમદ થયો અને અર્જસ્પ બદળાવત બન્યો.”
ત્યારે તેણે હફ્યા અને ગોલામો તેમજ સબુગારેલા ઘોડાઓ સાથે
એક એલથી મોકલ્યા
તેવીજ રીતે અર્જસ્પાનના પાદશાહે અને હિન્દના પાદશાહોએ-
તેમજ સિન્ધના પાદશાહોએ તેને માટે નજરાનું મેટ મોકલ્યું.
એક દહાડો તે નામ ઉઠાવનારો અને ખુલ્લું સેતારાનો બહાદુર
પાદશાહ નામદારી બરેલાં કયાની તખ્ત ઉપર બેસીને
પોતાના મુલકના સુરી કાઢેલા બુઝોગો અને બીજી બુન્યાદના પાદ-
શાહોને દરબારમાં દાખલ કીધા
અસ્ફન્દિયાર પણ હાથમાં ગાયત્રી સૂરતનો ગોર્જ પકડીને અંદર
દાખલ થયો
તેણે સર ઉપર કયાની કોલાહ મેલેલી હતી-તે કોલાહ હેઠળ તેનો
માહતાબી ચેહરો ચળકતો હતો.
પાદશાહની નજરીક તે સર નીચું નાખીને અને અદબ વાળીને
બદાની માફક ઉભો રહ્યો.
ન્યારે જહાનના પાદશાહે તેનો ચેહરો જોયો-ત્યારે તેને પોતાના
તેમજ પોતાના મુલક કરતા પણ વધુ પસંદ કીધો
અને હસીને કહ્યું કે “ઓ પેહુલવાન અસ્ફન્દિયાર!-શું તને લડા-
ઈની ખાહેશ નથી થતી?”
શરશીર મારનાર પેહુલવાન અસ્ફન્દિયારે જવાબ દીધો કે “જેમ
તારો હોકમ-કારણકે તુજ પાદશાહ છે અને સધળી ફુન્યા પણ તારીજ છે.”
પછી નામવર પાદશાહે તેને એક સોનેરી તાજ આપ્યું-અને તેને
માટે ખજાનાનો દરવાજો ખુલ્લો કર્યો.
તેમજ ધરાન દેશનો તમામ વહિવટ ખાસ તેનેજ સોંપી આપ્યો-
કારણકે તેનામા પેહુલવાની કૌવત હતું.
તેને કાવેયાની ખુડો, ખજાનો અને સધળું લશ્કર પણ સોંપી આપ્યું-
અને ખોદયો કે “હજી તારો તખ્તે બેસવાનો વખત આવ્યો નથી.”
પછી પાદશાહે તેને કહ્યું કે “હવે તું ઘોડાનાં ઝીન ઉપર સવાર
થા-અને તમામ મુલકોને ઝરતોશ્તી દીનમાં દાખલ કર.
તે શેહરામાથી ખુત પરસ્તીનો નાશ કર-અને પછી ત્યાં આપણી
રાહ રસ્ત અને સમજ પ્રમાણે આતશકદેહ પરચાવ.”
ત્યારે તે બહાદુરોને મારનારો શરશીર ફેરવનાર શાહઝાદો પોતાનાં
લશ્કર સાથે તમામ મુલકોની આસપાસ ફરી વળ્યો.
તે રૂમ અને હિન્દુસ્તાન સધળે દીન ફેલાવા ગયો-નદીઓ પસાર કરીને
ઉત્તર દિશાએ (જ્યાં સુર્યની રોશની ઓછી પડે છે ત્યાં) ફરી વળ્યો

શહે રૂમો હેન્ડસેતાનો. યમન
હમણ નામણ કર્દાં જી પીલતન
મરીન દીને બેહરા બેચારસતન્દ
આજીન દીન ગુઝારેશ હમી ખાસતન્દ
ગુઝારેશ હમી કર્દાં એસ્કન્દેયાર
બર્ફમાને યઝદાને પર્વર્દગાર
થુ આગણ શુદન્દ અઝ નેક દીને ઊય
ગેરેકૂતન્દ અઝ રાહો આધને ઊય
પુતાન અઝ સરે ગાણ મીસૂખતન્દ
બલએ પુત આતેશ અર અદૂખતન્દ
હમણ નામણ કર્દાં જી શહૂર્યાર
કે મા દીન ગેરેકૂતીમ અઝ એસ્કન્દેયાર
ગેરેકૂતીમ ઇન કીશો બેશકસ્ત આઝ
રહે પુત પરસ્તી યલે સરૂકરાઝ
અચારે તો હસ્તીમો ખાહીમ ઝન્દ
ફેરેસ્તી બમા શહૂર્યારે બલન્દ
બેખસ્તીમ કુશીઓ ગસ્તીમ સાઝ
કુનૂનત નશાયદ એ મા ખાસત આઝ
કે મા રાસત ગસ્તીમો હમદીન પરસ્ત
કુનૂન ઝન્દે ઝર્દેશિત જી મા ફરસ્ત
થુ આન નામએ શહૂર્યારાન બેખાન્દ
નેશસ્ત અઝ અરે ગાહો યારાન બેખાન્દ
ફેરેસ્તાન્દ ઝન્દી બહરુ કેશ્વરી
બહરુ નામદારીઓ હરુ મેહુતરી
બેફરુશુદ તા નામવર પહલવાન
હમી ગસ્ત અર આરુ ગુશહુ જહાન
બહરુ ભએ કાન શાહુ બેન્હાન્દ રૂય
નેયામદ કસ અન્દરુ બરશ જન્મજૂય
હમણ પુદ મરુ ઊશ બકર્માન શુદન્દ
બદાન દરુ જહાન પાકુ પેન્હાન શુદન્દ
થુ ગીતી હમણ રાસત શુદ અરુ પેદરુશ
કુશાન્દ અઝ મેયાન આઝ ઝરીન કમરુશ
કઈ વારુ બેન્શસ્ત અરુ તખ્તગાહુ
બેયાસુદ યકુ અન્દ પુદ બા સેપાહુ
બેરાદરુશરા ખાન્દ ફર્શિર્વહ
સેપાહી બેઝન કર્દાં મદાને મરુદ
બદ્દ દારો દીનારો ગઉહરુ બસી
બોરાસાન બદ્દ દારો કર્દેશ ગસી
થુ યકુઅન્દ ગાહી અરુઆમદ બરીન
જહાન વીઝહુ ગસ્તહુ બદ્દ પાકુ દીન
ફેરેસ્તહુ ફેરેસ્તાન્દ હમ જી પેદરુ
કે અય નામવરુ શાહે પીરુઝગરુ
જહાન વીઝહુ કર્દેમ બકરુરે બોદાય
બકેશ્વરુ પરાબન્દહુ સાયહુ હોમાય
કસીરા ન નીઝ અઝ કસી બીમ નહુ
બગીતી કસી બી ઝરો સીમ નહુ
ફેરુઝન્દહુ ગીતી બસાને બેહેસ્ત
જહાન ગસ્તહુ આબાહો હરુ ભય કેસ્ત
કે વર્જીગશાન વરુઝ મીકાશતન્દ
સવારાન જહાનરા હમી દર્શતન્દ

રૂમ, હિન્દુસ્તાન, યમન અને બીજી સઘળા પાદશાહોઓએ પીલતન
અસ્કન્દિયાર ઉપર નામા લખ્યાં.

તેઓ બહી મઝહયસ્ની દીન કબૂલ કરવા તૈયાર થયા-અને તે દીનની
સમજ માગવા લાગ્યા.

પર્વર્દગાર યઝદાના ફર્માનથી-અસ્કન્દિયારે તે દીનની સમજ આપી.

જ્યારે તેઓ તેની બહી દીનથી વાકેફ થયા થયા-ત્યારે તેનાથી તેની
રાહ અને રસ્ત તેઓએ રિવકારી,

તેઓ તખ્ત ઉપર બેસાડેલી સઘળી મૂર્તિઓ બાળી નાખવા લાગ્યા-
અને મૂર્તિઓની જગ્યા ઉપર આતશ રાશન કરવા લાગ્યા

સઘળાઓએ પાદશાહ ગુસ્તાસપ ઉપર નામા લખ્યા-કે “અમેઓ
અસ્કન્દિયાર મારફતે દીન કબૂલ કીધી છે

અમેઓ આ ધર્મ કબૂલ કીધો છે અને સરકરાઝ પેહલવાને પુત
પરસ્તીનો રવાજ તોડ્યો છે

અમે તારીજ યાદ કરિયે છિયે અને ઝંદ અવસ્તા માગિયે છિયે-
જે તુ બુલદ દરજ્જાનો પાદશાહ અમારી તરફ મોકલી આપશે

અમે કુશી બાધીને તારા જેવાજ થયા છિયે-માટે હવે તારે અમારી
પાસેથી ખંડણી લેવી નહીં જોઈયે

કારણકે અમે રાસત માર્ગે આવ્યા છિયે અને તારીજ દીન પાળનાર થયા ૧૮૭
છિયે માટે હવે ઝરતોશ્ત પયગમ્બરની ઝંદ અવસ્તા અમારી તરફ મોકલી આપ.”

જ્યારે ગુસ્તાસપે તે પાદશાહોના નામા વાંચ્યા-ત્યારે તે તખ્ત ઉપર
બેઠો અને પોતાના સાથીઓને બોલાવ્યા.

તેણે દરેક મુલકના હરેક નામદારો અને દરેક સરદારો ઉપર ઝંદ
અવસ્તાઓ મોકલી આપ્યા.

અને પાદશાહે હોકમ મોકલ્યો જેથી નામવર પેહલવાન-અસ્કન્દિયાર
જેહાનના ચારે ખૂણા ઉપર ફરવા લાગ્યો

જ્યા પહુ કેથે કે તે શાહઝાદો ગયો-ત્યાં કોઈ પહુ તેની સામે
લડવા આવ્યું નહીં

બદ્દે સઘળાઓ પોતેજ ખુશીથી તેના હોકમમાં આવ્યા-ગોયા ખૂરા
લોકો દુન્યામાં નાખૂદજ થઈ ગયા.

જ્યારે તમામ જેહાન પોતાના આપ સાથ સારી રીતે વર્તવા લાગી-
ત્યારે તેણે પોતાની કમર ઉપરથી સોનેરી કમરબંદ છોડ્યો

અને એક પાદશાહની માફક તખ્ત ઉપર બેઠો-તેણે પોતે લશ્કર
સાથ થોડાક વખત આસાયેશ કીધી

પછી તેણે પોતાના બાઈ ફર્શિર્વહને બોલાવ્યો-અને એક મદાને
મદનું લશ્કર ચુટી કાઢ્યું

અને તે તેમજ ધણાક દીનાર અને ગોહર તેને આપ્યાં-અને ખુરા
સાનનો મુલક તેને આપીને વેદા કીધો

જ્યારે એ ઉપર થોડાક વખત નીકળી ગયો-અને તેની કોરોશથી ૧૮૮
તમામ જેહાન પવિત્ર અને પાક દીનવાળી બની,

ત્યારે તેણે પોતાના બાપની તરફ એક અલગી મોકલ્યો-કે “ઓ
નામવર ફતેહમદ પાદશાહ!

એ પોદાતાલાના બક્ષેલા ખોરેહની બરકતથી તમામ જેહાન પાક
કીધો છે-અને આખા મુલક ઉપર હોમા ભનવરનો મુબાક સાયો પંથરાયો છે.

હવે દુન્યાના કોઇને પહુ કોઈની ધાસ્તી રહી નથી-દુન્યામાં કોઈ
પહુ શખ્સ સોના અને રૂપા વગરનો રહ્યો નથી

આ દુન્યા બેહેસ્તની મિસાલ રાશન થયેલી છે-તમામ જેહાન
આબાદ થયેલી છે અને દરેક જગ્યાએ ખેતીવાડી ફેલાયેલી છે.

કારણકે ખેડૂતો ખેતીવાડીમાં શેકાઇ ગયા છે-અને લશ્કરીઓ દેશને
સંભાળવામાં શેકાયા છે

બહીનસાન યુદ્ધ આસુદહ્ન યદુસર જહાન
પરામદહ્ન અસ્તહ્ન હમહ્ન ગુમરહાન
એ કમર્ધિ અથ શાહે મદનકશાન
અઝીન દ્વ યકી કારે મન દેહ નશાન
બેયાયમ બદર્મહ્ન બહીદારે વ
વયા હીમ બાશદ્દ દેખર કારે વ
ફેરેસ્તહ્ન હમી બોરુદ્દ એરેસ્તેયાર
બબરહાએ નીક બરે શહરુયાર

એ પ્રમાણે તમામ મુલક આસુદા થયેલા છે-અને સધળા ગુમરાહ લોકો નાબૂદ થઈ ગયા છે.

ઓ બહાદુર લોકોના પાદશાહ ! તું મને શું હોકમ આપે છે ?-મારાં કામ માટે તું મને બેમાંથી એક ખબર આપ.

જો કમર્ધિ તો તારા દીદાર માટે હું તારી દરગાહમાં આજ-અને જો કાંઈ તારું બીજું કામ હોય તો તે પણ કમર્ધિ.”

એ પ્રમાણેની ખુશ ખબરો લઈને પેલો કાસેદ અસ્ફદિયાર આગળથી પાદશાહની નજદીક રવાના થયો.

બદગુમાન શુદને ગુસ્તાસ્પ બર
એસ્ફદેયાર અઝ બદગૂધયે ગુર-
ઝમ્ વ બઝેદાન ફેરેસ્તાદનશ.

ગુસ્તાસ્પનું ગુરઝમની બદગૂધથી અસ્ફદિયાર
ઉપર બદગુમાન થવું અને તેને
બંદીબાને મોકલવું.

૧૮૬ જુનીન ગોકૂત ઔયનહ્ન કાન ફરખાર
કે શહ દાહ તાલ બએસ્ફદેયાર
યકી સર્કરી બૂદ નામશ ગુરઝમ
બધી નામબદાર ફરસુદહ્ન રઝમ
બહેલ કીન હમીદારત એસ્ફદેયાર
નહાનમ એસાન બૂદ બાધાચ કાર
શનીદમ કે ગુસ્તાસ્પરા ખીશ બૂદ
પેસરશ હમીશહ બદઅન્દીશ બૂદ
હરાન ભ કે આવાઝે ઊ આમહી
અઝ એસ્ત ગોકૂતીએ તઅનહ્ન બહી
શહે નામબદાર ફઝી પમાહ
નેશસ્તહ્ન બઆરામ દર બઝમબાહ
ગુઝીનાને લશ્કરશરા બાર દાહ
બુઝેર્મીના શાહાને મેહુતર નેહાદ
નેશસ્તહ્ન બૂદ ઊ પીરો ફર્ખોનહ્ન શાહ
શાખ અઝ દરુદ બેઈ દેલ અઝ કીન સેયાહ
ફરાચ આમદ અઝ શાહઝાદહ્ન સખુન
નેગર તા બહ આહ એ અકૂગન્દ બુન
હમાનબહ્ન યકી દસ્ત બર દસ્ત જહ
બુ દુશમન બુવદ ગોકૂત ફર્ખનદે બહ

૧૮૭ ફરાચશ નબાયદ કશીદન બખીશ
જુનીન ગોકૂત માન મુબેદે રાસ્ત કીશ
કે ચૂન પૂરે બા સહમ મેહુતર શવહ
અઝ બાબરા ફઝ બહરુર શવહ
રહી કંચ બોદાવન્દ સરુ બર કશીદ
અઝ અન્દાબહ્ન પસ સરુશ બાયદ બુરીદ
જુ અઝ રાઝદાર ઈન શનીદમ ગુબોસ્ત
નેયામદ મરા ઈન ગુમાની દુરોસ્ત
જહાનદાર ગોકૂત ઈન સખુન ચીસ્ત બાઝ
બોદાવન્દે ઈન રાઝ કંચ વીન એ રાઝ
કયાન શાહુરા ગોકૂત ના રાસ્ત ઔય
કે ઈન રાઝ ગોકૂતન કંનૂન નીસ્ત ફય

દારતાન કહેનારાએ એ પ્રમાણે કહ્યું છે કે જે વખતે પાદશાહે અસ્ફદિયારને પેહુ તાજ બક્ષેશ આપી મુલકોમાં મોકલ્યો, તે વખતે ત્યાં એક મગર શબ્દ કે જેનું નામ “ગુરઝમ” હતું તે પણ હતો-જે લડાઈમાં ધડાયેલા એક નામ ઉઠાવનાર પેહલવાન હતો. તે અસ્ફદિયાર તરફ ફર્યો કીના રાખતો હતો-પણ તે કીનાની શરૂઆત કેવી રીતે થઈ તે હું બાજુતો નથી

પણ મેં સાંભળ્યું છે કે તે ગુસ્તાસ્પનેા સગો હતો-અને હમીરે તેના માટે ખૂંટો વિચાર ધરાવતો હતો.

અને જ્યાં પણ તે શાહઝાદાની વાખવાખી થતી-ત્યાં તે તેની નિન્દા કરતો અને તેને સધળા લોકો સામે હલકો પાડતો હતો.

એક દહાડે સવારના પોહોરમાં નામ ઉઠાવનાર પાદશાહ-ખુશીની મજલેસમાં આસાયેશ માટે બેઠેલો હતો.

તેણે લશ્કરના ચૂંટી કાઢેલા શખ્સો તેમજ બુઝેર્મી અને બીજા બુન્યાદના પાદશાહોને દરબારમાં દાખલ કર્યા હતા.

ત્યાં પેલો ગુરઝમ પણ મુનારક પાદશાહની આગળ બેઠેલો હતો-હુઃખથી તેનો ચહેરો ફિક્કો અને કીનાથી તેનું દિલ સીઆહ થયેલું હતું.

તેવામાં શાહઝાદાની વાત નીકળી-તે વખતે પેલા બદ ખરેલતનાએ કેવી કીનાની જડ નાખી તે તું જો

તેજ વખત તેણે પોતાના હાથ ઉપર હાથ ઠોક્યો-અને બોલ્યો કે “એક બૂટો છોકરો દુશ્મનની બરાબર હોય છે.

અને તેથી કરીને તેને વધારે નહીં બેઠયે-એ બાબતમાં રાસ્ત મજહબનાં એક મોખેદે આપણને એમ કહ્યું છે,

કે જ્યારે એક હાનિકારક છોકરો લશ્કરનો કે દેશનો વડો થાય-ત્યારે તેનાથી બાપનો દિવસ બરગસ્તે થાય છે.

જો ગોલામ પોતાના ધણીને નાફર્માન થાય-તો પછી ધીરજથી તેનું માથું કાપવું બેઠયે

જ્યારે પહેલવહેલાં તે છૂપી વાત કહેનાર તરફથી મેં એ સાંભળ્યું-ત્યારે મને જરાપણ એવો વિચાર આવ્યો નહીં.”

પાદશાહે તેને કહ્યું કે “તે વાત શું છે? ખુલ્લું કર-આ બેદ બાજુનાર કાણ છે અને તે બેદ શું છે?”

ત્યારે પેલા બહુ બોલનાર ગુરઝમે કયાની પાદશાહને કહ્યું-કે “હમણા આ બેદ કહેવો વાજબી નથી.”

શહે શહુરયારાન્ તેહી કરૂં જાય
ફેરીઅનહુરા ગોફત નજદે મન્ આય
બેઝૂય આન્ હમહુ સરખસર પીરી મન્
નેહાન્ ચીસ્ત રાઝે બહ અન્દીશો મન્
ગુરખમે બહ આહુશ ગોફત અચ ખરફ
નબાયહ બેચ આન્ ચીચ કન્દરખરફ
મરા શાહુ કરૂં અચ જહાન્ બી નેયાચ
સહજ મર નદારમ મન્ અચ શાહુ રાચ
યકી રાચ ગૂયમ અમર બેશનવી
અઝાન્ રાચ કચ દેલ વરા બેશનવી
નદારમ મન્ અચ શાહુ ખુદ બાચ પન્દ
વગર બેહ નેયાયહ મર બીરા પસન્દ
કે મર રાચ ગૂંધમે બી નરનવહ
બેહ અચ રાચ કદનશ પેન્હાન્ બવહ
બેદાન્ અચ જહાનદાર કેન્દેકેયાર
પસીચહ હમી રચમરા રૂએ કાર
બરી લશકર આમહુ બનચદીકે બીચ
હમહુ ખુદ સુએ બી નેહાદન્દ રચ
બરાનસ્ત કંકૂન બેબન્દહ તોરા
બશાહી હમી બહ પસન્દહ તોરા
તોરા મર બદસ્ત આવરીદો બેબસ્ત
કુનહ મર જહાનરા હમહુ ગીર દસ્ત
તો દાની કે આનસ્ત એન્દેકેયાર
કે બીરા બરખમ બન્દરૂન્ નીસ્ત યાર
સુન્ હલકંહુ કરૂં આન્ કમન્દે બતાબ
પઝીરહુ નેયારહુ શુદન્ આફતાબ
મન્ આનચેહુ શનીદમ બેગોફતમત રાસ્ત
તો બેહુ દાન્ કુનૂન્ રાયો કમીન્ તોરાસ્ત

સુ બા શાહે ઈરાન્ ગુરખમ ઈન્ બેરાન્દ
શહે નામબરદાર ખીરહુ બેમાન્દ
સુનીન્ ગોફત હરગેચ કે દીદ ઈન્ શેગેફત
દેહમ મશત વચ પૂર કીનહુ ગેરેફત
નખુરહુ ઈચ મય નીઝો શાદી નકરૂં
અબી બચમ બેશસ્ત બા બાઝે સરૂં
અચ અન્દીશહુ આન્ શબ્ નેયામદશ બાબ
અચ એન્દેકેયારશ ગેરેફતહુ રોતાબ
સુ અચ ફૂહસારાન્ સપીદહુ દમીદ
ફેરૂં શે સેતારહુ બેબુદ ના પદીદ
બેમાન્દ આન્ જહાનદીદહુ ભમારપરા
કે દસ્તૂર ખુદ શાહુ ગુરતારપરા
બહ ગોફત રવ નજદે એન્દેકેયાર
મર બીરા બેમાન્ ચૂદ નજદે મન્ આર
બેઝૂયશ કે બરખીઝો નજદે મન્ આય
સુ નામહુ બેમાની જમાની મપાય
કે કારે બુઝર્ગસ્ત પીશ અન્દરા
તો બાઈ હમી અચ મેહે કેશશ
કુનૂન્ આન્ હમી મર તોરા બાયદા
કે બી તુ મરા કાર બર નાયદા

તુરત પાદશાહોના પાદશાહે મજલેસ બરખાસ્ત કીધી-અને પેલા ફરેખ દેનારાને કહ્યું કે “હવે તું મારી નજદીક આવ.

અને મારા દુશ્મનનો છપો ભેદ શું છે? તે સધળો મારી આગળ કહે”

ત્યારે ત્રણ ગુરખમે તે શાહઝાદાની અબળ કહી અને બોલ્યો કે “જે કામ કરવું હાયક નહીં હોય તે અકલથી ઉલટું કહેવાય

મને તું પાદશાહે આ દુન્યામાં કરી પલ્લુ હાજત વગરનો કીધો છે- તો મને પલ્લુ હાયક છે કે હું પાદશાહથી કરો પલ્લુ ભેદ છપો રાખું નહીં.

જે તું સાબળે તો એક છપી વાત કહું-પલ્લુ તે છપી વાત એવી નથી કે તેને નજીવી વિચાર્યો. ૧૬૧

જે કે તે પાદશાહને પસંદ નહીં પડે તો પલ્લુ સારી સલાહ આપવાનું કામ છોડીશ નહીં.

કારણકે છપી વાતને ઢાંકવા કરતાં પાદશાહ આગળ ઝાઢેર કર અને પાદશાહ નહીં પલ્લુ માને તો પલ્લુ તે બેહતર.

માટે તું બલ્લુ એ પાદશાહ! કે અસ્ફદિયાર-ખુલ્લે ખુલ્લી લડાઈ માટે તૈયારીઓ કરે છે.

તેની આગળ પુષ્કળ લશ્કર આવી લાગ્યું છે-સધળાઓ પોતેજ તેની તરફ ચાલી આવ્યા છે.

હવે તે એજ વિચારમાં છે કે તને ક્યદ કરે તે તને પાદશાહી માટે પસંદ કરતો નથી

જે તેણે તને પકડીને ક્યદ કયો-તો પછી તે તમામ બેહાનને ઝેર કરશે.

તું બલ્લુ છે કે અસ્ફદિયાર તે છે-તે જોનો લડાઈમાં કોઇ બેડયોજ નથી.

બ્યારે તે પોતાની વળ આપેલી કમંદનો ફાંસો કરે છે ત્યારે આફતાબ પલ્લુ તેની સામે થઈ ચકતો નથી.

મેં જે કાંઈ સાંભળ્યું તે તને ખરેખર કહી દીધું છે-તું વધારે સારી રીતે બલ્લુનાર છે અને આગળ એખતયાર તને છે (કે મારા કલા ઉપર અમલ કરવો કે નહીં).

બ્યારે ગુરખમે ઈરાનના પાદશાહને આ વાત કહી-ત્યારે નામ ઉઠાવ નાર પાદશાહ તેથી અજબ રહ્યો. ૧૬૨

તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “શું કહી પલ્લુ એવી અબળબી કોઇયે બેઈ છે?”-તે ગમગીન બની ગયો અને પોતાના છોકરાને માટે કીનો પકડયા.

તેણે જરાબી મય પીધો નહીં અને કાંઈ પલ્લુ મજેહ કીધી નહીં-બસ તે ખુશહાલી ભોગવ્યા વગર સર્વ હાય મારતો બેસી રહ્યો

તેને તે રાતે એ વિચારથી બેધ પલ્લુ આવી નહીં-અસ્ફદિયારથી તેને ધણેજ ગુસ્સો ઉપજ્યો.

બ્યારે પહાડ ઉપરથી સવારની રોશની નીકળી-અને સેતારાઓનો ચળકાટ ગ્રમ થઈ ગયો,

ત્યારે તેણે અનુભવી ભમારપને બોલાવ્યા-કે જે પાદશાહ ગુરતારપનો વઝીર હતો.

તેને કહ્યું કે “તું અસ્ફદિયારની નજદીક જ-અને તેને જલ્દીથી મારી નજદીક બોલાવી લાવ.

તેને કહે કે ઉઠ, મારી નજદીક આવ-જેવો તું મારું નામુ વાંચે તેવો જરા પલ્લુ થોભતો ના.

કારણકે મારી સામે એક મોટું કામ આવી પડ્યું છે-માટે એ મુલકના સરદાર! તું આવી લાગ

હમણા ખાસ તારીજ અગત પડી છે કારણકે તારા વગર મારું કામ બર આવશે નહીં”

૧૬૩ નેવેશ્વરશ યકી નામએ ઊત્તેવવાર
કે અય નામવર ફરેશખ એરેક-હેયાર
ફેરેસ્તાદમ ઈન્ પીરુ જામારપરા
કે ઊ પીશ દીદહુરત લોહુરાપરા
થુ ઊરા બેબીની મેયાનરા બેબ-હ
અબા ઊ બેયા બરુ સોનુરે નવ-હ
અમરુ ખોફૂતઈ જૂદ બરુ જહુ બપાય
બમરુ ખુદ બેપાઈ જમાની મપાય
ખેરફમ-હ શુદ નામએ શાહુ બોરુદ
ગુજાર-હુદ ફૂડો બેયાબાન્ સેપોરુદ
બદાન્ રૂચગારુ અન્દરુ એરેક-હેયાર
બદશત અન્દરુ ખુદ બરાએ શેકારુ
અજાન્ દશત આવાજ દાદશ કસી
કે જામારપરા કરુદ ખુજવ ગસી
થુ આન્ બાન્ બેશનીદશ આમદ શેગેકુત
બેપીચીદો બન્દીદન્ અન્દરુ ગેરેકુત
પેસરુ ખુદ ઊરા ગુઝીદહુ અહારુ
હમહુ ખુખરુધો નબદહુ સવારુ
યકી નામ બહુમન્ ફેગરુ મેહુરુતુથ
સેબુમ નામે ઊ આજરુઅકૂચ તુસ
૧૬૪ અહારેમ વરા નામ નૂશઆજરા

કે બે-હાદ ઊ ગુરબરે આજરા
બશાહે જહાન્ ગોફૂત બહુમન્ પેસરુ
કે તા બેબેદાન સંખ ખાદાત સરુ
યકી બાદ બન્દહુ બેબન્દીદ શાહુ
નેયાબમ હમી અન્દરાન્ હીચ રાહુ
મરીન્ બાદરા અચ બે બન્દી હમી
લબે નાચ બન્દહુ બે બન્દી હમી
બદ ગોફૂત પૂરા દરીન્ રૂચગારુ
કસ આમદ મરા અચ બે રાહુરુયારુ
બે મન્ ખુજવ આજારુ દારદ હમી
દેલથ અચ રહી બારુ દારદ હમી
ગેરાનમાયહુ કર્બન્દ ગોફૂતા ચેરા
બે કદી બદીન્ ખુજવે કેશવરા
સરે રાહુરુયારાન્ બેગોફૂત અય પેસરુ
ગુનાહી નદાનમ બબઈ પેદરુ
મગરુ આન્ કે તા દીન્ બેયામૂખતમ
હમી દરુ જહાન્ આજરુ અકૂખતમ
જહાન્ વીજહુ કર્બમ બખુરુરન્દહુ તીચ
ચેરા દારદ અચ મન્ બદેલ શાહુ રીચ

૧૬૫ હમાના દેલથ દીવ બેકીકુતસ્ત
કે બરુ બસ્તને મન્ યુનીન્ શીકુતસ્ત
હમી તા બદીન્ અન્દરુ ખુદ શાહુ
પહીદ આમદ અચ દરુ બદ સોયહુ
થુ અચ દરુ દીદથ બે કુહસારુ ગરુદ
બેદાનેસ્ત કામદ ફેરેસ્તાદહુ મરુદ
પઝીરહુ શુદથ જૂદ કર્બન્દે શાહુ
થુ દીદન્ મરુ ચકુદેગરુરા બશાહુ
બે અરપે અમ-હુદ ફેરુદ આમદન્દ
બેબો પીરુ હરુદ પેચાદહુ શુદન્

પછી તેણે એક તાકીદનું નામ લખ્યું-કે “ઓ નામવર મુબારક અરફદિયાર !

મેં આ છુદ્દા જમારપને મોકલ્યો છે-કારણકે તેણે આગળ લોહર-રપનું રાજ ભેયહુ છે અને અનુભવ મેળવેલો છે.

એવો તું તેને ભેય તેવોજ તારી કમર બાંધજે-અને તેજ ચાલના થોડા કપર બેસી તેની સાથ આવી લામજે.

જો તું સુતેલો હોય તો તુરત ઉઠજે-અને જો તું ઉઠેલો હોય તો જરા પણ થોભતો ના”

પછી હાનેશમદ જમારપ પાદશાહનું નામ લઈ ચાલતો થયો-તેણે પહાડ અને જગલ પસાર કરવા માંડ્યાં.

તે દહાડામાં અરફદિયાર-જગલમાં રોક ર કરતો હતો.

તેવામાં તે જગલમાંથી કાઢયે તેને સાદ મારી કહ્યું-કે “પાદશાહે જમારપને અહીં રવાના કર્યો છે”

જ્યારે તેણે તે આવાજ સાંભળ્યો ત્યારે અજબ થયો-તે ચિન્તાથી વળખાઈ પાછો હસવા લાગ્યો.

તેના નામીયા ચાર બેઠા હતા-કે એઓ સખળા ખૂળસૂરત અને બહાદુર સવારો હતા.

એક બહમન નામનો અને બીજો મેહરનૂરા હતો-ત્રીજનું નામ તુસ હતું જે આતશકદેહનો ખિદમતગાર હતો.

ચોથાનું નામ નૂશાઝર હતું-કે જેણે આતશકદેહ પરથવાની ક્રિયા કરી હતી.

બહમન નામના છોકરાએ તે બેહાનના શાહઝાદાને કહ્યું-કે “તારી જવાની સદા કાયમ રહેજે !

તું પાદશાહ વગર કારણે હસ્યો કેમ-તે મને સમજ પડતી નથી.

વિના કારણે તું શા માટે અહીં હસ્યો ?-અને અમોને તેમ કરવાની કેમ મના કીધી ?

અરફદિયારે તેને કહ્યું કે “ઓ બેઠા ! હાલના-કેઠ પા શાહની નજ દીકથી મારી આગળ આવ્યું છે

પાદશાહ મારીથી કુખી થયેલો લાગે છે મુજ બંદા તરફથી તેનું દિલ ભારી થયલું છે”

ખારા બેઠાએ પૂછ્યું કે “કાંચ શા માટે ?-તે દેશના પાદશાહ સાથ તેં એવું તે શું કીધું ?”

ત્યારે પાદશાહના સરદારે તેને એવો જવાબ દીધો કે “ઓ બેઠા !-બાપ સાથે બે કાઈ પાત્ર ગુનાહ કીધો હોય તે મને યાદ નથી.

સિવાય કે મે બીજાઓને બહી દીન પાળના શીખવ્યા-અને તમામ બેહાનમા આતશકદેહ રોશન કર્યા.

મારી કાપનારી તલવારે કરી તમામ બેહાન પાક કીધી-તે છતા પાદશાહ મારે માટે પોતાના દિલમાં શા માટે ક્રોધો ધરાવે છે ?

ખરેખરજ તેનાં દિલમાં એહરેમને ફરેબ આપ્યો છે-કે તે મને કચલ કરવા કપર દીવાનો થયો છે.

તે શાહઝાદો એજ વાત કરતો હતો-તેવામાં દૂરથી લસ્કરની ગર્જ માલુમ પડી

જ્યારે તેણે દૂરથી તે પહાડી જગ્યામાંથી ખૂળ ઉડતી જોઈ-ત્યારે તે સમજી ગયો કે “પાદશાહ તરફનો એલચી આવી લાગ્યો”

એથી તુરત તે શાહઝાદો પોતે તેને એસ્તેકબાલ લેવા ગયા-જ્યારે તેઓએ રાહમાં એક બીજાને ભેટ્યો,

ત્યારે તેઓ પોતાના ચાલાક થોડા કપરથી નીચે હત્યા-પેહલવાન અરફદિયાર અને છુદ્દો જમારપ બંને પેચાદા થયા.

બેપુર્સીં અચ્ચ ફરૂંચ એરુન્દેયાર
કે ચૂનરેત શાહુ આન ગવે નામદાર
ખેરુમન્દ ગોકૂતા દુરેત્તરેતો શાહ
સરશરા બેપુર્સીંદો નામહુ બેદાહ
દુરેત્તર અચ્ચ હમહુ કારશ આગાહુ કરુહ
કે મરુ શાહુરા હીવ ગુમરાહુ કરુહ
ખેરુમન્દશ ગોકૂતશ એરુન્દેયાર
એ બીની મરા અન્દરીન્ રૂચગાર
અરુ અચ્ચુન્ કે આ વૂ બેયાયમ બદર
ન નીફુ કુંદ કાર આ મન્ પદર
નદાનમ હમી ખીશત્તરા ગુનાહુ
એ ગૂઈ તો અચ પીરે દાનદહુ રાહુ
વરુ અચ્ચુન્ કે નાયમ બકુર્મીન્ બરી
બેચુન્ બોઈહુ બાશમ સરુ અચ્ચ કેહુતરી
યકી આરહુ સાચ્ચ અચ ખેરુમન્દ પીરુ
નબાયહુ ચુનીન્ માન્દ બરુ ખીરુ ખીરુ
ખેરુમન્દ ગોકૂત અચ શહે પહુલવાન્
બદાનદગી પીરે બરુ તન્ જવાન્
તો દાની કે ખેરમે પેદરુ બરુ પેસરુ
બેહુ અચ ખૂખ મેહુરે પેસરુ બરુ પેદરુ
બેબાયહુત રકૂતન્ ચુનીનરેત રૂચ
કે હરુચ બી કુંદ પાદશાહરેત બીચ
બદીન્ ઈસ્તાદન્દો ગરતન્દ બાચ
ફેરેત્તાદહો શાહે ગર્દનફરાચ
યકી જાએ ખૂબશ ફેરુહ આવરીહ
પસ આનગાહુ ખુદન્દ હરુહ નબીહ
બરુ આજરુ હમી બીહ મીસૂખતન્દ
તો ગોકૂતી હમી રામેશ અકૂખતન્દ
દેગરુ રૂચ બેન્શરેત બરુ તખે ખીશ
ચુ હીવાને હરકરુ બેયાવરુહ પીશ
હમહુ હરકરશરા બબહુમન્ સેપોરુહ
વજાન્ બા બરાખીહ આ ચન્દ ગોરુહ
બેયામહુ બદરુગાહે આજાહુ શાહુ
કમરુ બરેતહુ બરુ સરુ નેહાદહુ કોલાહુ
ચુ આગાહુ શુહ શાહુ કે આમહુ પેસરુ
કોલાહે કઈ બરુ નેહાદહુ બસરુ
નેહાને કોહાનરા હમહુ ખાન્દ પીશ
હમહુ અન્દ બેન્હાદહુ દરુ પીશે ખીશ
હમહુ મૂબેદાનરા બકુર્સીં નેશાન્દ
પસ આન ખુસુવે તીલજનરા બેખાન્દ
બેયામહુ ગવે દરેત કંઈહુ દરાચ
બપીશ અન્દરુ આમહુ બેબોઈશ નમાચ
બેએરેતાહુ દરુ પીશે બી બન્દહુ વશ
સરુ અકૂખદહો દરેતહા બીરે કશ
શહે ખુસુવાન્ ગોકૂત બા મૂબદાન્
બદાન્ રાહ મહાનો એરુપહુબદાન્
એ ગૂઈ ગોકૂતા કે આજાદઈ
બસખતી હમી પર્વરહુ જાદઈ
બહુબામે શીરશ બદાયહુ દેહહુ
યકી તાબે જરૂશીન્શ બરુ સરુ નેહહુ

મુખારક અરુન્દિયારે જમારપને પૂછ્યું-કે “તે નામદાર બહાદુર પાદશાહ કેમ છે?”

પેલા દાનેશમંદે કહ્યું કે “તે તનદુરેસ્ત અને ખુશહાલ છે.”-પછી તેણે તે શાહઝાદાના કપાળ ઉપર બોસો લઈ પેહુ નામ આપ્યું.

અને વાજબી રીતે તેને સઘળી વાતથી વાકેફ કીધો કે “પાદશાહને નાપાક એહરેમને બમાવ્યો છે.”

તે દાના રાખસને અરુન્દિયારે કહ્યું-કે “આવા વખતમાં મારે માટે તું શું સલાહ જોય છે?”

જે હુ હવડાં તારી સાથે દરબારમાં આઠ છું-તો મારો બાપ મારી સાથે સારી રીતે વર્તવાનો નથી.

મે પોતે કરો ગુનાહ કીધો હોય એમ હું જાણતો નથી-માટે એ ૧૯૬ રાહ દેખાડનાર બુદ્ધા! આ બાબતમાં તું શું કહે છે?

જે હુ હવડાં તેના હોકમ મુજબ તેના હાથ નીચેના અમલદાર સાથે નથી આવતો તો મે તેની તાબેદારીમાંથી સર બાહરે કાઢેલું કહેવાય છે.

માટે એ દાનાઈ બરેલા બુઝોર્ગ મહી! કાંઈ એનો એલાજ કર-અને મને બા રીતે ગૂંચવાડામાં તારે રાખવો નહીં.”

ત્યારે પેલા દાનેશમંદે કહ્યું કે “એ બહાદુર લોકોના શાહઝાદા!-તું હડાપણમાં બુઝોર્ગ અને શરીરે જવાન છે.

તું જાણે છે કે પોતાના છોકરા ઉપરનો બાપનો ગુસ્સો-છોકરાના પોતાના બાપ તરફના વહાલ કરતાં વધારે સારો હોય છે

માટે મારી તો એજ સત્તહ છે કે તારે અત્રેથી જવું જોઈએ-કારણ તે પાદશાહ છે એટલે જે તેને ગમે તે કરે.”

એવા ઠરાવ ઉપર તેઓ આવ્યા અને એલચી જમારપ તેમજ નર્દન ફરાઝ શાહઝાદો અરુન્દિયાર ત્યાંથી પાછા ફર્યા

પછી તે શાહઝાદાએ તેને એક સારી જગ્યાએ ઉતારી આપ્યો-અને ત્યાર બાદ બન્ને જણ શરાબ પીવા બેઠા.

તેઓ આતશ ઉપર ખુશબો માટે અગર બાળવા લાગ્યા-ગોચા તેઓ મોજમઝાહજ મોગવવા લાગ્યા.

બીજે દિવસે તે પોતાના તખ્ત ઉપર બેઠો-અને લરકરની વિગત દેખાડનાર દફતર આગળ મેલ્યું.

પોતાનું તમામ લરકર બહુમનને સોંપી આપ્યું-અને થોડાક પેહલ ૧૬૭ વાનો સાથ ત્યાંથી ઉપડ્યો.

તે કમર બાધી સર ઉપર કોલાહ મેલીને-બુઝોર્ગ પાદશાહની દર-ગાહમાં આવ્યો.

જ્યારે પાદશાહ વાકેફ થયો કે “તેનો બેટો ક્યાની કોલાહ સર ઉપર મેલીને આવી લાગ્યો છે.”

ત્યારે સઘળા મોટી પદવીના તેમજ નાની પદવીનાઓને પોતાની આગળ બોલાવ્યા-સઘળાં જંદ અવસ્તાનાં દફતરે પહુ પોતાની આગળ મેલાવ્યાં.

સઘળા દાનાઓને કુર્સી ઉપર બેસાડ્યા-ત્યાર બાદ પેલા શમ્શેર મારનાર શાહઝાદાને તેડ્યો.

પેહલવાન અરુન્દિયાર હાથ લાગ્યા કરતો આવ્યો-નઝદીક આવીને પાદશાહને નમન કર્યું.

અને તેની નઝદીક ગોલામની માફક હસો-તેણે સર નીચે નમાવેલું હાથ અને બન્ને હાથ બગલ નીચે ધર્મી હતા-

પછી પાદશાહોના પાદશાહે મોખેદોને, દાનેશમંદ રાખસોને અને સરદારોને કહ્યું,

તે બોલ્યો કે “તમારો વિચાર શું છે તે કહો કે એક મહસુ-પોતાનાં બચ્ચાને બરદાસ્ત લઈને ઉમારે.

- બચપણમાં તેને દૂધ પાવાને વખતે ધવાડનારીને સોંપે-અને તેનાં સર ઉપર એક સોનેરી તાજ મુકે.

૧૯૮ હમી દારદશ તા કે ચીરહુ શવહ
 બેયામુહશ રાહો ખીરહુ શવહ
 બસી રન્જ બીનહ ગેરાનમાયહુ મરુહ
 સવારી કુનહ આઝમુદહુ નખરુહ
 પસ આઝાદહુ ઝાદહુ બમદી રસહ
 ચુનાન ચુન બરુ અઝ કાન બઝદી રસહ
 મરુ ઊરા બેભુયન્હ બુયન્હગાન
 વચ્ચ પીશ ચુયન્હ ચુયન્હગાન
 સવારી શવહ નીકો પીરુચ રસમ
 સરે અન્બુમનહા બરચમો બબચમ
 જહાનરા કુનહ ચકુસરહુ ઝીરે પચ
 બેબાશહ સઝાવારે દીહીમે કચ
 ચુ પીરુચ મદદ કશહ ચાલો શાખ
 પેદર પીરુ ગરતહુ નેશસ્તહુ બકાખ
 નદારહ પેદર ભેચ ચકી તાભે તખત
 નેશસ્તહુ બઅયવાન નેગહુબાને રખત
 પેસરુરા જહાનો દેરુશો સેપાહુ
 પેદરુરા ચકી તાભે ઝરુશીનો ગાહુ
 નઆશહ બદાન નીચ હમદાસ્તાન
 શનીહ અઝ શુમા કસ ચુનીન દાસ્તાન
 ૧૯૯ એ બહુરે ચકી અકુસરો તાભે ઝરુ
 તને બાબુરા દૂર ખાહહ એ સરુ
 કુનહ બા સેપાહી ખુદ આહંગે ઊય
 નેહાદહુ દેલશ તીચ બરુ જન્ગે ઊય
 એ ગૂર્ધ પીરાન કે બા ઈન્ પેસરુ
 એ નીકુ બુવહ કારુ કદે પેદરુ
 શુઝીનાનશ ગોકૂતન્હ કચ શહૂરુયારુ
 નેચાયહુ ખુદ ઈન્ હરુગેચ અન્દરુ શુમારુ
 પેદરુ એદહો પૂરુ બુચાએ ગાહુ
 અઝીન ખામ તરુ નીચ કારી મખાહુ
 જહાન નન્ગ દારહ હમી ઝાન પેસરુ
 કે આહંગ દારહ બજાને પેદરુ
 એ દાના ચુ બેશનીહ શાહે બુઝારુ
 ચુનીન ગોકૂત બા નામદારાન સુતેરુ
 કઝીન પસ મરુ ઊરા બખૂબી ઝનમ
 કે એઝત બરહ ચુ હમહુ પરુઝનમ
 બેબન્દમ ચુનાન કશ સઝાવારે બર
 બબન્દી કે કસરા ન બસ્તસ્ત કસ
 પેસરુ ગોકૂત કચ શાહે આઝાદહુ ખૂચ
 મરા મરુગે તુ કચ બુવહ આરુચ
 ૨૦૦ નદાનમ ચુનાહે મન અચ શહૂરુયારુ
 કે કદસ્તમ અન્દરુ હમહુ રૂઝગારુ
 બજાને તો અચ બુસેવે કામરાન
 કુળ ભાઈમ ઈન્ ખુદ બદેલ દરુ શુમાન
 વલીકેન તો શાહીઓ ફર્માન તોરાસ્ત
 તોરા અમ મનો બન્દો એદાન તોરાસ્ત
 કુનૂન બન્હ ફર્માયો ખાહી બેકોશ
 મરા દેલ દુરોસ્તસ્ત આહેસ્તહુ હોશ
 શહે બુસેવાન ગોકૂત બન્હ આવરીહ
 મરુ ઊરા બેબન્દીઝા ઝાન ચુગ્લરીહ

તે મોટા થાય ત્યા સુધી તેને પોતાની આગળ રાખે અને દિલાવર
 થાય ત્યાં સુધી તેને રીતભાત શીખવે
 પેલો મહત્ત્વ ધણીજ મેહનત લઇને પોતાના છોકરાને એક લડાયક
 સવાર બનાવે

પછી તે મહત્ત્વનો છોકરો મદાનગીમા પુગે-અને ખાલુમાંથી કાઢેલાં
 સોનાની પેટે ઝળકવા લાગે

ખાહેશમ દો તેની દોરતીની ખાહેશ રાખે-ચાપલૂસી કરનારાઓ તેની
 ઘણી તારીફ કરે

એક સારો અને કુતેહમદ સવાર તે થાય-અને શાહીની મજલેસમાં
 તેમજ લડાઈમાં તે સર્વનો વડો બને.

તે તમામ દુન્યાને પોતાના પગ તળે લાવે-અને પાદશાહી તાજને
 લાયકનો બને.

જ્યારે એ તરફથી ને કુતેહમદ થાય ત્યારે તે માથુ જીંચકે-અને
 પોતાનો બુઝદો થયલો બાપ મેહલમાં બેઠેલો હોય,

અને તે બાપ એક તાજ અને તખ્ત સિવાય બીજી કાંઈ પણ ધરાવતો
 નહીં હોય અને ફક્ત પોતાનો સરસામન તપાસવા મેહલમાં જ બેસી રહેતો હોય,
 છોકરા પાસે સધળો દેશ, યુદ્ધ અને લશ્કર ટોચ-જ્યારે બાપ પાસે
 તો માત્ર એક સોનેરી તાજ અને તખ્તજ રહેલું હોય,

તે છતાં પણ તે છોકરાથી એ દેખી ન શકાય હવે બોલો તમેમાંથી
 કોણે પણ એવી વાત સાંભળી છે?

એક તખ્ત અને સોનેરી તાજ માટે તે છોકરો પેલા બાપનું સર
 કાપવાના વિચાર કરે.

અને તેની ધારણા પોતાના લશ્કર સાથે બાપ ઉપર હમ્મેલા કરવાની
 હોય-અને બાપની લડાઈ ઉપરજ તેનું દિલ તલપેલું હોય

માટે તમે બુઝોગી એ બાબતમાં શું કહો છો? કે એવા બેઠા સાથે
 બાપે કેવી વર્તણૂક એખતયાર કીધેલી ભલી કહેવાય?

ત્યારે દરબારીઓ બોલ્યા કે “ઓ પાદશાહ!-ખચીતજ એતો વાજબી
 કહેવાય નહીં.

બાપ જીવતો હોય અને બેઠો તખ્તનો તલખગાર બને-તો એથી
 વધારે બેવકૂફી ભરેલું કામ હોયજ નહીં

જે છોકરો કે બાપનો જીવ લેવાનો એરાદો કરે-તેવા છોકરાથી સધળા
 લોકો શર્મિદગી પકડે છે”

જ્યારે બુઝોગ પાદશાહે તે દાનાઓથી એવી રીતનું સાબળ્યું-ત્યારે
 તેણે તે બહાદુર લોકોને એ પ્રમાણે કહ્યું,

કે “હવે પછી હું એને એની તો સખત સજા કરીશ-કે મારા સધળાં
 ફર્જન્દો તેનો ધડો લેશે

બસ તેને છાજતી બેડી થોડીશ એવી બેડી કે કોણે તેવી બેડી કોણે
 થોડી નહીં હશે”

ત્યારે બેઠો બોલ્યો કે “ઓ નેક ખરલતના પાદશાહ!-મને તારાં
 મોતની ખાહેશ શા માટે થાય?

ઓ પાદશાહ! મારી સધળી ઉમરમાં મેં તારી તરફનો કાંઈ પણ
 ચુનાદ મ્યોં હોય એમ હું બાણતો નથી

ઓ નસીબવંતા પાદશાહ! તારા જીવના સોગદ ખાધને કહું છું-
 કે ખચીતજ એવો બૂરો વિચાર મારા મનમાં હું લાગ્યોજ નથી

તે છતાં તું પાદશાહ છે અને તારોજ હોકમ ચાલે છે-હું તારોજ છું
 અને બેડી અને બદીખાનુ તારાજ તાબામાં છે.

માટે હવે તારે ગમે તો મને કચક કર કે ગમે તો મારી નાખ-
 માફ દિલ સાફ છે અને માફ મગજ પણ શાન્ત છે”

ત્યારે પાદશાહના પાદશાહે ફર્માવ્યું કે “બેડી લાવી-એને બાંધો
 અને મારા હોકમનો અનાદર ના કરો”

અપીશ આવરીદન આહંગરાન
ધુલો બન્દો અન્હુદાએ ગરાન
બેબસ્તાન હિરા હમલુ દરેતો પાય
અપીશે જહાનદારે અયહાન ખોદાય
ચુનાનશ બેબસ્તાન પાય ઉસ્તુવાર
કે હરુ કશ હમી હીફ બેચીરત આરુ
ચુ કર્દન અન્હુરુ દરુ મર્દનશ
બેબસ્તાન ફરુમુદ પસ બર્દનશ
બેચારીફ ગોકૂતા યકી પીલે નરુ
દબન્દલુ રવન્દલુ ચુ સુર્ધી અપરુ
ફરાચ આવરીદન પીલી ચુ નીલ
મરુ હિરા નેશાન્દન અરુ પોસ્તે પીલ
બેબોર્દન અચ પીશે ફરુરોખ પેદરુ
સુએ ગુમદાન દેશ પુરુ અચ ખાકુ સરુ
બદાન દેમુશ બોર્દન અરુ ફેલુસારુ
સુતુવ આવરીદન અચ આહન ચહારુ
મરાનરા બદાન ના બેબસ્તાન સખત
એ તખતશ બેચકુગદો બરુગસ્ત બખત
નેગલુબાન અરુ કરુદ પસ ચન્હ મરુદ
ગવે પહુલવાન બાદલુ બા દાયો દરુદ
બદાન તન્ગી અન્દરુ હમી ઝીસ્તી
અમાન તા અમાન આરુ બેચીસ્તી

તુરત લુહાર લોકો સાંકળ, બંદ અને ભારી અન્હુરો પાદશાહ આગળ
લઈ આવ્યા.

અને મુલકના સાહેબ પાદશાહ ગુસ્તાસ્પની નજદીકમાં-તેના હાથ
પગ સંધળા સિકડ્યા.

તેને એવી તો સખત બેઠી ઠોકી-કે જે કાંઈ કે તેને ભેતો તે નવધાર
આંસુએ રડતો હતો.

ન્યારે તેની ગરદનમાં અન્હુર નાખીને-બાધ્યો, ત્યારે તેને ત્યાંથી લઇ
જવા ફર્મિયું.

પાદશાહે ફર્મિયું કે “એક ઝોરાવર હાથી લાવો-જે પક્ષી કહે તેમ
ચાલનારો અને દોડનારો હોય.”

જેથી તેઓ એક નાઇલ નદી માંડક ભેરા કરતો હાથી ત્યાં લાવ્યા- ૨૦૧
અને તે હાથીની ઉપર તેને બેસાડ્યો.

અને મુબારક બાપની આગળથી ખાકથી ભરેલાં સર સાથે “ગુબદાન”
નામના કિલ્લા તરફ લઇ ગયા

જે કીલ્લો પહાડની ટોચ ઉપર આવેલો હતો-તે પહાડને મથાળેના
કિલ્લા ઉપર તેને લઈ ગયા-અને ચાર લોખંડના થાભા લાવી,

તેને તે જગ્યાએ મજબૂત બાંધ્યા-એવી રીતે તેને તખ્ત ઉપરથી નીચે
નાખ્યો અને તેણે બખત બરગસ્તે થયું.

પછી તેની ઉપર કેટલાક શખ્સો ચોખીબાન રાખ્યા-અને તે બહાદુર
પેહલવાનગદો બળાપા અને દુઃખ સાથ,

પેલા કચદખાનામાં જીવવા લાગ્યો-તે વારંવાર પુષ્કળ રડતો હતો.

રૂસ્તને ગુસ્તાસ્પ બાબુલેસ્તાન
બરાએ રવા કર્દને દીને ઝર્દોશત.

ગુસ્તાસ્પનું ઝરતોશતી દીન ફેલાવા માટે
બાબુલેસ્તાન જવું.

બરુઆમદ બસી ફરુખારાન બરુચ
કે બુજાવ સુએ સીસ્તાન કરુદ ફરુચ
કે આન ના કુનદ અન્હુસ્તેતા રવા
કુનદ મૂબેદાનશ બદાન બરુ ગવા
ચુ આન ના રસીફ આન ગેરાનમાય શાહ
પઝીરલુ સુદશ પહુલવાને સેપાહ
શહે નીમરુચ આન કે રોસ્તમશ નામ
સવારે જહાનુદીદલુ હમતાએ સામ
અબા પીરુ દસ્તાન કે બુદશ પેદરુ
અબા મેલુતરાને ગુઝીનાને દરુ
બરાહ આવરીદન રામેશગરાન
અબા ફેહલ અચ કરાન તા કરાન
બરાહી પઝીરલુ સુદશ બરાહ
અબાન શાહમાન ગસ્ત ફર્મોન્દલુ શાહ
બાબુલેશ બોર્દન મેલુમાને ખીશ
હમલુ બન્દલુ વારુ ઈસ્તાહન્દ પીશ
અચ અન્હુસ્તેતા બેચામૂખતન્હ
નેશસ્તનો આતેશ બરુ અકૂખતન્હ
બરુ આમદ બરીન મીહુમાની હો સાલ
હમી ખુરુદ ગુસ્તાસ્પ બા પૂરે અલ

એ ઉપર ધણેક વખત નીકળી ગયા-કે પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ સીસ્તાન
તરફ ચાલ્યો.

કે તે જગ્યાએ જંદ અવસ્તા ચાલુ કરે અને તે શીખવવાનાં નામ
ઉપર મોબેદોને મુકરર કરે

ન્યારે તે મોક્ષાવાળો પાદશાહ તે જગ્યાએ પહોંચ્યો-ત્યારે તે
બાબુલી લશ્કરનો પેહલવાન તેને એસ્તકબાલ ગયો.

બાબુલેસ્તાનનો પાદશાહ કે જેણું નામ રસ્તમ હતું-જે અનુભવી
સવાર હતો અને સામની બરોબરિયો હતો

તે પેહલવાન બુદદો દસ્તાન કે જે તેનો બાપ થતો હતો તેની સાથ- ૨૦૨
તેમજ બીબ તેની દરબારના પસંદ કીધેલા સરદારો સાથ,

રામશગરોને વાળ સાથે એક છેડાથી બીબ છેડા સુધી પાદશાહને
એસ્તકબાલ લેવા માટે લઇ ગયા.

એવી રીતે ખુશહાલી કરતા તેઓ પાદશાહને લેવા શહમાં ગયા-જેથી
તે મુબારક પાદશાહ ધણે ખુશહાલ થયો

પાદશાહ ગુસ્તાસ્પને તેઓ બાબુલમાં પોતાના મેહમાન તરીકે લઇ
ગયા-અને તેઓ તેની આગળ સંધળા તાબેદાર તરીકે બેસા

પછી તેનાથી તેઓ જંદ અવસ્તા શીખ્યા-અને આલશ રોશન કરવા
અને (તેનાં નૂરની નિયાયેશ કરવા) લાવ્યા.

એ મેહમાનીમાં બે વર્ષ પસાર થઇ ગયા-અને ગુસ્તાસ્પ હાલના
બેટા રસ્તમ સાથ બાબુપીણી કરવા લાગ્યો.

અહરુ જા કુળ શહરુયારાન્ પુદન્દ
 ગુ અશ કારે ગુસ્તાસ્પ આગહુ શુદન્દ
 કે ઊ પહુલવાને જહાનરા બેખસ્ત
 તને પીલવારશ બઆહન્ બેખસ્ત
 બઝાબુલેસ્તાન્ શુદ બપયધખરી
 કે નકીન્ કુનદ બરુ પુતે આઝરી
 બેગશતન્દ ચકુસરુ એ કમીને ઊય
 બહમ બરુ શેકસ્તન્દ પયમાને ઊય
 ૨૦૩ શુ આગાહી આમદ બખહુમન્ કે શાહુ
 બેખસ્તશ પેદરુરા અબરુ બી ગુનાહુ
 સેપહુરા હમહુ દારતહુ દસ્ત બાશ
 ખસ અન્દરુ ગેરેકુતન્દ રાહુ દરાશ
 નબર્દહુ ગુઝીનાને એસ્ફન્દેયારુ
 અઝાન્ જા બેરકુતન્દ તીમારુદારુ
 બપીશે ગવ એસ્ફન્દેયારુ આમદન્દ
 કયાન્ જાદબાન્ જારો ખારુ આમદન્દ
 મરુ ઊરા બરાશેશ હમી દારતન્દ
 બઝેદાન્દશ તન્હા ન ખુઝારતન્દ

જ્યારે દરેક મુલકના પાદશાહો ગુસ્તાસ્પનાં કામથી વાકેફગાર થયા,

કે “તેણે જેહાનના પેહલવાન અસ્ફન્દિયારને બાધ્યા છે—અને તેનું હાથીની મિસાલનું તન લોઢાંથી ઝખ્ખી કીધું” છે.

અને પોતે ઝાણલમાં દીન ફેલાવવા ગયા છે—કે મૂર્તિકાર આઝરની* તૈયાર કીધેલી મૂર્તિની પરસ્તેશ હપર લખનત નાખે”

ત્યારે સધળા પાદશાહો તેનાં કમીનથી ફરી બેઠા—અને તેની સાથેના કોલકરાર બિલકુલ તોડી નાખ્યા.

જ્યારે અસ્ફન્દિયારના છોકરા બહમનને ખબર મળી કે “પાદશાહે—તેના બાપને વગર તકસીરે ક્યદ કીધો છે,”

ત્યારે લશ્કરીઓને લશ્કરી બંધનમાંથી મુક્ત કર્યા—તેઓ પછી જે લાખી મુસાફરીએ નીકળ્યા

અસ્ફન્દિયારના નામીયા લડવૈયાઓ—ગગખાર બની ત્યાથી ચાલ્યા.

તેઓ તેમજ કયાની શાહઝાદાઓ રડતા અને ખુવાર બનેલા—પેહલવાન અસ્ફન્દિયારની નઝદીક આવ્યા

પછી તેઓ તેને ક્યદખાનામાં એકલો નહીં રહેવા દેતા તેને ખુશ હાલીમાં રાખવા લાગ્યા.

આગાહી યાસ્તને અર્જસ્પ અઝ
 બન્દ શુદને એસ્ફન્દેયારુ વ રસ્તને
 ગુસ્તાસ્પ બઝાબુલેસ્તાન્ વ ગેદ્
 આવર્દને અર્જસ્પ લશ્કરુરા.

અર્જસ્પનું અસ્ફન્દિયારના બંદ થવા વિષે અને
 ગુસ્તાસ્પનું ઝાણુલેસ્તાન તરફ જવા વિષે
 વાકેફ થવું અને અર્જસ્પનું
 લશ્કર એકઠું કરવું.

પસ આગાહી આમદ બસાલારે ચીન્
 કે માહુ અશ કમાન્ આમદ અન્દરુ કમીન્
 બરુ આશોકુત ખુસ્રવ બએસ્ફન્દેયારુ
 મુએ ગુખદાન્ દેશ ફેરેસ્તાદ ખારુ
 પુદ અશ બલખ ઝી ઝાણુલેસ્તાન્ કશીદ
 બમેહુમાનીએ પૂરે દસ્તાન્ કશીદ
 બઝાબુલ નેશસ્તન્દ મેહુમાને ઝાલ
 બદીન્ રૂસગારાન્ બરુ આમદ દો સાલ
 બબલખ અન્દરુ જોશ કે લોહુરાસ્પ શાહુ
 નમાન્દસ્ત અશ ઈરાનેયાનો સેપાહુ
 ૨૦૪ મગરુ હકુત સદ મંદ આતશ પરસ્ત
 હમહુ પીશે આઝરુ બરુ આવર્દહુ દસ્ત
 જોશ ઈન્હા બબલખ અન્દરુ નીસ્ત કસ
 અશ આહન્ ગુઝારાન્ હમીનસ્તો બરા

પછી તારતરના સરહાર અર્જસ્પને ખબર મળી—કે “કયાની બાકારનો નવો માહતાબ બંધકારમાં આવી ગયો”

પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ અસ્ફન્દિયાર રસે થયો છે—અને તેને ગુખદાનના કિલ્લામાં ખુતારી સાથ કચ્છ કાઢ્યા છે

રચના ઇલાકામાં આવેલા બલખમાંથી ઝાણુલ ખાતે ગયો છે—ઝાલના છોકરા રૂતમની મેહુમાની માટે ગયો છે

તેઓ ઝાણુલમાં ઝાલના મેહુમાન બની બેઠા છે—અને એ વખત હપર પણ બે વર્ષ નીકળી ગયા છે

બલખની અંદર પાદશાહ લોહરાસ્પ સિવાય—કોઇ પણ ઈરાની લડવૈયાઓ કે લશ્કર કાઇ રહ્યું નથી.

મગર લોહરાસ્પની સાથે સાતસો આતશના રખેવાળો રહેલા છે—જેઓ સધળા આતશ આગળ બંદગીમાં મશગૂલ રહેલા છે.

એઓ સિવાય બલખમાં બીજી કોઇ નથી—લડાઇ કરનારા ફક્ત આ લોકોજ છે

* “આઝર” એ શબ્દ પયગમ્બર એબ્રાહીમ ખલીલનો બાપ થતો હતો અને લોકો “આઝરે પુત્ર તારા” એટલે “મૂર્તિકાર આઝર” કરીને કહેતા હતા. પયગમ્બર એબ્રાહીમ ખલીલે ખોદા પરસ્પનીને ધર્મ આહુ કર્યો તે પહેલા લોકો ખુત પરસ્પ હતા અને મૂર્તિ બનાવવાનું કામ એબ્રાહીમનો પોતાનો બાપ વટિકે કરતો હતો. દૃષ્ટી “ખુને આઝરી” લખે છે તે હપરથી એમ નહીં સમજવું કે ઝાલ અને રૂતમ ખુત પરસ્પ હતા. તેઓ તે ખોદાને પૂજનારા હતા. તેઓ “મઝહરની પઓઈયા કંશી” હતા પણ ઝાણુલેસ્તાનના ઇલાકામાં લોકો ખુત પરસ્પ હતા તેઓની ખુત પરસ્પી તોડવા માટે તેમજ રૂતમ અને ઝાલના કુટુંબીઓને “મઝહરની ઝતોશી” કરવા માટે પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ ઝાણુલ ગયો હતો.

અમર પાસાનાને કામે હોમાય
હવા ચૂંદ અરુખીએ ચાની મપાય
એકાનરો હમણું આનંદ શાહે એગેલ
અમર જંગે લોહરાત્રેપ શાન દાદ દેલ
બેદાનીફ ગોકૂતા કે ગુસ્તાત્રેપ શાહ
સુએ સીસ્તાન રૂત પુદ બા સેપાહ
અઝાબુલ નેશતેતર બા લશ્કરશ
સવારી ન અન્દર હમણું કેશવરશ
કુનુનતર હન્ગામે કીન્ ખાસ્તાન્
બેખાયફ પસીચીદો આરાસ્તાન્
પેસરુશ આન્ ગેરાનમાયહુ એસ્ફન્દેયાર
અખન્ ગેરાનતર ઊ ઉસ્તુવાર
કુદામતર મર્દી પેશ્તુન્દહ રાજ
કે પયમાયફ ઈન્ અરુક રાહે દરાજ
નરાનફ અરહુ ઈન્ બી રહુ શવહ
અજ ઈરાનેયાન્ ચકુસર આગહુ શવહ
ચકી ભદુઈ ખૂદ નામશ સેતુહ
શુઝારને રાહો નેહોકૂતહુ પેશ્તુહ
મનમ ગોકૂત આહતેતહો રાહુલ્ય
એ બાયફ હમી હરુએ આહી બેગુય
શહે ચીનશ ગોકૂતા અઈરાન્ અશમ
નેગહુ કુન્ અદાનેશ અહરુ સુ અગામ
પેશ્તુન્દએ રાજ પયમૂદ રાહુ
અઅએ ગુઝીન્ શુદ કુભ કામે શાહ
નદીફ અન્દર શાહુ ગુસ્તાત્રેપરા
પસ્તન્દુશ દીદો લોહરાત્રેપરા
તેહી દીદ અજ અજ ગવ એસ્ફન્દેયાર
એ શાદી રેખશ તાહુ શુદ ચૂન્ અહાર
બેશુદ હમચુનાન્ પીશે ખાકાન્ બેગોકૂત
અરેખ પીશે ઊ મરુ જમીનશ બેશોકૂત
કે ગુસ્તાત્રેપ રૂતહુસ્તો લશ્કર હમણું
તેહી કઈહુ અજ મરુદ કેશવર હમણું
લેજ આઝરુપરેતાન્ નદીદમ કસી
બેમશતમ અબહખ અન્દરુન્ મન્ અસી
સરાસરુ સખુન્ પીશે મેહુતર બેગોકૂત
ચુનાન્ ચૂન્ બેદાનેતર અન્દર નેહોકૂત
શુ અર્જન્દેપ આગહુ શુદ શાહ શુદ
અજ અન્દહે દીરીનહુ આઝાફ શુદ
સરાનરા હમણું આનંદ ગોકૂતા રવીફ
સેપાહે પરાગન્દહુ અજ આવરીફ
બેરૂતન્દ ગોદાને લશ્કર હમણું
અફહો બેયાખાનો ભએ રમણું
અફ આજ આન્દન્દ લશ્કરશરા
ગુઝીદહુ સવાશને કેશવરશરા
શુ ગેરુદ આમદશ અહુખી સફ હવારુ
ગુઝીદહુ સવાશને નીહુદ અઝારુ
અઆવાએ ખુશવ નેહાન્દ ગુશ
સેપોઈન્દ ઊરા હમણું હુશ પુશ

માત્ર પાદશાહી મેહલના ચાકીદારો સિવાય બીજા કંઈ નથી-માટે ચાલ જલ્દી થક, ધીલ ના કર."

ત્યારે તે એગેલ રોહરના પાદશાહ અર્જન્દેપ સધળા સરદારોને બોલાવ્યા- અને લોહરાત્રેપની લડાઇ ઉપર તેઓને ઉત્કેષી.

તે બોલ્યો કે "તમે ભણે કે હાલ પાદશાહ ગુસ્તાત્રેપ-પોતે લશ્કર સાથ સીસ્તાન તરફ ગયો છે.

અને લશ્કર લઇ આગ્રહમાં બેઠેલો છે-તેના તમામ મુલકોમાં એક પણ લડવા લાયક સવાર રહ્યો નથી.

માટે કીનો લેવાનો વખત હવડાજ છે-જેથી સધળી તૈયારી કરવી બેઠયે અને લશ્કર ઉતારવું બેઠયે

તેનો બેટો પેલો બાંચા મરતબાવાળો અસ્ફન્દિયાર-તો હાલ ભારી બંદમાં કમદ પડેલો છે.

તેથી જુપી શોધ કરનારો આપણામાં એવો કોણ મર્દ છે?-કે જે આ વિકટ લાગ્યો રાહ કાપવા તૈયાર હોય?

અને તે સીધે રસ્તે નહીં જતાં ઉગત રાહે ભય-અને તમામ ધરા-નીઓથી વાકેફ થાય?"

એક ભદ્રગર કે જેનું નામ સેતુહ હતું-અને જે સફર કરનારો અને જુપી ખાતમી મેળવનારો હતો.

તે બોલ્યો કે "હું આકૃત વખતે ધીરજ ધરનારો અને સફર કરવાને રખ આટુર છું-જે કાંઈ તારી ખાહેશ હોય તે મને કહે?"

ચીનના પાદશાહે તેને કહ્યું કે "અહીંથી તું ઈરાન તરફ જા-અને ધ્યાન પૂર્વક સધળી તપાસ કર અને દરેક ઠેકાણે ફર"

ત્યારે પેલા ખાતમી મેળવનાર ભદ્રગરે તે તરફનો માર્ગ લીધો-તે નામીયાં બદખ રોહરમાં કે જ્યાં પાદશાહનો મેહલ હતો ત્યાં ગયો.

તે મેહલની અંદર તેણે ગુસ્તાત્રેપને જોયા નહીં-ફક્ત આતશની પર-સ્તેશ કરનારા અને પાદશાહ લોહરાત્રેપનેજ જોયા.

તેમજ પેહલવાન અસ્ફન્દિયારથી પણ બદખ ખાલીજ જેનું-એટલે ખુશહાલીથી તેનો ચેહરો બહારની મહસમ માફક તાઝો બન્યો.

તરત તે ખાકાન તરફ પાછો ફર્યો અને તેને નમસ્કાર કરીને કહ્યું,

કે "ગુસ્તાત્રેપ અને તમામ લશ્કર ત્યાંથી ગયલું છે-સધળો મુલક લશ્કરથી ખાલી થયેલો છે.

હું બદખ રોહરમાં ધણી ગમ ફર્યો-પણ આતશની પાસ્ખાની કરનારા સિવાય કોઈ બીજાને જોયા નહીં"

એ પ્રમાણે જે કાંઈ તેણે જુપી ખાતમી મેળવી હતી-તે સધળી પેલા સરદાર આગળ કહી સંભળાવી.

જ્યારે અર્જન્દેપ તે વાતથી વાકેફ થયો ત્યારે તે ખુશહાલ થયો-અને આગળી ગમગીનીમાંથી મોક્ષો બન્યો.

તેણે તમામ સરદારોને બોલાવ્યા અને કહ્યું કે "તમે ભણો-અને રખ વીખરાયલાં લશ્કરને પાછું ભેગુ કરો."

જેથી લશ્કરના તમામ પેહલવાનો પહાડ, જંગલ અને ચરાઈની જગ્યાઓમાં ગયા.

અને તેનાં લશ્કરને તેના મુલકના પસંદ થયેલા સવારોને પાદશાહ પાસે લઇ આવ્યા

જ્યારે નેઝા મારનારા ચુટી કાઢેલા એક લાખ બદખી સવારો એકઠા થયા,

ત્યારે તેઓએ પાદશાહના હોકમ ઉપર કાન ધર્મી-અને પોતાનો સધળો જીવ અને શક્તિ તેને અર્પણ કરી.

અન્નમ્ શુદને ગોપૂતારે દક્ષીણી વ
ખામ્ આમદને ફેઈઉસી બગોપૂતારે
ખુદ્ બા નેકૂહશે સખુને દક્ષીણી
વ સેતાયેશે શાહ મહમૂદ.

દક્ષીણીની લખેલી તવારીખનું પુરું થકું, ફિદોસીનું
પોતાની તવારીખ ઉપર પાછું આવકું,
દક્ષીણીના લખાણ ઉપરના ટીકા અને
શાહ મહમૂદની સેતાયેશ.

૨૦૭ કુતૂબ અથ સખુન બૂચ બીહાર મરૂદ
યકી સુએ ગોપૂતારે ખુદ બામ્ ગરૂદ
દક્ષીણી રસાનીદ ઈન્ન સખુન
અમાનહ બરૂ આવરૂદ ઉમ્મર એ યુન
રોબૂદશ રવાન અમ્ સરાએ સેપન્જ
અઝાન પસ કે બેન્મૂદ બેસ્પાર રન્જ
બગીતી નમાન્દસ્ત અમ્ યાહગાર
મગર ઇન્ સુખુનહાએ નાપાયદાર
નમાન્દી કે બોદી બસર નામહુરા
બેરાન્દી બરૂ સરૂબસરૂ ખામહુરા
એ ફેઈઉસી અકૂનૂન સખુન યાહ ગીરૂ
સુખુનહાએ પાકીઝહે રેલપગીરૂ
થુ ઇન્ નામહુ એકૂતાદ દરૂ દસ્તે મન
બમાહી ગેરાયન્દહુ શુદ શસ્તે મન

નેગહુ કર્દમ ઇન્ નઝમ સોસ્ત આમદમ
બસી બયત ના તનુરોસ્ત આમદમ
મન ઇન્રા નેવેશતમ કે તા શહુરૂયારૂ
બેદાનહ સખુન ગોપૂતને નાબકારૂ
હો ગઉહરૂ ખુદ ઇન્ બા હો ગઉહરૂફરૂશ
કુતૂબ શાહુ દારૂદ બગોપૂતારૂ ગૂશ
સખુન ચૂન બહીનગૂનહુ બાયદત ગોપૂત
મગૂથો મકૂન રન્જ બા તખ્ત બોકૂત
થુ બન્દે રવાન બીનીઓ રન્જે તન
બકાની કે ગઉહરૂ નેયાબી મકૂન
થુ તખ્ત નદારી થુ આમે રવાન
મખરૂ સુએ ઇન્ નામએ ખુસવાન

૨૦૮ દહાન ગરૂ બેમાનહ એ ખુદન તેહી
અઝાન બેહુ કે ના સામ્ ખાની નેહી
યકી નામહુ દીદમ પુરૂ અમ્ દાસ્તાન
સુખુનહાએ આન પુરૂ મનેશ રાસ્તાન
ફસાનહુ કોહન બૂદો મન્સૂર બૂદ
તબાયઅ એ પયવન્દે બી દરૂ બૂદ

નબોદા બપયવન્દે બી કસ અમાન
પુરૂ અન્દીશહુ ગરૂત ઇન્ રેલે શાહમાન
ગુઝશતહુ બરાન સાલેયાન દૂ હઝારૂ
ગરૂ અયદૂન કે બરૂતરૂ નેયાયદ શુમારૂ

ઓ કવિતા રચનાર ચાલાક મર્ફ! તું તારા પોતાના લખવા ઉપર પાછો આવ.

દક્ષીણીએ તો અહીં સૂધી કવિતા લખી હતી-કે અમાનાએ તેની ફિદગી એકાએક ખતમ કીધી.

ધણીક દુઃખો તેની ઉપર ગુઝ્યાં પછી-તેના આત્માને આ ત્રણપાંચ દહાડાની દુન્યામાથી તે કપાડી ગયો

આ હાલહવાલ બયતો સિવાય-દુન્યામાં તેની બીજી બયતો ખાખી રહી નથી

અમાનાએ તેને તવારીખનાં લખાણ ઉપર કઝમ ચલાવા દીધી નહીં-અને તેને પુરી કરવા પણ દીધી નહીં.

ઓ વાચનાર! ફિદોસીને મોઢેથી હવે ખૂબીવંતી અને દિલપસંદ બયતો સાંભળ.

જ્યારે તેની લખેલી તવારીખ મારા હાથમા આવી-ત્યારે ફોઈ માછલી હાથ લાગશે એવી ઉમેદથી મે ગારી નબ નાખી (એટલે તેમાંથી કાંઈ અગત્યની બાબત શોધી કાઢવાની મે કોશિશ કરી).

તેની કાબરચના મેં તપાસી જોઈ પણ તે ઘણી નબળી દેખાઈ-ધણીક બયતો મને અશુદ્ધ લાગી

તે છતા તે બયતોને મેં મારી તવારીખમા દાખલ કીધી કે ભેથી પાદશાહ-સમજે કે અનુપયોગી લખાણ કેવાં હોય.

ગોચા બે ઝવેરીઓ પાસે બે ગોહર હતા હવે તે બન્નેની ખૂબી ખાખી પાદશાહ જાણી લેશે

જો આ પ્રકારે કવિતા લખવી હોય-તો ઓ કવિ! બેહતર કે લખ-તોજ ના અને તારાં મનને તકલીફ આપતોજ ના.

જો તારા શરીરને મેહનત પડતી હોય અને જીવને દુઃખ ઉપજતું હોય-જો ખાણુમાથી ગોહર નહીં મળે તે ખાણુ ખોડતોજ ના.

પાણીના રેલા મિસાલ બેલાલી બયતો જોડવાની મનશક્તિ તને નહીં હોય-તો પાદશાહોનાં રાજઅમલની તવારીખ લખવા ઉપર તે મનશક્તિ તું વાપરતોજ ના

તનુરોસ્તીને તુફસાન થાય એવાં ખાણુનો સુફરો બિછાવી બેસે-તો તેના કરતા ખાધા વગર ખાલી રહે તે બેહતર

દક્ષીણીની કૈતાબ તવારીખથી મને બરપુર લાગી-અને તે માહેલી બયતો સાચા વિચારથી ભરેલી દેખાઈ.

પણ તે માહેલી તવારીખ ચાહુ રેવાજમાંથી નીકળી ગયલી હોવા સાથ તે સંબધ વિનાની હતી-અને વળી તે લખનારની મનશક્તિ તેને સિલસિલાબધ જોડી શકે તેવી નહીં હતી

વળી તે તવારીખનો સંબધ જોડી શકાય એવો વિચાર કોઇને આવી શકે તેમ પણ નહીં હતું-તેથી મારું ઉમંગી દિલ ફિક્કમાં પડી ગયું.

જો ધણી વધારે વર્ષ નહીં ગણાય-તોપણ તે તવારીખ ઉપર કાંઈ બે* હઝાર વર્ષ તો ગુઝરેલા હોવા જોઇયે

* છાપેલી કોપીઓમાં તેમજ મોહલમાં “દૂ હઝાર” યાને “બે હઝાર વર્ષ” મળે છે, જ્યારે દરેક જૂના મેન્યુસ્ક્રીપ્ટસમાં “શરૂ હઝાર” યાને “છ હઝાર” વર્ષ મળે છે આ બાબત વિષે અમે આ પુસ્તકના દીખાયામાં પચગમ્બર સાહેબ ઝરતોસ્તની બાબતમા વધારે ખુલાસાથી બોલ્યા છીયે

ગેરેફતહુ અચૂંદહુ અરુ આફીન
કે પયવન્દરા શહુ દાહુ ખન્દરીન
અઅરુ એહુ ન પયવન્દરા એહુ આન્દરી
એ અચૂંએ એ રચમ અચ હઝારાન યકી

હમ ઊ ખૂદ ચૂચન્દહુરા શહુઅરુ
કે શાહી નેશાનીહ અરુ ગાહુ અરુ

હમી યાફત અચ મેહુતરાન અર્નો ગન્જ
એ ખૂએ અહે ખીશ ખૂદીશ રન્જ

સોતાયન્દએ શહુરયારાન યુદી
અમદહુ અફસરે નામદારાન યુદી
અનફલ અન્દરુન સુરત ગસ્તશ સોખન
અચુ નવ નશુદ ફરુગારે કોહન
મન્ ઇન્ નામહુ ફરુશખ ગેરેફતમ અફાલ
હમી રન્જ બોઈમ અમેસ્ચાર સાલ
નદીદમ સરકાચ અખશન્દઈ
અગાહે કયાન અરુ ફેરખશન્દઈ
હમમ ઇન્ સખુન અરુ ફેલ આસાન નખૂદ
એહુ અચ ખામોશી હીચ દર્મન નખૂદ
યકી બાલ દીદમ સરાસરુ ફેરખ
નેશસ્તનગહે મરુમે નીકુખખત
અબઈ નખૂદ ઇચ પયદા દરશ
એહુ અચ નામે શાહી નખૂદ અફસરશ

કે અન્દરુખરે બાલ આયેસ્તમી
અગરુ નીકુ ખૂદી બશાયેસ્તમી
સખુનરા નેગહુદારતમ સાલ બીસ્ત
બદાન તા સઝાવારે ઇન્ ગન્જ બીસ્ત
અબૂલકાસેમ આન શહુરયારે જહાન
કચુ તાજહુ શુદ તાને શાહનશહાન

છતાં મેં તે લખનાર (દફીઝી) ઉપર હુઆ કીઝી-કારણુકે તે તવા-
રીખના સંબંધનો રસ્તો તેણે ખુલ્લો કરી આપ્યો હતો.

થોડી વિગતો સિવાય મુખ્ય તવારીખનો બરાબર સંબંધ તે દેખાડી
શક્યો નથી-ગોચા હઝારો લશ્કર અને સંસારી વિગતોમાંથી માત્ર તે
એક વિગત આપી શક્યો છે †

આ તવારીખ લખનારનો (એટલે ફિદૌંસીનો) રાહબર તે (યાને
દફીઝી) હતો-બલકે એમ કહું કે કવિતાનાં તખ્ત ઉપર તેણે અને એક
પાદશાહ તરીકે બેસાડ્યો.

મોટા માણસોથી તેની (દફીઝીની) કદર જીભલી હતી-અને મેહ-
નતનો પુરતો બદલો મળતો હતો. પણ તેને એક ભૂંડી ટેવ હતી જેથી તે
ધણા હાડમાર થતો હતો.

પાદશાહોની સ્તુતિના તે લખાણુ કરતો હતો-અને સ્તુતિ કરવામાં
તે મોટા મોટા કવિઓનાં માથાંતું તાજ સમાન હતો.

પણ તવારીખની બીના લખવામાં તેની બચતો નબળી હતી-અને ભૂતા
ક્રમાનાની તવારીખ તેના લખાણુથી પાછી સજ્જવન થવા પામી નહીં.

છતાં આ મુબારક તવારીખને શુભ શુકન તરીકે ગણી ધણા વર્ષ સૂધી ૨૦૬
મેં મેહનત કીધી.

પણ કયાનીઓનાં તખ્ત ઉપર બેઠેલો કોઈ પ્રતાપી અને સખી હુલૂદ
પાદશાહ મને મળ્યો નહીં.

વળી આ તવારીખની બાબત કાંઈ મને સેહલ લાગી નહીં-તેથી
ખામુશ બેઠી રહેવા સિવાય બીજો એલાજ હતો નહીં.

(ધરાનની તવારીખને) મેં એક છંદોથી બીજા છંદો સૂધી ઝાડોથી ભરેલા
બાગ મિસાલ જોઈ-જે નેકબખ્ત લોકોની રહેવા બેસવાની જગ્યા હતી.

વળી તે ખામમાં દાખેલ થવાનો અને તેમાંથી બાહર નીકળવાનો દરવાઝો
મને નજર આવ્યો નહીં (એટલે ક્યાંથી તે તવારીખ શરૂ કરવી અને ક્યાં પુરી
કરવી તે જણાવું નહીં)-હવે ત્યાં પાદશાહનાં નામ સિવાય તાજ તખ્ત જેવું કાંઈ
હતુ નહીં (એટલે ધરાનમાં સર્વોપરી સત્તા ધરાવનાર હાલે કોઈ હતુ નહીં).

(જે ધરાનમાં કોઈ લાયક પાદશાહ હતે તો) બાગના બાગબાનને
લાયક મને થવું પડતે-અને ખચીત તે કામ મને બંદ બેસતુ થઈ પડતે.
નાચારીએ મારી બચતોમાં રચેલી તવારીખ મેં વીસ વર્ષ સૂધી રાખી
મૂકી-અને તે ખત્રાનો સોંપી દેવા લાયક પાદશાહની રાહ જોતા હું બેઠો.

ઓ અબૂલકાસેમ ફિદૌંસી! પેલો જેહાનનો પાદશાહ-કે જેણે ધરાની
શેહન્શાહોની સત્તાને પાછી ભરી કીધી છે

† આ બચત ખુલ્લી રીતે દેખાડી આપે છે કે કયાની સલ્તનતની તવારીખનો જે ભાગ દફીઝીએ લખ્યો છે તે ધણા અધુરો
અને ખમો હતો છે. ફિદૌંસી પોતાના જોયલા સ્વપ્નાને વળગી રહ્યો તેથી તવારીખનો આ ભાગ તેણે લખ્યો નહીં. જો ફિદૌંસી
સ્વપ્નાની પરવા નહીં કરતે અને દફીઝીએ લખેલી તવારીખ પાછી પોતે લખતે તો ખચીત કે ઝરતોસ્તી દીન ઉપર અને ગુસ્તા
સ્પના રાજઅમલ ઉપર તેમજ અરફુદિયારની બીજા દેશો સાથની મોટી લડાઈ ઉપર મોહું અજવાણું પાડતે એ સમજી વિગતો
દફીઝીએ નહીં આપવાથીજ કદાચ ફિદૌંસી આ બચતમાં લખે છે કે હઝારો વિગતમાંથી ગોચા ધણીજ થોડી વિગત તેણે આપી છે.
પણ કટલાક લખનારાઓનું એવું માનવું છે કે આ બચતો દફીઝીએ નહીં પણ ફિદૌંસીએજ લખેલી હોવી જોઈએ તેના ટેકામાં
તેઓ જણાવે છે, કે આવો મહાન શાયર જ્યારે લગભગ સાઠ હઝાર બચતો પોતે લખી શક્યો, ત્યારે ફક્ત એક હઝાર બચતો
બીજા શાયરની બનાવેલી પોતાના કીમતી શાહનામાંમાં દાખેલ કરે એ માન્યામાં આવતું નથી તેઓ વધુ જણાવે છે કે
ફિદૌંસી શાહ મહમૂદથી તેમજ બીજા સુરત મોહમ્મદનોથી પયગમ્બર ઝરતોસ્તની તારીફ કરતાં બીધો તેથી આટલો ભાગ
દફીઝીને નામે અંદર મૂક્યો. પણ અમો આ ખુલાસો માનતા નથી. અમો ખાતેરીથી માન્યે છીએ કે આ હઝાર બચત શાયર
દફીઝીનાજ છે, કારણુકે ફિદૌંસીના ખુદ પોતાના કહેવા ઉપરાંત આ બચતોની રચનાજ ખુલ્લું કરી આપે છે. ફિદૌંસીના બચ-
તોની રચનામાં અને દફીઝીનાં બચતોની રચનામાં ધણા ફરક છે. આજ હેકાયતમાં ખુદ ફિદૌંસી પોતે કહે છે કે:—

નેગહુ કર્દમ ઇન્ નચમ સોસ્ત આમદમ—અસી બચત ના તન્હુસેસ્ત આમદમ
મન્ ઇન્સા નેવેસ્તમ કે તા શહુરયાર—બેદાનહ સખુન ગોફતને નાખકાર
દો અઉદરુ ખુદ ઇન્ બા દો અઉદરુ ફરુશ—કુનૂન શાહુ દારહ અગોફતાશુ ચૂશ

જહાનદાર મહમૂદ આ ફરિશ્તે જુદે
 કે ઊરા કુનહ માહો કયવાનુ સુખુદ
 મિયામદ નેશત્ત અજ અરે તખ્તે દાહ
 જહાનદાર ચુન ઊ નદારહ બચાહ
 ૧૧૦ સરે નામહુરા નામે ઊ તાજ ગરત
 બફરશ રહે તીરહ ચુન આજ ગરત
 બદારો બદાનેશ બરાયો હોનર
 નયુદ તાજવર ચુ સઝાવાર તર
 એ શાહાને પીશીનુ હમી યુગરહ
 નફસ દારતાનશ બબહ નેસ્પરહ
 એ દીનારુ અર અરમે ઊ અર એ ખાકુ
 બબખમે બરખમ અન્દરશ નીસ્ત ખાકુ
 ગહે બખમ અરશ ગહે રખમ તીલ
 એ ભૂચન્દહ હરહ નદારહ ફેરીલ
 હમીશહુ સરે તખ્તશ આબાહ બાહ
 વજ જાને આઝાદગાન શાહ બાહ

હુન્ના અને દેશનો રક્ષક, કીર્તિમાન અને સખી દિલનો સુદતાન
 મહમૂદ-કે જેને ચંદ્ર અને રાત્રિ બંને નમન કરે છે,
 તે ઈરાનની ઈન્સાફી રાજગાદીએ આવી બેઠો છે ઇરાને હાલના અમા-
 નામાં એના જેવો દેશનો રક્ષક બીજો કોઈ નથી. હોય એવી યાદ નથી.
 આ નામાને મથાળે તેનું મુબારક નામ તાજ સમાન છે-તેની કીર્તિથી
 માત્ર ઉદાસ દિલ પાછું હારીદાંત મિસાલ સફેદ ઝળકતુ બની ગયું છે.
 ઇન્સાફમાં, અનુભવમાં, અકલમાં અને હોનરમાં-કોઈ પણ તાજદાર
 પાદશાહ તેના કરતાં વધારે ચઢિયાતો થયો નથી
 બહુલક આગળ પાદશાહો કરતાં એ વધારે ચઢિયાતો છે-બૂની તવા-
 રીબને જરા પણ બૂર બોલતો નથી
 દલકત ખજાનો તેની નજરમાં માટી મિસાલ છે-પુરાહાલીની મજ-
 લેસમા તેમજ લડાઈમાં તેને કોઈ પણ રીતની ચિન્તા રહેતી નથી
 જેને જોઇયે તેને પુરાહાલીની મજલેસમાં દલકત આપવામાં અને
 લડાઇને વખતે તલવારના ફટકા મારવામાં તે અચકાતો નથી (યાને બક્ષેશ
 કરવા અને લડવા સદા તૈયાર રહે છે).
 તેનો રાજ્યખમલ સદા આબાહ રહેલો-અને સદગુણી લોકોનાં દિલ
 તેનાથી પુરાહાલ રહેલો!

લશ્કર કશીદને અર્જસ્પુ બબહમુ
 વ કોરતહુ શુદને લોહરાસ્પુ.

અર્જસ્પનું બહમ ઉપર લશ્કર લઈ જવું
 અને લોહરાસ્પનું માર્યું જવું.

કુનુર રખમે અર્જસ્પરા નવ કુનીમ
 બતબુએ રવાનુ બાલ બી ખવ કુનીમ
 ચુ અર્જસ્પ આમહુ શુદ અજ કારે શાહુ
 કે રફત ઊ સુએ સીસ્તાનુ બા સેપાહુ
 બફરમુદ તા કોહરમે તીલજનુ
 બરહ પીશે સાહારે ચીન અન્બુમનુ
 કે અર્જસ્પરા બૂદ મેહુતર પેસર
 જખુરશીરે તાબાનુ અર આવહુલ સર
 ૨૧૧ બહુ ગોહુત યુગીનુ એ લશ્કર સવારુ
 એ ગોદાને શાયેસતએ કાઝીરુ
 અજ ઉદર બેરવ તાઝેયાનુ તા બબહમ
 કે અજ બહમ શુદ રૂએ મા તારે તલખ
 નેગરુ તા કેરા ચાબી અજ દુશ્મનાનુ
 અજ આતેશપરતાનો અહુરીમનાનુ
 સરાનુ શાનુ બેખુર ખાનહા શાનુ બેસૂજ
 બરીશાનુ શખુ આવરુ બરખશન્દહુ રૂજ
 અજ અયવાને ગુસ્તાસ્પ બાયહુ કે ફૂહ
 જબાનહુ બરુ આરહ બચર્મે કબૂહ
 અગરુ બન્દ બરુ પાએ એસ્ફન્દેયારુ
 મિબીની સરુ આવરુ બરુ ઊ રૂજગારુ
 હમાનગહુ સરશરા એ તનુ બાજ કુનુ
 એ નામે તો ગીતી પુરુ આવાજ કુનુ
 હમહુ શહુરે ઈરાનુ બકામે તો અશત
 તો તીલીઓ દુશ્મનુ નેયામે તો અશત

હવે અર્જસ્પની લડાઈ લખવાનું શરૂ કરું છું-અને તવારીખના બાગ-
 માનું જગલી ધાસ મારી પાણીના રેલા મિસાલ કવિતા બેડવાની મન-
 શક્તિથી ઉપેક્ષા કાઢીશ
 જ્યારે અર્જસ્પ પાદશાહ ગુસ્તાસ્પનાં કામથી વાઙેક થયો કે “તે
 લશ્કર સાથ સીસ્તાન તરફ ગયો છે,”
 ત્યારે તલવાર મારનાર કોહરમને-તારતરના મુલકનાં સરદારની આગળ
 (યાને પોતાની આગળ) લશ્કર લાવવા હોકમ કીધા
 કારણકે તે અર્જસ્પનો વડો બેટો હોતો-જેણે ઝળકતા ખોરશીદ સૂધી
 પોતાનું સર ઉઠાવેલું હતું.
 તેને કહ્યું કે “તુ લશ્કરમાંથી સવારો અને લડાઇને લાયકના પેલ
 વાનોમાંથી તેવા પેલલવાનો ચુંટી કાઢ
 અને અહીંથી બહમ સુધી દોડતો જ-કારણકે તે બહમથીજ આપણો
 હઠાડો સીઆહ અને કડવાસ બંધો બન્યો છે
 તુ ખ્યાન રાખજે કે આપણા દુશ્મનમાંથી તેમજ આતશ પરસ્તો
 માંથી કે તે બેહરેમનોમાંથી તને કોઈ પણ મળી નથી,
 તો તુરત તેઓનાં માથાં કાપી નાખજે અને તેઓનાં ઘરને આગ
 લગાડજે-અને તેમ કરીને તેઓના રૈરાન રૈરાને સીઆહ રાત જેવો બનાવજે.
 ગુસ્તાસ્પનો મેહલ એવી રીતે બાળવો જોઈયે-કે તેના આતશની ઝાળ
 આસ્માન સૂધી પોચી જોઈયે
 અગરજો અસ્ફન્દિયારના ૫૪ ઉપર બેઠી પોચલી-તું જોય તો તેનો
 પણ વખત પુરો કરી નાખજે
 તુરતજ તેનું સર તનથી જુદું કરજે-અને તેમ કરીને તારાં નામથી
 આખી હુન્ના થયાં ભરેલી કરજે
 તેમ થયું તો ઈરાનની આખી રાજધાની બહુજે કે તારી ખાહેશ મૂજબ
 તારીજ થઈ-તું તલવાર અને દુશ્મનનું દિલ તારું મેયાન થયહુંજ સમજજે.

મન અકુનૂન નભુયમ અખલુખ અમાન
દમાદમ બેયાયમ પસ અન્દર દમાન
બેખાનમ સેપાદે પરામન્દરુરા
અરૂ અકુશાનમ ઇન ગન્ને આમન્દરુરા
અફ ગોકૂત કોહરમ કે કમીન કુનમ
અગોકૂતાદે તુ ભાન ગેરઉગાન કુનમ
શુ પુરશીદ તીલ અચ મેયાન અરૂ કરીદ
શબે તીરહુ જુ દામન અન્દરૂ કરીદ
અગેરૂ આમદશ અલુખી સદ હઝાર
ગુઝીદહુ સવારાને અન્જરૂ ગુઝારૂ
બેયાવરૂ કોહરમ અઈરાન સેપાહુ
અમીન ગરત ચૂન ફોએ અન્ગી સેયાહુ
શુ આમદ બરાન મરૂચ પુરશીદ દરેત
કરીરા કે દીદી હમી કરૂદ પસેત
હમહુ દેલ અકીનહુ બેયારારતન્દ
બતારાએ કોશતન બેપીરાસેતન્દ
શુ તુકીન રસીદન્દ નજીકે બલખ
કુશીદહુ અખાનહા અગોકૂતાદે તલખ
એ કોહરમ શુ લોહરારેપ આગાહુ શુદ
ધમી ગરતો બા રન્જ હમરાહુ શુદ
અચજહાન ચુનીન ગોકૂત કય કેઈગારૂ
તોઈ અરૂતરૂ અચ ગઈરો ફજગારૂ
તવાનાઓ દાનાઓ અખાન્દઈ
બોદાબન્દે પુરશીદે રખાન્દઈ
નેમહુદારે દીનો તનો તુશે મન
હમાન નીચ બીનારેલો હુશે મન
કે મન અન્દહુ અરૂ દરેતે ઈશાન તખાહુ
નગઈમ ન અચ બીમ ફ્યાઈબાહુ
અગીતી દરૂન ગુમ મકુન નામે મન
અખન્જરૂ મેયાવરૂ સરન્જમે મન
અખલખ અન્દરૂ નામદારી નખૂદ
વજાન ગોરૂજદારાન સવારી નખૂદ
બેયામદ એ બાઝારૂ મદી હઝારૂ
ચુનાન ચૂન ન ઝીબન્દએ કાઝારૂ
શુ તુરાન સેપાહુ અન્દરૂ આમદ બતન્જ
બેપૂશીદ લોહરારેપ અકૂતાને જન્જ
એ ભાએ પરસેતેશ અઆવરૂદગાહુ
બેશુદ અરૂ નેહાદ આન કયાની કોલાહુ
અપીરી બધુરીદ ચૂન પીલે મરેત
યકી ગોઈએ ગાવ પચકરૂ બદરેત
અહરૂ હમ્મઈ ભદુઈ બાન સરાન
અમીનૂરા સેપોઈઈ અગોઈ ગરાન
હમી ગોકૂત હરૂ કરૂ કે ઇન નામદારૂ
નદારૂદ મગરૂ અમે એરૂદેયારૂ
અહરૂસ કે આરહુ અરૂ અન્ગીખતી
હમાન બાકુ બા ખૂન અરૂ આમીખતી
હરાન કરૂ કે આવાએ ઊ ચાકૂતી
બતનૂશ અન્દરૂન અહરૂદ બેશમાકૂતી
અતુકીન ચુનીન ગોકૂત કોહરમ કે અન્જ
મેયાઝીદ બા ઊ ચકાયફ અખન્જ

કું હવે બલ્લોખમાં ધણે વખત થોભવાનો નથી-પણ એકદમ તારી
પૂઢેજ દોડતો આવી લાગીશ

આપણા વીખરાયલા લશ્કરને ભેગું કરીશ-અને આ મારો ભેગો
કીચેલો ખજાનો તેઓને આપીશ”

કોહરમે તેને કહ્યું કે “હું તારૂં કમીન બળ લાવીશ-અને તારા ૨૧૨
હોકમ ઉપર મારો છવ અપૂણુ કરીશ.”

ન્યારે ખોરશીદે મેયાનમાંથી તલવાર બાહર કાઢી-અને તેની સામેથી
અંધારી રાતે પોતાની હામન લપેટી દીધી,

ત્યારે ખંજર મારનારા ઝુંટી કાંધેલા એક લાખ બલ્લોખી સવાર
તેની આસપાસ ભેગા થયા

પછી કોહરમે ઈરાન તરફ પોતાનું લશ્કર ચલાવ્યું-જેની ધૂળથી અમીન
હબશીના ચેહરા માફક સીઆહ બની

ન્યારે તે ધરાનના મુલકમાં દાખેલ થયો ત્યારે તેણે પોતાના હાથ
પ્રલ્લા કીધા-અને જે કોઇને કે તે ભેતો તેને મારતો

સધળાઓએ પોતાના દિલ કીનો લેવા ઉપર ધર્માં-અને ભટકાદ
તેમજ મારકાદ કરવા ઉપરજ મંડી ગયા.

ન્યારે તુર્કીઓ બલખની નજીક પહોંચ્યા-ત્યારે તેઓએ પોતાની
અખાન બૂર ખોલવા ઉપર ખોલી

ન્યારે કોહરમનાં કામથી લોહરાસપ વાકેફ થયા-ત્યારે તે ગમગીન
થયો અને કુખનો સાથી બન્યો

તેણે પાક ચઢાવને એ પ્રમાણે અર્જ કરી કે “ઓ કેઈગાર!-તું
અમાનાની ગઈશ કરતાં પણ વધારે ચઢિયાતો છે

તુ દરેક બાબતમાં શક્તિમાન, સધળું બલુનારો અને બલ્લેરાને
કરનારો છે તેમજ-જળકાટ ભરેલા આફતાબનો સાહેબ છે

તુજ મારી પવિત્ર દીન તેમજ મારાં બદન અને મારી શક્તિનો નેગેહબાન ૨૧૩
થજ તેમજ મારાં ચાલાક દિલનો અને મારી હોશચારીનો સલાજનાર બનજે.

કે હું તારો કમીનો બદો તેઓના હાથ ઉપર ખરાબ-નહીં થાઉ અને
ધારતીનો માર્થો તેઓ આગળ કાલાવાલા કરનારો નહીં બનું

કુચામાથી-મારૂં નામ ગુમ ના કરતો-અને મારો અત હુશમનના
ખંજરથી ના લાવતો”

હવે બલખ રોહરમાં એક પણ સવાર નામદારી ભરેલો રહેલો નહીં
હતો-તેમજ ગોઝ મારનારાઓમાંનો એક પણ સવાર બાકી રહેલો નહીં હતો

જેથી બાઝારમા મિસનારા એક હઝાર મદી લડવા માટે આવ્યા-
પણ તે સધળાઓ લડવાને તદ્દન નાલાયક હતા

ન્યારે તુરાની લશ્કર છેક નજીક આવ્યું-ત્યારે લોહરાસપે લડાઈવું
બખતર પેહેયું

તે પોતાની બંદગી કરવાની જગ્યાએથી લડાઈગાહમાં-ગયો. તેણે
કયાની કોલાહ પોતાના સર ઉપર મેલી

ખુટકો હોવા છતા તે મરત હાથીની મિસાલ પોકાર્યો-તેના હાથમાં
ગાએની સૂરતનો એક ગોઝ હતો.

તે દરેક હમ્લામા ભદુરોના સરદારોમાથી એકેક શખ્સને-પોતાના
બારી ગોઝ કરીને અમીન દોસ્ત કરતો

ત્યાં દરેક જણ એમ બોલતો હતો કે “આ નામદાર પાદશાહ તો-
અરફ દિવારના જેવા ફટકા સિવાય બીજી રીતના ફટકા લગાવતોજ નથી.”

જે તરફ કે તે પોતાનો ઘોડો ફપડાવતો-તે તરફની ખાક લોહી સાથ ૨૧૪
ભેળા નાખતો હતો

જે કોઈ શખ્સ કે તેનો પોકાર સાંભળતો-તો તેનાં બદનમાંનો
પિત્તોજ ફાટી જતો હતો.

એણે ભેઈ કોહરમે તુર્કી લડનારાઓને કહ્યું કે “તમે એક એક
જણ તેની સાથ એકલા અંજા હાથ ના જખાવો.

બેઠીનીટા અન્દર મેયાન આવરીફ
 ખોડો હેઠળરે મેયાન આવરીફ
 બેઠેન્દ યુન આન બેઠેરૂમ્દ શાન
 યુનાન હમ કે ઊ શહુ બેન્મૂદ શાન
 ખરુ આમદ્ અકાચાકે જખમે તખરુ
 ખોડો સવારાને પખાશખરુ
 યુ લોહરાત્પ અન્દર મેયાન ખાચ માન્દ
 બખીચારગી નામે યચદાન બેરાન્દ
 બે પીરીઓ અચ તાબેરો આકૂતાખ
 ધમી મરતો બખત અન્દર આમદ્ બખાખ
 જહાનહીદહુ અચ તીરે તુકીન બેખરેત
 નેયુનસારુ શુદ મદે યચદાન પરરેત
 બખાકુ અન્દર આમદ્ સરે તાજદારુ
 ખરુ ઊ અન્બુમન શુદ ફેરાવાન સવારુ
 ૧૧૫ બેઠેન્દ આકુ આન કઈ જઠશનશ
 બશમશીરુ શુદ પારહુ પારહુ તનશ
 હમી નવ સવારીશ પેન્દાશતન્દ
 યુ ખૂદ અચ સરે શાહુ બદાશતન્દ
 બેદીદન્દ શેખ લઅલો કાકુરુ યુય
 અચ આહન સેયાહુ આન બેહેરતીશ ફય
 બેમાનદન્દ યકસરુ અચ દરુ શેગેકુત
 કે ઈન્ પીરુ શમશીરુ યુન ખરુ ગેરેકુત
 બદીન્ જા ગરુ એરેકુન્દેયારુ આમદી
 સેપહુરા બદીન્ દશત કારુ આમદી
 બદીન્ અન્દકી મા ચેરા આમદીમ
 કે હમચુન ગહહુ દરુ ચેરા આમદીમ
 બયારાન યુનીન ગાકુત કોહુરમ કે કારુ
 હમીન્ બૂદો રન્જ અન્દરીન કાઝારુ
 કે ઈન્ તાજવરુ શાહુ લોહરાત્પરેત
 કે બામે જહાનદારુ યુસ્તારેપરેત
 શહ-શાહુરા ફરુરે યચદાન યુવદ
 હમહુ કારે ઊ બચમે મયદાન યુવદ
 યુનીન્ પીરુ કીન ખુદ પરરેતન્દહુ બૂદ
 દેહ અચ તાબે અચ તખત ખરુ કન્દહુ બૂદ
 ૧૧૬ કુનૂન તખત યુસ્તારેપ ચુ શુદ તેહી
 બેપીચદ બે દીહીમે શાહન્દોહી
 વજાન પસ બબહખ અન્દર આમદ્ સેપાહુ
 જહાન શુદ બે તારાબે કોશતન તખાહુ
 નેહાદન્દ સરુ સૂએ આતેશકન્દહુ
 બદાન કાબો અયવાને જરુ આઝહહુ
 હમહુ બન્દવરતા ખરુ અદૂખતાન્દ
 હમી કાબો અયવાન હમી સૂખતાન્દ
 વશ હીરુયુદ બૂદ હરતાદ મરુદ
 હબાન શાન બે યચદાન પુરુ અચ યાદ કંરુદ
 હમહુ પીરો આઝરુ બકોશતન્દ શાન
 રહે બન્દગી ખરુ નવશતન્દ શાન
 બે ખૂન શાન બેમોરુદ આતેરો જરુદેહોશત
 નદાનમ ચેરા હીરુયુદશ બેકોશત

પણ તમે સધળાઓ સાથે કોરીશ કરીને તેને ઘેરી લેઓ-અને વિકાળ સિંહ માફક પોકાર મારો.”

ત્યારે સધળાઓએ જોમ કે તેણે કમળિયું અને રીત દેખાડી તે પ્રમાણે કરવા લાગ્યા.

કુહાડીઓના ફટકાના આવાજ અને લડાયક સવારોના પોકારો નીકળવા લાગ્યા.

ન્યારે લોહરાત્પ દુરમનના ઘેરા વચ્ચે સપડાઈ ગયો-ત્યારે તેણે પોતાની લાચાર હાલતમાં પાક ચઢાનનાં નામને યાદ કર્યું.

બુદાપાએ કરીને તેમજ આકૂતાબની ગર્ભાંથી તે ગમગીન ગની ગયો અને તેનું નસીબ બિધમાં પડ્યું.

તે અનુભવી પાદશાહ તુર્કીઓના તીવ્રથી જખમી થયો-અતે તે યચદાન પરરેત મદ્ બેધે મરનક પડ્યો.

તે તાજ પેહેરનાર સર ખાકમાં પડ્યું-તેની આસપાસ ધણાક સવારો ફરી વળ્યા

તેઓએ તેનું પાદશાહી બખતર ચીરી નાખ્યું-અને તલવારથી તેનું તન દુકડે દુકડા કીધું.

તેઓ તેને કોઇ જવાન સવારજ સમજતા હતા-પણ ન્યારે તેનાં માથાં ઉપરથી કેલાહ કાઢી નાખી,

ત્યારે તેના ગાલ લાલ અને બાલ કપૂર મિસાલના સુફેદ બોયા-તોનો બેહેશત મિસાલનો ચેહરો હથિયારના જખમથી કાળો પડેલો હતો.

તેઓ સધળા તેનાથી ધણા અજબ થયા-કે “આવા બુદ્ધિઅ તલવાર શી રીતે પકડી ?

જો આ મયદાનમાં અરફિયાર લડવા આવતે તો આપણી લશ્કરને માટે એક મુશ્કેલ કામ આવી પડતે.

આટલી નાની સખ્યા સાથ આપણે કેમ લડવા આવ્યા ?-શું આપણે ગોરફદનાં ટોળાં મિસાલ મયદાનમાં ચારો ચરવા આવ્યા છિયે ?”

કોહરમે પોતાના સાથીઓને કહ્યું કે “આ લડાઇમાં આટલુંજ કામ કરવા અને એજ તકલીફ ઉઠાવવા આવ્યા હતા

કારણકે આ તાજ ધરાવનાર પાદશાહ લોહરાત્પ-કે જે પાદશાહ યુસ્તારેપનો બાપ છે

એ શેહન્શાહ પાસ ખોદાનું ખોરેહ હતું-અને તેનું સધળું કામ ખુશીની મજલેસ અને લડાઈનું મયદાનજ હતું,

પણ આવો બુદ્ધો થવાથી પોતે તાબે તખ્તથી દિલ વેગળું કરીને બંદગી કરનાર બન્યો હતો.

હવે યુસ્તારેપનું તખ્ત કે જે તેનાથી ખાલી પડ્યું છે-તેથી તે પોતાનાં શેહન્શાહી તાજ માટે વળ ખારો”

ત્યાર બાદ લશ્કર બદખમા દાખેલ થયું-અને તે મુશ્કેલ લૂટફાટ અને મારફાટથી નારા થવા લાગ્યો

હવે તેઓએ આતશકંદેહ અને તે સોનાથી મહેલા મેહલ અને અયવાન તરફ ધસ્યા.

તેઓએ તમામ જદ અવસ્તા સળગાવી મૂક્યા-તેમજ મેહલ અને અયવાનો બાળી નાખ્યા

આતશકંદેહમાં એ સી હેરબુદો વરતા હતા-જેઓની અબાન ખોદાની યાદ કરવામાંજ મસ્તૂલ હતી,

તે સધળાઓને આતશની સામેજ તેઓએ કાપી નાખ્યા-અને ખોદાલાલની બંદગી કરવાની રસ્તેને બંધી વાળી.

તે હીરબુદોના લોહીથી આતશકંદેહનો આતશ બુઝાઈ ગયો-ફિદોંસી કહે છે કે “મને સમજ નહીં પડતી કે આટલા બધા હીરબુદોને શા માટે માર્યા હશે ?”

રક્તને અને ગુરુતારપ્ આપુલે-
સ્તાન્ વ આગાહ કર્દને ઊરા અર્
કેશતહ શુદ્ધને લોહારપ્.

ગુરુતારપની આયડીનું આપુલેસ્તાન જવું
અને લોહારપના માર્યા જવા
વિષે તેને વાકેફ કરવું.

હાની બૂદ ગુરુતારપના હુરમન્દ
ખેરદમન્દો દાનાઓ રાયશ અલન્દ
અર્ આપુર અમાન આરઈ અરનેશત
અકેઈશિ વુર્કાન્ મેયાનરા બેઅરત
અર્ અયવાન્ રહે સીસ્તાન્ અર્ ગેરેકૂત
વજાન્ કારુહા માન્દહ અન્દર શેગેકૂત
નખેકૂતી અમન્દેલ શુ અરદાશતી
દો રૂઝહ અયક રૂઝ ખુઝાશતી
શુનીન્ તા અનચદીકે ગુરુતારપ શુદ્ધ
અઆગાહીએ દઈ લોહારપ શુદ્ધ
અદ્ ગોકૂત અન્દીન્ ચેરા માન્દી
ખુદ અર્ અલખે નાખી ચેરા રાન્દી
સેપાહી એ વૃત્રાન્ મેયામદ અઅઅ
કે શુદ્ધ મઈમે અલખરા રૂઝ તલખ
હમહ અલખ પુરુ ધારતો કશતનસ્ત
વર્ ઈદર તોરા રૂઝ અરુમશતનસ્ત
અદ્ ગોકૂત ગુરુતારપ ધીન્ ધમ્ ચેરાસ્ત
અયક તાખતન્ દઈ માતમ્ ચેરાસ્ત

શુ મન્ આ સેપાહ અન્દર આયમ એ ભય
હમહ કેશવરે ચીન્ નકારન્દ પાય
શુનીન્ દાદ પાસેખ કે ચાવહ મઝૂય
કે કારે ખુઝેરુ આમદસ્ત અરૂય
શહન્શાહ લોહારપ દર શહરે અલખ
બેકેશતન્દો શુદ્ધ રૂઝે મા તારે તલખ
વજાન્ ભ અનૂશઆઝર અન્દર શાદન્દ
રહે હીરુહરા હમહ સરુ જદન્દ

એ ખૂન શાન્ ફેરજન્દહ આતેશ બેમોરુદ્ધ
શુનીન્ અદ્ કુનેશ ખાર નતવાન્ શેમોરુદ્ધ
બેમોરુદ્ધ પસ દોખતરાનત અસીરુ
શુનીન્ કારે દુશ્વાર આસાન્ મગીરુ
અગર નીસ્તી ભેજ શેકસ્તે હોમાય
ખેરદમન્દશ દેલ બેરકૂતી એ ભય
દેગર દોખતરે શાહ બેહુઆદીદ
કે ખાદે હવા હરગેજ ઊરા નદીદ
કે અર્ તખ્તે ઝરૂશીન્દ અરદાશતન્દ
અર્ ઊ ચારહો તાજ ગુઝાશતન્દ
શુ બેશનીદ ગુરુતારપ શુદ્ધ પુરુ એ દરુદ્ધ
એ મેશગાન્ બેખારીદ ખૂનાબે સરુદ્ધ
ખુઝેખાન્ ઈશનેયાનરા બેખાન્દ
શનીદહ અખુન્ ખીસે ઈશાન્ બેશાન્

ગુરુતારપની એક ધણીજ બાહોરા, હહાપણવાળી, ચાલાક અને બુદ્ધ
વિચાર ધરાવનારી એક બાવડી હતી

તેણીએ વુર્કાઓના જેવો લેખાસ પેહેરી કમર બાંધીને-તબેલામાંથી
એક તેજ ચાલનો ઘોડો કાઢી તે ઉપર સવાર થઈ.

અને આ બનાવોથી ગાબરી પડી જઇને-તેણી મેહલમાંથી બાહર
નીકળી સીસ્તાનને રસ્તો લીધો.

સફર દરમિયાન તે રાતે સૂતી નહીં-અને જ્યારે પાછી રવાના થતી ત્યારે
હતી ત્યારે બે દિવસની મઝલ એક દિવસમાં કાપતી હતી

એવી રીતે તેણી લોહારપના ગમખાર બનાવતી ખબર સાંચ
ગુરુતારપની નજીક જઈ લાગી

અને ગુરુતારપને કહ્યું કે “તું અહીં આટલો બધો વખત થયો શા
માટે થોભી રહ્યો છે-નાખીયાં બદખમાંથી તું અહીં આવ્યોજ શું કામ ?
તરાશની એક ભારી લશ્કર બદખમાં આવ્યું-કે જેથી કરીને બદખનાં
લોકોનો દહાડો બરગશ્તે થયો

સઘળું બદખ શેહર લૂટફાટ અને મારફાડથી ભરાઇ ગયું છે-અને
અહીંથી તને વરતજ પાછું ફરવું જોઈયે”

ત્યારે ગુરુતારપ બોલ્યો કે “એટલો બધો ગમ શા માટે કરે છે-
ફરમનના એક હુલા માટે આટલું બધું દુઃખી થવાનું અને માતમ
કરવાનું શું કામ છે ?

જ્યારે હું મારું લશ્કર લઈ જઈ ચઢાઈ કરીશ-ત્યારે સઘળો તારતરનો
મુલક મારી સામે ટકી શકશે નહીં”

તેણીએ એવો જવાબ આપ્યો કે “તું એવું બેહુદ્દ ના બોલ-
કારણકે હાલ તારી સામે એક મુશ્કેલ કામ આવી લલું છે.

તેઓએ બદખ શેહરમાં શેહન્શાહ લોહારપને મારી નાખ્યો છે-
અને આપણે દહાડો સીઆહ અને કડવો બનાવ્યો છે.

ત્યાર બાદ “નૂશ આઝર” ના આતશકંદેહમાં દાખેલ થઇને-ત્યાંના
વડાને અને હીરખુદોને મારી નાખ્યા (એવું કહેવાયલું છે કે અર્જનપની બીજી
ચઢાઈ વખતે પયગમ્બર સાહેબ છન્નત ગુઝીન થયલા હતા મહેલી ચઢાઈ
વખતે હયાત હતા).

અને તેઓનાં લોહીથીજ ત્યાંના રોશન આનશ ખુઝાવી નાખ્યો-એવી રીતના
રીતના બદકેરદાર ફરમનને તારે વુઝ સમજવો જોઈયે નહીં.

ત્યાર પછી તેઓ તારી ઊઝરીઓને કચદ પકડી ગયા-માટે આવા
ગબીર બનાવને તું હલકો ના સમજ.

જો તારી ઊઝરી હોમાય ફરમનને હાથ નહીં જતે-તો સમજ
માણસને ગબરાવાનું કારણ નહીં મળતે.

પણ તેઓ તો શાહની બીજ બેઠી બેહુઆદીદ-કે જેને હવાનો
અપાટો પલ્લુ લામવા દીધો ન હતો,

તેણીને સોનેરી તખ્ત ઉપરથી ઉઠાવી ગયા છે-અને તેણીનાં બરેણાં
કે તાજ કચું રહેવા દીધું નથી”

જ્યારે ગુરુતારપે એ સાંભળ્યું ત્યારે તે દુઃખ ભરેલો બની ગયો-તેણે
આંખમાંથી પીળાં આંસુ વરસાવવા માંડ્યાં

પછી તેણે ઈરાની ખુઝેગેને બોલાવ્યા-અને તેઓની નજીક સાંભળેલી
વાત કહી સંભળાવી

હમણે બાર મક્કાનો ગેયાન શુદ્ધ
થુ બર આતેરી તીચ બેયાન શુદ્ધ
હમી ગોકુત હર કસ કે લોહરસપ શાહ
અમદી એ તુકીન તેહી કર્દ ગાહ
હમાર આકીન આહ બર આકે બિય
અમીનુ બેનાબદ તને પાકે બિય
૨૧૬ નવીસન્દએ નામહુરા આન્દ શાહ
બેયન્દાખત તાલો બેપદાખત ગાહ
સવારાન બર અકુમન્દ બર હર સવી
ફેરેસ્તાહ નામહુ બહર પહુલવી
કે ચકુ તન સર અચ ગેલ મશુદ પાકુ
નદાનીહ બાચ અચ બલની મધાકુ
બરઆઈદ ચકુસર બરીન બારગાહ
બેરેહદાર બા ગોઝો રૂમી કોલાહ
બેબાદન્દ નામહુ બહર પહુલવી
કુળ બુદ્દ હર પાદશાહી ગવી

ત્યારે તેઓ સખળા પહુ જારી કરવા અને રડવા લાગ્યા-અને આવ-
શના અંગાર ઉપર ભૂંલય તેમ ભૂંલવા લાગ્યા

દરેક જણ બોલતું હતું કે “શાહ લોહરસપ તુર્કીઓની વચ્ચે
બહાદુરીથી લડતાં આ દુન્યા છોડી ગયો

તેની ખાક ઉપર હજાર આકીન હેલો!-બરેબર તેનું પાક તન
બેહેસ્તમાં લાડ કરતું હતું”

પછી પાદશાહે નામા ભખનારને બોલાવ્યો-તેણે તાજ કાઢી નાખ્યું
અને તખ્ત દૂર દીધું

આ તરફ સવારો દોડાવ્યા-દરેક પેદલવાનો ઉપર નામા મોકલ્યાં,

કે “તમે ધરમાં માથું મોડું ધોવા બેસવામાં વખત ના કાઢતા-અને સફર
દરમિયાન પહાડ આવે છે કે ખીણ આવે છે તેનો પહુ વિચાર કરવા બેસતા ના
તમે સખળા બખતરવાળાઓ ગોઝ અને રૂમી કોલાહ સાથે આ દર
ગાહમાં આવવા નીકળી પડો”

તેની સલતનતમાં જે કોઈ બહાદુર પેદલવાન હતા તેઓ પાસે
નામા લઈ ગયા

લશ્કર કશીદને ગુસ્તાસ્પ અઝ
આબુલેસ્તાન બબદખ વ રઝમે
ઊ બઅર્નસ્પ શાહે તુર્ક.

ગુસ્તાસ્પનું આબુલેસ્તાનથી બદખ તરફ લશ્કર
લઈ આવતું અને તુર્ક પાદશાહ અર્નસ્પ
સાથની તેની લડાઈ.

થુ મશ્ત અન્બુમન લશ્કર અચ કેશ્વરશ
સવારાને જન્મઆવર અચ લશ્કરશ
હેરમ દારો અચ સીસ્તાન બર ગેરેકુત
બુએ બકબે નામી રહુ અન્દર ગેરેકુત
તહસ્તાન ચકી ફચ બા ઊ બેરેકુત
ફરાન રાહુ મીરાન્દ બા દરહ તકુત
હમી ગોકુત કચ શહુરયારે હમીન
સરજામે ગીતી બુવદ હમથુનીન
અગીતી ન ફર્જન્દ માનદ ન બાખ
તો બર સુગે બાખ ઇચ બૂનહુ મતાખ
૨૨૦ પઝીરેકુતહ બાદા તોરા હન્દઝી
તોરા શહુરયારી મરા બન્દગી
બેગોકુત ઇનો શાહશ બેબૂસીદ ફચ
બેમાન્દ ઊઓ બુસેવ બેશુદ જન્મબુચ
થુ બેરનીહ અર્નસ્પ કામદ સેપાહ
જહાનદાર ગુસ્તાસ્પ બા તાલો ગાહ
એ તૂરાન બેયાવરુદ અન્દાન સેપાહ
કે તારીકુ શુદ ફચે બુરશીદા માહ
એ દયા બદયા સેપાહ ગુસ્તારીદ
એ લશ્કર કસી ફચે હામૂન નદીદ
એ લશ્કર થુ અરુદ અન્દર આમદ બમરુદ
હમીન શુદ સેયાહો હવા લાજવરુદ
ફુ ફચહ સેપાહ બર કશીદન્દ સરુ
હમણે નીચહો તીચે હુબીન બકહુ

જ્યારે તેના મુલકમાં લશ્કર અને તેના લશ્કરમાંના લડામક સવારો
એકઠા થયા,

ત્યારે તેઓને પગાર આપી સીસ્તાનથી કુચ કીધી-અને મરાહુર
થમલાં બદખ તરફની રાહ પકડી.

તેહમન રસ્તમ એક દહાડાની મહેલ સૂધી તેની સાથે રાહમાં
હુબી દિલે વળાવા ગયો

પછી તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “ઓ દેશના પાદશાહ!-દુન્યાનું
શેવટ એવીજ રીતનું હોય છે

આ દુન્યામાં ફર્જ કે બાપ કોઈ કાયમ રહેતું નથી માટે તું બાપના
સોગમાં કોઈ પહુ રીતે દિલગીર ના રહે

તારી હયાતી સર્વ કોઈને મન્જૂર થતો!-તું મારો પાદશાહ છે અને
હું તારો બેદમતગાર છું.”

તે એટલું બોલ્યો અને પાદશાહે તેનો ચેહરો ચૂગ્યો રસ્તમ ત્યાં
ચોલ્યો અને પાદશાહ લડાઈ માટે આગળ ચાલ્યો

જ્યારે અર્નસ્પે સાબળું કે “લશ્કર અને તાલો તખ્ત સાથે
પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ આવી લાગ્યો છે,”

ત્યારે તે પહુ તૂરાનથી એટલું લશ્કર લાવ્યો કે જેથી ખુરશીદ અને
માહતાબનો ચેહરો સીઆહ બન્યો

જયહૂન નદીને એક નાકાથી ખીલ નાકા સૂધી લશ્કરથી ઢાંકી નાખી-
લશ્કર એટલું તો હતું કે હમીનની સપાટી કોઈને નજરે આવતી નહીં હતી.

લશ્કરની ઉઝેલી ધૂળ જ્યારે ભેગી થઈ ત્યારે હમીન કાળી બની ગઈ
અને વાદળ પહુ બૂરા રંગનું થઈ ગયું

બને તરફના લશ્કરે સફ સમારી-સખળાના હાથમાં લાલ્લા, તલવાર
અને બે જારી ભરજી હતી

અબર મયમને સાહુ ફર્શિદવરૂદ
કે બા શીરે દરર-દહુ બેરતી નબરૂદ
સુએ મયસરહુ ગોરૂદ નરતૂર બૂદ
હરીરે સેપહુદારૂરા પૂર બૂદ
બદીસાન્ હમી હરકર આરાસ્તનહ
એ દાદારે નીકી દેહેશ આસ્તનહ
બહાનદાર ગુસ્તાસ્પ દર કબખાહુ
હમી કરૂદ હરૂશ બહરકર નેગાહુ
બહાન દુએ કન્દર સુએ મયમનહ
ચેયાદહુ પસે પેરતે બા બા બનહુ
સુએ મયસરહુ ફેહરમે તીલજન્
બકકબખ. અન્દર અર્જસ્પ બા અન્બુમન્
બર આમદ એ હરૂદ સેપહુ બૂકા ફૂર
હમી આહાનીન્ શૂદ હવા આખુરૂ
તો ગોફતી કે અરૂદ બેપરૂદ હમી
હમીન્ અજ ગેરાની બેદરૂદ હમી
એ આવાએ આસ્પાનો અખે તબર
હમહુ ફૂદે ખારા ફેર બોરૂદ સર
હમહુ દરત સર બૂદ બી તન્ બખાફ
બસરૂ બર બગોર્જ ગેરાન્ આફથાફ
દુરોખશીદને તીધા ખારાને તીર
બોરશે યલાન્ બર દેહો દારો ગીર
સેતારહુ હમી બેરત રાહે ગરીબ
સેપહુરા નેયામદ હમી બાન્ દરીબ
બગરૂદ અન્દરૂ તીર ચૂન્ જાહુહુ બૂદ
હમહુ હત અજાન્ બસ્તગાન્ નાહુહુ બૂદ
બસી ફૂદતહુ જીરે નઅબ અન્દરૂ
કફન્ સીનએ શીરો તાબુત બૂન્
તને બી સરાનો સરે બી તનાન્
સવારાન્ સુ પીતાને કફ અફગનાન્
પેદરૂદ નબુદ બર પેસરૂ બએ મેહુર
હમી ગરત અઝીન્ ચૂનહુ ગદાન્ સેપેહુર
બેબૂદન્ અઝીન્ સાન્ સે રૂએ સે રાખ
પુર અજ કીનો પખાશી જન્ગો જલબ
ચુનાન્ બસ્ત સરૂતાસર આવરૂદગાહુ
કે અજ ભૂરો ખૂન્ લઅબ શૂદ રૂએ માહુ
અબા કોહુરમે તીલજન્ દર નબરૂદ
બર આવીખત ચૂન્ શીર ફર્શિદવરૂદ
એ કોહુરમ બદાન્ ચૂનહુ તન્ બસ્તહુ શૂદ
કે બાન્ અજ તને શીર યુગસરતહુ શૂદ
અજ ઈરાન્ સવારાને પખાશીબૂય
ચુનાન્ બસ્તહુ બૂદન્ દર પીશે બીય
ફરાબાન્ એ ઈરાનેયાન્ કરગહુ બૂદ
એ ખૂને યહાન્ કોબર આધરતહુ બૂદ
પેસરૂ બૂદ ગુસ્તાસ્પરા સીઓ હરત
દેહીરાને ફૂદો સવારાને દરત

જમણી તરફ ગુસ્તાસ્પને શાહઝાદો ફર્શિદવર્ડ ઉભો-કે ને શાહઝાદો ફાદીખાનાર સિદ સાથ પહુ લડાઈ રોધતો હતો.

ડાબી તરફ પેહલવાન નરતૂર હતો-કે ને મરહૂમ સરદાર ઝરીનો બેઠો હતો.

એવી રીતે તેઓએ હરકરને ગોઠવી-નેખીના પહોંચાડનાર બોદાતાલાની મદદ માંગી.

પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ પોતે હરકરના મધ્ય ભાગમાં ઉભો રહી-પોતાના ૧૧૧ હરકર ઉપર ચો તરફથી નેગાહ રાખવા લાગ્યો.

પેલી તરફનાં હરકરમાં જમણી બાજુએ કન્દર ઉભો રહ્યો-તેની પીઠ પાછળ પોતાના અસ્બાબ સાથ પેહલ હરકર ઉભું.

ડાબી તરફ તલવાર મારનારા કોહરમ ઉભો-અને કબખાહમા પોતાના હરકર સાથ અર્જસ્પ ઉભો.

બન્ને હરકરમાંથી રહસીગાના અને નમારાના આવાજ નીકળ્યા-ત્યાંની ઝમીન ગોચા લોઢાની બન્ની અને વાદળ કાળું પડી ગયું.

તું કહે ગોચા આસ્માન ઉછળવા લાગ્યું-અને હરકરોનાં વઝનથી ઝમીન ફાટવા લાગી.

ધોડાઓના ખખારથી અને હથિયારોના ફટકાથી-સધળા સખત પહાડો પહુ પોતાનાં સર નમાવવા લાગ્યા.

હમામ મયદાનમાં શરીર વગરના માથા પડેલાં જહાતાં હતાં-ભારી ગોઝાઈ તો માથાં ઉપર ઝખ્મો થયલા હતા.

તલવારોના ઝળકવાએ કરીને અને તીરોનો વરસાદ વરસવા કરીને-તેમજ પેહલવાનોના ધર પકડના પોકારોએ કરીને

સેતારાઓ પોતાનો નાસવાનો માર્ગ રોધતા હતા-તોપહુ હરકરીઓને પોતાના બનનો અફસોસ જરા પહુ આવતો હતો નહીં.

હવામાં ફેકાતા તીરો કરાંતી મિસાલ લાગતા હતા-તમામ મયદાન ત્યાં પડેલા ઝખ્મીઓથી પોકાર ભરેલું થયું હતું.

ધણુકો ધોડાઓની નઅબ દેહળ છુડાઈ ગયા હતા-સિહોના સીના, તેઓ ૨૧૨ ના કંડન બન્યાં હતા અને સધળું લોહી તેઓની શબ મેળવાની પેટીબની હતી.

માથાં વગરના શરીરો અને શરીર વગરનાં માથાઓ ત્યાં પડ્યાં હતાં-લડાયક સવારો હાથીઓની માફક કફ નાખતા હતા.

એક બાપને પોતાના બેટા ઉપર માથા (ફદન) કરવાનો પહુ વખત નહીં મળતો હતો-એવી તરેહથી ફરતું આસ્માન ફરવા લાગ્યું.

એ પ્રમાણે તેઓ કીના, લડાઈ, જંગ અને ધોધાઢ ભરેલા ત્રણ દહાડા અને ત્રણ રાત સૂધી રહ્યા.

એક નાકાથી બીજા નાકા સૂધી તે લડાઇનું મયદાન એવી રીતનું બન્યું-કે લોહીના ઉછળાએ કરી માહતાબનો ચેહરો પહુ રાતો થઇ ગયો.

તે લડાઈમાં તલવાર મારનારા કોહરમની સાથે-શાહઝાદો ફર્શિદવર્ડ સિંહની માફક વળ્યો.

પહુ કોહરમથી તેનું બદન એવી રીતનું ઝખ્મી થઈ પડ્યું-કે તે સિંહનરના તનમાંથી જીવ નીકળી ગયો.

ધરાની બહાદુર સવારોમાંથી-તેનીજ માફક બીજા ફેટલાકો ઝખ્મી થઇને તેની આગળ પડેલા હતા.

ધરાનીઓમાંથી ધણુકો માર્યા ગયલા હતા-તે પેહલવાનોનાં લોહીથી સધળી ઝમીન સિંભઈ ગઈ હતી.

ગુસ્તાસ્પને ત્યાં આડનીસ* બેટા થયલા હતા-એઓ પહાડ ઉપર તેમજ મયદાનમાં બહાદુર સવારો હતા.

* પાદશાહો અને મોટા શ્રીમન્તો જેઓ એક કરતાં વધુ બાચડીઓ પરણે છે તેઓને ત્યાં ફર્શિદની સંખ્યા મોટી થાય છે તેમાં કોઈ નવાઈ નથી. ચૂકેને ત્યાં પહુ સિત્તેર ફર્શિદો પોતાના નખીરાઓ સાથનાં હતાં. પાદશાહ કાબિસને ત્યાં પહુ મોટી સંખ્યામાં ફર્શિદો થયાં હતા. લાખી ડિંદગી અને એક કરતાં વધુ બાચડી પખી ફર્શિદોની સંખ્યા વધે તેમાં નવાઈ નથી. આજના

૨૨૩ બેકાશ્તાન્દ યક્ષસરૂ બરાન્ રક્ષમગાહુ
અયક્ બારગી તીરહુ શુદ્ધ બખ્તે શાહુ
અક્ અન્દીશએ આન હમહુ પૂરે ખીશ
બતન સુરેત શુદ્ધ શાહો દેલ કરૂદ રીશ
પેદર કોશ્તાહો કોશ્તાહુ અન્દાન્ પેસરૂ
બેમાન્દ અન્દરાન્ દરો ધમ ખીરહુ સરૂ
હમહુ દસ્તો શરૂશીરશ અક્ કારૂ શુદ્ધ
જહાનો શાહી બરૂ દેલશ ખારૂ શુદ્ધ

તેઓ સધળા તે લડાઈગાહમાં માથાં ગયા-અને એક મશતબે પાછું
પાદશાહનું બખ્ત બરગસ્તે થયું.

પોતાના તે તમામ બેટાઓના અદેશને લીધે-પાદશાહ નબળો પડી
ગયા અને તેનું શરીર કાપી બચ્યું.

એક તો બાપ માથાં ગયા અને વળી આટલા બધા છોકરાઓ માથાં
ગયા-એટલે તેનાં દુઃખ અને ગમમા પાદશાહ ગાંડા જેવી હાલતમાં રહ્યો.

તેના હાથ અને તલવાર લડાઈ કરવાથી અટકી પડ્યા-તેને મનસે
તમામ દુન્યા અને પોતાની પાદશાહી ખુવાર થયલી જણાઈ

પનાહુ ગેરેખ્તાને ગુસ્તાસ્પ બકૂહ
વ ફેરેસ્તાદને જમાસ્પૂરા બખાસ્ત-
ગારીએ એસ્ફંદિયાર બરાએ
યારીએ ખુદ.

ગુસ્તાસ્પનું પહાડ ઉપર પનાહ પકડવું
અને જમાસ્પને પોતાની મદદ
માટે એસ્ફંદિયારને બોલા-
વવા મોકલવું.

સરન્જામ ગુસ્તાસ્પ બેન્મૂદ પોશ્ત
બદાનગહુ કે શુદ્ધ રક્ષગારશ દુરોશ્ત
પસ અન્દરૂ હો મન્ઝેલ હમી તાખ્તન્દ
મરૂ બીરા ગેરેકૂતન્ હમી સાખ્તન્દ
યકી ફૂલશ અમાન્દ બરહુ પુરૂ ગેયા
બદ્દ અન્દરૂન્ અશમએ આસેયા
કે બરૂ ગેઈ આન્ ફૂલ યક્ રાહુ બૂદ
લજાન્ રાહુ ગુસ્તાસ્પ આગાહુ બૂદ
સેપહદારે ધીરાન્ બરાન્ ફૂલ શુદ્ધ
એ પયકારે તુકાન્ બી અન્દરૂ શુદ્ધ
બરાન્ ફૂલ શુદ્ધ દાલદેલ બા સેપાહુ
એ ગોદાન્ નેશસ્તન્દ અન્દી બરાહુ
૨૨૪ સુ અર્જસ્પ બા લશ્કરૂ આન્ જા રસીદ
બેગદાઈ હો બરૂ ફૂલ રાહી નદીદ

ગેરેકૂતન્દ ગેરૂદ અન્દરશ ચારૂ સૂય
સુ બીચારહુ શુદ્ધ શાહે આઝાદહુ ખૂય
અઝાન્ ફૂલસારૂ આતેશ અકૂખતન્દ
બરાન્ ખારહુ બરૂ ખારૂ મીસ્ખતન્દ
હમી કોશ્ત હરૂ મેહુતરી બારગી
નેહાદન્દ દેલહા બબીચારગી
સુ લશ્કરૂ જુનાન્ ગેઈશ અન્દરૂ ગેરેકૂત
શહે પુરૂ મનેશ દસ્ત બરૂ સરૂ ગેરેકૂત
જહાનદીદહુ જમાસ્પૂરા પીશ ખાન્દ
વક્ અખ્તારૂ ફરાવાન્ સુખુનહા બેરાન્દ

શેવટે જ્યારે ગુસ્તાસ્પની હાલત તંગ બની ત્યારે તેણે પીઠ ફેરવી.

પણ દુશ્મનોએ બે મન્ઝલ સૂધી તેની પૂઠ પકડી-તેને કચ્છ પકડવાની
કોશિશ કીધી

હવે રસ્તામાં ઘાસથી ભરેલો એક પહાડ આવ્યો-જેમાં મીઠા પાણીના
ચરમા અને પવનચક્કી પણ હતી.

તે પહાડ ઉપર જવાનો યાત્ર એકજ રસ્તો હતો-અને તે રસ્તાથી
પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ વાકેફ હતો

જે ઉપરથી તે ધરાનનો સરદાર પેલા પહાડ ઉપર ચઢી ગયા-અને
તુર્ફિઓની લડાઈથી નચિન્ત બન્યા.

પોતાના લશ્કરની સાથ તે પહાડ ઉપર આસરો લેવા ચઢી ગયા-અને
ત્યાં તેના બહાદુર લડનારાઓ થોડોક વખત આસાપેશ લેવા બેઠા

જ્યારે અર્જસ્પ લશ્કર સાથ તે જગ્યાએ આવી પહોંચ્યો-અને પેલા
પહાડની આસપાસ ફર્યા પણ પહાડ ઉપર જવાનો એકબી માર્ગ નજર
આવ્યો નહીં

ત્યારે તેઓએ તે પહાડને ચારો તરફથી ઘેરો ઘાલ્યો-જ્યારે જ્યો
અમીરી ખરજતનો પાદશાહ નિરાધાર થઈ પડ્યો,

ત્યારે તેનાં લશ્કરે પહાડ ઉપર આનશ સળગાવ્યો-અને પત્થર ઉપર
કાટા બાળવા લાગ્યા

દરેક સરદાર એક એક થોડો કાપનો હતો એવી રીતે સધળાઓએ
પોતાનાં દિલ લાચારીમાં ધર્યાં

જ્યારે દુશ્મનનાં લશ્કરે તેને એવી રીતે ઘેરી લીધો-ત્યારે મગર પાદ-
શાહે માથે હાથ લીધો.

તેણે અનુભવી જમાસ્પને પોતાની પાસે બોલાવ્યો-અને સેતારાની
ચાલ માટે ધણીક વાતો ચલાવી.

વખતમા પણ જે કહ્યોમાં એક કરનાં વધુ બાયડી પરણવાનો ચાલ છે, તે કહ્યોના શ્રીમન્તો જેઓ લાખી હયાતી ગુજારે છે
અને લાખ્યાણી હોય છે તેઓને ત્યાં મોટી સંખ્યા ફર્જદોની વૃદ્ધિ થયલી આપણે જાણે છીએ સચીન સ્ટેટના આગળા એક
નવાબને ત્યાં ખાસેઈ ફર્જદો હોયલાનું આપણે જાણે છીએ ચિત્તોર વર્ષની ઉમરે ચાલીસ ફર્જદો થયલાનો એક શ્રીમન્તનો દાખલો
મજબૂદ છે ધણીક વેળા તે ફર્જદો બાપની હયાતી દરમિયાન સધળા જીવતાં રહેતાં નથી.

બદ્ધ ગોઠત કંચ ગઈશે આસ્માન
 બેઝૂ આન એ દાની બપુએ શ મમાન
 કે ખાશદ દરીન બદ્ધ મરા દસ્તગીર
 બેબાઈદ ગોઠતન મરા ના ગુઝીર
 યુ બેશનીદ જામારેપ બરૂપાએ ખાસ્ત
 બદ્ધ ગોઠત કંચ બુસેવે દાદ રાસ્ત
 અગર શાહુ ગોઠતારે મન બેશનવદ
 બદીન ગઈશે અખતરાન બેચવદ
 બેગૂચમ હમદ હરૂએ દાનમ બદ્ધ
 અગર શાહુ દાનદ મરા રાસ્તગૂચ
 બદ્ધ ગોઠત શાહુ આનએ દાની એ રાચ
 બેગૂચો મહાર ઇન્ સખુનરા દરાચ
 ગર અચદ્દન કે બર અબ્દ સાયદ સરમ
 હમ અચ ગઈશે આસ્માન ગુઝરમ
 બદ્ધ ગોઠત જામારેપ કંચ શહૂરયાર
 સખુન બેશનવ અચ મન યકી ગૂચ દાર
 બદ્ધમાને તૂ ફરૂદાખ એરફદેયાર
 હમી બન્દ સાયદ બબદ ફરૂગાર
 અગર શાહુ બુકશાયદ ઊરા એ બન્દ
 નમાનદ બદીન ફરૂસારે બબદ
 બરાન લશકર આનગદ શવદ કામમાર
 કે બુકશાયદ અચ બન્દ એરફદેયાર
 યુ બેશનીદ અચ ઇન્ સખુન શહૂરયાર
 રાખશ અસ્ત ચૂન ગુલ બસાને બહાર
 બદ્ધ ગોઠત ગુસ્તાવેપ કંચ રાસ્તગૂચ
 કે હમ રાસ્તગૂચો હમ આરહૂબૂચ
 બગુદી યુ ઊરા બબદે બરાન
 બેબસ્તમ બમેરયારે આહબરાન
 હમ આનગદ મન બાન પરીમાન શુદમ
 દેલમ અસ્તદ શુદ સુએ દર્માન શુદમ
 કે ઊરા બેબસ્તમ દરાન ખારગાહ
 બગોઠતારે બદ્ધબાહો ઊ બી ગુનાહ
 ગર ઊરા બેબીનમ દર ઇન્ રૂએ કીન
 બદ્ધ અખશમ ઇન્ તાએ તખ્તો નેગીન
 કે યારદ શુદન નચદે આન અરૂખમદ
 રહાનદ મરૂ આન બી ગુનહરા એ બન્દ
 બદ્ધ ગોઠત જામારેપ કંચ શહૂરયાર
 મનમ રફતની કીન સખુન નીસ્ત ખાર
 યુનાન ગોઠત ગુસ્તાવેપ કંચ પુર ખરદ
 કે જાન અચ હોનરહાત રામેશ ખરદ
 બેરવ વચ મનશ દેહ ફરાવાન દોરદ
 શમે તીરહુ બુઝાર નાગાહુ જૂદ
 બેગૂચશ કે આન કસ કે બીદાહ કરદ
 બેશુદ જીન જહાન બા દેલી પુર એ દરદ
 દેગર મન કે રફતમ બકામે કસી
 કે બહુરહુ નબૂદશ એ દાનેશ બસી
 યુ બીદાહ કદમ બેપીચમ હમી
 બખાદાશ નીકી બેસીચમ હમી
 કુનૂન ગર કુની દેલ તો અચ કીનહુ પાક
 સરે દુશમાન અબદ આરી બખાક

તે બોલ્યો કે “આસ્માનની ગઈશથી-તું” એ કાંઈ બહુતો હોય તે કહે, કાંઈ પૂછવાની વાત ના બેતો.

આ આકૃતમાં મારો મદદગાર કોણ થશે?—તે તારે લાચારીએ મને કહેવું બેધશે”

જ્યારે જમારે એ સાંભળ્યું ત્યારે તે ઉભો થયો—અને બોલ્યો કે “ઓ રાસ્ત ઇન્સાફના પાદશાહ !

જે પાદશાહ મારી વાત સાંભળે—અને સેતારાની ચાલ ઉપરજ ખાહેશ કરે,

અને જે પાદશાહ મને સાચું બોલનાર તરીકે ગણે—તો હું” એ કાંઈ બહુ છું” તે સંધ્યું” તને કહું”

પાદશાહે તેને કહ્યું કે “તું” એ કાંઈ બેદ બહુતો હોય તે કહે અને આ વાતને લગભગ ના કર

એગરજે હવડા મારે સર વાદળ સાથ લાગતું હોય—તોપણ હું આસ્માનની ગઈશથી બચી શકીશ નહીં”

ત્યારે જમારેપ બોલ્યો કે “ઓ પાદશાહ !—મારી વાત સાંભળ, હું” એ કહું છું” તે ઉપર કાન ધર

તારાજ હોકમથી મુબારક અરફદિયાર—પોતાના ખૂરા વખતને લીધે બેઝી ધસે છે

જે પાદશાહ તેને ક્યદથી છૂટા કરે—તો તે પોતે આ બુલંદ પહાડ ઉપર રહે નહીં

આ લશ્કર ઉપર તે ત્યારેજ ફતેહ મેળવશે—કે જ્યારે તે અરફદિયારને ક્યદથી છોડવશે”

જ્યારે પાદશાહે તેના આ સખુન સાંભળ્યા—ત્યારે બહારની મોસમના ગુલાબની માફક તેના ચેહરે ખીલી નીકળ્યો

ગુસ્તાવે તેને કહ્યું કે “ઓ રાસ્ત બોલનાર મર્દ ! તું” રાસ્ત બોલ નારો છે અને ઉપાય બતાવનારો પણ છે

જ્યારે મેં ગુસ્સામાં આવી લૂહારાની સાંકળે કરી તેને બારી બદમાં બધાવ્યો,

ત્યારે હું તેજ વખત તે કામથી પરીમાન થયો હતો—અને માટે” દિલ ૨૨૬ દુઃખાચાથી તેનો એલાજ રોધતોજ હતો

કારણકે તે પોતે બેગુનાહ હોવા છતાં તેના દુશ્મનના કહેવા ઉપરથી બર દરબારમાં મેં તેને બધાવ્યો હતો

હવે જો હું તેને આ લડાઈમાં આવેલો બેઠ—તો તેને આ માર તાજ, તખ્ત અને મોહર બહુ

પણ તે વહાલા બેટા નચદીક કોણ જઈ શકશે—અને તે બેગુનાહ બેટાને બદમાથી કોણ છોડવી આવશે ?”

ત્યારે જમારે તેને” કહ્યું કે “ઓ પાદશાહ !—હું ત્યા બહુ છું કારણકે આ વાત નબળી સખળી નથી”

ગુસ્તાવે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “ઓ ડહાપણ બરેલા શખ્સ !—તારા હોનરથીજ મારો જીવ ખુશહાલ થાય છે

તું” તુરતજ આને અધારી રાતેજ શિતાબ ઉપડી જા અને મારી તરફથી તેને ધણીક દુઆ પુગાડ

તેને કેહને કે જે શખ્સે કે તેની સાથે મુંડાઇ કીધી હતી—તે શખ્સ તો આ બેહાનમાથી દઈ બરેલાં દિલ સાથ ચાલી ગયો છે.

ખીન્દુ” એ કે હું કોઈક એવા શખ્સના કલા પ્રમાણે ચાલ્યો—કે જેનામાં પુરતું ડહાપણ હવજ નહીં

જ્યારે મેં” તને ગયર ઇન્સાફ કીધો ત્યારે હવે હું” પરતાવો કરું છું—અને તેના બદલામાં હવે નેમીજ કરવાનો વિચાર કરું છું.

હવે જો તું” તારાં દિલમાંથી કીનો કાઢી નાખશે—તોજ તું” દુશ્મનોનાં ૨૨૭ સર ખાકમાં નાખશે.

વમરૂનહુ શુદ્ધ ઇન્ પાદશાહીઓ તખ્ત
એ યુન ખરુ કનહુ ઇન્ કયાની દેખત
અરુ આઈ સેપારમ તોરા તાલો ગન્જ
એ ચીઝી કે મન્ ગેરુદ કદમ અરન્જ
પરતેશ યુવદ્ ઝીન્ સેપસ કારે મન્
ચુ લોહારપ આમે જહાનદારે મન્
બીન્ ગોકૂતહુ યજ્ઞદાન્ ગવાએ મનરેત
ચુ ભમારપે કં રહુતુમાએ મનરેત
મેપૂશીદ્ ભમારપે ફમી કપાય
ફેરુદ આમદ અચ કૂહુ બી રહુતુમાય
અસરુ ખરુ નેહાદહુ કોલાહે દો પર
અઆધને તુર્કીન્ બેબરેતશ કમરુ
યકી અરપે તુર્કી બેયાવરુદ પીશ
અરાન્ અરપ આલહુ એ અન્દાજહુ બીશ
નેશરેત અચ બરે અરપો આમદ બઝીરુ
કે યુદ્ મરુદે શાયેશતહુ ચૂન્ નરુદ શીરુ
હરાન્ કસ કે ઊરા બેદીદી અરાહુ
બેપુર્સીદી ઊરા એ તુર્કીન્ સેપાહુ
અઆવાએ તુર્કી સખુન્ રાન્દી
બેગોકૂતી બઆન્ કસ કે ઊ ખાન્દી
નદાનેરેતી ઊરા કસી કારો ખારુ
કે ગોકૂતી બતુર્કી સખુન્ હુશયારુ
બેરુદ યાકૂતહુ ચૂન્ બેયામદ અદશત
શમે તીરહુ અચ લશકરુ અન્દરુ યુજશત
ચુ આમદ બત-ગે દેએ ધુખદાન્
બેરેત અચ બદે ફેએ દરેતે બદાન્
યકી માયહુવરુ પૂરે એરેક-દેયારુ
કે નૂશઆઝરુશ ખાન્દી શહુરયારુ
બદાન્ આમે દેખુ બૂદ અરમશ અરાહુ
બદાન્ તા કે આયદ એ ઇરાન્ સેપાહુ
પેદરુસ બેચૂયદ ચુ બીનદ કસી
બબાલા દેરગશ નબાશદ બસી
ચુ ભમારપેરા દીદ કામદ એ રાહુ
અસરુ ખરુ યકી નબસ તુર્કી કોલાહુ
ચુનીન્ ગોકૂત કામદ એ તૂરાન્ સેવારુ
બેપૂયમ બેચૂયમ બેએરેક-દેયારુ
ફેરુદ આમદ અચ ખારએ દેખુ દવાન્
ચુનીન્ ગોકૂત કંય નામવરુ પહુલવાન્
સવારી હમી બીનમ અચ ફૂર રાહુ
કોલાહી અસરુ ખરુ નેહાદહુ સેયાહુ
શવમ તા બેબીનમ કે યુશ્તારપીરેત
વયા કીનહુ ભૂયરેતો અર્જરપીરેત
અગરુ તુરુક બાશદ બેચુરમ સરશ
અખાકુ અકૂનમ ના બસુદહુ બરશ
ચુનીન્ ગોકૂત પુરમાયહુ એરેક-દેયારુ
કે ઇન્ રહુતુખરુ કમ યુવદ્ બી સેવારુ
હમાના કચ ઇરાન્ યકી લશકરી
ચુએ મા બેયાયદ બપયધમબરી
કોલાહી અસરુ ખરુ નેહાદશ પેદરુ
એ બીએ દેલીરાને પખાશખરુ

નહીં તો આ પાદશાહી અને તખ્ત ગયહુજ સમજા-દુશ્મનો આ
કયાની ઝાડને જડ મૂળથી ઉખેડી નાખશે.

માટે ભે તું અહીં આવે તો હું તાજ અને ખઝાને કે જે મેં મારી
મેહનતથી એકઠો કરેલો છે તે તને સોંપી આપું.

અને પછીથી મારું કામ મારા બાપ પાદશાહ લોહારપની માફક
ખોદાની પરતેશ કરવાનું જ બનશે.

આ મારા બેલવા ઉપર પાક યજ્ઞદાન તેમજ મારો સલાહકાર
ભમારપ જેવો સાક્ષી છે”

તે ઉપરથી ભમારપે ફમી પોશાક પેહેયે-અને કોઇ પણ ભોમિયા
વગર પેલા પહાડ ઉપરથી નીચે ઉતર્યો

તેણે સર ઉપર બે પરવાળી કોલાહ મેલી-અને તુર્કીઓની રીત
પ્રમાણે કમર બાંધી

એક તુર્કી ઘોડો તેની આગળ લાવવામાં આવ્યો-અને બેઘયે તે
કરતા વધારે હથિયાર તે ઘોડા ઉપર બાંધી લીધાં

તે ઘોડા ઉપર સવાર થઇને પહાડ ઉપરથી નીચે આવ્યો-વિકાળ
સિંહ જેવો તે લાયક મદ દેખાતો હતો

માર્ગમાં તુર્કી લશ્કરમાથી જે કોઈ સિપાહ કે તેને ભેટો અને પૂછતો,

તો તે તુર્કી ઝખાનમાંજ તેને પાછો જવાબ આપતો-જે કોઇ પણ
તેને બોલાવતો તો તે તેને તેજ પ્રમાણે કહેતો.

તે એવી ચાલાકીથી તુર્કી બાખામા વાત કરતો હતો-કે કોઈ પણ
શખ્સ તેની મતલબ પામી શક્યુ નહીં.

જ્યારે તે ડહાપણવાળો શખ્સ મયદાનમાં આવી પુચ્ચો-ત્યારે અંધારી
રાતને સળખે તે તૂરાની લશ્કર આગળથી ગ્રુપચુપ પસાર થઈ ગયો.

જ્યારે તે દેહે ગુખદાનની છેક નજદીક આવ્યો-ત્યારેજ તે પોતાના
બરા દહાડાની ચાલથી તેમજ દુશ્મનોના હાથથી છૂટો.

હવે અરુદ્-દિયારને એક નામીયો બેટો-કે જેને પાદશાહ પોતે નુશ
આઝર કરી કહેતો હતો,

તે પેલા કિલ્લાની સફીલ ઉપર હતો અને તેની આખ રસ્તા ઉપરજ
હની-કે “બેઘયે ઇરાની લશ્કરમાથી કોણ આવે છે ?

જે કોઈ આવતો દેખાય તો જરા પણ ઢીલ કર્યા વગર તે ઉપરથી
નીચે આવે અને પોતાના બાપને વાફેક કરે”

જ્યારે તેણે ભમારપને ભેટો કે “રાહમાથી કોઈ પોતાનાં સર ઉપર
ફાકડી તુર્કી કોલાહ મેલીને આવી લાવ્યો છે,”

ત્યારે તેણે વિચાર્યું કે “કોઈ તૂરાની સવાર આવ્યો છે-માટે હું દોડી
જઇને અરુદ્-દિયારને ખબર કરું”

પછી તે દોડતો કિલ્લાની સફીલ ઉપરથી નીચે આવ્યો-અને બોલ્યો
કે “ઓ નામવર પેહલવાન !

તૂરાના રસ્તા ઉપરથી એક સવારને આવતા બેકે હું-તેણે એક કાળી
કોલાહ પોતાના સર ઉપર મેલેલી છે

હું બેકે અને બેકે કે તે યુશ્તારપ તરફનો છે-અથવા કોઇ કીનો
શોધનાર છે કે અર્જરપ તરફનો છે

અગર તે તુર્કી હશે તો હું તેનું સર કાપી નાખીશ-અને તેના
કગળ શરીરને ઝમીન ઉપર ફેંકીશ”

ત્યારે સરદાર અરુદ્-દિયાર બોલ્યો-કે “આ સવારો વગર આવનારો
મુસાફર કોઇ હલકી પદવીનો હોવો બેઘયે

હું ધાર છું કે ઇરાન તરફનો કોઇ સવાર પચગામ લઇ આપણી
તરફ આવે છે

દુશ્મનના લડાયક બહાદુરોની ધારતીને લીધે-મારા બાપે તેનાં માથાં
ઉપર એવી કોલાહ મૂકી હશે”

થુ બેરનીહ નૂશઆઝરે પહુલવાન
અર આન બારએ દેલ્ અર આમહ દવાન
થુ ભમાસ્પ તન્ગ અન્દર આમહ એ રાહુ
વરા બાઝ દાનેરત ફર્જે શાહુ
બેયામહ બેગાફત ઈન્ અફરૂશાખ પેદર
કે ભમાસ્પ આમહ બનચદીકે દર
બેફરૂમહ તા દર કુશાદ-હ બાઝ
બેયામહ બેરફમને બોર્દશ નમાઝ
બેયામહ બેદાદશ પયામે પદર
પયામી કે આવર્દહુ યુદ દર બદર

ન્યારે પેહલવાન નૂશઆઝરે એવું સાંભળ્યું-ત્યારે તે દોડતો પાછો
કિલ્લાની સફીલ ઉપર આવ્યો.

ન્યારે ભમાસ્પ છેક નજદીક આવ્યો-ત્યારે તેને શાહઝાદાએ ઓળખ્યો.

દુરત તેણે આવી મુબારક બાપને કહ્યું-કે “ભમાસ્પ દરવાઝા ઉપર
આવી લાવ્યો છે.”

તેણે હોકમ કીધો જેથી તેઓએ દરવાઝા ખુલ્યો-જેથી દાનેશમંદ
ભમાસ્પે અંદર આવીને તેને નમન કર્યું.

તેણે નજદીક આવી બાપ તરફનો પયગામ કે જે તે લાવ્યો હતો તે ૨૩૦
પયગામ સંધ્યો વિગતે તેને કહ્યો.

ગોસ્તગુએ એસ્ફંદેયાર વ ભમા- સ્પ બા હમ્દેગર.

અસ્ફંદિયાર અને ભમાસ્પની એક બીજા સાથની વાતચિત.

થુની પાસોખશ દાદ એસ્ફંદેયાર
કે અય અઝ યલાને જહાન્ યાદગાર
બેરફમને કુન્દઆવરે સરફરાઝ
એશ બરતહુરા બોરૂહ બાયહ નમાઝ
કસીરા કે બર હરેતો પા આહનરેત
ન મર્દમ નેઝાદરેત કહુરીમનરેત
દોઝદે શહનશાહે ઈશાન્ દેહી
એ દાનેશ નદારહ દેલત આગેહી
દોઝદમ એ અર્જરેખ આમહ કુનૂન
કઝ ઈશનેયાન્ દરેત શુદ પુર એ ખૂન
મરા બન્દ કર્દન્દ અર બી યુનાહુ
હમાના ગુરઝમરેત ફર્જે શાહુ
કુનૂન હમથુનીન્ બરેતહુ બાયહ તનમ
બયઝદાન્ ગવાહે મનરેત આહનમ
કે બર મન્ એ ગુસ્તાસ્પ બીદાહ બૂદ
એ ગોફતે ગોરઝમ અહુરમન્ શાહ બૂદ
થુની દાદ પાદાશ રન્ને મરા
બઆહન્ બેયારારેત ગન્ને મરા
મબાદા કે ઈન્ બદ ફરાઝુશ કુનમ
બેરફરા બગોફતે તો બીહુશ કુનમ
બદ ગોફત ‘ભમાસ્પ કય રારેતગૂય
જહાનગીરે શીરુઅઉલેનો નામબૂય
દેલત અઝ પેદર ગર થુનીન્ સીર ગરત
સરે તખ્તે આન્ પાદશહુ ઝીર ગરત
એ લોહુરાસ્પ શાહુ આન્ પરરેતન્દહુ મરૂદ
કે તુર્કીન્ બેકેશતન્દ અન્દર નબરૂદ
હમાન્ હીરુયુદ નીઝ યઝદાન્ પરરેત
કે બુદન્દ બા જન્દવરેતા બદરેત
બેકેશતન્દ હરેતાહ બાન્ મૂબદાન્
પરરેતન્દહો પાફ દેલ બેઝદાન્
એ ખૂન શાન્ દરાન્ બાનહુ આતેશ બેગોરૂદ
થુનીન્ બદ કુનેશ ખાશ નવાન્ શેમોરૂદ

અસ્ફંદિયારે તેને એવો જવાબ દીધો-કે “ઓ જેહાનના પેહલ
વાનોમાના યાદગાર પેહલવાન!

ઓ ડહાપલુ બરેલા, બહાદુર અને સરફરાઝ શાખસ-કચદમાં પડેલા
શખસને તારે શા માટે નમન કરવું જોઈયે?

જે શખસના હાથ પગ ઉપર બેઠી જડેલી હોય-તે માણસની અલ-
લાહનો નહીં પણ એહરેમન ગણાય છે.

તું ઇરાનના શેહનશાહ તરફથી મને દુઆ પહોંચાડે છે-પણ તાર
દિલ ડહાપલુની ખબર ધરાવતું નથી.

તે દુઆ તો તેણે અર્જરેખને લીધે મારી ઉપર પુગાડી છે-કારણકે
હાલ ઈરાનીઓનાં લોહીથી સંધ્યું મયદાન બરાઈ ગયું છે.

મને તો વગર વાકે કચદ કીધો છે-હવે એમજ ઠરે છે કે પાદશાહનો
છાકરો ગુસ્તમ છે, હું નથી.

અને મને તો એમજ બંધાયેલો રાખવો જોઈયે-આજ બેઠીઓ ખોદા
આગળ મારી સાક્ષી છે.

કે ગુસ્તાસ્પથી મારા ઉપર ઝુલ્મ પડ્યો છે-અને ગોરઝમની વાતથી
એહરેમનની ખુશહાલી વધી છે.

ગુસ્તાસ્પે મારી સંધળી એહમતનો આવો અલ્લો આપ્યો છે-અને
આ લોખંડી બેઠીથી મારો ખજાનો સંભાળ્યો છે.

ઓ! એવું કહી ના બનતું કે આ ગયર ઈન્સાફ હું વીસરી જઈ- ૨૩૧
અને તારી સમભવતથી મારા ડહાપલુને બેવડું બનાવું.”

ભમાસ્પે તેને કહ્યું કે “ઓ રાસ્ત બોલનાર, જેહાન છતનાર, સિદ
મારનાર અને નામદારી રોધનાર મદ.”

અગર તાર દિલ બાપ ઉપરથી ઠઠી ગયું છે-તો તું જાણુ કે તે
પાદશાહનું રાજપાટ પણ આજ કાલ ઉથલાઈ પડ્યું છે.

પેલો ખોદાની પરસ્તેશ કરનાર પાદશાહ લોહરાસ્પ-કે જેને તુર્કી-
ઓએ લડાઈમાં મારી નાખ્યો છે તેને સાથે ગણતાં,

વળી યઝદાન પરસ્ત હીરુયુદો-કે જેઓના હાથમાં ઝદ અવસ્તાની
કેતાબો રહેતી હતી,

તે સર્વ મેબેદોમાના એસી જણાને જેઓ ધણાજ પાક મનના
પરસ્તેશ કરનારા હતા તેઓને મારી નાખ્યા છે.

અને તેઓનાં લોહીથી તે આતશકહેલમાનો આતશનો કપ્પો પણ
ખુઝાઈ ગયો છે-એવા ખૂરાં કામને તારે તુઝ નહીં સમજવું જોઈયે.

એ બહાર નેચા દેલ પુર અચ દરૂં કુન
પુર આશો રાખસારગાન અરૂં કુન
અજીને નેચા ગર નજીરખી એ ભય
નખાશી પસન્દીદહો પાકુ રાય
ચુનીન દાદ પાસોખ કે અચ નીકુનામ
અલન્દ અખતરો ગોરો ગીરન્દહુ કામ
૨૩૨ અરૂ અન્દીશ કાન પીરુ લોહરાતપરા
પરસ્તન્દહો બાબે ગુસ્તારપરા
એ તીમારે મન હીચ અન્દીશહુ યુદ્ધ
વરૂ અચ મેહુરખાની વરા પીશહુ યુદ્ધ
કુનુન ચુન કે દુશમન બદ્દ દરેત ચાકુત
બહીન કીન મરા અચ એ બાયદ રોતાકુત
પેસરુ મેહુ કે ભૂયદ કુનુન કીને ભીય
કે તખ્તે પેદરુ ભેરેતો આધને ભીય
બદ્દ ગોકુત અરૂ અચદુન કે કીને નેચા
નજીરુ નદારી બહેલ કીમેચા
હોમાએ ખેરદમરો મેહુઆફીદ
કે બાદે હવા રૂએ ઈશાન નદીદ
ભોભોઈન્દ અચ અચવાન બરહુનહુ સરાન
દેહીરાને બદ્દખાહો અહીરીમનાન
બતૂરાન અસીરન્દ બા દાધો દરૂં
પેચાદહુ દવાનન્દ રાખસારહુ અરૂં
ચુનીન દાદ પાસોખ કે રૂઝી હોમાય
મરા ચાદ કરૂં અન્દરીન તન્ગ ભય
દેગર નીચ પુરમાયહુ મેહુઆફીદ
તો ગૂઈ મરા દર જહાન ખુદ નદીદ
૨૩૩ બેરા રન્જહુ દારમ કુનુન ખીશતન
નેચામદ અઝીશાન કસી પીશે મન
પેદરુ મેહુ કે ચારહુ બદ્દખતર કુનદ
હમહુ સાચહા બાખ મેહુતર કુનદ
બદ્દ ગોકુત ભમારપ કય પહુલવાન
પેદરુત આન જહાનદારે તીરહુ રવાન
બહુલી દરેત ઈન અમાન બા સરાન
દો દીદહુ પુર અચ આબો લખ ના ચરાન
સેપાહી એ તુકીન બગેરૂં અન્દરશ
અઝીન પસ ન બીની સરો અફસરશ
નખાશદ પસન્દે જહાનઆફીન
કે તુ સરુ બેપીચી એ મેહુરો એ દીન
એ કીને પેદરુ ચન્દ આશી બદરૂં
બમેહુર અન્દર આધો એ કીન બાચ ગરૂં
નસુઅદ દેલત બરુ દો ખાહરુ એ દરૂં
ચુનીન કીન નેચારૂં કસી ચાદ કરૂં
મેહુઅદ બરીશાન દેલે ખારહુ સન્ગ
કે નામે ખુએગી દરુ આમદ બનન્ગ
એ ચૂચન્દ હરુ કસ બહીન રૂચગાર
કે હસ્તન્દ ઈન ખાહરે શહુરુચાર
૨૩૪ અરૂ અન્દીશો અચ નામે ખુદ ચાદ કુન
ખેરદરા બહીન કારુ ઉસ્તાદ કુન
બેરાદરુ કે ખુદ મરુ તોરા સીઓ હસ્ત
પલંગાને ફૂહીઓ શીરાને દસ્ત

તારા બપાવાને ખાતેર તાદ દિલ કુખ બરેલું કર-તું ગુસ્સામાં
આવી ભ અને બન્ને ગાલ અંદ રંગના બનાવ.

એ તું બપાવાનો કીનો લેવા અહીંથી નહીં આવશે-તો તું સારા
વિચારવાળો અને લાયક રાખસ નહીં ગણાશે”

તેણે જવાબ આપ્યો કે “ઓ નેકનામ-બુલંદ સેતારેના, બહાદુર
અને મુરાદે પુગેલા રાખસ!

તું વિચાર કર કે ધરડા લોહરાતપને-એ ખોદાને પૂબરી હતો અને
પાદશાહ ગુસ્તારપને બાપ થતો હતો તેને

મારાં કુખ માટેના કાંઈ પણ વિચાર આવ્યો હતો?—અથવા તેને
દમાની લાગણી કાઢ પણ હતી?

હવે જ્યારે કે દુશ્મન તેના ઉપર ફાવી ગયો છે-ત્યારે કીનો લેવા
માટે મારે શા માટે ઉતાવળ કરેવી ભેધયે?

છાકરેજ બેહતર કહેવાય કે હવે તેનો કીનો લે-કારણકે બાપનું તખ્ત
અને તેની રાહ રીતી તેણેજ ભેખતચાર કરી છે”

ત્યારે ભમારપ બોલ્યો કે “એ તુ બપાવાનો કીનો નહીં લેવા શા
ગતો હોય અને તેને માટેની ઉલટ તું પોતાનાં દિલમાં નહીં રાખતો હોય,
તો તું ભણ કે ડહાપણવાળી હોમાએ અને બેહઆફીદ-કે ભેઓનો
ચેહરો પવનની લેહેમીએ પણ ભેચો ન હતો,

તેણીઓને દુશ્મનના દેલાવર લોકો અને એહરેમન લોકો ઉધાડે માથે
મેહલમાથી લઈ ગયા છે

તેણીઓને ફિકા ચેહરાએ પેચાદાં દોડાવી લઈ ગયા છે-અને-કુખ
તેમજ ગમ બરેલાં તરાનનાં કથખાનામા કથદ પડેલા છે”

અસ્ફ દિયારે પાછો એવો જવાબ આપ્યો કે “હોમાએ એકુ દિવસે
પણ મને આ બહીખાનામાં યાદ કીધો હતો?

તેમજ વળી મોભાદાર બેહઆફીદે-તો ગોચા પોતે મને જહાનમા
ભેચો પણ નથી.

તેણીઓમાથી કોઈ પણ મારી આગળ આવ્યું નથી-ત્યારે હવે હું
પોતે તેણીઓ માટે શું કરવા તકલીફ ઉઠાઉં?

જેથી બાપજ બેહતર કહેવાય કે પોતાની છાકરીઓનો એલાજ કરે-
સધળું કામ બાપજ વધારે સારી રીતે કરી શકશે”

ભમારપે તેને કહ્યું કે “ઓ પેહલવાન!-નારો બાપ તે કુખી
છવેનો પાદશાહ,

આસુ બરેલી આખોએ અને ખોરાક વગર બૂખ્યા-હાલ પોતાના
સરદારો સાથ એક પહાડ ઉપર આસરો લઈ પડ્યો છે

તેની આસપાસ તુર્કીચાતુ લશ્કર પડેલું છે-જેથી હવે પછીથી તુ
તેનું સર કે તાજ ભેવા પામશે નહીં

ખોદાતાલાને પણ એ વાત પસન્દ નહીંજ પડશે કે તું કુદુંબની
મોહબત અને પવિત્ર દીનની રાહથી પોતાનું સર ફેરવે

તું બાપના કીના માટે કયાંવેર કુખી રહેશે?—માટે તું આ કીનો
કાઢી નાખ અને પાછો માયા મોહબત તરફ આવ.

શું તાર દિલ તારી બન્ને બહેનો માટે પણ નથી બળતું?—આવી
રીતનો કીનો ધરેલાંની તો કોણને પણ યાદ નથી

તેઓ માટે તો સખ્ત પત્થરનું દિલ પણ બળે છે કારણકે ઈરાનની
મોટાઈનું નામ સર્મમાં પડ્યું છે

દરેક જણ આવા વખતમાં શું બોલે છે?—કે તેણીઓ શાહજાદા
અસ્ફ દિયારની બહેનો થાય છે

માટે તું વિચાર કર અને પોતાની કીર્તિને યાદ કર-અને ડહાપણને
આ કામમાં ઉસ્તાદ બનાવ.

તારા આડતીસ લાઇઓ કે ભેઓ પહાડના ચિતાઓ અને જંગલના
સિંહો હતા,

હમણુ ખાકુ દારન્દ ખાલીનો ખેસત
કે દુશમન સવારી અઝીશાન નહેસત
ચુનીન પાસોખ આર્દશ એરફનેયાર
કે અન્દીન બેશદર બુદમ નામદાર
હમણુ શાદો આ રામેશો મન બખન્દ
નકદન્દ કસ ચારે ઇન્ ચુસ્તમન્દ
યકી તન્ પેદરૂરા નગોકૂત ઇન્ બાર
કે અય શહુ એ કદસ્ત એરફનેયાર
કે ઊરા ચુનાન માન્દઈ ઝીરે બન્દ
નેયાયદત અઝાન બન્દ ઊ ભેચ ગઝન્દ
વગર મન કુનૂન બુદ પસીઅમ એ સૂદ
કઝીશાન બર આવરૂદ બદખાહુ દૂદ
ચુ ભમારપ્ ઝીનચૂનહુ પાસોખ શનીદ
દેલે અસ્તહુ ઝાન ચૂનહુ બા દાલ દીદ
હમી બુદ બરપાએ પુર દરો ખશમ
પુર અચ આવરૂદ દેલ પુર અચ આખ ચશમ
બદ ગોકૂત કય પહલવાને જહાન
અગર તીરહુ ગદ્દ દેલત બા રવાન
એચૂધ કુનૂન કારે ફર્શદિવરૂદ
કે બુદસ્ત હમવારહુ બા દાધો દરૂદ
બહરૂદ કે બુદી બરઝમે બખઝમ
પુર અચ દરો નકીન બુદી બર ગોરઝમ
પુર અચ અખમે શરશીર ગસ્તહુ તનશ
ચુરીદહુ બર ઊ મેલકરે જઊશનશ
હમી બુએલદ ઝાર જૂ ભને ઊય
બેખજશાય બર અશમે ગેરયાને ઊય
હમી ભન સેપારદ બઆવરૂદબાહુ
બેખજશાય બર ભને આને નીકૂખાહુ
હમી ગોકૂત બા આન હમણુ અસ્તગી
કે યા રખ તો બખજાય આન અસ્તગી
એ તન ભને મન ચુએલોન તા યકી
બેબીનીમ બર એરફનેયાર અન્દકી
ચુ આવાચ દાદશ એ ફર્શદિવરૂદ
રેખશ ગસ્ત પુર ખૂનો દેલ પુર એ દરૂદ
હમી ગોકૂત ઝાર દેલીશ ગવા
યલા શીર દેલ મેહુતરા ખુશવા
મન અચ અસ્તગીહાએ તો અસ્તહુ અમ
રેખાનશ બખૂને જેગર શસ્તહુ અમ
તો બુદી એ દેલ મર મરા મેહુરખાન
તોરા બન્દમ અચ બહુરે કીનહુ મેયાન
બેગોકૂત ઇનો અચ દેલ બર આવરૂદ હુશ
બેભુશીદા ઉકૂતાદો બર અદ ખોરૂશ
ચુ બાચ આમદશ દેલ બભમારપ્ ગોકૂત
કે ઇન્ બુદ ચેરા દાશતી દર નેહોકૂત
કે તા મન બર આન અસ્તહુ બખજમી
તોરા ઇન્ હમણુ રન્જ નન્મુદમી
બેક્રમીય કાહગર આરન્દ ચન્દ
એ પાએ મન અકૂનૂન બેસાયન્દ બન્દ
બેયાવરૂદ ભમારપ્ આહબરાન
ચુ સુહાને પૂલાદો પુરે બરાન

તે સધળાઓ પોતાનો ટક્યો ખાક અને ઇટનો ધરાવે છે-કારણકે
ફરમને તેઓમાથી એકને પણ જતો મૂક્યો નથી.”

અસ્ફંદિયારે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે “મારા ધણા નામદાર
ભાઈઓ હતા,

તેઓ સધળા ખુશહાલી અને રામરનીમાં પડ્યા હતા અને હું બંદમાં
પડ્યો હતો-તે વખતે આ હાજતમંદ બાઈને કોઈયે પણ યાદ કીધો નહીં
તેઓમાથી એક જણે પણ કોઈબી વખતે બાપને એમ કહ્યું નહીં-
કે ‘ઓ પાદશાહ! અસ્ફંદિયારે એવું તે શું કીધું છે?’

કે તેને એવી રીતે બંદમાં રહેવા દીધો છે-તને તેના કયદ કીધાથી
નુકસાન સિવાય કશું બીજું મળવાનું નથી’

અગરને હવે હું પોતે કોઈ પણ તૈયારી કરું તો તે શા કામની?-
કારણકે ફરમને તેઓના કચરધાણ તો કાઢી નાખ્યો છે.”

ન્યારે ભમારપે એવો જવાબ સાંભળ્યો-અને તે કયદ પડેલાનું દિલ
એવી રીતે દુખાયલું બેયું,

ત્યારે તે દર્દ અને ગુસ્સા ભરેલો ઉભો થયો-તેનું દિલ હાજત ભરેલું
અને આંખો આંસુ ભરેલી હતી

તેણે અસ્ફંદિયારને કહ્યું કે “ઓ જેહાનના પેહલવાન!-અગર તાર ૨૩૫
દિલ તારા જીવ સાથે દુઃખી બને છે,

તો હવે તું ફર્શદિવરૂદના બાબમાં શું કહે છે?-કે જે હમેશો તાર
માટે દુઃખ ભરેલોજ રહેતો હતો.

તે લડાઈમાં કે ખુશીની મજલેસમાં જ્યાં પણ કેથે હતો-ત્યા તે
દુઃખીજ હતો અને ગોરઝમ ઉપર લખનનજ નાખતો હતો.

તેનું તમામ શરીર તલવારના અખમથી ભરાઈ ગયું છે-તેના સર
ઉપરની કોલાહ અને તેનાં બદનમાયું બખતર ચીરાઈ ગયાં છે

તેનાં બદનમાંથી તેનો જીવ ખુવારી સાથ નીકળી જવાની તૈયારી કરે
છે-માટે તું તેની રડતી આંખો ઉપર દયા કર

લડાઈગાહમાં તેનો જીવ નીકળે છે-તે પોતાનો જીવ લડાઈગાહમાંજ
સોંપી દે છે-માટે તે નેકખાહના જીવ ઉપર બક્ષેશ કર.

તે સધળો અખમી થયા છતાં પણ એમજ બોલતો હતો-કે ‘ઓ
ખોદા! તું તે મારા બાઈલા ભાઈ ઉપર દયા કર.

હું એકવાર જરા અસ્ફંદિયારને ભેઈ લઉં ત્યાં સૂધી મારા તનમાથી
મારો જીવ ટોડી ના નાખતો.”

ન્યારે ભમારપે તેને ફર્શદિવરૂદના નામથી કહ્યું-ત્યારે તેનો ચેહરો
આંસુ ભરેલો અને દિલ દર્દ ભરેલું બન્યું.

તે એ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યો કે “ઓ અફસોસ! ઓ દેલાવર’
ઓ બહાદુર!-ઓ પેહલવાન! ઓ શેરદિલ સરદાર! ઓ શાહઝાદા!

તારા ધાયલ થવાથી હું અખમી થયો છું-અને મારા બન્ને ગાલોને ૨૩૬
જીગરનાં લોહીથી ઘેઈ નાખ્યા છે

તું ખરાં દિલથી મારો મેહરબાન હતો-હું તારેજ માટે કીનાની
કમર બાંધીશ”

એટલું બોલી તે ગાફેલ થઇ ગયો-તે ગુસ્સામા આવી પડી જઈને
ખૂમ પાડવા લાગ્યો

ન્યારે તેનું દિલ પાછું ઠેકાણે આવ્યું ત્યારે તેણે ભમારપને કહ્યું-
કે “તે આ વાત શા માટે છપાવી રાખી?

નહીં તો કે હું તે અખમી થયલા ભાઈ ઉપર તુરત દયા લાવ્યો હતો-
અને તને આ સધળી મેહનત પણ નહીં આપતે.

ચાલ તું થોડાક લૂહારો બોલાવવાનો હોકમ આપ-કે હવે તેઓ
મારા પગ ઉપરથી બેઠી ધસી કાઢે.”

ત્યારે ભમારપ લૂહારો લાવ્યો-જેઓ પોલાદી કાનસ અને ન્યારે
તેઓ ભારી હોડા લઇ આવ્યા,

બેસુદન્દ જન્મશે મેરમારે ધુલ
હમલું બન્ને રૂમી બકેદારે પુલ
હમી દીર શુદ્ધ સુદલ્લ આન અસ્તગી
સખુર શુદ્ધ હેલે અસ્તલું ઝાહસ્તગી
અ આહગરશ ગોકૂત કય શૂર દસ્ત
બેબાદીઓ અસ્તલું નહાની રોકસ્ત
૨૩૭ બેયાહીખત ઝહ દસ્તો અર પાએ ખાસ્ત
ધમી શુદ્ધ બેયાઝીહ બા બન્દ રાસ્ત
બેયકૂશરૂ પાયો બેપીચીહ દસ્ત
ધુલો બન્ને જન્મર દરહમ રોકસ્ત
શુ બેકસ્ત જન્મર બીતુશ ગસ્ત
બેયકૂતાહ અઝાન દર્દો બીહુશ ગસ્ત
સેતારહુ શેનાસ આન શેગેકૂતી બેદીહ
બહાન નામવર આઝીન ગુસ્તરીહ
શુ આમહ બહુશ આન ગવે જૂરમહ
હમલું પીશ બેન્હાહ જન્મર બન્દ
શુનીન ગોકૂત કીન હફથહાએ ગોરમ
બેયુરીહ મારા એ રમ્મો એ બમ્મ
બયકૂ ભાએગહુ અસ્તલું જન્મરે બન્દ
અઝાન ખારએ દેશ બહામૂન ફેગહ
દેગર ગોકૂત કીન ધુલો બન્દ ગરાન
હમી તીચ મેરમારે આહગરાન
કે અર ભને મા બૂહ અઝાન શહુર્યાર
એ દસ્તશ બેનાલમ અપર્વેગાર
બકમીને ચઢ્ઢાન નેશસ્તલું બુદમ
૨૩૮ ન અમ્મ બહુરે ઈન બન્દ અસ્તલું બુદમ
બવસ્તાઓઝહ અન્દરૂન જર્દોહીસ્ત
બેગોકૂતસ્તો બેમૂહ ગર્મો દુરોસ્ત
કે હરફ એ કર્મીનો પન્દે પેદર
બેતાબહ મર ઊ હસ્ત ભદ્ પેસર
પેસરરા પેદર ગર બેન્દાન કુનહ
અઝાન બેલુ કે દુશ્મન શુલ અકૂશાન કુનહ
નગસ્તમ એ કર્મીન નગોકૂતમ સખુન
બેપીચીહ હરાન ફે બહ અકૂગહ બુન
વઝાન ભય બા આકરે યારે અન્દ
બગર્મીબહુ શુદ્ધ બા તને પુર એ બન્દ
હમલું તન ગેરકૂતલું એ જન્મર જન્મ
એ દુશો એ તન જન્મ કાયહ બચન્મ
યકી ભમએ ખુસ્તવાની બેખાસ્ત
હમાન ભમએ પહુલવાની બેખાસ્ત
બેકૂરૂહ કાન ખારએ ગામજન
બેયારન્દો આન તર્ગો શશીરે મન
બેયાવરૂહ ભમારપ આન ચુન બેખાસ્ત
બેપૂશીરો આનગાહુ અરપાય ખાસ્ત
શુ અરમશ બહાન ખારગી ઊકૂતાહ
એ ચઢ્ઢાને નીકી દેહેશ કરૂહ યાહ
૨૩૯ હમી ગોકૂત અગર મન ગુનલું કર્દલું અમ
અઝીરા બબન્દ અન્દર આઝર્દલું અમ
એ કરૂહ ઈન અમાન અર્મએ બરૂબરી
કે બાયસ્ત કર્દન બદીન લાલરી

ત્યારે તેઓએ બેડાઓ, ખીલાઓ, કડાંઓ અને સધળી રૂમ દેશની
બનેલી પુલ જેવી હાથ કડીઓ ધસવા માંડી
તે બેડી ધરતા વખત લાગ્યો-જે દીલથી તે બદીવાનનું દિલ હતા
વળું બન્નું.

અને લૂહારને કહ્યું કે “ઓ અમાર્યા હાથના રાખસ!-તું બદ
બાંધી ભાણે છે પણ બાધેલો બંડ ખોલી ભણતો નથી”

તેનો હાથ ખસેડી નાખ્યો અને પોતે હલો થયો-જરા ખીજવાયો
અને બેડી ઉપર હાથ નાખ્યો

પગનો ભાર મૂકી દાબ્યો અને હાથ ફેરવ્યો-જેથી તે બેડી અને
સાકળ સર્વ ટુટી ગઇ.

જ્યારે તેણે બેડી તોડી નાખી ત્યારે તેથી તે થાકી ગયો-અને તે
થાકને લીધે તે પડી ગયો અને બેહોશ થઈ ગયો.

સેતારેશોનાસ ભમારપે આવી રીતની અભયખી ભેદ-તુરતજ તે નામ
દાર પેહલવાન ઉપર હુઆ કીધી

જ્યારે તે કૌવતમદ પેહલવાન પાછો હોરામાં આવ્યો-ત્યારે સધળી
બેડીઓ અને બદ પોતાની સામે મૂક્યા

અને બોલ્યો કે “આ ગોરમના હુદયાએ-મને આ લડાઇથી તેમજ
ખુશીની મજલેસથી વેગળો રાખ્યો”

પછી સધળી સાકળ અને બેડી એક જગ્યાએ એકઠી કરીને-પેલા
કિલ્લાની સફીલ ઉપરથી જગલમા ફેંકી દીધી

પછી તે બોલ્યો કે “ઓ કરા અને ભારી બદ-અને લૂહારોના
અભિયાળા ખીલા,

કે જે પાદશાહની તરફથી મારા જીવ ઉપર ઠોકવામા આવ્યા હતા-
તેના ગુલમની ક્યારે હુ ખોદાતાલા આગળ કરે છુ

હુ પાક ચઢ્ઢાનના કર્મીને તાબે રહીને બેસી રહ્યો હતો-બાકી કાઇ
આવી બેડીથી હુ બધાએલો રહેલો નહીં હતો

કારણકે એ માટે અસ્તોશત પયગમરે ઝહ અવસ્તામાં એ પ્રમાણે
કહેલું છે અને ઘણી તાકીહ કીધી છે,

કે ‘જે કાઇ છોકરો પોતાના બાપનાં કર્મીનથી અને તેની નસીહતથી-
ઉલટો ચાલે તે છોકરો એહરેમનની રીત ઉપર ચાલનારો ભદ્ગર ગણાય
એક છોકરાને તેનો બાપ જો ક્યદખાને પુરે-તો તે તેના દુશ્મનો તે
છોકરા ઉપર ફૂલનો વધાવો કરે તેનાં કરતાં વધારે સારું છે’

પયગમરના આવા કર્મીનથી હુ ક્યારે નહીં અને એક સખુન પણ
બોલ્યો નહીં-જે કાઇયે કે આ બૂરાઇ કીધી છે તેજ શેવટ પસ્તારો”

એટલું કહી તે ત્યાંથી થોડાક ચાકરો અને મદદગારો સાથ-બેડીથી
બરાબ થયલા તનને સાફ કરવા માટે નહાવા ગયો

તેનું સધળું બદન બેડીઓથી ડિટાઈ ગયું હતું-અને ખલા તેમજ
શરીર ઉપરથી બધો કાટ હાથ ભરી ભરીને નીકળતો હતો.

નાહી રહ્યા પછી તેણે એક પાદશાહી પેરાક તેમજ પેહલવાની
કપડાં માખ્યાં

ત્યાર બાદ તેણે કર્મીવ્યુ કે “પેલો મારો તેજ ચાલનો ઘોડો અને
પેલી મારી ટાપ અને તલવાર લઇ આવે”

જે કાઇ તેણે માગ્યું તે ભમારપ લાગ્યો-અને તેણે તે સધળું પેહેલું
અને પછી હલો થયો

જ્યારે તેની નજર પેલા ઘોડા ઉપર પડી-ત્યારે તેણે નેકી પહોંચાડ-
નારા પાક ચઢ્ઢાનને ચાદ કીધો

અને બોલ્યો કે “અગર મેં કાઇ ગુનાહ કીધો-તો તે કારણસર હું
ક્યદમા હુઃખી થયો

પણ આ તેજ ચાલના બરબરી ઘોડાએ શું કીધું?-કે તેને એમ
દૂબળો કરી નાખ્યો?

ભેપૂઠો ઊરા બીઆહુ કુનીહ
બપુઈન તનશરા બનીરુ કુનીહ
ફેરેતાઈ કસ નઝદે આહુઅરાન
હરાન કસ કે ઉરતાઈ બૂહ અન્દરાન
ઘેરૂતનદો અન્દીન ઝેરેહ સાખતાન્દ
સેલાહશ ચકાયકુ ભેપદાખતાન્દ

બંઓ એની સારવાર કરો-એને દાનો પાણી આપી પાછો કોવતમંદ
બનાવો.”

પછી તેણે એક જાણને લૂહારો કે બંઓ તે વખતમાં ઘણા કાબેલ
હતા તેઓને બોલાવવા મોકલ્યો.

તેઓએ આવીને તેનાં બખ્તરનું કેટલુંક સમાર કામ કર્યું-અને સધળાં
હથિયારો તૈયાર કરી આપ્યાં

૨૪૮ને એસ્કન્દેયાર્ બા ભમારપ્ નઝદે ગુરુતાર્પ.

અસ્કન્દિયારનું ભમારપની સાથે ગુરુતા- રપની નઝદીક જવું.

—:૦:—

શબ્ આમહ શુ અહુરીમને કીનહુઆહુ
બોરુસે જરસ ખાસ્તે અઝ બારુઆહુ
સવારાન તને અન્દ ગેરુહ આમદન્દ
બનઝદે સરકુરાઝ ખુસાવ શુદન્દ
શુ શબ્ તીરહુ તરુ અરત એસ્કન્દેયાર્
સેલીહશ ભેપૂરીદો બરુ સાખત કાર
બરુ આન બારએ ખુસાવી બરુનેશસ્ત
ચકી તીધે હેન્દી ગેરુકુતહુ બદસ્ત
ખુદો બહુમનો આઝરે સરકુરાઝ
ઘેરુકુતાન્દ પૂયાન બરાહે દરાઝ
બરા શહુબર પીશ ભમારપ્ બૂહ
કે હસ્તુરે ફરબોન્દહુ ગુરુતાર્પ બૂહ
અઝાન બારએ રેઝ શુ બીરુન શુદન્દ
સવારાને જન્ગી બહામુન શુદન્દ
સેપહુબુદ શુએ આરેમાન કંરુહ રૂય
શુનીન ગોફત કય દાવરે શસ્તગૂય
તોઈ આક્રીનદઓ કામગાર
ફેરુઝન્દએ જાને એસ્કન્દેયાર્
બરુ અચદુન કે ફીરુઝ અર્દમ બજન્ગ
કુનમ રૂએ ગીતી બરુ અર્જન્દ પન્ગ
બેઆહમ અઝ કીને લોહુરાસ્પ શાહુ
હમાન અન્દ ખૂને સરે બી ગુનાહુ
ઘેરાદર જહાનબીને મન સીઓ હશત
કે અઝ ખૂન શાન લઅલ શુદ ખાકે દશત
પઝીરેકુતમ અઝ ઈઝદે દાહબર
કે કીનહુ નગીરમ એ બન્દે પેદર
બગીતી સહ આતેશકદહુ નવ કુનમ
જહાન અઝ સેતમગારહુ બીખવ કુનમ
ન બીનહુ કંસી પાએ મન બરુ બેસાત
મગરુ દરુ બેયાબાન કુનમ સહ રેખાત
બશખી કે કર્ગસ બરુ જી ગુઝરહુ
બરુ જી ગૂરે નખીર પય નેરુપરહુ
કુનમ માહે આખ અન્દરુ દહુ હઝારુ
નેશાનમ દેરખત અઝ બરે આહુસારુ
બેખખમ એ બજન્ગ દેરમ સહ હઝારુ
બદર્શીશ હરુ ફે ખુબહ ખાસ્તાશ

જ્યારે કીનહુઆહ એહરેમનના જેવી રાત પડી-ત્યારે દગાહમાથી
ધંટના આવાઝ ઉઠ્યા

થોડાક સવારો એકથા થયા-અને સરકુરાઝ શાહઝાદાની નઝદીક ગયા.

જ્યારે રાત વધારે અંધારી થઈ ત્યારે અસ્કન્દિયાર-પોતાનાં હથિયાર
બીડયાં અને તૈયાર થયો

તે પેલા પાદશાહી ઘોડા ઉપર સવાર થયો-તેણે પોતાના હાથમાં
એક હિદી તલવાર પકડેલી હતી

પોતે, બહુમન અને સરકુરાઝ નૂશઆઝર-લખાણ રાહ ઉપર દોડતા
નિકળ્યા

તેની આગળ ભોમિયા તરીકે ભમારપ હતો-કે જે કીર્તિમાન ગુરુતા ૨૪૦
રપનો વઝીર હતો

જ્યારે તે લડાયક સવારો કિલ્લાની હીવારથી બાહર પડ્યા અને
મયદાનમાં આવી પુગ્યા,

ત્યારે સરહાર અસ્કન્દિયારે આરમાન તરફ પોતાનું મોં કીધું-અને
બોલ્યો કે “ઓ સમ્યાધના સાહેબ ઈન્સાફના ખાવંદ!

તુંજ કુલ દુન્યાને પયદા કરનારો અને સર્વ શક્તિમાન સાહેબ છે-
તેમજ મુજ અસ્કન્દિયારના જીવને પાછો રોશન કરનાર પણ તુંજ છે

અગરજે આ લડાઈમાં હું ફતેહ પામું-અને અર્જન્દ ઉપર બેઠાન
તગ કરું,

અને તેનાથી પાદશાહ લોહશસ્ત્રપનો તેમજ કેટલાક બેગુનાહ સર
દારોનાં ખૂનનો કીનો લઉં,

તેમજ મારી આખો મિસાલના મારા આડતીસ બાઇઓ-કે જેઓના
ખૂનથી તે મયદાનની ખાક લાલ બની ગઈ છે તેઓનો કીનો લઉં,

તો તુ દાહગર બોદાતાલાનાં નામથી હું કહું હું-કે બાપે મને કયદ-
ખાનામાં નાખ્યો તેનો કીનો લેવાનું હું છોડી દઈશ

અને દુન્યામાં એકસો નવાં આતશકદેહ પરચાવીશ-અને જુલમગારોથી
તમામ બેઠાન ખાલી કરી નાખીશ.

બિયાબાન જંગલમાં જ્યાં સૂધી હું સો મુસાફરખાના નહીં બાધીરા-
ત્યા સૂધી કોઇ મારા પગ બિહાના ઉપર આસાયેશ લેતા બેશે નહીં.

તેમજ એવા રણોમાં કે જ્યાં ગીદ પણ ઉડી ન શકતું હોય-અને ૨૪૧
ગોરખર કે કોઇ બીજો રોકાર પગ પણ ન મૂકતો હોય,

તેવી જગ્યામાં દરા હઝાર ફૂવા બોદાવીશ-અને ફૂવાને માથે ઝાડ
શેપાવીશ

અને ગરીબ માણસોને તેમજ જે કોઇ હાજતમદો હોય તેઓને
મારા ખઝાનામાંથી એક લાખ દેરમ બક્ષેશ આપીશ.

હમણ બી રહાનરા બહીન્ આવરમ
સરે જાફાન્ બરુ જમીન્ આવરમ
પરસ્તેશ કુનમ પીશે યજ્ઞદાન્ બપાય
ન બીનહ મરા કસ બઆરામ ભય
બેગોફત ઇનો અરુદાશત અરેયે નબરુહ
બયામહ બનઝદીકે ફર્શીહવરુહ
વરા ઝારુ બરુ બાકુ બરુ બેગોફતુ દીહ
તને બેગોફતુ અચ જખમ આરોઝુતુ દીહ
એ દીહણ બેબારીહ અદાન્ સેરેશકુ
કે ખીરહ ફેરમાન્દ દાના પેઝેશકુ
બહુ ગોફતુ કય શીરે પખાશીબૂય
તોરા ઇન્ ગજન્દ અચ કે આમહ બચુ
કચુ કીને તૂ બાચ બૂયમ બજન્ગ
અગરુ શીરે જન્ગી બુવહ વરુ નેહન્ગ
૨૪૨ થુનીન્ દાહ પારોબ કે અચ પહુલવાન્
એ ગુસ્તાસ્પમ મન્ બહીદહુ રવાન્
મરા ઇન્ એ ગુસ્તાસ્પ આમહ બચુ
અજાન્ બી હોનરુ મહો આન્ ગોફતુબૂય
અગરુ પાએ તૂ ઊ નકર્દી બખન્દ
એ તુર્કાન્ થુનીન્ કય બુદી ઇન્ ગજન્દ
હમાન્ શાહુ લોહુરાસ્પ બા પીરહુસરુ
હમણ બજખ અચ ઊ ગશત ઝીરો જખરુ
એ ગોફતે ગુરજમ આનચે બરુ મા રસીહ
ન બીનહ કસ ઇન્ બહુ ન હરોચ શનીહ
તો મખરુશ વજ દાહુ બુરસન્દ બાશ
બગીતી હેરખતે બજમન્દ બાશ
કે મન્ રફત બાહમ બહીગરુ સરાય
તો બાયહ કે માની હમીશહુ બભય
બુ રફતમ એ ગીતી મરા યાહ દારુ
બબખશીશ રવાને મરા શાહ દારુ
ગરુ અચ બસ્તને મન્ તોરા ધમ રસીહ
મરા ઇન્ તબાહી એ કોહુરમ રસીહ
તો પહુરુહ બાશ અચ જહાન્ પહુલવાન્
કે ભવીહ બાહીઓ રઉશન્ રવાન્
૨૪૩ બેગોફત ઇનો રોખસારગાન્ કરુહ જરુહ
શુદ આન્ નામવરુ શીરુ ફર્શીહવરુહ
બેજહ દસ્ત બરુ જઉશન્ એરુકન્દયારુ
હમણુ પર્નેયાન્ બરુ તનશ ગશત બારુ
હમી ગોફતુ કય પાકુ બરુતરુ બેદાય
બગીતી તો બારી મરા રહુતુમાય
કે બાચ આવરમ કીને ફર્શીહવરુહ
બરુઅન્ગીજમ અચ સન્ગ વજ આબુ ગરુહ
બેરીજમ એ તન્ ખૂને અર્તસ્પરા
રોઝીબા કુનમ બને લોહુરાસ્પરા
બેરાદરુશરા મોર્દહુ બરુ ઝીન્ નેહાહ
રેલી પુરુ એ કીનહુ સરી પુરુ એ બાહ
એ હામૂન્ બરુ આમહ બહુલે બલન્દ
બેરાદરુશ અસ્તહુ અઅસ્પી સમન્દ
હમી ગોફતુ કંકૂતુ એ સાજમ તોરા
યકી દખમહુ ચૂન્ બરુ ફેશમ તોરા

સધળા ગુમરાહ થયલા શખ્સોને પાછા આપણી દીનમાં લાવીશ
અને ભદ્રગરના સર ઝમીન ઉપર પટખીશ
ત્યાર બાદ પાક યજ્ઞદાનની હુકમમાં ઉભો રહીને બંદગી કરીશ-મને
કોઈ પણ શખ્સ અચશઆરામમા બેઠેલો જોશે નહીં”
એટલું બેલી તેણે લડાઇનો ઘોડો ડપતાવ્યો અને ફર્શીહવરુહની નજ
દીધ આન્યો.

તેને કંગાલ અવસ્થામા પાક ઉપર સૂતેલો જોયો-તે સૂતેલા મહેનું
શરીર ઝખ્મોને લીધે ફુગ્ગી થતું જોયું

અરુકદિયારે તેને માટે એટલા બધા આખમાંથી આસુ પાડ્યાં કે
તેથી તે દાના ફિસ્લુક (ભમાસ્પ) દગ થઈ ગયો

પછી અરુકદિયારે તેને કહ્યું કે “ઓ લડાયક સિદ્ધ! આવી રીતની
સખત ઈત્તા તને કોણ તરફથી થઈ?”

અગરજે તે લડાયક સિદ્ધ હશે અથવા દયાનું મગરમચ્છ હશે તો
પણ હું લડાઈમા તારો કીનો તેની પાસેથી પાછો લઈશ”

ત્યારે ફર્શીહવરુહે તેને એવો જવાબ આપ્યો કે “ઓ પેહલવાન!-
હું ગુસ્તાસ્પને લીધેજ આવો ઝખ્મી છવનો બન્યો છું.”

પેલા બેહુદા મહા ગેરઝમથી તેમજ તેની બદગુઈથી-આ સધળું મને
ગુસ્તાસ્પ તરફથી મળ્યું છે

જે તે તો કયમ્મા નહીં નાખતે તો તુર્કીઓ તરફથી આવી હાનિ
કયા પુગને?

તેમજ બુઝેગ પાદશાહ લોહરાસ્પ કયા માર્યો જતે? તમામ બદબ
શેહર તેનીથી પાયમાલ થઈ ગયું છે

ગુરજમની બદગુઈથી જે કાઈ આપણી ઉપર વીટયું છે તેવું બહુ
તો કોઈ જોશે નહીં અને કદી સાબળશે પણ નહીં

હવે તું ના રડ અને સરજત ઉપર સત્નુટ પડ અને દુન્યામા
ફળવત ઝાડ તુજ થજે (યાને લાગ્ગી ઝિંદગી ગુઝારી બચ્ચાવાળો થજે).

કારણકે હું તો હવે બીજી હમેશગીની દુન્યામાં જઈશ હવે તને
લાગ્ગી ઝિંદગી ભોગવવાની ઝરર છે

જ્યારે હું આ દુન્યામાંથી ચાલી જઈ ત્યારે તું મને યાદ કરતો
રહેજે-અને ગરીબોને બક્ષેશ આપી મારા રવાને ખુશહાલ કરજે

જે મારા ઝખ્મી થવાથી તને ગમ પડેાચો છે તો તું જાણ કે મારી
આ ખરાબી કોહુરમથી થઈ છે

ઓ જહાન પેહલવાન! તને છેલ્લી સલામ કરું છું-સદા સુખા અને
છવતો રહેજે”

તે એટલું બોલ્યો અને તેણે પોતાના યાલો ફિક્કા બનાવી દીધા તે
નામવર સિદ્ધ ફર્શીહવરુહ મરણ પામ્યો

તુરત અરુકદિયારે બખ્તર ઉપર હાથ મારી-પોતાના તન ઉપરનાં
તમામ રેશમી કપડાં ચાક કીધા

અને એ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યો કે “ઓ બુલ્લ મરતબાના પાક
યજ્ઞદાન! તું દુન્યામા મારો રેહતુમા બનજે,

કે જેથી હું ફર્શીહવરુહનો કીનો લઉં-અને પત્થર તેમજ પાણીમાંથી
પણ મૂળ ઉડતી કર

અર્તસ્પના શરીરમાંથી લોહી વહેતું કર-અને લોહરાસ્પના રવાને
શાન્તિ પુગાડું”

પછી તેણે કીના બરેલા ફિયે અને ગુરસા બરેલાં સરે-પોતાના બાઈના
રાબને ઝીન ઉપર મૂક્યું

અને જ જલમાંથી એક બુલ્લ પહાડ ઉપર આન્યો-તેનો બાઈ એક
બૂરા રંગના ઘોડા ઉપર બંધાયેલો હતો

ત્યા તે એમ બોલવા લાગ્યો કે “હવડાં આવા વખતમાં હું તને
શુ કર-તારે માટે એક દખ્ખુ હું કેવી રીતે બધાઉં?

ન સીમરેત આ મન ન અરે. ગોહર
 ન ખેરેતો ન આભો ન દીવારૂં
 ન જાએ દેરખતી ચુનાન સાચહદાર
 કે આખાનમત અથ ગભે નામદાર
 અર આહીખત અકૂતાને જગ્ય અચ તનર
 કંકન કરૂં દસ્તારો પીરાહનર
 લગાન જા ભેચામહ બદાન જાયગાહ
 કુળ શાહુ ગુસ્તારૂં ગુમ કરૂં રાહ
 બસીરા એ ઇશનેયાન કોશતહ દીહ
 શુદહ ખાકો સગ્ય અચ જહાન નાપદીહ
 હમી આર ભેચીરેત અર કશતગાન
 બરાન તગ્ય દેલ અખત અરગશતગાન
 બલઈ કુળ ગશતહ છુદ સખત રચમ
 અચરમ આમદશ કોશતહ રૂએ ગોરચમ
 બનચદીકે ઊ અરપશ અકુગન્દહ બૂદ
 અર ઊ ખાકુ અદી પરાગન્દહ બૂદ
 ચુનીન ગોકૂત આ કોશતહ એરકુરેયાર
 કે અથ મદે નાદાને બહ રૂચગાર
 નેગહુ કુન કે દાનાએ ઇરાન એ ગોકૂત
 બદાનગહુ કે છુકુશાહ રાચ અચ નેહોકૂત
 કે દુશમન કે દાના બુબહ બેહુ એ દુસ્ત
 અબા દુશમનો દુસ્ત દાનેશ નેકુસ્ત
 અર અન્દીશહ આન કર કે દાના બુબહ
 એ કારી કે અર વચ તવાના બુબહ
 એ ચીઝી કે ખાશહ અર નાતવાન
 બનેસ્તનશ રન્જહુ નદારહ રવાન
 અચ ઇરાન હમી જાએ મન ખારેતી
 તો આવદી અન્દર જહાન કારેતી
 તો બોદી અઝીન પાદશાહી ફોરૂષ
 હમી ચારહુ બેરેતીઓ ગોકૂતી ફોરૂષ
 બરીન રચમ ખૂની કે શુદ રીખતહ
 તો ખાશી બદાન ગીતી આવીખતહ
 વઝાન દશત ગેચાન સર અન્દર કશીહ
 બઅબૂહુ ગોદાને તુર્કીન રસીહ
 સેપહુ દીહ અર હકૂત ફેસઅ દશત
 કઝીશાન હમી આરમાન ખીરહુ ગશત
 ચકી કન્દહુ કર્દહુ અગેરૂં અન્દરૂં
 અપહુના એ પતાએ તીરી ફોરૂષ
 એ કન્દહુ અસહ ચારહુ અન્દરૂં ગુબશત
 એનાનરા ગેરાન કરૂં અર સૂએ દશત
 તઝાયહુ એ તુર્કીન ચુ હસતાહ મરૂં
 હમી ગશત અર ગેરે દશત નબરૂં
 પરાગન્દહુ તુર્કીન અર ઊ આમદન્દ
 પુર આવાઝો આ બેસ્તલૂ આમદન્દ
 અપુરેશ ગેરેકૂતાહ કય શીરૂમરૂં
 એ બૂઈ બદીન શખ બદશત નબરૂં
 ચુનીન દાહ પાસેખ કે અર દશત રચમ
 શુમારા હમહુ કામ ખાબસ્તો અચમ

હાલ નથી મારી પાસે સોનું, રૂપું કે ગોહર-તેમજ ઇંડ, પાણી કે કડિયા પણ નથી

વળી અહીં નથી કોઈ છાંચડાનાળું ઝાડ કે એ નામદાર પેહલવાન 'હું તને તેની નીચે સૂવાહું' "

પછી તેણે બાઈનાં તન ઉપરથી લડાઈતું બખતર કાઢી નાખ્યું-અને ૨૪૪ તેની પાંચડી તેમજ પેહરણતું કંકન બનાવ્યું.

પછી ત્યાંથી તે પેલી જગ્યા ઉપર આવ્યા-કે ત્યાં પાદશાહ ગુસ્તારપ પોતાની રાહ ભૂલી ગયા હતા

ત્યાં તેણે ઇરાનીઓમાથી ઘણા જણને માથાં ગચલા ભેચા-જેહાન માંથી ગોચા ધૂળ અને પથર ભેમાલમજ થઇ ગચલા હતા.

તે માથાં ગચલાઓ ઉપર તેમજ તે બરગરેતે બખતના લાચારો ઉપર અસ્ફદિયાર આર આર રડવા લાગ્યા

જે જગ્યાએ કે લડાઈ ઘણી સખત થઈ હતી-ત્યાં મરી ગચલા ગોર-અનનો ગેહરો તેની નજરે પડ્યો

તેની નજરીકમાંજ તેનો ઘોડો પણ પડેલો હતો જેની ઉપર કેટલીક ખાક પંથરાયલી હતી

તે મૂંઝેલા ગોરઅને બેઠ અસ્ફદિયાર એ પ્રમાણે બોલ્યો કે "ઓ ખૂરા દહાડાના નાદાન મદે !

તું નેગાહ કર કે પેલા ઇરાનના દાના શખસે ત્યારે પોતાનાં દિલનો છૂપો ભેદ બુલ્યો ત્યારે શું કહ્યું હતું ?

કે ' (નાદાન) દોસ્ત કરતાં દાના દુશમન ભલો-દુશમન હોય કે દોસ્ત હોય પણ માણસને હઠાપણ હોતું બેઠયે

જે કોઈ શખસ કે દાના હોય છે-તે જે કામ કે પોતાથી બની શકતું હોય તે ઉપરજ પોતાના વિચાર દોડાવે છે

પણ જે કામ કરવાને પોતે અશક્ત હોય-તે કામનો વિચાર કરવામા ૨૪૫ પોતાનો જીવ દુઃખી કરતો નથી'

ઇરાનમા તું મારી જગ્યા લેવા માગેલો હતો-પણ તેમ કરીને તો તે આ દેશમાં આકૃત લાવી નાખી

તેજ આ પાદશાહીનો પ્રકાશ સધળો ઝાંખો કરી નાખ્યો-તે કોટા કાવતરાં કીધા અને તું ભૂહું બોલ્યો

આ લડાઈગાહમા જેટલું ખૂન રેડાયુ છે-તેના જવાબદાર તરીકે તું પેલી જેહાનમા લટકેલો રહેશે "

જેટલું કહી રડતો રડતો તે વચરાન જગ્યાએથી ફર્યો-અને ત્યા તરાની લશ્કર એકહું હતું ત્યાં આવ્યો

તેણે તે મયદાનમાં સાત ફરસે સૂધી લશ્કર વીખરાયલુ બેચુ-કે જે બેઠને આસ્માન પણ હધાઈ જતુ હતું

તે લશ્કરની આસપાસ એક ખાઈ બોદેલી હતી-જેની પોહોળાઈ એક તીર છૂટવાના અદાઓથી પણ વધારે હતી

આ ખાઈ તેણે સો યુક્તિઓ કરી પસાર કીધી-અને દુશ્મનનાં મયદાન ઉપર ઘોડાને ચોલાવ્યા

હવે તુર્કીઓમાથી એસી તલાયા સવારો-લડાઈના મયદાનની આસપાસ ચોટી કરતા કરતા હતા

તેઓ વીખરાયલી હાલતમા તેની આસપાસ આવી લાવ્યા-તેઓ ખૂમ પાડતા બેસ્તલે કરવા માટે આવ્યા

તેઓ તેને પૂછવા લાગ્યા કે "ઓ રોર મદે !-તું એવડી રાતે લડાઈનાં ૨૪૬ મયદાનમાં શું રોધે છે ? "

ત્યારે અસ્ફદિયારે તેઓને એવો જવાબ આપ્યો કે "આ લડાઈનાં મયદાન ઉપર તમે સધળાઓની ખાહેશ તો બસ ખાબ કરવાની અને ખાણીપીણી કરવાનીજ છે

શુ આગાહી આમહ અકોહરમ એ દશત
કે એરફ્તેયાર અચ શુમા અર ગુજરત
મરા ગોકૂત અર ગીર શરશીરે તીચ
એ જાન શાન અર આવર ચકી રસ્તખીચ
અર આહીખત શરશીરો અન્દર નેહાહ
હમી કરૂહ અઝાન રચમે ગુસ્તારેપ યાહ
બેચકૂગન્દ અઝીશાન ફેરાવાન બરાહ
વઝાન જાએગહુ શુદ્ધ બનચ્હીકે શાહ
અર આમહ બરાન ફૂહે ખારા ફરાચ
શુ રૂએ પેદર દીહ બોદશ નમાન
પેદર દાઘ દેલ બૂહ અરૂપાએ જરત
બેચ્હીસીરો બેસ્તોરૂદ રૂચશ બદરત
બદ્દ ગોકૂત ચક્કદાન સેપાસ અચ જવાન
કે દીદમ તોરા શાહો રહીશનરવાન
એ મન અર દેલ આઝારો પુન્દી મદાર
બકીન ખારતન હીચ કુન્દી મદાર
૨૪૭ ગોરચમ આન બદ્દઅન્દીશ બદ્દબૂએ મરૂહ
દેલે મન એ ફર્કન્દે મન તીરહુ કરૂહ
બદ્દ આમહ બચ્ચશ એ ગોકૂતારે બદ્દ
બદ્દ આયદ બમદે બદ્દ અચ કારે બદ્દ
પઝીરકૂતમ અચ કેદેગારે બેહાન
શેનાસન્દએ આરકારો નેહાન
કે ગર મન શવમ શાહો પીરૂઅખત
સેપારમ તોરા કેશવરો તાલો તખત
પરસ્તેશબહી પસ કુનમ દર બેહાન
સેપારમ તોરા આનએ દારમ નેહાન
ચુનીન પાસોખ આવરૂદ એરફ્તેયાર
કે ખુરનૂહ બાદા એ મન શહુરયાર
મરા આન બુવહ તખતો ગન્ને સેપાહ
કે ખુરનૂહ બારાહ અઝીન બન્દહુ શાહ
જહાનદાર દાનહ કે અર દસ્તે રચમ
શુ મન દીદમ અકૂગન્દહુ રૂએ ગોરચમ
બદાન મદે બદ્દબૂચ ગેયાન શુદમ
એ દદે દેલે શાહુ બેયાન શુદમ
કુનૂન આનએ બદ્દ બૂદ અર મા ગુજરત
ગુજરતહુ હમહુ નચ્દે મન બાહ ગશત
૨૪૮ અઝીન પસ શુ મન તીધે કીન અર કશમ
વઝીન ફૂહે ખારા સર અન્દર કશમ
ન અર્જરેપ માનમ ન આયાસો ચીન
ન કોહરમ ન બદ્દલોખ ન તૂરાન અમીન
શુ લશકર બેદાનેસ્ત કેરફ્તેયાર
એ બન્દે ગેરાન રસ્તો બદ્દ રૂચગાર
બેરફ્તન્દ ચક્કસર ગોરહા ગોરહુ
બપીરો સેપહદાર અર બોર્જે ફૂહ
બુઝોર્જાનો બીઆનહો ખીરો બીય
નેહાદન્દ સર અર અમીન પીરો બીય
હમહુ કસ વરા આઝીન બાન્દન્દ
વરા શાહે બૂચન્દહુ કીન બાન્દન્દ
ચુનીન ગોકૂત નીકુ અખતર એરફ્તેયાર
કે અચ નામદારને બાન્જર ગુઝાર

ન્યારે મયદાનમાંથી તમારી કોહરમને ખબર મળી-કે 'અરફ્તેયાર
તમારી હાથમાંથી સલામત પસાર થઇ ગયો,'

ત્યારે તેણે મને કમિયુ કે તું તારી તેઝી તલવાર લે-અને તે તલા-
યાની દુકડીના બન કપર આકત વરસાવ"

એમ કહી તેણે મેયાનમાંથી તલવાર ખેંચી તેઓ ઉપર તુટી પડ્યો-
તે ગુસ્તારપની લડાઈની યાદ કરવા લાગ્યો

અને તેઓમાંથી ધબકાને ત્યાં રમતા ઉપરજ કાપી નાખ્યા-પછી
ત્યાંથી તે પાદશાહની નજીક ગયો

તે પેલા સખત પહાડ ઉપર ચઢી ગયો-અને ન્યારે તેણે પોતાના
બાપનો ચેહરો જોયો ત્યારે તેને નમન કીધું

તેનો બાપ જે દુખી થયેલો હતો તે હઠીને હમો થયો-અને અરફ્તે
યારને બોલેલો લઇ પોતાને હાથે તેનો ચેહરો પસવારવા લાગ્યો

અને બોલ્યો કે "ઓ જવાન બેદા! હું પાક ચક્કદાનના શુકાના
કર છ-કે એ તને ખુશડાલ અંત રોશન જીવેલો જોયો

મારી તરફથી તું તારા દિલમાં કશું દુઃખ કે ગુસ્સો ના રાખતો-
અને દુશ્મનો ઉપર કીનો લેવા માટે કશી સુરતી ના કરતો

પેલા બદ વિચારના અને ખૂરી ખરલતના ગોરઅમે-મારાં ફર્કદ માટે
મારે દિલ સીઆહ બનાવ્યું હતું

પણ બદગૃહ કીધાથી તેની ઉપર ખૂરાઈજ આવી પડી-મારણ ખૂરાં
કામ કરવાથી તે ખૂરા શખ્સ ઉપર ખૂરાઈજ આવી પડે છે

મેં ઝાહરે તેમજ બાતેનના બાબુનાર બેહાનના પયદા કરનાર બોદા
તાલા આગળ કબૂલ કર્યું છે,

કે અગરજે હું આ લડાઈથી ખુશડાલ અને ફતેહમદ બખતોને
થઈશ-તો આ મુલક અને તાબે તખત તને સોંપી આપીશ

પછી હું દુન્યાને ત્યાગ કરીને બોદાની એઆદતમા મશૂલ થઈશ-
અને જે મે સધર્યું છે તે સમજી તને આપીશ"

ત્યારે અરફ્તેયારે તેને એવો જવાબ દીધો કે "તું પાદશાહ મારાથી
ખુશડાલ હોલો"

મારે મનસે તો તખત, ખઝાનો અને લશકર એજ છે-કે તું પાદશાહ
મુજ બદાથી ખુશડાલ રહે

જહાનનો માલિક શાહે છે કે લડાઈના મયદાનમાં ન્યારે તે માયાં
ગયલા ગોરઅમનો ચેહરો જોયો,

ત્યારે તે બન્દગોઈ કરનાર શખ્સ ઉપર હું રડયો હતો-અને તું પાદ
શાહના દિલનાં દુઃખનો બળાપો કર્યો હતો

હવે તો જે કાઇ બૂઝ થવાયુ હતું તે આપણી ઉપર વીટી ચૂક્યું છે-
અને સધળી ગઈ ગુઝરી તો મારે મનથી પવન માફક પસાર થઇ છે

હવે પછી ન્યારે હું પોતાની કીનો લેનારી તલવાર ખેંચીશ-અને આ
સખત પહાડ ઉપરથી નીચે ઉતરીશ,

ત્યારે અર્જરેપ, આયાસ કે ચીન તેમજ કોહરમ, બદ્દબૂખ કે તૂરાન
અમીન કાઈ રહેવા ઈદશ નહીં"

ન્યારે ઈરાની લશકરે બળ્યું કે "અરફ્તેયાર બારી બંદથી અને
પોતાનાં ખૂરાં નસીબથી છૂટા થયો છે,"

ત્યારે તેઓ તે મરદાની નજીક તમામ ટોળેટોળાં બની પહારની
બુલદી ઉપર ગયા

સધળા સરદારોએ તેમજ તેના ખેશીઓ અને બીજા લોકોએ-પોતાનાં
સર તેની નજીક અમીન ઉપર મૂક્યા

સધળાઓએ તેના ઉપર દુઆ કીધી-અને તેને "કીનો લેનાર શાહ-
ઝાદા" કરીને બોલાવવા લાગ્યા

ત્યારે નેક સેતારેના અરફ્તેયારે એ પ્રમાણે કહ્યું-કે "ઓ મારા
ખબર મારનારા નામદારો!"

હમણું તીધે ઝહુર આખૂન અરુ કશીહ બકીન અન્દર આઈદો દુશમન કશીહ યુએગેનિ અરુ ઊ ખાન્દ આકીન કે મારા તોઈ અકસરો તીધે કીન હમણું પીશે તૂ જાન ગેરઉગાન કુનીમ એ દીદારે તૂ રામેશે જાન કુનીમ હમણું શખ હમી લશકર આરાસ્તાહ હમણું જઉશનો નીઝહ પીરાસ્તાહ પેહર નીચ બા ફરુશખ એરફેરેયાર હમી બાચ ગોકૂત અચ બહે રૂઝગાર એ ખૂને જવાનાને પખાંશબુચ બરોખ અરુ નેહાહ અચ દો દીદહ દો જુચ કે ખૂદન્દ કોશતહ બદાન રઝમગાહ એ ખૂન અરુ સરે તાજવર શાન કોહાહ હમાન શખ ખબર નચદે અર્જરખ શુહ કે ફર્જન્દ નચ્દીકે ગુસ્તારખ શુહ બરહુ અરુ ફેરાવાન તલાયહ બેકોશત કસી ફે નશુહ કોશતહ બેખૂહ પોશત ઘમી ગશત પુરમાયગાનરા બેખાન્દ બસી પીશે કોહરમ સુખુનહા બેરાન્દ કે મારા જોચ ઈન ખૂહ ફરુ જન્ગ રાય બદાનગહ કે લશકર બેયામહ એ જાય હમી ગોકૂતમ આન દીવરા અરુ બખન્દ બેયાબીમ ગીતી શવહ બી ગજન્દ બેગીરમ સરે ગાહે ઈરાન જમીન એ હરુ મરુચ અરુ મા કુન્દ આકીન કુનૂન ચૂન કુશાહહ શુહ આન દીવજાહ બચગસ્ત મારા ધમો સરુહ બાહ એ તુકીન કસી નીસ્ત હમતાએ ઊચ કે ગીરહ બરખમ અન્દરૂન જાએ ઊચ ચુનીન બા દેલે શાદો પીરૂચ બખત બતૂરાન ખરામીમ બા તાલો તખત બેરેરૂહ તા હરુએ શુહ ખાસ્તાહ એ ગન્જો એ અરપાને આરાસ્તાહ એ દીબાએ જરુખૂતો જરૂરો ગઉહર એ દીનારો ચાકૂતો તાલો કમરુ એ ચીઝી કે અચ બજમે નામી બેમોરુહ બેયાવરુહ ચકૂસરુ ખકોહરમ સેપોરુહ એ કોહરમચ કેહુતરુ પેસરુ શુહ ચહારુ ખુનહુ અરુ નેહાદન્દો બસ્તાહ બારુ બેરકૂતન્દ બરુ હરુ ચુએ સહ હયૂન નેશસ્તાહ અબરુ હરુ ચકી રહુનચૂન દેલશ ગશત પુર બીમો સરુ પુર રોતાખ વચુ ફરુ શુહ ખુદો આરામો ખાખ ચકી પુરકુ શુહ નામે ઊ કરુચસાર એ લશકર બેયામહ બરે શહૂરુયાર બદુ ગોકૂત કચ શાહે તુકીનો ચીન એ ચકુ તન મજન નાએ શુહ અરુ જમીન સેપાહી હમણું બસ્તાહો ફૂકૂતહુ ગુરીઝાનો બખત અન્દર આશકૂતહુ

તમે સધળાઓ ઝહરી પાણી પાયલી તતવાર ખેંચો-તમે કીને લેવા ધસો અને દુશમનને મારો."

સધળા યુએગેનિ તેની ઉપર કુચા કીધી કે "અમારું તાજ અને કીનાની તલવાર તુંજ છે

અમે સધળાઓ પોતાનો જીવ તારી પાસ ગિરવી મૂક્યે છિયે-અને તારા દીદારથીજ અમારા જનની પ્રુથહાલી કર્યે છિયે."

તેઓ આખી રાત લશકરની તૈયારી કરવા લાગ્યા સધળાં બખતર ૨૪૯ અને નેજા લડવા માટે તૈયાર કીધા

વળી બાપે પોતાના કીર્તિમાન બેટા અસ્ફદિયાર સાથ-પૂરા જમા નાની ચાલ માટે વાતો કરવા માંડી

પોતાના લડાયક જવાન બેટાઓના થયલાં ખૂન માટે-તેણે પોતાના મો ઉપર બન્ને આખમાંથી આંસુની નદી વહેતી કીધી

જે જવાનો તે લડાઈનાં મયદાનમાં માર્યા ગયા હતા-અને જેઓનાં તાજ પેહરનારા સર ઉપર લોહીની કોઢાડો હતી

હવે તેજ રાતે અર્જરખની નજદીક ખબર ગઈ-કે "ગુસ્તારખની નજ દીક તેનો બેટો અસ્ફદિયાર આવી પુચ્યો છે

તેણે રાહમાં આપણા ધણાક તલાયા સવારોને મારી નાખ્યા છે જે કોઈ કે જીવતા રહ્યા તેઓ નાસી ગયા છે"

ત્યારે તેણે ગમગીન થઇ દાનાઓને બોલાવ્યા-અને કોહરમ સાથ ધણીક મરણહત ચલાવી બોલ્યો,

કે "જે વખતે આપણું લશકર ઉપડયુ તે વખતે લડાઈ માટે મારા તિયાર બીજા રીતના હતા

ત્યારે હુ એમ કહેતા કે જે પેલો બદમાં પડેલો દેવ અસ્ફદિયાર-આપણા હાથમાં સપડાઈ જાય તો પછી સધળી જેહાન આરામ પામે

અને સોહવાઈથી ઈરાન દેશની રાજધાની છતી લઈશે જેથી દરેક દેશમાં આપણી વખાણ થાય

પણ હવે જ્યારે તે દેવજાદ પાછો છૂટો થયો છે-ત્યારે હવે આપણે ૨૫૦ હાથ તો ગમ અને હાથ અફસોસજ રહ્યા છે

તુર્કીઓમાં કોઈ પણ તેનો જોડયો નથી-કે જે લડાઈમાં તેની જગ્યા લે

માટે હવે આપણે આ પુરાહાલ દિલ અને ફતેહમંદ નસીબ સાથેજ-તાજ અને તખત લઈ તૂરાન પાછા ફર્યે"

પછી તેણે ફર્માવ્યુ જેથી જે કાંઈ માલ, ખજાનો અને સલુગારેલા ઘોડાઓ હતા,

તેમજ ઝરબફતનાં રેશમી કપડા, સોતુ, ગોહર દીનાર, ચાકૂત, તાજ, કમરબદ,

તેમજ જે કોઈ ચીઝો કે મરહૂર થયલા બદખ શેહરમાંથી લૂટી હતી-તે લાવી સધળુ કોહરમને સોંપ્યુ

કોહરમ કરતા નાના અર્જરખના ખીલ ચાર છોકરાઓ હતા તેઓએ સધળો સરસામન બાંધ્યો અને તે બોલો બેટો ઉપર લાંધ્યો.

એવાં લાંબેલા સો બેટો લઇ તેઓ દરેક જુદે જુદે રસ્તે સાથે એકેકે ભોમિયો લઇને ગયા.

અર્જરખનું દિલ ધારતી બરેહુ અને સર ઉરકેરાયહુ બન્યુ-જેથી ફરીને તેણે ખાહુ પીહુ, અયશઆરામ અને બિધ જીઈ ગઈ

એણું જોઇ એક ઝંઝાર નામનો તુર્કી હતો તે ટરાંની લશકરમાંથી પાદશાહની નજદીક આવ્યો.

અને બોલ્યો કે "ઓ તુર્કીઓના અને ચીનના પાદશાહ!-એક ૨૫૧ માણસને સખે તું પોતાની કીર્તિ ઝાંખી ના પાડ

દુશમનેાનુ તમામ લશકર જખમી થયહુ અને અધમૂડું થઈ ગયહુ છે-તેઓ નાસબાગમાં પડયા છે અને તેઓનુ નસીબ રેહલું છે

પેસર કોશતહો સુખતહુ શહુરયાર
 બયારી કે આમહ જોય એરેક-દેયાર
 સેપહુશ હમી દેલ શેકરતહુ કુની
 બગોફતાર બી જગ્ય ખરેતહુ કુની
 ન દાના બુલહ શાહુ બા તસો બાકુ
 એ તસંદહુ મહુમ્ બર આયહ હલાકુ
 ન ગોર્જી બતર્કી ફેરહ આમદહુરત
 ન તીરી બબરુરેતુવાની અદહુરત
 હમઆવરહ બી ગર બેયાયહ મનમ
 તને મહે જગી બખાકુ અકુગનમ
 શુ અર્જરેપ બેશનીહ ગોફતારે બીય
 બેરીહ આનુ દુલો શએ હુશયારે બીય
 બહુ ગોફત કય ગોર્જી પખાશખર
 તોરા નામ હરેતો નેહાદો ગોહર
 અમરુ ઇન્ કે ગોફતી બબ આવરી
 હોનરુ બરુ જખાન રહુતુમા આવરી
 એ ખરુગાહુ તા પીશે દયાએ ચીન્
 તોરા બખશમો ગળે ઇરાનુ જખીન્
 સેપહુબુહ તો ખારી બહીન્ લશકરમ
 એ ફમને તુ ચકુ જખાન નુજરમ
 વગરુ આનુ કે દાની કે બા ઇન્ હેજખ
 નતાબી મપૂશાન્ તો બુહરા બકખ
 બેકર્દીમ તારાજ ગળે બનહુ
 બઈરાન નહેશતીમ જોય દર મનહુ
 બશાદી બરૂઈનહેમ અન્દરુ શયીમ
 નેશીનીમો બા માહુ હમબરુ શયીમ
 કે ગરુ પરુ બરુ આરહ યલ એરેક-દેયાર
 નેયારહ શુજશતન્ બરાન્ રહુ શુજાર
 તો નશનીદી ઇન્ દાસ્તાને શધાલ
 કે અહ બા ચકી પીરુ ગોર્જી હમાલ
 કે સગર બખાનહુ ફેલીરી બવહ
 શુ બીગાનહુ શુહ બાંગે વય કમ શવહ
 વરા પાસોખ આવરહ પર કરુગસાર
 કે ફર્દા મરા બીન્ તો અય શહુરયાર
 શુ ર અન્દરુ આરહ લશકરુ બરુય
 ચુનાનશ રોબાયમ કે કાહી એ ય
 હમ અન્દરુ જખાન લશકરુ બીશ સેપોરહ
 એ ગીતી હો બહુરહુ મરુ બીરા શેમોરહ

હમહુ શખ હમી લશકરુ આરાતેતહુ
 એ દેલ બારએ પહુલવાન્ ખારેતહુ

તેના બેશઓ માર્યા ગયા છે અને પાદશાહ પોતે બળી જળી રહેલો
 છે-તેની મદદમાં એક અરફ-દિયાર સિવાય બીજી કાણુ આવ્યું છે ?

એવી રીતે તુ લશકરનું દિલ તોડી નાખે છે-અને લડાઈ વગરજ
 ફક્ત મોઢેની વાતોથી તેઓને જખમી બનાવે છે

એક બીકણુ તેમજ ધારતી ખાનારો પાદશાહ કહી પણ ઉઠાપણુવાળો
 ગણાતો નથી-બીકણુ માણસથી ખરાબીજ જાહેર આવે છે

હજી તો કાઈની લોઢાંની ટોપી ઉપર એક પણ ગોર્જનો ફટકો પડયો
 નથી-તેમજ કાઈના ઘોડાના બખતર ઉપર એક તીર પણ નથી લાગ્યો.

હવે જો તે મયદાનમાં આવશે તો હું તેનો હરીફ છું-તે લડાયક
 મર્દના તનને ખાકમા નાખીશ."

જ્યારે અર્જરે તેની આ વાત સાંભળી-અને તેની તે હિમ્મત અને
 બાહોશી બરેલા વિચાર જોયા,

ત્યારે તે બોલ્યો કે "ઓ બહાદુર પેહલવાન ! તુ કીર્તિમાન,
 બુન્યાદી અને ખાન્દાની છે

અગર જો તું જે કાંઈ બોલ્યો છે તે બળ લાવશે-અને જેમ બોલે
 છે તેમ જો તારો હોનર તુ દેખાડી આપશે,

તો ખરગાહના મુલકથી તે ચીનના દર્યા સુધીનો મૂલક હું તને બક્ષેશ
 કરીશ અને ઇરાન જખીનનો સધળો ખજાનો પણ આપીશ,

અને મારાં લશકરનો સેપહસાહાર તુંજ બનશે-તેમજ તારી સલાહથી
 હું એક જરાબી વેગળો જઈશ નહીં

હવે જો તું ધારે કે આ સિંહ સાથ-તું લડી નહી શકશે તો તું
 પોતાના શરીર ઉપર લડાઈનું બખતર પેહેરતોજ ના

કારણકે ઇરાનમાં જે ખજાનો અને અસ્બાબ હતો તે મે તારાજ
 કર્યો છે અને ત્યા ધાસના તણખલાં સિવાય કાંઈ રાખ્યું નથી

તેથી ખુશહાલ હવે રૂઢનદેશમાં જઈ-બેસ્યે અને પેલી માહતાબને
 ચેહરેની સાથે મઝેહ કર્યો.

કારણકે પેહલવાન અરફ-દિયારને અગરજો પાખ પણ જગી નીકળે-
 તો પણ તે આપણી તરફની રાહ પસાર કરી શકવાનો નથી.

શુ તે પેલા શિયાળની આ વાત સાંભળી નથી-કે જે તેણે પોતાના
 સાથી એક છુટાં વરને કહી હતી ?

કે કુતરાને પોતાના ધરમાજ બહાદુરી હોય છે-પણુ જ્યારે તે પારકે
 ઠેકાણે ગયું તો ત્યા તેનું બસતુ ઓછું થઈ જાય છે "

ત્યારે કર્ગસારે તેને એવો જવાબ દીધો-કે "ઓ પાદશાહ ! તું અને
 કાલે જોજે,

કે જ્યારે લશકર સામાસામી લડવા આવશે-ત્યારે રસ્તામાંથી ધાસ
 કરશે બચકી લે તેમ હું તેને ઝીન ઉપરથી બંચકી લઈશ "

તુરતજ લશકરની સરહારી તેને આપીને એક ફજી તેને સોંપી-અને
 જો ઇરાન દેશ જતાય તો તેના બે હિસ્સા (અડધો ભાગ) તેને આપ-
 વાની ગણતરી કરી રાખી

તેઓ આખી રાત લશકરની તૈયારી કરતા રહ્યા-અને તે પેહલવાન
 માટે ખીણમાં ચરતા ઘોડાઓમાંથી ઘોડો મંગાવ્યો

રઝમે એસ્ફંદેયાર અર્જસ્પ વ
ફીરૂઝી યાફતને એસ્ફંદેયાર વ
ગુરીખતને અર્જસ્પ.

—:૦:—

થુ ખુશીદ અરીન્ સેપર ખર ગેરફત
શમે તીરફ જ દસ્ત ખર સર ગેરફત
મેયન્દાખત પીરાહને ઝુરકે ઝન્ગ
થુ ચાફત શુદ એહુરે ગીતી ખરન્ગ
એ ફરફ અન્દર આમદ સેપાહી ખુઝોરુ
ખપીશ અન્દર એસ્ફંદેયારે સુતોરુ
થુ લશકર મેયારાસ્ત એસ્ફંદેયાર
જહાન્ શુદ એ ગોદાન્ થુ દુધાએ કાર
હમાન્ નીચ નસ્તુર પૂરે જરીર
કજ ખીરાહુ ખુઝાસ્તી નરુરુ શીર
મેયારાસ્ત ખર મયમનહુ બાએ ખીશ
સેપહુખુદ ખુદો લશકર આરાએ ખીશ
થુ કંરુદએ જન્ગી સુએ મયસરહુ
મેયામદ થુ ખુર પીરી ખુર્ ખરહુ
ખપીરી સેપાહુ અન્દર એસ્ફંદેયાર
ખજીન્ અન્દરુન્ ગોર્જએ ગાવસાર
ખકહખ અન્દરુન્ શાહુ ગુસ્તાસ્પ ખુદ
રવાનશ પુર અચ કીને અર્જસ્પ ખુદ
વજાન્ ફમે અર્જસ્પ સફ ખર કંશીદ
સેતારહુ હમી ફમે હામુન્ નદીદ
એ ખસ નીઝહો તીલહાએ બેનકુશ
હવા મસ્ત પુર પર્નયાની હેરકુશ
શુદહુ કહમે અર્જસ્પ થૂન્ આઝનુસ
સુએ રાસ્તશ કોહુરમે ખૂકે ફસ

સુએ મયસરહુ ખુદ શાહે એગેલ
કે દર જન્ગ અચ ખાસ્તી શીર હેલ
ખર આમદ એ ફરફ સેપહુ ગીરો દાર
ખપીશ અન્દર આમદ યલ એસ્ફંદેયાર
થુ અર્જસ્પ દીદ આન્ સેપાહે ગરાન્
ગુઝીદહુ સવારાનો નીઝહુવરાન્
મેયામદ યકી પુન્દ ખાલા ગુઝીદ
ખહર સુએ લશકર હમી બેન્ગરીદ
સેપાહી કે અન્દાન્ નદીદસ્ત કસ
અચ અન્દરુ યકી સરુદ ખર જહ નકસ
શકુહ આમદ અન્દર હેલશ ઝાન્ સેપાહુ
ખચરમશ જહાન્ મસ્ત યકુસર સેપાહુ
વજાન્ પસ મેફરુમુદ તા સારુવાન્
હથૂન્ આરદ અચ દસ્ત સદ કારુવાન્
સુનીન્ ગોકૂત ખા નામદારાન્ ખરાચ
કે થૂન્ મદદ ઈન્ કાર ખર મા દરાચ
નેયાયદ પરીદાર પીરુઝઈ
ફરેખરીદની યા દેલ અફઝઈ

અર્જસ્પ અને અસ્ફંદિયારની લડાઈ,
અસ્ફંદિયારનું ફતેહ પામવું અને
અર્જસ્પનું નાસી જવું.

—:૦:—

જ્યારે ખુશીદે સોનેરી ઢાલ બંચખી-ત્યારે સીઆહ રાતે તેને નમન કીધું.

ફુન્યાએ કરતુરી અથવા જંગાલના રંગનો પોશાક કાઢી નાખ્યો- અને ફુન્યાનો રંગ લાલ માણેક જેવો થયો (યાને સવાર પડી), ત્યારે પહાડ ઉપરથી એક ભારી લશ્કર નીચે ઉતર્યું-જેની હરોલમાં બહાદુર અસ્ફંદિયાર હતો.

જ્યારે અસ્ફંદિયારે લશ્કર તૈયાર કર્યું-ત્યારે લડાઈનું મયદાન પેહલવાનોની દોડધામથી ભણે મઠળ ઉછળતો દામરનો દર્થો હોય તેવું બન્યું. પેલોજ ઝરીરનો બેટો નસ્તુર-કે જેનાથી રોસ્તર પલ્લ પોતાનું જંગલ છોડી જતો હતો.

તેણે પોતાની જગ્યા જમણી તરફ કીધી-તે સેપસાહાર હતો તેમજ પોતાનાં લશ્કરની સંભાળ લેનાર હતો.

લડાયક કરૂંધ મેષ રાશિમાંના સૂરજની માફક લશ્કરની ડાબી તરફ આવી ઉભો.

લશ્કરની હરોલમાં અસ્ફંદિયાર ઉભો-તેના ઘોડાના ઝીન ઉપર ગાયની સૂરતનો ભારી ગોર્જ હતો.

કદબગાહમાં પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ પોતે હતો-તેનો જીવ અર્જસ્પના રપ૪ કીનાથી ભરેલો હતો.

પેલી તરફ અર્જસ્પે પલ્લ સફ સમારી-જેથી સેતારા પલ્લ તે મયદાનની સપાટી ભેદ શક્યા નહીં.

આસ્માની રંગના લોખંડના નેત્રા અને તલવારોથી એવું દેખાવા લાગ્યું-કે હવા રેશમી વાવટાઓથી ચિકાર બરાદ ગઈ છે.

અર્જસ્પનું કદબગાહમાં આવેલું લશ્કર આબ્નૂસનાં લાકડાં જેવું કાળું દેખાતું હતું-જમણી તરફનાં લશ્કર આગળ કોહરમ રણસિંગડાં અને નગારાં સાથે ઉભો હતો.

એગેલનો પાદશાહ ડાબી તરફ ઉભો હતો-જે લડવામાં એવો હતો કે સિંહને પલ્લ તેની હિમ્મતની ગર્જ પડતી હતી.

પછી બન્ને લશ્કરમાંથી ધરપકડના પોકાર ઉઠ્યા-અને પેહલવાન અસ્ફંદિયાર હરોલમાં આવી ઉભો.

જ્યારે અર્જસ્પે તે ચુંટી કાઢેલા સવારો-અને નેત્રા મારનારાઓનું ભારી લશ્કર ભેળું.

ત્યારે તેણે એક બંચી ટેકડી શોધી કાઢી ત્યાં ગયા-અને ઈરાની લશ્કરની ચારો ખાત્રુ જેવા લાગ્યા.

આટલું બધું લશ્કર કે જેટલું કોઈએ ભેળું પલ્લ નહીં હોય-તેના અફસોસથી તેણે એક થંડી હાથ મારી.

તે લશ્કરથી તેનાં દિલમાં ધાસ્તી પેડી-તેની આંખમાં તમામ જેહાન સીઆહ થઈ ગઈ.

પછી તેણે બેટના સારવાનને ફમાયુ-કે “મયદાનમાંથી સો બેટનો રપ૪ કાફલો લાવી તૈયાર રાખે.”

ત્યાર બાદ તેણે પોતાના નામદાર પેહલવાનોને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “જ્યારે આ લડાઈ આપણી ઉપર મુસ્કેલ જણાય,

જે ફતેહની નિશાની, તેનો ચમકારો કે ખુશહાલી લડાઈમાં કાંઈ નહીં આવે,

પ્રુદો વીજગાન બા હયાને એસત
 બેબાયહ બઆસુદગી રાહુ બેસત
 શુ એસકન્દેયાર અચ મેયાને દો સકુ
 શુ રીરે બેયાન બરુ લબ આવર્દહુ કંદુ
 હમી ગશત બરુસાને ગદાન્ સેપેહરુ
 બચન્ગ અન્દરુ ગોર્જએ ગાવ બેહરુ
 તો ગોકૂતી હમહુ દશત બાલાએ બેસત
 રવાનશ હમી દર નગુન્જહ બપુસત
 ખોરુશ આમદો નાકએ કરુનાય
 બેરફતન્હ ગોર્દાને લશકરુ એ બાય
 તો ગોકૂતી એ ખૂન દશત દયા શુદસત
 એ ખન્જરુ હવા ચૂન સુરયયા શુદસત
 ગેશન શુદ રેકાએ યલ એસકન્દેયાર
 બેધુરુદીહ બા ગોર્જએ ગાવસારુ
 ૨૫૧ બેયકશોરુહ બરુ ગોર્જ પૂલાહ મોસત
 એ કહએ સેપહુ તુરુક સીસહ બેકોસત
 ચુનીન્ ગોકૂત કચ ધીને ફર્શીદવરુહ
 એ દયા બરુ અન્ગીજમ એમરુચ ગરુહ
 વજાન પસ અબરુ મયમનહુ હમલહુ બોરુહ
 એનાન્ બારએ તીચ તગુરા સેપોરુહ
 સદો શસત મરુહ અચ દેલીરાન્ બેકોસત
 શુ કોહુરમ ચુનાન્ દીહ બેન્મૂહ પોસત
 ચુનીન્ ગોકૂત ધીન્ ધીને ખૂને નેયાસત
 કચુ શાહુરા દેલ પુરુ અચ કીમેયાસત
 એનાનરા બેપીચીહ બરુ મયસરહુ
 જમીન્ શુહ શુ દયાએ ખૂન યકુસરહુ
 બેકોસત અચ દેલીરાન્ સદો શસતો પન્જ
 હમહુ નામદારાને બા તાબે ગન્જ
 ચુનીન્ ગોકૂત ધીન્ ધીને આન્ સીઓ હશત
 ગેરામી બેરાદરુ કે અન્દરુ ગુજશત
 શુ અર્જસેપ આન્ દીહ બા કરુગસારુ
 ચુનીન્ ગોકૂત ધીન્ લશકરે બી શુમારુ
 હમહુ કોસતહુ શુહ હીચ જન્ગી નમાન્દ
 બપીશે સકુ અન્દરુ હેરન્ગી નમાન્દ
 ૨૫૭ નદાનમ તો બાશુશ ચેરા માન્દઈ
 પસ આન્ દાસતાનહા ચેરા માન્દઈ
 એ ગોકૂતારે બી તીચ શુહ કરુગસારુ
 બેયામહુ બપીશે સફે કાઝીરુ
 ગેરેફતહુ કમાને કયાની બચન્ગ
 યકી તીરે પૂલાહ પયકાન્ બદન્ગ
 શુ નચદીકુ શુહ રાન્હ અન્દરુ કમાન્
 બેજહ બરુ બરે સીનએ પહુલવાન્
 એ ઝીન્ અન્દરુ આવીપત એસકન્દેયારુ
 બદાન્ તા ગુમાની બરુહ કરુગસારુ
 કે આન્ તીરુ પુગજશત બરુ જઉશનશ
 બેબસત આન્ કયાની તને રેઉશનશ
 યકી તીધે અદમાસ ચૂન બરુ કશીહ
 હમી બાસત અચ તન્ સરશરા પ્રુરીહ
 નતસીદિ એસકન્દેયારુ અચ બજન્હ
 એ ફેશકુ પ્રુકશાહ પીચાન્ કમન્હ

તો મારે દરબારમાંના ખિદમતવારો સાથ તેજ ચાલના બેટો ઉપર બેસીને ધીરજથી પાછો તુર્કેસ્તાનના રસ્તો લેવો બેઠશે.”

હવે જ્યારે બન્ને સફળી વચ્ચે ગુરસે થયલા મિલની માફક અરફદિયાર,

પોતાના હાથમા ગાયની સૂરતને ગોર્જ પકડીને-ફરતા આસ્માનની મિસાલ ફરવા લાગ્યો

બાણે લડાઈના આબા મયદાનમા તેનુંજ કદ નરેર પડતું હતું-અને તેનો છવ તેના શરીરમા માથો સમાતો નહીં રહેતો હતો

તેવામા લડાઈનો પોકાર ઉઠ્યો અને કરનાયના આવાજ નીકળ્યા-લશ્કરના પેહલવાનો આગળ વધ્યા

તું કહે ગોચા તે મયદાન લોહીએ કરીને દયા માફ બની રહ્યું-અને હવા તલવારોના ચળકાટ કરીને સુરયયા સેનારા જેવી થઈ ગઇ.

હવે પેહલવાન અરફદિયાર પોતાની રકાબ ઉપર ઢબો થયો-અને ગાયની સૂરતનો ગોર્જ હાથમા ધરી પોકાર કરવા લાગ્યો

તેણે પોતાના હાથમા પોલાદી ગોર્જ મજબૂત પકડ્યો-અને તુર્કી લશ્કરની કલ્થગાહમાંથી ત્રણસો સવારોને મારી નાખ્યા

તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “ ફર્શીદવદના કીનામા હું આજે દયા માથી પણ ધૂળ ઉડતી કરીશ ”

પછી તેણે લગામ તેજ ચાલના થોડાને સોળી દૃઢ લશ્કરના જમણા હાથ ઉપર હચ્ચો લઈ ગયો

તે તરફના પેહલવાનોમાંથી એકરોને સાડ બહાદુર મદોને મારી નાખ્યા જ્યારે કોહરમે એવું બેચુ ત્યારે તે ત્યાંથી નારી ગયો

ત્યા અરફદિયાર એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “ આ મારા બપાવાનો ખૂનના કીનાનો બદલો છે-કે જેથી પાદશાહનું દિલ ગમગીન બન્યું છે ”

ત્યાર બાદ તેણે પોતાના ધોડાની લગામ તે લશ્કરની ડાબી તરફ ફેરવી-જેથી ત્યાની જમીન સઘળી લોહીના દયા મિસાલ બની.

ત્યાના ફિલાવર લોકોમાંથી પણ એકસોને પાસેક મદને મારી નાખ્યા કે જેઓ સઘળા તાજ અને ખત્રાના સાથના નામદારો હતા.

પછી તે આ પ્રમાણે બોલ્યો કે “ આ કીનો પેલા માથા ગયલા મારા આડગીસ વહાલા ભાઈઓનો છે ”

જ્યારે અર્જસેપ એવી રીતનું બેચુ ત્યારે કર્ગસારને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “ આ બેચુમાર લશ્કર,

સઘળું માર્યું ગયું અને લશ્કરની હરોલમાં કાંઈ પણ લડાયક પેહલવાન કબા રહેલો નથી

હું સમજતો નથી કે તુ શા માટે મૂગો હમો રહ્યો છે?-પછી ત્યારે એટલી બધી વાતો શા માટે કીધી? ”

અર્જસેપની વાત સાંભળી કર્ગસાર તેજી બરેલો બન્યો-અને લડાઈની સફળી હરોલમા આવ્યો

તેણે કયાની કમાન હાથમા પકડેલી હતી અને પોલાદી પયકાન સાથેનો એક ખંદગી તીર લીધો હતો.

જ્યારે તે નજદીક આવ્યો ત્યારે પેલો તીર કમાનમા ચઢાવ્યો-અને પેહલવાન અરફદિયારની છાતી અને સીના ઉપર માર્યો

તુરત અરફદિયાર ઝીન ઉપર વાંકો વળી ગયો કે જેથી પેલો કર્ગસાર એમ વિચારે,

કે “ તે તીર તેના બખ્તરમાંથી પસાર થઇ ગયો છે અને તે કયાની પેહલવાનનું રોશન બળન જામી થયું છે ”

અને તેણે તેમ સમજીનેજ અદમાસને રંગની તલવાર બેચી-તે અરફદિયારનાં બદન ઉપરથી સર જીકું કરવા માગતો હતો

પણ અરફદિયારે તેના તરફથી ઈજા પુગવાની કાંઈ પણ ધારતી કયાં વગર-રોકાવબ ઉપરથી પોતાની પેચવર કમંદ ખુલ્લી કીધી

ખનામે જહાન આફ્રીન કેહેઝાર
 બેચનાખત ખરુ મર્દને કર્ગસાર
 બખાન્દ અન્દર આમદ સરે ગર્દનશ
 બખાન્દ અન્દર અફઝાન્દ લર્જાન્ તનશ
 ફેરફ આમદ અચ પોરતે ખારહુ દેલીર
 બેચાઝીફ અંગાલ ચૂન નરુહ શીર
 હો દસ્ત અચ પસે પોશત અસ્તશ ચુ સંગ
 ગરેહુ જહ બર્દનશ ખરુ પાલહંગ
 બલશકરુહુ આવર્દશ અચ પીશે સક
 કશાનો એ ખૂન ખરુ લખ આવર્દહુ કક
 ફેરેતમાદ બદખાલુશ નચદે શાહ
 બદસ્તે હોમાયુને અર્રીન કોલાહ
 ચુનીન ગોકૂત કીનરા બપર્દહુસરાય
 બેખાન્દો બકોશતન મકુન હીચ રાય
 કુનૂન તા કેરા ખરુ દેહદ રુચમાર
 કે પીરુચ ખરુ મર્દફ અચ કાઝાર
 વજાન બાએગહુ શુદ બઆવરુદગાહ
 બખાન્દ અન્દર આવરુદ ચકસરુ સેપાહ
 ખરુ અંગીખતન્દ આતેરો કાઝાર
 હવા તીરહુ ગૂન શુદ એ ગર્દ સવાર
 ચુ અર્જન્તે પચકારુ જાન ગૂનહુ દીહ
 એ ધમ સુસ્ત ગશ્તો દેલશ ખરુ તપીહ
 બખાન્દ આવરાન ગોકૂત કોહરમ કુભસ્ત
 દેરકૂશશ ન પચદાસ્ત ખરુ દસ્તે રાસ્ત
 હમાન તીલજન કોહરમે શીરુગીર
 કે બુગાશતી નીજહુ ખરુ ફૂહો તીર
 બઅર્જન્તે ગોકૂતન્દ કેરફ-હેયાર
 બરચમ અન્દર ખૂદ બા કર્ગસાર
 ગેરેકૂતારુ શુદ આન ગવે નરુહ શીર
 બદસ્તે ચલ એરફ-હેયારે દેલીર
 એ તીધે દેલીરાન હવા શુદ બેનફશ
 ન પચદાસ્ત આન ગોરુચ પચકરુ દેરકૂશ
 ગમી શુદ દેલ અર્જન્તેપાર જાન શેગેકૂત
 હયુન ખાસ્ત રાહે બેચાખાન ગેરેકૂત
 ખુદો વીજગાન ખરુ હયુનાને મસ્ત
 બેરકૂતરો અસ્પાન ગેરેકૂતહુ બદસ્ત
 સેપાહુરા બદાન રચમગહુ ખરુ બેમાન્દ
 ખુદો મેહુતરાન ચૂએ બલ્લુખ બેરાન્દ
 બોરુશી ખરુ આવરુદ અસ્ફ-હેયાર
 બેતુફીહ અચ આવાએ ઊ ફૂહસાર
 બધરાનેયાન ગોકૂત શમશીરે જંગ
 મદારીહ ખીરહુ ગેરેકૂતહુ બચંગ
 નેચામ અચ દેહો ખૂને દુશમન કુનીહ
 એ કોશતહુ જમીન ફૂહે કારન કુનીહ

બેચકૂશરુદ રાન લશકરે કીનહુ ખાહ
 સેપાહુ અન્દર આમદ બપીશે સેપાહુ
 બખૂન ધર્કહુ શુદ ખાકો સંગો ગેચા
 બેચશતી બખૂન ખરુ ખુદી આસેચા

અને જેહાનના પચદા કરનાર સાહેબનાં નામની મદદથી-કર્ગસારની ગર્દન ઉપર નાખી

જેથી તેનું સર અને ગર્દન બદમાં આવી ગયાં-અને તેનાં ધ્રુવતા શરીરને ખાકમાં પટકયું

અને તે બહાદુર પેલલવાન તુરત ઘોડાની પીઠ ઉપરથી નીચે ઉતરી- ૨૫૮ નરેશોરની માફક ચુ ગાલ લગ્યાવી,

તેનાં-બંને હાથ પીઠ પછાડી મજબૂત બાંધ્યા-અને તેની ગર્દનમાં રસી નાખી,

પોતાના હોઠ ઉપર લોહીનાં કંક લાવી તેને લશ્કરની સફ આગળથી ખેંચતા પોતાની છાવણીમાં લાવ્યા

પછી રોનેરી કોલાહના એક બખ્તાવર શખ્સની સાથ-તે દુશ્મનને પાદશાહની નજદીક મોકલી આપ્યા.

અને કહેવાડિયું કે “એને છાવણીમાજ ક્યદ રાખ્જે-અને મારી નાખવાનો કાંઈ પણ વિચાર રાખશો નહીં

હવે જોઇયે કે જમાનો કોણને ચારી આપે છે-અને લડાઈમાથી કોણ ફતેહમંદ બની પાછો ફરે છે ?”

પછી તે ત્યાંથી લડાઈગાહમાં ગયા-અને તમામ લશ્કરને લડાઈમાં ઉતાર્યું.

તેઓએ લડાઈનો આતશ સળગાવ્યો-સવારોના ઘોડાઓની ધ્રુવથી હવા કાળા રંગની થઈ

ન્યારે અર્જન્તે એવી રીતની લડાઈ જોઈ-ત્યારે તે ગમથી સુસ્ત બની ગયો અને તેનું દિલ બેકાર થયું

તેણે પોતાના લડાયકોને પૂછ્યું કે કોહરમ ક્યાં છે ? લશ્કરના જમણા હાથ ઉપર તેનો ખુડો દેખાતો નથી

પેલો તલવાર મારનારો અને સિંહ પકડનાર કોહરમ કે જે પહાડના ૨૫૯ બિંતરમા નેઝા અને તીર મારનારો છે, તે ક્યાં છે ?”

તેઓએ અર્જન્તેપને કહ્યું કે “અસ્ફ-દિયાર-કર્ગસાર સાથે લડતો હતો

અને તે-દિલાવર સિંહ જેવો પેલલવાન અસ્ફ-દિયારના હાથમાં ક્યદ પકડાયો છે.

અને બહાદુરોની તલવારના ચમકારાથી હવા પણ આસ્માની રંગની બની ગઈ છે-અને તેથી કોહરમનો વગી સૂરગનો ખુડો દેખાતો નથી”

આવી અજબ વાત સાંભળવાથી અર્જન્તેપનું દિલ ગમગીન બન્યું-અને તુરત ઊંટો મંગાવી બિયાખાનની રાહ પકડી

પોતે તેમજ તેના સરદારો મસ્ત સાંઢણીઓ ઉપર સવાર થઈ-ઘોડા બોની લગામ હાથમાં પકડીને ચાલી ગયા

એ રીતે લશ્કરને તે લડાઈગાહમાજ પડતું મેલીને-અર્જન્તેપ પોતે તેમજ તેના સરદારો બલ્લુખ શેહર તરફ ચાલ્યા ગયા

આ તરફ અસ્ફ-દિયારે એક એવો ગોકાર ભાઈ-કે જેના આવાજથી પહાડ પણ ધ્રુણ રહ્યા.

તેણે ઈરાનીઓને કહ્યું કે “તમે લોકો લડાઈની તલવાર-અમથી ફેકટની હાથમાં પકડી ના રાખો

પણ તેનું મેયાન દુશ્મનનાં દિલનું તેમજ તેનાં લોહીનું બનાવો-અને દુશ્મનની કતલ ચલાવી આ મયદાન ઉપર “કારન” નામના પહાડ મિસાલ ઢચેલો બનાવો”

એવું સાંભળી તે કોનો લેનાર લશ્કરે પોતાના ઘોડાઓને એડ મારી- ૨૬૦ અને તે લશ્કર દુશ્મનના લશ્કરની સામે ધસી ગયું.

જેથી-તે મયદાનની ખાક, પથ્થર અને ઘાસ લોહીમાં ગર્ક ગયાં-જે ત્યાં ચક્કીનો પથ્થર હતો તો તે પણ લોહીથી ફરતો થતો

હમણું દશ પાયો સરો પોશત બૂદ
બુરીદણ સરો તીધ દર મોશત બૂદ

સવારાને જંગી હમી તાખતનું
અકાલા ગેરફતનું નપદખતનું
ચુ તુકીન શનીદનું કર્નરેપ રકૂત
હમણું પૂરેત શાન બર તન અચ ધમ બેકકૂત
કસીરા કે બુદ બારણ બુઝરીખતનું
દેગર તકે જઉશન ફેર શીખતનું
બઝારી બર એરફદેયાર આમદનું
હમણું દીદણ ચૂન નવ બહાર આમદનું
બરીશાન બેબખશૂદ ચૂર આચમાય
વઝાન પસ નેચકૂનું કસરા એ પાય

૨૧૧ એ બૂને નેયા દેલ બીઆઝાર કરૂદ
સરીશ બરીશાન નેગહદાર કરૂદ
બુરો લશકર આમદ બનઝદીકે શાહ
પૂર અચ બૂન બરો તીધો રૂમી કોલાહ
એ બૂન દર કકૂશ બજર અકસોદણ બૂદ
બરો કેતકશ અચ જઉશન આઝોદણ બૂદ
બેશોસ્તનું શમશીરો અગશ બરીર
કશીદનું બીરૂન એ બકૂતાનશ તીર
બઆબ અન્દર આમદ સરો તન બેશોસ્ત
જહાનબુય શાદાન દેલો તનુરોસ્ત
યકી ભમએ તરસબારાન બેબાસ્ત
બેયામદ બુએ દાવરે દાદ રાસ્ત
બચક હકૂતણ દર પીરો ચઢદાને પાક
હમી બૂદ ગુશતરેપ બા તસો બાક
નેયાયેશ હમી કરૂદ બુદ બા પેસર
બદાન આઝીનદએ દાદગર
બહરુમ બભય આમદ એરફદેયાર
બેયાવરૂદ નઝદીકે બુદ કરૂગસાર
એ શીરીન રવાન દેલ શુદણ નાઉમીદ
તન અચ બીમ લઝીન ચુ અચ બાદ બીદ

૨૧૨ જમીનરા બરે તખતે ઊ દાદ બૂસ
એ બસ બીમ રોખસારે ઊ સન્દરૂસ
બદૂ ગોફત શાહા તો અચ બૂને મન
સેતાયેશ નેયાબી બહર અન્બુમન
યકી બન્દણ બારામ બપીશત બપાય
હમીશણ બનીકી તોરા રહુતમાય
બહર બદ કે આયદ જબૂની કુનમ
બરૂધનદેજત રહુતમૂની કુનમ
બેકરૂદ તા બન્દ બર દસ્તો પાય
બરૂદ હમ ચુનાનશ બપદણસરાય
બલકકરૂગહ આમદ કે અર્નરેપ બૂદ
કે રીઝનદએ બૂને લોહુરાસ્ત બૂદ
બેબખશીદ અઝાન રચમગહ બાસ્તણ
સવારો પેચાદણ શુદ આરાસ્તણ
સરાનરા સેચોરૂદ આન કે ઊ બોદણ બૂદ
બેગશત આન કે ચુ લશકર આઝોરૂદ બૂદ

માર્ગ ગયલાઓના પગ, માથા અને બદનથી તમામ મયદાન બરાઈ
ગયુ હતું-તેઓના માથાં કપાઈ ગયલા હતા છતાં તલવાર તેઓના
હાથમાજ રહી ગઇ હતી

તુરાની લડાયક સવારો દમ બાધીને નાસવા લાગ્યા-પોતાનો અસ્બાબ
લેવા પશુ થાક્યા નહીં

જ્યારે તુર્કીઓએ સાંભળ્યું કે “અર્નરેપ નાસી ગયો છે”-ત્યારે તે
ગમથી તેઓના તન ઉપરની સધળી ચામડી ફાટવા લાગી

અને જેઓ પાસે કે થોડા રહેલા હતા તેઓ નાસી ગયા-જ્યારે
બીજાઓએ પોતાની લોહાની ટોચી અને બખતર નીચે ફેંકી દીધે

રડના અરફદિયારની પાસે આઘ્યા-વસતની શુરઆતમા વાદળ વરસે
તેમ સળાઓ આસુ વરસાવતા હતા

બહાદુર અરફદિયારે તેઓ ઉપર બક્ષેશ કીધી અને ત્યાર પછી
કાંઇને માર્યા નહીં

બપાવાના ખૂતથી તેણે પોતાનું દિલ મોકળું કીધું-અને તેઓ ઉપર
એક સરનારને ચોખીઆન ઠેરવ્યા

પછી પોતે તેમજ લશકર પાદશાહની નઝદીક ગયું-તેની છાતી, તલ
વાર અને રૂમી કેલાહ લોહીથી ભરેલી હતી

લોહીએ કરી તેના હાથમા અન્જર ચિપટાઈ ગયું હતું-અને બખતરથી
તેની છાતી અને ખડા છોલાઈ ગયા હતા

તેની તલવાર તેમજ હાથ દૂબે કરીને ઘાઈ કાઢ્યા-અને તેના બખતરમા
પેસી ગયલા તીર બાહર બેચી કાઢવામા આવ્યા

પછી તે ખુશહાલ દિલના અને તનુરોસ્તની ભરેલા જેહાન જીતનાર
પેદલવાને પાણીમા જઇને પોતાનું સર અને સધળું તન ધોયું

અને પરહેઝગાર માણસો પેહેરે તેવો એક પોશાક મગાવી પેહેર્યો-
અને રાસ્ત ઇન્સાફના સાહેબ ખાંદાલાની હુઝૂરમા આવી ઉભો

પાદશાહ ગુશતરેપ પશુ એક હકૂતા રૂઝી પાક ચઢદાન આગળ
ધારતી અને ફિક્કમા બંદગી કરતો ઉભો રહ્યો

અને પોતે બેટા સાથે દાદગર પથદા કરનારની નેયાયેશ કરવા લાગ્યો

આદમે દહાડે જ્યારે અરફદિયાર પાછો પોતાની જગ્યાએ આવ્યો-
ત્યારે પોતાની નઝદીક કર્મનારને લાવવામાં આવ્યો

તેણે દિલ પોતાના પ્યારા જીવથી નાઉમેદ બની ગયુ હતું-અને જેમ
પવને કરીને બીજાનું ઝડ ધુજે તેમ ધાસ્તીએ કરી તેણે શરીર ધુજાવું હતું

અને પુષ્કળ ધાસ્તીથી તેનો ચેહરો ચંદ્રશ જેવો ફિક્કો થયો હતો-
તેણે આવી તેનાં તખતની નઝદીક ઝમીનને ચૂમી

તે બોલ્યો કે “ઓ શાહઝાદા! મને મારી નાખ્યાથી-તું કાંઈ પણ
મજલેસમા કીર્તિ મેળવશે નહીં

પણ મને જીવતો રાખે તો તારી આગળ એક ગોલામ થઇને ઉભો
રહીશ-અને હમેશા તને નેરીનેજ રસ્તો દેખાડીશ

કાંઈ પણ આવનારી આફતને હું શાન્ત પાડીશ અને તને રૂઈનદેજ
જવાનો માર્ગ દેખાડીશ”

ત્યારે અરફદિયારે તેને હાથ પગના બંદ સાથે-બાંધેલોજ એમને
એમ ઊવણીમા પાછો લઇ જવા ફર્માવ્યું

પછી તે અર્નરેપ કે જે લોહારાસ્તનું ખૂન રેડનારો હતો તેની લશકરી
ઊવણીમા ગયો

અને તે લડાઇગાહનો સધળો અસ્બાબ લશકરને વેંદ્યો આપ્યો-જેથી
તે લશકરના સવારો અને પેચાદાઓ તબંગર બની ગયા

જે લૂટ કે તેને મળી હતી તે પોતાના હાથ નીચેના સરદારોને તેણે આપી
કીધી-અને તે મયદાનમા જ્યાં પોતાના બાપનું લશકર હારી ગયું હતું, ત્યાં ફર્યો

અરુ અન્ગીખતને ગુસ્તાસ્પ એ-
સ્કન્દેયારા અજન્ગે અર્જસ્પ
અપયમાને અખશીદને તખ્ત
વ તાજ અદ્.

ગુસ્તાસ્પનું અસ્કન્દિયારને પોતાનું તખ્ત
અને તાજ બક્ષેશ કરવાનાં વચન
સાથ અર્જસ્પની લડાઈ
માટે ઉસ્કેરવું.

વજાન પસ બેયામદ અપદ્સરાય
એ હરગુનહ અન્દાખત આ શાહ રાય
એ લોહરાસ્પ વચ કીને ફર્શિદવરુદ
વજાન નામદારને ફેરે નખરુદ
બેગોફતા જહાનદાર ગુસ્તાસ્પરા
કે અન ખાસ્તમ કીને લોહરાસ્પરા
અઉન્ગીદે તાજ અચ પેદર અશમ દાસ્ત
પેદર કીન રાયુન અર પેસર અશમ દાસ્ત
અદ્ ગોફત ગુસ્તાસ્પ કય અરમન્દ
તોઈ શાહ દેલ ખાહરાનત અખન્દ
પુનુક આન કે ખરૂ નાનહુગહ કે તહુ શુદ
ન અચ નન્ગે પુકીન સરશ ગસ્તહુ શુદ
અર તખ્ત બીનન્દ મારા નેશસ્ત
એ અચ કસી ફે અચ કીરુદસ્ત
બેગેચમ બરીન નન્ગ તા જન્દહુ અમ
અમલઅ અન્દરુન આતેશ આગન્દહુ અમ
પઝીરોફતમ અચ કેરોગારે બલન્દ
કે ગરૂ તૂ અતૂરાન જમીન બી ગજન્દ
અમદી શવી દરુ દમે અમદહા
કુની ખાહરાનરા એ પુકીન રહા
સેપારમ તોરા તાજે શાહશોહી
હમાન ગન્ગે બી રન્ગે તખ્તે મેહી
મરા ભએગાહે પરસ્તેશ અસસ્ત
કે કીન ગન્ગે મન અહુરે દીમરુ કસસ્ત
ચુનીન પાસાખ આવદેશ એસ્કન્દેયાર
કે બી તો મબીનાહ કસ રૂચગાર
તોરા અચ પેદર મન ચકી અન્દહુ અમ
ન અચ અહુરે શાહી પેજહન્દહુ અમ
ફેદાએ તો દારમ તનો બને ખીશ
નખાહમ સરે તખ્તો ફર્માને ખીશ
શવમ આજ પાહમ જ અર્જસ્પ કીન
નમાનમ અરે બુમે તૂરાન જમીન
અતખ્ત આવરમ પાહ-નરા એ બન્દ
અખખતે જહાનદાર શાહે બલન્દ
અર ઊ આકીન કરુદ ગુસ્તાસ્પ ગોફત
કે બા તૂ ખરહ બાહ હરવારહુ બેફત
ખરફતનત ચક્દાન પનાહે તો બાહ
અખાજ આમદન તખ્ત ગાહે તો બાહ
બેખાન્દ આન જમાન હરકરુ અચ હરુ સવી
એ બઈ કે શુદ અબીદી યા ગવી

ત્યાર પછી તે ઇવલુખીમાં પાછા આવ્યા-અને પાદશાહ સાથ દરેક
ખાખતની મસ્લહત ચલાવી.

પાદશાહ લોહરાસ્પ, ફર્શિદવહ અને લડાઇને દહાડે માયા ગચલા
ખીખ નામદારોના કીના માટે વિચાર ચલાવ્યો.

તેણે પાદશાહ ગુસ્તાસ્પને કહ્યું-કે “મે લોહરાસ્પને કીને લીધો છે”

તે બાપ તરફથી ઇરાનનું તાજ તખ્ત મેળવવાની આશા રાખતો
હતો-પણ એ વાતથી તે બાપ પોતાના ભ્રાત્રા ઉપર ગુસ્સે થતો હતો.

ગુસ્તાસ્પે તેને કહ્યું કે “ઓ કોવતમંદ બેટા! તાર ફિલ ખુશીમાં ૨૯૭
રહે અને તારી બહેનો ક્યદમાં પડેલી રહે તે સારું નહીં.

એક માણસ લડાઇના મયદાનમાં માર્યો નય તે સારું-પણ પુકીને
હાથે નામોસીથી તેનું માર્યું ફરવું નહા બેઇયે.

જ્યારે આપણી રઇયત આપણને તખ્ત ઉપર બેઠેલા બેરો-ત્યારે
તેઓ આપણા વિષે શું બોલશે?

એ નામોસીથી તો હું જ્યા સૂધી જીવતો રહીશ ત્યાં સૂધી રડીશ-
મારાં માથામાં આગ બળી રહી છે

હું બુલ્દ ખોદાનાલાનાં નામથી કબૂલ કરે છું-કે “અગરબે તુ
સલામતી સાથ તૂરાન ખમીનમાં,

બહાદુરીથી અઝદહાના મોંમાં નય-અને પુકીઆના બંદમાથી તારી
બહેનોનો છૂટકારો કરે,

તો હું તને શોહ-શાહી તાજ તેમજ વગર મેહનતે એકથો કીધેલો
ગંજ અને બુઝોર્ગી ભરેલુ તખ્ત સોપી આપીશ.

મને તો ફક્ત પરસ્તેશ કરવાની જગ્યાજ બસ છે-કારણકે આ મારો
ખજાનો બીજનેજ માટે છે”

ત્યારે અસ્કન્દિયારે જવાબ દીધો-કે “જમાનો તારા વગર કોઇ બીજને
જોતોજ ના!

ઓ બાપ! હું તારો એક બહો છું-અને પાદશાહી માટે હું કાંઈ
દરકાર કરતો નથી.

હું મારું તન અને જીવ તારી ઉપરજ ફિદા કીધેલો રાખુ છું-હું ૨૧૪
કાંઈ તારું તખ્ત કે તારી સત્તા મેળવવા આહતો નથી

હું જઈશ અને અર્જસ્પ પાસેથી વળતો કીનો લઇશ અને તૂરાનના
મુલકની જગ્યા કે શોહર કાંઈ પણ રહેવા દઈશ નહીં.

અને તું દેશની સબાળ કરનાર બુલ્દ પાદશાહનાં નસીબની બર-
કતથી હું મારી બહેનોને બંદમાંથી છોડવી તખ્ત ઉપર લાવી બેસાડીશ.”

ત્યારે ગુસ્તાસ્પે તેની ઉપર દુઆ કીધી-કે “હડાપણુજ હમેરો તારો
સાથી હોજો!

અહીંથી જતી વખતે પાક ચક્રાન તારો નેમહબાન હોજો!-અને
પાછા આવ્યા પછી તખ્ત તારી જગ્યા બનજો!”

પછી તેણે તૂરત એ તરફથી લશ્કર તેમજ જે જગ્યાએ કે હાના
મેબેદો અને લડવાઓ હતા ત્યાંથી તેઓને બોલાવી મંગાવ્યા.

ચુગીન કંરૂદ અગ્રીશાન દહો ફ હજાર
સવારને અરેપ અકૂગનો નામદાર
ખરીશાન બેપદાખત અન્ને દેરમ
નકરૂદ ઈચ દેહરા બબપરીશ દેહમ
બેબપરીશ તખતી બએરફદેયાર
યધી તાજ પુર ગઉહરે શાહ વાર
દો રહુ સેહ હયુન કંરૂદ દરુ ઝીરે ખાર
હમહુ ઝાલતે બચમ વચ કાઝાર
૨૬૫ ખોરૂશી ખરુ આમદ એ દરુગાહે શાહ
કે અરેપે સરકુરાએ શાહાન બેખાહુ
બહામુન કરીદ-ફ પદહુસરાય
દેરકૂશી કુભ પચકરશ યુદ હોમાય
બેરકૂતન નેહાફ આન હમાન સરુ સેપાહુ
શુદ અચ ગરુદ ખુરૂશીકે તાખાનુ સેયાહુ
અચ અયવાન બદશત આમદ એરફદેયાર
સેપાહી બેદીદ અચ દરે કાઝાર
ચુનાન બરેતાહુ દરુ બહે ઊ કરુસાર
બેયાવરૂદ આઝુદહો સુગુવાર
પેશતન કે યુદ શાહરા રહુનુમાય
વરા કંરૂદ દરેતુરે ફર્જોન્દહુ રાય
હયુનાને પુરુ ખાર ચુન સેહુ હજાર
એ અચ ખુદનીઓ એ દીનાર ખાર
કે રાહી યુદ આન સખતો દુશ્વારો દરુ
નશુદ કસ બદાન રાહુ એ ઈરાન બતુર
જહાનબુય ઝાન ખારહુ આમદ ફેરૂદ
બદાન તા શવહ શાહુ અચ બા દેરૂદ
પેદરુ મરુ પેસરુરા બખરુ દરુ ગેરેકૂત
બગેકૂતારે નીકુ સખુન બરુ ગેરેકૂત
૨૬૬ કે પીરૂએ શાદાન ઝી અચ તાલે તખત
તોરા ચારુ ચઝદાનો પીરૂઅખત
અગરુ ખાચ બીનમ તોરા તન્દુરેસત
હમહુ બન્જ બા તાલે તખત આને તોરેત
બેબૂસીદ દરેતે પેદરુરા બમેહુરુ
વઝાન બએ બરુગશત રખશ-દહુ બેહુરુ
બેયામદ વઝાન સુએ અયવાન રસીદ
હમાન માદરશરા બપદહુ બેદીદ
બેપુર્સીદશો કંરૂદ બરુ વચ દોરૂદ
હમીન બૂદ આન કમ એ મૂબેહ શીનૂદ

તેઓમાંથી ખાર હજાર થોડે સવારી કરનારા નામદાર સવારોને
ચુટી કાઢ્યા.

તેઓ ઉપર એક ખઝાનો અને દિરમ ખાલી કીધા-બક્ષેશ કરવામાં
તેણે જરા પણ દિલને દિલગીર કર્યું નહીં.

અસ્ફદિયારને એક તખ્ત અને પાદશાહોને લાયકનું ગોદર જડિત
એક તાજ બક્ષેશ આપ્યું.

ખરો જીંટ મજલેસ અને લડાઇના તમામ અરબાઓથી લાખ્યા

પાદશાહની દરબારમાંથી પોકાર નીકળ્યો-કે “પાદશાહી ઘોડાને
તૈયાર કરીને લાવ”

તેઓએ મોટા તમ્બુઓ અને હોમા બનવરની સૂરતનો ઝુડો મય
દાનમાં કાઢ્યો

તેજ વખત લશ્કરે ચાલવા માંડ્યું-તેઓની ધૂળથી રોશન આકાશ
પણ સીઆહ થયો

હવે અસ્ફદિયાર મેહલમાંથી મયદાનમાં આવ્યો-તેણે લડાઈ માટે
તૈયાર થયેલું એક લશ્કર જોયું

ત્યા પેલા કર્ગસારને પણ દુઃખી થયેલો અને ગમ ભરેલો જેમ
બધાયેલો હતો તેમજ લઇ આવ્યા.

પેશતન કે જે શાહઝાદાનો રેહનુમા હતો-તેને મુબારક વિચારના વઝીર
તરીકે નિમ્ત્ર્યો.

ખાધ ખોરાકીના કે છું પૈસા ટકાના ભારથી લાયેલાં ત્રણ હજાર
જેટ સાથે લીધાં

કારણકે તે એક સખતી ભરેલો, ધણેજ મુરકેલ અને લખ્યાણ માર્ગ
હતો-અને તે માર્ગે કોઇ પણ ઈરાનથી તરાન ગયું હતું નહીં.

પછી અસ્ફદિયાર ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-કે જેથી પાદશાહ તેને
બક્ષી દુઆ કરે

ત્યારે બાપે તે બેટાને પોતાની બગલમાં લીધો-અને સારી શીખા-
મણના સખુનો કહેવા માંડ્યા,

કે “તુ તાજ અને તખ્ત સાથ ફતેહમદ અને ખુશહાલ જીવતો
રહેજે-પાક ચઝદાન તારો મદદગાર બનશે અને તારૂં ખખ્ત ફતેહમદ હોશે!

અગરજો હું તને સહી સલામત પાછો ફરેલો જોઇશ-તો આ તાજ
અને તખ્ત સાથ સઘળો ખઝાનો તારોજ થશે”

પછી તેણે પોતાના બાપના હાથને મોહબતથી ખોસો લીધો-અને તે
જ-આગેથી ઝળકતા ચેહરાએ પાછો ફર્યો

ત્યાંથી આવી તે મેહલ તરફ ગયો-તેમજ અનાનખાનામાં જઈને
પોતાની માને મળ્યો

તેણીએ તેની હાલત વિષે પૂછ્યું અને તેની ઉપર દુઆ કીધી-(ફિદૌસી
કહે છે) કે જે કાંઈમે મોબેદ તરફથી સાંભળ્યું હતું તે એજ પ્રમાણે હતું.

આધાએ દાસ્તાને હફતખાને એ-
સ્ફદેયાર બસેતાયેશે મહૂમૂદ.

અસ્ફદિયારનાં હફતખાનની દાસ્તાનની
શુરૂઆત. મહૂમૂદની તારીફમાં.

કુનૂન ઝીન સેપસ હફતખાન આવરમ
સુખુનહાએ નહએ જવાન આવરમ
બેચૂયમ બતાઇકે મહૂમૂદ શમહુ
બદાન ફરૂશી આન ખુઅવાની કોહાહુ

આ લખ્યા પછી હવે અસ્ફદિયારનાં “હફતખાન” (સાત મંઝલ)
વાળી બાબત લાઈ છું-એક ઉમદા બેયાન લખું છું.

શાહ મહૂમૂદે આપેલા આસરાના-તેની કીર્તિના, તેનાં પાદશાહી
તાજના,

બહાન કીનો દાહો બહાન રજો બહાન
બહાન અમરો નહીં બહાન રાહો અહાન

અગર બાપુ ચક્રારહુ ચારી કુનહ
બરીન તખ્ત મન કામગારી કુનહ
બેગુચમ હમી દારતાને રોગેકુત
કાન મહે દાના રોગેકુતી ગેરેકુત
કે શાહે જહાન બવેદાન બંદહ બાહ
બુઝાગીને ગીતી વરા બંદહ બાહ
બુ ખુરશીદે તાબંદહ બેનૂદ બેહુર
બેચારાને રૂએ જમીનર બમેહુર
બખુર્ બરહુ તાજ બર સર નેહાહ
અજ બાવરો બાખતર ગરત શાહ
પુર અજ બુહુલે રઅફ શુદ ફેહસાર
પુર અજ નરગેસો લાલહુ શુદ બેચાર
એ લાલહુ રોકીઓ એ નરગેસ ફેરીખ
એ સોમખુલ નેહીઓ એ ગુલનાર ગીખ

પુર આતેશ દેલે અઝો પુર આખ અશમ
ખાંરો મોઘનીઓ જસ્તન બખશમ

બુ આતેશ બર આયદ બેપાલાયદ આખ
વજ આવાઝે ઊ સર દર આયદ એ ખાખ
બુ બીદાર ગર્દી જહાનશ બેખીન
કે દીખારત ચા નકુરો માની બચીન

બુ રખશંદહુ ગર્દે જહાન ઝાકુતાખ
રોખે નરગેસો લાલહુ બીનહ પુર આખ
બેબંદહ બેગુચક કે અચ શખ અશમ
એ એકે તો ગેચમ ન અચ દર્દો બશમ

નખંદહ જમીન તા નગેચમ હવા
હવારા નખાનમ કંકે પાદશા

કે બારાને ઊ દર બહારાન બુવહ
ન ચુન હેમતે શહુરચારાન બુવહ
બખુરશીદ માનહ હમી દરેતે શાહ
બુ અંદર હમલ બર ફરાજહ કોલાહ
અગર બંજ પાશ આયદ અજ બાકે ખુરક
વગર આમે દર્દાઓ ગર દુરરો સુરક
નદારહ હમી રઉશનાઈશ બાજ
એ દર્વીશ વજ શાહે ગર્દનફરાજ
કંકે શાહ અબૂલકાસેમ આન પાદશા
શુનીનસ્ત બા પાકો બા પારસા

તેની શિક્ષાના, તેની બક્ષેશના, તેની ખુશીની મજલેસના, તેની રજૂ-
બૃમિના-તેની હક્કમતના, તેની રાહ રસ્મના અને તેનાં મનની દ્રઢતાના
સકળે લઈ કહું છું,

કે જે નસીબ દેવી મને એકવાર મદદ કરશે-અને મારી સમજ
શક્તિને એકવાર કૃતેહ આપશે,

તો એક એવું તો અજબ જેવું દારતાન લખીશ-કે સમજી માણસ
તેથી આશ્ચર્ય પામ્યા વગર રહેશે નહીં.

દેશનો પાદશાહ મહમૂદ સદા જીવતો રહેજે !-કુન્યાના મોટા માણસો ૨૬૭
તેના ગોલામ બની રહેજે !

જ્યારે રોશની આપતો ખુરશેદ દેખાવો-અને પોતાનાં કિરણથી અમી
નની સપાટી સણગારી મેલી,

જ્યારે મેષ રાશિમાં દાખેલ થયે ખુરશેદે પોતાને માથે તાજ મેદ્યુ-
અને તેનાથી પૂર્વથી પશ્ચિમ સુધી કુન્યા ખુશહાલ બની ગઈ,

ત્યારે હવે પહોંચે ગાજવીજના આવાઝોથી હળીમળી રહ્યા છે-અને નદી
નાળાઓના કિનારા નર્ગેસ અને લાલાનાં ફૂલના રોપાઓથી ભરાઈ ગયા છે
લાલાનો રોપ આપણને ધીરજનો ધોડો અને નર્ગેસનો કઠાઈ શીખવે
છે-સોમખુલનો રોપ આપણા દિલમાં ભય ઉત્પન્ન કરે છે અને દાડમનાં
ફૂલવાળો રોપો બાગને સણગારે છે

વાદળોનું દિલ બળાપાના આતશથી ભરેલું છે અને તેઓની આપો
આસુના પાણીથી ભરેલી છે-ગાનારા પક્ષીઓના પોકારથી બેધમાથી
નાખુશીથી ભરી કંકુ પડે છે

જ્યારે (વાદળોનાં દિલમાંથી) આતશ નીકળી ભય છે ત્યારે વૃષ્ટિ
વધે છે-અને તેના આવાજથી માણસ ભગી ઉઠે છે

ઓ ઇન્સાન ! જ્યારે તું ભગે ત્યારે અમીન તરફ નેગાહ કરજે-કે
તેની સપાટી રેશમી જરીખુટ્ટીના કિમ્બાબ જેવી અથવા તો ચીનના
ચીતારા માનીના ચીતાર જેવી તને દેખારો.

જ્યારે અમીન આકૃતાબના કિરણથી પ્રકાશતી થશે-ત્યારે નર્ગેસ અને
લાલાનાં ફૂલવાળા રોપાઓ પાણીથી ભરેલા દેખારો.

અને તે બેધ તે હસશે પણ વાદળ કહેશે કે “ઓ નિર્દોષ !-હું તને
ખરાં દિલથી આહુ છું, તેથી મને રડવું આવે છે હું કાંઈ કુખને માર્યું કે
ગુસ્સાને માર્યું રડતું નથી”*

(ફિદૌસી કહે છે કે) જ્યાં લગી હવા (વાદળો) રડે નહીં ત્યાં લગી ૨૧૮
અમીન હસે નહીં (એટલે વાદળોં વરસે નહીં ત્યાં લગી અમીન ઉપર ફૂલ
ખીવે નહીં અને અમીન હસતી નહીં દેખાય)-હવાની આવી ઉદારતા છતાં
હું તેને મારા પાદશાહના હાથ સાથ સરખાવતો નથી

કારણકે હવા (વાદળો) ની વૃષ્ટિ માત્ર વસંત રૂતુમાં જ થાય છે-અને
તેથી મારા પાદશાહની હમેશની ઉદારતા સાથ તે મળતી નહીં આવે

(હું કહું કે) પાદશાહનો હાથ જે વેળા મેષ રાશિમાં દાખેલ થઈ
ખુરશેદ માથે તાજ પેહેરે છે તેના જેવો છે

કીમતી ચીજોનો ઢગ પડેલો હોય કે ખાલી માટી પડેલી હોય-નદીના
પાણી હોય કે મોતી અને કસ્તૂરી હોય,

પણ ખુરશેદ અમીર હોય કે ફકીર હોય તે ઉપર પોતાના કિરણ
ફેંકતો અટકતો નથી

ઓ અબૂલકાસેમ ! તે પાદશાહનો હાથ ખુરશેદ મિસાલ પાક પહોંચ
ગાર માણસો તરફ પણ લગાવેલો રહે છે.

* ઉપલી થોડીક બયતોમાં ફિદૌસીએ વસંત રૂતુની શુરઆતની એક બામહાદનું વર્ણન આપ્યું છે અને એ પછીથી સુલ્તાન
મહમૂદની તારીફ કરે છે અને તેને ખુશી રાખવા માટે જમશીદ, ફરીફૂન તેમજ બીજા ક્યાની પાદશાહોનાં કરતાં પણ તેનો
મરતબ વધારી દે છે. ફિદૌસી વસંતની બામહાદનું જે વર્ણન આપે છે તેમાં કલ્પના અને અલંકાર વિશેષ છે, જેથી સાધા
રજૂ માણસને સમજવું કઠણ લાગશે. અમે એ તરજુમે બનતાં સૂધી સમજમાં ઉતરે તેમ કથોં છે.

દેરીધશ નેચાયદ્ એ બખ્શીદન ઇચ
 ન આરામ ગીરદ બદ્ એ પસીચ
 ચુ જગ્ આયદશ પીશ જગ્ આવરદ
 બરે શહૂરયાસન બચગ્ આવરદ
 બદાન કસ કે ગદન નેહદ ગજે ખીશ
 બેબખ્શીદ ન અન્દીશદ અચ રજે ખીશ
 જહાનરા જહાનદાર મહુમુદ બાદ
 વચ ઊ બખ્શીશો દાદ મહુમુદ બાદ
 ૨૬૯ કે ગરુ જખ્મે કયખુસરો કયકોબાદ
 ફરીફનો એરકન્દરે કય નેજાદ
 બરુ આરન્દ બા તાજ સરુરા એ ખાકુ
 કુનન્દ ઇન જહાનરા એ બીદાદ પાકુ
 બહર હાલ બાશન્દ અચ બાચ પર
 કે ઊરા જહાનદાર ચારસ્તો બસ
 નજેસ્તમ બદીન મન મગરુ નામે ખીશ
 બેમાનમ બેયાબમ મગરુ કામે ખીશ
 હમહુ પહુલવાનાનો ગદનકશાન
 કે દાદમ દરીન કેરસહુ ઝીશાન નશાન
 હમહુ મોદહુ અચ ફચગારે દરાચ
 શુદ અચ ગોકૂતે મન નામ શાન એન્દહુ બાચ
 મનમ ઇસા આન મોદગાનરા કુનૂન
 રવાન શાન બખીનુ શુદહુ રહુનમૂન

બેમાનાદ તા હસ્ત ગરુદન બપાય
 મરીન દારેતાને હોમાયન બબાય
 એ રૂઈનદેશ અકુનૂન જહાનદીદહુ પીર
 નેગરુ તા ચે ચૂયદ તો ચૂ યાદ ગીર

બક્ષેશ કરવામાં તે જરા પણ અચકાતો નથી-તેમજ લડાઈમાં પણ તે ઢીલ કરતો નથી

લડાઈ ભગે છે તો તે લડાઈ કરે છે-અને લડીને પાદશાહોને ક્યદ પકડે છે

પણ જો કોઈ દુરમન શરણુ યાય છે તો તેને પણ પોતાનો ખતો-બક્ષેશ કરે છે અને પોતાને પડેલી તકલીફ માટેનો વિચાર રાખતોજ નથી.

દુન્યાને માથે રાજકરતા પાદશાહ મહમૂદ હોજો!-અને તેની હસ્તી સાથે બક્ષેશ અને ઇન્સાફ પણ હસ્તી બોગવતા રહેજો!

અગરજો જમશીદ, કયખુસર અને કયકોબાદ-તેમજ ફરીફન અને પાદશાહી બુન્યાદનો સિકંદર,

પોતાના તાજ સાથે ઝમીનમાથી સજીવન થઈ પાછા નીકળી આવે-અને આ દુન્યાને જુલમમાથી સ્વચ્છ કરે,

તો પણ તેઓ મહમૂદની પાછળજ રહેશે કારણકે તેનો મદદગાર જહાનની સલાજ કરનાર ખોદાતાલા છે

આ તવારીખ લખવામાં માર્ગ નામ રહી બચ અને તેમ કરી મારી મુરાદ પુરી પડે તે સિવાય બીજી કોઈ પણ આશા મેં રાખી નહીં હતી

સધળા પેહલવાનો અને સરદારો-જેઓની ઓળખ આ તવારીખમાં મેં આપી છે,

તેઓ સર્વ લામ્બા વખતના ગુઝરી ગયલા છે ખરા-પણ મારા લખાણથી તેઓના નામે પાછા જીવતા થયા છે

હું તે ગુઝર પામેલાઓની નિરખતમાં ગોચા ઇસુ ખ્રીસ્ત કહેવાઈ (કારણકે તે મૂવેલાઓને મેં જીવતા કર્યાં)-તો જો કે તેઓના આત્માઓએ તો ખેહસ્તો માર્ગ લીધો છે

જ્યાં સૂધી ફરતો આસ્માન પાયદાર રહે-ત્યા સૂધી આ મુબારક તવારીખ જળવાઈ રહેજો!

હવે તે છુદ્દો તવારીખનવેસ રૂઈનદેશ વિષે-શુ લખે છે તે જોજો અને તેનાથી તુ ધડો લેજો

ખાને અવ્વલ કોશતને એસ્ફન્દે-
 ચાર દુ ગોર્ગરા.

પહેલું મકાન—અસ્ફદિયારનું બે
 વરઓને મારવું.

સખુનૂચ હેલકાન ચુ બેન્હાદ ખાન
 યકી દારેતાન રાન્દ અચ હકૂતખાન
 ૨૭૦ યકી બમે ગરુરીન બકકુ બરુ ગેરેકૂત
 એ ગુશ્તારપ આનગહુ સખુનુ દરુ ગેરેકૂત
 એ રૂઈનદેશ કારે એસ્ફન્દેચારુ
 એ રાહો એ આમીએશે કરગસારુ

ચુનીત ગોકૂત ચૂન ઊ બેયામદ બબકમ
 ઝબાનો રવાન પુરુ એ ગોકૂતારે તકમ
 એ પીશો પેદર રકૂત એસ્ફન્દેચારુ
 ચુએ રાહો તૂરાન અબા કરગસારુ
 હમી રાન્દ તા પીશશ આમદ હો રાહુ
 સરાપદહો ખીમહુ અદ બા સેપાહુ
 બેકરમુદ તા આન બેયાશસ્તન્દ
 મયો ફો રામેશગરાન ખાસ્તન્દ

તવારીખનવેસ દેહકાને જ્યારે સાહિત્યનો સુફરો બિઠાવ્યો-ત્યારે અસ્ફદિયારનાં હકૂતખાનની (સાત મઝલવાળી સફરની) વિગતવાર તવારીખ લખી તેણે પોતાના હાથમાં એક સોનેરી ભમ લીધી-અને તુરત ગુશ્તારપની દારેતાન લખી

તેમજ રૂઈનદેશ અને ત્યાં થયેલી અસ્ફદિયારની લડાઈ વિષેની-હકૂતખાનની સફર વિષેની તેમજ કર્ગસારનુ અસ્ફદિયાર સાથે મળી જવા વિષેની દારેતાનો લખી

તેણે એમ લખ્યું છે કે જ્યારે ગુશ્તારપ અર્નરૂપનાં કામ વિષે ભૂંડું બોલતો અને લખતત નાખતો બલખમાં આવી પુચ્ચો,

ત્યારે અસ્ફદિયાર પોતાના બાપ આગળથી કર્ગસારની સાથે તૂરાનની રાહ તરફ ચાલ્યો.

તે એવી રીતે તે તેની સામે બે રસ્તા આવ્યા ત્યાં સૂધી ચાલ્યા કીધો-પછી ત્યા પોતાનાં લશ્કર સાથે છાવણી નાખી તમ્બુએ ઠોક્યા

તેણે હોકમ કીધો જેથી ત્યાં ખાણું લાવી હાઝર કર્યું તેમજ મય, તમ્બુરા અને રામેશગરાને પણ બોલાવી

એરકૂતનહ ગોઠાને લશકર હમહ
નેશસ્તનહ અર ખાને શાહે રમહ
વઝાન પસ એફરમહ તા કરગસાર
શવહ અસ્તહ દેલ પીશે એસ્ફન્દેયાર
એફરમહ તા જામે ઝરીન ચહાર
દમાદમ એદાદનહ અર કરગસાર
વઝાન પસ અફ ગોઠત કય તીરહ અખત
રસાનમ તોરા મન અતાએ અતખત
અર અયફન કે હરઅત એપુસ્તમ તો રસ્ત
એગૂઈ હમહ બૂમે તુકીન તોરાસ્ત
ચુ પીરૂચ મદમ સેપારમ તોરા
અખુરશીદે તાખાન અર આરમ તોરા
નેયાઝારમ આનરા કે પયવનદે તોસ્ત
હમાનરા કુળ ખીશો ફર્જનદે તોસ્ત
વગર હીચ મર્દી અગેઈ દેઝહ
નગીરહ દેઝહત અરે મન ફેઝહ
મેયાનત અખજર કુનમ અર હોનીમ
દેલે અન્બુમન મદદ અચ તૂ અબીમ
ચુનીન દાદ પાસોખ વરા કરગસાર
કે અચ નામવર ફરજોખ એસ્ફન્દેયાર
એ મન નશનવહ શાહુ જોચ ગોઠતે રસ્ત
તો આન કુન કે અચ પાદશાહાન સઝારત
અફ ગોઠત રૂઈનદેલ અફતૂન કુળસ્ત
કે આન મરૂચ અચ મર્જે ઈરાન જુદસ્ત
અફ અન્દ રાહસ્તો ફર્જોખ અન્દ
કુદામસ્ત અર વચ રહે બી ગઝન્દ
સેપહુ અન્દ આશહ હમીશહ દર ગીચ
એ બાલાએ દેલ હરૂએ દાની એગૂચ
ચુનીન દાદ પાસોખ વરા કરગસાર
કે અચ નીક દેલ ફરજોખ એસ્ફન્દેયાર
સે રાહસ્ત અચ ઈદર અદાન આરગાહ
કે અર્જસ્ત અન્દશ અપયકારગાહ
યકી દર સે માહો યકી દર હો માહ
સેપહુરા હમી રાન્દ આયહ અરાહ
યકી રાહ પુર આબો અરગાહો શહુર
કુનહ અર જુઝોગાને તૂરાન હો અહુર
દેગર આન કે રાહશ જુવહ દર હો માહ
સેપહુરા ખુરેશ તાન્ગ આશહ અરાહ
ગેયા નીસ્ત આબેશ ખુરે આરપાય
ફેરહ આમદનરા નેયાબી તો જાય
સે દીગર એખુરહ અચક હકૂતહ રાહ
અહસ્તમ અફતૂનદેલ આયહ સેપાહ
રહશ પુર એ ખુરદસ્ત કાયહ અઝીર
જુવહ બૂરો આહ દર જુમલહ સીર
પુર અચ શીરો ગોર્જસ્તો નર અમદહા
કે અચ અન્ગ શાન કસ નેયાઅહ રહા
ફેરીએ અને જાફ અચ ગોરૂ શીર
ફેઝનસ્તો જાન અમદહાએ દેલીર
અને જાફ અચ જાફ આન જુઝરહ
અઅફસૂનો તાન્ગુલ કર્સી નશમરહ

લશકરના તમામ પેહલવાનો ત્યાં ગયા-અને તે રૈયતના માનિતા શાહઝાદની સાથ ખાલ્લાં ઉપર બેઠા.

ત્યાર પછી તેણે ફર્માવ્યું જેથી કર્ગસાર-ઝખ્મી દિલે અસ્ફન્દિયારની નઝદીક ગયા.

તેણે હોકમ કીધો જેથી ચાર સોનેરી શરાબની ભમ-એકેક ઉપર કર્ગસારને આપી.

પછી તેને કહ્યું કે “ઓ સીઆહ અખતના તુર્કી-હું તને તાજ અને તખ્તે પહેંચાડીશ.

હું તને જે કાંઈ પૂછું તેનો જો તું રાસ્ત-જવાબ દેશે તો તુર્કસ્તાનનો ૨૭૧

તમામ મુલક તારીજ છે એમ જાણજે

જ્યારે હું ત્યા ફતેહમંદ થઈશ ત્યારે તે હું તને સોંપીશ ઝળકાટમંદ ખુરોદ સૂધી તને જો ચો ચઢાવીશ

હું તારાં સગાવહાલાં તેમજ લાગતાં વળગતાં અને છોકરાં અચ્ચાં જે કાંઈ હશે તેઓને કરી પલ્લુ ઈત્તા પુગાડીશ નહીં.

પલ્લુ જો તું જરા પલ્લુ ભડું બેલશે-કે જે ભડું મારી આગળ કદી પલ્લુ પ્રકાર મેળવશે નહીં,

તો હું મારી તલવારે કરી તારી કમરના બે ટુકડા કરી નાખીશ-અને તે તારા હાલથી તૂરાની અન્બુમનનાં દિલ ધારતી ભરેલાં થશે.”

કર્ગસારે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે “ઓ નામવર મુબારક અસ્ફન્દિયાર!

તું પાદશાહ મુજ તરફથી સચ્ચાઈ સિવાય કાંઈ બીજી સાંભળશે નહીં-પછી પાદશાહોને ઘટારત હોય તેમ તું પલ્લુ કરજે”

ત્યારે અસ્ફન્દિયારે તેને પૂછ્યું કે “હાલ રૂઈનદેઝ ક્યાં છે? કારણકે તે ઝખ્મી ઈરાનના મુલકથી જુદી છે

ત્યા જવાના કેટલા રસ્તા છે અને તે કેટલા ફર્સંગ દૂર છે-વગર હાનિએ ત્યા પુગવાનો રસ્તો કયો છે?

વળી તેમાં કેટલું લશકર હમેશે રહે છે-અને તે કિલ્લાની જગ્યા કેટલી છે તે જે કાંઈ જાણતો હોય તો કહે?”

કર્ગસારે તેને જવાબ આપ્યો-કે “ઓ નેક દિલના કીર્તિ ભરેલા ૨૭૨ અસ્ફન્દિયાર!

રૂઈનદેઝની દરબાર કે જે વિષે અર્જસ્તે લઠાઈનાં મયદાનમાં વાત કરી હતી તે ઉપર પહોંચી જવાના અહીંથી ત્રણ રસ્તા છે

એક રસ્તે લશકર લઈ જતાં ત્રણ મહિના લાગશે બીજે રસ્તે લઈ જતા બે મહિના લાગશે.

પહેલા રસ્તાના બે લાગમ નદી નાળા મળશે અને તૂરાન દેશના મોટા શ્રીમન્તોની છાવણીઓ અને શેહરો તેમાં આવશે

બીજે કે જે બે મહિનાનો રસ્તો છે-તેમાં લશકરને ખાધ ખોરાકની તગી પડશે.

જનવરોને મટિ ધાસ કે પાણી કશું મળશે નહીં-અને ત્યાં તને કેથે ઉતારાની પલ્લુ જગ્યા મળશે નહીં

ત્રીજે રસ્તો એક અકવાડિયાંમાં કાપી શકારો-અને આડમે દહાડે તો લશકર રૂઈનદેઝમાં દાખેલ પલ્લુ થશે

તે ત્રીજે રસ્તે જતા ખાવાનું ધણુ મળશે-ત્યાં ગોરખર અને હરણુ ધણું આસુદાં મળી આવે છે

પલ્લુ એ રસ્તો સિંહ, વર, અને નર અઝદહાથી ભરેલો છે-કે જેઓની ચુંગાલથી કોઈ જટકારો પામતું નથી.

વળી ત્યાંની એક ભદ્રગર અકસ્તના ફનફરેખ પેલા વર, સિંહ અને દિલાવર અઝદહા કરતાં પલ્લુ વધારે છે

તે ભદ્રગર અકસ્ત સઘળા ભદ્રગરો કરતાં પલ્લુ ચઢિયાતી છે-તેણીના ૨૭૩ ભદ્ર અને ફનફરેખની કોઈ ગણત્રીજ કરતું નથી

યકીશ એ દયાં બર આરહ બમાહ
 યકીશ નેગૂત અન્દર આરહ બમાહ
 બેયાબાનો સીમુઈ સમાએ સખત
 કે ચૂન બાહ બીજાં બેદરહ દેરખત
 વજાન પસ ચુ ફઈનદેશ આયહ પદીહ
 ન દેશ દીહ અજાન સાન કસી નહ શીનીહ
 સરે બારહ બરતર એ અબરે સેયાહ
 બહુ દર ફેરાવાન સેલીહો સેપાહ
 બગેરહ અન્દરશ આબો રૂદે રવાન
 કે અચ દીદનશ તાજહ ગર્દે રવાન
 બકશતી બર ઊ બુઝરહ શહૂરયાર
 ચુ આયહ બહામૂત એ બહુરે શોકાર
 બસહ સાલ અગર માનહ અન્દર હેસાર
 એ હામૂત નેયાયદશ ચીઝી બકાર
 હમ અન્દર દેશ કશતમન્દો ગેયા
 દેરખતે બકમન્દો હમ આસેયા
 ચુ એરફેરેયાર ઈન સુબુતહા શનીહ
 જમાની બેપીચીદો હમ દર કશીહ
 ૨૭૪ બહુ ગોકૂત મારા ભેચ ઈન રાહ નીસ્ત
 બગીતી બેહ અચ રાહે ફતાહ નીસ્ત
 ચુનીન પાસોખ આવરહ પસ કરૂસાર
 કે બર હકૂતખાન હરુગેચ અચ શહૂરયાર
 બચરો બઆઝાર બુઝશત કસ
 મગર કચ તને ખીસ્તન કરૂહ બસ
 બહુ નામવર ગોકૂત અગર બા મની
 બેબીની દેહો ચૂરે અહૂરીમની
 બપીશમ એ આયહ એ ગૂઈ બુખોસ્ત
 કે બાયહ એ પચકારે ઊ રાહ બેસ્ત
 ચુનીન દાહ પાસોખ વરા કરૂસાર
 કે અચ નામવર મદે ના બાકુ દાર
 બુખોસ્તીન બપીશે તો આયહ દો ગોરૂગ
 નરો માદહ હર ચકુ ચુ પીલી સુતોરૂગ
 બસાને ગવચનાન બસર બર સર
 હમી રચમે શીરાન કુનહ આરજ
 દો દન્દાન બકેદારે પીલે બેયાન
 એ ફર્બહ બરે યાલો લાઘેર બેયાન
 બેફરૂહ તા હમચુનાનશ અબહ
 બખરૂગાહ બોદેહ ઝારો નેજહ
 ૨૭૫ બેયારોસ્ત ખુરમ યકી બારૂગાહ
 બસર બર નેહાહ આન કયાની કેલાહ
 હમહ હરૂએ ગોકૂત અન્દરાન ભાએ પાકુ
 શનીદો નેયામદશ અચ હીચ બાકુ
 ચુ ખુરશીહ બેનૂહ તાજ અચ ફરાચ
 હવા બર જમીન નીચ બુકુશાહ રાચ
 એ દરૂગાહ બરૂખોસ્ત આવાએ ફેસ
 જમીન આહનીન શુહ સેપહૂર આબૂસ

સુએ હકૂતખાન ર બતૂરાન નેહાહ
 હમી રકૂત બા લશકર આબાદો શાહ

તે એક જણને દયામાંથી માહતાબ ઉપર ચઢાવે છે-ત્યારે એક બીજાને તે ઊંડા ગારમાં નાખે છે

ત્યા બીઆબાન છે, સીમુઈ છે અને સખત થકી પણ એવી પડે છે-કે જ્યારે પવન કુકે છે ત્યારે ઝાડના ઝાડ નાશ પામે છે

ત્યાર પછીજ ફઈનદેશ જેવો કિલ્લો નજરે પડશે-કે જેના જેવો કિલ્લો કોઇયે જોયો તેમજ સાંભળ્યો પણ નથી.

તે કિલ્લાની ટોચ સીઆહ વાદળ કરતાં પણ ઊંચી છે-તેમાં પુષ્કળ હથિયાર અને લશ્કર છે

તેની આસપાસ પાણી અને વહેતી નદી છે-કે જેને જોવાથી જીવ ખુશહાલ બને છે,

જ્યારે પાદશાહ અર્જુન રોકાર માટે જંગલમાં આવે છે ત્યારે પોતે કિશતીમાં બેસી તે નદી પસાર કરી જાય છે

અગરજો તે પાદશાહ સો બં રૂઢી તે કિલ્લામાંજ રહે-તો પણ બાહરની જગ્યામાંની કોઈ પણ ચીજની તેને ઝર પડે નહીં.

કારણકે તેના કિલ્લાની અંદરજ ખેતીવાડી, ધાસચારો, ફળફલાદીનાં ઝાડો તેમજ પાણીની ચક્કીઓ પણ છે."

જ્યારે અસ્ફરિયારે આ સખુને સાંભળ્યા-ત્યારે તે થોડો વખત ગૂચવાડામાં પડ્યો અને નીસાસો નાખ્યો

પછી તેને કહ્યું કે "આપણને એ સિવાય બીજો રસ્તોજ નથી-ટુંકા રસ્તા કરતા કુન્યામાં બીજો વધારે સારો રસ્તો કોઈ નથી"

ત્યારે કર્ગસારે એવો જવાબ આપ્યો કે "ઓ પાદશાહ! હકૂતખાન ઉપરથી કદીબી,

કોઈ હિમ્મત કરી તકલીફ ઉઠાવી પસાર થઈ ગયું નથી-સિવાય કે જે કોઈ પોતાના જીવથી ધરાઈ ચૂક્યો હોય"

નામદાર અસ્ફરિયારે તેને કહ્યું કે "અગરજો તું મારીજ સાથે છે-તો તું મારી હિમ્મત અને એહરેમનના જેવું કૌવત જોશે

હવે તું શું કહે છે, પ્રથમ મારી સામે શું આવશે?-કે જેની લડાઈ માટે મને રાહ જોવી પડશે?"

કર્ગસારે તેને જવાબ આપ્યો-કે "ઓ ધારતી વગરના નામવર મદે!

પહેલા તારી નજદીક વરુન એક બેકુ આવશે-જે નર અને માદા બન્ને એક ગુસ્સા ભરેલા હાથીની માફકના છે

તેઓના સર ઉપર સાબરની માફકના શિંગડા છે-તેઓ સિંહોનીજ લડાઈની ખાહેશ કરે છે

મસ્ત હાથીના દાત જેવા તેઓના દાત છે-તેઓની છાતી અને ગર્દન ભરેલી અને કમરનો ભાગ પાતળો છે"

પછી અસ્ફરિયારે ફર્માન્યુ જોથી તેને તેવીજ રીતે બદ સાથે-કુ ખી અને ગમગીન તથુમા લઇ ગયા.

તેણે એક ખુશી ભરેલી દરબાર ભરી-અને કયાની કોલાહ પોતાનાં સર ઉપર મેલી

તે આરોરના કરેલી જગ્યામાં જે કાઈ કે બોલાયુ તે સધળું-તેણે સાંભળ્યું પણ કરાથી તેને ધારતી લાગી નહી

જ્યારે ખુરોદે બુલંદીથી પોતાનું તાજ બતાવ્યું-અને હવાએ પણ જમીન ઉપર પોતાનો ભરમ ખુલ્લો મૂક્યો,

ત્યારે અસ્ફરિયારની દરગાહમાંથી નગારાના આવજ નીકળ્યા-અને હથિયારોને લીધે જમીન ગોથા લોઢાં જેવી બની અને લશ્કરની ધૂળથી આસ્માન કાળું પડ્યું

તેણે વરુન જવા માટે હકૂતખાન તરફનો માર્ગ લીધો-અને પોતાનાં લશ્કર સાથે આબાદી ભરેલો અને ખુશહાલ ચાલવા માંડ્યું.

શુ અર્ચ રાહ નચીકે મન્એલ રસીદ
એ લશ્કર જહાન દીદએ બરુ ગુઝીદ
પેશતન યકી મહે બીદાર બૂદ
સેપહરા એ દુશ્મન નેગહદાર બૂદ
બહુ ગોકૂત લશ્કર અઆઈન બેદાર
હમી પીચમ અર્ચ ગોકૂતએ કરૂસાર
મનમ પીશરવ ગરુ બમન બહુ રસદ
બદીન કેહુતરાન બહુ નેચાયદ સહદ
બેચામદ બેપૂરીદ બકૂતાને જગ
કરીદન બરુ અરેષ શબરંગ તંગ
સેપહયુદ અઅરેષ અન્દર આવરુદ પાય
તો ગોકૂતી કે ગરૂદન બરુ આમદ એ ભય
સેપહયુદ શુ આમદ બનચીકે ગોરૂ
બેચકૂશરૂદ રાન હમચુ પીલે સુતોરૂ
શુ દીદન ગોર્ગાન બરો ચાલે બીય
બેચાનો યદી અંગો ગૂપાલે બીય
એ હામૂન સુએ બી નેહાદન રૂય
દો પીલે દેખઆગાઓ દૂ જગબૂય
કમાનરા બજેહુ કરૂદ મહે હેલીર
બેધુરીદ બરુ સાને દરૂદન શીર
બઅહૂરીમનાન તીર બારાન ગેરેકૂત
બતુન્દી કમીને સવારાન ગેરેકૂત
એ પચકાને પૂલાદ ગરતન સોરેત
નેચામદ યકી પીશે બી તન્દુરેત
નેગહુ કરૂદ રઉશન દેલ એરેકન્ટેયાર
બેદીદ આન કે શુ સુરેત ગરતનદો ઝાર
યકી તીધે ઝહૂર આબગૂન બરુ કરીદ
ઓનાનરા ગેરાન કરો સરુ દરુ કરીદ
સરાન શાન બશરશીરુ બરુ કરૂદ આકુ
ગેલ અંગીપત અર્ચ ખૂને ઈશાન એ આકુ
ફેરૂદ આમદ અર્ચ નામવરુ બારગી
બચઅદાનશ બેમૂદ બીચારગી
સેલીહો તન અર્ચ ખૂને ઈશાન બેરોસ્ત
બદાન ભયગહુ પાકુ ભઈ બેભેસ્ત
બરાન રીગ સરુ સૂએ ખુરૂરીદ કરૂદ
હેલી પુરુ એ દરો શેખી પુરુ એ ગરૂદ
હમી ગોકૂત કય દાચરે દાદગરુ
તો દાદી મરા જૂરો ફરૂરો હોનરુ
તો કરૂદ દદાનરા બદીન આકુ ભય
તો બારી બહુ નીકુધ રહુતમાય
શુ આમદ સેપાહે પેશતન ફરાચ
બેદીદન ચલરા બભએ નમાચ
બેમાદન અઝાન કારુ ગોર્દાન શેગેકૂત
સેપહ યકુસરુ અન્દીશહુ અન્દરુ ગેરેકૂત
કે ઈન ગોરૂ બાનીમ યા પીલે મરેત
કે ભવીદ બાહુ ઈન હેલી તીધો દરેત
ભેચ બી ફરૂરો અઉરંગે શાહી મબાહ
બુએર્ગીઓ બચરો સેપાહી મબાહ
બેરકૂતન ગોર્દાન ફરૂરુદન રાય
બરુ બી બરુ કરીદન પર્દસરાય

જ્યારે તે રાહ કાપતો પહેલી મન્એલની નચીકે આવી પહોંચ્યા-
ત્યારે તેણે લશ્કરમાંથી એક અનુભવી ચપ્સ ચુંટી કાઢ્યો.

પેશતન એક ચાલાક મહે હતો-અને દુશ્મનથી પોતાનાં લશ્કરની
સંભાળ કરનાર હતો,

તેને કહ્યું કે “તું કાયદા પ્રમાણે લશ્કર સંભાળજે-હું કર્મસારના
કલા પ્રમાણે રાહ માપું છું.”

હું આગળ ભલું છું અને જો મને કાંઈ નુકસાન પુગે-તો તેથી કરીને
આ લશ્કરને કાંઈ છટ્ટા પુગે તેમ થવું નહીં જોઈયે.”

એમ કહી તે આવ્યો અને લડાઈનું બખ્તર પેહેલું-તેણે શબરંગ
થોડા ઉપરનો તંગ ખેંચી બાંધ્યો.

પછી તે સરદારે થોડા ઉપર પગ મૂક્યા-તું કહે ગોચા એક આ ૨૭૬
રમાનજ પોતાની જગ્યા ઉપરથી આગળ વધ્યું.

જ્યારે તે સરદાર પેલાં વરૂની નચીકે આવી પહોંચ્યા-ત્યારે એક
અબરદસ્ત હાથીની માફક થોડાને એડ મારી ચાલાક બનાવ્યો.

જ્યારે પેલાં વરૂએ તેની છાતી, ગદન, કમર, પેઢલવાની ચુગલ
અને તેનો ભારી ગોઝ જોયો,

ત્યારે તે બન્ને છડાયલા હાથીની માફકનાં અને લડાયક વરૂએ-
મચદાનમાંથી તેની તરફ ધસ્યાં.

તુરત તે બહાદુર મહે પોતાની કમાનને ચીલેલો ચઢાવી-ફાડી ખાનારા
સિંહની માફક પોકાર્યો.

તે શયતાનની પચદાએશનાં વરૂએ ઉપર તીરનો વરસાદ વરસાવ્યો-
અને જલદીથી પનાહની જગ્યાએ આવી ઉભો.

તેઓ પોલાદી તીરની અણીથી લાચાર થઇ ગયાં-અને તેઓમાંનું
એક પણ તનદુરેસ્ત હાલતમાં તેની સામે આવી શક્યું નહીં.

હવે રોશન દિલના અરફુદિયારે તેઓ ઉપર નેગાહ કીધી-તેણે જોયું
કે તેઓ તેનાથી નબળાં અને ખુવાર બની ગયાં છે,

તેવીજ તેણે ઝેહરી પાણી પાચેલી એક તલવાર કાઢી-લગામને ખેંચી
પકડી વાકાંવચ્યો.

અને તેઓનાં સર તલવારથી કાપી નાખ્યા-તેઓનાં લોહીથી ત્યાંની
ખાકમાં કીચડ થઇ રહ્યો.

પછી તે નામવર થોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-અને પાક ચઢદાનની ૨૭૭
નચીકે તેણે પોતાની લાચારી દેખાડી.

પોતાનાં તન અને હથિયારને લાગેહું તેઓનું લોહી ઘોઈ નાખ્યું-
અને તેજ ઠેકાણે એક સફાઈદાર જગ્યા તેણે શોધી કાઢી.

તે રેતી ઉપર બેસી આકૃતાબ તરફ કેપ્પેલો કરી-દર્દ ભરેલાં દિલે અને
ધૂળ ભરેલે ચેહરે,

એ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યો કે “ઓ દાદગર દાવર!-તેજ મને આહુ
કોવત, દબદબો અને હોનરો બક્ષેશ કરેલા છે.

તેજ આ ફાડી ખાનારા જનાવરોને ખાકમાં નાખ્યાં છે-તુજ દરેક
ઠેકાણે નેકીનો માર્ગ દેખાડનારો છે.”

હવે જ્યારે પેશતનવાળું લશ્કર ત્યાં નચીકે આવી લાગ્યું-ત્યારે
તેઓએ પેઢલવાન અરફુદિયારને બંદગીની જગ્યાએ બેઠેલો જોયો.

તેના એ કામથી પેઢલવાનો અજબ રહ્યો-અને સધળું લશ્કર પણ
વિચારમાં પડ્યું,

કે “આપણે એને વરૂ કહેલો યા મસ્ત હાથી કહે?-તેની આવી
હિમ્મત, આવી તલવાર અને આવા ઝોરાવર હાથ સદા કાયમ રહેજો!

એના વગર દબદબો શાહી તખ્ત, બુઝર્ગો, ખુશીની મજલેસ કે
લશ્કર કાંઈ પણ હોતું ના.”

પછી મુબારક વિચારના પેઢલવાનો તેની આગળ ગયા-અને તેની
નચીકે છાવણી નાખી.

૧૭૮ ધમ આમહ હમી બહુરએ કરૂંસાર
 હે ગોગીને જગીઓ એરફંદેયાર
 થકી ખાને કરૂંની બેયારાતનહ
 ખુરેશહા બેખુદંદો મય ખાતેતનહ
 બેફરૂંદ તા બતેતહરા પીરો બીય
 બેખોદંદ લખીને પુર આખુ રૂય
 રો ભમે મયશ દાદો પુરેશ ગેરેકૂત
 કે અફૂતૂં એ ગૂઈ એ બીનમ રોગેકૂત
 ચુનીન ગોકૂત બા નામવર કરૂંસાર
 કે અય નામવર શીર દેલ શહૂરયાર
 દેગર મન્દેલત શીર આયહ બજગ
 કે બા બાગે બી બર નતાબહ નેહગ
 બોકામે દેલાવર બરાન રાહે શીર
 નપરૂંદ અગર અહ બાશહ દેલીર
 બેખોદંદ રકીશન દેલ એરફંદેયાર
 બહ ગોકૂત કય તુકે ના સાગાર
 બેબીની કે ફદાં અબા નરૂંદ શીર
 એ ખૂયહ બશમશીર મદે દેલીર
 ચુ તારીકુ શુહ શખ બેફરૂંદ શાહ
 અજાન ભએગહ બર ગેરેકૂતનહ રાહ
 ૨૦૧ શમે તીરહ લશકર હમી રાનહ તીચ
 દો દીદહ પુર અચ ખૂનો દેલ પુર સેતીચ

પેલાં લડાયક વરૂઓ અને અસ્ફંદિયાર તરફથી-કર્ગસારને હિરસે તો
 મમ અને અફસોસજ આવ્યો.

તેઓએ સોનેરી સુફરો બિછાવ્યો-ખાણું ખાણું અને પછી શરાબ
 મંગાવ્યો.

તેણે બદીવાન કર્ગસારને પોતાની સામે લાવવાનો હેતુમ કીધો-જેથી
 તેઓ તેને ધુજનો અને અ.સુ બરેલા ચેહરાના ત્યા લઇ ગયા.

તેને શરાબની ત્રણ ભાગ પાઈ અને પૂછ્યું-કે “હવે તું શું કહે છે,
 હું બીજી અભયબી શું જોઈશ?”

કર્ગસારે તે નામવરને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “ઓ સિંહની હિરમતના
 શીર્નિવતા પાદશાહ!”

બીજી મઝલે તારી સામે સિદ્ધ લડવા આવશે-કે જેની લડાઈમાં
 મગરમઝ પશુ પાયદારી રાખી શકતુ નથી

દિલાવર બોકાબ પક્ષી મમ અટલું બહાદુર હોવા છતાં પશુ તે
 સિંહને મળે ઉડી શકતું નથી”

શરાબ દિવનો અસ્ફંદિયાર હસી પડ્યો-અને તેને કહ્યું કે “ઓ
 નાલાયક તુર્કી!”

તુંજ જેરો કે આવની કાલે તે નરેશીરની સાથ શમ્સેરે કરીને આ
 બહાદુર મદ કેવી વાત કરે છે?”

જ્યારે રાત અંધારી થઇ ત્યારે શાહઝાદાએ ફર્માવ્યું-જેથી તેઓ તે
 જગ્યાએથી આગળ ચાલ્યા

અંધારી રાતે તેણે પોતાનું લશ્કર રોતાબી કે તુ ચ. ૧. ૧. ૧-તેની બન્ને
 આંખો ખૂન બરેલી અને દિલ લડાઈ બરેલું હતું.

ખાને હુન્નુમ કોશતને એસ્ફંદેયાર શીરાનૂરા.

બીજું મકાન—અસ્ફંદિયારનું સિંહાને મારવું.

ચુ ખુરશીહ અજાન ચાદરે લાજવરૂહ
 બરૂ આમહ બેખુરશીહ દીખાએ કરૂંદ
 સેપહુપુહ બજાએ દેલીરાન રસીહ
 બહામૂન બપખાંશી શીરાન રસીહ
 પેશ્તાન બેફરૂંદ કામહ બપીશ
 વરા પન્હહા દાદ અચ અન્દાબહ બીશ
 બહ ગોકૂત કીન લશકરે સરૂફરાચ
 સેપોદંદ તોરા મન શુદમ રચમસાચ
 બેયામહ ચુ બા શીર નચદીકુ શુહ
 જહાન બરૂ દેલે શીર તારીકુ શુહ
 થકી નરૂંદ શીરો દેગર માદહ શીર
 બેરફૂતનહ પખાંશીબુયો દેલીર
 ચુ નરૂ અન્દરૂ આમહ થકી તીચ બહ
 બેશુહ રંગે રૂયશ ચુ રંગે ખુસહ

હે સર તા મેયાનશ બહ નીમ ગશત
 દેલે શીર માદહ પુર અચ બીમ ગશત
 ચુ જોકૂતશ બરૂ આશીકૂતો આમહ ફરાચ
 થકી તીચ બહ બરૂ સરશ સરૂફરાચ
 ૨૦૦ બરીચ અન્દરૂ બોકૂતાહ લલતાન સરશ
 એ ખૂન લાલ શુહ દરેતો રંગીન બરશ

જ્યારે તે બહુ રંગની ચાદર નથી ખુરશીહ-પાહેર આવ્યો અને સોનેરી
 રેશમી કપડા પહેલ્યા,

ત્યારે સરદાર અસ્ફંદિયાર તે જગમમા સિંહો સાથ લડાઈ કરવાને
 માટે તે બહાદુરોની જગ્યાએ આવી પુગ્યો

તેણે હેતુમ કીધો જેથી પેશ્તાન તેની નઝદીક આવ્યો-તેને પુષ્કળ
 શીખામણો આપી

તેને કહ્યું કે “આ સપણું સરૂફરાચ લશ્કર-તને સોંપી હું લડવા
 ભડું છું”

એમ કહી તે ત્યા આવ્યો અને જ્યારે છેક સિંહની નઝદીક ગયો-
 ત્યારે સિંહના દિલ પર જેહાન સીઆહ થઇ

એક સિંહ અને બીજી સિંહણ હતી-તેઓ બહાદુરીથી તેની સાંભ
 લડવા આવ્યાં

જ્યારે તર સિંહ પદલાં આગળ આવ્યો ત્યારે અસ્ફંદિયારે એક
 તલવારનો ફટકો તેન માથે-જેથી લોહીએ કરીને તેના ચેહરાનો રંગ પર
 વાળાનાં રંગ જેવો થયો

અને માથાથી કમર સુધી તેના બે દૂડા થઈ ગયા-એ જોઈ સિંહની
 માથાનું દિલ ધારતી બરેલું થયું

તે પોતાના સાથીની માફક ગુસ્સે થઈ સામે ધસી-ત્યારે તે સરૂફરાએ
 એક તલવારનો ફટકો તેના સર ઉપર પશુ માર્યો

જેથી તેનું સર રેતીમાં ગળડતું પડ્યું-તેનાં લોહીથી તેના હાથ લાલ
 થયા અને તેનું બદન રંગીન બની ગયું

અમારુ અન્દર આમદ સરો તન બેરોસત
 નેમદદારુ એક પાકુ ચમદાન નભેસત
 જુનીન ગોઠત કમ દાવરે હાથ પાકુ
 બદરેતમ દદાનરા તો કદી હલાકુ
 હમ અન્દર ચમાન લરકર આનુ જ રસીદ
 પેશતન બરો યાલે રીરાનુ બેરીદ
 બરુ એરક-વેયારુ આઝીનુ હરુ કસી
 બેખાન્દનુ અજ અન્દાઝકુ અકૂચુન બસી
 વમાનુ પસ બેયામદ યલે રહુમાય
 બનસદીકે ખરુગાહો પદકુસરાય
 નેહાદનુ ખાનો ખુરેશહાએ નલજ
 બનસદે શહ-શહે પાકીઝકુ મલજ
 બેકરુમદ તો પીરો કો કરુચસારુ
 બેયામદ બદઅન્દીરો બદ રુચગારુ
 સે જામે મયે લઅલ ફામશ બેદાદ
 જુ અકુરીમનુ અજ જામે મય મસત શાદ
 બદ ગોઠત કમ મદે બદઅખતો આરુ
 એ દીદારે કદી એ દારી બેયારુ
 જુનીન ગોઠત કમ શાહે બરુતરુ મનેશ
 એ તુ દરુ બાદા બદે બદકુનશ
 જુ આતેશ બપચકારુ બેસતાકુતી
 જુનીનુ બરુ બલાહા ગુઝરુ ચાકુતી
 નહાની કે કદી એ આયદત પીશ
 બેખાન્દાચ બરુ બખતે બીદારે ખીશ
 વજ ઈદરુ જુ કદી બમન્ઝેશ રસી
 યકી કારુ પીશસત અઝીનુ યકુ બસી
 યકી અશદહા પીશત આયદુ રેજમ
 કે માહી બરુ આરુદ એ દયા બદમ
 હમી આતેશ અકૂચદ અજ કારે ઊય
 યકી કહે ખારસત અન્દામે ઊય
 અઝીનુ શકુ અગરુ બાજ મદી રવાસત
 રવાનમ બરીનુ પન્દે મનુ બરુ મવાસત
 ફેરીલત નેચાયદ હમી ખીશતનુ
 સેપાહી શુદકુ ઝીનુ નેશાનુ અન્બુમનુ
 જુનીનુ દાદ પાસેખ કે અજ બદ નેશાનુ
 બબન્દત હમી બેરુદ ખાહમ કંશાનુ
 બેબીની જુનીનુ તીજ અન્બુ અશદહા
 એ શમશીદે તીજમ નેચાબદ રહા
 બેકરુમદ તો દુરુમરાનુ આવરન્દ
 સહાવારુ ચુએ ગરાનુ આવરન્દ
 યકી નલજ અકૂચને ચુબીનુ બેસાખત
 બગેઈશ દરુનુ તીજહા દરુ નેશાખત
 બસરુ બરુ યકી કરુદ સન્દુકે નલજ
 બેયારાસત આનુ દુરુમદે પાકુ મલજ
 બસન્દુકે દરુ મદે દીહીમ બુચ
 હો અરેપે ગેરાનુમાયકુ બસત અન્દરુચ
 નેશસત આજમુનરા બસન્દુકે શકુ
 હમાની હમી રાન્દ અરેખાનુ બસાકુ
 બેરુદદારુ બા અન્બરે કાબહી
 બસરુ બરુ નેહાદકુ હાલાહે યહી

જેથી તેણે પાણીમાં ઉતરીને પોતાનું સર અને તન ધોણું-તેણે પાક
 ચઢાવન સિવાય બીજો કોઈને નેગેહબાન તરીકે શોધ્યા નહીં.

તે એ પ્રમાણે બોલ્યા કે “ઓ પાક દાદગર દાવર !-તેજ આ ફાડી
 ખાનારાં બનવરોને મારે હાથથી હલાક કરાવ્યાં છે”

તેજ વખતે તેનું લરકર પણ ત્યાં આવી લાગ્યું-પેશતને પેલાં સિ હોની
 જાતી અને મદન ભેઈ.

દરેક જણે અસ્ફંદિયાર ઉપર પુબળ હુઆ કીધી.

ત્યાર પછી તે રેહનુમાઈ કરનારો પેહલવાન પોતાની છાવણી આગળ
 તમ્બુમાં આવ્યા.

તેઓએ તે પાકીઝેહ મમઝના શેહન્શાહની આગળ તરેહવાર પાણી-
 ખોના ખાણના પ્રુમયા મુકયા.

પછી તેણે હોકમ કીધો જેથી પેલો બદ મનસ્વીનો અને બૂરા ઝમા-
 નાનો કર્મસાર તેની સામે આવ્યો.

તેને લાલ રંગના શરાબની ત્રણ બમ આપી-જ્યારે તે એહરેમન
 પેલી મમની ભમથી પ્રુશહાલ બન્યા,

ત્યારે તેણે તેને પૂછ્યું કે “ઓ બદઅખત અને ખુવારી ભરેલા મદ !-
 આવતી કાલે થું નગર પડશે તે તું ને કાંઇ બજીતો હોય તે કહે ?”

તેણે એવો જવાબ દીધો કે “ઓ ખુલ્લંદ ખુન્વાદના પાદશાહ !-બૂરા રદર
 કરવકનાઓની બૂરાઈ તારાથી દુર હોજે !

તું આતશની માફક લડાઇમાં ધરશે છે-અને આવી સખત બલાઓ-
 માંથી પસાર થઈ ગયો છે.

પણ તું બજીતો નથી કે કાલે તારી સન્મુખ થું આવશે ?-મટે
 પોતાના ખીલના નસીબ ઉપર દયા કર

કારણકે જ્યારે તું અહીંથી આવતી કાલે ત્રીજ મન્ઝેલ ઉપર પહોંચશે-
 ત્યારે એક ધણેજ મહાભારત કામ તારી સન્મુખ આવશે.

એક ભયંકર અઝદહા તારી આગળ આવશે-કે ને દર્મામાંથી પોતાના
 ચાસે કરી માછલાં ખેંચી કાઢે છે.

તેનાં જડખામાથી આતશના શોલા નીકળે છે-તેનું શરીર ગ્રાયા
 એક સખત પત્થરનો પહાડ છે.

મટે જો તું આ માર્ગથી પાછાજ ફરે તો લજ્જ છે-આ મારી
 શીખામણ ઉપર મારો બન સાક્ષી છે

તને પોતાને આટલાં મોઠાં ભરકરોને અકસોસ નથી આવતો (કે તે
 બરબાદ થઈ જશે) ?”

અસ્ફંદિયારે તેને એવો જવાબ આપ્યો કે “ઓ બદ વાસના શખ્સ !-
 હું તને આ બેડી સાથેજ ત્યાં ખેંચી જવા માંઝું છું,

કે તું પણ જોય કે એવો તેજ ચુંગાલવાવાળો અઝદહા-મારી તેઝી
 તલવારથી છટી શકતો નથી”

પછી તેણે સૂતારોને બોલાવવા અને સારાં સારાં ભારી લાકડાં લાવવા રદર
 ફર્માવ્યું

તેમાંથી એક લાકડાંનું સાફ જેઠું ચાકું તૈયાર કરાવ્યું-અને તેની
 આસપાસ તલવારો બેસડાવી.

તેની ઉપર એક ગોળ પેટી તે પાક મનના સૂતારે (અસ્ફંદિયારે)
 તૈયાર કરાવી

પછી તે તાજને લાયકના મદે પેલાં પેટીવાળાં માઠાં સાથ-જેથી
 નસલના બે ઘોડા બેડયા.

અને શાહજાદો પોતે તપાસને ખાતેજ તે પેટીમાં બેઠો-અને ઘોડેક
 વખત ઘોડા ચલાવી ભેયા.

તે કાણુબી તલવારવાળા અને બખ્ત પેહેરનાર અસ્ફંદિયારે-માથે
 પેહલવાની કોલાહ મૂકી હતી

સુ શુદ્ધ જન્મે આત્મ અમૃદહા સાખતાહ
જહાનનુય અજાન રન્જ પહાખતાહ
જહાન ગરત ચૂન રૂએ જન્ગી સેયાહ
એ છુર્ને હમલ તાજ બેન્ગુદ માહ
નેશરત અજ બરે શુલક એસ્ફન્દેયાર
બેરફત અજ પસશ લશકરે નામદાર

જ્યારે તે અઝદહાની લડાઈની સામગ્રી તૈયાર થઈ-અને અસ્ફન્દિયાર એ મેહનતમાંથી પરવાર્યો,

ત્યારે જેહાન હબશીના ચેહરાની માફક સીઆહ બની-અને મેષ શશિનાં ધરમાંથી માહતાબે પોતાનું તાજ દેખાડ્યું.

પછી અસ્ફન્દિયાર તેજ ચાલના ઘોડા ઉપર સવાર થયો-અને તેની પછાડી તેનાં નાખીયાં લશકરે પાલુ ચાલવા માંડ્યું.

ખાને સેવુમ્ કોશતને એસ્ફન્દેયાર
અમૃદહારા.

ત્રીભું મકાન—અસ્ફન્દિયારનું
અઝદહાને મારવું.

૨૮૩ દેગર રૂઝ ચૂન ગરત રઉશન જેહાન
દેરફરો શબે તીરહ શુદ દર નેહાન
બેપૂશીદ જઉશન જહાનદાર ગોરુદ
સોપહરા બફરેખ પેશતન સોપારુદ
પેશતન બેયામદ બરે નામનુય
પસે ઊ છુએગીનો ખીશાને ઊય
બેયાવરુદ ગરુદનો સન્દુક શીર
નેશરત અન્દર ઊ શહુરુયારે દેલીર
દો અરપે ગેરાનમાયહ બરત અન્દરુય
ચુએ અમૃદહા નીચ બેન્હાદ રૂય
એ દૂર અમૃદહા ખાન્ગે ગરુદન શનીદ
ખરાબીદને અરપે જન્ગી બેદીદ
એ ભય અન્દર આમદ ચુ ફૂલે સેયાહ
તો ગોઠૂતી કે તારીક શુદ મેહુરે માહ
દો અશમશ ચુ દૂ અશમહુ તાખાન એ ખૂન
હમી આતેશ આમદ એ કામશ બેરુન
દહન ખાચ કર્દહુ ચુ ઘારે સેયાહ
હમી કરુદ ધુરુશન બદ્દ દર નેગાહ
ચુ એસ્ફન્દેયાર આત્મ શોગેઠૂતી બેદીદ
બચસદાન પનાહીરો દમ દર કશીદ
હમી બેરત અરપ અજ ગઝદશ રહા
બદમ દર કશીદ અરપરા અમૃદહા
૨૮૪ ફેરુબોરુદ ગરુદનો અરપાન બદમ
બસન્દુક દર ગરતહુ જન્ગી દેજમ
બકામશ ચુ આત્મ તીલહા દર બેમાન્દ
ચુ દર્યાએ સઝ અજ દહન બર ફેશાન્દ
ન બીરુન તવાનરત કર્દન એ કામ
ચુ શરશીર છુદ તીધા કામશ નેયામ

એ ગરુદનો અજ તીલહા શુદ ધમી
બચુર અન્દર આમદશ લખતી કમી
બર આમદ એ સન્દુક ગોઈ દેલીર
ચકી તીચ શરશીર દર અન્ગે શીર
બશરશીર મલજશ હમી કરુદ આક
હમી દેદે બફરેખ બર આમદ એ ખાક

બીજે દિવસે જ્યારે જેહાન રોશન થઈ-અને સીઆહ રાતનો ઝુંડો છૂપો થઈ ગયો,

ત્યારે દેશની સંભાળ કરનારા પેહલવાને બખ્તર પેહેર્યું-તેણે પોતાનાં લશકરને યુવારક પેશતનને સોંપી આપ્યું

પેશતન તેમજ તેની પાછળ છુએગી અને તેના બેશીઓ અસ્ફન્દિયારની નઝરીક આવ્યા.

તે સિંહ જેવા બહાદુર શાહઝાદો પેટીવાળુ ગાઠુ લાવ્યો અને તેમાં બેઠો.

તેમાં બે નાખીયા ઘોડા બેડવા-અને શિતાબીથી પેલા અઝદહા તરફ ચાલવા માંડ્યું.

જ્યારે દૂરથી પેલા અઝદહાએ ગાલ્લાનો ઘોઘાટ સાબળ્યો-અને જન્ગી ઘોડાઓની દમામફાર ચાલ બેઠી,

ત્યારે તે એક કાળા પહાડની મિસાલ પોતાની જગ્યાએથી બાહર આવ્યો-તેની ધૂળથી ગોચા આક્રતાબ અને માહતાબ સીઆહ થઈ ગયા.

તેની બન્ને આંખો લોહીથી ઝળકતા બે અશમાની માફક હતી-તેના મોંમાંથી આતરા બાહર નીકળતો હતો.

તેણે સીઆહ ગારની માફક પોતાનું મોઢું ખુલ્લુ છીધું-અને પોકાર કરતો કરતો તેને બેવા લગ્યો.

જ્યારે અસ્ફન્દિયારે આવી અભયબી બેઠી-ત્યારે તેણે પાક યઝદાનની પનાહ માંગી અને દમ બેઘ્યો.

પેલા ઘોડાએ તેની ઇઝામાંથી બચી જવા માટે છટકારો શોધવા લાગ્યા-તેવામાં અઝદહાએ તેઓને પોતાના શ્વાસમાં ખેંચી લીધા.

તે અઝદહાએ પેહુ ગાઠુ અને ઘોડા પોતાના દમમાં નીચે ઉતારી મૂક્યા-લડાયક અસ્ફન્દિયાર પેલી પેટીમાં ગબરાઈ ગયો હતો.

જ્યારે તેનાં ગળામાં પેલી તલવારે બોઝાઈ ત્યારે લીલા દર્યા માફકનું ઝેહર તેનાં મોંમાંથી વહેવા લાગ્યું.

તે પોતાના ગળામાંથી એ સઘળું બાહર કાઢી શક્યો નહીં-કારણકે જ્યારે પેલા બજારો શરશોર બનેલાં ત્યારે પેલા અઝદહાનું ગળું તેનું મેયાન બનેલું હતું.

તે અઝદહા પેલાં ગાલ્લાં અને બજારોથી આબેજ બની ગયો-અને તેથી તેનું કૌવત થોડું કમતી થયું.

એવું બેઠું પેલા બહાદુર પેહલવાન પેટીમાંથી બાહર આવ્યો-અને પોતાની સિંહના જેવી ચુગાલમાં એક તેજી તલવાર પકડી.

અને તે તલવારે કરી તેનું મગજ ચાક કરવા લાગ્યો-અને ત્યાંની ખાક ઉપરથી તેનાં ઝેહરનો ધૂવો નીકળવા લાગ્યો.

અઝાન દૂરો અઝાન અઢૂર મઢૂર અઢૂર
 અઢૂર મેથોઢૂરો યીઢૂર અઢૂર
 પેશતન બેયામઢ હમઅઢૂર અઢાન
 પસે પેશતે ઊ બા સાપાઢી ગેરાન
 બેતસીઢ દૂરા બઢ અમઢ બઢૂથ
 દેલશ અઢૂર પુર ખૂનો પુર આખૂ રૂથ
 સેપાઢશ હમઢ નાઢઢ અઢૂરોતઢ
 પેપાઢઢ શુદઢ અઢૂર ખુઝાશતઢ
 હમઢ લશકરશ ઝારો ગેયાન શુદઢ
 અઢૂર આતેશી તીઝ બેયાન શુદઢ
 પેશતન બેયામઢ હમઅઢૂર રોતાખ
 હમી રીખત બઢ તારકશ બઢ ગોઢાખ
 જઢાનબૂથ ચૂન ચરમરા બાઝ કઢૂઢ
 બઢોઢાને ગઢનકશ આવાઝ કઢૂઢ
 કે યીઢૂર અઢૂર મન અઢૂર દૂરે અઢૂર
 એ અઢૂર નેયામઢ મરા હીથ બઢૂર
 અઢાન બાઝ બઢૂરોત શુદ સૂએ આખૂ
 અઢૂર મરતી કે યીઢૂર ગઢઢ એ આખૂ
 એ અઢૂરે ખુદ જામએ નવ બેઝેરત
 બઆખૂ અઢૂર આમઢ સરો તન બેઝેરત
 બેયામઢ અઢૂરે બોઢાવઢે પાઝ
 હમી અઢૂર પીયાનો ગેયાન બઆઝ
 હમી ગોઢૂત કીન અઢૂરોઢા કે કેઢેરત
 મમર અઢાન કે બઢૂર જઢાનઢાર પેશત
 સેપાઢશ હમી બાઢઢ આઢીન
 હમઢ પીરો ઢાઢાર સર બઢ અઢીન
 અઢાન કાર પુર ઢરૂઢ શુદ કઢૂરસાર
 કુલ એઢઢ શુદ મોઢઢ એઢેરેયાર
 સરાપઢઢઢ અઢૂર બઢ લબે આખૂ શાઢૂ
 હમઢ ખીમઢ અઢૂર ગેઢેશ અઢૂર સેપાઢ
 મથ આવઢૂર બઢ બાનો મથબારઢૂર
 બેયારે જઢાનઢાર બઢ પાથ બઢૂર
 બેઢૂરમૂઢ તા ઢર અઢાન કઢૂરસાર
 બેયામઢ નવાન પીરો એઢેરેયાર
 મથ ખુઝવાની સે જામશ બેઢાઢ
 બેબઢીઢો ઝાન અઢૂરોઢા કઢૂર યાઢ
 બઢ ગોઢૂત કથ મઢૂરે યીબઢા
 બેબીન ઝાન દમ આઢૂર નર અઢૂરોઢા
 અઢીન પસ બમઢેલ એ પીથ આયદમ
 કુલ રઢે તીમાર બીથ આયદમ
 બઢ ગોઢૂત કથ શાઢે પીઢૂરમર
 હમી યાબી અઢૂર અઢૂરે નીઢૂર બઢ
 અઢૂર દૂરો તો ઢર મઢેલ આઈ ફેઢૂર
 બપીશત અને બઢ આરઢ ફેઢૂર
 કે દીઢેરત અઢીન પીથ લશકર બઢેર
 નકઢેરત પીયાન રવાન અઢૂર કઢેર
 અઢૂર બાઢ બેયાબાન અઢૂર દૂરો કુનઢ
 એ બાઢાએ ખુરશીઢ પઢના કુનઢ
 બરા ઘઉં બાનઢ સાઢાન બાનમ
 બઢૂરે જવાની મશાવ પીરો દામ

પેલા ખૂવાથી અને એઢેરથી તે ગાઢેલ થઈ ગયો-અને એક પઢાડની માફક પડી જઈ બેઢોરા થઈ ગયો.

એવામાં પેશતન બારી લશકર સાથે તેની પઢાડી આવી લાઢ્યો.

તે બીઢો કે રખેને તેને કાંઈ તુકસાન પુઢ્યુ હોય-તેનું દિલ લોઢી બરેલું અને એઢેરો આંસુ બરેલો બઢ્યો.

તમામ લશકરે પણ પોકાર ઠઠાઢ્યો-તેઓ ઘોડા ઊઢી-દઢ પેપાઢા થયા.

તેનું સઘણું લશકર રડવા અને ઝારી કરવા પડ્યું-અને જેમ તેઝ રતપ આતરા ઉપર જીવતેમ તેમ તેઓ બળવા લાઢ્યા.

પેશતન ઢુરત તેની પાસે આઢ્યો-અને તેનાં માથા ઉપર ગોલાબ રડયો.

જ્યારે અઢૂરદિયારે પોતાની આંખ ખુલ્લી કીધી-ત્યારે પેલા ગઢનકશ પેઢલવાનોને પોકાર મારી કહ્યું,

કે “હું” તેના એઢેરો ખૂવાથી બેઢોરા થઈ ગયો હતો-કાંઈ અઢઢઢાએ મને જરાબી અઢમી કીધો નથી.”

પછી તે જેમ એક છાકટો માણસ બંધમાંથી બીઢાર થાય-તેમ તે પેઢલવાન પેલી ખાક ઉપરથી ઉઢીને પાણીના ચરમ આગળ ગયો.

અને પાણીમાં ઉતરી પોતાનું સર અને તન સઘણું ઘોળું-અને પોતાના ખઝાઢ્યો પાસેથી નવો પોશાક મંગાવી તે પેઢેથે.

પછી પાક બોઢાતાલાની હુઝૂરમાં બઢી માટે આઢ્યો-તે ત્યાં ખાક ઉપર લોટવા અને રડવા લાઢ્યો.

અને એ પ્રમાણે બોલવા લાઢ્યો કે “આવા અઢઢઢાને બે બોઢાતાલાની મઢઢ નઢી હોય તો કાણ મારી રાકે?”

તેનાં સઘણાં લશકરે પણ તે ઢાઢારની હુઝૂરમાં સર અઢીન ઉપર મૂકી દુઆ કીધી.

આ વાતથી કર્જસાર ઘણોજ દુઃખી થયો-કારણકે મરી ગયલો અઢૂરદિયાર પાછો જીવતો થયો હતો.

પછી શાઢઢાએ તે પાણીને ઢિનારેજ પોતાની હાવણી કીધી-તેની રતપ આસપાસ તમામ લશકરે તખ્ત માર્યા.

ખાણાં ઉપર શરાબ મંગાઢ્યો અને શરાબ પીનારોને બોલાઢ્યા-તેઓએ પાઢરાઢની યાઢમાં ઉઢા થઢને સલામતી યાઢી.

તેણે કર્જાઢ્યું જેથી તેજ વખત કર્જસાર-ધુજતો અઢૂરદિયારની નઝ-દીક આઢ્યો.

તેને પાઢરાઢી શરાબની ત્રણ જામ આપવામાં આવી-અને પછી હસીને પેલા અઢઢઢા વિષે વાત ઉઢી.

તેને કહ્યું કે “ઓ કર્મીના મઢી-તું” પેલા દમ ખેચનારા નર અઢઢઢાને બે.

અને બોલ કે હવે પછીની મઢેલ ઉપર મારી સામે કેવીક સખત મેઢનત અને રંજ આવરો?”

કર્જસારે તેને જવાબ કીધો કે “ઓ કુતેલમઢ પાઢરાઢ! આ સઘણું તું તારા નેક સેવારાનું કળ મેળવે છે.

જ્યારે તું આવતી કાલે બીજા મંઝલ ઉપર ઉતારો કરશે-ત્યારે તારી આગળ એક બઢૂર અઢેરત તને મુબારકબાઢી આપવા આવશે.

જેણીએ એ આગમજ ઘણુંક લશકર જોયું છે-અને કોઇથી પણ પોતાનો જીવ જરા પણ દિલગીર કીધો નથી.

જ્યારે તેણી યાઢે છે ત્યારે જંગલને એક દર્બ માફક બનાવી દે છે-અને ખરે ખરો આકૃતાબ અઢેરત કરી નાખે છે.

પાઢરાઢો તેને “ગઢલ” ના નામથી જાળખે છે-તું તારા જવાનીના રતપ વખતમાં તેના કાંઢા સામે ના બ.

અપીરૂઝી અચ્ચ અચ્ચદહા બાચ્ચ ગરૂદ
નબાયદ કે નામ અન્દર આરી બગરૂદ
જહાનબૂય ગોકૂત અચ્ચ ખરે શૂચ રૂય
એ મન્ હરૂએ બીની તો ફદાં બેચૂય
કે મન્ બા અને ભદ્દ આન્ બદ્દ કુનમ્
કે પોશતો દેલે ભદ્દુઆન્ બેચકનમ્
અપીરૂઝીએ દાદગર ચકુ ખોદાય
સરે ભદ્દુઆન્ અન્દર આરમ્ બપાય

અચ્ચદહાની ક્તેહમંદી સાથ બસ હવે પાછો ફર-એવું નહીં અને કે
વું તારી સધળી કીર્તિ પૂજમાં નામે”

તે દેશને છતનારો સાહજાદો બોલ્યો કે “ઓ નિર્લજ ચેહરાના
પૂરા શખ્સ!-કાલે હું ને કાઇ કં” તે બેધને પછી બોલને.

કારણકે હું તે ભદ્દગર અકરતના એવા પૂરા હાલ કરીશ-કે સધળા
ભદ્દગરોની પીઠ અને હિમ્મત ભાગીજ નાખીશ.

એકલા એક દાદગર ખોદાતાલા તરફની ક્તેહમંદીથી-તે ભદ્દગરોનાં
સર હું પગ હેઠળ કચડીશ”

ખાને ચહારોમ્ કોશતને એરફન્દે-
યાર અને ભદ્દરા.

ચોથું મકાન—અસ્ફંદિયારનું ભદ્દગર
અઉરતને મારવું.

ચુ પીરાહને અરૂદ પૂશીદ રૂચ
ચુએ ખાખ્તર ગશ્ત ગીતીકરૂચ
સેપહુ અરૂ ગેરેકૂતો બુનહુ અરૂ નેહાદ
એ ચચદાને નીકીદેહેશ કરૂદ યાદ
શમે તીરહુ લશકર હમી રાન્દ શાહુ
ચુ ખુરશીદ બેકાશ્ત અરૂની કોલાહુ
ચુ ચાકૂત શુદ રૂએ બુર્જ અરહુ
બેખન્દીદ રૂએ જમીન્ ચકુસરહુ
સેપહુશ હમહુ બા પેશ્તતન્ સેપોરૂદ
યકી ભમે અરૂની પુર અચ્ચ મય બેખોરૂદ
૨૮૮ યકી પુર બહા નીચ તખ્ખૂર ખારેત
હમી રચમ્ પીશ આમદશ સુર ખારેત
હમી શુદ અરીન્ સાન્ ચલ એરફન્દેયાર
ચુ શીરે દેખઆગાહુ દરૂ મરૂઝારૂ
યકી બીશઈ દીદ હમચૂન્ બેહેશ્ત
કે ગોકૂતી સેપહુરૂ અન્દરૂ લાલહુ કેશ્ત
નદીદ અચ્ચ દેરખ્ત અન્દરૂ ઊ આકૂતાખ
બહુરૂ ભય ભૂઈ રવાન્ ચૂન્ ગોલાખ
ફેરૂદ આમદ અચ્ચ ખારગી ચૂન્ સજીદ
એ બીરાહુ લભે ચશમએ બરૂગુઝીદ
યકી ભમે અરૂની બકકૂ અરૂ નેહાદ
દરૂ આનદમ કે અચ્ચ મય દેલશ ગશ્ત શાહ
હમ આનગાહુ તખ્ખૂર દરૂ અરૂ ગેરેકૂત
સારાઈદન્ અચ્ચ કામે દેલ દરૂ ગેરેકૂત
હમી ગોકૂત બા ખુદ ચલ એરફન્દેયાર
કે હરૂગેચ નબીનમ્ મયો મયગોસાર
ન બીનમ્ બેચ્ચ અચ્ચ શીરો નરૂ અચ્ચદહા
એ ચન્ગે બલાહા નેયાબમ્ રહા
નેયાબમ્ હમી ઝીન્ જહાન્ બહુરઈ
બરીદારે ફરૂદોખ પરીચહુરઈ
૨૮૯ બેયાબમ્ એ ચચદાન્ હમી કામે દેલ
મશા ગરૂ દેહદ ચેહુરએ દેલ ગુસેલ
અને ભદ્દ આવાએ એરફન્દેયાર
ચુ બેશીદ ચૂન્ ગુલ શુદ અન્દરૂ બહારૂ

જ્યારે દહાડાએ જઈ રગતુ પેહેરહુ પેહેરૂ-અને હુન્યાને રાશન
કરનાર આકૂતાખ આઠમહુ તરફ ગયો,

ત્યારે નેકીના પહોઆડનાર પાક ચચદાને યાદ કરીને-લશ્કર ઉઠાવ્યું
અને અરખાખ લાખ્યો

તે પાદશાહે સીઆહ રાતે લશ્કર આગળ ચલાવ્યું-જ્યારે ખુરશેદ
પોતાની સોનેરી કોલાહ બંધી કાઢી

અને સૂર્યના કિરણથી મેખ રાશિનો ચેહરો ચાકુનની મિસાલ થયો-
તેમજ જમીનની સપાટી તમામ હરતી (યાને ચળકતી) બની ગઈ,

ત્યારે તમામ લશ્કર પેશ્તનને સોખ્યુ-અને શરાબથી બરેલી એક
સોનેરી ભમ પોતાની સાથ લીધી

તેમજ એક કીમતી તખ્ખૂરો પહુ માગી લીધો-એ કે લડાઈ તેની
નજદીક આવી લાગી હતી છતાં પહુ તે મજાહ કરવા માગતો હતો.

એવી રીતે તૈયાર થઈ પેહલવાન અસ્ફંદિયાર ગુરસા બરેલા સિંદની
માફક જગલમાં ચાલવા લાગ્યો

તેણે એક બેહેશ્તની મિસાલનું જગલ બેચું-તું કહે ગોચા તેની
અદર આરમાને ગુલલાલા રોપ્યા હતા

ઝાડોની ઘટાને સબમે તેમાં આકૂતાખ પહુ બેઈ શકતો ન હતો-
દરેક જગ્યાએ ગોલાબના જેવા ઝરા વહેતા હતા

જ્યારે તે જગ્યા લાયક બેઈ ત્યારે તે ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો-
અને બેકક માટે તે જગલમાંથી એક ચરમાનો કિનારો પસંદ કીધો.

પછી એક સોનેરી ભમ પોતાના હાથમા લીધી-અને ને વખતે કે
મથથી તેનું દિલ ખુશહાલ બન્યું,

તે વખતે તખ્ખૂરો બમલમા લીધો-અને પોતાનાં દિલની મુરાદ પ્રમાણે
ગાવા લાગ્યો

પછી પેહલવાન અસ્ફંદિયાર મનમાં બોલવા લાગ્યો-કે “હું મથ કે મથ
રેડનારો ધણું ફરીને ભેતો નથી

મિહ અને નર અચ્ચદહા સિવાય હું બીજું કાઈજ ભેતો નથી-અને
આકૂતાખી ચુગાલથી હું છટકારો મેળવતો નથી

એક પરીને ચેહરેનીના મુખારક દીદારનો-હિસ્સો તો આ બેહાનમાં
હું મેળવી શકતોજ નથી

હવે બે પાક ચચદાનની મદદથી એક દિલજીત ચેહરાની માશુક મને
મળી બધ-તો બસ મારી સધળી મુરાદ બર આવે.”

જ્યારે પેલી ભદ્દગર અકરતે અસ્ફંદિયારનો આવાજ સાંભળ્યો-ત્યારે
તેણી બહારની મજસબના ગોલાબની મિસાલ ખીલી

થુનીન ગોઠત કામદ હેઠળી બદામ
અબા ભામહો ફો પુર કઈલુ ભમ
પુર આભન્થ રૂથો બદ આધનો એસત
બદાન તીરગી ભદુઈહા નેવેસત
બસાને ચકી પુરક શુદ ખૂબરૂથ
થુ દીબાએ ચીની રોખો સુરક બૂથ
બબાલાએ સર્વો થુ ખુરશીદ રૂથ
ફેરહેસતલુ અચ સુરક તા પાએ મૂથ
બેયામદ બનચદીકે એરક-દેચાર
દો રોખ ચૂન ગુલેસ્તાનો ગુલ દર કેનાર
જહાનબૂથ ચૂન રૂએ ઊરા બેદીદ
રોફો મયો રૂદ બર તર કશીદ
થુનીન ગોઠત કથ દાદગર ચકુ ખોદાય
બકુહો બેયાબાન તોઈ રહુનુમાય
બેલેસ્તમ હમ અકુનૂન પરીચહુરઈ
બતન રોહુરએ ચૂ મરા બહુરઈ
બેદાદ આકીનદલુ દાદારે દાદ
દેલો ભાને પાકમ પરસ્તનદલુ બાદ
કઝીન ગૂનલુ ઈન ભાએ દાદશ બમન
પરીચૂ દર મરૂથારો અમન
તલબુ કરૂદ નચદીકે ખુદ માહુરૂથ
બેયામદ હમ આનગાહ નચદીકે બિય
ચકી ભમ પુર બાદએ સુરક બૂથ
બદ દાદ તા લઅલ ચૂન કરૂદ રૂથ
થુ દાનેસ્ત ફે ભદુઈ પુર ફનસ્ત
બદ અન્દીરો બદ ગઉલરો બદ તનસ્ત
ચકી નચૂ પૂલાદ ઝંછર દાસ્ત
નેહાન કઈલુ અચ ભદ આઝીર દાસ્ત
બબાચૂશ બર બસ્તલુ ખુદ ઝદેહેસ્ત
બગુસ્તાવ આબદલુ બૂદ અચ બેહેસ્ત
બેચન્દાખત ઝંછર દર ગઈનશ
બદાન સાન કે નીરૂ બેબોરૂદ અચ તનશ
ઝને ભદ અચ ખીશતન શીર કરૂદ
જહાનબૂથ આહંગે સચ્શીર કરૂદ
બદ ગોઠત બર મન નેચારી બઝદ
અગર આહનીન ફેલુ ગઈ બહદ
બેચારાચ અઝાન સાન કે હસ્ત આન રોખત
બશચ્શીર બાશદ કુનૂન પાસોખત
બઝંછર શુદ અન્દલુ ખીરી તબાહ
સરો મૂથ ચૂન બફો રૂઈ સેચાહ
થુ ઈન દીદ પીરૂચગર શહુરૂચ
બેધુરશીદ માનદે શીર અચ રોકાર
ચકી તીચ બન્જર બેઝદ બર સરશ
બબાકુ અન્દર આમદ સરો પચકરશ
થુ ભદ બેમોરૂદ આરમાન તીરલુ બસ્ત
બદાન સાન કે અચ અન્દર ખીરલુ બસ્ત

અને એમ બોલી કે “એક સિંહ પોતાના લેખાસ, તખ્તરો અને શરાબની ભરેલી ભમ સાથે મારી બળમાં સપડાયો છે.”

એ અઠરત કરચલી ભરેલા ચેહરાની, ખૂરા તરીકાની અને કદરૂપી હતી-તો પણ તે અધકારમાં પોતાનું ભદ્દ ચલાવીને,

તેણી એક ખૂબસૂરત ટુકડો છોકરી જેવી બની ગઈ-તેણીના ગાલ એક ચીનાઈ દેશની કપડાં જેવા સુંવાળા બન્યા અને કસ્તુરી જેવી ખુશબોદાર બની.

ઊંચાઈમાં સરોવરનાં ઝાડ જેવી અને આકૃતિ બેવા ચેહરાની બની-કસ્તુરીની ખુશબોદાર ગાલ તેણીના પગ સૂધી નીચે લટકેલા હતા

પછી તેણી અસ્ફંદિયારની નચદીક આવી-તેણીના બન્ને ગાલ ફક્તના ક્યારા જેવા લાગતા હતા અને તેણીની છાતી ઉપર પણ ફૂલ ખોસેલાં હતાં.

અસ્ફંદિયારે જ્યારે તેનો ચેહરો જોયો-ત્યારે તેણે ગાનતાન, શરાબ તેમજ તખ્તરો વધારે લલટથી ચલાવવા માંડ્યા

તે એ પ્રભુણે બોલવા લાગ્યો કે “એ દાદગર એકલા એક ખોદા ! પહાડ તેમજ જગલમાં તુંજ મારો રેહનુમા છે

મેં હમણાજ ખોદાથી આરઝૂ કીધી કે ફૂલના તોરા જેવી પરી સૂરતની નાર મારે નસીબે આવે.

અને પચદા કરનાર દાદગર દાદારે તે આપી-મારૂં પાક દિલ અને રહુ બન તે સાહેબનીજ પરસ્તેષ કરનાર બન્યો !

કે તે સાહેબે મને એવી પરી સૂરતની મેહબૂબ આ જગ્યાએ આવી લીધોતરી અને બાગની અદર બક્ષેશ કીધી”

પછી તેણે તે માહતાબને ચેહરેની અઠરતને પોતાની નચદીક તેડી-તેજ વખતે તે તેની આગળ આવી.

તેણે કસ્તુરીની ખુશબોદાર શરાબની એક ભમ-તેણીને આપી જેથી તેણીએ પોતાનો ચેહરો લાલ રંગનો બનાવ્યો

જ્યારે અસ્ફંદિયારે ભણ્યું કે “તેણી પેલીજ ફરેબ ભરેલી, ખૂરા વિચારની, ખૂરી બુન્યાદની અને ખૂરાં તનની ભદ્દગર અઠરત છે,”

ત્યારે તેણે એક સરસ પોલાદી સાંકળ કે જે તે ભદ્દગર અઠરતથી છૂપી તૈયાર રાખેલી હતી.

અને પચગબ્બર ઝરતોસ્ત તે બેહેસ્તમાંથી પાદશાહ ગુસ્તાવને માટે લાવ્યો હતો અને અસ્ફંદિયારની બાજુ ઉપર તે બાંધી રાખી હતી.

તે સાંકળ પેલી ભદ્દગર અઠરતની ગઈનમાં એવી રીતે નાખી કે તેણીનાં બદનમાંથી સઘળું કોવત જતું રહ્યું.

પેલી ભદ્દગર અઠરત હવે સિંહ બની ગઈ-પુરત તે દેશ છતનાર શાહઝાદાએ પોતાની રાસરો ખેંચી,

તેણીને કહ્યું કે “હવે અગર તું લોહાંના બુલંદ પહાડનો અવતાર લે તો પણ તુ મને નુકસાન કરી શકશે નહીં.

માટે જેવો અસલ તારો ચેહરો હતો તેવોજ પાછો બનાવ-નહીં તો રહી હવે તારી સાથ તલ્લવારથીજ વાતચિત કરવી પડશે.”

તેવીજ પેલી સાંકળની અદર એક ગંધારી કંગાલ ડોસી બફ જેવાં માથા અને બાલવાળી અને કાળે ચેહરેની બની ગઈ

જ્યારે ફતેહમંદ શાહઝાદાએ એવું બોલ્યું-ત્યારે જેમ રોકારને બેઠ સિંહ ગરજના કરે તેમ તે પોકાર્યો

અને એક તેડી તલવારનો ફટકો તેનાં સર ઉપર માર્યો-જેથી તેનું સર અને શિકલ ખાકમાં પડી

જ્યારે તે ભદ્દગર અઠરત મરણ પામી ત્યારે આરમાન સીઆહ થયો-એવો કાળો બન્યો કે આખો પણ તેમાં હચમચ થઈ ગઈ

૬ આ બચત ઉપરથી માનવાને બની આવે છે કે શાએર ફિદોસીને આપણા પચગબ્બર સાહેબની બીજી ધણીક બાબ તેની ખબર હતી, પણ ધરાનની તવારીખમાંનો પચગબ્બર ઝરતોસ્તને લગતો ભાગ ફકીકી શાએરે લખેલો હોવાથી અફસોસ ! કે તે તેણે લખ્યો નથી.

યકી બાહો અખી બરુ આમહ સેયાહુ
 બેપૂરીહ દીદારે ખુશીદી આહુ
 બબાહા બરુ આમહ જહાનબુય મરુહ
 શુ રઅરે ખોશીન યકી વયલહુ કરુહ
 પેશતન બેયામહ સબુક બા સેયાહુ
 યુનીન ગોકૂત કય નામબદીશ શાહુ
 ન બા જખે તો પાય દારહ નેહબ
 ન ભદ્ર ન શીરો ન ગોગો પલબ
 બેમાની બરીન હમ નશાન સરુકરાય
 જહાનશા બમેહરે તો બાહા નેયાય
 રહર યકી આતેશ અચ તારકે કરુગસાર
 બરુ આમહ એ પયકારે એરુકુતેયાર
 જહાનબુય પીરી જહાનઆકીન
 બેમાલીહ ચન્દી રોખ અન્દર જમીન
 કચુ કરુશીખી બૂદો પીરુઝીઅશ
 હમાન કાસો નાસો દેલ અકુઝીઅશ
 અઝીન પસ યુ પદાખત અચ આકીન
 જહાન પહુલવાન ખુસેવે પાકુ દીન
 બદાન બીશહુ અન્દર સરાપદુહુ જહ
 નેહાદહ બાનરા યુનાન યુન સજહ
 બેશખીમ કરુમુહ એરુકુતેયાર
 કે બા બન્દ બદબખતરા ઈદરુ આરુ
 બેમોદન્દ ઊરા બરે શહુરુયાર
 યુ દીદારે ઊ દીહ એરુકુતેયાર
 સો ભમે મયે ખુસવાની બેદાહ
 યુ શુહ કરુગસાર અચ મયે લઅલ શાહ
 બદ ગોકૂત કય વુકે બરુમસતહુ બખત
 સરે પીરુ ભદ્ર બેબીન બરુ રેરખત
 કે ગોકૂતી કે હામુન યુ દયા કુનહ
 સરે ખીશરા બરુ સુરયયા કુનહ
 રહર મન્ગેલ અકુતુન એ બીનમ રોગેકૂત
 કઝીન ભદ્ર અન્દાજહુ પાયહ ગેરેકૂત
 યુનીન દાહ પાસોખ વરા કરુગસાર
 કે અય પીલે જન્ગી ગહે કાઝારુ
 બદીન મન્ગેલત કારુ દુશ્વારુ તારુ
 ગેરાયન્દહુ તારુ ખારો બીદારુ તારુ
 યકી ફૂલ બીની સરુ અન્દર હવા
 બરુ ઊ બરુ યકી સુરુહ ફર્માનરવા
 કે સીસુરુહ બાનહ વરા કારુબુય
 યુ પરુરન્દહુ ફૂલીરેત પયકારુબુય
 અમરુ પીલ બીનહ બરુઆરહ બચબ
 એ દયા નેહગો એ ખુશી પલબ
 ન બીનહ એ બદશિતન હીચ રન્જ
 મરુ ઊરા યુ ગોગો યુ ભદ્ર મસન્જ
 દો બચ્ચહુરેત બા ઊ બબાહાએ બીચ
 હમાન રાય પયવસ્તહુ બા રાએ બીચ
 યુ ઊ દરુ હવા રુતો યુસ્તારહુ પરુ
 નદારહુ જમીન તુશો ખુશીદી ફરુ
 અમરુ બાચ ગર્દી ખુશી સુહમન્હ
 નેયાઝી અસીમુર્થો ફેહે બલન્હ

એક પવન નીકળ્યો અને કાળી વાદળી ચઢી આવી-જેથી આકાશ
 અને માહતાબની રોશની ઠંકાઈ ગઇ.

પછી અસ્ફંદિયાર એક ટેકડી ઉપર ચઢી ગયો-અને મગડાટ કરતાં
 વાદળની માફક એક પોકાર કરી.

જેથી ટુરત પેશતન લરકર સાથે ત્યાં આવી લાગ્યો-અને એ પ્રમાણે
 બોલ્યો કે “ઓ કીર્તિમાન શાહઝાદા!

તારા ફટકા આગળ શું મગરમન્જ કે ભદ્રગર, તેમજ શું સિંહ, વગેરે
 કે ચિતો કોઈ પણ પાયદારી રાખી શકતું નથી.

તું એવીજ રીતે સરફરાજ થવલો કાયમ રહેજે-અને તમામ જેહા-
 નને તારીજ મોહબતની હાજત હોજે!”

હવે અસ્ફંદિયારની આવી રીતની લડાઇથી કર્ગસારનાં માથાંમાં એક
 આમ સળગી

પછી જેહાનબુય અસ્ફંદિયારે જેહાનના પયદા કરનાર ખોદાની
 આગળ પોતાનું મોહું જમીન ઉપર મસજુથું

કારણકે તે સાહેબની તરફથીજ તેને કીર્તિ અને કુતેહમંદી મળી
 હતી-તેમજ પોતાની સુરાહ, નામના અને લોકોની દિલસોઝી મેળવી હતી.

ત્યાર પછી જ્યારે તે પાક દિલનો જેહાન પેહલવાન શાહઝાદો
 બંદગીથી ફારેજ થયો,

ત્યારે તેજ જ જલમાં પોતાની છાવણી નાખી-જેમ ઘટવું હતું તેમ
 ત્યાં ખાણાના ખુમચા મૂકાયા

પછી અસ્ફંદિયારે જલ્લાદને ફર્માવ્યું-કે “પેલા બદબખત કર્ગસારને
 બેડી સાથેજ અહીં લાવી હાજર કર.”

ટુરત તેઓ તેને શાહઝાદાની આગળ લઇ ગયા-જ્યારે અસ્ફંદિયારે
 તેને બોલ્યો,

ત્યારે પાદશાહી શરાબની ત્રણ ભમ તેને આપી-જ્યારે કર્ગસાર
 લાલ શરાબથી પુરાહાલ બન્યો,

ત્યારે અસ્ફંદિયારે તેને કહ્યું કે “ઓ બરમસતે બખતના ટુર્કી!-
 પેલી ખુદી ભદ્રગર અઠરતનું સર ઝાડ ઉપર લટકેલું જો.

જેને માટે તું કહેતો હતો કે ‘તેણી જંગલને દયા મિસાલ બનાવી
 દે છે-અને પોતાનું સર સાત સેતારાના ઝમખા ઉપર કરે છે’

બીજી મંજલે હવે બીજો શું ચમત્કાર મારી નહરે આવશે તે કહે?—
 કે જેથી આ ભદ્રગર અઠરત ઉપરથી તેનો અંદાજો મળી શકે.”

કર્ગસારે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે “ઓ લડાઇને ફહાડેના
 જગી હાથી!

તને આ મંજલમાં વધારે સખત કામ લેવું પડશે-માટે વધારે સાવ-
 ચેત અને હુશયાર થા.

તું એક પહાડ કે જેની ટોચ વાદળમાં પુગેલી છે તે જોશે-તેની
 ઉપર એક મુર્ગ હાકમી કરે છે

વેપારી લોકો તેને “સીમુર્ગ” ને નામે બોળે છે-તે લડાયક મુર્ગ
 એક ઉડતા પહાડ મિસાલનું છે.

તે હાથીને ભેજ છે તો તેને પોતાની ચુંબાલમાં ઉઠાવી લે છે-તેવીજ
 રીતે તે દયામાંથી મગરમન્જને અને જમીન ઉપરથી ચિત્તાને બંધકી ભમ છે.

અને એમ બંધકી જવામાં તેને કરી મેહનત પડતી નથી-તું તેને
 પેલાં વગર અને ભદ્રગરની માફક વુન્જ ના સમજતો.

તેનાંજ કદ જેવાં મોઠાં તેનાં બે ચન્ચાં છે-જેઓ તેનાજ જેવા ખૂન-
 ખાર ખવાસના છે.

જ્યારે તે હવામાં ઉડવા નીકળે છે-ત્યારે આ પૃથ્વી કમજોર બની
 ભય છે અને ખુશીદનાં ઈરણુ પણ જણાતાં નથી.

માટે જો તું પહાડ તરફ અને તે સીમોર્ગ તરફ નહીં જતાં અહીં-
 થીજ પાછો ફરશે તે તને ફાયદો થશે”

તહાન બેખાન્દીદો ગોઠૂત અથ શેગેઠૂત
અપયકાન્ અઢ્ઢમ મરુ કિશ દો ઠેઠૂત
બેખુરુરમ બશમીરે હેન્દી બરશ
બખાકુ અન્દરુ આરમ એ બાલો સરશ

એ સાંભળી અરુદિયારે હસીને તેને કહ્યું કે “ઓ અભયળ થયલા ૨૬૪
શપ્સ-૧-કું તેની બને પાંખ મારા તીરના પથકાને કરી સીવી લઇશ.
અને હિન્દી શમશે કરીને તેનું બદલ ચીરી નાખીશ-અને તેનાં
સરને ગમે એટલી ઊંચાઇએથી પણ ખાકમાં નાખીશ.”

ખાને પન્નુમ કોશતને એસ્કન્દે-
યાર સીમુર્વારા.

પાંચમું મકાન—અસ્કન્દિયારનું
સીમુર્ગને મારકું.

થુ ખુરુશીદે તાબન્દહુ બેમુદ પોશત
દેલે ખાવરુ અચ પોશતે ઊ શુદ્દ દુરોશત
સરે બન્નુ બુયાન્ સેપહુ બરુ ગેરેઠૂત
સુખુનહાએ સીમુર્શ હરુ સરુ ગેરેઠૂત
હમહુ રાખુ હમી રાન્દુ ખુદ બા ગોરુહુ
થુ ખુરુશીદે તાબાન્ બરુ આમદ એ ફૂહુ
અરાધે જમાનહુ જમીન્ તાજહુ કરુદ
દરે દરે બરુ દીગરુ અન્દાજહુ કરુદ
સેપહુરા બસાલારે લશકરુ સેપોરુદ
હમાન્ અરપો સન્દુકો ગરુદન્ બેબોરુદ
હમી રકુત ચૂન્ બાદ ફર્માન્રવા
ચકી ફૂહુરા દીદુ સરુ દરુ હવા
બદાન્ સાયહુ દરુ અરપો ગરુદન્ બેદાશત
રવાનરા બખાન્દીશહુ અન્દરુ ગુમશત
થુ સીમુર્શ અચ ફૂહુ સન્દુક દીદુ
પસશ નાલએ ફૂહુ બા બુકુ દીદુ
એ ફૂહુ અન્દરુ આમદ થુ અબરે સેયાહુ
ન ખુરુશીદ પયદા ન તાબન્દહુ માહુ
બદાન્ ખુદ કે ગરુદન્ બેગીરુદ બચન્
બદાન્ સાન્ કે નખ્ચીરુ ગીરુદ પલન્
બદાન્ તીલહા જહુ દો બાલો દો પરુ
નમાન્દ ઈચ સીમુર્શરા ચૂરે કરુ

બચન્ગો બમેન્કારુ અન્દી તપીદ
થુ નીકુ બેશુદ બાન્ સેપસ આર્મીદ
થુ દીદન્દ સીમુર્શરા બચ્ચાન્
બોરુશાનો ખૂન્ અચ દો દીદહુ અકાન્
ચુનાન્ બરુ પરીદન્દ અકાન્ બચબાહુ
કે અચ સાયહુ શાન્ દીદહુ ગુમ કરુદ રાહુ
થુ સીમુર્શ અકાન્ જમહા ગશત સોરત
બખૂન્ અરપો સન્દુકો ગરુદન્ બેરોરત
એ સન્દુક બીન્દુ શુદ એસ્કન્દેયારુ
બેખુરુશીદ બા આલતે કાઝીરુ
હમી જહુ બરુ ઊ તીલ તા પારહુ ગશત
ચુનાન્ આરહુગરુ મુરુશ બીચારહુ ગશત
બખીશે જહાન્આફીન્ દાદબાહુ
કે દાદશ બહરુ નીકો બદ દસ્તબાહુ

જ્યારે ઝળકતા ખુરોદે પીઠ ફેરવી-અને તેની પીઠથી પૂર્વ દિશાનું દિલ
રંગભંગ વગરનું થઇ ગયું,

ત્યારે લડાયકોના સરદારે પોતાનું લશ્કર આગળ ચલાવ્યું-અને
સીમુર્ગની વાતોનો વિચાર કરવા લાગ્યો.

પોતે લશ્કર સાથે આખી રાત ચાલવા લાગ્યો-જ્યારે ઝળકતો ખુરોદ
પહાડમાંથી બાહરે આવ્યો,

અને તે વખતસરના ચેરાગે દુન્યા દૈરાન કીધી-ખીણો અને મય
દાનો બુદીજી રીતના કરી મૂક્યાં,

ત્યારે તેણે સધળું લશ્કર સરદાર પેશ્તાનને સોંપ્યું-અને પોતે પેલાજ
ઘોડા, પેટ્ટી અને ગાડું લઈ આગળ ગયો.

તે હોકમ ચલાવનાર સરદાર તુંદ પવનની માફક આગળ ચાલવા
લાગ્યો-તેણે એક હવામાં સર ઠહાલેલો પહાડ ભેંચો

તેના છાયામાં તેણે ઘોડા અને ગાડી થોભાવી-અને પોતાનાં મન
સાથ વિચાર ચલાવવા લાગ્યો.

જ્યારે પેલા સીમુર્ગે પહાડ ઉપરથી તે પેટ્ટી ભેઈ-અને તેની પછાડી
કરનાય સાથ નગારાંના આવાજ સાંભળ્યા,

ત્યારે તે પહાડ ઉપરથી સીઆહ વાદળની માફક નીચે આવ્યું-જેથી ૨૬૫
ખુરોદ અને ઝળકતો માહતાબ પણ દેખાયા નહીં.

પછી જેમ એક ચિતો પોતાના શિકારને પકડે-તેવી રીતે તે મુર્ગે પેલું
ગાડું પોતાના પંજમાં પકડવા ચાલ્યું

તેથી તેણે પેલાં ગાડાંમાં ખોસેલાં બજારોની અંદર પોતાના બન્ને
પાલ અને પાંખ મારી-હરે તે સીમોર્ગને થયેલી વેદનાથી તેનામાં કાંઈ પણ
ઝોર કે દમામ રહ્યો નહીં.

તેણે પોતાના પંજ અને ચાંચવડે ધણાંક ફાફાં માર્યાં-પણ જ્યારે
તેનું કોવન ધટી ગયું ત્યારે તે પછીથી તે શાન્ત પડ્યું.

જ્યારે તેનાં બચ્ચાંઓએ સીમોર્ગની આવી હાલત ભેઈ-ત્યારે તેઓ
પોકારવા લાગ્યાં અને બન્ને આંખોમાંથી આંસુ પાડવા લાગ્યાં

પછી તે જગ્યાએથી તેઓ એવા તો ઊડી ગયાં-કે તેઓના છાયાએ
કરી ઇન્સાનની આંખોએ પોતાની રાહ ગુમ કરી દીધી.

જ્યારે સીમુર્ગ પેલાં બજારોના ઝખમથી સુરત થયું-અને તેનાં લોહીથી
ઘોડા, પેટ્ટી અને ગાડું ધોવાઈ ગયું,

ત્યારે અરુદિયારે લડાઈના હવિયારો સાથેજ પેલી પેટ્ટીમાંથી નીકળી
પોકારવા લાગ્યો.

તેના દૂકડે દૂકડા થયા ત્યાં સૂધી તેની ઉપર તલવારના ફટકા માર્યાં
કીધા-અને એવી રીતે તે ચારા કરનાર પક્ષી લાઈલાજ થઈ પડ્યું.

પછી તે દાદ માગનારે (અસ્કન્દિયારે) જેહાનના પથદા કરનાર કે
જેણે દરેક સારા માથાં વખતમાં તેને મદદ આપી હતી,

૨૨૬ કુનીન ગોઠત કય દાવરે દાદમર
તો દાદી મરા બૂરો કૂરો હેનર
તો બોદા તને ભદ્રઆનરો એ ભય
તો બૂદી બદર નીકી અમ રહુભાય
હમાનમહ બોરૂશ આમહ અચ કરૂનાય
પેશતન બેયાવરૂ હરકર એ ભય
અઝાન ગુરૂ કસ રૂએ હામૂન નદીહ
એચ અન્દામો અન્દાલે પુર ખૂન નદીહ

અમીન કહૂ તા કહૂ એચ ખૂન નબૂહ
એ પડરશ તો બૂઈ કે હામૂન નબૂહ
બેરીદન પુર ખૂન તને શાહુરા
કુભ ખીરહુ ઠીં રોએ માહુરા
ખર હો આદીન કરૂહ ચક્રસર સરાન
સવારાને જગીઓ મુન્દાવરાન
કે ભવીહ બાદા જહાન પહુલવાન
બેરહમનો બીદારો રઉશન રવાન
સનીહ ઇન સખુન દર હમાન કરૂસાર
કે પીરૂચ શુદ નામવર શહૂર્યાર
તનસ અસર લઈનો રોખસારહુ કરૂહ
હમી રહૂત ગેયાનો દેહ પુર એ દરૂહ
૨૬૭ સરાપદેહ હદ શહૂર્યારે જવાન
અગેઈશ દેલીરાને રઉશન રવાન
અમીનરા બદીબા બેયાસરતનહ
નેશરતનહ અર ખાનો મય ખાસરતનહ
વજાન પસ બેકરૂમહ તા કરૂસાર
બેયામહ બે નામવર શહૂર્યાર
બેદાદશ સે ભમે દમાદમ નબીહ
રોખશ શુદ બસાને ગુલે શમ્બહીહ
અહ ગોઠત કય અહ તનો બદ નેહાન
નેમહુ મુન બદીન કારે ગદાન નેહાન
ન સીઝુરૂ પયદા ન શીરો ન ગોરૂન
ન આન તીચ અન્ અમદહાએ મુતોરૂન
અબાવાચ ગોઠત આન હમાન કરૂસાર
કે અય નામવર કરૂરોખ એરેકરૂયાર
તોરા ચારૂ બૂહ ઇજહ અય નીકુબખત
બખાર આમહ આન ખુલવાની દેરખત
ચકી કારૂ પીસરત કદા કે મરૂહ
ન અન્દીશહ અચ રૂચગારે નબરૂહ
ન ગોર્ગો કમાન ચાદત આયહ ન તીચ
ન બીની દરે જગો રાહે શુરીચ
૨૬૮ બખાસાએ ચક્ર નીલહુ બરૂહ આયદત
બરોખ રૂચગારે રોમરૂહ આયદત
બેમાની તો બા લરકરે નામદાર
અબરૂહ અન્દર અય કરૂરોખ એરેકરૂયાર
અચરૂ બાચ ગદી બખાસહ રોગેકૂત
એ ગોઠતારે મન કીન નબાયહ ગેરૂકૂત
હમી પીલહુ દર ખૂને હરકરૂ સવો
તો પય દાવી અચ રાહે હીમરૂ અવી

તેને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “ઓ દાદમર દાવર!-તેજ અને આણ
કોવત, બાહોરી અને દાવપેચ બહેશ કયાં.

ભદ્રમરોનાં તનનો તેજ નારો કીમો-દરેક કામમાં તેજ અને નેકીનો
માર્ગ દેખાડયો.”

તેવામાં કરનાયાના આવાજ નીકળ્યા-અને પેશતાન લશ્કર લઇ આવી
લાયો.

પેલાં યુર્ગને લીધે તે જંગલની સપાટી કાઢને માલુમ પડી નહીં-ત્યાં
તે પક્ષીનાં લોહીથી ગગડતા પંખ અને તેનાં શરીર સિવાય બીજું કંઈ
જણાતું ન હતું.

એક નાકેથી બીજે નાકે સુધીની અમીન લોહી સિવાયની ખાલી હતીજ
નહીં-તુ કહે ગોયા તેની પાખોએ કરીને ખાલી જંગલ દેખાતુંજ નહીં હતું.
જ્યાર તેઓએ શાહઝાદાનુ રૂપેરી બદન કે જે માહતાબના ચેહરાને
પણ આંખ લનાડે તેવું હતું તેને તમામ લોહીથી ખરડાયલું ભેયું.

ત્યારે સપળા સમદારો, લડાચક સવારો અને પેહલવાનોએ તેની ઉપર
ફૂઆ કીમી,

કે “જેહાન પેહલવાન હમેરો ડહાપણુ ભરેલો, આલાક અને રોશન
છવનો રહેલો!”

હવે કર્ગસારને ટુરત ખબર મળી-કે “કીર્તિનાન શાહઝાદો ફતેહ
પામ્યો છે.”

ત્યારે તેનું બદન ધુજવા લાગ્યું અને તેનો ચેહરો ફિક્કો થયો-ફૂંખ
ભરેલા દિલે રડવા પડયો.

હવે તે જવાન શાહઝાદાએ ત્યાંજ છાવણી નાખી-જેની આસપાસ
બીભ રોશન છવના પેહલવાનોએ પણ તરખુ ઠેકચા

તે જગ્યાને તેઓએ રોશખી કપડાથી સજાગારી-પછી તેઓ ખાણ
ઉપર બેઠા અને મય મંજાવ્યો.

ત્યાર બા' તેણે હોકમ કીધો જેથી કર્ગસાર-તે નામવર શાહઝાદાની
નકલીક હાસર થયો.

તેને ઉપરાસાપરી ત્રણ ભમ શરાબની ગ્વાપી-જેથી તેનો ચેહરો
અગ્નલના મૂલની માફક બન્યો.

પછી તેને કહ્યું કે “ઓ બદ તનના અને ખૂશ વિચારના રાખસ!-
આ કરતી દુન્યાના કામ તરફ નેચાડ પહોંચાડીને બે

હવે સીમુર્ગ, સિંહ, વર, કે પેલો તેજ ચુગાલનો અબરદસ્ત અજદહા
કોઈ પણ બાકી રહ્યો નથી”

તેજ વખત કર્ગસારે તેને મોટથી મ્હુ-કે “ઓ કીર્તિ ભરેલા
મુબારક અસ્ફંદિયાર!

ઓ નેકબખત! પાક ચક્રદાન તારો મદદગાર થયો-અને તેથી પાદ-
શાહી મુશદના ઝાડે ફળ આપ્યા

આવતી કાલે એક એવું કામ આવી પડશે કે જેથી બહાદુર મહં
મોદી મોદી લડાઇનો વખત પણ બૂલી જશે

ત્યાં તને યુર્ગ, કમાન કે તલવારની ચાદ પણ આવશે નહીં-લડાઈ
કરવાનું સાધન કે ત્યાંથી નારી જવાની જગ્યા પણ તને દેખારો નહીં,
એક નેકા પુર બર્ફ વરસશે અને અજબ જેવો દિવસ ટું ભેરો.

અને ઓ મુબારક અસ્ફંદિયાર!-તું નામદારી ભરેલાં લશ્કર સાથ
તે બર્ફની અદર ડહાઇ જશે.

મોટે ભે ટું અહીંથીજ પાછો ફરશે તો તેમાં કાંઈ અજબ જેવું
નથી-તું મારા કલાનો ગુરસો કરતો ના

ભે ટું જરો તો ખુલ્લું કંઈ કંઈ કે તારા લશ્કરનું ખૂન કરશે-તારા
પગ સલામત છે તારી સફર બીજે રસ્તે કર

મરા ઈન્ દુરોસ્તરેત કચ બાદે સખત
 બિદરૂદ અમીને. બેપરૂદ દેરખત
 વઝાન્ પસ કે અન્દર બેચાબાન્ રસી
 ચકી મન્દેલ આયદ બકર્સન્ સી
 હમલ્ રીગે તકુતરેત બા ખાકો શખ
 ખરુ ઊ તુગલરૂદ મૂરો. ઝુર્ધો મલખ
 ન બીની બલઈ ચકી કંતલ્ આખ
 અમીનથ હમી ભૂસાદ અચ આકુતાખ
 ન ખરુ ખાકે ઊ શીરુ ચાખદ ગુલરુ
 ન અન્દરુ હવા કંઠસે તીચ પરુ
 ન ખરુ શખબો રીગશ બેરૂદ ગેયા
 અમીનથ રવાન્ રીગ ચૂન્ તુતેયા
 બેરાની બરીન્ ગૂનલ્ ફેસન્ બેલ
 ન બા મરૂદ જાનો ન બા અરેપ દેલ
 વઝાન્ જા બકર્ડન્ટેલ આયદ સેપાલ્
 બેબીની ચકી માયલ્લુર્ જાચગાલ્
 અમીનથ બકામે નેચાચ અન્દરેત
 સરે બારલ્ બા ખુરુ બરાચ અન્દરેત
 કે બીરુન્ નખાહલ્ ખુરેશ ચારૂપાય
 કે લશકરુ નમાનદ સવારી બલચ
 અચ ઈરાનો તુરાન્ અગરુ સદ હઠારુ
 બેચાયન્દ ગોદાને બન્જરુ ગુલરુ
 નેશીનન્દ સદ સાલ ગેરૂદ અન્દરેશ
 હમી તીરુ બારાન્ કુનન્દ અચ બરેશ
 ફેચની હમાનરેત કંમતરુ હમાન્
 ચુ હકકરેત ખરુ દરુ બદે બદબમાન્

ચુ ઈરાનેચાન્ ગોકૂતને કરૂસારુ
 શનીદન્દ અશતન્દ બા દરૂદ ચારુ
 બેગોકૂતન્દ કચ શાહે આઝાદ મરૂદ
 બગેર્દે બલા તા તવાની મગરૂદ
 અગરુ કરૂસારુ ઈન્ ઝુખુનહા કે ગોકૂત
 ચુનીનરેત ઈન્ હમ નમાનદ નેહોકૂત
 બહીન્ જાચમલ્ મરુકરા આમહીમ
 ન ફરૂસુદને તરુકરા આમહીમ
 ચુનીન્ રાલ્ દુરવારુ ખુગ્જાશતી
 બલાએ દહો દામ બરુદાશતી
 કસ અચ નામહારાનો શાહાને ગોરૂદ
 ચુનીન્ રન્જહા બરુ નેચારૂદ શેમોરૂદ
 કે પીરો તો આમહ બહીન્ હકૂતખાન્
 બરીન્ બરુ જહાન્આફીનરા બેખાન્
 ચુ પીરૂચગરુ બાચ મર્દી કે રાલ્
 બદેલ શાહો ખુરમ શવી નચરે રાલ્
 બરાહી દેગરુ ગરુ શવી કીનલ્ સાચ
 હમલ્ રાલ્ રે તુરાન્ બરન્દત નમાચ
 બહીસાન્ કે ચૂચદ હમી કરૂસારુ
 તને ખીશરા ખારુ માયલ્ મદારુ
 બખૂને ચકી લશકરુ અન્દરુ મશવ
 કે અર્ધો કોહન્ બાઝી આરૂદ બનવ

મને તો એજ વિચાર વાજબી લાગે છે કારણકે સખત વટોગિયાથી-
 અમીન પણ ચીરાઈ જશે અને ઝાડપાનો પણ કપડી જશે.

તે પસાર ક્યા બાદ તું એક જગલમાં જઈ પહોંચશે-અને ત્રીસ
 ફર્સંગ ઉપર એક મંઝલ આવશે.

ત્યાં સધળી ધૂળ અને સખત અમીન સાથની ગર્મ રેતી છે-જે ઉપર
 એક કીડી કે પક્ષી અથવા તીડ કોઈ પણ પસાર થઇ શકતું નથી.

તુ કોઈ પણ જગ્યાએ એક દીપુ પશુ પાણી ભરી નહીં-ત્યાંની
 અમીન સૂંચના તાપથી ઉકળે છે.

ત્યાંની ખાક ઉપર સિંહ પણ પસાર થઈ શકતો નથી-ઝડપથી ઉડ-
 નાર ગીધ પક્ષી પણ ત્યાંની હવામાં ઉડી શકતું નથી.

તે પત્થર સરખી અને રેતાળ અમીન ઉપર ઘાસ પણ ઉગતું નથી-ત્યાંની
 માટી હીલતીજ રહે છે અને ત્યાંની રેતી મુરમા મિસાલ બારીક હોય છે.

એવી રીતે તને ચાળીસ ફર્સંગ કાપવા પડશે-જેથી કોઈ પણ માણ- રહક
 સમાં જીવ કે ષોડાઓમાં ચાલવાની હિમ્મત રહેશે નહીં.

ત્યાંથી પછી તારૂં લશ્કર રૂઈનદેઝ પુગી જશે-તે ખરેખર નામીચુ
 ઉમદા મુકામ તને માલૂમ પડશે.

તે અમીન ખાહેશ મૂજબની અને દિલને બાવે તેવી છે-તે કિલ્લાનું
 માથું ખુરશેદ સાથ કાનમાં વાત કરતું હોય તેમ લાગે છે.

ત્યાંનાં ચોપગાં બનવરો માટે ખાહેરથી ઘાસ ચારો લાવવો પડતો નથી-
 તેનું તમામ લશ્કર ત્યાંજ રહે છે. એક પણ સવાર ખાહેર રહેતો નથી.

અગરને ઈરાન અને તુરાનમાંથી ખજર મારનારા એક લાખ બહા-
 દુર સવારો આવે,

અને તેઓ સો વર્ષ સૂધી તે કિલ્લાની આસપાસ ઘેરો ધાલી પડી
 રહે-અને તેની ઉપર તીરનો વરસાદ વરસાવ્યા બંધ,

તો થોડું બોલવે ધણું સમજવું કે તે કિલ્લાનો દુશ્મન કિલ્લાના
 દરવાઝા ઉપર દરવાઝાની સાંકળ મિસાલ રહેવાનો કિલ્લાની અંદર કોઈ
 કાલે દાખેલ થઇ શકવાનો નથી.”

જ્યારે ઈરાનીઓએ કર્ગસારની વાત સાંભળી ત્યારે તેઓ સધળા ગમ-
 બીન થઇ ગયા,

અને તેઓ બોલ્યા કે “ઓ સદગ્યુલી લોકોના શાહઝાદા!-તું અને
 ત્યાં સૂધી તે બલાની આસપાસ ના બન.

અગરને કર્ગસારે જે વાત કહી-તેમજ હોય તો હવે એ પણ ધ્રુપું
 નહીંજ રહેશે,

કે આપણે આ જગ્યાએ મોતને માટેજ આવ્યા છિયે-નહીં કે તુર્કી. ૩૦૦
 એને કચડી નાખવા આવ્યા છિયે.

તેં એવી તો સખત રાહ પસાર કીધી છે-અને તેમ કરીને ક્ષાડી
 ખાનારાં બનવરોની બલા દૂર કીધી છે.

નામદાર પેહલવાનોમાંથી કે બહાદુર પાદશાહોમાંથી કોઈ પણ
 શખ્સ-આવી રીતનાં કુખો યાદ કરી શકશે નહીં,

કે જેવાં કુખો આ હકૂતખાનમાં તારી સામે આવ્યાં છે-જેહાનના
 પથદા કરનારને તું યાદ કર.

જ્યારે તું આ રાહમાંથીજ ફતેહમંદી સાથ પાછો ફરશે-ત્યારેજ તું
 ખુશહાલ દિલે ખુશી ભરેલો પાદશાહની આગળ જશે.

અગરને તું બીજેજ માર્ગ કીનો લેવા જશે-તો સધળો તુરાન દેશ
 તને તાણે થશે.

માટે જેમ કર્ગસાર કહે છે તેમ-તું પોતાનાં શરીરને ટુચ ના ગણ.

આખાં લશ્કરનું ખૂન તું પોતાને માથે ના લે-કારણકે આ ભૂતું
 આરમાન તો નવી નવી બાઝીઓ બેલ્યાજ કરશે.

- અઝીન્ પસ કે ગશ્તીમ પીરુઓ શાહ
નખાયદ સરે ખીશ દાદન્ બખાહ
થુ બેશનીહ ગોકૂતારે ઈશાન્ જવાન્
સેપહરા બેગોકૂત આન્ યલે પહલવાન્
- ૩૦૧ શે બાયહ મરા તરસ દાદન્ હમી
દરે તરસ બરુ ખુદ કુશાદન્ હમી
શુમા ગોકૂત અચ ઈશાન્ અપન્દ આમદીહ
ન અચ બહુરે નામે બલન્દ આમદીહ
થુ ઈન્ બુદ ગોકૂતારુ તાન્ સરુઅસરુ
શે બસેતીહ બા મન્ દરીન્ રહુ કમરુ
કે અચ ગોકૂતે ઈન્ વુકે શરીદહુ બખત
બલર્જહુ ફેતાદીહ હમચુન્ ફેરખત
કુભ આન્ હમહુ બેલ્અતો પન્દે શાહુ
કમરહાએ અરીનો તખ્તો ફેલાહુ
કુભ આન્ હમહુ અહુદો સઉગન્દો બન્દ
બચદાનો બા અખતારે સુદમન્દ
કે અકુતુન્ ચુનીન્ સુરેત શુદ પાય તાન્
બચકુ રહુ પરાગન્દહુ શુદ રાય તાન્
શુમા બાચ ગર્દીહ પીરુઓ શાહ
મરા કારુ ભેચ રચમ ભેરેતન્ મખાહ
બગોકૂતારે ઈન્ દીવે નાસાચુગારુ
ચુનીન્ સુરેત તાન્ શુદ ફેલ અચ કાઝારુ
અઝીન્ પસ નખાહમ બરીન્ ચારુ કસ
પેસરુ બા બેરાદરુ મરા ચારુ બસ
- ૩૦૨ જહાનદાર પીરુચ ચારે મનરેત
સરે અખતારુ અન્દરુ કેનારે મનરેત
બમર્દી નખાયદ કસી હમરેહમ
અગરુ ભન્ સેતાનમ વગરુ ભન્ દેહમ
બદુશમ્ નુમાયમ હોનરુ હરુએ હરેત
એ મર્દીઓ પીરુઝીઓ બૂરે દરેત
બેયાબન્દ હમ બીગુમાન્ આગહી
અઝીન્ નામવરુ ફરુરે શાહ-શહી
કે બા દેષ શે કર્દમ બમર્દીઓ બૂરુ
બનામે ખોદાવન્દે કચવાનો હૂરુ
થુ. ઈરાનેયાન્ બરુ કુશાદન્દ અશમ
બેદીદન્દ અશમે વરા પુરુ એ અશમ
બેરકૂતન્દ પૂજેશ કુતાન્ પીશે શાહુ
કે ગરુ શાહુ બીનહ બેબખશદ ચુનાહુ
ફેદાએ તો બાદા તનો ભને મા
ચુનીન્ બુદ તા બુદ પચમાને મા
એ બહુરે તો અચ શાહુ ધમખારહુ ઈમ
ન અચ ફૂશેશો જન્મ બીચારહુ ઈમ
એ મા તા બુવહુ એન્દહુ ચકુ નામદારુ
ન પીચીમ ચકુ તન્ સરુ અચ કાઝારુ
- ૩૦૩ સરે મા બપીશે તો અકુગન્દહુ બાહ
જહાન્ અમરો રાએ તોરા બન્દહુ બાહ
સેપહલુદ થુ બેશનીહ ઝીશાન્ સેાખન્
બેપીચીહ અચ ગોકૂતહાએ ફેલાન્
બઈશનેયાન્ આઝીન્ કઈ ગોકૂત
કે હરુગેચ નમાનહ હોનરુ દરુ નેહોકૂત

માટે આપણે ક્તેહમંદ અને ખુશહાલ બન્યા પછી-પોતાનાં સર એવી રીતે બરબાદ કરવાં નોઈતાં નથી.”

જ્યારે જવાન અસ્ફંદિયારે તેઓની એવી વાત સાંભળી-ત્યારે તે બહાદુર પેહલવાને લશ્કરને કહ્યું,

કે “તમેએ મને એટલી બધી ધારતી શા માટે આપવી નોઈયે?—અને તમારા પોતાના ઉપર પણ શા માટે ધારતીને દરવાજો ખુલ્લો નોઈયે?”

પછી તેણે કહ્યું કે “તમે ઇરાનથી અહીં તમારું નામ બુલંદ કરવા નથી આવ્યા પણ મને શીખામણ આપવા આવ્યા છો.

ભે તમે સધળાઓ એમજ કહેતા હોય-તો તમેએ મારી સાથ આ શહમાં આવવાની કમર શા માટે બાંધી?

કે આ એક બરગશ્તે બખતના વુર્કીની વાત સાંભળીને-તમે એક ઝાડની માફક ધુળવા પડ્યા છો?

ક્યાં ગયા પેલો તમેએ મેળવેલો સધળો સરપાવ, પાદશાહની શીખામણ-સોનેરી કમરબંદ, તખ્ત અને તાજ?

ક્યાં ગયા પેલા તમારા ચઢદાનના અને શુભ સેતારેના ખાવેલા સધળા સઉગન્દ અને કીધેલાં વચન અને કોલકારો?

કે હવે આટલા બધા તમે લોકોના પગ દીલા પડી ગયા-અને ફક્ત એકજ મંઝલે તમારી ધારણા બંધી વાળી નાખી?

બલે તમે ક્તેહમંદ અને ખુશહાલ પાછા ફરો-પણ મને તો લડાઇ કરવા સિવાય બીજું કાંઈજ કામ હોવું ના.

આ ના લાયક દેવની વાતથી-તમારા દિલ લડાઈ કરવાથી એવી રીતે સુરેત થઇ ગયાં છે.

હવે પછી આ કામ ઉપર હું કોઈની પણ મદદ લેવાને નથી-મારા બેટા અને ભાઈ મારા સાથી છે એટલે બસ

ક્તેહમંદ પાક ચઢદાન મારો મદદગાર છે-અને મારા નેક સેતારાવું સર મારી બગલમાં છે તેજ બસ છે

મારી જવાન મર્દીના કસમ લઇ કહું છું કે તમેમાંથી મને કોઈ સાથી નોઈતો નથી-અગર હું ફરમનનો ભન લઇશ કે નહીં તો મારો જીવ આપીશ.

મારી પાસે જે કાંઈ હોનરો છે તે મર્દાનગીથી, ક્તેહમંદીથી અને હાયાના કોવતથી ફરમનને દેખાડી આપીશ.

અને આ મારા નામવર પાદશાહી દબાબાની ખબર તમેને ગ્રંથજ મળશે,

કે શનિશ્વર સેતારા અને આફતાબના સાહેબ ખોદાનાં નામની મદદથી મારી મર્દાનગી અને કોવતે કરી મેં તે કિલ્લાના કેવા હાલ કર્યા છે?”

ઈરાનીઓએ જ્યારે તેની સામે ભેથું-ત્યારે તેની આખો ગુસ્સા ભરેલી તેઓને દેખાઈ.

તેઓ શાહઝાદા આગળ માફી માંગતા ગયા-અને બોલ્યા કે “ભે અમારાથી કાંઈ ગુનાહ થયેલો નેય તો તે પાદશાહ અમેને માફ કરે.

અમારા તન અને ભન તારી ઉપર ફિદા હોલે!—જ્યારથી અમેએ કોલ આપ્યો છે ત્યારથી અમારો વિચાર એવાજ છે, કાંઈ ક્યેઈ નથી.

ઓ શાહઝાદા! અમે કાંઈ મેહનત કરવાથી અને લડાઈ લડવાથી લાચાર બની ગયા નથી પણ તારેજ લીધે અમે એમ ગમગીન બની ગયા છિયે.

અમારામાંથી એક પણ નામદાર જીવતો રહેશે-ત્યાં સૂધી એકુ જણુ પણ લડાઈથી સર ફેરવશું નહીં.

અમારાં સર તારીજ ખિદમતમાં પડેલાં હોલે!—તારા હોકમ અને વિચાર પ્રમાણેજ સધળી જહાન તાબેદાર બનલે!”

જ્યારે સરદાર અસ્ફંદિયારે તેઓ તરફથી એવી રીતના સખુન સાંભળ્યાં-ત્યારે પોતે જે આગળ સખુનો બોલ્યો હતો તેથી પરતાવા લાગ્યો.

તેણે ઈરાની પેહલવાનોની વખાણ કીધી અને બોલ્યા-કે “બહાદુર માણસનો હોનર કદી પણ છૂપો રહેતો નથી

અરુ અચ્છન્ કે મર્દિમ પીરુઅરુ
કે રને ગુલશતહુ બિયાબીમ અરુ
નમર્દિ ફરાયુશ અરેલ રન્દ તાન્
નમાનહ તેહી બીગુમાન્ ગન્દ તાન્
હમી રાય હફ તા જહાન્ શુફ ખુલુક
વઝીફ અઝ સરે ફફ બાદી ઘુલુક
અરુ આમહ કે ફરુગાહુ રાયપૂરે નાય
સેપહુ અરુ ગેરફતન્દ યકુસરુ કે ભય
અકેદારે આતેશ હમી રાન્દન્દ
જહાન્આફીન્દા હમી ખાન્દન્દ

અગરને આપણે ફતેહમંદ થઇશું તો અરુ આપણે ખેંચેલી રંજનું ફળ મેળવીશું.

તમારી મેહનત કાંઈ દિલમાંથી વીસરાઈ જવાની નથી-અને ખીરાક કે તમારી પાસેનો ખઝાનો ખાલી રહેવાનો નથી.”

થંડો પોહોર થયો ત્યાં સૂધી તે પોતાનાં લશ્કર સાથે વાત કરતો રહ્યો-ન્યારે પહાડ તરફથી ઝીણી પવનની લેહેરી કુંકવા લાગી,

ત્યારે દરગાહમાંથી નફીરી અને કરનાયના આવાજ બાહેર નીકળ્યા-અને તમામ લશ્કરે ચાલુ મૂક્યું,

તેઓ આતશની માફક ઝડપથી ચાલવા લાગ્યા-અને જેહાનના પથદા કરનારને યાદ કરવા લાગ્યા.

ખાને શશુમ ગુલશતને એસ્ફન્દે-
યાર અઝ અર્ફ.

છડું મકાન—અસ્ફંદિયારનું બર્ફમાંથી
પસાર થવું.

સપીદહુ શુ અઝ ફફ સરુ અરુ કશીફ
શખ આન્ ચાદરે શઅરુ અરુ સરુ કશીફ
કે ખુરશીફે તાબાન્ નેહાન્ કફ ફય
હમી રફત ખુરુ દર પસે પોરતે ઊય
અમન્જેલ રસીફ આન્ સેપાહે ગરાન્
હમહુ ગોરુઝદારાને જઉશન્વરાન્
બહારી યકી ખુશ મનેશ ફય બૂફ
રેલ અફઝો હમ ગીતી અફઝ બૂફ
સરાપદહો અઈમહુ ફરુમૂફ ઠય
બિયારાસ્ત ખાને બિયાવરુફ મય
હમ અન્દરુ હમાન્ ઘુન્દ બાદી કે ફફ
અરુ આમહ કે શુફ નામવરુ હાન્ સોતૂફ
જહાન્ યકુસરુફ ગરત ચૂન્ પરુરે ઝાલ
નદાનેસ્ત ઠસ બાઝ હામૂન્ કે રાલ
બિબારીફ અઝાન્ અઝે તારીફ અરુફ
હમીન્ શુફ પુરુ અઝ બફે બાદે રોગરુફ
સે ફઝો સે શખ હમ બદાન્સાન્ બદરેત
દમે બાફ અઝ અન્દાહલુ અન્દરુ ગુલશત
હવા પૂફ ઘુફ અરુફ ચૂન્ તારુ ગરત
સેપહુદારુ અઝાન્ ચારુફ બીચારુ ગરત
બઆવાઝ પીરી પેશતન્ બેગોફત
કે ઈન્ કારે મા ગરત બા દરુફ બોફત
અમર્દી શુદમ દરુ દમે અમ્દહા
કુનૂન્ બૂરે મર્દી નદારુફ બહા
હમહુ પીરી યઝદાન્ નેચાયેશ કુનીફ
બિબાનીરો ઊરા સેતાયેશ કુનીફ
મઅરુ કીન્ બહાહા કે મા યુગ્ધરુફ
કઝીન્ પસ કસી માન્ બકસ બેશમરુફ
પેશતન્ બિયામહ બપીરી બોદાય
કે ઊ બૂફ અરુ નીકુઈ રહુનમાય
સેપહુ યકુસરુફ દરેત બદરિતન્દ
નેચાયેશ કે અન્દાહલુ યુગ્ધારિતન્દ

ન્યારે પહાડ ઉપરથી બામદાદની સફેદી નીકળી-અને સીઆહ રાતે પોતાનાં સર ઉપર કાળા બાલનો ભુરખો ખેંચી,

પોતાનું મોહું નૂરમંદ ખુરશીથી ધ્રુપાવ્યું-અને ખોરશેદ તેની પૂઠે પૂઠે ચાલવા લાગ્યો,

ત્યારે તે સ્થળા ગોઝ ધરાવનાર અને અખ્તર પેહેરનારા સેપાહોનું ૩૦૪ બારી લશ્કર પેલી મંજેલ ઉપર આવી પહોંચ્યું.

તે એક જીવને ખુશ કરનારો, દિલ રાશન કરનારો અને દુન્યાને પ્રકાશ આપનારો બહારની મહસમનો દિવસ હતો.

શાહઝાદાએ ત્યાં જાવણી નાખવા અને તરખુ મારવા ક્ષમિવ્યું-પછી ત્યાં ખાણનો સુફરો બિછાવ્યો અને મય હાઝેર કીધો.

તેવામાં પહાડ તરફથી એક સખ્ત પવન-નીકળ્યો કે જેથી તે નામ-વર પેહલવાન આજેઝ થયો.

તમામ જેહાન કાગડાની પાંખ જેવી સીઆહ બની-કોઈ પણ શખ્સ પહાડની ખીણ કે મયદાન બોળખી શક્યું નહીં.

તે કાળાં વાદળમાંથી બર્ફ વરસવા માંડ્યું-સઘળી હમીન બર્ફ અને સખ્ત પવનથી ભરાઈ ગઈ.

એવીજ રીતે ત્રણ રાત અને ત્રણ દિવસ સૂધી તે જંગલમાં-હફથી ઝેચાદા પવનનું તોફાન રહ્યું.

ગોચા હવા વાણો બન્યો ન્યારે બર્ફ તાણો થયો હતો (યાને પવન અને બર્ફ બન્નેનું જોર વધુ હતું)-અસ્ફંદિયાર તે આકૃતથી લાચાર બન્યો.

અને પેશતનને આવાજ મારીને કહ્યું-કે “આ કામ આપણી ઉપર આકૃતકારક થઈ પડ્યું છે

હું મર્દાનગી કરીને અઝહાદાનાં મોંમાં પહુ ગયો-પહુ હાલતો તો માવં કોવત અને બહાદુરી અહીં નકામી થઈ પડી છે.

માટે તમે સઘળાઓ પાક યઝદાનની આગળ નિચાયેશ કરો-તેની ૩૦૫ બંદગી કરો અને તેની સેતાયેશ કરો,

તેથીજ કદાચ આકૃત આપણી ઉપરથી દફે થઈ જશે-જેથી પારકા લોકો આપણે મોટા હીનદાર લોકો ધિયે એમ ગણે.”

તુરત પેશતન ખોદાતાલા આગળ બંદગી માટે આવ્યો-કારણકે તેજ સાહેબ નેક લોકોને રેહનુમા હતો

તમામ લશ્કરે પહુ બંદગી માટે હાથ ઠકાવ્યા-અને રાખેતા કરતાં પહુ વધુ બંદગી કીધી.

હમ આનંદ હોવામંદ યકી ખાંદે ખશ
 બેબોરૂં અખશી કુએ હવા મશત કશ
 યુ ઈરાનેયાનરા દેલ આમંદ બલતય
 બેબોરૂં દર પીરો યજદાન બપાય
 સરાપદેલો અયમહા મશતહ તર
 એ સર્મા કસીરા નયુદ પાયો પર
 હમાન ભ બેબોરૂં ગોદાન સે રૂચ
 ચહારોમ યુ અફખત ગીતી ફેરૂચ
 સેપહુયુદ ગેરાનુઆયગાનરા બેબોરૂં
 બસી દાસ્તાનહાએ નીકુ બેરાનંદ
 યુનીન ગોફત કીન ભ બેમાનીદ આર
 મદારીદ ભોચ આલતે કાઝાર
 ૩૦૬ હરાનુકસ કે ઊ હસત સરહંગુ ફશ
 કે બાશદ વરા માયહુ સદ આરુકશ
 બપનાહુ આબો ખુરેશ બર નેહદ
 દેગર આલતે પર્વેશ બર નેહદ
 ફેરૂની હમ ઈદર બેમાનીદ આર
 કુશાદસ્ત બર મા દરે કેટેગાર
 યુ નઉમીદ ગર્દદ એ યજદાન કસી
 અચ નીકુબખતી નેયાયદ બસી
 બનીરૂએ યજદાન બેયાબીમ દસ્ત
 બદાન બહુનેશ મરુમે યુતપરસ્ત
 અઝાન દેશ યકાયકુ તવગર શવીદ
 હમહ પાકુ બા ગન્નો અકસર શવીદ

તેજ વખતે એક ખુસ્તુમા પવનની લેહેરી નીકળી-વાદળ વીખરી અર્થ
 અને આકાશનો દેખાવ રળિયામણો બન્યો.

જ્યારે ઈરાનીઓનાં દિલ પાછાં ઠેકણે આવ્યાં-ત્યારે પાછાં તેઓ
 ખોદા આગળ બંદગી માટે ઉભા રહ્યા.

સધળા તરબોર થઇ ગયા હતા-તેમજ સર્દાને લીધે કોઈ હીલી ચાલી
 રાકતું પશુ ન હતું.

તેથી તે પેહલવાનો તેજ જગ્યાએ ત્રણ દહાડા રહ્યા-ચોથે દહાડે
 જ્યારે દુન્યાને રોશન કરનાર આકૃતાબ રોશન થયો,

ત્યારે તે સરદારે મેઠાઓને બોલાવ્યા-અને તેઓ સાથે ધણીક રીતની
 સારી સારી વાતો ચલાવી

તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “તમે લોકો સધળો અસ્ખાબ આ જગ્યાએજ
 છોડો-અને લડાઇનાં હથિયાર સિવાય તમારી પાસે કંઈ પણ બીજું રાખો ના.

જે કોઈ લશ્કરમા અમલદાર હોય-અને તેની પાસે એકસો ભાર-
 બરદારી હોય,

તે પચાસ ભારબરદારી ઉપર પાણી અને ખોરાક લાધી લે-અને બીજી
 છવને પોપણ આપનારી વસ્તુ લાધી લે.

બાકીના જેટલા વધારે હોય તે અહીંજ રહેવા દે-ખોદાતાલાની દર-
 બાર હવે આપણે માટે ખુલ્લી મુકાઈ છે

જ્યારે કોઈ શખ્સ યજદાનથી નાકમેદ થાય છે-ત્યારે તેને ધણી નેક-
 બખતી મળતી નથી

જ્યારે યજદાનની મદદથી તે ખૂરી કરણીના યુતપરસ્ત મર્દ ઉપર
 ફતેહ મેળવીશું

તે કિલ્લો ફતેહ કરવાથી તમે એકેએક જણ તવગર બનશો-અને
 સધળાઓ ખઝાના અને તાજ સાથના થશો”

ખાનેહપુત્રમુગુઝરતને એસ્ફંદેયાર
 અજ રૂદ વ કોશતને કર્ગસારરા.

સાતમું મકાન—અસ્ફંદિયારનું નદી ઓળંગી
 પસાર થવું અને કર્ગસારને મારી નાખવું.

યુ ખુર ચાદરે જરૂદ દર સર કરીદ
 બેશુદ બાખતર યુન ગુલે શમબલીદ
 યુનહુ બર નેહાદંદ ગોદાન હમહ
 બેરફતંદ બા શહુરયારે રમહ
 યુ યુગઝશ અચ તીરહુ શખ્ યકુ ઝમાન
 ખોરૂશી કુલંગ આમંદ અચ આસ્માન
 બર આશીફત અચ આવાઝશ એસ્ફંદેયાર
 ખયાબી ફેરેસ્તાદ ઝી કર્ગસાર
 ૩૦૭ કે ગોફતી બદીન મન્ઝેલત આખ નીસ્ત
 હમ ઈન ભય આરામેશી આખ નીસ્ત
 કુનૂન કાસ્માન ખાસ્ત બાગે કુલંગ
 દેલે મા બેરા કર્દી અચ આખ તંગ
 યુનીન દાદ પાસોખ કે ઈદર સુતૂર
 નેયાબદ મમર અશમએ આબે શૂર
 દેગર અશમએ આખ ચાબી યુ અહુર
 અઝાન આખ સુધો દદાનરાસ્ત બહુર
 સેપહુયુદ યુનીન ગોફત કચ કર્ગસાર
 યકી રાહુબર સાખતમ કીનહુદાર

જ્યારે ખુરોદે પીળી ચાદર સર ઉપર ખેંચી-અને પશ્ચિમ દિશા
 મેઠીનાં ફૂલને રગની બની,

ત્યારે તમામ પેહલવાનોએ અસ્ખાબ લાખ્યા-અને તે લશ્કરના પાન-
 શાહ સાથ ચાલવા લાગ્યા

જ્યારે સીઆહ રાતનો થોડોજ ભાગ પસાર થયો ત્યારે આસ્માન
 ઉપરથી બગલાંનો પોકાર નીકળ્યો.

તે બગલાંના આવાઝથી અસ્ફંદિયાર ગુસ્સે થયો-અને તેણે એક
 પચગામ કર્ગસાર તરફ મોકલ્યો,

કે “તે તો કહ્યું હતું કે ‘આ મંઝલમાં તને પાણી નથી મળવાતું’-
 તેમજ આ જગ્યાએ આરામ અને ખાખ પણ નથી મળવાનાં,”

પણ હમણાં આસ્માન ઉપરથી બગલાંનો સાધ નીકળ્યો-ત્યારે તે
 અમારાં દિલ પાણી માટે કંઈ તગ બનાવ્યાં?”

કર્ગસારે એવો જવાબ આપ્યો કે “અહિંયાં બનવરો-ખારાં પાણીના
 ચરમા સિવાય બીજું કંઈ મેળવશે નહીં.

બીજા પાણીના ઝરા તને મળશે તે સધળા એહર જેવા કડવા-તેમાંથી
 પક્ષીઓ અને ફાડી ખાનારાં બનવરો ઉપયોગ કરી શકે છે”

ત્યારે અસ્ફંદિયાર એમ બોલ્યો કે “કર્ગસાર જેવા એક કીનાખોર
 માણસને મે મારો લોભિયો બનાવ્યો છે”

એ ગોકૂતારે ઊ તીજ લશ્કર બેરાન્દ
જહાનુદારે નીકી દેહેશરા બેખાન્દ
શુ ચક્ર પાસ અજ તીરહુ શખ દર યુઝરત
ખોડી જલખ આમહ અજ પીશે દશત
બેજુખીહ અર ખારગી શાહે નવ
એ કલમે સેપહ રફત તા પીશરવ
સેપહદાર ચૂન પીશે લશ્કર કરીહ
ચકી અરુક દર્યાએ બીયુન બેદીહ
હયુની કે ખૂદ અન્દર આન કાબાન
કુલ પીશરવ દાસ્તી સાબાન
ચકી પીશરવ ધરુક ગરત અન્દર આખ
સેપહયુદ બદ અખ હદ દર શેતાખ
ગેરેકૂતશ દો રાનો કરીદશ એ ગેલ
બેતર્સીહ બદખાહુ પુકે એગેલ
બેકરુહ તા કરુગસારે નેઅન્દ
શવદ દાહદેલ પીશ બા પાય બન્દ
બદ ગોકૂત કય રીમને ખાકુસાર
શુ કંઘડી બકાર આવરીદી શુ માર
નગોકૂતી કે ઈન્દ નેયાબી તો આખ
લેસુહ તોરા તાબેશે આકૂતાખ
એરા કર્દી અય બદતન અજ આખ ખાકુ
સેપહર હમહુ કર્દહુ બૂદી હલાકુ
શુનીન દાદ પાસેખ કે મર્ગે સેપાહ
મરા રઉશનાઈસ્ત ચૂન હરે માહ
ન બીનમ હમી અજ તો બેજ પાય બન્દ
એ ખાહમ તોરા બેજ બલાએ મજન્દ
સેપહયુદ બેખન્દીદો યુકુશાહ અશમ
ફેરમાન્દ અખાન પુકે નન્દુહ બશમ
બદ ગોકૂત કય કમ બેરહ કરુગસાર
શુ પીરુજ અર્દમ મન અજ રુજગાર
અરુધનદેજત અર સેપહબદ કુનમ
મખાદા કે હરુમેજ અત બદ કુનમ
હમહુ પાદશાહી સરાસર તોરાસ્ત
શુ બા મન કુની દર સખુન રાએ રાસ્ત
નેયાહારમ આનરા કે કર્દહે તોસ્ત
ન આનરા કે આન નીજ પયવન્દ તોસ્ત
શુ બેશનીહ ગોકૂતારે ઊ કરુગસાર
પુર ઉમીદ શુદ બનશ અજ શહુરયાર
એ ગોકૂતારે ઊ માન્દ અન્દર શેગેકૂત
અમીનરા બેખુસીદો પૂએશ ગેરેકૂત
બદ ગોકૂત શાહુ આનએ ગોકૂતી યુઝરત
એ ગોકૂતારે ખામત નમસ્ત આખ દશત
યુઝરુગાહે ઈન્ આબે દર્યા કુબરત
બેખાયદ નમુકન બમા શહુ રાસ્ત
બદ ગોકૂત બા આહન અજ આખગીર
નખાયદ યુઝર પૂરેશ પયકાને તીર
શુ પાએ મન અજ બન્દ બીરુન કુની
બરીન આબે દર્યા તો અકુસન કુની
તહબતન ફેરમાન્દ અન્દર શેગેકૂત
બેકરુહ તા બન્દ અજ અર ગેરેકૂત

પછી તેણે નેત્રી પહોંચાડનાર ખોદાતાલાને યાદ કરીને-કર્ગસારના કહેવા ઉપર લશ્કરને શિતાબીથી આગળ ચલાવ્યું.

જ્યારે સીઆહ રાતનો એક પોહોર પસાર થયો-ત્યારે તે મયદાનની સામેથી એક મોટો પોકાર સંભળાયો.

તેવેજ તે જવાન શાહઝાદાએ લશ્કરના વચલા ભાગમાંથી પોતાનો ઘોડો આગળ હાંક્યો અને લશ્કરની હરૌલમાં ગયો.

જ્યારે તે સરદાર લશ્કરની હરૌલ જઇ પહોંચ્યો-ત્યારે તેણે એક પુષ્કળ ઊંડો દર્યા બેંચે.

તે કાફલામાં એ સાંઢણી હતી-અને જેને ઊંઠનો સારવાન રરતો. બેઈ કાઢવા આગળ ચલાવતો હતો,

તે સારવાનનાં મોં સામે પાણીમાં રૂખી ગઈ-તે ઉપર સરદાર અરફુદિન ૩૦૮ યારે શેતાબ ચુંગલ મારી,

તેની બન્ને બંધ પકડી અને કાલ્વામાંથી ખેંચી કાઢી-તેથી પેલો એગેલનો બદખાહુ તુર્કી કર્ગસાર ગભરાયો.

પછી તેણે હોકમ કીધો કે “પેલો ગમ બરેલો કર્ગસાર બળતાં દિલે અને પગમાં બેડી સાથેજ અહીં આવે.”

અરફુદિનયારે તેને કહ્યું કે “એ નાપાક કંગાલ શખસ!-સાંપની માફક કેવી વાંકી ચાલ તે ચલાવી?”

તે નહીં કહ્યું હતું કે અત્રે તને પાણી મળશેજ નહીં-અને આફ તાબની ગર્મી તને બાળી નાખશે?

એ ખૂરા તનના શખસ! નહીને બદલે ઝમીન આવશે એમ કાંચ કહ્યું હશે? મારાં લશ્કરનો તું નાશ કરી નાખતે?”

કર્ગસારે તેને એવો જવાબ આપ્યો કે “તારાં લશ્કરનો નાશ-તે મારે મનસે આફતાબ અને માહતાબની રૌશની મિસાલ છે.

કારણકે તારા તરફથી હું પગની બેડી સિવાય બીજું કાંઈજ બેતો નથી-તો પછી તારે મઠે આફત અને તુકસાન સિવાય હું બીજું શું માંગું?”

તે સરદાર હસી પડ્યો અને સધળો મામલો ઘેડી ગયો-પેલા તુર્કીના જવાબથી તે અજબ રહ્યો અને હાલ તુરત પોતાનો યુરસો ખાઇ ગયો.

પછી તેને કહ્યું કે “એ બેચુક કર્ગસાર!-જ્યારે હું લડાઈથી ફતેહ પામીશ,

ત્યારે હું તને રૂબનદેઝનો સરદાર બનાવીશ-હું તારી સાથ કાંઈ પણ ૩૦૯ ખૂરાઈ કરું એવું કહી પણ બનતું ના.

બે તું મારી સાથ વાત કરવામાં બરાજ વિચાર જણાવશે-તો ત્યાંની સધળી પાદશાહત તારીજ થયલી સમજશે.

ત્યાં જે કોઈ કે તારાં કુંઢદો હશે તેમજ તારાં સગાંવહાલાં હશે તેઓને કાંઈ પણ ઇજા કરીશ નહીં.”

જ્યારે કર્ગસારે તેની એવી વાત સાંભળી-ત્યારે તેનો બન તે શાહ ઝાઢા તરફથી હમેશ બરેલો બન્યો.

અને તેની વાતથી અજબ થઈ-તેની આગળ ઝમીનને બોસો લઈ-તેની માફી ચાહી

શાહઝાદાએ કહ્યું કે “તું જે કાંઈ બોલ્યો હતો તે તો પસાર થઇ ગયું-તારા બેહુદા બોલવાથી આ દર્યા કાંઈ જંગલ બની ગયું નથી.

પણ હવે આ દર્યાના પાણીમાંથી પસાર થવાનો મારું ક્યાં છે?-તે તને રાસ્તીની રાહે અમોને બતાવવો બેઠયે.”

કર્ગસારે કહ્યું કે “પક્ષીનું પીંછ કે તીરની પયકાન પણ બેડી સાથે પાણીમાંથી પસાર થઈ શકે નહીં.

જ્યારે તું મારા પગમાંથી બેડી કાઢી નાખશે-ત્યારે આ નદી એળંગ બાનો અમત્કાર તું કરી શકશે (યાને એળંગી જશે).”

અરફુદિનયારે એ સાંભળી અજબ થયો-તેણે કંઈજ નેથી તેના બંદ ખુલી નાખ્યા.

૩૧૦ બદલાએ આખું અન્દરૂન કરૂંસાર
બિયામદ હથેલી ગેરકૃતક મહાર
બાળક કે પાયાખરા છુદ્ડ ગુહર
રવાન ગરોઠા લશ્કર પસે ચક્રેગર

સેપહુ છુદ્ડ બેફરૂંદ તા મરકે આખું
પુરુ અચ બાદ ઠંદે હમ દર શેતાખ
બેબરતન્દ બર પહુલે બારગી
સેપહુ અન્દરૂ આમદ અચકુબારગી
બિયામદ બખુરકી સેપાહો બનહુ
બેશુદ મયસરહુ રાતે બા મયમનહુ
બનહુદીકે રૂબેદેશ આમદ ફરાચ
શુનાન શુદ કે ફરોચ દહુ માન્દ બાચ
સરે જન્મચાન બખુદન નેશતે
પરતેતન્દ શુદ ભમે બાદહુ બદતે
બેફરૂંદ તા જીશનો ખુરો કબર
બેબાઈન્દ બા તીલ પીશે હેજબર
કુશાદહુ બેફરૂંદ તા કરૂંસાર
બેબાઈન્દ ચલ એરેકન્દેચાર
શુનાન ગોકૂત અકુનૂન કે રતેતી એ બદ
એ તૂ ખુબીએ રાતે ગોકૂતન સજદ

૩૧૧ શુ અચ તન બેખુરૂમ સર અર્જસપર
દેરકુશાન કુનમ ભને લોકુરાસપર
શુ કોકુરમ કે અચ ખુને ફરોદિવર
દેલે લશ્કરમ કરૂંદ પુર ખુને દરૂંદ
હમાન અન્દરીમાન કે ફીરૂંચ ગરત
બેકોરત અચ બુમોગાને મા સીએ હરત
સરાન શાન બેખુરૂમ બકીને નેચા
પદીદ આરમ અચ હરૂ દરી કીમેચા
હમાન ચૂર શાન કામે શીરાન કુનમ
બકામે દેલીરાને ઈરાન કુનમ
સારસર જેગર શાન બેફરૂંચ બતીર
બિયામદ બને દુદકાન શાન અસીર
તોરા શાદ ખાનમ અઝીન ગરૂ દેજમ
બેચૂચ આનએ દારી બદેલ બીશે કમ
દેલે કરૂંસાર અન્દરાન તન્ગ શુદ
જબાને રવાનશ પુર અચ જન્મ શુદ
બદ ગોકૂત તા અન્દ ચૂઈ ચુનીન
કે બર તૂ મબાદા બદાદ આઝીન
હમહુ અખતરે બદ બબને તો બાદ
બુરીદહુ બખબરૂ મેચાને તો બાદ

૩૧૨ બખાક અન્દરૂ અકુબન્દહુ પુર ખૂન તનત
અમીન બેસ્તરો ચૂર પીરાહનત
એ ગોકૂતરે બી તીલ શુદ શહુરચાર
બર આરોકૂત બર ખીરહુ સર કરૂંસાર
ચકી તીલે હેન્દી બેજન્દ બર સરશ
એ તારક બદ નીમહુ શુદ તા બરશ
બદયા ફેબન્દશ અન્દરૂ અમાન
ખુરે માહેચાન શુદ તને બદઅમાન

કર્જસાર બંટની નકેલ પકડીને હયાનાં પાણીની અંદર ઉતરો.

અને જે જગ્યાએ કે પગે કરી જઈ શકાય તેટલાં પાણીવાળો રસ્તો
હતો-તે જગ્યાએથી તેણે ચાલવા માંડ્યું અને તેની પછાડી એક બીભળી
પૂઠે લશ્કરે ચાલવા માંડ્યું.

સરદારે ફર્માવ્યું જેથી લશ્કરે દુરતજ પાણીની પખાલોમાં પવન ભર્યો.

અને તે ઘોડાઓની બાઝમાં બાંધી-અને એક મરતબે સઘળું લશ્કર
પાણીમાં ઉતર્યું.

અને એ પ્રમાણે તે લશ્કર અને અરબાબ પેલે પાર ખુરશી ઉપર
આવી લાગ્યો-પછી ડાબી જમણી લશ્કરની સફ ગોઠવાઈ ગઈ.

એવું બન્યું કે તે રૂબેદેશ તરફ નજદીક આવી લાગ્યો-ફકત દસ
ફર્સંગ બાકી રહેલા હતા.

જેથી તે લડાપકોનો સરદાર ખાણું ઉપર બેઠો-ગોલામો હાથમાં
શરાબની ભમ લઇને ગયા.

તેણે ફર્માવ્યું જેથી બખતર, લોહાની ટોપી અને તલવાર તે સિંહ
અરફંદિયારની નજદીક લાવી હાથેર કીધી.

અરફંદિયારના ફર્માવ્યાથી કર્જસારને બેડી વગર છૂટો તેની આગળ
લઈ ગયા.

તેને અરફંદિયારે એમ કહ્યું કે "હવે તું આફતમાંથી છૂટો થયો છે-
માટે તને ખુબી ભરેલું અને સાચુંજ બોલવું લાયક છે.

જ્યારે હું અર્જસપનાં બદન ઉપરથી તેવું સર કાપીશ-અને લોકુરા-
સપનાં રવાનને ખુરશી કરીશ

તેમજ કોકુરમ કે જેણે ફરોદિવર્દનાં ખૂનથી-મારાં લશ્કરનું દિલ ખૂન
અને દુઃખ ભરેલું કીધું હતું,

તેમજ અન્દરીમાન કે જે ફતેહમંદ યઈ-અમારા આઝીસ ખુઝોગેને
મારી નાખ્યા હતા,

તેઓ માટે દરેક બાબતની યુક્તિ ઝાહેર કરીશ-અને મારા બપાવાના
બીનામાં તેઓનાં સર કાપી નાખીશ.

તે સઘળાઓની ઘોર સિંહોનાં ડાઆમાં કરીશ-અને ઈરાનના બહા-
દુરાની સુરાહ બર લાવીશ

તે સઘળાઓનાં જગર મારા તીરથી વિંધીશ-અને તેઓનાં બામકી
છાકરોને કચદ પકડીશ,

ત્યારે હું તને ખુરાહાલ થયેલો ભણીશ કે દિમગીર થયેલો ?-માટે જે
કાંઈ તારા મનમાં હોય તે ખુલાસાથી બોલ."

એ સાંભળી કર્જસારનું દિલ દુઃખી થયું-અને તેની ગબાન અને ભન
બન્ને લડાઈ ભરેલાંજ બન્યાં.

તે બોલ્યો કે "તું એમ ક્યાં સૂધી બોલ્યા કરશે-તારી ઉપર તો
ખરેખરજ ધિક્કાર હોલે!

દરેક ખૂરા સેતારો તારા જીવનો સાથી થલે !-તારી કમર તલવારથી
કપાયેલી બનલે !

તારું બદન લોહીથી ભરેલું ખાકમાં પડેલું હોલે !-ખાક તારું બિહાલું
બનલે અને કબર તારું પેહેરણ થલે !"

તેના આવા સખુનોથી શાહઝાદો ઉરેકાર્થ જઈ-તે બેહુદે મગજના
કર્જસાર ઉપર ગુસ્સામાં આવ્યો

અને એક હિંદી તલવાર તેનાં સર ઉપર મારી-જેથી તેનાં સરથી તે
છાતી સુધીના બે દૂકડા થઈ ગયા.

તેજ વખતે લોકોએ તેને હયામાં ફેંકી દીધો-જેથી તે બદઅમાનનું
બદન માછલીઓનો ખોરાક બન્યું.

વળાન્ ભયમહુ આરગી અરુ નેશરત
અગુન્દી મેયાને ચલીશ બેઅરત
અખાલા અરુ આમહ અરેશ બેઅરીહ
ચકી માયહુદાર આહનીન્ આરહુ દીહ
શે ફર્સન્ બાલાઓ પહુના એહેલ
અભઈ નદીહ અન્દર આમો ગેલ
અપહુનાએ દીવારે ઊ અરુ સવાર
બેરકૂતી અગુન્દી અરાઅરુ ચહાર
શુ એરેકુન્દેયાર આન્ શેગેકૂતી બેહીહ
ચકી આદે સરહ અચ જેમરુ અરુ કરીહ
શુનીન્ ગોકૂત કીનરા નશાયહ સેતહ
અહ આમહ અરેશ મન્ અચ કારે અહ
દેરીલ આન્ હમહુ રન્ને પચકારે મન્
પરીમાની આમહ હમહુ આરે મન્
અગેરુદે બેયાખાન્ હમી બેઅરીહ
દો ગુરુક અન્દરાન્ દરત પૂચન્દહુ દીહ
હમી બુહ હમરાહુ શાન્ આરુ સગ
સગાની કે નખચીરુ ગીરહ અતગ
એ ખાલા ફેરહ આમહ એરેકુન્દેયાર
અચન્ અન્દરુન્ નીચએ કાઝીર
બનીહહુ એ અરેખાન્ ભુદા કરુદ શાન્
એ હામુન્ અખાલા અરુ આવરુદ શાન્
બેપુરુદો ગોકૂત ઇન્ દેએ નામદાર
એ ભયરેતો અન્દરત દરુ વય સવાર
એ અર્જરેપ અન્દી સખુન્ રાન્દન્
હમહુ દકૂતરે દેશ અરુ ઊ અન્દન્
કે ખાલાઓ પહુનાએ દેશરા બેખીન્
દરી સુએ ઇરાન્ દરી સુએ ચીન્
અહ અન્દરુન્ તીલજન્ સહ હઝાર
સવારાને ગર્દન્ કરો નામદાર
હમહુ પીરો અર્જરેપ ચુન્ અન્દહુ અન્દ
અકુમીનો રાયથ સરુ અકુમન્દહુ અન્દ
ખુરેશ હરેત અન્દાન્ કે અન્દાહહુ નીરેત
અખૂશહુ દરુન્ હરેત અગરુ તાહહુ નીરેત
અગરુ દરુ બેઅન્દ અહહુ સાલ શાહ
ખુરેશ હરેત અન્દાન્ કે દારહ સેપાહ
અગરુ ખાહહુ અચ ચીનો માચીન્ સવાર
બેયાયહ અરશ નામવરુ સહ હઝાર
નેયાજથ નેયાયહ અચીઝી એ કસ
ખુરેશ હરેતો મદાને ફર્યાદરસ
બેગોકૂતરો આન્ તીધે હેન્દી બેઅરેત
દો ગર્દન્કરો સાદહુ દેશરા બેકાશ

પેહલવાની કમરખંદ તંગ ખાંધીને-ઘાડા ઉપર સવાર થઇ તે જગ્યાએથી

એક ટેકડી ઉપર ચઢી ગયો અને પેલા કિલ્લાને ભેગા લાગ્યો-તેણે
એક દમામદાર લોડાનો કિલ્લો ભેગો.

તેની લગ્નખાઈ ત્રણ ફર્સંગ હતી અને પોહોળાઈ ચાલીસ ફર્સંગ હતી-
છતાં તેમાં કાદવ કે પાણીવાળી જગ્યા કોઈ માલુમ પડી નહીં.

તે દીવારની પોહોળાઈ ઉપર ચાર સવારો ઝડપથી ઘાડા દોડાવી
શકતા હતા.

જ્યારે અસ્ફંદિયારે આવી રીતની અભયબી ભેઈ-ભારે તેણે પોતાનાં
જગરથી એક સદે હાથ ખેંચી,

તે એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “એ કિલ્લો જીતી શકારો નહીં-મારી ખૂરી
કરણીથીજ મારી સામે આવી ખૂરાઈ આવી હશે છે.

આ મારી સઘળી રંજ અને ભારી લડાઈએનો અફસોસ !-મારે ૩૧૩
લાગે સઘળી પરોમાનીજ આવી.”

પછી તેણે તે જંગલની આસપાસ નજર કરવા માંડી-તો તે જંગલમાં
બે તુર્કીઓને દોડતા ભેગા.

તેઓના સાથી તરીકે ચાર કુતરા હતા-જે કુતરાઓ દોડીને શિકાર
પકડી શકે તેવા હતા.

તુરત અસ્ફંદિયાર ટેકડી ઉપરથી નીચે આવ્યો-તેના હાથમાં લડાઈ
કરવાનો નેઝો પકડેલો હતો.

તેણે નેઝા વડે તેઓને ઘાડા ઉપરથી નીચે નાખ્યા-અને તે જંગલ
માંથી તેઓને ટેકડી ઉપર લઈ જઈ,

પૂછ્યું કે “આ દમામદાર કિલ્લો-કયો છે અને એમા કેટલું લશ્કર
રહે છે ?”

ત્યારે તેઓએ અર્જરેપને લગતી કેટલીક વાતો કહી-અને તે કિલ્લાનો
સઘળો અહવાલ તેની નજદીક કહેવા માંડ્યો,

કે “તું તે કિલ્લાની લગ્નખાઈ અને પોહોળાઈને ભે-એનો એક દર-
વાઝો જ્યારે ઇરાન તરફ ભારે બીલે ચીન તરફ છે,

તે કિલ્લામાં નામદારી ભરેલા તલવાર મારનારા એક લાખ બહાદુર
સવારો છે.

જે સઘળાઓ અર્જરેપની આગળ ગોલામની મિસાલ રહે છે-અને
તેઓએ તેના હોકમ અને વિચાર ઉપરજ પોતાનાં સર નાખેલાં છે

ત્યાં ખોરાક એટલો બધો છે કે જેની કરી હજી નથી-જે તાઝો ૩૧૪
લીલો નહીં જોયો તો સૂકો કણસ સાથેનો અનાજ ધણો છે.

અગરજે પાદશાહ દશ વર્ષ સુધી તે કિલ્લાના દરવાઝા બંધ રાખે-
તો પણ ત્યાં એટલો બધો ખોરાક છે કે લશ્કરનું પોષણ થઈ શકે.

વળી જો તે ખાહેશ કરે તો ચીન અને માચીનથી બીલ એક લાખ
સવારો તેની આગળ આવીને હાઝેર થાય.

તે કોઈ પણ ચીજનો કોઈ પણ રાખસથી મોહતાજમદ નથી-તેની
પાસે ખોરાક છે અને મદદગાર બહાદુરો પણ છે.”

તેઓ એટલું બોલ્યા અને તુરત અસ્ફંદિયારે પોતાના હાથમાં પક-
ડેલી હિદી તલવાર કરી-તે બન્ને બેવુફક પેહલવાનોને મારી નાખ્યા.

રક્તને એસ્કંદેયાર અરૂનિદેખ બળમએ બાઝારગાન.

—:૦:—

વજાન બા બેયામદ અપદ્મસરાય
એ બીમાનહ પૂરુડખત ઠંદાં બાથ
પેશતન બેશુદ નરૂદે એસ્કંદેયાર
સાપુન રૂત હરૂગુનહ અચ કાઠાર
જીનીન ગોઠૂત જાગી કે ઈન દેખ બળગ
બસાલે ફેરાવાન નેયાયદ બચગ
મગર ખાર ગીરમ તને ખીશરા
ચકી ચારહ સાલમ બદઅન્દીશરા
તો ઈદર શબો રૂચ બીદાર બાથ
સોપહરા એ દુદમન નેગહદાર બાથ
314 તન આનગહ બુલદ બીગુમાન અરૂજમન
સજાવારે શાહીઓ તખતે બલનહ
કચ અખૂલે દુરમન નતસંદ બળગ
બકહુ અચ પલંગો બઆબ અચ નેહગ
બળએ ફેરીમો બળએ નેહીબ
ગહી બર ફરાઓ ગહી દર નેરીબ
થુ બાઝારગાન દરીન દેખ શવમ
નદાનહ કચ અચ દેખ કે મન પહલવમ
ફરાચ આવરમ ચારહ અચ હર દરી
બેમાનમ એ હર દાનેરી દૂતરી
તો બી દીદહબાનો તલાયહ મખાથ
એ હર દાનેરી સોરત માયહ મખાથ
અગર દીદહબાન દૂદ બીનહ અરૂચ
શબ આતેશ થુ ખુરૂશીદે ગીતીફરૂચ
થુનાન દાન કે આન કાર કેદ મનસત
ન અચ ચારએ હમનબદે મનસત
સોપહરા બેયાશઓ ઝીદર બેરાન
ઝેરહદાર બા ખૂદો ગોઠે ગેરાન
દેરફરી મરા જૂદ બર પાય કુન
તો ખુદરા બકહુ અન્દરૂન બાથ કુન
315 બેરાન તીચ બા ગોઠેઓ ગાવસાર
થુનાન કુન કે ખાનદત એસ્કંદેયાર
વજાન બાથગહ સારવાનરા બેખાનહ
બીશી પેશતન બજાન નેશાનહ
બદ ગોઠૂત સદ ખારકશ સોરખ મૂચ
બેયાવર સજાવારે બા રંગો બૂચ
અચ દહુ શુગર ખાર દીનાર કંરૂદ
દેમર પંજ દીબાએ ચીન ખાર કંરૂદ
દેમર પંજ હરૂગુનએ ગઉહરાન
ચકી તખતે બરૂરીનો તાલે બરાન
બેયાવરૂદ સંદૂકે હરતાદ બેકૂત
હમહ બને સંદૂકહા દર નેહોકૂત
સદો શેરત મરૂદ અચ ચલાન બરૂગીહ
કઝીશાન નેહાનશ નેયાયદ પદીહ

અસ્કંદિયારનું વેપારી લેખાસમાં રૂઠન- દેઝમાં દાખેલ થવું.

—:૦:—

હવે ત્યાંથી તે પાછો છાવણીમાં આવ્યો-અને પારકાઓથી તે જગ્યા
ખાલી કીધી

પેશતન અસ્કંદિયારની નજદીક ગયો-અને લડાઇ માટે હરેક રીતની
વાતો ચલાવી

લડાયક અસ્કંદિયાર બોલ્યો કે “આ કિલ્લો લડાઇ કરીને-તો ગમે
એટલાં વર્ષે પણ હાથમાં આવી શકવાનો નથી.

સિવાય કે હું મારાં પોતાનાં તનને ખુવારીમાં નાખું-અને દુરમન
માટે એક યુક્તિ રચું.

તું અહિયાંજ રાત અને દહાડો દુરચારીથી રહેલો-અને આપણાં
લશ્કરને દુરમન લોકોથી નેગાહ રાખલો,

બેશક કે એક માણસ ત્યારેજ નામના મેળવે છે-તેમજ પાદશાહી
અને બુલદ તખતને લાયકનો બને છે,

કે જ્યારે તે લડાઈમાં દુરમનનાં લશ્કરથી ખીતો નથી-તેમજ પહાડ
ઉપર ચિતાઓથી અને દર્વામાં મગરમચ્છથી ડરતો નથી.

કોઇ ઠેકાણે ફરેખ રમવો તો કોઈ ઠેકાણે ધમકી આપવી બેઠયે-કોઈ
વખત પહાડ ઉપર ચઢવું બેઠયે તો કોઈ વખત ખીલમા ઉતરવું બેઠયે.

હું આ કિલ્લામાં વેપારી તરીકે દાખેલ થાઉં-કે હું એક પેહલવાન
થું એમ તે કિલ્લામાંથી કોઇ શખ્સ મને ઓળખે નહીં

હું ત્યાં દરેક ઠેકાણે યુક્તિઓ રચીશ-અને ધણીક શીખામણની વાતો
ચલાવીશ

તું ચોખીખાન અને તલાયા વગર કદી પણ રહેતો ના-અને દરેક
બાબતમા ડહાપણ વાપરવાથી સુરત ના બનતો

અગરને ચોખીખાનો દિવસને વખતે ધૂમાડો નીકળતો બેચ-અને રાતે
દુન્યાને શેરાન કરનાર આફતાબની માફક આતશને બેચ,

તો તું એમજ સમજીને કે તે કામ મેજ કીધું છે-કાંઈ આપણા
દુરમન તરફનો ચારો નથી

જેથી તું અહીંથી બખ્તર પેહેરનાર અને લોઢાંની ટોપ તેમજ બારી
ગોઝ સાથનું લશ્કર તૈયાર કરી તુરત નીકળી પડશે

તુરત મારો ખુડો ઉભો કરી-તારી પોતાની જગ્યા લશ્કરની વચ્ચે કરશે.

ગાયેની સૂરતનો યુઝ હાથમાં લઈ શેતાબ હમ્લો કરશે-એવી રીતે
કરશે કે તને અસ્કંદિયારજ સમજશે.”

પછી તેણે બંદના સારવાનને ત્યાં બેલાવી મંગાવી-પેશતનની નજ
દીક ધુંટણમરિયે બેસાડયો.

અને તેને કહ્યું કે “લાલખાલવાળાં ઠાઠમાઠવાળાં એકસો બારબરદારી
જાઠ વેપારને લાયકના લાવ.”

તે જાટામાંથી દશની ઉપર દીનાર લાખ્યા-ખીબ પાંચ ઉપર રેશમી
ચીનાઈ કાપડ લાખ્યું

ખીબ પાંચ ઉપર ભતભતનાં ગાહરો-તેમજ એક સોનેરી તખત અને
કીમતી તાજ લાખ્યાં.

એસી ભેડી લાકડાંના પેટારા લાખ્યા-તે પેટારાનાં લાકડાંના સાંધા
જળાતા નહીં હતા.

પછી પેહલવાનોમાંથી પોતાનો ભરમ ઝાઢેર નહીં કરે તેવા એકસોને
સાઠ બહાફરો ચુંટી કાઢયા

ચલાનરા અસન્નક્રહા દર નેશાન્ન
 યુનહુ અર નેહાદો અઝાન્ન ભ બેરાન્ન
 તની બીરેત અઝ નામદારાને ઊય
 સરકારાએ અન્નરુ શુભારાને ઊય
 બેરુરુહ તા અરુ સરે કારવાન્
 યુવન્ન ઈન્ ગેરાન્નાયગાન્ સારવાન્
 અપાય અન્નરુ કારુશો અરુ તન્ ગેલીમ
 અપારુ અન્નરુ ગઉહરો અરુ સીમ
 એપહુયુહ અરેશ રૂય બેન્હાહ તકૂત
 બકેદારે આઝારુગાનાન્ બેરુકૂત
 હમી રકૂત બા નામવરુ કારવાન્
 ચલાને સરકારાચ ચૂન્ સારવાન્
 શુ નચદીકે હેશુ શુહ બેરુકૂત ઊ એ પીશ
 બેદીહ આન્ હેલો રાયે હુશાયે પીશ
 શુ બાન્ગે દરાય આમહ અચ કારવાન્
 હમી રકૂત પીશ અન્નરુ સારવાન્
 અરેશ નામદારાન્ અન્નરુ ચાકૂતન્
 ફેરાવાન્ બેગોકૂતનો બેશતાકૂતન્
 કે આમહ યકી મદે આઝારુગાન્
 ફેરમગાન્ ફેરુશુહ બદીનારુગાન્
 યુએગાન્શ દર પીશ બાચ આમહન્
 ખરીદારે ગદેન્ફરાચ આમહન્
 બેપુર્સીહ હરુચકુ એ સાલારે બારુ
 કઝીન્ બારુહા ચીરેત કાયહ બકારુ
 ચુનીન્ દાહ પાસોબ કે બારી તુબોરેત
 તને શાહુ બાયહ કે બીનમ દુરોરેત
 તવાનાઇએ ખીશ પચદા કુનમ
 શુ ફર્માન્ દેહહ દીદહુ બીના કુનમ
 શુવરુ બારુ બેન્હાદો ખુહ રકૂત પીશ
 કે તા ચૂન્ કુનહ તીચ આઝારે ખીશ
 યકી તાસ પુર ગઉહરે શાહુ વારુ
 એ દીનારે ચન્દી એ બહુરે નેસારુ
 એ લઅલો એ ફીરુહુ ચન્દી નેગીન્
 યકી અરપો દહુ તખ્તહુ દીબાએ ચીન્
 બરુ આન્ તાસ પૂશીહ તાએ હરીરુ
 હરીરુ અચ અરે જીરુ ચુરકો અબીરુ
 બનચદીકે અર્નરૂપ શુહ શાહુબૂય
 બદીબા બેયારાસ્તહુ રન્ગો બૂય
 શુ આમહ બનચદીકીએ તખ્ત બાચ
 હમીનરા બેબૂસીદો બોદશ નમાચ
 શુ દીદશ ફેરુશીખ્ત દીનારે ગોકૂત
 કે બા શાહુરુયારાન્ ખેરહ બાહ બોકૂત
 યકી મદુમ અચ શાહુ આઝારુગાન્
 પેદરુ વુકો માદરુ એ આઝાદગાન્
 એ તૂરાન્ બેખરુરમ બધીરાન્ બરમ
 વમરુ સૂએ દરેતે દેલીરાન્ બરમ
 યકી કારવાને શુવરુ બા મનસ્ત
 એ પૂશીદનિ ભમહો અરુ નેશસ્ત
 હમ અચ ગઉહરો અકૂસરો રન્ગો બૂય
 ફેરુશન્હુ અમ મન્ ખરીદારુ બૂય

તે પેહલવાનેને પેલા પેટારામાં બેસાડયા-પછી સધળો અસ્ખાબ
 લાધીને ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું
 પોતાના નામદારોમાંથી સરકારા અને ખજર મારનારા વીસ જણાને

હોકમ કીયો કે “એ નામદારો વંભર ઉપર બંટના સારવાન બને”

પોતે પગમાં ભેડા પેહેરી શરીર ઉપર કામળ લપેટી-ગોહર, સોના ૩૧૭
 અને રૂપાનો બોલો લઇ,
 વેપારીઓની માફક તે સરદારે શેતાબ કિલ્લા તરફ ચાલવા માંડ્યું.

તે નામીયા કાફલા સાથે સરકારા પેહલવાનો સારવાન તરીકે
 ચાલવા લાગ્યા

ન્યારે તે રૂઠનદેહની નચદીક પુગી ગયો-ત્યારે તેનાં ચાલાક ભેભાંમાં
 એવો વિચાર આવ્યો, કે વંભરની આગળ પોતે ભય.

ન્યારે તે કાફલામાંથી ઘંટના આવાઝ નીકળવા લાગ્યા-અને સારવાનો
 આગળ ચાલવા લાગ્યા,

ત્યારે તે કિલ્લામાના નામદારોને ખબર પડી-તેઓ ધણીક ચચા
 કરવા લાગ્યા

કે “એક વેપારી આવ્યો છે-તે એક દિરમે જે માલ વેચે છે તે એક
 દીનાર નેટલો હોય છે

ત્યાંના યુએગો, ખરીદી કરનારા તેમજ બીજા નામદાર લોકો તેની
 આગળ આવવા લાગ્યા

દરેક જણે પેલા માલ ધણીને પૂછ્યું-કે “આ સધળા માલમાંથી
 અમેને કામ આવે તેવું શું છે?”

અરુદિયારે જવાબ દીધો કે “પહેલાં એક મરતબે તમારા પાદ-
 શાહના મુબારક કદનાં સારી રીતે દર્શન કરીશ,

અને તેને મારી શક્તિ પ્રમાણેનો માલ દેખાડીશ-અને ન્યારે તે હોકમ ૩૧૮
 આપશે ત્યારેજ હું તમેને માલ દેખાડીશ”

એમ કહી તેણે પેલો ભંટનો કાફલો ત્યાંજ રહેવા દઇને પોતે એકલો
 આગળ ચાલ્યો-કે “ભેઇયે પોતાનું બાઝાર કેવુંકે તેજ બને છે?”

પાદશાહોને લાયકના ગોહરોથી ભરેલી એક ભમ સાથે લીધી-અને
 તેને નેસાર કરવા માટે કેટલાક દીનાર પણ સાથે લીધા.

લાલ અને ફીરોઝા જડિત કેટલીક વીટીઓ-તેમજ એક ઘોડો અને
 દશ ચીનાઇ સીટીનના યાન લીધાં.

પેલી ભમ ઉપર એક રેશમી કપડું ઢાંક્યું-તે રેશમી કપડાના બંને
 પર ઉપર કસ્તૂરી અને અબીર છાટેલી હતી.

પોતે પણ રેશમી કપડાંમાં બની કણીને-અર્નરૂપની નચદીક જવા
 માટે રાહ શોધી.

ન્યારે તે તખ્તની નચદીક આવ્યો-ત્યારે તેણે હમીન ચૂમી અને તેને
 નમન કીધું.

ન્યારે તેની મુલાકાત થઇ ત્યારે પેલા દીનાર વધાવ્યા અને બોલ્યો-
 કે “પાદશાહો સાથ હમેરી ડહાપણજ ભેડાયલું હોલે!

ઓ પાદશાહ! હું એક વેપારી મદું છું-મારો બાપ વુર્કો હતો અને
 મા ઉમાઓ પાન્દાનની હતી.

હું વરાનથી ખરીદી કરું છું અને ઈરાન તરફ લઈ જઈ છું-અને વળી
 ત્યાંથી અરબસ્તાન લઈ જઈ છું.

મારી સાથે પેહેરવાનાં કપડાં અને મળીયા સાથેનો એક ભંટનો ૩૧૯
 કાફલો છે.

તેમજ ગોહર, તાજ અને અત્તર ખુશબો વગેરે પણ છે-હું વેપારી
 છું અને ખરીદદાર શોધતો ફરું છું.

બળીએ જે રખત યુગારતમ
જહાન દર પનાહે તો પેનાશતમ
અમર રાય બીની તો ઇન્ કારવાન
અદરવાજાએ જે કશા સારવાન
બળખતે તો અજ હર અઈમન્ શાયમ
બહીન્ સાયએ મેહુરે તૂ બેલનવમ
ચુનીન્ હાફ પાસોખ કે દેલ આફ દાર
એ હર અઈ તને ખીશ આઝાફ દાર
નેયાઝારદત કસ બતૂરાન્ જમીન્
હમાન્ ગર ગેરાઈ ખમાચીનો ચીન્

બેફરૂમ્દ પસ તા સરાયે ફરાખ
બહેમ્ દર ચકી કલખહુ દર પીરો કાખ
અઈઈનદેમ્ અન્દર મર ઊશ ઉલ્હ
હમહુ ખારશ અજ દશત અર સર નેહ
બેસાઝદ બરાન્ કલખહુ બાઝારૂઝ
બેદારદ મર ઊશ હમ અન્દર પનાહ
૩૨૦ બેરકૂતનો સન્દકૂદારો બપોશત
કરીદનદો માહારે ઉશુર બમોશત
ચકી મદે બેઝદ બેપુર્સીદો ગોકૂત
કે સન્દકૂશ ચીસ્ત અન્દર નેહોકૂત
કશન્દહુ અફ ગોકૂત મા હુરો ખીશ
નેહાલીમ નાથાર અર ફરો ખીશ
ચકી કલખહી સાખત એરફનૈયાર
બેયારાસ્ત હમચુન્ ગુલ અન્દર બહાર
એ હર સુ ફેરાવાન્ ખરીદાર ખાસ્ત
બદાન્ કલખહુ અર તીજ બાઝાર ખાસ્ત
બેખુદ આન્ શયો બામદાદે પઝાહ
બઅયવાન્ દરુન્ શુદ બનચકીકે શાહ
એ દીનારો ગુરકો એ પૂરોશ સે તખ્ત
હમી બારૂ પીશ અન્દરુન્ નીકુખખત
બેયામદ બેખૂસીદ રૂએ જમીન્
અર અર્નરેપ અર ખાન્દ અન્દ આઝીન્
ચુનીન્ ગોકૂત કીન્ ખારો ઇન્ કારવાન
હમી રાન્દમ તીજ બા સારવાન
અફ ચારહો અન્દરાન્ અકૂસરસ્ત
કે શાહે સરકૂરાજશ દરુઅરસ્ત

૩૨૧ બેખૂયદ બગન્દર તા ખાસ્તહુ
બેબીનદ હમહુ કલખહુ ખાસ્તહુ
અમર હીચ શાયેસ્તહુ બીનદ બગન્જ
બેયામદ હમાન્ આન્ નદારમ બરન્જ
પઝીશીકૂતન્ અજ શહુરુયારે જમીન્
એ બાઝારૂઝાન્ પૂએશો આઝીન્
બેખન્દીદ અર્નરેપ બેવાખતશ
ગેરાન્માયહુ તર બાયગહુ સાખતશ
એ નામી બફ ગોકૂત અરુરદ નામ
જહાનઅરુદ બાઝારીઓ શાહકામ
બખરુરદ ગોકૂત અય સરકૂરાજ મરુદ
બરન્જ દેગર ગેર્ પૂએશ મગરુદ

હું મારો સધળો અરબાબ રૂબનદેઝની બાહેર રાખી આવ્યો છું-
સધળો દેશ તારી પનાહમાં છે (એટલે મને ખાસ્તી નથી).
અમરને તું પરવાનગી આપે તો આ કાફી-મારો સારવાન કિલ્લાના
દરવાઝામાં હાંકી લાવે.

તારાં નસીબની મદદથી હું સધળી ખરાબીમાંથી નચિન્ત બનીશ-
અને તારી મેહરબાની બધાં સાધામાં કરારે બેધાધરા

અર્નરેપ એવો જવાબ દીધો કે “ તારું દિલ ખુશહાલ રાખ-અને
કોઇબી ભતબી બહીની ખાસ્તીથી તારું મન મોકળું રાખ

તને કોઇ પણ શખ્સ તરાન જમીનમાં હથરાન નહીં કરો-તેમજ જો
તું મારીન અને ચીન જવાની બાહેરા રાખશે તો ત્યાં પણ કોઇ તને
હરકત કરશે નહીં ”

પછી તેણે હોકમ કીધો કે “ એક મોટું મકાન-અને કિલ્લામાં મેહ-
લની પાસેજ એક મોટી વખાર,

આ રૂબનદેઝની અંદર ખાસ તેને માટે આપે-અને તે મયદાનમાંથી
તેનો સધળો સામાન લઈ આવે.

કે જેથી તે વખારની અંદર તે પોતાનું બાઝાર બનાવે-અને પોતાનો
માલ પોતાનીજ પનાહમાં રાખે ”

જેથી તે લોકો ગયા અને પેદીઓ પીઠ ઉપર ઉઠાવી બેઠની નકેલ
હાથમાં લઇને આવ્યા.

એક ડહાપણ ધરાવનાર શખ્સે પેલાઓને પૂછ્યું કે “ આ પેદીઓમાં
શું છે ? ”

તે પેદી બેચનારા મજૂરોએ કહ્યું કે “ અમારું ધ્યાન-અમારાં
ખાંતા બાર ઉપર છે (અમે કાંઈ બીજી વાતની ખબર રાખતા નથી) ”

પછી અરફદિયારે એક દુકાન માંડી-અને તેને બહારના દૂલની માફક
સજુગારી.

ચો તરફથી ધણીક ખરીદારો આવવા લાગ્યા-અને તે દુકાનમાં
જખરી ધમાલ પડવા લાગી

અરફદિયાર તે રાત ત્યાજ રહ્યો અને સવારના પોહોરમાં-પાદશાહની
નજદીક તેના મેહલમાં ગયો

તે નેકબખત પેહલવાન પોતાની સાથે દીનાર, કરેતુરી અને કપડાંના
ત્રણ તાકા હદયા તરીકે લઈ ગયો

તેણે ત્યાં આવી જમીનને બેસો દઈ-અર્નરેપ ઉપર કેટલીક દુઆ કીધી,

અને એમ બોલ્યો કે “ મે મારા બેટવાળાઓ સાથે ધણી ઉતાવળ
કરીને કાફી અને માલ અંદર લીધો છે

એ માલમાં તું સરકૂરાજ શાહને લાયકનાં તાજ અને ધરેણાં
વગેરે છે

માટે તું તારા ખજાન્યોને રૂમ્બાવ કે તે મારી ગોઠવેલી દુકાન
સધળી જોય.

અને તારા ખજાનાને લાયક જે કાંઈ જોય-તે લઈ આવે અને તેથીજ
મને સન્તોષ મળશે

કારણકે દેશના પાદશાહનું કામ બેટ લેવાનું છે-અને વેપારીનું કામ
માફી ચાહવાનું અને દુઆ કરવાનું છે ”

અર્નરેપ હસી પડ્યો અને તેને નવાજ્યો-અને તેની જગ્યા વધારે
બેબાહાર બનાવી

અને પૂછ્યું કે “ તારું નામ શું છે ? ” અરફદિયારે તેને કહ્યું કે “ મારું
નામ ખરરાદ છે-જે દેશેદેશ ફરનારો વેપારી છે અને પાંચ પૈસે ખુશહાલ છે. ”

તેણે ખરરાદને કહ્યું કે “ ઓ સરકૂરાજ મદદ!-હવે ઓઝરખાહી
દેખાડવાની તસ્દી ના લે.

એ હરખાન નખાયફ તોરા ખાર ખાસત
ખનજફ મન આપ આનખી કત હવાસત
અઝાન પસ બેપુર્સીફ અજ રન્ને રાહ
અજ ઇશને. અજ શાહો કારે સેપાહ
અનીન દાફ પાસોખ કે મન માહે પન્જ
કરીદમ અરાહ અન્હરુન દર્દો રન્જ
ખફ ગોફત કંઝ કારે એસ્ફન્દેયાર
અઈરાન અખર ચીસ્ત વજ કંઝસાર
અનીન દાફ પાસોખ કે અપ નીકૂખૂય
સખુન રાન્જ જુ હર કસી બારૂખૂય
યકી ગોફત એસ્ફન્દેયાર અજ પેદર
પુર આઝાર ગરતો બેપીચીફ સર
ફેમર ગોફત ફે અજ રહે હફતખાન
સુએ રજમે અર્નરપ આમદ દમાન
કે રજમ આજમાયફ બતરાન ઝમીન
બેખાહફ બમદી એ અર્નરપ કીન
બેખન્દીફ અર્નરપ ગોફત ઈન્ સોખન
નખૂયફ જહાનહીદહ મદે કોહન
અમર કંઝસ આયફ સુએ હફતખાન
મરા અહરમન ખાનો મદુમ મખાન
સુ બેશનીફ જન્ગી ઝમીન બૂસહ દાફ
બેયામદ એ અયવાને અર્નરપ શાફ
દરે કલખાદી નામવર બાજ કંરુફ
એ કારો સેતફ રેખ પુર આવાજ કંરુફ
હમી બૂફ અન્દી ખરીદો ફેફખત
હમી અશમે હર કંસ બરૂ બરૂ બેફખત
એ હીનારખાન યકુ ફેરમ નસ્તહી
હમી ઈન્ બરાન આન ખરીન બરૂ ઝહી

તારે દરખાન પાસે અંદર આવવાની પવનગી માંગવાની અર નથી-
પણ ન્યારે તને ગમે ત્યારે તું મારી પાસે આવ.”

ત્યાર પછી તેને મુસાફરીની તકલીફ માટે તેમજ ઇરાન, ત્યાંના પાદ-
શાહ અને લશ્કરની હાલત માટે પૂછ્યું.

ત્યારે તેણે જવાબ આપ્યો કે “મેં તો આજ પાંચ મહિના-મુસા-
ફરીની મેહનત અને દુઃખમાંજ કાઢ્યા છે.”

પાછું અર્નરપે તેને કહ્યું કે “અસ્ફન્દિયાર અને કર્ગસારનાં કામ
માટિની કેવી ખબર છે?”

તેણે એવો જવાબ દીધો કે “ઓ નેક ખરલતના પાદશાહ!-તેને ૩૨૨
માટે તો-દરેક રાખ્સ જેમ ગમે તેમ બોલે છે.

એક બોલતો હતો કે ‘અસ્ફન્દિયાર પોતાના બાપથી-દુઃખી થયો છે
અને તેનાથી ના ફર્માન બન્યો છે,’

ન્યારે બીજો બોલતો હતો કે ‘હફતખાનને રસ્તે અર્નરપની સાથે
લડવા માટે દોડતો જઈ લાગ્યો છે,

કે નથી તે ડરાન ઝમીનમાં લડાઈ મચાવે-અને બહાદુરીથી અર્નરપ
ઉપર કીનો લે.”

ત્યારે અર્નરપ હસી પડ્યો અને બોલ્યો કે-“કાંઈ અતુલવ મેળવેલો
રાખ્સ આવી વાત કહી પણ કરે નહીં.

અગરજો એક ગીધ પણ હડીને હફતખાનને રસ્તે આવી શકે-તો તું
મને માલુસ નહીં પણ એહરેમન તરીકે ગણી.”

ન્યારે લડાયક અસ્ફન્દિયારે એવું સાંભળ્યું ત્યારે ઝમીનને બોસો
દઈ-અર્નરપના મેહલમાંથી ખુશહાલ પાછો ફર્યો.

તે નામવરે કુકાનના દરવાજા ખુલ્લા કીધા-અને આપ લે કરવાથી
તે કિલ્લો ગડબડ ભર્યો બનાવી દીધો.

કેટલાક દિવસ સૂધી તે લેણદેણ ચાલ્યું-અને દરેક રાખ્સનું ધ્યાન
તેની (અસ્ફન્દિયારની) ઉપરજ લાગેલું હતું.

તે કીમતી માલના વેચાણનો એક પણ દિરમ લેતો ન હતો-અવેઝને
બદલે એવેઝ આપીને વેપાર કરતો હતો.

આમદને ખાહરાન નઝદે એસ્ફન્દે- યાર વ શેનાખતનશ.

અસ્ફન્દિયાર આગળ તેની બહેનોનું આવડું અને તેને ઓળખડું.

સુ ખુર્શીદે તાબાન એ ગુઝાફ બેગશત
ખરીદારે બાઝારે વચ ફર ગુઝરત
ફે બાહરૂશ રફતન્હ અજ અયવાન બકૂય
બેરીવાનો બરૂ કેત્કહા બરૂ સખૂય
બનજહીકે એસ્ફન્દેયાર આમદન્હ
ફરીદહુ દેલો બાકુસાર આમદન્હ
સુ એસ્ફન્દેયાર આન શેગફતી બેદીફ
દો શેખ કંરુફ અજ ખાહરાન નાપહીફ
શુફ અજ કારે ઇશાન દેલશ પુર એ બીમ
બેપુર્સીફ શેખ ખાસતીને મેલીમ
બેરફતન્હ હરુફ બનજહીકે બીય
એ દીદહુ નેહાદહુ બેશખ બરૂ દો બકૂય
બખાહેશ બેરફતન્હ બીચારખાન
અઝાન માયહુવર મદે બાઝારખાન

ન્યારે ઝળકતો ખુર્શીદ અસ્ત પામ્યો-અને તેના માલની ખરીદી ૩૨૩
કરનારા ચાલી ગયા,

ત્યારે તેની બહેનો બહેનો ૧૩લી અને ખાંધ ઉપર પાણીના ઘડા મેલી
મેહલમાંથી તે મોહલ્લામાં ગઈ.

તેણીઓ ટુટલાં દિલે અને લાચાર થયલી-અસ્ફન્દિયારની નઝદીક આવી.

ન્યારે અસ્ફન્દિયારે તે અભયબી ભરેલો દેખાવ ભેયો-ત્યારે તે બહેનો
આગળથી પોતાનું મો ફાપાળ્યું.

તેણીઓની હાલતથી તેનું દિલ ગભરાટ ભરેલું બન્યું-તેથી તેણે
કામળની બોંચમાં મોં કુપાવી દીધું.

તે બહેને જણીઓ પોતાના ગાલ ઉપર આંખમાંથી આંસુની બે
નદીઓ વરસાવતી અસ્ફન્દિયાર આગળ ગઈ.

તે બીચારીઓ પેલા ધનવાન વેપારી મદે પાસેથી કાંઈક ભણવાની
બાહેસ કરવા લાગી.

હોમાયશ ચુનીન્ ગોકૂત કય સારવાન્
 તુમેત્ત અચ કુભ શન્દઈ કારવાન્
 કે રૂએ શખાન્ અરુ તો ક્યન્દઈ બાહ
 હમહ મેહુતશન્ પીશે તુ બન્દઈ બાહ
 બઈશન્ એ ગુસ્તારપો એરફન્દેયાર
 એ આગાહી અસ્ત અચ ગવે નામદાર
 ૩૨૪ બહીન્સાન્ હો દોખતે ચકી પાદશા
 અસીરીમ દરુ દસ્તે નાપારસા
 અરહુતહુ સરો પાયો ફશ આખુ કશ
 પેદરુ શાહમાન્ રૂએ શખુ બોકૂતહુ ખશ
 અરહુતહુ દવાન્ સરુ બરે અન્બુમન્
 ખુતુકુ આન્ કે પૂશદ તનશ અચ કંકન્
 એગેચીમ ચુનીન્ બખુનીન્ સેરેશકુ
 તો બારી બહીન્ દઈ મારા પેએશકુ
 ગરુ આગાહી અચ શાહો વચ શહુરે મા
 બરીન્ બુમ તયીકુ શુદ બહુરે મા
 ચકી બાન્ગ બરુ અહ બઝીરે ગેલીમ
 કે બઝીન્ શુદન્દ આન્ હો દોખતરુ એ બીમ
 કે એરફન્દેયાર અચ ખુનહુ ખુદ મબાહ
 ન આન્ કસ બગીતી કચુ હરત શાહ
 ન ગુસ્તારપ આન્ શાહે બીદાહગરુ
 કે ચુન્ બી મબીનાહ તાલો કમરુ
 ન બીનીહ કીદરુ ફરશન્દહુ અમ
 એ બહુરે ખુરે ખીશ ફશન્દહુ અમ
 ચુ આવાચ બેશનીહ ફરશખ હોમાય
 બેદાનેસ્તો આમહ દેલશ બાચ બય
 ૩૨૫ ચુ ખાહરુ બેદાનેસ્ત આવાએ બય
 બેપૂશીહ અરુ ખીશતન્ રાએ બય
 ચુનાન્ અસ્તહુ રેલ પીશે બી દરુ બેમાન્દ
 સેરેશકુ અચ હો દીદહુ બરોખ અરુ ફેશાન્દ
 હમહ રૂય પુરુ ખાકો પાયશ બખાકુ
 એ અર્ભસ્પ બનશ પુરુ અચ તસો બાકુ
 બેદાનેસ્ત જન્ગઆવરે પાકુ રાય
 કે બીરા હમી બાચ દાનહ હોમાય
 સખુકુ રૂય ખુકુશાહો દીદહુ પુરુ આખુ
 પુરુ અચ ખૂન્દેલો ચેહુરહુ ચૂન્ આકૂતાખ
 એ કારે જહાન્ માન્દ અન્દરુ શેગેકૂત
 દેહમ ગરતો લખૂરા બદન્દાન્ ગેરેકૂત
 બહીશાન્ ચુનીન્ ગોકૂત કીન્ રૂએ ચન્દ
 બેબન્દીહ હરુદ લખાન્રા બબન્દ
 કે ઈદરુ મન્ અચ બહુરે જન્ગ આમદમ
 બરન્જ અચ પય નામો નન્ગ આમદમ
 કસીરા કે દોખતરુ ખુવહ આખુ કશ
 કે આયહ વરા દરુ જહાન્ ખામે ખશ
 પેદરુ આરમાન્ બારો માદરુ લખીન્
 નખાનમ બરાન્ રૂચગારુ આફીન્
 ૩૨૬ પસ અચ કબહુ અરુપારત મઈ જવાન્
 બનચ્છીકે અર્ભસ્પ આમહ દવાન્
 ચુનીન્ ગોકૂત કય શાહુ ફરખન્દહુ બાશ
 જહાન્દાર તા ભવેદાન્ અન્દહુ બાશ

હોમાએ તેને એવી રીતે કહ્યું કે “ઓ કાકલાના વડા સારવાન!-
 તે પહેલા તારો કાફો કઇ જગ્યાએથી ઉપાડ્યો?

સધળા દિવસો અને રાત તારી ઉપર મુબારક થયે!-સધળા મોઢાઓ
 તારી નજીક તાબેદાર બન્યે!

ઓ નામદાર પેહલવાન! ઈરાનમાં ગુસ્તારપ અને અસ્ફંદિયારની
 કેવી ખબર?

એક પાદશાહની અમે બન્ને બેઠીએ એવી રીતે આ નાપાકના
 હાથમા કચદ પડેલી હિયે.

હથાટે માથે અને હથાટે પગે ખાંધ ઉપર બેઠાં મેલી પાણી ભર્યે હિયે-
 અને બાપ તો રાત દહાડો ખુશહાલ મીઠી બિંધમાં પડેલો છે.

અમે લોકો આગળ બિંધાં ફરતા ક્યું હિયે-માટે બે અમારાં શરીર
 કંનથી દંકાય તો તે બહુ કહેવાય.

અમે એવી રીતે લોહીનાં આંસુ રડયે હિયે-માટે તું અમારાં આ
 દર્દનો વેદ બન

બે તું અમારા પાદશાહ અને અમારા શેહરની કાઈ ખબર આપે-
 તો આ મુલકમાં અમારાં આ ઝેહરનો એલાજ થઈ પડે.”

ત્યારે અસ્ફંદિયારે કામળની નીચેથી એક પોકાર માર્યો-કે જેથી તે
 બન્ને છાકરીઓ ધાસ્તીથી ધુજવા પડી,

કે “અસ્ફંદિયાર અને જે કોઇ અસ્ફંદિયારથી ખુશી હોય તે સર્વ
 બેખ અને ખુન્યાદથી ઉપડી જશે!

તેમજ પેલો જુલમગાર શાહ ગુસ્તારપ-કે તેના જેવો એક પાદશાહ
 તાજ અને કમરબંદ કહી બતોજ ના!

શું તમે લોકો ભોતાં નથી કે અહીં હું એક વેપારી તરીકે આવેલો છું-
 અને પોતાનાં ગુઝરાનને માટે મેહનત કરું છું?”

જ્યારે મુબારક હોમાય તેનો આવાજ સાંભળ્યો-ત્યારે તેને ઓળખ્યો
 અને તેની ધાસ્તી દૂર થઈ

જ્યારે તેની બહેને તેનો સાધ ઓળખ્યો-ત્યારે તે વખતે તો તે ભેદ
 પોતાનાં મનમાં જણાવી રાખ્યો,

અને જેમ જખ્મી દિલની હતી તેમજ તેની સામે હબી રહી-અને
 બન્ને આખમાંથી પોતાના મોં ઉપર આંસુ વરસાવવા લાગી.

તેણીનો ચેહરો અને પગ ખાકથી ભરાઇ ગયા હતા-અને તેણીનો
 છવ અર્ભસ્પથી બીક અને ધાસ્તી ભરેલો હતો.

એની ગમ પાક વિચારનો જગી અસ્ફંદિયાર પણ સમજી ગયા-કે
 “હોમાએ તેને ઓળખી લીધો છે.”

ત્યારે તેણે તુરત આંસુ ભરી આંખે અને ખૂન ભરેલા દિલે પોતાનો
 આક્રતાજ જેવો ચેહરો ખુલ્લો કરી નાખ્યો.

તે દુન્યાનાં આવાં કામોથી અજબ રહ્યો-અને દિલગીર બની પોતાના
 હોય દાવમાં પકડયા.

પછી તેણે તેણીએને એમ કહ્યું કે “ચોડાક દિવસ તો-તમે બન્ને
 જણીએ તમારા હોય બંદ રાખ્યે

કારણકે હું અહીં લડાઇને માટે આવ્યો છું-તેમજ રંજ ખેચીને
 નામના મેળવવા આવ્યો છું

જેની ઠીકરીઓ કે પાણી ભરનારી બની હોય-તેના બાપને જેહાનમાં
 મીઠી બિંધ તે કયાંથી આવે?

એવીઓનો બાપ આરમાન બન્યે અને જખીન માતા થયે!-તેવાં
 નસીબ ઉપર હું કુઆ કરી શકતો નથી.”

પછી તે જવાન મરદ પેલી દુકાનમાંથી નીકળી-ઉતાવળે અર્ભસ્પની
 નજીક આવ્યો.

અને એમ બોલ્યો કે “ઓ શાહ તું મુબારક રહેશે!-દેશની
 સંભાળ કરનાર ભવેદાન સૂધી જવતો રહેશે!

યહી અરુદ્ધ દર્પા દરૂ આન રાહુ બૂદ
કે બાહારૂઆન આન ન આગાહુ બૂદ
એ દર્પા બરૂ આમદ યહી અરુદ્ધબાદ
કે મહલાહુ ગોફત આન નદારૂ બયાદ
અકશતી હમહુ ઝારો ગેર્થાન શુદીમ
એ જાને તને ખીશ ગેર્થાન શુદીમ
પઝીરૌફતમ અજ દાદમરૂ યક્ષ બોદાય
કે ગરૂ મન રસમ એદહુ ઝીફરૂ બભય
યહી બજમ સાજમ અહરૂ કેશવરી
કે ખાશદ બરાન કેશવરૂ અન્દરૂ સરી
હમહુ શાદ ખાનમ બમેહુમાને ખીશ
હઝીનહુ કુનમ નજદ શાન જાને ખીશ
બખાહદહુ બખશમ કમે ખીશરા
ગેરામી કુનમ મદે દરૂવીશરા
કુનૂન શાહુ મારા ગેરામી કુનહ
બદીન ખાહેશ એમરૂજ નામી કુનહ
એ હરકરૂ સરકૂરાજ અન્દાન કે અન્દ
બનઝદીકે શાહે જહાન અરૂજમન્દ
શુનીન ખાહમ અફૂનૂન કે મેહુમાન કુનમ
વઝીન ખાહેશ આરામેશો જાન કુનમ
શુ અર્જનપ બેશનીદ અજૂ શાદ ગશત
સરે મદે નાદાન પુરૂ અજૂ બાદ ગશત
બેફરૂમદ કાન ફે ગેરામી તરતેત
બદીન હરકરૂ એમરૂજ નામી તરતેત
બઅયવાને ખરૂરાદ મેહુમાન શવીદ
વગરૂ મય દેહદ પાકુ મરતાન શવીદ
બદ ગોફત શાહા ગવા બેખદા
જહાનદારો બરૂ મૂબેદાનુ ઝુબદા
મરા ખાનહુ તાગરેતો કામે બલદ
બરીન બારએ દેશ શવીમ અરૂજમન્દ

દરે માહે દય આમદ આતશ કુનમ
દેલે નામદારાન બમય બશ કુનમ
બદ ગોફત અજાન રાહુ રવ કંત હવારેત
બકાખ અન્દરૂન ઝીજબાન પાદશારેત
બયામદ દમાન પહુલવાન શાદકામ
બરૂ આવરૂદ્ધ હીઝમ ફેરાવાન બખામ
બકેશતન્દ અરેપાનો અન્દી બરહુ
કશીદન્દ બરૂ બામે દેશ યક્ષસરહુ
એ હીઝમ કે બરૂ બારએ દેશ કશીદ
શુદ અજ દૂદ રૂએ હવા નાપદીદ
મય આવરૂદ્ધ ચૂન અન્દકી ખુદહુ શુદ
ગુસારન્દએ મય વરા બન્દહુ શુદ
હમહુ નામદારાન બેરફૂતન્દ મરેત
એ મરેતી હમહુ શામે નરૂગેસ બદરેત

શખ આમદ યહી આતેશી બરૂ ફોફૂખત
કે તફૂફેશ હમી આરેમાનરા બેચૂખત

મારી મુસાફરી દરમેયાન મને એક જીંડો દર્પો મળ્યો-કે જેથી કોઇ પણ વેપારી વાકેફ ન હતો.

તે દર્પોમાંથી એક વ રોળિયો નીકળી આવ્યો-કે જે ભેધ નાખેદો બોલ્યો કે 'એવું તોફાન ભેયલાની મને યાદ પણ નથી.'

અમે સધળા વહાણમાં ઝારી કરવા અને રડવા લાગ્યા-અને પોતાના બન અને તનનો બળાપો કરવા લાગ્યા.

તેજ વખત મેં એકલા એક દાદગર ખોદાતાલા આગળ કબૂલાત લીધી-કે 'જે હું અહીંથી બચી જવતો કોઇ પણ જગ્યાએ પુગીરા,

તો કોઇ પણ પાદશાહના રાજઅમલના કોઈ પણ મુલકમાં સલામત પુગી જઈશ, ત્યાં એક મોટી ઝેયાફત આપીશ.

સધળાને ખુશહાલી સાથ મારા મેહમાન તરીકે તેડીશ-અને તેઓ આગળ મારા બન પણ કુર્બાન કરીશ.

દરેક હાજતમદોને વધતું એાજ બહેશ કરીશ-અને ગરીબ માણસોને તવગર બનાવીશ.'

હવે તું પાદશાહ મને એટલી આબરૂ આપે-અને આ મારી માગણી આજ દીને કબૂલ રાખે.

વળી તારાં લશ્કરમાંના કેટલાક સરકૂરાજો કે જેઓ તું જેહાનના ૩૨૭ પાદશાહની નઝદીક ધણા માન પામેલા છે,

તેઓને પણ મારા મેહમાન બનાઉ એવી હવડાં મારી ખાહેશ છે-અને એ ખાહેશ પાર પાડીને મારા જીવને ખુશહાલ બનાઉ."

ન્યારે અર્જનપે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે તેનાથી ખુશ થયો-અને તે બેવુફૂદ મદેતું સર મગરૂરીથી લારઈ ગયું.

અને હોકમ કીધો કે "જે કોઈ જીવે પહવી ધરાવતો હોય-અને આપણાં લશ્કરમાં આજે જેણે વધારે મોટું નામ મેળવેલું હોય,

તેઓ સધળા ખરશદનાં મકાને મેહમાન તરીકે જાય-અને જો તે મય પીવા આપે તો તે પીને ખૂબ મસ્ત બની જાય,"

અરુદ્ધિયારે તેને કહ્યું કે "ઓ દાનેશમદ પાદશાહ!-ઓ કુન્યાના રક્ષક અને સર્વથી ડાહ્યા અને અકલમદ સરદાર!

મારા ઉતારાની જગ્યા નાની છે અને તારો મેહલ ધણો ખુલ્લું છે (એટલે નહીં મારી જગ્યાએ ઝેયાફત અપાય કે નહીં તારા ખુલ્લું મેહલમાં મારા જેવા ગરીબથી અપાય)-મદે આ કિલ્લાની અગાસી ઉપર ઝેયાફત આપવાની પર્વાનગીની મેહરબાની કર

દય મહિતો બેસી ચૂક્યો છે માટે આતશ સળગાવીશ-અને નામદારોના જીવને મય આપી ખુશ કરીશ"

અર્જનપે તેને કહ્યું કે "જેમ તને ગમે તેમ કર-મારા મેહલમાં તું મેહમાન પાદશાહ જેટલી સત્તા ધરાવે છે."

હવે તે પેહલવન ખુશહાલ થતો દોડતો પાછો આવ્યો-અને પેલા કિલ્લાની અગાસી ઉપર પુષ્કળ લાકડાં ભેગાં કર્યાં,

અને ઘોડા તેમજ ઘોડાંક ગોસપદોને અજેહ કરાવીને-તે પણ કિલ્લાની ૩૨૮ અગાસી ઉપર લઈ જવામાં આવ્યાં

જે બળતણ કે દેઝની અગાસી ઉપર લઈ જવામાં આવ્યાં તેના ખૂમાડાથી હવા કાળી પડી ગઈ

તે દારૂ લાવ્યો અને ન્યારે ઘોડાક પીવાયો-કે તે પીનારાઓ તેના (અરુદ્ધિયારના) ગોલામ જેવા બની ગયા.

સધળા નામદારો દારૂ પીને મસ્ત બની ગયા-અને તે મસ્તીમાં નર્ગેસના ફૂલની એકેક ડાંખલી હાથમાં લીધી (એટલે કયને વખતે હાથમાં તલવાર પકડવાને બદલે ફૂલ પકડ્યાં હતાં).

હવે રાત પડી અને એક મઝબૂત આતશ સળગાવ્યો-કે જેની ગર્મીથી આરમાન પણ બળી જવા લાગ્યું.

ગેરેપ્રતને એસ્કન્દેયાર રૂઢનદેખર
વ કોરતને અર્જનરૂપ.

—:~:—

થુ અચ દીઠમહુ દીઠહુઆન બેન્ગરીફ
અશખ આતેરો રૂચ પુરૂ દીઠ દીઠ
એ ભઈ કે છુદ શાહમાન આચ ગશત
તો ગોફતી કે આ બાહ અન્ગમાચ ગશત
થુ અચ શાહ નચરે પેશતન રસીફ
બેગોફત આનચે અચ આતેરો દીઠ દીઠ
પેશતન યુનીન ગોફત કચ પીલો શીર
અમર્દી ફેજનરેત ગોઈ હેલીર
કે અચમે બહાન અચ તનથ દૂર બાહ
હમહુ રૂચગારાન અચ સૂર બાહ
એઢહુ નાચે સર્ધનો રૂઢનહુ ખુમ
અરૂ આમહુ એ દર નાલચે આવડુમ
એ હામૂન અરૂ આમહુ યુએ દેખ સેપાહ
શુદ અચ અરૂ પુરૂશીરે તાબાન સેપાહ
હમહુ ઝીરે ખૂતાનો ખૂદ અન્દરૂન
હમી અચ બેગર શાન બેલૂશીફ ખૂન
બરેખ ચૂન ખખરૂ શુદ કે આમહુ સેપાહ
જહાન નીરત પયદા એ ગઈ સેપાહ
હમહુ દેખ પુરૂ અચ નામે એસ્કન્દેયાર
દેરખતે બહા હમહુ આબરૂદ બારૂ
બેપૂશીફ અર્જનરૂપ ખૂતાને જન્ગ
બેમાલીફ અરૂ અન્ગ બેરેયાર અન્ગ
બેફરૂમહુ તા કોહરમે શીરૂગીર
અરૂ લશકરો ગોઝો શમ્શીરો તીર
અતખાન યુનીન ગોફત કચ સરૂકરાચ
બેરવ તીચ બા લશકરે રૂચ સાચ
બેબર નામદારને દેખ દહુ હઝાર
હમહુ રૂચમ ભૂયાનો ખન્જરૂ યુઝારૂ
નેગહુ કુન કે ઈન જન્ગભૂયાન કે અન્દ
વઝીન તાખતાન સાખતાન અરૂ એ અન્દ
સરૂકરાચ તખાન બેયામહુ દવાન
બહીન રૂએ દેખ બા યકી તબૂમાન
સેપહુ દીઠ બા જઉશનો સાએ જન્ગ
દેરૂશી સેપહુ પચકરે ઊ પલન્ગ
સેપહુકશ પેશતન બકલખ અન્દરૂન
સેપાહથી હમહુ દરેત શુરેતહુ બખૂન
અચન્ગ અન્દરૂન ગોઝો એસ્કન્દેયાર
ખઝીરૂ અન્દરૂન બારએ નામદાર
બેચ એસ્કન્દેયારે તહમરા નમાન્દ
કસ ઊરા બેચ અચ શાહે ઇરાન નખાન્દ
સેપહુ મયમનહુ મયસરહુ અરૂ કરીફ
યુનાન શુદ કે કસ રૂએ રઉશન નહીફ
એ અચમે સનાનહાએ અદમાસ ચૂન
તો ગોફતી હમી બાહ અચ અચ ખૂન

૩૨૬

૩૩૦

અસ્કન્દિયારનું રૂઢનદેખ છતી લેવું અને
અર્જનરૂપને મારી નાખવું.

—:~:—

જ્યારે ટેકડી ઉપરથી ચોખીયાને દિવસને વખતે ધૂમાડો ભેંચો અને
રાતને વખતે આતશ સળગેલો ભેંચો,
ત્યારે જે જગ્યાએ કે પોતે હતો ત્યાંથી ખુશહાલ પાછો ફર્યા-તું
કહે ગોચા તે પવનનોજ બાચો બાચો.

જ્યારે તે પેશતનની નઝદીક આવી પુગ્યો-ત્યારે તેણે તે આતશ અને
ધૂમાડા માટે જે કાંઈ ભેયું હતું તે કહ્યું.

જેથી પેશતન એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “હાથી અને સિંહ કરતાં પશુ-
બહાદુર પેહલવાન અસ્કન્દિયાર મર્દીમાં વધારે છે.

તેનાં તન ઉપરથી ખુશઓની નઝર દૂર હોજે!-તેના સધળા દિવસો
ખુશહાલી ભર્યા પસાર થજે!”

પછી તેણે કરનાચ, સરનાઇ અને કાંસાંતું નગારું વગડાવ્યું-તેની
છાવણીમાંથી રણસીંગડાંના પોકાર નીકળ્યા.

તે મયદાનમાંથી તેવું લશ્કર પેલા કિલ્લા તરફ ચાલ્યું-જેની ધૂળથી
ઝળકાટ ભરેલો આક્રતાબ પશુ ઢંકાઈ ગયો.

સધળાઓ બખ્તર અને લોઢાંની ટોપીમાં સજ થયલા હતા-તેઓનાં
છગરમાંથી લોહી ઉકળતું હતું.

જ્યારે કિલ્લામાં ખબર થઇ કે “એક લશ્કર આવી લાગ્યું” છે-અને
તેની સીઆહ ધૂળથી જેહાન પશુ દેખાતી બંદ પડી ગઇ છે,

અને સધળો કિલ્લો અસ્કન્દિયારના નામથીજ ભરાઇ ગયો છે-અને
આક્રતાનાં ઝાડે કડવાં ફળ આપ્યાં છે,”

ત્યારે અર્જનરૂપે લડાઇતું બખ્તર પેહેવું-અને હાથ ઉપર હાથ ધસવા
લાગ્યો.

તેણે હોકમ કીધો કે “સિંહ પકડનારો કોહરમ-ગોઝ, તલવાર અને
તીરો સાથતું લશ્કર તેની સામે લઇ બચ.”

પછી તેણે તરખાનને એમ કહ્યું કે “આ સરફરાઝ!-તું એક લડાઈ
કરનારાં લશ્કર સાથ ચિતાબી કરતો બ.

તું આ કિલ્લામાંના દરા હઝાર નામદારો જે લડાઇ શોધનારા અને
ખજર મારનારા છે તેઓને લઇને બ.

અને જો કે એ લડાઇકો કોણ છે?-અને આ ચઢાઇ લાવવામાં તેઓની
મતલબ શું છે?”

ત્યારે સરફરાઝ તરખાન એક બોમિયા સાથ કિલ્લાની પેલી તરફ
દોડતો કે ગયો.

તેણે બખ્તર અને લડાઈના અરખાબ સાથતું એક લશ્કર ભેયું-
તેમજ એક ચિતાબી સૂરતનો કાળો ઝુડો ભેંચો.

લશ્કરનો સરદાર પેશતન કલ્મચાહમાં હતો-તેનાં તમામ લશ્કરે લોહી
થી પોતાના હાથ ધોયલા હતા.

તેના હાથમાં અસ્કન્દિયારનો ઝુઝ હતો-અને તેની રાન નીચે તેજ
નામદારનો ઘોડો હતો.

જેથી તે તેહમ્તન અસ્કન્દિયાર જેવોજ લાગતો હતો-અને કોઈ તેને
ઈરાનના શાહ સિવાય બીજી રીતે બોલાવતું નહીં હતું.

હવે બન્ને લશ્કરે ડાબા જમણી સફ ખેંચી-જેથી એવો દેખાવ થયો
કે કોઇયે રોશન રોઝ પશુ ભેંચો નહીં.

અદમાસને રંગના લાલાઓના અખમથી-એવું લાગતું કે બંણે વાદળ
માંથી લોહી વરસે છે.

અજન્મ અન્દર આમહ સેપાહુ અજ દો રૂય હરાન કસ કે છુદ ગોઈ પખાઈભૂય બેશુદ તીચ નૂશઆઝરે તીચજન હમી ખાસ્તે પખાઈશ અજાન અન્બુમન મેયામહ સરફરાઝ તખાન અરશ કે અજ તન અખાફ અન્દર આરફ સરશ શુ નૂશઆઝરે ઊરા અહામૂન બેલીફ બેજહ દસ્તો તીચ અજ મેયાન અર કશીફ કમરુઆહે તખાન અફ નીમ કરફ દેલે કોહરમ અજ દરફ પુર બીમ કરફ શુનીન હમ અકલમે સેપહુ હમલહુ બોરફ બુઝોમશ યકી બૂદ બા મહે બોરફ અદાન સાન દો લરકર અહમ અર રોકત્ત એ ગઈ સેપહુ અર હવા અજ અસ્ત સરફરાઝ કોહરમ શુએ દેશ બેરફત ગુરીજાન એ લરકર હમી રફત તફત શુનીન ગોફત કોહરમ અપીશે પેદર કે અથ નામવર શાહે ખુરશીફ ફર અજ ઈરાન મેયામહ સેપાહી બુઝોરમ અપીશ અન્દર નામદારી સુતોરમ અબાલાએ એરફદેયારસ્તો અસ બદીન દેશ મેયામહ શુનૂ નીચ કસ હમાન નીચહુ દર જન્મ દારફ અથન્મ કે દર ગુરબદાન દેશ તો દીરી અજન્મ હમી શુદ દેલ અર્જાસ્તે જાન સોખન કે નવ શુદ દેગર આરફ કીને કોહન અબુકીન હમી ગોફત બીરન શવીફ એ દેશ યફસરફ સુએ હામૂન શવીફ હમહુ લરકર અન્દર મેયાન આવરીફ બોરશે હેજહે એયાન આવરીફ યકી એદહુ ઝીશાન મમાનીફ નીચ કરી નામે ઈરાન મમાનીફ નીચ હમહુ લરકરે દેશ બરાફ આમદન્દ જેગર અસ્તહો કીનહુ ખાફ આમદન્દ શુ તારીફ તર શુદ શખ એરફદેયાર બેપૂશીફ નવ જામએ કાઝાર સરે બન્દે સન્દકહા અર ફુશાફ યકી તા બરાન અસ્તગાન જસ્તે બાફ કબાઓ ખુરેશ દાહો નૂશીદની હમાન આલતે જન્મો પૂશીદની શુ નાન ખુદહુ શુદ હર યકીરા સે જામ મય આવર્દો ગસ્તન્દ અજાન શાફકામ હમી ગોફત કેમશખ શબી પુર બલાસ્તે અમર નામ ગીરીમ અજ ઈદર સજાસ્તે બેફૂશીફ કેદારે મદાન ફુનીફ પનાહુ અજ બલાહા બયજદાન ફુનીફ અજાન ખસ યલાનરા અસેહુ અહુરફ કરફ હરાન કસ કે બેસ્તન્દ નન્ગો નબરુફ યકી અહુરફ ઝીશાન મેયાને હેસાર કે બૂયન્દ બા હર કરી કાઝાર

બને તરફનાં લરકર લડાઈમાં ઉતર્યાં-તેમજ ને કોઈ કે લડાયક પેહલવાનો હતા તેઓ પણ લડાઈમાં ઉતર્યાં.

પહેલો તલવારનો મારનાર નૂશઆઝર શોતાબ બાહેર પડ્યો-અને તે લરકરમાંથી કોઈ સાથે પણ લડાઈ માંગવા લાગ્યો.

તેજ વખત સરફરાઝ તરખાન તેની સામે આવ્યો-કે “નૂશઆઝરનાં બદન ઉપરથી તેનું સર ખાકમાં નાખે.”

બ્યારે નૂશઆઝરે તેને મયદાનમાં જોયો-ત્યારે તેણે તલવાર ઉપર ૩૩૧ હાથ નાખી મેયાનમાંથી બાહેર કાઢી,

તરખાનની કમરગાહના બે દુકડા કરી નાખ્યા-અને તેમ કરી કોહરમનું દિલ દુઃખથી ધાસ્તી બેરેહું કીધું.

તેજ પ્રમાણે તેણે તરાની લશ્કરના વચલા ભાગ ઉપર હમ્લો કીધો-તેને મનથી નાનો કે મોટો લડવૈયો સરખોજ હતો.

એવી રીતે બન્ને લશ્કરો એકમેક સાથે લડવા લાગ્યાં-જેની ખૂળથી હવા ઉપર એક વાદળ બધાયું.

હવે સરફરાઝ કોહરમ લશ્કરમાંથી નાસવા લાગ્યો અને કિલ્લા તરફ ગયો.

અને બાપની આગળ એ પ્રમાણે બોલ્યો-કે “ઓ ખોરશીફ જેવા દખ્ખાના નામવર પાદશાહ!

ઈરાનથી એક મોટું લશ્કર આવ્યું છે-જેઓનો સરદાર એક નામદારી બેરેલો બહાદુર છે.

કદમાં તો ખસ અરફદિયારજ છે-એવો તો કોઈ પણ શખ્સ આ કિલ્લામાં આવ્યો નથી

તેમજ ને નેઝો કે દેઝે ગુરબદાનની લડાઈમાં તેં તેના હાથમાં જોયો હતો તેજ નેઝો આ લડાઈમાં તેના હાથમાં છે.”

આ વાત સાંભળી અર્જાસ્તેનું દિલ ગમગીન બન્યું-કે “ખીજ મર તબે જૂનો કીનો પાછો નવો થયો”

પછી તેણે તુર્કીઓને હોકમ આપ્યો કે “તમે સધળાઓ આ કિલ્લા- ૩૩૨ માંથી બાહેર પડી મયદાનમાં જાઓ.

અને દુશ્મનનું સધળું લશ્કર તમારી વચ્ચે ઘેરી લેઓ-અને મસ્ત ચિત્તાની મિસાલ પોકાર ઉઠાવો.

તેઓમાંથી એક જણને પણ જીવતો રાખતા-અને ફરીથી કોઈ ઈરાનનું નામ પણ લેતા ના”

તે ઉપરથી રૂઈનદેઝમાંનું સધળું લશ્કર રસ્તે પડ્યું-અને ઝખ્ખી જીવે કીનો લેવા આવ્યું

બ્યારે રાત વધારે અધારી થઈ ત્યારે અરફદિયારે-નવેસરથી લડાઈનો પોશાક પેહેયો

તેણે પેદીઓનાં ફાળકાં ઉધાડી નાખ્યાં-કે જેથી તે પેદીઓમાં બંધ કીધેલા લડવૈયાઓને જરા હવા ખાવાનો વખત મળે.

તેઓને છુંબેહું ગોશત તેમજ ખાવાનું અને પાણી આપ્યું-વળી લડાઈમાં પેહેરવાનાં કપડાં અને હથિયાર પણ લાવી આપ્યાં.

બ્યારે તેઓ ખાણું ખાઈ રહ્યા ત્યારે દરેક જણા માટે ત્રણ ત્રણ જામ-મયની લાવવામાં આવી તેથી સધળાઓ ખુશહાલ બન્યા.

હવે અરફદિયાર એમ બોલવા લાગ્યો કે “આજની રાત એક આક્રમ્ત બેરેલી રાત છે-તેથી અમરને આપણે અહીં નામ કાઢ્યે તો તે લાયક ગણ્યો.

તમે કોરોશ કરને અને બહાદુર લોકોની માફક લડાઈ કરને-અને આ આક્રમ્તમાં તમે પાક મયદાનની પનાહ માંગજો.”

ત્યાર પછી ને કોઈ પેહલવાનો કે પોતાની કીર્તિ વધારવા તૈયાર ૩૩૩ થયા હતા તેઓના ત્રણ ભાગ કર્યાં.

તેઓમાંથી એક ભાગને તે કિલ્લાની વચ્ચે રાખ્યો-કે “ત્યાં ને કોઈ હાથ તેની સાથે લડાઈ કરે.”

કોણે અહરહ તા અરુ દરે રેખ શવન્દ
 એ પચકારે ખૂન રીખતન નલનવન્દ
 કોણે અહરહરા ગોઠત અઝાન સરુકશાન
 નખાયદ કે યાઅમ અઝીશાન નશાન
 કે બુદન્દ બા મન અમય દુશ મરેત
 સરાનશાન અખજરુ બેચુરીદ પરેત
 ખુદો બીરેત મરુદ અચ દેલીશને ગોરુદ
 બેચુદ તીચ દીગરુ બરીશાન સોપોરુદ
 બહરુગાહે અર્જરેપ આમદ દેલીરુ
 એરેદુદારો ધુરુશન બકેદારે રીરુ
 થુ બાગો ખોરુશ આમદશ દર સરાય
 દવાન પીરો શહુઝાદહુ આમદ હોમાય
 અબા ખાહરે ખીશ બેહુઆઝીદ
 અખૂને મેઝેહુ હરુદો રોખ નાપદીદ
 થુ આમદ બતગુ અન્દરુ એરેકુદેયારુ
 દો પૂશીદહુરા દીદ હમચૂન બહારુ
 ૩૩૪ થુનીન ગોઠત બા ખાહરાન રીરુ મરુદ
 કચ ઇદરુ બેપૂદહુ અરુસાને ગરુદ
 બદાન ભ કે બાઝારુગાહે મનરેત
 બસી ઝરુદો સીમરેતો રાહે મનરેત
 બેબાશીદ તા મન બહીન રચમગાહુ
 અગરુ સરુ દેહમ ગરુ સેતાનમ કોલાહુ
 બેગોઠત ધનો ઝીશાન બેતાબીદ રૂય
 બહરુગાહે અર્જરેપ શુદ કીનહુભૂય
 બેયામદ યકી તીધે હેન્દી બમોશત
 કસીરા કે દીદ અચ બુઝોગીન બેકોશત
 હમદ બારુગાહશ થુનાન શુદ કે રાહુ
 નખૂદ અન્દરાન નામવરુ ભયગાહુ
 એ અચ કોશતહો અરેતહો ફૂંતહુ
 ઝમીન હમથુ દયા શુદ આશફૂતહુ
 થુ અર્જરેપ અચ ખાખ બીદારુ શુદ
 એ ધુલુગુલ દેલશ પુરુ એ તીમારુ શુદ
 બેતુરીદો બરુપારેત અચ ખાખગાહુ
 બેપૂશીદ બકૂતાનો રૂમી કોલાહુ
 બચગુ અન્દરુન બન્જરે આખગૂન
 દહન પુરુ એ આવાઝો દેલ પુરુ એ ખૂન
 ૩૩૫ બરુ આવીખત બા ઊ ગવ એરેકુદેયારુ
 બદરેત અન્દરુન બન્જરે આખહારુ
 બદુ ગોઠત કચ મદે બાઝારુગાન
 બેયાબી કુનૂન તીધે દીનારુગાન
 યકી હદય અખશમત લોહુરાનેપી
 નેહાદહુ બરુ ઊ મોહરે ગુશ્તાનેપી
 થુ આનુશ સેતાની શવદ ખૂન દેલત
 ધુવદ ઝીરે ખાકે સેયહુ મન્જેલત
 બરુ આવીખત અર્જરેપો એરેકુદેયારુ
 અચ અન્દાહુલુ ધુઝશત શાન કાઝારુ
 પચાપચ હમી તીધો બન્જરુ બદન્દ
 મહી બરુ મેયાન ગાહુ બરુ સરુ બદન્દ
 અજમ અન્દરુ અર્જરેપરા કરુદ સોરેત
 નખુદ હીચ બરુ તનશ ભય દુરેશત

ખીજ ભાગને કિલ્લાના દરવાઝા ઉપર જવાને કમીલ્યુ-કે ભેઓ
 લડાઇ કરવાથી અને ખૂન રેડવાથી અથકાય નહીં.

ત્રીજા ભાગને પેલાજ સરકશ પેહલવાનો મઠે તેણે કહ્યું કે “તેઓ
 માંથી કોઇને પણ હું હરતી ભોગવતો ભેળં એવું બનવું નહીં ભેધયે,
 કે ભેઓ મારી સાથ ગઇ રાતે મય પીને મરત થયા હતા-પણ તમે
 તેઓનાં સર તમારી તલારે કરી કાપી નીચે નાખો.”

પોતે અરકુદિયાર વીસ બહાદુર લડવૈયાઓને લઇને તુરત ચાલી
 ગયો ખાકીનું કામ ખીજઓને સોંપી ગયો.

તે બખતર સાથને બહાદુર પેહલવાન સિંહની માફક પોકાર મારતો
 અર્જરેપની દરગાહમાં આવી પહોંચ્યો.

ન્યારે તેની બાંગ અને પોકાર મેહલમાં ગયા-ત્યારે તે શાહઝાદા
 આમળ હોમાય દોડતી કે આવી.

પોતાની બહેન બેહુઆઝીદ સાથ આવી-તેણીઓના ગાલ આંસુ નીચે
 ઢકાઈ ગયા હતા.

ન્યારે અરકુદિયાર નઝદીક આવી લાવ્યો-ત્યારે તેણે પોતાની બહેન
 પરદેપોરા બહેનને બહારની માફક ખીલેલી ભેઈ

તે શેરમદે બહેનને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “તમે અહીંથી ધૂળ માફક
 શિતાબીથી દોડો,

અને ન્યાં મારી કુકાન છે અને ન્યાં મારી મોટી દલલત દુન્યા છે
 તેમજ ન્યાથી મારો જવાનો રસ્તો છે (ત્યાં દોડી ભેઓ.)

ત્યાં તમે ન્યા સૂધી હુ આ લડાઇગાહમાં મારું સર ખોહુ અથવા
 તો દુરમનની કોલાહ છીનવી લઉં ત્યાં સૂધી ચાલો.”

તે એટલું બોલ્યો અને તેણીઓ આગળથી પોતાનું મોં ફેરવી-કીનો
 શોધનાર તરીકે અર્જરેપની દરગાહમાં ગયો.

તે પોતાના હાથમાં એક હિદી તલવાર લઇને આવ્યો-અને દુરમનના
 સરખરોમાંથી જે કોઇને કે તે ભેતો તેને કાપી નાખતો.

જેથી અર્જરેપની સધળી દરગાહ એવી રીતની બની રહી કે તે
 જગ્યાએ તે નામદારને પણ ચાલવાને રસ્તો મળ્યો નહીં.

પુષ્કળ માથાં ગચલા, ઝખમી થયલા અને હુંદાઈ ગચલા શખરોથી-
 ત્યાંની ઝમીન ભણે ભેશ મારતા દર્થાં મિસાલની બની

ન્યારે અર્જરેપ બેધમાથી ભગી ઉઠ્યો-ત્યારે આ સધળી ગડબડથી
 તેનું દિલ ગભરાટ ભરેલું બન્યું.

તે ઉસકેરાઈ ગયો અને ખાખગાહથી હઠીને પોતાનું બખતર પેહેલું
 અને રૂમી કોલાહ સર ઉપર મેલી

તેના હાથમાં તેજ તલવાર હતી તેનું મોહું લડાઈના આવાજથી ભરેલું
 હતું અને તેનું દિલ ખૂન ભરેલું થયું હતું.

હવે પેહલવાન અરકુદિયાર અર્જરેપ સાથ લડાઇ કરવા લાગ્યો-તેના
 હાથમાં ઝેહરી પાણી પાયલી તલવાર હતી

તે બોલ્યો કે “હવે પેલા વેપારી પાસેથી આ માલ અને તલવારના
 ફટકા લે

હું તને એક લોહરાનેપની તરફથી હલ્યો બક્ષેશ કરું છું-જેની ઉપર
 ગુશ્તારે મોહર કીપેલી છે

ન્યારે તું તે હલવાને હાથમાં લેશે ત્યારે તારૂં સધળું દિલ લોહીથી
 ખરડાયલું બનશે-અને પછી તારૂં મુકામ સીઆહ ખાક નીચે થશે.”

પછી અર્જરેપ અને અરકુદિયાર બંને વળગ્યા-અને તેઓની લડાઈ
 હલથી ગ્રેયાદા સાખત બની

તેઓ એકેક પછી તલવાર અને ખજરના ફટકા લગાવ્યા જતા હતા-
 કહી તેઓ કમર ઉપર તો કહી સર ઉપર ફટકા મારતા હતા.

તેણે પુષ્કળ ઝખમો લગાવીને અર્જરેપને નબળો કરી નાખ્યો-અને
 ઝખમ વગરનો તેનાં શરીરનો કોઈ પણ ભાગ દુરેશત રહ્યો નહીં.

એ પાપ આંદર આમદ તને પીલવાર
જુદા કર્દશ અજ તન સર એરફદેયાર
શુ કોસ્તાહ શુદ અર્જસ્પ હમ દર અમાન
ખોશીશી ખર આમદ એ કામે બનાન
શુનીનસ્ત કેહારે ગર્દહદ હહર
ગહી નૂશ યાખી અજ ગાહુ અહર
એ બન્દી દેહ અન્દર સરાએ સેખજ
શુ દાની કે ઇદર નમાની મરજ
અમર શહરુયારસ્ત અમર હસ્ત ગોરુદ
અહીનસાન તુમયદ જહાન હસ્તગોરુદ
એપદેખત અજ અર્જસ્પ એરફદેયાર
અકયવાન ખર આવરુદ અજ અયવાન હમાર
એફરૂમદ તા સમઅ એફખતહ
અહર સુએ અયવાન હમી સુખતહ
શએસ્તાને ઊરા બખાદમ સેપોરુદ
વજાન જાયગહુ રઉશનાઇ બેગોરુદ
દરે બન્ને દીનારે ઊ મોહુર કરુદ
અદાનજા નમાદશ કર્દી હમનખરુદ
બેયામદ સુએ આખુરો ખર નેશસ્ત
યકી તીથે હેન્દી ગેરફતહુ અદસ્ત
અજાન તાજી અરેપાન કરા આમદ ગુઝીન
એફરૂમદ તા ખર નેહાદહ ઝીન
એરફતહુ અજાન જા સદો શસ્ત મરુદ
ગુઝીદહુ સવારાને ફએ નખરુદ
હમાન ખાહરાનરા ખર અરેપાન નેશાન
એ દરગાહે અર્જસ્પ લશકર બેરાન
વજ ઇરાનેયાન નામવર મરુદ અન્દ
અદેશ માન્દ બા સાવએ અરજમન્દ
શુ મા ગોફત અઝીન ખારહ બીરુન શવીમ
ખુદો નામદારાન અહામૂન શવીમ
અતુકીન દરે દેશ બેબન્દીદ સખત
મગર ચાર ખાશદ મરા નીક ખખત
હર અન્ગહુ કે આયદ ગુમાન તા કે મન
રસીદમ અદાન નામવર અન્જુમન
ધવે દીહહુખાન આયદ અજ દીહહુગાહુ
કે નૂશહુ સરો તાજે ગુસ્તાસ્પ શાહુ
શુ અન્જુહુ ગર્દહ બરે દેશ સેપાહુ
ગુરીઝાનો ખરગશતહુ અજ રજમગાહુ
સરે શાહે તુકીન અજાન દીહગાહુ
બેયન્દાખત આયદ બપીશે સેપાહુ
વજાન જા એફરૂમદ તા પારેખાન
ખર આરહ એ બાલાએ ખારહુ ફેધાન
કે પીરુજ શુદ ફરુરોખ એરફદેયાર
સરે શાહે તુકીન બેખુરુદીદ ઝાર
બખાકુ આન્દર અફૂમદ અર્જસ્પરા
ખર અફાખત ઊ નામે ગુસ્તાસ્પરા
વજાન જા દેલાવર અહામૂન રોતાકુત
એકોસ્ત અજ દેલીશાન કર્દીશ કે ચાકુત
બેયામદ એ દેશ બા સદો શસ્ત મરુદ
ખોશીશાનો જુશીન અદસ્તે નખરુદ

જેથી તેનું હાથીની માફકનું તન નીચે પડ્યું-તેનું અરફદિયાર તેનું સર તનથી જુદું કીધું.

ન્યારે અર્જસ્પ માર્યો ગયો ત્યારે તેજ વખતે-તેનાં અનાનખાનામાંથી રૂદનના પોકારો નીકળ્યા.

આ ફરતા અમાનાની ચાલ એજ રીતની છે-ધડીકમાં તેનાથી તને મીકું મધ મળે છે તો ધડીકમાં એહર મળે છે.

આ મુસાફરખાનારૂપી દુન્યામાં તું સા માટે તારું દિલ લગાડે છે ?- ૩૩૬

ન્યારે તું જાણે છે કે અહીં કાયમ રહેવાનો નથી ત્યારે એટલી બધી રંજ ના ખેડ અગરજો એક પાદશાહ હોય કે અગર એક મોટો પેદલવાન હોય-તો પણ આ દુન્યા તો તેઓને પોતાનું કોવત એવીજ રીતે દેખાડાવશે.

હવે અરફદિર અર્જસ્પથી પરવારીને-તેના મેહલને ખૂમાડો યનિશ્ચર સેતારા સૂધી ઠડાડવા માંડયો.

તેણે હોકમ કીધો જેથી મશાલ સળગાવીને ચો તરફથી મેહલને આગ લગાડવા માંડી

તેનું અનાનખાનું હલકા નોકરોને સોંપી આપ્યું-તે જગ્યામાંથી સઘળી રોશની છુટાવી નાખી

તેમ ખજાનાના દરવાજા ઉપર તેમજ દીનારની કાયળીઓ ઉપર પોતાનું સીલ કીધું.

ત્યાર પછી તે ઘોડાના તળેલા આગળ આવી બેઠો-અને એક હિન્દી તલવાર હાથમાં લઇને,

તે અરબી ઘોડાઓમાંનો જે તેને પસંદ આવ્યો-તે ઉપર ઝીન મેલાવી સવાર થયો

એવી રીતે તે જગ્યાએથી લડાઇને દહાડેના પસંદ કરેલા એકસોને સાઠ બહાદુરો બાહર પડયા

પેલી પોતાની બહેનોને પણ ઘોડાઓ ઉપર બેસાડી લીધી-અને અર્જસ્પની દરગાહમાંથી લશ્કર આગળ ચલાવ્યું.

અને ઇરાનીઓમાંથી થોડાક નામવર મદેને-સરદાર સાથે સાથે તે ૩૩૭ કિલ્લામાંજ રાખ્યા.

અને તે બોલ્યો કે “ન્યારે અમે આ કિલ્લામાંથી બાહર જઇએ-અને હું તેમજ બીજા નામદારો મયદાનમાં પુગ્યે,

ત્યારે તમે તુર્કીઓ સાથે આ કિલ્લાનો દરવાજો મજબૂત બંદ કરજો-ખોદા કરેને મારો નેક સીતારો મને મદદગાર થાય,

અને જે વખતે કે તમે એમ સમજો કે હું આપણા નામીયાં લશ્કરને મળ્યો છું,

ત્યારે બુર્જ ઉપરથી પેહેરેગીરે પોકાર કરી કહેવું બેઇયે-કે ‘પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ ધણુ છવો ! ગુસ્તાસ્પ પાદશાહનું રાજ અમર તપો !’

પછી ન્યારે લડાઈગાહમાંથી નાસ્તું અને પાકું ફરતું લશ્કર કિલ્લા આગળ ભેગું થાય,

ત્યારે તે બુર્જ ઉપરથી તુર્કીઓના પાદશાહ અર્જસ્પનું માથું-લશ્કરની આગળ નખાવવું બેઇયે.

અને તે જગ્યાએથી હોકમ આપવો બેઇયે કે ચોકીદાર-કિલ્લાની સફીલ ઉપરથી પોકાર મારે,

કે ‘મુબારક અરફદિયાર ફતેહમંદ થયો છે-અને તુર્કી પાદશાહનું સર બુવારીથી કાપ્યું છે.

તેણે અર્જસ્પને ખાકમાં નાખ્યો છે-અને ગુસ્તાસ્પનું નામ રોશન કીધું છે”

પછી ત્યાંથી દિલાવર અરફદિયાર મયદાન તરફ ચિતાખી કરતો ગયો- ૩૩૮

રાહમાં દુશ્મનના બહાદુરોમાંથી જે કોઇ કે તેને મળ્યા તેઓને માર્યા. એવી રીતે એકસોને સાઠ મદો સાથે કિલ્લામાંથી પોકારતો અને ભેરા કરતો-લડાઈનાં મયદાનમાં આવ્યો.

શુ નજરે સેપાહે પેશતન રસીદ
 બર હર કે દીદ આફીન ગુસ્તરીદ
 સેપાહી હમલ માનદ અન્દર શેગેફત
 કે મદે જવાન આન દેલેરી ગેરેફત
 શુ માલ અજ બરે તખ્તે સીમીન નેશરત
 સે પાસ અજ શમે તીરહ અન્દર ગુલશરત
 હમી પારેઆન બર ખોડરીદ સખત
 કે ગુસ્તારેપ શાહરત ફીરજ બખત
 હમીશહ જવાન બાહ એરેફતેયાર
 વરા બાહ અબે મહે બખત ચાર
 કે બર ફીને લોહરારેપ હરબરેપ સર
 બેખુરીદો બેફખત આઇનો ફર
 બખાફ અન્દર અફગન્દ શહરા એ તખત
 બર અફખત ગુસ્તારેપરા નામે બખત
 શુ તુર્કીન શનીદન્દ અઝાન સાન ખોડરી
 નેહાન્દ ચક્રસર બઆવાઝ ગૂરી
 ૩૩૬ દેલે કોહરમ અજ દીદહ્યાન તીરહ ગશત
 રવાનશ એ આવાઝે ઊ ખીરહ ગશત
 શુ બેશનીદ બા અન્દરીમાન બેગોફત
 કે તીરહ શખ આવાઝ નવાન નેહોફત
 એ ગૂઈ કે એમશખ એ શાયદ બદન
 બેબાયદ હમલ દારેતાનહા બદન
 કે ચારદ કુશાયદ બદીન ગૂનહ લખ
 બબાલીને શાહી ચુનીન તીરહ શખ
 એ બાઝી કુનહ પારેઆન રૂએ જગ્ગ
 બદીન નામદારાન શવહ કાર તગ્ગ
 બેબાયદ ફેરેરતાદ તા હર કે હરત
 સરાન શાન બખજર બેખુરીદ પસત
 અગર દુશમને મા બુવહ ખાનગી
 બેબાયદ હમી રૂએ બીબાનગી
 બઆવાઝે બહ ગોફતનો ફાલે બહ
 બેફબીમ મલજશ બખૂપાલે બહ
 શુ ઝીન ગૂનહ આવાઝ પચવરતહ શુહ
 દેલે કોહરમ અજ પારેઆન ખરેતહ શુહ
 એ બસ નઅરહ અજ હર સુએ ઝીન નશાન
 પુર આવાઝ શુહ ગૂરી ગદનકશાન
 ૩૪૦ સેપહ ગોફત આવાઝ બેરેયાર ગશત
 અજ અન્દાઝએ પારેઆન દર ગુલશરત
 કુનૂન દુશમન અજ ખાનહ બીફન કુનીમ
 વઝીન પસ બરીન લશ્કર અફસૂન કુનીમ
 દેલે કોહરમ અજ પારેઆન તગ્ગ શુહ
 બેપીચીદો રૂયશ પુર અઝગ્ગ શુહ
 બલશ્કર ચુનીન ગોફત કજ કારે શાહ
 દેલે મા પુર અજ દરહ શુહ ઝીન સેપાહ
 કુનૂન બીફમાન બાજ બાયદ શુદન
 નહાનમ કઝીન પસ એ શાયદ બુદન
 બબાઝીમરી માન ઈન ચરખ મરેત
 કે બાઝી બરઆરહ બહકૂતાદ દરેત
 બગીતી કે ફાનહ બબેજ કેઈબાર
 કે ફદા એ બાઝી કુનહ રૂચગાર

જ્યારે તે પેશતનનાં લશ્કરની નજીક પહોંચ્યા-ત્યારે જે કાઈ કે તેને
 બેતુ તે તેની ઉપર આક્રીન કરતું હતું.

તેનું તમામ લશ્કર અજબ રહ્યું-કે “તે જવાન મદે આવી રીતની
 બહાદુરી કીધી”

જ્યારે માહતાબ સોનેરી તખ્ત ઉપર બેઠો-અને સીઆહ રાતના
 ત્રણ પોહોર ગુચ્યા,

ત્યારે પેલા ચોખીયાન મોટેથી પોકાર્યા-કે “પાદશાહ ગુસ્તારપ
 ફતેહમદ થયા છે

અસ્ફદિયાર હમેશે જવાન રહેલો!-આરમાન, માહતાબ અને બુલદ
 બખત તેના મદદગાર હોલો!

કે તેણે લોહરારપના કીનામાં અર્જરપતુ સર-કાપ્યું અને ઈરાનીઓની
 રીતભાત અને દબાબો રાશન કર્યા.

પાદશાહ અર્જરપને તખ્ત ઉપરથી ખાકમાં નાખ્યા-અને ગુસ્તારપનું
 નામ અને બખત પ્રકાશિત કર્યું”

જ્યારે તુર્કીઓએ એવી રીતના પોકાર સાંભળ્યા-ત્યારે સધળાઓએ
 તે પોકાર ઉપર પોતાના કાન ધ્યા.

કોહરમનું દિલ પેલા ચોખીયાનથી સીઆહ બન્યું-અને તેના આવા
 ઝથી તેના છવ ગાબરો પડયા

જ્યારે તેણે એવું સાંભળ્યું ત્યારે અદરીમાનને કહ્યું-કે “સીઆહ
 રાતને વખતે આવાઝ પરગરો સમભય છે

હવે તું શું કહે છે? આજ રાતે શું બનાવ બનશે? હવે આપણે
 કઈ મસ્લહત કરી રાખવી બેઠયે?

આવી અંધારી રાતે પાદશાહના બિછાના આગળ-આવી રીતનું
 બોલવાની કોણ હિરમત કરી શકે છે?

ચોખીયાન લડાઇને દહાડે એવી શું બાઝી બેલે છે કે જેથી આ
 નામફરો ઉપરતું કામ મુશ્કેલ થઈ પડશે?

માટે કોઇને મોકલવો બેઠયે કે ત્યા જે પણ કાઈ હોય-તેઓનાં સર
 તલવારથી કાપીને નીચે નાખવાં બેઠયે.

અગર ધરનોજ માણસ આપણો દુશ્મન થયો હોય-અને એમ કરી
 વેર લેતો હોય,

તો આતું બૂર બોલવાને માટે તેમજ બૂરી આગાહી કરવા માટે-
 તેનાં મગઝને આપણે ભારી ગોઝું કરી છૂંદી નાખીશું”

જ્યારે એવી રીતનો પોકાર ચાલુજ રહ્યા કીધો-ત્યારે કોહરમનું
 દિલ પેલા ચોખીયાનથી ઝખમી થયું.

એ તરફથી એવીજ રીતના નીકળતા પુષ્કળ આવાઝથી-તે સધળા
 બહાદુરોના કાન તેવાજ સાદથી ભરાઈ ગયા.

લશ્કર બોલવા લાગ્યું કે “આવાઝો ધણાજ આવે છે-પેહેરેગીરોના
 આવાઝો કરતા પણ આ આવાઝો ધણા વધી ગયા છે

માટે પહેલે ચાલો દુશ્મનને ધરમાથી બાહર કાઢયે-અને પછી આ
 લશ્કરને મારવાની તજવીજ કરીશું”

હવે કોહરમનું દિલ પેલા પેહેરેગીરથી તંબ બન્યું-તે પોતા ઉપર
 મરોડાયા અને તેનો ચેહરા કરચલી બરેલો થયો.

તેણે લશ્કરને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “પાદશાહને માટે-પેલા લશ્કરથી
 માંડે દિલ દઈ બરેલું થયું છે.

માટે હવે આપણને ઝરર (કિલ્લા તરફ) પાછા ફરવું બેઠયે-હું
 બહુતો નથી કે હવે પછી શું થશે?

આ આરમાન તો ખેલ કરવામાંજ મસ્ત રહેલું છે-કે જે સિતેર
 હાથે પોતાના ખેલ કર્યા બન્ય છે.

આવાતી કાલે ઝમાનો શું ખેલ કરશે તે બોહાતાલા સિવાય દુન્યામાં
 બીજું કોણ બેલે છે?”

બુએર્મીન બુનીન પોસ્ત બરકાશતન્હ
બરાખ દરતે પચકાર બુએર્મીન
પસ અન્દર હમી આમહ એરેકન્દેયાર
એરેકુદાર બા ગોર્જએ બાવસાર
બુ કોહરમ બદરવાઝએ દેખ રસીહ
પસે લશકર ઇરાનેયાનરા બેદીહ
બુનીન ગોકૂત કંકૂન જોષ અસ રસમ કાર
એ માન્દહસ્ત બા ગોર્જ એરેકન્દેયાર
હમહ તીલહા બર કશીહ અસ નેયામ
બખન્જર ફેરેસ્તાહ બાયહ પચામ
બએહરહુર બુ તાખ અન્દર આવરુહ બખત
બરાન નામદારાન બેશુહ કાર સખત
દો લશકર બહાન સાન બર આશકૂતન્હ
હમહ બર સરે યકુ દેગર કૂતન્હ
બુનીન તા બર આમહ સપીદહ દમાન
બુએર્મીન ચીનરા સર આમહ જમાન
બેરકૂતન્હ ગોર્જને એરેકન્દેયાર
બરાન નામવર બારએ શહરૂયાર
બુરીહહ સરે ગોર્જ અર્જસ્પર
જહાનદાર ખૂનરીએ લોહરારેપરા
બપીરી સેપાહ અન્દર અન્દાખતન્હ
એ પચકાર તુર્કાન બેપદાખતન્હ
બોહરી બર આમહ એ તુરાન સેપાહ
એ સર બર બેરેકૂતન્હ યકુસર કોલાહ
દો કર્જને અર્જસ્પ ગેચાન શુદન્હ
બુ બર આતેરી તીસ બેચાન શુદન્હ
બેદાનેત લશકર કે આન કાર ચીસ્ત
વજાન રસમે બહ બર કે બાયહ ગેરીસ્ત
બેગોકૂતન્હ ઝારા હેલીરા સરા
સેપહદાર શીરા ગવા મેહુતરા
કે કોશતલ કે બર દરતે કીન કશતહ બાહ
બહ ભવેદાન રસ બરગશતહ બાહ
કેરા બાયહ અકૂનૂન સેપોર્દન બનહ
દેરૂશી કે દારીમ બર મયમનહ
બુ અસ શાહ પદેખતહ શુદ તખ્તબાહ
મબાદા કોલાહો મબાદા સેપાહ
સેપહરા બમરૂ અન્દર આમહ નેયાસ
એ બહુખ પુર અસ દરહ શુદ તા તરાસ
વજાન પસ હમહ પીરી મરૂ આમહન્હ
એરેકુદાર બા ખુદો તરૂ આમહન્હ
દેહો દાર બરખાસ્ત અસ રસમબાહ
હવા શુદ બકેકારે અબરે સેપાહ
બહરુ ભય બર તુદએ કંતાહ બુહ
કસીરા કુભ રસ બરગશતહ બુહ
હમહ દસ્ત બી તન સરા યાલ બુહ
બભએ દેગર દસ્તો ગૂપાલ બુહ
એ ખૂન બર દરે દેખ હમી મઉજ ખાસ્ત
કે દાનેસ્ત દસ્તે ચપ અસ દસ્તે રાસ્ત

એ પ્રમાણે સધળા બુએર્મી પોતાની પીઠ ફેરવી-અને રાતોરાત લડાઈનું મયદાન છોડી ગયા.

હવે તેઓની પછાડી બખ્તર પેહેરેલો અસ્ફંદિયાર ગાયત્રી સૂરતના ગોર્જ સાથે આવી લાગ્યો.

ન્યારે કોહરમ કિલ્લાના દરવાઝા આગળ જઈ પહોંચ્યો-અને પછાડીથી ઇરાની લશ્કરને આવડું બેધું,

ત્યારે તે એમ બોલ્યો કે “હવે પેહલવાન અસ્ફંદિયાર સાથે લડાઈ ૩૪૧ કરવા સિવાય બીજો કાંઈ એલાજ રહ્યો નથી, માટે તમે સધળાઓ મેયાનમાંથી તલવાર બાહર કાઢો-હવે તો તેઓને તલવારથીજ પચગામ પુગાડવા બેધવે.”

ન્યારે નસીબજ તેઓનો દુશ્મન થઈ લાગ્યું-એટલે તુરાની સરદારોનું કામ મુશ્કેલ થઈ પડ્યું.

બંને લશ્કર એક બીજા ઉપર છોડાઈ પડ્યાં-અને સધળાઓ એક બીજાનાં સર ઉપર ગોર્જ ફેરવા લાગ્યા.

એમ કરતાં સવારનું પોહોર પડતાં સૂધીમાં તારતરી સરદારોની આબેરી આવી.

હવે અસ્ફંદિયારના પેહલવાનો પાદશાહ અર્જસ્પના પેલા નામીયા કિલ્લા ઉપર ચઢી ગયા.

અને લોહરાસ્પનું ખૂન કરનાર બહાદુર પાદશાહ-અર્જસ્પનું કાપેલું સર,

પેલાં લશ્કરની વચ્ચે ફેંક્યું-એ જોઈ તુર્કીઓ લડાઈ કરવાથી અટકી ગયા.

તુરાની લશ્કરમાંથી રૂદનનો પોકાર નીકળ્યો-અને સધળાઓએ સર ઉપરથી લડાઈની કોલાહ ફેંકી દીધી.

અર્જસ્પના બંને છોકરાઓ રડવા પડ્યા-અને ધગધગતા આતશ ઉપર બુભય તેમ બુભવા લાગ્યા.

બુ બનાવ બન્યો છે તે હવે તુરાની લશ્કર સમજી ગયું-તે બદબખ્તી ૩૪૨ ભરેલી લડાઈથી હવે કોણને રડવાનું તે લશ્કર સમજી ગયું.

તેઓ બોલ્યા કે “અફસોસ ઓ બહાદુર! ઓ સરદાર!-ઓ લશ્કરના સેપહસાહાર સિંહ! ઓ પેહલવાન! ઓ બુએર્મી!

તને કોણે માર્યા? તે શખ્સ કીનાનાં મયદાનમાં માર્યા જશે!-તેનો દહાડો હમેશનો બરગરતે થશે!

હવે અમે આ સધળો લશ્કરી અસ્બાબ અને જે બુદો કે અમે લશ્કરના જમણા હાથ તરફ રાખતા હતા તે કોણને સોંપીશું?

ન્યારે પાદશાહથીજ તખ્ત ખાલી થયું છે-ત્યારે આ કોલાહ અને લશ્કર હોતુંજ ના!”

બહુખથી તરાજ રોહર સૂધી તમામ લોક દંદથી ભરેલું બન્યું-સધળા લશ્કરીઓ જીવ ઉપર આવી ગયા.

શેન્ટે તેઓ સધળા બખ્તર, કોલાહ અને લડાઈની ટોપી સાથે મોતની સામે ધસી ગયા.

તે લડાઈગાહમાંથી ધરપકડના આવાજ ઉઠ્યા-અને હવા સીઆહ વાદળની માફક કાળી થઈ ગઈ.

જેઓનો દહાડો બરગરતે બેઠો હતો તેવા મૂવેલાઓના જગજગ ટગલા થયા.

તમામ મયદાનમાં માથાં અને ગર્દન ચરીર વચર પડેલાં હતાં-બીજી કેટલીક જગ્યાએ ગોર્જ સાથના હાથો કપાયેલા પડેલા હતા.

કિલ્લાના દરવાઝા ઉપર લોહીના મોભ ઉઠવા લાગ્યા-કામો કે જમણો ૩૪૩ હાથ કોઈ પારખી શકતું નહીં હતું.

ગેરેપ્રતને એસ્કન્દેયાર કોહરમ
પેસરે અર્ભસ્પરા વ અર
દાર કશીદનશી.

અસ્કન્દિયારનું અર્ભસ્પના બેટા કોહરમને
પકડવું અને તેને ફાંસીએ
ચઢાવવું.

અુ એસ્કન્દેયાર અન્દર આમદ એ ભય
સેપહદાર કોહરમ બેયકુશુર પાય
રો જન્મી બદાન શાન અર આવીખતાન્દ
કે મોહતી બહમ શાન અર આવીખતાન્દ
તહમ્તન કમરુઆહે કોહરમ ગેરેપ્રત
શોબદશ એ ફએ જમીન અય રોગેપ્રત
અરઆબદશ અય ભયો હા અર જમીન
હમહુ હરકરશી ખાન્દન્દ આફ્રીન
દો દસ્તશ બેખસ્તનો બોદન્દ ખાર
પરાખન્દ શુદ હરકરે નામદાર
હમી ગોરુ અરીદ હમચૂન તખરુ
જમીન પુર એ વુકો હવા પુર એ મરુ
સર અય તીલ ખારાન અુ અર્ગે દેરખ
યકી રીખત રખતો યકી યાકૂત તખત

હમી મઉજ હા ખૂન દરાન રજમખાહુ
સરી ઝીરે નઅલો સરી બા કોલાહુ

નદાનદ કસી આરુએ જહાન
નખાહદ બમા અર કુશાદન મેયાન
૩૪૪ કસી કરી સરકુરાય ખુદ ખારગી
ચુરીઝાન હમી રાન્દ ચકુખારગી
હરાન કસ કે શુદ દર દમે અચદહા
બેકુશીદો ચુ હમ નેયામદ રહા
એ વુકોનો ચીની ફેરાવાન નમાન્દ
વગર માન્દ કસ નામે ઈરાન નખાન્દ
હમી તર્ગો ખકૂતાન ફેર રીખતન્દ
હમહુ દીદહુ બા ખૂન અર આવીખતાન્દ
દવાન પીરો એસ્કન્દેયાર આમદન્દ
હમહુ દીદહુ ચૂન નવ બહાર આમદન્દ
સેપહદાર ખૂનરીય બીદાહ ખુદ
સેપાહશ બબીદાહે બી શાહ ખુદ
કસીરા નદાહ અય ચલાન ઝીનહાર
બેકોશતન્દ અઝાન ખસ્તઝાન બી શુમાર
એ ગોદાને ચીન નામદારી નમાન્દ
અત્રાન જમીન શહુરયારી નમાન્દ
સરાપદહો ખીમહુ અરદાશતન્દ
અર આન કોશતઝાન ભય ખુઝાશતન્દ
બેચહ અર દરે દેશ દો દારે બલાન્દ
ફેરહેશત અય દાર પીયાન કમન્દ
૩૪૫ સરે અન્દરીમાન નેચૂનસાર કરુદ
બરાદરુશરા એદહુ અર દાર કરુદ

જ્યારે અસ્કન્દિયાર પોતાની જગ્યાથી આગળ વધ્યો-ત્યારે સરદાર
કોહરમે પોતાના ઘોડાને તેજ કીધો.

અને બન્ને લડાયકો એવા તો વળગી પડ્યા-કે ગોચા તેઓ સાથે
બેળાઈ એકજ થઈ ગયા.

પછી તેહમ્તન અસ્કન્દિયારે કોહરમનો કમરબંદ પકડીને-એ અજબ
થયલા રાખ્સ! તેને ઝમીનની સપાટી ઉપરથી ઊંચકી લીધો.

તેને તે જગ્યાએથી ઉઠાવી લઈ ઝમીન ઉપર પટકથો-એ બેધ તેનાં
તમામ લશ્કરે આક્રીન કીધી.

પછી તેના બન્ને હાથ બાંધીને ખુવારી સાથ ધસડી ગયા જેથી તેનું
નામીયુ લશ્કર પણ વીખરાઈ ગયું.

હવે કરાંતી માફક ગોઝીને વરસાદ વરસવા લાગ્યો-ઝમીન વુર્કીઓથી
અને હવા તેઓનાં મોતથી ભરેલી થઈ.

તલવારના ફટકાથી લડવૈયાઓનાં માથાં ઝાડનાં પાદડાંની માફક પડતાં
હતાં- એક બાજુ લડાઈની સામગ્રી ખોદતી જતી હતી અને બીજી બાજુ
રાજપાટની સત્તા મેળવતી જતી હતી.

તે લડાઈનાં મયદાનમાં જેમ દયાના મહત્ત્વ ઉછળે તેમ લોહીના
મહત્ત્વ ઉછળતા હતા-કોઈનું માથું ઘોડાના પગ તળે તો બીજાનું માથું
કોલાહ સાથનું હતું.

ઝમાનાની ખાહેશ શું હતી તે કોઈ ભણતું હતું નહીં-ધનસાનની સાથે
તે કમર છોડીને સલાહ અને ખયર આફ્રીયત સાથ ખેસ્તો નથી.

જેની પારો કે સારા ઘોડા હતા તેઓ ત્યાંથી એક મરતબે નાસવા
લાગ્યા.

જેઓ કે અઝદહાના દમમાં સપડાઈ ગયા હતા-તેઓએ ધણા ફાંફાં
માર્ચા પણ તેમાંથી છટી શક્યા નહીં.

તારતરી અને વરાનીઓમાંથી ધણો ભાગ બચ્યો નહીં-અને જે બચ્યા
તેઓ કોઈ પણ રીતે ભણીતા હતા નહીં.

તે સધળાઓ પોતાની કોલાહ અને બખ્તર કાઢી નાખીને-પોતાની
આખો આત્મ ભરી કરીને,

દોડતા અસ્કન્દિયારની આગળ આવ્યા-અને સધળાઓ નવા બહારની
મોસમ વરસે તે માફકની આંખ લઈને આવ્યા.

પણ તે સરદાર દુશ્મનનું લોહી લગાર કર બનીને રડતા રહ્યો-અને
તેનું લશ્કર તેનાં એવા કામથી ખુશી થતુ રહ્યું.

તે નામદારે તે પેહલવાનોમાંથી કોઈને પણ જીવતદાન આપ્યું નહીં-
અને તે ઝખ્મી થયલાઓમાંથી ધણા જીવને મારી નાખ્યા.

હવે તારતરી પેહલવાનોમાંથી એક પણ નામદારી ભરેલો રહ્યો નહીં-
અને વરાન ઝમીનમાં કોઈ પણ પાદશાહ રહ્યો નહીં.

નાના મોટા સર્વ તમ્બુઓ ઊંચકી નાખીને-ત્યાં ખૂલેલાં મેલવા માટે
જગ્યા કરતા હતા.

તે કિલ્લાના દરવાજા ઉપર બે જોયી ફાંસીઓ લગી કીધી-અને તે
ફાંસી ઉપરથી પેચદાર કમંદ નીચે લટકાવી.

એકની ઉપર અન્દરીમાનનું સર બેધું ઠાંચું-અને બીજી ઉપર તેના
લાઇ કોહરમને જીવતો ફાંસી ચઢાવ્યો.

સેવાહી બીરુન કંઈ અચ્છ હરુ સર્વી.
એ બઈ કે આમદ નેશાન અચ્છ ગર્વી
બેફુરુમ્ તા આતેશ અન્દર અન્દર
હમહુ શહુરે તૂરાન બહમ બરુ અન્દર
બાઈ યકી નામદારી નમાન્દ
બચીને બતૂરાન સવારી નમાન્દ
તો ચોક્કી કે અચ્છી બરુ આમદ સેયાહુ
બેબારીહ આતેશ બરાન રચમઆહુ
જહાનબચ ચૂન કારુ જાન ચૂનહુ દીહ
ચલાનરા બેયાવદો મય દરુ કશીહ

એ તરફ જ્યાંથી પણ કોઈ જોરાવર લડવેયાનો પતો મળી આવતો ત્યાં લશ્કરની દુકડી તેને પકડીને મારવા માટે મોકલતો હતો.

તેણે હોકમ કીધો જેથી સધળે આગ લગાડી-અને એ પ્રમાણે આપું તૂરાન ધૂળધાણી કરી નાખ્યું.

કોઈ પણ ઠેકાણે એક પણ નામદાર બચી નહીં-શું ચીન કે તૂરાનમાં એક પણ સવાર રહ્યો નહીં.

તું કહે ગોયા એક કાળું વાદળ ચઢી આવ્યું-અને તે લડાઈગાહ ઉપર આતરાનો વરસાદ વરસાવ્યો.

હવે જ્યારે જેહાન જીતનાર અરફંદિયારે એવી રીતે કામ પાર પડેલું એવું-ત્યારે સધળા સરદારોને બોલાવી મય પીવા લાગ્યા.

નામહુ નેવેશતને એસ્ફન્દેયાર બ-
ગુસ્તાવ્ દરુ બારએ ફીરઝી.

અસ્ફંદિયારનું ગુસ્તાવ્ ઉપર ફતેહમંદીની
બાબતનુ નામુ લખવું.

દબીરે નવીસન્દહુરા પીશ ખાન્દ
વજાન ચારહો જન્મ લખતી બેરાન્દ
બરે તખ્ત બેન્શરત ફરુશખ દબીરુ
કલમ ખાસ્ત વચ્ચ તુકે ચીની હરીરુ
તુબેદતીન કે નઉકે કલમ શુદ સેયાહુ
ગેરફત આફ્રીન બરુ બોદાવન્દે માહુ
બોદાવન્દે કયવાનો નાહીદો હુરુ
બોદાવન્દે પીલો બોદાવન્દે મૂરુ
બોદાવન્દે ફીરઝીઓ ફરુશહી
બોદાવન્દે દીહીમે શાહનુશહી
બોદાવન્દે નીકીરેહો રહુતુમાય
બોદાવન્દે બચો બોદાવન્દે રાય
અચ્છ બાવેદાન નામે ગુસ્તાવ્ બાહ
બચીનુ હમહુ કામે લોહુરાવ્ બાહ
રસીદમ બરાહી બતૂરાન અચીન
કે હરુગેચ નખાનમ બરુ ઊ આફ્રીન
અબરુ બરુ કુશાયમ સરાસરુ સોખન
સરે મહે નવ મહેદ અચ્છ ધમ કોહન
શુ દરેતૂર બાશહ મરા શહુરુયારુ
બેખાનમ બરુ ઊ ચારએ કાઝારુ
બહીદારે ઊ શાહો બીધમ શવમ
વચીન રન્ને દીરીનહુ બોરુરમ શવમ
વજાન ચારહાઈ કે મન્ સાખતમ
કે તા દેહ એ કીનહુ બેપદાખતમ
બરુનદેશ અર્જસ્પ કોહુરમ નમાન્દ
બેચ્છ અચ્છ મુયહો દરો માતમ નમાન્દ
કસીરા નદાદમ બબાનુ કીનહારુ
ગેયા દરુ બેયાબાનુ સરુ આવરુહ બારુ

હમહુ મહાએ મહુમ ખુરદ શીરો ગોરુમ
બેચ્છ અચ્છ દેહ નબુયહ પલગે સુતોરુમ

પછી તેણે નામુ લખનાર મુન્શીને પોતાની આગળ બોલાવ્યા-અને પોતે કીધેલી યુક્તિ અને લડાઈ માટેની થોડીક વાતો કીધી

મુખારક મુન્શીએ તેનાં તખ્તની નજીક પોતાની જગ્યા કીધી-અને કલમ તેમજ ચીનાઇ રેશમ જેવું લીસું સુંદર સફાઈદાર કાગજ હાથમાં લીધું

પછી કલમની અણી સીઆહીમાં બોળી કે તેણે પ્રથમ-માહતાબના પયદા કરનાર સાહેબની દોઆ કરવા માંડી,

કે “એ શાનિ અને શુક સેતારાનો તેમજ આફતાબનો સાહેબ છે-એ એક મોટા હાથીનો તેમજ નાની કીડીનો પયદા કરનાર સાહેબ છે

એ ફતેહમંદી અને અજકાટનો સાહેબ છે-એ શેહન્શાહી તાજનો ૩૪૧ માલેક છે.

એ નેકી પહોંચાડનારો અને રેહનુમાઈ કરનારો સાહેબ છે-એ આ જગતનો સાહેબ તેમજ હકાપણનો પયદા કરનારો છે

તે સાહેબની મદદથી ગુસ્તાવ્ પતું નામ હમેશે કાયમ રહેશે ! અને મીનોઈ જેહાનમાં લોહરાવ્ પની સધળી ખાહેશ બર આવશે !

હું એક એવે માઝે તૂરાન અમીનમા જઈ પુચ્છી-કે ને રાહની હું કહી પણ વખાણુ કરીશ નહીં

અગરજો હું તે સધળી વાતનું બેબાન કરું-તો તેના ગમથી એક જવાબ મહુનું સર પણ બુદદું થઈ જાય

જ્યારે પણ પાદશાહનો અને હોકમ થરો-ત્યારે તે સધળી લડાઈની યુક્તિઓનું વર્ણન તેની આગળ કરીશ

અને તેના દીનાર બેવાથી હું ખુશહાલ અને ગમ વગરનો બનીશ-અને આ સધળી લાગ્યા વખતની લીધેલી મેહનતથી શાદમાન થઈશ

મારાં દિલમાં ને વેર હવું તે પુરેપુરું લેવાય તેટલા માટે ને ને યુક્તિઓ મને લડાઈમાં કરવી પડી,

તેથી રૂઈનદેઅમાં અર્જસ્પ અને કોહરમ જીવતા રહ્યા નથી-ત્યાં રૂદન, ગમ અને માતમ સિવાય બીજું કંઈ રહ્યું નથી.

મેં કોઈને પણ જીવતદાન બંધ્યું નથી-ગોયા લડવેયાઓનાં માથાં એટલાં તો પડ્યાં છે કે બહુ મયદાનમાં ઘાસ ઉપર માથાંનાં ફળ લાગ્યાં હોય એમ દેખાય છે.

સિદ અને વર માણસોનાં એલં ખાઈને પેટ ભરે છે-અને મસ્ત ૩૪૭ ચિતાઓ મૂવેલાંઓનાં કબેલં ખાઈને પેટ ભરે છે

ફાલક રઉશન અચ તાને ગુસ્તાસેખ બાહ
ઝમીન ગુલશન અચ શાહે લોકુરાસેખ બાહ
શુ બર નામહુ બર મેહુરે એસ્કંદેયાર
નેહાદનેહા બેસ્તેહા અન્દી સવાર
હયનાને કહે અકૂગને તીચરવ
બઈશન ફેરેસ્તાહ સાલારે નવ
બેમાન્હ અચ પયે પાસોખે નામહુરા
બેકાસ્ત આતેશે મહે ખુદ કામહુરા

ગુસ્તાસેખનાં તાજથી ફરતું આરમાન રઉશન રહેલો !-પાદશાહ લોક-
રાસપતી દુઆથી આપણે દેશ આબાદ થયો !”

બ્યારે તે નામા ઉપર અસ્કંદિયારનું સીલ-મારવામાં આવ્યું ત્યારે
કેટલાક સવારો ચૂંટી કાઢ્યા.

અને તે જવાન સરદારે શેતાબ ચાલની કફ નાખનારી સાંઢણીઓ-
ઉપર તેઓને ઈરાન તરફ મોકલી આપ્યા

તે નામાના જવાબ માટે થોભ્યો-હવે તે સ્વઅભિમાની બહાદુર
મઈના કીનાનો આતશ છુટાશે.

પાસોખે નામએ એસ્કંદેયાર વ
બાઝુ ગરતનશ બઈશન.

અસ્કંદિયારનાં નામાનો જવાબ અને તેનું
ધરાન પાછું ફરવું.

૩૪૮ બસી બર નેયામહ કે પાસોખ રસીહ
યકી નામહુ ખુદ બન્હે ઊરા કલીહ
સરે પાસોખે નામહુ બુદ અચ તુખોસ્ત
કે પાયન્દહુ બાહ આન્ કે નીકી બેસ્ત
ખેરહ યાકૂતહુ મહે નીકી શેનાસ
બનીકી શેનાસહ એ ચક્કદાન્ સેપાસ
દેગર ગોકૂત કચ દાફગર ચક્ ખોદાય
બેખાહમ કે ઊ બાશદત રહુતુમાય
દેરખતી બેકેસ્તમ બખાએ બેકેસ્ત
કઝાન્ બારુવર તર ફરીફૂન્ નકેસ્ત
બરશ સોરખ યાકૂતો બર આમદહુસ્ત
હમહુ બગે ઊ ઝીબો ફર આમદહુસ્ત
સરશ મી બેસાયહ બચખે બલન્હ
હમીફૂન્ ખુવહ બીખે ઊ અરુખમન્હ
બેમાનાહ તા ભવેદાન્ ઈન્ દેરખત
તન્ આબાદો શાદાન્ દેલો નીકુબખત
રસીહ આન્ નેવેસ્તહુ બનચ્છઠીકે મન્
કે રઉશન શુદ ઈન્ ભને તારીકે મન્
નેવેસ્તહુ દર ઊ આન્એ પીશ આમદત
હોનરહા એ પયવન્હ બીશ આમદત
યકી આન્ કે ગોકૂતી કે કીને નેયા
બેસ્તેસ્તમ મન્ અચ ચારહો કીમેયા
દેગર આન્ કે ગોકૂતી એ ખૂન્ રીખતન્
બતનહા બરચમ અન્દર આવીખતન્
તને શહુરયારાન્ ગેરામી ખુવહ
હમ અચ ફૂરોશો જન્મ નામી ખુવહ
નેમહુદારે તન્ બારો આને ખરહ
કે ભનશ બહાનેશ ખેરહ પર્વરહ
સે દીચર કે ગોકૂતી એ અન્દીન્ હઝાર
નદાહમ કંસીરા બભન્ ઝીન્હાર
૩૪૯ હમીશહુ દેલત મેહરુખાન્ બાદો ગરમ
પુરુ અચ શરૂમભન્ લખ પુરુ આવાએનરમ
મખાદા તોશ પીશહુ ખૂન્ રીખતન્
ન બી કીનહુ બા મેહુતરુ આવીખતન્

ધણેક વખત નહીં ગયો કે તેને પાછો જવાબ પણ મળ્યો-તે તેની
ખાહેશ પ્રમાણેનુજ એક નામુ હતું.

તે નામાના જવાબની શરૂઆત પહેલવહેલી એમ હતી-કે “જે કોઇએ
સારા કામો કર્યાં હોય તે હમેશે કાયમ રહેશે !

સુખની કદર ભણનારો ડાહ્યો મહે-સુખ માટે ખોદાના શુકાના
ગુચારે છે”

ખીન્હુ લખ્યું હતું કે “દાદગર એકલા એક ખોદા પાસેથી-હું એવું
ચાહું છું કે તે સાહેબ તારો રેહનુમા બને.

બેહેસ્તનાં બાગમાં મેં એક એવુ ઝાડ રોપ્યું છે-કે જેવું ફળદ્રુપ
ઝાડ ફરીફૂને પણ રોપ્યું ન હતું.

તેના ફળ લાલ યાકૂત અને ખાલેસ સોનાનાં આવ્યા છે-તેનાં સઘળાં
પાદડાં સણગાર અને ઝળકાટ ભરેલાંજ આવ્યાં છે

તેનું સર ખુલ્લું આરમાન સાથે ધસાય છે-તેમજ તેની જડ પણ
ધણી કીમતી છે.

આ ઝાડ આબાદ તનનુ, ખુશહાલ દિલનું અને નેકબખતી ભરેલું
ભવેદાન સૂધી કાયમ રહેશે !

તારું નામુ મને પુખ્યું-કે જેથી આ મારો સીઆહ જીવ પાછો
રેશન થયો.

તે કાગઝમાં જે જે બનાવો બન્યા તે સઘળા તે લખ્યા છે-તારી
કુનેહ કુશળ તારી ખુન્યાદ કરતાં પણ વધારે શ્રેષ્ઠ છે.

પહેલાં તું લખે છે કે ‘બપાવાનો કીનો-મેં યુક્તિ અને ફતફરેબથી
લીધો છે’

પછી તું એકલો લડાઈમાં ઉતરી ખૂન રેડવા માટે લખે છે,

તેનુ ભણવું એ જે પાદશાહોનો જીવ ધણી કીમતી હોય છે-તેઓનાં
કામો અને તેઓની લડાઈઓ કરતાં વધારે ઉત્તમ હોય છે.

માટે તારા જીવની પહેલી સંભાળ રાખ અને અકલ ઠેકાણે રાખ-
કારણકે અકલ પોતાના અનુભવથી જીવને સંભાળે છે

ખીન્હુ તું લખે છે કે ‘હઝારો તુર્કીઓમાંથી-તેં કોઇને પણ જીવત-
દાન આપ્યું નથી.’

હમેશે તારું દિલ માયાળુ અને દયાળુ રહેશે !-તારો જીવ શમીલ
રહેશે અને તારા સખુનો બોલતી વખતે નમસિ ભરેલા રહેશે !

લોકોનાં ખૂન રેડવાનું અને કાંઈ પણ કીના વગર સરદારો સાથે
લડવાનું તારું કામ ના હોતું.

શુ કીને બેરાદરૂત છુદ સીઓ હરત
અચ અન્દાઝહૂ ખૂન રીખતન દર ગુલશત
વહીઅર કંઠાન પીર ગસ્તહૂ નેચા
એ દેહ દૂર કહી બદ્દ કીએચા
શુ ખૂન રીખતદશ તો ખૂન રીખતી
શુ શીરાને જગી બર આવીખતી
હમીશહૂ બેઝી શારો બેહુ રૂચગાર
રવાનો ખેરહૂ બાદત આમૂચગાર
નેચાઝરત મારા બદીદારે તુ
બદાન પુર હોનર જાને બીદારે તુ
શુ નામહૂ બેખાની સેપહૂ બર નશાન
બદીન બારગાહૂ આય બા સરકશાન
હયુને તમાવર એ દર બાચ ગરત
હમહૂ શહુરે ધીરાન પુર આવાચ ગરત
સવારે હયુનાન શુ બાચ આમદન્દ
બનચદે તહરતન ફરાચ આમદન્દ
શુ આન નામહૂ બર ખાન્દ એરફન્દેયાર
બેખખીદી દીનારો બર સાખત કાર
બેચ અચ ગન્ને અર્નરેપ ચીઝી નમાન્દ
હમહૂ ગન્ને પીશીને બે બર ફેશાન્દ
સેપાહશ હમહૂ ચ તવબર શુદન્દ
અચ અન્દાઝએ કાર બરતર શુદન્દ
શુપુર બુદો અરપાન બદરતો બફહૂ
બદાધે સેપહુદારે તુરાન ગોરહૂ
હયુન ખારત અચ હર સુએ દહૂ હઝાર
પરાગન્દહૂ દર દરતો દર ફૂફસાર
હમહૂ ગન્ને અર્નરેપ દર બાચ કરહૂ
નેગહૂબાન દેરમ સુખતી આધાચ કરહૂ
હઝાર ઉશપુર અચ ગન્ને દીનારે શાહૂ
શુ સીસહૂ એ દીબાઓ તખ્તો કોલાહૂ
સહૂ અચ સુરકૂ વચ અગબરો ગઉહરાન
સહૂ અચ તાબે વચ નામવર અફસરાન
અચ અફગન્દનીહાઓ દીબા હઝાર
બેફરૂમહૂ તા બર નેહાદન્દ બાર
શુ સીસહૂ શુપુર જમએ ચીનેયાન
એ મખરતો મહફુનો અચ પરનેયાન
અમારી બેસીચીદો દીબા જલીલ
કનીઝકૂ બેબોદન્દ ચીની દો ખીલ
બરોખ ચૂન બહારો બબાલાએ સરૂવ
મેયાનહા શુ ધવો બગશતન તઝરૂવ
અબા ખાહરાને યહૂ એરફન્દેયાર
બેરફૂતન્દ છુત રૂચ સહૂ નામદાર
એ પૂશીદહૂ રૂયાને અર્નરેપ પન્જ
બેરફૂતન્દ બા મૂચહો દો રન્જ
દો ખાહર દો દોખતર યઝી માદરશ
પુર અચ દો બા સૂગો ખસ્તહૂ બરશ
પચ આતેશ બઝનદેચ અન્દર ફેગન્દ
જબાનહૂ બર આમદ બચર્મે બલન્દ
હમહૂ બારએ દેચ બેઝહૂ બર જમીન
બર આવરહૂ ગરહૂ અચ બરો બુએ ચીન

ન્યારે તને તો તારા આઠગીસ લાઇઓનોજ કીનો લેવાનો હતો-
ત્યારે તું તો ખૂન રડવામાં અંદાઝથી પણ બાહેર ગયો.
વળી બીજી એ કે છુદા બપવાનુ વેર ફરમનને યુક્તિથી મારીને
તારાં દિલમાંથી કાઢી નાખ્યું.

ન્યારે તેણે લોહરાસ્પતું ખૂન કીધું ત્યારે તેં પણ તેવું ખૂન રડ્યું
અને લડાયક સિંહની માફક લડાઈ કીધી.

તું હમેશો ખુશહાલ અને લાગ્યશાળી જીવતો રહેજો-ખુશી અને સુખ સાથે
લાગી જિંદગી ભોગવજો અને તારાં અંતઃકરણ અને ડહાપણ તારા રાહબર થાજો!

હવે મને તારા દીદાર જોવાની તેમજ તારા હોનર ભરેલા ચાલાક
બનની ખાહેશ થઈ છે,

મોટે ન્યારે તું આ નામુ વાંચે ત્યારે લશ્કરને સવાર કરી-આ દર
બારમાં તારા સરદારો સાથે આવી લાગજો.”

હવે તેજ દોડનારી સાંઢણી તે દરબારમાંથી પાછી ફરી-અને આખા
ધરાન દેરામાં એ વાત ફેલાઈ ચૂકી

ન્યારે પેલા સાંઢણી સવારો પાછા ફર્યા-ત્યારે તેઓ તેહમતન અરફદિ
ચારની નજદીક આવ્યા.

ન્યારે અરફદિયારે તે નામુ વાંચ્યું-ત્યારે તેણે લશ્કરને દીનારો બક્ષેશ ૩૫૦
કરવા માંડ્યા અને પોતાનું કામ પુરું કર્યું.

ફક્ત અર્નરેપના ખજાના સિવાય બીજી કંઈ પણ રહેવા કીધું નહીં-
તેના ખેશીઓનો સઘળો ખજાનો લૂટાવી દીધો

તે ખજાનાથી તેવું તમામ લશ્કર તવંગર બન્યું-અને તેઓનું કામ
હદથી ઝેવાદા બુલંદ થયું.

તુરાની લશ્કરના સરદારની છાપવાળાં બેટો તેમજ ઘોડાઓ કે જે તે
મયદાનમાં પહાડ ઉપર હતા,

જેઓ તે જગલમાં અને પહાડી જગ્યામાં વીખરાઇ ગયલા હતા-
તેમથી દશ હઝાર સાંઢણીઓ ચો તરફથી પકડાવી મંગાવી

અર્નરેપના ખજાનાનો દરવાજો ખુલ્લો-અને ખજાનથી ખજાનો
કાઢવા લાગ્યો

પાદશાહના ખજાનામાંથી અને દીનારમાંથી એક હઝાર બેટ ભરયાં-
તેમજ ત્રણસો બેટ રેશમી કપડાં, તખ્ત અને કોલાહનાં ભર્યાં

સો બેટ કરતુરી, અગબર અને ગોહરોથી ભર્યાં સો બેટ તાજ અને
કીમતી કોલાહોથી ભર્યાં

બિજાના અને રેશમી કપડાંના તાકાના હઝાર બેટ ઉપર લાધવા
તેણે ફર્માવ્યું

ત્રણસો બેટ સાફ કીધેલાં ચામડાંના અને રંગીન ચામડાંનાં તેમજ
રેશમી કપડાંનાં સીવેલા તુર્કી લેબાસોનાં ભર્યાં

રેશમી ઝીનપોશ સાથની એક અમારી તૈયાર કીધી-બે ટોળી ચીનાઇ ૩૫૧
દાસીઓની લઇ ગયા

જેણીઓ ચેહરામાં ગોલાબ જેવી અને કંઠમાં સરૌવરનાં ઝાડ જેવી હતી-
તેઓની કમર બડ જેવી પાતળી અને તેઓની ચાલ તુર્કી રાની મરઘા જેવી હતી.

તે પૂતળાં જેવી ખૂબસૂરત સો નામીથી બાનુઓ અરફદિયારની
બહેનો સાથે ચાલવા લાગી.

અર્નરેપના જનાનખાનાની પાંચ બાનુઓ પણ-૨૩તી ફટતી અને કુઃખ
દંદ સાથે ચાલવા લાગી

જેઓમાં અર્નરેપની કુઃખ ભરેલી, સોગ સાથની અને જખમી છાતીની
બે બહેનો, બે બેટીઓ અને તેની મા હતી.

પછી તેઓએ રૂઘનદેજમાં આગ સળગાવી મૂકી-જેનાં ભડકાં બુલંદ
આસ્માન ઉપર ગયાં.

કિલ્લાની સઘળી દીવાર અમીન દોસ્ત કરી નાખી-અને તે તારતરના
ચુલકની ગઈ કાઢી નાખી

સે પૂરે જવાનું સેપડું દાઢે ગોઠૂત
 પરાગંદું ખાશીદો બા બખ્ત લોઠૂત
 બરાડું અરુ કસી સરુ બેપીચદુ એ દાઢ
 સરાન શાન બખ-જરુ બેપુરૂરી શાદ
 શુભા શાડું સુએ બેયાબાન બરીદ
 સનાનહા બખુરૂરીદે તાબાન બરીદ
 ૩૫૨ સુએ હકૂતખાન મન બખખીરે શીરુ
 બેયાયમ શુભા રહુ મહૂબીદ દીરુ
 બેપુયમ બેગીરમ સરે શાહુરા
 બેબીનમ શુભારા સરે માહુરા
 સુએ હકૂતખાન આમદ એરુદેયારુ
 બખખીરુ બા લશકરી નામદારુ
 શુ નચદીકે આન બાએ સરુમા રસીદ
 હમહુ ખાસ્તહુ ગેરુદ બરુ ભય દીદ
 હવા ખુશગુવારે ઝમીન પુરુ નેગારુ
 તે ગોઠૂતી બદય અન્દરુ આમદ બહારુ
 અઝાન ભયગહુ ખાસ્તહુ બરુ ગેરુદુત
 હમી માન્દ અઝાન બખતરુ અન્દરુ રોગેદુત
 શુ નચદીકે શાહુરે ઇરાન રસીદ
 બાએ દેલીરાને શીરાન રસીદ
 હો હકૂતહુ હમી ગરુત બા યુએ બાચ
 હમી બૂદ અઝાન રન્ને રાહે દરાચ
 સે ફરુને પુરુ માયહુરા અશમ દાશત
 એ દીરુ આમદન શાન બદેલ પશમ દાશત
 બેયામદ સેપાહો બેયામદ પેસરુ
 બેખન્દીદ બા હરુ યકી તાજવરુ
 ૩૫૩ બેગોઠૂતા કે શાહુ ઇન કે મન ફરુતમ
 એ દીરુ આમદમ તીન બરુ આશુકૂતમ
 ઝમીન બૂસહુ દાદન્દ હરુ સેહુ પેસરુ
 કે ચૂન તૂ કે દારુદ બગીતી પેદરુ
 વઝાન ભયગહુ સુએ ઇરાન કશીદ
 હમી ગન્જ સુએ દેલીરાન કશીદ
 હમહુ શાહુરે ઇરાન બેયારાસ્તન્દ
 મયો રૂદો રામેશગરાન ખાસ્તન્દ
 એ દીવારુહા ભમહુ આવીખતન્દ
 એ બરુ સુરુકો અખરુ હમી રીખતન્દ
 હવા પુરુ એ આવાએ રામેશગરાન
 ઝમીન પુરુ સવારાને નીઝહુશાન
 શુ ગુસ્તાસ્પ બેશનીદ રામેશ ગુઝીદ
 બઆવાએ બી ભામે મય દરુ કશીદ
 બલશકરુ બેફરુમૂદ તા હરુ કે બૂદ
 એ કેશવરુ કસી ફૂ ખુઝોર્ગી નમૂદ
 હમહુ બરુ દરશ બા તબીરહુ શુદન્દ
 ખુઝોર્ગીને લશકરુ પઝીરહુ શુદન્દ
 પેદરુ નીચ બા નામવરુ મૂબદાન
 ખુઝોર્ગીને ફર્જાનહો બેખદાન
 ૩૫૪ બેયામદ બપીરો પેસરુ તાઝહુ રૂય
 હમહુ શાહુરુ યકુસરુ પુરુ અચ ગોઠૂતગૂય
 શુ રૂએ પેદરુ દીદ શાહે જવાન
 દેલશ ગરુત શાહાને રઉશન રવાન

પછી તેણે પોતાના ત્રણ જવાન બેઠાઓને લશ્કર સોંપી આપી કહ્યું-
 કે “તમે રવાના થાઓ સાડું નસીબ તમારી સાથે રહેશે !

તમારા માર્ગમાં અગર કોઈ શખ્સ ઇન્સાફની રાહથી વેગળો ભય-
 તો તેનાં માથાં તમે તલવારે કરી ખુશહાલ રીતે કાપી નાખજો.

તમે જગત તરફનો માર્ગ લેજો-અને પ્રકાશતા ખુરશેદ સૂધી તમારા
 બાલાઓ બેંચા ચઢાવજો

હુ હકૂતખાનને રસ્તે સિંહનો ચોકાર કરતો કરતો આવી લાગું છું-
 તમે ધીલ કરતા કરતા રસ્તો કાપશે નહીં.

હું પણ ઝડપ કરીશ અને રાહના નાકા ઉપર તમેને પકડી પાડીશ-
 આ મહિનાની આખેરીએ તો હું તમેને મળીશ”

પછી અસ્ફંદિયાર થોડાક નામીયા સેપાહો સાથે શિકાર માટે હકૂત-
 ખાન તરફ ચાલ્યો

ન્યારે તે પેલી ખર્ફવાળી જગ્યાએ આવી પુગ્યો-ત્યારે તે જગ્યા ઉપર
 સધળો અસ્માબ એકઠો પડી રહેલોજ નેયો.

ત્યાની હવા ખુશુમા અને ઝમીન ઝાડ પાનેથી સણગાર ભરેલી હતી-
 તું કહેશે દય મહિનામાં (શિયાળામાં) વસંત રૂવ બેડી છે

ત્યાથી પોતાનો સધળો સર સામાન ઉઠાવી આગળ ચાલ્યો-તે પોતાનાં
 આવાં નસીબ માટે અજબ થતો હતો

ન્યારે તે ઇરાન રોહરની નઝદીક દિલાવરો અને સિંહ જેવા બહા
 દુરાની જગ્યાએ આવી પહોંચ્યો,

ત્યારે તે ચિંતા અને બાળ પક્ષીઓ સાથે બે હકૂતા સૂધી શિકાર કરવા
 લાગ્યો-કારણકે તે આટલી બધી રંજ અને લાગણી મઝલથી કટાળી ગયો હતો

તે પોતાના ખુન્યાદી ત્રણે બેઠાઓની રાહ ભેટો હતો-અને તેઓને
 આવતાં વાર લાગ્યાથી પોતાના દિલમાં ગુસ્સો પકડતો હતો

પણ ન્યારે લશ્કર અને છોકરાઓ આવી લાગ્યા-ત્યારે તે તાજને
 લાયકનો શાહઝાદો દરેક જણ સાથે હસીને

બોલ્યો કે “મારી મુસાફરી પુરી થઈ રહી અને તમેને આવતાં વાર
 લાગવાથી હું ગુસ્સો કરતો હતો

ત્યારે તેના ત્રણ છોકરાઓ ઝમીન ચૂમીને-બોલ્યા કે “હુન્યામાં
 તારા જેવો બાપ કોણ ધરાવે છે ?”

પછી ત્યાંથી તે ઇરાન તરફ ચાલ્યો-અને તમામ ખઝાનો પણ તે
 બહાદુર લોકોના રોહર તરફ ધસડી ગયો

લોકોએ આખુ ઇરાન રોહર સણગાર્યું-તેમજ મય તખ્તૂરા અને
 રામેશગરોનો દરર ચાલી રહ્યો

ધરની દીવારો ઉપર વાવટાઓ લટકાવ્યા-અને સધળે ઠેકાણે કરતુરી
 અને અખરનો છટકાવ કર્યો

સધળી હવા રામેશગરોના આવાઝથીજ ભરેલી થઈ ગઈ-અને સધળી
 ઝમીન નેઝા ધરાવનારા સવારોથી ભરપુર બની.

ન્યારે ગુસ્તાસ્પે એ વધાઈ સાંભળી ત્યારે તેણે પણ ખુશહાલી એખત-
 ચાર કીધી-અને અસ્ફંદિયારની યાદમાં મયની ભમ ઉઠાવવા લાગ્યો

પછી તેણે હોકમ કીધો કેથી જે કાઈ લશ્કર હવું તે તેમજ ઇરાન
 દેશના જે કોઈ ખુઝોર્ગી હતા,

તે સધળા નગરાં સાથે તેની દરગાહ આગળ ગયા-અને ત્યાંથી
 સધળા લશ્કરના સરદારો તેને લેવા માટે ગયા.

તેનો બાપ પણ નામવર મોબેદો, દાના ખુઝોર્ગી અને હાપણવાળા
 શખ્સો સાથે,

ખીલેલા ચેહરાએ પોતાનાં બેઠાની નઝદીક આવ્યો-સધળું રોહર
 તેનીજ વાતથી હળીમળી રહ્યું

ન્યારે તે જવાન શાહઝાદાએ પોતાના બાપનો ચેહરો ભેયો-ત્યારે
 તેણે દિલ ખુશહાલ બન્યું અને તેનો ઇવ રાશન થયો.

અરુ આગીખત અરુ ભય શબ્દગુરો
ફેરવેજીએ આતેશે જગુરો
ચેયાદહુ પેદરુશ બખરુ દરુ ગેરેકૂત
પેદરુ માંદહુ અરુ કારે જી દરુ શેગેકૂત
હમી ખાન્દ અરુ વય બસી આફીન્
કે બી તુ મખાદા જમાનો જમીન્
વજાન્ ભ બઅયવાને શાહુ આમદન્દ
જહાની વરા નીકુખાહુ આમદન્દ
બેયારાન્ત ગુસ્તાવ અયવાનો તખ્ત
દેલશ ગશતહુ ખોરુમ અજાન્ નીકુખખત
બઅયવાનહા દરુ નેહાદન્દ ખાન્
બસાહારુ ગોફતા મેહાનરા બેખાન્
બેયામહુ એ હરુ ગૂશએ મયગુસારુ
બતચદીકે આન્ ખુસ્તે શહુરુયારુ
મયે ખુસ્તવાની બજામે ખુલુરુ
ગુસારન્દરુશ દાહ રખશાન્ શુ હુરુ
એ મય ગૂનધ રૂય શાન્ બરુ ફેરખત
દેહી બદ્દેગાલાન્ બેચુદો મેસ્ખત
ચેસરુ ખુરુદ બાદહુ બરુએ પેદરુ
પેદરુ હમચુતાન્ હમ બરુએ ચેસરુ
બેખુસીદ ગુસ્તાવ અરુ હકૂતખાન્
અજાન્ નામવરુ પૂરે ફરુશખ જવાન્
બગુસ્તાવ ગોફત આન્ ગહુ એસ્કન્દેયારુ
કે દરુ બઅમગહુ ઈન્ મકુન્ ખારેતારુ
બેગૂયમ બપીશે તો ફદા હમહુ
અયા પુરુ ખેરદ શહુરુયારે રમહુ
શુખુનહાએ દીરીનહુ બઅ આવરીમ
બગોફતારુ લખરા નેયાઅ આવરીમ
શુ ફદા બહોશયારી ઈન્ બેશનવી
બપીરુજીએ દાદગરુ બેચવી
બેરકૂતન્દ હરુ ચક્ર કે ગશતન્દ મસ્ત
ગેરેકૂતહુ યકી માહુ રોખરા બદસ્ત
સરુ આમહુ કુતુન્ કેસ્સએ હકૂતખાન્
બજામે જહાન્દારુ ઈન્દરા બેખાન્
કે જી દાહ બરુ નીકો બદ્દેસ્તગાહુ
ખોદાવન્દે ખુરુશીદો રખશન્દહુ માહુ
અગરુ શાહે પીરુઅ બેપસન્દ ઈન્
નેહાદીમ બરુ અર્ખે ગર્દન્દહુ જીન્
હમીશહુ એ દાદારે દાહ આફીન્
બરીન્ નામવરુ શાહુ બાહ આફીન્
જહાન્દારે પીરુઅ ચારે તો બાહ
સરે અખતરુ અન્દરુ કેનારે તો બાહ
કુતુન્ ખુરુદ બાદહુ મયે ખુશગુવારુ
કે મી જુએ ખુરુદ આયદ અરુ ફરુસારુ
હવા પુરુ ખોરુશો જમીન્ પુરુ એ બૂચ
ખુલુકુ આન્ કે દેહ શાહ દારદ બૂચ
દેરમ દારદો તુકલો નાનો નબીદ
સરે બૂચન્દી તવાનદ ખુરીદ
મશ નીસ્ત બારી મરુ આન્દરા કે હસ્ત
બેખખશાય બૂ બરુ મને તબ્દસ્ત

તેણે લડાઈનો આતશ રોશન કરનારા શબ્દગુરુ નામના ધોડાને ડપટાવ્યો

અને ચેયાદો યદ બાપની સાથ બગલગીરી કીધી-તેના બાપે પણ તેનાં કામથી અજબ રહીને

તેની ઉપર ધણીક દુઆ કરવા લાગ્યો-કે “ તારા વગર જમાનો અને જમીન હોતીજ ના ! ”

ત્યાંથી તેઓ પાદશાહી મેહલમાં આવ્યા-સધળી રૈયત પણ તેની ખબરખાહ બનીને તેની સાથ આવી

ગુસ્તાવે પોતાનો મેહલ અને તખ્ત આરાસ્તા કરાવ્યાં-તેતુ દિલ તે નેકબખ્ત શાહઝાદાથી ખુશહાલ બન્યું હતું.

અયવાનોમાં ખાણના ખુમચા મૂકવામાં આવ્યા-અને દરબારના વડાને કહ્યું કે “ સધળા સરદારોને અહીં બોલાવ ”

જેથી રોહરના દરેક બામાંથી મયના રોઝીનો તે પાદશાહોના પાદ શાહ ગુસ્તાવની નજદીક આવી લાગ્યા

પછી બિલોરની બમમાં આફવાબ જેવો ચળકટો પાદશાહી મય તે પીનારા રખસોને આપવા માંડયો

મયે કરીને તેઓના ચેહરાનો રંગ ચળકાટ ભરેલો બન્યો હતો-ત્યારે કપપ તેના દુસ્મનોના દિલ નાશ પામતા અને બળી મરતા હતાં.

બેટા અસ્કન્દિયારે પોતાના બાપની સલામતી લઈ શરાબ નોરા કીધો-ત્યારે બાપે પણ તેજ પ્રમાણે પોતાના બેટાની સલામતી લીધી

પછી ગુસ્તાવે પોતાના નામવર કીર્તિમાન જવાન બેટાને હકૂતખાનની વાત પૂછી.

તુરત અસ્કન્દિયારે જવાબ દીધો કે “ તુ આવી ખુશીની મજલેસમાં એ વાત મને ના પૂછ

ઓ રૈયતના ડહાપણવાળા પાદશાહ !-હુ કાલે તારી આગળ એ સધળું દારેતાન કહીશ.

ગુરેલી વાતને પાછી કહીશ-મારા હોઠને તે વર્ણન આપવા આતુર બનાવીશ.

આવતી કાલે જ્યારે તુ મયની કેફ વગર હુશયારીમાં એ વર્ણન સાંભળશે-ત્યારે તું માનશે કે આ લડાઈમાં મને ખોદાએજ કૃતેહ આપી છે ”

હવે જે લોકો કે મસ્ત બન્યા હતા-તેઓ એકેકે ખૂબસૂરત ગોલામને લાઈ પકડીને ધર જવા લાગ્યા.

હવે અસ્કન્દિયાફની હકૂતખાનની સફરત બેયાન પુર થયું છે-એ બેયાનને ખોદાના નામથી વાંચવાતું શરુ કરવે.

નેકી અને બદી ઉપર આપણને તે સાહેબે કાબૂ બક્ષ્યો છે-તે આફ તાબ અને માહતાબનો પયદા કરનાર સાહેબ છે

જે કૃતેહમંદ શાહ મહમૂદને આ વર્ણન પસંદ પડશે-તો ગોચા ફરતા કપક આસ્માન ઉપર સવાર થયેલો હું પોતાને બલ્લીશ

બક્ષેશને હસ્તીમાં લાવનાર દાદારના આશીષ આ નામવર પાદશાહ ઉપર સદા ઉતરશે

કૃતેહમંદીનો બક્ષનાર જ્ઞાનને નીલાવનાર ખોદા તારો મદદગાર થશે !-અને નેક સેતારાતુ માથું તારી ગોદમાં રહેશે !

હવે લેહઝતદાર મય આપણને પીવા નેહયે-કારણકે વસંતની લેહે કીધી પહાડો તરફથી કર્તુરીની ખુશબો આવવા લાગી છે

હવામાં પક્ષીઓ મધુર ગાયન ગાઈ રહ્યા છે અને જમીન ઉપર ધામધૂમ ચાલી રહી છે-ભાગ્યશાળી તે માણસ કે મયનૂશીમાં પોતાનું દિલ ખુશ રાખે.

જે માણસ પાસે પૈસા હોય, મીઠાઈ હોય, રોટી હોય અને શરાબ હોય-તે માણસ એક ગોસ્તખંદ કપાવી શકે.

પણ મારી પાસે તો પૈસો નથી જેની પાસે હોય-તેને મેહેરબાની કરીને કહે કે મુજ ગરીબની દયા ખા

હમણુ બુસ્તાન બીરે બર્ગે ગુલસ્ત
હમણુ ફેરુ પુરુ લાલહો સોમ્બુલસ્ત
બપાલીઅં બુલબુલ બેનાલહુ હમી
ગુલ અઅ નાલએ ઊ બેખાલહુ હમી
શબે તીરહુ બુલબુલ નખોસ્પહ હમી
ગુલ અઅ બાદો બારાન બેચોસ્પહ હમી
૩૫૭ મન અઅ અઅ બીનમ હમી બાદો નમ
નદાનમ કે નરુગેસ ચેરા શુદ્ધ દેઝમ
બેખન્દહ હમી બુલબુલ અઅ હરુદુવાન
ચુ બરુ ગુલ નેશીનહુ કુશાયહ અખાન
નદાનમ કે આતેશ ગુલ આમહુ કે અબુર
કે અઅ અબુર બીનમ ખેડરો હેઝબર
બેદરહ હમી પીશ પીરાહનશ
દેરકુશાન શવહ આતેશ અન્દર તનશ
સેરેરકે હવા બરુ અમીન શુદ્ધ ગવા
બનઅદીકે ખુરશેરે કમીનરવા
કે દાનહુ કે બુલબુલ એ ગૂયહ હમી
બઝીરે ગુલ અન્દર એ બૂયહ હમી
નેગહુ કુન સહરુગાહુ તા બેશનવી
એ બુલબુલ સખુન ગોકૂતને પહુલવી
હમી નાલહુ અઅ મર્ગે એરફન્દેયાર
નદારહ બળેઅ નાલહુ અં યાદગાર
એ આવાએ રોસ્તમ શબે તીરહુ અબુર
બેદરહ દેલે પીલો અન્ગે હેઝબર

ફલનો બાગ ફલની પાંદરીઓથી ભરાઈ ગયા છે-અને પહાડો લાલા
અને સોમ્બુલનાં ફલથી ભરાઈ ગયા છે.

ફલના ક્યારામાં બુલબુલ પક્ષી ગાઈ રહ્યાં છે-ગોલાબનાં ફલ તેઓનાં
મધુર ગાયનથી ખીલી રહ્યાં છે

અંધારી રાતે બુલબુલ પક્ષી બિધાતાં નથી-પવનની લેહેરી અને વર-
સાદથી ફૂલો ખાચતાં ભય છે.

આસ્માન ઉપરથી હવા આવતી ભય છે અને પાણીની વૃષ્ટિ થતી
દેખાય છે-છતાં નર્ગેસ શા માટે ઉદાસ રહે છે? તે મને સમજ પડતી નથી.
તે બન્ને (ગોલાબ અને નર્ગેસ) થી બુલબુલ પક્ષી હસે છે-અને ગોલા-
બનાં ગ્રાહ ઉપર જ્યારે બેસે છે ત્યારે ગાવાનું શુર કરે છે

હુ નહીં ભણતો કે ગોલાબ આરોગ બન્યો છે કે વાદળો? -કારણકે
નર સિંહ મિસાલ વાદળા પલ્લુ ગરજના કરી રહ્યાં છે.

વાદળો પહેલાં પોતાનું પેહેરણ ફાડે છે-અને તેથી તેનાં ચિતરનો
આવશ ચમકી રહે છે.

હવાનાં આતુ ઝમીન ઉપર પડે છે તેજ શેહન્શાહ ખુરશેદની આગળ
ગવાહી પુરે છે,

કે બુલબુલ શુ બોલે છે તે તે સમજે છે-અને ગોલાબનાં ફૂલમાં
શાની સુગંધ આવે છે તે પલ્લુ તે ભણે છે

બામહાદમા બેઝે કે બુલબુલનું ફાર્સી ગાયન તુ સાબળશે

બુલબુલ અસ્ફંદિયારનાં મોતનું રૂદન કરે છે-અસ્ફંદિયારનાં રૂદન
સિવાય તેનું હવે કાંઈ બીજું બાકી રહ્યું નથી

રસ્તમના પોકારથી કળા વાદળાવાળી રાતે હાથીનું જીગર અને નર
સિંહના પલ ફાટી ભય છે

આધાએ દાસ્તાને એસ્ફંદેયાર વ રોસ્તમ.

અસ્ફંદિયાર અને રસ્તમની દાસ્તાનની શુરૂઆત.

૩૫૮ એ દેહકાન શનીદમ યકી દાસ્તાન
કે બરુ ખાન્દ અઅ ગોકૂતએ બારેતાન
કે ચૂન મસ્ત ખાઅ આમહુ એરફન્દેયાર
દેઝમ ગરતહુ અઅ ખાનએ શહુરુયાર
કતાબુને કયસરુ કે બુદ માદરશ
ગેરફતહુ શબે તીરહુ અન્દર બરશ
ચુ અઅ ખાખ બીદાર શુદ્ધ નીમ શખ
યકી ભમે મય બેરતો બુકુશાહ લખ
ચુનીન ગોકૂત બા માદર એરફન્દેયાર
કે બા મન હમી બહુ કુનહ શહુરુયાર
મરા ગોકૂત ચૂન કીને લોહુરાસ્પ શાહ
બેખાહી બમર્દી એ અર્નસ્પ શાહ
બેચારી તો મરુ ખાહરાનરા એ બન્દ
કુની નામે મારા બગીતી બલન્દ
જહાન અઅ બદાન પાડો બીખલ કુની
બેકુરીઓ આરાયેશે નવ કુની
હમણુ પાદશાહીઓ લરકરુ તોરાસ્ત
હમાન ગન્જ બા તખ્તો અકુસરુ તોરાસ્ત

દાનેશવર દેહકાનથી મેં આ દાસ્તાન સાંભળ્યું છે-જે ભૂતાં નામા-
માથી તેણે કહ્યું છે.

કે જ્યારે અસ્ફંદિયાર દરૂની કેંદમાં પાછો આવ્યો-ત્યારે તે પોતાના
બાપના મેહલથી કંટાળી ગયો હતો.

રમના કચસરની છાકરી કતાબુન જે તેની મા હતી-તેણીએ તેને તે
રાતે પોતાની આગળ રહેવા બોલાવ્યો હતો

જ્યારે મધ રાતે તે ખાખમાંથી બીદાર થયો-ત્યારે તેણે એક શરાબની
ભમ માંગી અને બોલવા લાગ્યો.

અસ્ફંદિયારે પોતાની માને એ પ્રમાણે કહ્યું કે “ પાદશાહ હજી
મારી સાથે બુડાઈજ કરે છે.

તેણે મને કહ્યું હતું કે ‘ જ્યારે તુ પાદશાહ લોહુરાસ્પનો કીનો-
બહાદુરીથી પાદશાહ અર્નસ્પ ઉપર લેશે,

તેમજ તારી બહેનોને કચદમાંથી છાડવી લાવશે-અને દુન્યામાં
આપણું નામ બુલંદ કરશે,

અને જેહાન ખૂરા લોકોથી સાફ અને પાક કરશે-તું કોરોશ કરશે
અને દુન્યાને નવેસરથી સજાગાર આપશે,

ત્યારે તમામ પાદશાહી અને લરકર તાઝં થશે-તેમજ તખ્ત અને
તાજ સાથેનો ખજાનો તનેજ મળશે.’

કુનૂન ચૂન બર આરફ સેપહુર આકૂતાબ
સરે શાહે બીકાર મદદ એ આબ
બેચુચમ બદ આન સુખનહા કે ગોકૂત
એ મન રાસ્તીહા નબાયદ નેહોકૂત
અમર તાને શાહી સેપારફ અમન
પરસ્તેશ કુનમ ચૂન છુતાનરા શમન
બમર ઇમ તાબ અન્દર આરફ અબેહુર
અયજદાન કે બર પાય દારફ સેપેહુર
અમદી મન આન તાજ બર સર નેહમ
અઈશનેયાન ગન્ને કેશવર દેહમ
તોરા બાનુએ શહુરે ઇશાન કુનમ
અજુશે અદેલ કારે શીરાન કુનમ
ધમી શુદ એ ગોકૂતારે ઊ માદરશ
હમહુ પરનેયાન ખાર શુદ દર બરશ
બેદાનેસ્ત કાન ગન્ને તખ્તો કોલાહ
નબખશદ બદ નામખરદાર શાહ
બદ ગોકૂત કય રન્જ દીદહુ પેસર
એ ગીતી એ જ્યુદ દેલે તાજવર
હમહુ ગન્ને ફમાનો રાએ સેપાહ
તો દારી બરીન બર ફેજની મખાહ
ચકી તાજ દારફ પેદસ્ત અય પેસર
તો દારી હમહુ લશકરે બૂરો બર
એ નીકૂ તર અચ નરરહુ શીરે એયાન
બપીશે પેદર બર કમર બર એયાન
ચુ ઊ ખુન્જરફ તાને તખ્તશ તોરાસ્ત
ખુઝેગીઓ અઉરન્ગો બખ્તશ તોરાસ્ત
ચુનીન ગોકૂત બા માદર એરફન્દેયાર
કે નીકૂ અફ ઇન દારેતાન હૂશ્યાર
કે પીશે જનાન રાચ હરગેચ મગૂચ
ચુ ગૂઈ સખુન બાચ ચાબી બકૂચ
અગર લખ બેબદી એ બહુરે ગઝન્દ
નગૂઈ જનાનરા ખુવદ સૂદમન્દ
બકારી મકુન નીચ ફમાને જન
કે હરગેચ નબીની જની રાએજન
જની ગર જહાન શુદ બકમાને ઊચ
બરે ઊ નબાશદ ગેરામી ચુ શૂચ
પુર આજન્ગો તશ્વીર શુદ માદરશ
એ ગોકૂતન પરીમાની આમદ બરશ
નશુદ પીશે ગુસ્તાસ્પ એરફન્દેયાર
હમી બૂદ બા રામેશો મયગોસ્તાર

તેથી હવે જ્યારે આરમાન આકૂતાબને ઊંચો લાવશે-અને પાદશાહ
ખાબથી બેદાર થશે,

ત્યારે તેણે જે સખુનો કહ્યા હતા તે હું તેને કહી સમભવીશ-મારાથી
સચ્ચાઈ ધ્રુપી રહેવી નહીં બેધયે.

અગરજે પાદશાહી તાજ અને સોપે-તો જેમ મૂર્તિ પૂજક મૂર્તિની ૩૫૬
સેવા કરે તેમ હું તેની સેવા કરીશ.

પણ જો તે મારા કહેવાનો કાંઈ પોતાના ચેહરા ઉપર ગુસ્સો લાવશે-તો
ચત્રદાન કે જે ફરદુ આરમાન પાયદાર રાખી શકે છે તેના કસમ લઈ કહું છું,
કે હું તે તાજ બહાદુરીથી મેળવી મારાં સર ઉપર મૂકીશ-તેનો
ખજાનો અને મુલક ખીલ ઈરાનીઓને આપીશ.

તને ઇરાન શેહરની રાણી બનાવીશ-તેમજ મારાં ઝોર અને હિંમતથી
સિંદોનાં કામ કરી દેખાડીશ.”

તેની મા તેની આવી વાતથી ગમગીન થઈ ગઈ-અને તેણીનાં આંગ-
માંનાં રેશમી કપડાં તેણીને મનસે ખુવાર થઈ પડ્યાં.

તેણી ભણતી હતી કે નામદાર પાદશાહ કાંઈ પોતાનો ખજાનો, તખ્ત
અને તાજ તેને બક્ષેશ કરવાનો નથી

તેથી તેણી બોલી કે “ઓ મારા દુઃખી થયલા બેટા! આ તારું
પાદશાહી દિલ હજી દુન્યામાં બીજી તે શું ચાહે છે?
ખજાનો હક્કમત અને લશ્કરની સરદારી-તો તનેજ મળેલી છે-માટે
હવે એથી વધુની ઇચ્છા ના કર.

ઓ બેટા! તારો બાપ તો માત્ર એક તાજબંધ ધરાવે છે-જ્યારે તમામ
લશ્કર અને સર જમીન તો તારાજ તાબામાં છે

એક મસ્ત નરોર કમર ઉપર કમરબંદ બાંધીને બાપની સેવામાં
હોયો રહે તેનાં કરતાં બીજી વધારે સારું શું હોય?

જ્યારે તે ગુઝર પામશે ત્યારે તેનું તાજ અને તખ્ત તો તારુંજ છે- ૩૬૦
તેમજ તેની મોટાઈ, દબદબો અને તેનું ફતેહમંદ નસીબ તે તારુંજ થશે.”

ત્યારે અરફન્દિયારે માને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “એક દાના શખ્સે આ
વાત સાચીજ કહી છે

કે બેરાઓ આગળ તારી ખાનગી વાત કહી પણ ના કહેતો-જે તું
કહેશે તો તેજ વાત બીજા મોહલ્લામાથી તુ સાંભળશે

જે તને નુકસાન નહીં થાય તે માટે તારું એ બંદ રાખે-અને અઠ-
રતની આગળ કાંઈ ભરમ કહે નહીં તો તેમાં ધણો ફાયદો છે

કોઈ પણ કામમાં અઠરત કહે તેમ ચાલતો ના-કારણકે કહી પણ
અઠરત સારી સલાહ આપનારી નહીં હોય

એક અઠરતની ખાહેશ મૂજબ જો દુન્યા ચાલતી હોય-તો પણ તે
દુન્યા તેણીના ખાવંદ નેટલી પ્યારી તેણીને લાગતી નથી.”

આવા સખુનો સાંભળીને અરફન્દિયારની માને ખીજવાટ લાગ્યો-અને
પોતાના બેલવાનો તેણીને પસ્તાવો આવ્યો

હવે અરફન્દિયાર ગુસ્તાસ્પની આગળ ગયોજ નહીં-પણ ગાનારા અને
મય પીનારા સાથ લાજ રહ્યો હતો.

§ આ બધામાં બાનુએ વિષેના જે વિચારો ફિદોંસી જણાવે છે તે ઈસ્લામી તરીકા મૂજબ જણાવે છે કારણકે એ
વિચારો કદીમ ઈરાની બાનુઓને લાગુ પડતા છેજ નહીં. ઈરાની બાનુઓ વિષે અવસ્થામાં ધણા સારા વિચારો જણાવેલા છે.
ફિદોંસીના બાનુઓ વિષેના વિચારો ધણા સાંકડા હતા એ તો ખુદ્દા જણાઈ આવે છે. કારણકે શાહનામાની તવારીખમાં જ્યાં
પણ બાનુઓ માટે કાંઈ એવી બાબતો આવે છે, એટલે પોતાના વિચારો દર્શાવે છે. ગાયા બાનુઓએ કોઈ પણ કામમાં ભાગ
લેવાજ નહીં, પણ ધરમાં બેસી નરોર જેવા બેટાઓને જન્મ આપ્યા કરેલા.

જનાનરા હમીનસ્ત બસ ચક્ર હોનર
નેશીનન્દો અયન્દ શીરાને નર

એવીજ ભતના વિચારો રાખ સમઘીના પણ હતા જે આપણને ખુસ્તાન વાંચના માલુમ પડી આવે છે

હો રૂઝો હો શખ્ આદલ અમ્ જામ અમ્
 અરે માહર્યાનશ આરામ કરૂં
 સેજુમ રૂઝ ગુસ્તાસપ આગાહ રૂઝ
 કે ફર્જન જૂથ-દએ ગાહ રૂઝ
 ૩૧૧ હમી અર રેહ અન્દીશહ બેફાયાદશ
 હમી તાજે તખ્તે કઈ આયદશ
 બેખાન્દ આન્ અમાન્ શાહ જામારપરા
 હમાન્ ફાલગુયાને લોહરાસપરા
 બેરફતાન્દ આ ઝીચહા દર કેનાર
 બેપુર્સીશ શાહ અમ્ ગવ એરફ-દેયાર
 કે ઊરા ખુવહ એન્દગાની દરામ્
 નેશીન્દ બખૂબીઓ આરામો નામ્
 બસર અર નેહહ તાજે શાહ-સોહી
 અર ઊ પાયદારહ બેહીઓ મેહી
 શુ બેશનીહ દાનાએ ઈરાન્ સોખન્
 નેગહ કરૂં આ ઝીચહાએ ફેહાન્
 એ તીમાર મેશગાન્ પુર અમ્ આખ કરૂં
 એ દાનેશ અરહા પુર અમ્ તાખ કરૂં
 હમી ગોફત અહ રૂઝો અહ અખ્તરમ
 અહ અમ્ દાનેશ આયહ હમી અર સરમ
 અદસ્તે ખુજોર્ગી અર આયદશ હુશ
 વગર ખોફતહ અર તખ્ત બીનહ સોરશ
 મરા કાશકી પીરો ફરફાખ ઝરીર
 અમાનહ ફેગન્દી બચગાલે શીર
 ૩૧૨ વરા મન્ નદીદી પુર અમ્ ખાકો ખૂન્
 ફેગન્દહ બદાન્ સાન્ બખાક અન્દરૂન્
 વયા ખુદ બેકાશતી પેદર મર મરા
 નગશતી બજામારપ શૂમ અખ્તરા
 શુ એરફ-દેયાર આન્ કે દર ચન્ગે ઊય
 બેદરૂરહ રેહે શીર અમ્ આહન્ગે ઊય
 એ દુશમન્ જહાન્ સરખસર કરૂં પાક
 બરખમ અન્દરૂન્ નીસ્તશ તસો ખાક
 જહાન્ અમ્ બહઅન્દીશ બી બીમ કરૂં
 તને અમ્દહારા બહ નીમ કરૂં
 અઝીન્ પસ ધમે વય બેખાયહ કશીહ
 બસી શૂરો તદખી બેખાયહ ચશીહ
 બહ ગોફત શાહ અમ્ પસન્દીદહ મરહ
 સખુન્ ગૂચો વચ રાહે દાનેશ મગરહ
 ગર ઊ ચૂન્ ઝરીરે સેપહાહ ખુવહ
 મરા ઝીસ્તાન્ ઝીન્ સેપસ બહ ખુવહ
 હલા જૂહ બેશતામો આ મન્ બેગૂય
 કઝીન્ પુર્સેશમ તદખી આમહ અરૂય
 વરા દર જહાન્ હુશ અર દસ્તે કીસ્ત
 કઝાન્ દરહ મારા બેખાયહ ગેરીસ્ત
 ૩૧૩ અહ ગોફત જામારપ કય શહૂરયાર
 અમન્ અર નગદહ અરે રૂઝગાર
 વરા હુશ દર આખુલસ્તાન્ ખુવહ
 અચન્ગે યહે પૂરે દસ્તાન્ ખુવહ
 બજાખુલ અમાનશ સર આયહ હમી
 શુ આ પૂરે દસ્તાન્ અર આયહ હમી

તેણે બે દિવસ અને બે રાત પેલીજ માહતાબને ચેહરેની પોતાની
 મા બહેનો આગળ સારાબની જામ પીયા કીધી અને લ્યાજ આરામ કયો.
 ત્રીજે દિવસે ગુસ્તાસપને ખબર પડી-કે “તારો બેટો તારાં તખ્તને
 તલબમાર બન્યો છે
 તેના દિલમાં મોટાઈના વિચારો વધ્યા જાય છે-અને તેને ક્યાની તાજ
 અને તખ્ત બેઠયે છે”
 તેજ વખત પાદશાહે જામારપને તેમજ લોહરાસપના ફાલ જોનારા
 ગુબ્દીઓને ખોલાવી મગાવ્યા
 જેથી તેઓ બગલમાં અહકુંડળીઓ લઇને ગયા-પાદશાહે તેઓને
 બહાદુર અસ્ફદિયાર માટે પૂછ્યું,
 કે “શું તેની ઝિદગાની લાગળી છે-શું” તે ખૂબી સાથ તેમજ આરામ
 અને પુરાહાલી સાથ તખ્તે બેસી ચક્રો?
 શું તેના સર ઉપર શેહન્શાહી તાજ મૂકારો-અને સધળી લલાહ
 અને મોટાઈ તેની ઉપર કાયમ રહી શકશે?”
 જ્યારે પેલા ઈરાન સર અમીનના દાના શખ્સ જામારપે આ વાત
 સાંભળી-ત્યારે પોતાની પુરાણી અહકુંડળીઓ જોવા લાગ્યો
 દુઃખથી તેની આંખમાં આંસુ ભરાય આવ્યા-અને ગભીર વિચારથી
 તેના કપાળ ઉપર કરચલી વળવા લાગી
 તે કહેવા લાગ્યો કે “હું ખરા દહાડાનો અને ખરાબ સેતારાનો
 માણસ છું-અને મારાં જ્ઞાનને લીધે મારી ઉપર આ બધી આવે છે”
 પછી બોલ્યો કે “એક મહાન પુરુષના હાથ ઉપર તેનું મોત આવશે-સરોચ
 ફરેશ્તો તેને તખ્ત ઉપર સુતેલો સભાળતો હશે (તો પછી તેનું મોત આવશે).
 અરે ખોદા! જો અમાનાએ મને મુબારક ઝરીરની આગમચ સિદ્ધની
 ચુન્ગાલમા નાખી દીધો હતો તો કેવું સાર થતે?
 તો હું તેને (અસ્ફદિયારને) ખાક અને લોહીથી ભરેલો એવી રીતે
 ખાકમાં પડેલો જોતો નહીં.
 અથવા તો મને મારો જાપ બચપણમાજ મારી નાખતે-કે જેથી
 બહબખતીને સેનારો મુજ જામારપ ઉપર આવતેજ નહીં
 જો કે અસ્ફદિયારના પોકારથી લડાઈના મયદાનમા સિદ્ધનું જીગર
 પછી ફાટી જાય છે
 તેણે દુશ્મનેથી તમામ જેહાન પાક કીધી છે-તે લડાઈ વખતે ધાસ્તી
 કે ખીક જેવું કશું જાણતોજ નથી
 ખૂરા લોકોથી આ જેહાન ધાસ્તી વગરની બનાવી છે-અને અઝહાનાં
 તનના પછી બે દૂકડા કયા છે,
 છતાં હવે પછીથી તેનો ગમ ખાવો પડશે-અને ધણુક અણુગમનું
 અને કડવું એહર જેવું ચાખવું પડશે”
 પાદશાહે તેને કહ્યું કે “ઓ પસદ કીધેલા મર્દ!-જે કાંઈ સખુન
 બોલવા ધટતા હોય, તે બોલ અને દાનાઈના માર્ગથી પાછો ના ફર
 જો તેનો પછી સરદાર ઝરીરના જેવોજ હાલ થવાનો હોય-તો પછી
 મને જીવવુંજ દુઃખ ભરેલું થઈ પડશે
 ચાલ વેગ, જલદી કર અને મને કહે-કારણકે આ મારા સવાલથી
 મારા મોઢામા કડવાસજ આવ્યો છે
 તેનું મોત આ દુન્યામા કેલુના હાથ ઉપર છે કે જે દુઃખથી
 આપણને રડવું પડશે?”
 જામારપે તેને કહ્યું કે “ઓ પાદશાહ!-ખોદા મારી ઉપર ખરાબ
 વખત ના લાવતો
 તેનું મોત આખુલસ્તાનમાં-ઝાલના પેહલવાન બેટાને હાથે આવશે
 જ્યારે તે ઝાલના બેટા રસ્તમ સાથ લડાઈ કરશે ત્યારે આખુલમાંજ
 તેનો અમાનો આખેર થશે”

બલભારપ ગોઠત આનંદમાન શહુર્યાર
કે ઈન્ કારના ખાર માયલ મહાર
અમર મન સરે તખ્તે શાહનોહી
સેપારમ બહુ ગળે તાળે મેહી
ન બીનહ બરે બુરે જાણુલેતાન
નદાનહ કસ ઊરા બકાણુલેતાન
શવહ અયમન અચ ગર્દેશ રૂગાર
બુવહ અખતરે નીકશ આમૂગાર
ચુનીન હાહ પાસેખ સેતારહુ શુમર
કે અચ ચર્મે ગદાન કે ચાબહુ ગુચર
અઝીન બર શુદહ તીચ ચગ અચદહા
બચુરે બમદી નેચાબહુ રહા
કહા ચૂન એ ગરૂન ફેરૂત પર
હમહુ આકેલાન ફર ગર્દેશ કર
બેલાશહ હમહુ બુદની બી ગુમાન
નજરેતરે અચ મર્દે દાના કમાન
હેલે શાહે ઈરાન પુર અન્દીશહુ શુદ
રવાનશ એ અન્દીશહુ ચૂન બીશહુ શુદ
પુર અન્દીશહુ અચ ગર્દેશ રૂગાર
હમી બર બદી બુદશ આમૂગાર

ત્યારે તેજ વખત પાદશાહે ભારપને કહ્યું-કે “તું” આ વાતને કાંઈ
હલકી ના ગણતો.

બે હું શેહનશાહી તખ્ત, ખઝાનો અને બુઝાર્ખીનું તાજ તેને આપું,

તો તે કાબુલેસ્તાનનો મુલક બેરે પણ નહીં-અને તેને કાબુલેસ્તાનમાં
કોઈ ઓળખરે પણ નહીં.

પછી તે ઝમાનાની ગર્દેશથી નમિન્ત રહેશે-અને નેક સેતારે તેનો
શીખવનાર થશે”

ત્યારે સેતારેરોનાસ ભારપે એવો જવાબ દીધો-કે “આ ફરતાં
આસ્માનથી કાણુ છટકી શક્યું છે ?

આ તેજ ચુગાલનાં આસ્માનના હાથમાંથી-કોઈ પણ પોતાનાં ઝોરથી
કે મદાનગીથી છટકી શકે નહીં.

ન્યારે કહા આસ્માન ઉપરથી ઉતરે છે-ત્યારે અકલમંદ માણસો
પણ આંધળા અને બેહેરા બની બચ છે

બેશક કે જે બનવાનું હશે તે બન્યા વગર રહેવાનું નથી-ઝમાનાનો ૩૬૪
સર્વથી મોટો દાનેશમંદ માણસ પણ કઝાના પંલમાંથી છટકતો નથી.”

ઈરાનના પાદશાહનું દિલ બીવા લાચું-અને તે ધાસ્તીથી તેનો જીવ
જંગલ મિસાલ ગૂચવાઈ ગયો.

તે ઝમાનાની ગર્દેશથી અંદેશા ભરેલો થયો-અને તેજ ગર્દેશ બદી
ઉપર ચલાવવા તેની શીખવનાર બની હતી

ખાસ્તાને એસ્ફન્દેયાર પાદશાહીરા અચ પેદર.

શુ બરૂગસ્ત શખ ગેરૂ કર્દહુ આનાન
સપીદહુ બર આવરૂદ રખશાન સનાન
નેશસ્ત અચ બરે તખ્તે અર શહુર્યાર
બેશુદ પીશે ઊ ફરેખ એસ્ફન્દેયાર
હમી બુદ પીશશ પરસ્તાર ફશ
પુર અન્દીશહો દસ્ત કર્દહુ બકશ
શુ દર પીશે શાહુ અન્બુમન શુદ સેપાહુ
એ નામઆવરાનો એ ગોદાને શાહુ
હમહુ મુબેદાન પીશે તખ્તશ રદહુ
હમ એસ્પહુબુદાન પીશે ઊ સફ અદહુ
પસ એસ્ફન્દેયાર આન ગવે પીલતન
બર આવરૂદ અચ દરૂદ આનગહુ સુખન
બહુ ગોઠત શાહા અનૂશહુ બદી
તોરા બર ઝમીન ફરૂએ ઈજદી
સરે દાહો મેહુર અચ તો પયદા શુદહુસ્ત
હમાન તાળે તખ્ત અચ તો ઝીબા શુદહુસ્ત
તોરા અચ પેદર મન ચકી બદહુ અમ
હમહુ બારૂએ તો પૂચદહુ અમ
તો દાની કે અર્ન-પ અચ બહુરે દીન
બેયામહુ ચુનાન બા સવારાને ચીન
બેખુર્દમ મન આન સખત સઉબહુહા
શુ પેચરૂકતમ આન ઈજદી પદહા

અસ્દિયારનું પોતાના બાપ પાસેથી પાદશાહીનું માંગવું.

ન્યારે રાતે પોતાની સફર પુરી કીધી-અને બામદાદે પોતાનો ઝળ-
કાટ ભરેલો બાલો ઉઠાવ્યો,

ત્યારે પાદશાહ સોનેરી તખ્ત ઉપર આવી બેઠો-અને બુબારક
અસ્દિયાર તેની આગળ ગયો

તે તેની આગળ એક ગોલામની માફક અંદેશા ભરેલો અદબ
વાળોને ઉભો

ન્યારે પાદશાહની નજદીક લશ્કરીઆ તેમજ પાદશાહના નામદારી
બરેલા પેહલવાનો અને બહાદુરો એકઠા થયા.

સધળા મેબેદોએ તેનાં તખ્ત આગળ સફ બેચી-તેમજ સરદારો
પણ તેની આગળ હારબંદ હલા રહ્યા,

ત્યારે તે વખતે પીલતન પેહલવાન અસ્દિયારે હુખ સાથ બોલવા
માંડ્યું

તે બોલ્યો કે “ઓ પાદશાહ ! તું” કહ્યું જીવજો !-આ ઝમીન ઉપર
ખોદાઈ ખોદાઈ તને મળેલું છે

ઈસાફ અને દયાની શુરઆત તારાથી થયલી છે-તેમજ તાજ અને ૩૬૫
તખ્ત તનેજ શોભાવે છે.

ઓ બાપ ! હું તારો એક બંદો છું-અને તારી સધળી ખાહેશ
મૂજબજ ચાલનારો છું

તું બોલે છે કે ન્યારે અર્નરૂપ દીનને માટે-તુર્કી સવારો સાથે
ચઢી આવ્યો

હવે ન્યારથી મે ખોદાઈ દીન કબૂલ રાખી-ત્યારથી મે સખત સહ
ગન્દ લીધા છે,

કે હરુકસ કે આરહ બદીન્ દીન્ શેકરેત
 દેલશ તાખ ગીરહ સુએ ખુત પરતેત
 મેયાનશ બખ-જરુ કુનમ અરુ દુ નીમ
 નબાશહ મરા અચ કર્સી તસો બીમ
 વજાન્ પસ કે અર્જરેપ આમહ બખ-ગ
 ન બરુગરતમ અચ જન્ગે જન્ગી પક્ષન્
 મરા ખારુ કર્દી બગોફતે ગુરચમ
 ચુ જામે કઈ દાશતી ફેઝે બચમ
 બેબરેતી તને મન્ બખન્દે ગરાન્
 બખન્દે મેરમારે આહનગરાન્
 સુએ ગુખદાન્ દેશ ફેરેસ્તાદી અમ
 એ ખારી બબીગાનગાન્ દાદી અમ

૩૧૬ બખાખુલ શુદી બજખ ખુજાશતી
 હમહુ રચમરા બચમ પેન્દાશતી
 નદીદી હમાન્ તીધે અર્જરેપરા
 ફેગન્દી બખુન્ શાહે લોહરાસ્પરા
 ચુ જામારેપ આમહ મરા બરેતહુ દીહ
 વજાન્ બરેતગીહા મરા બરેતહુ દીહ
 મરા પાદશાહી પઝીરેફતો તખત
 બરીન્ નીચ ચન્દી બેફરીહ સખત
 બહુ ગોફતમ ઈન્ બન્દહાએ ગરાન્
 સુતુનહાએ મેરમારે આહનગરાન્
 બચમદાન્ તુમાચમ બફે શુમારુ
 બેનાલમ એ બહુકુન્ બપર્વેગારુ
 મરા ગોફત કચ ખૂને ચન્દીન્ સરાન્
 સરફરાચ બા ગોરુચહાએ ગરાન્
 દરાન્ રચમગહુ બરેતહુ તનહા બતીરુ
 હમાન્ બાહરાનરા કે બોર્દન્ અસીરુ
 ફેગરુ ગોર્દ આઝાદહુ ફર્શિંદવરુહ
 ફેગન્દહુરેત બરેતહુ બદશેત નબરુહ
 એ તુર્કીન્ ગુરીજાન્ તને શહુર્યારુ
 હમી પીચહ અચ બન્દે એરેફ્તેયારુ

૩૧૭ નસુહદેલત બરુ ચુનીન્ કારુહા
 બદીન્ દર્દો તીમારો આઝારુહા
 સુખુનહા જોચ ઈન્ નીચ બેર્યારુ ગોફત
 કે ગોફતારુ બા દર્દો ઘમ બૂહ જોફત
 બેયાવરુહ ચન્દાન્ એ આહનગરાન્
 કે સાચન્દ આન્ બન્દહાએ ગરાન્
 હમહુ કારે આહનગરાન્ દીર બૂહ
 દેલે મન્ પુર આહન્ગે શમશીરુ બૂહ
 ધુલો બન્દ બરુહમ શેકરેતમ હમહુ
 દવાન્ આમદમ પીશે શાહે રમહુ
 અઝીશાન્ બેકાશતમ ફેજન્ અચ શુમારુ
 એ કેદારે મન્ શાહ શુહ શહુર્યારુ
 ગરુ અચ કફતખાન્ અન્દરુ આરમ સખુન્
 હમાના કે હરુગેચ નેયાચહ બખુન્
 એ તન્ બાચ કર્દમ સરુ અર્જરેપરા
 બરુ અફાખતમ નામે ગુસ્તાશપરા
 બનો ફેફકાન્ શાન્ બદીન્ ખારુગાહુ
 બેયાવરુહો તખતો બન્ને કોઠાહુ

કે 'જે કોઈ કે આ દીનનો બવાલ લાવવાની કોશિશ કરશે-અને જેવું
 દિલ આ દીન ઉપરથી ફરી જઈને મૂર્તિપૂજક બનશે,
 તેની કમરના મારી તલવારે કરી બે દૂકડા કરીશ-મને કોઈની પશુ
 બીક કે ધારતી રહેશે નહીં'

ત્યાર પછી જ્યારે અર્જરેપ લડાઈમાં ઉતર્યો-ત્યારે હું તે જંગી ચિત્તાની
 લડાઈથી પાછો હટ્યો નહીં

પછી જ્યારે મેઝબાનીને દિવસે પાદશાહી ભરેનો દઉર ચાલતો હતો
 ત્યારે ગુરચમના કલાથી તે મને ખુવાર કીધા

અને લૂનારોની સાકળ અને ખીલાથી તે મારા બદનને ભારી
 બંદમાં બધાવી,

મને દેઝે ગુખદાનમાં મોકલાવી દીધા-અને બિઝાર સાથે મને બેગાના-
 એના હાથમાં સોંપ્યા

તું બદખ છોડીને ઝાલુલ ગયો-અને સઘળી લડાઈને તે ખુશીની
 મજલેસ ગણી.

તે અર્જરેપની તલવાર જોઈ નહીં-અને પાદશાહ લોહરાસ્પને ખૂનમાં
 સોંપી આપ્યો

જ્યારે જમારેપ આવ્યો અને મને બાધેલો જોયો-અને તે બદોથી
 મને ઝખ્મી થયેલો જોયો,

ત્યારે મને રાજપાટ અને તખ્ત આપવાના સકગદ લીધા હતા અને
 તે બાબત મારા મન ઉપર ઠસાવવાની બારે કોશિશ તેણે કીધી હતી.

મે તેને કહ્યું કે 'આ ભારી બેઝીએ-તેમજ લૂનારોના ખીલા અને
 ચાંબલા,

હું કયામતને દહાડે ચઢાવને બતાવીશ-અને મારી સાથ ખૂરાહ
 કરનાર માટે તેની આગળ રહીને ફર્ચાઈ કરીશ'

ત્યારે તેણે મને કહ્યું કે 'આપણા આટલાબધા શાહઝાદા-કે જેઓ
 સઘળા સરફરાચ અને ભારી ગોર્જ ધરાવનારા હતા તેઓના ખૂનથી,

તે લડાઈગાહમાં તેઓના શરીર તીરે કરી ઝખ્મી થયાથી-તેમજ
 તારી બહેનો કે જેઓને કચ્ચ પકડી ગયા તેથી,

વળી નામીયો પેહલવાન ફર્શિંદવર્હ-લડાઈનાં મયદાનમાં ઝખ્મી થઇ
 પડેલો છે તેથી,

અને પાદશાહ તુર્કેને હાથ નાસતો ફરે છે-અને અરફ હિયારને કચ્ચ
 કરવાનો હવે તે પરતાવો કરે છે,

તેથી શુ તારું દિલ આવા આવા બનાવો ઉપર-આવા આવા દુઃખ
 અને ગમ ઉપર અને આવી રીતના કાલાવાલા ઉપર બળતું નથી?'

એ સિવાય તેણે બીજી પશુ પુષ્કળ વાતો કહી-કે જે વાતો દુઃખ
 અને ગમ ભરેલીજ હતી

ત્યાર પછી તે કેટલાક લૂનારોને લઈ આવ્યો કે જેઓ મારા તે બંદને
 ધસી કાઢે

લૂનારોને એમ કરતાં ઘણા વખત લાગ્યો-અને મારું દિલ તો શમશેર-
 નાજ એરાદાથી ભરપુર હતું,

તેથી મે તમામ સાકળ અને બેઝીએ તોડી નાખી-અને તું રૈયતના
 શાહની નઝદીક દોડતો આવી લાગ્યો.

અને બેશુમાર દુરમનોને મારી નાખ્યા-મારાં કામથી તું પાદશાહનું
 દિલ ખુશહાલ થયું

હવે જો હું હકતખાનનું બેયાન કહેવા બેસું-તો ખચીત કે તેનો છેડો
 કદી પશુ આવે નહીં.

મેં અર્જરેપનું સર તનથી જુદું કરીને-ગુસ્તાશપનું નામ ખુલ્લું કર્યું

તેઓના કબીલો, તખ્ત, ખઝાનો અને તાજ આ દરબારમાં લઈ
 આવ્યો

હમણ નીકુંઈ નેહાદી બગજ
મરા માયજૂ ખૂન આમદો સૂદ રજ
એ બસ પન્દો સઉમ્દો પયમાને વૃ
દેલમ મરમ તર શુદ અકર્માને વૃ
હમી ગોકૂતી અર આજ બીનમ તોરા
એ રઉશનરવાન બર ગુઝીનમ તોરા
સેપારમ તોરા અકૂસરો તખ્તે આજ
કે હરતી બમર્દી સઝાવારે તાજ
મરા અજ યુઝોર્માને હમી શરૂમ ખાસ્ત
કે ગૂચન્દ ગન્દો સેપાહત કુલરેત
બહાનહ કુનૂન ચીરેત મન બર એ અમ
પુર અજ રજ પૂયાન એ બહુરે કે અમ
શહાન ગોકૂતએ ખુદ બળય આવરન્દ
એ અહુદો એ પયમાને ખુદ તુઝરન્દ
પેસરરા બેનેહ તાજ અકૂનૂ બસર
થુનાન ચૂન નેહાદત બસર બર પેદર

તે સઘળી સારી સારી ચીઝો તેં તારા ખઝાનામાં ભરી છે-પણ
મારી થાપણમાં તો લોહી અને મારા નફામાં દુઃખ અને રંજ.

તારી ધણીક શીખામણોથી તેમજ તારા સહગન્દ અને વચનથી-મારું ૩૧૮
દિલ તારો હોકમ બળવવા ઉપર ઉલટ ભરેલું બન્યું.

તે એમ કહ્યું હતું કે ‘અગરને હું તને લડાઈથી પાછો ફરેલો ભેઈશ-
તો મારા રોશન જીવ કરતાં પણ તને વધારે પસંદ કરીશ

અને તને હું મારું તાજ અને હાથી ફાંતનું તખ્ત સોંપી આપીશ-
કારણકે તું મદાનગીમા તાજ ધરાવવાનેજ લાયક છે.’

હવે મને યુઝોર્મા આગળ રાખાવવું પડે છે તેઓ કહે છે કે ‘તારો
ખઝનો અને લશ્કર ક્યાં છે?’

હવે તારી પાસે પાદશાહી નહીં આપવાનું બહાનું શું છે? હું આ
સઘળું શા માટે કરું? કોણને માટે દુઃખમાં દોડતો ફરું?

પાદશાહો તો પોતાનું બોલેલું પાળે છે-તેઓ પોતાના કાલ અને
વચનથી ફરતા નથી.

માટે જેવી રીતે તારા બાપે તારા સર ઉપર તાજ મૂક્યું-તેવીજ રીતે
હવે તું પોતાના બેટાના સર ઉપર તાજ મૂક.”

પાસોબે ગુસ્તાસ્પ બએસ્કન્દેયાર.

ગુસ્તાસ્પનો અસ્કન્દિયારને જવાબ.

બફર્જન્દ પાસોબ ચુનીન દાદ શાહ
કે અજ રાસ્તી યુઝરી નીરેત રાહ
અઝીન બીશ કઈકે ગોકૂતી તો કાર
કે ચારે તો બાદા જહાન કેઈગાર
નબીનમ ક્રૂનૂન દુશ્મની દર જેહાન
ન દર આશકરા ન અન્દર નેહાન
કે નામે તો થાબદ ન પીયાન શવદ
ન પીયાન હમાના કે બીલાન શવદ
બગીતી નદારી કસીરા હમાલ
મગર પુર હોનર નામવર પૂરે ઝાલ
કે ઊશસ્ત તા હસ્ત આયુલસેતાન
હમાન બોસ્તો ધચ્ચનીનો કાણુલસેતાન
બમર્દી હમી અસ્માન યુઝરદ
હમી ખીશતન કેહુતરી નશ્મરદ
બેપીઅદ એ રાયો એ ફર્માને મન
સર અન્દર નેયારદ બપયમાને મન
હમાન પીશે કાઊસે કય બન્દહ બૂદ
એ કયબુલજ અન્દર જહાન બન્દહ બૂદ
બશાહી એ ગુસ્તાસ્પ રાનદ સોખન
કે ઊ તાબે નવ દારદો મન કોહન

બગીતી નદાનદ કસી હમનબરદ
એ ફરીઓ તૂરીઓ આઝાદ મરદ
હમાના શનીડી કે લોહુરાસ્પ શાહ
શુ કયબુલજશ દાદ તખ્તો કોલાહ
હમણ બર ફેશાન્દ બર તખ્તે આજ
બર અકૂશાન્દ ઊ આજ બર તખ્તો તાજ

પાદશાહે પોતાના બેટાને એ પ્રમાણે જવાબ આપ્યો-કે “સચ્ચાઈથી
વેગળા જવું એ સાર નથી

તે જે કાઈ કહ્યું તે કરતાં પણ તેં વધારે કામ બળવ્યું છે-દુન્યાનો
પયલા કરનાર સાહેબ તારો મદદગાર હોશે!

હવે હું દુન્યાની અંદર શું ઝાહેરમાં કે શું બાતેનમાં એક પણ
દુશ્મન એવો ભોતો નથી,

કે જે તારું નામ સાંભળી તેને દુઃખ નહીં ચઢે-દુઃખ નહીં ચઢે ૩૧૯
એટલુંજ નહીં પણ મરે નહીં (એવો દુશ્મન હું ભોતો નથી)

એક ઝાલના હુનર ભરેલા નામવર બેટા સિવાય-દુન્યામાં કોઈ તારો
ભેડયો રહેા નથી.

કે જે જીવતો છે ત્યાં સુધી આયુલેસ્તાનનો સુલક તેમજ બોસ્ત,
ગઝની અને કાણુલેસ્તાનનો સુલક તેનો છે.

મદાનગીમા તે આસ્માનથી પણ ચઢિયાતો છે-અને તે પોતાને
કોઈનો પણ તાબેદાર ગણતો નથી.

તે મારા વિચાર અને ફર્માનની દરકાર કરતો નથી-અને મારી તાબે-
દારી સ્વિકારતો નથી

જે કે તે કયકાઊસની નઝદીક તો ગોલામ તરીકે રહેતો હતો-અને
કયબુલસથી તો ભણે દુન્યામા તે જીવતોજ હતો.

પણ તે સાહેબી કરતો ગુસ્તાસ્પની વાતો કરે છે-કે ‘એ તો આજ
કાલનો નવો પાદશાહ થયો છે, પણ હું તો કદીમ અમાનાથી તાજ તખ્ત
વાપરતો આવ્યો છું.

દુન્યામાં તે ફરીઓ, તૂર્કીઓ અને બીબ માન પામેલા બહાદુરો-
માંથી કોઈને પણ પોતાનો બરોબરિયો સમજતો નથી.

ખચીત તે સાંભળ્યું તો હરો કે જ્યારે કયબુલસએ પાદશાહ લોહરા-
સ્પને તખ્ત અને તાજ સોંપ્યું,

ત્યારે સઘળાઓએ તે હાથી ફાંતનાં તખ્ત ઉપર સોનાનો વધાવો
કીધો હતો-પણ ફરતમે તો તખ્ત અને તાજ ઉપર ધૂળ છાંટી હતી.

૩૭૦ ખઆવાઝ ગોકૂત આન ખદે ખદ નશાન
ખનઝદીકે આન શાહે ગર્દનકશાન
ખશાન કસ હમી ખાફ ખાયદે શેશાન
કે લોહરાતપૂરા ખાયદેશ શાહ ખાન
શુ રોસ્તામ અઝીનગૂનહૂ ખૂયદ હમી
ખફમીના રાયમ નપૂયદ હમી
નેહાની ખરેહ કીનહૂ દારદ ખમા
શુદહ પીશે ખુદ શાહે ફર્મનરવા
નદીદી શુ અર્જનપૂ આમદ ખખદખ
ખમા ખરૂ હમહૂ કામહા કરૂદ તકખ
એ રહૂ ખાઝ ગર્દીદો નામદ ખખગ
તો ગોકૂતી કે અઝ મન વરા ખૂદ નગ
એ દુશમન એ આયદ ભોઝ ઇનહા બેગૂય
શુ ઇનસ્ત આઇનો પેન્દારે ઊય
સુએ સીસ્તાન રકૂત ખાયદ કુનૂન
ખકાર આવરી જગો રંગો ફેસૂન
ખરહૂનહૂ કુની તીધો ઔપાલરા
ખખન આવરી રોસ્તામે ઝાલરા
ઝવારહૂ ફરામરૂઝરા હમચુનીન
નમાની કે કસ ખરૂ નેશીનદ ખઝીન
૩૭૧ ખદાદારે ગીતી કે ઊ દાદ ઝૂર
ફોરઝદએ અખતરો માહો હૂર
ખઝદો ખઝરૂદરો દીને બેહી
ખનૂશઆઝરો આઝરો ફરેહી

કે ચૂન ઇન સુખુનહા ખભય આવરી
એ મન નશનવી ઝાન સેપસ દાવરી
સેપારમ તોરા ગન્જે તખ્તો કોલાહ
નેશાનમત ખા તાજ દરૂ પીશગાહ
ચુનીન પાસોખ આવદેશ એરફદેયાર
કે અય પુર હોનર નામવર શહૂરયાર
હમી દરૂ માની એ રસ્મે કોહન
ખરૂ અન્દાજહૂ ખાયદ કે રાની સોખન
તો ખા શાહે ચીન જૂય નગો નખરૂદ
એ ચીનો એ ખલ્લુખ ખરૂઅઝીઝ ગરૂદ
એ જૂઈ નખદે યકી મદે પીર
કે કાઊસ ખાન્દી વરા શીરગીર
એ ગાહે મેનૂચેહૂર તા કયકોખાદ
હમહૂ શહૂરે ઇરાન ખદ ખૂદ શાદ
હમી ખાન્દેશ ખોદાવદે રખશ
જહાનગીશે શીરઅવજનો તાજખખશ
૩૭૨ ન ઊ દરૂ જહાન નામદારે નવસ્ત
ખુઝોર્ગસ્તો ખા અહૂદે કયખસવસ્ત
અગર અહૂદે શાહાન નખાશદ દુરોસ્ત
નખાયદ એ ગુસ્તારપ મન્શૂર ભોસ્ત
ચુનીન દાદ પાસોખ ખએરફદેયાર
કે અય પૂરે ગર્દનકશે નામદાર
હરાન કસ કે અઝ રાહે યઝદાન બેગસ્ત
હમાન અહૂદે ઊયો હમાન ખાદે દસ્ત

પછી તે પૂરી ખુન્યાદનો ખૂરો રાખસ તે બહાદુર લોકોના પાદશાહની
કુરૂમા ખુલદ આવાઝે બોલ્યો હતો,

કે ‘જે રાખસ લોકશાસ્ત્રને પાદશાહ તરીકે ગણે તે રાખસ ઉપર ધૂળ
ફેંકવી નેહયે’

જ્યારે રસ્તમ એવી રીતે બોલે-અને મારા ફર્માન અને મરજી પ્રમાણે
નહી ચાલે,

ત્યારે તે પોતાના દિલમા આપણે મોટે ધૂપો કીનો ધરાવે છે-તે
પોતે પોતાની મેળેજ પાદશાહ યદ બેઠો છે

શું તું નથી જાણતો કે “જ્યારે અર્જનપૂ બલખ ઉપર ચઢી આવ્યો-
અને આપણી સધળી મુરાદોને કચડી નાખી ?

ત્યારે તે મને વળાવીને રસ્તામાથીજ પાછો ફર્યો પણ મારી સાથ
લડવા આવ્યો નહીં-ગોયા તેને મારી સાથ આવતાં રામં લાગતી હતી

હવે તુંજ કહે કે એક દુશ્મનથી એ સિવાય બીજું શું ઝાહરે આવે ?-
જ્યારે તેની રીતભાત અને વિચાર એવીજ રીતના છે,

ત્યારે હવે તને સીસ્તાન તરફ જવું નેહયે-અને ત્યાં લડાઈ કે ફન
ફરેખ કામે લગાડવાં નેહયે.

તને પોતાની શમશીર અને ગોઝ બાહરે કાઢવા નેહયે-અને કોઈ
પણ રીતે ઝાલના રસ્તમને બાધી લાવવો નેહયે

તેવીજ રીતે ઝવારેહ અને ફરામરૂઝને પણ-એવી રીતે નહી રહેવા દીયે
કે કોઈ થોડા ઉપર સવાર થઈ શકે

તો જેહાનનો પયદા કરનાર ખોદાતાલા કે જેણે આપણને કૌવત બક્ષેશ કર્યું
છે તેમજ જે સેતારા, માહતાખ અને આફતાબને રેશન કરનારો છે તેના કસમથી,
ઝસ્તોસ્ત પયગમ્બરના, તેના અંદ અવસ્તાના, તેની બલી દીનના
કસમથી-નૂશઆઝર અને આઝરફોરૂઝ આતશ કદેહના તેમજ ઈઝ્ઝી ખોરે-
હના કસમથી કહું છું,

કે જ્યારે તું આ કામ બળ લાવશે-તો તે પછી મારી તરફથી કાંઈ
પણ વરવાધો સમજશે નહીં

હું તને ખઝાનો, તખ્ત અને તાજ આપીશ-અને તને તાજ પેહેરાવી
દરબારમાં બેસાડીશ”

અસ્ફદિયારે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે “ઓ હુનર ભરેલા નામ-
વર પાદશાહ !

તું ભૂતી ચાલતી આવેલી રાહ રસ્મથી દૂર ભય છે-તારે તો અંદાઝા-
સર વાત કરવી નેહયે.

તું તારતરના પાદશાહ સાથ ગમે એટલી લડાઈ શોધ-અને તેનાં
તારતર અને ખલ્લુખ શેહરની ગમે એટલી ગદું કાધી નાખ,

પણ આ એક ખુદદો મદદ કે જેને પાદશાહ કાઊસ ‘સિંહ પકડનાર’ ના
એલકાબથી બોલાવતો હતો તેવા સાથ તું શા મોટે લડાઇ શોધે છે ?

મિનૂચેહરના વખતથી તે કયકોખાદના વખત સુધી-તમામ ઇરાન
શેહર તેનાથી ખુરાખુરાહાલ રહ્યું હતું

જેને સધળાઓ રખશોના સાહેબ, દુન્યાનો જીતનાર, સિંહને મારનાર
અને તાજ બક્ષેશ કરનાર (King maker) કરી કહે છે

તે કાંઈ દુન્યામાં નવોસવો નામદારી ભરેલો પેહલવાન નથી-પણ તે
એક ખુઝોર્ગ મદદ છે અને કયખસર તરફનું તહનામુ ધરાવે છે

અગરજો આગળ પાદશાહોના તહનામા વાજબી નહીં ગણાય-તો પછી
ગુસ્તારપ પાસેથી પણ કેાઇયે તહનામુ મેળવવું નહીં નેહયે”

ગુસ્તારપે અસ્ફદિયારને એવો જવાબ આપ્યો-કે “ઓ નામદાર
બહાદુરી ભરેલા બેટા !

જે કોઈ ખોદાના રસ્તાથી ઉલટો ચાલે-તેવા માણસનું આપેહું તહ-
નામુ ગોયા મયદાનમા કુકાતા પવન જેવું કહેવાય (એટલે તે કાંઈ વઝન
દાર નહીં કહેવાય).

સાનીલી હમાના કે કાઝીસ શાહ
અફઘાને એઝલીસ ગુમ કરૂં શાહ
હમી બારેમાન શુદ્ધ બપરૂએ ઓકાખ
બકારી બસારી ફેતાહ અન્દર આખ
એ હામાવરાન દીલ્લાહી એમોરૂદ
શબેસ્તાને શાહી મરૂ ઊરા સેપોરૂદ
સેયાવુશ બઆઝારે ઊ કંસતહુ શુદ્ધ
હમહુ દૂદહુરા રૂચ બરૂ ગશતહુ શુદ્ધ
કંસી ફે એ અહુદે જહાનદાર ગશત
બપીશે દરે ઊ નશાયહ ગુજસ્ત
અગર તખ્ત ખાહી હમી બા કોલાહુ
રહે સીસ્તાન ગીરે બરૂ કંથ સેપાહુ
શુ આન બ શવી દસ્તે રેસ્તમ બેખન્દ
બેયારશ બખાજુ ફેગન્દહુ કમન્દ
જવારહુ ફરામઝો દાસ્તાને સામ
નબાયહ કે સાજન્દ પીશે તો દામ
પેયાદહુ દલાન શાન બદીન બારગાહુ
બેયાવર હમી તા બેખીનહુ સેપાહુ
અઝાન પસ ન પીચહુ સરૂ અજ મા કંસી
અગર કામો ગરૂ રન્જ ચાખહ બસી
સેપહુખુદ બરૂહા પુરૂ અજ ચીન બેકરૂદ
બદ્દ ગોકૂત તૂ ગેઈ ઇન્હા મગરૂદ
તોરા નીસ્ત દસ્તાનો રેસ્તમ બકારૂ
હમી આરહુ બુઈ એ એરફ-દેયારૂ
દેરીહ આયદત તખ્તે શાહી હમી
એ ગીતી મરા દૂર ખાહી હમી
તોરા બાદ ઇન્ તાલે તખ્તે મેહાન
મરા ગૂશઈ બસ યુવહ દરૂ બેહાન
બલીકેન્ તોરા મન ચકી બન્દહુ અમ
બફઘાનો રાયત સરૂ અફઘન્દહુ અમ
હમ અફઘન બેરાનમ સુએ સીસેતાન
બફઘાનિત અય બુઝવે કીન સેતાન
અગર બદ્દ યુવહ કારે મન કેઈગારૂ
તોરા પુર્સહ અય શાહુ ફેએ શુમારૂ
શવમ નચદે રેસ્તમ બકીનો સેતીચ
અગર ખીજહ અન્દર જહાન રસ્તખીચ
બદ્દ ગોકૂત ગુસ્તાવેષ તુદી મકુન
બુઝર્જી બેયાબી નેજન્દી મકુન
એ લશ્કર ગુઝીન કુન ફેરાવાન સવારૂ
જહાનદીદગાન અજ દરે કાઝીરૂ
સેલીહો સેપાહો દેશમ પીશે તોસ્ત
નેજન્દી બજાને બદ્દઅન્દીશે તોસ્ત
એ બાયહ મરા બી તો મન્ને સેપાહુ
હમીન્ તખ્તે શાહીઓ જરૂરીન્ કોલાહુ
હેલે ખુદ બખીરહુ એ દારી બપીચ
ફેરન્ગી મકુન રાહે અબુલ બેસીચ
શુ રફૂતી હમહુ સીસ્તાનના બેચુચ
બરૂ ઇશાન શખ આબરૂ બરખશન્દહુ રૂચ
શુનીન્ પાસોખ આબદશ એરફ-દેયારૂ
કે લશ્કરૂ નેચાયહ મરા ખુદ બકારૂ

તે ખચીત સાંભળ્યું તો હશે કે પાદશાહ કાઝીસે-શયતાનના હોકમ મૂજબ ચાલ્યાથી પોતાની રાહ ગુમ કરી દીધી હતી.

તે ઓકાખ પક્ષીની પાંખની મદદ સાથે આસ્માન ઉપર અઢયો હતો- અને ત્યાંથી ખુવારી સાથે “સારી” રોહરની નદીનાં પાણીમાં પડ્યો હતો.

પછી હમાવરાનમાંથી એક દેવગદી લઈ આવી-પોતાનું પાદશાહી ઝનાનખાનું તેણીને સોંપી આપ્યું હતું.

અને તેણીનાજ ઝુલમથી સિંચાવણ માથે ગયો હતો-અને તમામ કુટુંબનો દહાડો બરગસ્તે બન્યો હતો.

એ કોઈ કે ખોદાતાલાનાં ફઘાનથી ફર્યો-તેને દરવાઝે જવું નહીં

અગરએ તું તાજ સાથે તખ્ત મેળવવા ચાહતો હોય-તો સીસ્તાનનો માર્ગ પકડ અને ત્યાં લશ્કર લઈ જા

જ્યારે તું ત્યાં જઈ પુગે ત્યારે રસ્તમના હાથ બાંધે-અને તેની ૩૭૩ બન્ને બાત્રમાં તારી કમદ નાખીને મારી પાસે લઈ આવજે.

એવું નહીં બનવું નેઘયે કે ઝવારેહ, ફરામઝ અને સામનો દાસ્તાન તને કોઈ બજામાં સપડાવી લીયે

પણ તેઓને પેયાદા દોડાવતો આ દરબારમાં-લઈ આવ કે સધળું લશ્કર તેઓને ભેગ

ત્યાર પછી કોઈ પણ શખ્સ આપણા તરફથી અગર પોતાની મુરાદ મેળવે કે અગર ધણો દુઃખી થાય તો પણ તે પોતાનું સર ફેરવે નહીં” ત્યારે સરદાર અરફ-દિયારે બવા અઢાવ્યાં-અને ખોદયો કે “તું એવી એવી વાત ના કર.

તને દસ્તાન કે રસ્તમ સાથે કાઈજ કામ નથી-પણ તું તો અરફ-દિયાર માટેજ ફનફરેબ રોધે છે

તને આ પાદશાહી તખ્ત છોડી દેવાનોજ અફસોસ થાય છે-અને તેથીજ તું મને દુન્યામાથી દૂર કરવા માંગે છે

પણ આ બુઝર્ગોનું તાજ અને તખ્ત તનેજ મુબારક હોને!-મને આ દુન્યામાં એક ખૂલ્લુંજ બરા થશે.

તે છતાં પણ હું તારો એક ગોલામ છું હું તારાં ફઘાન અને વિચાર ઉપર મારૂ સર નમાઈ છું

ઓ કીનો લેનારા પાદશાહ! હું તારા હોકમ પ્રમાણે-હમણા સીસ્તાન તરફ લશ્કર લઈ જઈ છું

પણ એમા જે મને કશી હાનિ પુગશે તો ઓ પાદશાહ! કયામતને ૩૭૪ દહાડે તને ખોદાતાલા પૂછશે

હવે જે દુન્યામા રસ્તાખેઝ બરખા થશે-તો પણ હું રસ્તમની નજ દીક લડવા અને કીનો લેવા માટે જઈશ”

ગુસ્તાવેષે તેને કહ્યું કે “તું એમ ગુસ્સો ના કર-આ કામમા તને મોટાઇજ મળશે દિલગીર ના થા.

લડાઇનો અનુભવ મેળવેલા ધણાક સવારો આપણા લશ્કરમાથી ચુટી કાઢ

હથિયાર, લશ્કર અને પૈસા એ સધળું તારાજ હાથમાં છે-તારા દુરમનના છવ ઉપરજ બરાધ પહોચશે

મને તારા વગર ખત્રાનો, લશ્કર, આ પાદશાહી તખ્ત અને સોનેરી કોલાહ શું કામના છે?

કાંય અમથો દલગીર થાય છે વગર ફેકટવું તારૂં દિલ શા માટે દિલગીર કરે છે?-હવે ઢીલ ના કર અને ઝાણલની રાહની તૈયારી કર.

જેવા તું ત્યાં પુગ્યો કે તેવોજ સધળું સીસ્તાન બાળવા માંડજે-અને તેઓ ઉપરનો રોશન રોઝ સીચાહ રાત જેવો કરજે.”

ત્યારે અરફ-દિયારે તેને એવો જવાબ આપ્યો કે “લશ્કર મને કાંઈજ કામ લાગવાનું નથી

અરુ અચક્રુ કે આયદ્ અમાનમ ફરાય
અલરકર નદારદ્ જહાનદાર આય

અગરને મારો વખત નહીકજ આવી લાવ્યો હરો-તો પાદશાહ
પોતાનાં ભરકરથી તેને રોડી શકવાનો નથી."

પન્દ દાદને કતાપૂન અચેસ્કન્દે-
યાર પેસરે ખુદ.

કતાપૂનનું પોતાના બેટા અસ્કંદિયારને
શીખામણ આપવું.

૩૭૫ એ પીરો પેદર આય ગશત ઊ અતાખ
હમ અચ અહરે તાલો હમ અચ ગોકુતે આખ
અઅયવાને ખીશ અન્દર આમદ્ દેજમ
લખી પુર એ ખાદો દેલી પુર એ ધમ
કતાપૂને ખુરશીદ રોખ પુર એ ખશમ
અપીરો પેસર શુદ પુર અચ આખ અશમ
ચુનીન ગોકુત ખા ફરરોખ એસ્કન્દેયાર
કે અચ અચ યલાને જહાન યાદગાર
એ અહમન શનીદમ કે અચ ચુલસેતાન
હમી રફત ખાહી અજાણસેતાન
બેઅન્દી હમી રેસ્તમે બાલરા
ખોદાવન્દે શરશીરો ગુપાલરા
એ ગીતી હમી પન્દે માદર નેયુશ
અખદ તીચ મશ્તાબો અર અદ મફ્શ
સવારી કે ખાશદ ખનીરમે પીલ
અખયકાર ખાર આયદશ રૂદે નીલ
બેકરદ્ જેઅરગાહે દીવે સફીદ
એ શરશીરે ઊ ગુમ કુનદ રાહ્ શીદ
હમ ઊ શાહે હામાવરાનરા બેકેશત
નેયારસ્ત ગોકુતન કસ ઊરા દુરેશત
૩૭૬ હમાના ચુ સોહરાખ દીગર સવાર
નખુદસ્ત જન્ગી ગહે કાઝાર
અપીરો પેદર શુદ અહન્ગામે જન્ગ
અઆવરુદ્ ગહે કોસ્તહ્ શુદ બી દેરન્ગ
અમયદાન બેઅન્દાખત પૂલાહવન્દ
કે ગોદાન ગેરેકુતી અખન્મે કમન્દ
શનીદી હમાના કચ અફવાન દીવ
એ ગુનહ્ અર આવરુદ્ રેસ્તમ ઘેરીવ
ચુ કામુસે જન્ગી અખન્મે કમન્દ
પેયાદહ્ ગેરેકુતો કરીદશ અખન્દ
એ શન્ગલ શનીદી અરુએ નખરુદ
અખન્નર એગુનહ્ અર આવરુદ્ ગરુદ
અકીને સેયાવુશ એ અકાસેયાખ
એ ખૂન કરુદ ગીતી ચુ દર્યાએ આખ
અઝાન ગોરુદ અન્દાન કે ગુયમ સખુન
હોનરશાહ હરગેચ નેયાયદ્ અખુન
મહેહ્ અચ પયે તાજ સરુરા અખાદ
કે ખા તાજ ખુદ કસ એ માદર નઝાદ
પેદર પીર ગશતસ્તો અરના તોઈ
અચરો અમદી તવાના તોઈ

અસ્કંદિયાર આપની નઝદીકથી તાજને માટે તેમજ આપના કહેલા
સખુનેથી ગુસ્સા ભરેલો પાછો ફર્યો
તે હાય અફસોસ ભર્યો હાથે અને ગમ ભર્યો હિંમે પોતાના મેહલમા
દિલગીર થઇને આવ્યો
ખિરોદને ચેહરેની કતાપૂન ગુસ્સે થયલી અને રડતી પોતાના છોકરા
આગળ આવી
અને મુખારક અસ્કંદિયારને કહ્યું-કે "ઓ જહાનના પેહલવાનોના
યાદગારી ભરેલા બેટા!
અહમનથી મે સાંભળ્યું કે તું ઈરાનથી ઝાણુલેસ્તાન તરફ જવા
ચાહે છે.
અને પેલા તલવાર અને ગોઝના સાહેબ-ઝાલના બેટા રસ્તમને તું
ખાધવા માગે છે
પણ સઘળી દુન્યામાથી ફક્ત તું આ તારી માની નસીહત સાંભળ-
ખરાબી તરફ શિતાબી કરતો ના દોડ અને બહીની રાહ ઉપર તું કોરોશ ના કર.
જે સવાર કે હાથીનું ઝોર ધરાવનારો હોય તો તે નાઈલ નહીની
પણ લડાઇ વખતે દરકાર કરતો નથી
તે સફેદ દેવનું કલેજુ ચીરી નાખે છે અને જેની તલવારના ભયથી
આફતાબ પોતાની ચાલ ગુમ કરી દે છે
તેણે હામાવરાનના પાદશાહને પણ મારી નાખ્યો હતો-કોઇ તેને સખત
ખોલી શકતું નથી
વળી સોહરાખ જેવો લડાયક કોઈ પણ ખીલો સવાર લડાઇને દહાડે
ઝાહેર આવ્યો નથી
તે લડાઇને વખતે આપની સામે ગયો-અને વગર ઢીલે લડાઈગાહમાં
માર્યો ગયો.
તેણેજ પૂલાહવદ કે જે પેહલવાનોને પોતાની કમદના ફાદમાં પક-
ડતો હતો તેને લડાઇના મયદાનમાં પછાડી નાખ્યો.
તેમજ તે સાભળ્યું તો હરો કે રસ્તમે અકવાન દેવને હમ કેવી
રીતે કાઢી નાખ્યો?
અને કામુસ જેવા જગીને પાકપેચ દો જઈ તેને કમદના પેચમાં
બાંધીને ખેચતો લઈ આવ્યો હતો.
શગલ માટે પણ તે સાંભળ્યું હરો કે લડાઇને દિવસે-તલવાર વડે
તેની કેવી ગર્દ કાઢી નાખી?
વળી અકાસિયાબથી સિયાવક્સને કાનો લેતાં-તેણે આ દુન્યાને
લોહીથી પાણીના દર્યા મિસાલ બનાવી હતી
તે પેહલવાન માટેની હુ ગમે એટલી વાત કહે-તો પણ તેના હોન-
રનો છેડો કહી પણ આવવાનો નથી
તું તાજને માટે પોતાના સરને બરબાદ ના કર-કારણ કે કોઇ શખ્સ
પોતે તાજ પેહેરીને માને પેટે જન્મેજ નથી
હવે તારો ખાપ છુટ્ટો થયલો છે તું તો જવાન છે-તું કૌવતમાં
તેમજ મદાનગીમાં હજી શક્તિમાન છે

એપણુ યકુસરહુ અરુ તો દારહુ અશમ
મયકુમ તનત દરુ બહાહા અબશમ
પેદરુ યુગરહુ મન્ને તાબશ તોશરત
હમાન્ કેશવરો તખતે આબશ તોશરત
એક અચ સીસ્તાન્ દરુ જહાન્ અય હરત
જવાની મકુન્ તીએ મન્માય દરત
મરા ખાકુસારે હુ ગીતી મકુન્
અઝીન્ મેહૂરખાન્ મામ બેશનવ સખુન્
તો રશમે તહમતન્ અખાઝી મદારુ
મખુરુ બા તનો જાને ખુદ જીહારુ
ચુનીન્ પાસોખ આવદેશ એરેકુદેયારુ
કે અય મેહૂરખાન્ ઈન્ સખુન્ યાદ દારુ
હમાનરત રોસ્તમ કે દાની હમી
હોનરહાશ ચુન્ જન્દ ખાની હમી
મરુ ઊરા બેખસ્તાન્ નખાશદ સઝા
ચુનીન્ બદ ન ખૂખ આયદ અચ પાદશા
નેફ કારુ તરુ જુ બઈરાન્ કસી
નેયાયદ પદીદ અરુ બેભૂઈ અસી
વહીકેન્ નખાયદ રોકસ્તાન્ ફેલમ
કે ચુન્ બેશકની ફેલ એ તન્ યુસેલમ
એ ચુનહુ કશમ સરુ એ ફર્માને શાહુ
એ ચુનહુ ગુઝારમ ચુનીન્ પીશગાહુ
મરા ગરુ બઝાખુલ સરુ આયદ જમાન્
બદાન્ સુ કશદ ગદેશો આસ્માન્
ચુ રોસ્તમ સરુ આરદ બફર્માને મન્
એ મન્ નશનવદ સરુદ હરુગેચ ચુખન્
બેખારીદ ખૂન્ અચ મેજહુ માદરશ
હમહુ પાકુ અરુ કન્દ મૂચ અચ સરશ
બદુ ગોકૂત કય જન્દહુ પીલે એયાન્
એ નીરુ હમી ખારુ દારી રવાન્
અસન્દહુ નખાશી તો બા પીલતન્
અચ ઈદરુ મરવ બી ચકી અન્જુમન્
મખરુ પીશે પીલે એયાન્ ફૂરો ખીશ
નેહાદહુ બરીન્ ચૂનહુ અરુ ફૂરો ખીશ
નેયારહુ સરુ અન્દરુ અપયમાને વૂ
ન હરુગેચ દરુ આયદ બફર્માને વૂ
નતસદહુ એ બીધારહો સરુજનેશ
કે ઊ બીશ દારહુ એ ગોદાન્ મનેશ
એ મદી નેયારહુ કસીશ બયાહ
બગઉદરુ એ જમ્શીદ દારહુ નેજાહ
શનીદમ કે ઊ પીશે કાઊસે કય
સખુન્ બાચ નએફતો અરુદાશત પય
બયકુ પોશતે દસ્ત આન્ ગવે ખાકીન્
બેજહુ પીશે ઊ તુસરા સરુ અઝીન્
બકાઊસે કય ગોકૂત મન્ અરુતરમ
અમદીઓ શાહી મન્ અન્દરુઅરમ
નેશાન્દમ બરીન્ તખત મન્ કયકોબાહ
ન અચ કીને વૂ બીમ દારમ ન દાહ
બફરે જવાની એ કાઊસ શાહુ
ચુનાન્ સરુ બેપીચીદ દરુ પીશગાહુ

તમામ લશકરે તારીજ ઉપર નજર રાખેલી છે-માટે તું ગુસ્તામાં ૩૭૭
આવી જઈ તારાં બદનને આકૃતમાં ના નાખ.

તારા બાપના જવા બાદ તેનો ખજાનો અને તાજ તારજ છે-તેમજ
તેનો તમામ મુલક અને હાથી દાંતુ તખત પણ તારજ છે.

ઝાલુલ સિવાય દુન્યામાં બીજી ધણીબી જગ્યા છે-માટે હુલ્લડાઇ ના
કર અને તે જગ્યાએ તારો હાથ ના દેખાડ.

મને બન્ને બેહાનની રખડતી ના બનાવ-આ તારી દયાળુ માની
વાત સાંભળ.

તું તેહમન રસ્તમની લડાઇને કાંઈ રમત ના સમજ-અને પોતાનાં
તન અને બનને સંભાળવાની ફરજ ના તોડ "

સારે અસ્ફંદિયારે તેણીને એવો જવાબ દીધો કે, "એ મેહૂરખાન
મા ! હુ કહું છું તે સાંભળ.

તું રસ્તમને જેવી રીતનો ગણુ છે તેવોજ તે છે-તેની ખૂબીઓ
મોઅતેઅર અંદ અવસ્તા જેવી તું વર્ણવે છે.

તે જેવા રાખસને બાંધવો એ બિલકુલ લાયક નથી-તેની સાથ આવી
રીતની ખૂરાઈ પાદશાહ તરફથી થાય એ સાફ નહીં કહેવાય.

આખા ધરાન દેશમા અગર તું શોધ કરશે તો તેનાં કરતાં વધારે
બલો માલુસ બીજો કોઈ મળવાનો નથી

પણ મારી હિમ્મત તું તોડી ના નાખ-એ મારી હિમ્મત તુ તોડશે
તો અરુ હું માર્યા જઇશ

હુ પાદશાહના હોકમનો કેમ અનાદર કરું-તેમજ આવી પાદશાહત ૩૭૮
કેમ જતી મૂકું ?

અગરને ઝાલુલમાજ મારો વખત પુરો થવાનો હશે-તો આસ્માનની
ગદેશજ મને લા લઈ જતી હશે.

અગરને રસ્તમ મારા હોકમ પ્રમાણેજ ચાલશે-તો તે કદી પણ
મારા તરફથી એક વાકો સખુન સાંભળશે નહીં "

એ સાંભળી તેની મા ઝારઝાર રડવા લાગી-અને પોતાનાં સર ઉપરથી
બાલ પીખવા લાગી

તેણી બાલી કે "એ છેડાયલા મસ્ત હાથી !-તું તારા કૌવતને સબળે
તારા જીવને ખુવાર કરે છે

તુ પીલતન રસ્તમ સાથ ટકી શકવાનો નથી-માટે અહીંથી લશકર
લીધા વગર એકેડો ના બ

તારા જીવને એવી રીતે તારી બાંધ ઉપર મૂકીને તે મસ્ત હાથીની
આગળ ના બ

તે તારા કહેવા ઉપર પોતાનું સર નમાવવાનો નથી-તે કદી પણ
તારો હોકમ માનવાનો નથી.

કપકા કે વાકથી તે બીહતો નથી-કારણકે દુન્યાના પેહલવાનોમાં તે
સર્વથી વધારે મોટું મન ધરાવે છે.

તે પોતાની મદાનગીના સબળે કોઇને ખાતેરમાં લાવતો નથી-
ખાન્દાનમાં પણ તે જમરદીદથી પોતાની અકબાહ ધરાવે છે.

મે' સાંભળેહુ' છે કે તે પાદશાહ કાબિસની દરબાહમાં પોતાના બોલ ૩૭૯
પાછા નહીં ખેચતા દરબાર છોડી ગયા હતા.

તે નામીયા પેહલવાને એક લખડાકે કરી-કાબિસનીજ સામે વસને
ઝમીન ઉપર નાખી દીધો હતો

તેણે કયકાબિસને કહ્યું કે 'હુ તારા કરતા ચઢિયાતો છું-મદાનગીને
લાયક તેમજ પાદશાહીને લાયક તો હુજ છુ,

મેંજ કયકોબાહને આ તખત ઉપર બેસાડ્યો હતો-હું કાંઈ તારા
ગુસ્તાની કે તારી બલેશની દરકાર નથી કરતો.'

અને એ પ્રમાણે તેણે પોતાની જવાનીના વખતમાં કાબિસ પાદશાહને
ભર દરબારમાં ધુતકારી કાઢ્યો હતો.

પસ અસ પીરીઓ દારે મર્દી કે દાહ
એ ચૂનહું હેહ નામે ખુદશ અબાહ
તો ચૂઈ હમાના કે પન્દશ હેહમ
અઅફસુનગરી પાય અન્દશ હેહમ
હરાનું કસ કે ચક્ રૂચ નાયહ અપીશ
ખેરહમન્દી ઊરા ખુવહ નીચ ખીશ
એ માદર સખુન દર પઝીરો મરવ
અરાયો ખેરહ પન્દે માદર રોનવ
અગર ઝીન નેશાન કામે તૂ રફતનસ્ત
હમહું કામે બહગઉહર અહુરીમનસ્ત
૩૮૦ અફઝખ મખર ફૂદકાનરા અપાય
કે દાના નખાનહ તોરા પાકુ રાય
અમાદર ચુનીન ગોફત પસ જગ્જાનુય
કે ના બોદને ફૂદકાન નીસ્ત રૂય
ચુ અન્દર પસે પદેહ માનહ જવાન
એમાનહ તનશ પસ્તો તીરહ રવાન
ખુવહ મરહ અસ અહુરે ચૂપાલો ગોરુસ
કે બેકાઝહ અન્દર જહાન ચાલો બોરુસ
અહર રચમગહુ અન્દર ઈશાન અકાર
મરા ખાયહ અય માદરે હુશ્યાર
અસી લશકરમ ખુદ નખાયહ મરા
જોચ અસ ખીશો પયવન્દો અન્દી સરા

તો પછી ધડપણના વખતમાં અને પોતાની મદાનગીને પુરેપુરો ઈન્સાફ
આપ્યા બાદ-તે પોતાનું મસ્જીદ થયું નામ કેમ બરબાદ કરશે ?
વળી તું કહે છે કે ‘હું’ એને સમભવી દૂસલાવીને યુક્તિથી તેના
પગમાં બેડી નાખીશ.’

તો યાદ રાખ કે જે કાંઈ પોતાના કરતાં હમરમાં એક દહાડોબી
વધુ હોય તે હઠાપણમાં વધુજ હોય છે.

તું તારી માને સખુન કબૂલ રાખ અને ત્યા ના બ-પુખ્ત વિચારથી
અને હઠાપણથી તારી માની શીખામણ સાંભળ

અગરને આટલું બધું સમભવ્યા છતાં તારી ખાહેશ ત્યા જવાનીજ
છે-તો તું બણ કે તે સધળી ખાહેશ ધૂરી ખાસીયતના એહરેમન તરફનીજ છે.

તું પગે ચાલી પોતાના ગચ્ચાઆને દોઝખમા ના લઈ બ-કારણકે
તેથી દાના માણસ તને નેક બુદ્ધિવાળો નહીં ગણશે.”

ત્યારે તે લડાયકે પોતાની માને પાછો એવો જવાબ દીધો-કે “છાકરા-
ઓને સાથે નહીં લઈ જવા એ કાઈ ઠીક નહીં કહેવાય.

જ્યારે એક જવાન માણસ પદા પાછળજ બરાઈ બેસે-ત્યારે તેનું શરીર
નખળું રહે છે અને તેનો જીવ પણ સીઆહ રહે છે (યાને ખાયલો અને છે).

એક બહાદુર મર્દ તો ફહાડી અને ભારી ગોર્ડ પકડવા માટેજ સર-
ભયલો છે-કે જેથી તે દુન્યામા પોતાની કીર્તિનો વધારો કરે

એ મારી હઠાપણભરી માતા! તેઓ તો દરેક લડાઈમાં અને
કામ પડશે

મારા ખેશીઓ અને કુટુંબીઓ તેમજ થોડાક સરદારો સિવાય-મને
ઘણાં લશ્કરનું કાઈજ કામ નથી”

રફતને એસ્ફન્દેયાર અઝાબુલે-
સ્તાન અરાએ અસ્તાન વ
આવદને રોસ્તામ.

અસ્ફન્દિયારનું રસ્તમને બાંધી લાવવા
માટે અબુલેસ્તાન
તરફ જવું.

અશબગીર હન્ગામે બાન્ગે બોરુસ
એ દરગાહુ અરખાસ્ત આવાએ ફૂસ
ચુ પીલી અઅસ્પ અન્દર આવરહ પાય
બેયાવરહ ચૂન બાહ લશકર એ નાય
હમી રાન્દ તા પીશશ આમહ હો રાહુ
ફેરમાન્દ અર નાએ શાહો સેપાહુ
હેજે ગુમ્બદાન ખૂદ રાહશ ચકી
દેગર સૂએ અબુલ કશીદ અન્દકી
૩૮૧ શુતુર આન કે દર પીશ ખૂદશ એબોફત
તો ગોફતી કે બા ખાકુ ગફતસ્ત જોફત
હમી ચૂબ જહ અર સરશ સારવાન
એ રફતન એમાન્દ આન હમાન કારવાન
જહાનુબુયરા આન બહ આમહ બકાલ
બેફરમૂદ કશ સર બેબુરન્દો ચાલ
બદાન તા બહ બાચ ગર્દહ બદી
નર્ગહ તા બહ ફરુએ ઈજદી
ખુરીદન્દ ગોદાન હમાન બ સરશ
બહ ગફત હમ દરજમાન અખતરશ

પછી પાછલી રાતે મરધા બોલવાની વખતે-પાદશાહની દરગાહમાંથી
નગારાના આવાજ નીકળ્યા

અસ્ફન્દિયાર એક હાથીની માફક પોતાના ઘોડા ઉપર સવાર થયો-
અને પવનની મિસાલ શિતાબીથી લશ્કર આગળ ચલાવ્યું.

એ પ્રમાણે તેની સામે બે માર્ગ આવ્યા ત્યા સુધી તેણે લશ્કર
ચલાવ્યા કીધું-પછી તે જગ્યા ઉપર શાહઝાદો અને લશ્કર બન્ને થોભી ગયાં.

એક રસ્તો દેહે ગુમ્બદાન તરફ જતો હતો-અને બીજો રસ્તો થોડક
છેટ અબુલ તરફ જતો હતો

તેવામાં જે ઊંટ કે લશ્કરની આગળ આગળ ચાલતું હતું તે બેસી
ગયું-તું કહે ગોયા તે ઝમીન સાથે વળગીજ ગયું

સારવાને તેનાં માથાં ઉપર લાકડીના ફટકા મારવા માંડ્યા-તેથી
પેલો કાફલો આગળ વધવાથી અટકી ઉભો

ત્યારે દેશ જીતનાર અસ્ફન્દિયારને તે અપશુચીત જણાયા-અને હોકમ
કીધો કે ‘એનું માથું છાટી નાખે,

કે જેથી તેની તરફ આવતી બદી દૂર થવા પામે-અને પોતાનો
ખોદાઈ ઝળકાટ ખોઈ દીધે નહીં’

જેથી પેહલવાનોએ ત્યાંજ તેનું સર કાપી નાખ્યું-અને અસ્ફન્દિયારનું
ખરાબ ચોધડિયું ઊંટ ઉપર ઉલટાઈ ગયું

ધમી ગસ્ત અચ્ચ આન્ ઉસ્તુર એસ્ફન્દેયાર
ગેસ્ફત આન્ઝમાન્ અખતરે શૂન્ ખાર
ચુનીન્ ગોકૂત આન્ કચ્ચ કે પીરુચ્ચ ગસ્ત
સરે અખતે ઊ ગીતી અચ્ચ ગસ્ત
ખદો નીકુ હરુદ્દ એ ચચદાન્ યુવદ્
લબે મરુદ્દ ખાયદ્દ કે ખન્દાન્ યુવદ્
વઝાન્ પચ્ચ બેયામદ્દ સુએ હીરુમદ્દ
હમી ખૂદ્ તસાન્ એ બીમે ગઝદ્
ખર આઈન્ બેખસ્તદ્દ પર્દે સરાય
પુઝેગર્મિને લશકરુ ગુઝીદદ્દ ભય
સરાઇ બેઝદ્ શાહે બેન્હાદ્ તખ્ત
ખદાન્ તખ્ત શુદ્ હરુકે ખૂદ્ નીકુઅખત
મય આવર્દે રામેશગરુ એસ્ફન્દેયાર
નેશસ્તદ્દ પેશ્તત્ત ખરે નામદાર
ખરામેશ દેલે ખીશતત્ત શાદ્ કરુદ્
દેલે રાદ્ મર્દાન્ પુરુ અચ્ચ ખાદ્ કરુદ્
ચુ ચુલ્ બેસ્કોફીદ્ અચ્ચ મયે સાલખરુદ્
દેખે નામદારનો શાહે નખરુદ્
બેયારાન્ ચુનીન્ ગોકૂત કચ્ચ રાએ શાહ
નપીલીકમે દૂર ગસ્તમ એ રાહ
મરા ગોકૂત ખરુ કાદે રેસ્તમ બેસીચ્
એ ખન્દો એ ખારી મઆસાએ હીચ્
બેકર્દમ બેરકૂતમ ખરાહે પેદર
કે આન્ શીરુ દેલ મર્દે પખાશખરુ
ખસી રન્જ દારદ્ ખલાએ સરાન્
જહાન્ રાસ્ત કરુદ્ ઊ અગોઝે ગરાન્
હમલુ શહુરે ઈરાન્ ખદ્ ઝન્દે અન્દ
અગરુ શહુરુયારન્દ અગરુ ખન્દે અન્દ
ફેરેસ્તાદ્દઈ ખાયદ્દ અકુનુરુ દેલીરુ
બેરુમદ્દે ખા દાનેરો યાદુગીરુ
સવારી કે ખાશદ્ વરા ફરે઼ ઝીખ
નગીરુદ્ વરા રેસ્તમ અન્દરુ ફેરીખ
ગરુ અચદ્દન્ કે આયદ્ ખનચ્છીકે મા
કુનદ્ રઉશન્ ઈન્ ભને તારીકે મા
ખખૂબી દેહદ્ દસ્ત બન્દે મરા
ખદાનેશ ન બીનદ્ ગઝન્દે મરા
નખાહમ મરુ ઊરા ખબેચ્ચ નીકુઈ
અગરુ દૂર દારદ્ સરુ અચ્ચ ખદ્ પુઈ
પેશ્તત્ત ખદ્ ગોકૂત કીનસ્ત રાહ
ખદીન્ ખારો આઝારે મર્દાન્ મખાહ

બંદના મરણથી અસ્ફન્દિયાર ગમગીન થયો-છતાં તે ખરાબ ચોખ
ડિયાંની કાંઈ દરકાર કીધી નહીં

અને બોલ્યો કે “જે કોઈ લડાઈમાં ફતેહ મેળવી આવ્યો હોય-તે
માણસ પોતાની જિંદગીથી અને મોટાં નરીબથી દેશને શોભાવે છે.

નેકી અને ખદી ખોદા તરફથી આવે છે-માટે જે બનાવ બને તે
ઉપર માણસે ખુશી થવું જોઈયે”

ત્યાર પછી તે હીરમદ નદી તરફ આવ્યો-તે પોતાને ઈઝા થવાની
ધાર્તીથી ધુજતો હતો.

પછી લશ્કરના સરદારોએ એક જગ્યા પસંદ કરી ત્યાં ધારા પ્રમાણે
ઢાવણી નાખી.

શાહઝાદાનો પણ તખ્ત નખાયો અને તખ્ત ગોઠવાયું-અને જે કોઈ ૩૮૨
નેકખખતો હતા તેઓ તે તખ્ત આગળ ગયા

અસ્ફન્દિયારે મય મંગાવ્યો અને ગવૈયાઓને તેડયા-પેશ્તત પલ્લુ તેની
નઝદીક બેઠો હતો.

અસ્ફન્દિયારે તે રામેશનીએ કરી પોતાનું દિલ ખુશદાલ કીધું-તેવીજ
રીતે સધળા બહાદુર મદેઈનાં દિલ પણ ઉરકેયાં.

જ્યારે ભૂતા લેહઝતદાર મયે કરીને તે નામદારોનો તેમજ શાહઝાદાનો
ચેહરો ગોલાબનાં ફૂલની માફક ખીલી રહ્યો,

ત્યારે તે પોતાના સોખતીઓને કહેવા લાગ્યો કે “પાદશાહના હોક-
મનો અનાદર મે નહીં કીધો અને તેના માર્ગથી હું દૂર થઈ ગયો.

તેણે મને કહ્યું કે ‘તું રસ્તમ સાથની લડાઈની તૈયારી કર-તે
કામમાં મળતી મુશ્કેલી અને ઝેહમતથી પાછો હટતો ના’

તે કામ માથે લઈ ખાપના હોકમ મૂજબ હું આવ્યો છું-પણ તે
સિદ્ધતુ જિગર ધરાવનાર બહાદુર મર્દ

ઈરાનના મોટાઓ માટે ધણો રજ ઉઠાવેલો છે-અને પોતાના ભારી
ગોઝે દેશને સુધારી નાખ્યો છે.

ઈરાનનો તમામ દેરા તેનાથીજ જીવતો છે-પછી ઈરાનનો પાદશાહ
હોય કે ઈરાનની રૈયત તોય પલ્લુ બન્નેનું જીવતર તેના વડેજ છે

હવે મને એક બહાદુર, ડહાપણવાળો, દાનેશમદ અને શક્તિવાળો
એલથી જોઈયે છે.

તે સવાર દખ્ખબાવાળો અને બપકાદાર હોવો જોઈયે-કે જેને રસ્તમ ૩૮૩
પોતાના ફરીબમાં ફસાવી શકે નહીં.

અગરજો રસ્તમ એમ સેહલાઈથી મારી નઝદીક આવે-અને આ
મારો સીઆહ જીવ રોશન કરે,

અને ખુશીથી મને પોતાના હાથ ખાંધવા ફીચે-તો તેની એ લઘાઈના
ખદલામાં મારી તરફથી તે કાંઈ પણ નુકસાન જોશે નહીં.

જે તે બદ ખસ્લતથી પોતાનું સર દુરજ રાખશે-તો હું પણ તેની
સાથ લલાઈ સિવાય બીજું કાંઈજ કરીશ નહીં.”

ત્યારે પેશ્તતને તેને કહ્યું કે “એજ સારો માર્ગ છે તું એમજ કર
અને બીબ મદેઈને કુ:ખ ના દે”

રસ્તને બહમનુ બા પયગામે એ-
સ્ફન્દેયાર નઝદે રેસ્તમ.

બહમનનું અસ્ફન્દિયારના પયગામ સાથ
રસ્તમની નઝદીક જવું.

બેફરુદ્ તા બહમન આમદ્ બપીશ
સખુન્ ગોકૂત બા વય એ અન્દાઝલુ બીશ

પછી તેણે હોકમ કીધો જેથી બહમન તેની નઝદીક આવ્યો-તેણે
તેની સાથે લખાણથી કેટલીક વાતો કીધી.

અહુ ગોઠત અરપે સેયહુ અર નેશીન્
બેયારાએ તનરા બદીબાએ ચીન્
બેનહુ અર સરત અકસરે ખુસવી
નેગારેશ હમહુ ગઉહરે પહુલવી
બદાન્ સાન્ કે હર કસ કે બીનહ તોરા
એ ગદનકશાન્ અર ગુઝીનહ તોરા
બેદાનહ કે હરતી તો ખુસવ નેજાહ
કુનહ આફીનહહરા અર તો યાહ
૩૮૪ બેઅર પન્જ બાલાએ જરૂરીન્ સેતામ
સરકરાય દહુ મુબેકે નીકુનામ
હમ અચ રાહુ તા બાને રેસ્તમ બેરાન્
મકુન્ કાર અર ખીરતન્ અર ગેરાન્
દોરદશ દેહુ અચ માઓ નીકી તુમાય
બેયારાએ ગોઠતારો અર્ધી ફેઝાય
બેગૂયશ કે હર કસ કે ગદનહ બલનહ
જહાન્ દારદશ અચ બદી બી ગઝનહ
એ દાદાર બાયહ કે દારહ સેપાસ
કે ઊયસ્ત ભવીહ નીકી સેનાસ
ચુ ખાશહ ફેઝાયનહએ નીકુઈ
અપરહીચ દારહ દેલ અચ બહ ખુઈ
બેયકૂઝાયદશ કામગારીઓ ગન્જ
ખુવહ શાફમાન્ દર સરાએ સેપન્જ
ચુ દૂરી ગુઝીનહ એ કેદારે એસ્ત
બેયાબહ બદાન્ ગીતી અન્દર બેહેસ્ત
બદો નીકુ અર મા હમી ખુઝરહ
ચુનીન્ દાનહ બાન્ કસ કે દારહ ખરહ
સરન્ભમ બેસ્તર ખુવહ તીરહ ખાકુ
બેપરુરહ રવાન્ સુએ યજદાને પાકુ
૩૮૫ બગીતી હરાન્ કસ કે યજદાન્ શેનાખ્ત
બેકૂશીદો બા શહૂરયારાન્ બેસાખ્ત
કુનૂન્ અચ તો અન્દાજહુ ગીરીમ રસ્ત
નબાયહ બરીન્ અર ફેઝદન્ નકારેત

કે ખુઝાશતી સાલેયાન્ બી શુમાર
બેદીદી બગીતી બસી શહૂરયાર
અગર બાચ બૂઈ એ રાહે ખરહ
બેદાની કે ચુનીન્ ન અન્દરખરહ
કે ચન્દીન્ ખુઝોર્ગીઓ ગન્જે સેપાહ
ગેરાન્માયહુ અરપાને તખ્તો કોલાહ
હમહુ અચ નેયાગાને મન્ યાકુતી
ચુ દર બન્દગી તીચ બેશ્તાકુતી
ચે માયહુ જહાન્ દાસ્ત લોહારસ્પ શાહ
નકર્દી ગુઝર સુએ આન્ બારૂગાહ
ચુ ઊ શહૂરયારી બગુશ્તારસ્પ દાહ
નેયામહુર અઝાન્ પસ ખુહ અચ શાહ યાહ
સુએ ઊ યકી નામહુ નન્વસ્તઈ
અચ આરાયેશે બન્દગી ગસ્તઈ
નરકુતી બદરૂગાહે ઊ બન્દહુ વાર
નખાન્દી મર ઊરા હમી શહૂરયાર

તેને કહ્યું કે “તું તારા કાળા ઘોડા ઉપર સવાર થા-અને તારાં
બદનને ચીનાઈ રેશમી પોશાકથી સજાગાર.

તારાં સર ઉપર એવું પાદશાહી તાજ મુક-કે જેમા પેહલવાનોને
લાયકના સધળાં ગોઠરો જડેલાં હોય.

જેથી જે કોઈ કે તને બેય-તે સધળા નામદારોમાંથી તને બોળખી કાઢે.

અને સમજે કે તું પાદશાહી ખુન્યાદનો છે-અને ખોદા તરફથી તારી
ઉપર હુઆ ચાહે.

તારી સાથે સોનેરી લગામના પાચ ઘોડા અને કીર્તિ પામેલા સર
ફરાજ દશ દાનાઓને લે

અને અહીંથી રસ્તમનાં મકાન સૂધી ઘોડો હાકી ભ-અને આ કામ
મુશ્કેલ છે એમ ગણતો ના

મારી સલામ તેને કહેજે અને બલાઈ દેખાડજે-રોલા મળે તેવી
રીતે વાત કરજે અને મીઠાસ રાખતો રહેજે

તેને કહેજે કે ‘જે કોઈ શખ્સ કે મોટાઈ મેળવે છે-તેને જેહાન પણ
બદીથી બચાવી લે છે.

તેને ધટે છે કે ખોદાતાલા કે જે સાહેબ હમેશો નેખીનીજ પિછાન
કરનારો છે તેના શુકાના કરે

જ્યારે તે શખ્સ નેખીનોજ વધારનારો બને છે-અને ખૂરી ખસ્લતોથી
પોતાનું ફિલ દૂર રાખે છે,

ત્યારે તે શખ્સની સધળી મુરાદ અને ખજાનો હેયાદા થાય છે-અને
આ મુસાફરખાનારેથી દુન્યામા સુખી રહે છે

જ્યારે તે ખૂરાં કામોથી દૂર રહે છે-ત્યારે તે પેલી દુન્યામાં બેહેસ્ત
મેળવે છે

જે કોઈ કે ડહાપણવાળો શખ્સ છે તે એમ બાણે છે-કે બૂહુ અને
બહુ આપણા ઉપરથી પસાર થઈ ભય છે

શેવટે તો સીઆહ ખાકુ બિછાનુજ હોય છે અને આપણુ રવાન
પાક યજદાન તરફ ઉડી ભય છે

દુન્યામા જે કોઈ ખોદાને નાખીને તેનાથી બીહે તે પાદશાહ સાથ
મળી જવાની કોરોશ કરશે

ધરાનના રાજકરતાઓ તરફ કીર્તિલી તારી બિદમત તેમજ તેઓ
તરફથી તને થયેલી બહેશનો હવે આપણે ખરેખરો હિસાબ કર્યે-તેમા
જરા પણ વધારો કે ઘટાડો થવો નહીં જોઈયે

કારણકે તે પુષ્કળ વર્ષો પસાર થાયા છે-અને દુન્યામાં ઘણાક પાદ-
શાહો જોયા છે

જે તું અકસની રાહે નેગાહ પહોચાડે તો તું બાણે કે તને એ
ઘટાવત નથી.

કારણકે આટલી બધી મોટાઈ, ખજાનો અને લશ્કર-સારી નરસના
ઘોડાઓ, તખ્ત અને તાજ

એ સધળુ મારા ન્યાગાનોથી તને મળ્યુ છે-કારણકે તેઓની બિદ-
મતમા તું વગર ઢીંચે દોડતો હતો

મારો બપાવો પાદશાહ લોહારસ્પ કેટલી મોટી સલ્તનત અને સત્તા
ધરાવતો હતો પણ તેની દરખારે એક વખત પણ તું ગયો નહીં.

જ્યારે તેણે ગુસ્તારસ્પને પાદશાહી આપી-ત્યારે તે પછી તો તને પાદ-
શાહની યાદ પણ નહીં આવી

તેને મુબારકબાદીનું એક કાગઝ પણ લખ્યું નહીં-અને તેની બિદ-
મત કરવાની તેં છોડી દીધી

તેની દરગાહમાં એક તાબેદાર તરીકે કદી પણ ગયો નથી-કે તેને તેં
‘પાદશાહ’ કરીને બોલાવ્યો પણ નથી

એ હ્રુશંગો જમ્મો ફરીફને ગોરુફ
કે અચ્છ તોખમે ઝહ્હાફ શાહી બેખોરુફ
હમી રવ ચુનીન તા સરે કચકોખાફ
કે તાબે યુઝોગીં બસરુ ખરુ નેહાફ
ચુ શ્રુતાર્થ નન્શરેત્ર ચકુ શહુર્યારુ
ખરચ્છમો બખચ્છમો બચાયો શેકારુ
પઝીરોફત પઝીઝહુ દીને બેહી
નેહાન ગરત બીદાદીઓ બીરેહી
ચુ રખશન્દ શુદ શહે ગયહાન બેદીવ
નેહાન શુદ અહ આમૂઝીઓ રહે દીવ
વઝાન પચ્છ ચુ અર્જરેપ આમહ બખચ્છ
સેપહુ ચુન પલગ્ગાનો મેહુતારુ નેહચ્છ
નદાનેરેત્ર કસ લશકરશર શુમારુ
પઝીરહુ શુદશ નામવરુ શહુર્યારુ
ચકી ચુરસાન કંરુફ અચ્છ દરેતે કીન
કે ભઈ નહીદન્દ રૂએ જમીન
હમાના કે તા રસ્તખીચ્છ ઈન સોખન
મેયાને યુઝોગીંન નગદન્દ કોહન
કુનૂન ખાવરુ ઊશરેત્ર તા ખાખતારુ
હમી બેરકનહુ ગદને રીરે નરુ
એ તુરાન ખરુ તા ફરે સેરો રૂમ
જહાન શુદ મરુ ઊરા ચુ ચકુ મોહુરહુ ચુમ
એ દરેતે સવારાને નીઝહુ ચુઝારુ
બદરુગાહે ઊ નીચ્છ અન્દી સવારુ
ફેરેરેત્રન્દ અઝાન શહુરહા બાઝો સાવ
કે બા જંગે ઊ નીરેત્ર શાન ચુરે તાવ
અઝાન ગોફતમ્ ઈન બા તો અચ પહુલવાન
કે ઊ અચ્છ તો આઝુદહુ દારુફ રવાન
નરકતી બદાન નામવરુ ખારુગાહુ
નકદીં બદાન નામદારાન નેગાહુ
કરાની યુઝીદરેતી અન્દરુ નેહાન
હમી ખીશતન દારી અન્દરુ નેહાન
ફરાચુશ તોરા મેહુતરાન ચુન કુનન્દ
મગરુ મગ્ગે દેલ પાકુ બીરુન કુનન્દ
હમીશહુ હમહુ નીકુઈ સાખતી
બકમાને શાહાન સરુ અકાખતી
અગરુ ખરુ શુમારુફ કસી રન્જે તૂ
બગીતી દેચ્છન આયહુ અચ્છ ગન્જે તૂ
એ શાહાન કસી ખરુ અઝાન દારેત્રાન
એ બન્દહુ નચ્છુદન્દ હમદારેત્રાન
મરા ગોફત રોરેત્રમ્ એ બસ ખારેત્રહુ
હમાન ફેશ્વરો ગન્જે આરારેત્રહુ
બઝાચુલ નેશરેત્રરેત્રો ગશરેત્ર મરેત્ર
નગીરુફ કસ અચ્છ મરેત્ર ચીઝી બદરેત્ર
ચુ કારુ આયદશ ફરી અચ્છ રચ્છમગાહ
ન બીનહુ તોરા નીચ્છ દરુ બચ્છમગાહ
ખરુ આરોફતો ચકુ રૂચ્છ સઉગન્દ ખરુફ
ખરુએ સફીદો શમે લાજવરુફ
કે ઊરા બખેચ્છ બરેત્રહુ દરુ ખારુગાહુ
ન બીનહુ કસી ઝીન યુઝીદહુ સેપાહુ

હ્રુશંગ, જમ્મશીદ અને બહાદુર ફરીફનથી-કે બેલે બહહાકના હાથમાથી ૩૮૬
પાદશાહી બીનવી લીધી,

તે છેક કચકોખાફ સૂધી કે જોને મોટાહુતું તાજ સર ઉપર મેલ્લું
હતું ત્યાં સૂધી ગણતો આવ

પણ શ્રુતાર્થના જેવો લડાઇમાં, મજલેસમાં, દનાઇમાં અને શિકારનાં
કામમાં તખ્તે આવેલો એક પણ પાદશાહ તેઓમાં તને દેખારો નહીં.

તેણે પાઝીઝહુ બલી દીનને કચ્છલ કીધી-અને સઘળી બેદાદી અને
કુલ્લ દેશમાંથી ગ્રામ થઈ ગયો.

જ્યારે કુન્યાના સાહેબ ખોદાતાલાનો માર્ગ પ્રકાશતો બન્યો-ત્યારે
બીનું શિક્ષણ અને દેવની રાહ રસ્ત નાખ્દ થઇ ગઇ

ત્યાર પછી જ્યારે અર્જરેપ ચિત્તા જેવું લશ્કર અને મગરમચ્છ જેવા
સરદારો લઇ લડાઈ કરવા આવ્યો,

કે જોના લશ્કરની ગણતરી કોઇ કરીજ નહીં શક્યું-ત્યારે તેની સામે
નામવર પાદશાહજ થયો.

અને લડાઇનાં મગદાનને એક ગોરસ્તાન બનાવી દીધું-એવું કે જમી
નની સપાટી એક જરા પણ ખાલી દેખાઇ નહીં.

ખચીત કે આ વાત રસ્તાખેત્ર સૂધી-યુઝોગીં વચ્ચે તાઝીજ રહેશે

હાલ ઉગમણથી આયમણ સૂધી મુલકો તેનાજ છે-હજી પણ તે નર
શેરની ગર્દન તોડી શકે છે

તરાનથી સિંધ અને રૂમ સૂધીના મુલકો એક મીનના મોહરા માફક ૩૮૭
તેને તાબે થયલા છે

અરબસ્તાનના બાલાદારોની-મોટી સંખ્યા તેની દરબારમાં ખિદમત
કરે છે

તે શેહરોમાથી તેઓ ખેરાજ અને ચોથાઈ મોકલે છે-કારણકે તેની
સામે લડવાનું તેઓમાં ઝોર કે તાકત નથી.

ઓ પેહલવાન! મેં તને આ સઘળું એટલા મારે કહ્યું છે-કે તેનો
જીવ તારી તરફથી કુઃખી થયેલો છે

કારણ તુ તે નામવરની દરબારમાં ગયો નથી-ત્યાંના નામદારો બરેલા
પેહલવાનો ઉપર નેગાહ પણ કીધી નથી

તુ કુન્યામાં એક ખૂણ પકડી બેઠો છે-અને પોતાને ગોચા છૂપાવી
રાખ્યો છે.

ઊરાની સરદારો દીવાના બની બચ અથવા મરી બચ ત્યાં સૂધી તને
બૂલવાનાં નથી.

હમેરો તે સઘળી બલાઈજ કીધી છે-અને પાદશાહોનો હોકમ બળ
લાવવા ઉપરજ તે પોતાનું સર ઠાવેલું રાખ્યું છે

પાદશાહો પાછળ તે ઠાવેલી રજનો અગર કોઈ હિસાબ કાઢે-તો
તે રજ તને મળેલા ખજાના કરતાં પણ વધુજ થાય.

ઊરાના સરદારોમાંનો કોઇ પણ યુજ ખંદા સિવાય (તારી સાથની
લડાઇ ઉપર) એકમત થયો નથી

શ્રુતાર્થે મને કહ્યું કે 'રસ્તમ પુષ્કળ હદયા તેમજ મુલકો અને ૩૮૮
ક્રીમતી ખજાનાને લીધે,

ઝાણુલમાં બેસીને મસ્ત બની રહ્યો છે-એક મસ્ત બનેલા શખ્સ
પાસેથી કોઇ કોઇ પણ ચીજ મેળવી શકે નહીં.'

જ્યારે તેને તાર્ક કામ પડે છે ત્યારે તું લડાઈગાહમાંથી દૂર રહે છે-
તેમજ તે તને ખુશીની મજલેસમાં પણ બેતો નથી.

એ ઉપરથી તે ગુરસે થયો અને એક દહાડો રોશન રોઝના અને
સીઆહ રાતના કસમ ખાધા,

કે પોતે આ નામીયા લશ્કરમાંથી કોઈની સેપાહ તેને આ દરબારમાં
બાંધેલો લાવ્યા વગર જોશે નહીં.

કુનૂન મન એ ઇરાન બહીન આમદમ
નણુદ શાહુ દરેતૂર તા દમ બદમ
એપરુહીએ પીચાન શવ અચ અશમે ઊય
નદીદી કે ખેશ આવરદ અશમે ઊય
થુ ઇદર બેયાઇએ ફર્માન કુની
રવાન અચ નેશસ્તન પશીમાન કુની
અખુરશીદા રઉશનરવાને ઝરીર
બળને પેદરૂ આન ગેરાનમાયહુ શીર
કે મન ઝીન પશીમાન કુનમ શાહુરા
અર અફરઝમ ઇન અખતરો માહુરા
પેશતાન બરીન અર ગવાએ મનસ્ત
રવાનો ખેરદ રહુનુમાએ મનસ્ત
કે મન અન્હ અઝીન બેસ્તમ આરામે શાહુ
વલીકેન હમી અચ તો દીદમ ગુનાહુ
પેદર શાહુરયારસ્તો મન કેહુતરમ
એ ફર્માને ઊ ચક્રમાન નુઝરમ
હમહુ દુદહુ બાયદ હમ અકુનૂન નેશસ્ત
અદન રાયો સુદન બહીન કાર દસ્ત
અવારહુ ફરામઝો દસ્તાને સામ
જહાનદીદહુ રૂદાબએ નીકુનામ
હમહુ પદે મન ચક્ર બયકુ બેશનવીદ
બહીન ખૂખ ગોકૂતારે મન બેચવીદ
નબાયદ કે ઇન ખાનહુ વયરાન શવદ
કુનામે પલ્લબાને શીરાન શવદ
થુ બસ્તહુ તોરા નચદે શાહુ આવરમ
બદ અર ફેરાવાન ગુનાહુ આવરમ
વજાન પસ બેખાશમ બપીરાશ બપાય
એ અશમે એ કીન આરમશ બાચ બાય
નમાનમ કે બાદી બતૂ અર વઝદ
બદાન સાન કે અચ ગઉહરે મન સઝદ
સુખુનહાએ આન નામવર પીશગાહુ
થુ બેશનીદ બહુમન બેયામદ બરાહુ
એપૂશીદ અર્બકુતે શાહુન્સોહી
અસર અર નેહાદ આન કોલાહે મેહી
બરામાન બેયામદ એ પદેહુ સરાય
દેરકૂશી દેરકૂશાન પસે ઊ બપાય
જહાનબૂય ખુઝસ્ત અર હીરમન્દ
જવાની સરકૂરાએ અસ્પી બલન્દ
હમઅન્દર ઝમાન દીદહુબાનશ બેદીદ
સુએ ઝાબુલેસ્તાન ફેધાન અર કશીદ
કે આમદ નબર્હુ સવારી રેલીર
બહુરુએ ઝરીન સેયાહી બઝીર
પસે પોસ્તે ઊ ખારમાયહુ સવાર
તાન આસાન ગુઝસ્ત અચ લાએ રૂદાબાર
હમઅન્દર ઝમાન ઝાલ અર ઝીન નેશસ્ત
કમન્દી બફેત્રાકો ગોર્જી બદસ્ત
બેયામદ થુ અચ દીદહુ ઊરા બેદીદ
યપી બાદે સરદ અચ બેગર અર કશીદ
થુનીન ગોકૂત કીન નામવર પહુલવસ્ત
સરકૂરાચ બા ભમએ ખુઝસ્ત

તેથીજ હું હમણા ઇરાનથી આવ્યો છું-મને પાદશાહે દમ મારવાની
પણ મેહતલ આપી નથી.

સંભાળ અને તેના ગુસ્સાથી ડરતો રહે-તેની આંખોમાં કેટલો ગુસ્સો
ચઢી આવે છે તે તે જાણે નથી.

તેથીને જો તારો આત્મા એમ બેસી રહેવા માટે પરોમાન થાય-અને
તું અહીં આવી મારો હોકમ બળ લાવે,

તો ખોરશેહના અને ઝરીરના રાશન રવાનના તેમજ તે બીજી બુન્યાદના
સિંહ બેવા મારા બાપના જીવના કસમ લઇ કહુ છું,

કે એ માટેની તોજેશ હું પોને પાદશાહ આગળ કરી-આ તારા
આવા સેતારા અને માહતાબને પાછા રાશન બનાવીશ.

એ બાબત ઉપર પેશતાન કે જે મારા જીવનો અને હાથપણનો રેહ-
નુમા છે તે મારો સાક્ષી છે,

કે મેં એવી રીતે પાદશાહને શાન્ત પાડવાની કોશિશ ધણીક વખત
કરી છે-જે કે આ કામમાં તો હું તારોજ કસૂર બેઠુ છું.

મારો બાપ પાદશાહ છે અને હું તેનો નોકર છું-તેનાં ફર્માનથી હું
જરાબી ફરીશ નહીં

તારા સધળા કુટુંબે હવે મસ્લહત કરવી બેઠયે-અને આ કામ હાથ
ધરવા બેસવું બેઠયે

જવાબે, ફરામઝ અને સામે સવારનો ઝાલ તેમજ અનુભવવાળી
નેકનામ બાનૂ રૂબાબ,

એ સધળા મારી એકેએક શીખામણ સાંભળો-અને આ મારી બલી
વાત ઉપર ધ્યાન પુગાડો.

એવું નહીં બનવું બેઠયે કે આ તમારૂ મકાન વયરાન થઈ બચ-
અને ચિતાવ્યાનું તેમજ સિંહોનું રહેઠાણ બને.

જ્યારે હું તને બાધીને પાદશાહની નઝદીક લઇ જઇશ-ત્યારે સધળો
કસૂર પાદશાહનોજ કાઢીશ

પછી હું તેની નઝદીક ઉભો થઈ-તેને ગુસ્સા અને કીનાથી પાછો
ફેરવીશ

અને મારા ખાન્દાનને છાજતી રીતે-તારા એક બાલને પણ વાંકો
થવા દઈશ નહીં"

જ્યારે બહમને તે નામવર સરદારના સખુનો સાંભળ્યા ત્યારે તે સફર
માટે તૈયાર થયો

તેણે પાદશાહી રેશમી કપડા પહેર્યા-અને સર ઉપર મોટાઇનું તાજ
મૂક્યું

પછી તે નખરાંથી ચાલતો છાવણીમાંથી બાહર આવ્યો-એક ઝળકતો
ઝુડો તેની પછાડી ઉડતો હતો

તે બેહાન જીતનારો મદદ હીરમદ નગી પસાર કરી ગયો--જ્યારે એક
સરકૂરાજ જવાન મદદ અને તેનો ખુલ્લું થોડો,

ઝખુલના ચોખીબાને જોયો ત્યારે તેણે ટુરનજ-ઝાખુલનાં લોકો તરફ
પોકાર કરી બોલ્યો,

કે એક લડાયક બહાદુર સવાર આવ્યો છે-કાળા થોડા ઉપર સવાર
છે અને ઝીન ઉપર સોનેરી બટન જોડેલા છે

તેની પગડી થોડાકજ સવારો છે-તે સેહલાઇથી નદી બોળંગી
આવ્યો છે"

તેજ વખત ઝાલ થોડા ઉપર સવાર થયો-તેની શેકારબંદ ઉપર એક
કમંદ લટકતી હતી અને હાથમાં એક ગોર્જ પકડેલો હતો

તે આવ્યો અને જ્યારે ચોખી ઉપરથી બહમનને જોયો-ત્યારે જીગરથી
એક સદ્દ હાથ મારી

અને એમ બોલ્યો કે "આ નામવર સરકૂરાજ પાદશાહી પોશાક
પહેરેલો કોઈ પેહલવાન છે.

એ લોહરાસ્પ દારૂ હમાના નેઆફ પથે ઊ બહીન જુમ ફરખોન્દહ આફ એ દીદહ બેયામફ બહરખાહ રફત જમાની પુર અન્દીશહ અરૂ જીન બેખફત હમ અન્દર જમાન બહુમન આમફ પદીફ સર અચ અર્ખે ગર્દન્દહ અરૂ તરૂ કરીફ નદાનેતર મર્દે જવાન ઝાલરા અરૂ અફાખત આન પુત્રવી યાલરા શુ નચ્દીફ તરૂ ગસ્ત આવાચ દાફ શુનીન ગોકૂત કય મર્દે દેહકાન નેઆફ સરે અન્બુમન પૂરે દસ્તાન કુભનેતર કે દારૂ જમાનહ બફ પોસ્ત રાસ્તર કે આમફ બઝાખુલ યલ એસ્ફન્દેયાર સરાપર્દહ જહ અરૂ લબે ભૂયખાર બફ ગોકૂત ઝાલ અચ પેસર કામભૂય ફેફહ આયો મય ખાહો આરામ ભૂય કુનૂત રાસ્તર આયહ એ નખ્ચીરૂગાહ અવારહ ફરામર્જો અન્દી સેપાહ તો બા ઈન સવારાન બેયા અરૂજમન્દ બેયારાએ દેલરા બમેગમાચ અન્દ શુનીન દાફ પાસોખ કે એસ્ફન્દેયાર નફરૂમ્દ માન રામેશો મયગોસાર શુઝીન કુન યકી મર્દે ભૂયન્દહ રાહ કે બા મન બેયાયહ બનખ્ચીરૂગાહ શુનીન દાફ પાસોખ કે નામે તો ચીસ્ત હમી ખુઝરી તીચ કામે તો ચીસ્ત અરૂ આનમ કે તૂ ખીરો ગુસ્તાસ્પી ગરૂ અચ તોખમએ શાહ લોહરાસ્પી શુનીન દાફ પાસોખ કે મન બહુમનમ એ પોસ્તે જહાનદાર રૂઈનતનમ શુ બેસ્નીફ ગોકૂતારે ઊ સરફરાચ ફેફહ આમફ અચ અરપો બોર્દશ નમાચ નવાએશ બહરૂ ભા ખુવફ દસ્તગીરુ એ અચ તીચ અરૂના એ અચ મર્દે પીરુ બેખન્દીફ બહુમન પેયાદહ બેખૂફ બેપૂર્સીદો ઊ ગોકૂતો બહુમન શેનૂફ બસી કરૂફ ખાહેશ કે ઈદર બેઈસ્ત શુનીન તીચ રફતન તોરા રૂય નીસ્ત બફ ગોકૂત બહુમન એ દારી તો નામ અયા પીરે દીદહ જહાન શાહકામ બફ ગોકૂત મન પૂરે સામે સવાર એ તોખમે નરીમ અચ જહાન યાહગાર હમી ઝાલરા દરૂ કેનારશ ગેરેફત હમી માન્દ અઝાન બોર્જો ખાલા શેગેફત બફ ઝાલ ગોકૂત અચ બોદાવન્દે રાય બલુન્દી મઝન ગામે ઈદર બેપાય એ પયધામ દારી તો બા મન બેખૂય ગવી પહલવાનઝાદએ ખૂબરૂય બફ ગોકૂત પયગામે એસ્ફન્દેયાર નશાયફ ગેરેફતન શુનીન સુસ્તો ખાર

એવું જણાય છે કે તે લોહરાસ્પની બુન્ધાદનો છે-આ ઝાખુલની ૩૬૧ રમીન ઉપર તેનાં કદમ મુખારક હોએ !”

એમ કહી ચોક્કી ઉપરથી પાછો ફરી તે પોતાની દરગાહ તરફ ચાલ્યો- અને ઘોડા ઉપરજ થોડો વખત વિચાર કરતો થોભ્યો.

તેવામાંજ બહમને દેખાવ દીધો-તેણે પોતાનું સર ફરતા આસ્માનથી પલ્લ ઊંચું કરેલું હતું.

તે જવાન મર્દે ઝાલને ઓળખ્યો નહીં-તેથી તેણે પોતાની પાદશાહી ગર્હન નીચે નમાવી નહીં.

જ્યારે તે વધારે આગળ આવ્યો ત્યારે હાંક મારી-કહ્યું કે “ઓ દેહકાનની બુન્ધાદના પીર મર્દ !

પેલો અન્બુમનનો સરદાર ઝાલનો બેટો રસ્તમ કયાં છે ?-કે જેનાથી અમાનો પલ્લ પોતાની પીઠ સીધી રાખે છે,

કારણકે પેહલવાન અસ્ફન્દિયાર ઝાખુલમાં આવ્યો છે-અને નદીના કિનારા ઉપર છાવણી નાખી છે”

ઝાલે તેને કહ્યું કે “રસ્તમની મુલાકાતે આવેલા ઓ જવાન !-ઘોડા ઉપરથી જરા નીચે ઉતર, શરાબ નોશ કર અને જરા આરામ લે.

રસ્તમ રોકારગાહથી હમણા આવી પુગશે-તેની સાથે ફરામર્જ, અવારેહ અને ખીબ શોડાક ખિદમતગાર પલ્લ સાથે આવશે.

તું આ સવારો સાથ બલે પધાર-અને જરા શરાબ લઇ તારાં દિલને રાહત આપ”

બહમને એવો જવાબ દીધો કે “અસ્ફન્દિયારે-મને શરાબ પીવાની ૩૬૨ કે મોજ મઝાહ કરવાની રઝા આપીજ નથી.

ગાટે તું એક બોમિયો તૈયાર કર-કે જે મારી સાથ શિકારગાહમાં આવે”

ઝાલે પૂછ્યું કે “તારું નામ શું છે ?-અને એટલી બધી શિતાબીથી ત્યાં જવાની તારી મતલબ શું છે ?

હુ ધારું છું કે તું ગુસ્તાસ્પનો ખેશી છે-અને પાદશાહ લોહરાસ્પનાં તોખમનો છે”

તેણે એવો જવાબ દીધો કે “હું બહમન છું-અને જેહાન જીતનાર રૂઈનતન અસ્ફન્દિયારનો બેટો છું”

જ્યારે તે સરફરાએ તેની એ વાત સાંભળી-ત્યારે તે ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો અને તેને નમન કીધું.

નમનતાઈ દરેક જગ્યાએ કામ આવે છે-પછી તે શું ઉધરતા જવાન તરફથી હોય કે બુદ્ધા શખ્સ તરફથી હોય

બહમન પલ્લ હસીને દુરત પેયાદો થયો-અને ખચર આફીયત પૂછી જે ઝાલે કહી અને બહમને તે સાંભળી

ઝાલે ઘણા કાલાવાલા કરી કહ્યું કે “અત્રેજ થોભ-એટલી બધી ઉતાવળ કરી જવાનું ઠીક નથી”

બહમને પૂછ્યું કે “ઓ બાગ્યશાળી અનુભવી પીર મર્દ ! તારું નામ શું ?

ઝાલ બોલ્યો કે “હુ પેહલવાન સામનો છોકરો થાઉં છું-અને ૩૬૩ ફુન્યામાં નરીમાનની અલ્લાદનો બાકી રહેલો છું”

ત્યારે દુરત બહમને ઝાલને બગલગીરી કીધી-અને તેનું બેંચું કદ ભેઈ અજબ થયો.

ઝાલે ત્યાર બાદ કહ્યું કે “ઓ ડાલા પુરૂષ તું ઉતાવળ ના કર અને અહીંજ ઉભો રહે

ઓ પેહલવાનઝાદ સોહામણા પેહલવાન !-તું શું પયગામ લાવ્યો છે, તે મને કહે.”

બહમન બોલ્યો કે “અસ્ફન્દિયારનો પયગામ-એવી રીતે તુઅહ અને હલકો ગણવો નહીં ભેઈયે”

શુઝીન કરૂં ગોઠી કે દાનેરેત શહુ ફેરેતેતેત આ ઊ બનખચીરૂગાહુ હમી રફત પીશ અન્દરૂન રહુનચુન જહાનહીદએ નામે ઊ શીરૂખુન બઅગોશત બેન્મૂદ નખચીરૂગાહુ હમ અન્દરૂ જમાન બાચ ગશત ઊ એ શહુ ચકી ફૂંડુ છુદ પીશે મહે જવાન બરૂ અંગીખત આન બારએ પહુલવાન નેગહ કરૂં અઝાન સુ બનખચીરૂગાહુ બેદીહ આન બરે પહુલવાને સેપાહુ ૩૯૪ ચકી મરૂં હમચુન કોહે બીસતૂન દેરખતી ગેરેફતહુ બઅગૂ અન્દરૂન ચકી નરૂંહુ ગૂરી જહુ બરૂ દેરખત નેહાદહુ બરે ખીશ ગૂપાલો રખત ચકી જામે પુરૂ મય બદરેતે દેગરૂ પરરેતન્દહુ બરૂ પાય પીશશ પેસરૂ હમી ગશત રખશ અન્દરાન મરૂંહુઝારૂ દેરખતો ગેયા બૂરો હમ જૂયબારૂ ચુનીન ગોફૂત બહુમન કે ધન રેરેતમરેત વયા આફૂતાબે સફીદહુ દમરેત બગીતી કરી મરૂંહુ અઝીન સાન નદીહ ન અચ નામદારને પીશીન શનીહ બેતર્જમ કે બા ઊ ચલ એરેફ્ટેયારૂ નતાબહુ બેપીચહુ સરૂ અચ કાઝારૂ ચકી રાય બાયહુ કુનૂન કરૂં સાચ કે ઊ દરૂ નેશીબરેતો મન દરૂ ફરાચ અઝાન પસ કે આયહુ બરચમ અન્દરૂન બમચદાને છીન સાઅમશ સરૂ નેગૂન મન ઊરા બચકૂ સંગૂ બીભન કુનમ દેલે ઝાલો રૂદાબહુ પીચાન કુનમ ૩૯૫ ચકી સંગૂ અઝાન ફૂંડુ ખારા બેકન્દ ફેરેફેરેત અઝાન ફૂંડુસારે બલન્દ એ નખચીરૂગાહશ જવારહુ બેદીહ હમ આવાએ આન સંગે ખારા શનીહ ખોરૂશીહ કય પહુલવાને સવારૂ ચકી સંગૂ લદતાન શુદ અચ ફૂંડુસારૂ ન જુખીહ રેરેતમ ન બેન્હાહુ ગૂરૂ જવારહુ હમી કરૂં અઝાન ગૂનહુ શૂરૂ હમી બૂદ તા સંગૂ નચદીકૂ શુદ એ ગદશ હમહુ ફૂંડુ તારીકૂ શુદ બેજહ પાશનહુ સંગૂ અન્દાખત દૂરૂ જવારહુ બરૂ ઊ આફીન કરો સૂરૂ ઘમી શુદ દેલે બહુમન અચ કારે ઊય ચુ દીહ આન બુઝેગીઓ દીદારે ઊય હમી ગોફૂત અગરૂ ફરૂરેખ એરેફ્ટેયારૂ કુનહુ બા ચુનીન નામવરૂ કાઝારૂ તને ખીશ દરૂ જંગૂ રેરેવા કુનહુ હમાન બેહુ કે બા ઊ સુદારા કુનહુ ગરૂ અચદૂન કે ચુ બેહુતરૂ આયહુ બઅગૂ હમહુ શહુરે ઈશાન બેગીરહુ બઅગૂ

સારે ઝાલે એક પેહલવાન ને રસ્તો બહુતો હતો-તેને તેની સાથે શેકારગાહમાં મોકલ્યો.

પેલો બોમિયો કે ને અનુભવીનું નામ “શીરખૂન” હતું તે આગળ આગળ ચાલ્યો.

અને દૂરથી પોતાની આંગળીએ કરી પેલી શેકારગાહ દેખાડી-તે તુરત શહમાંથી પાછો ફર્યો.

તે જવાન મહેની આગળ એક પહાડ આવ્યો-અને તુરત તેણે પોતાના બહાદુર ઘોડાને તે ઉપર ચઢાવ્યો.

અને ત્યાંથી શેકારગાહ તરફ નેગાહ કીધી-અને તે લશ્કરના પેહલવાન રસ્તમને જોયો.

કે ને બીસ્તૂન નામના પહાડ જેવાં બુલંદ કદનો એક મહે હતો-પોતાના હાથમાં ગોરત જીજવાનો સોટો ધરેલો હતો.

જે સોટામાં એક ગોરખર પોયહું હતું-અને પોતાની પાસે ગોઝં તેમજ બીજે લડાઈનો સામાન મૂકેલો હતો.

તેના બીજા હાથમાં મચળી ભરેલી જમ હતી તેની આગળ તેનો છોકરો એક ગોલામ માફક ઉભેલો હતો.

અને તેનો રખશ ઘોડો ત્યાંજ મચદાનમાં ચરતો હતો-જ્યા ઘાસ, ઝાડપાન અને પાણીનો ઝરો પલ્લુ હતો.

એ સધળું જોઈ બહુમન પોતાનાં મનમાં બોલવા લાગ્યો કે “આ રસ્તમ છે-કે સવારને પોહોરનો ઉગતો આફૂતાબ છે?”

એવી રીતનો મહે તો કુન્યામાં કોઇયે જોયો નથી-તેમજ આગળના નામદારોથી સાબળ્યો પલ્લુ નથી.

મને ધારતી લાગે છે કે પેહલવાન અરફંદિયાર એની સામે-ઠકી શકવાનો નથી અને એની લડાઈમાંથી તેને પોતાનું સર ફેરવી નાસી જવું પડશે.

માટે હવે એક તદખીર કરવી જોઈયે છે-કારણકે તે નીચાણમાં બેઠેલો છે અને હું ઊંચાણમાં ઉભેલો છું.

તે લડાઈનાં મચદાનમાં લડવા આવે તે આગમચ હું તેને ઊઘે મસ્તક નાખું.

હું તેને એક પત્થરથી બેભન કરું-અને ઝાલ તેમજ રૂબાબહુનું દિલ વળ ખાતું બનાઈ.”

એમ વિચારી તેણે તે સખત પહાડમાંથી એક પત્થર ઉપેરડ્યો-અને તે બુલંદ પહાડ ઉપરથી નીચે ગબડાવ્યો.

હવે શેકારગાહમાંથી જવારેહે તે જોયો-તેમજ તે ભારી પત્થરનો ગબડવાનો આવાજ પલ્લુ સાબળ્યો.

તેવોજ તે પોકાર્યો કે “ઓ બહાદુર પેહલવાન!-પહાડ ઉપરથી એક પત્થર ગબડતો થયો છે.”

જવારેહે એવી રીતના પોકારો કર્યાજ કીધા-તો પલ્લુ રસ્તમ જરા ખરચો નહીં અને પોતાના હાથમાંથી ગોરખર પલ્લુ છોડ્યું નહીં.

તે પત્થરના ગબડવાથી સધળો પહાડ ધ્રુણે કરી ભરાધો ગયો-તો પલ્લુ તે પત્થર પોતાની નજદીક આવ્યો ત્યા સૂધી રસ્તમ બેસીજ રહ્યો.

અને પછી એક લાત મારી તેને દૂર ફેંકી દીધો-એ જોઈ જવારેહે તેની ઉપર આફીન કીધી અને ખુશહાલી કરવા લાગ્યો.

જ્યારે બહુમને તેનો આવી રીતનો દખલો અને દેખાવ જોયો ત્યારે તેનાં કામથી તેનું દિલ દુઃખી બન્યું.

અને મનમાં બોલવા લાગ્યો કે “જો મુબારક અરફંદિયાર-એવા નામવર મહે સાથે લડાઈ કરશે

તો તે લડાઈમાં ઝર પોતાનાં બદનને રેરવા કરશે-માટે બેહુતર માર્ગ એજ છે કે તેની સાથ સલાહ કરે.

નહીં તો જો એ રસ્તમ લડાઈમાં ફાવ્યો-તો તે આખા ઈરાન દેશને પોતાના કખ્ત્રામાં પકડી લેશે.”

નેશસ્ત અચ્ચ બરે બારએ બાહ્યાય
પુર અન્હીશહ અચ્ચ હુહ શુહ બાચ બય
બેગાકૂત આન્ રોગેકૂતી બમૂબેહ કે દીહ
વઝાન્ શહે આસાન્ સર અન્દર કશીહ
શુ આમહ બનચ્ચદીકે નખ્ચીરુગાહ
તહમત્ત બેદીદશ હમાનગહ એ રાહ
બમૂબેહ યુનીન્ ગોકૂત કાન્ મરુહ ધીસ્ત
મન્ અયદૂન્ ગુમાનમ કે ગુસ્તારેપીસ્ત
પઝીરહ શુદશ બા અવારહ બહમ
એ નખ્ચીર હર કસ કે છુહ બીશે કમ
ચેયાહહ શુહ અચ્ચ અસ્તે બહમન્ શુ દૂહ
બેપુર્સીદશે નીકુઈહા નમૂહ
બદૂ ગોકૂત રેસ્તમ કે તા નામે ખીશ
નગૂઈ નેયાબી એ મન્ કામે ખીશ
યુનીન્ ગોકૂત મન્ પૂરે એસ્કન્દેયાર
સરે રસ્તાન્ બહમને નામદાર
વરા પહુલવાન્ જૂહ દર બર ગેરેકૂત
એ દીર આમદન્ પૂએશ અન્દર ગેરેકૂત
બેરકૂતન્હ હરુહ બબએ નેશસ્ત
ખુદો નામદારને મેહુતર પરસ્ત
શુ બેન્શસ્ત બહમન્ બેદાદશ દોરુહ
એ શાહો એ ઈરાનેયાન્ બર ફેઝુહ
વઝાન્ પસ યુનીન્ ગોકૂત કેસ્કન્દેયાર
શુ આતેશ બેરકૂત અચ્ચ દરે શહુરયાર
સરાપર્દહુહ જહ બર લબે હીરમન્હ
બકર્મને પીરુચ શાહે બલન્હ
ચેયાબી રસાનમ એ એસ્કન્દેયાર
અગર બેશનવહ પહુલવાને સવાર
યુનીન્ ગોકૂત રેસ્તમ કે ફર્જન્દે શાહ
બેરજોહો જીન્ સાન્ બેપયમૂદહ રાહ
ખુરીમ આન્ એ દારીમ ચીઝી લુખોસ્ત
પસ આન્ગહુ જહાન્ ઝીરે કર્મને તોસ્ત
બેફરમૂહ તા ખાન્ નેહાદન્હ પીશ
બહીન્ સાન્ કે ઊ દાસ્ત આધને ખીશ
બેગુસ્તરુહ બર સુફરહુહ બર નાને નરમ
ચકી ગુરે બેયાન્ બર આવરુહ ગરમ
પરસ્તન્હુહ ખાન્ પીશે બહમન્ નેહાહ
તહમત્ત શુખુનહા હમી કરુહ યાહ
બેરાદરુશરા નીચ બા ઊ નેશાન્હ
વઝાન્ નામદારાન્ ફેગર કસ નખાન્હ
ફેગર ગૂર બેન્હાહ પીશે તનશ
કે હર બાર ગૂરી ખુદી ખુદનશ
નમકુ બર પરાગન્દો ખુખીદો ખરુહ
નઝારહુહ બર ઊ આન્ સરકાચ મરુહ
હમી ખુરુહ બહમન્ એ ગૂર અન્દકી
એ રેસ્તમ નખુદ ખુદનશ સહ ચકી
એખન્દીહ રેસ્તમ બદૂ ગોકૂત શાહ
એ બહુરે ખુરેશ દારહ ઈન્ પીશગાહ
ખુરેશ ચૂન્ બહાન્ચૂનહુ દારી બખાન્
બેસાન્ રફૂતી અન્દર દમે હકૂતખાન્

પછી તે અદેશા ભરેલો પાછો પોતાના તેજ ચાલના થોડા ઉપર ૩૨૬ સવાર થઇ પેલા પહાડ તરફથી પાછો ફર્યો

અને એ કાંઈ અભયબી તેણે બેઠ હતી તે બેબેદોને કહી-અને ત્યાંથી સીધે માર્ગે આગળ વધ્યો.

જ્યારે તે રોકારગાહની નજદીક આવી પુચ્ચો-ત્યારે તુરત રસ્તેમે તેને રાહમાંથી આવતો બેઠ,

એક દાના શખ્સને એમ પૂછ્યું કે “આ મર્દ કાણ છે?—હું ધાર છું કે એ કોઇ ગુસ્તાવપના ખાનાનનો છે.”

પછી પોતે ઝવારેહની સાથે તેમજ તે શિકારગાહમાં તેની સાથ એ કોઇ કમ જોવાદા શખ્સો હતા તેઓ સાથ તેને એસ્તેકબાલ ગયા.

તેને જોતાંજ બહમન ઝડપથી પોતાના થોડા ઉપરથી પેચાદો થઇ જઈ-તેની ખચર આક્રીયત પૂછી અને ધણીજ લાચકી દેખાડી.

રસ્તેમે તેને કહ્યું કે “જ્યાં સૂધી તું પોતાનું નામ નહીં કહેશે-ત્યાં સૂધી તું પોતાની મુરાહ મારી પાસેથી મેળવી શકશે નહીં”

તે બોલ્યો કે “હું અસ્ફદિયારનો છોકરો થાઉં-દીનદારનો વડો અને માઈ નામ નામદાર બહમન છે”

ત્યારે રસ્તેમે તુરત તેને પોતાની બગલમાં લીધો-અને પોતાને આવતાં ધીલ થવા માટે માફી ચાહી

પછી બન્ને જણાઓ પોત પોતાના રસાલા સાથે પેલીજ બેઠકવાલી જગ્યાએ ગયા.

જ્યારે બહમન બેઠો ત્યારે રસ્તેમે પાદશાહ અને ઈરાની નામદારો ૩૯૭ તરફથી તેમજ પોતાની તરફથી દુઆ પુગાડી.

પછી એ પ્રમાણે બોલ્યો કે “અસ્ફદિયારે-પાદશાહ ગુસ્તાવપની દરબારમાંથી આતશની માફક શિતાબી કરતો ચાલી આવ્યો

તે ફતેહમંદા ભરેલા ખુલ્લ પાદશાહના હોકમ મૂજબ હીરમંદ નદીના કિનારા ઉપર છાવણી નાખી છે

હવે જો તું લશ્કરનો પેહલવાન સાંભળે-તો હું અસ્ફદિયાર તરફનો પયગામ પહોંચાડું”

રસ્તેમે જવાબ દીધો કે તું શાહઝાદાએ-ધણી તકલીફ લીધી છે અને આઠલી બધી મુસાફરી કરી છે.

માટે પહેલાં તો આપણુ એ કાંઈ ઢાચર છે તે ખાઈ લઇયે-અને ત્યાર પછી સધળી જેહાનજ તારા કર્મને હેઠળ છે”

પછી તેણે હોકમ કીચો જેથી તેના ધારા પ્રમાણે ખાણુનો સુકરો તેની આગળ મૂકયો

તે સુકરા ઉપર નરમ રોડી મૂકી-અને બિયાંન કીચેલું એક ગરમ ગોરખર લાવવામાં આવ્યુ

નોકરે તે ખાણું બહમનની આગળ મૂક્યું-અને તેહમત્ત વાતો કરવા લાગ્યો

તેની સાથ પોતાના બાધને પણ બેસાડયો-અને નામદારોમાંથી બીબ કાધને ત્યાં બોલાવ્યા નહીં

એક બીજી ગોરખર તેણે પોતાની આગળ મૂક્યું-કારણકે દરેક વેળા ૩૯૮ તેનો ખોરાક એક આખાં ગોરખરનોજ હતો.

તે તેની ઉપર મીઠું છાટીને કાપતો હતો અને ખાતો હતો-જેની ઉપર પેલા સરફરાચ મર્દ બહમનની નજર ઠરેલીજ હતી.

પેલા ગોરખરમાંથી બહમન ધણીજ થોડું ખાતો હતો-તેનું ખાવાનું રસ્તેમનાં કરતાં સોમે હિસ્સે પણ નહીં હતું

રસ્તેમ હસ્યો અને બોલ્યો કે “ઓ પાદશાહ!-આ દરબાર ખાણું ખાવા માટે છે.

જ્યારે તું ખાણાં ઉપર બેસીને આવી રીતે ખાય છે-ત્યારે તું હક્ત ખાનનાં મોંમાં કેમ જઇ શકયો?

એ ગૂનહુ ઝની નીઝહુ દરુ કાઝારુ
થુ ખુદનુ થુનીનુ દારી અથ શહુરુયારુ
અહુ ગોકૂત અહુમનુ કે ખુજાવ નેઝાહુ
સથુનુ ગૂથો બેસ્યારુ ખારહુ મખાહુ
ખુરેશ કમ ખુવહુ ફૂરીશો જન્મ ખીશ
અહુ અરુ નેહુહુ હરુઅમાનુ જાને ખીશ
બેખન્દીહુ રોસ્તમ અઆવાસ ગોકૂત
કે મદી એ મદાનુ નશાયહુ નેહોકૂત
યકી જામે અરુરીનુ પુરુ અસ ખાહુહુ કરુહુ
અથુ યાદે મદાને આઝાદહુ કરુહુ
૩૮૯ દેગરુ જામ અરુ દસ્તે અહુમનુ નેહાહુ
કે અરુગીરુ અઝાનુ કસ કે ખાહી તો યાહુ
બેતર્સીહુ અહુમનુ એ જામે નખીહુ
અવારહુ તુખોસ્તીનુ દમી કરુ કશીહુ

અહુ ગોકૂત કંથ તોખમે શહુરુયારુ
એ તુ શાહુ ખાહા મયો મયગોસારુ
અથુ બેસ્તહુ આનુ જામ અહુમનુ સથુકુ
દેલારામ મયખારુધુ ખુદુ તુતુકુ
હમી માનુ અસ રોસ્તમ ઊ દરુ શોગોકૂત
અઝાનુ ખુદનો યાલો ખાજુઓ કેકૂત
થુ અસ ખાને નખીરુ અરુખાસ્તહુ
સથુકુ ખારએ મેહુતશાનુ ખાસ્તહુ
નેશસ્તહુ અરુ ખારહુ હરુહુ સવારુ
હમી રાનુ અહુમનુ અરે નામદારુ
બેદાદશ અરોસ્તમ યકાયકુ પયામ
અસ એસ્ફંદેયારુ આનુ યલો નીકુનામ

એ શાહઝાદા જ્યારે તું આટલું થોડું ખાવ છે-ત્યારે લડાઈમાં નેઝો
તે કેવી રીતે મારી રાઝો ?”

અહમને જવાબ દીધો કે “કોઈ પણ શાહઝાદો-ધણું બોલનારો
અને ધણું ખાનારો હોતોજ ના

તેનું ખાવાનું થોડું હોય છે પણ લડાઈની કોરોશ તે ઝખરી કરે છે-
અને દર પળે પોતાનો જાન હથેલી ઉપરજ રાખે છે.”

રસ્તમ હસી પડ્યો અને મોટથી બોલ્યો-કે “ખડાફર લોકોની
ખડાફરી કદી પણ ધૂપી રહેતી નથી

પછી તેણે એક સોનેરી જામ શરાબથી ભરી-અને ખડાફર ધરાની-
ઓની સલામતી લીધી.

તેણે ખીજ જામ અહમનના હાથમાં મૂકી-કહ્યું કે “તું જે કોઈની કે
સલામતી લેવા માગતો હોય તેની લે”

અહમન તે શરાબની જામથી ખીવા લાવ્યો (કે રખે તેમાં એકર
બેળેલું હોય)-તેથી અવારેહે પહેલાં તેમાંથી એક ગોટ પોતે પીધો (કે
તેનો વેહમ દૂર થાય)

અને બોલ્યો કે “ઓ પાદશાહના બચ્ચા!-આ શરાબ પીનારા
તારીથી ખુશહાલ હોજો!”

તુરત તેના હાથમાંથી અહમને તે દાઝની જામ લીધી-તો જો કે તે
છાકરો ધણો થોડો દાઝ પીનાર હતો.

તે તો રસ્તમનો ખોરાક, તેની ગર્દન, ખાજુ અને ખભાં જોઈ અજબ
થતો હતો

જ્યારે તેઓ શોકારના ખાણાથી બરખાસ્ત થયા-ત્યારે તુરત તે સર
દારોના ઘોડા મગાવ્યા

બંને સવારો ઘોડા ઉપર બેઠા-અને અહમન નામદાર રસ્તમની
સાથે ચાલ્યો.

અને તેણે નેકનામ પેહલવાન અસ્ફંદિયારનો સથળો પયગામ
રસ્તમને કહ્યો.

પાસોખે પયધામે એસ્ફંદેયારુ અઝુ
રોસ્તમુ વ ખાજુ ગશતને અહુમનુ.

રસ્તમ તરફથી અસ્ફંદિયારના પયગામનો જવાબ
અને અહમનનું પાણું ફરવું.

૪૦૦ તુ બેશનીહુ રોસ્તમ એ અહુમનુ સોખનુ
પુરુ અન્દીશહુ શુહ મધએ મદે કોહનુ
થુનીનુ ગોકૂત આરી શનીદમ પયામ
દેલમ શુહ ખદીદારે તુ શાહકામ
એ મનુ પાસોખ ઈનુ અરુ અએસ્ફંદેયારુ
કે અથ શીરુદેલ મેહુતરે નામદારુ
હરાનુ કસ કે દારહુ રવાનશ અરહુ
સરે માયએ કારુહા બેગરહુ
થુ મદીઓ પીરુઝીઓ ખાસ્તહુ
વરા ખાશદો ગન્ને આરાસ્તહુ
ખુજોર્ગીઓ ગોર્દીઓ નામે બલનુ
બનસુદે ગરાનમાયખાનુ અરુખમનુ
ખગીતી ખરીનુ સાનુ કે અફૂનુ તુઈ
નખાયહુ કે દારહુ સરે અહુ ખુઈ

જ્યારે રસ્તમે અહમનની વાતો સાંભળી-ત્યારે તે ખુદા મદનું મગઝ
અદેશા બરેલું બન્યું

પછી તે બોલ્યો કે “ઠીક, મેં તારો પયગામ સાંભળ્યો છે-તારા
દીદાર બેવાથી માઝ દિલ ખુશહાલ બન્યું છે.

મારી તરફથી અસ્ફંદિયાર આગળ આવી રીતનો જવાબ લઈ જા-
કે ‘ઓ નામદાર રોરદિલ સરદાર!

જે કોઈનો આત્મા કે ઉઠાપણનો માર્ગ ધરાવે છે-તેજ પોતાનાં
કામોનું શેવટ જોઈ શકે છે.

અને જ્યારે કે તેની પાસે ખડાફરી, ફતેહમંદી, માલ અરખાબ અને
ખજાનો હોય,

તેમજ મોઠાઈ, પેહલવાની ધણી નામદારી હોય-મોટા લોકો આગળ
માનીતો થઈ પડ્યો હોય,

દેશમાં હાલ જે પહવીએ તું ચઢેલો છે-તે જોતાં તને લાયક નહીં કે
આવો ખૂંસ ખવાસ દેખાડે.

બેબાશીમ અરુ દારો ચઢદાન પરસ્ત
નગીરીમ ફરતે બહીરા બહરત
સખુન હરથે અરુ ગોઠૂતનથ રૂય નીરત
દેરખતી યુવદ કથ અરે બૂય નીરત
અમરુ જાને તુ બેરપરદ શહે આજ
શવદ કાર બી સુદો અરુ તુ દરાચ
થુ મેહુતરુ અરુ આરદ સખુન સોખતહુ બેહુ
એ ગોઠૂતારે બહ કામ પદોખતહુ બેહુ
સખુન ચૂન બરાબરુ શવદ બા અરદ
એ ગોઠૂતારે બૂય-દહુ રામેશ બરદ
એ ગોઠૂતારે આનુ કસ શુદી બ-દહુ શાહ
કે ગોઠૂતી કે ચૂન ભી એ માદરુ નબાહ
અમદીઓ ફરહ-ગો શયો અરદ
હમી અરુ નેયાગાને ખુદ બુઝરદ
થુ પચદાસ્ત નામત બહેનૂસેતાન
અચીનો અરુમો બહદૂસેતાન
અઝીન પદહા અરુ તો દારમ એપાસ
સેતાયેશ કુનમ રૂઝે શખુ દરુ સે પાસ
એ ચઢદાન હમી આરચુ ખાસ્તમ
કે અકૂનૂ બદાન દેહ બેચારાસ્તમ
કે બીનમ પસ-દીદહુ ચેહુરે તોશ
બુઝોર્ગીઓ મદીઓ મેહુરે તોશ
નેશીનીમ ચકુ બા દેગરુ શાહકામ
બયાદે શહ-શાહુ ગીરીમ જમ
કુનૂ આનચે બેસ્તમ હમહુ યાકૂતમ
બખાહેશગરી તીચ બેસ્તાકૂતમ
બપીશે તો આયમ હમી બી સેપાહુ
એ તુ બેશનવમ આનચે ફરમૂદ શાહુ
બેચારમ બરત અહુદે શાહાને દાહ
એ કયબુસાવ આધાચ તા કયકોબાહ

કુનૂ આય તહમતન તો દરુ કારે મન
નેગહુ કુનુ બખાઝારે કેદરે મન
બદાન નીકુઈહા કે મનુ કદહુ અમ
હમાનુ રન્ને સખતી કે મનુ બદહુ અમ
પરસ્તીદને શહૂરુયારાનુ હમાનુ
અચ એમરુચ તા રૂઝે પીશીનુ જમાનુ
થુ પાદારો આનુ રન્જ બન્દ આયદમ
હમ અચ શાહે ઈરાનુ ગઝન્દ આયદમ
હમાનુ બેહુ કે ગીતી ન બીનદ કસી
થુ બીનદ બન્દ દરુ નમાનદ બસી
બેચાયમ બેચૂયમ હમહુ રાઝે ખીશ
એ ગીતી અરુ અઝાઝમ આવાઝે ખીશ
ગરુ અચ મનુ ગુનાહી બેચાયદ પદીહ
કઝાનુ બન્દ સરે મનુ બેબાયદ બુરીહ
બેબન્દમ બખાચુ ચકી પાહલન્
બેચાવીચ પાયમ બચમ પલન્
અઝાનુ પસ કે મનુ ગર્દને જન્દહુ પીલ
શેકસ્તમ ફેગન્દમ બદયાએ નીલ

આપણે ઇન્સાફ ચાલીશું' અને ખોદાની પરસ્તેશ કરનારાજ રહીશું-
અને ખૂરાઈ હાથમાં ધરીશું નહીં.

જે વાત કે કહેવા લાયક નહીં-તે એક ઝાડ સાથ સરખાવી રાકાય
કે જેને ફળ પછુ નથી અને સુગંધ પછુ નથી

અગરને તારાં દિલમાં લોભજ આવ્યો છે-તો પછી ફાકટમાં આ
ફિસાહ વધારશે

ન્યારે એક સરદાર સખુન બોલે તો તે વિચારીનેજ બોલેલો બલો-
ખરાબ સખુન બોલવાથી મોં હમેશે ફારેગ રાખવું બેહતર.

સખુનો ન્યારે ડહાપણ સાથ મળતા આવે-ન્યારે તે કહેનારાને
બોલવાથી બલાઈ મળે છે.

તે કોઈ રાખસની વાતથી હું બદો ખુશીજ થતે-જે કહેતે કે 'અરફ' ૪૦૧
દિયાર જેવો કોઈ માને પેટે પચદા થયો નથી.'

હું ખુશીજ થતે જો તે એમ કહેતે કે 'મદીનગીમાં, દાનાઈમાં
વિચારમાં અને અક્લમાં-પોતાના વડવાઓ કરતાં ધણી ચઢિયાતો છે.'

ન્યારે તારૂં નામ હિફુસ્તાન, ચીન, રૂમ અને બહુગરોથી વસાયલા
દેશમાં પછુ આરકારા થયલું છે,

ત્યારે હું પછુ આ તારી વાક્ય ચાતુરી માટે શુકાના કરૂં છું-અને
રાત દિવસ બન્નેના ત્રણે પોહોર તારીફ કરૂં છું.

ખોદાતાલા પાસે એજ દુઆ માગતો હતો-કે એકવાર તારી મુલાકાત
કરૂં. હવે હું તૈયાર થાકૂં છું,

કે હું તારો સુદર ચેહરો, તારી મોઠાઈ, તરી બહાદુરી અને તારી
મોહબત જોડૂં.

પછી આપણે બન્ને એક બીજા સાથ ખુશહાલ બેસી-રોહન્શાહ
ગુસ્તાકેપની ચાદમાં જમ લઇયે.

હવે જે કાંઈ મુરાદ મેળવવા હું આતુર થઈ રહ્યો હતો-તે સધળી
મુરાદ મને મળી છે

એટલે હવે હું લશ્કર વગર એકલોજ તારી પાસે આવીશ-અને જે
કાંઈ પાદશાહે ફર્માવ્યું છે તે તારેથી સાંભળીશ

ઈરાનના તમામ ઇન્સાફી પાદશાહોએ આપેલા "તહનામા" તારી
આગળ લાવી દેખાડીશ-કયબુસાઈ તે છેક કયકોબાહ સૂધીના પાદશાહોનાં
તહનામા તારી આગળ લાવીશ.

આ તેહમતન! તું મારાં કીધેલાં કામોની, મારી ખેડેલી રંજની અને ૪૦૨
મારી ચાલચલણની તપાસ કર.

મારી કીધેલી ભલાઈઓ તેમજ મેં ઉઠાવેલી સખતી અને વેટેલી
આફતો ભે.

તેમજ આજથી તે આગળા ઝમાનાના દિવસો સૂધીની મેં કીધેલી
પાદશાહોની સેવા ભે.

ન્યારે એ મેહનતોનો બહલો ભે મને બેડીજ મળવાનો હોય-અને
ઈરાનના પાદશાહથી હાનિજ પુગવાની હોય,

ત્યારે તો પછી બેહતર એજ કે જન્મ લઈ આ દુન્યાને કોઈ ભેયજ
નહીં-અને ભે ભેયતો દુન્યામાં ધણુવાર જીવે નહીં તો બેહતર.

હું આવીશ અને મારી સધળી વાત તને કહીશ-અને દુન્યામાં (તારા
તથા તારા બાપના ખુલ્મની) ક્યાદિનો આવાઝ કરીશ

તેમાં ભે કાંઈ મારો વાંક માલૂમ પડે-કે ભે વાંક માટે માફ ગળું
કપાવું ભેધયે

તો મારી બાજુને દોરડા વડે બાંધજે-અને ચિત્તાનાં ચામડાંના પઠાથી
મારા પગે બાંધી મને લટકાવજે.

ન્યારે મેં મસ્ત હાથીની ગર્દન લાંછને નાઈલ નદીમાં ફેંકી દીધી છે
તો પછી

સુખનહાએ નાથુશ એ મન દૂર દાર
અબહા દેલે દીવ રંગદૂર દાર
૪૦૩ મગ્ય આન્યે હરગેઝ નગોફતરેત કસ
અમર્દી મકુન બાદશ દર કફસ
બુઝોગીન અખાતેશ નેયાબદ રાહ
અદયા ગુઝર નીરેત બી આશનાહ
હમાન તામેશે માહ નત્વાન નેહોફત
ન રૂબહ તવાન કર્દ આ શીર જોફત
તો બર શહે મન બર સેતીઝહ મરીઝ
કે મન ખુદ યકી માયહ અમ દર સેતીઝ
અગર ચરખ આ મન બેપીચહ દુવાલ
બગોર્ઝે ગેરાનશ દેહમ ગૂશમાલ
નદીદહરેત કસ બદ બર પાએ મન
નમેઝેફત શીરે એયાન જાએ મન
તો આન કુન કે અઝ પાદશાહી સઝારેત
મદાર આઝરા દીવ બર દરેત રારેત
અમરૂદી એ દેલ દૂર કુન ખેશમે કીન
જહાનરા અચરમે જવાની મબીન
અદેલ ખુરરખી દારે બુઝાર રૂહ
તારા બાદ અઝ પાક યઝદાન દોરૂહ
ગેરામી કુન ઇન ખાનએ મા અચૂર
મખાશ અઝ પરસ્તાનએ ખીશ દૂર
૪૦૪ થુનાન ચૂન બુદમ કેહુતરે કચકોબાદ
કુનૂન અઝ તો દારમ દેલો મઘઝ શાદ
થુ આઈ બનઝદીકે મન બા સેપાહ
હમ ઈદર બેખાશી બશાદી દો માહ
બેયાસાયહ અઝ રન્જ મર્દી સોતૂર
દેલે દુશ્મનાન ગર્દહ અઝ રશ્ક દૂર
હમહુ દશત નખ્ચીરે સુરુષ અન્દર આખ
અગર દીર માની નગીરહ શેતાખ

બેખીનમ એ તૂ જૂરે મર્દાને જન્મ
બશમશીર શીર અફગની ચા પલન્ગ
થુ ખાહી કે લશ્કર બઈશાન બરી
બનઝદીકે શાહે દેલીશાન બરી
કુશાયમ દરે ગન્જહાએ કોહન
કે ઈદર ફેગન્દમ બશમશીર બન
બપીશે તો આરમ હમહુ હરએ હરેત
કુલ ગેરૂહ કર્દમ બનીરૂએ દરેત
બદાર આન્યે દારીઓ દીગર બેખખશ
મકુન બર દેલે મા થુનીન રૂએ રખશ
રેરમ દેહુ સેપહુરાઓ તુન્દી મકુન
થુ ખૂશી બેયાબી નેજન્દી મકુન
૪૦૫ થુ હન્ગાએ રફતન ફરાઝ આયદત
બદીદારે ખુસ્રવ નેયાઝ આયદત
એનાન અઝ એનાનત નપીચમ બરાહ
બરામાન બેયાયમ બનઝદીકે શાહ
બપૂજેશ કુનમ નરમ બશમે વરા
બેખસમ સરે પાએ અશરો વરા

આવી ના લાયક વાતો મારી આગળથી દૂરજ રાખ-એવા ખરાબ
સખુનોથી કોઈ દેવનું દિલ દુઃખી કર
પણ આજ સૂધી જે કાંઈ સખુનો કોઇએ કહી મને કહ્યા નથી તેવા
સખુનો તું મને ના કહે-પવનને હથેલીમાં પકડવાની બહાદુરી ના બતાવ.
ગમે એવા મહાન પુરુષો આતશમાંથી પસાર થઈ શકતા નથી-અને
તરી શક્યા વગર હથેલી પસાર કરી શકતો નથી
તેમજ માહતાબની રોશની ઢાંકી શકાતી નથી-અને એક કોહલીને
સિંહની સાથે સરખાવી શકાતી નથી.
તું મારા માર્ગમાં ઝથડો ના નાખ કારણ હું પોતેજ લડાઈમાં ધણી
પ્રતીણ છું.
અગરજો ફરતું આરમાન પણ મારી સાથે કાંઈ છલકપટ કરે-તો
મારા ભારી ગોઝે હું તેને પણ શિક્ષા કરું છું.
આજ સૂધી કોઇએ મારા પગ ઉપર બેઠી જોઈ નથી-કોઈ વિકાળ
સિંહે પણ મારી જગ્યા લીધી નથી.
તું એવું કામ કર કે પાદશાહોને છાજતું હોય-લોભના દેવને જમણા
હાથ ઉપર જગ્યા ના આપતો.
તું હિંમત ધરીને તારા દિલમાંનો કીનો અને ગુસ્સો દૂર કર-દુન્યાને
જવાનીની મગૂરી ભરેલી આંખે ના જો
તું તાર દિલ ખુશદાલ રાખીને નદી એળગી આવ-પાક ચઝદાન
તરફથી તારી ઉપર બલી દુઆ ઉતરજો!
આ મારા મકાનને તારી મોજ મઝાહથી માન પામેલું બનાવ-અને
પોતાના તબિદાર બંદાથી દૂર ના રહે
જેમ હું કચકોબાદનો નોકર હતો-તેમજ હવે હું મારું દિલ અને
બન તારીથી ખુશદાલ રાખીશ.
જો તું પોતાના લશ્કર સાથે મારી આગળ આવી-અનેજ બે મહિના
ખુશદાલી સાથે રહે,
તો તારા માણસો અને બનવરોને આસાયેશ મળે-અને આપણું
દુશ્મનોનાં દિલ અદેખાઈથી આધળા બને.
જો તું ઉતાવળ નહીં કરે અને લાગેલા વખત સૂધી અહીંજ થોભે-
તો મારું તમામ જગલ શિકારથીજ ભરેલું છે અને પાણીમા પણ શિ-
કારને લાયકનાં પક્ષીઓ છે.
હું પણ તારું પેહલવાની કૌવત જોઈ-ત્યા તું તારી શમશીરે કરી
જોઇએ તો સિંહનો કે જોઇએ તો ચિત્તાનો શિકાર કરજો
પછી જ્યારે તું તારા લશ્કરને પાછું ઇરાન તરફ બહાદુર લોકોના
પાદશાહ આગળ લઈ જવા માગશે,
ત્યારે હું નૂના ખઝાનાનો દરવાજો ખુલીશ-જે મે મારી શમશીરના
ઝોરે એકડો કર્યો છે
તે જે કાંઈ છે તે હું તારી આગળ લાવીશ-કે જે મારી બાજુનાં
કૌવતે જમા કીધો છે
તેમાંથી જે કાંઈ તને ગમે તે રાખજો અને બાકીનો તારા લશ્કરીઓને
બહેશ કરજો-(ખોદા ખાતેર) અમારી ઉપર આ રોશન દહાડો સીઆહ ના કર.
તારા લશ્કરીઓને પૈસા આપજો અને ગુસ્સો ના કરતો જો તને ખુશી
થવાનું કારણ મળે તો પછી ખફા થતો ના
જ્યારે પાદશાહના હીદાર જોવાની તારી ખાહેશ થશે અને તારો
અહીંથી પાછો નીકળવાનો વખત આવશે,
ત્યારે હું તારા ઘોડાની લગામ આગળથી મારા ઘોડાની લગામ વેગળી
નહીં રાખીશ-અને ખુશદાલી સાથે પાદશાહની નજદીકે આવીશ.
હું માફી માગી તેના ગુસ્સાને નર્મ કરીશ-તેમજ તેનાં સરને, પગને
અને આંખને સુખ્યન કરીશ

એપુર્ણમ એ બીદાહ શાહે બલનું
કે દસ્તમ ચેરા કરૂં બાયહ બબનું
હમહ હરમે ગોઠૂતમ કુનૂં ચાહ દારૂ
એચૂ પીશે પુરમાયહ એસ્કન્દેચારૂ

પછી હું તે બુલંદ મરતબાના ગયર ઇન્સાફી પાદશાહ પાસેથી બુલાસો
માગીશ-કે આ મારા હાથમાં બેઠી નખાવવાતું શુ કામ પડ્યું ?
આ મેં જે કહ્યું છે તે સધળું બોલેબોલ ચાહ રાખજે-અને તે દબ-
દબા ભરેલા અસ્કન્દિયારને કહેજે."

રસ્તને રોસ્તમ તા લખે હીરમન્દ
બરાએ દીદારે એસ્કન્દેચારૂ.

રસ્તમનું અસ્કન્દિયારને બેવા માટે હીરમન્દ
નદીના કિનારા સૂધી જવું.

એ રોસ્તમ શુ બેશનીહ બહુમન બેરકૂત
હમી રાન્દ બા મુબેરે પાકૂ તકૂત
તહમતન જમાની બરહૂં બરૂં બેમાન્દ
જવારહૂં ફરામરૂચરા પીશે ખાન્દ
કચ ઈદરૂ બનચ્છદીકે દસ્તાન શવીહ
બનચ્છદે મેહે ઝાબુલસ્તાન શવીહ
એચૂઈહ કેસ્કન્દેચારૂ આમદસ્ત
જહાનરા ચકી ખાસ્તારૂ આમદસ્ત
બચવાનહા તખ્તે અરૂરીન નેહીહ
બચ બમએ ખુસ્તવ આઈન નેહીહ
થુનાન હમ શુ હગામે કાઊસ શાહ
વચૂ નીચ પુરમાયહ તરૂ ખારૂગાહ
બેસાઝીહ ચીઝી કે શાયહ બરેશ
નખાયહ કે કમ બાશહ અચ પર્વરેશ
કે નચ્છદીકે મા પૂરે શાહૂ આમદસ્ત
પુરૂ અચ કીનહો રચમખાહૂ આમદસ્ત
ગવી નામદારસ્તો શાહી દેલીરૂ
ન અઠીશહ અચ જગે ચકૂ દસ્ત શીરૂ
શવમ પીશે ઊ ગરૂ પચીરહ તુવીહ
બનીકી બુવહ હરૂ કસીરા ઉચીહ
અગરૂ નીકૂંધ બીનમ અન્દરૂ સરેશ
એ ચાકૂતે સૂરખ આવરમ અકૂસરેશ
નદારમ અચ ગન્ને ગઉહરૂ હેરીશ
ન બર્ચુસ્તુવાનો ન ચૂપાલો તીશ
લગરૂ બાચ ગદાનદમ નાઉમીહ
નખાશહ મરા રૂચ બા ઊ સફીહ
તો દાની કે ઈન્ તાખૂ દાદહૂં કમન્દ
સરે જન્દહૂં પીલાન દરૂ આરહ બબનું
જવારહૂં બહૂ ગોઠૂત મન્દીશ અઝીન
નબૂચહ કસી રચમ કશ નીસ્ત કીન
નદાનમ બગીતી ચકી શહૂરૂચારૂ
બરાયો બમદી શુ એસ્કન્દેચારૂ
નેચાયહ એ મહે બેરહ કારે બહ
નદીહ ઊ એ મા હીચ કેદારે બહ
જવારહૂં બેચામહ બનચ્છદીકે ઝાલ
વઝાન રૂએ રોસ્તમ બરૂ અકાખત ચાલ
બેચામહ કમાન તા હમે હીરમન્દ
સરેશ મશહૂં ખીરહૂ એ બીમે ગમન્દ

બહમને જ્યારે રસ્તમનું કહેહું સાંભળ્યું ત્યારે પેલા પરહેઝગાર
મોબેદો સાથ પાછો ફર્યો.

પછી રસ્તમ થોડોક વખત તેજ રાહમાં ચોલ્યો-અને જવારહૂં તેમજ
ફરામરૂંને બોલાવીને કહ્યું.

કે "તમે અહીંથી ઝાબુલસ્તાનના સરદાર ઝાલની નચ્છદીક ભઓ.

અને કહો કે દેશનો છતનાર અસ્કન્દિયાર આવ્યો છે

માટે આપણા મેહલમાં સોનેરી તખ્ત ગોઠવો-અને તેને માટે પાદ-
શાહોની રીતબાતનાં કપડાં તૈયાર કરો.

બેવી રીતે કે શાહ કાબીસની વખતે ધીહૂં હતું તેવીજ રીતે કરો- ૪૦૬

બહકે તે કરતાં પણ વધારે કીમતી સણગાર દરબાર ઉપર કરને

વળી તેને લાયકનું ખાણું પણ તૈયાર કરાવજે-એવું બનવું નહીં
બેધયે કે તેની મેહમાનદારીમાં કાઠ બોલું પડે

કારણકે આપણે ત્યાં પાદશાહનો બેટો આવ્યો છે-તે કીનાથી ભરેલો
લડાઈ શોધવા આવ્યો છે.

તે એક નામદારી ભરેલો પેહલવાન અને બહાદુર શાહઝાદો છે-તે
સિંહથી ભરેલાં એક મયદાનની લડાઈથી જરા પણ વિચાર કરતો નથી
હું તેની આગળ બહુ છું અને જો તે મારે મેહમાનદારીનું એજન
કપૂલ કરશે-તો દરેક જણને ભલાઈની આશા છે.

અગરજો તેનાં સરમાં હું ભલાઈજ બેઈશ-તો લાલ ચાકૂતનું તાજ
તેનાં સર ઉપર મેલીશ.

અને તેને ખઝાનો, ગોહર, પાખર સાથના ઘોડા, ગોર્જ તલવાર વગેરે
આપવાની બખીલાઈ કરીશ નહીં

પણ જો તે મને નાકમેદ કરી પાછો ફેરવશે-તો તેની સાથે મારો
દિવસ રોશન રહી ચકશે નહીં.

પછી તું જાણે છે કે આ પેચદાર કમન્દ-મસ્ત હાથીઓનાં સર ફાંદામાં
લાવે છે."

જવારહે તેને કહ્યું કે "તું એનો વિચાર ના કર-કારણકે કોઈ કીનો
ધરાવ્યા વગર લડાઈ કરતુંજ નથી.

દુન્યામાં અસ્કન્દિયાર જેવો વિચારવત અને બહાદુર કોઈ બીજો ૪૦૭
શાહ હોય એવું હું જાણતો નથી.

ઠહાપણવાળા માણસથી બૂરું કામ થતુંજ નથી-તેણે આપણી તરફથી
કાંઈ પણ ખરાબ વર્તણૂક બેઈ નથી"

પછી જવારહે ઝાલની નચ્છદીક આવ્યો-અને પેલી તરફ રસ્તમ
આગળ વધ્યો.

તે દોડતો હીરમન્દ નદીના કિનારા સૂધી આવ્યો-તેનું સર આગળ
આવનારી આફતની ધારતીથી ચૂસવાડા ભર્યું થયું હતું.

એનાનરા ગેરાન કંઈ દર પીશે ફે
હમી જૂદ તા બહમન આરફ ફેફ
થુ બહમન બેયામદ અપદહસરાય
હમી જૂદ પીશે પેદર અર અપાય
બેપુસીફ અજૂ ફરૌખ એસ્કન્દેયાર
કે પાસેખ એ દાદત ગવે નામદાર
થુ બેશનીફ બેશસ્ત પીશે પેદર
બેગોકૂત આનએ બેશનીફ અજૂ દર બદર
તુબોસ્તીન ફોરદથ એ રેસ્તમ બેદાફ
એ પયધામે પાસેખ હમી કંઈ યાફ
હમહુ દીદહુ પીશે પેદર ખાજ ગોકૂત
હમાન નીચ નાદીદહુ અન્દર નેહોકૂત
૪૦૮ બહુ ગોકૂત ચૂન રેસ્તમે પીલતન
નખીનમ કસી નીચ દર અન્બુમન
રેલે શીર દારફ તને બન્દહુ પીલ
નેહબાન અર આરફ એ દયાએ નીલ
બેયામદ કુનૂન તા લબે હીરમન્દ
ન જઉશન ન ખૂદા ન ગોઝી કમન્દ
બદીદારે શાહ આમદસ્તશ નેયાચ
નદાનમ એ દારફ બદેલ આ તો રાચ
એ બહુમન અર આશોકૂત એસ્કન્દેયાર
વરા અર સરે અન્બુમન કંઈ ખાર
બહુ ગોકૂત કચ મદુએ સરફરાચ
ન ઝીબફ કે આ ઝન નેશીનફ બરાચ

વગર ફેદકાનરા બકારી યુઝોરુ
ફેરેસ્તફ નબાશફ ફેલીરે સુતોરુ
તો ગદનકશાનરા કુબ દીફ
કે ખાગે પયે અસ્પ નશનીદઈ
કે રેસ્તમ હમી પીલે જન્ગી કની
રેલે નામવર અન્બુમન બેશકની
ચુનીન ગોકૂત પસ ખા પેશતન બરાચ
૪૦૯ કે આન શીરે જન્ગઆવરે સરફરાચ
જવાની હમી સાજફ અચ ખીશતન
એ સાલશ નેયાયફ હમાના શેકન

પઝીરફ શુદને એસ્કન્દેયાર રેસ્ત-
મૂરા વ ખાજૂ ગશતને રેસ્તમ અજૂ
પીશે ઊ નજૂદે આલ.

બેફરૂમફ કસેપે સેયહુ ઝીન કુનન્દ
બબાલાશ અર ઝીને ઝરૂરીન કુનન્દ
પસ અચ લશકરે નામવર સફ સવાર
બેરફતન્દ ખા ફરૌખ એસ્કન્દેયાર
બેયામદ હમાન તા લબે હીરમન્દ
બફેમાફ અર કદહુ પીયાન કમન્દ

તેણે નદીની આગળ ઘોડાને ઘોઘાડ્યો-અને બહમન ખુશ ખબર લઈ
આવે ત્યાં સુધી તે વાત જોતો હોય.

એની ગમ જ્યારે બહમન છાવણીમાં પુગ્યો-અને બાપની નઝદીક
જઈ હોય,

ત્યારે મુબારક અસ્કન્દિયારે તેને પૂછ્યું-કે “તે નામદાર પેહલવાને
શું જવાબ આપ્યો?”

એ સાંભળી બહમન બાપની આગળ બેઠો-અને જે કાંઈ રસ્તમથી
સાંભળ્યું હતું તે બોલેબોલ સધળું કહ્યું.

પહેલા તેને રસ્તમ તરફથી સલામ પહોંચાડી-પછી પયગામ પુગાડ્યો
તે તેમજ તેનો જવાબ આપ્યો તે સધળું કહ્યું.

તેણે જે કાંઈ જોયું હતું તે સધળું બાપને કહ્યું-જે નહીં જોયું હતું
પણ જે છૂપી વિગત સાંભળી હતી તે પણ કહી.

તે બોલ્યો કે “પીલતન રસ્તમના જેવો હું કોઇ પણ અન્બુમનમાં
કોઇને જોતો નથી.

તે સિંહ જેવું દિલ અને મસ્ત હાથી જેવું તન ધરાવે છે-અને
નાઈલના દયામાથી મગરમચ્છો બાહેર ખેંચી કાઢે છે

હમણા તે હીરમદ નદીના મિનારા ઉપર-બખતર, કાલાહ, ગોઝ કે
કમન્દ વગર આવી હોય છે

તેને તું પાદશાહના દીવાર જેવાની બાહેશ થઈ છે-તે તારે માટેનો
બેદ પોતાના દિલમાં શું રાખે છે તે હું જાણતો નથી”

એ સાંભળી અસ્કન્દિયાર બહમન ઉપર ગુસ્સે થયો-અને તેને બાર
મજલેસમાં ધમકાવી કાઢ્યો.

તે બોલ્યો કે “બહાદુર મહેનિ-નહીં ઘટે કે અકરતો સાથ બેસીને
છૂપી વાતો કરે (યાને રસ્તમને ધરડો જાણી અસ્કન્દિયાર ગરૂરીથી કહે છે કે
તે એક બાયલા જેવો છે માટે તેની સાથ વાતો કરવા શા માટે બેઠો?)

તેમજ જે નાદાન છાકરાઓને એક મોટાં કામ ઉપર-મોકલે તે બહા
દુર અને મોટો માણસ નહીં હોય

તે બહાદુરને કયા જોયા છે?-બલકે તેઓનાં ઘોડાના પગલાંનો
આવાજ પણ સાંભળ્યો નથી.

કે તું રસ્તમને લડાયક હાથી બનાવે છે-અને આ નામવર લશ્કરનું
દિલ તોડી નાખે છે”

પછી તેણે પેશતનને ખાનગીમાં કહ્યું-કે “તે લડાયક સરફરાચ સિંહ,

કે જેનો આટલી બધી ઉમર છતાં બાપો ટુટો નથી-કારણકે હજી
તે પોતાને જવાનમાં ખપાવે છે

અસ્કન્દિયારનું રસ્તમને એસ્તેકબાલ જવું અને
રસ્તમનું તેની આગળથી ઝાલની
નઝદીક પાછું ફરવું.

પછી તેણે હોકમ કીધો કે “કાળા ઘોડાને તૈયાર કરે-અને તે ઘોડા
ઉપર સેનેરી ઝીન મૂકે”

પછી તે નામવર લશ્કરમાંથી સો સવારો-મુબારક અસ્કન્દિયારની
સાથે ગયા

તે ફેરાક ઉપર પેયદાર કમન્દ નાખીને-ઉતાવળ કરતો હીરમદ નદીને
કિનારે આવી લાગ્યો.

અઝાનસુ ખોડીની બરુ આવરુદ રખશ વગીન સુએ અરપે યલે તાજબખશ તહમતન એ રખશ અનદરુ આમદ ફોડફ પેયાદહુ હમી હાફ યલરા ફોડફ પસ અચ આફીન ગોફત કચ યકુ ખોદાય હમી ખાસ્તમ તા બુવદ રહુતુમાય કે તુ આ બુએગાન બદીન બયગાહુ થુનીન તનુશૈસ્ત આમદી બા સેપાહુ નેશીનીમો ગોફતારે ફરુશખ નેહીમ અઝાન પસ યકી ખૂબ પાસેખ દેહીમ થુનીન દાન કે યજદાન ગવાએ મનસ્ત ખેરદ જીન સખુન રહુતુમાએ મનસ્ત કે મન જીન સુખુનહુ નગીરમ ફોડફ નગદમ બહરુ બય ગેદે ફોડફ કે રુએ સેયાવુશ અગરુ દીદમી બદીન તાજહુ રૂઈ નમરુદીદમી નમાની હમી બેચ સેયાવખશરા મરાન તાજદારે જહાનખશરા ખુતુક શાહુ ફે ચૂન તો દારદ પેસરુ બબાલાઓ ચેહુરત બેનાજહ પેદરુ ખુતુક શહુરે ઈરાન કે તખતે તોરા પરસ્તનદો બીદારુ બખતે તોરા દેઝમ બખત આન કચ તો ભૂયદ નખરુદ એ બખતો એ તખત અનદરુ આયદ બગરુદ હમહુ દુશ્મનાન અચ તો પુરુ બીમ બાદ દેલે બદસેગાલત બદ નીમ બાદ હમહુ સાલહુ બખતે તો ફીરુચ બાદ શખાને સેયહુ બરુ તો ચૂન રૂચ બાદ ચુ બેશનીદ ગોફતારશ એરફેદયારુ ફેડફ આમદ અચ બારએ શાહુવારુ તને પીલવારશ બખરુ દરુ ગેરેફત ફેરાવાન બદ આફીન બરુ ગેરેફત કે યજદાન સેપાસ અય જહાન પહુલવાન કે દીદમ તોરા શાદો રઉશનરવાન સજાવારુ બાશદ સેતૂદન તોરા યલાને જહાન બાકુ બૂદન તોરા ખુતુક આન કે ચૂન તુ પેસરુ બાશદશ યકી શાખ બીનદ કે બરુ બાશદશ ખુતુક આન કે બાશદ વરા ચૂન તો પેસ્ત બુવદ ઇમન અચ રૂચારે દુશૈસ્ત ચુ દીદમ તોરા યાદમ આમદ જરીરુ સેપહુદારે અરપે અફુમને નરુરહુ રીરુ બદ ગોફત શૈસ્તમ કે અય પહુલવાન જહાનદારો બીદારો રઉશનરવાન યકી આરુજુ દારમ અય શહુરુયારુ કે બાશમ બદાન આરુજુ કામગારુ કે આઈ ખરામાન સુએ ખાને મન બદીદારુ રઉશન કુની બને મન સજાએ તો અરુ નીસ્ત ચીઝી કે હરેત બેફરીમો બા આન બેસાઈમ દરેત

એ બેઈ પેલી તરફથી રસ્તમના રખશ ખખાર માથે-ત્યારે આ તરફથી તાજબખ અસ્ફદિયારના ઘોડાએ પણ પોકાર કીધો તેહમતન રખશ ઉપરથી નીચે ઉતરે-અને પેયાદો થઈ તે પેહલવાનને ફુઆ કરવા લાગ્યો.

ફુઆ કર્યા પછી તે બોલ્યો કે “એકલા એક ખોદાતાલા પાસેથી-હું એવી ફુઆ માગતો હતો કે તે સાહેબ તારો રેહતુમાએ થાય, તું આ જગ્યાએ પોતાના બુએગો અને લશ્કર સાથ સહીસલામત આવી પુચો છે.

હવે આપણે બેસીને સબકતી વાતો કર્યે-અને ભ્યાર બાદ (અસ્તરપને) એક સારોજ જવાબ આપ્યો

યાદ રાખજે કે હું જે વાત કહું છું તેમાં યજદાન મારો ગવાહ છે અને ડહાપણ મારો રેહતુમા છે.

કે આ વાતથી મારી કીર્તિમા વધારો થવાનો નથી-અને હું કોઈ ૪૧૦ પણ જગ્યાએ ભૂલું બોલવાનો નથી

કે જેટલો તારૂં મોં બેઈ ખુશી થયો છું તેટલો બે સિયાવક્ષને જીવતો થયલો બેતો તો પણ ખુશી થતે નહીં.

સિયાવક્ષ સિવાય તારો ચેહરો કોઇને મળતો નથી દેશની હક્કમત બક્ષનારા પાદશાહનેજ મળતો તારો ચેહરો છે.

ભાગ્યશાળી તેજ પાદશાહ કે જેને તારા જેવો બેટો હોય-ખરેજ તારો બાપ તારા કદ અને ચેહરા ઉપર લાડ કરે છે.

ભાગ્યશાળી તે ધરાન દેશ કે જે તારા તખ્તની અને તારાં રોશન બખતની સેવા કરે છે.

હીન ભાગ્યનો તેજ શખ્સ કહેવાય કે જે તારી સાથે લડાઈ કરીને-પોતાનાં ચઢતાં નસીબથી અને તખ્તો તાજથી ખાકમાં ગબડી પડે

તારા તમામ દુશ્મનો તારાથી દેહશત ભરેલા બનશે !-અને તારા સુદર્ધનું દિલ બે દ્રકડા થશે !

તારી આખી ઉમર સૂધી તારૂં નસીબ ફતેહમંદ હોશે !-અને અધારી રાત પણ તારી ઉપર દહાડાની માફક રોશન થશે !”

જ્યારે અસ્ફદિયારે તેની વાત સાંભળી-ત્યારે તે પોતાના પાદશાહી ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતરી પડ્યો.

અને તેનું હાથી જેવું બદન બગલમા લીધું-અને તેની ઉપર ધણીક ફુઆ કીધી,

કે “ઓ જહાનના પેહલવાન ! હું પાક યજદાનનાં શુકાના કરું છું- ૪૧૧

કે મેં તને ખુશહાલ અને રોશન જીવેા બેયો

તારી તો તારીક કરવીજ સજાવાર છે-અને ફુઆના પેહલવાનો તારા પગની ખાક થઈ રહેવાનેજ લાયક છે.

ભાગ્યશાળી તેજ કે જેને તારા જેવો બેટો હોય-કારણ તે એક ફળદ્રુપ ડાળી બુવે છે.

ભાગ્યશાળી તેજ કે જેને તું જેવા પેહલવાનની મદદ હોય-કારણ તે પોતાના આફત ભયો વખતથી નચિત્ત રહે છે.

જ્યારે મે તને બેયો ત્યારે મને બહાદુર સવારોને પટકી નાખનાર નરેશોરની મિસાલનો સેપહસાહાર જરીર યાદ આવ્યો.”

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “ઓ દેશની સલામ કરનાર-બાહોશી ભરેલા અને રોશન જીવતા પેહલવાન !

ઓ શાહઝાદા ! હું તારીથી એક ખાહેશ રાખુ છું-જે ખાહેશ પાર પાડયાથી હું ખુશી થઈશ.

તે એ કે તું દબાબ સાથ મારે મકાને આવે-અને તારા ચેહરાથી મારા જીવને રોશન કરે.

મારી પાસે જે કાંઈ છે તે તારે લાયકનું નહીં હશે-તો કોશેશ કરીને તે તારે લાયકનું મેળવા લાવીશ ”

યુનીન પાસેજ આવડેશ એરેક-દેયાર
 કે અથ અચ્ચ યહાને જહાન યાદગાર
 ૪૧૨ હરાન કસ કે ઊ ચૂન તો ખારાહ બનામ
 બહુ શહુરે ધરાન બુવદ શાહકામ
 નશાયદ શુઝર કદન અચ્ચ રાએ ઊય
 શુઝર અચ્ચ બરે બૂમ વચ્ચ બાએ ઊય
 વહીકેન એ કર્મને શાહે જેહાન
 ન પીચમ રવાન આશકારે નેહાન
 બઝાબુલ નફરમૂદ મારા ફેરન
 ન બા નામદારને ધન બૂમે જન
 તો આન કુન કે બર યાબી અચ્ચ રૂઝગાર
 બરાન રવ કે કર્મન દેહદ શહુરયાર
 તો ખુદ બહુ બર પાય નેહુ બી ફેરન
 નબાશદ એ બન્દે શહુરશાહુ નન્
 તોરા ચૂન બરમ બરેતહુ નચ્ચદીકે શાહુ
 સરાસર બહુ બાચ ગર્દ શુનાહુ
 અઝીન બરેતનત મન રવાન બરેતહુ અમ
 બપીરો તો અન્દર કમર બરેતહુ અમ
 નમાનમ કે તા શખ બેમાની બબન્દ
 ન બર બાનત આયદ એ ચીઝી ગઝન્દ
 હમી બહુ શુમાની તો અથ પહુલવાન
 બદી નાયદ અચ્ચ શાહુ ખુદ બી શુમાન
 ૪૧૩ મરા શાહુ ગોકૂતરે કીન તખ્તે આજ
 તોરા દાદ બાહમ અબા ગન્જે તાજ
 અઝાન પસ ચુ મન તાજ બર સર નેહમ
 જહાનરા બદરેતે તો અન્દર નેહમ
 ન નચ્ચદીકે દાદાર બાશદ શુનાહુ
 ન શરમ આયદમ નીચ્ચ અચ્ચ રૂએ શાહુ
 વગર બાચ ગર્દી બઝાબુલસેતાન
 બહુગામે બેશગૂકએ શુલસેતાન
 બેયાબી તો ચદાન એ મન બારેતહુ
 કે ગર્દદ બરે બૂમત આરાનેતહુ
 બહુ ગોકૂત રેરેતમ કે અથ નામદાર
 હમી બેરેતમ અચ્ચ દાવરે કેરૂગાર
 કે બોરરમ કુનમ દેલ બદીદારે તૂ
 કુનૂન ચૂન શનીદીમ ગોકૂતારે તૂ
 દો ગર્દનકરાઝીમ પીરો જવાન
 બેરહમદો બીદારો ફ પહુલવાન
 બેતસમ કે ચરમે બહુ આયદ હમી
 સર અચ્ચ બામે ખુશ બર ગેરાયદ હમી
 હમી યાબદ અન્દર મેયાન દીવ રાહુ
 દેલત કચ્ચ કુનદ અચ્ચ પયે તાબે ગાહુ
 ૪૧૪ ચકી નન્ બાશદ મરા ઝીન સોખન
 કે તા બાવેદાન આન નગર્દ કોહન
 કે ચૂન તૂ સેપહુબુદ નેઝાદી સરી
 સરફરાચ્ચ શીરીઓ કુન્દાવરી
 નેયાઈ જમાની તો દર બાને મન
 નબાશી બર ઇન મરચ્ચ મેહુમાને મન
 ગર ઇન કીનહુ અચ્ચ મધચ્ચ બીરૂન કુની
 બેફરીઓ બર દીવ અફસૂન કુની

ત્યારે અરકદિયારે એવો જવાબ દીધો-કે “ઓ જેહાનના પેહલવાનો
 વચ્ચે યાદગાર થઈ રહેલા શખ્સ !
 જે શખ્સ કે તારા જેવું બુલંદ નામ ધરાવતો હોય-અને જે શખ્સથી
 આખો ધરાન દેશ ખુશહાલ રહેતો હોય,
 તેવા શખ્સના વિચારથી કદી પણ ફરવું નહીં જોઈયે-અને તેના મુલક
 અને મકાનથી પાછું ફરવું નહીં જોઈયે
 પણ શું કરું, જેહાનના પાદશાહનાં કર્મનથી-હુપી કે ઝાહેર રીતે
 મારીથી ફરી શકાતું નથી
 તેણે મને ઝાબુલમાં કે આ લડાયક મુલકના સરદારો સાથે રહેવા કે
 થોભવાનો હોકમ કીધો નથી
 તું તેજ કામ કર કે અમાનાથી કળ મેળવે-પાદશાહ જેમ હોકમ
 કરે છે તેમજ તું ચાલ
 તું પોતેજ કરી પણ દીલ વગર તારા પગમાં બેઠી પોઈ લે-કારણકે
 પાદશાહ તરફની બેઠીથી કાંઈ શર્મ લાગતી નથી.
 બે હું તને બાંધીને શાહ આગળ લઈ જઈ-તો વાક પછી બધો
 પાદશાહનેજ જહેવારો
 તને બાંધીને લઈ જવાને બરેજ દિલગીર છુ-પણ હું તારી આગળજ
 ઉભો રહીશ
 હું તને રાત પડે એટલો વખત પણ બંદમા નહીં રહેવા દઈશ-અને
 તારા બનને જરાક પણ ઈઝા થવા દઈશ નહીં
 ઓ પેહલવાન ! મારા બોલવા ઉપર હજી તું બદગુમાન ધાય છે-
 પણ હું ખરે કહું છું કે ખુદ પાદશાહ તરફથી તને કાંઈ પણ ઈઝા થશે નહીં
 એ માટે પાદશાહે મને કહ્યું છે કે ‘હાથીદાંતવું’ તખ્ત-સધળા
 ખજાના અને તાજ સાથે હું તને રોપી આપીશ.
 તો પછી જ્યારે હું સર ઉપર તાજ મેલીશ-ત્યારે સધળો મુલક હું
 તારાજ હાથમાં મેલીશ
 એમ કરવામા ખોદાતાલાનો મેં શુનાહ કીધેલો નહીં કહેવારો-અને
 પાદશાહની હુઝૂર મને શર્મ પણ નહીં લાગશે
 વળી જ્યારે વસંત રૂતુ આવતાં તું પાછો ઝાબુલેસ્તાન જશે,
 ત્યારે તું મારી પાસેથી એટલો બધો તો માલ અરખાબ મેળવશે-કે
 જેથી તારો સધળો મુલક આરાસ્તા બની જશે.”
 રૂતમે તેને કહ્યું કે ઓ નામદાર !-હું ફાદગર ફાદારથી એવુંજ
 માગતો હતો,
 કે તારા દીદાર જોઈને મારું દિલ ખુશી કરું-પણ હવે જ્યારે તારી
 આ વાત મેં સાંભળી,
 ત્યારે મારે કહેવું જોઈયે કે આપણે બન્ને વડાઓ (એક ધરડો અને
 બીજો જવાન) ટહાપણ ધરાવ્યે છિયે, હોશયાર છિયે અને બન્ને બહાદુર છિયે.
 પણ મને ધારતી લાગે છે કે કોઈની નજર લાગશે-અને તેથી ટટો
 ઉભો થશે
 આપણ બન્નેની વચ્ચે શયતાન આવશે-અને તાજ તેમજ તખ્તનો
 લોભ આપી તને ભમાવશે
 તું ના કહે છે તેથી મને મોટી શર્મ લાગશે-અને તે વાત જાહેદાન
 સૂઝી વીસરાશે નહીં.
 કે તારા જેવો એક સેપેહસાલારની ખુન્યાદનો સરદાર-સરફરાચ્ચ સિંહ
 અને બહાદુર પેહલવાન,
 શેઠા વખતને માટે પણ મારા ધરમાં નહીં આવે-અને આ સર-
 ઝમીનમાં મારો મેહમાન નહીં થાય.
 માટે જો તું પોતાનાં મનમાંથી આ કીનો કાઢી નાખે-અને કોરોશ
 કરી નાપાક દેવને બોધો નાખે,

એ મન હરખે ખાલી તો કર્મનું કુનમ
એ દીદારત આરાધેરો જાનું કુનમ
મગર બન્ન કંચ બન્ન આવી યુવદ્
શોકતેની યુવદ્ એકા કારી યુવદ્
ન બીનદ્ મરા એન્દુ બા બન્ન કંચ
કે રઉશન રવાનમ બરીનતેનો બન્ન
મરા સર નેહાન ગર શવદ્ ગીરે સન્ન
આજાન બેહુ કે નામમ બર આપદ્ બનન્
અપાસાખ યુનીન ગોકૂત એન્દુદેયાર
કે અય દર જહાન અચ્ચ બવાન યાદગાર
હમદ્ શસ્ત્ર ગોકૂતી નગોકૂતી દોદ્ધ
એ કંચગી નગીરન્દ મદાન ફેરદ્ધ
વહીકેન પેશતન મેનાસદ્ કે શાહ
એ ફરૂખદ્ ચૂન મન બેરકૂતમ બરાહ
મરા ગોકૂત બર કારે રેરતમ બેરીચ
બલેચ બન્દો રચમશ નખાલી તો હીચ
ગર અફૂન બેયાચમ સુએ ખાને તૂ
યુવમ શારો ફીરદ્ મેહુમાને તૂ
ચુ મદન બેપીચી એ કર્મને શાહ
મરા તાબેરો રચ મદદ્ સેયાહ
ચકી આન કે મન બા તો જન્મ આવરમ
અપખાશ ખૂએ પલન્ આવરમ
ફરાચુશ કુનમ હકે નાનો નમક
એ પાકી નેજાદ અન્દર આરમ બશક
વગર સર બેપીચમ એ કર્મને શાહ
બહાન ગીતી આતેશ યુવદ્ બયગાહ
તોરા આરુ ગર યુનીન આમદસ્ત
યક એમદ્ચ બા મય બેસાઇમ દસ્ત
કે દાનદ્ કે ફદા એ ખાહદ બદન
બરીન ફાસ્તાનહા નખાયદ્ બદન
બદ્ ગોકૂત રેરતમ કે અયદ્ન કુનમ
શવમ જામએ શાહ બીરુન કુનમ
અયક હકૂત નખચીર કદમ હમી
બજાએ બરહુ ગૂર બદમ હમી
બહંગામે ખુદન મરા બાચ ખાન
તો બા દુદએ ખીશ બેરીન બખાન
વહાન બયગહુ રખશા બર નેશસ્ત
દેલે બસ્તહુરા અન્દર અન્દીશહુ બસ્ત
બેયામદ્ હમાન તા અઅયવાન રસીદ
શાએ જાલે સામે નરીમાન બેરીદ
બદ્ ગોકૂત કંચ મેહુતરે નામદાર
રસીદમ બનચદીકે એન્દુદેયાર
સવારીશ દીદમ ચુ સર્વ સહી
બેરદ્મન્દો બા ઝીબો બા ફરૂહી
તો યૂઈ કે શાહ આફરીદને ગોરુદ
બુઝોર્ગીઓ દાનાઈ બીરા સેપોરુદ
બદીદન ફેચન આમદ્ અચ્ચ આગહી
હમી તાકૂત ચુ ફરૂરે શાહન્શહી

તો તું મારી તરફથી જે ચીજ ચાહે તે હું બળ લાઉં-અને તારો
બેહરા બેધ પોતાનો જીવ ખુશ કરું
કારણકે આ બેડીથી મને ધણીજ નામેસી પુગરો-મારી શિક્સ્ત
ગણુરો અને મને ખરાબ લાગશે.

જીવતાં જીવત કોઈ પણ શખ્સ મને બાંધેલો બેરો નહીં-મારાં પાક
દિલનો કારાવ આજ છે

મારું નામ શમિદગીમાં આવી પડે તેનાં કરતાં બે મારું સર એક
પત્થર તળે છૂપું થાય તેજ બેહતર”

અસ્ફદિયારે એવો જવાબ દીધો-કે “ઓ બેહાનના પેહલવાનોમાંથી
ચાદગાર રહેલા શખ્સ !

તેને કહ્યું છે, તે બોલેબોલ ખરું છે જરાએ ભૂલું નથી ભૂલ્યાંથી
માણસોને પ્રકાશ મળતો નથી

પણ પેશતન બણે છે કે જ્યારે હું રવાના થયો ત્યારે પાદશાહે શું રૂપ
કર્મવ્યું હતું ?

મને કહ્યું કે ‘રસ્તમનાં કામ માટે ઉપડી બ-તેને બાંધવા અને
લડાઈ કરવા સિવાય તું બીજું કંઈ પણ માગતો ના

જે હું તારે ધર આઉં-તો ખુશખુશદાલ તારો મેહમાન થયેલો
કહેવાઉં

જે પછી તું પાદશાહના હોકમ મૂજબ થાલે નહીં તો મારો રોશન
દહાડો સીઆહ બની જશે

વળી એકતો એ કે હું તારી સાથે લડવાનો-અને તે લડાઈમાં બે હું
ચિત્તા વાધનો બવાસ દેખાડું,

તો પછી તને નમક હરામ થયેલો કહેવાઉં-અને લોકોને મારી બુન્ધાદ
સંબંધી શકમા નાખું

જે તેમ નહીં કરું તો પાદશાહતું કર્મનું તોડું-અને તે દુન્ધામાં
મને દુઝખમાં જગ્યા મળે

છતાં બે તારી એમજ ખાદેશ થઈ છે-તો એક આજનો દહાડો
આપણે મય લઈ સાથે બેસ્યે

કોણ બણે છે કે આવતી કાલે શું બનવાનું છે?-તેથી એવી વાતો
કરવીજ નહીં બેધયે”

રસ્તમ બોલ્યો કે “વાર એમજ કરીશ હું જધને સફરના કપડાં
કાઢી આઉં

કેમકે એક અકવાડિયું થયું મેં રોકાર કીધો છે-અને હલવાનની રૂપ
જગ્યાએ ગોરખર ખાધાં છે

પછી ખાણું ખાવાની વખતે મને તું પાછો તેડાવજો-અને તું પોતાના
બેરીઓ સાથે ખાણા ઉપર બેસજો”

એમ કહી તે જગ્યાએથી રખશ ઉપર સવાર થયો-તેનું દુઃખી થયેલું
દિલ વિચારમાં પડ્યું હતું.

તે ઉતાવળે આવી મેહલમાં પહોંચ્યો-અને સામ નરીમાનના બેટા
ઝાલની મુલાકાત લીધી

તેને કહ્યું કે “ઓ નામદાર સરદાર !-હું અસ્ફદિયારની નઝદીક
ગયો હતો.

મેં તેને એક સીધાં સરોવરની માફકનો, ડહાપણવાળો, દબદબા અને
દમામ સાથેનો સવાર બેચો.

તું કહે ગોયા બહાદુર પાદશાહ ફરીદને-પોતાની બુઝર્ગી અને
દાનાઈ તેનેજ સોંપી આપી છે.

સાંભળ્યા કરતાં પણ નઝરે બેવામાં તે વધારે ચઢિયાતો નીકળ્યો-
તેની ઉપર શેહન્શાહી ઝળકાત ચળકતો હતો.”

સખુન્ ગોશૂતને એસ્કન્દેયાર્ આ
પેશૂતન્ દર્ આરએ રોસ્તમ્ વ
નખાન્દનશ્ અમેહ્માની.

—:o:—

યુ રોસ્તમ્ બેરકૂત અઝ હમિ હીરમન્દ
યુર અન્દીશહ્ શુહ નામદારે બહન્દ
પેશૂતન્ કે ખુહ શાહરા રહુતમાય
હમાનગહ્ બેયામહ્ અર્પહ્ સરાય
૪૧૭ યુનીન્ ગોશૂત આ વય યહ્ એસ્કન્દેયાર્
કે કારી ગેરેકૂતીમ્ દુશ્વાર આર
અઅયવાને રોસ્તમ્ મરા કાર નીસ્ત
વરા નઝહે મન્ રાહે દીદાર નીસ્ત
હમાન્ ગર નેયાયહ્ નખાનમશ નીઝ
ગર અઝ મા યકીરા પર આયહ્ કફીઝ
હેલે એન્દહ્ અઝ કોશતહ્ બેયાન્ શવહ
સર અઝ આશનાઈશ ગેયાન્ શવહ
પેશૂતન્ અફ ગોશૂત કંથ નામદાર
બેરાદર કે દારહ યુ એસ્કન્દેયાર્
અયઝદાન્ કે દીદમ્ શુમારા તુખોસ્ત
કે યક નામવર આ દેગર કીન્ નલોસ્ત
હેલમ્ અશત અઝાન્ કાર ચુન્ નવ અહાર
હમ અઝ રોસ્તમો હમ એ એસ્કન્દેયાર્
યુ દર કાર તાન્ અરુક કંઈમ નેગાહ્
બેખન્દહ્ હમી અર બેરહ દીવ રાહ્
તો આગાહી અઝ કારે દીનો હોનર
એ ફર્માને યઝદાનો રાએ પેદર
બેપરહીઝો આ બાન્ સેતીઝહ્ મકુન્
નેયુશન્દહ્ બાશ અઝ બેરાદર સખુન્
૪૧૮ શનીદમ્ હમહ્ હરએ રોસ્તમ્ બેગોશૂત
બુઝોર્ગીશ આ મર્દુમી ખૂહ બેકૂત
નસાયહ્ હો પાએ વરા બન્દે તૂ
ન અન્દીશહ્ અઝ ફરેઝે અઉરન્દે તૂ
સવારે જહાન્ પૂરે દસ્તાને સામ
અબાઝી સર અન્દર નેયારહ અદામ
બેતસેમ કે ઈન્ કાર ગર્દહ દરાઝ
અઝેશ્તી મેયાને હો ગર્દનફરાઝ
બુઝોર્ગીઓ અઝ શાહ્ દાના તરી
અબગો અમર્દી તવાના તરી
યકી અઝમ્ બૂયહ્ દેગર રઝમો કીનો
નેગહ્ કુન્ કે તા કીસ્ત આ આફીન્
યુનીન્ દાહ પાસોખ અફ નામદાર
કે ગર સર બેપીયમ મન્ અઝ શહુરયાર
મરા ખુહ અગીતી નેફહેશ યુવહ
હમાન્ પીશે યઝદાન્ પેજૂહેશ યુવહ
હો ગીતી બેરોસ્તમ્ નખાહમ ફેરખત
કસી અશમો દેલરા અસૂબન્ નફખત

અસ્કન્દિયારે પેશૂતન સાથ રસ્તમ માટે મસ્લહત
કરવી અને તેને મેહમાનદારી માટે
નહીં બોલાવવું.

—:o:—

ન્યારે રસ્તમ હીરમંદનો કિયારો છોડી ગયો-ત્યારે બુલંદ મરતબાનો
નામદાર અસ્કન્દિયાર અદેશા બેરેલો થયો.

પેશૂતન કે જે પાદશાહનો રેહનુમા હતો-તે તુરત તબ્બુમાં આવ્યો.

પેહલવાન અસ્કન્દિયારે તેને એમ કહ્યું-કે “આપણે એક મુશ્કેલ કામને
નજીવું ગણ્યું હતું.”

પણ મને રસ્તમનાં ઘરમાં જવાનું કામ નથી-તેમજ તેને મને મળવા
આવવાની પણ ઝંર નથી.

તેથી જો તે પોતેજ અહીં નહીં આવશે તો હું તેને બોલાવવાનો
પણ નથી-કારણકે જો અમે બન્નેમાંથી એક જણની આખેરી આવે,
તો પેલા જીવતા રહેલાનું દિલ તે મરી ગયલા ઉપર બળ્યા કરશે-
અને તેની દોસ્તીને લીધે રડ્યા કરતું પડશે.”

પેશૂતને તેને કહ્યું કે “ઓ નામદાર! અસ્કન્દિયાર જેવો ભાઈ કેાણ
ધરાવી શકે છે?”

હું યઝદાનના કસમથી કહું છું કે ન્યારે પહેલાં મેં તમો બન્નેને
એક બીબા ઉપર કીનો નહીં ધરાવતા જોયા,

ત્યારે રસ્તમ તરફથી તેમજ તું અસ્કન્દિયાર તરફથી-તે કામ માટે
માર્ગ દિલ નવાં બહારની મોસમ માફક ખીલ્યું હતું.

પણ હવે ન્યારે તારાં કામમાં મેં જોડો વિચાર કરી જોયો-ત્યારે
જણાયું કે દેવ ડહાપણનો માર્ગ બદલે છે.

દીનનાં કામથી અને હોનરમંદીનાં કામથી તેમજ યઝદાનના ફર્માનથી
અને તારા બાપના વિચારથી તો તું વાકેફગાર છે

માટે તું તારા ભાઈનો સખુન્ માન્ય કરીને-એ કામથી દૂર રહે અને
જીવને જોખમમાં ના નાખ.

રસ્તમે જે કાંઈ કહ્યું તે સઘળું મેં સાંભળ્યું-મોટાઈ સાથ માણુ-
સાઈપણું તેનામાં હતું

તારી બેઠી તેના પગે ધસાવાની નથી-તારો ઝળકાટ અને તારી રાજ-
ગાદીનો તે કાંઈ અદેશો કરવાનો નથી

સામના દસ્તાનનો બેઠો જેહાનનો નામીયો સવાર-તારી ગમે એવી
બાઝીથી પોતાનું સર ફાદામા નાખી શકવાનો નથી

મને ડર લાગે છે કે તમો બન્ને ગરદન ફરાજોની વચ્ચેની ખૂરાઈએ
કરી આ કામ ધણુ લખ્યારો

તું બુઝોર્ગી બેરેલો છે તેમજ પાદશાહ કરતાં પણ વધુ સમજદાર
છે-લડાઈમાં અને મર્દાનગીમાં પણ તું વધુ શક્તિમાન છે.

ન્યારે એક સલાહ સંપન્ન ચાહે છે ત્યારે બીજો લડાઈ અને કીનો
શોધે છે-તુંજ વિચાર કે બેઠમાં તારીફ લાયક કોણ છે?”

નામદાર અસ્કન્દિયારે તેને જવાબ આપ્યો-કે “જો હું પાદશાહના
હોકમથી મારું સર ફેરવું છું,

તો મને આ કુન્યામા હીનપરતી લાગશે-અને ખોદા આગળ મને
શર્મિદગી લાગશે.

માટે હું રસ્તમને ખાતેર બેઠ કુન્યા બોવા માગતો નથી-કોઈ પોતાને
હાથે પોતાની આંખ અને દિલ સોઈયાથી વિધતુ નથી.”

અહીં ગોઠત હરુ ચીસ કાયદે એ પન્હ તને પાકો જાને તોરા સૂદમન્હ હમણુ ગોઠતમ અફૂનુ બેહી અરુ ગુઝીન્ દેહો શહરુયારાન્ નેચાજદ અકીન્ સોપહુપુદ એ ખાલીગરાન્ ખાસ્ત ખાન્ કરીરા નગોઠતશ કે રોસ્તમ બેખાન્ શુ નાન્ ખુદેહુ શુદ જામે મય દરુ ગેરેકૂત એ ફરિન્ દેશ અન્દાજહુ અન્દરુ ગેરેકૂત વઝાન્ મરુમી ખુદ હમી યાદ કરુદ અયાદે શહનશહુ હમી આદહુ ખરુદ

પેશતન બોલ્યો કે “જે નસીહતથી કે તારાં પાક તનને અને જાનને ફાયદો થાય,

તે સધળી મેં તને કહી છે હવે તને જે બેહતર લાગે તે એજતયાર ૪૧૬ કર-પાદશાહોનાં દિલ કીના ઉપર લાગવાં નહીં બેધયે.”

પછી અસ્ફંદિયારે આવરચીઓ પાસ ખાણું માગ્યું-પણ તેણે રસ્તમને બોલાવવા માટે કોઇને કહ્યું નહીં.

ન્યારે ખાણું ખાઈ રહ્યા ત્યારે શરાબની જામ ઉઠાવી-અને રૂઘન-દેઝની લડાઇ સાથે રસ્તમની લડાઇ સરખાવીને તેને તુરુછકારી કાઢતો બેઠો. અને ત્યાંની પોતાની મદદનગીની વાતો કરવા લાગ્યો-અને શેહનશાહની સલામતીમા શરાબ નોરા કરવા લાગ્યો.

ખાઝ રખતને રોસ્તમ નઝદે એ-
સ્ફંદેયાર બગેલએ નાખાન્દનશ
અમેહમાની વ પૂઝેશે
એસ્ફંદેયાર.

રસ્તમનું પોતાને મેહમાનીમાં નહીં બોલાવવા
મોટેની ફર્યાદ કરવા અસ્ફંદિયારની નઝદીક
ફરીથી જવું અને અસ્ફંદિયારે
માફી માગવી.

હમી ખુદ રોસ્તમ અઅયવાને ખીશ એ ખુદેન્ નેગહુદાસ્ત પયમાને ખીશ શુ હીરી અરુ આમહ નેચામહ કરી નેગહુ કરુદ રોસ્તમ અરુદ અરુ અસી શુ હન્ગમે નાન્ ખુદેન્ અન્દરુ ગુઝસ્ત એ મહએ દેહીરુ આખુ અરુ તરુ ગુઝસ્ત બેખાન્દીદો ગોઠત અય બેરાદરુ તો ખાન્ બેચારાચો આઝાદખાનરા બેખાન્ ગરુ ઇન્સ્ત આઇને એસ્ફંદેયાર કે ઇન્ કારે મારા ગેરેકૂતસ્ત ખારુ કે સેહમાન્ કુનહ માન્ નેચારુદ તુધીહ બનીકી મહારીહ અજ વય ઉમીહ બેગોઠત ઇનો પસ ખાન્ બેચારાસ્તન્હ બેખુદેન્હ નાન્શાઓ અરુખાસ્તન્હ શુ અરુખાસ્ત અજ જા ગવે પહુલવાન્ ફરામરુસરા ગોઠત અન્દરુ હમાન્ બેફરમાય તા રખશરા ઝીન્ કુનન્હ હમાન્ ઝીન્ બચારાચેશે ચીન્ કુનન્હ શવમ ખાઝ ગૂચમ બેએસ્ફંદેયાર કે ગરુ શાહુઝાદી સખુન્ યાદ દારુ કે હરુ હ એ ગોઠતે ખુદ અન્દરુ ગુઝસ્ત રહે રાદો મદી એ ખુદ નવસ્ત નેશસ્ત અજ અરે રખશ અરુસાને પીલ બોરુશીદને અસ્પ શુદ અરુ દો ખીલ બેચામહ હમાન્ તા બનજુદીકે આખુ સેપહુરા બદીદારે ઊ ખુદ રોતાખુ હરાન્ કસ કે અજ હશકરુ ઊરા બેહીહ દેહશ મેહુરે પયવન્દે ઊ અરુ ગુઝીહ

એણીજમ રસ્તમ પોતે ખાવા માટે આપેલાં વચનની વાત જોતો પોતાના મેહલમાં ખોટી રહ્યો.

ન્યારે ઘણું મોડું થઇ ગયું અને કોઈ તેડવા ન આવ્યું-ત્યારે રસ્તમે તેની ઘણીકે રાહ બેઠું

અને એમ કરતાં ન્યારે ખાણુનો વખત થઈ ગયો-ત્યારે રસ્તમની મોટાઇ એ વાત વધુ સહન કરી શકી નહીં

તે હર્યો અને બોલ્યો કે “ઓ ભાઈ! તું ખાણુની-તેયારી કર અને સધળા મહરુથોને બોલાવ.

જે અસ્ફંદિયારે આપણને ધિક્કારવાનીજ રીત એજતવાર કીધી છે,

કે આપણને પરાણા તરીકે બોલાવવા કહી, બોલાવવાને કોઇને મોકલે નહીં-તો તેનાથી બલાઈની આશા રાખી શક્યે નહીં”

તે એટલું બોલ્યો અને પછી ખાણુની તેયારી થઈ-તેઓએ ખાણું ૪૨૭ ખાધું અને પછી ઉઠ્યા.

ન્યારે પેહલવાન રસ્તમ ખાણું ઉપરથી ઉઠ્યો-ત્યારે તુરત ફરા-મરુને કહ્યું,

કે “રખશ ઉપર ચીન દેરાની રાહરવેશ મૂજબ ઝીન બાંધવા ફર્માવ.

હું પાછો જઈ અસ્ફંદિયારને કહું છું-કે તું ગમે એવો શાહઝાદો હોય પણ આ વાત યાદ રાખજે.

કે જે કોઇ પોતાનો બોલ પાળે નહીં-તે માણસ પોતા ઉપર અક્લ અને મદદનગીનો રસ્તો હમેશનો બંદ કરે છે.”

એમ કહી તે હાથીની માફક રખશ ઉપર સવાર થયો-તેના ઘોડાને ખખાર બે માઈલ સુધી સંભળાતો હતો.

તે દોડતો પેલી નદી નઝદીક સુધી આવી પહોંચ્યો-ન્યાં ઇરાની લશ્કર તેને જોવા માટે આતુરજ બન્યું હતું

લશ્કરમાંથી જે કોઇ કે તેને જોવું-તેવું દિલ તેની મોહબત અને જોડાણ પસંદ કરવું હતું.

- હમી ગોઠૂત હર કસ કે ઊ નામદાર
નમાનહ અકસ એક અસામે સવાર
અરાન ફહલે ઝીન કુલે આહનરેત
હમાન રખશ ગૂઈ કે અહરીમનરેત
- ૪૨૧ અગર હમનઅર્દશ યુવહ અન્ને પીલ
અર અહશાન તો અર તારકે પીલ નીલ
ખેરહ નીરેત અન્દર સરે શહૂરયાર
કે આ ફરેહ ગોઈ ચુ એરેફ્તેયાર
અહીન સાન હમી અચ પચે તાલો ગાહ
અકોશતન હેહ નામદારી ચુ માહ
અપીરી યુએ ગન્જ તાઝાન તરરેત
અમોહરેહ અહીહીમ નાઝાન તરરેત
ચુ આમહ અનઝહીકે એરેફ્તેયાર
હમાનગહ પઝીરહ શુદશ નામદાર
અહ ગોઠૂત રેસ્તમ કે અચ પહલવાન
નવ આધનો નવ સાઝો ફરેખ જવાન
ઘેરા મી નેયર્ઝમ અમેહમાને તૂ
ચુનીન ખૂદ તા ખૂદ પચમાને તૂ
સખુન હરેએ ગૂચમ એ મન યાહ ગીર
મશવ તીચ આ પીર અર ખીરહ ખીર
હમી ખીશતન અસ યુઝોરુઝ આયદત
વઝીન નામદારાન સુતોરુઝ આયદત
હમાના અમર્દી સખુક દારી અમ
અરાયો અદાનેશ તુતુક દારી અમ
- ૪૨૨ અગીતી ચુનાન દાન કે રેસ્તમ મનમ
ફેઝજન્દએ તોખમે નયરમ મનમ
એખાયહ એ મન દરેત હીવે સેયાહ
સરે બહુઆન અન્દર આરમ અચાહ
યુઝોગીન કે હીદહ અખરે મરા
હમાન રખશે ધુરરાન હેઝખરે મરા
હમહ જન્જ ના કર્દહ યુઝીખતન્દ
હમહ દરત તીરો કમાન રીખતન્દ
ચુ કામૂસે જન્ગીઓ ખાકાને ચીન
સવારાને જન્ગીઓ મર્દાને ધીન
કે અચ પોશ્તે ઝીન શાન અખઝમે કમન્દ
રોખૂદમ સરે પાય કર્દમ અખન્દ
નેગહદારે શાહાને ઇરાન મનમ
અહર જાય પોશ્તે હેલીરાન મનમ
અઝીન ખાહેશે મન મશવ દર ગમાન
મદાન ખીશતન અરતર અચ આસ્માન
મન અચ અહરે ઇન ફરેહ અવરન્દે તૂ
એજૂચમ હમી રાયો પચવન્દે તૂ
નખાહમ કે ચૂન તો યકી શહૂરયાર
તખહ ગર્દહ અચ ચન્ગે મન રૂઝગાર
૪૨૩ કે મન સામે યલરા એખાનમ દેલીર
કચૂ બીશહ યુઝાશતી નરરહ રીર
અગીતી મનમ ચૂ કુંનૂન યાહગાર
અયા શાહુઝાદહ યલ એરેફ્તેયાર
અસી પહલવાને જહાન ખૂદહ અમ
અખાહ રૂચ હરૂચ ન પચમહહ અમ

દરેક રખસ એમ બોલતો હતો કે “આ નામદાર-સામે સવાર
સિવાય કોઈ બીજાને મળતો આવતો નથી
ઝીન ઉપર બહુ તે એક લેખાંડનો પહાડ છે-તેમજ તેનો રખસ
ગોચા એહરેમન પોતેજ છે.

અગરને એનો હરીફ એક મસ્ત હાથી પણ હોય-તો પણ તારે તે
હાથીના માથા ઉપર (મોતની ઇધાની દાખલ) ગુલી છાંટવી એધયે.

પાદશાહનાં ભેળાંમા અકલજ નથી-કે અસ્ફંદિયાર જેવા એક દખ
દખા અને બહાદુરી સાથના પેહલવાનને,

અને માહતાબ જેવા એક નામદારને તાજ અને તખ્ત માટે એવી
રીતે મારી નાખવા આપે છે

બુઢાપામા તેને તાજ, તખ્ત, મોહર અને ખજાના તરફ પ્રીતિ વધતી
બધ છે”

બ્યારે રસ્તમ અસ્ફંદિયારની નઝદીક આવી લાચો-એટલે તેજ વખત
તે નામદાર તેને એસ્તેકબાલ ગયે.

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “ઓ નવી રીતવાળા નવી રસ્મવાળા કીર્તિવંતા
જવાન પેહલવાન!

શા સબળથી તું મને તારા મેહમાનને લાયકનો ગણતો નથી?-મને
પરોણા તરીકે બોલાવવાનો કોલ આ રીતે પાળે છે?

હુ જે કાઈ કહું છું તે ધ્યાનથી સાંભળ-મારા જેવા પીર મર્દ સાથ
વગર ફેકટનો ખડા ના થા

તું પોતાને ધણીજ મોટા ગણે છે-અને આ તારા નામદારો પણ
તને મોટા લાગે છે

તેમજ મર્દાંગીમા તું મને હલકો ગણે છે-અકલ અને અનુભવમાં
તું મને એઠો ગણે છે

પણ તું બહુ કે હુન્યામા નગીમાનના ખાન્દાનને રોશન કરનારો
રસ્તમ તે હું છું

મારીથી સીઆહ દેવ પણ આજેજ અને છે-હું બહુગરના સર જાંધાં
નાખું છું.

જે મહાન નરોએ કે મારું અબ્રેમેયાન બેધું છે-તેમજ મારા સિંહની
ગરજના કરનારા રખસને બેધો છે,

તેઓ સધળા પોતાના તીર કમાન મચદાનમાજ પડતા મેલી લડાઇ
ક્યાં વગરજ નાસી ગયા છે

જેવાકે જંગી કામૂસ અને ખાકાને ચીન-તેમજ બીજા લડાયક સવારો
અને કીનો લેનારા બહાદુરો,

કે જેઓને કમંદના પેચમાં લઈ ઝીન ઉપરથી-હઠાવી લઈ તેઓના
હાથ પગ બાંધ્યા હતા

ઇરાનના પાદશાહોની સલાળ રાખનારો તે હું છું-તેમજ દરેક ઠેકાણે
ઇરાની બહાદુરોની પોશ્તપનાહ કરનારો પણ હું છું.

આ મારી માંગણીથી તું કાંઈ શુમાન ના ધરાવ-અને તને પોતાને
આસ્માન કરતાં પણ ચઢિયાતો ના ગણ

તારી કીર્તિ અને તારા તખ્તને ખાતેર તારું મન છતવા માયું છું-
અને તારી સાથ દોસ્તીમા મળી જવા માયું છું

હું નથી ચાહતો કે તારા જેવા એક શાહઝાદાનું ખીલતું નસીબ
મારા હાથથી ખરાબ થાય

કારણકે હું પેહલવાન સામ કે જેના ધાકથી નરસિંહો વટિક જંગલ
છોડી જતા હતા તેનેજ બહાદુર ગણું છું.

અને ઓ શાહઝાદા પેહલવાન અસ્ફંદિયાર!-હાલ હુન્યામાં હું તેનીજ
એક ચાદગારી તરીકે રહેલો છું

ઝમાનાઓ થયા હુ જેહાનનો પેહલવાન ગણાયો છું-જતાં એક
ફદાઈો પણ મેં ક્યું ખૂં કામ કીધું નથી

એ દુશ્મન જહાન પાક મન કર્દુ અમ
અસી રન્જો સખતી કે મન ખર્દુ અમ
એપાસમ એ યજ્ઞદાન કે યુગ્ગરત સાલ
બેદીદમ ચકી શાખે ફરૂશ ખ હમાલ
કે કીન ખાહફ અચ મદ નાપાક દીન
જહાની અર ઊ અર કુનન્દ આફ્રીન
એખન્દીફ અર રોસ્તમ એરફન્દેયાર
ચુનીન ગોકૂત કંથ પૂરે સામે સવાર
શુદી તઅ દેલ ચૂન નેયામદ અરામ
એચુસ્તમ હમી જીન સખુન કામો નામ
ચુનીન ગરૂમ યુદ્ધ ફરૂશ રાહી દરાચ
નકર્દમ તોશ રન્જુ તુન્દી મસાચ
હમી ગોકૂતમ અચ ખામદાદે પગાહ
અપૂએશ બેયાચમ અરે તૂ અશાહ
અદીદારે દસ્તાન શવમ શાહમાન
હમી શાહ દારમ રવાન ચક્રજમાન
કુનૂન યુદ્ધ તો ઈન્ રન્જ અર્દાશતી
અદસ્ત આમદી ખાનહુ યુગ્ગરતી
બેયારામો બેન્દીનો અર્દા જામ
એ તુન્દીઓ તીજી મખર હીચ નામ
અદસ્તે ચપે ખીશ અર જાચ કર્દુ
એ રોસ્તમ હમી મજલેસ આરાચ કર્દુ
જહાનદીદહુ ગોકૂત ઈન્ ન જાએ મનસ્ત
અજઈ નેશીનમ કે રાએ મનસ્ત
અખહમન ચુનીન ગોકૂત અર દસ્તે રસ્ત
બેયારાએ જાચશ અદાન સાન કે ખાસ્ત
અપા ખાસ્ત અનગાહુ અહમન દેજમ
અર અખૂ અરઆર્દહુ અચ કીનહુ ખમ
ચુ રોસ્તમ વરા દીહ જાન ચૂનહુ તીચ
અર આરોકૂત જાન પસ અખેશમો સેતીચ
ચુનીન ગોકૂત ખા શાહુઆદહુ અખશમ
તો નીક મરા બીનો યુકશાય અશમ
નહાની તો અચ પૂરે શાહે અવાન
કે મન રોસ્તમમ દર જહાન પહુલવાન
હોનર બીનો ઈન્ નામવર ગઉહરમ
કે અચ તોખમએ સામે કુન્દાવરમ
હમાન સામ અચ તોખમે જમશીફ યુદ્ધ
તુમાયન્દહુ ચૂન માહો ખુરશીફ યુદ્ધ
સઝાવારે મન ગર તોરા નીસ્ત જાચ
મરા હસ્ત પીરઝીઓ ફરૂશ રાચ
કેખાદો સેયાવૂશ કાઊસે કંથ
જહાનગીર કંથખુસવે નીકપચ
મરા મીનેશાન્દહુ પહુલએ અફ
ચુનાન ચૂન જહાન પહુલવાનરા સઝહ
અજાન પસ અર્કન્દ ફરૂશ શાહ
કે કુર્સીએ અરૂરીન નેહફ પીશગાહ
અફ ગોકૂત બેન્દીન અદેલ શાહકામ
સઝાવાર જાએ તો ખાદા ચુદામ
બેયામદ અરાન કુર્સીએ અર નેશસ્ત
પુર અચ ખેશમો બૂયા તુરન્જ અદસ્ત

મેં દુશ્મનોથી તમામ જેહાન પાક કીધી છે-અને પુષ્કળ મેહનત અને સખતી વેડી છે.

પણ ખોદાના ટુકાના કરૂં કું કે ભૂડો ઝમાનો હવે વહી ગયો છે-અને ઈરાન દેશમાં મારી બરાબરના મુખારક જવાનને મેં જોયો છે.

કે જેણે પૂરી દીનના નાપાક મદ (અર્જસ્પ) ઉપર કીનો લીધો છે-અને તમામ જહાન તેની ઉપર આક્રીનના શબ્દો બોલે છે "

ત્યારે અસ્ફદિયાર રસ્તમ ઉપર હસવા લાગ્યો-અને પછી એમ બોલ્યો કે "ઓ સામે સવારના બેઠા !

જ્યારે તને કોઈ તેડવા ન આવ્યું ત્યારે તને માહું લાગ્યું-પણ તને નહીં બોલાવવામાં મારી એક મતલબ હતી અને તેમાંજ મારી શોખા હતી.

આજનો દિવસ આવો ગર્મ હતો અને તારી સફર લાગ્બી હતી-તે ઉપરથી મેં તને તકલીફ આપી નહીં માટે તું ગુસ્સે ના થા.

મેં વિચાર્યુંજ હતું કે કાલે સવારના પેહોરમાં તારી પાસે માફી માગવા માટે જઇશ

તેમજ ઝાલના દીવાર બેઈ ખુશહાલ થઈશ-અને થોડોક વખત મારા ૪૨૪ છબને આનંદમાં રાખીશ.

પણ હવે જ્યારે તે પોતેજ પોતાનું મકાન છોડી આ મયદાનમાં આવવાની તકલીફ ઉઠાવી છે,

ત્યારે તો જરા આરામ લે, બેસ અને શરાબની જમ ઉઠાવ-હવે તુંદી કે ગુસ્સાનું નામ પણ ના લે."

પછી તેણે રસ્તમ માટે એક મજલેસ બનાવી-અને તેની જગ્યા પોતાના ડાબા હાથ ઉપર કીધી

અનુભવી રસ્તમે તેને કહ્યું કે "આ કાંઈ મારી જગ્યા નથી-હું જે જગ્યાએ કે મારો હક છે ત્યાંજ બેસીશ."

ત્યારે અસ્ફદિયારે બહમનને કહ્યું કે "જમણા હાથ ઉપર-એણે જેમ જગ્યા માગી તેમ તૈયાર કર "

તેજ વખત બહમન ગુસ્સા ભરેલો ઉઠ્યો-તેણે ગુસ્સાથી બવાં ચઢાવ્યાં હતાં

જ્યારે રસ્તમે તેને એમ બવાં ચઢાવતો જોયો-ત્યારે પોતે ગુસ્સામાં આવી ચીડાયો

અને ગુસ્સાથી શાહઝાદાને એમ કહ્યું-કે ' તું તારી આંખ ઉધાડી જરા મને સારી પળે જો

ઓ બહાદુર લોકોના શાહઝાદા ! શું તું જાણતો નથી-કે હું જહાન પેહલવાન રસ્તમ છું ?

તું મારા હોનરો અને મારા નામીયાં ખાન્દાન તરફ નેગાહ કર-કે ૪૨૫ હું બહાદુરી ભરેલા સામની અહલાદનો છું.

તેજ સામ જમશીદની અહલાદનો હતો-કે જે માહતાબ અને આફ-તાબની માફક દેખાવડો હતો.

અગરજે મારે લાયકની જગ્યા તારી પાસે નથી-તો મારી પાસ ફતેહમદી, દબદબો અને દાનાઇ તો છે

કચકોખા, સિવાવક્ષ, કચકાઊસ-અને દેશ છતનારો નેક કહમનો કચખુસર,

મને પોતાની પાસે જેમ જેહાન પેહલવાનને બેસાડવો જોઈયે તેમજ બેસાડતા હતા "

પછી અસ્ફદિયારે પોતાના છોકરાને સોનેરી ખુરસી પોતાની આગળ મૂકવા કહી.

અને રસ્તમને કહ્યું કે "ખુશહાલ રિલે તું અહીં બિરાજ-તારી બેઠક તો હમેશે લાયક જગ્યાએજ થજો ! "

રસ્તમ આવ્યો અને પેલી સોનેરી ખુરસી ઉપર બેઠો-હાથમાં શકર-ટીનું ફળ હતું અને ગુસ્સામાંજ આવી બેઠો.

નકૂહેશ્ કદને એસ્કન્દેયાર નેઝાદે
રોસ્તમરા વ સેતાયેશે ખુદ.

અસ્કન્દિયારનું રસ્તમની બુન્યાદને અપમાન કરવું
અને પોતાની બુન્યાદની તારીફ કરવી.

યુનીન્ ગોઠૂત બા રોસ્તમ એસ્કન્દેયાર
કે અય શીરુ દેલ મેહુતરે નામદાર
મન્ અયદૂન્ શનીદરેતમ અચ મૂબદાન્
ખુઝોર્ગનો બીદારુ દેલ મેઝદાન્
૪૨૬ કે દરેતાન્ ખુદ અચ ગઉરુરે દીવ આદ
બગીતી ફેઝન્ જીન્ નદારદ નેઝાદ
થુ આદ ઊ એ સામશ નેહાન્ દાશતન્દ
વરા રસ્તમીએ જહાન્ દાશતન્દ
તાનશ તીરહે રૂયો મૂયશ સફીદ
થુ દીદશ દેલે સામ શુદ નાઉમીદ
મેફરૂમદ તા પીશે દયાં ખરન્દ
અગરુ યુધીં માહી વરા મેરકરન્દ
બેયામદ બેયુસ્તારુદ સીમોરુદ પર્
નદીદ અન્દરુ હીચ આધનો ફર
બેમોદેશ બળઈ કે બૂદશ કુનામ
એ બોદેન્ મરુ ઊરા ખુરેશ બૂદ કામ
ખરે બચ્ચગાનશ બેયન્દાખત ખાર
કે ગાહે ખુરેશ ચુ ગુઝારન્દ દાર
બખુદેન્ થુ કર્દન્દ સૂયશ બેસીચ
રમીદન્દ અચ વય નખુદેન્દ હીચ
મરુ ઊરા યુનાન્ ખાર બુઝાશતન્દ
વચુ રૂય યકુખારુદ ખરુ કાશતન્દ
અગરુ અન્દ સીમોરુદ નાહારુ બૂદ
તાને જાલ પીશ અન્દરશ ખાર બૂદ
૪૨૭ રહા કર્દ વયરા બપીશે કુનામ
બીદારે ઊ કર્સ નખુદ શાહકામ
હમી ખુરુદ અકુગન્દુદ સુદારે ઊય
એ જામહુ ખરહુનહુ તને ખારે ઊય
ખરુ અકુગન્દ સીમોરુદ ખરુ જાલ મેહુર
ખરુ ઊ ગસ્ત અઝીનગૂનહુ અન્દી સેપેહુર
અઝાન્ પસ કે સુદારુ અન્દી ચશીદ
ખરહુનહુ સુએ સીસ્તાનશ કર્શીદ
પઝીરોઠૂત સામશ એ બી બચ્ચગી
એ નાદાનીઓ પીરીઓ ઘર્ચગી
બોજસ્તહુ ખુઝોર્ગનો શાહાને મન્
નેયાએ મનો નીકુખાહાને મન્
વરા ખરુ કર્શીદ-દો દાદન્દ ચીચ
ફેરાવાન્ ખરુ સાલ બુઝસ્ત નીચ
ચકી સરુવ ખુદ નાબસુદહુ સરશ
થુ બા શાખ શુદ રોસ્તમ આમદ ખરશ
એ મર્દાઓ ફર્હંગો દીદારે ઊય
બખરૂદન્ ખરુ આમદ યુનીન્ કારે ઊય
બરીન્ ગૂનહુ ખરુ પાદશાહી ગેરેઠૂત
બેખાલીદો નાપાસઈ ગેરેઠૂત

પછી અસ્કન્દિયારે રસ્તમને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “ઓ સિંહની
હિંમતના નામદાર સરદાર!

મેં મોઝિદો, ખુઝોર્ગ અને હુરયાર દિલના દાનાઓથી એમ સાંભળ્યું છે,

કે જાલ તો દેવની અહલાદથી જન્મ્યો હતો-અને દુન્યામાં એથી
વધારે બુન્યાદ ધરાવતો નથી.

જ્યારે તે જન્મ્યો ત્યારે લોકોએ તેને સામથી છૂપાવી રાખ્યો-કારણકે
તેને દુન્યામાં કોઈ બધા પથદા થઈ હોય એમ સમજવા લાગ્યા.

તેનું શરીર કાળું તેમજ ચેહરો અને બાલ સફેદ હતા-તેને બેઠને
સામ નિરાશ થયો.

તેણે ક્રમવિધી કે ‘એને દયાની નહીં કંઈ જાણે-કે પક્ષીઓ અને
માછલીઓ તેનો શોકાર કરી ખાય’

પછી સીમુર્ગે આવી તેને આસરો આપ્યો-પણ તેનામાં કંઈ અળકાટ
કે ઝોર તેને માલુમ પડ્યું નહીં.

તેથી તે તેને પોતાના માળામાં લઈ ગયું-એમ લઈ જવાની મતલબ
તેને ખાદ જવાનીજ હતી.

લાવીને તેને પોતાના બચ્ચાઓની પાસે ખુવારીથી નાખ્યો-કે ખાવાની
વખતે તેનાથીજ કામ ચલાવે.

પણ જ્યારે તેઓ તેને ખાવા માટે તેની તરફ ગયાં-ત્યારે તેઓ
બીહને નાસી ગયા અને કાંઈ પણ ખાધું નહીં.

તેને એમનો એમ ખુવાર પડતોજ નાખીને-તેની આગળથી એકદમ
જતાં રહ્યા.

હવે પેલું સીમુર્ગ પણ જો કે ઘણું બૂખ્યું થયું હતું-તો પણ જાલનું
શરીર તેની નજરમાં ઘણું હલકું માલુમ પડ્યું.

જેથી તેને પોતાના માળા આગળ છોડી મૂક્યો તેને જોવાથી કોઈ
પણ ખુશી થતું નહીં હતું.

પેલા સીમુર્ગના મુઝ્જાર ખોરાકમાંથી જે કાંઈ પડતું ખડતું તે જાલ
ખાતો હતો-પણ તેનું કંઘાળ શરીર તો કપડા વગર નાચુજ રહેતું હતું.

એવી રીતે સીમુર્ગે જાલ ઉપર દયા કીધી-અને એમ કેટલોક વખત
નીકળી ગયો.

અને કેટલીક સુદૃઢ સૂધી મુરદાર ખોરાક ખાધો બાદ-પેલું સીમોર્ગ
જાલને નાગોને નાગોજ સીસ્તાન તરફ લઈ ગયું.

સામે પોતાને ત્યાં છોકરાં ન હોવાને લીધે તેમજ પોતાની નાદાનીને
લીધે, બૂઠાપાને લીધે અને બેલુકીને લીધે જાલને કપૂલ રાખ્યો.

મારા મુખારક ખુઝોર્ગએ અને પાદશાહોએ-તેમજ મારા નેયાગાનોએ
અને મારા નેકખાહોએ,

કે તેને જ ચકી લીધો અને નવાજ્યો-અને એ પ્રમાણે તેની ઉપર
ઘણાંક વર્ષ પસાર થયાં.

એક સરોવરના ઝાડ જેવી કુમારી છોકરી હતી-તેની સાથ જ્યારે
તેને પરણાવ્યો ત્યારે રસ્તમ પથદા થયો.

જેની મર્દાનગી, ડહાપણ અને દેખાવને લીધે તેનાં કામો આસ્માન
સૂધી પુચ્યાં.

અને તેમ કરીને આપ એખતયાર સત્તા મેળવી પછી તે મગફરીથી
મૂલી ગયો અને અધર્મી બની ગયો.

એ ફર્મને શાહાનું કુંનું ખુબરૂ
હમી રાહે ફર્મનીગી નેરૂપરૂ
નેચારીદ અચ મોર્ષી મોર્ષી ચાદ
એ ચૂચમ એ ચસદાન અતાન શરૂમ આદ

હવે તો તે પાદશાહોના નંદુમનો અનાદર કરે છે-અને દાનાઇનો ૪૨૮
માર્ગ એખતયાર કરતો નથી.
સીમોર્ગની અને ત્યાં ખાધેલાં ભૂલેલાં માસની વાત તમે લોકો ભૂલી
ગયા છે-વધારે શું કહું-? ખોદાની લઅનત તમે ઉપર પડો !”

પાસોખે રોસ્તમ અએસ્કન્દેયાર વ
સેતાયેશે નેઝાદ વ કેદારે ખુદ.

રસ્તમનો અસ્કન્દિયારને જવાબ અને પોતાની
ખુન્યાદ અને કામની તારીફ.

અફગોફત રોસ્તમ કે આશામ ગીર
એ ચૂઈ સુખુનહાએ નાદેલ પઝીરૂ
દેલત સુએ કચ્છી બેખાલદ હમી
રવાનત એ દીવાન બેનાલદ હમી
તો આન ચૂચ કચ પાદશાહાન સજારેત
નચૂચદ સખુન શાહુ બેચ રાહે રાસ્ત
જહાનદાર દાનદ કે દરતાને સામ
ખુઝોર્ગસ્તો આ દાનેશો નીકુનામ
નેઝાદે વચ અચ તોખમે સામે જમ અસ્ત
કે ચૂન ઊ નખદેહુ બગીતી કમ અસ્ત
હમાન સામ પૂરે નરીમાન ખુવદ
નરીમાને ગોરૂદ અચ કરીમાન ખુવદ
ચુ ગશાર્ષો હુશાગ ખૂદશ પેદરૂ
બગીતી કુંનું ખૂદી આન તાજવરૂ
નેચાગાનતર પાદશાહી એ માસ્ત
વગરૂનહુ કરી નામે ઈશાન નખાસ્ત
કોખાદે ગુઝીનરા એ અદમોરૂચ ફૂંહ
મન આવદમ અન્દર મેયાને ગોરૂહ
વગરૂનહુ ચકી ખુદ પરસ્તનહુ મરૂદ
ન આ ગન્ને લશકર ન આ દારો ખરૂદ
હમાના શનીદસ્તી આવાએ સામ
નખુદ દર જમાનહુ ચૂન નીકુનામ
ખુઝોસ્તીન ખતૂસ અન્દરૂ અચદહા
કે અચ અન્ને ઊ કસ નગશી રહા
ખદયા નેહન્ગો ખસહુરા પલન્ગ
દમશ નરૂમ કર્દી ખકુહ ખારહુ સન્ગ
ખદયા સરે માહીઆન ખરૂ ફેરૂખત
વચ ખરૂ હવા પરૂરે કર્ગસ બેસૂખત
હમી પીલરા દર કરીદી ખદમ
દેલે ખોરૂમ અચ યાદે ઊ શુદ દેઝમ
ખદયા દરૂન ખૂદ ઊ ભયગીરૂ
એ બહુરશ શુદી આબે દયા ચુ કીરૂ
બેકાશત આન ચુનાન અચદહારા ખગોરૂચ
જહાન ગોફત ઊશ એહી ફરૂદે બોરૂચ
દેગરૂ સહુમગીન દીવ ખુદ ખદગમાન
તનશ ખરૂ જમીનો સરશ ખાસ્માન
કે દયાએ ચીન તા મેયાનશ ખુદી
એ તાબીદને ખુરૂ એયાનશ ખુદી

રસ્તમે તેને જવાબ આપ્યો કે “ મૂગો રહે-તું” શા માટે એવા દિલ
કુઃખાવનારા સખુનો બોલે છે ?

તારું મન પાપી બની ગયું છે-અને તારો આત્મા એહરેમનને
બોલાવે છે.

જેમ પાદશાહોને બોલવું ધરાત હોય તેમજ તું બોલ-પાદશાહ
રાસ્તીના માર્ગ વગર કાંઈ પણ બીજે સખુન બોલતો નથી.

ખોદાતાલાને રોશન છે કે સામનો બેટો ઝાલ ખુઝોર્ગી બરેલો, ડહા-
પણવાળો અને નેકનામીવાળો છે.

તેની ખુન્યાદ સામે સવાર અને જમશીદથી છે-કે જેના જેવા લડા
યકો દુન્યામાં ધણાજ થોડા પચદા થાય છે.

તેજ સામ, નરીમાનનો બેટો થાય છે-અને તે પેહલવાન નરીમાન,
કરીમાનનો બેટો થાય છે.

તેના (ઝાલના) વડવાઓ કેશરૂપ અને હુશગ જેવા થઈ ગયા છે-
એટલે હાલ આ દુન્યામાં ઝાલ પાદશાહ થયા હોતે.

પણ અમેએજ તારા નેચાગાનોને પાદશાહી અપાવી છે-નહીં તો
આને કોઇ તેઓતું નામ પણ નહીં લેતે.

પસદ કીધેલા કોખાદને પણ અલખુરૂ પહાડ ઉપરથી-લોકોની વચ્ચે ૪૨૯
કુંજ લઇ આવ્યા હતા.

નહીં તો કે તે એક બદગી કરનારો માણસ હોતો-કાંઈ તેની પાસે
ખજાનો કે લશ્કર તેમજ બહોજલાલી હતી નહીં.

ખચીત તે સામની તારીફ તો સાંભળીજ હશે-કે તેના અમાતામાં
તેના જેવા કીર્તિ મેળવેલો બીજો કોઇ હોતો નહીં.

પહેલા તો ત્વ શેહરમાં એક અચદહા હોતો-કે જેની ચુગાલમાંથી
કોઇ પણ છટકારો પામી શકતું ન હતું.

શું દયાના મગરમચ્છ કે શું જ ગલના ચિતાઓ તેનીથી છટી શકતા
નહીં હતા-પત્થરને તે પોતાના કુંદારાથી નર્મ કરી નાખતો હતો.

તેનો કુંદારો દયામાં માછલીઓનાં ડોકાને બાળી નાખતો હતો-અને
હવામાં હડતા ઓધ પક્ષીઓની પાખને સળગાવી દેતો હતો.

તે હાથીને પોતાના દમમા ખેંચી લેતો હતો-તેની યાદ થતાંજ ગમે
એવું પુરાહાલ બનેલું દિલ ગમગીન થઇ જતું હતું.

તેનું રહેઠાણ દયામાં હતું-જેના એહરથી તે દયાનું પાણી ડામર
જેવું કાળું થતું હતું.

એવા મોટા અચદહાને સામે ગુર્જના ફટકાથી મારી નાખ્યો-જેથી
દુન્યાના લોકો બોલવા લાગ્યા કે ‘આફ્રીન તારી કીર્તિ ઉપર.’

વળી બીજે એક ઇન્સાન સાથે હુરમની ધરાવનાર લય કર દેવ હતો-જેનું
શરીર ન્યારે અમીન ઉપર રહેતું ત્યારે તેનું માથું આસ્માને લાગતું હતું.

ચીનાઈ તારતરીમાં વહેતી નદીનાં પાણી તેની કમર સૂધી આવતાં- ૪૩૦
ખુરોશની રોશનીથી તેને પીડા થતી હતી.

હમી માહી અઝ આખ્ બહાશતી
પસ અઝ શુભદે માહુ યુગ્માશતી
અબુરશીદ માહીશ બેયાન્ શુદી
અઝ અર્થે ગદ્-દહુ બેયાન્ શુદી
કમરગાહે ઊરા બદ્ નીમ કંદુ
જહાનશ અઝાન્ દીવ બી બીમ કંદુ
દુ પત્યારહુ ઝીન્ ગૂનહુ પીયાન્ શુદન્
એ તીધે યલે સામ બીભાન્ શુદન્
હમાન્ માદરમ હોખે મેહુરાખ્ બૂદ
કઝ ફેશવરે સેન્દ શાદાખ્ બૂદ
કે ઝહુહાકુ બૂદશ બપન્બુમ પેદર
એ શાહાને ગીતી બર આવરુદ સર
નેઝાદી અઝીન્ નામવર તર ફેરાસેત
બેરદમન્દ ગદ્દન્ ન પીચદ એ રાસેત
હોનર આન્ કે અન્દર જહાન્ સરખસર
યલાનરા એ મન્ બેસેત બાયદ હોનર
હમાન્ અહુદે કાઊસ દારમ તુબેસેત
કે બર મન્ બહાનહુ નબાયદત બેસેત
૪૩૧ હમાન્ અહુદે કંયબુસલે દાદગર
કે ચૂન્ ઊ ન બસેત અઝ કયાન્ કંસ કંમર
અમીનરા હમહુ સરખસર ગશતહુ અમ
બસી શાહે બીદાદગર કશતહુ અમ
ચુ મન્ બર શુઝશતમ એ જયહુન્ બર આખ્
એ તૂરાન્ બચીન્ રફત અકાસેયાખ્
ચુ કાઊસે કંય શુદ બમાઝદરાન્
સાચુન્ ગોકૂત દસેતાન્ બસી અન્દરાન્
શનીદી કે બર વય એ આમદ એ દીવ
બફૂરી એ ભનશ બર આમદ ઘેરીવ
બેરફૂતમ બતનહા બમાઝદરાન્
શમે તારો ફરસન્ગહાએ ગરાન્
ન અઝન્જ માન્દમ ન દીવે સપીદ
ન સન્જહુ ન અઉલાહે ધન્દી ન બીદ
હમાન્ અઝ પયે શાહુ ફર્જન્દરા
બેકાશતમ દેહીરે બેરદમન્દરા
કે ગોદી ચુ સોહરાખ્ દીગર નબૂદ
બજૂરો બમદીઓ રઝમ આઝમૂદ
એ શશ સદ હમાના ફેબૂનસેત સાલ
કે તા મન્ બુદા ગશતમ અઝ પોસેત ઝાલ
૪૩૨ હમી પહુલવાન્ બૂદમ અન્દર જહાન્
યકી બૂદ બા આરકારમ નેહાન્

બસાને ફરીફને ફરશેખ નેઝાદ
કે તાબે યુઝર્ગી બસર બર નેહાદ
એ તખ્ત અન્દર આવરુદ ઝહુહાકુરા
સેપોદશ સરો તાબે ઊ ખાકુરા

દેગર સામ ફે બૂદ મારા નેયા
બેમોરુદ અઝ જહાન્ દાનેશો કીમેયા
સે દીગર કે ચૂન્ મન્ બેબસેતમ કંમર
તન્ આસાન્ શુદ અઝ રન્જહા તાબવર

તે દયામાંથી માહલી પકડીને-માહતાબનાં આસ્માન ઉપર લઈ જતો.

ન્યાં તે માહલી ખુરોદની ગરમીથી છુંભતી-તેનાથી ફરતો આસ્માન
પણ કુન્પી થતો હતો.

તેવા દેવની કમરના તેણે બે દૂકડા કીધા હતા-અને કુન્પાને તે દેવની
ધારતીથી છોડવી હતી

બેવી રીતની બે બલાઓ નાશ પામી-અને પેહલવાન સામની તલ-
વારથી તે બેભન થઈ ગઈ.

વળી મેહરાબ પાદશાહ કે જેનાથી સિંધનો મુલક આબાહ થયો છે
તેની બેટી તે મારી મા થયલી છે.

તેની પાંચમી પેઢીએ ઝહહાક હતો-જેણે આગળ પાદશાહોમાં મોટું
નામ મેળવ્યું હતું.

એથી ઊંચી બુન્પાદ કાણ ધરાવે છે?-હહાપણ બરેલો શખ્સ રાસત
બોલવાથી પોતાની ગર્દન ફેરવતો નથી

ખરૂં પૂછે તો એક છોડાથી બીબ છેડા સૂધી કુન્પામાં સઘળા પેહલ
વાનોને હોનર અને ખૂબી મારાથી મેળવવી બેઠયે

વળી માર પહેલું તહનામુ કાઊસ તરફતું છે કે જે માટે તુ કાંઈજ
બહાનું કાઢી શકવાનો નથી.

તેમજ દાદગર પાદશાહ કંયબુસલે કે જેની માફક કયાનીઓમાંથી કોઈયે
પણ પોતાની કમર બાધી હતી નહીં તેનું તહનામુ પણ હુ ધરાઈ છું.

હું સઘળા દેશોમા ફરી વળ્યો છું-અને મેં ઘણાક ખુદમગાર પાદ
શાહોને મારી નાખ્યા છે

ન્યારે હું જૈહૂન નદી પસાર કરી ગયો-ત્યારે તુરત અકાસિયાબ
તુરાનમાંથી ચીન તરફ નાસી ગયો.

ન્યારે કંયકાઊસ માઝદરાન ગયો-ત્યારે તે બાબતમા ઝાલે તેને ધણો
સમભળ્યો

પછી ત્યાંના દેવો તરફથી તેની ઉપર શુ શું વીત્યું હતું તે તો તેં
સાંભળ્યું છે-તે ત્યા અધારામા પોતાના બન માટે રૂદન કરતો હતો.

તે વખતે હું એકલો માઝદરાન ગયો-ન્યારે રાતો અધારી અને
ઘણાક ફર્સંગોની રાહ હતી.

ત્યા મેં અરઝંગ કે સફેદ દેવ તેમજ સનજહુ, ગદીનો અઉલાહ કે
બીદ નામના દેવોને જીવતા રાખ્યા નહીં

તેમજ મે પાદશાહનેજ ખાતેર-મારા બહાદુર અને હહાપણવાળા
બેટાને માર્યા

કે સોહરાબ જેવો બીબે કોઈબી પેહલવાન કૌવતમાં મદાનગીમાં
અને લડાઈ કરવામા પથદા થયો નથી

તુ બાણ કે ઝાલને પેટે મને જન્મ લીધાને છસોથી વધારે વર્ષ
ગુઝ્યાં છે.

એ લાગળા વખત દરમેયાન દેશમાં હુજ પેહલવાન ગણાયો છું-
મારું ઝાહેર અને ખાતેન એક સરખુજ હતું (એટલે હું જેમ બોલતો

હતો તેમજ કરતો હતો કોઈ પણ પાદશાહ સાથ મેં દગો કર્યો નથી)
મુબારક બુન્પાદના ફરીફત મિસાલ-કે જેણે મોટાઇતું તાજ સર ઉપર

મેલ્યું હતું.
અને જેણે ઝહહાકને તખ્ત ઉપરથી ઉઠાડી મેલ્યો હતો-તેમજ તેનાં

સર અને તાજને ખાકમાં લોટતા કર્યા હતા તેની મિસાલ હું ઇન્સાફવાળો
અને સાચો રહ્યો છું

વળી બીબું એ કે પેહલવાન સામ મારો બપાવો થાય-જેણે કુન્પામાં
દાનેશમંદી અને વિદ્યા હોનરમાં નામના મેળવી હતી,

વળી ત્રીબું એ કે ન્યારથી મે પેહલવાન તરીકે કમર બાંધી છે-
ત્યારથી ઈરાનના પાદશાહો રંજી ફરેગ રહ્યા હતા.

બહાનુ ખુરશી રૂઝ હરગેઝ નબૂદ
પથે મહે બી રાહુ બરૂ હેઝ નબૂદ
કે મન્ બુદમ અન્દર જહાન્ કામરાન્
મરા બૂદ શરશીકે ગોઝે મરાન્
બહાનુ ગોઝતમ ઈન્ તા બેહાની હમહુ
તો શાહીઓ ગઈનકશાન્ ચૂન્ રમહુ
તો અન્દર અમાનહુ રસીદહુ નવી
અગર અન્હ બા ફરૂકે કથખુજવી
તને ખીશ ખીની હમી દર જેહાન્
ન આગહી અઝ કારહાએ નેહાન્
ચુ બેચારૂ શુદ ગોઝતહા મય ખુરીમ
અમય જાને અન્દરૂશ બેશકરીમ

તે ઝમાના જેવો સુખી ઝમાનો થયોજ નથી-ઈરાનની પદશાહી દર
ખારમાં બેગાના મદેતુ પગહુ આબુજ નથી.

કારણકે દુન્યામાં મોટો ફતેહમંદ પેહલવાન હુજ હતો-શમશીર અને
ભારી ગોઝનો રાખનારો હુજ હતો.

હું આ સધળું એટલા મટિજ બોલ્યો છું, કે તું તે સધળું જાણે-
કારણ તું પાદશાહ છે અને આ પેહલવાનો તો તારા હાથ નીચેના છે.

તું ગમે એટલો પણ કયખુસરના જેવા દબદબાવાળો હોય-તો પણ તું
આ દુન્યામાં હજી નવોસરોજ આવ્યો છે.

અને તેથીજ તું દુન્યામાં ખસ પોતાને ને પોતાનેજ સમજે છે-પણ
ખીખાં છપાં કામોથી તું વાકેફાર નથી.

જ્યારે વાતો ધણીજ થઈ છે ત્યારે હવે ચાલો આપણે મય પીએ- ૪૩૩
અને મય પીને આપણા છવની ગમગીનીનો રોકાર કર્યે”

સેતાયેશ્ કર્દને એસ્ફંદેયાર પહ્લ-
વાની વ નેઝાદે ખુદરા દર
પીશે રેસ્તમ.

અસ્ફંદિયારે રસ્તમની નઝદીક પોતાની
પેહલવાની અને બુન્યાદની
તારીફ કરવી.

એ રેસ્તમ ચુ બેશનીહ એસ્ફંદેયાર
બેખન્દીહ શાદાન્ ચુ ખુરશી બહાર
એ ગોઝતારે રેસ્તમ હેલશ બરૂ દમીહ
ચુ જાન્ ચૂનહુ ગોઝતારે રેસ્તમ શનીહ
બહુ ગોઝત કઝ રજો પયકારે તૂ
શનીદમ હમહુ દહો તીમારે તૂ
શનવ કારહાઈ કે મન્ કર્દહુ અમ
એ ગઈનકશાન્ સરૂ બરૂઆવર્દહુ અમ
તુખોસ્તીન્ કમરૂ બરૂતમ અઝ બહુરે દીન્
તેહી કર્દમ અઝ બુતપરસ્તાન્ અમીન્
કસ અઝ જન્ગબુયાને ગીતી નહીહ
કે અઝ કોશતમાન્ આફૂ શુદ નાપરીહ
નેઝાદે મન્ અઝ પોશતે ગુસ્તારપરત
કે ગુસ્તારપ અઝ પોશતે લોહુરાન્પરત
કે લોહુરાન્પ બુદ પૂરે અવરન્દ શાહુ
કે બીરા બુદી આન્ અમાન્ આબો બાહુ
હમ અવરન્દ અઝ તોખમએ કયપરીન્
કે કર્દી પરીન્ બરૂ પેદરૂ આફીન્
પરીન્ બૂદ અઝ તોખમએ કયકોબાહ
બેરદમન્દ શાહીઓ હેલ પુરૂ એ દાહ
હમી રહુ ચુનીન્ તા ફરીફૂન્ શાહુ
કે અરહે કયાન્ બૂદો ઝીબાએ ગાહુ
હમાન્ માદરમ દોખતરે કયસરત
કે બી બરૂ સરે ફરેયાન્ અફૂસરત
હમાન્ કયસરૂ અઝ સહમ દારૂદ નેઝાદ
નેઝાદી અમાઇનો બા ફરૂકે દાહ
હમાન્ સહમ પૂરે ફરીફૂન્ ગોરૂદ
કે અઝ ખુજવાન્ બૂએ મહી બેબોરૂદ

જ્યારે અસ્ફંદિયારે રસ્તમની એવી વાતો સાંભળી-ત્યારે તે ખુશી
ભરેલા બહારની માફક ખુરાહાલ બની હસ્યો.

જ્યારે તેણે રસ્તમની એવી રીતની વાતો સાંભળી ત્યારે તે રસ્તમની
વાતથી તેનું દિલ ઉત્કેશ્યું.

અને તેને કહ્યું કે “મેં તારી રંજ, લકાઇ, દુઃખ અને ગમ માટે
સધળું સાંભળ્યું.”

હવે મેં જે કાઈ કામો કીધાં છે તે તું સાંભળ-કે જે કીધાથી પેહલ
વાનોમાં મેં નામના મેળવી છે.

પહેલાં મેં દીનને માટે કમર બાંધી-અને બુતપરસ્તાશી દુન્યા ખાલી
કરી નાખી

દુન્યાના કોઇ પણ પેહલવાને જોયું નહીં હશે-કે મારા મારી નાખેલા-
ઓથી ઝમીનની સપાટી પણ ઢકાઇ ગઈ હતી

મારી બુન્યાદ ગુસ્તારપની પીઠથી ઉતરી છે-કે જે ગુસ્તારપ પોતે
લોહુરાન્પની અડલાદથી ઉતર્યો છે.

લોહુરાન્પ અવરદશાહનો બેટો થતો હતો-કે જે તે વખતે આખર
અને મરતબો ધરાવતો હતો.

અવરદશાહ પણ કયપરીનની અડલાવનો હતો-કે જે કયપરીન
પોતાના બાપ ઉપર દુઆ કરતો હતો

કયપરીન કયકોબાદની બુન્યાદથી હતો-કે જે એક ડહાપણવાળો અને ૪૩૪
ઈન્સાફી ભરેલા દિલનો પાદશાહ હતો.

એ પ્રમાણે તું પાદશાહ ફરીફૂન્ સૂધી ચાલ્યો જ-કે જે ઈરાની પાદ-
શાહોમાં મોટો આગેવાન હતો અને તખ્તને શોભાવનારો હતો

તેમજ મારી મા પણ કયસરની બેઠી છે-કે જે રૂમીઆનાં સરત
તાજ છે

તે કયસર (ફરીફૂન્ના છોકરા) સદમથી બુન્યાદ ધરાવે છે-કે જે
બુન્યાદ રીત રેવાજ સાધની તેમજ દબદબા અને ઇન્સાફ સાધની છે.

તેમજ સદમ બહાદુર ફરીફૂન્નો બેટો હતો-કે જે સધળા પાદશાહો-
માથી મદદગીની દડી છતી ગયા હતા.

બેચૂચમ મનો કસ નચૂચદ કે નીસ્ત
કે બી રહુ ફેરાવાનો રાહુ અન્દકીસ્ત
તો આની કે પીશે નેયાગાને મન્
બુઝોગીને ફરખોન્દહ પાકાને મન્
પરસ્તન્દહ બૂદી તો ખુદ બા નેયા
નબૂચમ હમી જીન્ સખુન્ કીમેયા
તો શાહી એ શાહાને જાન્ ચાકૂતી
થુ દર અન્દગી તીચ બેશ્તાકૂતી
મેમાન્ તા બેચૂચમ હમહુ હરુએ હસ્ત
યકી ગર દોઝ્દસ્ત બે-માય દસ્ત

૪૩૫ કે તા શાહુ ગુસ્તાસ્પરા દાદ તખ્ત
મેયાન્ બસ્તહુ દારમ બમર્દીઓ બખ્ત
હરાન્ કસ કે બરુગસ્ત અચ રાહે દીન્
બેકોશ્તમ બમયદાને તુરાનો ચીન્
વજાન્ પસ કે મારા બગોકૂતે ગુરચમ
બેબસ્તો મરા દૂર કરુહ જી એ બચમ
બલોહરાસ્પ અચ બન્દે મન્ બદ રસીદ
શુદ અચ તુરુક રુએ જમીન્ નાપદીદ
બુએ ગુમ્બદાન્ દેખ બપયધમ્બરી
જહાન્દીદહુ જામાસ્પ શુદ લશ્કરી
બેયામહુ થુ જાન્ ગૂનહુ અમ બસ્તહુ દીદ
અચ અન્દીશહુ જાનો દેલમ બસ્તહુ દીદ
બેયાચરુદ અન્દી એ આહનગરાન્
કે મારા કુશાયદ એ બન્દે ગરાન્
હમી કારે આહનગરાન્ દીર બૂદ
દેલે મન્ બરુ આહન્ગે શમ્શીર બૂદ
દેલમ તન્ગે શુદ બાન્ગે શાન્ બરુ જદમ
તન્ અચ દસ્તે આહનગરાન્ બેસ્તદમ
બરુ અકાખ્તમ સરુ એ જાએ નેશસ્ત
હમહુ બન્દે બરુહમ શેકસ્તમ બદસ્ત

૪૩૬ બેરકૂતમ અજાન્ જા બદાન્ રચમગાહુ
કે ગુસ્તાસ્પરા બખ્ત ગુમ કરુદ રાહુ
ગુરીજાન્ શુદ અર્જસ્પ અચ પીશે મન્
બદાન્ સાન્ યકી નામદાર અન્બુમન્
બમર્દી બેબસ્તમ કમરુ બરુ મેયાન્
હમી રકૂતમ અચ પસ થુ શીરે જોયાન્
શનીદી કે દર હકૂતખાન્ પીશે મન્
એ આમદ એ શીરાને આન્ અન્બુમન્
બચારહુ બરુઈન્દેખ અન્દર શુદમ
જહાની બરીનગૂનહુ બરુહમ જદમ
બખૂને બુઝોગીન્ બેબસ્તમ મેયાન્
બેબસ્તમ હમહુ કીને ઈરાનેયાન્
બતુરાન્ જમીન્ આન્એ મન્ કર્દહુ અમ
હમાન્ રન્જે સખ્તી કે મન્ બર્દહુ અમ
હમાના નદીદસ્ત ગૂર અચ પલન્ગ
ન અચ શસ્તે મદ્જાહુ કામે નેહુન્ગ
યકી દેખ હમાન્ બરુ સરે ફરુદ બૂદ
કે અચ બરુતરી દૂર અચ અન્બૂહુ બૂદ
થુ રકૂતમ હમહુ બુતપરસ્તાન્ બુદન્દ
સરાસીમહુ બરુ સાને મસ્તાન્ બુદન્દ

આ મારી બુન્ચાદની વાત તને કહું છું અને તેને કોઈ ખોટી પાડી
શકનાર નથી-આખી ખોટી વાતો હમેશો ધણી હોય છે અને ખરી થોડી હોય છે.
તુ તે શખ્સ છે કે જે મારા નેયાગાનો, બુઝોગી અને કીર્તિવંતા
પાક પાદશાહોની આગળ,

તારા નેયાગાનો સાથ તુ પોતે નોકરી બજાવતો હતો-આ વાતથી
હું કાંઈ મતલબ શોધતો નથી

જ્યારે તે મારા નેયાગાનોની ચાકરીમાં તુ ખરે પગે બેભો રહ્યો
ત્યારેજ તેઓ તરફથી તને પાદશાહી મળી.

જે કાંઈ કહેવાતું છે તે સઘળું હું કહું ત્યાં સૂધી તું થોભ-અને
તેમાં જે કાંઈ ભૂલું હોય તો તે મને બતાવ.

કે જ્યારથી પાદશાહ ગુસ્તાસ્પને પાદશાહી મળી-ત્યારથી મેં મદાનગી
સાથ અને ફતેહમદી સાથ કમર બાંધેલી રાખેલી છે.

જે લોકો કે ઝરતોશ્તી દીનની રાહથી ઉતર્યા ગયા-તેઓને મેં તુરાન
અને ચીનના મથદાનમા મારી નાખ્યા.

પછી જ્યારે કે મને ગુરચમના કહેવાથી ક્યદમાં નાખ્યો અને મજ-
લેસની પુરાહાલીથી દૂર કીધો,

ત્યારે મારા ક્યદ પડવાથી લોહરાસ્પને હાનિ પુગી અને તુર્કીઓથી
સઘળો મુલક બરાબ ગયો

ગુમ્બદાન દેઝ તરફ જ્યા હું ગયે હતો ત્યાં દાનેશમદ જામાસ્પ
સિપાહીના વેશમાં ઉપર લખેલી ખગબીનો પથગામ લઈ આવ્યો.

જ્યારે તે આવ્યો અને મને એવી રીતે ક્યદ પડેલો બેચો-અને અંદે-
શાથી મારો જીવ અને દિલ ઝગમગ થયું હતું,

ત્યારે તે કેટલાક લૂહારોને લઈ આવ્યો-કે તેઓ મને બારી બદમાંથી
છાડે

પણ તે લૂહારોનું કામ બહુજ ધીર હતું-અને મારું દિલ શમ્શીર
પકડવા ઉપર તલપી રહ્યું હતું

હું કંટાળી ગયો મેં તેઓ ઉપર પોકાર માર્યો-અને લૂહારોના હાથ-
માથી મારો બદન ખસાડી નાખ્યું

અને મારી બેઠક આગળથી ઉભો થયો અને મારે હાથે સઘળી
બેઠકો તોડી નાખી

ત્યાર બાદ ત્યાથી હું પેલી લડાઈગાહમા ગયો કે જ્યા ગુસ્તાસ્પનાં
નસીબે પોતાની રાહ ગુમ કીધી હતી

હવે મારી આગળથી અર્જસ્પ નાસી ગયો-તેવીજ રીતે તેનું નામીઝું
લશ્કર પણ નાસી ગયું

ત્યારે મેં મદાનગીથી મારી કમર ઉપર કમરબદ બાધી-મસ્ત સિહની
માફક તેની પાછળ ચાલતો થયો

તે તો સાંભળ્યું હશે કે હકૂતખાનમાં-ત્યાંના સિંહો અને બીજા
ઓથી મારે માથે શું વીટ્યું હતું?

હું યુક્તિ કરીને રૂઢનદેઝમાં દાખેલ થયો-અને ત્યાની તમામ વસ્તીને
નાશ કરી નાખ્યો

મારા બુઝોગીના થયલાં ખૂન ઉપર મેં કમર બાધી-ધરાનીઓ તર
ફનો સઘળો કીનો તેઓ ઉપર લીધો.

તુરાન દેશમા મેં જે કાંઈ કીધું છે-તેમજ જે રંજ અને વેદના કે
મેં ખમી છે,

તેવી વેદના તો એક ગોરખરે ચિત્તા વાધથી પણ કોઈ વેળા જોઈ
હશે નહીં-અથવા તો સોસવાટને માછીની ઝાળથી ખમવી પડી નહીં હશે

પહાડને મથાળે રૂઈનદેઝ બધાયેલો હતો-અને ધણી બેચાઈને લીધે
લોકોની વસ્તીથી તે દૂર હતો

જ્યારે હું ત્યાં ગયો ત્યારે ત્યા સઘળા બુતપરસ્તોજ હતા-અને છાકટ
માણસોની માફક ગાંડા બનેલા હતા

એ હન્યામે તુરે ફરીફરને ગોરૂફ
કસ અન્દર જહાન નામે આન દેખ નબોરૂફ
અમદી મન આન બારહુરા બેસ્તદમ
પુતાનરા હમહુ બર જમીન બર જદમ
યકી તુરૂકી તુગજશતમ દર જહાન
નબાશદ ખુદ અચ પહુલવાન ઈન નેહાન
બરઅફાખતમ આતેશે અરૂહેશેત
કે બા જન્દ આર્વદહુ ખુદ અચ બેહેશેત
અપીરૂઝીએ દાદગર યકુ ખોદાય
અઈરાન સુનીન આમદમ બાચ જાત
કે મારા બહર જાએ દુશમન નમાન્દ
અબુતઆનહા દર બરહુમન નમાન્દ
અતનહા તને ખીશ બેસ્તમ નબરૂફ
અપખાશ તીમારે મન કસ નબરૂફ
સુખુનહા કુતૂન ગશત બર મન દરાચ
અગર તેશનઈ જામે મય બર ફરાચ

બહાદુર ફરીફરના ઓકરા વરના વખતથી-ફન્યામાં કોઇયે તે કિલ્લાનું ૪૩૭
નામ પણ નહીં લીધું હતું.

તે કિલ્લા મેં મારી બહાદુરીથી લીધો-અને સઘળી મૂર્તિઓ ઝમીન
દોસ્ત કીધી.

અને કેથે એક પણ વરના રહેવા દીધો નહીં-આ વાત તુંજ પેહલ-
વાનથી કાંઈ છપી તો રહી ન હશે

અને ત્યાં મેં ઝરતોશ્તનો આતશ કે જે જંદ અવસ્તાની સાથે બેહ-
સ્તમાંથી લાવ્યો હતો તે રોશન કીધો.

અને દાદગર એકલા એક ખોદાની ફતેહમંદીએ કરીને-એવી રીતે હું
ઈરાનમાં પાછો આવ્યો.

કે હવે કોઈ પણ જગ્યાએ અમારો દુશ્મન રહ્યો નહીં-અને મંદિરમાં
મૂર્તિપૂજક શ્રાક્ષણ પણ હવે રહ્યો નહીં.

મેં એકલાએજ એ સઘળી લડાઈઓ કીધી-લડાઈમાં કોઈયે પણ મારો
ગમ પાડ્યો નહીં

હવે આ મારી વાત બહુ લાગ્બી થઈ ગઈ-તેથી જો તું તરસો થયો
હોય તો મયની જમ ઉઠાવ "

સેતાયેશ્ કદને રોસ્તમ અપહલવા-
નીએ ખુદ દર પીશે એસ્કન્દેયાર.

રસ્તમે અસ્કન્દિયારની નઝદીક પોતાની
પેહલવાનીની તારીફ કરવી.

સુનીન ગોકૂત રોસ્તમ અએસ્કન્દેયાર
કે કેદાર માનહ એ માન યાદગાર
કુતૂન દાદ દેહુ બારો બેસ્તવ સોખન
અઝીન નામ બરદારે પીરે કોહન
અગર મન નરકૂતી બમાજંદરાન
અમદન બર આર્વદહુ ગોર્જે ગરાન
કુબા ફર ખુદ ગીવો ગૂદર્જો તુસ
શહે નામવર હમ એ ધમ પુર ફેસુસ
કે કન્દી દેલો મધએ દીવે સફીફ
કેરા ખુદ અબાજુએ ખીશ ઈન ઉમીફ
કે કાઊસે કયરા કુશ્તી એ બન્દ
કે આર્વદી ઊરા અતખતે બલન્દ
એ બન્દે ગેરાન બોઈમશ સુએ તખ્ત
શુફ ઈરાન બહા શાહો ઊ નીકુખખત
સરે જાદુઆનરા બેકન્દમ એ તન
સતૂદાન નદીદહેઠા યૂરો કફન
દરાન રખમહા યારે મન રખશ બૂદ
હમાન તીધે તીજમ જહાનખખશ બૂદ
વજાન પસ કે શુફ સુએ હામાવરાન
બેબસ્તન્દ પાયશ અબન્દે ગરાન
બેબોઈમ અચ ઈરાનેયાન લશ્કરી
બલખ કે ખુદ મેહુતરી યા સરી
બેકોશ્તમ બજગ અન્દરૂન શાહુ શાન
તેહી કરૂદમ આન નામવર ગાહુ શાન
જહાનદાર કાઊસ ખુદ બસ્તહુ બૂદ
એ રન્જે એ તીમાર દેલ બસ્તહુ બૂદ

રસ્તમે અસ્કન્દિયારને કહ્યું-કે "આપણી તરફથી આપણા કામેજ
યાદગારી તરીકે રહે છે

હવે તુ આ ઝઇફ બુદ્દા નામ ઉઠાવનારની વાત સાંભળ અને ઇન્સાફ
આપનારો બન

અગરજો હું બારી ગોર્જે ગઈન ઉપર ઉઠાવીને માજંદરાન નહીં જતે, ૪૩૮

કે જ્યાં જીવ, ગૂદર્જ અને તસ આંધળા અનેલા હતા-તેમજ નામવર
પાદશાહ પણ ગમથી અકસોસ ભરેલો હતો,

તો સફેદ દેવનું દિલ અને મગજ કોણ ચીરી નાખતે ?-કોણને પોતાની
બાજુ ઉપર એટલી ઉમેદ હતી ?

કયકાઊસને બંદમાંથી કોણ છોડવતે ?-કોણ તેને પાછો ખુલ્લે તખ્ત
ઉપર લાવી બેસાડતે ?

મેં તેને બારી બેડીઓમાથી છોડવીને ઇરાનનાં તખ્ત ઉપર બેસાડ્યો-
જેથી સઘળો ઇરાન દેશ તેનાથી ખુશ થયો અને તે પોતે બાગ્યશાળી થયો

મેં જાદુગરોના સર તનથી ઉમેડી નાખ્યાં-તેઓની લાશોએ અસ્તો-
દાન અને ગોર કે કફન કાંઈજ નેથું નહીં

અને એવી લડાઈઓમાં મારો રખશ ઘોઝળ મારો સાથી હતો-તેમજ
દેશો બખ્શોશ કરનારી મારી તેજ તલવાર મારી મદદગાર હતી.

ત્યાર પછી જ્યારે કાઊસ હામાવરાન તરફ ગયો-અને તેઓએ તેના
પગ બારી બદથી ખાંધ્યા

ત્યારે ઈરાનીઓમાંથી જ્યાં કેથે પણ મોટાઓ અને સરદારો હતા
તેઓનું એક લશ્કર તૈયાર કરીને હું લઈ ગયો.

અને તેઓના પાદશાહને મેં લડાઈમાં મારી નાખી-તેઓનું તે નામીયું
તખ્ત ખાલી પાડ્યું.

જે વખતે પાદશાહ કાઊસ પોતે બંધાયેલો હતો-અને તેનું દિલ ૪૩૯
રજ અને ગમથી ગ્રામી થયલું હતું.

અધરાન્ યુદ્ધ અક્રાસિયાબ્ધ આન્ અમાન્
અખા લશ્કરો નામવર્ મેહુતરાન્
બિયાવર્દમ્ અચ્ચ ખન્ધ કાઊસરા
હમાન્ ગીવો યુદ્ધો હમ તુસરા
અધરાન્ કશીદમ્ એ હામાવરાન્
હમાન્ પહુલવાનાનો નામ આવરાન્
શમે તીરહુ ચૂન્ મન્ બેરૂતમ્ એ પીશ
હમહુ નામ બેરૂતમ્ ન આરામે ખીશ
ચુ દીહ આન્ દેરૂશાન્ દેરૂરો મરા
અયૂશ આમદશ ખાન્ગો રખરો મરા
બેપદાખ્ત ઈરાનો શુદ્ધ સૂએ ચીન્
જહાન્ શુદ્ધ પુર અચ્ચ દાદો આમનો દીન્
ગર અચ્ચ યાલે કાઊસ ખૂન્ આમદી
એ પોશ્તશ સેયાવૂશ ચૂન્ આમદી
ચુ કયખુસર અચ્ચ પાકુ માદુર ન બાહ
કે લોહુરાતપરા નામે શાહી નેહાહ
પેદુર આન્ દેલીરે ગેરાન્માયહુ મરુદ
એ નન્ચ અન્દર આન્ અન્ચુમન પાકુ ખરુદ
૪૪૦ કે લોહુરાતપરા શાહુ બાયેરત ખાન્ધ
વચ્ચ દર જહાન્ નામે શાહી બેમાન્ધ
એ મન્ બેશનવ અચ્ચ ગોરુદ એરેકન્દેયાર
મખાશ ઈમન્ અચ્ચ ગર્દેશો રૂચગાર
તો તકુયહુ ચુનીન્ ખરુ જવાની મકુન્
એ પીરે જહાન્દીદહુ બેશનવ સખુન્
મકુન્ આનચે ગુશ્તારપ્ અચ્ચ હમી
કે ઊ રાહે દાનેશ નપૂયહુ હમી
અખુએ ખદ્ધ ઊ બેરેતહુ અચ્ચ બાબ્બ અખ્ત
કે નકીન્ ખદ્ધ બાદો ખરુ તાબે તખ્ત
પેદુર ચૂન્ મરુ ઊરા સખુકસાર દીહ
પરસ્તેશગહી અચ્ચ જહાન્ ખરુ ગુઝીદ
ચુ દીદશ મરુ ઊરા ચુનીન્ કીનહુ બૂય
અઆતેશકદહુ રકૂત બા આબૂકય
બિયામહુ બઝાબુલ પેદુરા બબહખ
રહા કરુદ તનહાશ બા કામે તહખ
સરન્જમ્ અચ્ચ ચીન્ બેરૂન્ તાખ્તન્ધ
અખારી મરુ ઊરા અખૂન્ આખ્તન્ધ
કસી ફ પેદુરા ચુનીન્ ખારુ કરુદ
પેસરૂરા નખાહહુ ધમે કારુ કરુદ
૪૪૧ સરુ અખાને હીલત ખદ્ધ કરુદ બાચ
અતુ ખદ્ધખુઈ કરુદ ગુશ્તારપ્ સાચ
બેખાહહુ બદેલ્ મર્ગે એરેકન્દેયાર
કે ફરૂદ બા રેસ્તમશ કાઝારુ
હમાના એ તુ હસ્ત તસાન્ દેલશ
ફેરૂરકૂતહુ પાએ દેલ અન્દરુ ગેલશ

તે વખતે અક્રાસિયાબ પોતાનાં લશ્કર અને નામવર સરદારો સાથે
ધરાનમાં હતો.

હવે હું કાઊસને તેમજ ગીવ, યુદ્ધ અને તુસને બંદમાંથી છાડવી
લાવ્યો.

તેમજ હામાવરાનથી હું નામ હાવનારા સધળા પેહલવાનોને ઈરાનમાં
લઈ આવ્યો.

કાઊસને છાડવવા રાતને વખતજ ન્યારે હું કુચ કરી ગયો-ત્યારે મારા
મનમાં લલાઈ કરવાનોજ વિચાર હતો. મારાં મુખનો વિચાર મેં ક્યો હતો નહીં.
ત્યાથી પાછુ આવતા ન્યારે અક્રાસિયાબે મારો ઝળકાટ ભરેલો ઝુટે
બેથો-અને તેના કાનમાં મારા રખરાનો પોકાર પડ્યો,

ત્યારે તે ઈરાન ખાલી કરી ચીન તરફ નાસી ગયો-અને તમામ
જહાન પાછી ઈન્સાફ ભરેલી અને દીનઆઈન ભરેલી થઈ

હવે બે કાઊસનું ખૂન થતે-તો તેની પીડથી સિયાવક્ષ કેમ પચાઈ થતે ?

પછી કયખુસર કે જેણે લોહુરાતપને પાદશાહ બનાવ્યો તેના જેવો
પાદશાહ પોતાની પવિત્ર માતાથી જન્મ લેતોજ નહીં

પેલા ઊંચી બુન્યાદના બહાદુર મર્દ મારા બાપે-તે અન્બુમનમા
(કયખુસરની) રામને લીધેજ મોમાં ખાક નાખી હતી,

કે 'હા લોહુરાતપને સધળાઓએ પાદશાહ તરીકે બોલાવવો બેધરે'-
અને તે મારા બાપથીજ દુન્યામાં તેનું નામ પાદશાહ તરીકે કાયમ રહ્યું.*

ઓ પેહલવાન અસ્ફદિયાર ! હુ કહું છું તે સાંભળ-તુ હમાનાની
ગર્દેશથી નચિન્ત ના બન

તુ તારી જવાની ઉપર એટલો બધો મુસ્તાક ના રહે-અને આ અનુ
બરી યુદ્ધની વાત બરાબર સાંભળ

ગુશ્તારપ જે કાંઈ કહે છે તે તુ ના કર-કારણકે તે દાતાઇને માર્ગે
ચાલતો નથી

તેણે પોતાની બૂઝી ખાસીયતેજ બાપની પાસેથી તેનું નસીબ જીનવી
લીધું-કે તેની ઉપર તેમજ તેનાં તાજ અને તખ્ત ઉપર લખનત હોને !

ન્યારે બાપે તેને એવો હલકાં મગચનો બેથો-ત્યારે તેણે દુન્યા છોડી
દઈ ખોદાની પરસ્તેશ કરવાની જગ્યા એખ્તયાર કીધી

ન્યારે તેણે છોકરાને એવો કીનાખોર બેથો-ત્યારે પોતાની આબરૂ
બળવવા તે આતશકદેહમાં જઈ બેઠો

પછી ગુશ્તારપ પોતે તો ડાબુલ આવ્યો અને બાપને બદખમાં ના
મુરાદ એકલો છોડી દીધો

શેવટે તારતરતા મુલકથી દુરમનો ધસી આવ્યા-અને ખુવારીથી તેનું
ખૂન કીધું.

જે કોઈ પોતાના બાપને એવી રીતે ખુવાર કરે-તે પોતાના છોકરાની
ખાહેશ પુરી કરવાની દરકાર કરે નહીં

તને તાજ નહીં આપવા માટે તેણે દાવપેચના કોયળાનું મો ઉધા-
ડ્યું છે-તારી સાથે કપટ રમવાની ગુશ્તારપે તૈયારી કીધી છે.

તે પોતાનાં દિલમાં તો તુ અસ્ફદિયારનું મોતજ ચાહે છે-કારણકે
તેથીજ તેણે રસ્તમ સાથે લડાઈ કરવા તને ફર્માવ્યું

ખચીત કે તેનું દિલ તારીથી ધાસ્તી બધું થયું છે-અને તેનાં દિલને
પાયોજ કિચડમાં ફસી પડ્યો છે

* બેશક કે આ રસ્તમ ખરજ કહે છે કારણકે પાદશાહ કયખુસરની ખાહેશને તાબે થઇનેજ ડાલે લોહુરાતપને પાદશાહ તરીકે કબૂલ રાખ્યો હતો અને બીબા ઇરાનીઓ કે જેઓ લોહુરાતપ પાદશાહ થાય તેની વિરૂધ્ધ હતા તેઓને પણ ડાલે સમજાવી લીધા. અગરબે ડાલ અને રસ્તમ લોહુરાતપને પાદશાહ તરીકે કબૂલ નહીં રાખતે તો કદી પણ ઇરાનીઓ તેને પોતાનો પાદશાહ ગણતે નહીં. કયખુસરની મરજીને માન આપી ડાલે અને રસ્તમે લોહુરાતપને પાદશાહ તરીકે કબૂલ તો રાખ્યો પણ ત્યાર પછી તેની પાદશાહીમાં કે ગુશ્તારપની પાદશાહીમાં તેઓએ ઈરાનની પોશ્તપનાહ છોડી દીધી હતી

ન બીનહ અખાખુ ઊ કે અરૂ મન્ અજન્હ
રસહ અચ તોઓ મન્ શવમ પાય અન્હ
મકુન્ અય પેસરૂ બેશનવ અચ મન્ દુરેતેત
કે ગુરુતારપ પુહ દુશમને જાને તોરેત
અત્ તા નખાયહ વરા દાહ તખત
અયયકારે મન્ મરૂ તોરા કરૂહ સખત
બેમાન્ તા કે આન્ તાજો તખતો કોલાહ
અહજખ અરહ યા અઅખરે સેયાહ
પેદરૂ મરૂ એ ફર્જન્હ દારહ દેરીહ
સરે આહ અન્દરૂ સરથ આહ તીહ
પેદરૂ ફ અહરેતાન્ કુનહ ગુમ પેસરૂ
થુ દરૂરન્દહ ગોઝી ન ચૂપાન્ પેદરૂ
અઅએ પેદરૂ મરૂ તોરા જાહ અસ
એ રોસ્તમ હમાન્ ગોઝી ગૂપાહ અસ
અઈરાને તૂરાન્ તોરા શહ કુનમ
એ તૂ દરેતે અહખાહ ફતહ કુનમ
વગરૂ અસ્તને મન્ હમી આયદત
અઝીન્ અસ્તગી હીય તુકુશાયદત
કે મન્ અચ કુશાદે કમાન્ રૂએ ધીન્
બેહજમ હમી આસ્માન્ અરૂ અઝીન્
મરા ખૂહ ધીન્ મર્દાઓ નામે કામ
કે લોહરાસ્પ પુહ ચકુ સવારહ અશામ
મરા ખૂહ ધીન્ અન્જો આખાહ ખૂમ
કે ગુરુતારપ આહનગરી પુહ અરૂમ
એ નાઝી અદીન્ તાજે ગુરુતારપી
અદીન્ ચારહો તખતે લોહરાસ્પી
મન્ અચ ફેદકી તા શુદસ્તમ કોહન્
અદીન્ચૂનહ અચ કસ નબોદમ સોખન્
કે ગુચહ બેરવ દરેતે રોસ્તમ બેઅન્હ
નખન્દહ મરા દસ્ત અર્જે અલન્હ
મરા ખારી અચ પૂઝેશી ખાલેશ અસ્ત
વઝીન્ નરૂમ ગોકૂતન્ મરા કાહેશ અસ્ત
એ તીઝીશ ખન્દાન્ શુહ એસ્ફન્દેયાર
બેયાઝીદો દસ્તશ ગેરેકૂત ઉસ્તુવાર
અહ ગોકૂત કય રોસ્તમે પીલતન્
થુનાની કે બેશનીદમ અચ અન્બુમન્
સેતઅસ્ત આજૂત ચૂન્ રાને શીરૂ
અરો યાહ ચૂન્ અમદહાએ દેલીરૂ
મેયાન્ તન્ગો ખારીકૂ હમચૂન્ પલન્ગ
થુનાન્ ગોરૂહ કોહ અરૂ કશાહ રૂએ જન્ગ
પુજસ્તહ અરો ખૂમે ઝાપુહ કે શીરૂ
હમી પર્વરાનહ ગવાને દેલીરૂ
પુનકૂ ઝાહ કશ પુજરહ રૂચમારૂ
બેમાનહ અગીતી થુ તૂ ચાહમારૂ
બેચકૂશોરૂહ અન્ગશ મેયાને સોખન્
એ અર્ના બેખન્દીહ મર્દે કોહન્
એ નાપુન્ હમી રીખતશ આબે અરૂહ
હમાના ન પીચીહ અખાન્ દરૂહ મરૂહ
ગેરેકૂત આનઅમાન્ દરેતે મેહૂતરૂ અહસ્ત
થુનીન્ ગોકૂત કય શાહે યહદાન્ પરસ્ત

ગુરુતારપ સ્વખામાં પણ નહીં બેરો કે તું મને હાનિ પુગાડી શકે
અને હું તારે હાથે કચદ પકડાઉં.

માટે એ બેઠા! તું એવું ના કર, હું ખરું કહું છું તે સાંભળ-કે
ગુરુતારપ પોતેજ તારા જીવનો દુશ્મન છે.

પોતાતું તખ્ત તને આપવું ન પડે તે માટે-તને ખાસ મારી લડાઇ
માટે ઉસકેથી છે.

તું રાજપાટનો ખેંચાલ છોડી દે કે તારો આપ બેઠયે તો તાજ અને
તખ્તને સાથે દુઝખમાં લઇ જાય કે બેઠયે તો સીઆહવાદળ ઉપર લઈ જાય.
જે આપ પોતાના છોકરાને રાજપાટ આપવાનો વિચાર નહીં રાખતો
હોય તેવું માથું તલવારેજ કપાને!

જે આપ કાવતરું કરે અને પોતાના છોકરાને મરવા આપે-તે આપને
ભરવાડની ઉપમા નહીં પણ ફાંસી ખાનાર વરૂની ઉપમા આપવી બેઠયે.

માટે આપની જગ્યાએ તને ઝાલ અસ છે-તેમજ તને રસ્તમથી આ
ગોઝું પુરતો છે.

હું તને ઈરાન અને ટરાનનો પાદશાહ બનાઉં-અને દુશ્મનોના હાથ ધર
તારાથી દૂર રાખું.

પણ જો તું મને બેઠી પેહેરાવવાજ માગતો હોય-તે તેમાં તું કાંઈ
ફાવવાનો નથી.

કારણકે લડાઈના દિવસ ઉપર કમાનમાંથી તીર છોડીને-આસ્માનને
ઝમીન સાથે હું સીવી લઉં છું.

જે વખતે કે લોહરાસ્પ સીયામાં એક હલકો જેવો સવાર ગણાતો
હતો તે વખતે મારામા આ મદાનગી, નામવરી અને નહોજલાલી હતી.

જે વખતે કે ગુરુતારપ રૂમમાં એક લૂહારતું કામ કરતો હતો-તે
વખતે હું આ ખજાના અને આખાદ સર ઝમીનનો માલિક હતો.

તું આ ગુરુતારપનાં તાજ ઉપર તેમજ લોહરાસ્પનાં તખ્ત અને
ખજાના ઉપર શાનો અકડાઇ જાય છે?

મારાં બચપણથી તે બુદ્ધેદો થયો ત્યાં સૂધી-મેં કોઈનું એવું રીતતું
બોલેલું સાંખ્યું નથી.

કે તે તને એમ કહે કે ‘જ, રસ્તમનો હાથ આધ’-પણ મારા હાથ
તો આસ્માનની ખાંધી શકો નહીં.

તારી પાસ આબેઝી અને કાલાવાલા કરૂં છું તેજ મને હલકું લગાડે છે-
અને નમનતાઇથી તારી સાથે વાત કરૂં છું તેથી મારો મસ્તબો ધટે છે”
રસ્તમના ઉસકેરાઈ જવાથી અસ્ફંદિયાર હસવા લાગ્યો-અને પોતાનો
હાથ લાગેલો કરી રસ્તમનો હાથ મજબૂત પકડયો.

અને બોલ્યો કે “ઓ પીલતન રસ્તમ!-મેં સઘળા લોકોથી તારે ધર
માટે જેવું સાંભળ્યું હતું તેવોજ તું છે.

તારી ખાચૂ સિંહની શાન જેવી મજબૂત છે-તારી છાતી અને ગર્દન
દિલાવર અઝદહાના જેવી છે.

તારી કમર ચિત્તાની મિસાલ સાંકડી અને પાતળી છે-એવા ખાંધાનો
પેહલવાન તો ખરેખર લડાઈને દહાડે પહાડને પણ ઉપેડી નાખે.

ઝાપુલની સર ઝમીન ખરેજ લાગ્યશાળી છે કે જે સિંહ જેવા બહા-
દુર પેહલવાનોને ઉછેરે છે.

લાગ્યશાળી ઝાલ કે જ્યારે તેનો વખત પુરો થઇ જશે-ત્યારે ફુન્ખામાં
તે તારા જેવો એક યાદગાર પેહલવાન છોડી જશે.”

એમ કરતાં કરતાં તેણે રસ્તમનો હાથ ઝોરથી દાખ્યો-પણ તે જવાનથી
પેલો બુદ્ધેદો મર્દ હસવા લાગ્યો.

જે કે તેના નખમાંથી પીળું પાણી નીકળ્યું ખરું-છતાં તે દુઃખથી
જરા પણ તેને લાગ્યું નહીં.

પછી તેજ વખત રસ્તમે તે સરદારનો હાથ પોતાના હાથમાં લીધો-
અને બોલ્યો કે “ઓ યઝદાન પરસ્ત શાહઝાદા!

પ્રગુર શાહ ગુસ્તાસપ આન નામદાર
કે ઊ પુર દારદ થુ એરફ-દેયાર
પ્રગુર આન કે ચૂન તૂ પેસર હાયદશ
હમહ ફરફે ગીતી બેયકુહાયદશ
૪૪૪ હમી ગોફતો અગશ બઅગ અન્દકુન
હમી દાસ્ત તા મેહુરે ઊ શુહ થુ ખૂન
હમહ નાખુનશ પુર એ ખૂનાખ કરફ
ખરફે સેપહુયુહ પુર અચ તાખ કરફ
બેખન્દીહ અઝાન ફરફેખ એરફ-દેયાર
ખફ ગોફત કય રોસ્તમે નામદાર
તો એમફચ મય ખુર કે ફદા ખરજમ
બેખીચીઓ યાદત નેયાયફ એ ખચમ
થુ મન ખર નેહમ ઝીન બ અરફે સેયાહ
ખસર ખર નેહમ ખુજવાની કોલાહ
ખનીહફ એ અરપત નેહમ ખર ઝમીન
અઝાન પસ ન પખાશ જૂઈ ન કીન
દો દસ્તત બેખન્દમ ખરમ નજદે શાહ
બેગૂયમ કચ મન નહીદમ ગુનાહ
બેખાશમ બખીશશ બખાહેશગરી
બેસાઝમ એ હરૂગુનએ દાવરી
રહાનમ તોરા અચ ધમો દહો રન્જ
બેયાબી પસ અચ રન્જ ખૂબીઓ ગન્જ
બેખન્દીહ રોસ્તમ એ એરફ-દેયાર
ખફ ગોફત સીર આઈ અચ કાઝીર
૪૪૫ કુળ દીદઈ જગે જગ્યાઆવરાન
કુળ ચાકૂતી ખાદે ગોઝે ગરાન
અગર ખર થુનીન ફએ ગર્દફ સેપેહર
બેપૂશફ મયાને દો તન ફએ મેહુર
ખતએ મયે સોરખ કીન આવરીમ
કમાનો કમનો કમીન આવરીમ
ધવે ફસ ખાહીમ ઝાવાએ ફહ
બતીધો બગૂપાલ ખાશફ દેફહ
બેખીની તો અચ ફરફેખ એરફ-દેયાર
ગેરાઈદનો જુસ્તને કાઝીર
થુ ફદા બેયાયમ ખફસ્તે નખરફ
ખઆવરફ મરફ અન્દર આયફ ખમરફ
એ ફેહફ બઆધૂશ ખરફારમત
ખતચદીકે ફખેન્દફ ઝાલ આરમત
નેશાનમત ખર નામવર તખતે આજ
નેહમ ખર સરત ખર દેલઅફૂચ તાજ
કુળ ચાકૂતસ્તમ મન અચ કંધકોખાહ
ખમીન હમી જાને ઊ શાહ ખાહ
કુશાયમ દરે ગળે પુર ખાસ્તહ
નેહમ ખીરી તૂ ચકસર આરાસ્તહ
૪૪૬ ફેહમ બીનેયાઝી સેપાહે તોરા
ખચરખ અન્દર આરમ કોલાહે તોરા
વચ ઈદર બેયાયમ ખતચદીકે શાહ
ગોરાખાનો તાઝાનો ખોરમ ખરાહ
ખમદી તોરા તાજ ખર સર નેહમ
સેપાસી બગુસ્તાસપ અઝાન ખર નેહમ

બાઅશાળી છે તે નામદાર પાદશાહ ગુસ્તાસપ-કે જે અરફ-દિયાર જેવો બેટો ધરાવે છે.

બાઅશાળી તે સ્ત્રી કે જે તારા જેવો બેટો જણે-અને દુન્યાનો સધળો દબાવેલો વધારી મૂકે”

એમ વાત કરતાં કરતાં અરફ-દિયારનો ચેહરો લોહી જેવો લાલ થયો ત્યાં સૂધી તેનો હાથ પોતાના હાથમાં દાખી રાખ્યો.

તેનાં નખ લોહીથી ઝરઝરતાં થઈ ગયાં-અને તે સરદારનું મોં ગુસ્સા ભર્યું ખનાવ્યું.

તેમ છતાં તેથી મુખારક અરફ-દિયાર હસી પડ્યો-અને તેને કહ્યું કે “ઓ નામદાર રસ્તમ !

તું આજે તો શરાબ પી કે આવતી કાલે લડાઈમાં-તું હુખી થશે અને તને મજલેસની યાદ નહીં આવશે

જ્યારે હું અરપેસીઆહ ઘોડા ઉપર ઝીન બાધી-સર ઉપર પાદશાહી કોલાહ મૂકીશ,

ત્યારે તને મારા નેઝા વડે ઘોડા ઉપરથી ઝમીન ઉપર મેલીશ-ત્યાર પછી તું લડાઈ અને કીનો શોધરોજ નહીં

તારા ખન્ને હાથ બાધી પાદશાહની નઝદીક લઈ જઈશ-અને કહીશ કે ‘મે એનો કરો વાક જોયો નથી’

તારે માટે હું તેની આગળ સિફારેશ કરીશ-અને દરેક યુક્તિ લગાડીશ

અને તને ગમ, ફદ્ અને રજથી છોડવીશ-અને તે રંજ પછી તું મારી તરફથી ભલાઈ અને ગજ ખઝાનો મેળવશે”

અરફ-દિયારની વાત સાંભળી રસ્તમ હસી પડ્યો-અને બોલ્યો કે “તું જ લડાઈથી ધરાઈ જશે.

તે લડાયકોની લડાઈ કયા જોઈ છે? -તે ભારી ગોઝના ઝપાઠા કયાં મેળવ્યા છે?

પણ જો આરમાન એવી રીતે ફરે-અને આપણ ખન્નેની ઉપરથી માયા કમ કરે,

તો પછી લાલ મય પીવાને બદલે આપણે લડિયે-કમાન અને કમંદ હાથમાં ધરી એકબીજા ઉપર છાપો માર્યે

તખુરાના આવાઝને બદલે નગારાના આવાઝ માળ્યે-તેમજ તલવાર તથા ગોઝથીજ એકબીજાને સલામ કર્યે.

અને ત્યારે ઓ નેકબખત અરફ-દિયાર-મારી હથિયાર ફેરવવાની અને લડાઈ કરવાની રીત તું જોશે

આવતી કાલે જ્યારે હું મયદાનમાં આવીશ-અને લડાઈમાં મદદને મદદની સામે બહાદુર મદ્દ આવશે,

ત્યારે હું તને ઝીન ઉપરથી બગલમાં ઉઠાવી લઈશ-અને મુખારક ઝાલની નઝદીક લઈ જઈશ

પછી તને નામદારી ભરેલા હાથીદાંતના તખત ઉપર બેસાડીશ-અને તારાં સર ઉપર દિલને રોશન કરનાર તાજ મૂકીશ.

કે જે તાજ મે પાદશાહ કચકોખાઈથી મેળવ્યું છે-કે તેનો આત્મા મિનેઈ જેહાનમાં ખુશહાલ હોજે !

પછી હું કીમતી ખઝાનાનો દરવાજો ખુલીશ-અને તે સધળો માલ અસ્ખાબ તારી નઝદીક મૂકીશ

અને તારાં લશ્કરને પણ પુષ્કળ આપીશ-અને તારી કોલાહ આરમાન સૂધી ઊંચે ચઢાવીશ

અને પછી અહીંથી ખુશહાલી ભોગવતા રાહમાં ચાલતા ચાલતા પાદશાહની નઝદીક આવીશું

અને હું હિસ્મતથી તારાં સર ઉપર તાજ મેલીશ-અને તેમ કરી ગુસ્તાસપ ઉપર એહસાન કરીશ

જાન પસ બેખન્દમ કમરૂ અરૂ મેયાન
ચુનાન ચૂન બેખન્દમ અપીરો કેયાન
એ શાહી દેલે ખીશરા નવ કુનમ
હમલૂ રૂએ પાલીચ બીખવ કુનમ
ચુ તો શાહ બાશીઓ મન પહુલવાન
કસીરા નમાનહ બતન દરૂ રવાન

પછી જેમ હું કયાની પાદશાહોની નહીં કમર બાંધી ઉભો હતો તેમ તારી આગળ કમર ઉપર કમરબંદ બાંધી ઉભો રહીશ.

પુરથી મારાં દિલને હું તારું કરીશ-અને દેશના બાગમાંથી જગલી ધાસ ઉખેડી કાઢીશ (એટલે દેશને બદકારથી સાફ કરીશ).

તું જેવો પાદશાહ હોય અને મારા જેવો લડનારો હોય-તો દેશના કોઈ પણ દુરમનનાં બદનમાં બન રહે નહીં”

ખાન આરાસ્તને એસ્ફંદયાર વ
મય ખુદન બા રોસ્તમ વ સખુન
ગોસ્તન બા હમ્દીગર.

અસ્ફંદિયારે ખાણાંની તૈયારી કરાવવી અને રસ્તમ
સાથ મય પીવો અને એક બીબ
સાથ વાતચિત્ત કરવી.

ચુનીન પાસેખ આવદેશ એસ્ફંદયાર
કે ગોસ્તારે બીશી નેયાહ બકાર
રોકમ ગુસ્તનહ રૂચ નીમી ગુજરત
એ પયકાર ગોસ્તાર એસ્થાર ગશત
બેયારીહ ચીઝી કે દારીહ ખાન
કસીરા કે બેસ્થાર ગૂચહ મખાન
ચુ બેન્હાહ રોસ્તમ બખુદન ગેરેકૂત
બમાન્દહ અચ ખુદને ઊ રોગેકૂત
યલ એસ્ફંદયારો યલાન ચકુસરહ
નેહાદહ હરૂચ અપીશરા બરહ
હમી ખુરહ રોસ્તમ અજાનહા હમલૂ
રોગેકૂત અન્દર માન્દ શાહો રમલૂ
બેકરૂમહ મેહુતર કે ભમ આવરીહ
બહ દર મયે સુરખ કામ આવરીહ
બેબીનીમ તા રોસ્તમ અકૂન બમય
એ ગૂચહ એ ભૂચહ એ કાઊસે કય
બેયાવરહ પસ ભમે મય મયગુસાર
કે યુગજશત બરૂ વય બસી રૂચગાર
બયાહે શહશાહ રોસ્તમ બેખરહ
બરૂ આવરહ અજાન ચશમએ બરહ બરહ
હમાન ભમરા કૂદકે મયગોસાર
બેયાવરહ પુર બાદએ શાહુવાર
તહબતન ચુનીન ગોસ્ત બા ઊ બરાચ
કે બરૂ ખાન બઆબત નેયાચહ નેયાચ
એશ આબ દર ભમે મય અકૂગની
કે તીઝી નેબીદે કોહન બેશકની
પેશતન ચુનીન ગોસ્ત બા મયગોસાર
કે બી આબ ભમી પુર અચ મય બેયાર
મય આવરહ રામેશગરાનરા બેખાન્દ
એ રોસ્તમ હમી દરૂ રોગેકૂતી બેમાન્દ

અસ્ફંદિયારે તેને એવો જવાબ આપ્યો-કે “ધણું બોલવું કામ નથી લાગતું”

બૂખે પેટેજ અડધો દિવસ પસાર પણ થઇ ગયો-અને લડાઈની વાતો તો પુષ્કળ થઇ ગઈ”

પછી તેણે હોકમ કર્યો કે “જે કાંઈ ખાણું તૈયાર હોય તે લાવો-અને જે કોઈ ધણું બોલનારો હોય તેને અહીં બોલાવવો નહીં”

જ્યારે ખાણું મૂક્યું અને રસ્તમ ખાવા લાગ્યો-ત્યારે તેણે ખાવાનું બેઈ સધળાઓ અજબ થયા

પેહલવાન અસ્ફંદિયારે તેમજ બીબ સધળા પેહલવાનોએ-સધળી ૪૪૭ તરફથી તેની આગળ હલવાન મૂકવા માંડ્યાં

રસ્તમ તે સધળામાંથી ખાવા લાગ્યો-જે બેઈ શાહુઝાદો તથા બીબ લોકો અજબ રહ્યા.

પછી અસ્ફંદિયારે ‘કુમબુ’ કે “ભમ લાવો-તેની અદર રેડવાનો લાલ રંગનો મય પણ લાવો

બેઠ કે હવે રસ્તમ મય પીને-શું બોલે છે અને કયકાઊસ પાદશાહ પાસેથી બીબું શું માગી લે છે?”

પછી શરાબ રેડનારો મયની ભમ લઈ આવ્યો-કે જે ધણોજ ભૂનો મય હતો

રસ્તમે શહશાહની સલામતી લીધી-અને તે સોનેરી ઝરાની ગર્દ કાઢી નાખી (યાને તે આખી ભમ પી ગયો).

ત્યારે મય રેડનાર છાકરાએ પાછી તેજ ભમ-પાદશાહી શરાબથી ભરીને રસ્તમ આગળ લઈ આવ્યો.

રસ્તમે પેલા છાકરાને અરસે કહ્યું કે “આ ખાણું ઉપર આવું પાણી લાવવાની કાઈ જરૂર નથી

મયની ભમમા પાણી શું કામ નામે છે?-એમ ક્રીધાથી ભૂતા દાડતું ઝોર તોડી નાખે છે.”

ત્યારે પેશતને પેલા દાડ પીરસનારને કહ્યું કે “પાણી ભેળ્યા વગરનો મય એક ભમ ભરીને લાવ”

તે પ્રમાણે તે શરાબ રેડનારો લઈ આવ્યો અને ગવેયાઓને પણ બોલા ૪૪૮ વ્યા-અને રસ્તમના પાણી ભેળ્યા વગરના દાડ પીવાથી ધણો અજબ થઇ ગયો.

હું અહીં અસ્ફંદિયાર મરખીમાં રસ્તમને માટે કહે છે કે કયકાઊસને દાડ પાછને અને પોતે પાણી પીને મોટી મોટી વાતો કરીને અને ખોટું ખોટું સમજાવીને સીરતાનની પાદશાહી લખાની લીધી હતી તેમ હવે દાડ પીને કાઊસ પાસે બીબું શું માગી લે છે તે બેધયે

થુ હન્નામએ રક્તન આમદ ફરાજ
 એ મય લઅલ શુદ્ધ રાસ્તમે સરુફરાજ
 થુનીન્ ગોકૂત બા રાસ્તમ એસ્ફન્દેયાર
 કે શાહાન્ બેગી તા યુવદ્ રૂઝગાર
 મયો હરએ ખુદીં તોરા નૂશ બાદ
 રવાને તોરા રાસ્તી તૂશ બાદ
 બદ્ ગોકૂત રાસ્તમ કે અય નામદાર
 હમીશહુ. ખેરદ બાદત આમૂઝગાર
 હરાન્ મય કે બા તૂ ખુરમ નૂશ ગશત
 રવાને ખેરદમદાર તૂશ ગશત
 ગરુ ઈન્ ઈનાહુ અજ હેલત બીઝન્ કુની
 ખુજોર્ગીઓ દાનેશ અઅકૂઝન્ કુની
 એ દશત અન્દર આઈ સુએ ખાને મન્
 ખુવી શાહ ચક્ર અન્દ મેહુમાને મન્
 કે. મન્ હરએ ગોકૂતમ બબય આવરમ
 ખેરદ પીશે તૂ રહુતુમાય આવરમ
 મેયાસાય એકુ ચઢો બરુ બદ્ મકૂશ
 સુએ મહુમી યાગો બાઝ આરુ હૂશ
 ૪૪૬ થુનીન્ ગોકૂત બા ઊ યલ એસ્ફન્દેયાર
 કે તોખી કે હરુગેઝ નરુયદ મકાર
 તો ફદાં બેખીની એ મદાં હોનર
 થુ મન્ તાખતનશ બેબન્દમ કમર
 તને ખીશતન્ નીઝ મસ્તાય હીથ
 બઅયવાન્ શવો કારે ફદાં બેસીથ
 બેખીની કે મન્ દરુ સફે કાઝાર
 થુનાનમ કે બા બાદહો મયગોસાર
 નતાબી તો બા મન્ બદશતે નબરુદ
 શનવ પન્દે મન્ ગેઈ રઝમમ મગરુદ
 હોનર બીશ ગીતી એ ગોકૂતારે મન્
 મબૂય અન્દર ઈન્ કાર તીમારે મન્
 હરાન્થત બેયુયમ તો બેપઝીર પન્દ!
 બગોકૂતારે શાહુ અન્દર આઈ બબન્દ
 કે અજ શહુરે ઝાબુલ બધરાન્ શવીમ
 બનઝદીકે શાહે દેલીરાન્ શવીમ
 દેલે રાસ્તમ અજ ધમ પુર અન્દીશહુ શુદ્ધ
 જહાન્ પીશે અશમશ થુ ચક્ર બીશહુ શુદ્ધ
 કે ગરુ મન્ દેહમ દસ્ત બન્દે વરા
 વગરુ સરુ ફરાજમ ગઝન્દે વરા
 ૪૫૦ હો કારસ્ત હરુદ્ બનઝીનો બદ્
 ગઝાનીદહુ રસ્મી બદ્ આધનો બદ્
 હમ અજ બન્દે ઊ બદ્ શવદ્ નામે મન્
 હમ અજ કોશતનશ બદ્ સરન્દમે મન્
 એ ચારહુસ્તો ઈન્ કારરા રાહુ ચીસ્ત
 કે બરુ કહો ના કરુદ બાયદ ગેરીસ્ત
 બગેઈ જહાન્ હરુ કે રાનદ સોખન્
 નફૂહીદને મન્ નબદદ કોહન્
 કે રાસ્તમ એ દસ્તે જવાની નરસ્ત
 બઝાબુલ શુદ્ધ દસ્તે ઊરા બેબસ્ત
 હમહુ નામે મન્ બાઝ ગદદ બનન્
 નમાનદ એ મન્ દરુ જહાન્ બૂયો રન્

જ્યારે હઠવાનો વખત નજદીક આવ્યો-અને સરકરાજ રસ્તમ મથથી લાલ બન્યો,

ત્યારે અસ્ફન્દિયારે તેને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “જ્યાં સુધી જમાનો છે ત્યાં સુધી તું ખુશહાલ જીવતો રહેજે!

મય તેમજ જે કાંઈ તે ખાધું તે તને જરૂર પડે!-તારા જીવને કોવત હોજે!”

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “આ નામદાર!-હમેશે ડહાપણ તારો સલાહ-કાર થશે!

જે મય કે મેં તારી સાથ પીધો તે જરૂર થયો છે-અને મારો દાનેશમન્દ જીવ કોવતમન્દ બન્યો છે

જે તું આ કીનો તારા દિલમાંથી કાઢી નાખે-અને તારી ખુજોર્ગી તેમજ દાનાધનો વધારો કરે,

અને આ મયદાનમાંથી મારે ઘર આવે-અને મારા મેહમાન તરીકે થોડાક વખત ખુશહાલ રહે,

તો હું જે કાંઈ બોલ્યો છું તે બળ લાવીશ-અને મારા ડહાપણને તારો રૈહનુમા બનાવીશ.

તું થોડાક વખત આસાયેશ લે અને બઢી કરવા ઉપર કોરોશ ના કર-તું મેહુસાઇપણ તરફ હાથ લગાવ અને હોશયારી પકડ”

પેહલવાન અસ્ફન્દિયારે તેને જવાબ દીધો-કે “જે બીજ કે કઢી પણ હળી નીકળતા નથી તે રોપવાની તસ્દી ના લે

આવતી કાલે જ્યારે હું લડાઈ માટે કમર બાંધીશ ત્યારે તું મદાંને મદદ લોકોના હોનર જોશે.

તું પોતાની પોતાની બડાઈ ના હાક્યા કર ધર બ અને આવતી કાલની લડાઈ માટે તૈયારી કર

જેમ હું મય અને મય પીરસનારની સાથે વગર ફિક્ક ચિન્તાએ બેઠો છું તેમજ વગર ધારતીએ અને લડાઈમાં મયદાનમા તું જોશે.

તું મારી સાથ લડાઈમાં ટકી શકશે નહીં-માટે મારી શીખામણ માની મારી લડાઈમા ના ઉતર.

હું કહું છું તેથી પણ તું મારા હોનરો જોયાદા જોશે-આ કામમાં તું મને દિલગીર ના કર.

હું તને જે કાંઈ કહું છું તે તું કબૂલ કર-અને પાદશાહના હાકમ પ્રમાણે બદીવાન બન

કે જેથી પછી આપણ બન્ને ઝાણલમાંથી ધરાન તરફ રવાના થઈ-બહાદુરોના પાદશાહ આગળ રવાના થઈએ”

એ સાંભળી રસ્તમનું દિલ ગમથી અંદેશા બરેલું થયું-અને જોહાન તેની નજર આગળ એક ઝાડી માફક ગચવણ બરેલી બની

કે “જે હું મારા હાથ પગ બાંધવા દઉં-અથવા તો તેની સાથ લડવા ઉઠું,

તો તે બન્ને કામો લખનત બરેલા અને ખૂરાં છે-અને વળી તે ઘણીજ ખૂરી અને ખૂડી રીત કહેવાશે જે જુની રસ્મને નાશ કરનારી છે

તેની બેડીથી પણ માંડ નામ ખૂર્ થાય છે-અને તેને મારી નાખવાથી પણ માંડ શેવટ તો ખૂર્જ આવે

હવે ત્યારે એનો એલાજ શું? આ કામનો કયો માર્ગ લઈ?-કરવામાં પણ અફરોસ અને નહીં કરવામાં પણ અફરોસ છે.

દુન્યામા દરેક જણ આ વાત કહેશે-અને મારી બદનામી વીસરશે નહીં.

કે રસ્તમ એક જવાનના હાથથી છટકી શકશે નહીં-કે જે જવાને ઝાણલમાં જઈને તેના હાથ બાંધ્યા.

મારી સઘળી કીર્તિને ઝાંખ લાગશે-અને જોહાનમાં પંકાયલું માંડ નામ રાઈમાં આવી પડશે

વગર કૌશલ્ય આપણે બદલે નહીં શકાય નહીં શાહાન મરા રૂએ અરુ કે ઊ શહુરયારે જવાનરા કૌશલ્ય બદાન હ સખુન ગોઠત આ ઊ દુરૈશત બમન અરુ પસ અચ મરુ નફીન બુવહ હમાન નામે મન પીરે બી દીન બુવહ વગર મન શવમ કૌશલ્ય અરુ દરેતે ઊય નમાનહ બાબુલસોતાન રંગો બૂય ગુસ્તારુ શવહ તોખમે દસ્તાને સામ એ બાબુલ નગીરહ કંસી નીચ નામ વલીકેન હમી બૂબુ ગોઠતારે મન પસ અચ મન બેગુચનહ દરુ અનુમન અગર હીચ માનીદહ બૂદી એ મન ખોદા બીગુમાન જાન રેબૂદી એ તન ચુનીન ગોઠત પસ આ સરકાચ મરુ કે અન્દીશહ રૂએ મરા કરુ અરુ કે અન્દીન ચે ગૂઈ તો અચ કારે બાહ બેતારમ કંઝીન બાહ ચાબી ગઝનહ મગર આરમાની સખુન દીગરેત કે અર્થે રવાન અચ ગુમાન બરુતરેત હમહ પન્દે દીવાન પઝીરી હમી બદાનેશ સખુન અરુ નગીરી હમી તોરા સાલ અરુ નામહ અચ રૂગાર નદાની ફેરીબો બહે શહુરયાર તો ચક્રતા દલીઓ નહીદહ જહાન ચુનાન દાન કે દર્દે તો બૂચહ નેહાન ગરુ અચદુન કે ગુસ્તારુપ આ તાલે તખત નેયાબહ હમી સીરી અચ રૂએ બખત હમી ગેઈ ગીતી દવાનહ તોરા બહરુ સખતીએ બહ બેરાનહ તોરા એ રૂએ જમીન ચક્રસરુ અન્દીશહ કરુ બેરહ ચૂન તબરુ હૂશ ચૂન તીશહ કરુ કે તા કીસ્ત અન્દર જહાન નામદાર કે અચ તૂ ન પીચહ સરુ અચ કાઝારુ કઝાન નામવરુ અરુ તો આપણે ગઝનહ બેમાનહ બહ તાલે તખતે બલનહ કે શાચહ કે બરુ તાજ નફીન બુવહ વઝીન દાસ્તાન આક્ર બાલીન બુવહ હમી જાને મન દરુ નેફુલેશ નેહી ચેરા દેલ ન અન્દર પેચુલેશ નેહી બતાન રન્જ દારી બદીન દસ્તે ખીશ ગરુ અચ બહુમાન દેલ નેયાચદત રીશ મકુન શહુરયારા જવાની મકુન ચુનીન દરુ બલો કામરાની મકુન એ ચક્રદાનો અચ રૂએ મન શરુમ દાર મખુરુ અરુ તને ખીશતન ઝીન્હાર તોરા બી નેયાઝીસ્ત અચ જન્ગે મન વઝીન ફૂરો રૂએ આહંગે મન હમાનહ હમી તાખત આ સેપાહ કે બરુ દસ્તે મન ખુદ બેમદી તબાહ

વળી બે લડાઈમાં અરુદિયાર માર્યો નય છે-તો પાદશાહોની નચ દીક મારો ચેહરો ફિક્કો પડે છે.

તેઓ કહેશે કે 'સખત રીતે સખુન બોલવાને ખાતેર રસ્તમે તે જવાન શાહઝાદાને મારી નાખ્યો.'

વળી મારા મૂવા પછી મારી ઉપર લખનત પડે-તેમજ મારું નામ 'અધર્મી છુટ્ટો' પડે.

અને બે છું તેના હાથ ઉપર માર્યો બઈ છું-તો બાબુલસ્તાનની બહોળલાલી નાશ પામશે.

સામે સવારના દસ્તાનની સધળી અહલાહ નાખૂં થશે-અને બાબુલનું ૪૫૧ નામ નિશાન પશુ રહેશે નહીં.

તો પશુ મારા મૂવા પછી મે એને કહેલા શબ્દો તો દરેક અબુ-મનમાં બોલાશેજ.

બે થોડાક વખત પશુ હાથમાં રહ્યો હતો-તો ખોદાતાલા બેશક મારો જવ લઇ લે એમ હું ઇચ્છતે."

પછી રસ્તમે તે સરકારા મઈને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે "એ અદેશા એજ મારો ચેહરો અર્ધ ક્રીષો,

કે તુ મને બેડી પેહેરાવવા માટે આટલી બધી વાતો શા માટે કરે છે?-મને ડર લાગે છે કે આ બેડીની બાબતથી તને હાની પુગશે.

પછી તો કાણુ બહુ આસ્માનની વાતોજ ન્યારી છે-કારણકે ફરતો આસ્માન આપણા ધારવા કરતાં પશુ વધારે અધિવાતો છે.

તુ એહરેમન તરફની સધળી શીખામણો સાંભળે છે-પશુ ડહાપણની વાતો બિદકુલ સાલળતોજ નથી

તારી હમર કાંઈ હજી ધણી નથી થઈ-તેથીજ તું પાદશાહના ફરેબ અને તેની ખુશી સમજતો નથી.

તુ એકેલો છે અને જોહાનને તને અનુભવ નથી-પશુ બહુજે કે છપી રીતે તારો બાપ તને ઈઝા કરવા માગે છે

કેમ કે તારો બાપ ગુસ્તારુપ રાજપાતથી તેમજ સારાં નસીબથી હજી ધરાયો નથી

તેથી કુન્યામા તને જગે જગે રખડાવ્યા કરે છે-અને દરેક મુસીબતમાં ૪૫૨ નાખે છે.

પોતાની અક્લ અને હુસ્સારીને કુહાડી અને વાંસલો બનાવી યુક્તિ રચી છે (યાને પોતાનો સ્વાર્થ સાધવાનો વિચાર કરીને એક યુક્તિ શોધી કાઢી છે), કે તમામ જોહાનમાં એવો કાણુ નામદાર શપ્સ છે?-કે જે તારી સાથ લડવા ના પાડે નહીં

તેની સાથ લડવા મોકલે કે જેથી તેના હાથે તારા જીવને નુકસાન થાય-અને પછી રાજપાત તેનીજ પાસે કાયમ રહે

એવા રાજપાત ઉપર લખનત નાખવી ઘટે છે-અને એ યુક્તિથી આખેર તેને ધૂળમાં બેસવું પડશે.

તુ મારા જીવને નામોસીમાં નાખે છે-તુ શા માટે પોતાનાં દિલથી તપાસ નથી કરતો?

બે કે કોઈ દુશ્મનથી તારૂ દિલ અખી થતું નથી-પશુ તું તારે હાથેજ પોતાતુ તન કુખી બનાવે છે.

બહામા પડવાની આ રીતને મોજ સમાન ના ગણુ-ઓ શાહઝાદા! એમ ના કર, તું જવાન છે એમ ના કર.

ખોદાતાલાની અને મારા ચેહરાની જરા શર્મ રાખ-અને બેવક્ષા ના થા.

તને મારી સાથ લડવાનું કાંઈ કામ નથી-મેહનતમાં ઉતરવાની, લડાઈ ચલાવવાની અને હીનપસ્તીમાં આવવાની કાંઈ અર નથી

તારો વખતજ તને લશ્કર સાથ અહીં દોડાવી લાવ્યો છે-કે તું પોતે ૪૫૩ મારા હાથ ઉપર માર્યો નય.

એમાનદ અગીતી એ મન નામે બદ
અચુરતારૂપ બાદા સરનામે બદ
થુ બેશનીદ ગર્દનકથા એરેકન્દેયાર
બદ ગોકૂત કથ શેસ્તમે નામદાર
બદાનાએ પીશીન નેગર તા એ ગોકૂત
બદાનગદ કે બા ભન બેરદ કરૂદ ભેકૂત
કે પીરે ફેરીબદલ કાના યુવદ
અગર અદ પીરૂએ દાના યુવદ
તો અદીન હમી બા મન અકૂસન કુની
કે તા અગર અચ ચાલ બીરૂન કુની
તો ખાહી કે હર કસ કે ઈન બેશનવદ
બદીન અરૂબ ગોકૂતારે તૂ બેચવદ
બેગૂયદ કે બા ઊ બરામો નુવીદ
બેચામદ વરા કરૂદ અદીન ઉમીદ
મરા નામ ખાનદ નાપાક રાય
તોરા મદે હોશયાર નીકી ફેચાય
સેપહુબુદ એ ગોકૂતારે ઊ સર બેતાકૂત
અજાન પસ કે ભેચ જગ્ગ ચીઝી નેચાકૂત
૪૫૪ હમદ ખાહરી ઊ હમી ખાર દાસ્ત
અબાની પુર અચ તદબ ગોકૂતાર દાસ્ત
હમી ગોકૂત મન સર એ ફર્માને શાહ
ન પીચમ ન અચ બહુરે તાભે કોલાહ
બદ ચાબમ અદર જહાન ખૂબો એસ્ત
બદુચસ્ત દૂબ ખદુચમ બેહેસ્ત
તોરા હરૂએ ખુદી ફેચાયદલ બાદ
બદઅન્દીશગાનરા ગજાયદલ બાદ
તો અકૂન બખૂબી બઅચવાન બપૂય
સખુન હરૂએ બેશનીદી આનબ બેગૂય
બેચારાયો મર જગ્ગરા સાચ કુન
વઝીન દર મપચમાય બા મન સખુન
પગાહ આયો બર જગ્ગ ચારહ બેસાચ
મકુન ઝીન સેપસ કાર બર મા દરાચ
તો ફદા બેબીની બઆવરૂગાહ
કે ગીતી શવદ પીરો અશમત સેચાહ
બેદાની કે પચકારે મદાને મરૂદ
એ ગૂનહુ યુવદ રૂએ નગો નબરૂદ
બદ ગોકૂત શેસ્તમ કે અચ નામલૂય
તોરા ગર યુનીન આમદહુરેત આરૂચય
૪૫૫ તનત બર તગે રખશ મેહુમાન કુનમ
બગોઝો બગૂપાલ દરમાન કુનમ
તો અચ પહુલવે ખીશ બેશનીદઈ
બગોકૂતારે ઈશાન બેગેર્વીદઈ
કે તીધે દેલીરાન બએરેકન્દેયાર
નેચાયદ બઆવરૂદ હરૂગેચ બકાર
બેબીની તો ફદા સનાને મરા
હમાન ગેરૂદ કરૂદ અનાને મરા
કજાન પસ તો બા નામદારને મરૂદ
નલૂઈ બઆવરૂગાહ દર નબરૂદ
લમે મદે બર્ના પુર અચ બદલ શેહ
હમી શેસ્તમ આન બદલૂરા બદલ શેહ

અને દુન્યામાં મારાથી શૂંડું નામ રહી જાય-અરે! ગુસ્તાસ્પમે અંત
પણ ભરોળ હોલે!"

ન્યારે પેહલવાન અસ્ફદિયારે એવું સાંભળ્યું-ત્યારે તેને કહ્યું કે
“ઓ નામદાર રસ્તમ!

તું ભે કે એક આગળા વખતના દાનેશમંદે ન્યારે પોતાના જીવ
સાથ હડાપણનું ભેડાણ કર્યું ત્યારે શું સખુને કહ્યા?

કે ‘એક ફરેબ દેનાર બુઢો ગમે એઢ્યો ફતેહમંદી ભરેલો અને
દાનાઈ ભરેલો હોય તો પણ તે (ફરેબ આપ્યાથી) મૂર્ખજ કરે છે’

તું મારી સાથે એટલા બધા ફરેબ એ માટેજ રમે છે-કે તારા
ગળામાંની તક કે તું બાહેર કાઢી નાખે.

તું એવું કહેવા માગે છે કે તારી મીઠી મીઠી વાતોથી દરેક જણ
તારી તરફદારી કરે,

અને કહે કે ‘રસ્તમ તો અસ્ફદિયારને પોતાને ધર મેહમાન કરવા
તેડવા આન્યો અને ધણી ધણી રીતે તેને સમજાવ્યો’

અને મને મૂછનું નામ આપે-અને તને અડલમંદ અને ભયો કહે.”

ન્યારે સરદાર અસ્ફદિયારે લડાઈ કરવા સિવાય કાંઈ છૂટકો નહીં
ભેયો-ત્યારે રસ્તમની સંધળી વાતોથી પોતાનું સર ફેરવ્યું.

તેની સંધળી માંગણીઓ ચિકારી કાઢી અને તેની સાથે ધણીજ કડ-
વાસથી વાત કરવા લાગ્યો

તેણે કહ્યું કે “હુ પાદશાહના હોકમને અનાદર કરીશ નહીં-તાજ
અને તખ્ત માટે પણ નહીં કહીશ.

બલાઈ કે બુઢાઈ દુન્યામા તાબેદારીથીજ મળશે-તાબેદારીથીજ મને
બેહેસ્ત કે દૂરખ જે મળવાનું હશે તે મળશે.

તેં જે કાઈમારે ત્યાં ખાધું તેથી તારા શરીરની સુખાકારી વધશે!-
અને દુશ્મનેને દુઃખ થશે!

હવે તું સહીસલામત તારાં મકાન ઉપર જા-તે અહીં જે કાંઈ વાત
સાબળી છે તે ત્યાં કહેજે.

ચાલ હવે લડાઈની તૈયારી કર-અને આવી વાત મને કહેવાનું છેડી દે.

સવારના પોહોરમાં આવજે અને લડાઈને માટેનેજ ચારે કરજે-હવે
પછી (લડાઈ સિવાય) ખીજી કાંઈ પણ કામ આપણી ઉપર લખાવતો ના.
તું આવતી કાલે લડાઈના મયદાનમાં ભેરો-કે દુન્યા તારી આખ
આગળ કેવી સીઆહ થાય છે?

ત્યારેજ તું જાણશે કે લડાઈને દહાડે મદાને મદોની લડાઈ કેવી રીતની
હોય છે?”

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “ઓ કીર્તિ શોધનાર શાહઝાદા!-અગરભે
તારી એવીજ મરજ છે,

તો તારા તનને મારા રખશની ઠોકરનું મેહમાન બનાવીશ-ગોઝું અને
કુહાડીથીજ તારો ઈલાજ કરીશ.

તેં પોતાનાજ પેહલવાનોથી એક તરફી સાંભળ્યું છે-અને તેઓની
વાતથી તું દોરવાઈ ગયો છે.

જેઓ કહે છે કે ‘ગમે એવા દિલાવરોની શમશીર અસ્ફદિયાર ઉપર-
લડાઈની અંદર કહી પણ કારગર લાગી શક્તિ નથી.’

પણ આવતી કાલે તું મારા નેઝાની લડાઈ ભેરો-તેમજ વળી લડતાં
મારા ઘોડાની લગામ કેમ ખેંચું છું તે પણ તું ભેરો.

કે તે પછીજ તું લડાઈગાહમાં નામદાર બઢાદુર મદોની સાથે લડવા
નહીં નીકળશે.”

તે જવાબ મદં અસ્ફદિયાર હસી પડ્યો-પણ રસ્તમ તે મસ્ખેરી
-ખમી ગયો અને કાંઈ બોલ્યો નહીં

અરેસ્તમ યુનીન ગોફત કય નામભૂય
સખુક્સાર ગશ્તી બદીન ગોફતયૂય
શુ ફદાં બિયાઈ બદસ્તે નખરૂફ
શબી આબહુ અચ કારે મદાને મરૂફ
ન મન ફૂલરો ઝીરમ અરેપી શુ ફૂલ
યમાનહુ યધી મરૂમમ બી ગોફહુ
જેચ અચ નામે ચઢદાન મરા દસ્તગીર
નખીબાશહુ અચ જખમે શમશીરો તીર
ગર અચ ગોર્એ મન આહ યાબહુ સરત
બિગેરૂફ બદર્દે જેગરૂ માદરત
વગરૂ કોશ્તહુ નાઈ બઆવરૂફગહુ
બિબન્દમ બબન્દત બરમ નચ્દે શાહુ
બદાન તા યુનીન બન્દહુ બા શહુરયાર
નભૂયહુ બઆવરૂફગહુ કાઝારૂ

અસ્ફંદિયારે રસ્તમને કહ્યું કે “ઓ નામદારી શોધનારા મર્દ!-તું આટલી વાતમાં આકળો પડી ગયો.

પણ જ્યારે તું આવતી કાલે લડાઈનાં મયદાનમાં ‘આવરો-ત્યારે મદાને મદોની લડાઈથી વાકેફ થશે.

હું કંઈ પહાડ નથી તેમજ મારી રાત હેઠળનો થોડો પશુ કંઈ પહાડ નથી-હું લશ્કર વગરનો એકલો એક રાખસ છું.

પાક ચઢદાનનાં નામ સિવાય તલવાર અને તીરના ઝખમથી મને બચાવનારો બીજો કોઈ નથી.

જે મારા ગોર્એથી તારૂં માથું ઝખમી થશે-તો તારી માતા જીવનનાં ૪૫૬ દુઃખથી રડતી થશે.

અને જે લડાઈગાહમાં તું માર્યો નહીં ગયો-તો હું તને બાંધીને પાદશાહની નજદીક લઈ જઈશ.

કે જો તારા જેવો નોકર પાદશાહની સાથે લડાઈનાં મયદાનમાં લડવા નીકળે નહીં”

સખુન ગોફતને રોસ્તમ વ એ-
સ્ફંદેયાર બા પર્દહુસરાય વ
બાઝગશતને રોસ્તમ બ-
અયવાને ખુદ.

રસ્તમ અને અસ્ફંદિયારનું ડેરા સાથે
વાત કરવું અને રસ્તમનું
પોતાના મેહલમાં
પાછું ફરવું.

શુ રોસ્તમ બિયામદ જે પર્દહુસરાય
જમાની હમી બૂદ બરૂ દરૂ બપાય
બકપાસ ગોફત અય સરાએ ઉમીદ
ખુલુક રચ કનદરૂ તો ખુદ જખમશીદ

બગાહે ફરીફૂન હુમાયૂન બુદી
જમાને મેનૂએફૂર મયમૂન બુદી
બુજસ્તહુ બુદી દરૂ અહે કયકોબાહ
કચૂ ગશ્ત ગીતી હમહુ પુરૂ જે દાહ
હુમાયૂન બુદી ગાહે કાઊસે કય
હમાન રૂએ કયખુસવે નીકૂષય
દરે ફરૂહી બરૂ તો અફૂનૂ બિબસ્ત
કે બરૂ તખ્તે વૂ નાસઝાઈ નેશસ્ત
શનીદ ઈનુ સુખુનહા યલ એસ્ફંદેયારૂ
પેયાદહુ બિયામદ બરે નામદારૂ
બરેસ્તમ યુનીન ગોફત કય પાફરાય
ઘેરા તીચ ગશ્તી બપર્દહુસરાય
સઝહ બરૂ બઈન બૂમે બાખુલસેતાન
નેહહ દાનેશી નામે ધુલધુલસેતાન
કે મેહુમાન શુ સીરૂ આયહ અચ મીચબાન
બઝેશ્તી બરૂદ નામે ઊ બરૂ જબાન
સરાપર્દહુરા ગોફત બહ રૂચગારૂ
કે જખમશીદરા દાસ્તી દરૂ કેનારૂ

જ્યારે રસ્તમ તે છાવણીમાંથી બાહર આવ્યો-ત્યારે તે થોડો વખત દરવાઝા ઉપર બોલ્યો.

પછી તે કંતાન (ડેરા) તરફ મોં ફરી બોલવા લાગ્યો કે “ઓ હમેદ આશાના ધર!-તારો રૂડો દહાડો તે હતો કે જખમશીદ જેવો પાદશાહ તારી અદર બેસતો હતો.

ફરીફૂનના વખતમાં તું બાગ્યશાળી હતો-મિનૂએફૂરની પાદશાહીમાં પણ તું બખ્તાવર હતો.

કયકોબાહના વખતમાં પણ બાગ્યશાળી હતો-કે જે પાદશાહથી તમામ જેહાન ઇન્સાફ ભરેલી થઈ હતી

કયકાઊસના રાજઅમલમાં તેમજ મુબારક કદમના કયખુસરૂની હફ-મતમાં પણ તું પુષ્ટવાન હતો.

પણ હવે તે કીર્તિનો દરવાઝો તારી ઉપર બંધ થયો છે-કારણકે તારી અદર મેલાયલાં તખ્ત ઉપર એક નાલાયક રાખસે જગ્યા લીધી છે.”

પેહલવાન અસ્ફંદિયારે તેના આ સખુનો સાંભળ્યા-એટલે તે પેયાદોજ નામદાર રૂકતમની નજદીક આવ્યો.

અને રસ્તમને કહેવા લાગ્યો કે “ઓ નેક વિચારના સખસ!-તું આ ૪૫૭ ડેરા સાથ કેમ ખફા થયો છે?

આ બાખુલસ્તાનના યુલકને જો કોઈ ડાહ્યો માણસ “ગુલુલસ્તાન” (ફેસાદી જગ્યા) તું નામ આપે તો તે બંધ બેસતુજ થઈ પડે.

કારણકે અહીં જ્યારે કોઈ મેહમાન પોતાના મેઝબાનથી જરા ખફા થાય છે-ત્યારે તેને ગાળો ભાંડે છે.”

પછી અસ્ફંદિયાર ડેરા તરફ ફરી બોલવા લાગ્યો કે “તારો દિવસ બૂડો તે હતો-કે જ્યારે જખમશીદને તારી પાસે બેસાડયો હતો.

કે જી રાહે યજ્ઞદાને ગચહાન્ બેહેશ્ત
 ન યુથ રૂચ દીદશ ન યુરરમ બેહેશ્ત
 હમાન્ નીચ ગાહે ફરીફન્ શાહુ
 શુદ્ધ અચ અખત અરુ તખ્ત અગ્રે સેયાહુ
 એ ગાહે મેનુચેહુર તા કયકોબાહ
 કરી દીને યજ્ઞદાન્ નેયાવરુદ્ધ યાહ
 હમાન્ રૂચ કચ અહુરે કાઊસ શાહુ
 બુદી પદેહો સાયમાને સેપાહુ
 કે જી રાહે યજ્ઞદાન્ હમી બાચ બેરેત
 હમી ખાસ્ત દીહ અખતરાન્રા દુરેસ્ત
 ઝમીન્ જુ સરાસરુ પુર આશુખ ગશતુ
 પુર અચ ધારતો ખન્નરો ચુખ ગશત
 કુનુન્ માયહુદારે તો ગુશ્તારપસ્ત
 અપીશે વય અન્દરુ થુ બમાસ્પસ્ત
 નેશસ્તહુ અયકુ દસ્ત ચુન્ ઝરુહેશ્ત
 કે બા જન્દવસ્ત આમદહુ અચ બેહેશ્ત
 બદીગરુ પેશ્તત્ત ગવે નીકુમરુદ્ધ
 નબૂયહ બગીતી હમાન્ ગર્મો સરુદ્ધ
 અપીશે અન્દરુન ફરુશખ એસ્ફન્દેયારુ
 કચ શાહ શુદ્ધ ગર્દેશી રૂચગારુ
 દેલે નીકુ મર્દાન્ બદાન્ જન્દહુ શુદ્ધ
 બહ અચ બીમે શશીરે જી બન્દહુ શુદ્ધ
 બેયામહુ બદર પહુલવાને સવારુ
 પસ અન્દરુ હમી દીદશ એસ્ફન્દેયારુ
 થુ અરુગશ્ત અચ બા પેશ્તત્ત બેગોકૂત
 કે ગોર્દાઓ મર્દા નશાયહ નેહોકૂત
 નદીદમ બદીન્ચૂનહુ અસ્પો સવારુ
 નદાનમ કે ચુન્ ખીજહુ ઇન્ કાઝારુ
 ચકી જન્દહુ પીલસ્ત અરુ ફેહો ગન્ગ
 અગરુ બા સેલીહુ અન્દરુ આયહ બજન્ગ
 એ બાલા હમી બુઝરહ ફરુશ જીખ
 બેતસ્મ કે ફર્દા બેબીનહ નેશીખ
 હમી સુજહ અચ ફરુશે મેહુરુશ દેલમ
 એ ફર્માને દાદારુ દેલ તુઝેલમ
 થુ ફર્દા બેયાયહ બઆવરુદ્ધગાહુ
 અરુ જી અરુ કુનમ રૂએ રઉશન્ સેયાહુ
 વયા જી સરુ આરહ બમન્ રૂચગારુ
 કે દાનહ કે ચુન્ ગર્દેહ ઇન્ કાઝારુ
 પેશ્તત્ત બદ્દ ગોકૂત બેશનવ સખુન્
 હમી ગૂયમત અચ બેરાદરુ મકુન્
 તોરા ગોકૂતમ અચ પીશે ગૂયમ હમી
 ન અચ રાસ્તી દેલ બેશ્તયમ હમી
 મેયાઝારુ કસરા કે આઝાહ મરુદ્ધ
 સરુ અન્દરુ નેયારહ બઆઝારો દરુદ્ધ
 બેબોસ્પ ઇમશબો બામદાદે પગાહુ
 બેરવ તા બઅયવાને જી બી સેપાહુ
 બઅયવાને જી રૂચ ફરુશખ કુનીમ
 સખુન્ હરુચે પુરસદશ પાસેખ કુનીમ
 હમહુ કારે નીકુસ્ત જુ દરુ બેહાન્
 મેયાને કેહાને મેયાને મેહાન્

કારણકે તેણે દુન્યાના પયદા કરનાર ખોદાતાલાનો માર્ગ છાડી દીધો હતો-એથી તેણે સારો વખત ભોજો નહીં અને બેહેશ્ત પણ તેને મળ્યું નહીં. વળી પાદશાહ ફરીફનનો ઝમાનો પણ તારે માટે ખૂબ હતો-કારણકે તેનાં બદ નસીબથી ઇરાનનાં તખ્ત ઉપર સીઆહ વાદળી ચઢી આવી હતી. મિનુચેહરના વખતથી તે કયકોબાદના રાજઅમલ સૂધી કોઈ પણ ખોદાની દીન બહુતું હતું નહીં. વળી તે વખત, કે જ્યારે કયકોબાસને અને તેનાં લશ્કરને તે આસરો આપ્યો તે વખત પણ ખૂટાળ હતો. કારણકે તેને ખોદાઇ માર્ગ છાડી દીધો હતો-અને તે સેનારાઓનું અવલોકન કરવા લાગ્યો હતો. તેથી સધળો દેશ ગભરાટમાં પડેલો હતો-અને ત્યાં લૂટફાંટ અને મારામારી સિવાય બીજું કંઈ ન હતું. હવે તારો ધણી ગુશ્તારપ પાદશાહ થયો છે જેની પાસે ભમાસ્પ જેવો ફિલસૂફ બેસે છે. તેના એક હાથ ઉપર પયગમ્બર ઝરતોશ બેસતો હતો-જે ખોદાને ધરથી ઝંદ અવસ્તાનાં પાક કલામે લાગ્યો હતો. તેના બીજા હાથ ઉપર દીનફાર પેહલવાન પેશ્તત્ત બેસતો હતો જેની ઉપર તેની રાસ્તીને લીધે દુન્યામાં લીલી સુકી આવતી નથી. તેની સામે કીર્તિવતો અસ્ફન્દિયાર ઉભો રહે છે-કે જેનાથી ફરતો આસ્માન ખુશહાલ છે. તેનાથીજ નેક માણસોના દિલ સજીવન થયા છે-અને બદી તેની શશીરની ધાસ્તીએ કરી તાબે થઇ ગઈ છે. એ સાંભળી બહાદુર પેહલવાન રસ્તમ ડેરામાથી બાહર આવ્યો-અને તેની પાછળ અસ્ફન્દિયાર ભેગા કરતો હતો. જ્યારે તે છેક નીકળી ગયો ત્યારે તેણે પેશ્તત્તને કહ્યું-કે “એની બહાદુરી અને મર્દાનગી છૂપી રહી શકીજ નથી. મે એના જેવો ઘોડો કે એના જેવો સવાર બીજો કોઈજ ભેગો નથી-હું નહીં બહુતો કે એ લડાઇનું શેવટ કેવું આવશે? ગગના પહાડ ઉપર ઉભેલો એક મસ્ત હાથી જેવો તે લાગે છે પણ તે જ્યારે હથિયાર બાધી લડાઇમાં આવશે, ત્યારે તો તેનો દબદબો અને દેખાવ તેનાં કદ કરતાં ધણો વધી જશે-પણ મને ફિક્ક લાગે છે, કે કાલે મારી સાથ લડતા એ પોતાની પડતી ભેશે. તેના દબદબા અને પ્રીત્તિને લીધે મારો જીવ એને માટે બળે છે-પણ દાદારના હોકમનો અનાદર મારાથી થાય નહીં. જ્યારે તે આવતી કાલે લડાઇનાહમા આવશે ત્યારે હું તેની ઉપર તેનો શેશન દહાડો સીઆહ કરીશ. અથવા તો તે મારી ઉપર ઝમાનો આખેર લાવશે-કોણ બહુ છે કે આ લકાઇનું શેવટ શું આવશે?”, પેશ્તત્તને તેને કહ્યું કે “ઓ બાઇ! તું મારી વાત સાંભળ-હું તને કહું છું કે તું આ કામ ના કર. મે તને આગળ પણ કહ્યું હતું અને હમણા પણ કહું છું-હું સચ્ચાઇને મારા દિલથી દૂર કરતો નથી. તું કોઇને દુન્યા ના દે કારણકે તે સ્વતંત્ર મર્દ રસ્તમ-હાથે કરીને દુન્યા અને આઝારમાં પોતાનું સર કઢી પણ નાખવાનો નથી. તું આજની રાત તો સૂઇ બ અને કાલે સવારે બામદાદને વખતે-વગર લશ્કરે તેના મેહલમાં મુલાકાતે જશે. આપણે કાલનો આખો દિવસ તેના મેહલમાં મુબારક બનાવીશું-અને તે જે કાઈ વાત પૂછશે તેનો આપણે સચ્ચતાથી જવાબ આપીશું. કારણકે દુન્યામાં શું નાનાં અને મોટાઓની વચ્ચે તેણે સધળાં બલાઇનાંજ કામો કરેલાં છે.

હમી સર ન પીચદ એ કમીને તુ
 હેલથ રાત્રી બીનમ બપયમાને તુ
 તો અનીન એ ફરી બીનો બપયમ
 બેશ્ય અચ હેલત કીનો અચ બેશ્ય અશ્ય
 ચકી પાસોખ આવદશ એરકન્દેયાર
 કે બરૂ ગૂશએ ગુલસેતાન રોત્ર ખાર
 બદ્દ ગોફત કચ મરુમે પાફ દીન
 હમાના નજીબદ કે ચૂચદ ચુનીન
 ગર અચદન કે દરતુરે ધરાન તોઈ
 હેલો અશમે ગૂશે હેલીરાન તોઈ
 હમી ખૂખ દાની ચુનીન રાહુરા
 ખેરદરાઓ આજુદને શાહુરા
 હમહુ રન્ને તીમારે મન બાદ ગશત
 હમાન દીને અરુદેશત બીદાદ ગશત
 કે ચૂચદ કે હરૂ ફે એ કમીને શાહુ
 બેપીચદ બદ્દખ ખરદ પાયગાહુ
 મરા અન્દ ગૂઈ ગુનહુગાર શવ
 એ કમીને શુભતારપ બીઝાર શવ
 તો ગૂઈઓ મન ખુદ ચુનીન કય કુનમ
 કે આરી બગોફતારે તુ નય કુનમ
 ગર અચદન કે તસી હમી અચ તનમ
 મન એમરૂચ તસે તોરા બેશકનમ
 કરી બી હમાનહુ બગીતી નમોરુદ
 નમોરુદ આન કે નામે ખુજોર્ગી બેબોરુદ

તો ફર્દા બેબીની કે દર દરતે જન્મ
 એ કાર આવરમ પીશે જન્ગી નેહન્મ
 પેશતન બદ્દ ગોફત કય નામદાર
 ચુનીન અન્દ ગૂઈ તો અચ કાઝાર
 કે તા તુ રસીદી બગોર્ગે કમાન
 નખુદ બરૂ તો એબલીસે બદ્દ બદ્દગમાન
 બદ્દેલ દીવરા રાહુ દાદી કુનૂન
 હમી નશનવી પન્દે ધન રહુનમૂન
 હેલત તીરહુ બીનમ સરત પુર સેતીચ
 કુનૂન જમહુ બરૂ તન કુનમ રીચ રીચ
 એ ગૂનહુ કુનમ મન કે તરસ અચ હેલમ
 બદીન સાન બચકુઆરગી ખુસેલમ
 હો જન્ગી હો મદો હો શીરે હેલીર
 એ દાનમ કે પોશતે કે આચદ બજીર
 વરા નામવર હીચ પાસોખ નદાદ
 હેલથ ગશત પુર દરો સર પુર એ બાદ

તે તારા કમીનથી કદી પણ સર ફેરવશે નહીં-કારણકે તારી સાથનાં વચનમાં હું તેનું દિલ સાચું જ ભેળું છું.

તું કીનામાં અને ગુસ્સામાં શા માટે એટલી બધી કોરોચ કરે છે? - ૪૯૦

તારાં દિલમાંથી કીનો અને આંખમાંથી ગુસ્સો કાઢી નાખ

અસ્ફંદિયારે તેને તાનો મારીને કહ્યું-કે “ફૂલના બાગમાં કાંટે ઉગી નીકળ્યા છે (કે મારાં સુંદર કામમાં તું ખલલ નાખ્યા કરે છે)”

તે બોલ્યો કે “પાકદીનો મર્દ-એવી રીતનું બોલે તે બિલકુલ છાને નહીં.

બે ધરાનનો વઝીર તું હોય-બે ધરાનના બહાદુરોનો છવ બન તું હોય અને તેઓ તારી ઉપર આશા બાંધી બેઠા છે,

તો હઠાપણને તથા દળને પાદશાહને કુઃખ દેવાનો રસ્તો કેવો ખરાબ છે તે તું સારી રીતે સમજતો હોવો ભેળયે.

બે લડાઈ કરતાં મને તું અટકાવતોજ રહે તો મારી મેહનત અને કાળજી બધી બરબાદ થયલી કહેવાય-અસ્તોસ્તી દીન પણ ખોટી કરે.

બે દીનમાં કહે છે કે ‘જે કોઈ પાદશાહના કમીનથી-ઉલટો ચાલશે, તે દોષખમાં પોતાની જગ્યા કરશે’

માટે તું મને ક્યાં સૂધી કહ્યા કરશે કે ‘ના કમીન બન-અને ગુસ્સા-રખના હોકમનો અનાદર કરે?’

તારી વાત ઉપર હાથ હા કરવાનો નથી-(એટલે તારે કહે ચાલવાનો નથી)-તું ગમે તે બોલ્યા કર પણ હું તેમ ક્યાં કરવાનો છું?

બે તને મારાં શરીરની બીક લાગતી હોય-તો હું આજેજ તારી એ બીકક તોડી નાખું છું.

કે કુન્યામા કોઈ પણ શખ્સ તેનો વખત આવ્યા વગર મરી ગયોજ નથી-અને જે કોઈ ક્રાંતિ ભરેલું નામ કાઢી જાય છે તે શખ્સ મરી ગયલો કહેવાતોજ નથી.

તું આવતી કાલે લડાઈનાં મયદાનમાં ભેરો-કે હું તે લડાયક મગર-મચ્છની સામે કેવી લડાઈ કરું છું?”

પેશતને તેને કહ્યું કે આ નામદાર-તું લડાઈ માટે એવી રીતનું કેટલીક વખત બોલ્યા કરશે?

ન્યાં સૂધી તું ગોર્જ અને તીર કમાન વાપરવા નહીં લાગ્યો (એટલે તું બચ્ચું હવું)-ત્યાં સૂધી મૂળ ચયતાન તારો દુશ્મન નહીં થયો હતો.

પણ હાલ તો તે પોતાનાં દિલમાં એહરેમનને માર્ગ આપ્યો છે-અને તેથીજ તું આ તારા સલાહકારની શીખામણ સામળતો નથી.

હું તારું દિલ સીઆહ બનેલું અને તારું સર લડાઈ ભરેલું ભેળું છું-જેથી હવે હું મારાં તન ઉપરના કપડાં ફાડું છું

હું કેવી રીતે મારાં દિલમાંથી આવી રીતના બચને સંદતર કાઢી નાખું?

આવા બંને લડાયકો, બંને બહાદુરો અને બંને દિલાવર સિંહો-માંથી-હું શું જાણું કે કોણની પીઠ નીચે પડશે?”

નામવર અસ્ફંદિયારે તેને કાંઈ પણ જવાબ નહીં આપ્યો-પણ તેથી તેનું દિલ દર્દ ભરેલું અને સર ગુસ્સા ભરેલું થયું.

રસીદને રોસ્તમ ખચવાને ખુદ
વ ગોશ્તને સર્ગુઝશત ખા
આલ વ ઝવારહ.

રસ્તમનું પોતાના મેહલમાં પાછું ફરવું અને
આલ તથા ઝવારહને ત્યાં બનેલી
હકીકત કહેવી.

થુ રોસ્તમ બેયામહ ખચવાને ખીશ
નદીહ ઊ બેચ અચ રચમ દરમાને ખીશ
૪૬૨ ઝવારહ બેયામહ ખનચદીકે ઊય
વરા દીહ તીરહ દેલો ઝરહ રય
ખદ્દ ગોફત રવ તીધે હેન્દી બેયાર
હમાન જઉશને મેહફરે કાઝાર
કમાન આરો ખર્ગુસ્તુવાને સેતખર
કમન્દ આરો ગોર્જ ગેરાન આરો ખખર
ઝવારહ બેફરૂમહ તા હર એ ગોફત
બેયાવરહ ગન્જરે ઊ અચ નેહોફત
થુ રોસ્તમ સેલીહે નખર્દી બેદીહ
ખર અફૂશાન્દો ખાદ અચ બેગર ખર કરીહ
ચુનીન ગોફત કય જઉશને કાઝાર
ખર આચુદી અચ જન્ગ ચક રૂચગાર
કુનૂન કાર ખીશ આમદત સખત ખાશ
ખહર કાર ખીરાહને ખખત ખાશ
ચુનીન રચમગાહી કે ધુરુરાન દો શીર
ખજન્ગ અન્દર આયન્દ હરહ દેલીર
કુનૂન તા એ ખીશ આરહ એસ્ફન્દેયાર
એ ખાઝી કુનહ દર દમે કાઝાર
થુ બેશનીહ દસ્તાન એ રોસ્તમ સોખન
પુર અન્દીશહ શુદ મલ્કે મર્દે કોહન
૪૬૩ ખદ્દ ગોફત કય નામવર પહલવાન
ગોફતી કઝીન તીરહ ગશતમ રવાન
તો તા ખર નેશસ્તી બઝીને નખરહ
નખૂદી મગર ચક દેલો પાક મરહ
બફર્મને શાહાન સર અખખતહ
હમીશહ દેલ અચ રન્જ પર્દખતહ
નતર્સીદી અચ શીર વચ અચહહા
ન દીવ આમહ અચ ઝખમે ગોર્જત રહા
બેતર્સમ કે રજત સર આયદ હમી
કે અખતર ખખાખ અન્દર આયદ હમી
મર ઈન તોખમે દસ્તાન એ યુન ખર કનહ
ઝનો ફેદકાન માન ખખાક અફૂગનહ
ખદસ્તે જવાની થુ એસ્ફન્દેયાર
અગર તૂ શયી કોશતહ દર કાઝાર
નમાનહ ખખાખલેસ્તાન આબો ખાક
ખલન્દી ખદીન ખૂમ મર્દહ મઘાક
વર અયદૂન કે ઊરા રસહ ઝીન ગજન્દ
નમાનહ તોરા નીચ નામે ખલન્દ
હમી હર કસી દસ્તાનહા અનહ
ખર આવર્હહ નામે તોરા બેશકનહ

જ્યારે રસ્તમ પોતાના મેહલમાં પાછો આવ્યો ત્યારે તેણે લડાઈ
સિવાય કશો એલાજ બેયો નહીં

ઝવારહ તેની આગળ આવ્યો-અને તેને દિલગીર અને ફિક્કા ચેહ-
રાનો બેયો

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “ભ અને મોટી હિંદી તલવાર તેમજ લડાઈનું
ખખતર અને લોહાંની ટોપી લઈ આવ.”

કમાન અને ઘોડા ઉપર નાખવાનું મોઢું ખખતર લાવ સાથે કમન્દ,
ભારી ગોર્જ અને ખખેબેયાન પણ લાવ.”

દુરત ઝવારહે હોકમ કર્યો જેથી બે કાઈ તેણે કહ્યું હતું તે પ્રમાણે
જ્યા હથિયારો હતા ત્યાંથી તેનો ખજાન્યો લઈ આવ્યો

જ્યારે રસ્તમે લાગ્બી મુદત પછી પોત ના લડાયક હથિયારો પાછાં બેયા-
ત્યારે તેણે પોતાની આગળ તેઓને છૂટા છૂટા નાખીને મોટા નિસાસો મૂક્યો
તે બોલ્યો કે “એ લડાઈના ખખતર! તે લડાયથી ઘણો લાગ્બો
વખત આસાયેરા લીધી છે

હમણા તાર પાછું કામ પડ્યું છે માટે તું પાછું ગરખૂત રહેજે-
અને દરેક કામમાં તું મારા સુભાગનું રક્ષણ કરજે

આ એક એવી રીતનું લડાઈનું મયદાન છે કે જેમાં બે પોકાર કરતા
સિહો જેવા બંને બાહુરો લડાઈમાં ઉતરશે.

બેઘયે હવે અસ્ફન્દિયાર કેવા પગલા બારે છે-અને લડાઈને વખતે
કેવી બાઝી રહે છે?”

જ્યારે કાલે રસ્તમને મોટેથી એવા રાખુનો સાબળ્યા-ત્યારે તે યુદ્ધ
મર્દનું મગજ અદેશા બરેલુ બન્યું

પછી તેણે રસ્તમને કહ્યું કે “એ નામવર પેહલવાન!-તું થુ બોલ્યો
કે જેથી મારો જીવ દિલગીર થઈ ગયો?”

જ્યારથી તું લડાઈના મયદાનમાં ઘોડા ઉપર સવાર થયો-ત્યારથી તું
ધરાનને પ્રમાણિક અને સાચોળ થઈ રહ્યો છે

હમેશે પાશાહોના હુકમ મૂજબજ આવતો આવ્યો છે અને કોઇબી
વખતે મેહનતથી કંટાળી ગયો નથી.

તું સિહ તેમજ અઝદહાથી બીધો નથી-અને તારા શુર્ઝના ઝખમથી
કોઈ પણ દેવ છટકી શક્યો નથી

હાલ મને ધાસ્તી લાગે છે કે બે તેના હાથથી તારો દહાડો આબેર
થઇ બચ અને તારો રોશન સેતારો અસ્ત પામે,

તો આ ઝાલની બુન્યાદ તે બુન બેખથી ઉબેડી નાખશે-અને આપણા
બાચકી છોડારને ખાકમાં પટકશે

એવી રીતે બે તું લડાઈમાં અસ્ફન્દિયાર જેવા એક જવાનના હાથ
ઉપર માર્યો જશે

તો ઝાખુલેસ્તાનમાં પાણી કે ખાક કાઢ પણ રહેશે નહીં-અને આપણી
મોટાઇ આજ સરઝમીન ઉપર બંધી પડશે

અને બે આ લડાઈમાં તેને કશી હાનિ પુગશે-તો તે પણ તારી
ખીર્તિને ઝાંખ લાગશે

દરેક જણ એજ વાતો ચલાવશે અને તારાં ખીર્તિવંતાં નામને તોડી
પાડશે

કે ઊ શહુરયારે જવાનરા મેકોરત
અદાન ફે સખુન ગોફત આ ઊ ફરેશત
હમી બાથ દર પીરી ઊ દર અપાય
વખરનહ હમ અકુનન બેપદાઈ લાય
અયયધુલઈ શવ એ પીશય નેહાન
કે કસ નસનવહ નામત અન્દર બેહાન
કઝીન અફ તોરા તીરહુ અર્દહ રવાન
બેપરહીઝ અઝ શહુરયારે જવાન
અગન્ને અરન્જ ઈન સખુન બાઝ અર
મખર પીરી દીબાએ ચીની તખર

સેપાહે વરા બેલઅત આરાય નીઝ
વજૂ બાઝ અર ખીશતનરા અચીઝ
થુ અર ગર્દહ ઊ અઝ લબે હીરમન્દ
તો પાય અન્દર આવર અરખરી બલન્દ
થુ ઈમન શવી અન્દગી કુન અરાહુ
અદાન તા બેબીની યકી રૂએ શાહુ
થુ બીનહ તોરા કય કુનહ કારે બહ
પ્રુહ અઝ શાહે ઈરાન બહી કય સેહહ
અફ ગોફત રૈસ્તમ કે અય મર્દ પીર
સુખુનહા બદીનગૂનહ આસાન મગીર
અમર્દી મરા સાલ મેસ્ચાર ગફત
બદો નીકુ ચન્દી બસરૂ અર ગુઝરત
રસીદમ બરીવાને માઝન્દરાન
અરઝમે સવારાને હામાવરાન
હમાન રઝમે કામુસો ખાકાને ચીન
કે લર્ઝાન શુદી ઝીરે અરપથ ઝમીન
કુનૂન ગરૂ ગુરીઝમ એ એસ્ફન્દયાર
તો દર ઝીસ્તાન કાખો ગુલબન મદાર
બનીરૂએ યઝદાને પર્વરદેગાર
એ તર્સમ એ ગુરુતારપો એસ્ફન્દયાર
મન અર એ શુદમ પીર ફેઝે નખરહ
સરે ચર્ખે માહુ અન્દર આરમ બગરહ
થુ મન અઝ પૂશમ અઝે નખરહ
એ સફ જન્દહુ પીલો એ યકુ દરત મરહ
એ ખાલેશ કે ગોફતી બસી શન્દહુ અમ
અફ દફતારે કેહુતરી ખાન્દહુ અમ
હમી ખાર ગીરહ સુખુનહાએ મન
બેપીચહુ સર અઝ હાનેશી રાએ મન
ગર ઊ સર એ કયવાન ફેરહ આરહી
રવાનશ અરે મન ફેરહ આરહી
અઝ નીસ્તી ગન્ને ગઉહરુ દેરીઝ
હમાન ગોઝો ગૂપાલો ખૂતાનો તીથ
સખુન અન્દ ગોફતમ બચીઝી ન અસ્ત
એ ગોફતારૂ બાહ અસ્ત મારા બહસ્ત
ગર અયફૂન કે ફદા કુનહ કાઝીર
દેલ અઝ જાને ઊ હીચ અસ્તહુ મદાર
કે મન તીધે તીઝમ નગીરમ બહસ્ત
સરે નામદારશ બેગીરમ બહસ્ત

કે 'તેલે જવાન શાહઝાદાને કાપી નાખ્યા-એટલાજ માટે કે તે શાહ ૪૧૪
ઝાદાએ તેને સખત સખુનો કલા'

માટે ભેઈયે તો તેની આગળ નોકર મિસાલ હવો રહે-નહીં તો કે
હમણાજ આ જગ્યાએથી ઠડીને,

તું તેની આગળથી એક એવાં ખૂણામાં જઈ છૂપો થા-કે પછી
હુન્યામાં કોઈ તારું નામ પણ ન સાંભળે

નહીં તો આ બૂંડાં કામથી તારો જીવ સીઆહ થશે-માટે તું આ
જવાન શાહઝાદાની લડાઈથી દૂર રહે

તું ગમે એટલા ખઝાનાથી કે ગમે એટલી કોરોશથી આ વાતનો
નીવાડો લાવ-પણ ચીનાઈ રેશમી કપડાં આગળ કુહાડી ના લઇ જા (એટલે
આવા શાહઝાદા સાથે લડાઈ ના શોધ).

તેના લશ્કરી માટે પણ સરપાવ તૈયાર કર-અને દલિલત હુન્યા
આપીને તેની પાસેથી તારા જીવને ખરીદી લે (જીવને બચાવી લે),

ન્યારે તે હીરમંદ નહીને કિનારેથી પાછા ફરે-ત્યારે તું પણ તારા
બુલંદ રુપર ઉપર સવાર થા.

અને ન્યારે તું જીવની ધાસ્તીમાંથી નચિનત થાય ત્યારે સફર દરમિયાન
તેની તાબેદારી કર-અને પાદશાહતું મોઢું ભેગ ત્યાં સુધી એમજ કર.

ન્યારે તે તને નહરે ભરો ત્યારે તે કેમ ખૂશ કરશે ?-થું બુલંદ ઈરા-
નના શાહને બૂંડાઇ કરવી શોભા આપશે ?

રસ્તમે તેને કહ્યું કે "ઓ બુઝર્ગ મર્દ !-તું આ વાતને એવી રીતની
સેહલ્લી ના ગણ.

મર્દાનગીમાં મેં પુષ્કળ વર્ષ પસાર કર્યાં છે-અને કચકાંઇ બદી અને ૪૧૫
નેકી મારાં સર ઉપરથી વીટી ગઈ છે

હું માઝંદરાનના દેવો અને હામાવરાનના બહાદુરોની લડાઈમાં ગયો,

તેમજ કામુસ અને ખાકાને ચીન સાથે હું લડ્યો-કે જે વેળા તેઓના
થોડા નીચે ઝમીન પણ ધુલ રહી હતી

અને હવે જે હુ અસ્ફન્દિયાર આગળથી નાસી ભઠ-તો તું સીસ્તા
નમાં મેહલ અને બગીચા રાખી શકશે નહીં.

પરવરદેગાર પાક યઝદાનની મદદથી-ગુરુતારપ અને અસ્ફન્દિયારથી
હુ શા માટે બીહ ભઠ ?

જે કે હું બુલંદો થયો છું તો પણ લડાઈને દિવસે-માહતાબવાળાં
આસ્માનતું સર ઝમીન ઉપર લાઉ છું.

ન્યારે હું લડાઈને દિવસે બહેમિયાન પેહેરું છું-ત્યારે મારે મનસે થું
એક સો મસ્ત હાથી કે થું એક મયદાન બરીને પેહલવાનો એક સરખા છે

તું ઓઝરખાહી માટે જે કહે છે તે તો મેં ઘણીબી કીધી-અને
તાબેદારીના સખુનો તો એક દફતર બરીને કહી સભળાવ્યા

પણ તે તો મારી વાતોને તુચ્છ ગણે છે-અને મારાં ડહાપણ અને
સમજવટથી પોતાનું સર ફેરવે છે.

તેલે પોતાનું સર શનિશ્વર સેતારા સુધી પહોંચાડેલું છે ત્યાથી ભે
નીચે ઉતરે-અને તે પોતાનાં દિલમાં મારે માટે લાલ્લી લાગણી રાખે,

તો હું તેને જાજ અને ગોહર તેમજ ગોઝ, બખ્તર તથા તલ્લવાર ૪૬૬
આપવાની આનાકાની નહીં કરં.

મેં તેને ઘણીક વાતો કહી પણ તેલે એક પણ કબૂલ કીધી નહીં-
સઘળી સમજવટ ફેકટજ ગઇ.

અગરજે કાલે તે લડાઈ કરવા આવશેજ-તો તેના જીવની ધાસ્તી
માટે તારું દિલ ગમગીન ના બનાવતો.

કારણકે હું મારી તેઝી તલ્લવાર હાથમાં પકડીરાજ નહીં-અને તે
નામદારનું સર કમંદના ફાદામાં લાવીશ

ન પીચમ બઆવરૂદગહુ બરુ અનાન
 ન ચૂપાલ બીનદ ન જખો સનાન
 બેબદમ બઆવરૂદગહુ રાહે ઊચ
 બેગીરમ બનીરુ કમરૂગાહે ઊચ
 એ ફૂલહુ બઆધૂશ બરુ ગીરમશ
 બશાહી એ ગુસ્તારેપ બેગીરમશ
 બિયારમ નેશાનમશ બરુ તખતે નાચ
 વજાન પસ કુશાયમ હરે મન્જ બાચ
 ચુ મેહમાને મન બૂદહુ બાશાહ સે રૂચ
 અહારમ ચુ અચ અરૂખ ગીતી ફેરૂચ
 બેચ-દાઝહ આન ચાદરે લાજવરૂદ
 પદીહ આયહ આન બમે ચાહૂતે બરૂદ
 ૪૬૭ સંખુક બાચ બા ઊ બેબદમ કમરુ
 વચ ઇદરુ નેહમ સૂએ ગુસ્તારેપ સરુ
 નેશાનમશ બરુ નામવરુ તખતે આજ
 નેહમ બરુ સરશ બરુ દેલ અફૂચ તાજ
 બેબદમ કમરુ પીશે ઊ બદહુ વારુ
 નબૂચમ બેચ અચ કામે એરેફ-દેયારુ
 તો દાની કે મન પીશે તખતે કોબાહ
 બમદી એ કદમ તો દારી બયાહ
 બગીતી રોરેરેરે યુતોર્ગી મરા
 હમ ઊ દારો નામે બુઝોર્ગી મરા
 તો ફમદી અફૂતુન કે પેન્ડાન શવમ
 વયા બદે ઊરા બફર્માન શવમ
 મળીનાહ બશમે બહ આન રૂચગારુ
 કે રોસ્તમ કમ આયહ એ એરેફ-દેયારુ
 બેબદમ અચ ગોફૂતે ઊ જાલેઝરુ
 જમાની બેબુખાનદ અચ અનીશહુ સરુ
 બહ ગોફૂત જાલ અચ પેસરુ ઇન્ સંખુન
 કે ગોફૂતી સરશ નીસ્ત પયદા એ બુન
 કે દીવાનગાન ઇન્ સંખુન બેશનવહ
 બદીન આમ ગોફૂતારે તૂ બેચવહ
 ૪૬૮ તો ગોફૂતી કે દરુ પીશે તખતે કોબાહ
 બમદી એ કદમ તો દારી બયાહ
 કોબાહી બફૂહી નેશાનતહુ દેજમ
 ન તખતો કોલાહો ન ગન્જો દેરમ
 તો બા શાહે ઇરાન બરાબરુ મકુન
 સેપહુદારો બા રાયો મન્જો કોહન
 ચુ એરેફ-દેયારી કે ફલફૂરે ચીન
 નેવીસહ હમા નામે ઊ બરુ નેગીન
 તો ચૂઈ કે અચ ફૂલહુ બદારમશ
 બબરુ સૂએ અયવાને જાલ આરમશ
 નચૂચહ ચુનીન મરુદમે સાલ બરુદ
 બગેરુદે હરે અખતરે બહ મગરુદ
 તો બરુ શહુરે ઇરાન મેયાવરુ રોકન
 બનચદે બુઝોગાન મચૂ ઇન્ સોખન
 હદીસી બુવહ માયએ કાઝારુ
 બસાલી સુતૂની કુનદ રૂચગારુ
 સેતીજહુ બબઈ રસાનદ સોખન
 કે વચરાન કુનદ ખાનહાએ કોહન

હુ લડાઈગાહમાં થોડાને જોવાન આપવાનોજ નથી-તેમજ તે મારા ગોઝ અને નેઝાનો ગ્રખમ પણ જોવાનો નથી.

હું લડાઈગાહમાં તેનો રસ્તો રોકીશ-અને તેનો કમરબંદ મજબૂત પકડીશ.

હું તેને થોડાનાં ઝીન ઉપરથી મારી બગલમાં પકડી લઈશ-અને ગુસ્તારપ તરફથી તેને હુ પાદશાહ તરીકે કબૂલ રાખીશ.

તેને અહીં લાવીને આ નાઝ બરેલા તખત ઉપર બેસાડીશ-અને ત્યાર પછી આપણા ખજાનાનો દરવાજો ખુલ્લો કરીશ.

ન્યારે તે ત્રણ દિવસ આપણો મેહમાન થઈ રહેશે-અને થોથે દહાડે ન્યારે આરમાન ઉપરથી દુન્યાને રાશન કરનારો આફતાબ,

પેલી સીઆહ ચાદર બેચકી નાખશે-પીળા ચાફૂતની ભમ ઝાહેર આવશે.

ત્યારે હું ટુરત તેની સાથે કમર બાંધી-અહીંથી ગુસ્તારપ તરફ જઈશ.

અને તેને હાથીદાંતના નાખીયાં તખત ઉપર બેસાડીશ-અને દિલ રાશન કરનાર તાજ તેનાં સર ઉપર મેલીશ.

તેની આગળ હું બંદાની માફક કમર બાંધી જોડો રહીશ-અને અસ્ફંદિયારનીજ મરજ પ્રમાણે વર્તીશ.

તું બહુ છે અને તને યાદ પણ હશે કે મેં ક્યકોબાદના તખત આગળ કેવા કેવા બહાદુરીનાં કામે કીધાં છે?

કદાવર ખમીર અને મોટાઇનું નામ દુન્યામાં પહેલવહેલું તેણે મને આપ્યું.

તું હવે મને ફર્માવે છે કે હું છપાઈ બલ-ચા તેના હોઠમ પ્રમાણે તેનો બંધવો બનું.

કોઈની ભૂડી આખો એવો વખત કદી પણ ના બેતી-કે રસ્તમ અસ્ફંદિયાર કરતા કતરતો નીકળે.”

જાલેઝર તેની એવી વાતથી હસ્યો-અને થોડાક વખત અદેશાથી પોતાનું સર હીલવ્યું.

પછી જાલે તેને કહ્યું કે “ઓ બેટા!-તે જે કાઈ કહ્યું તેનું ધડ પૂછડુંજ નથી.

કારણકે આ વાત દીવાનાઓજ સાબળે-અને આ તારી બેહુદી વાતો સાથે તેઓજ મળતા થાય.

તું કહે છે કે ‘કોબાદના તખત આગળ મે શુ શું કર્યું તે તને યાદ હશે.’

પણ ક્યકોબાદ તો પહાડ ઉપર જઈ એકાતવાસ થયેલો એક માણસ હતો-તેની પાસે નહીં તાજ તખત કે નહીં દફલન દુન્યા હતી.

તું ઇરાનના પાદશાહ કે જે ભરકર રાખનારો, બાહોશી બરેલો અને આગળા વખતનો એકઠો કરેલો ખજાનો ધરાવનાર છે તેની બરાબરી ના કર.

તેમજ અસ્ફંદિયાર જેવા સામે ના થા કે બેનું નામ ફગફૂરેચીન પોતાના નગીના ઉપર લખાવી રાખે છે.

તું કહે છે કે ‘તેને હું ઝીન ઉપરથી ઠડાવી લઈશ-અને બગલમાં મારીને જાલના મેહલ તરફ લાવીશ.’

પણ કોઈબી ઉમરે પુગેલો રાખસ એવી રીતનું બોલેજ નહીં તું પોતાના ખૂરા સેતારાના દરવાજાની આસપાસ ના ફર.

તું ઇરાન રોહર ઉપર આફત ના લાવ-એવી વાત બુઝોગોની આગળ ના કર.

લડાઈની બીના ધણી વિચિત્ર હોય છે-કોઈ વખત એવો આવે છે કે ભડાઇમાં ધાસનું તણખડું થાંભલાનું રૂપ લઈ લે છે.

લડાઇમાં કોઈ વેળા વાત એટલી તો વધી બય છે-કે પુરાણા આબાદ રોહરી વચરાન થાય છે.

ભેગાકૂતમ તોરા આન કે બુદ્ધ રાએ મન
તો ભેદ હાન કુનન અથ મેલે અન્યુમન
ભેગાકૂત ધનો ભેદાઈ સરૂ અરૂ અમીન
હમી ખાન્દ અરૂ કેહેઆરૂ આફીન
હમી ગોકૂત કય દાવરે કેહેઆરૂ
ભેગદાન તો અચ મા બરે રૂચઆરૂ
બદાન ચૂનહ તા ખુરૂ અરૂ આમહ એ કુંહ
નેયામહ અખાનશ એ ખાહેશ સોતુહ

એ કાંઈ મારો વિચાર હતો તે મેં તને જણાવ્યો છે-માટે એ અન્યુ-
મનના સરદાર-હવડાં તો તું આ મારા વિચારનેજ ભલા બધું.”
તે એટલું બોલ્યો અને પોતાનું સરૂ અમીન ઉપર મેલી-ખોદાતાલાનીનું ૪૧૯
સેતાયેશ કરવા લાગ્યો
અને બોલવા લાગ્યો કે “એ જેહાનને પચદા કરનાર ઈન્સાફી ખોદા !-
આ ખૂશ વખત અમારે માથેથી દૂર કર”
એવી રીતે પહાડ ઉપરથી ખુરશીદ તલુ થયો ત્યાં સુધી-તેની અખાન
ખંદગીની ખાહેશથી થાકી નહોં

રજમે રોસ્તમ આ એસ્ફંદયાર.

અસ્ફંદિયાર સાથે રસ્તમની લડાઈ.

શુ શુદ રૂચ રોસ્તમ ભેપૂરીઈ કબૂર
નેગહુઆને તાન કંરૂ અરૂ કબૂર અબૂર
કમન્દી બફેતકે ઝીન દરૂ ભેખસ્ત
અરૂ આન ખારએ પીલ પચકરૂ નેશસ્ત
ભેફરૂહ તા શુદ અવારહૂ અરશ
ફેરાવાન સખુન રાન્દ અચ લશકરશ
બહૂ ગોકૂત રવ લશકરૂ આરાય ખાશ
બરે કુંહએ રીગ અરૂ પાય ખાશ
અવારહૂ બેયામહ સેપહૂ ગેરૂહ કંરૂહ
અમયદાને કારો બદસ્તે નબરૂહ
તહમ્તન હમી રકૂત નીઝહૂ બદસ્તે
શુ બીરૂન શુદ અચ ભયગાહે નેશસ્ત
સેપાહશ બહૂ ખાન્દન્દ આફીન
કે બી તૂ મબાહ અરપો ગુપાહી ઝીન
હમી રકૂત રોસ્તમ અવારહૂ પસશ
કે ઊ બુદ્ધ દરૂ પાફશાહી કસશ
બેયામહ ચુનીન તા હમે હીરમન્દ
હમી લખ પુરૂ અચ ખાદો ભનશ નેજન્દ
સેપહૂ બા બેરાદરૂ હમ ઈન્ ભ ભેમાન્દ
સુએ લશકરે શાહે ઈરાન બેરાન્દ
ચુનીન ગોકૂત પસ બા અવારહૂ અરાચ
કે મન હસ્તે આન બદરગે દીવ સાચ
હમ અફૂનૂ અઝીન રચમ ફૂતહૂ કુનમ
રવાનરા સુએ રઉશની રહૂ કુનમ
બેતાસમ કે બા ઊ બેખાયહ બદન
નદાનમ કઝીન પસ એ શાયહ બદન
તો ઈદરૂ ભેમાને સેપહુરા બેદારૂ
શવમ તા એ પીશ આવરહૂ રૂચઆરૂ
અગરૂ તુન્દ યાબમશ હમ આન નશાન
નખાહમ એ અયુલસેતાન સરૂકશાન
બતનહા તને ખીશ ભૂચમ નબરૂહ
એ લશકરૂ નખાહમ કસી રન્જહૂ કંરૂહ
વગરૂ બા સેપહૂ પીશ આયહ બજબ
બેખાહમ તોરા પસ મેયાવરૂ રેરન્જ
કસી ખાશહ અચ અખતે પીરૂચ શાહ
કે બાહાહ હમીશહૂ રેલશ પુરૂ એ દાહ

જ્યારે દહાડો હતો ત્યારે રસ્તમે અખ્તર પેહેયું-અને તે અખ્તર
ઉપર તનના બચાવ માટે બઝેબેયાન બોળવ્યું.
ઝીનના શોકારખંદ સાથે એક કમંદ બાંધી-અને તે હાથીની સૂરતના
થોડા ઉપર સવાર થયો
તેણે કમંવ્યું જેથી અવારહૂ તેની નઝદીક આવ્યો-તેણે લશકર માટે
ખળીક વાતો કીધી
તેને કહ્યું કે “તું ભ અને લશકરની તૈયારી કરતો રહે-અને રેતીના
પહાડ ઉપર જઈને હોશયારીમાં જઈને ઉભો રહેજે”
અવારહૂ લડાઈમાં મયદાનમાં લશકર ભેગું કરવા ગયો.

જ્યારે તેહમ્તન રસ્તમ પોતાના મેહલમાંથી બાહર પડી હાથમાં
રેઝો લઈ ચાલવા લાગ્યો,
ત્યારે તેનાં લશકરે તેની ઉપર કુઆ કીધી-કે “તારા વગર તારો
થોડો, ગોઝ અને ઝીન હોતુંજ ના!”
રસ્તમ થોડો હાંકતોજ હતો અને અવારહૂ તેની પછાડી ચાલતો ૪૦૦
હતો-કારણકે સીસ્તાનમાં તે પોતાના ભાઈને મદદગાર હતો.
એવી રીતે તે હીરમન્દ નદીના કિનારા સુધી આવ્યો-તેના હોઠ હાથ
અફસોસથી ભરેલા હતા અને જીવ ગમગીન હતો
તેનું લશકર તેના ભાઈ અવારહૂ સાથે અહીંજ થોભ્યું-અને પોતે
ઈરાનના પાદશાહનાં લશકર તરફ ચાલ્યો
પછી અવારહૂને ધીમેથી કહ્યું-કે “હું પેલા કોરગા એહરેમનના મલ-
તિયાનો ખુદમી હાય,
હું હમણાથીજ આ લડાઈમાં ભાંજવા માગું છું-કે જેથી મારા
જીવની ધારતી નીકળી જાય અને મારું મન ખુલ્લું પડી જાય.
મને બીક લાગે છે કે તેની સાથે મને લડવુજ પડશે-અને ત્યાર
બાદ શુ બનાવ બનશે તે મને સમજ પડતી નથી
તું અહીં થોભ અને લશકરને સલાળ-હું ભડક અને ભેડકે અમાનો
આગળ શું દેખાડે છે ?
એ હું તેને તેજાજ મગરૂર બનેલો ભેઈશ-તો ગ્રાયુલના લડાયકોમાંથી
કોઈની પણ મને ગર્જ પડશે નહીં.
પણ હું પોતેજ એકલો તેની સાથે લડાઈ કરીશ-અને લશકરમાંથી
કોઈને પણ તકલીફ આપીશ નહીં.
અગરને તે લડાઈમાં લશકર સાથે આવશે-તો પછી હું તને બેલાવીશ
ત્યારે તું દીલ ના કરતો.
ફતેહમંદ નસીબથી તેજ શખ્સ ખુશહાલ રહે છે-કે જેનું દિલ હમેશે ૪૦૧
ઈન્સાફીજ ભરેલું હોય છે”

બેગોદાનું ધન મર્યાદા બેરાનું અર્થ રીતાનું
 બેગોદાનો ભૂશાન બનચીકે આખું
 ગુજરાત અર્થ બે રૂંદો બાહ્ય બેરેક્ટ
 હમી માનું અર્થ કાર ગીતી રોગેક્ટ
 બેગોદાનો ગોદાનું અર્થ ચલ એરેક્ટ-ટેયાર
 હમી આવર્તન આમદ અર આરાય કાર
 થુ બેરનીદ એરેક્ટ-ટેયાર ઇન્ સોખન
 અહાન શીરે પર્માશીલ્ય એ કોહન
 બેખ-દીરો ગોદાનું ઇન્ આશસ્તમ
 બદાનગલુ કે અર્થ ખાખ બખસ્તમ
 બેક્ટરૂંદ તા બઉશનો ખૂંદે ઊય
 હમી નીચલો ગોદાનું આવરૂય
 બેબાઈ-રો પૂરીદ રઉશન બરશ
 નેહાદ આન કોહાલે કયાન બર સરશ
 બેક્ટરૂંદ તા જીન બર અરેક્ટ સેયાલુ
 નેહાદ-રો બોઈ-દ નચદીકે શાલુ
 થુ અરેક્ટ સેયાલુ દીદ પર્માશીલ્ય
 એ રૂંદો એ મર્દી કે બૂદ અન્દરૂય
 નેહાદ ઊ છુને નીચલુરા બર જમીન
 એ રૂંદો જમીન અન્દર આમદ બજીન
 બસાને પલંગી કે બર પોરતે ચૂર
 નેશીનદ બર અગીલદ અર્થ ચૂર શૂર
 સેપાલુ અર્થ રોગેક્ટી ફેરમાન્દ
 બરાન નામવર આક્રીન ખાન્દ
 હમી શુદ થુ નચદે તલબતન રસીદ
 મર ઊરા બદાન બારલુ તનહા બેદીદ
 ચલ અર્થ બારગી બા પેશતન બેગોદાનું
 કે મારા નબાયદ કરેલી ચારે બેક્ટ
 થુ તનહારેત મા નીચ તનહા શવીમ
 એ પસ્તી બર આન પુન્દ બાહ્ય શવીમ
 પેશતન એ પસ બાચ શુદ બા સેપાલુ
 ચલે નામવર ગરૂમ કરૂદ આન સેયાલુ
 ગુમાન બેરદ રોસ્તમ કંશ અર્થ ફૂર દીદ
 કે ફૂલી અબર બારલુ જી ઊ ચમીદ
 બદાન બૂતલુ રૂતલદ હરૂદ બરચમ
 કે ગોદાનું કે અન્દર જહાન નીસ્ત બચમ
 થુ ગરતદ નચદીકે પીરો જવાન
 દો શીરે સરકુરાઓ દૂ પહુલવાન
 બેગોદાનું આમદ અર્થ બારએ હરૂદો મરૂદ
 તો ગોદાનું બેદરૂદીદ દરેતે નબરૂદ
 છુનીન ગોદાનું રોસ્તમ બઆવાએ સખત
 કે અર્થ શાહે શાદાનું દેલો નીકુબખત
 બદાનબૂતલુ મસ્તીઓ પુન્દી મફૂશ
 બદાનબૂતલુ બુકુશાય ચકુ બારલુ બૂશ
 અગર જન્મ બાહીઓ ખૂન રીખતન
 બહીન સાન તગાપૂયો આવીખતન
 બેચૂ તા સવાર આવરમ કાબુલી
 કે બાશન્દ બા બઉશને કાબુલી
 તો ઇશાનેયાનરા બેક્ટમર્યા નીચ
 કે તા ગઉહર આયદ પદીદ અર્થ પેરીચ

એમ બોલીને પોકારતો અને બેરા કરતો પેલી નદીની આગળ
 પોતાના ઘોડાને ચિતાખીથી હાંક્યો.

તે નદી બોળીને એક ટેકડી ઉપર ચઢ્યો-અને આ કુન્યાનાં કામથી
 અજબ થવા લાગ્યો.

તે પોકાર્યો અને બોલ્યો કે “ઓ પેહલવાન અસ્ફંદિયાર!-તારો
 હરીફ આવ્યો છે મારે તું લડાઇની તૈયારી કર.”

જ્યારે અસ્ફંદિયારે તે બુદ્ધા લડાયક સિંહના આ સખુન સાંભળ્યા,

ત્યારે તે હસ્યો અને બોલ્યો કે “જે વખતે હું ખાખથી ખીદાર
 થયો તે વખતેનાજ તૈયાર થયો છું.”

પછી તેણે કુર્માબુ જેથી તેનું બખતર અને લોહાંની ટોપી તેમજ
 નેજો અને ગાયની સૂરતનો ગોઠ,

લઈ આવ્યા અને તેણે તે બખતર પોતાનાં અજકાટ ભરેલાં બદન
 ઉપર પેહેર્યું-અને સર ઉપર કયાની કોલાહ મેલી

પછી તેણે કુર્માબુ જેથી તેઓએ અસ્પેસીઆહ ઘોડા ઉપર ઝીન-
 મૂક્યું અને પાદશાહની નચદીક લઈ ગયા.

જ્યારે લડાયક અસ્ફંદિયારે અસ્પેસીઆહને જોયો-ત્યારે પોતાનાં કૌવત
 અને બહાદુરીને સભ્ય,

તેણે નેજાનો એક છેડો ઝમીન ઉપર ટેકવીને-ઝમીનની સપાટી ઉપરથી
 ફૂડીને ઘોડાના ઝીન ઉપર ચઢી બેઠો.

જેની રીતે કે એક ચિત્તો ગોરખરની પીઠ ઉપર-ચઢી બેસી તે ગોર
 ખરને પોકારતું કરે છે તેવી રીતે તે ચઢી બેઠો.

આવી અભયખીથી તેનું લશ્કર અજબ રહ્યું-અને તે નામવર ઉપર
 આક્રીન કરવા લાગ્યું.

પછી તે ત્યાંથી ચાલતો થયો અને જ્યારે રસ્તની નચદીક આવી
 પહોંચ્યો-અને તેને ઘોડા ઉપર એકલોજ જોયો,

ત્યારે તે પેહલવાને ઘોડા ઉપરથીજ પેશતનને કહ્યું-કે “મને કોઇ
 પણ મદદગાર કે સાથીની અગત્ય નથી.

જ્યારે તે એકલો છે ત્યારે હું પણ આ નીચાણ જગ્યાથી પેલી બુલદ
 ટેકડી ઉપર ચઢીશ.”

પછી પેશતન લશ્કર સાથ પાછો ફર્યો-અને નામવર અસ્ફંદિયારે
 પોતાના ઘોડાને તેજ કર્યો.

જ્યારે રસ્તે તેને દૂરથી આવતો જોયો ત્યારે તે સમજ્યો-કે એક
 પહાડ ઘોડા ઉપર બેસી તેની તરફ ચાલ્યો આવે છે

અને જણા એવી રીતે લડાઇમાં ઉતર્યો-કે તુ કહે ગોચા કુન્યામાંથી
 મોજમજાહની બેઠક જતીજ રહી.

જ્યારે તે બુદ્ધો અને જવાન બન્ને સરકુરાજ સિંહો અને બન્ને
 પેહલવાનો નચદીક આવ્યા,

ત્યારે બન્ને બહાદુર મદોના ઘોડાઓએ પોકાર કરવા માંડ્યો-જેથી
 તું કહે ગોચા તે લડાઇનું મથાન પણ ફાટવા લાગ્યું.

પછી રસ્તે બુલદ આવ્યો તેને કહ્યું-કે “ઓ ખુશહાલ દિલના
 અને નેકબખત શાહઝાદા!

તુ એટલી બધી તેજી ના કર અને ગુસ્સે ના થા-અને એક વખત
 અકબમદ માણસની શીખામણ સાબળ

અગરને તું લડાઈ કરવા, ખૂન રેડવા તેમજ એવીજ રીતે દોડધામ
 કરવા અને હરલો કરવાજ માગતો હોય,

તો બોલ હું મારા કાબુલી સવારો કે જેઓ કાબુલી બખતર સાથના
 તૈયાર છે તેઓને લઈ આવું.”

તુ પણ તારા ઇશાનીઓને લડવાનો હોકમ આપ-કે જેથી હલકા
 સિકામાંથી ખરાં ગજલ જણાઈ આવે

બહીન રમ્મમ્મકુ શાન અબ્બ આવરીમ
 ખુદ ઈદર હમાની દેરન્ આવરીમ
 બેખાશદ બકામે તો ખૂન શીખતન
 બરીન ખૂનકુ સખતી બર આવીખતન
 સુનીન પાસોખ આર્બદશ એરફનેયાર
 કે ચન્દી એયૂઈ હમી નાબકાર
 અચ અયવાન અશખ્ગીર અખરિતી
 અઝાન તુન્ બાલા મરા ખારિતી
 શેરા સાખતી બર મન અકૂનૂન ફેરીખ
 હમાના બેદીદી ખતન્ગી નેશીખ
 એ બાયદ મરા જન્ગે કાબુલસેતાન
 હમાન જન્ગે ઈરાને કાબુલસેતાન
 મખાદા સુનીન હરગેજ આધને મન
 સઝા નીરત ઈન્ કાર દર દીને મન
 કે ઈરાનેયાનરા બકોસ્તાન દેહમ
 ખુદ અન્દર જહાન તાજ બર સર નેહમ
 મનમ પીશ હરગેજ કે જન્ગ આયદમ
 અમર પીશ જન્ગે પલ્ગેજ આયદમ
 તોરા ગર હમી ચાર બાયદ બેયાર
 મરા ચાર હરગેજ નેયાયદ બકાર
 મરા ચાર દર જન્ગે યઝ્દાન બુવદ
 સરે કાર બા બખતે ખન્દાન બુવદ
 તોઈ જન્ગે ભૂયે મનમ જન્ગેખાહ
 બેગર્દીમ યકુ બા દેમર બી સેપાહ
 બેબીનીમ તા અરેષે એરફનેયાર
 સુએ આખુર આયદ હમી બી સવાર
 વયા બારએ રાસ્તે જન્ગેભૂય
 બઅયવાન નેહદ બી ખોદાવન્દ રૂય
 નેહાદન્દ પયમાન દો જન્ગી કે કંસ
 નખાશદ દરાન જન્ગે ફર્યાદરસ
 અઝાન પસ હમી જન્ગેરા ખારેતન્દ
 નખર્દે યલાની બેયારાસ્તન્દ
 ફેરાવાન બનીઝકુ બર આવીખતન્દ
 હમી ખૂન એ જઉશન ફેરૂરીખતન્દ
 સુનાન તા સનાનહા બહમ બર શેકસ્ત
 બશખીર બોર્દન્દ નાચાર દસ્ત
 બઅવરૂદ ગર્દન બર અકાખતન્દ
 ચયો રાસ્તે હરસ હમી તાખતન્દ
 એ નીરએ ગોર્દાનો જખમે સરાન
 શેકસ્તકુ શુદ આન તીલહાએ ગરાન
 બર અકાખતન્દ આન અમાન ચાલરા
 એ ઝીન બર કશીદન્દ ચૂપાલરા
 હમી શીખતન્દ અન્દર આવરૂદ ગોરૂચ
 સુ સન્ગ અન્દર આયદ એ બાલાએ ગોરૂચ
 સુ શીરે એયાન હરૂદો આશૂકૂતન્દ
 અઝાન જખમ અદામહા ફેરૂતન્દ
 હમ અચ દસ્તકુ બેશકસ્ત ગોર્દે ગરાન
 ફેરૂમાન્દ અચ કાર દસ્તે સરાન
 ગેરૂકૂતન્દ અઝાન પસ દુવાલે કમર
 દો અરેષે તમાવરૂ બર આર્બદકુ પર

આપણે તેઓને આ લાઠામાં લડાઈ માટે ઉતાર્યો-અને આપણે પોતે જરા દીલ કયો.

એવી રીતે મજબૂત હસ્ત કરીને-તારી મરણ મૂળબ ખૂનરેઝી ચાલે”

અરફંદિયારે તેને એવા જવાબ આપ્યો-કે “તું એટલી બધી વગર કામની બકબક શા માટે કરે છે ?

તું સવારના પોહોરમાં તારા મેહલમાંથી ઉઠી આવ્યો-તો આ બુલંદ ટેકડી ઉપરથી તે મનેજ બોલાવ્યો.

અને હવે વળી મારી સાથ ફરેબ શા માટે રમે છે ?-ખચીત કે તે ૪૭૪

આવી મુસ્કલીમાં પોતાની પડતી બેઠ બીધી છે

મને કાબુલિસ્તાનની લડાઈ તેમજ ઈરાન અને કાબુલિસ્તાનની લડાઈઓ શા માટે બેઠાં ?

આવી રીતની મારી રીતલાત કહી પણ ના હોતી-મારી દીનમાં એવું કામ લાયક ગણ્યું નથી,

કે હું ઈરાનીઓને મારવા આપું-અને પછી પોતે જેહાનની અંદર તાજ સર ઉપર મેહુ

જે વખતે કે મારી સામે લડાઈ આવે છે અગર ચિત્તા વાધની લડાઈ પણ મારી સામે આવે છે તે વખતે હુંજ લડાઈ કરું છું

અગરજો તને કોઈ મદદગાર બેઠતો હોય તો બોલાવ-પણ મને તો કોઈ મદદગાર કહીબી કામ આવવાનો નથી

લડાઈમાં મારો મદદગાર યઝ્દાન છે-મને મારાં સુભાગ્ય સાથ કામ છે

તું લડાઈ શોધનારો છે અને હું પણ લડાઈજ ચાહનારો છું-માટે આપણે એક બીબ સાથ લશ્કર વગર એકલાજ લડયે

પછી આપણે બેઠાં કે અરફંદિયારના ઘોડો-પોતાના સવાર વગર તખીલા તરફ પાછો ફરે છે,

ચા લડાયક ફરતમને ઘોડો-પોતાના સાહેબ વગર મેહલ તરફ પાછો ભય છે”

પછી બન્ને લડાયકોએ કોલ કીચે કે “કોઈ પણ બીબે રાખસ-આ ૪૭૫ આપણી લડાઈમાં મદદ માટે વચ્ચે પડે નહીં”

ત્યાર બાદ તેઓ લડાઈ માટે માંગણી કરવા લાગ્યા-અને પેહલ વાનોને લાયકની લડાઈની તૈયારી કીધી.

તેઓ ઘણા વખત સૂધી નેઝા સાથ લડાઈ કરવા લાગ્યા-જેથી તેઓનાં બખતરમાંથી લોહી નીકળવા લાગ્યું

તે નેઝાઓ લાગી ગયા ત્યાં સૂધી એ પ્રમાણે લડયા-અને પછી નાચારીએ તલવાર ઉપર તેઓએ હાથ નાખ્યા.

તેઓએ લડવા માટે પોતાની ગર્દનો ઉઠાવી-અને ડાબા જમણી દરેક બાજુએ ઘોડો દોડાવવા લાગ્યા.

જ્યારે તે પેહલવાનોનાં કૌવતથી અને તે સરદારોના ભારી કૂટકાથી-તેઓની મજબૂત તલવારોના બે દૂકડા થઇ ગયા,

ત્યારે તેઓએ હાથ લગાવી-અને ઝીન ઉપરથી ગોર્ડે બંધકયા

અને જેમ પહાડની બુલદી ઉપરથી પત્થર નીચે પડે-તેમ લડાઈમાં ગોર્ડે પડવા લાગ્યા

તેઓ બન્ને જણા મસ્ત સિંહની માફક છેડાયા-અને ગોર્ડેના જખમથી એકમેકનાં શરીર ફૂટવા લાગ્યા

એમ કરતાં તે ભારી ગોર્ડે પણ નેના હાથમાંથી ટુટી ગયા-અને તે સરદારોના હાથ લડાઈ કરવાથી થાકી ગયા.

ત્યાર પછી તેઓએ એક બીબના કમરના પટા પકડયા-અને ચારે ૪૭૬ પગે દોડનારા બન્ને ઘોડાઓએ દોડવા માડ્યું.

બદરેતે ચકી ખુદ ચલ એરેકુંદેયાર
બદરેતે દેગર રેસ્તમે નામદાર
બનીર કશીદંદ ઝી ખીસ્તન
દો ગોદે સરકૂરાએ દૂ પીલતન
હમી ખૂર કંદુ ઈન્ બરાન્ આન્ બરીન્
નલુગીદંદ ચકી રીર અચ પોસ્તે ઝીન્
પરાગંદુ ગસ્તંદ અઝાન્ રચમઆલુ
ધમી ગસ્તલુ ગોદાને અરેપાન્ તબાલુ
કંદુ અન્દર દહાન્ શાન્ શુદલુ ખૂનો ખાકુ
હમલુ કબીરે બરુસ્તુબાન્ ચાકુચાકુ

એક બાઝથી પેહલવાન અસ્ફંદિયાર હોર કરતો હતો-ત્યારે બીજા બાઝથી નામદાર રસ્તમ હોર કરતો હતો.

બન્ને સરકૂરાએ બહાદુરો અને બન્ને પીલતન પેહલવાનો-એક બીજને ધણાંજ હોરથી પોતાની તરફ ખેંચવા લાગ્યા.

તેઓ એકમેક ઉપર પુખ્ત હોર કરવા લાગ્યા-તો પણ એકબી સિંહ ઝીન ઉપરથી હિલ્ચો નહીં

પછી બન્ને જલ્દી તે લડાઈગાહમાંથી છૂટા પડ્યા-તે પેહલવાનો દિલ-ગીર થઈ ગયા હતા અને તેઓના ઘોડા પણ થાકી ગયા હતા.

તેઓના મોંમાં લોહી અને માટીનું કીણ ચઢતું હતું-બન્ને સવારોનાં તેમજ તેઓના ઘોડાનાં બખતરો ફાટીને દૂકડા થઈ ગયાં હતાં

બાહમ્ આવીખતને લશ્કરે રોસ્તમ
વ એસ્ફંદેયાર વ કેશતલ્ શુદને
નૂશઆઝર વ મેહરનૂશનું
પેસરે એસ્ફંદેયાર.

રસ્તમ અને અસ્ફંદિયારનાં લશ્કરનું એકમેક
સાથે લડવું અને અસ્ફંદિયારના બેટાઓ
નૂશઆઝર અને મેહરનૂશનું
માથું જવું.

૪૭૭ બદાનુગલુ કે જંગે ચલાન્ શુદ દરાચ
હમી હીર શુદ રેસ્તમે ઝાલ બાચ
ચુનીન્ બદુશમાન્ શાન્ કે ઊ કશતલ્ શુદ
સરે નામદારાન્ હમલુ ગસ્તલ્ શુદ
ઝવારલુ બેયાવરુદ ઝાન્ ચૂ સેપાલુ
ચકી લશ્કરે દાલ દેલ ઝીનલુ ખાલુ
બઈરાનેયાન્ ગોકૂત રેસ્તમ કુળસ્ત
બઠીન્ રચ ખામૂશ બૂદન્ ચેરાસ્ત
શુમા ચુએ રેસ્તમ બજગ્ આમદીદ
બરામાન્ બકામે નેહગ્ આમદીદ
હમી દરેતે રેસ્તમ બેખાહીદ બસ્ત
બરીન્ રચમગલુ બર નશાયદ નેશસ્ત
ઝવારલુ બદુશનામ લખ બર કુશાદ
હમી કંદુ ગોકૂતારે નાખૂખ ચાદ
બર આરોકૂત અઝાન્ પુરે એસ્ફંદેયાર
સવારી ખુદ અરેપ અકૂગનો નામદાર
જવાની કે નૂશઆઝરશ બૂદ નામ
સરકૂરાએ આન્ લશ્કરે શાહકામ
બર આરોકૂત બા સગી આન્ નામદાર
ઝખાનરા બદુશનામ બુકુશાદ ખાર
ચુનીન્ ગોકૂત કય સગઈ બી ખરદ
નદાની કે હર કસ કે દીન્ પરવરદ
બમદી બેયદાઝદ અચ ખુદ મનેશ
બકમાને શાહાન્ કુનદ પર્વેશ
ન ફરૂદ મારા ચલ એસ્ફંદેયાર
ચુનીન્ બા સગાન્ સાખાન્ કાઝીર
કે પીચદ સર અચ રાયો ફર્માને બેય
કે ચારદ શુલસ્તન એ પયમાને બેય

ત્યારે તે બન્ને પેહલવાનોની લડાઈ લગભાણ થઈ પડી-અને ઝાલના રસ્તમને પાછા ફરતા મોકું થયું,

ત્યારે સીસ્તાનના લશ્કરીઓને વેહમ પડ્યો કે રસ્તમ માથે ગયો-અને નામચીન લડવૈયાઓનાં બખત ઊધા વળ્યાં

પેલી બાઝથી ઝવારેહ પોતાનું બાળાપો કરતું અને વેર લેનાર લશ્કર લઈ આવ્યો

તે ઈરાની લશ્કરને પૂછવા લાગ્યો કે “રસ્તમ કયા છે? હવે આને મૂગા મૂગા ઉભા રહેવાનું થી કારણ છે?”

તમો રસ્તમ સાથે લડવા આવ્યા છે-અને ચાલી ચલાવીને મગરનાજ ડાચામા આવ્યા છે

તમો રસ્તમના હાથ બાંધવા આવ્યા છે-તો પછી આ લડાઈનાં મય-દાનમા મૂગા બેરી રહેવું નહીં જોઈયે”

પછી ઝવારેહે ગાળ દેવા માડી-અને નહીં ઘટતી વાતો બોલવા લાગ્યો.

તેથી અસ્ફંદિયારનો બેટો ગુસ્સે થયો-જે એક સારો ઘોડે સવાર અને નામદાર હતો

તે સવારનું નામ નૂશઆઝર હતું-અને તે પેલાં ફતેહમદ લશ્કરનો સરદાર હતો

તે નામદાર શાહઝાદો તે “સગી” (ફરામૂશ કે જેની જન્મભૂમિ “સગ” હતી તેની) ઉપર છેડાયો અને ગાળ લાડવામાં પોતાની ઝખાન ચલાવી.

તે બોલ્યો કે “ઓ કુતરાના જન્યા બેતુફક માણસ!-થું તું બલુતો નથી કે જેઓ દીન ધર્મને સંભાળનારા હોય છે,

તેઓ મદાનગીમા હલકા થવાને રાઝી થશે નહીં-પણ પાદશાહોના હોકમ પ્રમાણેજ ચાલશે.

અમોને પેહલવાન અસ્ફંદિયારે આવા કુતરાઓ સાથે લડાઈ કરવા ફર્માવ્યું નથી

તેની મરજી અને હોકમથી કોણ સર ફેરવી શકે છે?-અને તેનાં વચનથી કોણ બાહેર જઈ શકે છે?

કુનૂત અરુ શુભા ના દુરેતી કુનીહ
અજન્મ અન્દરૂ પીશદેતી કુનીહ
એબીનીહ પયમારે જન્મઆવરાન
અતીથા સનાનો અગોર્ અરાન
અવારહુ એકરૂઝ કંદર નેહીહ
સરાનરા એ અનુ તાજ અરુ સરુ નેહીહ
અવારહુ એયામહ એ પોરતે સેપાહુ
દેહાદેહુ અરુ આમહ એ આવારૂઝાહુ
એકોશત-હ અચ ઈરાનેયાન બી શુમારુ
શુ નૂશઆઝરુ આન દીહ અરુ સાખત કારુ
સમન્દે સરકૂરાઝરા અરુ નેશરેત
એયામહ ચકી તીથે હેન્દી બદરેત
વઝાન સુ ચકી ગોર્ હેરકરુ પનાહુ
એયામહ કે બુહ સરકૂરાઝે સેપાહુ
કે આનુ નામવરુ બુહ અલવાય નામ
સરકૂરાઝે અરેપ અકૂગનો શાહકામ
શુ અચ દૂર નૂશઆઝરુ ઊરા એદીહ
એઝદેતો તીથ અચ એયાનુ અરુ કરીહ
અરુ આવારૂઝ ચકુ અખમ હાહ અરુ સરશ
એ બારહુ બખાકુ અન્દરુ આમહ બરશ
અવારહુ અરુ અગીખત અરેપે નબરુહ
એશુહ નચ્દે નૂશઆઝરુ આવાચ કરુહ
કે ઊરા ફેગન્દી કુનૂત પાય દારુ
કે અલવાયરા મનુ નખાનમ સવારુ
અવારહુ ચકી નીઝહુ હાહ અરુ સરશ
બખાકુ અન્દરુ આમહ હમાનઅહુ બરશ
એકોશત આનુ ચુનાનુ શાહે આઝાદરા
બનાગહુ બચકુ અખમ બીદાદરા

શુ નૂશઆઝરુ આનુ નામવરુ કરેતહુ શુહ
સેપહુરા હમહુ ફચ બર્ગશતહુ શુહ
એરાદરૂશ ગેચાનો દેહ પુરુ ખોરૂશ
જવાની કે બુહ નામે ઊ મેહુરુનૂશ
ધમી શુહ દેહી મદે શમ્શીરુ અનુ
અરુ અગીખત આનુ બારએ પીશતનુ
ઘેરકૂત અચ એયાને સેપહુ પીશે સકુ
એ દર્દે જેગરુ અરુ લખ આવદહુ કરુ
વઝાન સુ ફરામરૂચ ચુનુ પીશે મરેત
એયામહ ચકી તીથે હેન્દી બદરેત
અરુ આવીખત બા નામવરુ મેહુરુનૂશ
રો ફચહુ એ હેરકરુ અરુઆમહ ખોરૂશ
ગેરામી રો પખાશીલુએ જવાનુ
ચકી શાહુ હાદહુ ચકી પહુલવાનુ
શુ શીરાને જન્ગી અરુ આશકૂત-હ
હમી તીથ અરુ ચકુ દેમરુ દુકૂત-હ
અઆવારૂઝમહુ તીચ શુહ મેહુરુનૂશ
નબુદશ હમી બા ફરામરૂચ તૂશ
ચકી તીથ બુગઝારુહ ફરા અનહ
સરે નામદારશ બખાકુ અકૂમનહ

હવે તમે જો અલ્પપટ્ટું કરશો-અને ભણી જોઇને લડાઈની છેડતી ૪૭૮
શોધશો,
તો તમે તલવાર, નેઝા અને ભારી ગોઝ સાધના લડાયકોની લડાઈ
જોશો."

ત્યારે અવારહે હોકમ આપ્યો કે "તમે લશ્કરમાં પડો-અને આ
સરદારોનાં સર ઉપર લોહીનાં તાજ મૂકો."

અવારહે લશ્કરના પાછલા ભાગમાંથી આગળ આવ્યો-અને લડાઈનાં
મયદાનમાં મારામારી શુર થઈ.

તેઓએ જોશુમાર ધરાનીઓને કાપી નાખ્યા-ન્યારે નૂશઆઝરે એવું
જેવું ત્યારે તેણે લડાઈની તૈયારી કીધી

તે એક નાખીયા ઘોડા ઉપર સવાર થયો-અને પોતાના હાથમાં એક
હિંદી તલવાર લઇને આવ્યો

એણી તરફથી લશ્કરની સંભાળ કરનારે એક પેહલવાન-કે જે લશ્કરનો
સરકૂરાઝ હતો તે આવ્યો,

જે નામવરનું નામ અલવા હતું-તે સરકૂરાઝ તેમજ અચ્છો ઘોડે
સવાર અને મુરાહમદ હતો.

ન્યારે નૂશઆઝરે દૂરથી તેને જોયો-ત્યારે તેણે હાથ મારીને મેયાન-
માંથી તલવાર ખેંચી

અને એક અખમ તેના સર ઉપર માર્યો-જેથી તેનું બદન ઘોડા ઉપરથી
ખાકમાં પડ્યું.

તુરત અવારહે લડાઈ માટે ઘેડો ડપટાવ્યો-અને નૂશઆઝરની નઝદીક ૪૭૯
જઈ પોકાર માર્યો,

કે "તે તેને નીચે નાખ્યો તો હવે તું હોશ્યારી પકડ-કારણકે હું
અલવાને એક ખરા સવાર તરીકે ગણતોજ નથી"

એમ કહી અવારહે એક નેઝા તેનાં સર ઉપર માર્યો-કે તેજ વખત
તેનું બદન ખાકમાં પડ્યું

તેણે આવા આલીભહ શાહઝાદાને માર્યો-પળવારમાં તે ઝાલેમને
એકજ ફટકે મારી નાખ્યો ("ઝાલેમ" એટલાજ માટે કે અસ્ફદિયાર અને
તેના સોબતીઓ વગર કારણે રસ્તમના હાથ બાંધવા આવ્યા હતા)

ન્યારે નામવર નૂશઆઝર મરણ પામ્યો અને લશ્કરનો સંધોળા દિવસ
બરગરતે થયો,

ત્યારે તેનો ભાઈ કે જે જવાનનું નામ મેહરનૂશ હતું તે રડતો અને
પોકાર ભરેલા દિલનો બન્યો

તે શમ્શીર મારનાર બહાદુર મદનું દિલ ગમગીન થયું-તેણે પોતાનો
હાથીને તનનો ઘોડો ડપટાવ્યો

અને જીગરના દુઃખથી પોતાના હોઠ ઉપર કંઈ લાવીને-લશ્કરની રચ્ચેથી
સફ-આગળ ગયો

તેઓ પેહી તરફથી ફરામઝ મસ્ત હાથીની મિરાલ હાથમાં એક
હિંદી તલવાર લઇને આવી લાવ્યો

અને નામવર મેહરનૂશ સાથે લડાઈ કરવા લાવ્યો-જેથી જેડ તરફના
લશ્કરમાંથી પોડારો ઉઠી રહ્યા.

બંને જવાન લડવાઓ બુઝોર્ગ બુન્યાદના હતા-જેમાં એક શાહ- ૪૮૦
ઝાદો અને બીજો પેહલવાન હતો

બંને લડાયક સિંહોની માફક ગુસ્સામાં આવી-એક બીજા ઉપર
તલવારના ફટકા મારવા લાગ્યા.

તે લડાઈગાહમાં મેહરનૂશને ફરામઝ સાથે લડવાની શક્તિ નહીં હોવા
છતાં ધણી તેઝી ઉપર આવી જઈ,

તેણે એક તલવારનો ઝળંગ જગાવ્યો કે તેનાથી તે નામદાર પેહલવાનને
મારી તેનું સર ખાકમાં નાખે

બેઝ તીલ્લ ખરૂં ગઈને અરેખે ખીશ
સરે બાદશાહ અન્દર આમદ ખીશ
બેયામદ પેચાદહુ હમી મેહુરૂશ
દુલી પુર એ બીમો લખી પુર ખોરૂશ
ફરામરૂશ હદ તીલ્લ ખરૂં ગઈનેશ
એ ખૂન રંગુ શુદ્ધ પાકુ પીરાહનશ
એ પહુલુદ શુ ઉદેશ પેચાદહુ તખાહુ
એ ખૂન લાલ શુદ્ધ બાકે આવરૂદગાહુ
શુ બહુમન બેરાદરૂશ કશતહુ દીહ
અમીન ગીરે ઊ ચૂન ગેલ આધકશતહુ દીહ
બેયામદ બનચદીકે એસ્કન્દેયાર
બનાઈ કે બૂદ આતેરો કાઝાર
૪૮૧ બદ્દ ગોઠૂત કય બાબે રઉશનરવાન
સેપાહી બજગ આમદ અચ સગેયાન
દો પૂરે તો નૂશઆઝરો મેહુરૂશ
બઝારી બસગી સેપોદન્દ હુશ
તો અન્દર નખર્દીઓ મા પુરુ એ દરૂદ
જવાનને કય બાદશાહ ગીરે ગરૂદ
બરીન તોખમહુ અરૂ નગ્ તા બવદાન
બેમાનદ એ કેદરે નાબેખદાન
દેલે મદે બીદાર શુદ્ધ પુર એ બશમ
પુર અચ બાદશાહ પુર અચ આખુ અશમ
બેરાસતમ શુનીન ગોઠૂત કય દીવઝાદ
એરા ગશતી અચ રાહે આધનો દાદ
બેગોઠૂતી કે લશકર નેયારમ બજગ
તોરા નીરત આરાયેશો નામો નગ્
નદારી એ મન શરૂમ વચ કેદગાર
નતસર્ક કે પુસદ બકુએ શુમાર
નદાની કે મદાને પચમાન શીકન
સેતૂદહુ નબાશન્દ દર અબ્દુમન
દો સગી દો પૂરે મરા કશતહુ અન્દ
વઝાન ખીરગી હમ ન બરૂગશતહુ અન્દ
૪૮૨ શુ બેશનીદ રેસ્તમ ધમી ગરત સખત
બેલર્જીદ બરૂ સાને શાબે દેરખત
બજનો સરે શાહુ સઉગન્દ બરૂદ
બખુરૂશીરો શખશીરો દરતે નબરૂદ
કે ઈન જગ્ હરૂગેચ નફરૂદહુ અમ
કસીરા કે ઈન કર્દહુ નરેતૂદહુ અમ
બેબન્દમ દો દરતે બેરાદરૂ કુનૂન
કે ઊ બૂદહુ અન્દર બહી રહુનમૂન
ફરામરૂશ નીચ બરેતહુ દો દરત
બેયારમ બરે શાહે ચઝદાન પરસ્ત
બકીને ગેરાનમાયગાન શાન બેકોશ
મશરાન બરીન કારે બીહુદહુ હોશ
શુનીન ગોઠૂત બા રેસ્તમ એસ્કન્દેયાર
કે બરૂ ખૂને તાબિસ અગર ખૂને માર
બેરીઝીમ ના ખૂબો ના બશ બુવદ
ન આધને શાહાને સરકશ બુવદ
તો અચ બદ્દ નેશાન ચારએ ખીશ સાચ
કે આમદ હમાનત બતગી ફરાચ

પણ કમનસીબે તે તલવાર પોતાનાજ ઘોડાની ગર્દન ઉપર પડી-
જેથી તે ઘોડાનું સર નીચે પડ્યું.

પણ મેહરનૂશ તુરત પેચાદો થઈ તેની સામે આવ્યો-તેનું દિલ ખાસ્તી
બરેલું અને હોક પોકાર ભરેલા હતા.

ફરામરૂએ એક તલવારનો ફટકો તે શાહઝાદાની ગર્દન ઉપર માર્યો-જેથી
તેનું બખ્તર તમામ લોહીને રંગનું બન્યું.

તે સરદારે જ્યારે તેને પેચાદો તખાહ કરી નાખ્યો-ત્યારે તે લડાઈનાં
મયદાનની અમીન લોહીથી લાલ બની

જ્યારે બહમને પોતાના બાઇને મૂરેલો જોયો-અને તેની નીચેની
અમીન કાદવની માફક લોહીથી લપેટાયલી જોઈ,

ત્યારે તે જ્યાં કે લડાઈનો આતશ રોશન થયેલો હતો ત્યાં અસ્ફ-
દિયારની આગળ આવી,

બોલ્યો કે “ઓ રોશન જીવના બાપ!-સગઝીઓમાથી એક લશ્કર
આપણી સાથે લડાઈમાં ઉતર્યું

અને તારા બન્ને બેટા નૂશઆઝર અને મેહરનૂશ-ખુવારી સાથે તે
સગઝીઓને પોતાનો બન આપ્યો છે.

તું તો અહીં લડાઈમાં રોકાઈ ગયો છે અને અમે સધળા દુઃખ
ભરેલા બન્યા છિયે-જવાન કયાની શાહઝાદાઓ મૂળમા પડ્યા છે

આ ઝાણુલી ખાન્દાન ઉપર બરેદાન સૂધી આવા મૂખોના કામથી
નામોરી રહી જરો.”

એવું સાબળી ચાલાક મદનું દિલ ગુસ્સા ભરેલું થયું-તેના હોઠો
હાયથી ભરેલા અને આખ આંસુથી ભરેલી બની

તેણે રસ્તમને કહ્યું કે “ઓ દેવઝાદા!-તું કાયદા અને ઇન્સાફની
રીતથી શા માટે ક્યો?

તે કહ્યું હતું કે “હું લડાઈમાં લશ્કર નહીં લાવીશ’-પણ તને
ઈઝઝત કે શર્મિંદગીનો કાઈજ વિચાર નથી

તું મારી તેમજ બોદાની પણ શર્મ રાખતો નથી-કયામતને દહાડે
તને પછરો તેનો પણ તને ડર નથી

શુ તું નથી ભણતો કે કોલ તોડનારા મદે-અન્દુમનમાં વખણાતા
નથી?

પેલા બે સગઝીઓએ મારા બેહુ બેટાઓને માર્યા છે-તે છતાં હજી
આવા બેહુલા કામથી તેઓ પાછા ક્યાં નથી”

જ્યારે રસ્તમે આ સખુન સાબળ્યા ત્યારે તે ધણેજ દિલગીર થઈ
ગયો-અને એક ઝાડની ડાળીની માફક ધુજવા પડ્યો.

તેણે પાદશાહના જીવના અને સરના તેમજ ખોરોદના, તલવારના
અને લડાઈના મયદાનના સૌગન્દ બાધા,

કે “મેં આ લડાઈનો કદી હોકમ આપ્યોજ નથી-અને જો કોઈએ કે
આ કામ કીધું છે તેને હું વખાણુતો પણ નથી

હું હમણાજ મારા બાઈના બન્ને હાથ બાધુ છું-કારણકે તેજ પહેલો
આ ખુરાઈ કરવામા રેહતુમા હતો

તેમજ ફરામરૂના પણ બન્ને હાથ બાધીને હું ચઝદાન પરસ્ત પાદ-
શાહની નઝદીકે લઈ આવીશ

પછી તું પોતાના વહાલા બેટાઓના કીનામાં તેઓને મારી નાખજો-
માટે આ બેહુલા કામ માટે તારો જીવ રજૂ ના કર”

અસ્ફદિયારે રસ્તમને કહ્યું-કે “મેરનાં ખૂનના બદલામાં અગર એક
સાપનું ખૂન,

રેડિયે તો તે નાલાયક અને નાખુશ ગણાય-તે કામ બહાદુર પાદ-
શાહોની રીતનું કહેવાયજ નહીં

માટે ઓ ખૂરી અલ્લાદના શખ્સ! હવે તું તારો પોતાનોજ એલાજ
કર-કારણકે તારૂં મોત નઝદીકે આવ્યું છે.

તને રખશ બા હરે રાત્રી બતીર
બર આમીઝમ અકૂનુનુ આ આખી શીર
બહાનુ તા હમલુ બહાનુ ઝીનુ સેપસ
નરીઝનુ ખૂને ખોઢાવનુ કસ
અમરુ એનહુ બારી બેબહમત અનુ
બનસીકે શાહત બરમ બી દેરનુ
વમરુ કૌશલુ આઈ એ પયકાને તીર
બખૂને દો પૂરે ગેરાનુમાયલુ ઝીર
બહુ ગોઢત રેસતમ કઝીનુ ગોઢતઅય
એ આયહ મગરુ કમ શવહ આખરુય
બયસદાનુ પનાહો બયસદાનુ ગેરાય
કે બીયસત બર નીકુઈ રહુતુમાય
બેગોઢત ધનો બરુ કરુદ રખશનહુ રખશ
બેધુરુદીઠ અચ ઝીનુ યલે તાબઅખશ
કમાનુ બરુ ગેરેકૂતનદો તીરે બહનુ
હમી યુમ શુદ અચ રૂએ ખુરશીદ રખ
એ પયકાનુ હમી આતેશ અકૂપતનહુ
બતનુ બરુ ગેરેકૂશ હમી કૂપતનહુ
દેલ એરેકૂદેયાર અનદરાનુ તનુ કરુદ
બરુહાએ બેહુરશ પુરુ આજનુ કરુદ
બરુગે તબરુ ખૂનુ શુદી ધનુ બેહાનુ
શુદી આકૂતાબ અચ નેહીબશ નેહાનુ
યકી ચરખરા બરુ કશીદ અચ શુઆઅ
તો ગોઢતી કે ખુરશીદ બરુહા શુઆઅ
શુ બી દસત બોઈ બતીરે કમાનુ
નરેતી કસ અચ શસેતે બી બી ગમાનુ
બતીરી કે પયકાનુશ અહમાસ બૂદ
ગેરેહુ પીરો બી હમલુ કેતાસ બૂદ
શુ બી અચ કમાનુ તીરુ ખુકુશારો શસેત
તને રેસતમો રખશે જંગી બેબસેત
હમી તાખત બરુ ગેરુશ એરેકૂદેયાર
નેયામહુ બરુ તીરે રેસતમ બકારુ
શુ તીરુ અચ કંદે શાહુ રસતલુ શુદી
તને રેસતમો રખશ બસેતલુ શુદી
બહુ તીરે રેસતમ નેયામહુ બકારુ
ફેરમાનહુ રેસતમ અહાનુ કાઝારુ
બેગોઢત આનુગહી રેસતમે નામદાર
કે રૂપનુતનસેત ધનુ યલ એરેકૂદેયાર

હું હમલુ જેમ પાણી સાથે દૂધ મળી જાય તેમ મારા તીરે કરી
તારી બન્ને નાંજ તારા રખશનાં બદન સાથે મેળવી નાખું છું.
જેથી હવે પછી તાબેદાર નોકરો પોતાના ધણીઓનાં ખૂન નહીં કરે ૪૮૩

અગરજે તું જીવતો રહ્યો તો તારા હાથ બાંધી-તને વગર હીલે પાદ-
શાહની નજદીક લઈ જઈશ,
અને જો તું તીરના પેકાનથી માર્યો ગયો-તો તે મારા બન્ને બીચી
બુન્યાદના બેટાઓનાં ખૂનનો બહલોજ સમજીને.”

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “આવી રીતની વાતચિત કરવાથી-પોતાની
આખર ખોવા સિવાય બીજું શું હાસેલ થાય છે ?

માટે તું ચઢદાનનીજ પનાહ માગ અને તે સાહેબનીજ રાહ તરફ
ઢળ-કારણકે તેજ નેકી ઉપર રેહતુમા-છે.”

એમ કહીને પોતાના ચાલાક રખશને ઉપટાવ્યો-અને તે તાબઅખશ
પેહલવાન કીનાથી પોકાર કરવા લાગ્યો.

તેઓએ કમાન અને બદંગી તીર પોતાના હાથમાં પકડ્યા-જેથી
આકૂતાબના ચેહરાનો રંગ પલ્લુ ઉડી જવા લાગ્યો.

તેઓની તીરનાં પયકાનથી આતશ રોશન થવા લાગ્યો-અને બદન
ઉપરનાં બખતર વિધાવા લાગ્યા.

અસ્ફદિયારનું દિલ તેથી ગમગીન થયું-અને મોં ઉપર શુસ્સાથી
કરચલી વળવા લાગી

તીરની લડાઈથી ઝમીન લાલ બીદના ઝાડ જેવી રાતી થઈ જતી હતી-
અને તેની ધારતીથી આકૂતાબ પલ્લુ ઢકાઈ જતો હતો.

ચિલ્લા વડે અસ્ફદિયાર જેવી એક મરતબે કમાન ખેંચતો-કે એલુ ૪૮૪
લાગતું હતું કે બહુ ખુરશીદમાથી કિરણ નીકળતાં હતાં

જ્યારે તે તીર અને કમાન ઉપર હાથ લઈ જતો હતો-ત્યારે બેરાક
તેના ચિલ્લાથી કોઈ છટી શકતું નહીં હતું.

તેનો તીર પોલાદની પયકાનવાળો હતો-કે જેની સામે બખતર એક
કાગઝ માફક હતું.

જ્યારે તે તીર પોતાની કમાન અને ચિલ્લામાથી છાડતો-ત્યારે રસ્તમનું
અને જંગી રખશનું તન ઝખ્ખી થતું હતું

અસ્ફદિયાર રસ્તમની આસપાસ દોડ્યા કરતો હતો-જેથી તેની ઉપર
રસ્તમનો તીર કારગર લાગતો હતો નહીં.

જ્યારે શાહઝાદાના હાથમાથી તીર છૂટતો-અને રસ્તમ તેમજ રખશનું
બદન ધાયલ થતું.

અને તેની ઉપર રસ્તમનો તીર અસર નહીંજ કરતો-ત્યારે રસ્તમ તે
લડાઈથી આજેઝ રહ્યો.

અને તે નામદાર રસ્તમ એ પ્રમાણે બોલ્યો-કે “આ પેહલવાન
અસ્ફદિયાર તો કાંસાનો બનેલો છે”

ગુરીખતને રેસતમ અર્ અસ્ફન્દે-
યાર બખાલાએ કૂદ.

રસ્તમનું અસ્ફદિયાર આગળથી પહાડના
શિખર ઉપર નાસી જતું.

તને રખશ અહાનુ તીરુહા ગક્ત સેસેત
નખુદ બારહો મહે જંગી દુરેસેત
શુ માનહુ શુદ અચ કારુ રખશે સવાર
યકી આરહુ સાઝીદ બીઆરહુ વારુ

એવી રીતે રખશનું તન અસ્ફદિયારના તીરેથી નબળું પડ્યું-જેથી
તે ઘોડો તેમજ લડાયક મહે રસ્તમ સામેત રહી શક્યા નહીં

જ્યારે રખશ અને તેનો સવાર લડાઈથી થાકી ગયા-ત્યારે લાચાર
બની ગયલા લોકોની માફક તેણે એક યુક્તિ લગાડી.

૪૮૫ ફેફફ આમફ અચ રખો રખશાનુ યુ બાફ
સરે નામવરુ સુએ બાલા નેહાફ
હમાનુ રખશ ખરેતલુ સુએ ખાનલુ શુફ
ચુનાનુ બા ખોદાવનુ બીગાનલુ શુફ
એ અન્દામે રેરેતમ હમી રફત ખૂન
શુફલુ સુરેતો લાઈન કુલે બીરેતન
બેખન્દીફ ચૂન દીદશ એરેફ-હેયારુ
બફ ગોફત કય રેરેતમે નામદાર
ચેરા કમ શુફ આન નીફએ પીલે મરેત
એ પયકાન ચેરા ફેલે આહન બેખરેત
કુલ રફત આન મર્દીઓ ગોઈ તૂ
બરચમ અન્દરૂન ફરફો ભોઈ તૂ
ગુરીજાન બબાલા ચેરા બરુ શુદી
ચુ આવાએ રીરે ચેયાન બેશુદી
ન આની કે દીવ અચ તો ગેયાન શુદી
દફ અચ તફફે તીધે તો બેયાન શુદી
ચેરા પીલે જન્ગી ચુ રૂખાલુ ગરેત
એ જન્ગશ ચુનીન દરેત ફૂતાલુ ગરેત
વજાનુ રૂય ચૂન રખશ ખરેતલુ બેરફત
સુએ પાયગલુ મીખરામીફ તફત

૪૮૬ જવારલુ પયે રખો રખશાનુ બેદીફ
કે અચ દૂર બા ખરેતગી દરુ રસીફ
સેયલુ શુફ જહાન પીશે ચરમશ ખરેગ
ખોરશાનુ હમી રફત તા જાએ જન્ગ
તને પીલતનશ ચુનાન ખરેતલુ દીફ
હમલુ ખરેતગીહાશ ના ખરેતલુ દીફ
બફ ગોફત ખીચ અરેપે મન બરુ નેરીન
કે પૂશમ એ બફરે તો ખફૂતાને કીન
બફ ગોફત રવ પીશે દરેતાનુ બેગૂચ
કે અચ દૂદએ સામ શુફ રન્ગો બૂચ
નેગલુ કું કે તા ચારએ કાર ચીરેત
બરીન ખરેતગીહા પુરુ આજારુ કીરેત
ગરુ અચ અખે પયકાને એરેફ-હેયારુ
શબીરા સરુ આરમ બદીન રૂચગાર
ચુનાનુ દાનમ અચ જાલ કેમરૂચ મન
એ માદર બેઝાદમ દરીન અન્બુમન
ચુ રફતી હમલુ ચારએ રખશ સાચ
મન આયમ એ પસ ગરુ બેમાનમ દરાચ
જવારલુ એ પીશે બેરાદરુ બેરફત
દો દીદલુ સુએ રખશ બેન્હાફ તફત

૪૮૭ અમાની હમી બૂફ એરેફ-હેયારુ
ખોરશીફ કય રેરેતમે નામદાર
બબાલા ચુનીન અન્દ બારી બપાય
કે ખાહફ બુદન મરુ તોરા રહુનુમાય
કમાનુ બેફગન અચ દરેતો બબરેબેયાન
બરુ આહન્નો બુફશાય બન્દ અચ બેયાન
પરીમાન શેવો દરેતરા ફેલુ બબન્દ
કંઝીન પસ નેયાબી તો અચ મન ગજન્દ
બદીન ખરેતગી પીશે શાહત બરમ
એ કેદારુહા બી ચુનાહત બરમ

તે પનનની માફક ઝળકાટ બરેલા રખશ ઉપરથી નીચે ઉતરી પડયો-
અને નામદારી બર્ચુ સર પહાડ તરફ કર્ચુ.

તેમજ પેલો અખી થયેલો રખશ પોતાનાં ધર તરફ પાછો ફર્યો-
એવી રીતે તે પોતાના માલેક સાથ બેવફા બન્યો.

રૂસ્તમનાં શરીરમાથી લોહી જતું હતું-ગોચા તે બીરુદન પહાડ નબળો
અને ધુજતો થઇ ગયો

જ્યારે અરુફ દિયારે તેને એ પ્રમાણે ભેયો ત્યારે તે હસ્યો-અને બોલ્યો
કે “ઓ નામદાર રૂસ્તમ !

તારે તે મસ્ત હાથીનું કોવત કેમ ધરી ગયું ? તીરનાં પયકાનથી
લોહાનો પહાડ કેમ અખી થયો ?

તે તારી મર્દાનગી અને ગોઈ કયા ગયો ? આ લડાઇમાં તારો દબ-
દબો અને બુલદી કયા ગયા ?

જ્યારે તે મસ્ત સિહની ગર્જના સાંભળી ત્યારે તું નારસ્તો નારસ્તો
પહાડ ઉપર થા માટે ભરાયો ?

શું તું તે નથી કે તારાથી દેવો રડતા થતા હતા-અને ફાડીખાનારાં
બનવરો તારી તલવારના તાપથી બુંબતા હતા ?

તું એક લડાયક હાથી જેવો મર્દ કોહલી જેવો નર્મ કેમ થઈ ગયો ?-
અરુફ દિયારની લડાઇથી તારા હાથ એમ અટકી કેમ ગયા ?”

હવે એની તરફ જ્યારે અખી થયેલો રખશ પોતાની પાયગાહ તરફ
રોતાબ દોડવા લાગ્યો,

ત્યારે અવારહે તે ઝળકતા રખશના કદમ ભેયો કે દૂરથી તે અખી
થયેલો આવી પહોંચ્યો છે

તેથી તેની આખ આગળ જેહાન સીઆહ રંગની બની ગઈ-તે
પોકાર કરતો પેલી લડાઇની જગ્યા સૂધી ગયો

ત્યા તેણે પીલતનનું તન એમ અખી થયલું ભેયું-તેના તમામ
અખો બાધ્યા વગરના બુલ્લા ભેયા.

જેથી તેને કહ્યું કે “તું ઉઠ, મારા ઘોડા ઉપર બેસી જા હું તારી
તરફથી લડાઇનું બગતર પેહેરીશ”

રૂસ્તમે તેને કહ્યું કે “તું દરેતાનની આગળ જા અને કહે-કે ‘સામનાં
કુટુંબમાથી જહોજલાલી જતી રહી છે.

તું બે કે એ કામનો શું ઉપાય છે ?-અને આ કારી અખોનો ઈલાજ
શું છે ?

અગરજો અરુફ દિયારના તીરના પયકાનના અખમથી-આવી હાલતમા
હું એક રાત પલ્લુ જીવતો રહું,

તો ઓ જાલ’ હું તો એમજ સમજીશ કે આજેજ-હું પોતાની
માદરથી આ અબુમનમા પયદા થયો છું’

જ્યારે તું ત્યા જાય ત્યારે રખશને માટે સંધળા એલાએ કરજો-અગરજો
હું જીવતો રહીશ તો પછાડીથી આવીશ”

અવારહે ભાઈની નજદીકથી ગયો-તેણે રોતાબ પોતાની બન્ને આંખો
રખશ તરફ ઠેરવી

હવે અરુફ દિયાર થોડોક વખત થોભ્યો-અને પછી તેણે પોકાર કર્યો
કે “ઓ નામદાર રૂસ્તમ !

તું એવી રીતે પહાડ ઉપર કેટલોક વખત થોભશે ? ત્યાં તારો રેહ-
નુમા કોણ થશે ?

તું હાથમાથી કમાન નાખા દે અને બંબેબેયાન-બેચી કાઢ અને
કમર ઉપરથી કમરબન્દ ખોલી નાખ

તું પરીમાન થા અને તારા હાથ બાંધવા દે-તો પછી હું તને જશ
પલ્લુ ઈંઝા કરીશ નહીં.

હું તને આવી અખી હાલતમાંજ પાદશાહ પાસે લઈ જઈશ-અને
તારા આવા કામો છતાં હું તને નિર્દોષ તરીકેજ લઇ જઈશ

બમર જન્મ સાચી તો અન્દરૂં કુન
ચકીશ નેગહ્યાને ઈન્ મરૂં કુન
ગુનાહી કે કહીં એ ચક્રદાન બેખાહ
બપુએશ સઘઈ મરૂં બેખાહ ગુનાહ
મમર દાદમર આશદત રહુતુમાય
ચુ બીરૂં રવી જીન સેપન્જ સરાય

અને જે તું લડવાજ માગતો હોય તો તારું વસીવત નામુ કરી લે-
અને કોઈ બીજા શખ્સને આ મુલકનો નેગહ્યાન ચક્રર કર.

અને જે ગુનાહો કે તેં કર્યા છે તેની તોજેશ પાક ચક્રદાન આગળ
કરી લે-કે તે તોજેશથી ખોદાતાશ તારો ગુનાહ માફ કરશે.

અને જ્યારે તું આ મુસાફરખાનારૂં ફુઆમાંથી જશે-ત્યારે દાદગર
દાદાર તારો રેહતુમા બનશે.”

ખાત્ર ગરતને રોસ્તમ અત્ર જન્ગો
એસ્ફંદેયાર બપયમાને
જન્ગો ફદા.

રોસ્તમનું આવતી કાલની લડાઈનો કોલકરાર
કરી અસ્ફંદિયારની લડાઈમાંથી
પાછું ફરવું.

ચુનીન ગોકૂત રોસ્તમ કે બી ગાહુ ગરત
એ નીકો એ બહુ દસ્ત કૂતાહુ ગરત
તો અકુનૂન સુએ લશ્કરત ખાત્ર ગરહ
શમે તીરહુ કંસ મી નબૂયહ નબરહ
મન અકુનૂન હમી સુએ અયવાન શવમ
બેયાસાયમો યક્ર જમાન બેલનવમ
બેખન્દમ હમહુ ખસ્તગીહાએ ખીશ
બેખાનમ કસીશ એ ખીશાન ખપીશ
બવારહુ ફરામરૂં દસ્તાને સામ
કસીશ એ ખીશાન કે દારન્દ નામ
બેસાજમ કુનૂન હરૂએ ફર્માને તોસ્ત
હમહુ રોસ્તી ઝીરે પયમાને તોસ્ત
બહુ ગોકૂત ફર્નતન એસ્ફંદેયાર
કે અય પુર મનેશ પીરે નાસાજકાર
તો મહીં બુઝોર્ગીઓ જૂર આજમાય
ખસી ચારહુ દાનીઓ નયરંગો રાય
બેહીદમ સરાસર ફેરીએ તોરા
બેખાહમ કે બીનમ નેશીએ તોરા
બજાન એમશબી દાદમત ઝીન્હાર
બઅયવાન રસી કામે કબૂઝી મખાર
સખુન હરૂએ ચેચરૈકૂતી અજ મન બેકુન
વઝીન પસ મપયમાય બા મન સખુન
બહુ ગોકૂત રોસ્તમ કે અયદૂન કુનમ
કે બર ખસ્તગીહા બર અકુસૂન કુનમ
ચુ બર ગરત અજ પીશે એસ્ફંદેયાર
નેગહુ કંરૂં તા ચૂન શવહ નામદાર
ચુબર કંરૂં બા ખસ્તગીહા બર આખ
અઝાન જખે પયકાન શુદહુ પુર રોતાખ
ચુ બુઝરત રોસ્તમ ચુ કંશતી એ રૂહ
એ ચક્રદાન હમી દાદ તનરા દોરૂં
હમી ગોકૂત કંય દાવરે દાદ પાક્ર
બર અજ ખસ્તગીહા શવમ મન હલાક્ર
કે ખાહુ એ મહંકશાન કીને મન
કે ગીરહુ રેહો રાયો આધને મન

રોસ્તમ બોલ્યો કે “હવે સાંજ પડી ગઈ છે-સારા કે માથાં કામ
હવે કરી શકાય નહીં

તું હવે તારા લશ્કર તરફ પાછો ફર-કારણકે રાતને વખતે કોઈ લડાઈ
કરવું નથી

હું પણ મારા મેહલ તરફ જઈ છું-જ્યાં જરા આરામ કરીશ અને ૪૮૮
થોડોક વખત બિઘાઈશ

મારા સઘળા જખ્મોને મક્કમ પટો કરીશ-અને મારા જે કોઈ સગાઓ
છે તેઓને મારી આગળ તેડીશ

અવારેહ, ફરામરૂં અને દસ્તાને સામ-તેમજ બીજા જે કોઈ કે નામ
ધરાવનારા સગાઓ હશે તેઓને બોલાવીશ

અને હવે તું જે કહે છે તેજ હું બળ લાવીશ-કારણકે તારા કોલ
વચનની અંદર સઘળી સમ્મ્યાઈજ છે”

રૂઈનતન અસ્ફંદિયારે તેને કહ્યું-કે “ઓ મોટાં મનના પણ જિંદી
પીર મર્દ”

તું એક બુઝોર્ગી બરેલો અને ઝોરાવર મર્દ છે-અને તું ધણાક ફન
ફરેબ, તાલ તલાવટ અને તદબીરો બાણ છે

મેં સઘળાં તારાં ફરેબ બેયાં છે-અને હવે તો તારી પડતીજ બેવા
ઈન્જ છું.

એક આજનીજ રાત હું તને જીવતદાન બહુ છું-તું તારે ધર બ
પણ વળી કાંઈ ખોટું કામ કરવાનો વિચાર ના રાખતો

તે જે કાંઈ વાત મારી તરફથી સાબળી છે તેજ પ્રમાણે કરજે-અને
હવે પછી મારી સાથ કાંઈ પણ તકરાર કરતો ના”

રોસ્તમે તેને કહ્યું કે “મારા જખ્મોનો એલાજ કરીને તું જેમ કહે
છે તેમ કરીશ”

જ્યારે તે અસ્ફંદિયારની આગળથી પાછો ફર્યો-ત્યારે અસ્ફંદિયાર ૪૮૯
તેને બેવા લાગ્યો કે “તે નામદાર કેવી રીતે ચાલી બચ છે?”

પણ રોસ્તમ પેલા તીરનાં પયકાનથી થયલા જખ્મને લીધે શિતાબી
બરેલો બનીને-તે ધાવલ થયલી હાલતમાંજ નહીં પસાર કરી ગયો

જ્યારે રોસ્તમ એક કિસ્તીની માફક નહીંમાંથી પસાર થઈ ગયો-ત્યારે તે
પોતાનાં જખ્મો બદન માટે ખોદા આગળ સારા થવાની દુઆ કરવા લાગ્યો

તે બોલ્યો કે “ઓ પાક દાદગર દાવર!-અગરજે હું આ જખ્મોથી
માર્યો જઈશ,

તો પેલા મહંકશા લોકો પાસેથી મારો કીનો કોણ લેશે!-અને મારા
જેવી હિંમત, હજાપણ અને રીતભાત કોણ ધારણ કરશે?”

શુ એસ્કન્દેયાર અચ પસશ બેન્બરીહ
બરાન્ સુએ રૂદશ બખુરકી બેરીહ
હમી ગોકૂત ઇન્સા નખાનન્દ મરૂહ
ચકી બન્દહ પીલરેત બા દારે બરૂહ
શેગોકૂતી ફેરમાન્દ એસ્કન્દેયાર
હમી ગોકૂત કચ દાવરે ફેરમાર
ચુનાન્ આફ્રીદી કે બુહ બારેતી
જમાનો જમીનરા બેચારાસ્તી
સેપાસ અચ બોદાઈ કે બન્ આફ્રીહ
જમીનો જમાનો મકાન્ આફ્રીહ
૪૨૦ કે બરૂ મન્ નદાદશ બદીન્ રચમ દસ્ત
બરૂ બી આમહ અચ મન્ બદીન્સાન્ શેકસ્ત

ન્યારે અસ્કન્દિયાર તેને પછાડીથી ભેવા લાગ્યો-અને પેલી નહી
ઓળખીને તેને પેલે પાર જમીન ઉપર ગયલો ભેથો,
ત્યારે તે મનમાં બોલવા લાગ્યો-કે “લોકો એને માણસ તરીકે તો
કહેજ નહીં-આ તો એક જબરા મરત હાથીજ છે.”
એવી રીતે અસ્કન્દિયાર અભયબીથી દંબ થઈ-એમ બોલવા લાગ્યો
કે “ઓ પચદાના કરનાર દાવર!

તેં તારી મરજ મૂજબ આ બહાદુર રસ્તમને દુન્યામાં પચદા કરીને
જમાનો અને જમીન બન્નેને સંભુગાર આપ્યો છે

બનને પચદા કરનાર ખોદા કે જેણે પૃથ્વીને જમાનાને અને આસ્મા
નને સંજવન કર્યું તેના શુકાના કરે છું,

કે તે તેને આ લડાઈમાં મારી ઉપર ફાવવા લીધો નથી-અને મારે
હાથે તેની ઉપર એવી રીતની શિકસ્ત આવી પડી છે”

ઝારી કદને એસ્કન્દેયાર બરૂ પેસ-
રાન્ વ ફેરેસ્તાદને તાબુતે ઇશાન્
નઝદે ગુસ્તાસ્પ.

અસ્કન્દિયારનું પોતાના બેટાઓ ઉપર રૂદન કરવું
અને તેઓનાં શબની પેદી ગુસ્તાસ્પની
નઝદીક મોકલવી.

શુ ગોકૂત ઇન્ સખુન્ શાહુ શુહ બાચ બચ
બોરૂશીદન્ આમહ એ પર્દહુ સરાય
એ નૂશઆઝરે ગોરૂહ વચ મેહુરનૂશ
પેશતન્ બેચામહ બરશ બા બોરૂશ
સરાપર્દએ શાહુ પુરૂ ખાકુ બૂહ
હમહુ ભમએ મેહુતરાન્ આકુ બૂહ
ફેરૂહ આમહ અચ બારહુ એસ્કન્દેયાર
નેહાઈ આન્ સરે કોશ્તગાન્ દરૂ કેનારૂ
હમી ગોકૂત બારૂ અચ હો ગોઈ જવાન્
કુભ શુહ અઝીન્ કાલબુહ તાન્ રવાન્
ચુનીન્ ગોકૂત પસ બા પેશતન્ કે ખીચ
બરીન્ કોશ્તગાન્ આબે દીદહુ મરીચ
કે સૂદી ન બીનમ એ ખૂન્ રીખતન્
નશાયહ બલન્ અન્દરૂ આવીખતન્
હમહુ મરૂગ્રા ઇમ બનિઓ પીરૂ
બરૂકાન્ બેરૂહ બાહ માન્ દસ્તગીરૂ
બતાબુતે બરૂરીનો દરૂ મહુકે સાજ
ફેરેસ્તાહ શાન્ ઝી બોદાવન્દે તાજ
૪૬૧ પચામી ફેરેસ્તાહ નઝદે પેદરૂ
કે આન્ શાખે રાએ તો આમહ બબરૂ
શુ તાબુતે નૂશઆઝરે મેહુરનૂશ
બેબીની બઆઝાર ચન્દીન્ મફૂશ
શુદન્દ આન્ જવાનાને આઝાદગાન્
બદસ્તે કસી ના સઝા રાયગાન્
તો કશ્તી બઆબુ અન્દરૂ અન્દાખ્તી
એ રેસ્તમ હમી આકરી ખારેતી
શુ તાબુતે નૂશઆઝરે મેહુરનૂશ
બેબીની બલમારેપ બેસ્ચારૂ ગૂશ

તે શાહઝાદો એવી રીતના સખુનો બાંધીને પાછો પોતાની જગ્યાએ
ગયો-ત્યા તેની છાવણીમાંથી રૂદનનો પોકાર નીકળ્યો.

પેહલવાન નૂશઆઝર અને મેહરનૂશ માટે-પેશતન તેની નઝદીક
પોકાર કરતો આવ્યો

તે શાહઝાદાનો તમ્બુ સઘળો ખાકથી ભરેલો હતો અને સરદારોનો
સઘળો પોશાક ચાક થયેલો હતો

તુરન અસ્કન્દિયાર ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો અને પોતાના તે માર્યા
ગયલા બેટાઓનાં સર બોળામાં લીધા

તે રડતા રડતા બોલ્યો કે “ઓ બન્ને જવન પેહલવાનો! આ
કાલબુદમાંથી તમારા છવ કયા નીકળી ગયા?”

પછી તેણે પેશતનને કહ્યું કે “તું ઉડ-આ ગુઝરી ગયલા ઉપર
આસુ ના પાડ

કારણકે મૂતેલાઓ ઉપર લોહીનાં આસુ રેડવામાં ફરેા પણ ફાયદો
હુ ભેતો નથી-આપણુ પોતાના છવ સાથ લડતુ નહીં લેઇયે.

આપણુ સઘળા ધરડા કે જવાન મરવાનાજ ઢિયે-આ જોહાનમાંથી
જતી વખતે ડહાપણુ આપણું મદદગાર બનજે!”

પછી તેઓનાં સોનેરી તાબુતને સાગવાની બેઠકમાં મેલીને તાલે
તખ્તના માલેક ગુસ્તાસ્પની તરફ મોકલી આપ્યા.

અને બાપને એક પચગામ કેહલાયો કે “તારી મનેઝાનાં ઝાડને
ફળ લાગ્યાં છે

ન્યારે આ નૂશઆઝર અને મેહરનૂશનાં તાબુતો-તું ભેચ ત્યારે રડ-
વાની કે બળાપો કરવાની કોશિશ કરતો ના

તે બન્ને જવાન શાહઝાદાઓ કોઈ ના લાયકના હાથ ઉપર ફેંકટના
માર્યા ગયા છે.

રસ્તમને તાબે કરવાનું ભોખ ભરેલું કામ તેં વોહોરી લીધું છે.

ન્યારે તું નૂશઆઝર અને મેહરનૂશની ગેહાનો-ભેચ ત્યારે પાછો
ભમારેપ છું કહે છે તે સાંભળજે.

તે બરૂ તખ્ત નાજીઓ મન દરૂ ગુદાચ
નમાનહ બતૂ ભવેદાન મન્દ બાચ
બચરૂમ અન્દરસ્ત બાવે એન્દરૂ-તેયારૂ
નદાનમ એ પીચ આબરૂ રૂચારૂ
નેશસ્ત અચ બરે તખ્ત બા મુગો દરૂદ
મુખુનહાએ શસ્તમ હમહૂ યાદ કંદૂદ
શુનીન ગોકૂત પસ બા પેશતન કે રીરૂ
બીપીચદ એ ચન્બાલે મદે રેલીરૂ
બરેસ્તમ નેગહૂ કદમ એમરૂચ મન
બદાન બુગો બાલાએ આન પીલતન
સેતાયેશ ગેરૂતમ બચદાને પાકૂ
કચ બચસ્ત ઉમીદો બુચસ્ત બાકૂ
કે પર્વદગારશ શુનીન આકીદ
બરાન આકીન ફ જહાન આકીદ
શુનીન કારહા રકૂત બરૂ દરેતે બીચ
રસીદહૂ બદયાએ ચીન શસ્તે બીચ

હમી બરૂ કશીદી એ દયા નેહન
બદમ દરૂ કશીદી બહામૂન પલન
બદાનસાન બેબસ્તમ તનશરા બતીરૂ
કે અચ બૂને બે બાકૂ ગસ્ત આબૂગીરૂ
પેયાદહૂ એ હામૂન બબાલા ગેરૂત
મુએ રૂદ બા કબૂરો શરૂશીરૂ તકૂત
બરૂઆમહૂ શુનાન બસ્તહૂ અચ આબૂગીરૂ
સરાસરૂ તનશ પુરૂ એ પચકાને તીરૂ
બરૂ આનમ કે બે ચૂન બચવાન શવહ
એ અચવાન રવાનશ બચવાન શવહ

રસીદને રોસ્તમ બચવાન વ
ચારહૂ બુસ્તને ઝાલ
અરૂ સીમુર્વ.

વઝાન રૂએ શસ્તમ બચવાન રસીદ
મરૂ બીરા બદાન ચૂનહૂ દસ્તાન બેદીદ
શુ શસ્તમ બચવાન શુદ અન્દરૂ અમાન
બરૂ બે સરૂબસરૂ ગેરૂદ શુદ ફહમાન
અવારહૂ ફરામરૂચ બેયાન શુદન્દ
વઝાન બસ્તગીહાશ બેયાન શુદન્દ
એ સરૂ બરૂ હમી કન્દ રૂદાબહૂ મુચ
બરૂ આવાએ ઇશાન હમી ખાસ્ત રૂચ
બેયામહૂ અવારહૂ ફરામરૂચ બેયાન
અચ બે કબૂરૂ બુકૂશારો બબરૂબેયાન
હરાન કંચ કે દાના બુદ અચ કેસ્વરશ
નેશસ્તન્દ ચકૂસરૂ હમહૂ બરૂ ફરશ
બેકૂરૂમહૂ તા રખશરા પીરી બીચ
બેબાર્દનહૂ હરૂ કંચ કે બુદ ચારહૂ બુચ

તું પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો છે અને હું બળાપામાં પડેલો છું-પણ
બલુએ કે તારી સાથે તારી હલલત સદા રહેવાની નથી

અસ્ફંદિયારનું રસ્તમ સાથ લડવાનું કામ હજી ચાલે છે. પુરૂં થયું
નથી-લડાઇનું પરિણામ શું નિપજશે તે હું કહી શકતો નથી”

પછી અસ્ફંદિયાર સોમ અને દુઃખ સાથ તખ્ત ઉપર બેઠો-અને
રસ્તમના સ્થળા સંપૂર્ણ યાદ કરવા લાગ્યો

પછી તેણે પેશતનને એમ કહ્યું કે “એ બહાદુર મદની શુંગલથી
સિંહ પલ્લુ દબી ભય છે

મેં આજે જ્યારે રસ્તમ ઉપર તેમજ તે પીલતન પેહલવાનનાં કદ
અને તેની બચાઈ ઉપર નેગાહ કીધી,

ત્યારે મેં પાક ચરદાન કે જે સાહેબથીજ આપણને બેહેસ્તની ઉમેદ ૪૬૨

રહે છે અને તેનાથીજ દોષખની ધાસ્તી રહે છે તેની સેતાયેશ કીધી,

કે પરવરદેગારે તેને એવી રીતનો પચદા કીધો-તે સાહેબ કે જેણે
જેહાન પચદા કીધી તેની ઉપર આકીન હોતો !

તેના હાથે એવાં મોટાં મોટાં કામો થયલાં છે-તેની ભળ ચીનના
દયા સૂધી પહોંચી હતી (એટલે ચીનાઈ તારતરી સૂધી તેણે પોતાની
સત્તા ચલાવી હતી).

અને તે દયામાંથી મગરમચ્છ ખેંચી કાઢતો હતો-અને જંગલના
ચિત્તા વાધને પોતાના મોંના કુકાડા વડે ખેંચી કાઢતો હતો

તેનાં બદનને મેં તીરથી એવું જખ્મી કર્યું છે-કે જેનાં લોહીથી ત્યાંની
અમીન તળાવ માફક બની છે

તે પેયાદો મયદાનમાંથી પહાડ ઉપર ગયો-અને ત્યાંથી બખ્તર અને
તલવાર સાથ નદી તરફ દોડ્યો.

અને એના જખ્મી થયેલાજ નદી બોળગી ગયો-તેનું તમામ શરીર
તીરનાં પચકાનથી ભરાઈ ગયું છે

અને હું ધારું છું કે તે જ્યારે મેહલમાં પુગશે-ત્યારે તેના મેહલમાંથી
તેનો જીવ શનિશ્વર સેતારા ઉપર જતો રહેશે”

રસ્તમનું મેહલમાં પહોંચવું અને
ઝાલનું સીમુર્ગથી એલાજ
શોધવો.

પેલી તરફ રસ્તમ મેહલમાં પહોંચ્યો-અને ઝાલે તેને એવી રીતનો
જખ્મી થયેલો જોયો.

જ્યારે રસ્તમ પોતાનાં અચવાનમાં ગયો-કે તુરત તેનું આખું કુટુંબ
તેની પાસે એકઠું થયું

અવારહૂ અને ફરામરૂ રડવા લાગ્યા-અને તેના જખ્મોથી તેઓ ૪૬૩
બળવા લાગ્યા.

તેઓના રડવાનો આવાજ સાંભળી રૂદાબેહે પોતાનાં માથાંના બાલ
પીખી નાખ્યા અને ચેહરો બોખવી નાખ્યો

અવારહે આવી તેની કમર છોડી નાખી-અને તેનાં બદન ઉપરથી
બખ્તર અને બબરૂબેયાન કાઢી નાખ્યું.

તેના મુલકમાં જે કોઈ કે દાના રખસો હતા-તેઓ સ્થળા તેનો
ઉપાચ કરવા તેને બારણે બેગા થયા.

રસ્તમે ફર્માવ્યું જેથી રખસ ઘોડાને ત્યાં જે કોઈ તેનો એલાજ કરનાર
હતો તેની આગળ લઈ ગયા.

જહાનનીદહુ દસ્તાન હમી કંદ મૂય
ખરાન ખસ્તગીહા બેમાલીદ રૂય
હમી ગોફત મન્ એન્હુ બા પીરસર
બદીનસાન્ બેદીદમ ગેરામી પેસર
બદ્ ગોફત રેસ્તમ કે નાલેશ એસુદ
કે અસ આસ્માન્ બૂદનીહા બેબૂદ
અપીશસ્ત કારી કે દુશ્વાર તર
વજૂ જાને મન્ પુર એ તીમાર તર
કે મન્ હમથુ રૂઈનતન્ એસ્ફન્દેયાર
નદીદમ બમદી ગહે કાઝાર
૪૬૪ રસીદમ બહર સૂ બગેઈ જેહાન્
ખબર યાફતમ બાશકારો નેહાન્
ગેફતમ કમરુઆહે દીવે સફીદ
હદમ બર ઝમીન્ હમથુ ચક્ શાબે બીદ
બદગમ એ સેન્દાન્ ગુઝર યાફતી
ઝબૂન્ દાશતી ગર સેપર યાફતી

હદમ અન્હુ બર કબરે એસ્ફન્દેયાર
ચુનાન્ બુદ કે બર સન્ રીઝન્હુ ખાર
હમાન્ તીથે મન્ ગર બેદીદી પલગ
નેહાન્ દાશતી ખીશતન્ જીરે સન્
નદરન્હુ હમી જહીશન્ અન્દર બરશ
ન ચક્ પારએ પર્નેયાન્ બર સરશ
વગર અન્હુ મન્ નીચ પૂજેશ કુનમ
કે ઈન્ સન્હલેશ ફેરજેશ કુનમ
નબૂયદ એ મન્ જોચ હમી નાખરી
બગોફતારો કેદાર યા સરકરી
સેપાસમ એ ચક્દાન્ કે શબ તીરહુ શુદ
વરા દીદહુ અસ તીરગી ખીરહુ શુદ
બેરસ્તમ મન્ અસ અન્ગે ઈન્ અમ્દહા
નદાનમ કે ચૂન્ જોસ્ત બાહમ રહા
૪૬૫ ચુ અન્હીશમ અકૂનૂન્ જોચ ઈન્ નીસ્ત રાય
કે ફદા બગેદાનમ અસ રખશ પાય
બાઝઈ રવમ ફે નેયાબદ નેશાન્
બાબુલસેતાન્ ગૂ બેકુન્ સર ફેશાન્
સરન્જમ અઝીન્ કાર સીર આયદ બીય
અગરએહુ એ બદ સીર દીર આયદ બીય
બદ્ ગોફત બાલ અય પેસર ગૂશદાર
સંખુન્ ચૂન્ બપાય આવરી હૂશ દાર
હમહુ કારહાએ જહાનરા દસ્ત
મગર મરગરા કાન્ દરે હીગરસ્ત
ચકી ચારહુ હાનમ મન્ ઈન્રા ગુઝીન્
કે સીયુરગરા બાચ ખાનમ બરીન્
કે બી બાશદમ ઝીન્ સેપસ રહુતુમાય
બેમાનદ બમા મર્ઝે કેશ્વર બાઝય
વગરનહુ શવદ બૂમે મા પુર ગઝન્હુ
અસ એસ્ફન્દેયાર આન્ યલે બદ પસન્હુ
ચુ ગશતન્હુ હરફ બરાન્ રાએ પુન્હુ
ગુઝીન્ બાલ આમદ બબાલાએ પુન્હુ

જેહાનનો અનુભવી દસ્તાન પોતાના બાલ પીખવા લાગ્યો-અને
રસ્તમના ઝખ હપર પોતાનું મો મસળીને,
બોલવા લાગ્યો કે “હું ધરડે ધડપણુ જીવતો રહી મારા વહાલા
છોકરાને આવી ખરાબ હાલતમાં જોઉં છું”
રસ્તમે તેને કહ્યું કે “રડવાથી શું કાંઈ થવાનો છે? આસ્માનની
ગઈશથી જે કાંઈ બનાવ બનવાનો હતો તે બની ચૂક્યો.
પણ હવે જે ભારે મુશ્કેલી છે તે તો હજી આગળ આવે છે-અને
તેનાથી મારો જીવ વધારે ધાસ્તીમાં પડ્યો છે
કારણકે મેં લડાઈની વખતે મદાનગીમાં રૂઈનતન અસ્ફદિયારના જેવો
એક પણ મદ જોયો નથી
હું દુન્યાની આસપાસ ચો તરફ ફર્યો છું-અને જાહેર તેમજ છુપી
ધણીક ખબરો મેળવી છે
મેં સફેદ દેવનો કમરબદ પકડી-તેને એક ખીદના ઝાડની ડાળીની
માફક ઝમીન ઉપર પટકર્યો હતો
મારો તીર લોખડની એરાબુમા પણ પસાર થતો હતો-જે તે ઢાલ
ઉપર લાગતો તો તેનો નિરસ્કાર કરતો હતો (મારા તીર આગળ ઢાલ
કોઈ બિસાતમા હતી નહીં)
પણ મેં અસ્ફદિયારના બખ્તર ઉપર એવા ધણીક તીર માર્યા-છતાં
જેમ એક પથર ઉપર કાટા પડે તેવી રીતના નકામા થઈ પડ્યા
તેમજ મારી તલવાર અગરજો એક ચિત્તો જોતો-તો તે પોતે પહા-
ડની કટણ હેઠળ છુપાઈ જતો
પણ તેજ મારી તલવાર તેના તનનુ બખ્તર ફાડી શકી નહીં-બદકે
તેનાં સર ઉપરના રેશમી કપડાનો એક કકડો પણ કાપી શકી નહીં.
જે ક હુ ધણીબી આજેઝી કર છું-કે જેથી તેનું ધાટકી દિલ
નરમ કરે,
પણ તે તો મને નામોસી લગાડનારા તુફાઈ ભર્યા શખ્તો સિવાય
કાંઈ બોલતોજ નથી
હું પાક ચક્દાનના શુકાના કરં છું કે રાત અધારી થઈ-અને તેની
આખ અધારાથી આજેઝ બની
અને તેથીજ હુ એ અઝહાના હાથથી છટકેા પામ્યો-હવે હુ જાણુતો
નથી કે તેનાથી હું છટકારો તે કેમ મેળવીશ?
ન્યારે હું વિચાર કરં છું ત્યારે માલૂમ પડે છે-કે કાલે લડાઈના
મયદાનમાથી મારા ઘોડાના પગલા ફેરવી કેંથે નાસી જઈ
અને એવી જગ્યાએ જઈ બરાક કે મારો પત્તો એને મળેજ નહીં-
તેને જોઈયે તો ગ્રાબુલસ્તાનના લોકોના માથા છટકાવ્યો જાય.
શેવટે તે આ કામથી ધરાયલો થયો-જે કે તે બૂડાઈ કરવાથી ધણો
મોઢો ધરાશે”
જાલે તેને કહ્યું કે “ઓ બેટા! તું સાબળ ન્યારે તું સધળું બોલી
રહો ત્યારે હવે હુશ્યારી પકડ
મોત સિવાય દુન્યાના સધળા કામોનો રસ્તો (એલાજ) હોય છે-
પણ મોતનો રસ્તો જુદો હોય છે
હુ એનો એક ધણો સરસ ઉપાય જાણુ છું-કે આ કામ ઉપર હું
સીમોગને મદદ માટે બોલાઈ”
કારણકે આવી હાલત પછી તેજ મારો રેહનુમા બનશે-અને તેનાથીજ
આ મુલક અને સર ઝમીન આપણી ઉપર કાયમ રહેશે.
નહીં તો આપણો મુલક તે બૂરાઈજ પસંદ કરનાર પેહલવાન
અસ્ફદિયારથી ખુવાર થઈ જશે.”
ન્યારે આ વિચાર ઉપર તે બંને પેહલવાનો એકમત થયા-ત્યારે
પસંદગી પામેલો બાલ એક બુલંદ પહાડ ઉપર આવ્યો

અચ્ચઅથવાનસે મજ્જમરુપરઆતેશમેશોરુ
 ભરૂત્તન બા ઊ સે હુશ્યાર ગોરુ
 ફેચ્ચનપર ચુ બરૂ તીધે બાલા રસીહ
 એ દીબા યકી પર બબીરૂન કરીહ
 બમજમરૂ યકી આતેશી બરૂ ફેરૂખત
 બરૂઆતેશઅચ્ચઆનપરુશલખતી ભેચ્ચખત
 ચુ યકૂ પાસ અચ્ચતીરહ શખ દર ગુચરેત
 તો ગોરૂતી કે રૂએ હવા તીરહ ગચત
 નેમહુ કરૂહ જાલ આનગહી અચ્ચ ફરાચ
 એ સીચુરૂહ દીદશ હવા પુરૂ તરાચ
 હમ આનગહુ ચુ ચુરૂહ અચ્ચ હવા બેનરીહ
 ફેરૂખશીદને આતેશી તીચ દીહ
 નેશતેતહુ બરેશ જાલ બા દાધો દરૂહ
 એ અકાચ ચુરૂહ અન્દરૂ આમહ બગરૂહ
 ચુ સીચુરૂહરા દીહ જાલ અચ્ચ ફરાચ
 સેતૂદશ ફરાવાનો બોદેશ નમાચ
 બપીશશ સે મજ્જમરૂ પુરૂ અચ્ચ બૂચ કરૂહ
 એ ખૂને બેગરૂ બરૂ રોખશ બૂચ કરૂહ
 બહુ ગોરૂત સીચુરૂહ શાહા ચે બૂહ
 કે આમહ નેચાજત બહીનસાન બહુહ
 બહુ ગોરૂત કીન બહુ બહુરૂમન રસાહ
 કે બરૂ મન રસીહ અચ્ચ બહે બહુ નેજાહ
 તને રેસતમે રીરૂદેલ અસ્તહુ શુહ
 એ તીમારે ઊ પાએ મન અસ્તહુ શુહ
 અજાન અસ્તગી બીમે જાનરેતો બચ
 બરાન ચૂનહુ અસ્તહુ નદીદસ્ત કસ
 હમાન રખશ ગૂઈ કે બી જાન શુહહસ્ત
 એ પચકાન ચુનાન જારો પીચાન શુહહસ્ત
 બેચામહ બરીન કેશવરૂ એરેકેદેચારૂ
 નકૂબહ હમી જોચ દરે કાઝારૂ
 નખાહહ હમી કેશવરો તાજે તખત
 બુનો બારૂ ખાહહ હમી અચ્ચ ફેરૂખત
 બહુ ગોરૂત સીચુરૂહ કય પહુલવાન
 મબાશ અન્દરીન કારૂ અસ્તહુ રવાન
 સજહ ગરૂ તુમાઈ બમન રખશરા
 હમાન સરૂકરાએ જહાનઅખશરા
 કસી સૂએ રેસતમ ફેરેસતાહ જાલ
 કે લખતી બચારહુ બરૂ અકાચ ચાલ
 બેકૂમચ તા રખશરા હમચુનાન
 બેચારન્દ પીશશ હમઅન્દરૂ જમાન
 ખબરૂ ચૂન બનચ્છદીકે રેસતમ રસીહ
 ખુરો રખશ હરૂહ બબાલા કરીહ
 ચુ રેસતમ બહાન પુન્દ બાલા રસીહ
 હમાન ચુરૂહ રઉશન રવાનરા બેદીહ
 બહુ ગોરૂત કય અન્દહુ પીલે બહાન્દ
 એ હસ્તે કે ગચતી ચુનીન દરૂહમન્દ
 બેશ રચમ જોસ્તી એ એરેકેદેચારૂ
 હમી આતેશ અકૂગહી અન્દરૂ કેનારૂ
 બહુ ગોરૂત જાલ અચ્ચ બોદાવને મેહુરૂ
 ચુ અકૂનૂન નચૂદી બમા પાકૂ બેહુરૂ

તે પોતાના મેહલમાંથી ત્રણ આતશથી ભરેલાં પાતરાં પણ સાથે
 લઈ ગયા-તેની સાથે ત્રણ હુશ્યાર પેહલવાનો ગયા.

પેલો ચારો કરનારો જાલ જ્યારે પહાડની ટોચ ઉપર પહોંચ્યા-ત્યારે ૪૬૧
 તેણે રેશમી કપડામાંથી એક પીછ બાહર કાઢ્યું.

એક પાતરામાં આતશ રોશન કીધો-અને તે આતશ ઉપર પેલાં
 પીછમાંથી થોડુંક બાળ્યું.

જ્યારે અધારી રાતમાંનો એક પોહોર પસાર થયો-ત્યારે તું કહે
 ગયા તમામ હવા કાળી ગઈ ગઇ.

તેજ વખત જાલે ઊંચે આકાશ તરફ નેગાહ કીધી-તો તેને માલૂમ
 પડ્યું કે સીચુરૂથી આકાશ રોબી રહ્યું હતું.

તેજ વખતે જ્યારે સીચુરૂ હવામાંથી બેચું-ત્યારે તેને રોશન આતશ
 બળતો દેખાયો.

અને જાલને તેની નજીક દુઃખી થયેલો દર્દ બરેલો બેઠેલો બેચો-તે
 સુગં બુલદી ઉપરથી નીચે ઉતર્યું.

જાલે સીચુરૂને ઉપરથી ઉતરતું જોઇને-તેની ધણીક તારીફ કીધી અને
 નમન કીધું.

તેની નજીક ત્રણ અકરગાન્યા ખુશબોચથી ભરેલાં મૂક્યાં-અને જીવનનાં
 આંસુએ કરી પોતાના ચેહરા ઉપર નદી વહેતી કીધી.

સીચુરૂ તેને કહ્યું કે “ઓ પાદશાહ! શું થયું-કે તને આ પ્રમાણે
 ધૂમાડો કરવાની ઝર પડી?”

જાલ બોલ્યો કે “જે બદી કે બદઅહ બૂરાએ મારી ઉપર નાખી છે
 તે મારા હૃસ્મને ઉપર પડ્યો.”

સિંહની હિન્મતના રસ્તમતું બદન અખમી થઈ ગયું છે-તેના ગમથી ૪૬૭
 મારા પગ પણ બંધાઈ ગયા છે.

તેને થયેલો અખમીથી બસ તેના જીવનીજ મને ધારતી છે-કોઇયે
 એવી રીતનો અખમી થયેલો શખસ તો બેચોળ ન હશે.

તેમજ તેનો રખશ પણ ગોચા અધમ્બોજ થઈ ગયો છે-તીરનાં પય
 કાનથી તે એવી રીતનો દુઃખી અને પીડાકારક થઇ ગયો છે.

આ મુલક ઉપર અસ્ફંદિયાર ચઢી આવ્યો છે-અને લડાઈ કરવા
 સિવાય બીજી કાંઈ બાહેરા રાખતોજ નથી.

તે મુલક કે રાજપાટ માગતો નથી-તે તો મારાં કુટુંબનાં જાડનાં
 કળ તેમજ થડ માગે છે (યાને રસ્તમનેજ મારવા માગે છે).”

સીચુરૂ તેને કહ્યું “ઓ પેહલવાન!-આ કામમા તું તારા જીવને
 દિલગીર ના કર.

જે તું રખશ થોડાને તેમજ તે દેશની હકૂમત બખશનાર સરકુરાજ
 પેહલવાનને મને બતાવે તો ઠીક.”

તુરત જાલે એક જણને રસ્તમ તરફ મોકલ્યો-કે “તું ગમે તેમ
 કરીને જરા આવી ન.

અને તું હોકમ કર કે રખશને પણ તેવીજ રીતે તુરતજ તેની નજ-
 દીક લાવે.”

જ્યારે રસ્તમને આ બબર પહોંચી-ત્યારે પોતે અને રખશ બન્ને
 પહાડ ઉપર ગયા.

જ્યારે રસ્તમ તે બુલદ પહાડ ઉપર પહોંચ્યા-ત્યારે પેલાં સીચુરૂ તે ૪૬૮
 રોશન રવાનના પેહલવાનને જોયો.

અને તેને કહ્યું કે “ઓ બુલદ કદના મસ્ત હાથી!-તું કોણના
 હાથથી એવી રીતે દુઃખી બન્યો?”

તે શા માટે અસ્ફંદિયાર સાથે લડાઈ કીધી?-તેમ કરી તે પોતા-
 નાજ બોળામા આગ લગાડી.”

જાલે તેને કહ્યું કે “ઓ દયાવાન સાહેબ!-જ્યારે તેં અમોને પોતાનો
 પાક ચંહરો બતાવ્યો છે,

અરુ અયદૂન કે રોસ્તમ નમદેઈ દુરોસ્ત
કુળ ખાહમ અન્દર જહાન જાએ જોસ્ત
હમહુ સીસ્તાન પાકુ વયરાન કુનન્દ
કુનામે પલંગાનો શીરાન કુનન્દ
શબદ કંદહુ ઇન તોખમએ મા એ યુન
કુનૂન અરુ એ શનીમ બા ઊ સખુન
નેગહુ કરૂદ શુરૂદ અન્દરાન ખસ્તગી
એજોસ્ત અન્દરૂ રૂએ પયવસ્તગી
અમેન્કાર અઝાન ખસ્તગી ખૂન કરીદ
વઝાન હસ્ત પયકાન અખીરૂન કરીદ
અરાન ખસ્તગીહાશ માલીદ પરૂ
હમ અન્દરૂ જમાન ગસ્ત બા હુરો ફરૂ
૪૬૯ બદૂ ગોકૂત ઇન ખસ્તગીહા એખન્દ
હમી બાશ યકુ હકૂતદૂ ફરૂ અચ ગજન્દ
યકી પરૂરે મન તરૂ એગદાન અશીરૂ
એમાલ અન્દરૂન ખસ્તગીહાએ તીરૂ
અરાન હમ નેશાન રખશાર પીશ ખાસ્ત
બદૂ હમચુનાન કરૂદ મેન્કારૂ રાસ્ત
એરૂન કરૂદ પયકાન શશ અચ ગદનશ
નયુદ હીચ પયકાન દેગરૂ દરૂ તનશ
હમાનગહુ ખોડીશી અરુઆવરૂદ રખશ
એખન્દીહ શાદાન યલે તાજખશ
બદૂ ગોકૂત સીમુરૂદ કે અય પીલતન
તોઈ નામદારે હમહુ અન્બુમન
એશ રખમ બુસ્તી એ એસ્ફન્દયારૂ
કે ઊ હસ્ત ફઇનતો નામદારૂ
મરૂ ઊરા એરેહુ આન કે અન્દરૂ ખસ્ત
હમ અચ દસ્તે જરૂદોસ્તે પયધમખસ્ત
અગુસ્તારૂ દાદહુસ્ત આન જરૂદોસ્ત
નદરૂદ વરા તીરો જુબીનો ખેસ્ત
બદૂ ગોકૂત રોસ્તમ કે ગરૂ ઊ એ બદૂ
નગોકૂતી નગસ્તી દેલે મન નેજન્દ
૫૦૦ મરા કોશતન આસાન તરૂ આયદ એ નગ્
અગરૂ બાચ માનમ અસખતી એ નગ્
ચુનીન દાદ પાસોખ કચ એસ્ફન્દયારૂ
અગરૂ સરૂ બખાકુ આવરી નીસ્ત આરૂ
કે ઊ હસ્ત શહુઝાદો રખમજન
ફરે ઇજદી દારૂદ આન પાકુ તન
કે અન્દરૂ જમાનહુ ચુનૂ કરૂ નખાસ્ત
બદૂ દારૂદ ઇરાન હમી પોસ્ત રાસ્ત
ગરૂ અયદૂન કે બા મન તો પયમાન કુની
સરૂ અચ નગ્ બુસ્તન પરીમાન કુની
નબૂઈ ફેજની એ એસ્ફન્દયારૂ
ગહે કીનહો કોશોશ કાઝારૂ
તો ઊરા કુની લાખહુ ફદા બપીશ
ફેદા દારી ઊરા તનો જાને ખીશ
ગરૂ અયદૂન કે ઊરા સરૂ આયદ જમાન
નેચન્દીશદ અચ પૂજેશત બી જમાન
પસ આનગહુ યકી ચારહુ સાઝમ તોરા
અયુરૂશીદ સરૂ બરૂ ફરાઝમ તોરા

ત્યારે તે છતાં પણ જો રસ્તમ સામે નહીં થશે-તો પછી હું આ
દુન્યામાં બીજી કઈ જગ્યા શોધીશ?

એ લોકો તો તમામ સીસ્તાનનો મુલક વચરાન કરી નાખશે-અને
ચિતાઓ અને સિહોનું રહેણાં બનાવશે.

અને અમારું ખાન્દાન જડમૂળથી જખેડાઈ જશે-હવે અમેા એની
(અસ્ફન્દિયારની) સાથે કેવી રીતે કામ લઇયે?”

હવે પેલા મુર્ગે તે સધળા જખેા તપાસ્યા-અને તેને સાચા કરવાનો
એલાજ કીધો.

તેણે પોતાની ચાથે કરીને તે જખમમાંથી ખરાબ થયલું લોહી કાઢી
નાખ્યું-અને તેમાંથી આંક તીરનાં પયકાનો બાહેર ખેંચી કાઢ્યાં.

પછી તેના તે જખેા ઉપર પોતાનું પીછ ફેરવ્યું-તેજ વખત રસ્તમ
પાછો તનુદરોસ્ત બની ગયો.

અને તેને કહ્યું કે “આ જખેાને હવે બાધી રાખજે-અને એક
હફતા સુધી લડાઇની તકલીફથી દૂરજ રહેજે

આ માટે એક પીછ દૂધમા ઓળીને આ તીરના જખેાની અંદર
ફેરવ્યા કરજે”

તેજ રીતે તેણે રખશને પણ પોતાની પાસે મંગાવ્યા-અને તેને પણ
તેનીજ માકક ચાંચ લાગ્વી કરીને,

તેની ગરન્નમાંથી છ પયકાન બાહેર કાઢ્યા-હવે તેના બદનની અંદર
કેયે કોઈ પણ પયકાન બાકી રહ્યો નહીં

તેજ વખત પેલા રખશે ખખાર માયે-તે સાંભળી પેહલવાન તાજ-
બક્ષ રસ્તમ ખુશહાલીથી હસવા લાગ્યો

સીમુર્ગે તેને કહ્યું કે “ઓ પીલતન!-તુંજ તમામ અન્બુમનનો
નામદાર છે

તે અસ્ફન્દિયાર સાથે શા માટે લડાઈ શોધી?-કારણકે તે રૂઇનતન
અને વળી નામદારી બરેલો છે

તેના બદન ઉપર જે ખાસ બખ્તર છે તે પયગમ્બરે ઝરતોશતને
હાથનું છે

ઝરતોશત પયગમ્બરે તે ગુસ્તાસ્પને આપેલું છે તે બખ્તરને તીર, છૂટ-
બાલકી કે બાલો વિધી શકતો નથી”

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “જે અસ્ફન્દિયાર મને બાંધવા માટે નહીં કહે
તે તો મારે દિલ એટલુ ગમગીન બનતો નહીં

મારી હલકાઈ થાય તેના કરતાં જખમી થઇ લડવાને અશક્ત બની
મરી જઈ તો વધારે બેહતર”

ત્યારે સીમુર્ગે એવો જવાબ દીધો કે “અસ્ફન્દિયારથી જે તારું સર
ખાકમા પણ પડે તો પણ તેમાં તને કાઈ નામોસી નથી લાગવાની

કારણકે તે શહુઝાદો છે અને લડવૈયો પણ છે-તેમજ તે પાક તનનો
શખસ ખોદાતાલા તરફનું નૂર પણ ધરાવે છે

દુન્યામાં તેના જેવો બીજો કોઈ થયો નથી ઇરાન દેશનો ખરો આધાર
તેની ઉપરજ છે.

હવે જો તું મારી સાથે કાલ કરાર કરે અને આ લડાઇ કરવાથી
પરીમાન થાય,

કીનાને વખતે કે લડાઈની કોશીશ કરવાને વખતે-તું અસ્ફન્દિયાર ઉપર
સરસાઈ મેળવવાની બાહેરા નહીં રાખે,

આવતી કાચે તેની આગળ તું આજેજી કરે-તારૂં પોતાનું તન અને
જન તેની ઉપર ફિદા કરે,

તો જો કે તેનો વખતજ પુરો થઇ ગયો હશે-તો બેરાક તારી આજેજીનો
તે વિચાર નહીંજ કરશે

તો ત્યાર પછી હું તારો એક ઉપાય કરીશ-અને તેમ કરી તારૂં સર
આરમાન સુધી બુલંદ કરીશ.”

સુ બેશીદ શેસ્તમ અચ ઊ શાદ બસ્ત
 વચ્ચ કાન્દીશએ જગશ આઝાદ બસ્ત
 બદ્દ ગોકૂત કચ ગોકૂતે તુ ગુઝરમ
 અમર તીલ બારદ હવા બર સરમ
 બદ્દ ગોકૂત સીચુરુ કચ રાહે મેહુર
 બેચુમ હમી બા તો રાહે સેપેહુર
 કે હર કસ કે ખૂને ચલ એસ્કન્દેયાર
 બેરીઝદ વરા બેસ્કરદ ફરખાર
 હમાન નીચ તા એન્દહ બારદ એ રન્જ
 રહાઇ નેચાબદ નમાનદશ અન્જ
 બદાન ગીતીઅશ શૂરખતી યુવદ
 સુ યુઝસ્ત દર રન્જે સખતી યુવદ
 બદીન ગોકૂતહ હમદાસ્તાન ગર શવી
 બદુરમન હમ અકૂન દેલાવર શવી
 શેગૂતી ગુમાયમ હમ એમશાય તોરા
 બેખન્દમ એ ગોકૂતારે બદ લખ તોરા
 બદ્દ ગોકૂત શેસ્તમ કે હમદાસ્તાન
 શુદમ મન કુનૂન હરએ ખાહી બેરાન
 જહાન યાદગારસ્તો આ રકૂતની
 એ મર્દમ નમાનદ એચ અચ ગૂતની
 બનામે નેક ગર બેમીરમ રવાસ્ત
 મરા નામ બાયદ કે તન મરગરાસ્ત
 બદ્દ ગોકૂત રવ રખશરા બર નેશીન
 ચકી ખન્જરે આખૂન બર ગુઝીન
 હમી ખાન તો બર કેર્દગાર આકીન
 વચ ઈદર બેરવ સૂએ દયાએ ચીન
 મઅન્દીશ અચ રાહે ફરે દરાચ
 કે એમશાય રસાનમત આનબ ફરાચ
 બદાન બીશહ અન્દર દેરખતસ્ત ગચ
 સેતઅસ્તો પર્વદહ અચ આબે રચ
 ગુમાયમ તોરા મન ગેરાનમાયહ ચૂબ
 બેપર્દાએ જાન મલએ દુશમન બેકૂબ

ન્યારે રસ્તમે તેની તરફથી એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે ખુશહાલ થયો-
 અને તેની સાથ લડાઈ કરવાના વિચારથી છૂટો થયો.

તેણે સીમોર્ગને કહ્યું કે “અગર હવા ઉપરથી મારાં સર ઉપર તલ- ૫૦૧
 વાર પહોં વરસે તોયે તારા હોકમથી ફરીશ નહીં.”

સીમોર્ગે તેને કહ્યું કે “હું તને મોહબતને ખાતેર-આ ફરતાં આસ્મા
 નનો લેદ કહું છું,

કે ‘જે કાંઈ શખ્સ અસ્ફંદિયાર પેહલવાનનું ખૂન-રેડશે તેને ઝમાનો
 પાયમાલ કરી નાખશે.

ન્યાં સૂધી તે જીવતો રહેશે ત્યાં સૂધી તે કુખી થશે-અને તેનો
 ખજાનો પણ કાયમ રહેશે નહીં.

ન્યારે તે મરી જાય ત્યારે પણ કુખીજ રહે-અને મીનાઇ જેહાનમાં
 પણ તે કમનસીબ રહે.’

એ આ વાત તને કયૂલ હોય-તો દુશ્મન ઉપર તુરત તને ફેલ મળે

આજ રાતેજ તને ચમત્કાર દેખાડું-અને તારી અપકીર્તિ અને
 અપમાનનો અટકાવ કરે.”

રસ્તમે તેને કહ્યું કે “તેં જે કહ્યું તે મને કયૂલ છે હવે તને જે
 વાજબી લાગે તેવો રસ્તો દેખાડ.

કુન્યા તો રહી જશે અને આપણે તો ચાલી જઈશું-ધન્સાન પાછળ
 નેકી બદીની વાત સિવાય બીજું કાંઈ રહેતું નથી

કીર્તિ સાથ મરી જઈ તો ફિક નહીં-અને કીર્તિ બેધયે છે શરીર
 તો મરવા માટેજ સરખાય છે.”*

સીમોર્ગે તેને કહ્યું કે “ચાલ, રખશ ઉપર સવાર થા-અને એક તેઝી ૫૦૨
 તલવાર સાથે લઇ લે

ખોદાતાલા ઉપર દોઆ કરવા માંડ-અને અહીંથી ચીનના દર્યા
 તરફ ચાલ

તું દૂર દરાચ રાહ માટેનો અદેશો જરાબી કરતો ના-કારણકે આજ
 રાતેજ હું તને જગ્યાએ પહોંચાડીશ.

તે જગલમાં એક “ગઝ” તું ઝાડ છે-જે ઘણું વિશાળ છે અને
 ઝેહરી પાણી પીને ઉધરેલું છે.

તેનું એક સરસ ડાખળું હું તને બતાવીશ-તે કાપજે અને તેનીથી
 તારા દુશ્મનનું મગજ છુટી નાખજે”

* બહાદુરીની વાતો લખતાં ઈરાનના લેખકો ભૂના ઝમાનાથી તે આજ સૂધી રસ્તમનું આ ઉમદા કહેણ પોતાનાં ગ્રંથોમાં
 ટાંકતા આવ્યા છે. રસ્તમ જેટલો ઝોરાવર અને બહાદુર હતો તેટલોજ તે નમ્રસિવાળો અને દાનેશમંદ હતો. તેનામાં એક
 નહીં પણ અનેક સદૃશ્યો હતા જે તેનાં કહેણો ઉપરથી આજે સિદ્ધ થાય છે. ખાસકે બીચૂનની મહાન કુદરતની અચૂક નિશાની
 રસ્તમની હસ્તી દેખાડી આપે બે

§ આ “ગઝ” તું ઝાડ હિંદુસ્તાનમાં નથી પણ હાલના અફગાનિસ્તાનમાં છે એ ઝાડ “સર્વેક્ષી” ને મળતુ આવે છે.
 આ “સર્વેક્ષી” મુબઇમાં મરીનલાર્દનસથી તે ચર્ચગેટ સૂધીના દર્યા કિનારાની સામે આગળ ધણું હતો અને હાલમાં પણ એક
 બે કદાચ નજરે આવતાં હશે. એવું થડ ધણું જીંજી જાય છે. અને વહાણોની ડોળકાઠી તે યડની બનાવવામાં આવે છે.

ગેરેષ્ટતને રોસ્તમ્ ચૂએ ગર્જ વ
સાખ્તને તીર અઝાન્ અર-
હનમૂનીએ સીમુર્વ.

રસ્તમે “ગર્જ” નાં ઝાડની ડાંખળી લઇને
સીમુર્ગની સૂચના પ્રમાણે તેનો
તીર બનાવવો.

શુ બેશનીહ રોસ્તમ્ મેયાનરા બેખસ્ત
બઝાન્ બયગહુ રખશરા અર નેશસ્ત
બેફરૂહ તા રફૂત રોસ્તમ્ અપીશ
બેમાલીહ અર તારકશ પરૂરે ખીશ
અરોસ્તમ્ નમૂહ આન્ અમાન્ રાહે ખુરફ
હમી આમહ અચ આરે ઊ બૂએ મુરફ
હમી રાન્હ તા પીરો દર્યા રસ્તીહ
એ સીમુર્વ રૂએ હવા તીરફ દીહ
શુ આમહ બનચદીકે દર્યા ફરાચ
ફેરફ આમહ આન્ સુર્ધે ગર્દનફરાચ
૫૦૩ ગઝી દીહ અર ખાફ સર અર હવા
નેશસ્ત અચ અરશ સુર્ધે ફર્માનરવા
અફ ગોકૂત શાખી યુઝીન્ રાસ્ત તર
સરશ અસ્તરો તનુશ અરુકાસ્ત તર
અદીન્ ગર્જ ખુવહ ફુરો એરફન્દેયાર
તો ઇન્ ચૂખરા ખારમાયહુ મદાર
અઆતેશ અરીન્ ચૂખરા રાસ્ત કુન્
હમી નઘચ પચકાન્ નેગહુ કુન્ કોહુન્
સો પરૂરે દો પચકાન્ અફ દર નેશાન્
નમૂદમ તોરા અચ ગઝન્દશ નેશાન્
બેચ ઇન્ ગર્જ નખાશહ અફ કાર્ગર
સેલાહે ચલાને જહાન્ સરખસર
કે હોરેશ આન્દસ્ત અર વચ ફેસૂન્
ખુવહ અર તનશ તીધો સૂખીન્ અબૂન્

શુ બુઝીહ રોસ્તમ્ અઝાન્ શાખે ગર્જ
બેયામહ એ દર્યા અઅચવાનો દચ
બદાન્ રફૂ કે સીમુર્વ ખુહ રહુનમાય
હમી બૂહ અર તારકશ અર અપાય
અફ ગોકૂત અફૂનુન્ શુ એરફન્દેયાર
બેયાયહ કે બૂયહ એ તૂ કાર્ગર
૫૦૪ તો ખાહેશ કુનો બૂય અચ રાસ્તી
મઝન્ હીચ યૂનહુ દરે કાસ્તી
મગર બાચ ગર્દહ અરીરીન્ સોખન્
બયાહ આયદશ રૂચગારે કોહન્
કે તૂ અન્હ ગહુ બૂદી અન્દર બેહાન્
અરન્જો અસખ્તી એ બહુરે મેહાન્
શુ પૂએશ કુની અન્હો નખીરદત
હમી અચ ફેરમાયગાન્ ગીરદત
બેહુ કુન્ કમાનરાઓ ઇન્ તીરે ગર્જ
અદીન્ યૂનહુ પર્વદએ આબે રચ
અબર અરમે ઊ રાસ્ત કુન્ હરૂદો દસ્ત
ચુનાન્ ચૂન્ ખુવહ મરૂએ ગર્જ પરસ્ત

ન્યારે રસ્તમે એ સાંબળ્યું ત્યારે તેણે પોતાની કમર બાંધી-અને તે
જગ્યાએથી રખશ ઉપર સવાર થયો.

સીમુર્ગે ફર્માવ્યું જેથી રસ્તમ તેની આગળ ગયો-તેણે તેનાં માથાં
ઉપર પોતાનું પીછ ફેરવ્યું.

પછી તુરત રસ્તમને એક ખુશ્કીનો રસ્તો બતાવ્યો-કે જ્યાંના પવનની
લેહેકીમાંથી કર્તુરીની ખુશખો આવતી હતી.

તે પેલા દર્યાની નજદીક પહોંચ્યા ત્યાં સૂધી ચાલ્યા કીધો-જ્યાં તેણે
સીમુર્ગથી હવાને કાળી પડેલી જોઈ.

ન્યારે તે દર્યાની નજદીક આવ્યો-ત્યારે તે ગરદન ફરાચ મુર્ગ નીચે
આવ્યું.

તેણે એક “ગર્જ” નું ઝાડ ઝમીન ઉપર ઉગેલું જોયું જેની ટાચ છેક
આસ્માન ઉપર પહોંચી ગઈ હતી-તેને મથાળે તે પાદશાહી પક્ષી બેઠું.

અને તેને કહ્યું કે “તું” આ ઝાડની એક સીધામાં સીધી ડાળી જોઈ
કાઢ-જેની ટાચ તેના છેડાને લાગી હોય અને તે ડાંખળી વળેલી હોય.

આ ગર્જથી અરફુદિયારનું મોત છે-મોટે તું” આ લાકડીને નજીવી ના
સમજતો.

આતશ ઉપર આ લાકડીને સીધી કર-અને સારાં જૂના પચકાન
શોધી કાઢ.

ત્રણ પર અને બે પચકાન એ લાકડીમાં લગાડજે-એ પ્રમાણે મેં
તને તેને નુકસાન પુગાડવાની સઘળી નિશાની બતાવી છે.

આ ગર્જ સિવાય તમામ જીવનના પેહલવાનોનાં હથિયાર તેની ઉપર
કારગર થશે નહીં.

તેનાં બખ્તરવાળાં બદન આગળ તલવાર અથવા નેઝો કાંઈ બિસાત
ધરાવતા નથી-કારણકે તે (બખ્તર) ની ઉપર પચગરબર અસ્તોસ્તે નીરંગ
બાણેલી છે (યાને માગ્રવાણીના કલામે બાણેલા છે).

ન્યારે રસ્તમે તે ગઝના ઝાડની ડાળી કાપી-ત્યારે તે દર્યા આગળથી
પોતાના મકાન તરફ પાછો આવ્યો.

તે રાહમાં પેહુ સીમુર્ગ તેનું રેહનુમા હટું-અને તેના માથાં ઉપર
ઉડ્યા કરતું હટું.

તેણે રસ્તમને કહ્યું કે “હવે ન્યારે અરફુદિયાર-આવે અને તારી
સાથે લડાઈ કરે,

ત્યારે તું એલ્તેમાસ કરજે અને તેની પાસેથી ઇન્સાફ માગજે-કોઈ
પણ રીતે નુકસાન કરતો ના.

કદાચને તે તારા મીઠા સખુનથી પાછો ફરે-અને તેને તારો જૂનો
વખત ચાહ આવે,

કે તેં જુન્યામાં મોટા પાદશાહો મોટા કેટલી કેટલી વખત બારે રંજ
અને સખ્તી વેડી છે?

ન્યારે તું ઘણી આજેઝી કરે છતાં તે કપૂલ નહીંજ કરે-અને તેને
હલકાં માણસોમાનો એક ગણે,

ત્યારે કમાન ઉપર ચિલ્લો ચઢાવજે અને આ ગઝના ઝાડનો તીર કે
જે ઝાડ જેઢરી પાણી પીને ઉછરેલું છે,

તેને ગર્જ ઝાડનો પૂબરી ગઝની પૂલ કરતાં તેની સામે હાથ જોડે-તેમ
તારા બંને હાથો તે તીર કમાન પક્ષી અરફુદિયારની આંખો તરફ સીધા ધરજે.

અમાનહુ બરફ રાતે જિરા બચશમ
શબદ ફેરો ખખત અન્દર આયદ બખશમ
તને ઝાલ સીઝુરુલ પદરૂદ કરૂદ
અચૂ તારૂ વચૂ ખીશતનૂ પૂદ કરૂદ
વચાનૂ ભયમહુ શાદ દેલ બરૂ પરીદ
શુ અન્દર હવા રોસ્તમ જિરા બેદીદ
ચકી આતેશી ખૂખ દરૂ ખાસ્ત કરૂદ
હમાનૂ ચૂબે ગચરા બરૂ રાતે કરૂદ
હમી નીચ પચકાનૂ બદૂ બરૂ નેશાનૂ
શુ શુદ રાતે પદૂહા બરૂ દરૂ નેશાનૂ

તેનું મોત તે તીરને તેની આંખોમાં હડસેલી દેશે-તેનું નસીબ બિધું
બળશે અને તેનો નાશ થશે.”

સીમુએ હવે જતી વખતે ઝાલને બગલમાં લીધો-જેમ કપડાંની વણા-
કમાં સૂતરના વાણા અને તાણા મળી નય તેમ બન્નેએ કોટી કીધી.

અને તે મુએ લ્યાંથી ખુશહાલ દિલે હડી ગયું-જ્યારે રસ્તે તેને
હવામાં ઉડતું ભેળું,

ત્યારે તેણે ધણી સરખો આવશ મંગાવ્યો-અને પેલી બીણીની લાક
ડીને તેના ઉપર મેલી સીધી કીધી

જ્યારે તે લાકડી બરાબર થઈ ત્યારે તેમાં અણિવાળાં પચકાન બેસા- ૫૦૫
ડયાં અને પર જડી લીધાં

બાજુ રક્તને રોસ્તમ બજનૂ વ
કોશતલ્ શુદને એસ્કન્દેયાર.

રસ્તમનું પાછું લડાઈમાં જવું અને
અસ્કન્દિયારનું માર્યું જવું.

સપીદહુ હમ આનગહુ એ કોહુ બરૂ દમીદ
મેયાને શમે તીરહુ અન્દરૂ ખમીદ
બેપૂશીદ રોસ્તમ સેલીહે નબરૂદ
બસી અચૂ જહાનઆઝીનૂ યાદ કરૂદ
નેશતે અચૂ બરે ફૂહએ અન્દહુ પીલ
હમી શુદ શુ કશતી બદયાંએ નીલ
શુ આમદ બરે લશકરે નામદારૂ
કે કીનૂ ભૂયરો રચમે એસ્કન્દેયારૂ
બરૂ અઝાચૂ શુદ રોસ્તમે ચારહુભૂય
ખોફૂશી બરૂ આવરૂદ બીધારહ ભૂય
કે અય શીરૂદેલ અન્દ ખોસ્પી યુનીનૂ
કે રોસ્તમ નેહાદસ્ત બરૂ રખશ ઝીનૂ
તો બરૂ ખીચ અફૂનૂન અઝીનૂ ખામે બશ
બરૂ આવીચ બા રોસ્તમે કીનહુ કશ
શુ બેશનીદ આવાઝશ એસ્કન્દેયારૂ
સેલીહે જહાન પીશે જી ગશત ખારૂ
યુનીનૂ ગોફૂત પીશે પેશતનૂ કે શીરૂ
બરે મહે ભદૂ નખાશદ દેલીરૂ
ગુમાની નખોઈમ કે રોસ્તમ એ રાહુ
બઅયવાનૂ કશદ બખરો ખૂદો કોલાહુ
હમાનૂ ખારગી રખશ ઝીરૂ અન્દરશ
એ પચકાનૂ નબૂદ ઈચ પચદા બરશ
શનીદમ કે દસ્તાને ભદૂપરસ્ત
બહરૂ કારૂ યાઝદ બખુરૂશીદ દસ્ત
શુ બેશમ આરદૂ અચૂ ભદૂઆનૂ બુઝરદ
બરાબરૂ નગદહુ હમી બા બરદૂ
પેશતનૂ બદૂ ગોફૂત બા આમે અશમ
કે બરૂ દુશમનત બાદ તીમારો અશમ
એ બૂદત કે એમરૂચ પેશ્તમદઈ
હમાના કે શખૂ ખાખૂ ના કૂદઈ
મેયાને જહાન ઈનૂ દો ચલરા એ બૂદ
કે અન્દીનૂ હમી રન્જ આયદ ફેજદ

જ્યારે સીઆહ રાતની કમર વાંકી વળી જઈ-પહાડ ઉપરથી સવારની
રોશની નીકળી,

ત્યારે રસ્તમે જેહાનના પચદા કરનાર સાહેબને ધણેક યાદ કરીને-
લડાઈનાં હથિયાર બીડયાં

તે મસ્ત હાથી જેવા રખશનાં ઝીન ઉપર સવાર થયો-અને જેમ
નાહિલ નદીમાં ફેરતી રહે તેમ ચાલવા લાગ્યો.

જ્યારે તે પેલાં નામદાર લશ્કર આગળ આવ્યો-કે અસ્કન્દિયાર સાથ
લડાઈ કરે અને કીનો લીધે,

ત્યારે કળા કુશળ ભરેલો રસ્તમ ટેકડી ઉપર ચઢી તોનો મારવા હાંક
મારી બોલ્યો,

કે “એ સિંહની હિંમતના જવાન! તું એવી રીતે કેટલો બધો
બિધાય છે?-કારણકે રસ્તમે તો રખશ ઉપર ઝીન પણ મૂક્યું છે.

તું હવે આ મીઠી બેધથી ભયત થા-અને કીનો લેનાર રસ્તમ સાથે
લડાઈ કર.”

જ્યારે અસ્કન્દિયારે તેનો અવાજ સાંભળ્યો-ત્યારે તેની આગળ દુન્યાનાં
હથિયારો નકામાં થઇ પડયાં

તેણે પેશ્તનને કહ્યું કે “ભદૂગર મદની સામે સિંહની પણ બહાદુરી
ચાલતી નથી.

મને આશા નહીં હતી કે રસ્તમ રરનામાથી-બખ્ષેબાન, બખ્તર અને ૫૦૬
કોલાહ સાથ પાધરો પોતાના મેહલમાં પુગી રાકશે.

તેમજ તેની સવારીનો રખશ થોડો-જેની બધી છાતી તીરનાં પગ
કાનોથી ભરાઈ ગઇ હતી તે પણ પુગી રાકશે

મે સાંભળ્યું છે કે પેલો ભદૂપરસ્ત ઝાલ-દરેક કામમાં ખુરશીદ સૂધી
પોતાના હાથ લગાવી રાકે છે

જ્યારે તે ગુસ્સે થાય છે ત્યારે તે દુન્યાના ભદૂમરોને પાછળ પાડે છે-
એવી રીતે કે આપણી અકલ પણ કબૂલ કરે નહીં”

પેશ્તને આંખમાં આંસુ લાવી તેને કહ્યું-કે “તારા દુશ્મન ઉપર
ગમ અને ખફગી આવી પડેલ!

તને શું થયું છે કે આને કાંઈ કુમલાએલો જેવો છે?-બચીત કે રાતે
બિલકુલ તું બિધાયોજ નથી.

જેહાન મધેના આ બન્ને પેહલવાનોને શું થયું છે-કે આઠલી બધી
મેહનત વધારે છે?

નદાનમ કે બખતે કે શુદ્ધ કુંદરવ
 કે ધીન્ આવરહ હર અમાન્ નલખનવ
 બેપૂશીહ જઉશન્ યલ એસ્કન્દેયાર
 બેયામહ બરે રોસ્તમે નામદાર
 ખોડીશીહ ચૂન્ રૂએ રોસ્તમ બેદીહ
 કે નામે તો બાહ અચ જહાન્ નાપદીહ
 ૫૦૭ બરાનસાન્ કે અચ મન્ બેખસ્તી તો દૂશ
 નબૂદત દેલો મધઓ ન રાયો હૂશ
 ફરામૂશ કર્દી તો સગઝી મગર
 કમાનો દેલીરાને પખાશખર
 કુન્નુ રફૂતીઓ ભદુઈ સાખતી
 બદીસાન્ સુએ રજમે મન્ તાખતી
 તો અચ ભદુએ ઝાલ ગશતી દુરોસ્ત
 વગરનહ કેનારત હમી દખમહ બેસ્ત
 ચુનાનત બેદૂઝમ હમહ તન્ બતીર
 કે નાયહ બખર ચારએ ઝાલે પીર
 બેદૂખમત અઝાન્ ચૂનહુ એમરૂચ યાલ
 કઝીન્ પસ ન બીનહ તોરા એઠહુ ઝાલ
 ચુ રોસ્તમ મર ઊરા બરાન્ ચૂનહુ દીહ
 યકી બાદે સરૂહ અચ બેગર બરકશીહ
 ચુનીન્ ગોકૂત રોસ્તમ બએસ્કન્દેયાર
 કે અચ સીર ના ગશતહુ અચ કાઝાર
 મન્ એમરૂચ નય બહુરે જગ્ગ આમદમ
 સુએ પૂઝેરો નામે નગ્ગ આમદમ
 બેતરસ અચ જહાનદારે યજદાને પાક
 બેરદરા મકુન્ બા દેલ અન્દર મધાક
 ૫૦૮ તો બા મન્ બબીદાહ ફૂશી હમી
 હુ અચમે બેરદરા બેપૂશી હમી
 બદાદારે જરૂક્તો દીને બેહી
 બનુશઆઝરે આઝરે ફરૂદી
 બખુરૂશીદો માહો બઅસ્તાઓ અન્દ
 કે દેલરા બેરાની એ રાહે ગઝન્દ
 નગીરી બયાહ આન્ સુખુનહા કે રફૂત
 વગર પુસ્ત બર તન્ કસીરા બેકફૂત
 બેયા તા બેબીની યકી બાને મન્
 રવન્દહુસ્ત કામે તો બર જાને મન્
 કુશાયમ દરે ગન્ને દીરીનહુ બાચ
 કુભ ગેરૂહ કર્દમ બરૂએ દરાચ
 કુનમ બાર બર બારગીહાએ ખીશ
 બગબૂર હેહુ તા બેરાનહ એ પીશ
 બરાબર હમી બા તો આયમ બરાહુ
 રવમ ગર તો ફર્માન્ દેહી પીશે શાહુ
 પસ અર શાહુ બુકશહ મરા શાયદમ
 હમાન્ નીચ ગર બન્દ ફર્માયદમ
 નેગહુ કુન્ કે દાનાએ પીશીન્ બે ગોકૂત
 કે કસરા મયાહ અખતરે શૂમ જોકૂત
 ૫૦૯ હમાન્ ચારહુ જૂયમ કે તા રૂચગાર
 તોરા સીર ગર્દાનહ અચ કાઝાર
 ચેરા દેલત અઝીન્ ચૂનહુ ચૂન્ સગ્ગ શુહ
 હમહ આરૂચ દેલત જગ્ગ શુહ

હુ નથી ભણતો કે કોણનું નસીબ બુકું થયું છે-કારણકે દર વખત નવી નવી લડાઈ લાવ્યા કરે છે”

પછી પેહલવાન અસ્કન્દિયારે બખતર પેહેરું-અને નામદાર રસ્તમની નજદીક આવ્યો.

જ્યારે તેણે રસ્તમનો ચેહરો જોયો ત્યારે તેણે પોકાર કર્યો-કે “હુન્યા-માથી તારું નામ ગુમ થયે !

ગઈ રાતે તો તું મારેથી એવો અખી થયો હતો-કે તારામાં હિમ્મત, બેજી, વિચાર શક્તિ કે હોશ કાઈ પણ રહ્યું ન હતું

ઓ સગઝી ! તું શું લડાયક પેહલવાનોની તીર કમાનની લડાઈ બૂઝી ગયો છે ?

હવડા તો તું અખી થઈને ગયો અને કાંઈજ નહીં કરીને-પાછો એવી રીતે મારી લડાઈ માટે દોડી આવ્યો

તું ઝાલની બદ્દહીજ સામે થયો-નહીં તો તારી બગલ તો દખ્ખુજ શોધતી હતી

હવે હુ તાર તમામ શરીર તીરથી એવું વિધી નાખીશ-કે તારાં બદન ઉપર તે બુકા ઝાલનો ઈલાજ લાગુ પડેજ નહીં

આજે તારી ગરદન એવી તો છુદ્ધ છુ-કે હવે પછીથી ઝાલ તને જીવતો જોયજ નહીં”

જ્યારે રસ્તમે તેને એવી રીતનો ઉરકેરાયલો જોયો-ત્યારે તેણે પોતાનાં જીગરથી એક સદે હાથ મારી

પછી રસ્તમે અસ્કન્દિયારને એમ કહ્યું-કે “ઓ લડાઈથી હજી નહીં ધરાયલા મદે !

હું આજે તારી આગળ લડવા નથી આવ્યો-પણ મારી નેકનામી અને કીર્તિને કલંક નહીં લાગે માટે આજેની કરવા આવ્યો છું

તું પાંચ યજદાનથી ડર-અને તારા દિલ સાથ તારા ડહાપણને પણ ખાડામાં ના હોમાવ

તું તારી બન્ને ડહાપણવાળી આંખો ઢાંકીને-મારી સાથ ઝુલ્મમાં ભરેલી લડાઈ કરે છે

ખોદા ખાતેર, પયગમ્બર ઝરોશ્તને ખાતેર, બલી દીને ખાતેર-અને ખોદાતાલાના નૂરવાળા “નૂશઆઝર” ના કેપ્લાને ખાતેર,

ખોરશેહ અને માહતાબને ખાતેર અને અહ અવગ્તના પાક કલા મોને ખાતેર-તારાં મનને આ જોખમ ભર્યા માર્ગપાથી પાછું ફેરવ

આપણા બન્નેમાના કોઈના બદનનું ચામડું કા નહીં ફાટી ગયું હોય-પણ શુઝરૂદી વાતને હવે પાછી યાદ ના કર

તું આવ કે જેથી તું મારા મેહલની મુલાકાત લે-તારી સધળી ઈચ્છાઓ મારા જીવને કમ્બલ થયલીજ છે

હુ મારા પુરાણા ખજાનાનો દરવાજો તારી આગળ ખુલ્લો કરીશ-કે જે મે આગળા વખતનો એકડો કરી મૂક્યો છે

તે સધળો મારા થોડાઓ ઉપર લધાવીશ-તે તું પોતાના ખજાનચીને સ્વાધીન કરજે કે જેથી તે આગળ હકારવા માટે

હુ પણ તારી સાથેનો સાથે રાહમા આવીશ-અને જો તું હોકમ કરશે તો હું પાદશાહની નજદીક પણ આવીશ.

પછી જો પાદશાહ મને મારી નાખવા તેમજ બદીવાન કરવા પણ ફર્માવશે તો તે ઉપર હુ રાઝી છું

તું નેગાહ કરીને જો કે આગળા વખતના દાના શખ્સો શું કહ્યું છે ?-કે ‘કોઈનો પણ નેહસ્ત સેતારો બેસ્તોજ ના’

તેથીજ હુ મારાથી બનતી કોરોશ કરું છું કે અમાનો-તને આ લડાઈથી ધરાયલો બનાવે

તારું દિલ એવી રીતનું પત્થર જેવું સખત શા માટે થયું છે-અને તારા દિલની સધળી ખાહેશ બસ લડાઈનીજ કેમ બની છે ?

અચ્છદાન કે ઇન્ જન્ગો બીદાદો કીન્
અદૂર અદૂગની નામ ગીરી અગીન્
થુનીન્ દાદ પાસોખ કે મદે ફેરીખ
નયમ રૂએ પયકારો રૂએ નેહીખ
અચ્છ અચવાનો ખાન્ અન્ ગૂઈ હમી
રોએ આશતી અન્ શૂઈ હમી
અગરુ એન્હુ ખાહી કે માની અભય
નુખોસ્તીન્ અતન્ બન્દે મારા બેસાય
દેગરુ આરહુ રોસ્તમ અખાન્ અરુ કુશાદ
મકુન્ શહુરયારા એ બીદાદ યાદ
મકુન્ નામે મન્ એસ્તો બને તો ખાર
કે ભેચ્છ બદ નેયાયદ અગીન્ કાઝાર
હઝારાન્ત ગઉહરુ દેહમ શાહુવાર
હમાન્ તાજ ખા યારહો ગૂશ્વાર
હઝારાન્ત ફેદક દેહમ નૂશ લખ
અવન્દત પરસ્તાન્દહુ દરુ રૂએ શખ
હઝારત ઠનીઝકુ દેહમ અલ્લોખી
કે ઝીખાએ તાજીઓ હમ ફરુએખી
દરે ગન્ને સામે નરીમાનો ઝાલ
કુશાદહુ કુનમ પીશત અય બી હમાલ
હમહુ પાકુ પીશે તો ગેરુ આવરમ
એ કાબુલસ્તાન્ નીચ મરુદ આવરમ
હમહુ મરુ તોરા પાકુ ફર્માન્ અરન્દ
ગહે રચ્ચમ બદખશારા બેસ્કરન્દ
વઝાન્ પચ્ચ અપીશત પરસ્તારુ વશ
રવમ તા અપીશે શહે કીનહુ કશ
એ દેલ દૂર કુન્ શહુરયારા તો કીન્
મહેહુ હીવરા દરુ તને બદ ઠનીન્
ભેચ્છ અચ્છ અન્દ રીગરુ તોરા દસ્ત હસ્ત
અમન્ અરુ તો શાહીઓ યચ્છદાન્ પરસ્ત
કે અચ્છ બન્દે તૂ ભવેદાન્ નામે બદ
બેમાનદ મરા બદ અતુ કય સઝહ
બરોસ્તમ થુનીન્ ગોકૂત એસ્કન્દેયાર
કે તા અન્ ગૂઈ હમી નાખકાર
મરા ગૂઈ અચ્છ રાહે યચ્છદાન્ બેગરુ
એ ફર્માને શાહે જહાન્દીદહુ મરુદ
કે હરુ ફે એ ફર્માને શહુ શીદ બેઝન્
ખોદાવન્દરુ કદેહુ આશદ ફેસ્તન્
ભેચ્છ અચ્છ રચ્ચમ યા બદ ચીઝી મભૂય
થુનીન્ ગોકૂતનીહાએ ખીરહુ મજૂય
થુ દાનેસ્ત રોસ્તમ કે લાખહુ ખકાર
નેયાયદ હમી પીશે એસ્કન્દેયાર
ખોશીદો ગોકૂતા પેશતન્ બેખાન્
કે આશદ ગવાહમ બરીન્ દારેતાન્
કે મન્ અન્ ગૂનહુ પેચ્છેશ કુનમ
નકદેહુ બદી રાહે પૂએથ કુનમ
બેદાનદ કે અચ્છ મન્ નખુદ જન્ગો કીન્
નગદીમ અચ્છ રાહે આધનો દીન્
બેખન્દીદ અઝાન્ ગોકૂતન્ એસ્કન્દેયાર
થુનીન્ ગોકૂત કય પહુલવે નામદાર

હું પાક યચ્છદાનના કસમથી કહું છું કે “બે તું આ લડાઈ, ગયર
ઇન્સાફ અને કીનો દૂર કરો તો તું કીર્તિજ મેળવશે”

ત્યારે અસ્ફંદિયારે તેને એવો જવાબ દીધો કે “લડાઈને વખતે કે
ધાર્તીને વખતે હું કાંઈ કોઈને ફરેખ આપનારો શખ્સ નથી.

તું તારા મેહલ અને મકાનમાં આવવા માટે ક્યાં સૂધી બોલ્યા
કરશે-અને સલાહ સ પજની વાત ક્યાં સૂધી ક્યાં કરશે?

અગરબે તું હજી પહોંચી જવતો રહેવા માગતો હોય-તો પહેલાં તારાં
બદન ઉપર બેઝીઓ પેહેર.”

ત્યારે રસ્તે બીજી મરતબે પોતાની જબાન ખોલી બોલ્યા-કે “ઓ
શાહઝાદા! હજી પહોંચી તું ગયર ઇન્સાફી છોડી દે.

મારું નામ બૂરું ના કર અને તારો જીવ ખુવાર ના કર-કારણકે આ
લડાઈથી ખરાબી સિવાય બીજું કશું પરિણામ આવવાનું નથી.

હું તને પાદશાહોને લાયકના હઝારો ગોહર તેમજ ખાઝૂબંદ અને
કાનના લોલક સાથે તાજ ભેટ આપીશ.

તને મધુર હોઠવાળા ગોલામ આપીશ-જેઓ રાત અને દહાડો તારી
નોકરીમાં રહેશે

તેમજ અલ્લોખ શેહરની તાજ પેહેરવાને લાયકની અને મુબારક પૃષ્ઠ
ચેહરાની હઝાર બાદીઓ પહોંચી આપીશ

ઓ હરીફ વગરના અસ્ફંદિયાર! હું તારી નજદીક સામ નરીમાન અને
ઝાલના ખજાનાનો દરવાઝો ખુલ્લો કરીશ

અને તે સધળો તારી આગળ એકઠો કરીશ-વળી કાબુલસ્તાનથી
બહાદુર માણસો પહોંચી લાવીશ

જેઓ સધળા તારું ફર્માન બળ લાવશે-અને લડાઈને વખતે દુશ્મ
નોનો ધિક્કાર કરશે

અને ત્યાર પછી તારી નજદીક ગોલામની માફક ચાલતો હું કીનો
શોધનાર પાદશાહની નજદીક જઈશ.

માટે ઓ શાહઝાદા! તું તારાં દિલમાંથી કીનો દૂર કર-તું તારાં
દિલમાં નાપાક દેવને બરાઈ બેસવાની જગ્યા ના આપ

મારા હાથ પગમાં બેઝી નાખવાનાં કામ સિવાય તું બીજું ગમે તે
કર-તું મારો ખોદાપરસ્ત પાદશાહ છે

કારણકે તારી બેઝીઓથી ભવેદાન સૂધી મારું નામ હલકું પડશે-
તારા જેવાને મારી સાથે ભૂંડાઈ કરવી કેમ લાયક ગણાય?”

અસ્ફંદિયારે રસ્તેમને કહ્યું કે “તું એવી રીતનું નકામું બકબક ક્યા
સૂધી ક્યાં કરશે?

તું મને પાક યચ્છદાનની રાહથી તેમજ જેહાનના અનુભવી પાદશાહના
હોકમથી ફરવા માટે કહે છે,

પણ જે કોઈ કે પાદશાહના ફર્માનથી ફરે છે-તે ખોદાને ઠગેલો પૃષ્ઠ
કહેવાય છે

માટે તું લડાઈ કરવા સિવાય અથવા બેઝી સિવાય બીજી કોઈ પણ
ચીજ મારી પાસેથી ના માગ-અને એવી બેહુદી વાતો ના કર”

જ્યારે રસ્તેમને ભણ્યું કે અસ્ફંદિયારની નજદીક એન્જેઝી કાંઈજ કામ
લાગતી નથી,

ત્યારે તે પોકાર્યો અને બોલ્યા કે “પેશતનને બોલાવ-કે તે આ વાત
ઉપર મારો શાક્ષી રહે

કે હું કેટલા બધા કાલાવાલા કર્ડે છું-અને કાંઈ પણ મારો વાક
નહીં તે છતાં પણ હું માફી માગું છું

વળી તે બોલ્યું કે મારી તરફથી કશી પણ લડાઈ કે કીનો હતોજ
નહીં-અને હું દીન આઈનની રીતથી ફર્યોજ નથી”

રસ્તેમના એમ બોલવાથી અસ્ફંદિયાર હસી પડ્યો-અને બોલ્યા કે
“ઓ નામદાર પેહલવાન!

એ બૃહદ્ બહાનહુ ગહે તાખતન
બહીન ચૂનહુ જંગો ફેસન સાખતન
પેશતન ન દૂરસેતો દાનહુ હમી
એ મા દાસ્તાનહા બિખાનહુ હમી
પસ આવાજ કહે પેશતન બિખાનહુ
ચુ રાસ્તમ વરા દીદ ખીરહુ બિખાનહુ
૫૧૨ ચુનીન ગોકૂત પસ બા પેશતન બરાજ
કે અય પાકુ દેલ મહે ગર્દનફરાજ
બસી લાખહુ કર્દમ બએરફરેયાર
નેયામહ બરશ લાખહુ ગોકૂતન બકાર
તો દાનીઓ દીદી એ મન બન્દગી
ન પેશતકૂતો સીર આમહ અજ બન્દગી
અગર બી શવહ કાસ્તહુ બર ફરેતે મન
એ મન બાજ ગૂઈ બહર અન્બુમન
કે રાસ્તમ બસી લાખહો બાર કર્દ
નખુદ સૂદ નજદીકે આજાહ મરુદ
બદ્ બાન્ગ બર જહ યલ એરફરેયાર
કે બેરેયાર ગોકૂતન નેયાયહ બકાર
બેયા તા એ દારી તો અજ કારે જન્ગ
કે બુરેતી બગીતી બસી નારો નન્ગ
ચુ બેરનીહ રાસ્તમ ધવે રજમસાજ
બેદાનેર કામહ જમાનશ ફરાજ
કમાનરા બએહુ કર્દો આન તીરે ગજ
કે પયકાનશરા દાદહુ બુદ આબે રજ
હમાનગહુ નેહાદશ વરા દર કમાન
સરે ખીશ કર્દશ ચુએ આરમાન
૫૧૩ હમી ગોકૂત કય દાવરે માહો હુર
ફેઝાચન્દએ દાનેશો ફરેશો બુર
હમી બીની ઈન્ પાકુ બને મરા
રવાને મરા હમ તવાને મરા
કે મન અન્દ ફૂશમ કે એરફરેયાર
મગર સર બેગર્દાનહુ અજ કાઝાર
તો દાની કે બીદાહ ફરાહ હમી
બમન જન્ગો મર્દી ફેરેશહ હમી
બખાદાફરહુ ઈન્ ગુનાહમ મગીર
તો અય આફ્રીનન્દએ માહો તીર
ચુ દર કાર અન્દી બેદીદશ ફેરન્ગ
કે રાસ્તમ હમી દીર શુદ ચુએ જન્ગ
બદ્ ગોકૂત કય રાસ્તમે નામદાર
બેશુદ સીર બને તો અજ કાઝાર
બેખીની કુતૂન તીરે ગુશ્તારેખી
દેલે શીરો પયકાને લોહુશારેખી
ચકી તીર બર તર્ક રાસ્તમ બજહ
ચુનાન કજ કમાને સવારાન સજહ
તહરતન ગજ અન્દર કમાન શન્દ જુદ
બદાન સાન કે સીચુરહ ફરૂદહુ બુદ
૫૧૪ બેજહ રાસ્ત બર અરમે એરફરેયાર
સેયહુ શુદ જહાન પીરો આન નામદાર
બદ્ નઉકે પયકાન દો અરમશ બેદખત
બેરોશુદ આતેલો કીનહુ ચૂન બર ફેરખત

આવી રીતે લડાઈની વખતે બહાના અને ફેલ શા માટે કરે છે ?

પેશતન કાંઈ દૂર નથી અને તે સધળું નજીક છે-તેમજ આપણની હકીકતથી તે વાકેફગાર છે.”

પછી પોતેજ મોટે સાદે આવાજ મારી પેશતનને બોલાવ્યો-જ્યારે ફરતમે તેને બેથો ત્યારે તે અજબ રહ્યો.

પછી તેણે પેશતનને અરસે કહ્યું-“એ પાક દિલના ગર્દન ફરાજ મહે !

મેં અરફંદિયારની ધણી આલેઝી કીધી-પણ તેની ઉપર મારા કાલાવાલા કરવાની કાંઈજ અસર થઈ નહીં.

મારી તરફથી થતી તાબેદારી તેણે સ્વીકારી નથી અને તે પોતાની ઝિંદગીથી ધરાધ ગયો છે-તે વાત તું નજીકે પણ બેઈ છે.

હવે બે તે મારા હાથ ઉપર માર્યા બેથે-તો તું મારે માટે ફરેક અન્બુમનમાં ખુલ્લું બેલબે,

કે ફરતમે તો ધણીબી આલેઝી અને કાલાવાલા કયાં-પણ એ ખુલ્લું મરતખાના શખ્સની સામે કાંઈ કામ લાગી નહીં.”

તેવામા પેહલવાન અરફંદિયારે તેની ઉપર પોકાર માર્યા-કે “ધણું બેલવામાં કાંઈ સાર નથી.

તું આવ, બેઠથે કે લડાઈના હોનરો તુ કેવાક ધરાવે છે ?-કારણકે તેં કુન્યામાં પુષ્કળ નામના મેળવી છે.”

જ્યારે ફરતમે તેનો પોકાર સાંભળ્યો-ત્યારે તે લડાયક પેહલવાન સમજી ગયો કે “તેતું જોત નજદીક આવ્યું છે.”

તેણે કમાનને ચિલ્લો ચઢાવ્યો અને પેલા ગઝના ઝાડ (Tamarisk tree) નો તીર-કે બેના પયકાનને ઝેહરી પાણી પાયણું હતું,

તે તેજ વખત તેણે કમાનની અંદર મૂક્યો-અને પોતાનું સર આરમાન તરફ કરી,

બેલવા લાગ્યો કે “એ માહતાબ અને આફતાબના સાહેબ !-તુંજ ડહાપણુ, દબદબો અને કૌવતનો વધારનારો છે.

મારા નિષ્કપટ જીવની વાત, મારા નિર્મળ હૃદયની વાત અને મારી શક્તિની વાત તને માલુમ છે

કે હુ કેટલી બધી કોરોશ કરું છું કે અરફંદિયાર-કદાચ આ લડાઈથી પોતાનું સર ફેરવે

તું નજીક છે કે તે જુલમાત બરી કોરોશ કરે છે-અને મને પોતાની લડાઈ અને બહાદુરી દેખાડવા માગે છે.

માટે એ માહતાબ અને બુધ સેતારાના પયકા કરનાર સાહેબ !-તું આ મારા ગુનાહનો બદલો મૂજ બંદા ઉપર ના લેતો.”

જ્યારે અરફંદિયારે લડાઈમાં દીલ થયલી બેઈ-કે ફરતમ લડાઈ માટે આટલી બધી વાર લગાડતો હતો,

ત્યારે તે બોલ્યો “એ નામદાર ફરતમ !-લડાઈથી તારો જીવ ધરાધ ગયલો છે

હવે લે, તું આ ગુશ્તારેખી તીરની ખાતેરી કર-મારાં સિંહ બેા દિલની અને લોહરાસેખી પયકાનની તપાસ લે.”

એટલું બોલી એક તીર ફરતમની લોખંડી કોલાહ ઉપર માર્યા-બહાદુર સવારોને હાજતી કમાનમાથી તે તીર ફેંક્યો હતો.

તેહરતને બેવી રીતે સીચુએ ફમાવ્યું હતું તેવી રીતે શેતાબ ગઝના બનાવેલા તીરને કમાનમા ચઢાવ્યો.

અને આખાં અરફંદિયારની આંખમાં માર્યા-બેથી તે નામદાની સામે બેહાન સીઆહ બની.

પેલી બે નોકવાળી પયકાને કરી તેની બંને આંખ વિધાધ ગઢ-અને બે તેણે કીનાનો આતશ સળગાવ્યો હતો તે ખુઝાધ ગયો.

અમ આવરૂં બાલાએ સર્વે સહી
અચ્છ દર શુદ્ધ દાનેશો. ફરફી
નેચૂન શુદ્ધ સરે શાહે ચઢદાનપરસ્ત
બેથોત્તાઈ આથી કમાનથ એ દસ્ત
ગેરફૂતથ ફરો ચાલે અરેપે સેયાહ
એ ખૂન લાભ શુદ્ધ ખાકુ આવરૂંદાહ
ચુનીન ગોફૂત શેરતમ બએરફેયાર
કે આવર્દી આન તોખે ભેફૂતી બખાર
તો આની કે ગોફૂતી કે રૂઈનતનમ
બહન આરેમાન બરુ બનીન બરુ બદમ
મન અચ તુ સહે શસ્ત તીરે બદગ
બેખુદમ નનાલીદમ અચ નામો નગ
બચકુ તીરુ બરુ ગશતી અચ કાઝાર
બેખોફૂતી બરીન બારએ નામદાર
બેખુરૂદી ચકી ચુબહુ તીરે ચુઝીન
નેહાઈ સરે ખીશ બરુ પીરો ઝીન
હમ અચૂન બખાકુ અન્દરુ આયહ સરત
બેસુદહ ફેલે મેહૂરુબાન માદરત
હમાનબહુ સરે નામબદાર શાહ
નેચૂન અન્દરુ આમહ એ અરેપે સેયાહ
અમાની હમી બૂદ તા ચાકૂત હુશ
બરાન ખાકુ બેન્શરતો બુકશાહ બૂશ
સરે તીરુ બેઝેફૂતો બીફૂન કશીહ
હમી પરૂશ પચકાનથ દર ખૂન કશીહ
હમાનબહુ બબહુમન રસીહ આગહી
કે તીરહુ શુદ્ધ આન ફરે શાહ-શાહી
બેયામહ પપીરો પેશતન બેગોફૂત
કે પચકારે મા ગશત બા દરહ બેફૂત
તને અન્દરુ પીલ અન્દરુ આમહ બખાકુ
જહાન ગશત અઝીન દરહ બરુ મા મધાકુ
બેરફૂતનહ હરહ પેયાહહુ દવાન
એ પીરો સેપહુ તા બરે પહુલવાન
બેહીદન જગી બરથ પુરુ એ ખૂન
ચકી તીરુ પુરુ ખૂન બદસ્ત અન્દરુ
પેશતન બરુ બે ભમહુશ કરહ આકુ
બોફૂશાનો બરુ સરુ હમી રીખત ખાકુ
હમી ગશત બહુમન બખાકુ અન્દરુ
બેમાલીહ રોબરા બરાન ગરુમ ખૂન
પેશતન હમી ગોફૂત રાઝે બેહાન
કે દાનહ એ નામ આવરાનો બેહાન
મગરુ કેહેગારે રવાનો સેપહુરુ
બોદાવન્દે બચહાનો નાહીદો મેહૂરુ
ચુ એરફેયારી કે અચ બહુરે ઢીન
અમદી બરુ આહીખત શરશીરે ઢીન
જહાન ખાકુ કરહ અચ બદે બુતપરસ્ત
બબીદાહ હરુગેચ નેયાઝીહ દસ્ત
બરુએ જવાની હહાકુ આમદસ્ત
સરે તાજબરુ સૂએ ખાકુ આમદસ્ત
બહીરા કચ્ચસ્ત ગીતી બદરુહ
પુરુ આઝારુ અચ બને આઝાહ મરુહ

તેનું સીધાં સરોવર જેવું કદ નમી પડ્યું-અને તેનાં બદનમાંથી
હોશયારી અને હબહો દૂર થઈ ગયો.

તે ચઢદાન પરસ્ત શાહઝાદાનું સર બેધું વળ્યું-તેના હાથમાંથી
ચાચી કમાન પડી ગઈ

તેણે અસ્પેસીઆહની ચાલ અને ગઈન પકડી લીધી-તેનાં લોહીથી
તે લડાઈનાં મયદાનની ખાક લાલ બની ગઈ.

રૂસ્તમે અસ્ફંદિયારને કહ્યું-કે “તેજ આ બૂંડાઈનાં બીજને કળ
લગાડ્યું.”

તું તેજ શખ્સ છેની કે ‘હું રૂઈનતન છું’-અને બુલંદ આસ્માનને
પણુ ઝમીન ઉપર પટકું છું.’ એમ તે કહ્યું હતું?

મેં તારા એકસોને સાઠ બદગી તીરના ઝખ્મ-ખાધા પણ મેં મારાં
નામ અને શર્મને લીધે જરા પણ પોકાર કર્યો હતો નહીં.

તું એકજ તીર ખાઈને લડતો બદ પડી ગયો-અને તારા પ્રખ્યાત ઘોડા
ઉપર સૂઈ ગયો.

તેં મારા નામીયા તીરનો એકજ ઝખ્મ ખાધો-અને તેં પોતાનું
સર ઘોડાનાં ઝીન ઉપર મેલી દીધું.

હવે તુરતજ તારું સર ખાકમાં પડશે-અને તારી મેહરબાન માનું પપૃ
ફિલ બળતું થશે.”

તેવામાંજ નામ ઉઠાવનારા શાહઝાદાનું સર-અસ્પેસીઆહ ઘોડા
ઉપરથી નીચે પડ્યું.

તે થોડોક વખત એમનો એમજ બેહોરા પડી રહ્યો. પછી જ્યારે હોશયાર
થયો-ત્યારે તે ખાક ઉપર બેસી સધળો વિચાર કરવા લાગ્યો.

અને તીરનો છેડો પકડીને પોતેજ તેને આપોમાંથી બાહર ખેંચી
કાઢ્યો-પીછાંથી તે પચકાન સૂધી તે તીર લોહીથી ભરાઈ ગયો હતો.

તેવામાં બહમનને બબર પડી-કે “તે શેહ-શાહી ઝળકાટ સીઆહ
થઈ ગયો છે.”

ત્યારે તે પેશતનની આગળ આવ્યો અને બોલ્યો-કે “આપણી લડાઈ
દુઃખભરી બની છે

મસ્ત હાથીનું તન ખાકમાં પડ્યું છે-અને આ આકૃતથી બેહાન
આપણી ઉપર એક બેડા ખાડા સમાન થઈ પડી છે.”

પછી બન્ને જણા પોતાનાં ભરકર આગળથી તે પેહલવાનની નજદીક
પેચાદા દોડતા ગયા.

તેઓએ તેનું લડાયક તન લોહીથી ભરેલુ બેધું-તેના હાથમા લોહીથી
ભરેલો એક તીર ભેંચ્યો,

પેશતને તે ભેઈ પોતાનો પોશાક ચાક કરી નાખ્યો-તે પોકારવા
લાગ્યો અને સર ઉપર ખાક નાખવા લાગ્યો.

બહમન પણ ખાકમાં લોટવા લાગ્યો-અને તેના ગરમ લોહી ઉપર પપૃ
પોતાનો ચેહરો ધસડવા લાગ્યો.

પેશતન બોલ્યો કે “આ ફાની દુન્યાનો ભેદ ભરમ-નામદારી ભરેલાં
લોકોમાંથી તેમજ મોઠાઓમાંથી કોણુ બચે છે?

તે ભેદ બન અને ફરતાં આસ્માનના પયદા કરનાર તેમજ આ બેહાન-
શુક સેતારા અને આકૃતાબના સાહેબ સિવાય બીજું કોઈજ બચતું નથી.

અસ્ફંદિયાર બેવો એક પેહલવાન કે જેણે દીનને માટે બહાદુરીથી
ઝીનાની શમશીર ખેંચી,

જેણે બુતપરસ્તીની બદીથી આ બેહાન પાક કીધી-અને તેણે કદી
પણુ ઝુલ્માત ઉપર હાથ લગાવ્યો નહીં હતો,

તે જવાનીના વખતમાંજ માર્યો ગયો-અને તેનું તાજ પેહેરનારું
સર ખાકમાં પડ્યું છે.

આ મોતથી એક એવી ખરાબી થશે કે જેથી આવો દેશ દુઃખી
થશે-અને આ શાહઝાદાના આત્માને પણ વેદના થશે.

ફેરાવાન બરુ ઊ યુગ્ગરદ રૂઝબાર
કે રૂઝી ન બીનદ બહે કાઝર
જવાનાન ગેરફતહ સરશ દર કેનાર
હમી ખૂન સેતોદંદ અઝાન શહરુયાર
ચેશતન બરુ ઊ બરુ હમી મૂયહુ કરુદ
ફેખી પુરુ એ ખૂનો દેલી પુરુ એ દરુદ
૫૧૭ હમી ગોકૂત ઝાર અય યલ એરફુદેયાર
જહાનદાર વઝ તોખમએ શહરુયાર
કે બરુ કંદ ઇન્ ફૂહુ જંગી એ જાય
કે અફગંદ શીરે એયાનરા એ પાય
કે કંદ ઇન્ પસંદીદહુ દંદાને પીલ
કે અફગંદ દર મઉએ ફયાંએ નીલ
કે ખુરશીદે તાબંદહુરા તારુ કરુદ
કે શાહે સરકાઝરા ખારુ કરુદ
કે બેશાનંદ ઇન્ શમઅ અફગંદહુ
કુળ શુદ હમહુ દુદમાન સૂખતહુ
એ આમદહુ બરીન્ તોખમહુ અઝ ઘરમે બહુ
કે બરુ બહુ કુનેશ બી યુમાન્ બહુ રસદ
કુળ શુદ હેલો હૂશો આધને વૂ
તવાનાધએ અખતરો દીને વૂ
કુળ શુદ બરઝમ આન નેફ સાએ વૂ
કુળ શુદ બખઝમ આન ખુશ આવાએ વૂ
શુ કર્દી જહાનરા એ બદખાહ પાકુ
નેયામદત અઝ શીરુ વઝ દીવ બાકુ
કુનૂન્ કામદત સૂદમંદી બકારુ
હમી બાકુ બીનમત પર્વદગાર
૫૧૮ કે નકીન્ બરીન્ તખ્તો ઇન્ તાજ બાહ
સઝહ ગરુ નેયારમ અઝ હીચ યાહ
કે ચૂન્ તો સવારી યલો શહરુયાર
ફેગંદશ બરીન્ સાન્ બરીન્ બાકુસાર
સઝહ ગરુ શવહ સુદુરી તાજે બાહુ
બરાન્ બી વકા કારુ યુશતારપ શાહુ
ચુનીન્ ગોકૂત બા દાનેશ એરફુદેયાર
કે અય મદે દાનાએ એહુ રૂઝગાર
મકુન્ ખીશતન પીશે મન્ દરુ તબાહુ
કે ઇન્ બૂદ બહુરે મન્ અઝ ઘર્ખો માહુ
તને મોહુદુરા બાકુ બાશદ નેહાલ
તો અઝ કોશતને મન્ બરીન્ સાન્ મનાલ
કુળ શુદ ફરીફનો હૂશંગો જમ
એ બાહ આમદહુ બાઝ ગરતહુ બદમ
હમાન્ પાકુ ઝાદહુ નેયાગાને મન્
ગુઝીદહુ સરકાઝો પાકાને મન્
બેરફતદો મારા સેપોદંદ જાય
નમાનદ કર્સી દરુ સેપજી સરાય
ફેરાવાન બેગશતમ મન્ અઢરુ જહાન્
એ હૂ આશકારા એ અઢરુ નેહાન્
૫૧૯ કે તા રાહે યઝદાન્ બજાય આવરમ
બેરફરા બરીન્ રહુતમાય આવરમ
શુ અઝ મન્ ગેરફત ઇન્ સખુન્ રઉશની
એ બહુ બરેતહુ શુદ દરેતે અહુરીમની

ધણે મોટા ઝમાનો આ બીના ઉપર યુગરો-તો પણ કોઈ દિવસ
પણ હડાધથી આવી મોટી ખરાબી થશે નહીં.”
પછી પેલા બંને જવાનોએ તેનું માથું પોતાના બોળામાં મૂક્યું-
અને તે શાહઝાદાનાં બદન ઉપરથી લોહી સાફ કરવા લાગ્યા.
પેશાને આતુ બરેલા ચંદરાએ અને દુઃખ ભર્યાં દિલે તેની ઉપર
રડવા માંડ્યું.
તે બોલવા લાગ્યા કે “અફસોસ! એ દેશનો બચાવ કરનાર પાદ-
શાહી અહલાદના પેહલવાન અસ્ફંદિયાર!
આ જંગી પહાડ પોતાની જગ્યાએથી કોણે ખોદી નાખ્યા?—આ
મસ્ત સિંહને કોણે તોડી પાડ્યા?
આ પસંદગી પામેલા હાથીનાં દાંત કોણે તોડી પાડ્યા?—આ નાઇલ
નદીના મહબમાં કોણે અટકાવ નાખ્યા?
આ ઝળકતા ખોરશેહને કોણે સીઆહ બનાવ્યા?—આ સરકાઝ
શાહઝાદાને કોણે ખુવાર કીધો?
આ શેશન ચેરાગને કોણે યુઝાવી નાખ્યા?—કે જેથી કરીને તેનું
તમામ કુટુંબ બળતું થયું છે.
આ બાદના ઉપર બૂરી નઝર લાગવાથી આ શુ આફત આવી?—
કે તારી સાથ ખૂરાઈ કરનાર ઉપર ઝરે ખૂરાઈજ આવી પહોંચશે.
તારી હિસ્મત, હોશયારી અને રીતભાત ક્યાં ગઈ?—તારી શક્તિ,
તારો શેશન સેતારો અને તારી માનીતી દીન ક્યા ગઈ?
ક્યાં ગયાં તે તારાં હડાધનાં નામીયાં હથિયાર?—અને ક્યાં ગયો તે
તારો મજલેસમાંનો ખુશી ભરેલો આવાઝ?
જ્યારે તેં દુન્યાને દુરમનોથી સાફ કીધી—ત્યારે તને સિંહથી કે
એહરેમનથી પણ ધારતી લાગી નહીં
અને હવે જ્યારે તારી એહમતોનાં રૂડાં ફળ જોવાનો વખત આવ્યો—
ત્યારે આ ખાક તારી સંભાળ લેનારી થઈ (યાને મરી ગયો).
એવાં તખ્ત અને તાજ ઉપર લખાનત પડ્યો!—મને તે રાજપાટનું
નામ લેવું નહીં જોઈયે.
કે જેને તારા જેવા બહાદુર શાહઝાદાને-દુઃખી હાલતે ઝમીન ઉપર
પટકયો.
હવે લાયક છે કે તે તાજ તખ્તનો વારસો-તે નચણા યુશતા-
રપનેજ મળે”
ત્યારે અસ્ફંદિયારે ઉઢાપણુ ભરેલો જવાબ દીધો કે “ઓ ભલા
નસીબના દાના મદદ!
તું પોતાને મારી નઝદીક એવી રીતે ખુવાર ના કર-કારણકે મારે
નસીબે આરમાનથી તેમજ માહતાબથી એજ લખાયલું હતું.
મનેલાં માણસનું બિહાનું ખાજી હોય છે-માટે તું મારા માથાં
જવાથી એટલો બધો ના રડ
ક્યાં ગયા ફરીફન, હૂશંગ અને જમશીદ જેવા પાદશાહો?—પવન
મિસાલ આવ્યા હતા અને એક પળમાં પાછા ચાલી ગયા.
તેમજ વળી મારા પાકઝાદ નેયાગાનો-અને મારા નામીયા સરકાઝો
અને પાકીએહ દીનના રાખસો પણ,
ચાલી ગયા અને આપણને પોતાની જગ્યા સોંપી ગયા—આ ત્રણપાંચ
દહાડાની દુન્યામા કોઈજ રહેવાનું નથી.
હું આ દુન્યામાં શું ઝાહેર રીતે કે શું છપી રીતે ધણીગમ ફરી
વળ્યો છું
કે જેથી પાક યઝદાનની રાહ રરમ રથાપું—અને તે કામ ઉપર ઉઢા-
પણને રેહનુમા કરું.
પણ જ્યારે મારીથી એ સઘળી વાતે શેશની પકડી (યાને સઘળું ધારેલું
કામ પાર પડ્યું)—અને ખૂરાઈ કરવાથી એહરેમનના હાથ બંધાઈ ગયા,

કમાનહુ બેયાઝીફ અન્નાલે શીરૂ
મશ હમચુ ઝૂર અન્દરૂ આવરૂઝીરૂ
ઉઝીદમ સુનીનરેત કન્દરૂ બેહેરેત
દેલો ભાને મન્ બેફરવફ હરૂએ કેરેત
અમહી મરા પૂરે દરેતાન્ નકોરેત
નેબહુ કુન્ બરીન્ અજ કે દારમ બમેરેત
બરીન્ ચુખ શુદ્દ રૂઝગારમ બસરૂ
એ સીસુરૂ વજ રેરેતમે આરહુગરૂ
ફેસુનહાઓ ઇન્ બન્દહા ઝાલ સાખત
કે ઇન્ બનેા રન્ અજ જહાન્ ઊ રેનાખત
ચુ એરફન્દેયારૂ ઇન્ સખુન્ યાફ કરૂફ
બેપીચીરો બેચીરેત રેરેતમ બદરૂફ
બેયામહ બન્દહીકે એરફન્દેયારૂ
બેમાનહુ એ ધમ બરેતહો સુખવારૂ
સુનીન્ ગોકૂત પસ બા પેશતન્ બદરૂફ
કે મહી એ મહીન્ સહફ યાફ કરૂફ
સુનાનરેત ફે ગોકૂત ચકુસરૂ સખુન્
એ મર્મી બકબહી ન અકૂગન્દ યુન્
હમાના કે અજ દીવે નાસાઝગારૂ
મશ બહરૂફ રન્જ આમહ અજ રૂઝગારૂ
કે તા મન્ બમહી કમરૂ બરેતહુ અમ
હમી રજમે મદનકેશાન્ જરેતહુ અમ
સવારી નદીદમ ચુ એરફન્દેયારૂ
ઝેરૂફ દારો બા જઉશને કાઝરૂ
ચુ બીચારહુ બરૂગરેતમ અજ જન્ગે બીચ
બેરીદમ કમાનો બરે અન્ગે બીચ
સુએ આરહુ ગરેતમ એ બી ચારગી
નદાદમ બદ્દ સરૂ બચકુબારગી
કમાને વરા દરૂ કમાન્ સાખતમ
ચુ રૂઝથ સરૂ આમહ બેયન્દાખતમ
મરૂ ઊરા હમી બખત યારૂ આમહી
મશ તીરે અજ કંચ બકારૂ આમહી
અઝીન્ ખાકે તીરહુ બેયાયફ શુદન્
બપરૂહીઝ ચકુદમ નશાયફ ઝંદન્
હમાના કંચ ઇન્ બદ્દ નેશાનહુ મનમ
વઝીન્ તીરે અજ બા ફેસાનહુ મનમ

ત્યારે મોતે પોતાની સિંહ બેવી ચુગાલ લગ્યાવી-અને ગોરખની
મિસાલ મને નીચે નાખ્યા.

હવે તો મારી એજ આશા છે કે મારાં દિલે અને બને ને કાંઈ
અહીં વાળ્યું છે તેનાં ફળ બેહેસ્તમાંજ મેળવશે.

મને દસ્તાનના બેઠાએ બહાદુરીથી માર્યા નથી-આ ગઝનો તીર
ને મુઠ્ઠીમાં રાખ્યો છે તે ઉપર નેગાહ કર

આ લાકડીએ કરી સીમુર્ગથી તેમજ ચારે શોધનાર રસ્તમથી મારો
વખત આખેર થયો છે.

આ સધળા ફનકરેબ અને તદગીરો ગાલે કીધી-કારણકે દુન્યામાંથી
આવાં આવાં ફનકરેબ અને તાલ તલાવતની તેલેજ પિછાન કીધી હતી.”

ન્યારે અસ્ફંદિયાર આ વાત બોલ્યો-ત્યારે રસ્તમ પોતા ઉપર પેચ
ખાવા લાગ્યો અને દુઃખથી રડવા લાગ્યો.

તે ગમથી ઝખ્મી અને સોગ ભરેલો થયલો-અસ્ફંદિયારની નજદીક
આવ્યો.

પછી તેણે પેશતનને દુઃખી થઇને કહ્યું-કે “બહાદુર મદેની મદેનગી
મારે કબૂલ કરવીજ નેઇયે.

નૅમ એ બોલ્યો તેમજ સધળું બન્યું છે-તેણે મારી મદેનગી માટે ૫૨૦
ને કહ્યું તે કાંઈ નહુડું નથી કહ્યું.

ખરેજ નાપાક એહરેમન તરફથી મારે નસીબે આવો દુઃખનો હિસ્સો
મને મળ્યો.

કારણકે ન્યારથી મેં મદેનગી માટેની કમર બાંધી છે-અને બહાદુર
લોકોની લડાઈ લડ્યો છું,

ત્યારથી અસ્ફંદિયાર જેવો બખતર અને લડાઈનું પેહેરણ પેહેરનારો
એક પણ સવાર મેં નેયો નથી

ન્યારે હું તેની લડાઇથી લાઇલાજ થઈ પાછો ફર્યો-અને મે તેની
કમાન, છાતી અને ચુગાલ નેઇ,

ત્યારે હું લાચાર બની જઇને આવા ચારા તરફ દબ્યો-પણ એક
મરતબે મે તેને મારું સર આપી દીધું નહીં

તેનાં મોતને મેં મારી કમાનની અન્દર ગોઠવ્યું-અને ન્યારે તેનો
દહાડો પુરો થયો ત્યારે મેં તીર છાડ્યો.

ને તેનું નસીબજ મદદગાર થયું હતે તો મારો ગઝનો તીર કેમ
કારગર લાગતે ?

આ સીઆહ દુન્યામાંથી આપણને જવાનું છે-દુન્યામાં રહેવાનો
એક શબ્દ પણ બોલવો નહીં નેઇયે.

આ ખરાબીની વાતને લોકો મનેજ લાગુ પાડશે-“ગઝ”નાં લાકડાના તીર
વડે અસ્ફંદિયાર માર્યા ગયો તેની કયા મારાં નામ સાથેજ નોંધાયલી રહેશે”

અન્દર્ઝે એરફન્દેયારૂ બરોસ્તમ
વ સેફરેશ દરૂ બારએ
બહમન્.

મરતી વખતે અસ્ફંદિયારે પોતાનાં મનની ખાહેશ
રસ્તમને કહી જવી અને બહમનને
તેને સોંપી જવું.

સુનીન્ ગોકૂત બા રેરેતમ એરફન્દેયારૂ
કે અકૂનૂન્ સરૂ આમહ મશ રૂઝગારૂ
તો અજ મન્ મપરૂહીઝો ખીજ ઉદરૂ આય
કે મારા હેમરૂ ઝૂનહુ મરેતરેત રાય

અસ્ફંદિયારે રસ્તમને કહ્યું-કે “હવે મારો વખત પુરો થયો છે. ૫૨૧

વું મારી આગળથી દૂર ના રહે, જાઠ અને અહીં આવ-કારણકે હવે
મારો વિચારજ બદલાઈ ગયો છે.

નેકુ બેસનવી પડેાં અન્દેએ મન
 એ બહુરે પેસર માયએ અન્દે મન
 બેસીએા ઊરા બળય આવરી
 બુઝોર્ગી બર ઊ રહુનુમાય આવરી
 તહમતન બગોડાતારે ઊ દાહ બૂથ
 પેયાદહુ બેયામહ બરથ બા ખોડુથ
 હમી રીખત ખૂન અચ હો દીદહુ બશરમ
 હમી મૂયહુ કર્દથ બઆવાએ નરમ
 થુ દસ્તાન બબર યાફત અચ રખમગાહુ
 અચ અયવાનુ યુબાહ અન્દર આમહ બરાહુ
 અવારહુ ફરામરૂચ ચૂન બીહશાન
 બેરકૂતન્દ તા ભયગાહે નશાન
 ખોડીશી બર આમહ એ આવરૂહગાહુ
 કે તારીફ શુદ્ધ રૂએ ખુશીદો માહુ
 બરોસ્તામ ચુનીનુ ગોકૂત ઝાલ અય પેસર
 તોરા બીથ ગેરૂયમ બદલે જેગર
 ૫૨૨ કે અચફૂન શનીદસ્તામ અચ મુબદાન
 એ અખતરૂશોનાસાનો અચ બેખદાન
 કે હર કસ કે ઊ ખૂને એસ્ફન્દેયાર
 બેરીઝહ વરા બેરકરહ રૂચગાર
 બહીનુ ગીતીઅથ રન્ને સખતી બુવહ
 વબર બુઝરહ શૂરબખતી બુવહ
 ચુનીનુ ગોકૂત બા રોસ્તામ એસ્ફન્દેયાર
 કે અચ તૂ નદીદમ બદે રૂચગાર
 અમાનહુ ચુનીનુ બૂરો બૂહ આનુએ બૂહ
 નદાનહુ કંસી રાએ અર્ખે કબૂહ
 ન રોસ્તામ ન યુર્ધા ન તીરો કમાન
 બરજમ અચ તને મનુ બેબાઈન્દ ભનુ
 કે ઈનુ કરૂફ યુસ્તાસ્પ બા મનુ ચુનીનુ
 બર ઊ બર નખાનમ એ ભનુ આફીનુ
 મરા ગોકૂત રવ સીસ્તાનુરા બેસૂચ
 નખાહમ કઝીનુ પસ બુવહ નીમરૂચ
 બેકૂશીદ તા લશકરો તાલો ગન્જ
 બદ માનદો મનુ બેમાનમ બરન્જ
 કુનૂન બહુમનુ ઈનુ નામવર પૂરે મનુ
 બેરફમન્દો બીદાર દસ્તુરે મનુ
 ૫૨૩ બમેહુરે હેલ ઊરા એ મનુ દર પઝીર
 હમી હરૂએ ગૂયમ એ મનુ યાફગીર
 બજાબુલ્લેસ્તાનુ દર વરા શાહ દાર
 સુખુનહાએ બદગઉહરાનુ યાહ દાર
 બેયામૂઅથ આરાયેશે કાઝાર
 નેશસ્તાનુગહે બચ્ચેમા રચ્ચેમા શેકાર
 મયો રામેશેા અખે ચઉગાનો ગૂય
 બુઝોર્ગીએ હરૂચુએ ગોકૂતબૂય
 ચુનીનુ ગોકૂત ભમાસ્પે ગુમ બૂદહુ નામ
 કે હરૂગેચ બગીતી મબીનાહ કામ
 કે બહુમનુ એ મનુ યાફગારી બુવહ
 સઝાવાર તર શહૂરૂયારી બુવહ
 હમાન હરૂ કે અચ તોખમે બહુમનુ બુવહ
 બશાહી સઝાવારો રઉશનુ બુવહ

મારા બુન્યાદી છોકરા બહુમન સંબંધી એક આજ્ઞા અને છેલ્લી
 વસીયત કહું છું તે બરાબર સાંભળ
 તારી બનતી ફોરીશ કરને અને તે ખાહેશને અમલમાં લાવને-તું
 મોટો માણસ છે મારા છોકરાનો કપડેશ કર્તા થને.”

તેહસ્તાન રસ્તમે તેની વાત હપર લક્ષ આપ્યું-અને પેયાદો થઇ
 પોકાર કરતો તેની નઝીક આવ્યો.

તે શર્મિન્દો બનેલો બેહુ આંખમાથી આંસુ ફડતો હતો-અને તેને
 માટે નર્મ આવાએ રૂદન કરતો હતો.

જ્યારે દસ્તાનને તે લડાઈના મયદાનમાં બનેલા બનાવની બબર મળી-
 ત્યારે તે પોતાનાં મેહલમાંથી પવનની માફક તે જગ્યાએ આવ્યો

અવારહ અને ફરામરૂ પહુ ગાફેલ રાખ્સોની માફક-પેલી જગ્યાએ ગયા.

તે લડાઈગાહમાંથી પોકાર નીકળ્યો-કે “બોરોફ અને માહતાબનેા
 બેહરો સીઆહ થયો છે”

ઝલે રસ્તમે કહ્યું કે “આ બેટા! તારે માટેજ હું મારા જીવનનાં
 ફઃખથી રહુ છું

કારણકે મેં મોખેદોથી, બુન્નીઆથી તેમજ ફાનેશમ દોથી એ પ્રમાણે
 સાંભળ્યું છે,

કે જે કોઇ કે અસ્ફન્દિયારનુ ખૂન-કરશે તે રાખ્સને આ ફરતો અમાનો
 શિકાર કરી નાખશે

તે પોતાની હયાતીમાં રંજ અને દુ:ખ ભોગવશે-અને કંઝાલિયતમાં
 મરશે”

અસ્ફન્દિયારે રસ્તમે કહ્યું-કે “આ મારો ખૂરો વખત તારી તરફથી
 થયલો હું ભોતોજ નથી

પહુ મારો વખતજ એવો હતો અને જે કાઇ ખનવા કાળ હવુ તેજ
 બન્યું છે-આ સીઆહ રંગના આસ્માનને બેદ કાઈજ બલ્લતું નથી

આ લડાઈમા રસ્તમે કે સીમોર્ગે, તીરે કે કમાને કોઇયે પહુ મારા
 બદનમાંથી જીવ લીધો નથી

બદકે આ સધળી બરાબી યુસ્તાસ્પ લાવ્યો છે હું તેને બલી દુઆ
 નહીં દઇશ

તેણેજ મને કહ્યું કે ‘ભ, સીસ્તાનને બાળી નાખ-કારણકે હવે પછી
 નીમરૂઝનો મુલક કાયમ રહે એમ હું ચાહતોજ નથી’

તેણે એજ વેતરણ કીધી કે જેથી રાજપાટ-તેનીજ પારો રહે અને
 હું હમેશે રંજમાજ રહુ

હવે આ મારો નામવર બેટો બહુમન-કે જે ડહાપણુવાળો અને મારો
 બાહોશ સલાહકાર જેવો છે,

તેને તું પોતાની દિલની મોહબત સાથે મારી તરફથી કબૂલ રાખ-
 અને હું જે કાઈ કહુ છું તે ચાદ રાખને.

તારા બાબુલેસ્તાનમા તેને ખુશખુશાહલ રાખને-બે બુન્યાદોની ખૂરી
 વાતો તું બૂલી ના જતો,

તેને તું લડાઈનો હોનર શીખવને-ખુશીની મળલેસમા, લડાઈની
 બેઠકમાં અને રોકારમા કેવી વર્તણુક ચલાવવી તે શીખવને.

મખનૂશી, શાદી રામેશની અને ચક્રગાનબાઝી તેને શીખવને-વડપણ
 કેમ બળવતું અને દરેક બાબતની વાતચિત કેમ કરવી તે શીખવને.

પેશો ગુમ થયલા નામવાળો ભમાસ્પ કે જેહાનમા તેની યુરાદ કઠી
 પહુ પાર પડતી ના! તેણે એ પ્રમાણે કહેલું છે,

કે બહુમન મારી યાદગારી તરીકે રહેશે-અને તેજ એક લાયક પાદ-
 શાહ થશે

તેમજ જે કોઇ બહુમનનાં તોખમથી પચદા થશે-તે પહુ પાદશાહીને
 લાયક અને અજકતી કારખીરીવાળો થશે”

તહમત્તુ શુ બેશનીહ અરુપાય ખાસ્ત
અખરુ અહ અકર્મને ઊ હસ્તે રાસ્ત
કે અરુ બુઝરમ ઝીન્ સખુન્ ગુઝરમ
સખુન્ હરમે ગોકૂતી ખલય આવરમ
નેશાનમથ અરુ નામવરુ તખ્તે આજ
નેહમ અરુ સરથ અરુ દેલ અકૂચ તાજ
અપીશથ બેખન્દમ કમરુ ખન્દલુ વાર
ખોદાવન્દ ખાનમથ હમ શહુરુયાર
એ રાસ્તમ શુ બેશનીહ ગૂયા સોખન્
અહ ગોકૂત કય પહલવાને કોહન્
ચુનાન્ દાન્ કે ચઢદાન્ ગવાએ મનસ્ત
અદીન્ દીને બેહ રહુતુમાએ મનસ્ત
કમાન્ નીકુઈલા કે તૂ કઈઈ
સરુ અચ મરુદુમીહા અરુ આવઈઈ
કુનૂન્ નામે નીકત અખહ આચ ગશત
એ મન્ રૂએ ગીતી પુરુ આવાચ ગશત
અમ આમહ રવાને તોરા અહરુ અઝીન્
ચુનીન્ યૂહ રાએ જહાન્ આઝીન્
ચુનીન્ ગોકૂત પસ ખા પેશતન્ કે મન્
નબૂયમ હમી ઝીન્ જહાન્ ભેચ કફન્
શુ મન્ બુઝરમ ઝીન્ સેપન્જ સરાય
તો લશકરુ બેયારાયો શવ ખાચ ભય
શુ રકૂતી અઈરાન્ પેદરુરા બેચૂય
કે ચૂન્ કામ દીદી અહાનહુ મબૂય
અમાનહુ સરાસરુ અકામે તો ગશત
હમહુ મોહુરહા ઝીરે નામે તો ગશત
ઉમીદમ ન ઈન્ યૂહ નચ્દીકે તૂ
સઝા ઈન્ બુહ અચ ભને તારીકે તૂ
જહાન્ રાસ્ત કઈમ અશન્શીરે દાહ
જહાન્ પાકુ ગશત અચ અહે અહ નેઝાહ
અઈરાન્ શુ દીને બેહી રાસ્ત ગશત
બુઝોર્ગીઓ શાહી મશ ખાસ્ત ગશત
અપીશે સરાન્ પન્હહા દાદી અમ
નેહાની અકોશતન્ ફેરેસ્તાદી અમ
કુનૂન્ ઈન્ અમાન્ ચાકૂતી કામે દેલ
બેયારાયો બેન્શીન્ અઆરામે દેલ
શુ ઈમન્ શુદી મરુગરા ફરુ કુન્
અઅયવાને શાહી ચકી સરુ કુન્
તોરા તખ્તો સખ્તીઓ ફૂરોથ મરા
તોરા તાબે તાબૂતો પૂરોથ મરા
એ ગોકૂત આન્ જહાન્દીદહુ દેહકાને પીરુ
કે તુઝીહ અચ મરુગ પયકાને તીરુ
મશવ ઈમન્ અચ ગન્જ વચ તાબે ગાહુ
રવાનમ તોરા અમ દારહ બરાહુ
શુ આઇ અહમ પીશે દાવરુ શવીમ
બેગૂધમે ગોકૂતારે ઊ બેશનવીમ
શુ ચૂ ખાચ ગઈ ખમાદરુ બેગૂય
કે મરુગ આમહ અય માદરે મેહુરુ ભૂય
કે ખા તીરે ઊ કચ્ચ ચૂન્ ખાહ યૂહ
ગુઝરુ કંરૂહ અમરુ ફેહ પૂલાહ યૂહ

ન્યારે તેહમતે એવું સાંભળ્યું ત્યારે તે તુરત હોવા થયો-અને તેનું
કર્મન બળવવા માટે પોતાનો જમણો હાથ છાતી ઉપર મૂકી,
ખોદ્યો કે “હું મરી જઇશ ત્યાં સુધી આ વાતથી ફરીશ નહીં-તે” એ
કાંઈ કહ્યું છે તે હું બળ લાવીશ.

તેને હું તે હાથીદાંતનાં નામદારી ભરેલાં તખ્ત ઉપર બેસાડીશ-અને
પેહું દિલને રોશન કરનાર તાજ તેનાં સર ઉપર મૂકીશ.

અને તેની નજીક હું એક બંદાની માફક કમર બાંધીશ-અને તેનેજ પરદા
હું મારો માલિક અને પાદશાહ ગણીશ.”

ન્યારે રસ્તમ તરફથી એવી રીતનાં સખુન ખોલતાં અસ્ફંદિયારે
સાંભળ્યા-ત્યારે તેને કહ્યું કે “ઓ બુઝોર્ગ પેહલવાન!

તું બધું કે હું જે કહું છું તેમાં ચઢદાન મારો ગવાહ છે-અને
લશી દીન મારો રેહતુમા છે,

કે જે જે લલાઇઓ તે કીધી છે-તેથી ઈન્સાનીયતપણામાં તે મોટી
નામદારી મેળવી છે.

પણ હવે (આ બનાવથી) તારાં નેક નામને મારે લીધે બદનામીનો
કલંક લાગ્યો છે-અને આખા દેશમાં તેથી ચકચાર ચાલશે.

તેથી તારી હયાતીમાં તને નાસેપાસી આવશે-પણ જેહાનને પચદા
કરનારની મરજી એવીજ થઇ તેથી નાચાર થિયે.”

પછી તેણે પેશતનને કહ્યું-કે “આ કુન્યામાંથી ફક્ત કફન સિવાય
મને બીજું કાંઈજ ભેઈવું નથી.

ન્યારે હું આ મુસાફરખાનારૂં કુન્યામાંથી ગુઝરી ભઈ-ત્યારે તું
લશકર એકઠું કરીને ધર પાછો ફરજે.

અને ન્યારે તું ઈરાન જઇ પુગે ત્યારે બાપને કહેજે-કે ‘હવે ન્યારે
તું પોતાની મુરાદ પુગે છે, ત્યારે બહાતુ ના કાદતો.

અમાનો સધળો તારી મુરાદ માફક બન્યો છે-અને સધળી સત્તા
તારાંજ નામ હેઠળ યઈ છે

તારાથી હું એવી આશા નહીં રાખતો હતો-પણ તારાં નિર્દય હૈયાં પરપ
કરતાં આ શિક્ષા વધારે સારી લાગે છે.

મેં ઈન્સાફ પાંધરનારી તલવારે કરી તમામ જેહાન રાસ્તીની રાહ ઉપર
ચાલતી બનાવી છે-અને જૂરી બુન્યાદના બરા લોકોથી જેહાન ખાલી કીધી છે.

ન્યારે ઇરાનમા લશી દીન મેં રચાપી-ત્યારે વડપણ અને પાદશાહી
મને લેવી ભેઈતી હતી.

પણ તે સપળા સરદારોની સામે મને શીખામણો દીધી-અને જૂપી
રીતે મને મરવા મોકલ્યો.

હવે આ વખત તારાં દિનની સધળી મુરાદ બર આવી-હવે તું સભ્ય
ગાર કરીને નચિન્ત દિલે તખ્ત ઉપર બેસ.

હવે ન્યારે તું નચિન્ત બન્યો છે ત્યારે મોતને પણ હાંકી કાઢજે-
અને પાદશાહી મેહલમાં બુરાબુરાહાલ મઝાહ કર્યા કરજે.

તારે હિરસે તખ્ત અને મારે હિરસે કુખ અને જેહમત આવી છે-
તારે હિરસે તાજ અને મારે હિરસે શબપેટી અને કફન આવ્યું છે.

પેલા અનુભવી બુદ્ધા દેહકાને શું કહ્યું છે?-કે એક તીરનો પચકાન
પણ મોતથી છટકી ચકતો નથી.

તું તારા ખજાના તેમજ તાજ તખ્ત ઉપર નચીત ના રહેતો-મારૂં
રવાન તારીજ વાટ ભેચા કરશે.

અને ન્યારે તું આવશે ત્યારે આપણે સાથે દાદગર દાવરની નજીક
જઇશું-આપણુ પોતપોતાનો દાવો રન્નું કરીશું અને તેનો ફેસ્લો સાંભળીશું.’

ન્યારે તું બાપ આગળથી પાછો ફરે ત્યારે માને જઇને કહેજે-કે પરદા
‘ઓ માયાળુ માદર! મારૂં મોત આવ્યું.

મોતના તીર આગળ લોખંડી અખતર કાંઈ વિસાત ધરાવતું નથી-
એ પોલાદનો પહાડ હોય તો પણ તેમાંથી તે પસાર થઇ નય છે.

પસ અચ મન તો જુદ આઈ અચ મેહુરખાન
તો અચ મન મરને મરનન રવાન
બરહનહ મકુન રૂય બર અન્યુમન
મખીન નીચ મેહુરે મન અન્દર કંકન
એ હીદાર ઝારી બેયકુઆયદત
કસ અચ બેખદાન નીચ નરતાયદત
હમાન ખાહરાનરાઓ ભેકૂતે મરા
કે ભૂયાન યુદની નેહોકૂતે મરા
બેઘઈ બરાન પુર હોનર બેખદાન
કે પહરહ બારીહ તા ભવેદાન
એ તાબે પેદર બર સરમ બહ રસીહ
દરે ગન્જરા ભાને મન શુહ કલીહ
ફેરેસ્તાદમ ધનકુ બનચદીકે ઊય
બશરમ આવરહ ભાને તારીકે ઊય
બેગોકૂત ધનો બર ચહ યહી તીચ હમ
કે બર મન એ ગુસ્તારપ આમહ સેતમ
૫૨૭ હમ આનબહુ બેરકૂત અચ તનશ ભાને પાકુ
તનશ બરેતહુ બાન તીર બર તીરહુ પાકુ
થુ બહુમન બનચરે પેશૂતન રસીહ
હમહુ ભમહુ બર તન સરાસર દરીહ
બર ભમહુ રેસ્તમ હમહુ પારહુ કરહ
સરશ પુર એ બાકો રેખશ પુર એ ગરહ
હરી ગોકૂત ઝાર અચ નબદહુ સવાર
નેયા શાહે જન્ગી પેદર શહુરૂયાર
બખૂબી શુદહુ દર જહાન નામે મન
એ ગુસ્તારપ બહુ શુહ સરનભે મન
થુ બેસ્ત્યાર બેઝીસ્ત બા કોસ્તહુ ગોકૂત
કે અચ દર જહાન શાહે બી યારો ભેકૂત

રવાને તો શુહ આસ્માન દર બેહેસ્ત
બહુઅન્દીશે તૂ બેહરવહ હરેએ કેસ્ત
ઝવારહુ બહુ ગોકૂત કય નામદાર
નઆયેસ્ત પેચરેકૂત અચ ઊ ઝીન્હાર

એ દાના તો નશનીદી ઇન્ દાસ્તાન
કે બર બૂયહુ અચ ગોકૂતએ આસ્તાન
કે ગર પર્વરી બચ્ચએ નરરહુ રીર
શવહ તીચ દન્દાનો ગર્દહુ હેલીર
૫૨૮ થુ સર બર કશહુ જુદ ભૂયહુ શેકાર
ગુબેસ્ત અન્દર આયહુ અપર્વર્દગાર
દો પહુલવ બર આસુદહુ અચ ચરમે બહ
ગુબેસ્તીન અચ ઇન્ બહુ બધરાન રસહ
કે શુહ કોસ્તહુ શાહી થુ એસ્ફન્દેયાર
બેખીની અઝીન પસ બહે રૂઝગાર
એ બહુમન રસહ બહુ બજાબુલસેતાન
બેખીચન્દ પીરાને કાબુલસેતાન
નેગહુ કુન કે ચૂન ઊ શવહ શહુરૂયાર
બપીશ આવરહ કીને એસ્ફન્દેયાર
પસ અચ મગે તૂ બાકે કાબુલસેતાન
બધરાન કશહુ ઇન્ ગવે કીન્ સેતાન

ઓ મેહરબાન મા ! તું પણ મારી પછાડી જઈથી આવશે-મારે માટે તું કુઃખી ના થતી અને તારા જીવને કુઃખી ના બનાવતી.

અન્યુમનનાં લોકો આગળ તારો મેહરો ખુલ્લો કરતી ના-તેમજ કંકન ખસાડી મારે મોનું પણ ભેટી ના.

કારણકે મને ભેવાથી તારે રૂદન વધશે-અને તે તારે કામ ડહાપણ-વાળા શખ્સોમાંથી કેમ પણ પસંદ કરશે નહીં.

તેમજ મારી બેહેનો અને મારી બાયડીને-કે જેઓ મારી ઉપર વહાલ રાખતાં હતાં તેઓને,

અને ત્યાંના કીર્તિ બરેલા દાનાઓને કહેશે-કે તમેને હવે ભવેદાન સૂધીની છેલ્લી સલામ હોજો !

બાપનાં તાબે તખ્તને લીધે મારે મોત આવ્યું-મારો જીવ તેના ખઝાનાની કુચી હતી,

જે મે તેની નજીક મોકલી આપી છે-કે જે ભેદ તેનો સીઆહ જીવ શરૂમાં પરે”

તે એટલું બોલી એક ઊઠો દમ બેઝ્યા-અને બોલ્યા કે “આ સિતમ મારી ઉપર ગુસ્તારપ તરફથી આવી પડશે છે”

તેજ વખત તેનાં તનમાંથી પાક બન નીકળી ગયો-અને તીરથી અખી થમહું તેનું શરીર સીઆહ બાક ઉપર પડ્યું

જ્યારે બહમન પેશૂતનની નજીક આવી પહોંચ્યો-ત્યારે તેણે પોતાનાં તન ઉપરના સંધળાં કપડાં ફાડી નાખ્યા.

રસ્તમે પણ તેની નજીક પોતાનાં સંધળાં કપડાં ચાક કર્યા-તેનું સર અને મો બાક અને ખૂળથી ભરાઈ ગયું હતું.

તે રડતાં રડતાં બોલવા લાગ્યો કે “ઓ બહાદુર લડાયક સવાર !-તારો અપાવો એક લડાયક પાદશાહ હતો અને તારો બાપ પણ એક પાદશાહ છે.

કુન્યામા મારે નામ ખૂબી બરેહું થયું હતું-પણ મારે શેવટ ગુસ્તારપને લીધે ખૂર અન્યું છે”

જ્યારે તે એવી રીતે ધણેક વાર રડ્યો ત્યારે પેલા માયા બચલા અસ્ફન્દિયારને કહેવા લાગ્યો-કે “ઓ કુન્યામા વગર હરીફાઇના અને વગર ભેડના પાદશાહ !

તારે રવાન તો આસ્માન ઉપરનાં બેહેસ્તમાં જઈ પુગ્યું છે-હવે તારા દુરમન ગુસ્તારપે જેવાં કરતુક કીધાં છે તેવાંજ તે આખરો”

હવે અસ્ફન્દિયારની વસીયત સાંભળી ઝવારહે રસ્તમને કહ્યું કે “ઓ નામદાર બાધ ! તારે આ શાહઝાદાની વસીયત કહી પણ કબૂલ કરવી નહીં ભેધયે

થુ તે દાના શખ્સની આ વાત કે જે આસ્તાન નામામાં કહેલી વાત ઉપરથી કહે છે તે સાંભળી નથી ?

કે ‘અગરભે તું એક નર સિંહનું અચ્યું પાળશે-તો તેનાં દાંત તિક્કન બનશે અને તે ઝોરાવર થશે

અને જ્યારે તે અચ્યું મોહું થઇને શિતાબી કરતું શેકાર શોધવા નીકળશે-ત્યારે તે પહેલવહેલાં પોતાના પાળનાર ઉપરજ તુટી પડશે’

(કુસ્મનની) ખૂરી નજરથી અને પડોશી (એક બીભની પડોશમાં આવેલા બે દેરો) ફારેગ હતા-આ બનાવથી પહેલાં ધરાનની ખરાબી થશે.

કારણકે અસ્ફન્દિયાર જેવો એક પાદશાહ માયો ગયો છે-હવે પછી તું પણ પોતાનો ખૂરાજ વખત ભેરો.

અને બહમનથી કાબુલસ્તાન ઉપર બઝીજ આવી પહોંચશે-અને કાબુલસ્તાનના બુઝોર્ગ કુઃખી બનશે.

તું વિચાર કર કે જ્યારે તે પાદશાહ થશે ત્યારે પહેલવહેલાં અસ્ફન્દિયારનોજ કીનો લેશે

અને તારાં મરણ પછી આ કીનો લેનારો પેહલવાન કાબુલસ્તાનની બાક ધરાનમાં લઈ જશે (યાને કાબુલનો નાશ કરશે).”

અહીં યોગ્ય રીતે તે બા આસ્થાન નતાબહ અહીંની નીકે ગુમાન મન આન અરુ ગુમાન કે અરુ અરુ અહીં બેઅરુ નામ આન આન અરુ અરુ ઊ અહીં કુનહ પીઅહ અરુ રીઅરુ તો અરુ ચલાનરુ અનુદી મખારુ

ત્યારે રૂતમે તેને જવાબ દીધો કે “આસ્થાનની સાથે-કોઈ પણ ભલો કે બૂડો ચાપસ લડી શકતો નથી. તેથી હું તે માર્ગ એખેયાર કરીશ કે જેમાં ડહાપણની આંખો ભેઈ શકે અને મારી કીર્તિ પાછી લાવે. અગરને તે બદીજ કરશે તો પોતાની કિંદગીથી નિરાશ થશે-માટે હું બહાદુરોની આંખોને ગુરુસામાં આવી નખરિયાં ના માર.”

બોદને પેશૂતન તાબૂતે એસ્કન્દે-
યારરુ નરુદે ગુરુતારપ્ વ
સર્જનેશ્ નમૂદન ગિરા.

પેશૂતને અસ્કંદિયારની શબપેદીને ગુરુતારપ્ની
નઝદીક લઈ જવી અને તેને
ઠપકો આપવો.

યકી નહા તાબૂત કરુદ આહનીન એગુરુતરુદ કર્શી એ દીબાએ ચીન દરુ અન્દુદ ચકુ રૂય આહન અકીરુ પરાગન્દુ અરુ કીરુ ગુરુકો અખીરુ એ દીબાએ અરુઅકુત કર્દશ કર્દન બોરુશાન અહીં નામદારુ અન્બુમન વજાન પસ કે પૂરીદ રઉશન અરુશ એ પીરુઅહુ અરુ સરુ નેહાદ અકુસરુશ સરે તાગે તાબૂત કર્દન સપત શુદ આન આરુવરુ ખુઅવાની દેરપત બેહલ ઉરતરુ આવરુદ રોરતમ ગુઝીન એ બાહા ફેરુહરતહુ ઝીબાએ ચીન યકી ઉરતરી ઝીરે તાબૂતે શાહુ અપો રાનેત ઉશુરુ પસ અન્દરુ સેપાહુ પેશૂતન હમી રકુત પીરો સેપાહુ બુરીદહુ ફેરો દુરમે અરુપે સેપાહુ અરુ ઊ અરુ નેહાદહુ નેગુનસારુ ઝીન એ ઝીન અન્દરુ આવીખતહુ ગોર્જ કીન હમાન નામવરુ ખૂદો ખૂતાને ઊય હમાન તર્કશો મેહકરે જન્બુઅય હમહુ રૂય કર્દહુ હમહુ કર્દહુ મૂય અબાન શાહુ ગૂયો રવાન શાહુ ભૂય

નેગુન કર્દહુ ફેરો દરીદહુ દેરકુશ હમહુ જામહુ કર્દહુ કબૂદો બેનકુશ સેપાહુ રકુતો અહુમન અઝાબુહ બેમાન્દ એ મેઅમાન હમી ખૂને દેહ અરુ ફેરુશન્દ તહમ્તાન બેબોર્દશ અયવાને ખીશ હમી પર્વરાનીદ ચૂન જાને ખીશ અગુરુતારપ્ આગાહી આમહ એ રાહુ નેગુન શુદ સરે નામઅરુદારુ શાહુ હમહુ જામહા આકુ શુદ દરુ અરુશ અખાકુ અન્દરુ આમહ સરે અકુસરુશ બોરુશી અરુ આમહ એ ઈરાન અઝારુ જહાન શુદ પુરુ અરુ નામે એરુકુનેયારુ

પછી લોખંડની બનાવેલી એક ઉમદા શબપેદી તેયાર કીધી-તેમાં એક રેશમી ચાદર પાંચરી શબપેદીની એક બાજુએ સિલાજિત (એક ભતનો ડામર) ચોપડયો- પરહ તે સિલાજિત ઉપર કર્તુરી અને અખીરની સુગંધ લગાડી.

પછી અસ્કંદિયારને કસબી દેખાતું કંફન પહેરાવ્યું-તે નામદાર ઉપર સઘળા લોકો રડવા લાગ્યા.

જ્યારે કંફનથી તેનું રોશન બદન ઢંકાઈ રહ્યું-ત્યારે તેનાં સર ઉપર એક પીરોઝાનું તાજ મૂક્યું.

તે શબપેદીનાં નાનાં મોંને મઝબૂત બંધ કીધું-અને આ રીતે તે પાદશાહી ફળ આપનારું ઝાડ મરી ગયું.

પછી રૂતમ નામીયાં આળીસ બેઠ લાવ્યા-તેની ઉપર ચીનાઈ રેશમી કપડાં ઝુલતાં નાખ્યાં.

એક બેઠ ઉપર શાહઝાદાની શબની પેદી મૂકી-તેની ડાબા જમણી બેઠો અને પછાડી લશ્કર ચાલ્યું.

પેશૂતન લશ્કરની હરોલમાં ચાલતો હતો-પેલા અરુપેસીઆહ ઘોડાની ચાલ અને પૂછડી કાપી નાખી હતી.

તેની ઉપરનું ઝીન બેધું નાખેલું-અને તે ઝીનની અંદરથી કોનો લેનારો ગોર્જ નીચે લટકતો હતો.

તેમજ તેનું નામીયું તાજ અને બખ્તર-તેમજ તીરનો બાથરો અને લડાઈની ટોપી સર્વ બેધું લટકાવ્યું.

સઘળાએએ પોતાનો ચેહરો છોલી નાખેલો અને બાલ પિખી કાઢેલા હતા-તેઓની ઝબાન પાદશાહ પાદશાહ કરીને પોકાર કરતી હતી અને તેઓનો છવ પોતાના પાદશાહનેજ શોધતો હતો.

નગારાં બેધાં નાખેલાં અને ઝુંડા ફાડી નાખેલા હતા-સઘળાએએ પકો પોતાનાં કપડાં બહુ અને બુનદશા રંગના બનાવ્યાં.

એવી રીતે લશ્કર કુચ કરી ગયું અને બહુમન ઝાબુલમાંજ રહ્યો-આપનાં મરણથી તે લોહીના આંસુ રેડતો હતો.

તેહતન તેને પોતાના મેહલમાં લઈ ગયો-અને તેને પોતાના છવની માફક પર્વરેશ કરવા લાગ્યો.

હવે ગુરુતારપને શહમાંથી બખર મળી-કે “નામ ઉઠાવનાર શાહ-ઝાદાનું સર બેધું પડ્યું છે.”

જેથી તેણે પોતાનાં તન ઉપરનાં કપડાં સઘળાં ફાડી નાખ્યાં-તેનું તાજ સાથનું માથું ખાકમાં પડ્યું.

આખા ઈરાનમાંથી રૂદનનો પોકાર ઉઠ્યો-સઘળો દેશ અસ્કંદિયારનાં નામથી ભરેલો થયો

અધરાન અહરૂ સૂ કે રકૂત આગેહી
 બેચન્દાખતન્હ આન કોલાહે મેહી
 હમી ગોકૂત ગુસ્તારપ કય પાકૂ દીન
 કે ચૂન તૂ ન બીનહ અમાનો અમીન
 પસ અચ રૂચગારે મેનુએહરૂ આચ
 નેયામહ શુ તૂ નીચ ગર્દન કરાચ
 બેયાલુહ તીધા બેપાલુહ કીશ
 જહાનુશ હમી દાશત અરૂ ભાએ ખીશ
 ૫૩૧ બુઝોગાને ધરાન ગેરેકૂતન્હ અશમ
 વચ આઝમે ગુસ્તારપ શુસ્તન્હ અશમ
 અઆવાચ ગોકૂતન્હ કય શૂરખખત
 શુ એરફ-દેયારી તો અચ અહરૂ તખત
 બઝાબુલ ફેરેસ્તી બકોશતનુ દેહી
 ખુદ અન્દરૂ જહાનુ તાજ અરૂ સરૂ નેહી
 સરતરા એ તાજે શહાનુ શરૂમ બાહ
 બેરકૂતનુ પયે અખતરત ગરૂમ બાહ
 બેરકૂતન્હ ચકુસરૂ એ અચવાને બીચ
 પુરૂ અચ ખાકૂ શુદ તાજે કયવાને બીચ
 શુ આગાહ શુદ માદરો ખાહરાન
 અચ અચવાનુ બેરકૂતન્હ બા દુખતરાન
 બરહૂનહ સરો પાય પુરૂ ગર્દી ખાકૂ
 બખૂરૂ અરૂ હમહૂ ભમહા કર્દહૂ આકૂ
 પેશતનુ હમી રકૂત ગેચાનુ બરાહૂ
 પસે પોશતે તાખૂતો અરપે સેયાહૂ
 અનાનુ અરૂ પેશતનુ અરૂ આવીખતન્હ
 હમી ખૂન એ મેમગાનુ ફેરેરીખતન્હ
 કઝીનુ તન્ગ તાખૂત સરૂ અરૂ કુશાય
 ૫૩૨ તને કોશતહૂરા નીચ મારા તુમાય
 પેશતનુ હમી શુદ મેયાને અનાનુ
 ખોરૂશાનો ભૂશાનુ બરોખ અરૂ અનાનુ
 બઆહ-ગરાનુ ગોકૂત સૂહાને તીચ
 બેયારીહ કામહ મરા રસ્તખીચ
 સરે તન્ગ તાખૂતરા બાચ કરૂહ
 બનન્વી ચકી મૂયહૂ આધાચ કરૂહ
 શુ માદરૂશ બા ખાહરાનુ રૂએ શાહૂ
 પુરૂ અચ શુશકૂ દીદન્દો રીરો સેયાહૂ
 શુદહૂ દેલ એ પૂરીદહૂ રૂયાને બીચ
 પુરૂ અચ ખૂને દેલ જઅહ પૂયાને બીચ
 શુ અચ બીહુશી બાચ હૂશ આમદન્હ
 બનચદીકે કરૂરોખ સોરૂશ આમદન્હ
 બેરકૂતન્હ ચકુસરૂ એ બાલીને શાહૂ
 ખોરૂશાનુ બનચદીકે અરપે સેયાહૂ
 બેસૂદન્હ અચ મેહૂરૂ યાલો સરશ
 કતાખૂનુ હમી રીખત ખાકૂ અચ બરશ
 કચ બી શાહૂરા રૂચ બરૂગશતહૂ શુદ
 દરૂ આચરૂહ અરૂ પોશતે બી કશતહૂ શુદ
 હમી ગોકૂત માદરૂશ કે અચ શૂમપય
 બપોશતે તો બરૂકશતહૂ શુદ શાહે કય
 ૫૩૩ અઝીનુ પસ કેરા બોરૂહ બાહી બજન્ગ
 કેરા દાહ બાહી બચન્ગે નેહન્ગ

સધળાં ધરાનમાં ન્યાં પણ ક્યે આ માથી ખબર મળી-ત્યાં સધળાં
 બોએ પોતાનાં સર ઉપરથી કોલાહ ફેંકી દીધી.

ગુસ્તારપ એ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યા કે “એ પાક દીનના અસ્ફ-દિ-
 યાર !-તારા જેવો બીજો તો અમાનો અને અમીન પણ ભરો નહીં.

મીનુએહરના વખત પછીથી-તે હાલ સુધી તારા જેવો કોઈ પણ
 ગર્દન ફરાચ પચદા થયો નથી.

કે ભણે તલવાર લોહીથી ખરડી હોય અને દીન ફેલાવી હોય-અને
 દુન્યાને પોતાના નિયમ ઉપર કાયમ રાખી હોય.”

ધરાનના બુઝોગો ગુસ્તારપની શર્મ પોતાની આંખમાંથી દૂર કરીને
 તેની ઉપર ગુસ્સે થયા.

અને તેઓ મોટે સાદે બોલવા લાગ્યા કે “એ કમખખત પાદશાહ !
 તે પોતાનાં તખ્તને માટે અસ્ફ-દિયાર જેવા એક બહાદુરને,
 ઝાબુલ મોકલી મરવા આપે-અને તું પોતે દુન્યામાં માથે તાજ
 મૂકી પાદશાહી કરે,

તો તે પાદશાહી તાજની તારે માથે લખનત પડશે !-તારો નેક
 સેતારો તને ઉતાવળે તજ દેશે !”

એમ કહી તે સધળાંએ તેના મેહલમાંથી ચાલી ગયા-જેથી તેનું
 તાજ અને તેનો રોશન સેતારો ખાક બરેલો બન્યો.

જ્યારે અસ્ફ-દિયારની મા અને બેહેનેને આ વાતની ખબર પડી-
 ત્યારે તેઓ પોતાની બેટીઓ સાથે મેહલમાંથી બાહરે આવી

તેઓનાં માથાં ઉધાડાં હતા અને પગ ધૂળ અને ખાકથી ભરેલા
 હતા-અને તન ઉપરનાં તમામ કપડાં ફાડી નાખ્યાં હતાં.

હવે પેશતન રાહમાંથી રડતો રડતો આવી લાગ્યા-તેની પાછળ
 અસ્ફ-દિયારનું તાખૂત અને કાળો ઘોડો હતો.

પેલી અઉરતો પેશતનને વળગી પડી-અને આખમાંથી આસુ પાડવા
 લાગી.

અને પોકારી કે “આ રાખપેટીનું મોં ઉધાડ-અને અમેને પણ તે
 માથાં ગચલાનું શરીર દેખાડ.”

પેશતન બૈરાઓની વચ્ચે ચાલતો હતો-મોં ઉપર તમાચા મારતો
 રડતો અને પોકારતો જતો હતો.

તેણે લૂહારોને ફર્મિયુ કે “તમે તેજ કાનસ-લાવો કારણકે મારી
 ઉપર રસ્તાખેઝ વરસી છે.”

પછી તે રાખપેટીનું મોં ખુલ્લું કરવામાં આવ્યું-અને પાછું નવે
 સરથી રડવાનું શરૂં કર્યું.

જ્યારે અસ્ફ-દિયારની માએ અને બેહેનોએ તે શાહઝાદાનો કસ્તુરી
 બર્થો ચેહરો અને કાળી દાઢી જોઈ,

ત્યારે તે તેની પહેંપોશ અઉરતો (તે લાશ જોઈ) બેહોશ થઈ ગઈ-
 તે ગુથેલા બાલવાળીઓનાં દિલ તેથી બળતા હતાં.

જ્યારે તેઓ બેહોશીમાંથી પાછાં હોરામાં આવ્યાં-ત્યારે તેણીઓએ મુખ-
 રક સરોશ ફેરેસ્તાને યાદ કર્યાં (કે અસ્ફ-દિયારનાં રવાનનો નેગેહબાન થાય).

પછી તેઓ સધળાં શાહઝાદાના રાખ આગળથી પોકાર કરતાં અરપે-
 સીઆહ ઘોડાની નચદીક ગયાં.

અને મોહબતથી તેની ગર્દન અને સર પસવારવાં લાગ્યાં-પણ કતા-
 ખૂન તેનાં બદન ઉપર ખાક નાખવા લાગી.

કારણકે તેનાથી શાહઝાદાનો દહાડો બરગશતેહ થયો હતો-અને તેનીજ
 પીઠ ઉપર લાઘમાં માથે ગયો હતો.

તેની મા એમ બોલવા લાગી કે “એ નેહસ્ત કદમના !-તારી પીઠ
 ઉપર આવો ક્યાની શાહઝાદો માથે ગયો.

હવે પછી તું તારી પીઠ ઉપર કોણને બેસાડી લાઘમાં લઈ જશે ?-
 અને બીજા કોણને તું મગરમચ્છની ચુગાલમાં સપાડવશે ?”

અચાલ્ય હમી અન્દર આવીખતનું
હમી ખાકુ બર ફડે ઊ રીખતનું
અઅબર અન્દર આમહ બેઠેરો સેપાકું
પેશતનુ બેચામહ અઅચવાને શાકું
સુ શુદ તન્ન નચ્છીકે તખ્તશ ફરાચ
ન બૂચીદ તખ્તે ન બોઈશ નમાચ
અઆવાચ ગોકૂત અચ સરે શરકશાન
એ બરમશતને કાશત આમહ નશાન
તો ઝીન બા તને ખીશ બહ કહેઈ
દમ અચ શહુરે ઈરાન બર આવઈઈ
એ તુ દર શુદ ફરહો બેખદી
બેચાબી તો બાદાફરહુ ધંઘદી
રોકતેહુ શુદ અચ નામવર પોશતે તુ
અઝીન પસ બુવહ બાહ દર મોશતે તુ
પેસરશ બખૂન દારી અચ બહુરે તખ્ત
કે ન તાજ બીનાહ અશમત ન બખ્ત
જહાની પુર અચ દુશમનો અચ બદાન
નમાનહ બનુ તાજ તા બેવેદાન
બદીન ગીતી અન્દર નેકૂહેશ બુવહ
બરૂએ શુમારત પેસૂહેશ બુવહ
બેગોકૂત ધનો સરુ સૂએ ભમારપ કરૂહ
કે અચ શૂમે બહુ ઈશો બહુ શય મરૂહ
બગીતી નરાની સખુન બેચ દોરૂહ
બકબૂઝી ગેરેકૂતી બહુરુ સૂ દોરૂહ
મેચાને કયાન દુશમની અકૂગની
હમી ઈન બદાન આન બદીન બરૂઝની
નદાની હમી બેચ બહુ આમખૂતન
ગુસસ્તન એ નીકી બદી તખ્તન
ચકી તોખમ કેશતી તો અન્દર બેહાન
કઝાન બેદરબહુ આરકારો નેહાન
બુઝોર્ગી એ ગોકૂતારે તુ કશતહુ શુદ
કે રૂએ બુઝોર્ગીન હમહુ અશતહુ શુદ
તો આમખૂતી શાહુરા રાહે બહુ
અચા પીરે બી મહબો દર અચ બેરહ
તો ગોકૂતી કે હુરો ચહુ એરેફનેચાર
બુવહ દર કહે રોસ્તમે નામદાર
બેગોકૂત ધનો ગેચાન અબાન બરુ કશાહ
હમહુ પન્દો અન્દરે ઊ કરૂહ ચાહ
પેશતનુ બેગોકૂત આનએ બુદશ નેહાન
અઆવાચ બા શહુરચારે બેહાન
દમ અન્દરે બહુમન બરોસ્તમ બેગોકૂત
બરુ આવરૂદ રાઝી કે બુદ અચ નેહોકૂત
સુ બેશનીહ અન્દરે ઊ શહુરચાર
પશીમાન શુદ અચ કારે એરેફનેચાર
સુ પરુખતહુ શુદ અચ બુઝોર્ગીન સરાય
બેરકૂતનું બેહુઆઝીદો હોમાય
બનચહે પેદર દર બેખસ્તનું રૂય
એ હું બેરાદર બેકન્દનું મૂય
બગુસ્તારપ ગોકૂતનું કંચ નામદાર
ન અન્દીશી અચ મરૂએ એરેફનેચાર

તેઓ તેની ગર્દનને વળગી પડ્યાં—અને તેનાં સર હપર મૂળ નાખવા લાગ્યાં

લશ્કરનો ઝારીનો પોકાર વાદળ સૂધી ગયો—પેશ્તાન પાદશાહના મેહલમાં આવ્યો.

ન્યારે તે તેનાં તખ્તની છેક નજદીક આવ્યો—ત્યારે તેણે નહીં તખ્ત ચુમ્યું કે નહીં તેને નમન કીધું

પણ મોટેથી બોલ્યો કે “ઓ બહાદુર લોકોના સરદાર!—હવે તારાં સઘળાં કામો બધાં વળવાની નિશાની દેખાવા લાગી છે.

આવાં કામથી તે પોતાનું બૂંડું કયું છે—અને ધરાન દેશનો નાશ કીધો છે

તારી આગળથી બોહાઈ નૂર અને હઠાપણ એ સઘળું દૂર થયું છે—અને હવે તને બોદાતાલા તરફથી સજા મળશે

ઓ નામવર પાદશાહ! તારી પીઠ તુટી ગઈ છે—હવે પછીથી તારી મુઠ્ઠીમાં ખાલી પવનજ રહેશે.

તે પોતે તખ્ત ભોગવવા ખાતેર છાકરાને મરવા આપ્યો—એવી રીતનું તાજ પેહેરવાનું અને એવી રીતનું નસીબ તારી આંખો ભેટીજ ના

હવે સઘળો દેશ દુશ્મનો અને બૂરા લોકોથી ભરાઈ જશે—જેથી તારાં તાજ કાંઈ હમેશો સૂધી રહેવાનું નથી

આ દુન્યામાં તારે માટે બદનામીજ રહી જશે—અને કયામતને દહાડે પડજ તારી તપાસ થશે”

એટલું બોલી તેણે ભમારપ તરફ સર ફેરવ્યું—અને બોલ્યો કે “ઓ બદ દીનના અને બદ વિચારના નાપાક શખ્સ!

દુન્યામાં તું ભૂંઠાં સિવાય કંઈ કાંઈ બોલતોજ નથી—અને ઠગાઈથીજ સઘળે નામદારી મેળવી છે

તુ કયાનીઓની વચ્ચે દુશ્મની કરાવે છે—અને એકને બીજા સાથે અથડાવી મારે છે.

બૂંડું શિક્ષણ આપ્યા સિવાય તું બીજી કાંઈ બાલુતોજ નથી—નેકી છાડવી અને બદીને પકડવી એજ તું બાલુ છે

તે દુન્યામાં એક એવું બી વાવ્યું છે—કે જેથી ઝાહેરમાં અને છૂપી રીતે ખરાબી થવા વગર રહેશે નહીં.

તારા કહેવાથીજ એક મહાન નર માર્યા ગયા છે—કે જેથી તમામ બુઝોર્ગોના દહાડા બરમશતે બન્યા છે

ઓ બેન! વગરના બેગુફૂંડ બુઠ્ઠા!—તેજ આવો બૂરા માર્ગ પાદશાહને બતાવ્યો હતો

તેજ કશું હતું કે પેહલવાન અસ્ફંદિયારનું મોત—નામદાર રસ્તમના હાથ હપર છે.”

તે એટલું બોલ્યો અને રડતા રડતા અસ્ફંદિયારની સઘળી નસીહત અને છેલ્લી વસીયત કહી સંભળાવી.

વળી એ કાંઈ તેણે ખાનગીમાં કહેવાડયું હતું—તે પણ પેશ્તાને બેહા નના પાદશાહને મોટેથી કહી સંભળાવ્યું.

તેમજ બહમન માટે તેણે રસ્તમને કહેલી વસીયતનો એ છૂપો ભેદ તે પણ બુલ્લો કરી કહી સંભળાવ્યો

ન્યારે પાદશાહે તેની મરતી વખતની વસીયત સાંભળી—ત્યારે તે અસ્ફંદિયારનાં કામ માટે પરોમાન થવા લાગ્યો.

ન્યારે સઘળા બુઝોર્ગીથી તે મેહલ ખાલી થયો—ત્યારે બેહુઆઝીદ અને હોમાએ ત્યાં આવ્યાં.

તેઓએ બાપની નજદીક પોતાનો ચેહરો પીખ્યો—અને બાઈનાં હુઝમથી બાલ હપેડી કાઢ્યા

તેણીઓએ ગુસ્તાસ્પને કશું કે “ઓ નામદાર બાપ!—તું અસ્ફંદિયારનાં મોત માટેનો કાંઈજ વિચાર કરતો નથી.

કે જી શુદ્ધ ગુણોસ્તીન્ બકીને હરીરુ
હમી ગુરુ ભેસ્તહ કે ચન્ગાલે શીરુ
એ વુકીન્ હમહુ કીને જી બાચ આસ્ત
બદ્દ શુદ્ધ સરે પાદશાહીત શસ્ત
એ ગોકૂતારે બદ્દગુચ કહીશ બન્દ
બધુલે ગેરાનો બબન્દે કમન્દ
શુ જી બસ્તહ આમદ નેચા કશતહ શુદ્ધ
સેપહુરા હમહુ રૂચ બરુગશતહ શુદ્ધ
૫૩૬ શુ અર્જન્દ આમદ એ બદ્દગુચ બબદખ
હમહુ જેન્દગાની શુદ્ધ અચ રન્જ તદખ
શુ મારા કે બૂદીમ પૂરીદહુ રૂચ
બરહુનહુ બેચાવરુદ અચ અચવાન બદ્દગુચ
શુ નૂશઆઝરે ઝોઈદશી બેકોશત
ગેરેકૂત આન જમાન પાદશાહી બેકોશત
તો કર્જન્દ હીદી બમદી એ કંરુદ
બરુ આવરુદ અઝીશાન દમો દૂહો ગરુદ
એ રૂઈન્દેશ આવરુદ મારા બસ્ત
નેગહુબાને લશકરુ બુદો કેશ્વરત
એ ઈદર બજાબુલ ફેરેસ્તાદી અશ
બસી પન્દો અન્દરુહા દાદી અશ
કે તા અચ પયે તાજ બી જાન શવહ
જહાની બરુ જી ઝારો ગેચાન્ શવહ
ન સીમુરુ કોશતશ ન રોસ્તમ ન બાલ
તો કોશતી મરુ જીરા શુ કોશતી મનાલ
તોરા શરુમ બાદા એ શીરો સફીદ
કે કર્જન્દ કોશતી એ બહુરે ઉમીદ
જહાનદાર પીશ અચ તો ભેસ્તારુ બૂદ
કે બરુ તખ્તે શાહી સજાવારુ બૂદ
૫૩૭ બેકોશતન્ નદાદન્ કર્જન્દશ
ન અચ દૂદહો ખીરો પયવન્દરા
પેસરુ ગરુ એ તૂ તાજે શાહી બેભેસ્ત
તો ભેસ્તી એ લોહરાસ્પ ગાહુ અચ ગુબોસ્ત
શુએ રૂમ રકૂતી રવાન પુરુ સેતીચ
શુ ખૂતી રવહ સૂએ રાહે ગુરીચ
હમી તા બતૂ તાજ નસ્પોઈ તખ્ત
તોરા રૂચ તારી બુદો કારુ સખ્ત
ન કોશતો ન દરુ આતેશ અન્દાખતત
હમી તાજે તખ્તે મેહી સાખતત
શુનીન્ ગોકૂત પસ બા પેશૂતન્ કે ખીચ
બરીન્ આતેશો દુખ્તરાન્ આબ્ રીચ
બેચામદ પેશૂતન્ બઅચવાને શાહુ
જનાનરા બેચાવરુદ અજાન બાચગાહુ
પેશૂતન્ શુનીન્ ગોકૂત બા માદરશ
કે અન્દીન્ એ શીવન્ કુની બરુ સરશ
કે જી શાદ્ બોકૂતરેતો રઉશનુરવાન
કે સીરુ આમદ અચ મર્જો અચ મરુખબાન
એ દારી કુનૂન્ રેલ બતીમારે જીચ
કુનૂન્ દરુ બેહેસ્તસ્ત બાઝારે જીચ
૫૩૮ બપેચરેકૂત માદરુ એ કર્જન્દ પન્દ
બદાદે બોદાવન્દ કર્જન્દ બલન્દ

કે જે હરીરનો કીનો લેવા માટે પહેલવહેલાં ગયો હતો-એ નામદાર
સિંહની સુગાલમાંથી ગોરબર બીલુવી લેતો હતો
તેણેજ વુકીઓ ઉપર સધળો કીનો લીધો-અને તેનાથીજ તને તારી
પાદશાહી પાછી મળી.

પણ તે તો તેને નિન્દાઓરની વાતો ઉપરથી બારી બેઠીમાં અને
કમંદની બંદમાં કચક કીધો.

જ્યારે તે કચદ પડ્યો ત્યારે અમારો બપાવો માર્યો ગયો-અને તમામ
લશ્કરનો દહાડો બરગરતે થયો.

જ્યારે અર્જન્દ તુરાનમાંથી ઈરાનના બદખ શહેરમાં આવ્યો-અને
આફતથી સધળાઓની ઝિંદગાની કડવી ઝેહર જેવી થઈ પડી

અમારા જેવી પરદામાં રહેનારી બાનૂઓને-ઉધાડાં કરી મેહલમાંથી
મોહલમાં ધસડી લાવ્યો.

જ્યારે તેણે ઝરતોશત પયગમ્બર સાહેબે પરચેલા “નૂશઆઝર” નામના
આતશકદેહ તારાજ કરી નાખી-તુરત સધળી પાદશાહી પાતાને હાથ કીધી.

ત્યારે તે ‘જેયુ’ હતું કે તારા આ બેટાએ કેવા મદાનગી યાદી હતી
અને તે વુકી લોકોનો કેવોક દમ, રૂચ અને ધૂળ કાઢી નાખી હતી?

વળી અમેને રૂઈનદેશમાંથી તેજ તારી નજદીક પાછાં લાવ્યો હતો-
તારા લશ્કર અને મુલકનો નેગહબાન તેજ હતો.

તે છતાં તે તેને અહીંથી ધણીક શીખામણ અને નસીહતો આપી
જાણુલ મોકલ્યો,

કે જેથી તે તાજ મેળવવા જતાં માર્યો બચ-અને સધળો દેશ તેની
ઉપર રડતો અને પોકારતો થાય

તેને સીમુર્ગે કે રૂસ્તમે કે ઝાલે કોઇયે માર્યો નથી-પણ તેજ એને
માર્યો છે અને હવે જ્યારે તેને તેં મારીજ નાખ્યો ત્યારે રડ ના.

આ તારી સફેદ દાઢી ઉપર હેડ પડ્યો-કે પોતે રાજ ચલાવવાની
આશામાં છોકરાને મરાવી નાખ્યો.

તારી આગમચ ધણીક પાદશાહો થઇ ગયા છે-કે જેઓ સધળા
પાદશાહી તખ્તને લાયક હતા,

તેઓમાંથી કોઇયે પણ પોતાના બેટાને કે કુટુંબ કબીલાને કે દોસ્ત
આશનાઓને મરાવી નાખ્યા નથી

અગરજો તારા બેટાએ તારું પાદશાહી તાજ માચ્યું-તો તેજ તાજ
તખ્ત તે પહેલે લોહરાસ્પ પાસેથીજ માચ્યું હતું

અને કોઇ ભરેલો થઇને જેમ કોઈ ખૂતી નાહસી જતો હોય તેમ
રૂમ તરફ ચાલી ગયો હતો

અને જ્યાં સુધી તેણે તને તાજ અને તખ્ત હવાલે નહીં કીધું-ત્યાં
સુધી તારો દિવસ સીઆહ હતો અને કામ મુશ્કેલ થઈ પડ્યું

લોહરાસ્પે તો તાજ તખ્ત માટે મારી નહીં નખાવ્યો અને આફતમાં
પણ નહીં નાખ્યો-પણ પાદશાહી વાજ અને તખ્ત તને સોંપી દીધું હતું.”

પછી પાદશાહે પેશૂતનને કહ્યું કે “તું ઉઠ-અને આ બેટીઓના
ગુસ્સાના આતશને થડો પાડ”

ત્યારે પેશૂતન તે જગ્યાએથી પેલી અઢરતોને પાદશાહના મેહલમાં
લઇ આવ્યો.

પેશૂતને પોતાની માને કહ્યું-કે “તું અસ્ફદિયારનાં માથાં આમળ
એટલી બધી માતમ શા માટે કરે છે?

કારણકે તે તો આ મુલકથી અને આ મુલકના ધણીથી ધરાઈ જઇ
ખુશહાલ અને નચિન્ત છવે સૂતેલો છે.

હવે તું તેને લીધે પોતાનાં દિલને ગમમાં નાખે છે? હવે તેનો
વહીવટ સધળો બેહેસ્તમાં થયો છે”

ત્યારે માચે પોતાના બેટાની શીખામણ કબૂલ કીધી-અને બોદા-
લાલાના ઇન્સાફ ઉપર ખૂબી પકડી.

વજાન પસ અસાલી બહર બરુલી બઈરાન બોડરી યુરો સીવની એ તીરે મએ બન્દે દસ્તાને સામ હમી મૂચકુ કર્દન સબગીરે શામ હમી બૂદ બહમન બલાયુલ્લેતાન બનખીરૂમકુ બા મયો ગુલસેતાન સવારીઓ મય ખુર્દનો બારૂઆકુ યેયામૂખત રોસ્તમ બદાન કીનકુઆકુ બહરૂ ચીચ પીશ અચ પેસરૂ દાસ્તશ સમો રૂચ બન્દાન બહરૂ દાસ્તશ નબૂદ આમકુ અચ કારૂકાએ નેહાન કે અચ વય એ બરૂખીચહ અન્દરૂ નેહાન એ દુશમન નેયાયહ બલેચ દુશમની બદર્નમ અબરૂ ચન્દ નીકી કની

નામએ રોસ્તમ અગુસ્તાસપ દરૂ
બારએ બહમન વ પૂએશે ખુદ.

યુ ગોસ્તાસે કેદારૂ પયવન્દ શુહ
દરૂ કીન અગુસ્તાસપ બરૂ બન્દ શુહ

ચકી નામકુ બેવેસ્ત રોસ્તમ બદરૂહ હમકુ કારે ફર્જને ઊ ચાહ કરૂહ સરે નામકુ કરૂહ આકીન અચ બુએસ્ત બરાન કસ કે કીનકુ બપૂએશ બેરોસ્ત દેગરૂ ગોસ્તાસ ચસદાન મવાએ મનસ્ત પેશ્તાન બદીન રહુતમાએ મનસ્ત કે મન ચન્દ ગોસ્તાસ બએસ્કેદેચારૂ મબરૂ સરૂ બેમદાનહ અચ કાઝારૂ સેપારમ બદૂ કેશ્વરેા મન્ને ખીશ ગુઝીહ ઊ એ હરૂ ચુનએ રન્ને ખીશ જમાનશ ચુનાન બુદ યુ તુકશાહ એહરૂ મશ દેહ પુરૂ અચ દરૂા હમ પુરૂ એ મેહરૂ બદાનચૂનકુ બુદ અર્દશે આસ્માન પસન્કુ નબાસહ કરૂી બા જમાન કુનૂન ઈન બહાનબૂચ નસદે મનસ્ત કે ફરૂરેાખ તરૂ અચ ઊરૂમચે મનસ્ત હોનરૂહાએ શાહાનશ આમૂખતમ અચ ઈદરૂ રવાનો ખેરહ સૂખતમ

યુ પયમાન કુનહ શાહે પૂએશ પઝીરૂ
કઝીન પસ ન અનીશહ અચ કારે પીરૂ
રવાનો તનો બને મન પીશે ઊસ્ત
અમરૂ મન્ને તાજસ્તો મરૂ મલ્લે પૂસ્ત

ત્યાર પછી એક વર્ષ સુધી ઇરાન દેશમાં ફરેક મોહલ્લામાં રડારોળ અને માતમ ચાલી રહી.

પેલાં “ગઝ” ના ગાડના તીર અને સામના દસ્તાનની યુક્તિ માટે- સઘળાં લોકો સવાર સાંજ રડતાં હતાં.

પેલી તરફ બહમન ગાજુસ્તાનમાં સિકારગાહમાં અને મેળમગાહમાં મસ્જલ હતો.

રસ્તમ તે પોતાના દુશ્મનને સવારી કરવા, શરાબ પીવા, અને પાદ-શાહી દરબારની રીતબાત શીખવતો હતો.

દરેક વાતમાં તે તેને પોતાના બેઠા કરતાં પણ વધુ ખ્યાશી રાખતો હતો- અને રાત દહાડો હસ્તે મુખે તેને પોતાની પાસેનો પાસેજ રાખતો હતો. તે ભવિષ્યના ક્ષપાં કામેથી ખબરદાર નહીં હતો-કે તેનાથી દુન્યામાં શું શું મુસીબતો ઠલી થશે?

અગરને તુ રોવટ સુધી ગમે એટલી નેકી કરે-તો પણ તે દુશ્મનથી દુશ્મની સિવાય બીજું કંઈ પણ બાહેર આવશે નહીં

બહમન માટે અને પોતાની માફી માટે
ગુસ્તાસપ ઉપર રસ્તમનું નામ.

અરઃદિયારને મરતી વખતે આપેલા કોલ મૂળબ બહમનને તાલીમ આપવાનું કામ જ્યારે અમલમાં આવ્યું-અને ગુસ્તાસપનાં વેર લેવાનાં કામનો અંત આવી ગયો,

ત્યારે રસ્તમે એક દુઃખ ભરેલું નામ તેની ઉપર લખ્યું-અને તેના બેઠાની સઘળી બાબતો લખાણથી લખી.

પહેલાં નામાની શરૂઆતમાં તે ચપ્સ ઉપર દુઆ કીધી-કે જેણે પૌક બોઝરખાહી કબૂલ કરી કીને છોડી દીધો છે.

પછી બીજું લખ્યું કે પાક ચઝદાન મારો ગવાહ છે-અને આ કામમા પેશ્તાન પણ મારો રેહતુમા છે,

કે મેં અરઃદિયારને ધણો સમજાવ્યો-કે કદાચ તેમ કીધાથી તે પોતાનું સર લડાઈથી પાછું ફેરવે

મેં તેને પોતાનો મુલક અને ખઝાનો વટિક આપી દેવા કહ્યું-પણ તેણે તો કંઈ પણ રીતે પોતાને માટે બસ આફતજ પસંદ કીધી

અને જમાનાએ પણ તેની તરફ હસ્ત મેં કર્યું નહીં-મારૂ દિલ તેથી અફસોસ અને દવા બન્ને દેખાડતું રહ્યું હતું

પણ આસ્માનનું ચક્ર એમજ ફર્યું-મોત આગળ કોઈનું ચાલતું નથી.

હવે આ દેશ છૂતનારો શાહજાદો બહમન મારે ત્યાં મારી આગળ છે-જે મારા મનથી બુદરપતિ સેતારા કરતાં વધારે ખોરેહમંદ ચેહરાનો છે પાદશાહોને લાયકની તાલીમ મેં એને આપી છે-અને તેમ કરતાં મારા છવ અને છુલ્લિને બાળી નાખી છે (એટલે તેની તાલીમ માટે મેં મારી મેહનત ખેંચી છે).

હવે જો તું માફી કબૂલ રાખનારો પાદશાહ મને વચન આપે-કે ‘હવે પછીથી આ છુલ્લાનાં કીધેલાં કામનો તે કરો વિચાર મનમાં નહીં લાવશે,’ તો મારો બન, મારૂં શરીર અને મારી જિંદગી સર્વ તારીજ છે-પછી હું ખઝાનો અને રાજપાત રાખતો હોઈ’ કે એક બીખારી હોઈ પણ હું તારીજ ચઢશ.”

૫૪૦ થુ આન નામહુ શુદ નચરે શાહે ભેહાન
પરાગન્દહુ શુદ દર મેયાને મેહાન
પેશુતન બેયામદ ગવાહી બેહાદ
મુખુનહાએ રેસ્તમ હમહુ કરુદ યાદ
હમાન બારીઓ પન્દો અન્દરે ખીશ
સખુન ગોહુતન અચ ગન્દ વચ મરે ખીશ
એ રેસ્તમ દેલે નામવર ગસ્ત ખુશ
નજદ નીચ બર દેલ એ તીમારુ પુશ

જ્યારે એવી રીતનું નામુ બેહાનના પાદશાહની નજદીક ગયું-ત્યારે તે નામુ સધળા સરારોની વચ્ચે ખુલ્લું થયું.

પેશતને આવીને સાક્ષી આપી-અને રસ્તમના બોલે બોલ કહી સંભળાવ્યા.

તેમજ તેને કીધેયો અકસોસ, તેને દીધેલી શીખામણ અને નસીહત અને પોતાના ખત્રાના અને મુલક આપી દેવા માટે કહેલા સખુનો પાદશાહને કહ્યા.

તે સાબળી નામદાર શાહ રસ્તમથી ખુશી થયો-અને અસ્ફંદિયારનાં મોતના દુઃખ છતાં નીસાસો મૂક્યો નહીં.

પાસોખુ નામએ રેસ્તમ અચ
ગોશ્તાસ્પ વ બાચ ખાન્દને
બહુમન.

ગુશ્તાસ્પ તરફથી રસ્તમનાં નામાનો
જવાબ અને બહુમનને
પાછું બોલાવવું.

હમ અન્દરહમાન નામહુ પાસોખ નેવેસ્ત
ખખાધે ખુઝેગી દેસ્તી બેકેસ્ત
ચુનીન ગોહુત કચ દઉરે અર્ખે બલન્દ
થુ ખાહદ રસીદન કસીશ ગઝન્દ
ખપરહીચ ચૂન બાચ દારદ કસી
અગર સૂએ દાનેશ ગેરાયદ બસી
પેશુતન બેગોહુત આનએ દર ખાસ્તી
દેલે મન ખખૂબી બેયારાસ્તી
એ ગરુદને ગદાન કે ચારદ ચુલસ્ત
બેરહમદ ગેદે ચુલસ્તહુ નગસ્ત
તો આની કે બૂદી વજાન બેહુતરી
બહેરો બકન્નૂચ બર મેહુતરી
૫૪૧ એ બીશી હરાનઅત બેખાયદ બેખાહુ
એ તખ્તો એ મેહુરે એ તીધો કોલાહુ
તો મારા બલએ દેલો દીદઈ
થુ શાહાને પીશીન પસન્દીદઈ
મરા હસ્ત દસ્તાન બલએ પેદર
કરામરે તૂ હમથુ કેશ્તહુ પેસર
ફેરેસ્તાહુ પાસોખ બેયાવરુદ ચૂદ
બદાનસાન કે ગુશ્તાસ્પ ફરુમદહુ બૂદ
અજાન નામવર પહુલવાન શાહ ગસ્ત
વરા દેલ એ અન્દરુ આઝાદ ગસ્ત
ચુનીન તા બર આમદ બરીન કાર ચન્દ
બેશુદ શાહુદાહુ બખાલા બલન્દ
બેરહમદ બા દાનેશો દસ્તગાહુ
એ શાહાન બર અકાપ્તહુ ફરુદે ભહુ
બેદાનેસ્ત ભમાસ્પ અચ નીકો બદ
કે ઈન પાદશાહી બખહુમન રસદ
બગુશ્તાસ્પ ગોહુત અચ પસન્દીદહુ શાહુ
તોરા કરુદ બાયદ બખહુમન નેગાહુ
એ દાનેશ પેદર હરુએ ભેસ્ત અન્દર બીચ
બલચ આમરો ગસ્ત બા આખરુચ

તેજ વખત તેણે તે નામાનો જવાબ લખાવ્યો-અને તેમ કરી ખુઝેગીના બાગમા એક ઝાડ પાંખું.

તેણે લખાવ્યું કે “જ્યારે ખુલ્લું આસ્માનના દોરથી કોઇને હાની પુગવાની હોય છે,

ત્યારે તે અગર કોઈ શખ્સ ગમે એટલી દાનાઈ વાપરે પણ તે સાવચેતી રાખ્યાથી તે આફત કેવી રીતે અટકાવી શકે?

તારી શુ થું ધારણા હવી તે સધળી પેશતને અને કહી-તે પોતાની બલાઈએથી મારું દિલ આરાસ્તા કર્યું છે.

ફરતા આસ્માનથી કોણુ છટી શકે છે?-હઠાપણુવાળો શખ્સ એક બની ગયલા બનાવની આસપાસ ફરતોજ નથી (યાને તેને ચાહ કરતોજ નથી).

તું આગળ હતો તેવોજ હાલ છે બદલે તેથી પણ વધારે ચઢિયાતો છે-તું હિંદુસ્તાન કન્નેજ વગેરે મુલકનો પાદશાહ છે.

તને તખ્ત, મોહર, તલવાર કે કોલાહ વગેરે જે કાંઈ વધુ બેઠયે તે માગી લેજે.

તું ગોચા મરૂ દિલ અને આંખ છે-અને આગળ પાદશાહોના બેટોજ તું મને વહાલો છે.

તારો ઝાલ મારા બાપની જગ્યાએ છે-અને તારો બેટો ફરામરૂ મારા માથાં ગયલા બેટા અસ્ફંદિયાર જેવોજ છે.”

પછીજીવેલી રીતે ગુશ્તાસ્પે ફર્માવ્યું હતું-તેવી રીતે પેલો કાસેદ રોતાળી કરતો જવાબ લાવ્યો.

તે જવાબથી નામવર પેહલવાન ખુશહાલ થયો-અને તેણે દિલ સધળા ગમથી મોકળું થયું.

એવી રીતે આ બાબત ઉપર પણ ફેટોક વખત નીકળી ગયો-અને શાહઝાદો બહુમન પણ કંધારીને કદાવર થયો.

તે અકસમદ, હઠાપણુવાળો અને ઝોરાવર બન્યો-અને બીજા પાદશાહો કરતાં વધુ ગળકાટ અને દમામ સાધેનો નીકળ્યો.

હવે જ્યારે ભમાસ્પે સારા માઠા મઠોની તપાસ ઉપરથી એણે બંધુ-કે “આ પાદશાહી બહુમનનેજ મળશે.”

ત્યારે તેણે ગુશ્તાસ્પને કહ્યું કે “આ પસન્દગી પામેલા પાદશાહ!-તારે હવે બહુમન ઉપર નજર કરવી બેઠયે.

તેના બાપની જેવી ખાહેરા હવી તેવીજ તાલીમ તેણે હાલ મેળવી છે અને હવે તે આબરુ ઉગ્રજવાળો બન્યો છે.

અબીઆનહુ કેશવર કરાવાન બેમાન્હ
કસી નામએ તુ બર ઊ બર નખાન્હ
અબહુમન યકી નામહુ બાયહુ નેવેસ્ત
અસાને ફેરખતી અબાયે બેહેસ્ત
કે દારી અગીતી ભેચ ઊ ચાહમાર
એસારન્હએ દર્દે એરફન્હેયાર
ખુશ આમહુ સખુન શાહુ ગુસ્તાસ્પર
ભેફરૂમહુ ફર્ખોન્હુ જામારેપર
કે ભેન્વીસ ચક્ નામહુ નચ્દીકે ઊચ
ચકી સુએ મર્દનકરી નામભૂય
કે ચચ્દાન સેપાસ અથ જહાનપહુલવાન
કે મા અચ તો શાદીમે રઉશનરવાન
નબીરહુ કે અચ જાન ગેરામી તરસ્ત
બદાનેશ એ જામારેપ નામી તરસ્ત
અખખતે તો આમૂખત ફર્હંગો રાય
સજહ અર ફેરેસ્તી વરા બાચ જાથ
ચકી સુએ અહુમન કે હમ દર જમાન
સુ નામહુ બેખાની બહાણુલ મમાન
કે મારા બદીદારત આમહુ નેયાચ
બર આરાય કારો ફેરગી મસાચ
સુ નામહુ અમોહુર અન્દર આવરૂદ શાહુ
ફેરેસ્તાદહુરા ગોફત બદાર રાહુ
બરેસ્તામ સુ બરખાન્હ નામહુ હબીર
અજાન શાહુ શુદ મર્દે દાનેશ પઝીર
એ ચીઝી કે બુદેશ અગજ અન્દર
એ ખૂતાનો અચ ખન્જરે આબુગુન
એ બહુસ્તુવાનો એ તીરો કમાન
એ ચૂપાલ વચ ખન્જરે હેન્દવાન
એ કફૂર વચ ગુશ્ક વચ ઊદે તર
હમ અચ અગજરો મઉહરો સીમે જર
એ દીખાઓ અચ જામએ ના ખુરીહ
પરસ્તાર વચ ફરકે ના રસીહ
કમરહાએ જરૂરીનો સીમીન સેતામ
એ ચાફત પુરુ કર્દહુ જરૂરીન દો જામ
એ અરેપાને તાઝી પલગીનહુ ઝીન
બઝીનો સેતામથ નેશાન્હુ નેગીન
ચકી તાજ પુરુ મઉહરો શાહુવાર
ચકી તઉકે જરૂરીન જબરજહ નેગાર
હમહુ પાફ રેસ્તામ અબહુમન સેપોરૂદ
બરન્હુ અગજરે ઊ બર શુમેરૂદ
તહરતન દો મન્જેલ બેયામહુ બરાહુ
પસ ઊરા ફેરેસ્તાહ નચ્દીકે શાહુ
સુ ગુસ્તાસ્પ રૂએ નબીરહુ બેદીહ
શુદ અચ આમે દીદહુ રોખથ ના પહીહ
બદ ગોફત એરફન્હેયારી તો બસ
નમાની અગીતી ભેચ ઊરા બકચ
અજાન પસ હમી ખાન્દેશ અરૂશીર
સુ દીદેશ બદાન ખૂનહુ વયશ હેલીર
મવી બૂદ બા ચૂરો ગીરન્હુ દસ્ત
એરફમન્દો દાનાઓ ઉઘહ પરસ્ત

તે પારકા મુલકમાં બહો વખત રહ્યો છે-અને તારી તરફ એક કાગઝ ૫૪૨
પણ કાઢ્યે તેને વંચાવ્યું નથી (ચાને તે લખ્યું જ નથી)
માટે તને બેહેસ્તના બાગમાંનાં એક ઝાડ જેવું-સરસ નામુ બહમન
ઉપર લખવું બેઠ્યે.

હવે હુન્ધ્યામાં અરફન્હેયારનો ગમ વીસરાવનાર તેના વગર બીભ
કેણને તું માદગાર તરીકે રાખે છે ?”

પાદશાહ ગુસ્તાસ્પને એ વાત પસંદ પડી-જેથી તેણે મુબારક જમા
રપને ફર્ખવ્યું,

કે “એક કાગઝ બહમન ઉપર-અને એક બહાદુરી બરેલા નામદાર
રસ્તમ ઉપર લખા.

કે ‘ઓ બેદાન પેહલવાન! હું ખોદાતાબાના શુકાના કરે જુ’ કે
તારાથી અમો ખુશહાલ અને નશિન્ત છવના બન્યા છીયે.

મારો નબીરો કે જે મને મારા જન કરતાં પણ વધારે ખ્યારો છે-
અને જે જમારેપ કરતાં પણ દાનાઈની અંદર વધારે નામાંકિત થયેલો છે.
અને જે તારાં રોશન બખતની મદદથી દાનાઈ અને અકલ શીખ્યો
છે-તેને હવે જે તું પાછો મોકલી આપે તો મેહરબાની યાય’

એક કાગઝ બહમન ઉપર લખ કે-“જેવું તું આ કાગઝ વાંચે તેવો
દુરત તું ગાણુલ છાડને

કારણ તને જોવા માટે મારો છવ બરાઈ રહ્યો છે-માટે કાંઈ પણ
દીલ ક્યાં વગર તારાં કામની તૈયારી કરને.”

જ્યારે પાદશાહે તે નામા ઉપર પોતાની મોહર કીધી-ત્યારે કાસેદને ૫૪૩
કણુ કે “ચાલ જલ્દી રસ્તો કાપ”

હવે જ્યારે નવીસંદાએ રસ્તમની આજળ તે કાગઝ વાંચી સંભળાવ્યું-
ત્યારે તે સાંભળીને તે દાના રાખસ ખુશહાલ થયો

પછી જે ચીઝી કે તેના ખજાનામાં હતી-તેમાંથી બખતરો, ચેહરી
પાણી પાયલાં ખજરો.

ઘોડાનાં બખતરો, તીરો, કમાનો-ગોઝાં અને હિંદી તલવારો,

કપૂર, કસ્તુરી, લીલું અગર-તેમજ અંબર, ગોહર, રૂપ, સોનું,

રેશમી કપડાં, હકબદ તાકાઓ-ખાંડીઓ, નાની વચના ગોલામો,

સોનેરી કમરબદો, રૂપેરી લગામો-ચાફતથી બરેલી સોનેરી બે જામો,

અરબી ઘોડાઓ અને ચિત્તાનાં ચામડાંનાં ઝીનો-તેનાં બેસવાનાં ઝીન
અને લગામમા નગીના જડેલા હતા

તેમજ એક પાદશાહી ગોહર જડિત તાજ-પોખરાજ જડેલી એક
સોનેરી સાકળી.

એ સધળું રસ્તમે બહમનને ભેટ આપ્યું-અને તે અરખાબ લઈ
જનાર માણસે તેના (બહમનના) ખજાનચીને સધળું ગણી આપ્યું.

તહેમતન રસ્તમ પોતે તેની સાથે બે મનઝેલ સૂધી રાહમાં ગયો- ૫૪૪
પછી તેને પાદશાહની નચ્દીક મોકલ્યો

જ્યારે ગુસ્તાસ્પે પોતાના નબીરાનો ચેહરો જોયો-ત્યારે આંખમાંનાં
આંસુએ કરી તેનો ચેહરો ઢકાઈ ગયો.

તે બોલ્યો કે “તું બસ એક અરફન્હેયારજ છે-તેના સિવાય તું
હુન્ધ્યામાં કાંઈને મળતો આવતો નથી.”

પછી જ્યારે પાદશાહે તેને એવી રીતનો બહાદુર જોયો ત્યારે તેને
“અફશીર” ને નામે બોલાવવા લાગ્યો.

તે એક કોવતમંદ અને મજબૂત હાથવાળો પેહલવાન હતો-તેમ
અકસમંદ, ડહાપણવાળો અને ખોદાની પસંદગી કરનારો હતો.

થુ ખરૂં પાય ખૂદી સરખાનું શરતે ઊય
એ જાનું ફેણું તરૂં છુદી શરતે ઊય
હમી આજમુદશ બચકું અન્દ ગાહુ
હમી કરૂં આલાએ ઊરા નેગાહુ
અમયદાનો હંગામે બચકો રોકારૂ
ગવી ખૂદ માનન્દે એરકુંદેયારૂ
અચ ઊ હીચ ગુસ્તારપ નેશીકૂતી
અદીદારે ઊ ખરૂં બલન રીકૂતી
હમી ગોકૂત કીનમ જહાનદાર દાહ
ધમી ખૂદમ અચ ખૂદરે તીમાર દાહ
૫૪૫ બેમાનાહ તા બવેદાન અહમનમ
થુ ગુમ શુદ સરકાચ રૂધનતનમ

સેતાયેશે સુલ્તાન મહમૂદ વ આ-
ધાએ કાશતકુ શુદને રાસ્તમ
અફેરીએ શવાદ.

સરૂ આમદ કુનૂન રચમે એરકુંદેયારૂ
કે બાવીહ બાદા સરે શહૂરૂયારૂ
હમીશહુ એ દેલ રન્જ પદાખતહુ
અમાનહુ અફર્મને ઊ સાખતહુ
દેલશ બાદ શાદાનો તાજશ બલન્દ
અમદન અફઅનદીશે ઊરા કમન્દ
કુનૂન કાશતને રાસ્તમ આરીમ પીશ
એ દફતરૂ હમીદન અગોકૂતારે ખીશ
યકી પીરૂ છુદ નામશ આઝાદસરૂ
કે બા અહમદે સહલ છુદી બમરૂ
કુલ નામએ ખુસવાન દાશતી
તનો પયકરે પહલવાન દાશતી
દેલી પુરૂ એ દાનેશ સરી પુરૂ સોખન
અખાન પુરૂ એ ગોકૂતારૂદાએ કોહન
અસામે નરીમાન કરીદશ નેજાહ
બસી દાશતી રચમે રાસ્તમ બયાહ
બેગૂયમ સખુન આનએ જૂ યાકૂતમ
સખુનરા ચકુ અન્દરૂ દેગરૂ બાકૂતમ
૫૪૬ અગરૂ માનમ અન્દરૂ સેપન્જ સરાય
રવાનો ખેરૂ બાશદમ રહુતુમાય
સરૂ આરમ મન ઇન્ નામએ રાસ્તાન
અગીતી બેમાનહુ એ મન દાસ્તાન
બનામે જહાનદાર મહમૂદ શાહુ
અબૂલકાસેમ આન કરૂં દીલીમો ગાહુ
બોદાવન્દે ઇરાનો તૂરાનો હન્દ
અફરૂશ જહાન શુદ થુ રૂમી પરન્દ
અબાખશેશ હમહુ ગન્જ બેઆગનહુ
અદાનાઇએ નામ ગન્જ આગનહુ
ખુજોગસ્તો ચુન સાલેયાન ખુજરૂદ
અજૂ ચૂયહ આન કસ કે દારૂ ખરૂદ

જ્યારે તે હોયો થતો ત્યારે તેના હાથનાં આંગળાંનાં ટેરવાં તેનાં
ધુંટણથી પણ વધારે લાગ્યા જતાં હતાં.

પાદશાહ તેનાં ખુલ્લ કદની તપાસ કરવા લાગ્યા-અને થોડોક વખત
તેને અડમાવવા લાગ્યો.

તે છું લડાઇનાં મયદાનમાં કે છું ખુશીની મજલેસમાં કે રોકારમાં-
અસ્ફદિયાર જેવોજ એક પેહલવાન નીકળ્યો.

ગુસ્તારપ તેનાથી ધરાતોજ ન હતો-અને તેના દીદાર ઉપર બનથી
ફિદા થતો હતો.

તે એમ બોલતો હતો કે “હું” અસ્ફદિયાર માટે ગમગીન રહેતો
હતો અને તે ગમગીની દૂર કરવા માટેજ ખોદાતાલાએ મને આ આપ્યો છે.

જ્યારે મારો સરકશા રૂઝનતન બેટો ગુમ થયો છે-ત્યારે મારો બહ
મન બવેદાન સૂધી કાયમ રહેશે!”

સુલ્તાન મહમૂદની તારીફ. શાગાદના
ફરેબથી રસ્તમના માર્યા જવાની
દાસ્તાનની શુરૂઆત.

અસ્ફદિયારની રસ્તમ સાથની લડાઈ હવે પુરી થઈ છે-પાદશાહ
(મહમૂદ) અમર જીવે!

તેનો જીવ રંજમાંથી હમેશે ફારેગ રહેશે-અમાનો તેના હોકમને
તાબે રહેશે!

તેવું દિલ ખુશ રહેશે અને તેની પાદશાહીની ચઢતી થશે!-તેના
હુશમનની ગર્હનમા ફાસો પડશે!

હવે રસ્તમના મરણની વાત બૂતાં દફતરમાંથી મારી કવિતામાં
લખું છું.

એક વૃક્ષ વચનો “આઝાદસર્વ” નામનો શખ્ત હતો-જે મર્વ શેહ
રમાં “અહમદે સહલ” ની દરબારમાં રહેતો હતો.

તેની પાસે ધરાની પાદશાહોની તવારીખ હતી-તેવું શરીર પેહલવાની
કદવું હતું.

તે અનુભવી માણસ હતો અને તવારીખ બહુનારો હતો-અને બૂતી
તવારીખનું વર્ણન મોઢેથી કહેતો હતો.

નરીમાનના છોકરા સામ સાથે પોતાની વધાવણી મેળવતો હતો-
અને રસ્તમે કહેલી ધણી લડાઇઓ તેને ચાહ હતી.

તેની પાસે જે તવારીખ મને (રસ્તમના મરણ વિષેની) મળી છે
તે હું લખુ છું-અને તેની વિગતો એક બીબ સાથે ગોઠવું છું.

જે હું આ ત્રણપાય દિવસની જુન્યામાં જીવતો રહીશ-અને મારો
આત્મા અને ઠહાપણ મને નેક રસ્તે ચલાવશે,

તો આ દીનદાર લોકોની તવારીખ લખવાનું કામ હું પુરું કરીશ-
અને તે મારી પાછળ જુન્યામાં ચાદગાર રહી જશે.

ઓ અબૂલકાસેમ! દેશના રક્ષક મહમૂદશાહના નામના તેનાં તાજ,
તખત અને કીર્તિના સહગન્દ લઈ કહુ છું,

કે તે ઇરાન, ટૂરાન અને હિન્દુસ્તાનના ધણીની-નેકનામીથી તમામ
દેશ રૂમી રેશમ જેવી નર્મ થઇને તાબેદારી કરે છે.

તે પોતાનો ખજાનો દાન ધર્મમાં વાપરે છે-તેજ પ્રમાણે પોતાની
દાનાઈથી અને મોટાં નામથી ખજાનો મેળવે છે.

તે એક મહાન પુરૂષ છે અને વખતના વહેવા સાથ-દરેક અકલમદ
માણસ બોલતો જશે,

એ રજાએ એ બપોરે એ બપોરે શોકાર
એ દાદશ જહાન રૂંદ પુર અજ યાદગાર
પુતુકે આન કે બીનદ કોલાહે વરા
હમાન આગાહો સેપાહે વરા
હો ગુરો હો પાએ મન આહુ ગેરેકત
તેહી દસ્તીએ સાલ નીરુ ગેરેકત
એબસ્તમ બીન યુનહુ બહાહુ અખત
બેનાલમ એ અખતે બહો સાલે સખત
શબો રૂઝ આનમ હમી આફીન
અરાન દાહબરુ શહૂરયારે જમીન
હમહુ શહૂર બા મન બરીન ચાવરન્દ
અગરુ અન્દ બહુ દીનો બહુ ગઉહરન્દ
કે તા બે અતખતે કંધ અરુનેશરેત
દુરે કીનો દસ્તે બહીશ એબસ્ત
એપીઆનદ આનરા કે બીરી કુનદ
અગરુ અન્દ બીરી બપીરી કુનદ
એબખશાયદ આનરા કે દારદ અરદ
વજ અન્દાકએ રૂઝ અરુ નુઝરદ
અજુ યાદગારી કુનમ દરુ જહાન
કે તા હસ્ત મદુમ નગદદ નેહાન
બીન નામએ શહૂરયારાને પીશ
બુઝોગીનો જન્ગી સવારાને પીશ
હમહુ અજમે રજમરેતો રાયો સોખન
અજસ્તહુ બસી કારુહાએ કોહન
હમાન દાનેશો દીનો પર્હીએ રાય
હમાન રહુ નમૂદન બહીઅરુ સરાય
એ ચીઝી કંઝીશાન પસન્દ આયદશ
હમાન રૂઝે બે સૂદમન્દ આયદશ
અઝાન અરુતરુ આન યાદગારશ બુવહ
હમાન મૂનેસે રૂઝબારશ બુવહ
હમીન અશમ દારમ બહીન રૂઝબાર
કે દીનારુ યાઅમ મન અજ શહૂરયારુ
કે અજ મન પસ અજ અરુ મનદ નશાન
એ ગન્જે શહનશાહે ગર્દનકશાન

કુનૂન બાજુ ગર્દમ બગોફતારે સરુવ
ફોરુઅન્દએ સહુલે માહાન અમરુવ

કે તેની લડાઇઓની, તેની બલ્લેશની, તેની દરબારની, તેના શોકાર-
આહની-અને તેના ઇન્સાફની સાબિતીઓ. કુન્યામાં દરેક જગ્યાએ નજર આવે છે
ખરો ભાવશાળી તે માણસ કે જે તેનાં તાજના, દરબારના અને
લસકરના હીદાર કરતો હોય

મારા બંને કાન અને મારા બંને પગમાં હવે ખલલ પડી છે-મારી
અરીબાઇ અને વજ્ર વધ જોર કરી રહી છે.

બદ નસીબી મને એવી રીતે જકડી લીધો છે-કે બદબખ્તીની અને
વજ્ર વધની દર પળે કડવી ક્યાંઈ મને કરવી પડે છે.

પણ રાત દિવસ તે ઇન્સાફી દેશના પાદશાહના હકમાં કુઆ ૫૪૭
અઝારું છું.

જે કે શેહરમા ધણીકો બેઇમાન અને બદબત છે, છતાં સર્વ લોકો
મારાં મતને મળતા થયો,

કે જ્યારથી તે પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેઠો છે-ત્યારથી લડાઇ ટંટાનો
દરવાજો અને બૂરાઇનો હાથ બંધ થયો છે.

એક માણસ વડાઈ કરીને માત્ર પોતાનું એટલકદ દેખાડવા માગતો
હોય-તો પણ તે વડાઇખોરાને માર્યા વગર રહેતો નથી.

પણ જે અકલમંદ હોય છે તેની ઉપર મેહર ઉતારે છે-અને-પોતાનાં
ઝારથી હાથ ઓળંગી જતો નથી.

કુન્યામા તેની એવી યાદગારી રાખી જઈ રાકે-કે જ્યાં સૂધી ઇન્સા-
નની હયાતી રહેશે ત્યાં સૂધી તે ઝાંખી પડશે નહીં.

કદીમ ઝમાનાના પાદશાહો, સરદારો અને લડાયક સવારોની આ
તવારીખમાં,

પાદશાહી મજલેસની, લડાઇઓની, દાનાઇની, તવારીખની અને ધણી
ભૂતા ઝમાનાનાં કામેની ખીના આવેલી છે

તેની અદર લાગબા-અનુબવની, દીનધર્મની, પરહેઝગારીની, ડહાપણની
અને મીનોઇ કુન્યા તરફ જવાના સાચા રસ્તાની વિગત સમાયલી છે

તે સર્વ ખીનામાંથી જે તેને પસન્દ આવતી હોય-અને ઝિંદગી દર-
મેયાન કામ આવતી હોય,

તેનાં કરતાં પણ વધારે સારી શાહ મહમૂદની યાદગારી જળવાઈ પડદ
રહેશે-બદકે તેના ઝમાનાના સમાગમમાં પણ હમેશા આવતી રહેશે.

અને તે એજ કે હાલ હું પાદશાહથી પેસાની મદદની આરા
રાખું છું.

કે જેની સવળતાથી આ તવારીખ લખવાનું કામ પુરું કરી, આ મોટા
સરદારોના શેહન્શાહની આપેલી પેસાની મદદની સાબિતી મારાં મોત પાછળ
મારા પોતાના હાથેજ હું મેલી ભઈ.

હવે હું આઝાદસર્વની વાત ઉપર પાછો આવુ છું-જે મર્વની અંદર
માહાનના વતની સરદાર અહમદે સહુલની દરબારને શોભાવતો હતો.

પયદા શુદને શધાદ વ ફેરેસ્તાદને
ઝાલુ ઊરા નઝદે શાહે કાબુલ વ
કદખુદાઈ કર્દને બે દોખતરે
શાહે કાબુલરા.

શાગાદનું પયદા થવું અને ઝાલનું તેને કાબુલના
પાદશાહની નઝદીક મોકલવું અને
તેનું કાબુલના પાદશાહની
બેદીને પરણવું.

શુનીનુ અયદ આન પીરે દાનેશ પેઝીરુ
કુનરુમનો અયન્દહો યાદગીરુ

તે કુનર બરેલો, સારી રીતે જાણનારો, યાદદાર ત શક્તિવાળો અને
ડહાપણ ધરાવનાર બુઢો એ પ્રમાણે કહે છે,

કે દરૂ પદ્ધતિએ જાણે જુદા અન્દર
નવાજદત્તે ફરો જુદા અન્દર
કનીઝક પેસરૂ જાદ અજૂઈ ચકી
કે અજ માફ પયદા નજૂદ અન્દર
બખાલાઓ દીદારે સામે સવાર
વજૂ શાહ શુદ ફૂદએ નામદાર
સેતારફ રીનાસાનો કુન્દઆવરાન
એ કશમીરે કાજુલ ગુઝીદફ સરાન
એ આતેશપરસ્તો એ ચહદાનપરસ્ત
મરફતન બા ઝીએ ફરો અદસ્ત
૫૪૬ ગેરફતન હરૂ ચક્ર શુમારે સેપેહરૂ
કે દારૂ બદાન ફૂદકે ખુરૂદ મેહરૂ
શુ દરૂ અખતરે ખુરૂદ કદંથ નેગાહ
પેશ્તેન્દફ દીદ અખતરશરા તખાહ
સેતારફ શુમાર કાન શેગેફતી બેઝીદ
હમી ઈન્ બદાન આન બહીન્ બેન્ગરીદ
બેગોફતન બા જાલે સામે સવાર
કે અય અજ બલન અખતરાન યાદગાર
ગેરફતીમે દીદીમ રાએ સેપેહરૂ
નદારૂ બહીન્ ફૂદકે ખુરૂદ મેહરૂ
શુ ઈન્ ખુલ્લેહરૂ બમદી રસહ
બગાહે દેલેરીઓ ગદી રસહ
કુનહ તોખએ સામે નયરમ તખાહ
કરસ્ત અન્દર આરૂ બહીન્ દસ્તગાહ
હમલૂ સીસ્તાન જૂ શવહ પુરૂ ખેરૂશ
વજૂ શહરે ઈરાન બરૂ આયહ બજૂશ
શવહ તરખ અજૂ રૂઝ બરૂ હરૂ કંસી
વજાન પસ બગીતી નમાનહ બસી
ધમી ગસ્ત અજાન કારૂ દસ્તાને સામ
એ દાદારે ગયહાન હમી મોરૂદ નામ
૫૫૦ અયહદાન યુનીન્ ગોફત કય રહુતમાય
તો દારી સેપહરૂ રવાનરા બપાય
બહરૂ કારૂ પોસ્તો પનાહમ તોઈ
તુમાયન્દએ રાયો રાહમ તોઈ
સેપહરૂ આફ્રીદીઓ અખતર હમાન
અઝીન્ નીકુઈ ખૂદ મારા ગમાન
બજેઝ કામે આરામે ખૂબી મબાહ
વરા નામ કદંથ સેપહરૂદ શધાહ
હમી દાશતશ તા શુદ અજ શીરૂ સીરૂ
દેલારામે જુદન્દો યાદગીરૂ
બદાનમલૂ કે ફૂદક બરૂ અકાખત યાલ
બરે શાહે કાજુલ ફેરેસ્તાહ જાલ
જવાન શુદ બખાલાએ સર્વે બલનહ
સવારે દેલાવરૂ બગોઝો કમન્દ
સેપહરૂદારે કાજુલ દરૂ ઊ બેન્ગરીદ
હમી તાલે તખતે કધરા સઝીદ
બગીતી બહીદારે ઊ ખૂદ શાહ
બદ્દ હાદ રોખતરૂ એ બહરૂ નેઝાહ
એ ગન્જે ખુઝારૂ આન એ ખૂદ દરૂબરશ
ફેરેસ્તાહ બા નામવરૂ રોખતરૂ

કે જાણનાં અનાનખાનામાં એક બાંદી હતી-જે સારી રીતે તમ્બુરે
વગાડી બાજતી હતી અને અચ્છી ગાનારી હતી
તે બાંદીએ જાણથી એક બેઠાને જન્મ આપ્યો-જેના ચેહરામાં અને
માહતાબમાં કાંઈ ફેર હતો નહીં.

જે કદમાં અને ચેહરામાં સામે સવારની મિસાલનો હતો-તે છાકરાથી
નામદાર જાણતું કુટુંબ ખુશહાલ થયું

કાજુલ અને કેશમીર દેશના પહેલે દરજ્જાનો મોટા અને પ્રવીણ
ગુબ્બીઓ,

તેમજ મોબેદી ટોળામાંના તેમજ બેહદીન ટોળામાંના ત્રેપીઓ-રૂમી
મહદુલ્લીઓ લઇને ગયા

અને દરેક જણે આસ્માનની ગણતરી કરવા માંડી-કે “તે આસ્માન
આ નાનાં બાળક તરફ પોતાની માયા મેહરબાની કેવીક રાખે છે?”

જ્યારે તે નાના બાળકના મલ તપાસી બેઠા-ત્યારે પેલા બેઠારને
તેના સેતારા નેહસ્ત માલૂમ પડ્યો.

પેલા ગુબ્બીઓએ જ્યારે આવી અન્યથા બેઠ-ત્યારે તેઓ એકમેકને
બેલા લાગ્યા.

પછી તેઓએ સામે સવારના જાણને કહ્યું-કે “ઓ ખુલદ નસીબ
ધરાવનારઓમાના એક યાદગાર રહેલા!

અમેએ આસ્માનનો ભેદ ખોળી કાઢી તપાસી બેઠા છે-અને આસ્માન
આ નાના બાળક ઉપર માયા મેહરબાની ધરાવતું દેખાતું નથી.

કારણકે જ્યારે આ ખૂબસૂરત બાળક હાથરને મોટું થશે-અને મદા
નગી તેમજ બહાદુરીના વખતમાં આવી લાગશે,

ત્યારે સામ નરીમાનના ખાન્દાનનો નાશ કરશે-અને આ કાજુલની
રાજગાદીને ડવાલ લાવશે.

તેનાથી તમામ સીસ્તાન પોકાર ભરેલું થશે-અને તેનાથીજ ઈરાન
શેહર બેશમા આવશે

તેનાથી તમે દરેક જણનો દહાડો કડવો એહર બેવો બનશે-અને
ત્યાર પોતે પણ દુન્યામા વધુ વખત રહેશે નહીં.”

તેના આવા કામે સાંભળી સામનો દસ્તાન ગમગીન થયો-અને
દુન્યામા પયદા કરનાર સાહેબનું નામ ચાદ કરવા લાગ્યો.

તે ખોદાતાલાને એ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યો કે “ઓ રેહનુમાઈ કરનારા
સાહેબ! તુંજ આ ફરતા આસ્માનને કાયમ રાખે છે.

દરેક કામમા તુંજ મારી મદદ કરનાર અને બચાવનાર છે-તુંજ મને
સારી સલાહ અને નેક રસ્તો દેખાડનારો છે

તેજ આસ્માનને અને તેમાના સેતારાને પયદા કીધા છે-અને તેમ
જુથી અમે ભલાઈનીજ આશા રાખ્યે છીએ.

સૌભાગ્ય, સુખ અને બલાઈ સિવાય અમારાં નસીબે બીજું કાંઈ
મળતું ના.”-સરદાર જાણે તેનું નામ “શગદ” પાડ્યું

તે ધાવતો બદ પડ્યો, દેખાવડો થયો, બેલનો ચાલનો અને યાદ-
દાશત શક્તિ ધરાવતો થયો, ત્યાં સુધી જાણે તેને રાખ્યો.

પછી જ્યારે તે છાકરા મોટા થયો-ત્યારે જાણે તેને કાજુલના પાદ-
શાહની પાસે મોકલી આપ્યો

હવે જ્યારે તે જવાન ખુલદ સરાવર બેલા કદનો થયો-તેમજ ગોર્ડ
અને કમદ લાયકનો એક દિલાવર બન્યો,

ત્યારે તે કાજુલનો સરદાર તેનીજ ઉપર નઝર રાખવા લાગ્યો તે તેને
પાદશાહી તાજ તથા તખતને લાયકનો સમજવા લાગ્યો.

બેહાનમા તેનાજ દીદારથી તે ખુશહાલ હતો-અને તેનું બેચું
ખાન્દાન સમજીને પોતાની બેઠી તેને-આપી

અને તે નામદારી ભરેલી છાકરી સાથે તેને લાયકની જે કાંઈ સુદર
બેઠા પોતાના કીમતી ખજાનામાં હતી તે પણ મોકલી આપી.

હમી દારતશ ચૂન ચકી તાઝહ સીખ
કચ અખતર નેચાચહ બર ઊ બર નેહીખ

તે તેને એક તાઝાં સેબકની મિસાળ સંભાળથી રાખવા લાથે- ૫૫૧
કે “સેતારાની ચાલથી કાંઈ તેને હાનિ પુગે નહીં”

ચારહુ નમૂદને શધાહ બશાહે
કાબુલ દર આરએ કોરતને
રોસ્તમ.

રાગાદનું કાબુલના પાદશાહને રસ્તમને
મારવા માટે યુક્તિ
કેખાડવી.

યુઝેઝાને ઈરાને હેન્દુસ્તાન
એ રોસ્તમ ઝંદહી હમી દારતાન
ચુનાન યુદ્ધ કે હર સાલ ચક્ર અર્ધે આવ
એ કાબુલ હમી ખાસ્તી ખાઝો સાવ
દર અનીશએ મેહુતરે કાબુલી
ચુનાન શુદ્ધ કચ ઊ રોસ્તમે ભયુલી
નગીરહ એ કારે રેશમ નીચ ચાહ
અઝાન પચ કે દામારે ઊ શુદ્ધ શધાહ
અહમદએ ખાઝ આમદ આન મેસ્તદહ
હમલ શહરે કાબુલ અહમ બર ઝંદહ
રેઝમ શુદ્ધ એ કારે મેરાદર શધાહ
નકરહ આન સખુન પીરો કચ નીચ ચાહ
બુનીન ગોકૂત બા શાહે કાબુલ નેહાન
કે મન સીર મસ્તમ એ કારે નેહાન
મેરાદર કે ઊરા એ મન શરમ નીસ્ત
મરા સૂએ ઊ રાહે આઝરમ નીસ્ત
એ મેહુતર મેરાદર એ બીખાનઈ
એ ફઝાનહ મર્દા એ હીવાનઈ
એસાઝીમો ઊરા બદામ આવરીમ
બગીતી બહીન કાર નામ આવરીમ
એગોકૂતદહ હરહ બશબર શુદ્ધ
બઅનીશહ અચ માહુ બરતર શુદ્ધ
નેગર તા એ ગોકૂતસ્ત મર્દે બરહ
કે હર કચ કે બહ કરહ કચકર બરહ
શબી તા બર આમદ એ ફૂલ આકૂતાબ
હો તનરા નેચામદ સર અન્દર બખાબ
કે મા નામે ઊ અચ નેહાન ગમ કુનીમ
રેહો દીદએ ઝાલ પુર નમ કુનીમ
ચુનીન ગોકૂત બા શાહે કાબુલ શધાહ
કે ગર ઝીન સખુન દાહ ખાહીમ દાહ
ચકી સર કુન મેહુતરાનરા બેખાન
મયો રૂદો રાએશગરાનરા બેખાન
બમય ખુદન અન્દર મરા સરહ ચૂચ
એચાને સખુન ના જવાન મરહ ચૂચ
એ ખારી શવમ સૂએ કાબુલસેતાન
બેનાલમ એ સાલારે કાબુલસેતાન
એ પીરો મેરાદર એ પીરો પેદર
તોરા ના સઝા ખાનમો બહ ગોકૂત

ધરાન અને હિન્દુસ્તાનના યુઝેઝા લોકો-રસ્તમ માટે ધણીક વાતો
કરતા હતા

તે એમ હતી કે રસ્તમ દર વર્ષે એક ગાયનું ચામડું બરીને-કાબુલ
પાસેથી ચોથાઈ અને ખરાબ લેતો હતો.

હવે કાબુલી સરદારના વિચારમાં એવું આવ્યું કે કાબુલી રસ્તમે
તેની પાસેથી,

પોતાનો બાઈ રાગાદ તેનો જમાઈ થયો છે તો પછી ચોથાઈ લેવાની
દરકાર કરશે નહીં

પણ જ્યારે મેહસૂલનો વખત થયો અને તે લેવામાં આવ્યું-ત્યારે
આખું કાબુલ રોહર બળભળાટમાં પડી ગયું.

પોતાના બાઈનાં આવાં કામથી રાગાદ ગુસ્સે થયો-તો પણ તે બાત
કોઈ આગળ બોલ્યો નહીં

પણ તેણે કાબુલના પાદશાહને ક્ષપી રીતે કહ્યું-કે “હું” કુન્યાનાં
આવાં કામથી ખરાઈ ગયો છું.

જે બાધને કે મારા માટે કશી લાગણીજ નહીં હોય-તેની આગળ
જવાનું હું આપર ભરેલું જોતો નથી

આવો વડો બાઈ મારે મનસે પારકા જેવાજ છે-આવો એક બાઈ
મારે મનસે ડાહ્યો હોય કે હીવાનો હોય તે સરખુંજ છે.

માટે આપણે કોઈ યુક્તિ કરીને તેને ફાંદામાં લાવ્યો-અને એમ કરી ૫૫૨
કુન્યામાં આપણું નામ કાઢ્યું.”

પછી તેઓએ મનસૂઓ કીધો અને એકમત થયા-અને હવે બાહરના
વિચાર ધરાવનારા બની ગયા

તુ જો કે આ બાબતમાં એક ડહાપણ ભરેલા માણસે શું કહેલું છે?—
કે “જે કોઈ શખ્સ બહી કરે છે તે શેવટે બહીનોજ બહો પામે છે.”

આખી રાત જ્યાં સૂધી પહાડ ઉપરથી આકૂતાબ નજર આવ્યો ત્યાં
સૂધી તે બન્નેમાથી કોઈ પણ જાણ્યું નહીં

તેઓ બોલ્યા કે “આપણું બેહાનમાથી રસ્તમનું નામજ ગુમ કરીશું—
અને ઝાલનું દિલ અને આખ આસુઓથી ભરીશું”

રાગાદે કાબુલના પાદશાહને એ પ્રમાણે કહ્યું-કે “જો આપણું આ
વાતને પુરેપુરો ઇન્સાફ આપવા માગતાજ હોઈએ.

તો તુ એક ખુશહાલીની મજલેસ બર અને સઘળા સરદારોને બોલાવ-
ત્યાં શરાબ, તખ્તુરા અને રામસગરોને પણ ટેકાવ.

પછી શરાબ પીતા પીતા તું મને ખૂં બોલજે-અને વચ્ચે વચ્ચે
મને બીકણ અને બાવલો કહેજે

તે તારાં અપમાનથી હું કાબુલ તરફ જતો રહીશ અને ત્યાં કાબુ
લના સરદારની ફર્યાદ કરીશ

શું મારા બાધની નજીક કે શું બાપની નજીક-હું તને અલ્પચટ્ટું
બોલીશ અને ખૂસી બુન્યાદનો કહીશ.

૫૫૩ બસ આશ્રય હોય સર અથ્થ બહુ મન
 બિચાર્ય હોઈ નામવર શહુ મન
 તો નખીર આહી નેગહુ મન બરાહુ
 બેકુન આહુ અન્દી બનખીરગાહુ
 બર અન્દાએ રોસ્તમેા રખશ સાથ
 બુનશ બર નેશાન નીચહાએ દરાય
 હમહુ નીચહો દરનેએ આખુન
 સનાન અથ્થ બરો દરનેહુ ઝીર અન્દરેન
 બહુ ભએગહુ બર યડી આહુ કન
 ચુનાન કન્દરે ગુમ શવહ પીલતન
 અગર દહુ મુની આહુ બેકુતર એ પન્જ
 ચુ આહી કે આસુદ ગર્દી એ રન્જ
 બભાય આરુ સદ મેં નયરન્જ સાથ
 બેકુન આહો બર બાહુ ચુકશાય રાય
 સરે આહુરા જાન સેપસ સખત મુન
 એ ગોકૂતાર લખ નીચ પર્જત મુન
 બેશુદ શાહો રાય અથ્થ મનેશ દૂર કંદુ
 બગોકૂતારે આન બીખેરે સૂર કંદુ
 કેહાનો મેહાનરા એ કાબુલ બેખાન
 બખાને પસન્દીદહુ શાન બર નેશાન

૫૫૪ ચુ નાન ખુદીદ શુદ મજલેસ આરોસ્તન
 મયો રૂદો રામેશમરાન આસ્તન
 ચુ સર પુર શુદ અથ્થ બાદએ ખુસવી
 શધાદ અન્દર આરોકૂત અથ્થ બાદ બવી
 ચુનીન ગોકૂત બા શાહે કાબુલ કે મન
 હમી સર ફરાજમ બહુ અન્જુમન
 બેરાદર ચુ રોસ્તમ ચુ દસ્તાન પેદર
 અઝીન નામવર તર કે દારદ ગોહર
 અથ્થ શાહે કાબુલ બર આરોકૂતો ગોકૂત
 કે અન્દીન એ દારમ સખુન દર નેહોકૂત
 તો અથ્થ તોખમએ સામે નયરમ નઈ
 બેરાદર નઈ ખીરી રોસ્તમ નઈ
 નકર્દસ્ત યાદ અથ્થ તો દસ્તાને સામ
 બેરાદર એ તૂ કંથ બરદ નીચ નામ
 તો અથ્થ ચાકરી કમતરી બર દરશ
 બેરાદર નખાનદ તોરા માદરશ
 એ ગોકૂતારે બે તન્ગદેલ શુદ શધાદ
 બર આરોકૂત સર મુએ કાબુલ નેહાદ
 હમી રૂત બા કાબુલી અન્દ મરુદ
 હેલી પુર એ કીન લખ પુર અથ્થ બાદે સરુદ

૫૫૫ બિચામદ બદરગાહે ફરોશ પેદર
 હેલી પુર એ ચારુ પુર અથ્થ કીનહુ સર
 હમાનગહુ ચુ રૂએ પેસર હીદ બાલ
 ચુનાન બોઝો બાલાઓ આન ફરો યાલ
 બેપુર્સીદો બેસ્યાર બેનખાતશ
 હમાનગહુ બરે પીલતન તખાતશ
 એ દીદારે બે શાદ શુદ પહુલવાન
 ચુ દીદશ બેરદમન્દો રહીશનવાન
 ચુનીન ગોકૂત કંચ તોખમએ સામે શીર
 નજાયદ મગર ચૂરમન્દો હેલીર

જેથી મારે બીધે રસ્તમનું સર ઉસકાઈ આવશે-અને આપણું આ નામીયાં રોહર તરફ આવશે.

હવે તેના આવવાના માર્ગમાં તું એક રોકારગાહ બેઈ રાખ-અને તે રોકારગાહમાં પણ સરખા ખાડા ખોદાવી રાખ.

તે ખાડા રસ્તમ અને રખસનાં આપના બનાવ-અને તેનાં તળિયાંમાં લાગ્યા નેચાએ જડાવ.

તે સધળા નેચા અને ખંજર જેહરી પાણી પાયલાજ હોય-બાલાઓ ઉપરથી રાખ-અને ખંજરો નીચે રાખ.

દરેક જગ્યાએ એવા ખાડા ખોદાવ-એવા મોટા કે નેની અંદર પીલતન રસ્તમ દટાઈ જાય.

વળી જ્યારે તું આકૃતથી મોકળોજ થવા માગતો હોય-ત્યારે જો તું પાય ખાડા ખોદાવતો હોય તો દશ ખોદાવ-કે તે વધારે સારું.

આ કામ ઉપર તું સો ચુકિતવાળા કારીગરને રોક-અને ખાડા ખોદાવ-એ આ વાતનો ભેદ પતન વટિક જણે નહીં.

પછી તે ખાડાની ઉપરની સપાટી સરખી કરાવી દે-અને કાંઈ આગળ કશું બોલતો ના.”

હવે પાદશાહ ગયો અને પોતાની અકલ મનમાંથી દૂર કરી તે બેવ-ફરના કહેવા પ્રમાણે એક મજલેસ ભરી

તેણે કાબુલમાંથી નાના અને મોટાઓને બોલાવ્યા તેઓને એક આરાસ્તા ખાણ ઉપર બેસાડ્યા.

ખાણ ખાઇ રહ્યા ત્યારે શરાબની મજલેસ ભરી-ત્યાં શરાબ અને તખ્તરા તથા રામેશમરોને બોલાવી

જ્યારે બાદશાહી શરાબથી લોકોનાં સર ખુમારીથી ચકચૂર બન્યાં-ત્યારે શગાદ પોતાની ખૂરી ખસ્લતથી છેડાઈ પડ્યો.

તેણે કાબુલના પાદશાહને કહ્યું કે “હું-દરેક અનનુમનમાં સરફરાજ છું

રસ્તમ જેવો મારો બાઈ અને દસ્તાન જેવો મારો બાપ-તો એથી પણ બેચી ખુન્યાદ કાણ ધરાવતું હશે?”

એથી કાબુલનો પાદશાહ તેનાથી ગુસ્સે થયો અને બોલ્યો-કે “હવે હું ક્યા સૂધી આ વાત છપાવી રાખુ?”

તું સામ નરીમાનની અજલાદનો નથી-તું કાંઈ રસ્તમનો બાઈ કે તેનો સગો નથી

સામના દસ્તાને તને કાંઈ વખત યાદ પણ નથી કીધો અને બાઈ તો તારું નામ પણ નથી લેતો.

તું તેના ધરમા એક નોકર કરતાં પણ વધારે હલકો ગણાય છે-તેની મા કાંઈ તને રસ્તમના બાઈ તરીકે ગણતી નથી.”

શગાદ તેની વાતથી નાહમેદ બની ગયો-અને કોષમાં આવી કાબુલ તરફ ચાલ્યો.

તે થોડાક કાબુલી માણસો સાથ ચાલવા લાગ્યો-તેનું દિલ કીનાથી ભરેલું અને હોઠ સડું હાથથી ભરેલા હતા.

તે પોતાના મુબારક બાપની દરમાહમા આવ્યો-તેનું દિલ ફરેબથી ભરેલું અને સર કીનાથી ભરેલું હતું.

જ્યારે ગાલે બેઠાને એહરો જોયો કે તે આવો કદાવર અને દમામ-દાર છે, ત્યારે તેજ વખતે

તેણે ખચર આક્રીયત પૂળી અને ધણેક નવાઝયો-પછી તુરત રસ્તમની પાસે મોકલ્યો.

પીલતન પેહલવાને જ્યારે તેને ડાહ્યો અને ઉત્સાહ ભરેલો જોયો ત્યારે તે પણ તેના દીદારથી ખુશ થયો.

તે બોલ્યો કે “શેર જેવા સામની તોખમથી-કોવતમંદ અને બહાદુર દિલાવર મંદ સિવાય બીજા કાંઈ પચદા થતાજ નથી

એવું નેત્ર કારે તો બા કાણુલી
એવું જ વચ અર્થ રોત્તમે કાણુલી
શુની ન હાઈ પાસેજ અરોત્તમે શબ્દ
કે અર્થ શાહે કાણુલ મકુન હીમ યાદ
અર્થ નીકુઈ છુદ મરા પીથ અગીન
શુ દીદી મરા ખાન્દી આફીન
કુનુન મય ખુરદ જન્મ સાજદ હમી
સર અર્થ હર કંતી ખર ફરાજદ હમી
મરા ખર સરે અન્બુમન ખર કંરુદ
હમાન ગઉહરે બદ પદીદાર કંરુદ
અમન ગોકુન તા અન્દ અગીન બાજો સાવ
કે બા સીસ્તાન મા નદારીમ તાવ
અગીન પસ નગુયમ કે ઊ રોત્તમેત
ન અ મદ્દીઓ ગઉહરે મન કમસ્ત
ન ફર્જદે બાલી મરા ગોકુત નીચ
વગર હસ્તી ઊ ખુદ નયર્જદ અચીચ
અગીન મેહુતરાન શુદ દેલમ પુર એ દરુદ
એ કાણુલ બેરાનમ હુ રોખસારે અરુદ

પેલા કાણુલી સાથે તને કેમ બને છે ?-તે કાણુલી રસ્તમ માટે થું
થું બોલે છે ?”

શગાદે રસ્તમને એવો જવાબ આપ્યો-કે “કાણુલના પાદશાહની તો
વાતજ ના કર.

અલાર આગમચ તો તે મને સારી પખે રાખતો હતો-અને જ્યારે
મને ભેતો ત્યારે તે મારી તારીફજ ગાતો હતો.

પણ હવે તો શરાબ પીને બધા સાથે લડવાજ કરે છે-અને ફરકને
અપમાન કર્યા કરે છે

મને પણ બર મજલેસમાં તેણે અપમાન કીધું-તેમજ પોતાની ખૂરી
ખુન્નાદ દેખાડી આપી.

તેણે મને કહ્યું કે ‘તમે ક્યાં સુધી અમારી પાસેથી ખંડણી માગ્યા ૫૫૬
કરો ?-શું સીસ્તાન સાથે લડવાની શક્તિ અમારામાં નથી ?

આજ પછી હું રસ્તમને ગણુકારવાનો નથી-બહાદુરીમાં અને ખુન્ના-
દમાં તેના કરતા હું ઉતરતો નથી’

વળી મને કહ્યું કે ‘તું ઝાલતું ફર્જદજ નથી-અને બે હોયબી તો
તે ઝાલ પેતે મારી આગળ વિસાતમાં નથી’

તે સરહારોની સામે મારે દિલ ધણુંજ દુઃખી બન્યું-અને ફિક્કે
ચેહરે મેં કાણુલ છોડ્યું”

રસ્તમે રોસ્તમ અકાણુલ અફેરીએ શબ્દ.

રસ્તમનું શગાદના ફરેબથી કાણુલમાં જવું.

શુ બેરનીદ રોસ્તમ ખર આરોહૂતો ગોકુત
કે હરગેચ નમાનદ સખુન દર નેહોકુત
અર્થ નીચ મન્દીથ વચ કેશવરથ
કે નહુ કેશવરથ બા:શદો અફસરથ
મન ઊરા બદીન ગોકુતહ બી ભન કુનમ
ખર ઊ ખર દેહો હીદહ પીયાન કુનમ
નેશાનમ તોરા શાદ ખર તખતે ઊથ
અખાફ અન્દર આરમ સરે અખતે ઊથ
હમી દાસ્થથ રહે અન્દ અરુજમન્દ
સેપોદહ બદ ભયગાહે બલન્દ
વજાન પસ ખર આરાસ્ત હરખુનહ કાર
બદાન તા અકાણુલ કુનદ કંઝાર
એ લશકર યુગીન કંરુદ શાયસ્તહ મરુદ
કંતીશ કે ખુદ નામી અન્દર નખરુદ
એફરુદ તા સાએ રક્તન કુનન્દ
એ કાણુલ અકાણુલ નેશીમન કુનન્દ
શુ શુદ કારે લશકર હમહ સાખ્તાહ
દેહ પહુલવાન ગશત પહાખ્તાહ
બેયામદ બરે મદે જન્મી શબ્દાદ
કે બા શાહે કાણુલ મકુન રચમ યાદ
અગર નામે તુ ખર નવીસમ ખર આખ
અકાણુલ નેયાબદ કસ આરામો ખાખ
કે યારદ કે પીશે તો આયદ બજન્મ
વગર તુ બેજુરબી કે સાજદ દેરન્મ

જ્યારે રસ્તમે એ સાંબળ્યું ત્યારે તે ગુસ્સે થયા અને બોલ્યો-કે
“કદીબી કોઈ વાત છપી રહેતી નથી

તું તેનો કે તેના યુલકનો કરાનો વિચાર ના કર-કારણકે નથી તેનો
યુલક રહેવાનો કે નહીં તેનું તાજ રહેવાનું.

તેના આવા સખુનો માટે હું તેનો છવ લશ-તેની ઉપર તેનું દિલ
અને દીદા પેચ ખાતા બનાવીશ.

તેનાં સરને અને બખતને ખાકમાં નાખીશ-અને તેનાં તખ્ત ઉપર
તને પુશાહાલી સાથે બેસાડીશ”

પછી રસ્તમે તેને કેટલાક દહાડા સુધી પોતાને ત્યાં ખ્યારથી રાખ્યો-
અને તેના ઉતારા માટે એક યુલદ મકાન સોંપી આપ્યું

અને ત્યાર બાદ કાણુલ સાથે લડાઈ કરવાની ફરેક તૈયારીઓ કીધી.

બે કોઈ કે લડાઈ કરવામાં નામીયા હતા-તેવા લાયક મદે તેણે ૫૫૭
લશકરમાંથી યુદી કાઢ્યા.

તેણે ઉપડી જવાનો સામાન તૈયાર કરવા અને કાણુલ છોડી કાણુલમાં
છાવણી નાખવા હોકમ આપ્યો

જ્યારે લશકરનું તમામ કામ પુર થયું-અને તે કામથી પેહલવાન
રસ્તમનું દિલ નચિન્ત બન્યું.

ત્યારે શગાદ તે લડાયક મદની નજદીક આવ્યો-અને બોલ્યો કે “તું
કાણુલના પાદશાહ સાથે લડવાનો વિચાર ના કર

બે હું તારું નામ (કાગઝ ઉપર નહીં પણ) પાણી ઉપર લખી
મોકલ-તો તેની ધારતીથી કાણુલમાં કોઈને આરામ કે ઊંધ આવે નહીં.

તારી સામે લડવા આવવાની કોણની તાકત છે ?-અને બે તું મય
દાનમાં ઉતરે તો ત્યાં કોણુલ હણુ રહી શકે ?

બર આનમ કે ઊ જાન પરીમાન શુદ્ધત
વઝીન રફતનમ સૂએ દરમાન શુદ્ધત
બેચારફ કુનૂન પીશ ખાહેશઅરાન
એ કાબુલ ગુઝીદહ ફરાવાન સરાન
યુનીન ગોકૂત રોસ્તમ કે ઇનરત શહ
મરા ખુદ બકાબુલ નબાયદ સેપાહ
ઝવારહુ બસો નામવર સદ સવાર
પેયાદહુ હમાન નીચ સદ નામદાર

મારી ખાતરી છે કે હવે તે પોતાનાં આ કામથી પરીમાન થતો હશે-
અને મારા એમ ચાલી જવા માટે કાંઈ ઉપાય શોધતોજ હશે.

હવે કાબુલથી ઘણાક નામીયા સરદારોને પોતાની ભૂલની ઓઝરખાલી
કરવા મોકલી આપશે.”

સ્તમને જવાબ દીધો કે “જે એમજ છે-તો મને પોતાને કાબુલ
માટે લશ્કરની કાઈજ અર નથી

ફક્ત ઝવારેહ અને સો ઘોડેસવાર તેમજ સો પેયાદ નામદારોજ
બસ છે.”

ચાહુ કન્દને શાહે કાબુલ દર
શેકારગાહ વ ઓપ્રતાદને
રોસ્તમ દર આન.

કાબુલના પાદશાહનું શેકારગાહમાં ખાડા
ખોદાવવું અને રસ્તમનું
તેમાં પડવું.

૫૫૮ બહ અખતર યુ અચ શહરે કાબુલ બેરકૂત
બદાન દરેતે નખચીર શુદ શાહ તકૂત
બેચારફ અચ મેયાન લશ્કરી ચાહુ કન
કુલ નામ બોદેન્દ અજાન અન્બુમન
સરાસર હમહુ દરેતે નખચીરગાહ
હમહુ ચાહુ કન્દન્દ દર ઝીરે શાહ
ઝહહુ હર્બહારા ખુન અન્દર ઝમીન
હમાન તીધો જૂબીનો શરરીરે કીન
બચારહુ સરે ચાહુરા કરફ ફર
કે મરુમ નદીદીઓ અશમે સોતૂર
યુ રોસ્તમ દમાન સર બરકૂતન નેહાદ
સવારી બર અફગન્દ પૂયાન શધાદ
કે આમદ ગવે પીલતન બી સેપાહ
તો પીશ આયો જાન કર્દહુ જેહાર ખાહુ
સેપાહદારે કાબુલ બર આમદ એ શહુર
ઝખાન પુર એ પૂઝેશ રવાન પુર એ ઝહુર
યુ અશમશ બરુએ તહમતન રસીદ
પેયાદહુ શુદ અચ અરેપ ફરા બેદીદ
એ સર શારએ હેન્દવી બરગેરકૂત
બરહુનહુ શુદો દરેત બર સર ગેરકૂત
૫૫૯ હમાન મૂઝહુ અચ પાય બીરૂન કરીદ
બઝારી બમેશખાન એ દેલ ખૂન કરીદ
દો રોખરા બખાકે સેયહુ બર નેહાદ
હમી કરફ પૂઝેશ એ કારે શધાદ
કે ગર મરેત શુદ બન્દહુ અચ બીહરી
નમૂદ અન્દર આન બીહરી સરકરી
સહહુ ગર બેખખરી ગુનાહે મરા
કુની તાઝહુ આઇનો રાહે મરા
હમી રફત પીશશ બરહુનહુ દો પાય
સરી પુર એ ગદો દેલી પુર એ રાય
બેખખરીદ રોસ્તમ ગુનાહે વરા
ફેજન કરફ અજાન પાયગાહે વરા

એણીગમ જ્યારે ખૂરા સેતારાનો શગાદ કાબુલ છોડી ગયો-ત્યારે
ત્યાનો પાદશાહ તુરત શેકારગાહનાં જગલ તરફ દોડ્યો.

તે પોતાની સાથે ખાડા ખોદનારાની એક ટોળીને લઈ ગયો-જેઓએ
કાબુલમાં તે કામમાં મોટી નામના મેળવેલી હતી.

તેઓએ તે શેકારગાહના તમામ જગલના રસ્તાની નીચે સઘળે
ખાડાઓ ખોદ્યા.

અને તેમાં બાલા, તલવાર, બે ધારી છરા વગેરે લટાઈના હથિયારોને
હાથા તરફથી ઝમીનમાં જડી લીધા.

અને યુક્તિથી તે ખાડાના મો એવા ઢાંકી દીધા કે માણસ તેમજ
બનવરોની આખો તે જોઈ શકે નહીં.

જ્યારે રસ્તમ શિતાબી કરતો જવા માટે ઉપડ્યો ત્યારે શગાદે એક
સવાર કાબુલ તરફ દોડાવ્યો.

અને કહેવાડિયુ કે “પીલ-ન પેહલવાન લશ્કર વગરજ આવી લાગે
છે-માટે તું તેની સામે આવી તારા ક્રીધેલા કામની માફી માગજે.”

જેથી કાબુલનો સરદાર શેહરમાથી બાહરે નીકળ્યો-જે કે તેની ઝખાન
માફીથી ભરેલી હતી પણ તેનો જીવ તો હેઝરથીજ ભરેલો હતો.

જ્યારે તેની નજર તેહમતન રસ્તમ ઉપર પડી-ત્યારે જોતો તેને જોયો
તેવોજ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો.

તેણે માથા ઉપરથી હિંદી પાઘડી ઉતારી-પોતાનું માથું ઉઘાડી મૂક્યું
અને બન્ને હાથ સર ઉપર ધર્યાં.

તેમજ પગમાંથી જોડા પણ કાઢી નાખ્યા અને આજેઝી કરતો લોહીનાં
આંસુએ રડતો ગયો.

અને તે પોતાના બન્ને ગાલ સીંચાહ ખાક ઉપર મૂકી-શગાદની
બાબત માટે માફી માગવા લાગ્યો.

અને બોલ્યો કે “અગર તારા ગોલામે શરાબની અસ્તીમાં ગાફેલ
બની જઈ-તે ગફલતમાં કાંઈ હુલ્લડાઈ ક્રીધી હોય,

તો તે મારો તકસીર માફ કરશે તો તને સાદ લાગશે-અને મારાં
રાજપાટને તે પાછી રહતક આવેલી કહેવાશે.”

તે ઉઘાડે પગે તેની આગળ ચાલવા લાગ્યો-તેનું સર ખૂળથી ભરેલું
અને ફિલ યુક્તિથી ભરેલું હતું.

સ્તમને તેનો ગુનાહ માફ ક્રીધો-અને તેનો મરતબો ઝેયાદા ક્રીધો.

એકરૂઢ તા સરૂ એપૂરીદા પાય
અગીન્ અરૂ નેશરેતો એયામદ એ ભય
અરૂ શહુરે કાણુલ ચડી ભય યુદ્ધ
એ સખગી જમીનશ દેહારાય યુદ્ધ
અદ્ધ અન્દરૂ આભો ચન્દી દેરખત
અશાદી નેહાદન્ હરૂ ભય રખત
અસી ખુદનીહા એયાવરૂદ શાહ
એયારાનેત ખુદરમ યડી જશનગાહ
મય આવરો રામેશગરાનરા એખાન્દ
મેહાનરા અતખતે મેહી અરૂ નેશાન્દ
અઝાન્ પસ અરેનેતમ યુનીન્ ગોકૂત શાહ
કે યુન્ શયત આયદ્ અનખચીરૂઆહ
યડી ભય દારમ કે અરૂ દરેતો હુહ
અહરૂ ભય નખચીરૂ ગશતહુ ગોકૂહ
હમહુ દશત ધોર્મેતો આહુઓ યુરૂ
કસીરા કે ખાશદ તમાવરૂ સોતૂરૂ
અચન્ આયદશ યુરે આહુ અદશત
અચ્ચ આન્ દરેતે ખુદરમ નશાયદ્ યુજશત
એ ગોકૂતારે ઊ શેરેતમ આમદ્ અશૂરૂ
અચ્ચ આન્ દરેતે પુરૂ આભો નખચીરે યુરૂ
અચીઝી કે આયદ્ કસીરા જમાન્
એપીચદ્ દેલશ કચ્ચ એગદ્દ જમાન્
યુનીન્ કારૂ દારદ્ જહાને જેહાન્
નખાહદ્ કુશાદન્ અમા અરૂ નેહાન્
અદયા નેહન્ગો અહામૂન્ પલન્
હમાન્ શીરે જન્ગઆવરે તીચ્ચ ચન્ગ
અમા પશ્શહો પીલ દરૂ ચન્ગે મરૂ
યડી ખાશદ ઈદરૂ ખુદન્ નીરેત અરૂ
એકરૂઢ તા અરેપરા ઝીન્ કુન્દ
હમહુ દશત પુરૂ ખાઝો શાહીન્ કુન્દ
કમાને કયાની અતર્કશ નેહાદ
હમી રાન્દ અરૂ દરેતે ઊ અરૂ શધાદ
ઝવારહુ હમી રકૂત ખા પીલતન્
તની ચન્દ અઝાન્ નામદારૂ અન્જુમન્
અનખચીરૂ લશકરૂ પરાગન્દહુ શુદ્ધ
અરાઅરૂ અયકુસૂ અઝાન્ કન્દહુ શુદ્ધ
ઝવારહુ તહરેતન્ અરૂ આન્ રાહુ યુદ્ધ
એ અહુરે જમાન્ કન્દરૂ આન્ ચાહુ યુદ્ધ
હમી રખશ અઝાન્ ખાકે નવ ચાકૂત યુય
તને ખીશરા ગેરૂદ્ કર્દહુ ચુ ગૂય
હમી જરેતો તસાન્ શુદ્ધ અચ્ચ યુએ ખાકૂ
જમીનરા અનઅહરે હમી કરૂદ્ ચાકૂ
એહદ્ ગામ રખશે તમાવરૂ અરાહુ
યુનીન્ તા એયાયદ્ મેયાને દો ચાહુ
દેહી રેરેતમ અચ્ચ રખશ શુદ્ધ પુરૂ એ ખરૂમ
જમાનહુ એરદશ એપૂરીદ્ ચરૂમ
યડી તાએયાનહુ અરૂ આવરૂદ્ નરૂમ
અરૂ ઊ તન્ગદેહ રખશરા કરૂદ્ ગરૂમ
ચુ ઊ તન્ગ શુદ્ધ દરૂ મેયાને દો ચાહુ
એ ચન્ગે જમાનહુ હમી જુરેત રાહુ

તેણે ક્રમોચ્ચ નેથી તે સરદારે પાછી પાધડી અને ભેડા પેહેચાં-અને
પાછો ઘોડા ઉપર સવાર થઇ આગળ ચાલ્યો

કાણુલ રોહરની નજદીકમાં એક જગ્યા હતી-જેની ઝમીન લીલાતરીથી
દિલને ખુશ કરનારી હતી

તે જગ્યામાં પાણી અને કેટલાંક ઝાડપાને હતાં-જેથી ત્યાંજ તેઓએ
ખુશી થઇ છાવણી નાખી.

કાણુલના પાદશાહે પુખ્ત ખોરાક લાવી હાઝર કયો-અને ખુશી
ભરેલી એક મજલેસ ભરી.

મય, લાવવામાં આવ્યો અને રામેશગરેને ખોલાવી-પેલા કાણુલના ૫૬૦
સરદારોને ખુએગોં ભરેલાં તખ્ત ઉપર બેસાડ્યા.

ત્યાર બાદ પાદશાહે રસ્તમને કહ્યું-કે “જે તને રોકારગાહની
મરજ થાય,

તો મારી એક રોકારગાહ છે જ્યાં મયદાન અને પહાડ ઉપર-દરેક
જગ્યાએ રોકારો ઉભાઈ ભય છે.

સઘળું જગલ મેંઠાં, હરણુ અને ગોગખરથી ભરેલું છે-જે કોઇને
ઘોડો કે મજબૂત દોડનારો હશે,

તે શિકારનાં જ ગલમાંથી ગોરખર અને હરણુનો શિકાર મળી આવશે-
એવાં સુદર જગલમાં શિકાર કરવાની તક હાથમાંથી જતી મૂકવી નહીં એધયે.”

તેની તે પાણીવાળા જ ગલની અને રોકાર તેમજ ગોરખરની વાત
સાંભળી રસ્તમ ઉસકેરાઈ આવ્યો

કારણુ જ્યારે કોઈનું મોત આવી લાગે છે, ત્યારે નજીવી ચીઝથી પહુ-
તેનું દિલ ફરી ભય છે અને તેનો વિચાર ઉલટાઈ ભય છે

ફરતા ઝમાનાનું કામ આવુંજ હોય છે-પોતાનો ભેદ ભરમ તે જાણ
આગળ ખોલવાનો નથી

દર્યામાં વસતા મગરમચ્છ અને જંગલમાંના ચિત્તા-તેમજ તેજ યુગા
લના લડાયક સિંહો,

તે સાથે વળી નાનામાં નાનું મચ્છર તેમજ હાથી મોતના પંખમાં
સઘળાં એક સરખાજ છે-અને કોઈ રહેવાનું નથી. મટ્ટે દુન્યા છોડવાનીજ છે.

રસ્તમે હોકમ કીધો કે “ઘોડાને ઝીન બાંધો-અને તમામ જગલ ૫૬૧
ખાઝ અને રકરાથી ભરેલું કરો.”

તેણે કયાની કમાન તર્કશ ઉપર બાંધી લીધી-રસ્તમના એક હાથ
ઉપર શાગદ ચાલવા લાગ્યો

પીલતન રસ્તમ સાથે ઝવારહ પહુ ચાલવા લાગ્યો-તેમજ તે નામદાર
લોકોમાંથી બીજા કેટલાક જહુ પહુ ગયા

તે રોકારગાહમાં સઘળાઓ વીખરાઈ ગયા-ખરાખર પેલા ખાડાઓથી
એક તરફજ ગયા.

પહુ મોતને લીધે ઝવારહ અને પીલતને તેજ રસ્તો લીધો કે જ્યા
ખાડા ખોદેલા હતા

રખશ ઘોડાને પેલી નવી બનાવેલી જગ્યાની વાસ આવી-જેથી તેણે
પોતાનાં બંધને દડીની મિસાલ ગોળ કરી નાખીને,

તે લડકવા લાગ્યો અને પેલી માટીના વાસથી ધાસતી ખાવા લાગ્યો-
તેમજ તે ઝમીનને પોતાની નાલથી ખોદવા લાગ્યો.

તમાવર રખશ પેલા બે ખાડાની વચ્ચે આવી લા-ચો ત્યાં સૂધી એજ
પ્રમાણે સભાળથી તે રાહમાં કદમ મૂકવા લાગ્યો

પહુ રખશની આવી ચાલથી રસ્તમનું દિલ ગુરસા ભરેલું બન્યું-
મોતે તેનાં ડહાપણની આંખ ઢાંકી દીધી હતી

તેણે તેની ઉપર ધીમેથી એક ચાણુક લગાવ્યો-અને ગભરાયલા રખશને
તેજ કીધો

જ્યારે રખશ બંને ખાડાની વચ્ચે બંધ આવી ગયો-ત્યારે મોતની યુગા- ૫૬૨
જમાંથી તે છૂટવાનો માર્ગ શોધવા લાગ્યો (યાને ખાડા ફાંવી નાખવા ચાહ્યું).

રો પાયથ ફેર શુદ્ધ બચક ચાહુ સારુ
 નયુદ્ધ ભએ આવીએસો કાઠારુ
 બુને ચાહુ પુરુ હબ્બો તીથે તીચ
 નયુદ્ધ ભએ મદીઓ ભએ ગુરીચ
 બેદરુરીહ પહુલુએ રખશે બુઝોરુગ
 બરો યાલે આન પહુલવાને સુતોરુગ
 બેપીચીહ અઝાન પહુલવાને બેહાન
 બેદાનેસ્ત પસ આરકારો નેહાન
 બમદી તને ખીશરા બરુ કરીહ
 દેલીરુ અચ બુને ચાહુ બરુ સરુ કરીહ
 સુ બા બરતગી અશમહા બરુ કુશાહ
 બેદીહ આન બદઅન્દીશ રૂએ શબાહ
 બેદાનેસ્ત કાન ચારહો રાહો બેસ્ત
 શબાદે ફેરીબન્દહુ બદખાહે બેસ્ત
 બદ ગોકૂત કય મદે બદખખતે શૂમ
 એ કારે તો વચરાન શુદ્ધ આખાહ બૂમ
 પરીમાની આયહ તોરા ઝીન સુખન
 બેપીચી અઝીન બદ નગદી કોહન
 ૫૧૩ સુનીન પાસોખ આવરુદ ના કરસ શબાહ
 કે ગરુદને ગદાન તોરા દાહ દાહ
 તો ચન્દીન એ યાઝી બખૂન રીખતન
 બહરુ સુ બતારાએ આવીખતન
 ગહુ આમહ કે બરુ તુ સરુ આયહ જમાન
 શવી કોશતહુ બરુ દામે અહુરીમતાન
 હમાનગહુ સેપહુદારે કાબુલ એ રાહુ
 બેયામહ બરાન દરેત નખ્ચીરુગહુ
 ગવે પીલતનરા સુનાન બરેતહુ દીહ
 હમહુ બરેતગીહાશ ના બરેતહુ દીહ
 બદ ગોકૂત કય નામદારે સેપાહુ
 એ બૂદત બરીન દરેત નખ્ચીરુગહુ
 શવમ ચૂદ અન્દી પેઝેરુક આવરમ
 એ બહુરે તો ખૂનીન સેરેરુક આવરમ
 મગરુ બરેતગીહાત ગદેહ દુરેરેત
 નખાયહ મરા રોખ બખૂનાખ શોસ્ત
 તહુખતન સુનીન દાહ પાસોખ બદુય
 કે અચ મદે બદગઉહરે ચારહુ ભૂય
 સરુઆમહ મરા રૂચગારે પેઝેરુક
 તો બરુ મન મયાલાએ ખૂનીન સેરેરુક
 ૫૧૪ ફરાવાન બેમાની સરુઆયહ જમાન
 કરી એન્દહુ બરુ તુઝરેહ બારમાન
 ન મન બીથ દારમ એ જમરીહ ફરુ
 કે બુઝીહ દુશમન મેયાનશ બઅરુ
 હમાન અચ ફરીફોને અચ કયકોખાહ
 બુઝોગનો શાહાને ફરુરોખ નેજાહ
 સુ અકાસ્યાખ આન બદઅન્દીશ મરુદ
 કે કયખુસેવ બીરા બદનીમ કરુદ
 ગહુએ સેયાતુથ બખજરુ બુરીહ
 ગોરુધએરેહુ ચૂન જમાનશ રસીહ
 હમહુ શહુરુયારાને ઈરાન બુદન્દ
 બરચમ અન્દરુન નરુરહુ શીરાન બુદન્દ

પણ એક ખાડામાં તેના બંને પગ પડી ગયા-હવે તે જગ્યા કાંઈ તેને માટે બાથ બીડવાની કે લડાઈ કરવાની નહીં હતી

ખાડાનું તળિયું બાલા અને તેજી તલવારોથી ભરેલું હતું-ત્યાં મદાનગી દેખાડવાનો વખત ન હતો તેમજ નારી જવાનો પણ માર્ગ નહીં હતો.

મહાન રખરાની પેહલુ તેમજ તે ઝબરદસ્ત પેહલવાનની છાતી અને ગર્દન ચોરાઈ ગઈ.

એ દુઃખથી તે બેહાનનો પેહલવાન પોતાની ઉપર મરોડાથો-પછી સઘળી ખીના સમજી ગયા.

તેણે મદાનગી કરીને પોતાનાં તનને બાહેર કાઢ્યું-અને તે દિલાવર પેલા બીડા ખાડામાંથી ડાકું ઉપર કીધું

જ્યારે ઝખ્ખી હાલત સાથ તેણે પોતાની આંખો ખુલ્લી કીધી-અને પેલા બદવિચારના શગાદનું મો ભેળુ,

ત્યારે તે સમજી ગયો કે “આ યુદ્ધિત અને ચારો તેનોજ છે-અને દગાબાઝ શગાદજ તેનો દુશ્મન છે.”

તે બોલ્યો કે “આ નેહરન કદમના બદખખત-તારાજ કરતુકથી ઝાણુલનાં આખાદ સુલક વચરાન થયો છે

આ વાતથી તને પસ્તાવો આવશે-આ ખૂરા કામથી તું મરશે, લાગ્યો વખત જીવશે નહીં”

ના લાયક શગાદે એવો જવાબ દીધો-કે “ફરતા આરમાને તને પુરો ઇન્સાફ આપ્યો છે

દુન્યાની ચારે બાઝુએ ખરાબી, લડાઈ-અને ખૂનરેઝી તું કયા સૂધી કર્યા કરશે?

હવે વખત આવ્યો છે કે તારો ઝમાનો આખેર થાય તું એહરેમનની ભળમા સપડાયલો માર્યો જશે”

તેવામાજ રસ્તેથી કાબુલનો સરહાર તે રોકારગાહના જંગલમાં આવી લાગ્યો

તેણે પીલતન પેહલવાનને ઝખ્ખી થયેલો ભેળો-તેના તમામ ઝખ્ખો વહેતા ભેળા

તેણે રસ્તમને કહ્યું કે “આ લશ્કરના નામફાર સરહાર! આ રોકાર ગાહના જંગલમા તને છું થયું?

હું તારે માટે લોહીના આસુ વરસાઈ છું-અને અહીંથી જન્દી જઈને તખીઓને લઈ આવે છું,

કે જેથી તારા સઘળા ઝખ્ખો સારા થઈ વાય-અને મને લોહીનાં આસુએ રડવું નહીં પડે”

તેહમને તેને એવો જવાબ દીધો-કે “આ ફરેબ ભરેલા ખૂરી બુન્યા-દના ચડાળ!

મારે માટે વેદોને બોલાવવાનો વખત હવે વહી ગયો-તું લોહીનાં આસુ મારે માટે ના રેડ

તું ઘણી લાગળી ઝિંદગી ગુઝારશે તો પણ મોત એક દિવસ આવ્યો વગર રહેવાનું નથી-કાંઈ જીવેલો આરમાન ઉપરથી બીજી બેહાન જવાનો નથી

હું કાંઈ પાદશાહ જમશીદ કે જેની કમરને દુશ્મનોએ કરવતીથી વહેરી નાખી હતી, તેના કરતા વધારે દખ્ખો ધરાવતો નથી

તેમજ ફરીફોન, કયકેબાદ કે બીજા બુઝોગો અને સુખારક બુન્યાદના પાદશાહો કરતા હું કાંઈ વધારે નથી

તેમજ અક્રાસિયાખ જેવા ખૂરા વિચારનો મદ-કે જેના કયખુસરુએ બે દૂકડા કીધા હતા

તેમજ શાહઝાદો સિયાવક્ષ કે જ્યારે તેનો વખત આવી પુગ્યો ત્યારે ગોર્બીઝરેહે તેનું ગળું બજારથી કાપી નાખ્યું.

એ સઘળા ઈરાનના પાદશાહો હતા-અને લડાઈના નરોરો હતા

ભેરકૂતનો મા હીર તરૂ માંદહુ ઈમ
થુ શીરે એવાનુ બરૂ ગુઝરૂ માંદહુ ઈમ
ફરામરૂઝ પૂરે જહાનુબીને મન
બેચાયદ બેખાહદ એ તુ કીને મન

તેઓ ચાલી ગયા અને આપણે જરા વધારે લાગ્યો વખત રહ્યા
છિયે—અને વિકરાળ સિંહ મિસાલ કુચ કરવાના માર્ગમાં રહી ગયા છિયે.
મારો વહાલો બેટો ફરામરૂઝ—અહીં આવશે અને મારો કીનો તારી
પાસેથી લેશે”

કેશતને રોસ્તમ શધાદરા વ મોદને
રોસ્તમ વ ઝવારહુ.

રસ્તમનું શગાદને મારવું અને રસ્તમ તથા
ઝવારહનું મરી જવું.

—:૦:—

—:૦:—

થુનીનુ ગોકૂત પસ બા શગાદે પલીહ
કે અકુનુનુ કે બરૂ મનુ થુનીનુ બહ રસીહ
એ તકંશ બરૂ આવરૂ કમાને મરા
અકારૂ આવરૂ આનુ તર્જમાને મરા
અજેહુ કુનુ બેનહુ પીશે મનુ બા દો તીરૂ
નબાયહ કુભ શીરે નખ્ચીરૂગીરૂ
અદશત અન્દરૂ આયહ બરાએ શોકારૂ
મનુ ઈનુ ભ ફેતાદહુ થુનાનુ તનુ ફેગારૂ
બેબીનહ મરા જૂ અઝહુ આયદમ
કમાનુ ચૂનુ યુવહ સૂદમન્હ આયદમ
નદરૂદ મગરૂ એનહુ શીરાનુ તનમ
ઝમાની યુવહ તનુ બખાકુ અકૂગનમ
શધાદ આમહ આનુ ચરૂખરા બરૂ કશીહ
અજેહુ કરૂદ ચકુખારહુ અન્દરૂ કશીહ
બેખાદીદો પીશે તહમતનુ નેહાહ
અમરૂ બેરાદરૂ હમી બૂદ શાહ
તહમતનુ અસખ્તી કમાનુ બરૂ ગેરૂકૂત
અદાનુ અસ્તગી પીચેશ અન્દરૂ ગેરૂકૂત
બેરાદરૂ એ તીરશ બેતસીહ સખ્ત
બેચામહ સેપરૂ કરૂદ તનુરા દેરખ્ત
દેરખ્તી બુદ અન્દરૂ અરે ઊ ચનારૂ
બરૂ ઊ બરૂ ગુઝરતહુ બસી રૂઝગારૂ
મેચાનશ તેહી શાખો બર્ગશ બબચ
નેહાનુ શુદ પસશ મદે નાપાકુ રાય
થુ રોસ્તમ થુનાનુ દીહ બેક્રાખ્ત દસ્ત
થુનીનુ અસ્તહુ અચ તીરૂ બુકૂશાહ શસ્ત
દેરખ્તો બેરાદરૂ બહમ બરૂ બેફખ્ત
બહગામે રકૂતનુ દેલશ બરૂ ફેરૂખ્ત
શધાદ અચ પસે ઝખ્મે ઊ આહુ કરૂદ
તહમતનુ બરૂ ઊ દરૂદ ફૂતાહુ કરૂદ
થુનીનુ ગોકૂત રોસ્તમ કે ચકદાનુ સેપાસ
કે બૂદમ હમહુ સાહહુ ચકદાનુ ચેનાસ
કચ આનુ પસ કે ભનમ રસીદહુ બહબ
બરીન કીને મનુ રૂઝ નામહ બશબ
મરા જૂર દાદી કે અચ મરૂઝ પીશ
અઝીન બી વફા બેસ્તદમ કીને બીશ
થુનાહમ બેચામોર્જો પૂજેશ પઝીરૂ
કે હસ્તી તો અખશન્દહો દસ્તગીરૂ

પછી રસ્તમે પલીહ શગાદને એ પ્રમાણે કહ્યું-“હવે જ્યારે મારી
ઉપર એવી રીતની ખૂરાઈ આવી પડી છે,
તેવે વખતે તું તરફરા ઉપરથી મારી કમાન બાહર કાઢ-તેને મારા
બોમ્બિયા તરીકે કામમાં લાવ.
તેનો ચિલ્લો ચઢાવ અને બે તીર સાથે મારી નઝદીક મેલ-એવું” ૫૬૫
નહીં થાય કે રોકાર પકડનારો સિંહ,
રોકારને માટે આ જગલમાં આવે-અને મને એવી રીતનો ઝખ્મી
તનનો આ જગ્યાએ તે પડેલો,
જેથ તો મને તેનાથી તુકસાન પુગે-પણુ ભે મારી કમાન હશે તો
મને કામ લાગશે.
હું જીવતો છું ત્યાં સુધી તે સિંહો, મારાં બદનને ફાડી ખાઈ શકશે
નહીં-એક થોડોક વખત પછીજ હું મારું શરીર ખાકમાં નાખીશ”
શગાદ આવ્યો અને તે કમાન બાહર કાઢી-અને એક મરતબે બેચી
તેને ચિલ્લો ચઢાવ્યો.
તે હરથો અને તે તેહમતનની નઝદીક મૂકી-બાઈના મરણ માટે તે
પુશહાલ થતો હતો.
તેહમતને બહુ મુશ્કેલીથી તે કમાન લીધી-પોતાને થયલા ઝખ્મોને
લીધે તે પેચ ખાવા લાગ્યો.
તેનો ભાઈ શગાદ તેના તીરથી બહુ બીધો-અને નાસી આવીને
એક ઝાડને પોતાનાં શરીર માટે આડી ઢાલ બનાવી
તેની નઝદીકમાજ એક ચનારનું ઝાડ હતું-જેની ઉપર પુખ્ત ઝમા-
નાઓ પસાર થઈ ગયા હતા.
તેનું યડ પોકળ થઈ ગયું હતું અને તેની ડાળ અને પાદડા હજી
કાયમ રહેલાં હતા-તેની પાછળ તે બંધી અક્લનો મદૂં છૂપાઈ ગયા.
જ્યારે રસ્તમે તેને એમ સંતાયલો જોયો ત્યારે હાથ બેચે કરીને-તે ૫૬૬
ઝખ્મી થયેલો હતો તે છતાં હાથમાંથી તીર છોડયો.
અને પેલાં ઝાડને અને પોતાના બાઈને બંનેને સાથે સીવી લીધા-
અને મરતી વખતે પણ તેનું દિલ પુશહાલ બન્યું
શગાદે રસ્તમના ઝખ્મ પછી એક હાથ મારી-પણુ તેહમતને તેનું
ફુઝ બોલુજ કરી નાખ્યું (યાને તે તુરતજ માર્યો ગયો).
પછી રસ્તમ એ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યો કે “પાક ચકદાનના શુકાના
હોભે ૧-કે હું સધળા વર્ષ ખોદાતાલાને પિછાનનાર તરીકેજ રહ્યો
મરતી વખતે પણુ ફુરમન ઉપર કીનો લેતાં મારો દિવસ અસ્ત
નથી પાગ્યો
તેજ મને આતું કોવત આપ્યું કે મરી જવા આગમજ-તે બેવફા
બાઈ ઉપર મેં મારો કીનો લીધો
મારો જે કાંઈ શુનાહ હોય તે માફ કર અને મારી માફી કબૂલ કર-
કારણકે તુંજ સાહેબ બક્ષેશનો કરનારો અને મદદનો કરનારો છે.

હમાન શહે પયગમ્બરો દીને તૂ
પઝીશીકૂતમે શહે આધને તૂ
શુ દારમ રહે દીનો આધને પાકૂ
રવાનમ કુનૂન અરૂ આયહ એ આકૂ
અમીનૂ અરૂ અકૂજ જાને મરા
અતોસ્ત આશકારા નેહાને મરા
૫૬૭ બેગોકૂત ધને જાનશ અરૂ આમહ એ તન
અરૂ ઊ આરો ગેર્યાન શુદ્દ અન્બુમન
અવારહુ અચાહે ફેગર દર બેમોરુહ
સવારી નમાનહ અચ યુએમોનો ખોરુહ
શુનીનસ્ત રસ્મે સરાએ ફેરીખ
ગહી અરૂ ફરાએ ગહી અરૂ નેશીખ

આગાહી યાપૂતને ઝાલ અરૂ કે-
શતહુ શુદને રોસ્તમ વ અવારહુ વ
આવદને ફરામર્જ તાપૂતે ઇશાનરા
વ બદખમ્હ નેહાદન.

અઝાન નામદારાન સવારી બેજસ્ત
ગહી શુદ પેચાદહુ ગહી દરુનેશસ્ત
બેચામહ મુએ ઝાબુલેસ્તાન બેગોકૂત
કે પીલે બેચાન અશત બા આકૂ બેકૂત
અવારહુ હમાનો સેપાહશ હમાન
સવારી નરસ્ત અચ બદ બદખમાન
ખોરુશી અરૂ આમહ એ ઝાબુલેસ્તાન
એ બદખાહુ વચ શાહે કાબુલેસ્તાન
હમી રીખ્ત ઝાલ અચ બદે યાલ આકૂ
હમી કરુહ રૂયો બદે ખીશ આકૂ
હમી ગોકૂત બારુ અચ ગવે પીલતન
નખાહદ કે પૂશદ તનમ જોચ કંકન

૫૬૮ ગવે સરફરાચ અબ્દહાએ ફેલીર
અવારહુ કે યુદ નામઅરુદાર શીર
શાધાહ આન બનકીને શૂરીદહુ બખત
બેકન્હ અચ યુન આન ખુલવાની ફેરખત
કે દાનહ કે બા શીર રૂખાહુ શૂમ
હમી કીન સેગાહદ બદાન મઝો બૂમ

તારા મોકલેલા પયગમ્બરની શહ અને તારી મોકલેલી દીન તેમજ
તારી શહ રવેશ અને કાયદા એ સમજું મેં કબૂલ કર્યું છે.

અને જ્યારે હું તારી પવિત્ર દીનનો માર્ગ અને તારીજ શહ રસ્મ
ધરાઈ છું-ત્યારે હવે જો મારો જીવ નીકળી જશે તો મને શું ધાસ્તી છે ?
મારી સમજી છૂપી વાતો તને ખબર છે-માટે તે મીનોઈ જેહાનમાં
મારો જીવ રોશન કરજે "

તે એટલું બોલ્યો અને તેનો જીવ તનમાંથી નીકળી ગયો-તેનું લશ્કર
તેની ઉપર રડતું અને પોકારતું થયું "

અવારહુ બીજા ખાડામાં પડી મરણ પામ્યો-અને નાના મોટા સવારો
માંથી એક પણ બચી શક્યો નહીં.

આ ફરેખ ભરેલી દુન્યાની શહ રસ્મ એવીજ રીતની છે-કોઈ વખત
એક જણને આસ્માન ઉપર ચઢાવે છે અને કોઈ વખત નીચે તોડી પાડે છે.

ઝાલનું રસ્તમ અને અવારહુના માર્યા જવા માટે
વાકેફ થવું અને તેઓનાં શબની પેટી ફરામર્જ
લઈ આવવી અને તે લાશોને
દખ્ખામાં મૂકવી.

તે નામદારોમાંથી એક સવાર છટકી જવા પામ્યો-તે સવાર કબી
પેચાદો થતો અને કબી સવાર થતો,
ઝાબુલેસ્તાન તરફ આવી લાગ્યો અને બોલ્યો-કે "મસ્ત હાથી
(રસ્તમ) ખાક બરાબર થઈ ગયો છે

તેમજ અવારહુ અને તેનું લશ્કર પણ માર્યું ગયું છે-અને દુશ્મનની
બીજીથી એક પણ સવાર છટી શક્યો નથી "

એ સામળી પેલા બદખાહ શગાહ માટે તેમજ કાબુલના પાદશાહ
માટે ઝાબુલમાંથી પોકાર નીકળ્યા

ઝાલ પોતાનાં ખભાં ઉપર ખાક છાંટવા લાગ્યો-અને પોતાનું મોઢું
અને છાતી ચાક કરવા લાગ્યો

તે રૂન કરવા લાગ્યો કે "ઓ હાથી જેવાં શરીર ધરાવનાર પેહલ-
વાન ! આ શું માતમ ?-હવે માફ શરીર કંફન સિવાય કાંઈ માગશે નહીં
(એટલે હવે માફ મોત આવશે).

ઓ દિલાવર અબ્દહા મિસાલના સરફરાચ પેહલવાન રસ્તમ !-તથા
ઓ નામચીન સિંહ જેવા અવારહુ ! (તમે બન્ને વહાલાઓ ક્યાં ગયા ?)

શગાદે, તે કમબખત ચંડાલે-તે પાદશાહી ઝાડને બેખમાંથી જીણી
નાખ્યું.

એમ કોણ બાણતું હતું કે એક નેહસ્ત કોહલી સિંહ ઉપર-કીનો
લેવા માટે તે સરખમીનમાં વિચાર ચલાવે છે ?

જો અફસોસ ! કે આ દુન્યા ધુલવનાર મહાન લડવૈયો આખેરે ચાલી ગયો. પોતાની મેળેલી કીર્તિ અને નામના કાયમ
રાખીનેજ ગયો. જો કે એને સીમોર્ગે બુલ્લી ચેતવણી આપી હતી કે "જો કોઈ અસ્ફદિયારનું ખૂન કરશે ને પોતે તેમજ તેનું
ખાન્દાન આ દુન્યામાં લાગ્યો વખત કાયમ રહેશે નહીં" તે છતાં પણ પોતાના સ્વમાનને ખાતેરજ તેણે પોતાનો અને પોતાનાં
કુટુંબનો ભોગ આપ્યો. આ નામીયો પેહલવાન આ દુન્યામાં ખરેજ એક રેકોર્ડ કરી ગયો કે જેવો આજ સુધી કોઈ પણ
બહાદુર ચપ્પે કયો નથી. બુદ ફિદે'સીનાજ બોલમાં આપણે બોલ્યે તો દુન્યા ન્યારથી પયદા થઈ ત્યારથી રસ્તમ જેવો એક
પણ સવાર પયદા થયો નથી. "જહાન આફ્રીન તા જહાન આફ્રીદ-સવારી શુ રોસ્તમ નેચામહ પઢીદ."

પેહલવાન અસ્ફદિયાર માટે કેટલાક લખનારા લખે છે કે "તે દુન્યામાં સર્વથી ઝોરાવર હતો." પણ તેઓ બૂલી બચ છે
કે જ્યારે રસ્તમે અસ્ફદિયારથી શિકસ્ત ખાધી ત્યારે રસ્તમ કાંઈ અસ્ફદિયાર જેવી જવાન વચનો નહીં હતો. પણ ધણી લાગ્યો
હમરનો હતો. તેમજ અસ્ફદિયારનાં બદનમાં પયગમ્બર સાહેબ અરોસ્તનું કરામતી બખતર હતું જેમાં કોઈ પણ હથિયાર

કે દારૂ બચાઈ ઈન્ સુનીન્ રૂઆર
કે ચારૂ શનીફ ઈન્ એ આમૂઅર
કે શીરી સુ રેસ્તમ બદાન્ તીરફ આફ
એ ગોકુતારે રૂઆફ મદદ હલાફ
એરા પીરો ઈશાન્ નમોદમ બજાર
એરા માન્દમ અન્દર જહાન્ ચાફમાર
ત્રીયા બવા શીરુદેલ રેસ્તમા
ફેરફન્દએ તોખએ નયરમા
એરા બાયદમ એન્દમાનીએ નામ
કે રૂફ કન્દફ ઈન્ તોખએ દસ્તાને સામ
બવા શીરુગીશ ચલા મેહુતરા
દેલાવર જહાન્ગીર કુન્દઆવરા
એ ભતમ બર અન્ગીખી તીરફ મરૂફ
કે ચારસ્ત બા તૂ સુનીન્ કાર કરૂફ
કુનૂન્ મન્ અમર ફૂફ હામૂન્ કુનમ
વમર આએ જયહૂન્ પુર અમૂ ખૂન્ કુનમ
મર ઈન્ કીનહૂરા અમૂ કે ખાદમ કુનૂન્
કે બીનમ નયર્દહ જહાની બખૂન્
જહાન્ તા તો બૂદી નેમફ દાસ્તી
સુ રફતી કુનૂન્ બર કે યુગાસ્તી
કુનૂન્ કાન્ કમરુઆએ તૂ ગસ્ત આફ
એ ગીતી બચરમ એ ચફ સુસ્ત ખાફ
હમ આનખફ ફરામરૂચરા બા સેચાફ
ફેરસ્તાફ તા રચમ જૂયફ એ શાફ
તને કાસ્તફ અમૂ ખાફ ખામૂ આવરફ
જહાન્શ બજારી નેચામ આવરફ
ફરામરૂચ સૂન્ નચદે કાબુલ રસીફ
બશીફર અન્દરૂન્ નામદારી નદીફ
સુરીઝાન્ હમફ શહૂર બેચાન્ સુદન્દ
એ સૂગે જહાન્ગીર બેચાન્ સુદન્દ
બેચામફ બર આન્ દસ્ત નખચીરુગાફ
બાઈ કુલ કન્દફ બૂદન્દ આફ

પયસ્ત થઈ શકતું નહીં હતું જે કે આપણ કબૂલ કરીશું કે અસ્ફ દિયાર બહુજ ઝોરાવર હતો અને દરેક લડાઈમા કતેલ પામ્યો હતો, છતાં તે રસ્તમ જેટલો ઝોરાવર તો કહી શકાયજ નહીં. રસ્તમના બુલંદ કદ, બહાદુરી અને ઝોર વિષે બ્રહ્મ અસ્ફ દિયાર જેવો બળવાન લડવેયો પોતેજ પેશતનને કહે છે, કે:—

બરેસ્તમ નેમફ કદમ એમરૂચ મન્
બદાન્ બોઝો બાલાએ આન્ પીલતન્
સેતાયેશ ગેરફૂતમ બયચદાને પાફ
કચ્ચસ્ત ઉચ્ચીદો જ્યસ્ત ખાફ
કે પર્દેગારશ સુનાન્ આફીફ
બરાન્ આફીન્ ફ જહાન્ આફીફ
સુનીન્ કારૂહા રફૂત બર દસ્તે બય
રસીફહ બદર્થાએ ચીન્ શસ્તે બય
હમી બર કશીદી એ દર્થા નેહન્જ
બદમ દર કશીદી બહામૂન્ પલન્જ

આવા એક મહાન પેહલવાનનાં મરણ પછી અમરને આ તવારીખ વાંચનારને હુખી અને રસકરા વચરની લાગે તો તેમાં અબળ થવાનું નથી. કારણકે ફિદોસ્તીએ પોતાની આ ખાખી તવારીખમાં લગભગ અડધા ભાગ આ નામીયા પેહલવાનની કારખીદીનો શેક્યો છે અને અમારા નાકેસ વિચાર મૂળજ તેથીજ આ તવારીખ સર્વ લોકોનું ધ્યાન ખેંચી રહી છે. આ કીર્તિ બરેલા પેહલવાનની આખેરી પછીજ ધરાની સદતનતની બહોજલાલી અને સત્તાનો પણ અત આબ્યો.

આવો અભાગ્યો વખત કોણને માફ હશે-અને કોણ પોતાના શીખવ નારાશી આ વાત સાંભળી શકશે ?

કે રસ્તમ જેવો એક સિંહ કોહલીની આપ્તસીધી ભાંગી સીઆહ ખાકમાં હલાક થઈ પડશે ?

હું ખુવારીથી તેઓની આગળજ શા માટે નહીં મરી ગયો ?-હું દુન્યામાં શા માટે તેઓનો ચાદગાર તરીકે રહી ગયો ?

અફસોસ ! ઓ પેહલવાન ! ઓ સિંહની હિમ્મતના રસ્તમ !-ઓ નરીમાનનાં ખાન્દાને શેશન કરનાર ! અફસોસ !

જ્યારે આ સામના દસ્તાનની બુન્યાદજ ખોદાઈ ગઈ છે-ત્યારે મને હવે જિંદગી અને નામદારી શા માટે બેધયે ?

ઓ બહાદુર ! ઓ સિંહ પકડનાર ! ઓ પેહલવાન ! ઓ સરદાર !-ઓ દેશોને જીતનારા દેલાવર સેપહસાહાર !

તું મરી જઇને મારી જિંદગી બ્રજાણી કરી નાખી-તારી સાથે એવું ખૂંડ કામ કરવાની કોણે હિમ્મત કીધી ?

હવે હું જે પહાડને ખોદી ખણી નાખી સપાટ મયદાન બનાવી મૂકું-અથવા જયહૂનનો દર્થો લોહીથી ભરેલા કરું,

તો પણ આ તારો કીનો હું કોણની પાસેથી લઉં ?-કારણ હું જેલું છું ૫૧૬

કે તારાં ખૂનના બદલામાં સધળી દુન્યાનું ખૂન પણ કરી કીમત ધરાવતું નથી.

જ્યા સૂધી તું જીવતો હતો ત્યાં સૂધી તે દેશની સંભાળ રાખી-પણ હવે જ્યારે તું ચાલી ગયો ત્યારે તે કામ તું કોણની ઉપર છોડી ગયો ?

હવે જ્યારે તારી કમર ચાક થઈ ગઈ છે-ત્યારે મારી નજરમાં શું તમામ દુન્યા કે શું એક મુઠ્ઠી ખાક સરખીજ છે ?

પછી તેજ વખત તેણે ફરામરૂને લશ્કર સાથે-મોકલી આપ્યો કે તે જઈ કાબુલના પાદશાહ સાથે લડાઈ કરે

અને તે ભૂલેલાં શરીરને ખાડામાંથી કાઢી લાવે-અને દુન્યાને રૂદન કરતી બનાવે.

જ્યારે ફરામરૂ કાબુલની નજીક જઈ પહોંચ્યો-ત્યારે તેણે શેહરમાં એક પણ નામદાર ભેયો નહીં

આપા શેહરનાં લોકો રડતાં રડતાં નાસી ગયાં-અને તે દુન્યાને જીતનાર પેહલવાનની માતમમાં બળવા લાગ્યાં.

ભાંધી તે શેકારગાહનાં જંગલમાં કે જે જગ્યાએ ખાઈ ખોદેલી હતી ત્યાં આવ્યો.

“મેં આજે જ્યારે રસ્તમ ઉપર તેમજ તે પીલતન પેહલવાનનાં કદ અને તેની બંચાઈ ઉપર નેગાહ કીધી,

ત્યારે મેં પાક યજ્ઞદાન કે જે સાહેબથીજ આપણને ઉમેદ રહે છે અને તેનાથીજ દોષખની ધાસ્તી રહે છે તેની રોતાયેશ કીધી.

કે પર્દેગારે તેને એવી રીતનો પચા કીધો-તે સાહેબ કે જેણે જહાન પચા કીધો તેની ઉપર આફીન હેભે !

તેના હાથે એવા મોટાં મોટાં કામો થયાં છે-તેની બળ ચીનના દર્થો સૂધી પહોંચી હતી (એટલે ચીનાઈ તારતરી સૂધી તેણે પોતાની સત્તા ચલાવી હતી).

અને તે દર્થોમાંથી મગરમચ્છ ખેંચી કાઢતો હતો-અને જંગલના ચિત્તા વાઘને પોતાના મોંના કુંકાડા વડે ખેંચી કાઢતો હતો.”

બેફરૂદ પસ તા નેહાદંદ તખ્ત
નેહાદંદ અરૂ તખ્ત ઝીબા ફેરખ્ત
કુશાદ અચ મેયાન અસ્તએ પહુલવીશ
અરૂ આવીખત ચૂ જામએ ખુશવીશ
પૃષ્ઠેસ્તીન બેરોસ્તનદશ અચ આમે મરૂમ
અરૂ યાલો રીશશ હમહુ નરૂમ નરૂમ
અરશ સુરકો અમઅર હમી સૂખતંદ
હમહુ અસ્તગીહાશ અરૂ દૂખતંદ
હમી રીખત અરૂ તારકશ અરૂ ગોલાખ
બેગુસ્તરૂદ અરૂ તનશ કાફૂરે નાખ
અલીબા તનશરા બેયારાસ્તંદ
વજાનપસ ગુલો સુરકો મય ખારતંદ
કફનદૂચ અરૂ વય બેખારીદ ખૂન
અશાનહુ હદ આન રીશો કાફૂર ચૂન
નખુદ ભય અરૂ તનશરા અરૂ હો તખ્ત
તની ખૂદ ચૂન સાયહુ સુસ્તરૂ ફેરખ્ત
યકી નહચ તાખૂત કદંદ સાજ
અરૂ ઊ મીખે બરૂશીના પયકર એ આજ
હમહુ દરૂહારા ગેરૂતહુ બધીર
અરૂ આલૂદ અરૂ કીર સુરકો અબીર
એ ચાહી બેરાદરૂશરા અરૂ કશીદ
હમી દૂખત ભઈ કુભ અસ્તહુ દીદ
બેરોસ્તનદો કદંદશ એ દીબા કફન
બેભેસ્તંદ ભઈ છુને નારવન
પૃષ્ઠે બેરૂતંદ બીદાર હેલ દુરૂગરાન
ખુરીદંદ અચ તખ્તહાએ ગરાન
વજાન પસ તને રખશરા અરૂ કશીદ
બગીતી ચુ ઊ અસ્તે દીગર નદીદ
હો રૂચ અન્દરાન કાર શુદ રૂચગાર
તને રખશ અરૂ પીલ કદંદ આર
એ કાખુલસેતાન તા બઝાખુલસેતાન
અમીન શુદ બકેદારે ધુલધુલસેતાન
અનો મરૂદ ખૂદ ઈસ્તાદહુ બપાય
કસીરા નખુદ અરૂ અમીન નીચ ભય
હો તાખૂત અરૂ દસ્ત ખુગાસ્તંદ
એ અખૂહ ચૂન બાદ પેન્દાસ્તંદ

બદ રૂઓ યકુ શખ બઝાખુલ રસીદ
કસશ અરૂ અમીન અરૂ નેહાદહુ નદીદ

અમાનહુ શુદ અચ દઈ ઊ બા બેરૂશ
તો ગોકૂતી કે હામૂન અરૂ આમદ બલૂશ
બબાધ અન્દરૂન દખમઈ સાખ્તંદ
સરશરા અબધ અન્દરૂ અકાખ્તંદ
અરાબરૂ નેહાદંદ બરૂશીન હો તખ્ત
બદાન બાખૂગહુ શુદ ગવે નીકુબખર
યકી તખ્તે દીગર અવારહુ બરૂચ
નેહાદંદ પહુલએ આન નામબૂચ
હરાન કસ કે બૂદ અચ પરસ્તંદગાન
અચ આઝાદ વચ પાકુ દેલ બન્દગાન

પછી તેણે ફસાવ્યું જેથી તેઓએ લાકડાંના તખ્તો ગોઠવ્યા-અને તે તખ્ત ઉપર પેદાં સહુગાર પામેલું ઝાડ મૂક્યું (યાને રસ્તમની લાશ મૂકી). તેનો પેદલવાની કમરબંદ કમર ઉપરથી છોડી નાખ્યો-અને તેનો પાદશાહી પોશાક ઉતારી કાઢ્યો.

તેઓએ પહેલાં ગરમ પાણીથી તેની છાતી, ગર્દન અને દાઢી સર્વ ધીમે ધીમે ધોઈ કાઢ્યું.

તેની આગળ કર્તુરી અને અગરની ખુશ્બો બાળવા લાગ્યા-અને તેના તમામ અંગો સીવી લીધા.

તેનાં સર ઉપર ગોલાબ રેડયો-અને તેનાં શરીર ઉપર ખાલેસ કપૂર છાંટ્યો.

અને ત્યાર પછી ગોલાબ, કર્તુરી અને મય મંગાવ્યા-રેશમી કપડાંથી તેનાં તનને સહુગાર્યું.

તેનાં કફન સીવનારાઓએ પણ લોહીનાં આંસુ વરસાવ્યાં-અને તેની કપૂર જેવી સફેદ લામ્બી દાઢી હોળીને સાફ કીધી.

તેનું શરીર એટલું મોટું હતું કે લાકડાના બે તખ્તો છતાં તે ઉપર માઈ શક્યું નહીં-તેનું શરીર એક છાયાવાળાં ઝાડ જેવું મોટું હતું એક સાગનાં લાકડાની શબપેટી ધણીજ ઉમદા બનાવી-જેને હાથી દાંતની સોનેરી ટોળવાળી મેખ મારી

તે પેટીના લાકડાના સાધામા ચિલાછિત ભર્યો-તથા તે પેટીની ઉપર કર્તુરી અને અગરની સુગંધ લગાડેલી હતી

ખીજ ખાઈમાંથી તેના બાઈ અવારહેને બાહર કાઢ્યો-અને જ્યાં અંગ્રમ ભેયા ત્યા ટાંકા માચ્યાં

તેનાં શરીરને પણ ધોઇને રેશમી કફન પેહેરાવ્યું-ત્યાર બાદ એક નારવન (Elm) નું ઝાડ શોધી કાઢ્યું

અને હુશ્યાર સૂતારો આવી તેમાથી મોટાં મોટાં પાટિયાં કાપ્યાં.

ત્યાર પછી રખશ ઘોડાનું તન બાહર કાઢ્યું-તે ઘોડાના જેવો બીભે ઘોડો દુન્યામાં કોઇયે ભેયો નહીં હતો.

તે કામમાં બે દિવસનો વખત નીકળી ગયો-તે રખશનાં બદનને તેઓએ હાથી ઉપર લાધ્યું

કાખુલેસ્તાનથી તે છેક કાખુલેસ્તાન સૂધીની સઘળી અમીન રૂદન બરેલી થઈ

જેમાં અને માટીડા એટલા બધા તો એકઠા થયા હતા-કે કોઇને ચાલવાની પણ જગ્યા રહી ન હતી

પેલી બન્ને લાશની પેટીઓ સઘળા લોકોએ પોતાના હાથ ઉપરજ લઈ લીધી-તે પેટીઓ બચવા માટેની લોકોની બારી ગિર્દીથી સઘળાઓ તેને પવન માફક હલકી સમજવા લાગ્યા.

બે મહાડા અને એક રાતમા તે શબપેટીઓ કાખુલ પહોંચી ગઈ-કોઇયે તે પેટીઓને રસ્તામા ઉતારેલી ભેઈ નહીં (સઘળાઓ હાથમાં બંધકોનેજ લઈ આવ્યા હતા)

રસ્તમના દુ.ખથી અમાનો પણ રડવા લાગ્યો-ગોચા તેથી તમામ જગત પણ ભેશમા આવી ગયું.

તેઓને માટે બાગમા એક દખ્ખુ બનાવવામાં આવ્યું-અને તેનું મયાણું વાદળ જેટલું ઊંચું ઊઠાવ્યું

રસ્તમ માટે સોનેરી તખ્ત પાસે પાસે ગોઠવ્યાં-તેની અંદર તે નેક-બખત પેદલવાનની હમેશની ખાબગાહ બની.

તે કીર્તિવંત પેદલવાનની પડોસમાંજ એક ખીજી તખ્ત ગોઠવી તે ઉપર અવારહેને મૂક્યો.

રસ્તમના ખિદમતગારૈમાંના રવતત્ર નોકરોએ તેમજ વફાદાર ગોલામોએ,

હમણું શુરૂ બા શુભ બરૂ આખીખતનું
અપાએ ગવે પીલતન શીખતનું
હમી ગોફત હરૂ કસ કે અથ નામદાર
એશ ખારતી શુરૂકો અખરૂ નેસારૂ
નગીરી હમી પાદશાહીઓ અસમ
નફરી હમી નીચ હંગાએ રસમ
ન અખરી હમી ગળે દીનાર નીચ
હમાના કે શુદ્ધ પીશે તૂ ખારૂ ચીચ
કુતૂબ શાહ બાદી અખારૂમ બેહેશત
કે ચસદાનત અચ દાદો મદી સેરેશત
દરે હમણું અસતનદો ગશતનું બાચ
શુદ્ધ આન નામવરૂ શીરે ગદનફરાચ
હમાન રખશરા બરૂ દરે હમણું બચ
બેકદનું ગૂરી ચુ અરેખી અપાય
એ બુઈ હમી જીનું સરાએ સેપનજ
કે આધાચ ગનરેતો ફર્મમ રનજ
બેરીઝી અખારૂ અરૂ હમણું આહની
અગરૂ દીન પરસ્તી ગરૂ અહૂરીમની
તો તા એવઈ સૂએ નીકી ગરાય
મગરૂ કામ યાબી બદીગરૂ સરાય

સધળાઓએ ગોલાબ સાથે કરતુરી લેળીને-તે પીલતન પેહલવાનના
પગ આગળ રેડી

અને દરેક જણ બોલવા લાગ્યો કે “ઓ નામદાર!-તને કરતુરી
અને અખરનો નેસાર શા માટે જોઈયે ?

શું તું પાદશાહી કરવા અને ખુશીની મજલેસ કરવા નથી માગતો ?-
તેમજ કાંઈ લડાઈને વખતે પણ શામેલ થતો નથી ?

લોકોને ખજાનો અને દીનાર પણ બહેશ કરતો નથી ?-અચીત કે એ
સચળી ચીઝો તારી નજદીક ખુવાર થઈ પડી છે

હવે તો તું ખુશી ભરેલાં બેહેશતમાં ખુશહાલ રહેજે !-કારણકે ખોદા
તાલાએ તને ઉદારના અતે મદનગીના ભેગાં તત્વનો સરજેલો હતો.”

પછી તેઓ દખ્ખાનો દરવાઝો બંધ કરીને પાછા ફર્યા-તે કીર્તિ
ભરેલો ગરબ ફરાચ સિદ્ધ જેવો પેહલવાન ચાલી ગયો

પેલા રખશ ઘોડા માટે પણ દખ્ખાના દરવાઝા આગળજ એક જગ્યા-
કીધી અને ઘોડાના આકારની એક કબર બનાવી.

ઓ બાઈ! તું આ ત્રણપાંચ દિવસની કુન્યામાંથી શું મેળવવા ચાહે
છે ?-કારણકે તેમાં શુરૂઆતમાં ગજ હોય છે પણ રોવટે તો રંજ છે

અગર તું દીનદાર હોય કે એહરેમનની ટોળીનો હોય-અને તારૂં ૫૭૩
શરીર લોખંડનું બનેલું હોય તો પણ તે માટીમાં સડી જશે

માટે તું છવતો છે ત્યાં સૂધી નેકી કરવા ઉપરજ તારી ખાહેશ
રાખ-કે જેથી તું બીજી કુન્યામાં તારી મુરાટે પાનશે

લશ્કરૂ કશીદને ફરામર્જ બકીને
રોસ્તમ વ કોશતને ઊ
શાહે કાબુલરા.

રસ્તમના કીના માટે ફરામર્જે લશ્કર લઈ જવું
અને તેનું કાબુલના પાદશાહને
મારી નાખવું.

ફરામર્જ ચૂન સૂગે રોસ્તમ બેદાશત
સેપહુરા હમણું સૂએ કાબુલ શુઝાશત
દરે ખાનએ પીલતન બાચ કરૂદ
સેપહુરા એ ગળે દેરમ સાચ કરૂદ
સહરૂગલૂ ખોરૂશ આમદ અચ કરૂદનાય
હમ અચ ફૂસે રૂધનો હેન્દી દરાય
સેપાહી એ કાબુલ બકાબુલ કરીદ
કે ખુરશીદ ગશત અચ જહાન નાપદીદ
ચુ આગાહુ શુદ્ધ શાહે કાબુલસેતાન
અજાન નામદારને કાબુલસેતાન
સેપાહે પરાગનદહુરા ગેરૂદ કરૂદ
અમીન આહનીન શુદ્ધ હવા લાજવરૂદ
પઝીરહુ ફરામર્જ શુદ્ધ બા સેપાહુ
બેશુદ્ધ રઉશનાઈ એ ખુરશીદો માહુ
સેપહુરા ચુ રૂચ અનદરૂ આમદ અરૂચ
જહાન શુદ્ધ પુર આવાએ ખર્ખશીબૂચ
અચ અખૂરૂદે અરેપાનો ગદે સેપાહુ
અબીશહુ દરૂન શીરૂ શુમ કરૂદ રાહુ
બરૂ આમદ થકી બાદો ગદી કબૂદ
અમીન હારેમાન હીચ પયદા નબૂદ
ચુ અખીસ્ત આવાએ ફૂસ અચ દો રૂચ
બી આરામ શુદ્ધ મદુમે કીનહુ બૂચ

જ્યારે ફરામર્જ રસ્તમનો સોગ પાળી રહ્યો-ત્યારે તમામ લશ્કરને કાબુલ
તરફ ચલાવ્યું

તેણે પીલતન રસ્તમના ખજાનાનો દરવાઝો ખુલ્લો કીધો-અને લશ્કરને
તે ગજ અને પેસાથી સભ્યગાળું

હવે બામદાદમા કરનાય તેમજ પિતલના નગારાં તથા હિઠી ધટના
આવાઝ નીકળ્યા

તેણે કાબુલથી કાબુલ તરફ એક એવું લશ્કર ચલાવ્યું-કે ગોયા કુન્યા
માથી ખુરશીદ પણ શુમ થઈ ગયો

જ્યારે કાબુલેસ્તાનનો પાદશાહ કાબુલેસ્તાનના તે નામદાર લોકોથી
વાકેફ થયો,

ત્યારે તેણે વીખરાઈ ગયલાં લશ્કરને પાછું એકથુ કીધું-જેના ઘોડા
ઓની નાલથી અમીન લોહાની બની અને હવા બહુ રગની થઈ

તે લશ્કર સાથે ફરામર્જની સામે ગયો-જેથી આક્રામ અને માહ-
તાબની રૌરાની પણ જતી રહી

જ્યારે લશ્કર આમન સામન થયું-ત્યારે તમામ જેહાન લડાઈનાં
આવાઝ ભરેલી થઈ

ઘોડાઓના ટોળાથી તેમજ લશ્કરની ઊડતી ધૂળથી-ગબરાઇને જ ગલમાં ૫૭૪
સિંહો વટિકે પોતાની રાહ શુમ કીધી

તેવામાં એક તોફાની પવન નીકળી આવ્યો અને સીઆહ ગદે ઊડવા
લાગી-અને આસ્માન તેમજ અમીન કાંઈ દેખાતી નહી હતી

જ્યારે બન્ને તરફથી નગારાંના આવાઝ નીકળ્યા-ત્યારે કીનો લેનારા
મદેાં બેકરાંર બની ગયા

બેયામદ ફરામરૂઝ પીશે સેપાહ
બેઝદ ખીશતન તીઝ બરુ કલખગાહ
એ ગદે સવારાન જહાન તારુ શુદ
સેપહદારે કાબુલ ગેરફતારુ શુદ
પરાગન્દહ શુદ આન સેપાહે ખુઝારુ
દેલીશને કાબુલ બકેદારે ગોરુ
એ હરુઝ બરુ ઈશાન કમીન સાખતન્દ
પસે લશ્કરુ અન્દર હમી તાખતન્દ
હઝીમત શુદન્દ આન સેપાહે દેલીરુ
એ મદાને કાબુલ કે બૂદન્દ શીરુ
બેકેશતન્દ અન્દાન એ મદાને હન્દ
હમ અઝ પુરુમનેશ નામદારને અન્દ
કે ગેલ શુદ હમહુ ખાકુ આબરુદગાહ
પરાગન્દહ હેન્દીઓ સેન્દી સેપાહ
૫૭૫ દેલ અઝ મર્ગે અઝ ખાનહુ બદાશતન્દ
અને કૂદકે ખુરુદ ખુઝાશતન્દ
તને મેહુતરે કાબુલી પુરુ એ ખૂન
ફેગન્દહ બસન્દુક પીલ અન્દરુ
બેયાવરુદ લશ્કરુ બતખીરુગાહ
બબઈ કુલ કન્દહુ બૂદન્દ આહ
હમી બોરુદ બદખાહુરુ બસ્તહુ દસ્ત
એ ખીશાને ઊ નીઝ એલ ખુતપરસ્ત
એ પોશતે સેપહુલુદ એહી બરુ કરીદ
ચુનાન કુસ્તુખાને વય આમદ પદીદ
બચાહુ અન્દરુ આવીખતશ સરુ નેચૂન
તનશ પુરુ એ ખાકો દહાન પુરુ એ ખૂન
એહલ ખીશે ઊરા બરુ આતશ નેહાદ
વજાન ભયગહુ રફૂત સુએ શધાદ
બકેદારે ફૂલ આતેશી બરુ ફેરૂખત
શધાદો અનારો અમીનરા બેસૂખત
ચુ લશ્કરુ સુએ કાબુલેસ્તાન રસીદ
હમહુ ખાકે કાબુલ બસ્તતાન કરીદ
ચુ રૂએ જફા પીશહુ ફૂતાહુ કરુદ
બકાબુલ યકી કાબુલી શાહુ કરુદ
૫૭૬ વજાન ફૂદમાન કસ બકાબુલ નમાન્દ
કે મન્શૂરે તીધે વરા બરુ નખાન્દ
એ કાબુલ બેયામદ પુરુ અઝ દાધો દરુદ
શુદહુ રૂએ રઉશાન બરુ ઊ લાજવરુદ
ખોરુશાન હમહુ કાબુલેસ્તાનો બોસ્ત
યકીરા નખુદ ભમહુ બરુ તન દુરેસ્ત
બપીશે ફરામરૂઝ ખાઝ આમદન્દ
દરીદહુ બરો પુરુ ગોદાઝ આમદન્દ
બચકુ સાલ દરુ સીસ્તાન સૂઝ બૂદ
હમહુ ભમહા શાન સેયાહો કબૂદ
ચુનીન ગોફૂત રૂદાબહુ રૂઝી બઝાલ
કે અઝ રન્ને સૂગે તહમતાન બેનાલ
હમાના કે તા હસ્ત ગીતી ફોરુઝ
અઝીન તીરહુ તરુ કસ નદીદસ્ત રૂઝ

ફરામરૂઝ લશ્કરની હરોલમાં આવ્યો અને પોતે શેતાબ કલખગાહ ઉપર જઈ પડ્યો.
સવારાની ગર્દશી જેહાન અધારી થઈ-અને કાબુલનો સરદાર પકડાઈ ગયો.

અને તેનું મોટું લશ્કર વીખરાઈ ગયું-જેથી કાબુલના બહાદુરો વરૂની મિસાલે,

ચો તરફથી તેઓ ઉપર કર્મીગાહ કીધી-અને તે લશ્કરની પહોડી દોડવા લાગ્યા

શેવટે તે બહાદુરી ભરેલું લશ્કર કાબુલના સિંહ જેવા મદાને મદાને હાય ભારી સિકસ્ત ખાધી

હિંદુસ્તાનના બહાદુરોમાંથી તેમજ સિંધના બાહોશી બચા નામ દારોમાંથી એટલા બધા શખ્સોને મારી નાખ્યા,

કે જેના લોહીથી તે લડાઇના મથદાનની ઝમીન કીચડ ભરેલી બની ગઈ અને સઘળા હિંદી તેમજ સિંદી સેપાહો વીખરાઈ ગયા.

તેઓએ પોતાનો મુલક અને ધરબાર તણ દીધાં-તેમજ પોતાની ખાચડીઓ અને નાનાં બળકો છોડી ગયા

પેલા કાબુલી પાદશાહનું લોહીથી ટીપાતુ શરીર એક પેટીમાં નાખીને હાથી ઉપર લાવ્યું.

અને પછી પેલાં શિકારગાહ કે જ્યાં ખાડાઓ ખોદી મૂક્યા હતા, ત્યાં ફરામરૂઝ પોતાનાં લશ્કરને લઈ આવ્યો.

પેલા બદખાહ પાદશાહને તેમજ તેના ચાળીસ છુતપરસ્ત ખેશીઓને પણ હાય બાધેલા લઈ ગયો

પછી તેણે તે પાદશાહની પીઠ ચીરીને આતરફું ખેચી કાઢ્યું-એવી રીતે પીઠને ચીરી મૂકી કે તે બાજુના હાડકા પણ દેખાવા લાગ્યાં.

પછી તેને ઊંધે મસ્તક ખાડામાં લટકાવ્યો-જેથી તેનું તન ખાક ભરેલું અને મો લોહી ભરેલું થયું

તેના ચાળીસ ખેશીઓને પણ આતશમાં બાળી નાખ્યા અને પછી ત્યાંથી તે શગાહની તરફ ગયો

અને એક પહાડ જેવો ઊંચો આતશ સળગાવ્યો-અને તેની અંદર શગાદને તેમજ પેલાં અનારનાં ઝાડને અને તે સઘળી જગ્યાને બાળી નખાવી.

હવે જ્યારે લશ્કર કાબુલેસ્તાન તરફ પાછું ફર્યું-ત્યારે રસ્તમનું વેર લીધાની નિશાન તરીકે સઘળાઓ કાબુલની ખાક ઝાલ આગળ લઈ આવ્યા.

જ્યારે પેલા ખુદમગાર પાદશાહનો દિવસ પુરો કરી નાખ્યો-ત્યારે ફરામરૂઝ કાબુલના મુલકમાં એક કાબુલી પાદશાહને નેમ્યો

કાબુલમાં તે પાદશાહના ખાન્દાનમાંનો એવો કોઈ પણ બાપી નહીં રહ્યો-કે જેણે ફરામરૂઝની તલવારનો ઝખમ નહીં ચાખ્યો હોય.

પછી તે કાબુલના મુલકમાંથી ગમ અને દુઃખ ભરેલો પાછો ફર્યો-તેનો રોશન દહાડો હવે સીઆહ બન્યો હતો

તનામ કાબુલેસ્તાન તથા ખીસ્તાનો મુલક રડતો થયો હતો-કોઇનાં બદન ઉપર પાધરા પુરા કપડા પણ નહીં હતાં

સઘળાઓ ચીરાયલી છાતીએ અને ગમ ભરેલા ફરામરૂઝની આગળ પાછા આવ્યા

સીરતાનમાં એક વર્ષ લગી સોગ રહ્યો તેટલો વખત તે સઘળાઓએ કાળાં અને બહુ કપડા પહેર્યાં હતાં

એક દહાડે શેદાખેએ ઝાલને કહ્યું-કે “તેહમતનનાં દુઃખ અને સોગ માટે તું પણ રડયા કર

ખચીત કે જ્યારથી આકૃતાબ હસ્તીમાં આવ્યો છે ત્યારથી તે આજ સુધી રસ્તમનાં મોતના માતમના વખત કરતાં વધારે અધકાર અને શોકા-તુર વખત કાઇયે જોયો નહીં હશે”

અહીં ગોકૂત જાણ અથ જને કમ ખરફ
 ધમે ના ચરીફન બરીન બુઝરફ
 અર આશોકૂત રૂદાબહુ સઉગન્દ ખુરફ
 કે હરગેચ નેયાબહુ તનમ ખાબો ખુરફ
 રવાનમ રવાને ગવે પીલતન
 મગર ખાચ બીનહ બદાન અન્બુમન
 એ ખુર્દન બચક હકૂતહુ તન ખાચ દાસ્ત
 કે બા બને રોસ્તમ ચકી રાચ દાસ્ત
 એ ના ખુર્દનશ અશમ તારીક શુહ
 તને પહુલવાનીશ ખારીક શુહ
 એ હરૂ સૂ કે રકૂતી પરસ્તનહુ અન્દ
 હમી રકૂત બા ઊ એ બીમે ગઝન્દ
 સરે હકૂતહુરા ચૂ ખેરફ દૂર શુહ
 એ દીવાનગી માતમશ સૂર શુહ
 બેયામહ બમતબખ અહગામે ખાખ
 ચકી મારૂ સુદહુ બેદીહ અન્દર આખ
 બેજહ દસ્તો બેએકૂત પીચાન સરશ
 બદાન બુહ કે અચ મારૂ સાજહ ખરશ
 પરસ્તનહુ અચ દસ્તે રૂદાબહુ મારૂ
 રોખુદો ગેરેકૂતનશ અન્દર કેનારૂ
 કશીન્દશ અચ બાએ નાપાકુ દસ્ત
 બઅયવાનશ બોદન્દો બાએ નેશસ્ત
 બબઈ કે બૂદીશ બેન્શાખતન્દ
 બેબોદન્દ બાને ખુરેશ સાખતન્દ
 હમી ખુરફ હરૂ ચીચ તા ગશત સીરૂ
 ફેગન્દન્દ પસ બામએ નરૂમ ઝીરૂ
 બેબોકૂતો બરૂ આસુહ અચ અન્દહો રન્જ
 એ તીમારે મર્ગો એ અન્દહે ગન્જ
 ખુરેશ ખાસ્ત કચ ખાખ બખાસ્ત નીચ
 બેબોદન્દ હરૂ ચૂનહુ બેરચારૂ ચીચ
 ચુ બાચ આમદશ હુશ બા જાલ ગોકૂત
 કે ગોકૂતારે તૂ બા ખેરફ બૂહ બેકૂત
 હરાન કસ કે ઊરા ખુરો ખાખ નીરત
 ધમે મરૂખ બા જશનો સૂરશ ચકીસ્ત
 બેરકૂત ઊ એ મા અચ પસે ઊ રવીમ
 બદાદે જહાન આફીન બેચવીમ
 બદર્વીશ દાદ આનએ બૂદશ નેહાન
 હમી ગોકૂત બા કેદંગારે જેહાન
 કે અચ બરૂતરૂ અચ નામ વચ બચગાહુ
 રવાને તહમ્તન બેશૂચ અચ ગોનાહુ
 બદાન ગીતીઅશ બચ દેહુ દર બેહેસ્ત
 ખરશ દેહુ એ તોખમી કે ઈદર બેકેસ્ત

જાલે તેને કહ્યું કે “ઓ બેઅકલી બાહ!-ખાવા પીવાનું છોડી
 દીધાથી જે દુઃખ થશે તે મોતનાં દુઃખને બુલાવી દેશે”

રૂદાબેહ તે સાંભળીને છોડાઈ પડી અને સઉગન્દ ખાધા-કે “મારું
 શરીર ખાવા પીવાનું અને સૂવાનું હવે પછી કદી પણ બેશે નહીં

ન્યારે હું મરી જઈશ અને માટે રવાન પીલતન પેહલવાનનાં રવાનને બેહે
 શતમાં ફરી એકવાર બેશે ત્યારેજ માટે શરીર ખાશે પીશે અને આરામ કરશે”

તેણીએ એક અથવાડિયા સૂધી કાઢ ખાધું નહીં-કારણકે રસ્તમના પગ
 જવ સાથ તેણીને જવ લાગેલો હતો

ખાધા વગર તેણીની આંખે અધારાં આવવા લાગ્યાં-અને તેનું પેહલ-
 વાન જેવું શરીર તવાઈ ગયું

તેણી ન્યા પલ્લુ કેથે જતી હતી ત્યાં તેની કેટલીક દાસીઓ પણ
 તેણીને કાંઈ નુકસાની પુગવાના બયથી સાથેની સાથેજ જતી હતી

એક અથવાડિયું પુરું થતા થતા તેની અકલ ગુમ થઇ ગઇ અને
 દીવાનાપણામા તેણીની માતમ ખુશહાલીમા ફેરવાઇ ગઇ

એક વખત તેણી મોડી રાતે બાવરચીખાનામાં ગઈ-ન્યાં પાણીની
 અદર એક મૂવેલો સાપ પડેલો તેણીએ બેથે

પોતાનો હાથ નાખીને તે સાપ પકડયો અને તેનું માથું મરડી
 કાઢ્યું-અને તે સાપને ખાવા જતી હતી

તેવામાં બાદીઓ આવી લાગી રૂદાબેહના હાથમાથી પેયો સાપ
 છીનવી લઈ તેણીને બગલમા પકડીને,

પેલી ખરાખ જગ્યાએથી તેના ચોરડામાં લઇ જઈ તેની જગ્યાએ
 બેસાડી

ન્યા તેણીની જગ્યા હતી ત્યાં બેસાડીને-ખાણાંના ખુમચા લાવી
 ખાવાનું તૈયાર કર્યું

તેમાથી તેણી ધરાઇ ગઈ ત્યાં સૂધી દરેક ચીજ ખાયા કીધી-પછી
 તેઓએ નર્મ બિછાવું પાથર્યું

જે ઉપર તેણી સૂતી અને બેઠાનાં મોતના ગમ અને દુઃખથી તેમજ પગ
 દડલત દુન્યાના સતાપથી નિરાત બની ઊઠાઇ

તેણી ખાબથી બેદાર થઇને પણ પાછું ખાવાનું માથું-જેથી દરેક
 રીતની ધણીક ચીઝો તેણીની આગળ લઇ જઈ મેલી

ન્યારે તેણીની દુશ્ચારી પાછી આવી ત્યારે તેણીએ ઝાલને કહ્યું-કે
 “તારું કહેવું ખરેજ કહાપલ્લુ ભરેલું હતું”

જે કાઠને કે ખાવાનું અને ઊંધ હોતી નથી-તેને મોતનો ગમ કે
 ખુશહાલીની મજલેસ અને ખુશી ખુરમી એક સરખુંજ હોય છે

તે ચાલી ગયો છે અને તેની પછાડી આપણે પણ જઈશું-તે કિર
 તારના ઈન્સાફ ઉપર આપણું સંચૂરી પકડીશું”

પછી તેણીએ જે કાંઈ સંધરેલું હતું તે સંધરૂ દર્વીશોને આપી
 દીધું-અને જેહાનના પયદા કરનાર સાહેબ આગળ એ પ્રમાણે બોલવા લાગી,

કે “ઓ દુન્યાઇ નામ અને કામથી ધણી ચઢિયાતા બોદા!-તું
 મારા તેહમ્તનના રવાનને ગુનાહથી પાક કરને

તે દુન્યામા તેને તું બેહસ્તમા જગ્યા આપને-અને તેણે જે કાઢ
 આ દુન્યામા નેમીના બી રાખ્યાં છે તેના કળ તું તેને આપને”

સેપોદિને ગુસ્તાવ તખ્તે પાદશાહી
 બબહમન વ મોદિને ઊ.

ગુસ્તાવે પોતાનું પાદશાહી તખ્ત બહમનને સોંપી
 આપવું અને તેનું મરણ પામવું.

ચુ શુહ રૂચગારે તહમ્તન બસરૂ
 બપીશ આવરમ દાસ્તાની ફેગરૂ

ન્યારે તેહમ્તનનો ઝમાનો પુરો થયો છે-ત્યારે હું તારી આગળ એક
 બીજી દાસ્તાન કહી સંભળાડું છું.

૫૭૦ શુ ગુરુતારપર તીરફ શુદ્ધ રૂએ બપ્ત
 બિયાવરૂદ ભમારપરા પીરો તખ્ત
 બહુ ગોઠત કંચ કારે એરકુદેચાર
 શુનાન દાલરેલ ગરતમ અચ રૂચાર
 કે રૂઝી નણુદ એદમાનીમ ખશ
 દેજમ અશતમ અચ અખતરે કીનહુ કશ
 પસ અચ મન કુનૂન શાહુ બહુમન ખુવદ
 હમાન રાચ દારશ પેશતન ખુવદ
 નપીચીદ સરુહા એ કમીને બિય
 મગીરીદ દૂરી એ પયમાને બિય
 ચકાયકુ ખુવીદશ નુમાયન્દહુ રાહુ
 કે બિયસ્ત ઝીબાએ તખ્તો કોલાહુ
 બહુ દાદ પસ ગન્જદારા કહીદ
 ચકી બાદ સરુદ અચ જેગર બરુ કશીદ
 બહુ ગોઠત કારે મન અન્દરુ ગુચરત
 હમ અચ તારકમ આખ બરુતરુ ગુચરત
 નેશરતમ બશાહી સદો બીસ્ત સાલ
 નદીદમ બગીતી કસીરા હમાલ
 તો અકુનૂન હમી દૂરો બા દાદ બાશ
 શુ દાદ બાવરી અચ ધમ આઝાદ બાશ
 બેરદમન્દરા શારો નચ્હીકુ દાર
 જહાન બરુ બદઅન્દીશ તારીકુ દાર
 ૫૮૦ હમાહુ રાસ્તી કુન કે અચ રાસ્તી
 નેચાયદ બકાર અન્દરુન કાસ્તી
 સોપોદમ તોરા તખ્તો દીહીઓ ગન્જ
 અઝાન પસ કે બોદમ બસી દરો રન્જ
 બેગોઠત ધનો શુદ્ધ રૂચારશ અસર
 જમાને ગુચરતહુ નેચામદ બબરુ
 ચકી દખમહુ કર્દન્દ અચ શીઓ આજ
 બેચાવીખતન્દ અચ બરે ગાહુ તાજ
 હમી બૂદશ અચ ગન્જ વચ રન્જ બહુરુ
 બેદીદ અચ પસે નૂશો તયારુકુ બહુરુ
 અગર બૂદન ઇન્સત શાદી ચેરાસ્ત
 શુદ્ધ અચ મરુદ દર્વીશ બા શાહુ રાસ્ત
 બેખુર હરુએ દારીઓ બરુ બદ મકુશ
 એ ગીતી બમદે બેરદ દારુ બૂશ
 ગુચરુ કર્દ હમરાહો બા માન્દહુ ઇમ
 એ કારે ગુચરતહુ બસી બાન્દહુ ઇમ
 બમન્જેલ રસીદ આન કે પૂચન્દહુ બૂદ
 બેહી ચાકૂત આન કસ કે ભૂચન્દહુ બૂદ
 નગીરદ તોરા દસ્ત બેચ નીકવી
 બરુ અચ મદે દાના સખુન બેશવવી
 ૫૮૧ કુનૂન રન્જ દરુ કારે બહુમન બરમ
 ગુચરતહુ સખુન બરુ તો બરુ બેશમરમ

ન્યારે ગુરુતારપર શાશન બપ્ત સીઆદ બન્યુ-ત્યારે તેણે ભમા-
 રપને પોતાનાં તખ્તની નઝીક બોલાવ્યા.
 તેને કહ્યું કે “અરકુદિયારની બાબતને લીધે-જમાનાથી હું એટલો
 બધો દુઃખી દિલનો બની ગયો છું,
 કે મારી જિંદગીનો એક પણ દિવસ ખુશીમાં વીત્યો નથી-હું આ
 કીનો લેનારા સેતારાથી ગમગીન થયો છું,
 હવે મારી પછી બહુમન પાદશાહ યશે-તેમજ પેશતન તેનો વિશ્વાસુ
 થઈ રહેશે
 તમે તોના હુકમથી સર ફેરવતા ના-તેને આપેલાં વચનથી દૂર થતા ના.

દરેક વાતમાં તેને તમે સારો રસ્તો દેખાડનારા થાએ-કારણકે તે
 તખ્ત અને તાજને લાયકનો છે”
 પછી તેણે ખઝાનાની રૂચી બહુમનને સોંપી આપી-છત્રરથી એક
 સદે હાથ મારી,
 બોલ્યો કે “મારી જિંદગીની હાલત હવે સુધરી શકે તેમ નથી-
 માયાં ઉપરવાળાં પાણી ચઢી ગયાં (યાને હવે મારા પાણી બરાબ મયાં).
 મેં એકસોને વીસ વર્ષ પાદશાહી કાઢી છે-અને તે અરસામાં મેં
 જેહાનમાં કોઇને પણ મારી બરાબરનો બેથો નથી.
 હવે તું પણ એજ પ્રમાણેની કોરોશ કરતો રહેજે અને ઇન્સાફી
 થાએ-ન્યાયે તું ઇન્સાફી યશે ત્યારેજ ગમથી મોકળો રહેશે.
 અકલમદ શખ્સોને ખુશહાલ રાખજે અને તેઓને તારી નઝીકજ
 રાખજે-અને તારા દુરમન ઉપર જેહાન સીઆદ બનાવજે,
 સધળી વાતમાં સચ્ચાઇજ એખતેયાર કરજે કારણકે સચ્ચાઇથી કોઇ
 પણ કામગા કઠી નુકસાન થતું નથી
 મેં ધણાંક દુઃખ અને આફત વેઠ્યા પછી આ તખ્ત તાજ અને
 સધળો ખઝાનો તને સોંપી આપ્યો છે”
 તે એટલું બોલ્યો અને તેની જિંદગી બલાસ થઈ ગઈ-પસાર થયલી
 જિંદગી આવી નહીં.
 તેઓએ આખનૂસ અને હાથીદાંનુ તેને મટિ એક દખ્ખુ બનાવ્યું-
 અને તેને જે તખ્ત ઉપર સૂવાડેલો હતો તે ઉપર એક તાજ લટકાવ્યું
 તેનાં નસીબમાં ગંજ ખઝાનો અને દુઃખ બન્ને હતાં-મોજમઝાહનાં
 સુખ પછી માતમના દુઃખ પણ બેથા
 જે જિંદગી આવીજ રીતની હોય તો પછી એ સુખ શું કામનું-
 મોતે કરી પાદશાહ અને ફરવીશ બન્ને એક પંકતીના બની ભય છે
 જે કાઈ તારી પાસે હોય તે બા અને કાઈ સાથ ખૂરાઈ ના કર-
 દુન્યામાં અકલમદ માણસ જે કહે તે સાંભળ
 આપણા સોખતીઓ ચાલી ગયા અને આપણે રહી ગયા છિયે-
 આગળાં કામો વિષે ધણું ધણું વાંચ્યું છે.
 જે કોઈ સફરે નીકળ્યો હોય તે પોતાની મનઝેલે પુગી જશે-જે
 બલાઇનો તલબગાર હશે તેને બલાઈજ મળશે
 જે તું દાના મદની વાત સાંભળતો હોય તો ભણુજે કે નેકીજ તારી
 મદદે આવશે.
 હવે હું બહુમનના રાજઅમલની તવારીખ લખવાની કોરોશ કરું છું-
 અને આગળી તવારીખ ઓ વાચનાર! તારી આગળ બોલી ભઈ છું.

